ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
1889

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
1889

Ἀπὸ μηνῶν ἤδη γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι συνέστη ἐν Ἀθήναις «ἐπιστημονικὴ ἑταιρεία σκοποῦσα τὴν θεραπείαν τῶν φιλολογικῶν, φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὴν ἐπίρρωσιν τῆς περὶ ταύτας σπουδῆς ἐν Ἑλλάδι» (1). Ἡ ἑταιρεία αὕτη συνελθοῦσα ἐξελέξατο πρόεδρον μὲν αὐτῆς τὸν κύριον Κωνσταντῖνον Σ. Κόντον καθηγητὴν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Ἀθήνησι πανεπιστημίῳ· ἀντιπροέδρους δὲ τοὺς κυρίους Λουκᾶν Παπαϊωάννου καθηγητὴν τῆς ἀνατομικῆς καὶ Ἰωάννην Χατζιδάκην καθηγητὴν τῶν μαθηματικῶν· γραμματέα δὲ τὸν κύριον Μαργαρίτην Εὐαγγελίδην ὑφηγητὴν τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας· συμβούλους δὲ τοὺς κυρίους Θεόδωρον Νέγρην διευθυντὴν τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου, — οὗ ἡ ἐκ τοῦ βίου ἀπροσδόκητος μετάστασις καιρίως ἔπληξε τοὺς συνεταίρους αὐτοῦ ὡς ἀνδρὸς περὶ πᾶν μὲν ἀγαθὸν φιλοτιμοτάτου, περὶ πᾶσαν δ' ἀρετὴν ἀγαθοῦ καὶ ἐν τοῖς ἐλλογίμοις τοῦ ἔθνους δοκιμωτάτου ἐπὶ παιδείᾳ, — Σπυρίδωνα Βάσην καθηγητὴν τῆς λατινικῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, Παναγιώτην Καββαδίαν γενικὸν ἔφορον τῶν ἀρχαιοτήτων, Ῥήγαν Νικολαΐδην ὑφηγητὴν τῆς φυσιολογίας, Γεώργιον Παπαβασιλείου καθηγητὴν γυμνασίου· ἐπιμελητὰς δὲ τοῦ περιοδικοῦ «Ἀθηνᾶς» τοὺς κυρίους Γεώργιον Χατζιδάκην καθηγητὴν τῆς γλωσσολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, Κυπάρισσον Στέφανον καθηγητὴν τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, Σπυρίδωνα Οἰκονομίδην ὑφηγητὴν

(1) Κανον. τῆς ἐν Ἀθήν. Ἐπιστημ. Ἑταιρείας. Ἀθήν. 1888 σελ. 3.

τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς χημείας, Ἀντώνιον Οἰκονόμον καθηγητὴν γυμνασίου καὶ Γεώργιον Π. Κρέμον καθηγητὴν τῆς ἱστορίας καὶ γεωγραφίας ἔν τε τῷ Βαρβακείῳ καὶ Β΄ γυμνασίῳ Ἀθηνῶν.

Εἰ καὶ ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπιστημονικῆς ἑταιρείας αὐτόδηλος καὶ ὁ τοῦ περιοδικοῦ αὐτῆς, οὐχ ἧττον οἱ ἐπιμεληταὶ αὐτοῦ κρίνουσιν ἀναγκαῖον νὰ ῥηθῶσι καί τινα πλείω χάριν τῶν συνδρομητῶν καὶ ἀναγνωστῶν αὐτοῦ ἐν γένει. Ἐπειδὴ δῆλα δὴ ἡ ἑταιρεία σκοπεῖ τὴν ὅσον ἔνεστι θεραπείαν τῶν ἐπιστημῶν παρ᾽ Ἕλλησι καὶ τὴν παρ᾽ αὐτοῖς πρόοδον αὐτῶν, ἐξ ἀνάγκης γίνονται δεκταὶ καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ καταχωρίζονται ἐκεῖναι τῶν ἀνακοινώσεων τῶν ἑταίρων καὶ μάλιστα τῶν πραγματειῶν, ὅσαι ἢ ὡς ἐνέχουσαι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ὕλην ἐπιστημονικὴν νέαν ἢ τοῖς τέως ἀπηκριβωμένοις γνωστοῖς προστιθεῖσαί τι πρότερον ἄγνωστον ἢ ἠμελημένον ἢ ὡς τοὐλάχιστον διαλευκαίνουσαι τὰ σαφηνείας ἐπιδεόμενα ἢ τὰ ψευδῆ καὶ μὴ ὑγιῶς ἔχοντα ἀνασκευάζουσαι καὶ ἐλέγχουσαι καθίστανται καθόλου ἢ ἐν μέρει πρωτότυποι. Ἐκ τοῦ εἴδους δὲ τούτου τῶν καταχωριστέων ἀνακοινώσεων καὶ πραγματειῶν ἐμφανὲς γίνεται ὅτι αἱ μὲν αὐτῶν θἀποβλέπωσιν εἰς τὴν διευκρίνησιν ἢ συμπλήρωσιν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κλάδου ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐπιστήμης· αἱ δὲ θὰ εἶνε ἐλεγκτικαὶ τῶν ἐν τοῖς ἑκάστοτε ἐκδιδομένοις συγγράμμασιν ἁμαρτανομένων· οὕτω δὲ αὗται καὶ ἐκεῖναι θὰ εἶνε θεραπευτικαὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ καθ᾽ ἡμᾶς γραφομένη ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔνθεν μὲν συνδέεται μετὰ τῆς παλαιᾶς ἑλληνικῆς, ἔνθεν δὲ μετὰ τῆς καθωμιλημένης· διὰ τοῦτο ὀφείλομεν ἀνενδότως νἀσχολώμεθα περὶ τὴν σπουδὴν ἐκείνης καὶ διὰ λόγους μὲν ἱστορικοὺς καὶ ἐπιστημονικούς, μάλιστα δὲ πρὸς πλουτισμὸν καὶ καθαρισμὸν τῆς καθωμιλημένης καὶ ἰδίᾳ τῆς γραφομένης οὕτως, ὥστε νἀποφεύγωμεν μὲν τὸ ἐκ τοῦ ἀκράτου ἑλληνισμοῦ ἀσαφές, ἀλλ᾽ ἅμα καὶ νὰ μὴ χυδαΐζωμεν ἐκ φόβου μὴ ἑλληνίσωμεν· διότι, ὡς λέγει ὀρθότατα ὁ ὄντως φι-

λόσοφος φιλόλογος 'Αδαμάντιος Κοραῆς, τὸ μὲν ἀκράτως ἑλληνίζειν εἶνε «τυραννικόν», τὸ δὲ χυδαΐζειν «δημαγωγικόν». «Ὅταν λέγω», λέγει ὁ Κοραῆς, «ὅτι ἀπὸ τὴν γλῶσσαν μετέχει τὸ ἔθνος ὅλον μὲ δημοκρατικὴν ἰσότητα, δὲν νοῶ ὅτι πρέπει νἀφήσωμεν τὴν μόρφωσιν καὶ δημιουργίαν αὐτῆς εἰς τὴν ὀχλοκρατικὴν φαντασίαν τῶν χυδαίων. Ὁ ὄχλος εἶναι πανταχοῦ ὄχλος· καί, ἂν εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη καὶ εἰς τοὺς φωτισμένους αἰῶνας ἦτον «ἀγροῖκον, δύσκολον καὶ ὑπόκωφον γερόντιον», ὡς ἔλεγεν ἕνας ἀπὸ τοὺς κωμικούς, εἰς τοὺς δυστυχεῖς αἰῶνας τῆς βαρβαρότητος ἐκκωφοῦται καὶ μωραίνεται παντάπασιν. Ὅθεν μήτε δίκαιον εἶναι νὰ κολακεύωμεν τὸν χυδαϊσμὸν τοῦ γεροντίου τούτου καὶ νὰ τὸν μεταχειριζώμεθα ὡς κανόνα τῆς γλώσσης . . . . . Γράφομεν, ἤθελεν εἰπεῖ τις, διὰ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ πρέπει νὰ συγκαταβαίνωμεν εἰς τὴν κατάληψιν αὐτῶν· ἀλλὰ μόνοι οἱ σπουδαῖοι χρεωστοῦν νὰ συγκαταβαίνωσιν εἰς τοὺς ἀμαθεῖς; Μὴ δὲν ἔχουν κ' ἐκεῖνοι χρέος νὰ συναναβαίνωσιν ὀλίγον μὲ τοὺς σπουδαίους; Ἔπειτα διὰ ποίους ἀμαθεῖς γράφομεν; Ὄχι βέβαια διὰ τὸν χυδαῖον ὄχλον, οἱ ὁποῖοι μήτ' ἂν εἴμεθα εἰς τὸν κόσμον ἔχουν εἴδησιν . . . . . . » (1). Ὀφείλομεν δὲ νὰ παραλαμβάνωμεν ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς οὐ μόνον λέξιν, ἀλλὰ καὶ φράσιν «ὅταν», ὡς ὁ αὐτὸς ἀνὴρ λέγει, «συνᾴδῃ καὶ συγχορεύῃ . . . . . . μὲ τὰς λοιπὰς λέξεις, ὅσαι τὴν γειτονεύουν» (2), ἵνα οὕτως,—ὁσημέραι ἡ καθ' ἡμᾶς γραφομένη γλῶσσα ἀποβάλλουσα μὲν τῆς κακοδαιμονίας τοῦ ἔθνους καὶ τῆς δουλείας τὸν ῥύπον, προσεγγίζουσα δὲ μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον τῇ ἀρχαίᾳ ἀναλόγως πρὸς τὴν αὐτῆς φύσιν, κοινωνοῦσα δὲ τοῦ εὐγενοῦς τῆς ἐκφράσεως, τοῦ σαφοῦς καὶ ἀκριβοῦς τῆς σημασίας τῶν λέξεων, τοῦ κανονικοῦ καὶ ἐμμελοῦς τῆς κατασκευῆς αὐτῶν τε καὶ τῶν περιόδων, τοῦ ἁρμονικοῦ τῆς συνθήκης τῶν λέξεων καὶ τῆς διαπλάσεως ἐν γένει τοῦ λόγου, τοῦ πλούτου καὶ ποικίλου καὶ τοῦ ἐξαισίου κάλλους

(1) Α. Κοραῆ Προλεγ. Παρ. 1815, σελ. 50.
(2) Αὐτόθι.

τῆς θείας ἐκείνης γλώσσης τῶν Ὀλυμπίων θεῶν, — ἀποβῇ καὶ αὕτη γλῶσσα τελεία καὶ ἀξία τῆς αὐτῆς καταγωγῆς ἔχουσα χαρακτῆρα ὡρισμένον, ὅστις εἶνε καὶ ὁ τοῦ χρωμένου αὐτῇ ἔθνους. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ἔθνος ἄνευ τελείας κατ'εἶδος καὶ οὐσίαν γλώσσης οὐδ'ἐπιστήμην δύναται νὰ ἔχῃ, διότι αἱ μὲν λέξεις ὡς παραστατικαὶ ἐννοιῶν εἶνε παραστατικαὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἐκ δὲ τῆς γνώσεως αὐτῶν τε καὶ τῆς αἰτίας αὐτῶν γίνεται ἡ ἐπιστήμη, ἐκ ταύτης δὲ ὁ πολιτισμός. Τοιαύτης δ'ὄντος σπουδαιότητος τοῦ περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐν γένει γλώσσης, παλαιᾶς τε καὶ νέας, ζητήματος, περιττὸν ὅλως καὶ νὰ ῥηθῇ ὅτι οὐ μόνον καθῆκον, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη ἐθνική, ἵνα ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀφ' Ὁμήρου μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων σπουδάζηται, μελετᾶται καὶ γινώσκηται ὑφ' ἡμῶν εἴπερ τις καὶ ἄλλη γλῶσσα καὶ ἐπιστήμη. Πραγματεῖαι ἄρα περὶ γλώσσης ἢ καὶ περὶ παντὸς ὅ,τι ἔχει ἀναφορὰν πρὸς αὐτήν, οἷον ἐπιγραφαὶ μεθ' ἑρμηνειῶν ἢ καὶ ἄνευ αὐτῶν καὶ πᾶν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας μέρος, ἀσπασίως γίνονται δεκταὶ καὶ καταχωρίζονται ἐν τῇ «Ἀθηνᾷ» τῆς ἐπιστημονικῆς ἑταιρείας.

Ἡ δὲ λατινικὴ φιλολογία οὕτω συνάπτεται πρὸς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὥστε ἀδύνατον αὗται νὰ χωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων ἄνευ ζημίας ἑκατέρας αὐτῶν, ἐφ' ᾧ καὶ ἀμφότεραι ὁμοῦ συναποτελοῦσι τὴν ἔνδοξον φιλολογίαν ὡς ἐπιστήμην μίαν. Κατὰ δὲ ταῦτα ὁ ἀπείρως πρὸς τὴν λατινικὴν ἔχων φιλολογίαν οὐδὲ τῆς ἑλληνικῆς δύναται νὰ εἶνε τὸ παράπαν ἐγκρατής. Ἀνακοινώσεις ἄρα καὶ πραγματεῖαι περὶ τῆς λατινικῆς φιλολογίας εἶνε τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἐν περιοδικῷ ἑλληνικῷ διαφερόντως τῶν ἄλλων στοχαζομένῳ τῆς τῶν φιλολογικῶν ἐπιστημῶν θεραπείας καὶ ἐπιρρώσεως.

Ὅτι δὲ οἱ θεωρητικοὶ λεγόμενοι τῆς φιλολογίας κλάδοι καὶ μάλιστα ἡ ἱστορία εἶνε μέρος οὐσιωδέστατον αὐτῆς καὶ ὅτι ἡ θεραπεία τούτων προάγει τὴν φιλολογικὴν ἐπιστήμην πασίγνωστον. Ἀλλὰ πλὴν τούτου, ἐὰν ἡ ἱστορία

εἶνε ἡ προφῆτις τῆς ἀληθείας(1), ἡ μητρόπολις οἱονεὶ τῆς ὅλης φιλοσοφίας, ἡ ἀληθινωτάτη (2) παιδεία καὶ γυμνασία πρὸς πολιτικὰς πράξεις, τί ἔθνος ἔχει πρὸ πάντων ἀνάγκην τῶν περὶ αὐτῆς μελετῶν μᾶλλον τοῦ ἑλληνικοῦ, ὅπερ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πεπολιτισμένον ἔθνος δεῖται τῆς ἀληθείας, παιδείας καὶ γυμνασίας πρὸς πολιτικὰς πράξεις; Τί ἄλλο μᾶλλον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔχει ἐπείγουσαν ἀνάγκην ἐπιστήμης προτρεπομένης(3) ἐπὶ δικαιοσύνην, κατηγορούσης τῶν φαύλων, ἐγκωμιαζούσης τοὺς ἀγαθούς, τὸ σύνολον ἐμπειρίαν μεγίστην περιποιούσης τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἰς ἐπίτευξιν τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ; Ἀλλὰ καὶ τί ἄλλο τῶν ἐθνῶν πλὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔχει ἱστορίαν οὕτως ἔνδοξον μὲν ἐπὶ ἔργοις λαμπροῖς, μεγάλοις καὶ θαυμαστοῖς, διδάσκαλον δὲ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, φύλακα δὲ τῆς ἀρετῆς καὶ σοφίας, σώτειραν τοῦ εὐγενεστάτου πολιτισμοῦ καὶ ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν εὐεργέτιν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων; Πάντως οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ἔχει τηλικαύτην ἀπειροκαλίαν, ἀμουσίαν καὶ ἀμαθίαν τῆς πατρίου ἱστορίας, ὥστε νἀγνοῇ ταῦτα μνήμῃ μὲν παρὰ τῶν προγενεστέρων δεδεγμένα, κοινῇ δ'ἐν τοῖς καθ'ἡμᾶς χρόνοις παρ'ἅπασι τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς κρατοῦντα. Εἴ ποτε ὁ ἄγριος Σύλλας « . . . ἐγκώμιόν τι τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων ὑπειπὼν ἔφη χαρίζεσθαι πολλοῖς μὲν ὀλίγους, ζῶντας δὲ τεθνηκόσιν» (4), οἱ φιλέλληνες κατὰ τὸν ἱερὸν τοῦ 1821 ἀγῶνα τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν τῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους εὐγενείας μάρτυρα προβαλλόμενοι τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ συνήργησαν τοῖς ὑπὲρ ἐκείνου ἀγωνιζομένοις. Τοιαύτης δ'οὔσης τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ εἰς τοιοῦτον σκοπὸν ἀποβλεπούσης ἐπιστημονικόν τε ἅμα καὶ πολιτικόν, φανερὸν ὅτι ἀνακοινώσεις καὶ πραγματεῖαι περὶ

(1) Διοδ. Σικελ. Ι, 2.
(2) Πολυβ. Ι, 1.
(3) Διοδ. Σικελ. αὐτόθι.
(4) Πλουτ. Σύλ. XIV (460).

αὐτῆς οὐ μόνον ἀσπασταὶ εἶνε, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλονται ὡς καθῆκον παντὶ Ἕλληνι φιλοπόλιδι τρίβωνι αὐτῆς.

Σημειωτέον δὲ ὅτι οὐδόλως ἀποκλείονται τῆς «Ἀθηνᾶς» καὶ πραγματεῖαι ἱστορικαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου, εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ ἐν γένει εἰς πᾶσαν ἐπιστήμην ἐξεταζομένην ἐν τῇ σὺν τῷ χρόνῳ ἀναπτύξει αὐτῆς.

Ὅτι δ' ἐν ᾧ χρόνῳ παρ' ἅπασι τοῖς πεπολιτισμένοις ἔθνεσι θεραπεύονται αἱ φυσικαὶ καὶ μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι οὐ μόνον χάριν αὐτῆς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ τῶν βιοτικῶν τοῦ ἀνθρώπου ἀναγκῶν ἕνεκα καὶ ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει νὰ τραπῇ εἰς μελέτας περὶ ταύτας παντὶ δῆλον καὶ οὐδεμία λόγων χρεία. Διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἑταιρεία τὴν μὲν τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν σὺν ταῖς ἄλλαις σπουδὴν ὡς σκοπὸν αὐτῆς προέθετο, τὰς δὲ περὶ τούτων πραγματείας ὡς ὕλην τοῦ αὐτῆς περιοδικοῦ ἀναπόσπαστον λογίζεται.

Ταῦτα ἐνόμισαν οἱ ἐπιμεληταὶ τῆς «Ἀθηνᾶς» ὅτι ὀφειλον νὰ γνωρίσωσι τοῖς συνδρομηταῖς καὶ τοῖς ἐν γένει ἀναγνώσταις αὐτῆς. Ἔχοντες δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς τῆς ἐπιστημονικῆς ἑταιρείας συγκεκροτημένας ἐπ' ἀγαθῷ δυνάμεις πιστοῦνται αὐτούς τε καὶ σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν ὅτι, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ ἐνθάδε εἰρημένα καὶ ἐπηγγελμένα καὶ τὰ ἐν τῷ κανονισμῷ αὐτῆς γεγραμμένα θὰ κυρωθῶσιν ἔργῳ· ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ πεποίθασιν ὅτι οἱ δυνάμενοι τῶν Ἑλλήνων προθυμότατα θὰ ἔλθωσιν ἀρωγοὶ τῇ πρῶτον ἤδη ἐν Ἑλλάδι ἱδρυομένῃ ἐπιστημονικῇ ἑταιρείᾳ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς ἑλληνικοῦ ἐπιστημονικοῦ σκοποῦ.

Ἀθήνησι τῇ 21 Νοεμβρίου 1888.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΟΙΚΙΛΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Τὰ ὀνόματα ἑτερόφθαλμος καὶ μονόφθαλμος διαφέρουσιν ἀλλήλων· ἐγένετο δὲ καὶ ὑπὸ παλαιῶν γραμματικῶν λόγος περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν. Μαρτύρια τοῦ ἑτερόφθαλμος ἔκ τε τοῦ δοκίμου καὶ τοῦ ἀδοκίμου ἑλληνισμοῦ. Ὑπῆρχε καὶ ἐπίθετον ἀτερόπτιλλος ἐν τῇ Δωρικῇ διαλέκτῳ ἰσοδυναμοῦν τῷ ἑτερόφθαλμος. Ὀνόματα ἐκ τοῦ ἕτερος συγκείμενα. Παραδείγματα τοῦ μονόφθαλμος ἔκ τ' ἀρχαίων καὶ μεταγενεστέρων. Τῷ μονόφθαλμος συνωνυμοῦσι τὸ μονόμματος καὶ τὸ μονώψ καὶ τὸ μονοδέρκτης καὶ τὸ μονόγληνος. Ἐζητεῖτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἂν ὁ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως τυφλωθεὶς Κύκλωψ ἦτο κατὰ τὸν Ὅμηρον μονόφθαλμος ἢ ἑτερόφθαλμος. Ὑπὸ συγγραφέων ζώντων καθ' οὓς χρόνους ἐταπεινοῦτο καὶ ἠδόξει ἡ Ἑλλὰς ἐλαμβάνετο τὸ ἐπίθετον μονόφθαλμος καὶ ἀντὶ τοῦ ἑτερόφθαλμος. Ἐν μόνῃ τῇ παρηκμακυίᾳ γλώσσῃ ἐγίνετο ἐνίοτε χρῆσις τοῦ ἑτερόφθαλμος ἐπὶ τοῦ ἔχοντος ὀφθαλμοὺς ἀνομοίους τὴν χροιάν, ἐτίθετο δ' ἐν αὐτῇ πιθανῶς καὶ ἐπὶ τοῦ ὄντος ἰλλοῦ ἢ στραβοῦ. Τὸ μονόφθαλμος δηλοῦν καθόλου τὸν ἔχοντα ἕνα ὀφθαλμὸν ἐτάττετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἰδίως ἐπὶ τοῦ φύσει ἔχοντος ἕνα ὀφθαλμόν. Τοῦ εἷς-ἑνός ἐν τῇ δοκίμῳ φωνῇ οὔτ' ὄνομα παράγωγον ὑπάρχει πλὴν τοῦ ἑνάς οὔτ' ἐπίρρημα· λέγεται μὲν δύο-δεύτερος, δύο-δευ-

τεραῖος, δύο-δίς, κτλ., ἀλλὰ εἷς-πρῶτος, εἷς-προτεραῖος, εἷς-ἅπαξ, κτλ. Τοῦ ἀδοκίμου ἑλληνισμοῦ ἴδια εἶνε τὸ ἑνικός καὶ ἑνιαῖος, παρὰ πρώτῳ δὲ τῷ Ἀριστοτέλει ἐντυγχάνομεν τῷ ἑνότης. Ἡ ἀντωνυμία ἔνιοι κατά τινας μὲν παρήχθη ἐκ τοῦ εἷς-ἑνός, κατ' ἄλλους δὲ συνέστη ἐκ τοῦ ἔνι καὶ τοῦ οἵ, καθ' ἑτέρους δ' ἐγένετο ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ AN-JA-S. Καὶ σύνθετον ἐκ τοῦ εἷς-ἑνός οὐδὲν σχεδὸν εὑρέθη ἐν τοῖς συγγράμμασι καὶ τοῖς ποιήμασι τῶν πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀκμασάντων, παρ' ᾧ κεῖται τὸ ἑνοποιός-ἑνοποιῶ. Τὸ παρὰ τῷ Θεοφράστῳ φερόμενον ἑνάενα εἶνε πλημμελὴς γραφὴ τοῦ ἕνα· ὑπ' οὐδενὸς δ' ἐρρήθη ἑνόρχης. Καὶ τῶν ῥημάτων τῶν ἐκ τοῦ εἷς-ἑνός ἐσχηματισμένων, εἶνε δὲ τὸ ἑνῶ καὶ ἑνίζω, οὐδένα μάρτυρα ἔχομεν τοῦ Ἀριστοτέλους προγενέστερον. Πρὸς δήλωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ εἷς-μία-ἕν καὶ τοῦ ἅπαξ παρελαμβάνετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐν συνθέσει τὸ μόνος-μοῦνος, οἷον μονοκρήπις, κτλ. Τὸ μόνος ἁπλοῦν ὂν σημαίνει ἄνευ ἄλλου ἢ ἄλλων, κτλ., προῆλθον δ' ἐξ αὐτοῦ καὶ ὀνόματα καὶ ἐπιρρήματα. Τοῦ Ἰωνικοῦ τύπου μοῦνος (ἢ Μοῦνος) παράγωγον εἶνε τὸ Μούνιχος, ὃ κατὰ νόθην ἐκφορὰν γράφεται ΜούνΥχος. Ἐσχηματίσθησαν δὲ καὶ ῥήματα ἐκ τοῦ μοῦνος-μόνος, τὸ μουνόω-μουνοῦμαι-μονοῦμαι καὶ τὸ ἄγνωστον τοῖς δοκίμοις μονάζω. Τὴν ἔννοιαν, ἣν ἁπλοῦν ἔχει τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίθετον, ἐμφαίνει οὐχὶ ὀλιγάκις καὶ ἐν συνθέσει. Τὸ μόνιππος παρά τε τῷ Πλάτωνι καὶ τῷ Ξενοφῶντι δηλοῖ τὸν ἵππον τὸν μόνον ὄντα ἤτοι τὸν κέλητα. Τὸ μὲν μονοφαγῶ ἰσοδυνάμει παρὰ τοῖς Ἕλλησι τῷ μόνος ἐσθίω, τὸ δὲ μονοσιτῶ οὐδὲν διέφερε τοῦ ἅπαξ (τῆς ἡμέρας) σιτοῦμαι. Τὴν αὐτὴν ὅλως τῷ μόνος δύναμιν ἔχει τὸ ποιητικὸν οἶος, ἐξ οὗ τὸ οἰόθεν, κτλ. Ὡς δ' ἐκ τοῦ μοῦνος ἐπλάσθη τὸ ῥῆμα μουνόω-μουνοῦμαι, οὕτως ἐκ τοῦ οἶος τὸ οἰοῦμαι· ἐλέχθη δὲ καὶ οἰάω-ῶ. Παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἀπαντῶσι καὶ σύνθετα ἐκ τοῦ οἶος, οἷον οἰόζωνος, κτλ. Οἰοχίτων εἶνε ὁ μόνον τὸν χιτῶνα φορῶν. Ὁμοιότης κατ' ἐν-

νοιαν τοῦ εἷς καὶ μόνος. Πολλάκις εὑρίσκεται τῷ εἷς προσκείμενον τὸ μόνος ἢ ἐνίοτε τὸ συνωνυμοῦν αὐτῷ οἶος. Οὐχὶ ὀλιγάκις ἐπὶ τῆς αὐτῆς τῷ μόνος ἐννοίας παραλαμβάνεται ὑπό τε τῶν παλαιῶν καὶ τῶν μεταγενεστέρων ἡ ἀντωνυμία αὐτός. Λέγεται δὲ καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἢ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ, ἵν' ἐντονώτερον τὸ πρᾶγμα καταστῇ. Γίνεται δὲ καὶ συνάφεια τοῦ ἐπιθέτου μόνος καὶ τῆς ἀντωνυμίας αὐτός χάριν ἐμφάσεως. Λέξεις τινὲς ἐκ τοῦ αὐτός συγκείμεναι. Ἐνίοτ' ἀδιάφορος ἀποβαίνει ἡ χρῆσις τοῦ ἀριθμητικοῦ εἷς καὶ τῆς ἀντωνυμίας αὐτός τῷ ἄρθρῳ συνεζευγμένης. Ἔχομεν δὲ παραδείγματα καὶ τῆς κατὰ συμπλοκὴν ἐκφορᾶς εἷς καὶ ὁ αὐτός. Ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ φέρεται ἐπίθετον ὁμός συνωνυμοῦν τῷ εἷς ἢ ὁ αὐτός· παρήχθησαν δ' ἐξ αὐτοῦ τὰ ἐπιρρήματα ὁμῶς (ὅμως) καὶ ὁμοῦ καὶ ὁμῇ-ὁμᾷ καὶ ὁμόθεν καὶ ὁμόσε καὶ τὸ ῥῆμα ὁμοῦμαι καὶ τὰ ὀνόματα ὅμαδος καὶ ὁμοῖος-ὅμοιος καὶ ὁμαλός-ὁμαλής. Ὁ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχων λέγεται ὁμογνώμων, ὡς ὁ τὰ αὐτὰ φρονῶν ὁμόφρων· πολλὰ δὲ τοιαῦτα ἐπίθετα ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, ὅπερ τὸ πρῶτον μὲν ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀνθίμου Γαζῆ, τὸ δεύτερον δ' ὑπ' ἄλλων, ἐπεξεργασθὲν καὶ διασκευασθέν, φέρεται Τόμ. Α', σελ. 766 «Ἑτερόφθαλμος, ὁ, ἡ (ὀφθαλμός). Ὅστις ἢ ὅ,τι ἔχει ὄμματα διαφόρου χρώματος, τοῦτ' ἔστι τὸ ἓν διαφορετικὸν τοῦ ἄλλου, ὡς τὸ ἑτερόγλαυκος. — 2) Ὅστις ἢ ὅ,τι εἶναι μονόφθαλμος, ἕνα μόνον 'μμάτι ἔχει.— 3) Ὅστις εἶναι παραβλώψ, ἀλήθωρος» καὶ Τόμ. Β', σελ. 443 «Μονόφθαλμος, ὁ, ἡ (ὀφθαλμός). Ἑτερόφθαλμος, ὁ ἕνα μόνον ὀφθαλμὸν ἔχων. Ἰων. μουνόφθαλμος, Ἡρδτ. 3, 116. 4, 27».

Γράφει δὲ καὶ Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 538 «Ἑτερόφθαλμος (ὁ, ἡ). μονόφθαλμος ἢ ἀλλοίθωρος ἢ Ἑτερόγλαυκος. Οἱ ἑτερόφθαλμοι τῶν ἵππων οὐ τὸ αὐτὸ

βλέπουσι τοῖς ὀφθαλμοῖς . . εἰσὶ δὲ καὶ πονηροὶ καὶ ἐπτοημένοι διὰ τὴν ἑτεροφθαλμίαν, Ἱππιατρ.» καὶ σελ. 868 «Μονόφθαλμος (ὁ, ἡ). ὁ ἔχων ἕνα ἢ τὸν ἕνα μόνον ὀφθαλμόν».

Ἰσοδύναμοι ὑπὸ τῶν λεξικογράφων τούτων νομίζονται αἱ λέξεις *ἑτερόφθαλμος* καὶ *μονόφθαλμος*· ἀλλ' ἱκανὸν εἶνε εἰς τὴν γένεσιν αὐτῶν ν' ἀποβλέψῃ τις, ἵνα σαφῶς κατανοήσῃ ὅτι τὸ *ἑτερόφθαλμος* ἑρμηνεῦον τὴν ἔννοιαν *τοῦ ἔχοντος τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν*, ἀποβεβληκότος ἢ πεπηρωμένου τὸν ἕτερον, διαφέρει τοῦ *μονόφθαλμος* σημαίνοντος ἁπλῶς *τὸν ἔχοντα ἕνα ὀφθαλμὸν* ἢ *ἕνα μόνον ὀφθαλμόν*. Δεινὸν ἡμῖν φαίνεται νὰ μὴ διαστέλλωνται τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπίθετα, νὰ γίνηται δὲ σύγχυσις τῶν ἐκ φύσεως ἕνα ἐχόντων ὀφθαλμόν, ὡς ἐδοξάζετο κοινῶς περὶ τῶν Κυκλώπων καὶ τῶν Ἀριμασπῶν, καὶ τῶν φυσικῶς μὲν δύο ὀφθαλμοὺς ἐχόντων, ἐστερημένων δ' ὁπωσδήποτε τοῦ ἑτέρου.

Τὴν διαφορὰν τῶν λέξεων *ἑτερόφθαλμος* καὶ *μονόφθαλμος* παρετήρησαν καὶ παλαιοὶ γραμματικοί, Ἀμμώνιος, Θωμᾶς Μάγιστρος καὶ ἄλλοι, ὧν παρατιθέμεθα τὰς ῥήσεις κατὰ λέξιν.

Ἀμμών. σελ. 60 «*Ἑτερόφθαλμος* καὶ *μονόφθαλμος* διαφέρουσιν· *ἑτερόφθαλμος* μὲν γὰρ ὁ κατὰ περίπτωσιν πηρωθεὶς τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, *μονόφθαλμος* δὲ ὁ μόνον ὀφθαλμὸν ἔχων, ὡς ὁ Κύκλωψ». Καὶ παρὰ τῷ Πτολεμαίῳ περὶ Διαφόρων Λέξεων (ἐν *Ἑρμῇ* Τόμ. ΚΒ', σελ. 391, 11) κεῖται «μονόφθαλμος δὲ ὁ *μόνον* ὀφθαλμὸν ἐσχηκώς». Ἀλλ' ὁ Βαλκενάριος εἴκασε «μονόφθαλμος δὲ ὁ *ἕνα μόνον* ὀφθαλμὸν ἔχων», ὅπερ ἔτυχεν ἀποδοχῆς καὶ ὑπ' ἄλλων.

Θωμ. Μάγιστρ. σελ. 124, 8 «*Ἑτερόφθαλμος* ὁ τὸν ἕνα πηρωθεὶς τῶν ὀφθαλμῶν, οὐ *μονόφθαλμος*· *μονόφθαλμος* γὰρ ὁ ἕνα ὀφθαλμὸν ἔχων φυσικῶς, οἷον μυθεύονται τὸν Κύκλωπα».

Πολυδεύκ. Β', 61 «μελανόφθαλμος, *ἑτερόφθαλμος*· τὸ γὰρ *μονόφθαλμος* παρ' Ἡροδότῳ ἐπὶ τῶν ἐκ φύσεως ἕνα ἐχόντων ὀφθαλμόν, οἷον Κυκλώπων καὶ Ἀριμασπῶν». Ὁ Βαλκενάριος ἐν ταῖς εἰς Ἀμμώνιον Παρατηρήσεσι σελ. 84 κἑξ. κελεύει νὰ τεθῇ τὸ *παρὰ Ἡροδότῳ* μετὰ τὸ *Ἀριμασπῶν*, «καὶ Ἀριμασπῶν παρὰ Ἡροδότῳ». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῇ Βεκκηρείῳ ἐκδόσει τοῦ Πολυδεύκους εἶνε γεγραμμένον κατὰ συναλοιφὴν *παρ' Ἡροδότῳ*, ὅπερ καὶ ἡμεῖς παρελάβομεν.

Βεκκ. Ἀν. σελ. 280, 22 «*Μονόφθαλμος*: ἔθνος τι ἀνθρώπων ἕνα ὀφθαλμὸν ἐχόντων· τοὺς γὰρ τὸν ἕτερον ἐκκοπέντας ὀφθαλμὸν *ἑτεροφθάλμους* καλοῦσιν». Τὸ ἑνικὸν *μονόφθαλμοΣ*, ἄτοπον ὄν, μεταβλητέον εἰς τὸ πληθυντικὸν *μονόφθαλμοI*.

Βαχμ. Ἀν. Τόμ. Β', σελ. 378, 1 «*Ἑτερόφθαλμος* ὁ κατὰ τύχην πηρωθείς, *μονόφθαλμος* δὲ ὁ ἕνα ἔχων».

Περὶ τοῦ ἐκ τοῦ *ἕτερος* συγκειμένου ἐπιθέτου ποιεῖται λόγον καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς γράφων σελ. 1534, 42 «Τὸ δὲ ἀσκὸν οἴνου τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος φανερῶς δηλοῖ ἐπὶ δύο τὸ ἕτερον λέγεσθαι — ὅθεν καὶ *ἑτερόφθαλμος* ὁ δυεῖν ὀφθαλμῶν ἔχων τὸν ἕτερον».

Παραθέμενοι τὰ ὑπὸ παλαιῶν γραμματικῶν περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐπιθέτων *ἑτερόφθαλμος* καὶ *μονόφθαλμος* εἰρημένα μέλλομεν νῦν νὰ ἐπεξέλθωμεν τὴν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καθόλου γλώσσῃ χρῆσιν ἑκατέρου.

Παράδειγμα τοῦ *ἑτερόφθαλμος* εὑρίσκομεν παρὰ τῷ Δημοσθένει λέγοντι σελ. 744, 140 «Ὄντος γὰρ αὐτόθι νόμου, ἐάν τις ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόψαι παρασχεῖν τὸν ἑαυτοῦ — ἀπειλῆσαί τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἕνα ἔχοντι ὀφθαλμὸν ὅτι αὐτοῦ ἐκκόψει τοῦτον τὸν ἕνα. Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἀπειλῆς, χαλεπῶς ἐνεγκὼν ὁ *ἑτερόφθαλμος* καὶ ἡγούμενος ἀβίωτον (ἂν) αὐτῷ εἶναι τὸν βίον τοῦτο παθόντι λέγεται τολμῆσαι νόμον εἰσενεγκεῖν, ἐάν τις ἕνα ἔχοντος ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἄμφω ἀντεκκόψαι παρασχεῖν». Φέρεται δὲ καὶ παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ βιβλ. ΙΒ', ιζ', 4 «Νόμου γὰρ ὄντος, ἐάν τις ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόπτεσθαι τὸν ἐκείνου, *ἑτερόφθαλμός* τις ἐκκοπεὶς τὸν ὀφθαλμὸν καὶ στερηθεὶς ὅλης τῆς ὁράσεως, τὸν μὲν ἀντεκκόψαι τὸν δράσαντα ἔλαττον ὑπέλαβε πρόστιμον ἐκτῖσαι — δίκαιον οὖν εἶναι τὸν *ἑτερόφθαλμον* τὴν ὅρασιν ἀφελόμενον ἀμφοτέρους ἐκκόπτεσθαι τοὺς ὀφθαλμούς — Διὸ καὶ περιαλγῆ γενόμενον τὸν *ἑτερόφθαλμον* ἀποτολμῆσαι λόγον ἐν ἐκκλησίᾳ διαθέσθαι κτέ.». Ὁ Λ. Δινδόρφιος ἔγραψε μὲν «*τὸ μὲν ἕνα* ἀντεκκόψαι», περιεῖλε δὲ τὸ ἀπαρέμφατον *ἐκτῖσαι*. Ὁ Μαδβίγιος ἀναγνοὺς «*τῷ τὸν ἕνα ἀντεκκεκόφθαι* τὸν δράσαντα ἔλαττον ὑπέλαβε πρόστιμον *ἐκτίσειν*» ἐπήγαγε «Τὸ μὲν ἕνα Dindorfius in ed. 4, cetera non recte; subiecti locum tenere τὸν δράσαντα, etiam, quae sequuntur, ostendunt»

(ἐν *Adrersar*. Τόμ. Α', σελ. 490). Ἀλλ' ὅμως ὁμοίαν τῷ Δινδορφίῳ μεταβολὴν τοῦ χωρίου ἐποιήσατο καὶ ὁ Κόβητος (ἐν *Collectan. Crit.* σελ. 239).

Μαρτύρια τοῦ προκειμένου ἐπιθέτου παρέχει ἡμῖν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης· εἶνε δὲ τάδε. Τόμ. Α', σελ. 328, 28 Διδ. «διὸ καὶ οὐκ ἴση ζημία, ἄν τις τὸν *ἑτερόφθαλμον* τυφλώσῃ καὶ τὸν δύ' ἔχοντα» καὶ σελ. 396, 38 «Λεπτίνης περὶ Λακεδαιμονίων οὐκ ἐᾶν περιιδεῖν τὴν Ἑλλάδα *ἑτερόφθαλμον* γενομένην» καὶ Τόμ. Β', σελ. 530, 2 «ἔτι τῷ πάντῃ μὴ ἔχειν· τυφλὸς γὰρ οὐ λέγεται ὁ *ἑτερόφθαλμος* ἀλλ' ὁ ἐν ἀμφοῖν μὴ ἔχων ὄψιν» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 317, 31 «οἱ δὲ ψηττοειδεῖς τῶν ἰχθύων, ὥσπερ οἱ *ἑτερόφθαλμοι* βαδίζουσιν, οὕτω νέουσιν».

Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ Λουκ. ΙΒ', 5 «ἦν γὰρ *ἑτερόφθαλμος* καὶ παρήγγελτο τοῖς στρατιώταις εὐθὺς ἐπιπλέουσιν ὑπὸ Λουκούλλου μηδένα κτείνειν *ἑτερόφθαλμον*» καὶ Σερτωρ. Α', 4 «ὅτι καὶ τῶν στρατηγῶν οἱ πολεμικώτατοι καὶ πλεῖστα δόλῳ κατεργασάμενοι μετὰ δεινότητος *ἑτερόφθαλμοι* γεγόνασι, Φίλιππος, Ἀντίγονος, Ἀννίβας καὶ περὶ οὗ τόδε τὸ σύγγραμμα Σερτώριος». Πρβ. καὶ Ἀλέξ. Ο', 3 καὶ Ἠθικ. σελ. 1058 α'.

Καὶ ἄλλα παραδείγματα ἔχει τις νὰ καταλέξῃ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ.

Γαλην. Τόμ. Ε', σελ. 17 «Ἀδριανὸς αὐτοκράτωρ—γραφείῳ ἐπάταξεν εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν· ἐπεὶ δὲ διὰ τὴν πληγὴν ταύτην ἔγνω γενόμενον *ἑτερόφθαλμον*, κτἑ.»

Σουίδ. λ. *Ἕρμιππος* (Ἡσύχ. Μιλήσ. σελ. 70, 7 Τευβν.) «Ἕρμιππος Ἀθηναῖος, κωμικὸς τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας, *ἑτερόφθαλμος*» καὶ λ. *τριόφθαλμος* «Βοιωτοῖς ἐδόθη χρησμός, ὅτῳ ἂν συναντήσωσι πρώτῳ τριοφθάλμῳ ὄντι, τούτῳ ἕπεσθαι. Ὄξυλος δέ τις ὀχούμενος ἐπὶ ἵππου *ἑτεροφθάλμου* συνήντησεν αὐτοῖς».

Προκόπ. Τόμ. Α', σελ. 50, 20 «*ἑτερόφθαλμον* γὰρ ἢ ἄλλῃ τινὶ λώβῃ ἐχόμενον οὐ θέμις Πέρσαις βασιλέα καθίστασθαι» καὶ σελ. 62, 4 «ἄρχοντες δὲ ἄλλοι τε ἦσαν καὶ Πιτυάζης καὶ Βαρεσμανᾶς *ἑτερόφθαλμος*».

Βασιλικ. Τόμ. Γ', σελ. 702, νθ' «ὁ *ἑτερόφθαλμος* οὐ δύναται διὰ τοῦτο παραιτεῖσθαι τὴν ἐπιτροπήν». Πρβ. καὶ Τόμ. Α', σελ. 49, ϛη'.

Πορφύρ. περὶ Ἀποχ. Ἐμψ. Δ', 7 «ἢ κατάστιλα ἢ ἑτερόχροα ἢ παραλλάσσοντα τῇ μορφῇ — ἢ *ἑτερόφθαλμα* ἢ πρὸς ἀνθρωπείαν ἐμφέρειαν νεύοντα». Πρβ. καὶ Δορβίλλιον εἰς *Χαρίτ.* σελ. 580 Λιψ.

Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις σελ. 73, 13 Βεκκ. κεῖται «Ἠμύσειε: ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡ μεταφορά, οἳ σὺν τῷ μύειν τοῦ φωτὸς στερίσκονται. Ὅθεν ἔτι ὀφθαλμὸν ἔσεσθαι τὴν Ἑλλάδα ἔφα καὶ Σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλμοί». Ὑπὸ τοῦ Πινδάρου ἐλέχθη Ὀλυμπ. Β', 9 «Σικελίας τ' ἔσαν *ὀφθαλμόΣ*» καὶ ϛ', 16 «ποθέω στρατιᾶς *ὀφθαλμὸν* ἐμᾶς». Δοξάζει δ' ὁ Βέργκιος (ἐν *Ποιητ. Λυρ.* Τόμ. Α', σελ. 478 ἐκδ. δ') ὅτι Πινδαρικὴ ῥῆσις εἶνε καὶ τὸ *ἔτι ὀφθαλμὸν ἔσεσθαι τὴν Ἑλλάδα ἔφα*, ὃ μεταγράφει: *ὀφθαλμὸν ἔσσεσθαί νιν Ἑλλάδος ἔφα*. Ἀλλ' ὁ Κόβητος (ἐν *Μνημοσ.* 1876, σελ. 278) ἀναγινώσκει «*ἑτερόφθαλμον* ἔσεσθαι τὴν Ἑλλάδα *ἔφη τις*» μνημονεύων τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους χωρίον, ὃ παρεθέμεθα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, «οὐκ ἐᾶν περιιδεῖν τὴν Ἑλλάδα *ἑτερόφθαλμον* γενομένην» ἤ, ὅπερ ἡμῖν μᾶλλον ἀρέσκει, «οὐκ *ἂν* περιιδεῖν κτέ.», καὶ τὸ τοῦ Πλουτάρχου Ἠθικ. σελ. 803 α' «ὁ εἰπὼν μὴ ποιήσητε *ἑτερόφθαλμον* τὴν Ἑλλάδα». Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἀριστείδης Τόμ. Α', σελ. 639 «ἀλλὰ μὴ τὸ τοῦ Λακεδαιμονίου συμβεβηκὸς ὑπάρχειν, *ἑτερόφθαλμον* τὴν Ἑλλάδα». Ἐν τοῖς εἰς Δημοσθένη Σχολίοις σελ. 373, 14 Δινδ. φέρεται «Μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον καταχρατήσαντες ἰσχυρῶς οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν Ἀθηναίων προέθεντο ψῆφον περὶ τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἰδίοις συμμάχοις, ὥστε ἀποκρίνασθαι ἕκαστον τί βούλεται παθεῖν τοὺς Ἀθηναίους. Εἶτα Εὔανθός τις Θηβαῖος ἐψηφίσατο τὴν μὲν πόλιν αὐτῶν κατασκαφῆναι, τὴν δὲ χώραν μηλόβοτον γενέσθαι—Οἱ δὲ Φωκεῖς ὄντες καὶ αὐτοὶ τότε ὑπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀντέλεξαν συμβουλεύοντες μὴ *ἑτερόφθαλμον* τὴν Ἑλλάδα ποιῆσαι, αἰνιττόμενοι δύο ὀφθαλμοὺς εἶναι τῆς Ἑλλάδος τήν τε Ἀθηναίων πόλιν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων». Τὸ *Εὔανθος* μετέβαλεν εἰς τὸ *Ἐρίανθος* ὁ Σπέγγελος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἀριστοτέλους Ῥητορικῆς Τόμ. Β', σελ. 403. Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Κανταχουζηνοῦ Τόμ. Γ', σελ. 108, 16 «μηδ' *ἑτερόφθαλμον* τὴν Ῥωμαίων γεγενημένην ἀνέχεσθαι ἰδεῖν ἀρχήν». Καλλίστη δ' εἶνε ἡ μεταφορὰ καθ' ἣν τὸ ὄνομα *ὀφθαλμός* παραλαμβάνεται εἰς δήλωσιν τοῦ τιμιωτάτου καὶ ἐπιφανεστάτου ἢ λαμπροτάτου. Ἐν τοῖς εἰς Πίνδαρον Σχολίοις φέρεται σελ. 62 «Σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλ-

μός: οἱονεὶ τὸ ἐξαίρετον καὶ λαμπρότερον ἦσαν τῆς Σικελίας· ἀξιολογώτερον γὰρ ἐν τῷ σώματι ὁ ὀφθαλμός· ἵν' εἴπῃ· περίβλεπτοι ἦσαν ἐν Σικελίᾳ» (Πρβ. καὶ σελ. 133). Ἐπὶ τῆς τροπικῆς τούτης ἐννοίας συνωνυμεῖ τὸ προκείμενον ὄνομα τῷ *ἄνθος*, *ὅ τι περ ἄνθος*, *ὅ τι περ ὄφελος*, κτλ. Πρβ. καὶ *ἄωτος* ἢ *ἄωτον*, *ἄκρον ἄωτον*, *πρόσχημα*. Ἡγησίας παρὰ Φωτίῳ Βιβλ. σελ. 446, 12 «Δύο γὰρ αὗται πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἦσαν *ὄψεις*· διὸ καὶ περὶ τῆς ἑτέρας ἀγωνιῶ νῦν· ὁ μὲν γὰρ εἷς αὐτῶν *ὀφθαλμὸς* ἡ Θηβαίων ἐκκέκοπται πόλις». Ἀριστείδης Τόμ. Α', σελ. 608 «μηδ' ἣν ἔρεισμα τῆς Ἑλλάδος πόλιν ᾔδομεν, ταύτην ἀνατρέψωμεν — μηδ' ἐκκόψωμεν τῆς Ἑλλάδος τοῖν *ὀφθαλμοῖν* τὸν ἕτερον». Ἰουλιανὸς σελ. 392 γ' «ἔδει γάρ, οἶμαι, τὴν Διὸς πόλιν ἀληθῶς καὶ τὸν τῆς ἑῴας ἁπάσης *ὀφθαλμὸν* — τοῖς τε ἄλλοις σύμπασιν — καὶ τῷ τοιούτῳ φυτῷ πρὸς τὴν τοῦ θαύματος ὑπεροχὴν ἀρκέσαι». Νικηφ. Γρηγορᾶς Τόμ. Γ', σελ. 180, 14 «ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐκ θεμελίων ἀνέτρεψε Θήβας μηλόβοτον τῆς Ἑλλάδος καταστήσας τὸν *ὀφθαλμόν*». Παραπήγνυμεν τοῖς ἐξ Ἑλλήνων παραδείγμασι τὸ ὑπὸ τοῦ Ἰουστίνου εἰρημένον V, 8 «cum multi delendum Atheniensium nomen urbemque incendio consumendam censerent, negarunt se Spartani *ex duobus Graeciae oculis alterum eruturos*» (Ἴδε Βλομφίελδον εἰς *Αἰσχ. Πέρσ.* σελ. 118 καὶ Βοισσονάδην εἰς *Νικήτ. Εὐγενιαν.* Τόμ. Β', σελ. 286 καὶ Βοίκκιον εἰς *Πίνδ.* Τόμ. Γ', σελ. 123 κἑξ. καὶ Σνειδεβῖνον εἰς *Πίνδ.* Τόμ. Β', σελ. 273 καὶ Πφλούγκιον εἰς *Εὐριπ. Ἀνδρομ.* σελ. 66 ἐκδ. β'. Πρβ. καὶ Ναβῆρον ἐν *Μνημοσ.* 1881, σελ. 74). Ὁ Ἑρμαννὸς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Αἰσχύλου (Τόμ. Β', σελ. 179) παρατηρεῖ περὶ τοῦ ἐν τοῖς Πέρσαις στίχ. 167 κειμένου «ἀμφὶ δ' *ὀφθαλμοῖς* φόβος» ὅτι πρέπει κυριολεκτικῶς νὰ νοηθῇ, οὐχὶ μεταφορικῶς· διότι, λέγει, περὶ ἐκείνου, ὅπερ προσφιλὲς ὑπάρχει, *ὀφθαλμός* καθ' ἑνικὸν μόνον ἀριθμὸν λέγεται. Ἄξιον παραθέσεως νομίζομεν καὶ τὸ παρὰ Πέτρῳ Πατρικίῳ κείμενον Ἀποσπ. 13 (*Ἱστορ. Μικρ.* Δινδορφ. Τόμ. Α', σελ. 431) «Φανερόν ἐστι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ὅτι ὡσπερανεὶ δύο λαμπτῆρές εἰσιν ἥ τε Ῥωμαϊκὴ καὶ Περσικὴ βασιλεία· καὶ χρὴ καθάπερ ὀφθαλμοὺς τὴν ἑτέραν τῇ τῆς ἑτέρας κοσμεῖσθαι λαμπρότητι καὶ μὴ πρὸς ἀναίρεσιν ἑαυτῶν ἀμοιβαδὸν μέχρι παντὸς χαλεπαίνειν». Ὡς δ' ἐγένετο μεταφορικὴ χρῆσις τοῦ *ἑτερόφθαλμος*, οὕτω καὶ τοῦ

ἑτερόζυξ. Πλούταρχ. Κίμ. ΙϚʹ, 8 «Ὁ δʼ Ἴων ἀπομνημονεύει καὶ τὸν λόγον ᾧ μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἐκίνησε παρακαλῶν μήτε τὴν Ἑλλάδα χωλὴν μήτε τὴν πόλιν *ἑτερόζυγα* περιιδεῖν γεγενημένην» (Ἴδε Σπέγγελον εἰς *Ἀριστοτ. Ῥητορ.* Τόμ. Βʹ, σελ. 403). Σημειωτέον δʼ ὅτι ἄλλως ἐξηγεῖται τὴν περὶ ἧς ἀρτίως διελάβομεν χρῆσιν τοῦ *ὀφθαλμός* ὁ Ἰ. Σμιδίτιος ἐν τῷ περὶ Συνωνύμων τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης συγγράμματι αὐτοῦ Τόμ. Αʹ, σελ. 376 κἑξ. Ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἰσχυρίζεται ὅτι καὶ τροπικῶς τιθέμενον τὸ ῥηθὲν ὄνομα σῴζει τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ἔννοιαν ἐμφαῖνον τὸ ὄργανον διʼ οὗ ὁρῶμεν καὶ γινώσκομεν καὶ κατʼ ἐπακολούθημα διʼ οὗ φυλακὴν ἡμῶν αὐτῶν καὶ πρόνοιαν ποιούμεθα. Ἔν τε τοῖς Πινδαρικοῖς χωρίοις, ἃ ἐν τοῖς ἄνω ἐμνημονεύθησαν, καὶ ἐν τῷ Αἰσχυλείῳ «*ὀφθαλμὸν* οἴκων μὴ πανώλεθρον πεσεῖν» (Χοηφ. 934) καὶ ἐν τῷ Εὐριπιδείῳ «εἷς παῖς ὅδʼ ἦν μοι λοιπὸς *ὀφθαλμὸς* βίου» (Ἀνδρομ. 406) εἶνε εἰλημμένον κατὰ τὸν Σμιδίτιον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὄνομα ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ προορῶντος καὶ προηγετοῦντος ἢ τοῦ κηδομένου καὶ προμηθουμένου. Ἀποφαίνεται δʼ ὁ φιλόλογος οὗτος ὅτι καὶ ἐν τῇ τοῦ Σοφοκλέους ῥήσει «καὶ μὴν μέγας γʼ *ὀφθαλμὸς* οἱ πατρὸς τάφοι» (Οἰδ. Τυρ. 987) διὰ τῆς λέξεως *ὀφθαλμός* δηλοῦται τὸ διʼ οὗ ἢ τὸ ἐξ οὗ γινώσκεταί τι, τῆς ἐννοίας ἐχούσης, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν εὔλογον νὰ παραστήσωμεν, ὧδέ πως· ὁ τάφος τοῦ σοῦ πατρὸς εἶνε οἱονεὶ ὀφθαλμός, διʼ οὗ ὁρατὸν καὶ συμφανές σοι τὸ πρᾶγμα καθίσταται καὶ ἐξ οὗ σαφὲς καὶ ἀψευδὲς δίδαγμα ποριζόμενος ἀσφαλῶς περὶ τοῦ προκειμένου δύνασαι νὰ κρίνῃς καὶ νὰ πεισθῇς ὅτι ὁ χρησμὸς ὁ λέγων περὶ σοῦ ὅτι ἔμελλες νʼ ἀποκτείνῃς τὸν σὸν πατέρα ἀναλήθης ἐξελεγχόμενος οὐδεμιᾶς, ὡς εἰκός, πίστεως ἄξιος ὑπάρχει οὐδὲ κατὰ τὸ τεῖνον εἰς τὴν σὴν μητέρα. Ὅθεν κατὰ ταύτην τὴν ἐκδοχὴν τὸ *μέγας ὀφθαλμός* ἤ τι ἢ οὐδὲν διαφέρει τοῦ *μέγα τεκμήριον* ἢ *ἐναργὲς σημεῖον*. Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Σοφοκλέα Σχολίοις Τόμ. Αʹ, σελ. 32 «Ὀφθαλμός: ὄψις καὶ *τεκμήριον* τοῦ μὴ τὰ κατὰ τὴν μητέρα ἀποβήσεσθαι ἡ πατρὸς τελευτή». Δὲν εἶνε δʼ ἴσως τῇ περὶ τῆς τροπικῆς χρήσεως τοῦ *ὀφθαλμός* διαλήψει ὅλως ἀνάρμοστον νὰ μνημονευθῶσι δύο χωρία Μιχαὴλ τοῦ Ἀκομινάτου, τὸ «τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἀφαιρεθῆναι τὴν δεξιὰν καὶ *τὸν πάνθʼ ὁρῶντα ὀφθαλμόν*» καὶ τὸ «εἰ μὴ κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα στρατηγικὸν καὶ πιστὸν τὸν ἀπʼ ἐναν-

τίας τῷ τῆς ἀξίας ὀνόματι *ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν* τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς» (Τόμ. Β', σελ. 117, 5 καὶ σελ. 125, 17). Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Ἀκομινάτου καὶ «οἷον *ὀφθαλμὸν* τῆς βασιλείας ἐξέκοψεν ὁ παλαμναῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ ἡλίκον ἀπέκειρε βόστρυχον τῆς γενναίας Ῥωμαίων ἀρχῆς» καὶ «ὃν εἶχες *ὀφθαλμὸν* ἔναυσμα γένους, σπέρμα διαδοχῆς, κτέ.» (Τόμ. Β', σελ. 63, 1 καὶ σελ. 300, 16). Ἐν τῇ Χρονογραφίᾳ Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ (*Μεσαιων. Βιβλ.* Σάθ. Τόμ. Δ', σελ. 198, 1) κεῖται «ὀφθαλμόν τε γὰρ ἀπεκάλει καὶ ἴαμα τῆς ἐκείνου ψυχῆς σπλάγχνον τε καὶ φῶς καὶ ζωὴν καὶ παρεκάλει μὴ τετυφλῶσθαι».

Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἐπίθετον *ἀτερόπτιλος* ἢ *ἀτερόπτιλλος* ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Δωριέων ἰσοδυναμοῦν τῷ *ἑτερόφθαλμος*, ἐκ τοῦ *ἄτερος* συγκείμενον Δωρικοῦ τύπου τοῦ *ἕτερος* καὶ τοῦ *ὀπτίλος* ἢ *ὄπτιλλος* Δωρικοῦ ὀνόματος σημαίνοντος τὸν ὀφθαλμόν. Τοῦ τε ἁπλοῦ καὶ τοῦ συνθέτου ὀνόματος φέρομεν παραδείγματα ἐξ Ἐπιδαυρίας ἐπιγραφῆς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εὑρεθείσης (ποιούμεθα δὲ χρῆσιν τῆς ὑπὸ τῶν Βαυνακκίων γενομένης ἐκδόσεως αὐτῆς ἐν τῷ *Studien auf dem Gebiete d. Griech. u. d. Arisch. Sprachen.* Erst. Band, erst. Teil). σελ. 123, 40 «ἀνσχίσσαι οὐ τὸν *ὄπτιλλον* τὸν νοσοῦντα» καὶ σελ. 126, 75 «μηδεμίαν ὑπαρχὰν ἔχοντος *ὀπτίλλου*» καὶ σελ. 127, 92 «περὶ σκόλοπάς τινας τοὺς *ὀπτίλλους* ἀμφέπαισε» καὶ σελ. 130, 126 «ὑπὸ κυνὸς τῶν κατὰ τὸ ἱαρὸν θ(εραπ)ευόμενος τοὺς *ὀπτίλλους* ὑ(γιὴ)ς ἀπῆλθε» καὶ σελ. 123, 34 «Ἀμβροσία ἐξ Ἀθανᾶν *(ἀτερό)πτ(ι)λλος*» καὶ σελ. 126, 72 «ἀνὴρ ἀφίκετο ποὶ τὸν θεὸν ἱκέτας *ἀτερόπτιλος* οὕτως, ὥστε τὰ βλέφαρα μόνον ἔχειν». Διττῶς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ εἶνε προενηνεγμένον τὸ σύνθετον ὄνομα, *ἀτερόπτιλλος* καὶ *ἀτερόπτιλος*· ἐπειδὴ δ' ὅμως πανταχοῦ ἐν αὐτῇ τὸ ἁπλοῦν ἔχει δύο λάβδα, ὕποπτος ἡμῖν φαίνεται ἡ δι' ἑνὸς λάβδα ἐκφορὰ τοῦ συνθέτου. Ἐν τοῖς τοῦ Πυθαγορείου Μετώπου παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. Α', 64 ἀπαντᾷ «*ὀπτίλλων* γὰρ ἀρετὰ ὀξυδορκία», ἐν δὲ τοῖς τῆς Πυθαγορείας Φίντυος παρὰ τῷ αὐτῷ αὐτ. ΟΔ', 61 «ἁ μὲν τῶν *ὀπτιλῶν* τὼς *ὀπτιλώς*», ἀνθ' οὗ ὁ Μεινέκιος ἐπανορθώσας τὴν πλημμελῆ τόνωσιν ἐξέδωκε «τῶν *ὀπτίλλων* τὼς *ὀπτίλλως*». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ Λυκούργῳ τοῦ Πλουτάρχου κεφ. ΙΑ', 4 «τοῦ δὲ πάθους ὑπόμνημα

Λυκοῦργος ἱδρύσατο τῆς Ἀθηνᾶς ἱερόν, ἣν *Ὀπτιλέτιν* προσηγόρευσε· τοὺς γὰρ ὀφθαλμοὺς *ὀπτίλους* οἱ τῇδε Δωριεῖς καλοῦσιν». Πρβ. καὶ Ἠθικ. σελ. 227 β΄. Ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Ἀρκαδίου εἶνε παραδεδομένον ὅτι ἐλέγετο *ὀπτίλλος* διὰ διττοῦ ἐκφερόμενον λάβδα καὶ παροξυνόμενον περὶ Τόν. σελ. 54, 12 «Τὰ εἰς ΛΛΟΣ πολυσύλλαβα, ὁποίῳ φωνήεντι παραλήγει πλὴν τοῦ Α, προπαροξύνεται· Μύσκελλος, Μάρκελλος, Κύριλλος, Σόφιλλος, δόριλλος. Τὸ δὲ *ὀπτίλλος* παροξύνεται καὶ τὸ νεογιλλός ἔχει θηλυκόν». Περὶ τῆς ἐν τῇ παραληγούσῃ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος θέσεως τοῦ τόνου λίαν ἡμεῖς ἀμφιβάλλομεν. Δύναται μέν τις νὰ πεισθῇ ὅτι ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Δωριέων κατὰ τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν *ὀπτίλλοι*· ὅτι δὲ καὶ τὸ ἑνικὸν προυφέρετο ὑπ' αὐτῶν *ὀπτίλλος* παροξυτόνως ἀπίθανον ἡμῖν προσπίπτει. Οὐδεὶς δὲ θ' ἀρνηθῇ ὅτι ἐσφαλμένη εἶνε ἡ διὰ τῶν δύο ΛΛ ἐκφορὰ τοῦ ἐπιθέτου *νεογιλός* (Πρβ. καὶ Βάστιον εἰς *Γρηγ. Κορ.* σελ. 580 Σχ.). Τῇ διὰ διττοῦ λάβδα γραφῇ *ὄπτιλλος* συνηγορεῖ καὶ τὸ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου «*ὈπτοιΛλοί*: ὀφθαλμοί», οὐδὲν ἄλλο ὂν ἢ *ὄπτιΛλοι*. Ὁ Βαλκενάριος ἐν ταῖς εἰς Ἡρόδοτον Σημειώσεσι βιβλ. Ζ΄, 5 (σελ. 767 Οὐεσσελ.) μετέγραψεν *ὄπτΥλλοι*, ὅπερ οὐδαμῶς ἀποδεκτόν. Φέρεται δ' ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου καὶ «*ὈπτοιΑλλίασις*: ὀφθαλμίασις» ἤτοι *ὀπτιΛλίασις* (Ἴδε καὶ Λοβέκκιον ἐν *Προλεγομ.* σελ. 119 κέξ.). Πλημμελῶς ἔχουσι τὸ *Πτιλλίας* καὶ τὸ *πτίλλους* τὰ κείμενα παρὰ τῷ Ὀλυμπιοδώρῳ εἰς Πλάτ. Γοργ. κεφ. Μ΄ «ἱστορεῖται γὰρ ὅτι *Πτιλλίας* Ἀθηνᾶς ἱερὸν ἐποίησε· *πτίλλους* δὲ ἐκάλουν τοὺς ὀφθαλμούς»· παντὶ δ' εὔδηλον ἀποβαίνει ὅτι πεπηρωμέναι αἱ λέξεις αὗται εἶνε στερηθεῖσαι τοῦ ἐν ἀρχῇ Ο. Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α΄, σελ. 83. Ψευδοδοξεῖ ὁ Λουκᾶς ἐν τοῖς Λεξιλογικοῖς Ζητήμασι Βιβλ. Α΄, σελ. 144. Σημειωτέον δ' ὅτι τὸν τύπον *Ὀπτιλέτις* τὸν ἀπαντῶντα ἐν τῷ Λυκούργῳ τοῦ Πλουτάρχου ἀποδοκιμάζει ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Προλεγομένοις σελ. 119 νομίζων ὅτι τὸ ὑγιῶς ἔχον εἶνε *Ὀπτιλῖτις*. Ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου σελ. 227 β΄ φέρεται *ὈπτιΛλέτιν*. Ὁ Παυσανίας ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ ἱδρυθέντος τῇ Ἀθηνᾷ ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ὀνομάζει αὐτὴν *Ὀφθαλμῖτιν* Λακων. ΙΗ΄, 1 «Ἰόντι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ Ἀλπίον καλούμενον ναός ἐστιν Ἀθηνᾶς *Ὀφθαλμίτιδος*· ἀναθεῖναι δὲ Λυκοῦργον λέγουσιν ἐκκοπέντα τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἕτερον ὑπὸ Ἀλκάνδρου — Δια-

φυγὼν δὲ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον, Λακεδαιμονίων ἀμυνάντων μὴ προσαπολέσθαι οἱ καὶ τὸν λειπόμενον ὀφθαλμόν, οὕτω ναὸν *Ὀφθαλμίτιδος* Ἀθηνᾶς ἐποίησε». Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου Μέρ. Α', σελ. 384 «Ὀπτιλέτιν: Ἣν ὁ Παυσανίας (Γ, ιή), *οἱονεὶ ἑρμηνεύων*, Ὀφθαλμίτιδα καλεῖ». Ἱκανὰ περὶ τοῦ ὀνόματος *ὄπτιλλος* ἐγράψαμεν· παρατηροῦμεν δ' ὅτι ἐσχηματίσθη καὶ ῥῆμα *ὀπτίλλω-ὀπτίλλομαι*, ὅπερ μετὰ τῆς προθέσεως ΚΑΤΑ συγκείμενον φέρεται ἐν τοῖς τοῦ Πυθαγορείου Δίου παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΞΕ', 16 «ὄντως ἔμοιγε *κατοπτίλλεται* ἔχεν τι σεμνὸν καὶ θαυμασμῶ ἄξιον». Μετετυπώθη δ' ὑπὸ τοῦ Ῥουγκηνίου, ὡς γράφει ὁ Καίνιος ἐν τῇ ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορίνθου (σελ. 248 Σχαιφ.), καὶ τὸ *ποτΟΚΕΛλουσιν* τὸ κείμενον ἐν οἷς ὁ Στοβαῖος ἐκ τοῦ αὐτοῦ φιλοσόφου παρέθετο ἐν τῷ ἑξῆς κεφαλαίῳ (βιβλ. ΞΕ', 17) «ἁ δέ γα εὐμορφία τοῖς *ποτοκέλλουσιν* ἀδονὰς παρέχει» εἰς τὸ *ποτΟΠΤΙΛλουσιν*, ὃ καὶ ὁ Κόβητος ἀπεδέξατο σφόδρ' ἐπαινέσας ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1874, σελ. 112. Ἐμνημόνευσε δὲ καὶ ἕτερον τύπον ὁ κριτικὸς οὗτος ἐκ τοῦ Ἡσυχίου «*Ἐνοπτιλίζειν*: ἐμβλέπειν». Ἐν τῷ κώδικι εἶνε γεγραμμένον *ἐνοπηλίζειν*, ἀνεγνώσθη δ' ἀντ' αὐτοῦ *ἐνοπτιλίζειν* ὑπὸ Λ. Δινδορφίου ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Γ', σελ. 1130. Ὁ Σμιδίτιος οὐ μόνον τὸ *ἐνοπτιλίζειν* ἀποκατέστησε παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ, ἀλλὰ καὶ «*Ἐνωπιλλιζεν*: ἐνέτεινεν, ἐνεδίδου» ἐξέδωκε παρ' αὐτῷ ἀντὶ τοῦ *ἐνωπάλιζεν*, ὅπερ ὑγιὲς ὑπολαμβάνει ὁ Λοβέκκιος, ὡς καὶ τὸ *ἐνοπηλίζειν*, ἐν τοῖς Προλεγομένοις σελ. 89.

Ὁμοιότητα πρὸς τὸ *ἑτερόφθαλμος* ἔχει τὸ *ἑτερόκωφος*, οὗ ἐποιήσατο μνείαν ὁ Κύριλλος ἐξηγούμενος διὰ τοῦ «ὁ τὴν θατέραν τῶν ἀκοῶν βεβλαμμένος», καθὰ ὑπέμνησεν ὁ Βαλκενάριος ἐν ταῖς εἰς Ἀμμώνιον Παρατηρήσεσι σελ. 84. Ὁ Λοβέκκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου σελ. 137 ἀποφαίνεται ὅτι τὸ *ἑτερόκωφος* εἶνε ἡμαρτημένη ἀνάγνωσις τοῦ *ἐθελόκωφος*.

Ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου φέρεται σελ. 870, 3 «οὕτω δὲ καὶ τὸ οὖς ἐκ τοῦ οὖας, ἀφ' οὗ παρὰ τοῖς παλαιοῖς *ἑτερούας* ὁ μόνωτος». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς Κανόσι τοῦ Θεογνώστου Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Β', σελ. 7, 21 «ἐτέα τὸ φυτόν, *ἑτερούας* ὁ μόνωτος, ἐτάζω». Ἐπειδὴ βραχεῖα εἶνε ἡ λήγουσα τοῦ

προκειμένου ἐπιθέτου, πλημμελὴς ἐξελέγχεται οὖσα ἡ παροξύτονος ἐκφορὰ *ἑτερούας*. Ἀμφίβολος δὲ φαίνεται ὁ τύπος οὗτος παραβαλλόμενος πρὸς ἄλλους ἐκ τοῦ οὖας συγκειμένους, οἷον *δολιχούατος*, *μονούατος*, *χρυσούατος*, *ὑπουάτιος*. Ὀππιαν. Κυνηγ. Γ', 186 «ἀργύρεος χροιήν, *δοχιλούατος*, ὀξύτατος θεῖν». Ἀνθολ. Παλ. Ε', 135 «εὐτόρνευτε, *μονούατε*, μακροτράχηλε». Ἐπιχ. Ἀποσπ. Τόμ. Α', σελ. 74 Τευβν. «δωρήσω τρίποδα *χρυσούατον*». Ψευδορφ. Ἀργον. 222 «οἳ δὴ καὶ ταρσοῖσιν *ὑπουατίοις* πεπότηντο». Πρβ. καὶ *ἄμφωτος*, *ἄωτος*, *βραχύωτος*, *δίωτος*, *μόνωτος*, *πολύωτος*, *τετράωτος*. Ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς εἰς Φρύνιχον Παρέργοις σελ. 658 μνημονεύει καὶ δύο ἄλλα ἐπίθετα, τὸ *ἄουτος*, οὗ ἀσθενὲς ἔχομεν μαρτύριον, τὸ τοῦ Ἡσυχίου «Ἄουτον: *ἀνήκοον*, ἄτρωτον», καὶ τὸ *ἀμφώης*, οὗ τὸ οὐδέτερον ἀπαντᾷ παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ Εἰδ. Α', 28 «*ἀμφῶες* (κισσύβιον), νεοτευχές, ἔτι γλυφάνοιο ποτόσδον» (Ἴδε Μεινέκιον εἰς *Θεόκρ*. σελ. 177 ἐκδ. γ' καὶ Λέρσιον εἰς *Ἡρῳδ. π. Μον*. σελ. 46 ἐκδ. β' Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Α', β', σελ. 284 Διδ.). Περὶ τῶν ἐκ τοῦ *οὖς* συγκειμένων ἐπιθέτων ποιεῖται λόγον ὁ Λοβέκκιος καὶ ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 224 κέξ. Ὄνομα *μακρώτης* εὑρέθη ἐν ταῖς Ἱστορίαις τοῦ Τζέτζου Α', 125. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ θηλυκὰ ὀνόματα *ἀμφωτίς* καὶ *ἀντωτίς* καὶ *παρωτίς* καὶ *περιωτίς*, οἷς ἐμφερῆ οὐκ ὀλίγα ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα. Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ φέρεται «*Ἑτερουΐδα*: τρύβλιον καινόν»· ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀμφιβολίας ἀπηλλαγμένον.

Λέγεται δὲ καὶ *ἑτερόστομος* κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ *ἀμφίστομος*. Πολυδεύκ. Α', 93 «ἄγκυραι ἀμφίβολοι, ἀμφίστομοι, *ἑτερόστομοι*» καὶ 137 «πέλεκυς ἀμφίστομος, *ἑτερόστομος*». Τίμ. Σοφιστ. Πλάτ. Λεξ. σελ. 18 «Ἀκινάκης: περιζώνιον στενὸν *ἑτερόστομον*, ὥσπερ ἡμίτομον μαχαίρας». Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου μνημονεύονται *ἑτερόστομοι κοπίδες* ἐκ τοῦ Συνεσίου. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ψελλὸς *Μεσαιων. Βιβλιοθ*. Σάθ. Τόμ. Δ', σελ. 222, 10 «ἐπιμήκη τε δόρατα φέροντες καὶ ἀξίνας *ἑτεροστόμους*». Ἴδε καὶ Ῥείσκιον εἰς *Κωνστ. Πορφυρ*. Τόμ. Β', σελ. 606. Πρβ. καὶ Νικήτ. Χωνιάτ. σελ. 885 (καὶ σελ. 345, 1). Περὶ τοῦ *ἑτερόστομος φάλαγξ* γίνεται λόγος ὑπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ Τακτ. σελ. 68. Ἴδε καὶ Σουΐδ. σελ. 431 Βεκκ. Τῷ *ἀμφίστομος* συνωνυμεῖ τὸ *δίστομος*. Πρβ. *ἀμφίπυλος* - *δίπυλος*, *ἀμφίθυρος* - *δίθυρος*, *ἀμφίκερως* - *δίκερως*, *ἀμφιθάλασσος* (*ἀμφίαλος*) - *διθάλασσος*,

κτλ. Ἀλλ' ἀκριβέστερον περὶ τῶν τοιούτων θὰ διαλάβωμεν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ποιούμενοι λόγον καὶ περὶ τοῦ *ἀμφίπρῳρος - δίπρῳρος* καὶ *ἀμφίπρυμνος - δίπρυμνος* καὶ περὶ τοῦ *ἀμφικέφαλος - δικέφαλος*.

Ἐμφερὲς τῷ *ἑτερόστομος - ἀμφίστομος* εἶνε τὸ *ἑτερομάσχαλος - ἀμφιμάσχαλος*. Πολυδεύκ. Β', 138 «αἱ δὲ ὑπὸ τῇ ἀκρωμίᾳ κοιλότητες μασχάλαι, ἀφ' ὧν ὀνόματα *ἀμφιμάσχαλος* καὶ *ἑτερομάσχαλος* χιτών» καὶ Ζ', 47 «χιτὼν δὲ *ἑτερομάσχαλος* καὶ *ἀμφιμάσχαλος*, ὁ μὲν ἐλευθέρων σχῆμα, ὁ δ' *ἑτερομάσχαλος* οἰκετῶν—ἡ δ' ἐξωμὶς καὶ περίβλημα ἦν καὶ χιτὼν *ἑτερομάσχαλος*». Πρβ. καὶ Ψευδηρῳδ. Φιλετ. σελ. 435. Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Γ', σελ. 2133 καὶ Βερνάρδυν εἰς *Σουΐδ*. Τόμ. Α', α', σελ. 304 καὶ Ἑϋδῆνα ἐν **Leipz. Stud.** Τόμ. Η', σελ. 227 κἑξ.

Ὡς δ' ἀντίκειται τὸ μὲν *ἑτερόστομος* τῷ *ἀμφίστομος*, τὸ δὲ *ἑτερομάσχαλος* τῷ *ἀμφιμάσχαλος*, οὕτω καὶ τὸ *ἑτερόμαλλος* τῷ *ἀμφίμαλλος*. Στράβ. σελ. 218 «ἐξ ἧς οἱ τάπητες οἱ πολυτελεῖς καὶ γαυσάπαι καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος πᾶν, *ἀμφίμαλλόν* τε καὶ *ἑτερόμαλλον*». Εὐστάθ. σελ. 746, 39 «Ἐοίκασι δὲ καὶ μαλλωτοὶ τάπητες εἶναι· ὅθεν Αἴλιος Διονύσιος ἀμφιτάπητάς φησι τοὺς μὴ *ἑτερομάλλους* ἀλλ' ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν δασεῖς. Καὶ Παυσανίας δὲ λέγει ὅτι ἀμφιτάπητες οἱ *ἀμφίμαλλοι*, οἱ δὲ *ἑτερόμαλλοι τάπητες*» καὶ σελ. 1057, 12 «Δοκοῦσι δὴ ἄμαλλοι μὲν αἱ ψιλοτάπιδες εἶναι, ὡς καὶ αἱ ψιλοδάπιδες, *ἀμφίμαλλοι* δὲ οἱ ἀμφίταποι, *ἑτερόμαλλοι* δὲ οἱ τάπητες». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Καυνάκαι: στρώματα ἢ ἐπιβόλαια *ἑτερομαλῆ*», ἀνθ' οὗ ἐγράφη ὑπό τε τοῦ Ἀλβέρτου καὶ τοῦ Σμιδιτίου *ἑτερομαλλῆ*, ὅπερ ἐνεκρίθη καὶ ὑπὸ τοῦ Βλυμνήρου ἐν **Technol. u. Termin.** Τόμ. Α', σελ. 172. Ἀλλ' ἀσύστατον τοῦτο ὂν τρεπτέον εἰς τὸ *ἑτερόμαλλα*. Ὀρθῶς ἐν λ. *ἐψιλωμένη* εἶνε ἐκδεδομένον «ὅπερ ἔνιοι *ἑτερόμαλλον*». Πλημμελῶς ἔχει καὶ τὸ παρὰ Θεοφράστῳ κείμενον (περὶ Φυτ. Αἰτ. Α', κ', 3) «ὥσπερ τὰ *εὔξυλῆ* καὶ εὔτροφα», ὃ ὁ Σκαλιγῆρος ἔτρεψεν εἰς τὸ *εὔξυλα*. Ἄλλοι δ' ὅμως ἀνέγνωσαν *εὔχυλα* ἢ *εὐαυξῆ*. Ὁμοίως τῷ *ἀμφίμαλλος* λέγεται *ἀμφίμιτος*. Πολυδεύκ. Ζ', 57 «ὥσπερ τὸν ἀμφίμαλλον χιτῶνα δασὺν καὶ *ἀμφίμιτον*». Πρβ. καὶ Ι', 38 «Ὁμήρου δὲ τὴν αἰγίδα ἀμφιδάσειαν εἰπόντος, ἔστι καὶ τὴν *ἀμφίμιτον* στρωμνὴν ἀμφιδάσειαν καλεῖν». Ἐν

τῷ Λεξικῷ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου δὲν μνημονεύεται τὸ ἐπίθετον *ἀμφίμιτος*.

Γίνεται δ' ἀντίθεσις καὶ τοῦ *ἑτεροθαλής* καὶ *ἀμφιθαλής*. Εὐστάθ. σελ. 1283, 1 «*Ἀμφιθαλὴς* δὲ παῖς ὁ ἀμφοτέρωθεν θάλλων ἤτοι εὐδαιμονῶν, ἤγουν ᾧ πατὴρ καὶ μήτηρ περίεισιν· ἅπαξ δὲ ἡ λέξις αὕτη εἴρηται παρὰ τῷ ποιητῇ. *Ἑτεροθαλὴς* μέντοι ᾧ θάτερος τῶν φυσικῶν τούτων κλάδων ἀπέσπασται· καθ' ἣν ἔννοιαν καὶ παῖδες πατρὸς μὴ ὁμομήτριοι ἑτεροθαλεῖς λέγονται». Ἴδε Θησ. Στεφ. λ. *ἀμφιθαλής* καὶ λ. *ἑτεροθαλής*. Σημειωτέον δ' ὅτι οἱ μὴ ὁμομήτριοι ἀδελφοὶ καλοῦνται *ἀμφιμήτορες*. Σουΐδ. «*Ἀμφιμήτωρ*: ὁ ἑτερομήτωρ». Πολυδεύκ. Γ', 23 «Ἀλλ' οἱ μὲν ἐκ μόνου πατρὸς ἀδελφοί, διαφόρων δ' ὄντες μητέρων, *ἀμφιμήτορες*· εἰ δὲ εἶεν ἐκ διαφόρων πατέρων, ἐκ μέντοι μιᾶς μητρός, *ἀμφιπάτορες*· εἰ γὰρ καὶ μὴ εὗρον τοὔνομα, ἐξ ἐκείνου καὶ τοῦτο ἐγκρίνω». Τοῦ *ἀμφιμήτορες* ἐποιήσαντο χρῆσιν ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Εὐριπίδης· ἐλέχθη δὲ καὶ *ἀμφιμήτριος* ὑπό τε τοῦ Λυκόφρονος καὶ ἄλλων (Ἴδε Θησαυρ. Στεφ. Τόμ. Α', β', σελ. 243 καὶ Leipz. Stud. Τόμ. Θ', σελ. 132). Ὅμοια τῷ μὲν *ἀμφιμήτωρ* καὶ *ἀμφιπάτωρ* εἶνε τὸ *ὁμομήτωρ* καὶ *ὁμοπάτωρ*, τῷ δὲ *ἀμφιμήτριος* τὸ *ὁμομήτριος* καὶ *ὁμοπάτριος* (Πρβ. Λοβέκκιον ἐν *Παραλειπομ.* σελ. 213).

Ἐν τοῖς τοῦ Συνεσίου ἅπαντᾳ σελ. 141 γ' «Ἔσχαται μὲν οὖν αὗται αἱ δύο λήξεις, ἡ μὲν *ἀμφικνεφής*, ἡ δὲ *ἀμφιφαής* οὖσα, εὐμοιρίας τε καὶ κακοδαιμονίας τὰ ἄκρα νειμάμεναι· πόσας δὲ οἴει μεταξὺ χώρας ἐν τῷ κύτει τοῦ κόσμου *ἑτεροφαεῖς* τε καὶ *ἑτεροκνεφεῖς*, κτέ.;». Ἴδε Βοισσονάδην ἐν τῇ ἐκδόσει Τζέτζου καὶ Ψελλοῦ σελ. 358.

Τὸ ἐπίθετον *ἑτερόσκιος* ἀντιδιαιρεῖται μὲν τῷ *ἀμφίσκιος*, ἀντιδιαιρεῖται δὲ τῷ *περίσκιος*. Περὶ τούτων γίνεται λόγος ὑπὸ τοῦ Στράβωνος σελ. 133 καὶ σελ. 135-6 καὶ ὑπὸ τοῦ Κλεομήδους βιβλ. Α', 7. Ἴδε Βάκιον εἰς *Κλεομήδ.* σελ. 337 κἑξ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Α', β', σελ. 261.

Εὑρέθη δὲ καὶ *ἑτερόπορπος* ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Καλλιμάχου. Σχολ. Εὐριπ. Τόμ. Α', σελ. 451,1 Δινδ. «Αἱ Λακεδαιμόνιαι κόραι διημερεύουσιν ἄζωστοι καὶ ἀχίτωνες, ἱματίδιον ἔχουσαι πεπορπημένον ἐφ' ἑκατέρου τῶν ὤμων. Καὶ Καλλίμαχος· ἔσκεν ὅτ' ἄζωστος *χἀτερόπορπος* ἔτι». Τὸ «*ἐφ' ἑκατέρου* τῶν ὤμων» ἔχει πλημ-

μελῶς. Ὀρθῶς παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ ἀναγινώσκεται σελ. 975, 37 «Αἴλιος γοῦν Διονύσιος δωριάζειν φησὶ τὸ παραφαίνειν καὶ παραγυμνοῦν πολύ τι τοῦ σώματος· αἱ γὰρ κατὰ Πελοπόννησον, φησί, κόραι διημέρευον ἄζωστοι καὶ ἀχίτωνες, ἱμάτιον μόνον ἐπὶ *θατέρᾳ* ἐπιπεπορπημέναι». Ἴδε Ὀθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Β', σελ. 467 κἑξ.

Ἄξιον μνείας εἶνε καὶ τὸ ἐκ τοῦ *ἕτερος* καὶ τοῦ *μολεῖν* συστὰν ἐπίθετον, περὶ οὗ γράφει ὁ Εὐστάθιος σελ. 999 τέλ. «Τὸ δὲ ἔκλινε μάχην ἀρχὴ τοῖς μεθ' Ὅμηρον τοῦ ἑτεροκλινῆ φάναι νίκην, ἣν ὁ ποιητὴς ἑτεραλκέα λέγει, ὡς ἐκ διαδοχῆς, φασίν, ἑτέροις ἀλκὴν περιποιοῦσαν, ἤγουν ἑνὶ τῶν δύο μερῶν. Τοιοῦτον γὰρ τὸ ἕτερον· ἀφ' οὗ καὶ *ἑτερομόλιος* δίκη, ἐν ᾗ μὴ ἄμφω ἦλθον οἱ ἀντίδικοι, ἀλλ' ἕτερος, ὅ ἐστιν ἐκ τῶν δύο ὁ εἷς». Κακὴν ἀνάγνωσιν τοῦ προκειμένου ἐπιθέτου βλέπει τις ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου «*ΕτερόμΥΝος δίκη*: εἰς ἣν ἀντίδικοι οὐκ ἦλθον». Ἴδε Ναβῆρον εἰς *Φωτ. Λεξ.* Τόμ. Α', σελ. 219.

Ἔχει δ' ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ὄνομα *ἑτεροκρανία*. Γαλην. Τόμ. Η', σελ. 94 «καὶ συμβαίνει τοῦτο ταῖς σφοδροτάταις οὐχ *ἑτεροκρανίαις* μόνον, ὡς Ἀρχιγένης ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ καὶ ταῖς κεφαλαίαις ὀνομαζομέναις» καὶ μετ' ὀλίγα «ὥσπερ τὰς ἀρτηρίας ἐν ταῖς σφακελώδεσιν *ἑτεροκρανίαις* οὕτω πάσχειν ἔφη» καὶ Τόμ. ΙΔ', σελ. 739 «ὁτὲ δὲ εἰς ἓν μέρος τῆς κεφαλῆς τὸ ἄλγημά ἐστι καὶ καλεῖται *ἑτεροκρανία*». Πρβ. καὶ Τόμ, ΙΘ', σελ. 417. Καὶ ἄλλοι δὲ ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ὀνόματος τούτου, ᾧ συνωνυμεῖ τὸ *ἡμικρανία*, περὶ οὗ λέγει ὁ Γαληνὸς Τόμ. ΙΒ', σελ. 591 «πάθος ὀδυνηρὸν γίνεται κατὰ τὸ ἥμισυ μέρος τῆς κεφαλῆς ἐνίοτε μὲν τὸ δεξιόν, ἔστι δ' ὅτε καὶ κατὰ θάτερον ὁριζόμενον τῇ κατὰ μῆκος αὐτῆς ἐκτεταμένῃ ῥαφῇ». Φέρεται δὲ τὸ ὄνομα *ἡμικρανία* καὶ παρ' Ἀλεξάνδρῳ τῷ Τραλλιανῷ Τόμ. Α', σελ. 499 καὶ σελ. 503 Puschm. καὶ παρ' ἄλλοις. Ἐσχηματίσθησαν δὲ καὶ ἐπίθετα *ἑτεροκρανικός* καὶ *ἡμικρανικός*, περὶ ὧν ἀλλαχοῦ. Πλημμελὲς δ' ἡμῖν φαίνεται τὸ παρὰ τῷ Γαληνῷ κείμενον Τόμ. ΙΔ', σελ. 400: *πρὸς ἑτεροκράνιΟΝ* ἀντὶ τοῦ *ἑτεροκρανίΑΝ*.

Ἐναντία ἀλλήλων εἶνε τὸ *ἑτερόπλουν* καὶ *ἀμφοτερόπλουν* (Ἴδε Βαλέσιον ἐν ***Annotat. ad Harpocr.*** Τόμ. Β', σελ. 45 Δινδ. καὶ

Σχαιφῆρον ἐν *Appar. Crit et Exeg. ad Demosth.* Τόμ. Δ', σελ. 538 καὶ Βοίκκιον ἐν *Staatshaush.* Τόμ. Α', σελ. 168 ἐκδ. γ'). Πρβ. καὶ *ἀμφοτερόφθαλμος* καὶ *ἀμφοτερόχωλος* (=ἀμφίχωλος). Ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Θ', 18 κεῖται «ἡ μὲν ἐν μέσῳ τῆς θαλάττης ἑκατέρωθεν παρήκουσα γῆ *ἀμφίπλους* καὶ *ἀμφοτερόπλους* καὶ αὐχὴν καὶ ἰσθμός». Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ γραφὴ *ἀμφιπλήξ* ἀντὶ τοῦ *ἀμφίπλους*.

Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ πολὺς Κόβητος τὸ παρὰ τῷ Συνεσίῳ ἁπαντῶν σελ. 161 β' «ἐκάλουν ἀλλήλους—ἀπὸ τῶν ἀτυχημάτων, ὁ χωλός, ὁ κηλήτης, ὁ *'ΑΡΙCτερόχειρ*, ὁ παραβλώψ» ὑπολαμβάνει πλημμελῆ τοῦ *'ΕΤερόχειρ* ἀνάγνωσιν. Ἡ παρατήρησις τοῦ Κοβήτου ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1882, σελ. 59) κειμένη ἔχει ὧδε· «Scripsisse videtur Synesius ὁ 'ΕΤερόχειρ, ὡς ἑτερόφθαλμος et apud Alciphronem II. 27. ἑτερόπους, et similia». Πρβ. καὶ Λοβέκκιον εἰς *Φρύν.* σελ. 137.

Τὴν χρῆσιν τοῦ *ἑτερόφθαλμος* ἐπεξελθόντες καὶ τοῦ ἰσοδυναμοῦντος αὐτῷ *ἀτερόπτιλλος* μνησθέντες, ποιησάμενοι δὲ λόγον καὶ περὶ ἄλλων ἐπιθέτων ἐκ τοῦ *ἕτερος* συγκειμένων, ἵνα συμφανέστερον τοῖς νεωτέροις τὸ πρᾶγμα γένηται, μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὸ *μονόφθαλμος* ὀφείλοντες καὶ τὰ κατ' αὐτὸ προσηκόντως νὰ παραστήσωμεν· μέλλομεν δὲ καὶ περὶ τοῦ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος *μονόμματος* καὶ περὶ ἄλλων αὐτῷ συνωνυμούντων νὰ διαλάβωμεν.

Τοῦ ἐπιθέτου *μονόφθαλμος* πορίζει ἡμῖν μαρτύρια ὁ Ἡρόδοτος λέγων βιβλ. Γ', 116 «λέγεται δὲ ὑπὲκ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας *μουνοφθάλμους*· πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅκως *μουνόφθαλμοι* ἄνδρες φύονται φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι» καὶ βιβλ. Δ', 13 «ἔφη δὲ Ἀριστέης—ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας φοιβόλαμπτος γενόμενος, Ἰσσηδόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας *μουνοφθάλμους*» καὶ 27 «τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες *μουνοφθάλμους* ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρῦπας εἶναι» καὶ 32 «ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν *μουνοφθάλμων* λέγουσι». Πρβ. καὶ Τζέτζ. Ἱστορ. Ζ', 692, ἔνθα λέγεται περὶ τῶν Ἀριμασπῶν «ὀφθαλμὸν δ' ἕν' ἕκαστος ἔχει χαρίεντι μετώπῳ». Γράφει δὲ καὶ ὁ Αὖλος Γέλλιος *Noct.*

Attic. IX, IV, 6 «item esse homines sub eadem regiome caeli unum oculum in frontis medio habentes, qui appellantur Arimaspi, qua fuisse facie Cyclopas poetae ferunt».

Τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου εὑρίσκομεν παράδειγμα καὶ ἐν ταῖς Ἱστορίαις τοῦ Τζέτζου Ζ', 638:

ὁ Σκύλαξ οὗτος γράφει δὲ καὶ ἕτερα μυρία
περί γε μονοφθάλμων τε καὶ τῶν ἐνοτικτόντων.

Τὸ *ἐνοτικτόντων* εἶνε, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων παρετηρήθη, ἐσφαλμένη γραφὴ τοῦ *ἐνωτοκοίτων*. Πλημμελῶς δ' ἔχει καὶ τὸ ἐν στίχ. 768 κείμενον:

μονοτοκῆται, ἄρρινες καὶ ἄστομοι ὁμοίως.

ἐπηνωρθώθη δ' ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου ἐν τοῖς Προλεγομένοις (σελ. 383) μεταβληθὲν εἰς τὸ *ἐνωτοκοῖται*, ὅπερ γνωστὸν τοῖς φιλολογοῦσιν ὑπάρχει ἐκ τῶν Γεωγραφικῶν τοῦ Στράβωνος σελ. 70: *ἐνωτοκοίτας* καὶ σελ. 711: *ἐνωτοκοιτῶν*-*ἐνωτοκοίτας*. Πρβ. καὶ Νόνν. Διον. ΚϚ', 94 «ἀνέρες *οὐατοκοῖται*» καὶ ΚϚ', 99 καὶ Λ', 315 «ὅλον στρατὸν *οὐατοκοίτην*» (Ἴδε Βέργκιον ἐν τῇ τετάρτῃ ἐκδόσει τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Γ', σελ. 71). Περὶ τῆς παροξυτόνου ἐκφορᾶς *ἐνωτοκοίτων* θὰ γράψωμεν τὰ δέοντα ἐν οἰκειοτέρῳ τόπῳ.

Φέρεται δὲ καὶ παρὰ τῷ Στράβωνι σελ. 70 «οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τοὺς ἐνωτοκοίτας καὶ τοὺς ἀστόμους καὶ ἄρρινας ἱστοροῦντες *μονοφθάλμους* τε καὶ μακροσκελεῖς καὶ ὀπισθοδακτύλους» καὶ παρὰ τῷ Παυσανίᾳ Ἀττικ. ΚΔ', 6 «εἶναι δὲ Ἀριμασποὺς μὲν ἄνδρας *μονοφθάλμους* πάντας ἐκ γενετῆς, γρῦπας δὲ θηρία λέουσιν εἰκασμένα» καὶ παρὰ τῷ Λουκιανῷ Ἐναλ. Διαλ. Α', 1 «καί, τὸ πάντων ἀμορφότατον, *μονόφθαλμος*» καὶ Ἀληθ. Ἱστορ. Α', 3 «τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνουν διηγούμενος ἀνέμων τε δουλείαν καὶ *μονοφθάλμους* καὶ ὠμοφάγους καὶ ἀγρίους τινὰς ἀνθρώπους» καὶ ἐν τοῖς εἰς Αἰσχύλον Σχολίοις σελ. 213, 12 Δινδ. «ὁ Ζεὺς συνεργοὺς πρὸς τὴν μάχην λαβὼν τοὺς τρεῖς *μονοφθάλμους* Κύκλωπας». Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἡσύχιος «Φορκίς: *μονόφθαλμος*».

Τὴν αὐτὴν τῷ *μονόφθαλμος* δύναμιν ἔχει τὸ *μονόμματος*. Ὁ Φρύνιχος γράφει ἐν τῇ Ἐκλογῇ σελ. 136 «Μονόφθαλμον οὐ ῥητέον, ἑτερόφθαλμον δέ· Κρατῖνος γὰρ *μονόμματον* εἶπε τὸν Κύκλωπα».

Ταύτην δὲ τὴν γραφὴν νομίζομεν ἡμεῖς γνησίαν, οὐχὶ τὴν «Κρατῖνος *δὲ μονόφθαλμον* εἶπε τὸν Κύκλωπα» (Ἴδε Βαλκενάριον ἐν *Παρατηρ. εἰς Ἀμμών.* σελ. 85. Πρβ. καὶ Leipz. Stud. Τόμ. Ζ΄, σελ. 162, σημ. 2).

Ἐν ταῖς Ἱστορίαις τοῦ Τζέτζου Ζ΄, 760 εἶνε τάδε γεγραμμένα:

ὁ δέ γε Ἀπολλόδωρος δευτέρῳ καταλόγου
ψυχὴν ἐπαληθίζουσαν, ὥσπερ ὁ Τζέτζης, ἔχων
τέρατά τε καὶ πλάσματα οἴεται γράφων ὧδε·
ἡμίκυνες, μακρόκρανοι καὶ οἱ πυγμαῖοι πλάσμα,
ὥσπερ οἱ στεγανόποδες καὶ οἱ στερνόφθαλμοί τε
αὐτοί τε κυνοκέφαλοι μετὰ τῶν μ ο ν ο μ μ ά τ ω ν.

Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. ΙΑ΄, 12 «ὄντως οἰνοχάρων ὁ *μονόμματος*, ᾧ σὺ τάχιστα τὴν αὐτὴν πέμψαις ἐξ Ἀΐδεω πρόποσιν». Ὑπάρχει καὶ γραφὴ *ὠμοχάρων* ἀντὶ τοῦ *οἰνοχάρων* κατὰ πλημμελῆ ἀνάγνωσιν (Ἴδε Δορβίλλιον εἰς *Χαρίτ.* σελ. 581 Λιψ.).

Ἔχομεν καὶ ἐκ τοῦ Στράβωνος νὰ καταλέξωμεν παραδείγματα τοῦ προκειμένου ἐπιθέτου, οἷον σελ. 21 «τάχα δὲ καὶ τοὺς *μονομμάτους* Κύκλωπας ἐκ τῆς Σκυθικῆς ἱστορίας μετενήνοχε» καὶ σελ. 43 «Ἡσιόδου δ᾽ οὐκ ἄν τις αἰτιάσαιτο ἄγνοιαν—οὐδ᾽ Ἀλκμᾶνος στεγανόποδας ἱστοροῦντος οὐδ᾽ Αἰσχύλου κυνοκεφάλους καὶ στερνοφθάλμους καὶ *μονομμάτους*» καὶ σελ. 299 «καὶ γὰρ τοὺς ἔτι νεωτέρους ἐκείνου πολλὰ ἀγνοεῖν καὶ τερατολογεῖν, Ἡσίοδον μὲν ἡμίκυνας λέγοντα—Ἀλκμᾶνα δὲ στεγανόποδας, Αἰσχύλον δὲ κυνοκεφάλους καὶ στερνοφθάλμους καὶ *μονομμάτους* ἐν τῷ Προμηθεῖ φασι καὶ ἄλλα μυρία» καὶ σελ. 711 «*μονομμμάτους* τε ἄλλους, ὦτα μὲν ἔχοντας κυνός, ἐν μέσῳ δὲ τῷ μετώπῳ τὸν ὀφθαλμόν». Ὁ Ναύκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Τραγικῶν σελ. 52, 194 περιέγραψε τὸ *ἐν τῷ Προμηθεῖ φασι* πεισθεὶς τῷ Ἑϋνίῳ. Ἀλλ᾽ ὁ Γ. Διvδόρφιος ἐν τῷ Αἰσχυλείῳ Λεξικῷ σελ. 220 νομίζει ὅτι τὸ *ἐν τῷ Προμηθεῖ* ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐν Προμηθεῖ τῷ δεσμώτῃ κείμενον στίχ. 801 «τόν τε *μουνῶπα* στρατὸν Ἀριμασπόν». Πρβ. καὶ Οὐαγνῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Τραγικῶν Τόμ. Α΄, σελ. 96.

Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Φιλοστράτῳ σελ. 584 «οἱ αὐτοὶ κατηγοροῦσι καὶ σκώμματος (Ἀριστείδου τοῦ σοφιστοῦ), ἐπειδὴ τοὺς Ἀριμασποὺς τοὺς *μονομμάτους* ἔφη ξυγγενεῖς εἶναι τοῦ Φιλίππου».

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου γίνεται ἐξήγησις τοῦ *μονόμματον* διὰ τοῦ *μονοειδῆ, ἁπλοῦν*. Ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη ἁρμόζει μᾶλλον τῷ *μονότροπον*. Δοξάζει δ' ὁ Σμιδίτιος ὅτι τὸ παρὰ τῷ λεξικογράφῳ τούτῳ φερόμενον «*Κομπάτιον*: μονόφθαλμον» εἶνε ἡμαρτημένη γραφὴ τοῦ *μονόππατον* Αἰολικοῦ τύπου τοῦ *μονόμματον* (Τόμ. Β', σελ. 514,60).

Τοῖς ἐπιθέτοις *μονόφθαλμος* καὶ *μονόμματος* συνωνυμοῦσι τὸ *μονώψ-μουνώψ* καὶ *μονοδέρκτης-κτας* καὶ *μονόγληνος-μουνόγληνος*.

Αἰσχύλ. Προμ. 804 «τόν τε *μουνῶπα* στρατὸν Ἀριμασπὸν ἱπποβάμον', οἳ χρυσόρρυτον οἰκοῦσιν ἀμφὶ νᾶμα Πλούτωνος πόρου». Εὐριπίδ. Κύκλ. 21 «ἵν' οἱ *μονῶπες* ποντίου παῖδες θεοῦ Κύκλωπες οἰκοῦσ' ἄντρ' ἔρημ' ἀνδροκτόνοι» καὶ 648 «ὑφάπτειν τὸν *μονῶπα* παῖδα γῆς». Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Διονύσιον Παρεκβολαῖς στίχ. 31 «Ὅτι ἔθνος Σκυθικὸν οἱ Ἀριμασποί· καὶ τούτους οὗτος μὲν ἀρειμανέας ἢ ἀρειμανίους λέγει, Αἰσχύλος δὲ *μονῶπα στρατὸν* ὀνομάζει, διότι τοξικώτατοι ὄντες ἐπιμύουσι τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν διὰ τὸ πρὸς τὴν βολὴν εὔστοχον» καὶ μετ' ὀλίγα «Καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο Ἀριμασποί, καθὰ καὶ Ἡροδότῳ δοκεῖ, ἐκ τοῦ τοιούτου πάθους καλοῦνται, ὡς οἷον εἰπεῖν μονόφθαλμοι· *ἀρὶ (ἄρι)* μὲν γὰρ τὸ ἓν σκυθιστί, *μασπὸς* δὲ ὁ ὀφθαλμός». Πρβ. καὶ Σχολ. Αἰσχ. Προμ. 805 «Ἀριμασποὶ καλοῦνται διὰ τὸ ἕνα ὀφθαλμὸν ἔχειν· *ἄρι* γὰρ κατὰ γλῶσσαν τὸ ἓν καὶ *μασπὸς* ὁ ὀφθαλμός, καὶ αὐτὸ κατὰ γλῶσσαν». Ἠθέλησαν δέ τινες καὶ τὸ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ ἀναγινωσκόμενον βιβλ. Δ', 27 «*ἄριμα* γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, *σποῦ* δὲ τὸν ὀφθαλμόν» νὰ μετατυπώσωσιν εἰς τὸ «*ἄρι* γὰρ (τὸ) ἓν καλέουσι Σκύθαι, *μασπὸς* δὲ τὸν ὀφθαλμόν» (Ἴδε Ἄλβερτον εἰς *Ἡσύχ*. Τόμ. Α', σελ. 531 καὶ Βαλκενάριον εἰς *Ἡρόδ*. σελ. 440 Οὐεσσ. Πρβ. καὶ Βαίριον εἰς *Ἡρόδ*. Τόμ. Β', σελ. 351 ἐκδ. β'). Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ ὑγιὲς εἶνε *μονώψ*, πλημμελῶς δ' ἔχει ἡ παροξύτονος ἐκφορὰ *μόνωψ*. Ἀρκάδ. περὶ Τόν. σελ. 94, 22 «Τὰ εἰς ΩΨ πολυσύλλαβα, κύρια ὄντα ἢ προσηγορικά, βαρύνονται — Τὰ μέντοι ἐπιθετικὰ ὀξύνεται, ὑπεσταλμένων τῶν ὑποπεπτωκότων κυρίοις ἢ τῶν ἰδιαζόντων· *μονώψ* ὁ μονόφθαλμος, κελαινώψ, τυφλώψ».

Εὐριπίδ. Κύκλ. 78 «ἐγὼ δ' ὁ σὸς πρόσπολος θητεύω Κύκλωπι τῷ *μονοδέρκτᾳ*». Πρβ. Ἡσύχ. «*Εὐδαρκής*: εὐόφθαλμος». Νομίζε-

ται δ' ὅτι τὸ *εὐδαρκής* εἶνε ἀντὶ τοῦ *εὐδρακής* ἢ τοῦ *εὐδερκής*. Ὁ Δινδόρφιος ἐν τῷ Σοφοκλείῳ Λεξικῷ σελ. 197 γράφει «Corrupte apud Hesychium εὐδαρκής: εὐόφθαλμος, quod ex εὐδρακής potius corruptum videtur quam ex εὐδερκής, quo Maximus in carmine περὶ καταρχῶν usus est». Ὁμοίως τῷ *εὐδερκής*, ὅπερ κύριον ὄνομα γινόμενον παροξύνεται *Εὐδέρκης*, εἶνε ἐσχηματισμένα καὶ ἄλλα ἐπίθετα ἐκ τοῦ *δέρκομαι* συγκείμενα, οἷον *ἀδερκής*, *γλυκυδερκής*, *δυσδερκής*, *θεοδερκής*, *λιθοδερκής*, *μεσοδερκής*, *νεκροδερκής*, *ὀξυδερκής*, *πανδερκής* καὶ *παντοδερκής*, *πολυδερκής*. Ἐλέχθη δὲ καὶ *πανδερκέτης*, περὶ οὗ ἀλλαχοῦ. Τὸ παρὰ τῷ Φαβωρίνῳ κείμενον *ἀναδάρκης* (*ἀναδαρκής*) τρέπεται ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου εἰς τὸ *ἀδαρκής* (Τόμ. Α', β', σελ. 344). Περὶ τοῦ *ἀνωδόρκας* ἴδε Μεινέκιον ἐν *Ἀναλ. Κριτ. εἰς Ἀθην. Δειπνοσ.* σελ. 297.

Λυκόφρ. 659 «ὃς ὄψεται μὲν τοῦ *μονογλήνου* στέγας χάρωνος». Ἀνθολ. Παλατ. Ζ', 748 «τίς τόδε *μουνόγληνος* ἅπαν δωμήσατο Κύκλωψ λᾶινον Ἀσσυρίης χῶμα Σεμιράμιος;». Νόνν. Διονυσ. ΚΗ', 226 «μέσῳ σελάγιζε μετώπῳ μαρμαρυγὴ τροχόεσσα *μονογλήνοιο* προσώπου». Περὶ τοῦ παρὰ τῷ Λυκόφρονι *χάρωνος* ἴδε Leipz. Stud. Τόμ. Ζ', σελ. 307 κἑξ. Ὀρθῶς ὁ Σοπίγγιος ἀνέγνω παρ' Ἡσυχίῳ «*Μονόγληνος*: μονόφθαλμος» ἀντὶ τοῦ *μονόσλινος*. Παρὰ τῷ Καλλιμάχῳ ἐν τῷ εἰς Ἄρτεμιν Ὕμνῳ στίχ. 53 φέρεται «πᾶσι δ' ὑπ' ὀφρὺν *φάεα μουνόγληνα* σάκει ἶσα τετραβοείῳ», ὅπερ ἐκάκισεν ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1861, σελ. 421 γράψας «Poëta quum exquisite vellet dicere plane aliud dixit quam volebat. Habemus omnes φάεα μουνόγληνα, sed credebat Callimachus se ita dicere posse Cyclopes esse μονοφθάλμους, quae eum opinio fefellit». Ὡς ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Λυκόφρονος *μονόγληνος* ἀντὶ τοῦ *μονόφθαλμος*, οὕτω καὶ ὑπὸ τοῦ Καλλιμάχου *μουνόγληνα* ἀντὶ τοῦ *μονόφθαλμα*· ἐπειδὴ δὲ τὸ *φάεα* εἶνε εἰλημμένον ἀντὶ τοῦ *ὄμματα*, ὡς ὑπέμνησε καὶ ὁ Σπαννέμιος ἐν ταῖς εἰς Καλλίμαχον Παρατηρήσεσι (*Καλλιμ.* Τόμ. Β', σελ. 206 Ἐρν.), τὸ *φάεα μονόγληνα* ἰσοδυναμεῖ τῷ *ὄμματα μονόφθαλμα*, ᾧ ἐμφερὲς ὑπάρχει τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ῥηθὲν Τόμ. Γ', σελ. 59, 11 «τὰ δ' *ὄμματα* πάντων τούτων ἐστὶ *σκληρόφθαλμα*». Ὁμοίας χρήσεως παραδείγματα παρέθετο ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 371 κἑξ. καὶ ὁ

Ὀθ. Σνειδῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Α', σελ. 213. Οὐκ ὀλίγα δ' ἐπίθετα ὑπάρχουσιν ἐκ τοῦ *γλήνη* συγκείμενα, οἷον *ἄγληνος*, *βοόγληνος*, *δίγληνος*, *ἐρίγληνος*, *εὔγληνος* ἢ *εὐγλη·νος*, *θεόγληνος*, *λιθόγληνος*, *λιπόγληνος* (*νεόγληνος*), *πολύγληνος*, *πυρίγληνος*, *τανύγληνος*. Σουΐδ. «*Πολύγληνον*: πολυόμματον· οἷα πολύγληνον βουκόλον Ἰναχίης· ἐν ἐπιγράμμασιν». Φιλήδεϊ δὲ τοῖς τοιούτοις ἐπιθέτοις ὁ Νόννος, ὡς γίνεται φανερὸν ἐξ ὧν κατέλεξεν αὐτοῦ χωρίων ὁ Ὀθ. Σνειδῆρος ἐν τῷ προρρηθέντι βιβλίῳ Τόμ. Α', σελ. 213. Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ εὑρίσκομεν «*Μελίγληνος*: ἡδυόφθαλμος». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐπίθετον *τρίγληνος* ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 325 α' «τῇ δὲ Ἑκάτῃ ἀποδίδοται ἡ τρίγλη διὰ τὴν τῆς ὀνομασίας κοινότητα· τριοδῖτις γὰρ καὶ *τρίγληνος*». Ἐν τοῖς ἑξῆς γράφει ὁ Ἀθήναιος (σελ. 325 β') «Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς περὶ θεῶν τῇ Ἑκάτῃ φησὶ θύεσθαι τρίγλην διὰ τὴν τοῦ ὀνόματος οἰκειότητα· *τρίμορφος* γὰρ ἡ θεός» (Ἴδε Κασαύβωνα ἐν *Παρατηρ. εἰς Ἀθην. Δειπνοσ.* σελ. 562 καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Ζ', σελ. 2423). Ὅτι δὲ ἡ λέξις *γλήνη* ἐλαμβάνετο καὶ ἀντὶ τοῦ *ὀφθαλμός* ἀποδείκνυται ἔκ τ' ἄλλων χωρίων καὶ τοῦ παρὰ τῷ Ἡρῳδιανῷ ἐκ τοῦ Ἑρμησιάνακτος μνημονευομένου ἐν τῷ περὶ Μονήρους Λέξεως σελ. 16,12 «Οὐκ ἀντιθήσει τις ἡμῖν τὸ παρὰ τῷ Ἑρμησιάνακτι ἐν Λεοντίου Α'· δερκόμενος πρὸς κῦμα, μόνη δέ οἱ ἐφλέγετο γλήν. Οὐ γὰρ ἐντελές, ἀποκεκομμένον δὲ ἐκ τοῦ γλήνη» (Πρβ. Λουκᾶν ἐν ***Quaest. Lexilog.*** βιβλ. Α', σελ. 16 καὶ Ἀρήνσιον ἐν ***Beitr. z. Griech. u. Lat. Etym.*** Μέρ. Α', σελ. 141. Ἔτι δὲ Θησ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 642). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Τρίγληνα: πολυθέατα· *γλῆναι* γὰρ οἱ *ὀφθαλμοί*· τρίκοκκα, τριόφθαλμα, πολυειδῆ». Ἀλλ' ὁ σοφιστὴς Ἀπολλώνιος Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 154, 24 γράφει «Τρίγληνα: ὁ μὲν Ἡλιόδωρος τρίκορα εἶπε· *γλήνη* γὰρ ἡ *κόρη* τοῦ ὀφθαλμοῦ — ὁ δὲ Ἀπίων βέλτιον πολύγληνα· *γλήνη* γὰρ ἡ *κόρη*· ὥστε εἶναι πολυθέατα, πολλῆς θέας ἄξια». Πρβ. καὶ Φώτ. Λεξ. σελ. 601, 1 καὶ Σουΐδ. σελ. 1043 Βεκκ. (Ἴδε καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Β', σελ. 344). Ἄξια παραθέσεως εἶνε καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου γεγραμμένα ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 976,35 «Τρίγληνα δὲ ἢ τὰ ἀξιοθέατα καὶ πολλῆς γλήνης ἄξια ἤτοι θέας — ἢ τὰ ἐκ τριῶν τινων ζῴων σύνθετα· οἱ δέ φασι τριό-

φθαλμα, ἃ οἱ Ἀττικοὶ τριόττια καὶ τριοττίδας καλοῦσιν — Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ οἱ ἀξιοθέατα εἰπόντες τὰ τρίγληνα καὶ οἱ τριόφθαλμα διὰ τὴν γλήνην οὕτως ἐνόησαν, δι' ἧς ὀφθαλμοῦ κόρη δηλοῦται» (Πρβ. Θησ. Στεφ. λ. *τριόττης-τριοττίς* καὶ Leipz. Stud. Τόμ. Η', σελ. 260). Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Θεόκριτος εἶπεν Εἰδ. ΚΕ', 241 «ὁ δέ μ' εἶδε *περιγληνώμενος* ὅσσοις», τουτέστι: *περιβλέπων*.

Ἐζητεῖτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἂν ὁ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως τυφλωθεὶς Κύκλωψ ἦτο κατὰ τὸν Ὅμηρον *μονόφθαλμος*, τοιούτων τῶν Κυκλώπων ὄντων πάντων, ἢ *ἑτερόφθαλμος* ἀπολέσας ἢ πηρωθεὶς τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν.

Μακρὸς περὶ τούτου γίνεται λόγος ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις Ι, 106 «Γελοίως δ' αὐτοὺς ἐτυμολογεῖ Ἡσίοδος· Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ' ἄρα σφέων κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἕεις ἐνέκειτο μετώπῳ. Ὁ δ' Ὅμηρος φαίνεται φύσιν αὐτῶν λέγων. Εἰ γὰρ ἦν τι τοιοῦτον, ὥσπερ τὰς ἄλλας ἰδιότητας τῶν ὀφθέντων ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ Κύκλωπος, τὸ μέγεθος, τὴν ὠμότητα, οὕτω κἂν τὸ περὶ ὀφθαλμοῦ ἔγραψε. Φησὶ δὲ ὁ Φιλόξενος ὅτι ἐπλάνησε τὸν Ἡσίοδον τὸ τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν τυφλωθέντα μηκέτι ὁρᾶν. Οὔτε δὲ περὶ πάντων τῶν Κυκλώπων εἶπε τοῦτο Ὅμηρος εἰκός τε τὸν Πολύφημον κατά τινα ἄλλην αἰτίαν τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν ἀπολωλεκέναι πρὸ τῆς Ὀδυσσέως ἀφίξεως. Οἱ δὲ ἀντιλέγοντες τούτῳ φασίν· εἰ δύο εἶχεν ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν ἕνα Ὀδυσσεὺς ἐτύφλωσε, πῶς συμφωνήσει τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον· Κύκλωψ, εἰ καί τίς σε καταχθονίων ἀνθρώπων εἴρηται ἀεικελίην ἀλαωτύν; οὐκ εἶπεν ὀφθαλμῶν· ἔτι δὲ καὶ τὸ προκείμενον παρὰ τοῦ Κύκλωπος ὅτι δύναταί μου ὁ Ποσειδῶν ἰάσασθαι τὸν ὀφθαλμόν· εἰ γὰρ ἦν ἑτερόφθαλμος ἤδη ὑπάρχων, ἔλεγεν ἂν αὐτῷ Ὀδυσσεύς· καὶ πῶς τὸν ἕτερον οὐκ ἐθεράπευσεν; ἀλλ' εἶπεν ὡς οὐκ ὀφθαλμόν γ' ἰήσεται οὐδ' ἐνοσίχθων. Δι' αὐτοῦ δὲ τούτου ἀπολογοῦνται περὶ τοῦ εἶναι αὐτὸν διόφθαλμον, διὰ τοῦ εἰπεῖν· εἰ τὸν πρῶτον πηρωθέντα ὀφθαλμὸν οὐκ ἐθεράπευσεν, οὐδὲ τοῦτον ἰάσεται». Ἐν Ὀδυσσ. Ι, 502 κεῖται «εἴ *κέν* τίς σε *καταθνητῶν* ἀνθρώπων». Ἀντὶ τοῦ «οὕτω *κἂν* τὸ περὶ ὀφθαλμοῦ ἔγραψε» ἔχουσι τἀντίγραφα *καί*, ὅπερ ἐπηνώρθωσεν ὁ Βουτμαννός. Ἠθέλησε δ' οὗτος ν' ἀναγνωσθῇ καὶ «εἰ *γοῦν* ἦν τι τοιοῦτον», ὅπερ ἐνέκρινεν ὁ Πόλακος. Ἐγράφη

δ'ὑπὸ τοῦ Πολάκου καὶ «φαίνεται (τὴν) φύσιν αὐτῶν λέγων» καὶ «ἐπ' αὐτοῦ (τοῦ) Κύκλωπος» καὶ «τὸ περὶ (τοῦ) ὀφθαλμοῦ» (*Ad Odyss. eiusque Schol. Cur. Sec.* σελ. 36) Ἡμῖν ἀρέσκει μᾶλλον τὸ «*φαίνει τὴν* φύσιν» καὶ «*ἐπὶ τοῦ* Κύκλωπος».

Κεῖται δὲ καὶ ἐν Κραμ. Ἀνεκδ. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 254, 9 «Ἀλλ' οὐδὲ ἦσαν πάντες μονόφθαλμοι· οὐ γὰρ ἂν ἐσίγησεν Ὅμηρος τὸ τεράτευμα. Ἀλλ' οὐδὲ ὁ Πολύφημος μονόφθαλμος ὢν παρὰ τὸ μέτωπον εἶχε τὴν θέσιν τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἐκλάσθησαν δὲ καὶ ἐθάμβησαν τὸ μέγεθος ἰδόντες ὀφθαλμόν (ὀφθαλμοῦ), οὐκ ἐνεκρώθησαν ἐπὶ τῇ μορφῇ· ἔδει γὰρ Ὅμηρον εἰπόντα·

ἡμῖν δ' αὖτε κατεκλάσθη φίλον ἦτορ,
δεισάντων φθόγγον τε βαρὺν αὐτόν τε πέλωρον.

προσεπιζεῦξαι τοιοῦτόν τι·

μοῦνον τ' ὀφθαλμὸν μέσσον ἐόντα μετώπῳ».

Πρβ. καὶ Τόμ. Β', σελ. 457,9 καὶ Ἐτυμολ. Γουδιαν. σελ. 352,51. Ἔτι δὲ καὶ Κώδ. Σορβ. Ἐτυμ. Μεγ. σελ. 544, 7 (σελ. 1550 Γαισφ.), ἐν ᾧ εἶνε γεγραμμένον:

μοῦνόν τ' ὀφθαλμὸν μέσῳ ἓν ἐόντα μετώπῳ.

Ἐκ τούτου δὲ πορίζόμεθα τὴν γνησίαν ἐκφορὰν οὖσαν (ὡς παρετήρησε καὶ ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1875, σελ. 106):

μοῦνόν τ' ὀφθαλμὸν μέΣΣῳ ἐνεόντα μετώπῳ.

Ἴδε καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελ. Τόμ. Α', σελ. 935.

Φέρεται δὲ καὶ εἰς Ὀδυσσ. Ι, 257 σχόλιον ἔχον ὧδε· «αὐτόν τε πέλωρον: θαυμάσιον καὶ ἄγαν φοβερὸν ἰδεῖν· ἐχρῆν δὲ φάναι, εἴπερ αὐτὸν ἴδῃ (γρ. *ᾔδει*) μονόφθαλμον, καὶ τοῦτο αὐτὸ ἐπισημήνασθαι ὑποτάξαντα· μόνον ὀφθαλμὸν ἐν τῷ μέσῳ ἔχοντα». Ἀναγνωστέον δ' ἴσως «ἐχρῆν δέ, *φασίν*, — καὶ τοῦτο *αὐτὸν* (δηλ. τὸν ποιητὴν) ἐπισημήνασθαι ὑποτάξαντα· *μοῦνόν* τ' ὀφθαλμὸν *μέσσῳ ἐνεόντα (μετώπῳ)*». Πρβ. καὶ Πόλακον *Ad Odyss. eiusque Schol. Cur. Sec.* σελ. 35 κἑξ.

Ἄξια μνείας εἶνε δύο ἕτερα σχόλια, τὸ εἰς Ὀδυσσ. Ι, 383 «Ὁ Κύκλωψ κατὰ μὲν Ὅμηρον οὐκ ἦν μονόφθαλμος φύσει, ἀλλὰ κατά τινα συντυχίαν τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν ἀποβεβλήκει· δύο γὰρ ὀφρύας εἶχε· φησὶ γάρ· πάντα δὲ οἱ βλέφαρ' ἀμφὶ καὶ ὀφρύας εὗσεν ἀϋτμή» καὶ τὸ εἰς Ὀδυσσ. Α, 69 «Οὐκ ἦν δὲ μονόφθαλμος ὁ Κύ-

κλωψ καθ' Ὅμηρον, ὡς καθ' Ἡσίοδον· φησὶ γοῦν· πάντα δέ οἱ βλέφαρ' ἀμφὶ καὶ ὀφρύας (εὗσεν ἀϋτμή), οὐχ ὡς Θεόκριτος· οὕνεκά μοι πλατεῖα μὲν ὀφρὺς ἐπὶ παντὶ μετώπῳ. Μονόφθαλμος οὖν ἦν καθ' Ὅμηρον, τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ ὀφθαλμοῦ προτυφλωθέντος». Πλημμελῶς ἔχει τὸ ἐν τῇ ῥήσει τοῦ Θεοκρίτου *πλατεῖα*, τὸ δ' ὑγιὲς εἶνε *λασία*. Ἵνα δὲ μὴ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐναντιολογῇ ὁ γράψας τὸ σχόλιον τοῦτο, ἀναγνωστέον «*ἙΤΕΡόφθαλμος* οὖν ἦν καθ' Ὅμηρον», ὡς συμβουλεύει ὁ πρύτανις τῶν κριτικῶν καὶ ἀγαπητότατος ἡμῖν διδάσκαλος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1875, σελ. 105 κἑξ. ἀποφαινόμενος ὅτι ἡ ἐν τοῖς ἀρτίως μνημονευθεῖσι σχολίοις περὶ τοῦ Κύκλωπος παρατήρησις εἶνε τοῦ Ἀριστάρχου. Τῷ Κοβήτῳ συμφωνεῖ καὶ ὁ Πόλακος (*Ad Odyss. eiusque Schol. Cur. Sec.* σελ. 27), ἀνὴρ δεξιώτατος περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἡμῖν φίλτατος, ᾧ πολλάκις συμπεριεπατήσαμεν καὶ συνεδειπνήσαμεν καὶ συνεφιλολογήσαμεν ἐν τῇ ὑπὸ χρηστῶν, καθόλου εἰπεῖν, καὶ ἀκάκων ἀνθρώπων κατοικουμένῃ Ὀλλανδίᾳ. Μεταβάλλει δ' οὗτος καὶ τὸ «Οὐκ ἦν *δὲ* μονόφθαλμος ὁ Κύκλωψ καθ' Ὅμηρον» εἰς τὸ «Οὐκ ἦν *ἄρα* μονόφθαλμος κτέ.». Δοξάζει δὲ προσέτι (σελ. 33) ὅτι εὐαρμοστότερον ὑπάρχει τὸ «ἀλλὰ κατά τινα συντυχίαν τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν *ἀποβεβληκώς*» τοῦ *ἀποβεβλήκει*.

Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς γεγραμμένα σελ. 1392, 35 «Σημείωσαι δὲ ὅτι Ὅμηρος ὀφθαλμοῦ Κύκλωπος μνησθεὶς οὐκ ἐπισημαίνεται εἴτε, δυοῖν ποτε ὄντοιν αὐτῷ καὶ θατέρου σβεσθέντος, εἶτα Ὀδυσσεὺς καὶ τὸν λοιπὸν ἠφάνισεν εἴτε καὶ ἐκ γενετῆς ἕνα εἶχε. Θεόκριτος δὲ ἀκολουθῶν οἷς φησιν Ἡσίοδος περὶ τῶν μυθικῶν Κυκλώπων, ὧν ἑκάστῳ κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς εἷς ἐνέκειτο μετώπῳ, φησὶν· ὅτι τῷ Κύκλωπι ἕνα ἔχοντι γλυκὺν ὀφθαλμόν, ᾧ ἑώρα, ὀφρὺς μία ἐξ ἑτέρου ὠτὸς εἰς ἕτερον τέτατο» καὶ σελ. 1622, 38 «Οὐ καὶ τὸ μονόφθαλμον λίαν ἔχει πιθανῶς· εἰ γὰρ δύο εἶχεν ὁ πελώριος οὗτος θὴρ ὀφθαλμούς, ἀμήχανον ἦν ἐκτυφλῶσαι αὐτόν» καὶ σελ. 1622, 46 «Δοκεῖ δὲ ὁ ῥηθεὶς Κύκλωψ φύσει μὲν δύο ἔχειν ὀφθαλμούς, εἴ γε καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρεῖ Ὅμηρος βλέφαρα καὶ ὀφρύας εἶναι αὐτῷ, κατὰ δέ τινα αἰτίαν εἰκὸς προαπολωλέναι αὐτῷ τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν. Εἰ δέ γε κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς εἷς κατὰ τὸν Ἡσιόδου μῦθον καὶ τῷ τοῦ Κύκλωπος τούτου μετώπῳ ἐνέκειτο, οὐκ ἂν ἐσίγησε τὴν ἰδιότητα ὁ ποιητής. Ἄλλως δέ γε οὐδὲ

Ἡσίοδος περὶ τοῦ Κύκλωπος τούτου ἢ τῶν λοιπῶν συγκυκλώπων τὸν λῆρον λόγον ἐκεῖνον ἐξεφύσησεν, ἀλλὰ περί τινων τριῶν, οἳ καὶ τὸν κεραυνὸν ἐχάλκευον τῷ Διί· οἷς ὀνόματα Βρόντης, Στερόπης καὶ Ἄργης. Θεόκριτος μέντοι καὶ περὶ τούτου οὕτω δοξάζει λέγων μίαν ὀφρὺν τετάσθαι αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ὠτὸς ἐπὶ θάτερον» καὶ σελ. 286, 23 «Ὑπὸ τούτων γοῦν, φασί, τῶν Κυκλώπων ἐτειχίσθη τὸ Ἄργος, οὐ μὴν ὑπὸ τῶν Σικελικῶν, οἷς οὐδὲν κοινὸν πρὸς τούτους τρεῖς μόνους ὄντας ἢ ἑπτὰ κατά τινας, ὧν ἑκάστῳ εἷς ὀφθαλμὸς ἐνέκειτο μετώπῳ κατὰ Ἡσίοδον».

Ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου ἐλέχθη ἐν τῇ Θεογονίᾳ στίχ. 139 κέξ.:

Γείνατο δ᾽ αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,
Βρόντην τε Στερόπην τε καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον,
οἳ Ζηνὶ βροντήν τ᾽ ἔδοσαν τεῦξάν τε κεραυνόν.
Οἳ δ᾽ ἤτοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,
μοῦνος δ᾽ ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐνέκειτο μετώπῳ·
Κύκλωπες δ᾽ ὄνομ᾽ ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ᾽ ἄρα σφέων
κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἔεις ἐνέκειτο μετώπῳ.

Τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου περὶ τῶν Κυκλώπων εἰρημένοις συνᾴδουσι τὰ παρὰ τῷ Ἀπολλοδώρῳ βιβλ. Α΄, α΄, 2 «μετὰ τούτους δὲ Κύκλωπας, Ἄργην, Στερόπην, Βρόντην, ὧν ἕκαστος εἶχεν ἕνα ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου». Ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1875, σελ. 106 ἔγραψε «Κύκλωπες δ᾽ ὄνομ᾽ ἦσαν *ἐπώνυμΟΙ*». Ἀλλ᾽ ἔν τε τῇ Θεογονίᾳ τοῦ Ἡσιόδου καὶ ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις κεῖται κατὰ τἀντίγραφα «Κύκλωπες δ᾽ ὄνομ᾽ ἦσαν *ἐπώνυμΟΝ*». Τὴν γραφὴν *ἐπώνυμοι* βλέπει τις ἐν τῷ Μεγ. Ἐτυμολ. σελ. 544, 7 καὶ ἐν τοῖς Κραμ. Ἀνεκδ. Ὀξ. Τόμ. Β΄, σελ. 457, 1. Ἐποιήσατο δ᾽ αὐτῆς μνείαν ὁ Μυτζέλιος ἐν τῷ Περὶ Διορθώσεως τῆς Ἡσιοδείου Θεογονίας συγγράμματι αὐτοῦ σελ. 412. Σημειωτέον δ᾽ ὅτι ὑπὸ μὲν τοῦ Οὐολφίου ἀθετοῦνται οἱ δύο τῆς Θεογονίας στίχοι 144 - 145, ὑπ᾽ ἄλλων δὲ ὀβελίζονται οἱ πέντε αὐτῆς στίχοι 142-146. Ἴδε Φλάχιον εἰς *Ἡσίοδ. Γοιτλιγγ.* σελ. 22 καὶ Κοιχλῦν εἰς *Ἡσίοδ.* σελ. 15. Πρβ. καὶ Μυτζέλιον ἐν τῷ *Περὶ Διορθ. Θεογ.* *Ἡσιοδ.* σελ. 409 κέξ. καὶ Λεννήπιον εἰς *Ἡσιόδ. Θεογ.* σελ. 200.

Ἕτεροι δὲ προφανῶς τῶν Ὁμηρικῶν Κυκλώπων εἶνε οἱ Ἡσιόδειοι, παῖδες ὄντες τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς. Ὁ Πολύφημος κατὰ

τὸν Ὅμηρον εἶχε πατέρα μὲν τὸν Ποσειδῶνα, μητέρα δὲ τὴν νύμφην Θόωσαν. Ὀδυσσ. Α, 70:

ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἔσκε μεγιστον
πᾶσιν Κυκλώπεσσι· Θόωσα δέ μιν τέκε νύμφη,
Φόρκυνος θυγάτηρ ἁλὸς ἀτρυγέτοιο μέδοντος,
ἐν σπέσσι (σπέεσι) γλαφυροῖσι Ποσειδάωνι μιγεῖσα.

Ἴδε Σχοιμαννὸν ἐν *Opusc. Academ.* Τόμ. Δ', σελ. 325. Ἱκανὴ περὶ τοῦ προκειμένου διάληψις γίνεται ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Ἐβελιγγίου ἐκδοθέντι Ὁμηρικῷ Λεξικῷ Τόμ. Α', σελ. 936. Πρβ. καὶ Leipz. Stud. Τόμ. Ζ', σελ. 142.

Ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ *Κύκλωψ* εἰδυλλίῳ τοῦ Θεοκρίτου ὁ Πολύφημος ἐρῶν τῆς Γαλατείας λέγει πρὸς αὐτὴν ἄλλα τε καὶ τάδε στίχ. 30 κἑξ.:

γινώσκω, χαρίεσσα κόρα, τίνος οὕνεκα φεύγεις·
οὕνεκά μοι λασία μὲν ὀφρὺς ἐπὶ παντὶ μετώπῳ
ἐξ ὠτὸς τέταται ποτὶ θὤτερον ὡς μία μακρά,
εἷς (ἧς) δ' ὀφθαλμὸς ἔπεστι, πλατεῖα δὲ ῥὶς ἐπὶ χείλει.

Κεῖται δὲ καὶ ἐν στίχ. 52:

καιόμενος δ' ὑπὸ τεῦς καὶ τὰν ψυχὰν ἀνεχοίμαν
καὶ τὸν ἕν' ὀφθαλμόν, τῶ μοι γλυκερώτερον οὐδέν.

Οὐ μόνον δ' ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου ἐνομίζετο ὅτι ὁ Πολύφημος ἕνα ὀφθαλμὸν ὑπὸ μιᾷ ὀφρύϊ εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ἑτέρων ἐδοξάζετο ὅτι αὐτός τε καὶ οἱ λοιποὶ Κύκλωπες μονόφθαλμοι ἦσαν. Καὶ ὁ Εὐριπίδης εἶχε τοιαύτην γνώμην περὶ τῶν Κυκλώπων, οὓς καὶ *μονῶπας* ὠνόμασε, καὶ ὁ Κρατῖνος, ὡς εἴδομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, καὶ ὁ Ἑρμησιάναξ καὶ ὁ Καλλίμαχος καὶ ἄλλοι.

Εὐριπίδ. Κύκλ. 21 «ἵν' οἱ *μονῶπες* ποντίου παῖδες θεοῦ Κύκλωπες οἰκοῦσ' ἄντρ' ἐρημ' ἀνδροκτόνοι» καὶ 76 «ἐγὼ δ' ὁ σὸς πρόπολος θητεύω Κύκλωπι τῷ *μονοδέρκτᾳ*» καὶ 648 «ὑφάπτειν τὸν *μονῶπα* παῖδα γῆς». Πρβ. καὶ στίχ. 174 «τὴν Κύκλωπος ἀμαθίαν κλάειν κελεύων καὶ *τὸν ὀφθαλμὸν μέσον*»· ἔτι δὲ στίχ. 474 «εἰ τοῦ (γρ. *τὸν*) Κύκλωπος τοῦ κακῶς ὀλουμένου *ὀφθαλμόν*, ὥσπερ σφηκιάν, ἐκθύψομεν» καὶ στίχ. 627 «ἔστ' ἂν *ὄμματος ὄψις* Κύκλωπος ἐξαμμιληθῇ (Κόβ.: *ἐξαμαλδυνθῇ*) πυρί» καὶ στίχ. 636 «ὠθεῖν ἐς *τὸν ὀφθαλμὸν* τὸ πῦρ». Ἐν στίχ. 633 κεῖται «μοχλὸν λαβόντας ἐκκάειν τὸ

φῶς Κύκλωπος», ᾧ παραβλητέον τὸ ἐν στίχ. 663 «κατηνθρακώμεθ᾽*ὀφθαλμοῦ σέλας*». Εἶπε δ᾽ ὁ Εὐριπίδης ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι στίχ. 657 καὶ «ἐκκάετε τὴν *ὀφρὺν* θηρὸς τοῦ ξενοδαίτα». Ὁ Σπαννέμιος ἐν ταῖς εἰς Καλλίμαχον Παρατηρήσεσι (*Καλλιμ.* Τόμ. Β', σελ. 206 Ἐρν.) ἀποφαίνεται ὅτι ἀναγκαίως ἔχει τὸ ἐν στίχ. 511 πληθυντικὸν «καλὸν *ὄμμασι* δεδορκώς» νὰ τραπῇ εἰς τὸ ἑνικὸν *ὄμματι*. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἡ γνησία γραφὴ εἶνε *ὄμμασιΝ*, ἔπειτα δὲ καὶ ἐν στίχ. 459 ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου «ἐς μέσην βαλὼν Κύκλωπος ὄψιν *ὄμματ*᾽ ἐκτήξω πυρί» καὶ ἐν στίχ. 470 «τοῦ τυφλοῦντος *ὄμματα* δαλοῦ». Παρατηροῦμεν προσέτι ὅτι ἐν μὲν στίχ. 673 ἀπαντᾷ «Οὔτίς με τυφλοῖ *βλέφαρον*», ἐν δὲ στίχ. 485 κεῖται «Κύκλωπος ἔσω *βλεφάρων* ὤσας λαμπρὰν ὄψιν διακναίσει». Περὶ τοῦ «τὸν μονῶπα *παῖδα γῆς*» ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Ὀλλάνδου ἐν ***Leipz. Stud.*** Τόμ. Ζ', σελ. 169.

Ἡρῳδιαν. π. Μον. Λέξ. σελ. 16, 12 «Οὐκ ἀντιθήσει τις ἡμῖν τὸ παρὰ τῷ Ἑρμησιάνακτι ἐν Λεοντίου Α'· δερκόμενος πρὸς κῦμα, *μούνη δέ οἱ ἐφλέγετο γλήν*». Ἴδε Leipz. Stud. Τόμ. Ζ', σελ. 228.

Καλλίμ. Ὕμν. εἰς Ἄρτεμ. 51 «αἱ νύμφαι δ᾽ ἔδδεισαν (ἔδεισαν) ὅπως ἴδον αἰνὰ πέλωρα πρηόσιν Ὀσσαίοισιν ἐοικότα, πᾶσι δ᾽ ὑπ᾽ ὀφρὺν *φάεα μουνόγληνα* σάκει ἶσα τετραβοείῳ δεινὸν ὑπογλαύσσοντα». Σχολ. «Φάεα μουνόγληνα: Καὶ Ἡσίοδος· κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἔεις». Πρβ. καὶ Vergil. Aen. III, 635 «telo lumen terebramus acuto ingens, quod torva solum sub fronte latebat, Argolici clipei aut Phoebeae lampadis instar» καὶ Ovid. Met. XIII, 851 «unum est in media lumen mihi fronte, sed instar ingentis clipei».

Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 698 ς' «χωρὶς εἰ μὴ τὸν Κύκλωπα φήσει τις, ὥσπερ *ὀφθαλμὸν ἔχει ἕνα*, καὶ πόρον τροφῆς καὶ φωνῆς τὸν αὐτόν». Ἐν τῷ Ποπλικόλᾳ εἶνε τάδε ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου γεγραμμένα κεφ. ΙϚ', 5 «Ὁ δ᾽ Ὁράτιος τὸν Κόκλιον ἐπωνύμιον ἔσχεν ἐν πολέμῳ τῶν ὀμμάτων θάτερον ἐκκοπείς· ὡς δ᾽ ἔνιοι λέγουσι, διὰ σιμότητα τῆς ῥινὸς ἐνδεδυκυίας, ὥστε μηδὲν εἶναι τὸ διορίζον τὰ ὄμματα καὶ τὰς ὀφρῦς συγκεχύσθαι, Κύκλωπα βουλόμενοι καλεῖν αὐτὸν οἱ πολλοί, τῆς γλώττης ὀλισθαινούσης (ὀλισθανούσης), ἐκράτησαν ὑπὸ πλήθους Κόκλιον καλεῖσθαι». Κατὰ μὲν τὴν πρώτην γνώμην ἐκκοπεὶς ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ὁράτιος τὸ ἕτερον ὄμμα ἐγένετο ἑτερόφθαλμος· κατὰ δὲ τὴν

δευτέραν εἶχε μὲν ὁ ἀνὴρ ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλὰ συνημμένοι σχεδὸν οἱ δύο ὀφθαλμοὶ παρεῖχον δόξαν ἑνὸς καὶ συγκεχυμέναι αἱ δύο ὀφρύες ἐφαίνοντο μία· ὅθεν οἱονεὶ μονόφθαλμον ὄντα ἤθελον μὲν οἱ πολλοὶ νὰ ὀνομάζωσι Κύκλωπα, ἀλλὰ πταίοντες ἔλεγον Κόκλιον. Γελοιότατον εἶνε τοῦτο καὶ οὐδεμιᾶς πίστεως ἄξιον, εἰ καὶ ὁ Βαλκενάριος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ἀμμώνιον Παρατηρήσεσι σελ. 86 «Pulcerrima est hanc in rem *Ios. Scaligeri* observatio, Latinorum *Cocles* a Κύκλωψ derivantis, Coniect. in *Varr.* de L. L. p. 143». Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος cocles ἐποιήσατο λόγον ὁ Κούρτιος ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 168 ἐκδ. ε' καὶ ὁ Βανισέκιος ἐν *Etymol. Wœrterb.* σελ. 1056. Ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἀρχαιολογίᾳ Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως σελ. 898 φέρεται «Πόπλιος δὲ Ὁράτιος ὁ καλούμενος *Κόκλης* ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ὄψιν ἐλαττώματος ἐκκοπεὶς ἐν μάχῃ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἐκ τῶν νεωτέρων». Πρβ. Σουΐδ. λ. *ἐξεκόπη*. Τὸν τύπον *Κόκλης* βλέπει τις καὶ παρὰ τῷ Πολυβίῳ βιβλ. ϛ', νε', 1 καὶ 3. Πρβ. καὶ Κοραῆν εἰς *Πλουτ. Πολιτ.* σελ. 157.

Φιλόστρατ. σελ. 840 «Πολύφημος δὲ ὁ τοῦ Ποσειδῶνος ἀγριώτατος αὐτῶν (ὢν) οἰκεῖ ἐνταῦθα, *μίαν μὲν ὑπερτείνων ὀφρὺν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἑνὸς ὄντος*, πλατείᾳ δὲ τῇ ῥινὶ ἐπιβαίνων τοῦ χείλους καὶ σιτούμενος τοὺς ἀνθρώπους, ὥσπερ τῶν λεόντων οἱ ὠμοί».

Περιττὸν δ'ἡμῖν φαίνεται νὰ καταλεχθῶσι καὶ ἄλλων παλαιῶν μαρτύρια δοξαζόντων ὅτι μονόφθαλμοι οἱ Ὁμηρικοὶ Κύκλωπες ἦσαν ἤτοι ἕνα ὀφθαλμὸν ἐκ φύσεως ἢ ἐκ γενετῆς εἶχον.

Ὁ Κόβητος ἀποφαίνεται ἀνενδοιάστως ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1875, σελ. 106 ὅτι *ἑτερόφθαλμος* ἦτο ὁ Πολύφημος, οὐχὶ *μονόφθαλμος*. Τάδε λέγει ὁ πρύτανις τῶν κριτικῶν «Non potuit summi Critici animadversio quamquam verissima constantem omnium opinionem per multa saecula inveteratam exstirpare. Primus omnium Hesiodus Homeri verba perverse acceperat *Theogon.* 144». Γράφει δὲ καὶ ὁ Ῥουθερφόρδιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου σελ. 210 «In Homer the Cyclops is ἑτερόφθαλμος, not μονόφθαλμος, as Aristarchus plainly saw». Ἀλλ' ὁ Ὅλλανδος ἐν *Leipz. Stud.* Τόμ. Ζ', σελ. 169 ποιεῖται τὴν παρατήρησιν τήνδε· «Ubi propter versum vel ad magnitudinem significandam legitur

ὄμματα — vel βλέφαρα — *unus oculus intellegendus item atque apud Homerum*». Πρβ. καὶ σελ. 143.

Ὁ Σέρβιος ἱστορεῖ ὅτι κατά τινας μὲν ἕνα εἶχεν ὀφθαλμὸν ὁ Πολύφημος, κατ' ἄλλους δὲ δύο, *κατ' ἄλλους δὲ τρεῖς*. Ἄξιον μνείας νομίζομεν τὸν λόγον τοῦ Σερβίου καὶ δι' ἣν αὐτὸς περὶ τοῦ προκειμένου ἀποφαίνεται γνώμην· ἔχει δ' ὧδε (*Comment. in Verg. Aen.* III, 636)· «Multi Polyphemum dicunt unum habuisse oculum, alii duos, alii tres: sed totum fabulosum est. Nam hic vir prudentissimus fuit, et ob hoc oculum in capite habuisse dicitur, id est iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verum Ulixes eum prudentia superavit, et ob hoc eum caecasse fingitur». Ἀηδέστατα διατίθεμαι ταῦτ' ἀναγινώσκων, ἵνα δὲ κατ' Ἀριστοφάνη εἴπω,

ὅταν τι τούτων τῶν σοφισμάτων ἴδω,
πλεῖν ἢ 'νιαυτῷ πρεσβύτερος ἀπέρχομαι.

Γεώργιος ὁ Κεδρηνὸς γράφει Τόμ. Α', σελ. 232, 17 «Ἐκεῖθεν ἐμπίπτει ἐν Σικελίᾳ Κύκλωπι, *οὐχὶ ἑνὶ ὀφθαλμῷ κατὰ τὰς μυθολογίας Ὁμήρου κεχρημένῳ*, ἀλλ' ἄνθρωπος μὲν ἦν τὴν φύσιν, ὡς πάντες ἄνθρωποι καὶ οἱ λοιποὶ Κύκλωπες, οἳ καὶ τὸ εἶδος ἦσαν μεγάλοι καὶ ἀπηγριωμένοι καὶ ἀπευκτοὶ (καὶ) τὴν προαίρεσιν παγχάλεποι καὶ μισανθρωπότατοι καὶ φονικώτατοι».

Συγγραφεῖς τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ ποιοῦνται ἐνίοτε χρῆσιν τοῦ ἐπιθέτου *μονόφθαλμος* ἀντὶ τοῦ *ἑτερόφθαλμος*.

Πολύβ. Ε', ξζ', 6 «τὴν δὲ πρώτην Ἀντιγόνου τοῦ *μονοφθάλμου* κατάληψιν κατὰ τὴν Σελεύκου δυναστείαν τῶν τόπων ἐκείνων κτέ.» καὶ Ψευδολουκιαν. Μακροβ. 11 «Ἀντίγονος δὲ ὁ Φιλίππου ὁ *μονόφθαλμος* βασιλεύων Μακεδόνων κτέ.» καὶ μετ' ὀλίγα «Ἀντίγονος δὲ υἱὸς μὲν ἦν Δημητρίου, υἱωνὸς δὲ Ἀντιγόνου τοῦ *μονοφθάλμου*». Ἀλλ' ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου σελ. 11 Β' κεῖται «Ἀντίγονον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων *ἑτερόφθαλμον* ὄντα τὴν πήρωσιν προφέρων εἰς οὐ μετρίαν ὀργὴν κατέστησε». Πρβ. Βυττεμβάχιον εἰς *Πλουτ. Ἠθικ.* Τόμ. Ϛ', σελ. 130.

Ἀπολλόδ. Β', η', 3 «περιτυγχάνουσιν Ὀξύλῳ τῷ Ἀνδραίμονος ἐφ' ἵππου καθημένου *μονοφθάλμῳ*· τὸν γὰρ ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν ἐκ-

κέκοπτο τόξῳ». Περὶ τῆς ἐκφορᾶς *ἐκκέκοπτο* ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Πιέρσωνος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Μοίριδος σελ. 154. Ἀλλ' ὁ Ἑρχῆρος ἐξέδωκε παρὰ τῷ Ἀπολλοδώρῳ «*ἐξεκέκοπτο* τόξῳ». Παρατηρητέον δ' ὅτι κατὰ τὸν Παυσανίαν ἡμίονον πεπηρωμένον τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἤλαυνεν ὁ Ὄξυλος. Ὧδε ἔχει ὁ λόγος τοῦ Παυσανίου βιβλ. Ε', γ', 5 «Γίγνεται δὲ τοῖς βασιλεῦσιν αὐτῶν λόγιον τόδε, ἡγεμόνα τῆς καθόδου ποιεῖσθαι τὸν τριόφθαλμον· ἀποροῦσι δέ σφισιν ὅ τι ὁ χρησμὸς ἐθέλοι συνέτυχεν ἐλαύνων ἀνὴρ ἡμίονον, *ὁ δὲ ἕτερος διέφθαρτο τῷ ἡμιόνῳ τῶν ὀφθαλμῶν*». Πρβ. Ἑύνιον εἰς *Ἀπολλόδ.* Τόμ. Α', σελ. 237.

Ἀρτεμίδωρ. σελ. 263, 26 Ἑρχ. «Ἔδοξέ τις τὸν ἕτερον τῶν ὤμων ἰδεῖν βουλόμενος μὴ δύνασθαι. *Μονόφθαλμος* ἐγένετο καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κατ' ἐκεῖνον τὸν ὦμον ὀφθαλμὸν οὐκ ἔχων, οὐδὲ τὸν ὦμον ἰδεῖν ἠδύνατο».

Μάρκ. Εὐαγγ. Θ', 47 «καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σέ ἐστι *μονόφθαλμον* εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς γέενναν».

Εὐλόγ. παρὰ Φωτ. Βιβλ. σελ. 542, 14 «οἷον μονόχειράς τε καὶ μονόποδας καὶ *μονοφθάλμους* εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν ἐπείγεσθαι εἰσελθεῖν βασιλείαν».

Ἰω. Ἀντιοχ. 178 (*Ἀποσπ. Ἱστορ.* Μυλλ. Τόμ. Δ', σελ. 605) «Εὐδαίμονά τινα *μονόφθαλμον*, ἱερέα Ἀσκληπιοῦ, διὰ τὴν τυφλότητα αἰσχυνόμενον ὁραθῆναι αὐτῷ ἀναζητήσας τὸν ἠτυχηκότα ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων κατεφίλησε».

Κεδρην. Τόμ. Β', σελ. 458, 15 «ἑκάστην ἑκατοντάδα πεπηρωμένων ὑφ' ἑνὸς *μονοφθάλμου* ὁδηγεῖσθαι κελεύσας». Τὰ αὐτὰ φέρονται καὶ παρὰ Μιχαὴλ Γλυκᾷ σελ. 578, 4, ἀλλ' εἶνε πλημμελῶς παρ' αὐτῷ γεγραμμένον *πεπηρωμένΗν* ἀντὶ τοῦ *πεπηρωμένΩν*.

Σχολ. Ἀριστοφ. Ὄρν. στίχ. 153 «οὗτος συκοφάντης πονηρὸς καὶ *μονόφθαλμος*» καὶ «ὅτι *ἑτερόφθαλμός* τις ἦν· ὅθεν οὕτω τοὺς τυφλοὺς φασιν» καὶ στίχ. 1292 «ὅτι δὲ καὶ *μονόφθαλμος* οὗτος προείρηται».

Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ Ἱστορικῷ Συντίπα τοῦ Φιλοσόφου «εἶτα προσελθὼν ὁ *μονόφθαλμος* μῖμός φησι τῷ καθηγητῇ» (σελ. 107, 19 Τευβν. Πρβ. καὶ σελ. 169,8) καὶ ἐν τῷ Βίῳ τοῦ Ἐπιφανίου «ἐξ ὧν

ὁ εἷς μὲν *μονόφθαλμος* ὢν καὶ τὴν σπάθην γυμνώσας κροῦσαι θέλων Ἐπιφάνιον, ἡ μὲν χεὶρ ἐκρατήθη, παραχρῆμα δὲ ἠνεῴχθη ὁ κεκλεισμένος αὐτοῦ ὀφθαλμός» καὶ «συντυχὼν Εὐδαίμονι τῷ φιλοσόφῳ ἔχοντι παῖδα *μονόφθαλμον*» (*Ἐπιφ*. Δινδορφ. Τόμ. Ε΄, σελ. VII καὶ σελ. XII).

Ἐπωνομάζετο δὲ καὶ ὁ Ἀκάκιος *μονόφθαλμος*, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ἱερώνυμος *de Script. Eccl.* cap. 98 «Acacius, quem, quia luscus erat, μονόφθαλμον nuncupabant, Caesariensis ecclesiae in Palaestina episcopus». Πρβ. καὶ Οἰκονόμον ἐν τῷ περὶ τῶν Ο΄ Ἑρμηνευτῶν συγγράμματι Τόμ. Δ΄, σελ. 556.

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Κελλάς: *μονόφθαλμος*» καὶ «Κέμων: *ἑτερόφθαλμος*». Λέγει δ' ὁ Ἡσύχιος καὶ «Ἑτερόφθαλμος: μονόφθαλμος» (Τόμ. Β΄, σελ. 211, 10 Σμιδ.). Τὸ *κέμων* ὑπελήφθη κακὴ ἀνάγνωσις τοῦ *κέλλων* ὑπὸ τοῦ Σμιδιτίου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡσυχίου Τόμ. Α΄, σελ. 430, 63.

Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ τὸ *μονωπά*, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ τῷ *μονόφθαλμα*, ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Καλλιμάχου ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *ἑτερόφθαλμα*. Ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις Ὄρν. 873 μνημονεύονται δύο ἐκ τοῦ Καλλιμάχου στίχοι ἔχοντες ὧδε:

> τὴν ὠγαμέμνων, ὡς ὁ μῦθος, εἴσατο,
> τῇ καὶ λίπουρα καὶ μ ό ν ω π α θύεται.

Ἀλλ' ἡ προπαροξύτονος ἐκφορὰ *μόνωπα*, ἣν βλέπομεν καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Βλαϋδεσίου ἐκδόσει τῶν Ὀρνίθων σελ. 326, εἶνε ἀνελλήνιστος. Ὁ Καλλίμαχος εἶπε *μονωπά*, πληθυντικὸν τοῦ *μονωπόν*, οὗ τὸ ἀρσενικὸν *μονωπός*. Ἴδε Ὄθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Β΄, σελ. 233. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅμως ὅτι κατὰ τὸν Κόβητον ἐν ταῖς εἰς Ὑπερείδην Σημειώσεσι σελ. 58 ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Καλλιμάχου *μόνωΤα*.

Ἐκ τῆς τῶν μεταγενεστέρων χρήσεως λαβὼν ἀφορμὴν ὁ Φρύνιχος ἀποφαίνεται ἐν τῇ Ἐκλογῇ σελ. 136 «*Μονόφθαλμον* οὐ ῥητέον, *ἑτερόφθαλμον* δέ· Κρατῖνος γὰρ *μονόμματον* εἶπε τὸν Κύκλωπα». Γράφει δὲ καὶ ὁ Φώτιος Λεξ. σελ. 26, 6 «*Ἑτερόφθαλμος*: οὕτως λέγουσιν, οὐ *μονόφθαλμος*» καὶ ὁ Μοῖρις σελ. 153 «*Ἑτερόφθαλμος* Ἀττικῶς, *μονόφθαλμος* Ἑλληνικῶς».

Καὶ τοῦ μὲν *μονόφθαλμος* ἐγίνετο ἐνίοτ' ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλ-

ληνισμῷ χρῆσις ἀντὶ τοῦ *ἑτερόφθαλμος*, ὑπ' οὐδενὸς δ' οὐδέποτ' ἐλέχθη *ἑτερόφθαλμος* ἀντὶ τοῦ *μονόφθαλμος*. Νομίζομεν δ' ὅτι ἥκιστ' εὔλογον εἶνε, ἐπειδὴ τῶν πεπηρωμένων τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἐκλήθησαν ἔνιοι Κύκλωπες καὶ ἀνδρὸς ἑτεροφθάλμου συγγενεῖς οἱ Ἀριμασποὶ ὑπό τινος ἐλέχθησαν, νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἐλαμβάνετο τὸ ἐκ τοῦ *ἕτερος* συγκείμενον ἐπίθετον ἐπὶ τοῦ φύσει ἕνα ἔχοντος ὀφθαλμόν.

Ἐν τῷ περὶ Παίδων Ἀγωγῆς τοῦ Πλουτάρχου ἢ Ψευδοπλουτάρχου κεφ. ΙΔ' φέρεται «Ἀντίγονον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων ἑτερόφθαλμον ὄντα τὴν πήρωσιν προφέρων εἰς οὐ μετρίαν ὀργὴν κατέστησε. Τὸν γὰρ ἀρχιμάγειρον Εὐτροπίωνα γεγενημένον ἐν τάξει ἐκπέμψας παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν ἠξίου καὶ λόγον δοῦναι καὶ λαβεῖν. Ταῦτα δ' ἀπαγγέλλοντος ἐκείνου πρὸς αὐτὸν καὶ πολλάκις προσιόντος, εὖ οἶδα, ἔφησεν, ὅτι ὠμόν με θέλεις τῷ Κύκλωπι παραθεῖναι, ὀνειδίζων τῷ μὲν ὅτι πηρός, τῷ δ' ὅτι μάγειρος ἦν» (Πρβ. καὶ Κοραῆν ἐν *Ἀτάκτ.* Τόμ. Γ', σελ. 201). Λέγει δὲ καὶ ὁ Αἰλιανὸς Ποικ. Ἱστορ. ΙΒ', 43 «Ἀντίγονος ὁ Φιλίππου ὁ καὶ ἑτερόφθαλμος καὶ ἐκ τούτου Κύκλωψ προσαγορευθείς» καὶ Διογένης ὁ Λαέρτιος βιβλ. Θ', 112 «τοῦτον ἐγὼ καὶ ἑτερόφθαλμον ἤκουσα, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς αὐτὸν Κύκλωπα ἐκάλει».

Παρὰ δὲ τῷ Φιλοστράτῳ κεῖται σελ. 584 «οἱ αὐτοὶ κατηγοροῦσι καὶ σκώμματος (Ἀριστείδου τοῦ σοφιστοῦ), ἐπειδὴ τοὺς Ἀριμασποὺς τοὺς μονομμάτους ἔφη ξυγγενεῖς εἶναι τοῦ Φιλίππου».

Ὁ Βαλκενάριος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ἡρόδοτον Σημειώσεσι σελ. 441 Οὐεσσελ. «In reges Macedoniae, Philippum Amyntae et Antigonum, qui fuerunt ἑτερόφθαλμοι, frigida leguntur hic illic atque insulsa Graeculorum dicteria; hoc in Philippum Aristidis apud Philostratum de Vit. Soph. pag. 584., quo τοὺς Ἀριμασποὺς (τοὺς μονομμάτους) ἔφη ξυγγενεῖς εἶναι τοῦ Φιλίππου». Παρατιθέμεθα καὶ ἃ ὁ Κόβητος λέγει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1873, σελ. 227 «Sic. pag. 584. quod Aristides Sophista τοὺς Ἀριμασποὺς τοὺς μονομμάτους ἔφη ξυγγενεῖς εἶναι τοῦ Φιλίππου, sumtum est ex Herodoto III. 116. IV. 15. Frigidus autem iocus est et inficetus et τοὺς μονοφθάλμους καὶ ἑτεροφθάλμους confundentis». Πρβ. καὶ Πόλακον *Ad Odyss. eiusque Schol. Cur. Sec.* σελ. 32 σημ. 2 «ex quo ioco illud potius quam clarissime apparet Ari-

stidis tempore omne discrimen inter μονόφθαλμος (sive μονόμματος) et ἑτερόφθαλμος ex hominum tunc viventium mentibus evanuisse».

Ἀλλ' ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν νὰ πείσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι συνεχέοντο ὑπὸ τοῦ Χίου Θεοκρίτου καὶ τοῦ σοφιστοῦ Ἀριστείδου οἱ ἑτερόφθαλμοι καὶ οἱ μονόφθαλμοι, οὐδαμῶς δ' ὀκνοῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι δὲν φαίνεται ἡμῖν πάντα τρόπον ἀναγκαία ἐν τοῖς σκώμμασιν ἡ τελεία ὁμοιότης. Παρατηροῦμεν δὲ προσέτι ὅτι ὑπὸ τοῦ Δημητρίου ἐν τῷ περὶ Ἑρμηνείας § 293 εἶνε γεγραμμένον «Φίλιππος μὲν διὰ τὸ ἑτερόφθαλμος εἶναι ὠργίζετο, εἴ τις ὀνομάσειεν ἐπ' αὐτοῦ Κύκλωπα ἢ ὀφθαλμὸν ὅλως». Τὸ ὄνομα τοῦ Κύκλωπος ὑπεμίμνησκε τὸν Φίλιππον ὅτι ἕνα καὶ αὐτὸς εἶχεν ὀφθαλμόν, εἰ καὶ ὁ μὲν Κύκλωψ ἐκ φύσεως εἶχεν ἕνα ὀφθαλμόν, οὗτος δὲ δι' ἀπώλειαν τοῦ ἑτέρου. Ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου λέγεται σελ. 633 γ' «καὶ γὰρ Ἀντίγονος αὐτὸς μὲν ἑαυτὸν εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἔσκωπτε· καί ποτε λαβὼν ἀξίωμα μεγάλοις γράμμασι γεγραμμένον, ταυτὶ μέν, ἔφη, καὶ *τυφλῷ* δῆλα».

Οἱ λεξικογράφοι Ἄνθιμος Γαζῆς καὶ Σκαρλᾶτος Βυζάντιος διδάσκουσιν ὅτι τὸ *ἑτερόφθαλμος* σημαίνει καὶ τὸν ἔχοντα ὀφθαλμοὺς ἀνομοίους τὴν χροιάν· ἀλλ' οὐδέτερος τούτων ἐσημειώσατο ὅτι ἐν μόνῳ τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ λαμβάνεται ἐνίοτε τὸ προκείμενον ὄνομα ἐπὶ τῆς ἐννοίας ταύτης.

Ὁ Ἄψυρτος γράφει Ἱππιατρ. κεφ. ΙΓ', σελ. 53 «Οἱ *ἑτερόφθαλμοι* τῶν ἵππων οὐ τὸ αὐτὸ βλέπουσι τοῖς ὀφθαλμοῖς· ὅνπερ γὰρ τρόπον ὁ ἑτεροσκελὴς καὶ ὁ ἑτερόπους σκάζει καὶ λείπεται τῷ περιπάτῳ, οὕτω καὶ οὗτοι τῷ ὁρατικῷ. Εἰσὶ δὲ καὶ πονηροὶ καὶ ἐπτοημένοι διὰ τὴν *ἑτεροφθαλμίαν*».

Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς Γεωπονικοῖς βιβλ. ΙϚ', β', 1 «Τινὲς δὲ καὶ τοὺς *ἑτεροφθάλμους* ἐν τοῖς καλλίστοις τάττουσιν, οἷόν φασι γεγενῆσθαι τὸν τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου Βουκέφαλον». Πρβ. Νικλάσιον εἰς *Γεωπον.* σελ. 1109 καὶ Δορβίλλιον εἰς *Χαρίτ.* σελ. 580 Λιψ. καὶ Σνειδῆρον εἰς *Ἀριστοτ. περὶ τὰ Ζῷ. Ἱστορ.* Τομ. Γ', σελ. 32.

Καὶ ὁ Τζέτζης παρέχει ἡμῖν παράδειγμα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος χρήσεως τοῦ *ἑτερόφθαλμος* λέγων Ἐπιστολ. σελ. 69 Πρεσσ. «οἵας ποτὲ τὰς Ἀλεξάνδρου εἰκόνας ὁ Στασικράτης ἐκεῖνος ὁ Βιθυνὸς οὐχ *ἑτε-*

ρόφθαλμον οὐδ' ἑτεροτράχηλον πλάττων ἐκεῖνον, οἷός περ ἦν ὁ ἀνήρ». Πρβ. Ἱστορ. ΙΑ', 368 «γλαυκὸν τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν ἔχειν θρυλεῖται πᾶσι, μέλανα δὲ τὸν ἕτερον». Ἐγράψαμεν «*οἷός περ* ἦν ὁ ἀνήρ» ἀντὶ τοῦ *οἷσπερ*, ὃ μετετύπωσεν εἰς τὸ *ὥσπερ* ὁ Στερνοβάχιος (Sternbach) ἐν ***Melet. Gr.*** Μέρ. Α', σελ. 77. Περὶ τοῦ *ἑτεροτράχηλος* ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Γ', σελ. 2144. Πρβ. καὶ Σκαρλᾶτον Βυζάντιον ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει Τόμ. Α', σελ. 409.

Εὕρομεν δὲ καὶ παρὰ Γεωργίῳ τῷ Ἀκροπολίτῃ σελ. 34, 15 «καθειμένον ἔχων τὸ γένειον καὶ περὶ τὸ ἄκρον σχιζόμενον, ἐπ' ὀλίγον *ἑτερόφθαλμος*».

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας εἶνε παρειλημμένον τὸ *ἑτερόμματος* ὑπὸ Ἰουλίου Ἀφρικανοῦ Κεστ. σελ. 292 «οἱ δὲ *ἑτερόμματοι* καταφρονοῦντες καὶ πολέμου καὶ φάσματος καὶ λεόντων» (Πρβ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν περὶ τὰ Ζῷα Ἱστοριῶν τοῦ Ἀριστοτέλους Τόμ. Δ', σελ. 291).

Ἐν τῷ ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους κεῖται βιβλ. Δ', 141 «ἡ Θάμυρις τὸν μὲν ἔχων γλαυκὸν ὀφθαλμόν, τὸν δὲ μέλανα». Τὸν ἔχοντα γλαυκὸν τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ὀνομάζει ὁ Ἀριστοτέλης *ἑτερόγλαυκον* Τόμ. Γ', σελ. 416, 10 «Μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ζώων ἵππος πολύχρων ἐστί· καὶ γὰρ *ἑτερογλαυκοί* τινες αὐτῶν γίνονται. Τοῦτο δὲ τῶν μὲν ἄλλων οὐθὲν πάσχει ζώων ἐπιδήλως, ἄνθρωποι δὲ γίνονταί τινες *ἑτερόγλαυκοι*». Πρβ. καὶ σελ. 417, 43.

Ὁ ἔχων διαφόρους τὴν χροιὰν ὀφθαλμοὺς καλεῖται καὶ *δίκορος*. Μυθογράφ. σελ. 192, 14 Οὐεστ. «ἦν καὶ *δίκορον* καὶ ὀξυωπεστάτην φασὶ γενέσθαι». Κωνστ. Μανασσ. στίχ. 3009 «εἰς Ἀναστάσιον φοιτᾷ τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος, ὃς *δίκορος* ἐλέγετο· τὴν γὰρ ἑτέραν κόρην ἔτυχεν ἔχων μέλαιναν, γλαυκόχρουν δὲ τὴν ἄλλην». Πρβ. καὶ Μιχ. Γλυκᾶν σελ. 491, 11.

Ὡς δὲ λέγεται *ἑτερόφθαλμος* ἐπὶ τοῦ ἔχοντος ἀνομοίους τὴν χροιὰν ὀφθαλμούς, οὕτω καὶ *ἑτερόπους* καὶ *ἑτεροσκελής* ἐπὶ τοῦ ἔχοντος πόδας ἀνίσους τὸ μέγεθος ἢ σκέλη ἄνισα. Ἴδε Ἱππιατρ. σελ. 53. Πρβ. καὶ σελ. 258 «*ἑτεροποδοῦντες* ἵπποι». Ὁ Πολυδεύκης γράφει βιβλ. Δ', 161 «τρίγωνον ἰσοσκελές, *ἑτεροσκελές*, σκαληνόν — ἰσόμηκες, τετράγωνον, πρόμηκες, *ἑτερόμηκες*». Τοῦ *ἑτερόμηκες* γίνεται χρῆσις ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Εὐκλείδου καὶ ἄλλων. Πρβ. καὶ Ἰ. Σμι-

δίτιον ἐν τῷ περὶ Συνωνύμων συγγράμματι Τόμ. Δ΄, σελ. 561.

Ἐμφερὲς τούτοις εἶνε τὸ *ἑτερόγναθος* ἀπαντῶν παρὰ τῷ Ξενοφῶντι περὶ Ἱππικ. Α΄, 9 «σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ εἰ ἀμφότεραι μαλακαὶ αἱ γνάθοι ἢ σκληραὶ ἢ ἡ ἑτέρα· ἑτερόγναθοι γὰρ ὡς τὰ πολλὰ οἱ μὴ ὁμοίας ἔχοντες τὰς γνάθους γίγνονται» καὶ Γ΄, 5 καὶ ϛ΄, 9. Πρβ. καὶ Ψελλ. Βοισσον. σελ. 176. Τοῦ ἐπιθέτου τούτου ποιεῖται μνείαν καὶ ὁ Πολυδεύκης λέγων «ἄδικος τὴν σιαγόνα, *ἑτερόγναθος*» (βιβλ. Α΄, 197). Ἐν ἄλλῳ τόπῳ γράφει ὁ Πολυδεύκης «κεκολασμένος τὴν γνάθον, δίκαιος τὴν σιαγόνα, ἴσος ἑκατέραν τὴν γνάθον» (βιβλ. Α΄, 195). Ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖται τὸ *ἑτερόγναθος* διὰ τοῦ *σκληρόστομος, ἀπειθής*, κατὰ δὲ τὸν Φώτιον *ἑτερόγναθος* εἶνε *ὁ ἀπειθὴς ἢ ὁ ἄπληστος καὶ ἀμφοτέραις ταῖς γνάθοις ἐσθίων*.

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Γιλός: ἑτερόφθαλμος». Ὁ Βόσσιος ἔγραψε διὰ διττοῦ λάβδα *γιλλός*· εἶνε δὲ τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ *ἰλλός*, ὅπερ μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου λέγοντος «*Ἰλλός*: στρεβλός, στραβός, διεστραμμένος». Πρβ. καὶ «*Ἰλλίς*: στρεβλή, διεστραμμένη». Ὁ ἐκδότης τοῦ Ἡσυχίου Σμιδίτιος ἀνάρμοστον εὑρίσκων τὴν διὰ τοῦ *ἑτερόφθαλμος* ἐξήγησιν ἀναγινώσκει «Γιλλός (ἢ Ἔπιλλος): *στρεβλόφθαλμος*». Ἡμῖν δὲν φαίνεται ἀπίθανον ὅτι ἐγίνετο ἐνίοτ' ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ χρῆσις τοῦ ὀνόματος *ἑτερόφθαλμος* ἀντὶ τοῦ *ἰλλὸς* ἢ *στραβός*, οἷς συνωνυμεῖ τὸ *παραβλώψ*. Τὸ ἐν τοῖς Προβλήμασι τοῦ Ψευδαριστοτέλους κεφ. ΛΑ΄, 7 «τοιαύτη μὲν τῷ *ἑτεροφθάλμῳ* γίνεται, ὥστε δύο φαίνεσθαι» δὲν δύναται ἐπ' ἄλλης ἐννοίας νὰ ἐκληφθῇ ἢ τῆς τοῦ *στραβὸς* ἢ *ἰλλός*. Δὲν εἶνε δ' ἀπίθανον νὰ νοηθῇ ὁμοίως ὑπό τινος καὶ τὸ παρὰ Γεωργίῳ τῷ Ἀκροπολίτῃ φερόμενον.

Ἀναγκαῖον δ' ἡμῖν φαίνεται νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἠδύνατο μὲν τὸ *μονόφθαλμος* νὰ δηλοῖ καθόλου τὸν ἔχοντα ἕνα ὀφθαλμόν, ἐλαμβάνετο δ' ὅμως ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἰδίως ἐπὶ τοῦ *φύσει* ἔχοντος ἕνα ὀφθαλμόν, ὑπάρχοντος αὐτοῖς ἑτέρου ὀνόματος σαφῶς μηνύοντος τὸν *μὴ ἐκ φύσεως ἀλλὰ διὰ νόσον ἢ ἄλλην αἰτίαν* ἔχοντα ἕνα ὀφθαλμόν. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι τίθεται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ *ἔχω ἕνα ὀφθαλμὸν* ἄλλοτε μὲν ἐπὶ τοῦ φύσει ἔχοντος ἕνα ὀφθαλμόν, ὡς ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου σελ. 698 ϛ΄ «χωρὶς εἰ μὴ τὸν

Κύκλωπα φήσει τις, ὥσπερ *ὀφθαλμὸν ἔχει ἕνα*, καὶ πόρον τροφῆς καὶ φωνῆς τὸν αὐτόν», ἄλλοτε δ᾽ ἐπὶ τοῦ κατὰ τύχην ἔχοντος ἕνα ὀφθαλμόν, διεφθαρμένου ὁπωσδήποτε τοῦ ἑτέρου, ὡς παρὰ τῷ Δημοσθένει σελ. 744, 140 «ἀπειλῆσαί τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῷ *ἕνα ἔχοντι ὀφθαλμὸν* ὅτι αὐτοῦ ἐκκόψει τοῦτον τὸν ἕνα» καὶ μετ᾽ ὀλίγα «ἐάν τις *ἕνα ἔχοντος ὀφθαλμὸν* ἐκκόψῃ».

Εἴπομεν ὀλίγον ἔμπροσθεν ὅτι τὸ *μονόφθαλμος* ἠδύνατο νὰ σημαίνῃ καθόλου τὸν ἔχοντα ἕνα ὀφθαλμόν. Ὑπομιμνήσκομεν δὲ νῦν ὅτι τὴν ἔννοιαν τοῦ *εἷς-μία-ἕν* ἐνέφαινον οἱ Ἕλληνες ἐν συνθέσει διὰ τοῦ ἐπιθέτου *μόνος*, ἰων. *μοῦνος*

Τοῦ *εἷς-ἑνός* ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῶν Ἑλλήνων φωνῇ ἓν μόνον παράγωγον εὑρέθη, τὸ *ἑνάς*· οὐδὲν δ᾽ ἄλλο ἐξ αὐτοῦ οὔτ᾽ ὄνομα ἐσχηματίσθη οὔτ᾽ ἐπίρρημα. Καὶ σύνθετον δ᾽ ἐκ τοῦ *εἷς* οὐδὲν σχεδὸν παρὰ τοῖς δοκίμοις ἀπαντᾷ.

Ἐκ τῶν ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων *δύο*, *τρεῖς*, *τέσσαρες*, *πέντε*, *ἕξ*, κτλ. παρήχθησαν καὶ ὀνόματα καὶ ἐπιρρήματα. Ἐπεξερχόμεθα συνοπτικῶς τὰ ἐκ τῶν τριῶν πρώτων γενόμενα.

ΔΥΟ-ΔΥΩ, *δεύτερος* (*δεύτατος*, *δευτάτιος*), *δευτεραῖος*, *δυάς*, *δίς*, *διχῶς*, *δίχα* (*ἄνδιχα*, *διάνδιχα*), *διχῇ*, *διχθά*, *διχοῦ* (παρ᾽ Ἡροδ. Δ', 120 κατὰ τοὺς κώδικας ἀντὶ τοῦ ἄλλοτε φερομένου *διχῇ*· ἀλλ᾽ ὁ Ἐρουερδὴν ἐξέδωκε *δίχα*), *διχόθεν*, *διχάδε* (*διχάδε διοιχθέντες* Πλάτ. Συμπ. σελ. 215 ϐ', ἀνθ᾽ οὗ ὁ Στέφανος καὶ ὁ Ἄστιος ἔγραψαν *δίχα*), *δισσός* καὶ *διττός-δισσῶς* καὶ *διττῶς-δισσάκις* (*δισσάκι*)-*δισσαχῇ-διτταχοῦ-διτταχῶς*, *διξός*. Ἐπίθετον *δυοστός*, ἀνάλογον ὂν τῷ *πολλοστός*, *μυριοστός*, κτλ., μνημονεύεται ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου ἐκ τῶν εἰς Εὐριπίδην Σχολίων Ἑκ. 32 «τὸ *δυοστόν*, τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον ἐπὶ μορίων, ἢ τὸ *δυοστόν*, τὸ τριτημόριον, τὸ τεταρτημόριον». Εὕρομεν δὲ καὶ παρὰ Μιχαὴλ τῷ Ἀκομινάτῳ Τόμ. Β', σελ. 211, 20 «οὐδὲ τὸ *δυοστὸν* γοῦν γεγόνασιν», τουτέστιν: *οὐδὲ τὸ ἥμισυ*. Ἐν τοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Βεκκήρου σελ. 942, 21 κεῖται «Τὸ δὲ *δίς* καὶ *τρίς* πέπονθε· τὸ γὰρ *δυάκις* καὶ *τριάκις* παρὰ Ἀριστοφάνει», ὁ δ᾽ Ἡσύχιος λέγει «*Τριάκις*: ἀντὶ τοῦ *τρίς*. Λάκωνες». Πρϐ. καὶ Βιογράφ. Οὐεστερμ. σελ. 395, 17 «*τριάκις* γὰρ τρία θ'» (Ἴδε Λοϐέκκιον ἐν *Στοιχ*. Τόμ. Α', σελ. 387 κἑξ.). Τὸ

δεύτερος νομίζεται ὑπό τινων παράγωγον τοῦ ῥήματος *δεύομαι*. Συγγενὴς δ'ἀναμφιλέκτως τῷ *δύο - δίς* εἶνε ἡ πρόθεσις *διά*, ὡς παρετήρησε καὶ ὁ Εὐστάθιος σελ. 1385, 56 (Ἴδε καὶ Ἀσώπιον ἐν *Εἰσ. Ἑλλην. Συντάξ.* σελ. 674).

ΤΡΕΙΣ, *τρίτος (τρίτατος)*, *τριταῖος*, *τριάς (τριττύς, τριττύα)*, *τρίς*, *τριχῶς*, *τρίχα (διάτριχα*, περὶ οὗ ἴδε Ὄθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Α', σελ. 155), *τριχῇ*, *τριχθά*, *τριχοῦ* (Ἡρόδ. Ζ', 36 «διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ *τριχοῦ*» ἀλλὰ μετεβλήθη ὑπό τινων εἰς τὸ *τριηρέων)*, *τριχόθεν*, *τρισσός (τρισσάτιος)* καὶ *τριττός - τρισσάκις - τρισσαχῇ - τρισσῶς* καὶ *τριττῶς*, *τριξός*. Παραδεδομένον δ'ὑπὸ παλαιῶν γραμματικῶν εἶνε ὅτι αἰολιστὶ ἐλέγετο *τέρτος* ἀντὶ τοῦ *τρίτος* (Ἴδε Μειστῆρον ***Die Griech. Dial.*** Τόμ. Α', σελ. 43 καὶ 70). Ὁ Πολυδεύκης γράφει ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ βιβλ. Δ', 174 «Ἐν δ' Ἱμεραίων Πολιτείᾳ φησὶν (ὁ Ἀριστοτέλης) ὡς οἱ Σικελιῶται τοὺς μὲν δύο χαλκοῦς ἑξᾶντα καλοῦσι— τοὺς δὲ τρεῖς *τριᾶντα*» (Πρβ. καὶ βιβλ. Θ', 81). Εἶνε δὲ τὸ *τριᾶς* καὶ *ἑξᾶς* Ἑλληνικοὶ τύποι τῶν Λατινικῶν ὀνομάτων ***triens*** καὶ ***sextans***. Τὸ ***quadrans*** ἐλέχθη ἑλληνιστὶ *τετρᾶς* (Ἴδε Βεντλήϊον ***Dissertat. upon the Epistl. of Phal.*** etc. σελ. 469 κέξ. καὶ Βαλ. Ῥώσην ***Aristot. Pheudep.*** σελ. 460 καὶ Οὔλσχιον ***Griech. und Ræm. Metrol.*** σελ. 660 ἐκδ. β' καὶ Ἴμμισχον ***Leipz. Stud.*** Τόμ. Η', σελ. 317. Πρβ. καὶ Ἀρήνσιον ***De Dial. Dor.*** σελ. 392). Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ καλεῖται *κουαδράντης* καὶ *κοδράντης*.

ΤΕΣΣΑΡΕΣ - ΤΕΤΤΑΡΕΣ, *τέταρτος* καὶ κατὰ μετάθεσιν *τέτρατος*, *τεταρταῖος*, *τετράς (τετρακτύς)*, *τετράκις* καὶ *τετράκι*, *τετραχῶς*, *τέτραχα*, *τετραχῇ*, *τετραχθά*, *τετραχόθεν*, *τετραχόθι*, *τετραξός*.

Ἀλλὰ τὰ τῷ ἀριθμητικῷ ἐπιθέτῳ *εἷς* ἀντιστοιχοῦντα ὀνόματα καὶ ἐπιρρήματα ἐν τῇ δοκίμῳ γλώσσῃ δὲν εἶνε ἐξ αὐτοῦ παρηγμένα πλὴν τοῦ *ἑνάς*. Παρατιθέμεθα τὰ εἰς τὸ ἐπίθετον τοῦτο κατ' ἔννοιαν ἀναφερόμενα ὀνόματα καὶ ἐπιρρήματα.

ΕΙΣ, *πρῶτος* καὶ δωριστὶ *πρᾶτος*.

ΕΙΣ, *προτεραῖος*.

ΕΙΣ, *μονάς*. Ἐλέχθη καὶ *ἑνάς* ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν τῷ Φιλήβῳ σελ. 15 α' «περὶ τούτων τῶν *ἑνάδων* καὶ τῶν τοιούτων ἡ πολλὴ σπουδὴ μετὰ διαιρέσεως ἀμφισβήτησις γίγνεται». Κεῖται δὲ καὶ ἐν

τοῖς Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου (Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. ΙϚʹ, σελ. 42, 12) «Εἰ γάρ, φησίν (ὁ Ἐλεάτης Ζήνων), ἐστὶ πλῆθος, ἐπειδὴ τὸ πλῆθος ἐκ πλειόνων *ἑνάδων* σύγκειται, ἀνάγκη εἶναι *ἑνάδας* πλείους, ἐξ ὧν τὸ πλῆθος συνέστηκεν. Εἰ τοίνυν δείξομεν ὅτι ἀδύνατον εἶναι πλείονας *ἑνάδας*, δῆλον ὅτι ἀδύνατον εἶναι πλῆθος· τὸ γὰρ πλῆθος ἐξ *ἑνάδων*» (Πρβ. καὶ σελ. 43, 5 καὶ σελ. 80, 28) καὶ ἐν τοῖς τοῦ Σιμπλικίου (Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Θʹ, σελ. 99, 13) «Ὡς γὰρ ἱστορεῖ, φησίν, Εὔδημος, Ζήνων ὁ Παρμενίδου γνώριμος ἐπειρᾶτο δεικνύναι ὅτι μὴ οἷόν τε τὰ ὄντα πολλὰ εἶναι τῷ μηδὲν εἶναι ἐν τοῖς οὖσιν ἕν, τὰ δὲ πολλὰ πλῆθος εἶναι *ἑνάδων*» (Πρβ. καὶ σελ. 95, 8 καὶ σελ. 102, 3 καὶ σελ. 505 2 καὶ 10). Σημειωτέον δ'ὅτι ἐν τοῖς μετὰ τὰ Φυσικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους βιβλ. ΙΒʹ, ηʹ, 5 οἱ μὲν ἄλλοι κώδικες ἔχουσιν «ἄτοπον γὰρ τὸ ἓν μὲν εἶναί τι πρῶτον τῶν *ἑνῶν*» (ἢ *ἕνων*), εἰς δὲ *ἑνάδων*, ὅπερ οὐδαμῶς ἀποδεκτόν. Πρβ. βιβλ. Θʹ, ϛʹ, 4 «ὥσπερ εἴ τις εἴποι ἓν καὶ *ἕνα* ἢ λευκὸν καὶ λευκά» καὶ μετ' ὀλίγα «πολλὰ γὰρ ἕκαστος ἀριθμός, ὅτι *ἕνα* καὶ ὅτι μετρητὸς ἑνὶ ἕκαστος» καὶ Φυσικ. Ἀκροάσ. Γʹ, ζʹ, 2 «ὁ δ'ἀριθμός ἐστιν *ἕνα* πλείω καὶ ποσὰ ἄττα». Τὴν γραφὴν ταύτην βλέπει τις καὶ παρὰ τῷ Σιμπλικίῳ Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Θʹ, σελ. 505, 15 «Ὅτι δὲ ὁ ἀριθμὸς ἐξ *ἑνῶν* σύγκειται ὑπέμνησε διὰ τοῦ· ὁ δὲ ἀριθμός ἐστιν *ἕνα* πλείω καὶ ποσὰ ἄττα». Μετ' ὀλίγα ἀπαντᾷ «εἰ οὖν ὁ ἀριθμὸς μηδὲν ἄλλο ἐστὶν εἰ μὴ πλείονα *ἕνα*», ἐν δὲ σελ. 504, 34 φέρεται κατὰ τἀντίγραφα «αὕτη δέ ἐστι τὸ τὸν ἀριθμὸν ἐκ πλειόνων *ἑνῶν (ἕνων, ἕνωσιν)* συγκεῖσθαι, τὸ δὲ ἐξ *ἕνων (ἑνὸς)* συγκείμενον εἰς *ἕνα* καὶ διαιρεῖσθαι». Πρβ. καὶ Πλωτῖν. σελ. 1259, 15 Κρευζ. «τῆς δεκάδος ταύτης μέρη ποιῶν τὰ *ἕνα*». Τὴν παροξύτονον ἐκφορὰν *ἕνων* εὑρίσκομεν καὶ ἐν τῷ *οὐδ' ὑφ' ἕνων*, οὗ ποιοῦνται μνείαν ὁ Φώτιος ἐν τῷ Λεξικῷ καὶ ὁ Σουΐδας γράφοντες «*Οὐδ' ὑφ' ἕνων*: Ἀττικοὶ ἀντὶ τοῦ ὑπ' οὐδένων λέγουσιν ὑπερβιβάζοντες» (Ἴδε Κόβητον ἐν *Nov. Lect.* σελ. 318 καὶ ἐν *Mnemos*. 1862, σελ. 178).

ΕΙΣ, *ἅπαξ*. Πρβ. Ἰλ. Ο, 511 «βέλτερον ἢ ἀπολέσθαι *ἕνα χρόνον* ἠὲ βιῶναι ἢ δηθὰ στρεύγεσθαι ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι» καὶ Ὀδυσσ. Μ, 350 «βούλομ' *ἅπαξ* πρὸς κῦμα χανὼν ἀπὸ θυμὸν ὀλέσσαι ἢ δηθὰ στρεύγεσθαι ἐὼν ἐν νήσῳ ἐρήμῃ». Τὸ *ἕνα χρόνον* ἐξελήφθη καὶ ἀντὶ τοῦ *ἐν ὀλίγῳ καιρῷ* (Ἴδε Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Αʹ, σελ. 371).

δεύτερος νομίζεται ὑπό τινων παράγωγον τοῦ ῥήματος δέομαι. Συγγενὴς δ' ἀναμφιλέκτως τῷ δύο - δίς εἶνε ἡ πρόθεσις διά, ὡς παρετήρησε καὶ ὁ Εὐστάθιος σελ. 1385, 56 (Ἴδε καὶ Ἀσώπιον ἐν Εἰσ. *Ἑλλην. Συντάξ.* σελ. 674).

ΤΡΕΙΣ, *τρίτος* (*τρίτατος*), *τριταῖος*, *τριάς* (*τριττύς*, *τριττύα*), *τρίς*, *τριχῶς*, *τρίχα* (*διάτριχα*, περὶ οὗ ἴδε Ὀθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Α', σελ. 155), *τριχῆ*, *τριχθά*, *τριχοῦ* (Ἡρόδ. Ζ', 36 «διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ τριχοῦ»· ἀλλὰ μετεβλήθη ὑπό τινων εἰς τὸ *τριηρέων*), *τριχόθεν*, *τρισσός* (*τρισσάτιος*) καὶ *τριττός* - *τρισσάκις* - *τρισσαχῆ* - *τρισσῶς* καὶ *τριττῶς*, *τριξός*. Παραδεδομένον δ' ὑπὸ παλαιῶν γραμματικῶν εἶνε ὅτι αἰολιστὶ ἐλέγετο *τέρτος* ἀντὶ τοῦ *τρίτος* (Ἴδε Μειστῆρον *Die Griech. Dial.* Τόμ. Α', σελ. 43 καὶ 70). Ὁ Πολυδεύκης γράφει ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ βιβλ. Δ', 174 «Ἐν δ' Ἱμεραίων Πολιτείᾳ φησὶν (ὁ Ἀριστοτέλης) ὡς οἱ Σικελιῶται τοὺς μὲν δύο χαλκοῦς ἑξᾶντα καλοῦσι— τοὺς δὲ τρεῖς *τριᾶντα*» (Πρβ. καὶ βιβλ. Θ', 81). Εἶνε δὲ τὸ *τριᾶς* καὶ *ἑξᾶς* Ἑλληνικοὶ τύποι τῶν Λατινικῶν ὀνομάτων *triens* καὶ *sextans*. Τὸ *quadrans* ἐλέχθη ἑλληνιστὶ *τετρᾶς* (Ἴδε Βεντλήϊον *Dissertat. upon the Epistl. of Phal.* etc. σελ. 469 κέξ. καὶ Βαλ. Ῥώσην *Aristot. Pheudep.* σελ. 460 καὶ Οὔλσχιον *Griech. und Rœm. Metrol.* σελ. 660 ἐκδ. β' καὶ Ἴμμισχον *Leipz. Stud.* Τόμ. Η', σελ. 317. Πρβ. καὶ Ἀρήνσιον *De Dial. Dor.* σελ. 392). Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ καλεῖται *κουαδράντης* καὶ *κοδράντης*.

ΤΕΣΣΑΡΕΣ - ΤΕΤΤΑΡΕΣ, *τέταρτος* καὶ κατὰ μετάθεσιν *τέτρατος*, *τεταρταῖος*, *τετράς* (*τετρακτύς*), *τετράκις* καὶ *τετράκι*, *τετραχῶς*, [illegible], *τετραχῆ*, *τετραχθά*, *τετραχόθεν*, *τετραχόθι*, *τετραξός*.

Ἀλλὰ τὰ τῷ ἀριθμητικῷ ἐπιθέτῳ *εἷς* ἀντιστοιχοῦντα ὀνό[illegible] ἐπιρρήματα ἐν τῇ δοκίμῳ γλώσσῃ δὲν εἶνε ἐξ αὐτοῦ παρηγ[illegible] [illegible]. Παρατιθέμεθα τὰ εἰς τὸ ἐπίθετον τοῦτο κατ' [illegible] ῥήματα καὶ ἐπιρρήματα.

[illegible] *πρῶτος* καὶ δωριστὶ *πρᾶτος*.

[illegible]

[illegible] ἐλέχθη καὶ *ἑνάς* ὑπὸ τοῦ Πλά[illegible]

[illegible] τῶν *ἑνάδων* καὶ τ[illegible]

[illegible] ἀμφισβήτησις γ[illegible]

ς Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου (Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. ΙϚʹ, σελ. , 12) «Εἰ γάρ, φησίν (ὁ Ἐλεάτης Ζήνων), ἐστὶ πλῆθος, ἐπειδὴ πλῆθος ἐκ πλειόνων *ἑνάδων* σύγκειται, ἀνάγκη εἶναι *ἑνάδας* .είους, ἐξ ὧν τὸ πλῆθος συνέστηκεν. Εἰ τοίνυν δείξομεν ὅτι ἀδύνα- ıν εἶναι πλείονας *ἑνάδας*, δῆλον ὅτι ἀδύνατον εἶναι πλῆθος· τὸ γὰρ λῆθος ἐξ *ἑνάδων*» (Πρβ. καὶ σελ. 43, 5 καὶ σελ. 80, 28) καὶ ἐν ῖς τοῦ Σιμπλικίου (Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Θʹ, σελ. 99, 13) Ὡς γὰρ ἱστορεῖ, φησίν, Εὔδημος, Ζήνων ὁ Παρμενίδου γνώριμος πειρᾶτο δεικνύναι ὅτι μὴ οἷόν τε τὰ ὄντα πολλὰ εἶναι τῷ μηδὲν ἶναι ἐν τοῖς οὖσιν ἕν, τὰ δὲ πολλὰ πλῆθος εἶναι *ἑνάδων*» (Πρβ. καὶ ελ. 95, 8 καὶ σελ. 102, 3 καὶ σελ. 505 2 καὶ 10). Σημειωτέον ὅτι ἐν τοῖς μετὰ τὰ Φυσικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους βιβλ. ΙΒʹ, ηʹ, 5 οἱ μὲν ἄλλοι κώδικες ἔχουσιν «ἄτοπον γὰρ τὸ ἓν μὲν εἶναί τι πρῶτον τῶν *ἑνῶν*» (ἢ *ἕνων*), εἷς δὲ *ἑνάδων*, ὅπερ οὐδαμῶς ἀποδεκτόν. Πρβ. βιβλ. Θʹ, ϛʹ, 4 «ὥσπερ εἴ τις εἴποι ἓν καὶ *ἕνα* ἢ λευκὸν καὶ λευκά» καὶ μετ' ὀλίγα «πολλὰ γὰρ ἕκαστος ἀριθμός, ὅτι *ἕνα* καὶ ὅτι μετρητὸς ἑνὶ ἕκαστος» καὶ Φυσικ. Ἀκροάσ. Γʹ, ζʹ, 2 «ὁ δ' ἀριθμός ἐστιν *ἕνα* πλείω καὶ ποσὰ ἄττα». Τὴν γραφὴν ταύτην βλέπει τις καὶ παρὰ τῷ Σιμπλικίῳ Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Θʹ, σελ. 505, 15 «Ὅτι δὲ ὁ ἀριθμὸς ἐξ *ἑνῶν* σύγκειται [illegible] διὰ τοῦ· ὁ δὲ ἀριθμός ἐστιν *ἕνα* πλείω καὶ [illegible] ἄττα». [illegible] ἀπαντᾷ «εἰ οὖν ὁ ἀριθμὸς μηδὲν ἄλλο [illegible] πλεί[illegible] ἐν δὲ σελ. 504, 34 φέρεται κατὰ τἀντί[illegible] η δὲ [illegible] ν ἀριθμὸν ἐκ πλειόνων *ἑνῶν* (*ἕνων*, *ἕνω*[illegible] αι, [illegible] *ων* (*ἑνὸς*) συγκείμενον εἰς *ἕνα* καὶ διαιρε[illegible] σελ. 125 [illegible] Κρευζ. «τῆς δεκάδος τ[illegible] Τὴν πα[illegible] κφορὰν *ἕνων* [illegible] οῦ ποιοῦ[illegible] ὁ Φώτιος ἐν [illegible] ες «*Οὐδ*[illegible] Ἀττικοὶ ἀντὶ [illegible] άζοντες [illegible] ητον ἐν *Nου*. [illegible] 1862,

[illegible] 11 «ἀ[illegible] ολέσθαι *ἕνα* *χρό*- [illegible] αι ἐ[illegible] » καὶ Ὀδυσσ. Μ, [illegible] α γ[illegible] ὸν ὀλέσσαι ἢ δηθὰ [illegible] μητ[illegible] *ων* ἐξελήφθη καὶ ἀντὶ [illegible] γ. Τόμ. Αʹ, σελ. 371).

Ἐν τῇ κοινῇ ἡμῶν γλώσσῃ λέγεται *μιὰ φορά* (ἢ *μιὰ βολά*), *δυὸ φορές* (=δίς), *τρεῖς φορές* (=τρίς), κτλ. Θαυμαστὸν ἡμῖν προσπίπτει ὅτι ὁ Βανισέκιος (ἐν *Etymol. Wœrterb*. σελ. 972) κατέλεξεν ἐν τοῖς παραγώγοις τοῦ *εἷς-ἑνός* καὶ τὸ *ἐνιάκις*, οὗ ἡ ὑγιὴς ἐκφορὰ εἶνε *ἐνιάκις* ἐκ τοῦ *ἔνιοι* γενομένου.

ΕΙΣ, *ἅμα*, *ἁμᾷ* (λατιν. *una*). Ἐν τοῖς εἰς Πίνδαρον Σχολίοις Πυθ. Γ', 65 (ἢ 36) φέρεται «*Ἁμᾶ*: τὸ *ἁμᾶ*, ὡς Ἡρῳδιανός φησιν ἐν τῇ ΙΘ', οἱ Δωριεῖς περισπῶσι καὶ τὸ *παντᾶ*, ὥσπερ καὶ τὸ *κρυφᾶ* παρὰ Πινδάρῳ. Τοιοῦτον δέ ἐστι καὶ τὸ *ἁμᾶ* περισπώμενον ἀπὸ τοῦ *ἁμῇ* γινόμενον. Ζητεῖται δὲ ἐν τῷ περισπωμένῳ *ἁμᾶ* εἰ προστεθήσεται τὸ Ι». Πολλοὶ νῦν τῶν φιλολόγων προστιθέντες τὸ Ι γράφουσιν *ἁμᾷ*, *παντᾷ*, *κρυφᾷ*, κτλ., ὡς καὶ *πάντῃ*, *κρυφῇ*, κτλ. Ἐγκρίνομεν δὲ τὴν γραφὴν ταύτην καὶ ἡμεῖς (Ἴδε Κοίνιον εἰς *Γρηγόρ*. *Κορ*. σελ. 213 Σχαιφ. καὶ Ἀρήνσιον ἐν τῷ *περὶ Διαλ*. *Δωρ*. σελ. 34 καὶ 372 καὶ Βέργκιον ἐν *Ποιητ*. *Λυρ*. Τόμ. Α', σελ. 56 ἐκδ. δ'). Τῇ μετὰ τοῦ ὑπογεγραμμένου Ι ἐκφορᾷ *ἁμᾷ* συνηγορεῖ καὶ πλημμελὴς παρὰ Καλλιμάχῳ ἀνάγνωσις Ὕμν. εἰς Λουτρ. Παλλ. 75 *ἅμαι* ἢ *ἄμαι* (Ἴδε Ὄθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Α', σελ. 351). Μακρὸν περὶ τῆς γραφῆς τῶν προκειμένων ἐπιρρημάτων λόγον ἐποιήσατο ὁ Λαρόχης ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς Ζητήμασιν (*Homer. Untersuch.*) σελ. 180 κέξ., θὰ διαλάβωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν οἰκείῳ τόπῳ περὶ τοῦ πράγματος ἀκριβέστατα. Σφάλλεται Γρηγόριος ὁ Κορίνθου γράφων σελ. 255 «Τὸ ὁμοῦ *ἁμᾶ* λέγουσι τρέποντες τὸ ΟΥ εἰς Α καὶ τὸ Ο εἰς Α, ὡς ἐν τῷ *ἦπα* (ἤ πα) ἀντὶ τοῦ *ἤπου* (ἤ που)». Τὸ *ἁμᾷ*, ὡς καὶ τὸ *ἅμα*, παρήχθη ἐκ τοῦ *ἉΜΟΣ* τοῦ ἰσοδυναμοῦντος τῷ *εἷς*, τὸ δ' *ὁμοῦ* ἐγένετο ἐκ τοῦ *ὁμός*, ἐξ οὗ καὶ τὸ *ὁμόθεν* καὶ *ὁμόσε* (καὶ *ὁμῇ*-*ὁμᾷ*) καὶ *ὁμῶς*-*ὅμως*. Δὲν ἐξετάζομεν νῦν ἂν εἶνε συγγενῆ τὸ *ὁμός* καὶ *ἉΜΟΣ* οὐδὲ λέγομέν τι περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐπιρρημάτων *ὁμοῦ* καὶ *ἅμα*.

ΕΙΣ, *ἁμῶς*, *ἁμοῦ*, *ἁμῇ*, *ἁμοῖ*, *ἁμόθεν*. Ὁ Ὅμηρος εἶπεν ἐν Ὀδυσσείας Α, στίχ. 339 «τῶν *ἕν γέ* σφιν ἄειδε παρήμενος» καὶ στίχ 10 «τῶν *ἁμόθεν γε*, θεά, θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν» (Πρβ. Κόβητον ἐν *Μνημοσ*. 1875, σελ. 367). Ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο παράδειγμα τοῦ *ἁμόθεν* ἐν τῇ παλαιᾷ γλώσσῃ εὑρέθη ἢ καθ' ἑαυτὸ κειμένου ἢ μόνον τὸ *γε* ἀκόλουθον ἔχοντος, παρομαρτεῖ δ' αὐτῷ τὸ *γέ ποθεν*, οἷον *ἁμόθεν γέ πο*-

θεν ἢ *ἀμοθεγέποθεν* = ἐξ ἑνός γέ του τόπου. Λέγεται δ' ἀείποτε *ἀμῶς γέ πως* ἢ *ἀμωσγέπως*, τουτέστιν ἑνί γέ τῳ τρόπῳ ἢ ἐξ ἑνός γέ του τρόπου, καὶ *ἀμοῦ γέ που* ἢ *ἀμουγέπου* καὶ *ἀμῇ γέ πῃ* ἢ *ἀμηγέπῃ* καὶ *ἀμοῖ γέ ποι* ἢ *ἀμοιγέποι*. Τὸ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα (λ. *ἀμηγέπῃ*) φερόμενον *ἀμωσγέποι* μετετύπωσεν εἰς τὸ *ἀμοσγέποι* ὁ Κόβητος ἐν *Collect. Crit.* σελ. 163 (Πρβ. καὶ *Var. Lect.* σελ. 255). Τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίθετον *ἀμός* ἁπλοῦν ἀπέβη ἄχρηστον, ἐσώθη δὲ παρὰ τοῖς Ἴωσι μετὰ τοῦ *οὐδέ* καὶ *μηδέ* συγκείμενον, ἀλλ' ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ, οἷον *οὐδαμοί* καὶ *μηδαμοί*, ἀνθ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον *οὐδένες* καὶ *μηδένες*. Παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ Εἰδ. ΚΒ', στίχ. 69 διττὴν ἔχουσιν οἱ κώδικες γραφήν, «οὐ γύννις ἐὼν κεκλήσεθ' ὁ πύκτης» καὶ «οὐ σύ με *ἀμός*». Ὁ Μεινέκιος ἐξέδωκεν «οὐ γύννις *ἀμός* κεκλήσεθ' ὁ πύκτης» ἀκολουθήσας τῷ Ἀουπτίῳ, ὅστις πρὸς βεβαίωσιν τοῦ *ἀμός* ἐμνημόνευσε τὸ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 95, 21 «ἔστιν ὄνομα *ἀμός* ἰσοδυναμοῦν τῷ *τις* Δωρικῶς» καὶ τὸ ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις Α, 10 «παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν ἔστιν ὄνομα *ἀμός* ἰσοδυναμοῦν τῷ *τις*» (Ἴδε Μεινέκιον ἐν τῇ Γ' ἐκδόσει τῶν Βουκολικῶν Ποιητῶν σελ. 349). Ἀλλὰ τὸ *ἈΜΟΣ* ἢ *ἉΜΟΣ* ἦτο ἰσοδύναμον τῷ ἀριθμητικῷ ἐπιθέτῳ *εἷς*, οὐχὶ τῇ ἀορίστῳ ἀντωνυμίᾳ *τις*. Δὲν φαίνονται ἐπαινετὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου γεγραμμένα ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α', σελ. 44. Συνήθη τοῖς Ἕλλησιν εἶνε τὰ ἐπιρρήματα *οὐδαμῶς* καὶ *μηδαμῶς*. Πρβ. *οὐδαμῇ-μηδαμῇ*, *οὐδαμοῦ-μηδαμοῦ*, *οὐδαμόθι-μηδαμόθι*, *οὐδαμοῖ-μηδαμοῖ*, *οὐδαμόσε-μηδαμόσε*, *οὐδαμόθεν-μηδαμόθεν*. Ἐσχηματίσθη δὲ καὶ ἐπίθετον *οὐδαμινός* συνωνυμοῦν τῷ *οὐτιδανός* καὶ σημαῖνον ὅ τι τὸ καθ' ἡμᾶς δημῶδες *τιποτένιος*. Ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ εὑρέθη γεγραμμένον *μηδὲ ἀμοῦ* (Ἴδε Ἐρουερδῆνα ἐν *Lapid. Testimon.* σελ. 61). Πάντα ταῦτα μέλλομεν μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐν ἄλλῳ τόπῳ νὰ ἐπεξέλθωμεν ποιούμενοι λόγον καὶ περὶ τοῦ *ναιδαμῶς* καὶ περὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Θουκυδίδου (βιβλ. Ε', 77) φερομένου *ἀμόθι-ἀμόθει-ἀμοθεί*.

Ἐκ τοῦ *ἉΜΟΣ* παρήχθη καὶ τὸ *ἀμάκις*, ὡς ἐκ τοῦ *πέντε* τὸ *πεντάκις* καὶ ἐκ τοῦ *ἕξ* τὸ *ἑξάκις*, κτλ. καὶ ἐκ τοῦ *ὀλίγος* τὸ *ὀλιγάκις* καὶ ἐκ τοῦ *μανός* τὸ *μανάκις* καὶ ἐκ τοῦ *παῦρος* τὸ *παυράκις* (*παυράκι*), κτλ. Ἡσύχ. «*Ἅμακις*: ἅπαξ. Κρῆτες». Ὁ Κόβητος ἐν τῇ

Μνημοσύνη 1881, σελ. 364 μεταγράφει *ἀμάκις*· καὶ ὁ Ἀρήνσιος δ' ἐν τῷ περὶ Δωρικῆς Διαλέκτου σελ. 85 καὶ 282 δοξάζει ὅτι τὸ ὀρθὸν εἶνε *ἀμάκις*. Κεῖται δὲ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ «*Ἀματίς*: ἅπαξ. Ταραντῖνοι», ὅπερ ἐσφαλμένην ἀνάγνωσιν τοῦ *ἀμάκις* νομίζει ὁ Ἀρήνσιος. Ὑπολαμβάνουσι δ' ἄλλοι τε καὶ ὁ Κόβητος ὅτι ἐκ τοῦ *ἀμάκις* ὑφαιρέσει τοῦ Ι καὶ τροπῇ τοῦ Μ εἰς Π ἐγένετο τὸ *ἅπαξ* (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν *Παραλειπομ*. σελ. 131, σημ. 21 καὶ σελ. 464, σημ. 11 καὶ ἐν *Στοιχ*. Τόμ. Α', σελ. 43 καὶ 293 καὶ Κόβητον ἐν *Μνημοσ*. 1881, σελ. 364. Πρβ. καὶ Οἰκονομίδην ἐν *Σημειώσ. εἰς Ἐποίκ. Λοκρ. Γράμμ*. σελ. 60). Ἀλλὰ δὲν φαίνεται ἡ γνώμη αὕτη εὐπαράδεκτος (Ἴδε Ἀλλῆνα ἐν *Stud. Curt*. Τόμ. Γ', σελ. 240 καὶ Γ. Μευῆρον ἐν *Griech. Gramm*. σελ. 18 καὶ 322. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 144). Ὁ μακαρίτης Μαυροφρύδης γράφει ἐν τῷ Δοκιμίῳ Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 570 «Τὸ *ἁ-πλόος* σύγκειται ἐκ τοῦ ἁ = τῷ παλ. *sa*, ὅθεν καὶ τὰ *sam* (σκρ. = μετά, σύν), *συν*, *cum* λατιν.—Ὅθεν *ἁπλόος* = *ὁ μόνος* (*εἷς*) *ὑπάρχων* (ὤν)· εἶνε δὲ τὸ *ἁ* τοῦτο ταὐτὸν τῷ ἑνωτικῷ ἢ ἀθροιστικῷ λεγομένῳ *ἁ* καὶ ὕστερον *ἀ*, αἰολιστὶ δὲ *ο*, ἐν τοῖς ἅ-παξ, ἅ-πας, ἀθρόος, ἀδελφ-ειός, ἄ-λοχος, ὄ-πατρος, ὄ-ζυξ κλ. Τὸ δὲ *ἅπαξ* κατὰ μέν τινας σύγκειται ἐκ τούτου τοῦ *ἁ* (ἐδῶ τὸ *ἕν* σημαίνοντος, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ ἁπλόος) καὶ τῆς ῥίζης *παγ*, ὅθεν πήγνυμι—κατὰ δὲ ἄλλους προῆλθε κατὰ τροπὴν τοῦ μ εἰς π καὶ συστολὴν τῆς συλλαβῆς *κις* εἰς *ξ* ἐκ τοῦ *ἁμάκις* (= ἅπαξ παρὰ Κρησὶ καὶ Ταραντίνοις καθ' Ἡσύχιον)» (Ἴδε Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym*. σελ. 392 ἐκδ. ε' καὶ Βανισέκιον ἐν *Etymol. Wœrterb*. σελ. 972). Ὁ Δοιδερλῖνος λίαν περὶ τὰς ἐτυμολογίας εὐχερὴς ὢν καὶ παντὸς ἄλλου μᾶλλον αὐτοσχεδιάζων καὶ παραδοξολογῶν ἀποφαίνεται ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 2083 ὅτι τῷ ἐπιθέτῳ *ἁπλόος* συζυγεῖ ἐπίρρημα *ἁπλάξ*, τοῦτο δέ, ἐκβαλλομένου τοῦ Λ καὶ τοῦ τόνου διὰ τὴν ἐκβολὴν ταύτην ἀναβιβαζομένου, μεταπίπτει εἰς τὸ *ἅπαξ*:

Μνημονεύει δ' ὁ Ἡσύχιος καὶ ἐπίρρημα *ἀμῦς* (*ἁμῦς*) λέγων «*Ἀμῦς*: ὁμοῦ, σὺν αὐτῷ». Πρβ. τὸ «*ὅπυς* κα δοκῇ κτέ.» = ὅποι ἂν δοκῇ (παρὰ Διττεμβεργήρῳ *Sull. Ἐπιγρ. Ἑll*. σελ. 623). Περὶ τοῦ *ἀμῦς* ἢ *ἁμῦς* ἐποιήσατο λόγον ὁ Ἀρήνσιος ἐν τῷ περὶ Δωρικῆς Διαλέκτου σελ. 368. Ὁ Οἰκονομίδης ἐν τῇ Λοκρικῆς Ἐπιγραφῆς Διαφωτίσει

σελ. 112 νομίζει ὅτι ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου ἐγράφη «Ἀμυ : ὁμοῦ σὺν αὐτῷ», τουτέστιν «Ἀμῦ: ὁμοῦ» καὶ «Ἄμ' ὑ (=οἱ): σὺν αὐτῷ». Παντὶ δὲ φανερὸν εἶνε ὅτι καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίρρημα ἐκ τοῦ *ἀμός* ἐγένετο. Ἐν τῇ ἐπικῇ διαλέκτῳ φέρεται καὶ ἐπίρρημα *ἄμυδις* ὁμοίως τῷ *ἄλλυδις* ἐσχηματισμένον. Ὁ Ἡρῳδιανὸς γράφει ἐν τῇ Ἰλιακῇ Προσῳδίᾳ (Ἰλ. Ι, 6) «Νικίας καὶ Πάμφιλος δασύνουσι τὸ *ΑΜΥΔΙΣ*, ἐπεὶ παρὰ τὸ *ἅμα* ἐγένετο· ὁ δὲ Ἀσκαλωνίτης καὶ οἱ περὶ Ἀλεξίωνα ψιλοῦσι, πολὺ δὲ πρότερον καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀρίσταρχον, καθότι, φασί, φιλεῖ πως τὰ ἀπὸ δασέων πολλάκις μετασχηματιζόμενα ψιλοῦσθαι· *ἡμέρα ἦμαρ, ἡδονὴ ἦδος*· πρόδηλον δὲ κἀκ τῆς συναλοιφῆς· *πάντ' ἄμυδις κεφαλῆς*. Ἐχρῆν δὲ αὐτοὺς προσθεῖναι ἐκεῖνο, ὡς ὅτι τὸ *ἄλλυδις* καὶ *ἄμυδις* καὶ ἐξαιρέτως τρίτην ἀπὸ τέλους ἔχει τὴν ὀξεῖαν καὶ τῇ παραληγούσῃ ἐξαιρέτῳ ἐχρήσαντο, ἢ διὰ τοῦ Υ ἐξηνέχθησαν. Ἐχρῆν οὖν *ἀμάδις* τι εἶναι, ὡς *χαμάδις*· τροπὴ δὲ τοῦ Α ἐγένετο εἰς τὸ Υ· καί, ἐπεὶ Αἰολικὴ ἡ τροπή, καὶ ὁ τόνος Αἰολικὸς καὶ τὸ πνεῦμα». Ἐδήλωσε δ' ὁ Ἡρῳδιανὸς τὴν περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ προκειμένου ἐπιρρήματος γνώμην αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ Ὀδυσσειακῇ Προσῳδίᾳ (Ὀδυσσ. Δ, 659) εἰπὼν «*Ἄμυδις* : ψιλωτέον τὸ *ἄμυδις*· δῆλον κἀκ τῆς συναλοιφῆς· *οἵ τ' ἄμυδις κονίης*» (Ἴδε Λαρόχην *Die Homer. Textkr.* σελ. 190 κέξ. Πρβ. καὶ Κούρτιον *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 323 ἐκδ. ε' καὶ Μειστῆρον *Die Griech. Dial.* Τόμ. Α', σελ. 57).

Ὀλίγους ἴσως τῶν περὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἀσχολουμένων γράμματα λανθάνει ὅτι συγγενῆ τινες τὸ *εἷς* καὶ *ἀμός* νομίζουσιν εἰς τὴν αὐτὴν ῥίζαν, *SA* : *SAM* : *SAMA*, ἀμφότερα ἀναφέροντες, οἷον

SAM ἢ *SAMA*-*ἀμ* ἢ *ἀμο* καὶ *SAM*-*ἐμ*.

ἀμ ἢ *ἀμο*-*ἀμός* καὶ *ἐμ*-*ἐν*-*ἕνς*-*εἷς* (ἢ *εἷς*=*ἕνς*=*ἕμς*=*σέμς*). (Ἴδε Λ. Μευῆρον *Vergleich. Gramm.* Τόμ. Α', σελ. 88 καὶ 592 ἐκδ. β' καὶ Κούρτιον *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 392 καὶ 393 ἐκδ. ε' καὶ Ἀρήνσιον *Beitr. z. Griech. u. Lat. Etym.* Τεῦχ. Α', σελ. 21 καὶ Βανισέκιον *Etymol. Wœrterb.* σελ. 972. Πρβ. δὲ καὶ Βρουγμαννὸν *Griech. Gramm.* § 21, 4 καὶ § 201, 2). Οὐδαμῶς δ' ὤκνησεν ὁ Βέργκιος νὰ γράψῃ παρὰ τῷ Πινδάρῳ Νεμ. Ζ', 20 «ἀφνεὸς πενιχρός τε θανάτου πόρον *σάμα* νέονται» σημειούμενος ὅτι ἐν μόνῳ τούτῳ τῷ χωρίῳ ἐσώθη ὁ παλαιότατος τύπος

σάμα, ἀνθ' οὗ ἀλλαχοῦ ἔθος ἔχει ὁ Πίνδαρος νὰ λέγῃ *θάμα* (ἐν *Ποιητ. Λυρ.* Τόμ. Α', σελ. 287 ἐκδ. δ'. Πρβ. καὶ σελ. 49 καὶ 94 καὶ 328). Ἡμῖν παράδοξος προσπίπτει ἡ γνώμη τοῦ ἐπιφανοῦς κριτικοῦ καὶ οὐδαμῶς εἰς ἀποδοχὴν αὐτῆς πρόθυμοι εἴμεθα. Ἂν ἔλεγεν ὅτι ἡ ἐκφορὰ *σάμα* συνήθης τοῖς ἀρχαιοτάτοις Ἕλλησιν ὑπῆρχε, δὲν θὰ ἦτο, νομίζομεν, δύσκολον νὰ πεισθῇ τις αὐτῷ· ὅτι δ' ὅμως ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Πινδάρου *σάμα* ἀντὶ τοῦ *ἅμα*, τοῦτο πάντες ἴσως ἀπιθανώτατον ὑπολαμβάνουσιν. Ἀλλά, καὶ ἀψευδοῦς οὔσης τῆς συγγενείας τῶν ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων *εἷς* καὶ *ἍΜΟΣ*, ἥκιστ' εὔλογον φαίνεται τὰ οὕτω κατὰ τὴν φωνὴν διεστῶτα καὶ ἓν μόνον στοιχεῖον κοινὸν ἔχοντα νὰ νομίζωνται τύποι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς λέξεως καὶ νὰ μὴ διαστέλλωνται ὡς δύο διάφοροι λέξεις τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐμφαίνουσαι. Οὐδεὶς δ', ὡς εἰκός, δύναται ν' ἀποδοκιμάσῃ ὡς κακῶς ἔχον τὸ ἐν τοῖς ἄνω ὑφ' ἡμῶν ῥηθέν, ὅτι τὰ τῷ ἀριθμητικῷ ἐπιθέτῳ *εἷς* ἀντιστοιχοῦντα ὀνόματα καὶ ἐπιρρήματα ἐν τῇ δοκίμῳ γλώσσῃ δὲν εἶνε ἐξ αὐτοῦ παρηγμένα πλὴν τοῦ *ἑνάς*. Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ Θεογ. 145 καὶ ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. Ζ', 341, 4 κεῖται τύπος δισύλλαβος *ἕεις*. Τὰς περὶ αὐτοῦ γνώμας τῶν παλαιῶν γραμματικῶν βλέπει τις παρὰ τῷ Λερσίῳ ἐν τῇ Β' ἐκδόσει τριῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ συγγραμμάτων σελ. 59 κἑξ. Πρβ. καὶ Βαυνακκίους ἐν *Stud.* Τόμ. Α', α', σελ. 45.

Ὡς δ' ἐλέγετο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ *(εἷς-) μονάς*, οὕτως ἐλέχθη καὶ *(εἷς-) μοναχῇ* παρὰ τῷ Πλάτωνι ἐν τοῖς Νόμοις σελ. 720 ε' «*διχῇ* τὴν μίαν ἀποτελῶν δύναμιν· ἢ *μοναχῇ* κτέ.;». Πρβ. καὶ *πολλαχῶς-μοναχῶς*. Ἀριστοτέλ. Τόμ. Α', σελ. 181, 24 Διδ. «πότερον δὲ *πολλαχῶς* ἢ *μοναχῶς* τῷ εἴδει λέγεται διὰ τῶνδε θεωρητέον» καὶ Τόμ. Β', σελ. 20, 3 «ἔτι τὸ μὲν ἁμαρτάνειν *πολλαχῶς* ἐστιν — τὸ δὲ κατορθοῦν *μοναχῶς*».

Ἐπίθετα ἐκ τοῦ *εἷς* παρηγμένα φέρονται ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ τὸ *ἑνικός* καὶ *ἑνιαῖος* μετὰ τῶν ἐπιρρημάτων *ἑνικῶς* καὶ *ἑνιαίως*. Ὑπὸ Διογένους τοῦ Λαερτίου βιβλ. Ζ', 192 μνημονεύεται σύγγραμμα τοῦ Χρυσίππου *περὶ τῶν ἑνικῶν καὶ πληθυντικῶν ἐκφορῶν*. Περὶ τοῦ *ἑνιαῖος* ἐποιήσατο λόγον ὁ Λοβέκιος ἐν τοῖς εἰς Φρύνιχον Παρέργοις σελ. 543. Ἐσχηματίσθη δ' ἐκ τοῦ *εἷς* καὶ ὄνομα

ἀφῃρημένον *ἑνότης* ἁπάντων παρ' Ἀριστοτέλει Τόμ. Β', σελ. 522, 18 «ὥστε φανερὸν ὅτι ἡ ταυτότης *ἑνότης* τίς ἐστιν» καὶ ἀλλαχοῦ καὶ παρ' ἑτέροις μετ' αὐτὸν ἀκμάσασι. Πρβ. καὶ *ἑνοτήσιος*, οὗ ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ τοῦ Συνεσίου. Ἐν τῷ περὶ Μονήρους Λέξεως τοῦ Ἡρῳδιανοῦ κεῖται σελ. 33, 19 «*Αἰνότης*: τὰ εἰς ΤΗΣ λήγοντα θηλυκὰ οὐδέποτε ἀπὸ τῆς ΝΟΣ καταλήξεως παρήχθη· σημειῶδες ἄρα τὸ *αἰνότης* ὄνομα». Ὁ Λοβέκκιος ἐν τῇ Βουτμαννείῳ Γραμματικῇ Τόμ. Β', σελ. 418 ἀνέγνω *ἑνότης*, ὁ δὲ Λέρσιος ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τριῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ συγγραμμάτων σελ. 113 μετέβαλε καὶ τὸ ΝΟΣ εἰς ΕΙΣ (Πρβ. καὶ Λέντζιον *Ἡρῳδιαν*. Τόμ. Β', σελ. 938, 32). Ὑπὸ παλαιῶν γραμματικῶν, Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως καὶ ἑτέρων, ἐδοξάζετο ὅτι τὸ *εὖνις* εἶνε παράγωγον τοῦ *εἷς-ἑνός*. Ἴδε Ἀπολλών. περὶ Ἐπιρρ. σελ. 558, 19 καὶ Γαίσφορδον εἰς *Ἐτυμ. Μέγ*. σελ. 393, 40. Ὁ Χοιροβοσκὸς γράφει σελ. 58, 3 «Λέγεται δὲ εὖνις καὶ ὁ ἐστερημένος γυναικός, τουτέστιν ὁ μεμονωμένος· παρὰ γὰρ τὸ *εἷς ἑνός* καὶ πλεονασμῷ τοῦ Υ *εὖνις*». Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Δ', σελ. 282, 34 λέγεται «ἡ παρὰ τὸ εἷς ἑνός ἕνις εὖνις ὁ μεμονωμένος· καὶ *δασύνεται*» (Πρβ Σπιτζνῆρον εἰς *Ἰλιάδ*. Τόμ. Γ', σελ. 168). Ψευδὲς εἶνε ὅτι ἐδασύνετο τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίθετον. Ὁ Δοιδερλῖνος ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 2079 καὶ τὸ *ἦνις*, ὡς καὶ τὸ *ἴννος* καὶ τὸ *νάνος* (ἀνθ' οὗ γραπτέον *νᾶνος*), ἀναφέρει εἰς τὸ *ἔνενος*, πλάσας τὸν τύπον τοῦτον δι' ἀναδιπλασιασμοῦ ἐκ τοῦ *ἔνος*, ὅπερ νομίζει πρωτότυπον τοῦ ἀριθμητικοῦ *εἷς*. Ἐκ τοῦ *ἔνος* ἐσχηματίσθη κατὰ τὸν Δοιδερλῖνον (ἐν *Ὁμηρ. Γλωσσ*. § 2080) καὶ τὸ παρ' Ἡσυχίῳ «*Ἔνελος*: νεβρός», ἐξ οὗ, ὡς ἐκεῖνος λέγει, προῆλθε τὸ *ἐλλός* κατὰ συγκοπὴν καὶ ἀφομοίωσιν. Ἡμεῖς οὐδαμῶς πειθόμεθα ὅτι τὸ *εὖνις* εἶνε παράγωγον τοῦ *εἷς-ἑνός*, τὰ δὲ τοῦ Δοιδερλίνου ἐπινοήματα μόλις ὡς παίγνια ἐτυμολογικὰ δύνανται νὰ φανῶσιν ἀνεκτά. Γράφει δὲ καὶ ὁ Λεννήπιος ἐν τῷ εἰς τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέρας τοῦ Ἡσιόδου Ὑπομνήματι στίχ. 410, σελ. 90 «Videtur enim mihi antiquissimis Graecis tam ἕνος, quam ἕνος, quod contractione factum ἕνς, εἷς, usurpatum fuisse». Παλαιοὶ γραμματικοὶ ἐνόμιζον ὅτι ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός* ἐγένετο τὸ *ἕνος* (Ἴδε Ἀσώπιον ἐν *Εἰσ. εἰς Πίνδ*. σελ. 81. Πρβ. καὶ Ἄδολφ. Σμιδίτιον ἐν *Handb. d. Griech. Chronol*. σελ. 148).

Καὶ περὶ τῆς ἀντωνυμίας *ἔνιοι* τῆς συνωνυμούσης τῇ ἀορίστῳ *τινές* ἀπεφήναντο ὀνομαστοὶ ἄνδρες ὅτι ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός* εἶνε παρηγμένη. Ὁ ἡμεδαπὸς Κοραῆς γράφει ἐν τῷ Προδρόμῳ σελ. μα΄ «Οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ μήτ' ὑπωπτεύθησαν κἂν ὅτι τὸ Ἐνίοτε, καθὼς καὶ τὸ Ἔνιοι, εἶναι δύο μέρη λόγου. Ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ἀλλογενεῖς Ἑλληνιστάς, πλανηθέντες ἀπὸ τὴν ἀναλογίαν τῆς Γερμανικῆς γλώσσης καὶ τῶν διαλέκτων αὐτῆς, ἐνόμισαν τινές, ὅτι τὸ Ἔνιοι, παράγεται ἀπὸ τὸ Ἕν, καθὼς τὸ Γερμανικὸν Einige (Βελγιστὶ Eenigen) ἀπὸ τὸ Ein (Βελγ. Een)· ἀλλ' ὅμως, ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀληθές, δὲν ἐξεύρω πλέον διὰ ποίαν αἰτίαν ἠλλάχθη ὁ πνευματισμὸς τοῦ Ἔνιοι». Παρατηρητέον δ' ὅμως ὅτι ἐν ἀποσπάσματι λεξικοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκδοθέντι τῷ 1801τῳ ἔτει ὑπὸ τοῦ Ἑρμαννοῦ ἐν τῷ *De Emendanda Ratione Graecae Grammaticae* γίνεται λόγος περὶ τοῦ πράγματος, περὶ οὗ ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ ἐδόξαζεν ὅτι οὐδ' ὑπωπτεύθη ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν. Ἐν σελ. 331, 80 τοῦ Ἑρμαννείου συγγράμματος κεῖται «Ὥσπερ ἀπὸ τοῦ ἔστιν ἀντὶ τοῦ ὑπάρχει καὶ τοῦ ὅτε γίνεται ἔσθ' ὅτε ἀντὶ τοῦ ποτέ, οὕτως ἀπὸ τοῦ ἔνι ἀντὶ τοῦ ὑπάρχει καὶ τοῦ ὅτε γίνεται ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ ποτέ· ὁμοίως καὶ ἀπὸ τοῦ ἔνι οἳ καὶ τινές τὸ ἔνιοι καί τινες» (Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Παρ. Τόμ. Δ΄, σελ. 252, 4). Ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α΄, σελ. 607 ἀνέγνω «ὁμοίως καὶ ἀπὸ τοῦ ἔνι οἳ τὸ ἔνιοι ἀντὶ τοῦ τινές», ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐγκρίνομεν γράφοντες «ἀπὸ τοῦ ἔνι *καὶ τοῦ* οἳ».

Τῷ Κοραῇ ὁμογνωμονεῖ καὶ ὁ Ἀσώπιος λέγων ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 117 ἐκδ. β΄ «Ταῦτα δὲ καὶ *ἔνιοι, ἔνιαι, ἐνίων*, κτλ., λέγονται, ἐκ τοῦ *ἔνι* = ἔνεστι καὶ = ἔνεισιν· ὅθεν *ἔνιοι* = ἔνι οἳ = ἔστιν οἳ. Ἀλλὰ καὶ *ἔνιος, ἐνίου*, κτλ., ὅπερ ἀναλογώτερον βεβαίως τοῦ *παράλληλος* καὶ *κατάλληλος* — Περὶ τοῦ *ἔνιοι* πραγματευόμενος ὁ μακαρίτης Κοραῆς δικαίως ἀποδοκιμάζει τοὺς ἀλλογενεῖς ἑλληνιστὰς παράγοντας αὐτὸ ἐκ τοῦ *ἕν*, κατὰ τὸ γερμανικὸν einige ἐκ τοῦ ein, ὑποσυνάπτων· ἀλλ' ὅμως, ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀληθές, δὲν ἠξεύρω πλέον διὰ ποίαν αἰτίαν ἠλλάχθη ὁ πνευματισμὸς τοῦ *ἔνιοι*». Ἐν τῇ Γραμματικῇ τοῦ Κούμα γίνεται ἁπλῶς μνεία ἀμφοτέρων τῶν παραγωγῶν σελ. 92, § 88 «Ἡ ἀντωνυμία ἔνιοι κατ' ἄλλους μὲν γίνεται ἐκ τοῦ ἔνι (ἀντὶ ἐστί) καὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ οἵ, κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀνόματος ἕν, ἑνός ἑνί, ἔνιοι».

Μὴ ἐκπλαγῇ δὲ μηδεὶς τῶν φιλολόγων μηδὲ δυσαναστχετήσῃ βλέπων συνέδρους πως τῷ Κοραῇ ὑφ' ἡμῶν τὸν Ἀσώπιον καὶ τὸν Κούμαν καταστάντας. Δὲν εἴμεθα οὕτως ἀναίσθητοι ἢ πονηροί, ὥστε νὰ μὴ κατανοῶμεν τὴν τοῦ Ἀσωπίου ἀνεπιστημοσύνην ἢ νὰ περικαλύπτωμεν αὐτὴν καὶ ἀρνώμεθα. Οὐχὶ ἅπαξ ἡμεῖς ἢ δὶς ἐψέξαμεν μετὰ παρρησίας τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς λίαν ἀδόκιμον γραμματικὸν ὄντα καὶ οὐδέν ποτε γενναῖον εὑρόντα ἢ σπουδαῖον κατορθώσαντα. Πολλῷ δὲ τοῦ Ἀσωπίου χείρονα εἰς Ἑλληνικῆς παιδείας λόγον ὑπολαμβάνομεν τὸν Κούμαν. Ἂν δ' ἐνίοτε μιμνησκώμεθα αὐτῶν, ποιοῦμεν τοῦτο, διότι Ἕλληνες μὲν ἦσαν καὶ ἑλληνιστὶ συνέγραψαν, μεγάλης δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀποδοχῆς καὶ ζῶντες ἔτυχον καὶ ἀποθανόντες τυγχάνουσι.

Τῷ Σνειδήρῳ γράψαντι ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης ὅτι τὸ *ἔνιοι* παρήχθη ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός*, καθάπερ τὸ Γερμανικὸν *einige* ἐκ τοῦ *einer*, συνεφώνησε καὶ ὁ κρίνας τὴν Ἑλληνικὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Κοραῇ ἐν *Jen. Allgem. Liter. Zeit.* 1810, ὡς μανθάνομεν ἐξ ὧν γράφει ὁ Σχαιφῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορίνθου σελ. 864. Ἀρέσκεται δὲ καὶ ὁ φιλόλογος οὗτος τῇ ἐκ τοῦ *εἷς - ἑνός* ἐτυμολογίᾳ τοῦ *ἔνιοι*. Ἀλλ' ὁ Βοίκκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πινδάρου Τόμ. Α', σελ. 406 κακίζει τὴν ἐτυμολογίαν ταύτην ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ *ἔνιοι* οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ *ἔνι οἵ*=ἔστιν οἵ. Ὁ λόγος τοῦ Βοικκίου κατὰ λέξιν μνημονευόμενος ἔχει ὧδε· «Nam ἔστιν ὅτε idem est quod ἐνίοτε—Schneiderus quidem noster in Lex. Gr. ἔστιν ὅτε recentioris esse usus tradit: at potius ἐνίοτε recens est, neque apud Homerum neque apud Pindarum obvium. Ἐνίοτε autem non aliud est quam ἔστιν ὅτε, ἔνι ὅτε; ut ἔστιν οἵ, ἔνι οἵ, ἔνιοι, atque falluntur et Batavi et Schneiderus, qui has voculas deducunt a numerali εἷς ἑνός, ut Germanum *einige, einmahl* a numerali *eins*. Nam ut taceam saepissime ἔστιν οἵ et ἔστιν ὅτε eodem sensu eademque structura posita reperiri qua ἔνιοι et ἐνίοτε, certe ab εἷς ἑνός fuisset ἕνιοι et ἑνίοτε».

Τῇ γνώμῃ, καθ' ἣν τὸ *ἔνιοι* ἐγένετο ἐκ τοῦ *ἔνι* καὶ τοῦ *οἵ* συναφθέντων ἤτοι ὑφ' ἓν ἐξενεχθέντων, δύο τινὰ εὑρίσκει ἐναντιούμενα ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α', σελ. 607. Τὸ μὲν ἓν εἶνε ὅτι τὸ θηλυκὸν τοῦ ἑνικοῦ ἀριθμοῦ σχηματίζεται *ἐνίΑ*, ὀφεῖλον δηλονότι

νὰ λήγῃ εἰς Η, οἷον *ἐνίΗ* (=ἔνι ἥ)· ἀλλ', ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Λοβέκκιος συνεῖδεν, εὐοδοῦται τὸ πρᾶγμα, ἂν ὑποληφθῇ ὅτι ἀμαυρὰ μὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου ἡ γένεσις τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἀντωνυμίας ἀπέβη, ἐρρυθμίσθη δ' ὡς ἐκ τούτου τὸ ἑνικὸν τοῦ θηλυκοῦ κατὰ τὸν συνήθη ἐν τῇ γλώσσῃ τύπον, οἷον *ἔνιαι-ἐνία*, ὡς *σπάνιαι-σπανία*, *τίμιαι-τιμία*, *πλούσιαι-πλουσία*, *ἴδιαι-ἰδία*, κτλ. Τὸ δ' ἕτερον εἶνε ὅτι τὸ *ἔνι* δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν, ἣν τὸ *ἔστιν*, οὐδὲ λέγεται *ἔνεστιν* ἢ *ἔνεισιν οἵ* ἀντὶ τοῦ *ἔνιοι*. Ταῦτα ἐκίνησαν τὸν Λοβέκκιον νὰ νομίσῃ ἁπλοῦν τὸ *ἔνιοι* ἀποδεχόμενος τὴν ἐκ τοῦ ἀριθμητικοῦ *ἕν* ἐτυμολογίαν αὐτοῦ. Περὶ δὲ τοῦ πνεύματος παρατηρεῖ ὁ ἔνδοξος φιλόλογος ὅτι μεταβάλλεται ἐνίοτε, παραγωγῆς γινομένης, οἷον *ἕδος ἔδαφος*, *ἕπομαι ὀπάων* καὶ *ὀπηδός*, *ἕψω ὄψον*, *ἔτης ἑταῖρος*, *εἰδέναι ἵστωρ*. Ὅμοια τούτοις ἔχομεν καὶ ἄλλα νὰ καταλέξωμεν, οἷον *εὕδω-εὐνή*, *ἎΡΩ* (ἀραρίσκω)-*ἁρμός-ἁρμόζω*, κτλ., περὶ ὧν ἀκριβῶς ἑτέρωθι. Ἀλλ' ὅμως ἀδυνατοῦμεν νὰ πείσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι ἠδύνατο νὰ μεταβληθῇ τὸ πνεῦμα καὶ ἐν ἐπιθέτῳ ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός* παραχθέντι. Ἔπειτα δ' οὐχὶ εὐκόλως νοεῖ τις πῶς ἐκ τοῦ *εἷς*, ὅπερ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀείποτ' ἀριθμητικὸν ἐπίθετον εἶνε ἀντιδιαστελλόμενον τῷ *δύο* ἢ *πολλοί*, οὐδέποτε δ' ἀντὶ τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας λαμβάνεται, ὡς συμβαίνει ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ, ἐσχηματίσθη ἀντωνυμία *ἔνιοι* συνωνυμοῦσα τῷ *τινές*. Περὶ τοῦ *ἔνι* οὐδὲν νῦν λέγομεν· διότι, ἵνα προσηκόντως τὰ κατ' αὐτὸ διασαφήσωμεν, ἀναγκαίως ἔχει νὰ μηκύνωμεν λίαν τὸν λόγον, ὅπερ οὐδαμῶς συνᾴδει τῇ παρούσῃ διαλήψει. Ὁ Δοιδερλῖνος ἐτυμολογῶν ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 2073 τὸ *ἔνιοι* ἐκ τοῦ *ἕνος*, πρωτοτύπου, ὡς λέγει, τοῦ *εἷς*, εἶνε ἀπηλλαγμένος τῆς περὶ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ πνεύματος φροντίδος· τὴν δὲ δασεῖαν προσῳδίαν τοῦ *εἷς* νομίζει ἀποτέλεσμα τῆς ἐκπτώσεως τοῦ Ϝ· *ἕνος*, *ἕνς* (*ἕνς*), *εἷς*.

Οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς πρὸ ἡμῶν χρόνοις ἐνομίζετο ὑπ' ἀνδρῶν ἐπιφανῶν ὅτι τὸ *ἔνιοι* οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ *ἔνι οἵ* ὑφ' ἓν γεγραμμένον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς προηνέχθη ἡ γνώμη αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἐβελίου (ἐν Kuhn's *Zeitschr. für Vergl. Sprachforsch.* Τόμ. Ε', σελ. 70). Ἄλλοι δ' ὅμως ἀναφέρουσι τὴν προκειμένην ἀντωνυμίαν εἰς τὸ Ἰνδικὸν *AN-JA-S* (Ἴδε Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 310 ἐκδ. ε' καὶ ἐν *Stud.* Τόμ. ς', σελ. 429 καὶ Βανι-

σίκιον ἐν *Etym. Wœrterb.* σελ. 30 καὶ 32. Πρβ. καὶ Μαυροφρύδην ἐν *Δοκιμ. Ἱστορ. τῆς Ἑλλ. Γλώσσ.* σελ. 643). Κατὰ τὸν Λ. Μευῆρον (ἐν *Vergleich. Gramm.* Τόμ. Α', σελ. 90 καὶ 136 ἐκδ. Β') ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ *SAMA* προῆλθε τὸ *ἔνιοι*.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν βιβλίων διδασκόμεθα ὅτι ἡ ἀντωνυμία αὕτη δὲν εἶνέ τις τῶν παλαιοτάτων λέξεων, οὔτε παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἀπαντῶσα οὔτε παρ' ἑτέρῳ παλαιῷ ποιητῇ ἐπικῷ ἢ λυρικῷ. Ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποιήσεως ἔχομεν αὐτῆς παράδειγμα τὸ ἐν τῷ Πλούτῳ τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 867 «ὁ δὲ πολὺ μᾶλλον *ἐνίους* ἐστὶν ἐξολωλεκώς»· φέρεται δὲ καὶ παρὰ ποιηταῖς νεωτέροις τοῦ Ἀριστοφάνους, οἷον παρὰ τῷ Ἄμφιδι καὶ παρ' ἄλλοις· ἔτι δὲ παρὰ τῷ Μενάνδρῳ, παρ' ᾧ κεῖται καὶ τὸ οὐδέτερον *ἔνια*, οἷον Ἀποσπ. 421 Κοκκ. «καὶ συμμανῆναι δ' *ἔνια* δεῖ» καὶ 486 «ἀλλ' ἔστι καὶ ταὐτόματον *ἔνια* χρήσιμον». Πολλὴ χρῆσις τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἀντωνυμίας γίνεται ἐν τοῖς καταλογάδην συγγράμμασι τῶν Ἀθηναίων, ἐν οἷς εὑρέθη καὶ τὸ *ἔνιοί τινες-ἔνιαί τινες*· παρέχει δ' αὐτῆς ἡμῖν μαρτύρια καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ἀλλ' οὐδὲν ὁ Θουκυδίδης. Ἐλέχθη δὲ καὶ καθ' ἑνικὸν ἀριθμὸν *ἐνία* -*ἔνιον* παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει καὶ τῷ Θεοφράστῳ, οἷον «διότι καὶ περὶ ψυχῆς *ἐνίας* θεωρῆσαι τοῦ φυσικοῦ» (Ἀριστοτ. Τόμ. Β', σελ. 534, 42 Διδ.) καὶ «ἔστι δὲ καὶ τῆς μελαίνης καὶ τῆς λευκῆς *ἔνιον* γένος μικρόν» καὶ «ἀπὸ τροφῆς *ἐνίας*» (Θεόφρ. Τόμ. Α', σελ. 81 καὶ Τόμ. Γ', σελ. 136 Τευβν. Πρβ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θεοφράστου Τόμ. Ε', σελ. 366). Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς Προβλήμασι τοῦ Ψευδαριστοτέλους «ἢ οὐ πᾶσα κίνησις θερμαίνει ἀλλ' *ἐνία* ψύχει, οἷον κτέ.;» (Τμ. Ε', 36, Τόμ. Δ', σελ. 149, 42). Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἐν τῷ Κυνηγετικῷ τοῦ Ξενοφῶντος κεφ. Ε', 18 ἀντὶ τοῦ «διωκόμενοι δέ εἰσι κατάδηλοι μάλιστα μὲν διὰ γῆς κεκινημένης, ἐὰν ἔχωσιν *ἔνιΟΙ* ἐρύθημα, καὶ διὰ καλάμης διὰ τὴν ἀνταύγειαν» ἐξέδωκεν ὁ Λ. Διndόρφιος (*Xenoph. Opusc.* σελ. 214) «ἐὰν ἔχωσιν *ἔνιΟΝ* ἐρύθημα». Τὸ ἐπίρρημα *ἐνίοτε* οὐ μόνον παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει ἀπαντᾷ, παρ' ᾧ εὑρέθη καὶ ἡ ἀντωνυμία *ἔνιοι*, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ Εὐπόλιδι καὶ ἄλλοις Ἀττικοῖς ποιηταῖς· συχνότερον δὲ βλέπει τις αὐτὸ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τῶν Ἀθηναίων· ἐλέχθη δὲ καὶ δωριστὶ *ἐνίοκα* ἐν τῷ περὶ Ἀνδρὸς Ἀγαθοῦ καὶ Εὐδαίμονος τοῦ Ἀρχύτα παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. Α', 79. Εἶνε δὲ τὸ ἐπίρρημα τοῦτο κατ'

ἄλλους μὲν ἐκφορὰ διὰ μιᾶς λέξεως τοῦ *ἔνι ὅτε*, κατ' ἄλλους δὲ παράγωγον τοῦ *ἔνιοι*, ὡς ὑπελήφθη καὶ ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως περὶ Ἐπιρρ. σελ. 607, 22 «καὶ τὸ *ἐνίοτε* δὲ παρὰ τὸ *ἔνιος* ἢ *ἔνιοι* ἐστίν». Ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς λέγει ἐν τῷ Προδρόμῳ σελ. μα' «Καθὼς τὸ Ἐνίοτε εἶναι Ἔνι ὅτε, ἤγουν Ἔστιν ὅτε, ἢ Ἔσθ' ὅτε. Τοῦτο, ἂν τὸ γράψῃς (καὶ τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ τὸ γράψῃς) Ἐσθότε, ἔγινεν ἐπίρρημα· καὶ ὅμως κανεὶς δὲν τὸ συγκατηρίθμησε μὲ τὰ ἐπιρρήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔβαλαν ὅλοι ὁμοφώνως τὸ συγγενέστατον αὐτοῦ καὶ συνώνυμον Ἐνίοτε». Γράφει δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου Μέρ. Α', σελ. 460 «Ἦν δ' ὅτε: Δηλούτω σοι καὶ τόδε ὅτι τὸ Ἐνίοτε οὐκ ἐπίρρημα, ἀλλὰ σύνθετος λέξις, ὡς ἐν ἄλλοις—εἴρηται, ἐξ ἐπιρρήματος χρονικοῦ, τοῦ Ὅτε, καὶ ῥήματος τοῦ, Ἔνι (ἤγουν Ἐστί), οὗ ὁ παρατατικὸς Ἦν, συναφθεὶς τῷ αὐτῷ ἐπιρρήματι, οὐδενὶ διαφέρει τοῦ Ἐνίοτε, ἢ τῷ ἄχρηστον εἶναι τὴν κατὰ σύνθεσιν αὐτοῦ γραφήν, Ἠνότε» (Πρβ. καὶ Ἐπιστολ. Τόμ. Β', σελ. 166). Οὐδαμῶς ἐπιλαμβανόμεθα ἐνθάδε τῶν προχείρως ὑπὸ τοῦ Κοραῆ εἰρημένων, παρατηροῦμεν δ' ὅτι φέρεται μὲν ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου «*Ἔστοχα*: ἐνίοτε. Παρὰ Ταραντίνοις», ἀλλ' ἡ ὀρθὴ γραφή, ἣν ἀποκατέστησε παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ ὁ Σμιδίτιος, εἶνε *ἔστ' ὄχα* (Πρβ. καὶ Ἀρήνσιον ἐν τῷ περὶ Δωρικῆς Διαλέκτου σελ. 40 καὶ 319 καὶ 377).

Παντὶ δὲ φανερὸν ὑπάρχει ὅτι δύναται μὲν τὸ χρονικὸν ἐπίρρημα *ἐνίοτε* νὰ μὴ νομισθῇ παράγωγον τῆς ἀντωνυμίας *ἔνιοι*, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τοπικὸν *ἐνιαχοῦ*. Ὡς ἐκ τοῦ *ἄλλος* ἐσχηματίσθη τὸ *ἀλλαχοῦ* καὶ ἐκ τοῦ *πᾶς* τὸ *πανταχοῦ* καὶ ἐκ τοῦ *ἕκαστος* τὸ *ἑκασταχοῦ*, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ *ἔνιοι* τὸ *ἐνιαχοῦ*. Πρβ. καὶ *πολλαχοῦ* καὶ *ὀλιγαχοῦ* (καὶ *μυριαχοῦ*). Ὁμοίως δὲ τῷ *ἀλλαχῇ* καὶ *πολλαχῇ*, κτλ. ἐλέχθη καὶ *ἐνιαχῇ* ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου βιβλ. Α', 199 καὶ βιβλ. Β', 19 (Πρβ. καὶ Ἀθήν. σελ. 478 β' καὶ Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 427 ε'). Τοῦ τύπου *ἐνιαχόθι* μαρτύριον ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου παρετέθη ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Φιλοστοργίου. Παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΕ', σελ. 668 φέρεται «Ἔνιοι δὲ ἀντὶ τοῦ ἢ τὸ *ἐνίῃ* γράφουσιν οὕτως· ἀτὰρ καὶ οἴνου ὀλιγοφόρου καὶ λεπτοῦ καὶ ἀνόσμου *ἐνίῃ* μὲν ἰσχυρότερον, *ἐνίῃ* δὲ ἀσθενέστερον». Εὑρέθη δὲ καὶ ἐπίρρημα διὰ τῆς καταλήξεως ΑΚΙΣ ἐκ τοῦ *ἔνιοι* ἐσχηματισμένον ἐν τοῖς τοῦ Ἀρ-

ταπάνου παρ' Εὐσεβ. Προπαρ. Εὐαγγ. Θ', κζ', 5 (σελ. 432 γ') «ποτὲ δὲ καθιστάνειν βασιλεῖς, καὶ πολλάκις μὲν τοὺς αὐτούς, *ἐνιάκις* δὲ ἄλλους» καὶ ἐν τοῖς τοῦ Σωρανοῦ τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἰδελήρου ἐκδεδομένοις ἐν Φυσ. καὶ Ἰατρ. Ἑλλ. Τόμ. Α', σελ. 248, 17 «νύττειν τε καὶ τραχύνειν *ἐνιάκις* τὰ ἐπικείμενα». Ἐπιρρήματα εἰς ΑΚΙΣ λήγοντα ἔχει πάμπολλα ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, τὰ μὲν ἐξ ἀριθμητικῶν παρηγμένα, τὰ δ' ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων καὶ ἀντωνυμιῶν ποσοῦ δηλωτικῶν. Εἶνε δ' ἔνια τῶν ἐπιρρημάτων τούτων ἴδια τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ, οἷον *συχνάκις*, *σπανιάκις*, *πυκνάκις*, *ἡμισάκις*, *οὐδενάκις*, κτλ. Τοῦ *ἡμισάκις* μνημονεύεται ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Πασσοβίου μαρτύριον ἐκ τοῦ Ἰαμβλίχου· εὕρομεν δ' αὐτὸ καὶ ἐν τῇ Συναγωγῇ Πάππου τοῦ Ἀλεξανδρέως ς', 71 (σελ. 556, 16 Οὐλσχ.) «δὶς δὲ καὶ *ἡμισάκις* ὁ τῆς σκιᾶς κατὰ τὸ ἐν ταῖς συζυγίαις μέσον ἀπόστημα».

Παρεστήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι ἐκ τοῦ ἀριθμητικοῦ *εἷς-ἑνός* ἐν τῇ δοκίμῳ τῶν Ἑλλήνων γλώσσῃ οὔτ' ὀνόματα πλὴν τοῦ *ἑνάς* παρήχθησαν οὔτ' ἐπιρρήματα. Ἐδηλώσαμεν δ' ὅτι ἀείποτε σχεδὸν ὡς ἀφῃρημένον τοῦ *εἷς* παρελαμβάνετο τὸ ἐκ τοῦ *μόνος* σχηματισθὲν *μονάς* καὶ ὅτι ἀντίθεσις ἐγένετο τοῦ μὲν *μοναχῇ* πρὸς τὸ *διχῇ*, τοῦ δὲ *μοναχῶς* πρὸς τὸ *πολλαχῶς*. Ὡς δ' ἓν μόνον παράγωγον τοῦ *εἷς* ἐν τῇ παλαιᾷ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὑπάρχει, οὕτω καὶ ἓν μόνον ἐξ αὐτοῦ σύνθετον, τὸ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἰβύκου κείμενον *ἐνίγυιοι*. Ἀθήν. σελ. 57 ς' «Ἴβυκος δὲ ἐν πέμπτῳ μελῶν περὶ Μολιονιδῶν φησι·

τούς τε λευκίππους κόρους
τέκνα Μολιόνας κτάνον,
ἅλικας, ἰσοκεφάλους, ἐνιγυίους,
ἀμφοτέρους γεγαῶτας ἐν ὠέῳ
ἀργυρέῳ.

(Πρβ. καὶ Εὐστάθ. σελ. 1686, 46). Ἀντὶ τοῦ *ἰσοκεφάλους* ὁ μὲν Ἑρμαννὸς εἴκασεν *ἰσοκαράνους*, ὁ δὲ Μεινέκιος *ἰσοπάλους* ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν τοῦ Μενάνδρου καὶ τοῦ Φιλήμονος Λειψάνων σελ. 11 καὶ ἐν τοῖς εἰς τοὺς Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστὰς Κριτικοῖς Ἀναλέκτοις σελ. 30 (Ἴδε καὶ Βέργκιον ἐν τῇ τετάρτῃ ἐκδόσει τῶν Λυρικῶν Ποιη-

τῶν Τόμ. Γ', σελ. 242). Λέγων δ' ὁ Ἴβυκος *ἐνιγυίους* νοεῖ τοὺς συμπεφυκότας ἀλλήλοις καὶ ἓν ἐκ τούτου σῶμα ἔχοντας, ἐμφερές πως ὂν τῷ ἐν τῷ Συμποσίῳ τοῦ Πλάτωνος (σελ. 189 ε') πλασθέντι ἀνδρογύνῳ (Πρβ. καὶ Εὐστάθ. σελ. 882, 26 καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 1116). Οὐδεὶς δ' ὁπωσδήποτε ἡμμένος γραμμάτων ἀγνοεῖ ὅτι κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν ὑπῆρχε καὶ ἄνθρωπος τρεῖς μὲν ἔχων κεφαλάς, ἓξ δὲ χεῖρας καὶ πόδας τοὺς ἴσους, ὁ *τρισώματος Γηρυόνης* ἢ *Γηρυών*, ὃν ὁ Ἡσίοδος ἐν τῇ Θεογονίᾳ *τρικάρηνον Γηρυονῆα* καλεῖ. Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον *εἶχεν* ὁ Γηρυόνης *τριῶν ἀνδρῶν συμφυὲς σῶμα συνηγμένον μὲν εἰς ἓν κατὰ τὴν γαστέρα, ἐσχισμένον δὲ εἰς τρεῖς ἀπὸ λαγόνων τε καὶ μηρῶν*. Γράφει δὲ καὶ ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ Ἑρμοτίμῳ «λέγοντος γάρ τινος τῶν μεγαλοτόλμων τούτων ποιητῶν ὡς γένοιτό ποτε *τρικέφαλος* καὶ *ἑξάχειρ* ἄνθρωπος, κτέ.». Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα φέρεται «*Ἐνίγυος*: ὁ ἓν μέλος ἔχων, ὁ κυλλός». Ἀλλ' ἡ ὑγιῶς ἔχουσα ἐκφορὰ εἶνε *ἐνίγυιος*. Καὶ ἐν τοῖς κώδιξι δὲ τοῦ Ἀθηναίου καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ εἶνε κακῶς γεγραμμένον *ἐνιγύους* ἀντὶ τοῦ *ἐνιγυίους*. Πρβ. *ἄγυιος*, *ἀπόγυιος*, *βαρύγυιος*, *λιπόγυιος*, *στερρόγυιος*. Ὁ Εὐριπίδης εἶπε *θηρῶν λαχνογυίων*, ὁ δὲ Πίνδαρος *ἀγλαόγυιον Ἥβαν* καὶ *ἀνέρα εὔχειρα δεξιόγυιον* καὶ *ἀγέλαν ἑκατόγγυιον* καὶ *νεόγυιον ἥβαν* καὶ *νεογυίους φῶτας*. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἐπίθετον *λαρνακόγυιος*, περὶ οὗ ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Ε', σελ. 116 καὶ Ἀνθολ. Παλατ. Τόμ. Β', σελ. 521 Διδ. Ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις κεῖται *λυσιγυῖα*, ἀνθ' οὗ ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 333 εἴκασε *λυσίγυια*. Παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ ἀπαντᾷ *ὀρθόγυιον* (=στρύχνον μανικὸν ἢ θρύον). Ἔχει δ' ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἐπίθετον *ὑπόγυιος*, οὗ φέρεται καὶ γραφὴ *ὑπόγυος* (Ἴδε Κοραῆν εἰς *Ἰσοκράτ*. Τόμ. Β', σελ. 226). Ταύτην δὲ τὴν γραφὴν ἐγκρίνει ὁ Λ. Δινδόρφιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Κύρου Παιδείας τοῦ Ξενοφῶντος σελ. 280 ἀποφαινόμενος ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίθετον ἐξεφέρετο ὁμοίως τῷ *ἔγγυος* καὶ *ἀμφίγυος* καὶ *κρήγυος*·

Ἐλπίζομεν δ' ὅτι οὐδεὶς θὰ πειραθῇ ἢ θὰ διανοηθῇ ψευδῆ τὴν γνώμην ἡμῶν ν' ἀποδείξῃ διὰ τῶν λέξεων *ἔνδεκα* καὶ *ἔνδυο*. Σουίδ. «*Ἔνδυο*: τὸ ταχέως, ὡς ἡμεῖς. Μένανδρος Ἐφεσίῳ· παρέσομαι γὰρ *ἔνδυο*». Ἀντὶ τοῦ *ἔνδυο*, περὶ οὗ ἐποιήσατο λόγον ὁ Λοβέκκιος ἐν

τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου σελ. 414 καὶ ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Δ', σελ. 126, ἔγραψε κατὰ διάστασιν ὁ Κόκκιος *ἓν δύο* ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδεδομένων Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν, σελ. 57, 198. Οὔτε τὸ *ἕνδεκα* καὶ τὸ *δυώδεκα* (ἐξ οὗ τὸ *δώδεκα*) δύνανται νὰ καταλεχθῶσιν ἐν τοῖς κυρίως συνθέτοις οὔτε τὸ *ἔνδυο*, ἂν ἡ ἐκφορὰ αὕτη εἶνε μᾶλλον ἀποδεκτή. Τὸ *ἕνδεκα* συνέστη ἐκ τοῦ *ἓν* καὶ τοῦ *δέκα* παρακειμένων ἀλλήλοις καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ *ἓν-καὶ-δέκα*. Πρβ. *δυώδεκα-δυοκαίδεκα* (ἢ *δύο καὶ δέκα*), *τρεισκαίδεκα* (ἢ *τρεῖς καὶ δέκα*), κτλ., καὶ *ἑκκαίδεκα* (=ἓξ καὶ δέκα). Οὐδὲν νῦν λέγομεν περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ *ἝΝδεκα* καὶ τοῦ *ΤΡΕΙΣκαίδεκα-ΤΕΣΣΑΡΕΣκαίδεκα* (ἢ *τρεῖς καὶ δέκα-τέσσαρες καὶ δέκα*). Καὶ τὸ *οὐδείς* καὶ *μηδείς* κατὰ παράθεσιν εἶνε συνημμένα, ὡς καὶ τὸ *οὐδέτερος* καὶ *μηδέτερος*· ὅθεν λέγεται καὶ *οὐδ' ἂν εἷς*, *οὐδ' εἰς ἕνα*, *οὐδὲ περὶ ἑνός*, κτλ., ὡς καὶ *οὐδ' εἰς μίαν*, *οὐδὲ διὰ μίαν*, *μηδὲ πρὸς μίαν*, κτλ., περὶ ὧν ἀκριβῶς ἀλλαχοῦ, ὡς καὶ περὶ τοῦ *οὐδείς-οὐδὲ εἷς* καὶ *μηδείς-μηδὲ εἷς*. Πρβ. καὶ *οὐδὲ μεθ' ἑτέρων*, *μηδὲ μεθ' ἑτέρων*, κτλ. Ἐσχηματίσθησαν δὲ καὶ πληθυντικὰ τοῦ *οὐδείς* καὶ *μηδείς*, οἷον *οὐδένες* καὶ *μηδένες*, καὶ ἐκ τοῦ *οὐδείς* ὄνομα *οὐδένεια*. Σύνθετον ἐκ τοῦ *οὐδείς* ὑπάρχει τὸ *οὐδενόσωρος*. Τοῦ παρηκμακότος ἑλληνισμοῦ ἴδια εἶνε τὰ ῥήματα *ἐξουδενίζω* καὶ *ἐξουδενόω-ῶ* καὶ *ἐξουδενέω-ῶ*, ὡς καὶ τὸ *ἐξουθενέω-ῶ* καὶ *ἐξουθενόω-ῶ* καὶ *ἐξουθενίζω* καὶ τὰ ὀνόματα *οὐθένεια* καὶ *οὐθενότης*. Περὶ τοῦ ἁπλοῦ *οὐδενίζω* ἴδε τὰ ὑπὸ τοῦ Μεινεκίου γεγραμμένα ἐν *Del. Poet. Anth. Gr.* σελ. 161.

Δὲν ἀγνοοῦμεν τὴν γνώμην, καθ' ἣν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τῆς λέξεως *ἑκατόν* εἶνε τὸ ἀριθμητικὸν ὄνομα *ἕν*· *ἙΝ-ΚΑΤΟΝ* (ἢ *ἙΝ-ΚΑΝΤΟΝ*): *ἑκατόν* (Ἴδε Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 135 ἐκδ. ε'. Πρβ. καὶ Λ. Μευῆρον ἐν *Vergleich. Gramm.* Τόμ. Α', σελ. 88 ἐκδ. β' καὶ Βανισέκιον ἐν *Etymol. Wærterb.* σελ. 337 καὶ 972 καὶ Βρουγμαννὸν ἐν *Griech. Gramm.* § 101, σελ. 69). Ἀλλὰ τίς καὶ ἀναμφίλογον τὴν γνώμην ταύτην εὑρίσκων θὰ νομίσῃ εὔλογον νὰ ληφθῇ πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν ᾗ ἡμεῖς ποιούμεθα διαλήψει οὕτω παμπάλαιος σύνθεσις ἢ παράθεσις ἐν τοῖς πρὸ Ὠγύγου πάντως χρόνοις γενομένη; Γράφει δ' ὁ Κούρτιος (ἐν τῷ πρὸ μικροῦ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 392) καὶ *ά* in ἅ-παξ einmal, ἁ-πλόο-ς einfach,

ἑ in ἑ-κατό-ν». Ὁ ἀρτίως εἴπομεν περὶ τοῦ *ἑκατόν*, τοῦτ' αὐτὸ λέγομεν καὶ περὶ τοῦ *ἅπαξ* καὶ *ἁπλόος*.

Σύνθετον ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός* ὑπάρχει τὸ *ἑνοποιός*, ἀλλ' ἀπαντᾷ παρὰ πρώτῳ τῷ Ἀριστοτέλει, ἐξ οὗ ἔχομεν καὶ τὰ παλαιότατα μαρτύρια τοῦ παραγώγου ὀνόματος *ἑνότης*. Ἀριστοτέλ. Τόμ. Β', σελ. 563, 41 «δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας ζητοῦσι λόγον *ἑνοποιὸν* καὶ διαφοράν». Οὐκ ὀλίγοι τῶν μεταγενεστέρων, οἷον Πορφύριος, Σιμπλίκιος, Ἀσκληπιὸς καὶ ἄλλοι, ἐποιήσαντο χρῆσιν τοῦ ἐπιθέτου *ἑνοποιός*. Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Δ', α', σελ. 6, 23 «συλληπτικὸν δὲ καὶ *ἑνοποιὸν* τὸ κοινόν» καὶ Τόμ. ΙΑ', σελ. 67, 26 «τὴν συνεκτικὴν καὶ *ἑνοποιὸν* ἀρχήν» καὶ Τόμ. Ϛ', Ϭ', σελ. 51, 12 «*ἑνοποιὸν* μὲν γὰρ τὸ ἓν αὐτό, διχοποιὸς δὲ ἡ ἀόριστος δυάς» καὶ σελ. 439, 24 «ἁπλῆν αὐτήν φαμεν εἶναι διὰ τὴν *ἑνοποιὸν* αὐτῆς δύναμιν, ἐπειδὴ *ἑνοποιῶς* καὶ οὐσιωδῶς μετέχει τούτων», κτλ. Πολλὰ ἡμῖν παραδείγματα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου παρέχει Πρόκλος ὁ Διάδοχος, οἷον εἰς Πλάτ. Τίμ. σελ. 128 Σνειδ. «τῇ *ἑνοποιῷ* δυνάμει» καὶ σελ. 152 «πάντων τῶν δευτέρων *ἑνοποιὸς* πρὸς τὰ πρότερα» καὶ σελ. 296 «ἡ μὲν γὰρ *ἑνοποιός* ἐστι τῆς οὐσίας καὶ ἄνθος αὐτῆς» καὶ σελ. 346 «ἡ ζωὴ συναγωγὸς γιγνομένη πάντων καὶ *ἑνοποιός*», κτλ. Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου καὶ ἐν τῷ Πυθαγόρου Βίῳ § 50 «δυνάμεις τινὰς ἀπολιπόντας *ἑνοποιοὺς* καὶ διακρατητικὰς τῶν ὅλων οὔσας» καὶ ὑπὸ τοῦ Φωτίου ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς σελ. 218 Βαλ. «εἰς τὴν ἀμέριστον ἐκείνην ἑνοειδῆ τε καὶ *ἑνοποιὸν* θεότητα ἀναγόμεθα» καὶ σελ. 219 «εἰς *ἑνοποιόν* τινα καὶ συναγωγὸν ἀναγόμεθα θεωρίαν». Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀκμάσασι καὶ τὸ ἐκ τοῦ *ἑνοποιός* παρηγμένον ῥῆμα *ἑνοποιῶ-ἑνοποιοῦμαι*. Ἀριστοτέλ. Τόμ. Γ', σελ. 442, 30 «τί ποτ' ἐστὶ τὸ *ἑνοποιοῦν* αὐτά». Πολύϐ. σελ. 626, 13 Οὐλσχ. «ἐπειδὰν γὰρ ἐξαρθῇ, γίνεται τὸ σχῆμα τῆς νεὼς ταύτης καὶ τῆς κλίμακος *ἑνοποιηθὲν* παραπλήσιον σαμϐύκῃ» (Πρϐ. καὶ Ἀθήν. σελ. 634 α'). Κλήμ. Ἀλεξ. σελ. 861 «διὰ τούτων ἑαυτὸν *ἑνοποιεῖ* τῷ θείῳ χορῷ» καὶ σελ. 967 «τὰ δόξαντα καταδιῃρῆσθαι γένη *ἑνοποιοῦσα* εἰς πίστιν» καὶ μετ' ὀλίγα «τοῦτο ἐζύμωσε τὰ δόξαντα καταδιῃρῆσθαι *ἑνοποιοῦν* τὴν ψυχὴν καὶ τὴν σάρκα». Φιλόπον. Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. ΙϚ', σελ. 92, 31 «ὁριστικὸν μὲν καὶ *ἑνοποιοῦν* τὸ εἶδος». Πρόκλ. Διάδ.

εἰς Εὐκλ. σελ. 129, 19 Τευβν. «αἱ μὲν τὰς τῶν νοερῶν εἰδῶν *ἑνοποιοῦσιν*». Τίμ. Σοφ. Λεξ. Πλάτ. σελ. 277 «τὸ τὰ χρωσθέντα *ἑνοποιεῖν*». Ἴδε καὶ Θησ. Στεφ. λ. *ἑνοποιέω*. Πρβ. καὶ Βυττεμβάχιον εἰς *Πλουτ. Ἠθικ.* Τόμ. Ζ', σελ. 397.

Τοῦ πονηροῦ κόμματος εἶνε τὸ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Βοικκίου γενομένῃ Συλλογῇ τῶν Ἐπιγραφῶν κείμενον *ἑνόζυγος* ἀριθμ. 3422, 8 «ἀδόντα κοντροκυνηγέσιον *ἑνόζυγον* ἀπότομον» καὶ τὸ *ἑνοειδής*, οὐ παραδείγματα βλέπει τις ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου (Τόμ. Γ', σελ. 1124), ὡς καὶ τοῦ ἐπιρρήματος *ἑνοειδῶς*. Παρατιθέμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τινα ἐκ τοῦ Σιμπλικίου. Ὑπομ. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. ΙΑ', σελ. 72, 20 «ἀρχικὴ τῶν ἐνύλων καὶ *ἑνοειδὴς* ὡς ἀμέριστος» καὶ σελ. 196, 32 «τὸ *ἑνοειδὲς* αὐτῶν συναιρετικὸν πέρας» καὶ σελ. 210, 17 «ἀμερίστως καὶ *ἑνοειδῶς* ἄμφω». Πρβ. καὶ σελ. 249, 15 καὶ 21 καὶ σελ. 252, 1. Εἶπε δ' ὁ Σιμπλίκιος καὶ συγκριτικῶς *ἑνοειδέστερον* ἐν Τόμ. Θ', σελ. 501, 34.

Νομίζεται ὑπό τινων ὅτι ὑπῆρξε καὶ ἐπίθετον *ἑνάενος* ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός* συντεθὲν καὶ τοῦ *ἔνος*. Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου (Τόμ. Γ', σελ. 973) μνημονεύονται δύο παραδείγματα τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ *ἑνάενα* ἐκ τῆς περὶ Φυτῶν Ἱστορίας τοῦ Θεοφράστου, τὸ «διαμένει δὲ οὐδὲν (σπέρμα) πλέον τεττάρων ἐτῶν, ὥστε ἔτι χρήσιμον εἶναι πρὸς τοὺς σπόρους, ἀλλὰ *ἑνάενα* μὲν βελτίω, δίενα δὲ καὶ τρίενα οὐδὲν χείρω· τὸ δ' ὑπερτεῖνον ἤδη χεῖρον» (βιβλ. Ζ', ε', 5) καὶ τὸ «πρὸς ἔκφυσιν δὲ καὶ τὴν ὅλην σπορὰν ἄριστα δοκεῖ τὰ ἐνάενα (σπέρματα)· τὰ δὲ δίενα χείρω καὶ τὰ τρίενα, τὰ δ' ὑπερτείνοντα σχεδὸν ἄγονα» (βιβλ. Η', ια', 5). Ἀλλὰ τὸ πρῶτον τῶν χωρίων τούτων προηνέχθη ἐν τῷ Θησαυρῷ κατὰ τὴν ἐν τῇ Συνειδηρείῳ ἐκδόσει τοῦ Θεοφράστου (σελ. 236) κατακεχωρισμένην γραφήν. Οἱ κώδικες ἔχουσιν «ἀλλὰ *δι' ἔνα* μὲν βελτίω, *διὰ δὲ τρεῖς* οὐδὲν χείρω», ἀνθ' οὗ ἐξέδωκεν ὁ Οὐϊμμῆρος «ἀλλὰ *δίενα* μὲν βελτίω, *τὰ δὲ τρίενα* οὐδὲν χείρω». Ἡμεῖς κατ' οὐδένα τρόπον πειθόμεθα ὅτι ἐρρήθη ὑφ' Ἑλληνικοῦ στόματος *ἑνάενος* καὶ *ἑνάενον*, τὸ δὲ παρὰ τῷ Θεοφράστῳ κείμενον «ἄριστα δοκεῖ τὰ *ἑνάενα*» ὑπολαμβάνομεν ἡμαρτημένην ἀνάγνωσιν τοῦ «ἄριστα δοκεῖ τὰ *ἔνα*».

Φέρεται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐπίθετον *ἔνος* ἀντιτιθέμενον τῷ

νέος, ὡς ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 77 ς΄ «αἱ δὲ ὅλως ἐκ τοῦ *ἕνου* βλαστοῦ καὶ οὐκ ἐκ τοῦ *νέου*» καὶ ἐν τῷ Α΄ κατ' Ἀριστογείτονος Λόγῳ τῷ εἰς τὸν Δημοσθένη κοινῶς ἀναφερομένῳ σελ. 775, 20 «τὰς *ἕνας* ἀρχὰς ταῖς *νέαις* ἑκούσας ὑπεξιέναι». Ἁρποκρατ. σελ. 112, 10 Δινδ. «*Ἕναι ἀρχαί*: αἱ παρῳχημέναι. Δημοσθένης κατ' Ἀριστογείτονος». Σχολ. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 172 «Ἀττικοὶ δὲ καλοῦσιν *ἕνην* καὶ τὴν παλαιάν· καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀριστογείτονος· τὰς ἕνας ἀρχὰς ταῖς νέαις ὑπεξιέναι». Ἐλέχθη δὲ καὶ «ἐκ τῶν *ἕνων* ἐφήβων» καὶ «πρὸς τοὺς *ἕνους* ἐφήβους» (ἐν Ἐπιγρ. Ἀττ. Τόμ. Β΄, α΄, σελ. 227, στίχ. 63 καὶ σελ. 266, στίχ. 10. Πρβ. καὶ Τόμ. Α΄, σελ. 147, στίχ. 26). Ἐν τῷ Κρατύλῳ τοῦ Πλάτωνος σελ. 409 β΄ ἀπαντᾷ «*νέον* δέ που καὶ *ἕνον* ἀεὶ ἐστι περὶ τὴν σελήνην τοῦτο τὸ φῶς, εἴπερ ἀληθῆ οἱ Ἀναξαγόρειοι λέγουσι· κύκλῳ γάρ που ἀεὶ αὐτὴν περιιὼν *νέον* ἀεὶ ἐπιβάλλει, *ἕνον* δὲ ὑπάρχει τὸ τοῦ προτέρου μηνός» καὶ μετ' ὀλίγα «ὅτι δὲ σέλας *νέον* καὶ *ἕνον* ἔχει ἀεί, σελαενονεοάεια μὲν δικαιότατ' ἂν τῶν ὀνομάτων καλοῖτο, συγκεκροτημένον δὲ σελαναία κέκληται» (Πρβ. Ῥουγκήνιον εἰς *Τιμ. Σοφ*. σελ. 103). Πᾶς δέ τις καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ γραμμάτων γευσάμενος γινώσκει τὸ *ἕνη καὶ νέα*, *Ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ*, *Σκιροφοριῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ*, κτλ. Ὁ Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Παγκλέωνος Λόγῳ § 6 εἶπεν «ἐλθόντα εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν *τῇ ἕνῃ καὶ νέᾳ*». Ἄξια δὲ μάλιστα παραθέσεως εἶνε τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ἐν ταῖς Νεφέλαις γεγραμμένα στίχ. 1178 κἑξ.

Φειδ. Φοβεῖ δὲ δὴ τί; Στρεψ. Τὴν ἕνην τε καὶ νέαν.
Φειδ. Ἕνη γάρ ἐστι καὶ νέα τις; Στρεψ. Ἡμέρα,
εἰς ἣν γε θήσειν τὰ πρυτανεῖα φασί μοι.
Φειδ. Ἀπολοῦσ' ἄρ' αὔθ' οἱ θέντες· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως
μί' ἡμέρα γένοιτ' ἂν ἡμέραι δύο.
Στρεψ. Οὐκ ἂν γένοιτο; Φειδ. Πῶς γάρ; εἰ μή πέρ γ' ἅμα
αὐτὴ γένοιτο γραῦς τε καὶ νέα γυνή.

Ὁ Εὐστάθιος λέγει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1806, 10 «Ἰστέον δὲ ὅτι τὴν ῥηθεῖσαν τριακάδα οἱ ὕστερον Ἀττικοὶ *ἕνην* ἐκάλουν *καὶ νέαν*, ὡς εἴ τις εἴποι παλαιὰν καὶ νέαν» καὶ μετ' οὐ πολλὰ «Ὅτι δὲ τὸ *ἕνη καὶ νέα* βούλεται λέγειν τὴν οἱονεὶ παλαιὰν καὶ νέαν δηλοῖ καὶ ὁ κωμικὸς ἔνθα παίζων φησὶ περὶ αὐτῆς· πῶς ἂν ἡ αὐτὴ γένοιτο γραῦς τε καὶ νέα γυνή;» (Ἴδε καὶ Ἄδολφ. Σμιδί-

τιον ἐν *Handb. d. Griech. Chron.* σελ. 68 καὶ 132 καὶ 517. Πρβ. καὶ σελ. 166).

Τοῦ ἐπιθέτου *ἕνος*, ὅπερ, ὡς εἴπομεν, ἐλαμβάνετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ *νέος*, παρέχει ἡμῖν οὐκ ὀλίγα μαρτύρια ὁ Θεόφραστος, οἷον σελ. 60 Σνειδ. «ἐπικαταλαμβάνοντος (γρ. Ισ. *ΠΕΡΙκαταλαμβάνοντος*) τοῦ *νέου* (καρποῦ) τὸν *ἕνον*» καὶ σελ. 76 «ἅμα γὰρ τὸν *ἕνον* πεπαίνει καὶ τὸν *νέον* ὑποφαίνει» καὶ σελ. 108-9 «περικαταλαμβάνει δὲ ὁ *νέος* τὸν *ἕνον*» καὶ σελ. 122 «ἔχει δὲ ἅμα καὶ τὸν *ἕνον* καὶ τὸν *νέον* καρπόν» καὶ σελ. 123 «περικαταλαμβάνει γὰρ ὁ *νέος* ἀεὶ τὸν *ἕνον*» καὶ σελ. 469 «πολὺ τοῦ *ἕνου* κλήματος ἔχουσα» καὶ σελ. 561 «ἡ δὲ ἐκ τοῦ *ἕνου* βλάστησις, ὑδάτων ἐπιγινομένων, γίνεται» καὶ σελ. 571 «συνηθροισμένης τῆς *ἕνης* τροφῆς». Πολλάκις δ' ὁ συγγραφεὺς οὗτος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου, οἷον σελ. 41 «τὰ μὲν γὰρ ἐκ τῶν *νέων* βλαστῶν φέρει, τὰ δὲ ἐκ τῶν *ἕνων*, τὰ δ' ἐξ ἀμφοτέρων» καὶ εὐθὺς μετ' αὐτὰ «ἐκ μὲν τῶν *νέων* συκῆ, ἄμπελος, ἐκ δὲ τῶν *ἕνων* ἐλάα, ῥόα, μηλέα—καὶ σχεδὸν τὰ τοιαῦτα πάντα ἐκ τῶν *ἕνων*» καὶ μετ' ὀλίγα «ἐξ ἀμφοτέρων δέ, καὶ τῶν *νέων* καὶ τῶν *ἕνων*, εἴ τινες ἄρα μηλέαι τῶν διφόρων» καὶ σελ. 131 «ἀφίησι δὲ οὐκ ἐκ τῶν *νέων* ἀλλ' ἐκ τῶν *ἕνων* καὶ ἔτι παλαιοτέρων» καὶ σελ. 377 «φέρει δὲ τοὺς καρποὺς τὰ μὲν ἐκ τῶν *ἕνων*, τὰ δ' ἐκ τῶν *νέων* βλαστῶν—ὅσα μὲν γὰρ ξηρὰ καὶ πυκνὰ καὶ ξυλώδη, ταῦτα μὲν ἐκ τῶν *ἕνων*—ὅσα δὲ ὑγρὰ καὶ μανὰ καὶ τὸ ὅλον εὐτραφῆ, ταῦτα (δ') ἐκ τῶν *νέων*—οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῶν *ἕνων* φέροντ' ἀποβλάστημά τι ποιεῖται μικρόν» καὶ μετ' οὐ πολλὰ «οὐ γὰρ φέρει ἀπό τινων *ἕνων* ἢ *νέων*» καὶ σελ. 379 «τὰ ξηρὰ καὶ ξυλώδη καὶ ὅσα μὴ ἐκ τῶν *νέων* ἀλλ' ἐκ τῶν *ἕνων* φέρει τοὺς καρπούς» καὶ «ὅσα δὲ ἰσχυρότερα τῶν ἐκ τῶν *ἕνων* φερόντων, οἵας ἂν ὁ θεὸς ἄγῃ τὰς ὥρας, οὕτω καὶ τὰ τῶν καρπῶν ἀποδιδόασιν, ὥσπερ καὶ τὰ ἐκ τῶν *νέων* καρποφοροῦντα» καὶ σελ. 470 «τὰ γὰρ ἐκ τῶν *ἕνων* βλαστήματα πάντα ἄκαρπα γίνεσθαι διὰ τὴν μικρότητα τῆς μήτρας· καὶ τὰς *νέας* τῶν παλαιῶν ἀφορωτέρας διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν» καὶ σελ. 497 «εἰς βλάστησιν δὲ τὰ *ἕνα* τῶν *νέων* οὐκ ἄλογον εἶναι βελτίω» καὶ σελ. 507 «φαίνεται δὲ τοῦτό γε καὶ ἄλλως ἀληθές, ὡς οὐκ εὐθὺς ἀλοαθέντα (ἀλοηθέντα) τὰ σπέρματα βελτίω τῶν χρονισθέντων οὐδὲ τὰ *νέα*

τῶν *ἕνων*, ὥσπερ εἴπομεν, ἀλλὰ δεῖ τινα λαβεῖν ἐν ἑαυτοῖς οἷον πέψιν καὶ δύναμιν, ἀποπνεύσαντος τοῦ ἀλλοτρίου».

Συμφανὲς ἐξ ὧν παρεθέμεθα τοῦ Θεοφράστου χωρίων καθίσταται ὅτι τὸ ἐπίθετον *ἕνος* ἀντιδιαιρεῖται μὲν τῷ *νέος*, συνωνυμεῖ δὲ τῷ *περυσινός* (Ἴδε καὶ Ἰ. Σμιδίτιον ἐν *Synonym. d. Griech. Spr.* Τόμ. Β΄, σελ. 91 κέξ.). Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου καὶ «περικαταλαμβάνει γὰρ ὁ *νέος* τὸν *περυσινόν*» (σελ. 76) καὶ «τρεῖς ἅμα καρποὺς ἴσχει, τόν τε *περυσινὸν* οὔπω πέπονα καὶ τὸν *προπερυσινὸν* ἤδη πέπονα καὶ ἐδώδιμον καὶ τρίτον τὸν *νέον* ὑποφαίνει» (σελ. 99). Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «Ἕνοι: οἱ *περυσινοὶ* ἄρχοντες». Ἐπειδὴ δὲ τὰ περυσινὰ εἶνε ἑνὸς ἔτους, οὐδενὶ δύναται παράδοξος νὰ φανῇ ἡ ἀντιδιαστολὴ τῶν *ἕνων* πρὸς τὰ *δίενα*, τουτέστι προπερυσινὰ ἢ διετῆ, καὶ πρὸς τὰ *τρίενα*, ἤτοι τριετῆ. Παντελῶς δ' ἡμῖν ἀπιθάνου φαινομένου ὅτι ὑπῆρξεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐπίθετον *ἐνάενος* καὶ *ἐνάενον*, ὅπερ καὶ ἄλλως ὕποπτον ὂν ἐξελέγχεται παντελῶς ἀνελλήνιστον ἐκ τῆς διὰ τοῦ Α ἐκφορᾶς ἀντὶ τῆς διὰ τοῦ Ο *ἐνόενος* (ὁμοίως τῷ *ἐνοποιός*) καὶ κατ' ἔκθλιψιν *ἕνενος*, δοξάζομεν ὅτι οὐχὶ «ἄριστα δοκεῖ τὰ *ἐνάενα*, τὰ δὲ δίενα χείρω καὶ τὰ τρίενα» ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου ἀλλὰ «ἄριστα δοκεῖ τὰ *ἕνα*· τὰ δὲ δίενα χείρω κτέ.», ὡς φέρεται ἐν τῇ Σνειδηρείῳ ἐκδόσει τοῦ Θεοφράστου σελ. 280. Μετετύπωσε δ' ὁ Σνειδῆρος ἐν ταῖς εἰς Θεόφραστον Σημειώσεσι (Τόμ. Γ΄, σελ. 585. Πρβ. καὶ σελ. 704) καὶ τὸ ἕτερον χωρίον ὧδε· «ἀλλὰ *ἕνα* μὲν βελτίω, δίενα δὲ καὶ τρίενα οὐδὲν χείρω». Ἀλλ', ἵνα μὴ αὐτὸς ἑαυτῷ ἀντιλέγῃ ὁ Θεόφραστος, ἐκβλητέον μὲν τὸ *οὐδέν*, γραπτέον δ' ἐν τοῖς ἑξῆς «τὸ δ' ὑπερτεῖνον ἤδη *ἀχρεῖον*» ἀντὶ τοῦ *χεῖρον*.

Ὁμοίως τῷ *δίενος* καὶ *τρίενος* εἶνε ἐσχηματισμένα τὸ *ἑπτάενος* καὶ *πολύενος*. Ἡσύχ. «*Ἑπτάενον*: ἑπταετῆ» καὶ Σουΐδ. «*Πολύενος*: ὁ πολυχρόνιος». Εὑρέθη δὲ καὶ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Καλλιμάχου *τετράενον παῖδα* (Ἴδε Ὄθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Β΄, σελ. 124). Ἀπόβλητος εἶνε ἡ παρὰ παλαιοῖς γραμματικοῖς φερομένη γνώμη, καθ' ἣν τὸ *ἄφενος* σύγκειται ἐκ τῆς προθέσεως *ἀπό* καὶ τοῦ *ἕνος*. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἀσώπιος ἐν τῇ εἰς Πίνδαρον Εἰσαγωγῇ § 188, ι΄ «Ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ σημασίας εἶναι καὶ τὸ *ἄφενος*, ὁ ἐξ ἑκάστου ἐνιαυτοῦ καρπὸς καὶ πλοῦτος, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ ἄπονος, οἷον ὁ ἐκ τῆς γεωργίας πλοῦτος, κτέ.». Ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου Εἰδ. Ζ΄, 147

ἐλέχθη *τετράενΕΣ ἄλειφαρ*, οὗ ἐμνήσθη Γρηγόριος ὁ Κορίνθου σελ. 273 Σχαιφ. Ὁ Βαλκενάριος εἴκασε καὶ ἐν τῷ εἰς Ἀπόλλωνα Ὕμνῳ τοῦ Καλλιμάχου στίχ. 58 *τετραέΝης* ἀντὶ τοῦ *τετραέΤης*. Ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Καλλιμάχου σελ. 139 κέξ. καὶ τὴν μεταβολὴν ταύτην εὔλογον ἐνόμισε καὶ ἐν τῷ ΙΘ΄ ἐπιγράμματι *δωδεκέΝη* ἀντὶ τοῦ *δωδεκέΤη* ἔγραψε (Πρβ. καὶ Ὄθ. Σνειδῆρον εἰς *Καλλίμ.* Τόμ. Α΄, σελ. 177). Ἀλλ᾽ ὁ Στερνοβάχιος ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Μελετήμασι Μέρ. Α΄, σελ. 3 ἐξελέγχει ἀσύστατον τὴν γραφὴν *δωδεκέΝη*. Παρατηρητέον δ᾽ ὅτι ψιλοῦται μὲν συνήθως τὸ ἐπίθετον ΕΝΟΣ, ΕΝΗ, ΕΝΟΝ, ἀλλ᾽ ἀναμφίβολον ὑπάρχει ὅτι ἐδασύνετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἢ τοὐλάχιστον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ἁρποκρατ. σελ. 114, 4 «καὶ ἁπλῶς τὸ ἕνον *δασυνόμενον* τὸ πρότερον καὶ παρεληλυθὸς δηλοῖ». Πρβ. καὶ Εὐστάθ. σελ. 1387, 8 καὶ σελ. 1418, 19 καὶ 23 καὶ σελ. 1866, 15. Ἐν τῷ περὶ Πνευμάτων Λεξικῷ σελ. 217 κεῖται «Ἐν τοῖς Θεοδωρίτου τὸ ἕνος καὶ ἕνη δασυνόμενα εὗρον ὡς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς καὶ δι᾽ ἑνὸς Ν τὸ ἕνη· σὺ δὲ ψίλου αὐτὸ κατὰ τὴν κρατοῦσαν συνήθειαν» (Ἴδε Βοιμέλιον *Δημοσθ. κατ᾽ Αἰσχίν.* σελ. XIII καὶ Σχάνζιον *Πλάτ.* Τόμ. Β΄, α΄, σελ. 41, 17). Περὶ τῆς διὰ τοῦ Ι ἐκφορᾶς *Θεοδωρίτου* δὲν εἶνε καιρὸς νῦν νὰ εἴπωμέν τι.

Ἐν τοῖς εἰς Θεόκριτον Σχολίοις Εἰδ. Γ΄, 4 εἶνε γεγραμμένον «*Ἐνόρχαν*: τὸν ὄρχεις μεγάλους ἔχοντα, τὸν τέλειον ἢ *ἡμιτομίαν*. Καὶ Ὅμηρος· πεντήκοντα δ᾽ ἔνορχα παρ᾽ αὐτόθι (παραυτόθι)». Ἡ διὰ τοῦ *ἡμιτομίαν* ἐξήγησις, ἂν ἡ λέξις αὕτη ὑποληφθῇ ὑγιής, ἀναφέρεται πάντως εἰς γραφὴν *ἐνόρχαν*, ἐξ ἧς ἄτοπος καὶ γελοῖος ἀποβαίνει ὁ λόγος τοῦ Θεοκρίτου. Ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἐγκρίνομεν τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ Ἑράλδου ἀνάγνωσιν «τὸν τέλειον ἢ *μὴ τομίαν*», οὐδαμῶς ἀγνοοῦντες τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀρηνσίου διειλημμένα ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Βουκολικῶν Ποιητῶν Τόμ. Β΄, σελ. 488. Ὑπὸ τοῦ Πασσοβίου καὶ ἑτέρων λεξικογράφων μνημονεύεται ὄνομα *ἐνόρχης* ἐκ τοῦ Κυρίλλου. Ἐν τοῖς Γλωσσαρίοις τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Φιλοξένου καὶ ἄλλων κεῖται σελ. 72 ἐκδ. Λονδ. «Ἐνόρχης, ὁ ἐνόρχας, Colatus» καὶ σελ. 213 «Colatus, ὁ ἐνόρχας, καὶ βιβάζων». Ὅθεν ἐν σελ. 435, ἐν Συλλογῇ Λέξεων, αἵτινες κατὰ τὴν διάφορον σημασίαν διάφορον δέχονται προσῳδίαν, φέρεται «Ἑνόρχης, τοῦ ἑνόρχου, ὁ, Unicum habens testiculum, aspiratur» καὶ «Ἐνόρχης, τοῦ ἐνόρχου, ὁ, Mas ha-

bens testiculos, tenuatur». Ἀλλ' ἐν σελ. 359 γράφει ὁ Βουλκάνιος «Colatus, ὁ ἐνόρχας, καὶ βιβάζων. leg. *coleatus*, ὁ ἔνορχος, etc.». Πιθανώτατον ἡμῖν φαίνεται ὅτι οὐδέποτ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐλέχθη μετὰ δασέος πνεύματος *ἐνόρχης*, ὅτι δηλ. οὐδέποτ' ἐν αὐτῇ συνετέθη τὸ ὄνομα *ὄρχις* μετὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ ἐπιθέτου *εἷς-ἑνός*. Χρῆσις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων γίνεται τοῦ ψιλουμένου *ἐνόρχης*, ὅπερ ἐκ τῆς προθέσεως *ἐν* καὶ τοῦ *ὄρχις* συστὰν δηλοῖ τὸν ἔχοντα ὄρχεις, οἷον «τῶν συῶν οἱ μὲν τέλειοι καὶ *ἐνόρχαι* κάπροι» καὶ «βοῶν δὲ ταῦροι μὲν οἱ τέλειοι καὶ *ἐνόρχαι*» (Ἀριστοφάν. Βυζάντ. σελ. 101 καὶ 104 Ναυκ.). Πρβ. *ἔγκαρπος*, *ἔγκεντρος*, *ἔμφλοιος*, *ἔμμητρος*, *(ἔμμαλλος)*, κτλ., περὶ ὧν ἑτέρωθι. Ἱκανὰ μαρτύρια τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος εἶνε συνηγμένα ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου (Τόμ. Γ', σελ. 1133. Ἴδε καὶ Βλαϋδέσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ὀρνίθων σελ. 464, 569). Προστίθεμεν δὲ τούτοις καὶ ἐξ ἐπιγραφῆς Μυκονίας κατακεχωρισμένης ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Ἀθηναίῳ τὸ «Ποσειδῶνι τεμενίτῃ κριὸς καλλιστεύων λευκὸς *ἐνόρχης*» καὶ τὸ «Ποσειδῶνι φυκίῳ ἀμνὸς λευκὸς *ἐνόρχης*» (Τόμ. Β', σελ. 237, 6 καὶ 9). Ἐσχηματίσθη δὲ καὶ τύπος λήγων εἰς ΟΣ, οἷον *ἔνορχος* καὶ κατ' οὐδέτερον γένος *ἔνορχον*, οὗ τὸ πληθυντικὸν φέρεται ἐν τῇ Ἰλιάδι Ψ, 147 «πεντήκοντα δ' *ἔνορχα* παραυτόθι μῆλ' ἱερεύσειν» καὶ ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις Τόμ. Γ', σελ. 442 «καὶ τὰ *ἔνορχα* τῶν ἀνόρχων (ξηρότερα) καὶ τὰ μέλανα τῶν λευκῶν». Πρβ. καὶ Εὐστάθ. σελ. 1667, 1 «στεῖραν βοῦν καὶ ἕτερα ζῷα ἔντομα, οὐ μὴν *ἔνορχα* καὶ γόνιμα ἐκείνοις ἔθυον» καὶ Σχολ. εἰς Ἀπολλών. Ῥόδ. Α', 587 «*ἔνορχά* τε γὰρ (θύουσι) καὶ ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου» καὶ Ἡσύχ. λ. *τρικτεῖρα (τρικτεία)* «θύεται δὲ πάντα τρία καὶ *ἔνορχα*». Ὁ Σουΐδας λέγει «*Ἔνορχα*: ἄρσενα», ὁ δ' Ἡσύχιος «*Ἔνορχα*: ὄρχεις ἔχοντα». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 344, 34. Ἐμφερῆ τύπον τῷ μὲν *ἐνόρχης* ἔχει τὸ *τριόρχης* καὶ *ὑποτριόρχης*, τῷ δὲ *ἔνορχος* τὸ *τρίορχος* (Ἴδε Βλαϋδέσιον εἰς *Ἀριστοφ. Ὀρν.* σελ. 126 καὶ 373 καὶ εἰς *Ἀχαρν.* σελ. 411). Κακῶς ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου εἶνε γεγραμμένον «*Τριόροχος*: εἶδος ἱέρακος», ὀρθῶς δ' ἐν τῷ τοῦ Φωτίου σελ. 602, 5 «*Τρίορχος*: ὄρνεον». Σιμωνίδης ὁ Ἀμοργῖνος εἶπεν «ἔγχελυν Μαιανδρίην *τρίορχον*» (Ποιητ. Λυρ. Βεργκ. Τόμ. Β', σελ. 453 ἐκδ. δ'). Ὁμοίως τῷ *ἐνόρχης* καὶ *τριόρχης*

ἐλέχθη καὶ *σποδόρχης*, οὗ ποιεῖται μνείαν ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς γράφων σελ. 1431, 47 «ὃν καὶ ἡμίανδρον καὶ ἡμιγύναικα καὶ *σποδόρχην* ἐβλασφήμουν». Εἴδομεν ὅτι τὸ ἐκ τῆς προθέσεως *ἐν* καὶ τοῦ *ὄρχις* συντεθὲν ὄνομα ἐξεφέρετο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν *ἐνόρχΗΣ* καὶ κατὰ τὴν δευτέραν *ἔνορχΟΣ-ἔνορχΑ*· ἀπαντᾷ δὲ καὶ τύπος τῆς τρίτης κλίσεως εἰς ΙΣ περατούμενος παρὰ τῷ Λουκιανῷ Θεῶν Διαλ. Δ', 1 «καὶ θύομέν γε αὐτῷ *ἔνορχιν* τράγον» καὶ Δὶς Κατηγορουμ. 10 «τράγον *ἔνορχιν* θύουσί μοι». Ὁ Κόβητος ἀποφαίνεται μὲν ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1854, σελ. 153) ὅτι ἐπάναγκες εἶνε ν'ἀποκαταστῇ παρὰ τῷ Λουκιανῷ ὁ διὰ τοῦ Η τύπος *ἐνόρχΗΝ*, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ αὐτῆς τόμῳ (1884, σελ. 153) ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ παρὰ τοῦ Ἡροδότῳ βιβλ. ς', 32 ἀπαντῶντος «ἐποίευν ἀντὶ εἶναι *ἐνόρχιας* εὐνούχους» ἐγκρίνει μὲν τὴν τοῦ Βαλκεναρίου γραφὴν «ἀντὶ ΤΟΥ εἶναι», οὐδὲν δ'ὅμως περὶ τῆς ἐκφορᾶς *ἐνόρχιας* σημειοῦται, ἣν οὐχὶ γνησίαν ὁ Βρεδόβιος ὑπολαμβάνων ἐν τῷ περὶ τῆς Ἡροδοτείου Διαλέκτου συγγράμματι σελ. 268 ἀποδέχεται τὴν τρισύλλαβον *ἐνόρχις*. Ὁ Ναβῆρος, διαπρεπὴς φιλόλογος καὶ περισπούδαστος ἡμῖν φίλος, νέος ὢν ἔγραψεν ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1854, σελ. 481) «ἐποίευν ἀντὶ τοῦ εἶναι *ἐνόρχεας* εὐνούχους», ᾧ ὅμοιον τὸ *δεσπότεας* καὶ *ἀκινάκεας*. Ἀλλ' ὁ ὑγιῶς ἔχων τύπος εἶνε *δεσπότας* καὶ *ἀκινάκας*, ὡς ἐδίδαξεν ὁ Βρεδόβιος ἐν τῷ μνημονευθέντι συγγράμματι σελ. 224. Ἐν τῷ Η' βιβλίῳ τοῦ Ἡροδότου κεφ. 105 τριττὴ φέρεται ἐν τοῖς κώδιξι γραφή, *ἐνορχέων* ἐκ τοῦ *ἐνόρχης* καὶ *ἐνορχίων* ἐκ τοῦ *ἔνορχις* καὶ *ἐνορχιέων*, ὅπερ παντελῶς ἀνυπόστατον (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν τοῖς *Παραλειπομ.* σελ. 242 καὶ Βρεδόβιον ἐν τῷ *Περὶ Διαλ. Ἡροδ.* σελ. 268). Ὁ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ὀρνίθων σελ. 68 λέγει «Antiquior forma videtur ἔνορχις. Herod. VI. 32. ἐνόρχιας εὐνούχους. VIII. 105». Ἀλλ' ὁ Γ. Δινδόρφιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λουκιανοῦ ἀπεδοκίμασε τὴν διὰ τοῦ Ι ἐκφορὰν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος Τόμ. Α', σελ. XIX «ἐνόρχην] Scribebatur ἔνορχιν et XLVII, 10. Correxit Cobetus — Alia formae vitiosae exempla allata sunt in Thesauro vol. 3. p. 1133., velut ἐνόρχιας et ἐνορχίων ex Herodoto 6, 32. 8, 105. ubi rectae formae ἐνόρχας et ἐνορχέων in libris quibusdam servatae sunt». Ὅμοιον τῷ *ἔνορχις*

ὑπάρχει τὸ *μόνορχις*, οὗ μαρτύριον ἔχομεν τὸ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου κείμενον, ἂν εἶνε ἀδιάφθορον, σελ. 917 δ' «χλούνην Ὅμηρος ὠνόμασε σῦν τὸν *μόνορχιν*». Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ Λευιτικῷ κεφ. ΚΑ', 20 «ἢ κυρτὸς ἢ ἔφηλος — ἢ *μόνορχις*». Ἀλλ' ἐν τοῖς κώδιξι κεῖται καὶ *μονόρχης* (καὶ *μονόρχιος*). Τὸν διὰ τοῦ Η προενηνεγμένον τύπον εὕρομεν ἐν τοῖς Βασιλικοῖς Τόμ. Γ', σελ. 375 «καὶ ὁ σπάδων καὶ ὁ *μονόρχης* γαμεῖ καὶ γονιμοποιεῖ — καὶ στρατιώτης δὲ καὶ ὁ *μονόρχης* καλῶς γίνεται». Πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ *μονόρχεις*, *μονόρχεις ἵπποι*, ἐκ τοῦ *μόνορχις* ἐσχηματισμένη, ἐμνημονεύθη ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου (Τόμ. Ε', σελ. 1182). Σημειωτέον δ' ὅτι κακῶς ἐν τῷ Θησαυρῷ τούτῳ (Τόμ. Α', Β', σελ. 1118) ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ *ἀόρχεις*, «εἴδομεν τοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους εὐνούχους τε καὶ ἄνδρας καὶ πατέρας καὶ *ἀόρχεις* ἐκτομίας τε καὶ πωγωνίας» (Δί. Κασσ. ΟΕ', ιδ', 5), ἀναφέρεται εἰς ἑνικὴν ὀνομαστικὴν *ἀόρχης*. Τὸ *ἀόρχΕΙΣ* δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἄλλην ἑνικὴν ὀνομαστικὴν ἢ τὴν εἰς *ΙΣ* τελευτῶσαν *ἄορχΙΣ*· ἐκ τύπου δὲ *ἀόρχΗΣ* θὰ ἐγίνετο πληθυντικὴ αἰτιατικὴ *ἀόρχΑΣ*. Ὄνομα *ἔνδορχις* βλέπει τις ἐν τοῖς Κανόσι τοῦ Θεογνώστου σελ. 162, 12 «Εἰδέναι δὲ δεῖ ὡς τὰ εἰς ΔΟΝ σπανίως κατ' ἀρχὴν λέξεως συντίθενται, ὡς ἔχει τὸ ἐνδόμυχος, ἐνδόπυρος, *ἔνδορχις*». Παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΘ', σελ. 448 φέρεται «*κρύψορχίς* ἐστιν ἀναχώρησις διδύμου ἢ διδύμων», παρὰ δὲ τῷ Σωρανῷ περὶ Γυν. Παθ. ΛΕ' «καὶ οὕτως οἱ μὲν γίνονται *κρυψόρχαιοι*, οἱ δὲ εὐνοῦχοι», ἀνθ' οὗ ἀναγνωστέον «οἱ μὲν γίνονται *κρυψόρχΑΙ*, ΟΙ δὲ κτέ.». Ὁ Ἑρμερίνσιος ἐν μὲν τῇ ἐκδόσει τοῦ συγγράμματος τοῦ Σωρανοῦ σελ. CVII ἀποφαίνεται «fere potius κρυψορχίαιοι exspectaveram», ἐν δὲ τῇ Κριτικῇ εἰς Σωρανὸν Ἐπιστολῇ σελ. 48 λέγει «Simplicem et pulchram emendationem profert Reinholdus legens: κρυψόρχαι, οἱ δὲ εὐνοῦχοι». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «*Κυνόρχιας*: βόλου ὄνομα», οὗ ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου γίνεται ἐξήγησις διὰ τοῦ *canis testiculos referens*. Ὁ Βόσσιος παρώξυνε τὴν λέξιν γράψας *κυνορχίας*. Ἡμεῖς οὐδὲν ἔχομεν περὶ τοῦ πράγματος νὰ εἴπωμεν ἐν ἀπορίᾳ ὄντες.

Ἐδηλώσαμεν ἐν τοῖς ἄνω ὅτι παρὰ πρώτῳ τῷ Ἀριστοτέλει ἀπαντᾷ τὸ ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός* παρηγμένον ὄνομα *ἑνότης*, ὡς καὶ τὸ συγκεί-

μενον ἐκ τοῦ ἀριθμητικοῦ τούτου ἐπίθετον *ἑνοποιός* μετὰ τοῦ ῥήματος *ἑνοποιῶ*. Παρατηροῦμεν δὲ νῦν ὅτι καὶ τῶν ῥημάτων τῶν ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός* ἐσχηματισμένων *ἑνῶ* καὶ *ἑνίζω* δὲν ἔχομεν μάρτυρα παλαιότερον τοῦ Ἀριστοτέλους λέγοντος Τόμ. Α', σελ. 497, 49 «ἔστι δὲ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον φανερὸν ὅτι τὸ λίαν *ἑνοῦν* ζητεῖν τὴν πόλιν οὐκ ἔστιν ἄμεινον» καὶ Τόμ. Β', σελ. 476, 32 «Ξενοφάνης δὲ πρῶτος τούτων *ἑνίσας*—οὐθὲν διεσαφήνισεν». Φέρεται δὲ καὶ παρὰ τῷ Ψευδαριστοτέλει Τόμ. Δ', σελ. 21, 8 «ἀλλ' οὐχ εὑρίσκεται ἀρρενότης καὶ θηλύτης *ἡνωμέναι* ἔν τινι τῶν φυτῶν» καὶ σελ. 10, 2 «*ΣΥΝηνωμένον* τε τῷ τὴν τροφὴν δεχομένῳ». Εἶνε δὲ τὸ *ἑνίσας* εἰλημμένον ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *ἓν τὸ πᾶν εἰπών*, ἤτοι *ἓν τὸ πᾶν ὑποθέμενος, περὶ τοῦ παντὸς ὡς μιᾶς οὔσης φύσεως ἀποφηνάμενος*. Ὁ Ἀσκληπιὸς λέγει (Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. ς', 6', σελ. 41, 27) «διό φησι· Ξενοφάνης δὲ πρῶτος τούτων *ἑνίσας* (ἀντὶ τοῦ *ἓν εἰρηκώς*) οὐδὲν παντελῶς διεσάφησεν».

Σύνηθες ἐν τῷ ἀδοκίμῳ ἑλληνισμῷ ἀπέβη τὸ ῥῆμα *ἑνῶ-ἑνοῦμαι, ἥνωσα-ἡνώθην*, κτλ. Παρὰ Διογένει τῷ Λαερτίῳ βιβλ. Ζ', 140 φέρεται «ἐν δὲ τῷ κόσμῳ μηδὲν εἶναι κενόν (φασὶν οἱ Στωϊκοί), ἀλλ' *ἡνῶσθαι* αὐτόν». Ἐποιήσατο δὲ χρῆσιν τοῦ προκειμένου ῥήματος καὶ ὁ Πλούταρχος καὶ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος καὶ ὁ Γαληνὸς καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν μεταγενεστέρων.

Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 142 ς' «τὰ δ' *ἡνωμένα* καὶ συμφυᾶ» καὶ «*ἡνωμένος* καὶ συμφυής ἐστιν» καὶ σελ. 689 δ' «*ἑνούμενον* καὶ προσφυόμενον» καὶ σελ. 924 ε' «*ἑνοῦται* τῷ χρόνῳ καὶ συμφύεται πρὸς αὐτήν» καὶ ἀλλαχοῦ.

Φίλ. Ἰουδ. Τόμ. Α', σελ. 104 «προσκολλᾶται καὶ *ἑνοῦται* τῇ αἰσθήσει» καὶ μετ' ὀλίγα «ὅταν γὰρ τὸ κρεῖττον — *ἑνωθῇ* τῷ χείρονι» καὶ σελ. 164 «τῷ δὲ ἕρποντι ἐπὶ κοιλίαν τὸν ἐπὶ τεσσάρων βαδίζοντα *ἥνωκεν*» καὶ σελ. 282, 1 καὶ 9 καὶ σελ. 297, 7. Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ψευδοφίλωνος Τόμ. ς', σελ. 35 «συνεζεύχθη μὲν γὰρ τὰ τέως διεστῶτα πελάγη κατὰ τὴν σύρρυσιν *ἑνωθέντα*, ἡ δ' *ἡνωμένη* γῆ τῷ μεθορίῳ πορθμῷ διεζεύχθη». Πρβ. Διέλσιον ἐν *Doxogr. Graec.* σελ. 106 κἑξ.

Ἐπίκτ. Διατρ. Α', ιδ', 2 «οὐ δοκεῖ σοι, ἔφη, *ἡνῶσθαι* τὰ πάντα;».

Διοσκορίδ. Τόμ. Τόμ. Β', σελ. 108 Σπρεγγ. «ἕως *ἑνωθῇ* καὶ σχῇ ἐπίχριστον πάχος». Πρβ. καὶ Τόμ. Α', σελ. 187.

Γαλην. Τόμ. Γ', σελ. 727 «ῥᾷον ἔμελλεν *ἑνωθήσεσθαί* τε καὶ παραδέξεσθαι πάντη διαπλεκόμενα τὰ τοιαῦτα» καὶ σελ. 787 «*ἑνοῦσθαι* γὰρ κατὰ τοῦτ' ἄμεινον ἦν ἀλλήλοις τὰ ὑγρά» καὶ σελ. 911 «μόνον ἐνταῦθ' *ἥνωται* τὸ δέρμα τῇ μυώδει φύσει» καὶ Τόμ. Ι', σελ. 191 «ὅ τε γὰρ ἰχὼρ ἤδη διακόπτει τὴν ἕνωσιν αἵ τε μεταξὺ τῶν *ἑνωθησομένων* χῶραι κεναὶ κωλύουσιν ἅψασθαι τὰς ἐπιφανείας ἀλλήλων». Πρβ. καὶ Τόμ. ΙΓ', σελ. 549: *ἡνῶσθαι* - *ἑνωθείς* καὶ Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 379: *ἑνωθήσονται*.

Σέξτ. Ἐμπειρ. σελ. 129, 19 «οὐχ *ἑνωθήσονται* μὲν ἀλλήλαις» καὶ σελ. 443, 17 «*ἑνωθήσεται* καὶ ἀμφότερα ἓν γενήσεται σῶμα».

Φιλόστρατ. σελ. 813 «συναλεῖψαι μὴν καὶ *ἑνῶσαι*» καὶ σελ. 854 «μὴ θάπτειν αὐτὸν μηδὲ *ἑνοῦν* τῇ γῇ».

Ἀρτεμίδωρ. σελ. 50, 7 Ἑρχ. «ὅσα δὲ *ἑνοῖ* καὶ συνδεῖ» καὶ σελ. 94, 19 «οὐδὲν γὰρ ὁ κεραυνὸς *ἑνοῖ*, ἀλλὰ καὶ τὰ *ἡνωμένα* χωρίζει» καὶ σελ. 117, 23 «διὰ τὸ πάντα διχάζειν καὶ μηδὲν *ἑνοῦν*» καὶ σελ. 143, 2 «τὰ *ἑνούμενα* σίδηρα».

Ἀθήν. σελ. 311 ε' «ἡ Γαισωνὶς λίμνη ἐστὶ μεταξὺ Πριήνης καὶ Μιλήτου *ἡνωμένη* τῇ θαλάττῃ».

Λογγῖν. περὶ Ὕψ. ΚΒ', 3 «τὰ φύσει πάντως *ἡνωμένα* καὶ ἀδιανέμητα» καὶ ΚΔ', 1 «ἐκ τῶν διῃρημένων εἰς τὰ *ἡνωμένα*».

Πλωτῖν. σελ. 619, 19 Κρευζ. «ἀποστάσης ἐκείνης καὶ *ἑνωθείσης*» καὶ σελ. 639, 3 «*ἑνωθῆναι* τῇ ψυχῇ τοῦ μανθάνοντος». Πρβ. καὶ σελ. 1022, 6: *ἑνοῦται* καὶ σελ. 1330, 4: *ἑνῶσαν*.

Πορφύρ. περὶ Πλωτ. Βί. ΚΓ' «ᾧ δὴ καὶ ἐγὼ ὁ Πορφύριος ἅπαξ λέγω πλησιάσαι καὶ *ἑνωθῆναι*» καὶ «τέλος γὰρ αὐτῷ καὶ σκοπὸς ἦν τὸ *ἑνωθῆναι* καὶ πελάσαι τῷ ἐπὶ πᾶσι θεῷ».

Μάρκ. Ἀντων. Ε', 26 «ἐν σώματι *ἡνωμένῳ*» καὶ ϛ' 4 «εἴπερ *ἥνωται* ἡ οὐσία» καὶ Ζ', 13 «ἐν *ἡνωμένοις* τὰ μέλη τοῦ σώματος» καὶ Η', 34 «ἔξεστί σοι πάλιν *ἑνῶσαι* σεαυτόν».

Ἰάμβλιχ. περὶ Μυστηρ. σελ. 290, 11 Παρθ. «*ἡνωμένος* τῷ πρόσθεν τῇ θέᾳ τῶν θεῶν».

Θεμίστ. σελ. 272 γ' «διανοίας ὠθιζομένης *ἑνωθῆναι* τῇ τοῦ στεργομένου ψυχῇ».

Σιμπλίκ. Ἐξηγ. εἰς Ἐπικτ. Ἐγχειρ. σελ. 108, 54 Διδ. «ἕως ἂν πάλιν ἐπιστραφῇ καὶ *ἑνωθῇ* πρὸς τὴν αἰτίαν».

Ἑρμῆς παρὰ Στοβ. Ἐκλ. Τόμ. Α΄, σελ. 228, 5 Τευβν. «*ἑνοῖ* τὰ πολυμιγῆ πρὸς τὴν τῶν ἄστρων ἁρμονίαν».

Ἀχιλλ. Τάτ. Η΄, 6 «σύγκεινται δὲ στοιχηδὸν ἄλλος ἐπ᾿ ἄλλον *ἡνωμένος*».

Ἰγνάτ. Ἐπιστ. πρὸς Μαγν. Ϛ΄ «ἀλλ᾿ *ἑνώθητε* τῷ ἐπισκόπῳ» καὶ Ζ΄ «*ἡνωμένος* ὤν» καὶ ΙΔ΄ «τῆς *ἡνωμένης* ὑμῶν ἐν θεῷ προσευχῆς καὶ ἀγάπης» καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἰωάνν. Χρυσόστ. Ὑπομν. εἰς Ματθ. σελ. 95 α΄ «οὐδὲν γὰρ οὕτως συγκολλᾷ καὶ *ἑνοῖ* τῷ θεῷ» καὶ σελ. 216 α΄ «ὡς τὸ *ἡνῶσθαι* καὶ συνδεδέσθαι ἡμᾶς ἀλλήλοις».

Πρόκλ. εἰς Πλάτ. Τίμ. σελ. 296 Σνειδ. «ταῦτα δὲ πάντα *ἡνωμένως* ὁ Πλάτων περιέλαβε διὰ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας». Ἄλλα παραδείγματα τοῦ ἐπιρρήματος *ἡνωμένως* βλέπει τις ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Δ΄, σελ. 182.

Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν ταῖς Ἱστορίαις τοῦ Τζέτζου Δ΄, 841 «ἀνερωτώμενός τισι πῶς οὐχ *ἑνοῦται* ταύτῃ» καὶ ἐν τοῖς εἰς Αἰσχύλον Σχολίοις σελ. 367, 24 «συνάγοντος καὶ *ἑνοῦντος* τὸν δίκαιον ἄνδρα τοῖς ἀσεβεστέροις» καὶ ἐν τοῖς εἰς Εὐριπίδην Τόμ. Β΄, σελ. 265, 12 «ἀποθανὼν μὴ *ἑνωθείην* τοῖς στοιχείοις» καὶ ἐν τοῖς εἰς Θουκυδίδην βιβλ. Ε΄, 55 «ἐς τὸ αὐτὸ ξυνελθόντες: *ἑνωθέντες*». Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Γ΄, σελ. 412, 27 «Ὁ Καινεὺς γυνὴ ἦν· θέλοντος δὲ τοῦ Ποσειδῶνος *ἑνωθῆναι* αὐτῇ» (=μιγῆναι). Μνημονεύει δὲ καὶ ὁ Ἡσύχιος τὴν μετοχὴν *ἑνωθείς* λέγων «*Ἑνωθείς*: ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γενόμενος».

Πολλάκις ἐντυγχάνει τις τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ῥήματι ἐν τῷ περὶ Συντάξεως συγγράμματι Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως, οἷον

ἑνοῦσι (σελ. 8, 9), *ἑνουμένου* (σελ. 63, 13), *ἑνούμενον* (σελ. 217, 15),

ἥνωσεν (σελ. 180, 2),

ἥνωται (σελ. 322, 1 καὶ σελ. 340, 19), *ἡνῶσθαι* (σελ. 270, 3 καὶ σελ. 329, 20 καὶ σελ. 338, 12), *ἡνωμένον* (σελ. 314, 24 καὶ σελ. 338, 8), *ἡνωμένου* (σελ. 322, 21), *ἡνωμένα* (σελ. 180, 17 καὶ σελ. 334, 24), *ἡνωμέναι* (σελ. 323, 10),

ἥνωτο (σελ. 317, 21 καὶ σελ. 324, 17).

Σημειωτέον δ᾽ ὅτι πρὸς τῇ γραφῇ *ἐνούμενον* φέρεται καὶ *ἐννοούμενον*, ἀνθ᾽ οὗ ὁ Ἀλ. Βουτμαννὸς ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ συγγράμματος τοῦ Ἀπολλωνίου (σελ. 177) εἴκασεν *ἐν νοούμενον*. Τὸ ἀπαρέμφατον *ἡνῶσθαι* εὕρομεν καὶ ἐν τῷ περὶ Ἐπιρρημάτων τοῦ Ἀπολλωνίου σελ. 593, 17. Γίνεται δ᾽ ἐν αὐτῷ καὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστῶτος μνεία σελ. 547, 2 «Ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ φρονῶ πάλιν ῥῆμα συστήσεται· παρὰ γὰρ τὸ φρήν καὶ τὴν τούτου γενικὴν φρενός ἀπετελεῖτό τι φρενῶ, καθὸ καὶ παρὰ τὴν ἑνός φωνὴν *ἐνῶ* που γίνεται».

Παρὰ Μενάρδρῳ τῷ ῥήτορι Ἐπιδεικτ. Η′ ἀντὶ τοῦ «ἔστι δὲ καὶ *ἐνοῦσαν* ἀρχαῖον καὶ νέον ἐν ποιήσει μέν, μάλιστα δὲ ἐν συγγραφῇ» ἀνέγνω ὁ Ἰακώψιος «ἔστι δὲ καὶ *ἐνῶσαι* ἀρχαῖον *καινῷ* κτέ.» (Πρβ. καὶ Οὐάλζιον ἐν *Ῥητ. Ἑλλ.* Τόμ. Θ′, σελ. 153, 9). Ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις σελ. 603, 1 κεῖται «καὶ ἀναγνωρισμὸν τοῦ Ὀδυσσέως λαμβάνει καὶ οὕτως μετὰ τὸ *ἐν Ἀθηνᾷ* τὸν Τηλέμαχον τῷ Ὀδυσσεῖ κατὰ τῶν μνηστήρων ὄλεθρος γίνεται», ὅπερ οὐδεὶς δύναται νὰ νοήσῃ. Τὸ *ἘΝΑΘΗΝΑΙ* οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ πλημμελὴς γραφὴ τοῦ *ἘΝΩΘΗΝΑΙ*, ὡς ἐδίδαξεν ὁ ἀγχινούστατος Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1873, σελ. 4. Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Κοβήτου παρατιθέμεθα τάδε· «Sententia loci requirit εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν aut aliquid eiusdemmodi. En emicat vetus et emendata lectio ΕΝΩΘΗΝΑΙ, μετὰ τὸ *ἐνωθῆναι* τὸν Τηλέμαχον τῷ Ὀδυσσεῖ. Veteribus incognita ἑνοῦν, ἑνοῦσθαι, ἑνωθῆναι, ἡνῶσθαι, ἕνωσις cet. apud sequiores omnes sexcenties recurrunt. Ex plurimis, quae in promtu sunt, expromam unum ex Clemente Alexandrino Stromat. II. pag. 465 Pott. οὐκ ἀναστήσονται οἱ ἤδη κατεγνωσμένοι εἰς τὸ μὴ *ἐνωθῆναι* τοῖς ἀπταίστως βεβιωκόσιν, ubi planum est ἑνωθῆναι et εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν significatione nihil differre, sed hoc veterum et probatorum scriptorum est, illud Graeculorum». Γράφει δὲ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Μνημοσύνης ὁ Κόβητος (1878, σελ. 350) «ἑνωθῆναι apud Graeculos ponitur pro συγγενέσθαι, συνελθεῖν. In Scholiis ad *Odyss.* O initio legitur: μετὰ τὸ *ἐν Ἀθηνᾷ* τὸν Τηλέμαχον τῷ Ὀδυσσεῖ, ubi ἐν Ἀθηνᾷ natum est ex ἙΝΩΘΗΝΑΙ (ἑνωθῆναι)». Τὸ ἐν τοῖς Νόμοις τοῦ Πλάτωνος σελ. 630 Β′ «ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις *εἰς*

ταὐτὸν ἐλθοῦσα μετ' ἀνδρείας» οὐδὲν διαφέρει τοῦ «*ἑνωθεῖσα* ἀνδρείᾳ». Συνωνυμεῖ δὲ τῷ *ἑνῶ* καὶ τὸ *μίγνυμι, κεράννυμι, συζεύγνυμι, συνάπτω, κολλῶ*, κτλ. Ἐν τῷ ῥηθέντι συγγράμματι τοῦ Πλάτωνος σελ. 776 α' κεῖται «ἐν γὰρ ταῖς φιλίαις ἐὰν μὲν πόθος ἐνῇ τις, *κολλᾷ καὶ συνδεῖ πάντα ἤθη*», ἐν δὲ τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «*Ἑνοῖ*: συνάπτει, ἐκ δύο ἀποτελεῖ ἕν» καὶ «*Ἑνώσας*: συνάψας» καὶ «*Ἡνῶσθαι*: συνῆφθαι» καὶ «*Συνάψας*: συνδήσας, ἑνώσας, συμμίξας».

Συνετέθη δὲ καὶ τῇ προθέσει ΚΑΤΑ τὸ ῥῆμα *ἑνῶ*, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Σουΐδᾳ λ. *καιροπρεπές* «γλύψας δοκῶν μεγάλων τὸ μῆκος καὶ ταύτας *καθενώσας*». Εὑρίσκεται δὲ καὶ μετὰ τῆς προθέσεως ΣΥΝ καὶ τῆς ΠΡΟΣ συγκείμενον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ῥῆμα, οἷον *συνενῶ-συνενοῦμαι* καὶ *προσενῶ-προσενοῦμαι*· ἔτι δὲ μετὰ τῆς ΠΡΟ.

Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχ. ΙΓ', δ' 4 «συμπεφραγμέναις δὲ ταῖς ἀσπίσι καὶ *συνηνωμέναις*» καὶ περὶ τοῦ Ἰουδ. Πολ. Ε', δ', 3 «ταῖς πέτραις *συνηνωμένον*».

Σέξτ. Ἐμπειρ. σελ. 129, 12 «ἄλλοις δὲ *συνήνωται* τῷ σώματι» καὶ σελ. 129, 21 «ἄλλοις δὲ *συνήνωται* τῇ ἐπιφανείᾳ» καὶ σελ. 419, 29 «ὥστε ἡμᾶς αὐτοῖς *συνενοῦσθαι*».

Ἀπολλών. Ἀλεξ. περὶ Συντάξ. σελ. 314, 1 «ἔστιν ἐπινοῆσαι *συνενουμένην*» καὶ σελ. 314, 26 «τὰ τῆς συνθέσεως ὁμοίως *συνήνωται*» καὶ σελ. 321, 26 «μᾶλλον παράκεινται τοῖς ῥήμασιν ἤπερ *συνήνωνται*». Τρεπτέον δ' ἴσως καὶ τὸ *συνενουμένην* εἰς τὸ *συνΗνΩμένην*».

Ἰάμβλιχ. περὶ Μυστηρ. σελ. 7,16 «*συνήνωται*—πρὸς τὴν οἰκείαν αἰτίαν» καὶ σελ. 31, 15 «*συνήνωται* πανταχοῦ πρὸς ἑαυτό» καὶ σελ. 31, 18 καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἐπιφαν. Τόμ. Β', σελ. 541, 10 Δινδ. «τὴν εἰς μίαν θεότητα ἕνωσιν κατὰ δύναμιν πατρὸς *συνηνωμένην* ἔχων» καὶ σελ. 577, 23 «πάντα τελείως ἀναδεξάμενος καὶ *συνενώσας* τῇ αὐτοῦ θεότητι» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 233, 25 «ἀλλὰ *συνηνωμένον* τῇ θεότητι, τὸ σαρκικὸν εἰς μίαν ἕνωσιν *συνηνωμένον*» καὶ μετ' ὀλίγα «*συνήνωται* γὰρ ὁμοῦ — τὸ σαρκικόν» καὶ σελ. 261, 3 «διὰ τῆς τῶν ἐπισκόπων σπουδῆς *συνηνώθη*» καὶ σελ. 375, 12 «*συνενουμένης* τῆς ἄνω λέ-

ξεως» καὶ σελ. 414, 20 «οὐκ εἰς ὁμοουσιότητα *συνενουμένων*». Πρβ. καὶ σελ. 390, 33: *συνηνωμένως*· ἔτι δὲ σελ. 284, 31 «*ἐνωθείσης* ἐν τῇ εὐσεβεῖ βασιλείᾳ κτέ.»

Ἐρωτιαν. σελ. 122,4 Κλ. «Συναρθμοῦται: συναρμόζεται καὶ *συνενοῦται*».

Ἡσύχ. «Συνημμένοι: *συνηνωμένοι*».

Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχ. Γ', ς', 5 «τὸ ἐπίθεμα *προσηνωμένον* εἶχε θαυμαστῶς» καὶ Η', γ', 6 «τοῖς πλευροῖς τῶν βάσεων *προσηνωμέναι* ἁρμονίως ταῖς ἄντυξιν ἐνέκειντο».

Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 17, 32 «τῶν κάτω μὲν ἀπάγοντος τὸν ἄνθρωπον, ταῖς δὲ ἀνωτάτω θέαις *προσενοῦντος*» καὶ Παρεκβ. εἰς Διονύσ. σελ. 333, 39 Διδ. «οὗ τὸ πλατὺ *προσήνωται* τῷ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Λιβύης ἴχνει» καὶ Μικρ. Συγγρ. σελ. 90, 2 «οὔτε ἀσπαζομένῳ *προσενωθείην*». Τοῦ *προσενοῦντος* εὐαρμοστότερον ἡμῖν φαίνεται τὸ *προσΗΛοῦντος*.

Γεωπον. Δ', α', 7 «ὡς ἱκανὴν γενέσθαι *προσενωθῆναι* τῷ δένδρῳ» καὶ Ι', γ', 5 «ὅσα *προσήνωται* τοῖς δένδροις».

Καὶ παρ' ἄλλοις μεταγενεστέροις εὑρίσκονται τὰ ῥήματα *συνενῶ-συνενοῦμαι* καὶ *προσενῶ-προσενοῦμαι*. Τοῦ *συνηνῶσθαι* γίνεται μνεία καὶ ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Η', 151 «συνῆφθαι, *συνηνῶσθαι*, συγκεκρᾶσθαι ἀνακεκρᾶσθαι, μεμῖχθαι». Πρβ. τὴν ὑπὸ Δινδορφίου ἔκδοσιν τοῦ Πολυδεύκους Τόμ. Ε', σελ. 851.

Κακῶς ἐν τοῖς εἰς Πίνδαρον Σχολίοις σελ. 510 εἶνε ἐκδεδομένον «Ὅτι οὐκ ἐχρῆν τὴν ᾠδὴν ταύτην εἰς ἐπινίκους *συνενῶσθαι*. Οὐδὲ ὅλως, φησὶν ὁ Δίδυμος, ἐχρῆν τὴν ᾠδὴν ταύτην εἰς τοὺς ἐπινίκους *συνενῶσθαι*» ἀντὶ τοῦ *συνεῶσθαι* (Ἴδε Βέργκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Α', σελ. 316 ἐκδ. δ'). Ἐν ταῖς Ἱστορίαις τοῦ Πολυβίου βιβλ. Β', ιδ', 1 φέρεται κατὰ τἀντίγραφα «ἵνα τὸ τῆς προκατασκευῆς οἰκεῖον *συνενώσωμεν* κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν», ἀλλ' ἀνάρμοστον ὂν μετετυπώθη ὑπὸ τοῦ Ἐρνέστου εἰς τὸ *συσσώσωμεν*, ὅπερ εὐλόγως ἔτυχεν ἀποδοχῆς καὶ ὑπ' ἄλλων. Πλημμελῶς ἔχει καὶ τὸ παρὰ τῷ Γαληνῷ κείμενον Τόμ. ΙΘ', σελ. 143 «*Συνηνωμένα*: τὰ συνόντα». Ἐσώθη δ' ὅμως ἐν τοῖς κώδιξι καὶ ἡ ὀρθὴ γραφὴ *σύννομα*. Ὁ Γαληνὸς ἐξηγεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους ῥηθὲν ἐν τῷ περὶ Ἀέρων Ὑδάτων Τόπων κεφ. Γ' (Τόμ. Α',

σελ. 243 Ἑρμερ.) «καὶ αὐτῇ ταῦτα τὰ πνεύματά ἐστι *ξύννομα*» (Πρβ. Φοέσιον ἐν *Οἰκον*. *Ἱπποκρ*. σελ. 360).

Τοῦ μετὰ τῆς προθέσεως ΠΡΟ συγκειμένου ῥήματος δύο μαρτύρια μνημονεύονται ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Ϛ', σελ. 1698.

Παρήχθη δ' ἐκ τοῦ *ἑνῶ-ἑνοῦμαι* ὄνομα *ἕνωσις* ἀπαντῶν παρ' Ἀριστοτέλει Τόμ. Β', σελ. 304, 48 «ἔστι δὲ ταὐτὸ καὶ κατὰ ταὐτὸ ἡ διαίρεσις καὶ ἡ *ἕνωσις*» καὶ σελ. 453, 30 «ἡ δὲ μῖξις τῶν μικτῶν ἀλλοιωθέντων *ἕνωσις*» καὶ παρὰ Ψευδαριστοτέλει Τόμ. Δ', σελ. 30, 8 «ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἡ *ἕνωσις* τῆς συμπήξεως τοῦ φυτοῦ». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς Μάρκου Ἀντωνίνου βιβλ. Ϛ', 10 «ἡ *ἕνωσις* καὶ τάξις καὶ πρόνοια» καὶ 38 «διὰ τὴν τονικὴν κίνησιν καὶ σύμπνοιαν καὶ τὴν *ἕνωσιν* τῆς οὐσίας» καὶ Ζ', 32 «εἰ δ' *ἕνωσις*, ἤτοι σβέσις ἢ μετάστασις» καὶ Η', 34 «ἀπέρριψαί πού ποτε ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν *ἑνώσεως*» καὶ Θ', 9 «ἐπὶ δὲ τῶν ἔτι κρειττόνων καὶ διεστηκότων τρόπον τινὰ *ἕνωσις* ὑπέστη». Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ψευδοπλουτάρχου ἐν τῷ περὶ Ποταμῶν καὶ Ὀρῶν Ἐπωνυμίας κεφ. ΚΒ', 3 «δι' ἔρωτος *ἕνωσιν* τὸ σχῆμα λαμβάνει» καὶ ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως ἐν τῷ περὶ Συντάξεως σελ. 175, 16 «τῇ τοῦ συμφραζομένου *ἑνώσει*» καὶ σελ. 258, 2 «εἰς *ἕνωσιν* ἄγει τὸ τὰς δύο ἐγκλίσεις παραλαμβάνεσθαι» καὶ σελ. 303, 9 «διὰ τῆς *ἑνώσεως* τοῦ τόνου τὸ μοναδικὸν τῆς λέξεως ὑπαγορεύει» καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰαμβλίχου παρὰ Στοβ. Ἐκλ. Τόμ. Α', σελ. 47, 32 Τευβν. «οὐδ' ἐπισυνισταμένην ἀπὸ τῆς συμπλοκῆς ποιεῖται τὴν *ἕνωσιν*» καὶ ὑπὸ τοῦ Ψευδοφίλωνος Τόμ. Ϛ', σελ. 37 «εἰς μέγεθος ἀχανοῦς πελάγους κατὰ τὴν τῶν πολλῶν *ἕνωσιν* ἀποκρίνεσθαι». Καὶ ἐξ ἄλλων δὲ δύναταί τις νὰ καταλέξῃ παραδείγματα τοῦ ὀνόματος τούτου· γίνεται δ' αὐτοῦ μνεία καὶ ἐν τῷ περὶ Πνευμάτων Λεξικῷ σελ. 217 «ἑνῶ τὸ μιγνύω καὶ *ἕνωσις* ἡ μῖξις» καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου «*Ἕνωσις*: μῖξις, σύζευξις». Γράφει δ' ὁ Ἡσύχιος καὶ «Συνάφεια: σύζευξις, *ἕνωσις*». Πρβ. καὶ Σουίδ. λ. *ἕνωσις*.

Τοῦ ἐκ τοῦ *συνενῶ - συνενοῦμαι* γενομένου ὀνόματος *συνένωσις* φέρομέν τινα μαρτύρια ἐκ τοῦ Ἐπιφανίου. Τόμ. Β', σελ. 541, 3 «μίαν ἑνότητα σημαίνων τῆς τοῦ λόγου *συνενώσεως* καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 233, 19 «τὴν *συνένωσιν* δηλῶν» καὶ σελ. 236, 17 «*συνένωσιν* τῆς αὐτοῦ θεότητος» καὶ σελ. 237, 16

«ἐν τῇ *συνενώσει* τοῦ θεοῦ λόγου» καὶ σελ. 237, 28 «εἰς μίαν θεότητα πνευματικὴν *συνένωσιν*» καὶ σελ. 266, 15 «διὰ τὴν *συνένωσιν* τῆς ἐνσάρκου παρουσίας» καὶ σελ. 557, 27 «τελειουμένου ἐν μιᾷ *συνενώσει*».

Ἐσχηματίσθη δὲ καὶ ἐπίθετον *ἑνωτικός*, οὗ γίνεται χρῆσις ὑπό τ' ἄλλων καὶ τοῦ Πλουτάρχου Ἠθικ. σελ. 428 α' «οὔτε σύγκρασιν *ἑνωτικὴν*» καὶ σελ. 878 α' «ὧν ἡ μέν ἐστιν *ἑνωτική*, τὸ δὲ διαιρετικόν» καὶ σελ. 1112 α' «μῖξιν αὐτοῖς καὶ συμφυίαν *ἑνωτικὴν* ἁμωσγέπως ἐνδίδωσιν» καὶ Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου Τόμ. Α', σελ. 43, 2 «τὰ μὲν πνεύματος *ἑνωτικοῦ* δυνάμει» καὶ Τόμ. Δ', σελ. 315, 3 «φίλτροις τε *ἑνωτικῆς* εὐνοίας καὶ φύσεως δεσμοῖς ἀλύτοις ἡρμοσμένοι». Ἐλέχθη δὲ καὶ *ἑνωτικῶς* ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου Μικρ. Συγγρ. σελ. 196, 76 «τοὺς ἀγαθοὺς ἐπισυνάγων *ἑνωτικῶς*».

Σημειωτέον δ' ὅτι οὐ μόνον ἐν τοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους φέρονται τὸ ῥῆμα *ἑνῶ* καὶ τὸ ὄνομα *ἕνωσις* ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Πυθαγορείου Ἀρχύτα παρὰ Στοβ. Ἐκλ. Τόμ. Α', σελ. 195, 4 Τευβν. «ἀλλ' ἐπεὶ τὸ κινεόμενον ἐναντίας ἑαυτῷ δυνάμιας ἴσχει τὰς τῶν ἁπλόων σωμάτων, τὰ δ' ἐναντία συναρμογᾶς δεῖται καὶ *ἑνώσιος*, ἀνάγκα ἀριθμῶν δυνάμιας καὶ ἀναλογίας καὶ τὰ ἐν ἀριθμοῖς καὶ γεωμετρικοῖς (γαμετρικοῖς) δεικνύμενα παραλαμβάνεν, ἃ καὶ συναρμόσαι (συναρμόξαι) καὶ *ἑνῶσαι* τὰν ἐναντιότατα δυνασεῖται ἐν τᾷ ἐστοῖ τῶν πραγμάτων ποττὰν μορφώ». Ἀλλ' ἐπειδὴ νοθεύονται ὑπό τινων τὰ εἰς τὸν Ἀρχύταν κοινῶς ἀναφερόμενα, φαίνεται δὲ καὶ ἡμῖν πιθανώτατον ὅτι εἶνε εἰλημμένα ἐκ ψευδεπιγράφων βιβλίων, πολλῷ ὕστερον τοῦ φιλοσόφου τούτου συντεθέντων, ἐνομίσαμεν εὔλογον νὰ εἴπωμεν ὅτι τῶν ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός* παρηγμένων ῥημάτων *ἑνῶ* καὶ *ἑνίζω* δὲν ἔχομεν μάρτυρα παλαιότερον τοῦ Ἀριστοτέλους. Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι κατά τινας ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχύτα ἢ Ψευδαρχύτα καὶ *ἁνωμένα* ἤτοι *ἡνωμένα*. Ἐν ἀποσπάσματι αὐτοῦ σωθέντι ἐν κώδικι Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ κεῖται ἡ ῥῆσις ἥδε· «ἄλλων τὰ πέρατα, ὧν ἀψαμένα ἁ φύσις ἀπέδειξεν ἐν τωὐτῷ *ἀλωμένα*». Ὁ Κόβητος (ἐν *Var. Lect.* σελ. 17) μετέγραψεν «*ἀλλ' ὧν* τὰ πέρατα *συναψαμένα* ἁ φύσις ἀπέδειξεν ἐν τωὐτῷ *ἀλωμένα*». Ἀλλ' ὁ Μεινέκιος ἐξέδωκε (*Στοβ. Ἀνθολ.* Τόμ. Δ', σελ. 207, 24) «ἀπέδειξεν ἐν τωὐτῷ *ἁνωμένα*», ὡς καὶ ὁ Μουλλάχιος (*Ἀποσπ. Φιλ. Ἑλλ.* Τόμ.

Β', σελ. 120) καὶ ὁ Οὐαξμούθιος (*Στοβ. Ἐκλ.* Τόμ. Β', σελ. 231, 1).

Τοῦ ῥήματος *ἑνίζω-ἑνίζομαι* ὀλίγιστα παραδείγματα μνημονεύονται ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου (Τόμ. Γ', σελ. 1099). Πολλάκις χρῆσιν αὐτοῦ ἐποιήσαντο ὁ Σιμπλίκιος καὶ Πρόκλος ὁ Διάδοχος.

Σιμπλίκ. Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Θ', σελ. 84, 2 «τὸ γὰρ ἓν τοῦ ταὐτοῦ μᾶλλον *ἑνίζει* ἐκεῖνα, οἷς ἂν παραγίνηται» καὶ Τόμ. ΙΑ', σελ. 42, 25 «ἅπερ τῷ ἐφεξῆς *ἑνίζεται* ὡς ὁ ἀριθμὸς ἐκ διῃρημένων ὑπάρχων» καὶ σελ. 43, 5 «οὐ κατὰ τὴν μεγεθικὴν συνέχειαν *ἑνιζομένοις*» καὶ σελ. 67, 27 «οἰκεία δὲ ἥ τε ἕνωσις τοῖς *ἑνιζομένοις* καὶ ἡ συνοχὴ τοῖς συνεχομένοις» καὶ σελ. 70, 31 «διὸ καὶ τὸ τὰ σύνθετα *ἑνίζον* ἐστὶ τὸ μὲν εἶδος ὡς τὸ καθ' ὅ, τὸ δὲ ποιητικὸν ὡς τὸ ὑφ' οὗ· κυριώτερον δὲ δηλαδὴ τὸ τοῦ εἶναί τε καὶ τοῦ συνέχεσθαι αἴτιον τῶν οὐσιουμένων τε καὶ *ἑνιζομένων*· τὰ δὲ στοιχεῖα οὐσιοῦταί τε καὶ *ἑνίζεται*, κτέ.» καὶ σελ. 72, 21 «διὸ καὶ ταῦτα *ἑνίζει* ἀλλήλοις τὰ ἐν τοῖς ἐμψύχοις στοιχεῖα» καὶ σελ. 186, 5 «οὐχ ᾗ αὐταί φησιν, τουτέστιν οὐχ ὅταν ἑκάστη αὐτῇ καθ' αὑτὴν ἐνεργῇ —ἀλλ' ᾗ μία τε καὶ ἡνωμένως—τότε γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς τὰ ἀλλήλων γινώσκουσιν ἴδια ἐν τῷ *ἑνίζεσθαι*—*ἑνίζονται* δὲ ὅταν ἅμα γένηται ἡ αἴσθησις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, οἷον χολῆς ὅτι πικρὰ καὶ ξανθή» καὶ σελ. 272, 26 «πάντως δὲ καὶ τὸ πλῆθος εἴσεται μετὰ τῆς ἑνώσεως, ἐπειδὴ τῶν *ἑνιζομένων* οἱ λόγοι διάφοροι» καὶ σελ. 232, 29. σελ. 234, 1. σελ. 240, 19 καὶ 26. σελ. 245, 24. σελ. 247, 6 σελ. 251, 8.

Πρόκλ. Διάδ. εἰς Πλάτ. Α' Ἀλκιβ. Τόμ. Β', σελ. 89 Κουσ. «ἑαυτὸν *ἑνίζων* τῷ ἐραστῷ» καὶ σελ. 174 «*ἑνίζων* τῷ πρώτῳ καὶ κρυφίῳ κάλλει τὸν νοῦν τὸν νοητόν» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 105 «καθ' ἣν ἕν ἐσμεν καὶ ὑφ' ἧς τὸ πλῆθος *ἑνίζεται*· τὸ ἐν ἡμῖν» καὶ εἰς Παρμενίδ. Τόμ. Δ', σελ. 86 «πάλιν οὖν *ἑνίζεται* κἀνταῦθα τὸ πλῆθος καὶ συντάττεται περὶ τὴν πολιοῦχον θεόν» καὶ σελ. 206 «τὴν *ἑνίζουσαν* ἅμα καὶ διακρίνουσαν τὰς νοερὰς δυνάμεις τῶν αἰσθητῶν» καὶ σελ. 212 «τό τε ἓν πληθυόμενον (πληθυνόμενον) τὸ ἐκεῖ καὶ τὸ πλῆθος *ἑνιζόμενον*» καὶ σελ. 8 καὶ 32 καὶ 85 καὶ 88 καὶ 214 καὶ 216 καὶ 223 καὶ Τόμ. Ε', σελ. 27 καὶ 292 καὶ Τόμ. Ϛ', σελ. 13. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τῷ εἰς Εὐκλείδην Ὑπομνήματι Πρόκλου τοῦ Δια-

δόχου σελ. 89, 24 Τευβν. «*ἑνίζοντα* τὰς διαστάσεις αὐτῶν» καὶ σελ. 101, 19 «*ἑνίζεται* δὲ ὑπ' αὐτῆς καὶ περιλαμβάνεται πανταχόθεν» καὶ σελ. 116, 1 «τὴν ἀπειρίαν αὐτῆς *ἑνίζει* προσεχῶς» καὶ σελ. 148, 22 «ὁ δὲ νοῦς συνέχει περὶ αὐτὸ καὶ ἐρᾷ καὶ *ἑνίζεται* πρὸς αὐτὸ ταῖς νοεραῖς ὅλαις πανταχόθεν ἐνεργείαις».

Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Πλωτίνου σελ. 1397, 15 Κρευζ. «ὡς μονὰς καὶ σημεῖον *ἑνίζεται*» καὶ σελ. 1398, 10 «ὅταν αὐτὸν (αὐτὸ) *ἑνίσῃς* τῇ διανοίᾳ» καὶ ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου ἐν τῷ πρὸς Μάρκελλαν § 10 «συνάγοις δ' ἂν καὶ *ἑνίζοις* τὰς ἐμφύτους ἐννοίας καὶ διαρθροῦν συγκεχυμένας» καὶ ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Ἀκομινάτου Τόμ. Β', σελ. 21, 18 «ἀχωρίστως *ἑνίζεσθαι*» καὶ σελ. 117, 18 «*ἑνιζομένοις* κατὰ τὸν Ζοροβάβελ καὶ τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ Ἰησοῦν» καὶ σελ. 132,8 «εἴπερ εἰς μίαν συσσαρκίαν *ἑνίζονται* τὰ ὁμόζυγα» καὶ σελ. 225, 4 «*ἑνιζομένων* ὑμῶν» καὶ σελ. 226, 11 «ὑμῖν οὕτως *ἑνιζομένοις*» καὶ ὑπὸ Νικηφόρου τοῦ Γρηγορᾶ Τόμ. Β', σελ. 1071, 14 «*ἑνίζονται* γὰρ τὰ πολλὰ τῷ ταὐτῷ τῆς ὑπάρξεως» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 372, 3 «τὸ δὲ κέντρον μερίσαι μὴ δυναμέναις ἀλλὰ μᾶλλον ὅσον ἐφικτὸν *ἑνιζομέναις*». Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ περὶ Πνευμάτων Λεξικῷ σελ. 217 «ἑνὰς ἡ μονὰς καὶ *ἑνίζω*».

Σημαίνει δὲ τὸ *ἑνίζω-ἑνίζομαι* ἐν τοῖς παρατεθεῖσιν ἔκ τε τοῦ Σιμπλικίου καὶ ἄλλων χωρίοις *ποιῶ ἕν-γίνομαι ἕν ἢ συνάπτω εἰς ἕν-συνάπτομαι εἰς ἕν*· ὅθεν συνωνυμεῖ τῷ *ἑνοποιῶ-ἑνοποιοῦμαι*. Μιχαὴλ ὁ Ἀκομινᾶτος γράφει Τόμ. Β', σελ. 58, 8 «οὐ διορίζω προσηγορίαις ἢ γράμμασιν οὓς φιλάδελφος ὁμοψυχία καὶ φύσις *ἑνοποιοῦσα* οὐχ ὑπό τι διίστησιν, *ἑνίζω* δὲ καὶ αὐτὸς τῇ αὐτῇ προσηγορίᾳ κτἑ.». Συμπλέκει δ' ὁ Ἀκομινᾶτος τὸ *ταυτίζομαι* καὶ *ἑνίζομαι* Τόμ. Β', σελ. 114, 17 «ἵνα ὡς πάντῃ πάντως ὁμόχρωμοι *ταυτιζώμεθα* καὶ *ἑνιζώμεθα* παρὰ τῷ ἑνὶ καὶ μόνῳ θεῷ» καὶ ποιεῖται ἀντίθεσιν τοῦ *ἑνίζομαι* καὶ *δυάζομαι* Τόμ. Α', σέλ. 35, 23 «καὶ *δυάζεται* μὲν πράγματι, *ἑνίζεται* δὲ πλέγματι».

Εὑρέθη δὲ καὶ μετὰ τῆς προθέσεως ΣΥΝ προενηνεγμένον τὸ ῥῆμα *ἑνίζομαι* παρὰ Πρόκλῳ τῷ Διαδόχῳ εἰς Πλάτ. Παρμεν. Τόμ. Δ', σελ. 96 Κουσ. «πρὸς τὸ νοητὸν αὐτὸ *συνενίζεται* καὶ τὴν οἰκείαν ὕπαρξιν».

Παρεστήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι οὐδὲν σχεδὸν ὄνομα ἐν τῇ

παλαιᾷ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὑπάρχει συγκείμενον ἐκ τοῦ *εἷς-ἑνός*. Ὡς δ' ἐγίνετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χρῆσις τοῦ ἐκ τοῦ *μόνος* παρηγμένου *μονάς* ὡς ἀφῃρημένου τοῦ *εἷς*, οὕτω παρελαμβάνετο ὑπ' αὐτῶν ἐν συνθέσει τὸ *μόνος* πρὸς δήλωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ *εἷς-μία-ἕν* καὶ τοῦ *ἅπαξ*, οἷον *μονοκρήπις*, *μονοσάνδαλος*, *μονοπέδιλος*, *μονόπελμος*, *μονόλιθος*, *μονόξυλος*, *μονοείμων*, *μονόμαζος*, *μονοκοίλιος*, *μονόπωλος*, *μονοσιτῶ*, κτλ. Εἶνε δὲ ταῦτα εἰλημμένα ἔκ τε τοῦ δοκίμου καὶ τοῦ ἀδοκίμου ἑλληνισμοῦ.

Τοῖς ἐκ τοῦ *μόνος* συγκειμένοις ἀντιδιαστέλλονται πολλάκις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καθόλου γλώσσῃ τὰ ἐκ τοῦ *δίς*, *τρίς* κτλ. καὶ τὰ ἐκ τοῦ *πολύς*, ὧν γίνεται, ὡς εἰκός, ἀντίθεσις καὶ πρὸς τὰ ἐκ τοῦ *δίς* ἢ καὶ ἐκ τοῦ *τρίς* σύνθετα, οἷον

μονοκόνδυλος, *δικόνδυλος*, *τρικόνδυλος*.

μονόκερως, *δίκερως*, *τρίκερως*, *τετράκερως*, *πολύκερως*.

μονόστεγος, *δίστεγος*, *τρίστεγος*, κτλ., *πολύστεγος*.

μονώροφος, *διώροφος*, *τριώροφος*, *τετρώροφος*, *πεντώροφος*, *ἑξώροφος*, *πολυώροφος*.

μονοκότυλος, *δικότυλος*, *τρικότυλος*, *τετρακότυλος*, *ἑπτακότυλος*, κτλ. Πρβ. καὶ *ἑξακοτυλιαῖος*.

μονόχηλος, *δίχηλος* καὶ δωριστὶ *μονόχαλος*, *δίχαλος*. Ὁ Αἰσχύλος ἐν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας στίχ. 760 εἶπεν «ἄλλο δ' ἀείρει *τρίχαλον* (κῦμα)», εἰς ὃ φέρεται τὸ σχόλιον τόδε· «τὴν *τρικυμίαν* βούλεται εἰπεῖν». Παρὰ Φίλωνι τῷ Ἰουδαίῳ κεῖται Τόμ. Ε', σελ. 139 «ἢ μονώνυχα ἢ *πολύχηλα*». Τὸ *δίχηλος*-*δίχαλος* εὑρίσκεται καὶ ὀξυτόνως προενηνεγμένον, οἷον *διχηλός*-*διχαλός* (Ἴδε Γ. Δινδόρφιον ἐν *Θησ. Στεφ.* Τόμ. Β', σελ. 1580 καὶ εἰς *Λουκιαν.* Τόμ. Α', σελ. XX).

μονόμιτος, *δίμιτος*, *τρίμιτος*, *πολύμιτος*.

μονοσχιδής, *δισχιδής*, *τρισχιδής*, *πολυσχιδής*. Πρβ. καὶ *μυριοσχιδής* καὶ *ἀσχιδής*.

μονόπους, *δίπους*, *τρίπους*, *τετράπους*, κτλ., *πολύπους* (*πουλύπους*). Πρβ. *μονόπους τράπεζα* καὶ *τρίπους τράπεζα*. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἐπίθετον *μυριόπους*. Ὡς δ' ἐλέχθη *μονόπους*, οὕτω καὶ *μονοσκελής* ὑπὸ τοῦ Στράβωνος σελ. 714 «τὸν δ' ἑστάναι *μονοσκελῆ* ξύλον ἐπηρμένον ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ὅσον τρίπηχυ, κάμνοντος δὲ τοῦ σκέλους, ἐπὶ θάτερον μεταφέρειν τὴν βάσιν», τουτέστιν: *ἑστάναι ἐπὶ*

τοῦ ἑνὸς σκέλους ἢ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου σκέλους. Καὶ τὸ *μονοστόρθυγξ* τὸ κείμενον ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. ς', 22 «ἀγροιώτῃ τῷδε *μονοστόρθυγγι* Πριήπῳ» ἐξελήφθη ἀντὶ τοῦ *μονόπους* ὑπὸ παλαιοῦ σχολιαστοῦ, ᾧ συνεφώνησε καὶ ὁ Ἰακώψιος. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Βρούγκιον δηλοῦται ὑπὸ τῆς λέξεως ὁ *μονόξυλος*, *ex uno stipite dolatus*. Ἴδε Ἐκκῆρον *Comment. Crit. de Anth. Gr.* Τόμ. Α', σελ. 226 καὶ Δυβνῆρον *Ἀνθολ. Παλατ.* Τόμ. Α', σελ. 225.

μονόχειρ, *δίχειρ*, *τρίχειρ*, *τετράχειρ*, *ἑξάχειρ*, *πολύχειρ*. Πρβ. καὶ *ἑκατόγχειρ* καὶ *ἑκατόγχειρος*.

μονόκωλος, *δίκωλος*, *τρίκωλος*, κτλ. Αὐλ. Γέλλ. IX, iv, 9 «atque esse item alia apud ultimas orientis terras miracula, homines, qui *monocoli* appellentur, singulis cruribus saltatim currentes» (Ἴδε Θησ. Στεφ. λ. *μονόκωλος* καὶ λ. *μονοσκελής*).

μονοκέφαλος, *δικέφαλος*, *τρικέφαλος*, *τετρακέφαλος*, κτλ., *πολυκέφαλος*. Πρβ. καὶ *δίκρανος*, *τρίκρανος*, *πολύκρανος* καὶ *δικάρηνος*, *τρικάρηνος*. Ἐσχηματίσθησαν δὲ καὶ ἐπίθετα *ἑκατογκέφαλος* - *ἑκατογκεφάλας*, *ἑκατόγκρανος*, *ἑκατογκάρανος* καὶ *μυριοκέφαλος*, *μυριόκρανος*. Παρὰ Πινδάρῳ Πυθ. Α', 16 ἀπαντᾷ «Τυφὼς *ἑκατονΤΑκάρανος*», ὅπερ πλημμελὲς ὑπέλαβεν ὁ Ναβῆρος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1884, σελ. 36. Ἀπεφήνατο δὲ καὶ ὁ Κόβητος ἐν αὐτῇ 1882, σελ. 55 ὅτι παρὰ μὲν τοῖς παλαιοῖς δὲν μετεβάλλετο ἐν συνθέσει ὁ τύπος τοῦ ὀνόματος *ἑκατόν*, οἷον *ἑκατόμπους* (=ἑκατόΝπους), ὑπὸ δὲ τῶν μεταγενεστέρων ἐλέγετο *ἑκατονΤΑπους* καὶ τὰ τούτῳ ὅμοια. Ἐν τῇ Θεογονίᾳ τοῦ Ἡσιόδου στίχ. 287 διττὴν ἔχουσιν οἱ κώδικες γραφήν, «Χρυσάωρ δ' ἔτεκε *τρικάρηνον* Γηρυονῆα» καὶ *τρικέφαλον*, ὅπερ προύκριναν μέν τινες, ἀλλὰ διὰ διττοῦ Λ, ἵν' εὖ ἔχῃ τὸ μέτρον, ἐξήνεγκον (Ἴδε Μυτζέλιον ἐν τῷ περὶ Διορθώσεως τῆς Ἡσιοδείου Θεογονίας σελ. 449 κέξ. καὶ Λεννήπιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ ποιήματος τούτου σελ. 42). Ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς τοῦ Ψευδορφέως στίχ. 979 ἀντὶ τοῦ «*τρισσοκέφαλος*, ἰδεῖν ὀλοὸν τέρας» ἔγραψεν ὁ Εὔνιος καὶ ὁ Σραδῆρος *τρισσοκάρηνος*, ὅπερ καὶ ὁ Ἑρμαννὸς ἀπεδέξατο ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὀρφικῶν σελ. 182 (Πρβ. καὶ Dissert. Philol. Hal. Τόμ. Θ', σελ. 113).

μονοπρόσωπος, *διπρόσωπος*, *τριπρόσωπος*, *τετραπρόσωπος*, *πολυπρόσωπος*. Πρβ. καὶ *δίμορφος*, *τρίμορφος*, *τετράμορφος*, *πολύμορφος*.

μονοφυής, *διφυής* (*δισσοφυής*), *τριφυής*, *πολυφυής*.

μονόστομος, *δίστομος*, *τρίστομος*, *πολύστομος*. Πρβ. καὶ *διχόστομος*. Τὸ *ἑπτάστομον* ἐν τοῖς Εὐριπιδείοις στίχοις «*ἑπτάστομον* πύργωμα Θηβαίας χθονός» καὶ «δισσὰς δὲ Θήβας καὶ πόλισμ' *ἑπτάστομον*» ἰσοδυναμεῖ τῷ *ἑπτάπυλον*. Πρβ. καὶ *δίπυλον*, *τρίπυλον*, *τετράπυλον*, *Πεντάπυλα*, *Ἑξάπυλα*. Τίς δ' ἀγνοεῖ τὸ *ἑκατόμπυλος*, *ἑκατόμπυλοι*, ἐπίθετον τῶν Θηβῶν τῶν Αἰγυπτίων παρ' Ὁμήρῳ; Πρβ. καὶ *πολύπυλος*.

μονομερής, *διμερής*, *τριμερής*, *τετραμερής*, κτλ., *πολυμερής*.

μονήρης, *διήρης*, *τριήρης*, *τετρήρης*, κτλ.

μονόκροτος, *δίκροτος*, *τρίκροτος*. Ξενοφ. Ἑλλ. Β', α', 28 «διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν *δίκροτοι* ἦσαν, αἱ δὲ *μονόκροτοι*, αἱ δὲ παντελῶς κεναί». Ἀριστείδ. Τόμ. Α', σελ. 798 Δινδ. «τριήρεις δ' ἐπὶ τούτοις ὑπῆρχεν ἰδεῖν *δικρότους* καὶ *τρικρότους* καὶ εἰς ἑπτὰ καὶ εἰς ἐννέα στοίχους». Ἄλλα παραδείγματα τῶν ἐπιθέτων τούτων βλέπει τις ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου. Εὕρομεν δὲ καὶ ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ «δυσὶ πλοίοις *δικρότοις*» (Ἐπιγρ. Ἀττ. Τόμ. Β', α', σελ. 259, στίχ. 76).

μονόκωπος, *δίκωπος*, *εἰκοσάκωπος*, *τριακοντάκωπος*, *πολύκωπος*.

μονόχορδος, *δίχορδος*, *τρίχορδος*, κτλ., *πολύχορδος*. Πρβ. καὶ Κοραῆν ἐν *Ἀτάκτ.* Τόμ. Ε', σελ. 213.

μονόχρους (*-χρως*), *δίχρους* (*-χρως*), *τρίχρους* (*-χρως*), *πολύχρους* (*-χρως*). Πρβ. καὶ *μυριόχρους*.

μονόγαμος, *δίγαμος*, *τρίγαμος*, *πολύγαμος*. Γνωστὸν εἶνε τὸ τοῦ Στησιχόρου «κεῖνα δὲ Τυνδάρεω (Τυνδαρέου) κόραις χολωσαμένα *διγάμους* τε καὶ *τριγάμους* τίθησιν καὶ λιπεσάνορας». Πρβ. καὶ *μονογάμιον* (*μονογαμίου*), *μονογαμία*, *διγαμία*, *τριγαμία*, *πολυγαμία*, *μονογαμῶ*, *διγαμῶ*, *τριγαμῶ* - *τριγάμημα*, *πολυγαμῶ*.

μονοτόκος, *διτόκος*, *τριτόκος*, *πολυτόκος*. Ἀριστοτέλ. Τόμ. Γ', σελ. 408, 40 «τὰ μὲν μώνυχα *μονοτόκα* ἐστί, τὰ δὲ δίχηλα ἢ *μονοτόκα* ἢ *διτόκα* ὡς ἐπὶ τὸ πολύ — τῶν δὲ πολυσχιδῶν ὅσα ἀτελῆ τίκτει πάντα *πολυτόκα*». Πρβ. καὶ *μονοτοκῶ*, *διτοκῶ*, *τριτοκῶ*, *πολυτοκῶ*. Ἐλέχθη δὲ καὶ *δισσοτόκος*, ᾧ ὅμοιον τὸ *διττογονῶ*. Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου εἶνε γεγραμμένον προπαροξυτόνως *δίτοκος* ἀλλὰ παροξυτόνως *τριτόκος*. Ὁ Βεκκῆρος ἐξέδωκεν ἐν τῷ Ὀνομα-

στιχῷ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Γ', 49 (σελ. 118) «Ἀνακρέων δὲ *διτοκον* τὴν δὶς τεκοῦσαν» ἀντὶ τοῦ *διτόκον*. Ἀλλὰ δὲν εἶνε νῦν καιρὸς νὰ ἐξετάσωμεν τὰ τοιαῦτα. Σημειωτέον δ' ὅτι τῷ *μονοτόκος* ἀντιτίθεται καὶ τὸ *διδυμοτόκος* (ἐξ οὗ τὸ *διδυμοτοκῶ* καὶ τὸ *διδυμοτοκία*) καὶ *διδυμΑτόκος*, ὅπερ Δωρικὴ ἐκφορὰ τοῦ *διδυμΗτόκος*. Ἐν τῷ εἰς Ἀπόλλωνα Ὕμνῳ τοῦ Καλλιμάχου στίχ. 54 ἄλλα μὲν τῶν ἀντιγράφων φέρουσιν «ἡ δέ κε μουνοτόκος *διδυμΟτόκος* αἶψα γένοιτο», ὃ οὐδαμῶς τῷ μέτρῳ συνᾴδει, ἄλλα δὲ *διδυμΑτόκος*, ἀνθ' οὗ ὁ Βλομφίελδος ἔγραψε *διδυμΗτόκος* (Ἴδε Ὄθ. Σνειδῆρον εἰς *Καλλίμ.* Τόμ. Α', σελ. 176).

μονόμετρος (μονόμετρον), *δίμετρος*, *τρίμετρος*, *τετράμετρος*, κτλ. Πρβ. καὶ *μονοποδία*, *διποδία*.

μονόστιχος (μονόστιχον), *δίστιχος (δίστιχον)*, *τετράστιχος (τετράστιχον)*. Πρβ. καὶ *τριστιχία*, *πολυστιχία*, *ὀλιγοστιχία*. Ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ φέρεται (βιβλ. Θ', 369):

> πάγκαλόν ἐστ' ἐπίγραμμα τὸ δίστιχον· ἢν δὲ παρέλθῃς
> τοὺς τρεῖς, ῥαψῳδεῖς κοὐκ ἐπίγραμμα λέγεις.

καὶ (βιβλ. Θ', 342):

> φημὶ πολυστιχίην ἐπιγράμματος οὐ κατὰ Μούσας
> εἶναι· μὴ ζητεῖτ' ἐν σταδίῳ δόλιχον.

καὶ (βιβλ. Δ', 2):

> ἀλλὰ παλαιοτέρων εἰδὼς κλέος, ἐσθλὲ Κάμιλλε,
> γνῶθι καὶ ὁπλοτέρων τὴν ὀλιγοστιχίην.

Συνετέθη δὲ καὶ τὸ ὄνομα *στοῖχος* μετὰ τοῦ *δίς*, *τρίς*, κτλ., οἷον *δίστοιχος*, *τρίστοιχος*, *τετράστοιχος*, *πεντάστοιχος*, *ἑξάστοιχος*, *πολύστοιχος*. Πρβ. καὶ *ὁμόστοιχος*, *σύστοιχος*, *περίστοιχος*. Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Γ', σελ. 364 φέρεται «Ἑκατόνστοιχος. Memnon p. 86 Steph.: Ἑκατόνστοιχον ἄνδρες ἤρεττον, nisi leg.—στοιχοι». Ὁ Μέμνων ἔγραψεν «ἑκατὸν μὲν ἄνδρες *ἕκαστον στοῖχον* ἤρεττον», ὡς ἐπηνώρθωσεν ὁ Παλμέριος (Ἴδε Ἀποσπ. Ἱστορ. Ἑλλ. Μυλλ. Τόμ. Γ', σελ. 534).

μονοσύλλαβος, *δισύλλαβος*, *τρισύλλαβος*, κτλ., *πολυσύλλαβος*. Ἄξιον μνείας εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου Ἡροδίκου ῥηθὲν (παρ' Ἀθην. σελ. 222 α'):

φεύγετ', Ἀριστάρχειοι, ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Ἑλλάδα, τῆς ξουθῆς δειλότεροι κεμάδος,
γωνιοβόμβυκες, μονοσύλλαβοι, οἷσι μέμηλε
τὸ σφίν καὶ σφῶϊν καὶ τὸ μίν ἠδὲ τὸ νίν.

Ὁ Πιέρσων ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Μοίριδος σελ. 340 ἔγραψε «καὶ ΤΟ *σφῶν*». Πρβ. καὶ Μνημοσ. 1874, σελ. 188.

μονόφθογγος, *δίφθογγος*. Ὑπὸ τοῦ Τζέτζου ἐλέχθη ἐν ταῖς Ἱστορίαις ΙΒ', 242 «μισοῦντες τὰς *διφθόγγους* τε πάσας καὶ τὰς *τριφθόγγους* καὶ τὰς διχρόνους σὺν αὐταῖς», Μιχαὴλ δ' ὁ Γλυκᾶς ἱστορεῖ σελ. 527, 16 περὶ Νικήτα τινὸς εὐνούχου, χειροτονηθέντος πατριάρχου, ὅτι «Οὗτός ποτε τὸ εὐαγγέλιον ἀναγινώσκων ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἐκ τοῦ Ματθαῖον ἐκ τοῦ Ματθάϊον ἐξεφώνησεν· ἐφ' ᾧ καί τις τῶν παρισταμένων εἶπε· μὴ διαίρει τὴν ΑΙ δίφθογγον· πρὸς ὃν ἐκεῖνος ἔφη μετὰ θυμοῦ· φλυαρεῖς· τὰ γὰρ *δίφθογγα* καὶ *τρίφθογγα* πολλὰ μισεῖ ἡ ψυχή μου». Ἴδε καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Κοδρικᾶ μνημονευομένους στίχους ἐν τῇ Μελέτῃ τῆς Κοινῆς Ἑλληνικῆς Διαλέκτου σελ. 157 κἑξ.

μονόχρονος, *δίχρονος*, *τρίχρονος*, κτλ.

μονόσημος - *μονοσήμαντος*, *δίσημος* - *δισήμαντος*, *πολύσημος* - *πολυσήμαντος*. Τῶν ἐπιθέτων *δίσημος* καὶ *μονόσημος* παρέχει ἡμῖν μαρτύρια ὁ Εὐστάθιος λέγων Συγγρ. Μικρ. σελ. 47, 60 «ἐὰν τὸ κατ' αὐτὴν *δίσημον* ἐκδέξηται εἰς *μονόσημον*» καὶ Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1618, 12 «τὸ δὲ ὑπερφιάλων *δίσημον* ὂν κτέ.» καὶ σελ. 1853, 60 «*δίσημος* γὰρ ἡ λέξις». Ἀπαντᾷ δὲ παρ' αὐτῷ καὶ τὸ *δισήμαντος*, οἷον Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 948, 4 «τὸ ἔπειτα οὕτω *δισήμαντον* εὕρηται», καὶ πολλάκις τὸ *πολυσήμαντος*, οἷον Παρεκβ. εἰς Διονύσ. σελ. 332, 4 «ὥστε *πολυσήμαντον* ὁ ὁλκός» καὶ Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 290, 2 «*πολυσήμαντος* δὲ ἡ τοῦ μύκητος λέξις» καὶ σελ. 413, 2 «ὥστε *πολυσήμαντον* καὶ ὁ δίφρος» καὶ σελ. 574, 21 «ἄλλως γὰρ *πολυσήμαντον* τὸ λίνον» καὶ σελ. 741, 45 καὶ σελ. 881, 25 καὶ σελ. 1148, 38 καὶ σελ. 1229, 64 καὶ σελ. 1410, 13 καὶ σελ. 1581, 41. Πρβ. καὶ Ἀποσπ. Φιλοσ. Τόμ. Γ', σελ. 400 Μουλλ. «εἰ ἡ σωφροσύνη *πολυσήμαντόν* ἐστι, καὶ ἡ ἀκολασία *πολυσήμαντον* ἔσται» καὶ «τότε γὰρ ἡ ὁμωνυμία καὶ τὸ *πολυσήμαντον* γίνεται δῆλα» καὶ «φανερά ἐστιν ἡ ὁμωνυμία καὶ τὸ *πολυσή-*

μαντον» καὶ Κεδρην. Τόμ. Α΄, σελ. 96, 13 «ὡς *πολυσήμαντόν* ἐστι τὸ ὄνομα τῆς παραβολῆς» καὶ Σχολ. Ὀππιαν. Ἁλ. Γ΄, 236 «σταθμὸς *πολυσήμαντόν* ἐστιν». Τὸ ἐπίθετον *μονοσήμαντος* βλέπει τις ἐν τοῖς τοῦ Εὐσεβίου παρὰ Φωτ. Βιβλ. σελ. 105, 31 «*μονοσήμαντον* τὸ τῆς φθορᾶς ἐξειληφὼς ὄνομα» καὶ σελ. 105, 38 «ἐλέγχει αὐτὸν *μονοσήμαντον* τὸ τῆς φθορᾶς ὄνομα ἐξειληφότα» καὶ ἐν τοῖς Ῥήτορσι τοῦ Οὐαλζίου Τόμ. Ϛ΄, σελ. 313, 31 «καὶ ὅσαι μὴ *μονοσήμαντοι*». Τοῦ *πολύσημος* ἐμνημόνευσε δύο παραδείγματα ὁ Ε. Ἀ. Σοφοκλῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Λεξικῷ σελ. 908. Ὁ Εὐστάθιος εἶπε καὶ *διπλόσημος* Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1356, 60 «διὰ τὸ τοῦ ἄγους *διπλόσημον*». Ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις Νεφ. 225 κεῖται «ἐπειδὴ τὸ περιφρονῶ *διπλοσήμαντόν* ἐστι». Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐπίθετα *ἑτεροσήμαντος* καὶ *ὁμοιόσημος* καὶ *ὁμόσημος* καὶ *ταυτόσημος-ταυτοσήμαντος*.

μονόφθαλμος, *διόφθαλμος*, *τριόφθαλμος*, *ἑκατοντόφθαλμος*, *πολυόφθαλμος*. Πρβ. καὶ *μονόμματος*, *τετρόμματος*, *πολυόμματος*· ἔτι δὲ *μυριόφθαλμος* καὶ *μυριόμματος*.

μονόγλωσσος-μονογλωσσῶ, *δίγλωσσος* (*τετράγλωσσος*), *πολύγλωσσος*. Γαλην. Τόμ. Η΄, σελ. 585 «Ἐγὼ γὰρ οὕτω πολλὰς ἐκμανθάνειν οὐ δύναμαι διαλέκτους, ἵν' ἀνδράσιν εἰς τοσοῦτον *πολυγλώττοις* ἕπωμαι. *Δίγλωττος* γάρ τις ἐλέγετο πάλαι· καὶ θαῦμα τοῦτο ἦν, ἄνθρωπος εἷς ἀκριβῶν διαλέκτους δύο· σὺ δὲ ἡμᾶς ἀξιοῖς πολλὰς ἐκμαθεῖν». Γελοιότατον εἶνε τὸ ἐν τοῖς εἰς Θουκυδίδην Σχολίοις βιβλ. Δ΄, 109 γεγραμμένον «*Διγλώσσων*: ἀντὶ τοῦ *πολυγλώσσων*».

μονόφυλλος, *δίφυλλος*, *τρίφυλλος*, *πολύφυλλος*. Πρβ. καὶ *τριακοντάφυλλον* καὶ κοινῶς *τριαντάφυλλο(ν)*. Ὁ Θεόφραστος λόγον περὶ τῶν ῥόδων ποιούμενος ἐν τῇ περὶ Φυτῶν Ἱστορίᾳ βιβλ. Ϛ΄, ϛ΄, 4 γράφει «τὰ μὲν γὰρ πλεῖστα *πεντάφυλλα*, τὰ δὲ *δωδεκάφυλλα* καὶ *εἰκοσίφυλλα*, τὰ δ' ἔτι πολλῷ πλεῖον ὑπεραίροντα τούτων· ἔνια γὰρ εἶναί φασιν, ἃ καὶ καλοῦσιν, *ἑκατοντάφυλλα*». Περὶ τοῦ *τριακοντάφυλλον-τριαντάφυλλον* θὰ γράψωμεν ἀκριβῶς ἀλλαχοῦ.

μονόστεος, *διόστεος*, *πολυόστεος*.

μονόκαυλος, *δίκαυλος*, *πολύκαυλος*.

μονολέκιθος, *διλέκιθος*. Σχολ. Εὐριπ. Τόμ. Β΄, σελ. 144, 19 «ἐποίησεν αὐτὴν δύο ᾠὰ τεκεῖν, τὸ μὲν *μονολέκιθον*, τὸ δὲ *διλέ*-

κΰθον». Ἐν τῇ ἰδιωτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ λέγεται *αὐγὸ μονόκροκο* ἢ *μονόκορκο* καὶ *αὐγὸ δίκροκο* ἢ *δίκορκο*.

μονόθυρος, *δίθυρος*, *τετράθυρος*, *πολύθυρος*. Ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 88 β' κεῖται «τὸ δὲ ὄστρεον παχύστομον, *δίθυρον* δὲ καὶ λειόστρακον, λεπὰς δὲ *μονόθυρον* καὶ λειόστρακον».

μονόξοος, *δίξοος*, *τετράξοος*.

μονοκάλαμος, *δικάλαμος*, *πολυκάλαμος*.

μόνεφθος - *δίσεφθος* - *τρίσεφθος*. Μιχ. Ψελλ. ἐν Φυσ. καὶ Ἰατρ. Ἰδελ. Τόμ. Α', σελ. 206, 99 «κράμβη *δίσεφθος* δεσμός ἐστι γαστέρος, ἡ δ' αὖ *μόνεφθος* ἁλσὶν ἐμμεμιγμένη ὑπακτικὴ πέφυκε τῶν ἐγκειμένων». Πρβ. καὶ σελ. 207, 128 «ἡ γογγύλη δὲ — τρόφιμος, εἰ *δίσεφθος*».

μόνορχις (*μονόρχης*), *τριόρχης* ἢ *τρίορχος*.

μονόρριζος, *τρίρριζος*, *τετράρριζος*, *πολύρριζος*.

μονόκλωνος, *τρίκλωνος*, *πολύκλωνος*.

μονόφυλος, *τρίφυλος*, *τετράφυλος*, *πολύφυλος*. Πρβ. καὶ *μυριόφυλος*.

μονοδάκτυλος, *τριδάκτυλος*, *τετραδάκτυλος*, *πεντεδάκτυλος* - *πενταδάκτυλος*, *ἑξαδάκτυλος*, *πολυδάκτυλος*.

μονοπύργιον, *τρίπυργος* (*Τριπυργία*), *τετράπυργος* - *τετραπυργία*. Ἐν τῷ εἰς Ἀπόλλωνα Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 242 ἀντὶ τοῦ «Ὠκαλέην *πολύπυργον*» ὁ Βαρνέσιος ἀνέγνω *πολύπυρον*, ὅπερ ἀπεδέξατο καὶ ὁ Οὐόλφιος καὶ ἄλλοι. Ἀλλ' ὁ Γεμόλλιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὁμηρικῶν Ὕμνων (σελ. 159) ἀρέσκεται τῇ παραδεδομένῃ γραφῇ.

μονόδους, *τριόδους*, *πολυόδους* (*πουλυόδους*).

μονομελής, *τριμελής*, *πολυμελής*.

μονογράμματος, *τριγράμματος*, *τετραγράμματος*, *πολυγράμματος*. Πρβ. καὶ *μονόγραμμος* ἐκ τοῦ *γραμμή*, *τρίγραμμος*, *πεντέγραμμος* - *πεντάγραμμος*, *πολύγραμμος*.

μονήμερος (*μονοήμερος*), *τριήμερος*, *τετρήμερος* (*τετραήμερος*), *δεχήμερος*, κτλ., *πολυήμερος*. Πρβ. καὶ *μουνονυχί* καὶ *τριέσπερος*.

μονοστελέχης, *τριστέλεχος*, *πολυστελέχης*. Θεόφρ. περὶ Φυτ. Ἱστορ. Α', γ', 1 «δένδρον μὲν οὖν ἐστι τὸ ἀπὸ ῥίζης *μονοστέλεχες* — θάμνος δὲ τὸ ἀπὸ ῥίζης πολύκλαδον — φρύγανον δὲ τὸ ἀπὸ ῥίζης *πολυστέλεχες* καὶ πολύκλαδον — πόα δὲ τὸ ἀπὸ ῥίζης φυλλοφόρον προϊὸν

ἀστέλεχες». Καὶ ἐν ἄλλοις τόποις ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ Θεόφραστος τοῦ *μονοστελέχης*· εἶπε δὲ καὶ *βραχυστελέχης*. Περὶ τοῦ τύπου *τριστέλεχΟΣ*, ὡς καὶ περὶ τῶν ὁμοίων αὐτῷ *μονοστέλεχΟΣ* καὶ *μακροστέλεχΟΣ* καὶ *λιπαροστέλεχΟΣ*, θὰ γράψωμεν ἑτέρωθι.

μονόμφαλος, *πολυόμφαλος*.

μονόλοπος, *πολύλοπος*. Πρβ. καὶ *τρίλοβος*.

μόνανδρος - *μονανδρῶ*, *πολύανδρος (γυνὴ πολύανδρος)*. Πρβ. καὶ *τριάνωρ*, *πολυάνωρ (γυνὴ πολυάνωρ)*. Λυκόφρ. 851 «Ἀργείας κυνός, τῆς θηλύπαιδος καὶ *τριάνορος* κόρης». Ὁ λόγος εἶνε ἐνταῦθα περὶ τῆς Ἑλένης. Ὡς δὲ λέγεται *πολύανδρος* - *πολυάνωρ*, οὕτω καὶ *πολυγύνης* - *πολυγύναιος* - *πολυγύναικες*.

Ἐν τοῖς Πολιτικοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους ἀντίκεινται ἀλλήλοις τὸ *μονοπραγματῶ* καὶ *πολυπραγματῶ* βιβλ. Δ', ιβ', 4 «βέλτιον ἕκαστον ἔργον τυγχάνει τῆς ἐπιμελείας *μονοπραγματούσης* ἢ *πολυπραγματούσης*». Σύνηθες τοῖς τε παλαιοῖς καὶ τοῖς μεταγενεστέροις ἦτο τὸ *πολυπραγμονῶ*. Πρβ. καὶ *φιλοπραγμονῶ* καὶ *ἰδιοπραγμονῶ*, οὗ δύο μόνα μαρτύρια μνημονεύονται ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου, τὸ μὲν ἐκ τῶν εἰς Εὐριπίδην Σχολίων, τὸ δ' ἐκ τῶν εἰς Θουκυδίδην. Συχνότερον τούτου εἶνε τὸ *ἰδιοπραγῶ* ἀπαντῶν παρὰ Πολυβίῳ καὶ ἄλλοις. Πρβ. καὶ *οἰκειοπραγῶ*, *κοινοπραγῶ*, κτλ. Εὑρέθη δὲ καὶ *ἰδιοπράΤΤειν* γεγραμμένον ἀντὶ τοῦ *ἰδιοπραΓεῖν*.

Οὐδὲν δὲ κωλύει νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τὰ μιαρὰ *μονοφυσῖται*-*διφυσῖται*. Πρβ. καὶ *μονοθελῆται* ἢ *μονοθεληταί*, ᾧ ὅμοιον τὸ *ἀφθαρτοδοκηταί*. Ἀλλὰ περὶ τῶν τοιούτων ἀκριβῶς ἀλλαχοῦ.

Ὑπάρχει καὶ ἐπίθετον *μῶνυξ* ἀντιδιαιρούμενον τῷ *δίχηλος* - *δίχαλος* καὶ τῷ *δίκρους*. Ἀριστοτ. Τόμ. Γ', σελ. 20, 20 «τὰ μὲν οὖν *διχαλὰ (δίχαλα)* δύο ἔχει σχίσεις ὄπισθεν, τοῖς δὲ *μώνυξι* τοῦτ' ἐστὶ συνεχές» καὶ σελ. 59, 2 «τῆς μὲν γὰρ θηλείας ὁ πρῶτος πούς *δίκρους* ἐστί, τοῦ δ' ἄρρενος *μῶνυξ*» (Ἴδε Δοιδερλῖνον ἐν *Ὁμηρ. Γλωσσαρ.* § 882). Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 543, 22 «*μώνυχες* δὲ ἵπποι πρὸς ἀντιδιαστολὴν ἄλλων ζῴων *πολυωνύχων* καὶ *διχηλῶν*». Ἐνομίζετο δὲ ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν ὅτι τὸ *μῶνυξ* προῆλθεν ἐκ τοῦ *μονῶνυξ*. Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 593, 9 «*Μώνυχας ἵππους*: ἀπὸ τοῦ *μόνος* καὶ *ὄνυξ ὄνυχος* γίνεται *μονόνυχας* καὶ ἀποβολῇ τοῦ Ν καὶ κράσει *μώνυχας*». Χοιρο-

Βοσκ. σελ. 80, 31 «*μῶνυξ* δέ ἐστιν ὁ ἔχων ἕνα ὄνυχα, οἱονεὶ *μονόνυξ*». Ἐν τῷ Βοσσιανῷ κώδικι τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ εἶνε γεγραμμένον *μονΩνυχας* καὶ «ἀποβολῇ τοῦ Ν *μοώνυχας* καὶ κράσει *μώνυχας*» (Ἴδε καὶ Λοβέκκιον ἐν *Στοιχ*. Τόμ. Α', σελ. 361. Πρβ. καὶ Ἡρῳδιαν. Λεντζ. Τόμ. Β', σελ. 259, 6). Ἀπολλώνιος ὁ σοφιστὴς λέγει σελ. 114, 21 «*Μώνυχας*: *μονώνυχας*· ἐπεὶ ἡ ὁπλὴ τοῦ ἵππου ὥσπερ ὄνυξ ἐστίν· οἱ γὰρ βόες χηλὰς ἔχουσιν», οἷς ὅμοια φέρονται ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις σελ. 235, 16 Βεκκ. «*Μώνυχας*: *μονώνυχας* πρὸς σύγκρισιν τῶν βοῶν, τῶν προβάτων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐχόντων χηλάς». Ἴδε καὶ Ἡσύχ. λ. *μῶνυξ*. Παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΗ', α', σελ. 359 κεῖται «*μώνυχα* δέ ἐστι τὰ ἀμφόδοντα, συνῃρημένου τοῦ ὀνόματος, ὥς φασιν οἱ τὰς ἐτυμολογίας τιμῶντες, ἐκ τοῦ *μονώνυχας*, ἐπειδήπερ ἔχουσιν ὄνων ὄνυχας». Ἀλλὰ νοσεῖ, νομίζομεν, τὸ χωρίον· ἀποκαθίσταται δὲ καθ' ἡμᾶς ὑγιές, ἂν μεταγραφῇ «ἐκ τοῦ *μονώνυχα*, ἐπειδήπερ ἔχουσιν *ἕνα μόνον ὄνυχα*». Τοῖς παλαιοῖς γραμματικοῖς συνεφώνησαν καί τινες τῶν νέων φιλολόγων· ἄλλοι δ' ὅμως ἄλλην ἔχουσι γνώμην περὶ τῆς γενέσεως τοῦ *μῶνυξ* (Ἴδε Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 1129. Πρβ. καὶ Ἄδολφ. Σμιδίτιον *Handb. d. Griech. Chronol*. σελ. 294 καὶ Βαυνακκίους *Die Inschr. v. Gort*. σελ. 66). Τὸν τύπον *μονώνυχα* βλέπει τις ἐν τοῖς τοῦ Γαληνοῦ Τόμ. Β', σελ. 545. Πρβ. καὶ Γεωπον. ΙϚ', α', 12 «τῶν ἵππων καὶ πάντων τῶν *μονωνύχΟΥΣ* τὰς ὁπλὰς ἐχόντων» καὶ Σχολ. Εὐριπ. Τόμ. Γ', σελ. 219, 5 «χαλινοῖς *μονωνύχων* ἵππων καὶ τετραπόδων» καὶ σελ. 219, 9 «*μώνυχα* πῶλον: μεταπλασμὸς ἀπὸ τοῦ *μονώνυχΟΝ* μώνυχα» καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 811, 14 «Χηλή: ὁ ὄνυξ. Ὧρος δὲ λέγει κυρίως τὴν χηλὴν ἐπὶ τῶν *διωνύχων* ζῴων—ὥσπερ ὁπλὴ ἐπὶ τῶν *μονωνύχων*».

Τὸ ἁπλοῦν *μόνος* καὶ ἰωνιστὶ *μοῦνος* σημαῖνον *ἄνευ ἄλλου* ἢ *ἄλλων*, *οὐδενὸς ἄλλου συνόντος* ἢ *παρόντος* ἢ *συνεργοῦντος*, κτλ. λαμβάνεται κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ *καὶ ἕτερος—ἕτεροι* ἢ *καὶ ἄλλος—ἄλλοι*, πρὸς τὸ *μεθ' ἑτέρου—ἑτέρων* ἢ *σὺν ἑτέρῳ—ἑτέροις*, κτλ. Τὸ πρᾶγμα εἶνε παντὶ φανερὸν καὶ οὐδεμία ἴσως χρεία παραδειγμάτων· ἀλλ' οὐδὲν βλάπτει νὰ μνημονευθῶσιν ἔνια. Ὁ Ὅμηρος εἶπεν ἐν Ὀδυσσείας Π, στίχ. 238 «φράσσομαι εἴ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι μούνω

ἄνευθ' ἄλλων ἢ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους», ὁ δ' Ἀριστοφάνης ἐν Ἐκκλησιαζούσαις στίχ. 446 «ἔπειτα συμβάλλειν πρὸς ἀλλήλας ἔφη — μόνας μόναις οὐ μαρτύρων ἐναντίον» (τουτέστιν: *οὐ μαρτύρων παρόντων)*, ὁ δ' Εὐριπίδης ἐν Ἴωνι στίχ. 299 «σὺν ἀνδρὶ δ' ἥκεις ἢ μόνη χρηστήρια;» καὶ ἐν Ἰφιγενείᾳ ἐν Αὐλίδι στίχ. 668 «σὺν μητρὶ πλεύσασ' ἢ μόνη πορεύσομαι;», ὁ δὲ Φιλήμων ἐν ἀποσπάσματι 53 Κοκκ. «ἐὰν μεθ' ἑτέρου τοῦτο, μὴ μόνη ποιῇ», ὁ δὲ Πλάτων ἐν Πρωταγόρᾳ σελ. 316 γ' «ταῦτ' οὖν ἤδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἢ μετ' ἄλλων». Παρὰ τῷ Θεοφράστῳ Αἰτ. Φυτ. Β', θ', 14 ἀπαντᾷ «*μόνον* γὰρ δὴ τοῦτο τῶν ἀγρίων ἢ *μετ' ὀλίγων* ἀτελῆ φέρει τὸν καρπόν». Ὡς δ' ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ἐν ταῖς Ἐκκλησιαζούσαις *μόνας μόναις*, οὕτω καὶ ἐν τοῖς Σφηξὶ στίχ. 1272 «*μόνος μόνοις* τοῖς πενέσταισι ξυνῆν». Κεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ Αἴ. 467 «ξυμπεσὼν *μόνος μόνοις*» καὶ 1283 «Ἕκτορος *μόνος μόνου*—ἦλθ' ἐναντίος» καὶ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ Ἀνδρομ. 1221 «*μόνος μόνοισιν* ἐν δόμοις ἀναστρέφει» καὶ Μηδ. 513 «σὺν τέκνοις *μόνη μόνοις*» καὶ Ἡρακλ. 807 «ἐμοὶ *μόνος μόνῳ* μάχην συνάψας» καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἀριστοκλέους παρ' Αἰλιαν. περὶ Ζῴ. ΙΑ', 4 «*μόνα μόνον* οὔατος ἕλκει» (Ἴδε Λοβέκκιον εἰς *Σοφοκλ. Αἴ.* στίχ. 467, σελ. 220 ἐκδ. γ'). Μαρτύρια τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος χρήσεως ἐξ Ἀττικῶν πεζογράφων φέρομεν τάδε. Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. Ϛ', α', 36 «*μόνος μόνῳ* ἔλεξεν» καὶ Πλάτ. Συμποσ. σελ. 217 β' «συνεγιγνόμην γάρ, ὦ ἄνδρες, *μόνος μόνῳ*» καὶ Δημοσθέν. σελ. 273, 137 «*μόνος μόνῳ* συνῄει καὶ ἐκοινολογεῖτο» καὶ σελ. 916, 32 «σὺ δὲ *μόνος μόνῳ* φὴς δοῦναι τῷ ναυκλήρῳ τὸ χρυσίον». Νομίζει δ' ὁ πολὺς Κόβητος (ἐν *Var. Lect.* σελ. 111 κἑξ.) ὅτι καὶ ἐν τῷ τοῦ Πλάτωνος χωρίῳ Πρωταγ. σελ. 316 β' «πότερον, ἔφη, *μόνῳ* βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἢ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων;» καὶ ἐν τῷ τοῦ Δημοσθένους σελ. 430, 278 «οὐδαμοῦ *μόνους* ἐντυγχάνειν Φιλίππῳ» ἡ γνησία γραφὴ εἶνε *μόνοι μόνῳ* καὶ *μόνους μόνῳ*. Παρὰ τῷ Ἡροδότῳ βιβλ. Θ', 48 φέρεται κατὰ τὴν Ἄλδειον ἔκδοσιν «προκαλεύμενοι καὶ βουλόμενοι *μοῦνοι* Πέρσῃσι μάχεσθαι», ἀλλ' οἱ κώδικες ἔχουσι *μούνοισι* ἀντὶ τοῦ *μοῦνοι*. Ὁ Κοίνιος ὑπέλαβεν ὅτι ἀμφοτέρων τῶν πτώσεων χρῆσιν ὁ Ἡρόδοτος ποιησάμενος εἶπε «βουλόμενοι *μοῦνοι μούνοισι* Πέρσῃσι μάχεσθαι» (Ἴδε

Βαλκενάριον εἰς *Ἡρόδ.* σελ. 1081 Οὐεσσελ.). Τὴν γνώμην τοῦ Κοινίου ἐνέκρινε καὶ ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1884, σελ. 384. Πρβ. καὶ *Var. Lect.* σελ. 112). Πολλάκις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων παρετίθεντο ἀλλήλοις τὰ ὅμοια, οἷον *κακὸς κακῶς, σεμνὸς σεμνῶς, σοφὸς σοφῶς, καλὴ καλῶς, καλῶν καλῶς, δεινὰν δεινῶς, περισσὰν περισσῶς, πάντες πάντως, νέον νέοι, ἐν ξένᾳ ξένον, ἕτερος ἑτέρου, ἴσον ἴσῳ, πολλὰ πολλῶν* ἢ *πολλῶν πολλά, ἐθέλων ἐθέλουσαν, ἑκόνθ' ἑκόντι,* κτλ. Συνάπτεται δὲ τὸ *μόνος* καὶ μετὰ τοῦ *πρῶτος*, οἷον *πρῶτος καὶ μόνος* ἢ *μόνος καὶ πρῶτος* καὶ *οὔτε πρῶτος οὔτε μόνος*. Ἐν τοῖς Ἐλεγείοις τοῦ Ἀριστοτέλους κεῖται «ὃς *μόνος* ἢ *πρῶτος* θνητῶν κατέδειξεν ἐναργῶς κτέ.», ὃ ὁ Ἐκκῆρος μετετύπωσεν ὧδε· «*μοῦνος καὶ πρῶτος* θνητῶν ὅδ' ἔδειξεν ἐναργῶς» (Ἴδε Βέργκιον ἐν *Ποιητ. Λυρ.* Τόμ. Β', σελ. 337 ἐκδ. δ'). Ὁ Λουκιανὸς ἐν Δημώνακτος βίῳ § 29 γράφει «Ἀγαθοκλέους δὲ τοῦ Περιπατητικοῦ μέγα φρονοῦντος ὅτι μόνος αὐτός ἐστι καὶ πρῶτος τῶν διαλεκτικῶν, ἔφη· καὶ μήν, ὦ Ἀγαθόκλεις, εἰ μὲν πρῶτος, οὐ μόνος· εἰ δὲ μόνος, οὐ πρῶτος». Εὑρέθη δὲ καὶ *μόνος τινός, σοῦ μόνος, σοῦ μόνη* καὶ *μοῦνος ἀπ' ἄλλων*. Πρβ. *μονοῦμαί τινος* καὶ *μονοῦμαι ἀπό τινος*. Τὸ *μόνος τινός* ἐμφαίνει παραπλήσιόν τι τῷ *ἔρημός τινος* (Πρβ. Ἰ. Σμιδίτιον ἐν τῷ περὶ Συνωνύμων τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης συγγράμματι Τόμ. Δ', σελ. 538). Ἐλέχθη δὲ καὶ «μή λίπῃς μ' οὕτω *μόνον ἐρῆμον* ἐν κακοῖσι» καὶ «ἄφετε *μόνην ἐρῆμον*» ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους ἐν Φιλοκτήτῃ στίχ. 470 καὶ ἐν Ἀντιγόνῃ στίχ. 887. Ἀξία σημειώσεώς εἶνε ἡ χρῆσις *μόνος τῶν ἌΛΛΩΝ, μόνος τῶν ἌΛΛΩΝ πολιτῶν*, περὶ ἧς αὐτάρκως διέλαβεν ὁ Μαιτζνῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ κατὰ Λεωκράτους Λόγου τοῦ Λυκούργου σελ. 199 (Πρβ. καὶ Φροβεργῆρον εἰς *Λυσ.* Τόμ. Β', σελ. 141 καὶ Ῥεδάντζιον εἰς *Λυκ.* σελ. 146). Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει σκοπὸς ἡμῖν νὰ ἐπεξέλθωμεν μετὰ πάσης ἀκριβείας τὰ κατὰ τὸ ἐπίθετον *μόνος*, οὗ ἐσχηματίσθη καὶ ὑπερθετικὸν *μονώτατος*.

Παράγωγα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου εἶνε τὸ *μονάς*, ὅμοιον ὂν τῷ *γυμνάς* ἐκ τοῦ *γυμνός*, κτλ., *μονὰς ἐρημία, μονὰς Ξέρξης* (Αἰσχύλ. Πέρσ. 734 «*μονάδα* δὲ *Ξέρξην* ἔρημόν φασιν οὐ πολλῶν μέτα»), τὸ *μονιός* καὶ οὐδετέρως *μονιόν* (Καλλίμ. Ὕμν. εἰς Ἄρτ. 84 «*μονιὸν δάκος* ἤ τι πέλωρον θηρίον». Σχολ. «κατὰ μόνας νεμόμενον»), τὸ *μοναχός* (ἐξ οὗ *μοναχῶς, μοναχοῦ, μοναχῇ, μοναχόθεν*) καὶ τὸ

μουνάξ καὶ *μουνόθεν* καὶ *μουναδόν* καὶ *μονάδην*, ὅ εἶνε ἡμῖν παραδεδομένον ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως λέγοντος ἐν τῷ περὶ Ἐπιρρημάτων σελ. 611, 24 «ὡς τῷ λόγος τὸ λογάδην παράκειται, *μόνος μονάδην*». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 367, 11 «οἷον *μόνος μονάδην*, σπόρος σποράδην, τροχός τροχάδην». Εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι ὡς ἀφῃρημένον τοῦ ἀριθμητικοῦ *εἷς* ἐλαμβάνετο συνήθως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ ἐκ τοῦ *μόνος* παρηγμένον *μονάς*, ἐκ τούτου δ' ἐσχηματίσθη τὸ *μοναδικός* (Πρβ. καὶ *μοναδιστί*).

Τὸ ἐπίθετον *μονάς* εἶνε ποιητικόν· ἐγένετο δ' αὐτοῦ χρῆσις καὶ ὑπὸ συγγραφέων τοῦ παρηκμακότος ἑλληνισμοῦ, οἷον ὑπὸ τοῦ Φωτίου Ἐπιστ. σελ. 321 «τῶν προσιόντων τῷ *μονάδι βίῳ*» καὶ σελ. 379 «τὸν ὡς ἀληθῶς *μονάδα βίον* καὶ οὐράνιον» καὶ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου Μικρ. Συγγρ. σελ. 43, 15 «ἀλλὰ καὶ *τὸν μονάδα* καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ τυρβάζουσιν ἀνεπίμικτον». Πρβ. καὶ Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 926 ς' «ἀλλ' ἄκρατοι καὶ ἄστοργοι καὶ *μονάδες* αἱ τῶν ὅλων ἀρχαί». Λέγεται καὶ *μονήρης βίος* ὑπό τ' ἄλλων καὶ τοῦ Φωτίου Ἐπιστ. σελ. 145 «ἔρως τοῦ *μονήρους* συνήκμαζε *βίου*». Μετ' ὀλίγα κεῖται ἡ ῥῆσις «πρὸς μὲν τὴν *μοναχικὴν πολιτείαν* ταῦτά τε καὶ τοιαῦτα ἕτερα προσῆν ἐφελκόμενα». Τῷ *μονήρης βίος* ὁμοίαν ἔννοιαν ἐμφαίνει τὸ *μονήρης δίαιτα*. Τίθεται δὲ καὶ ἐπ' ἀνθρώπου τὸ ἐπίθετον *μονήρης*, ὡς παρὰ Διογένει τῷ Λαερτίῳ βιβλ. Α', 25 «Κλύτος δέ φησιν, ὡς Ἡρακλείδης ἱστορεῖ, *μονήρη* αὐτὸν γεγονέναι καὶ ἰδιαστήν». Εὑρέθη δὲ καὶ ὄνομα *μονίας*, ἐμφερὲς ὂν τῷ *πυρρίας*, *κνηκίας*, *σαπρίας* (οἶνος), κτλ., παρὰ τῷ Αἰλιανῷ περὶ Ζῴ. Α', 46 «οἱ συνόδοντες οὐκ εἰσι *μονίαι* οὐδὲ τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἐρημίαν τε καὶ διαίρεσιν ἀνέχονται· φιλοῦσι δὲ συναγελάζεσθαι καθ' ἡλικίαν» καὶ Ζ', 47 «καλοῦνται δὲ καὶ τῶν ὑῶν *μονίαι* τινές». Λέγει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1409, 61 «καὶ ζῆν οἰκτρῶς καὶ οἷον δουλικῶς ἀνέπεισε καὶ βίον τρίβειν *μονίαν* καὶ κατηφῆ, ὡς ὁ τὴν Ὀδύσσειαν παραφράσας ῥήτωρ γράφει» καὶ σελ. 1872, 17 «ὅρα δ' ἐν τούτοις καὶ τὸν μονιὸν σῦν, οὗ διενήνοχεν ὁ *μονίας*, καθὰ καὶ ὁ *μονώτης*, λεγόμενα ἐπὶ ἀνθρώπου ἐρημάζοντος». Ἀνδρέας ὁ Λοπαδιώτης ἐξηγούμενος τὸ *μονώτης*, ἀνάλογον ὂν τῷ *ἰδιώτης* ἐκ τοῦ *ἴδιος*, γράφει (Λεξ. Οὐϊνδοβ. σελ. 122, 14) «*Μονώτης*: ὁ μόνωσιν ἔχων βίου. Μάξιμος· ἀλλὰ βιούτω βίον ἀνδρὸς ἐν ἐρημίᾳ γεννηθέν-

τος, *μονώτην* βίον, οὐ γελαστικόν». Ὁ Μάξιμος εἶπεν «ἀλλὰ βιούτω — μονώτην βίον, οὐκ *ἀγελαστικόν*, Κυκλώπειον βίον, οὐκ ἀνθρώπινον», οὐχὶ *γελαστικόν*, ὅπερ γέλωτος ἄξιον. Τοῦ ὀνόματος *μονώτης* ἔχομεν παραδείγματα καὶ ἐκ τῶν Νικομαχείων Ἠθικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, οἷον «τὸ δ' αὔταρκες λέγομεν οὐκ αὐτῷ μόνῳ τῷ ζῶντι βίον *μονώτην* ἀλλὰ καὶ γονεῦσι κτέ.» καὶ «ὁ τὴν ἰδέαν παναίσχης ἢ δυσγενὴς ἢ *μονώτης* καὶ ἄτεκνος» καὶ «ὠφελείας μὲν γὰρ οἱ ἐνδεεῖς ὀρέγονται, συνημερεύειν δὲ καὶ οἱ μακάριοι· *μονώταις* γὰρ εἶναι τούτοις ἥκιστα προσήκει» καὶ «ἄτοπον δ' ἴσως καὶ τὸ *μονώτην* ποιεῖν τὸν μακάριον· οὐθεὶς γὰρ ἕλοιτ' ἂν καθ' αὑτὸν τὰ πάντ' ἔχειν ἀγαθά» καὶ «*μονώτῃ* μὲν οὖν χαλεπὸς ὁ βίος· οὐ γὰρ ῥᾴδιον καθ' αὑτὸν ἐνεργεῖν συνεχῶς, μεθ' ἑτέρων δὲ καὶ πρὸς ἄλλους ῥᾷον» (Ἀριστοτ. Τόμ. Β', σελ. 6, 17 καὶ σελ. 9, 3 καὶ σελ. 94, 51 καὶ σελ. 112, 36 καὶ σελ. 113, 10). Εἶπε δ' ὁ Ἀριστοτέλης καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος «φωνὴ *μονῶτις* καὶ ἴδιος γίνεται ἐπί τινας ἡμέρας» ἐν ταῖς περὶ τὰ Ζῷα Ἱστορίαις (Ἀριστοτ. Τόμ. Γ', σελ. 197, 43). Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῷ Α' κεφαλαίῳ τοῦ Α' βιβλίου τοῦ συγγράμματος τούτου ὁ μὲν Σνειδῆρος προύκρινε τὴν γραφὴν «τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστιν ἀγελαῖα, τὰ δὲ *μονωτικά*», ἄλλοι δὲ τὴν *μοναδικά*. Ἔγραψε δὲ καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς ὁ Σνειδῆρος «τῶν ἀγελαίων καὶ τῶν *μονωτικῶν* τὰ μὲν πολιτικά, τὰ δὲ σποραδικά ἐστιν» καὶ «τὰ μὲν ἐπιδημητικὰ καὶ τῶν ἀγελαίων καὶ τῶν *μονωτικῶν*, τὰ δ' ἐκτοπιστικά» ἀντὶ τοῦ *μοναδικῶν*. Εἶνε δὲ πάντως τὸ *καὶ τῶν μοναδικῶν* ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ παρέγγραπτον, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων παρετηρήθη. Καὶ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἐποιήσατο ἀναμφιβόλως χρῆσιν τοῦ τύπου *μοναδικός*, τοῦ δὲ *μονωτικός* μαρτύρια παρέχει ἡμῖν Φίλων ὁ Ἰουδαῖος λέγων Τόμ. Α', σελ. 212 «ἐοικὼς τοῖς μονοτρόποις καὶ *μονωτικοῖς* ζῴοις» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 47 «ἄγρια ἥμερα, *μονωτικὰ* ἀγελαῖα» καὶ σελ. 51 «ὁ γὰρ θεοῦ λόγος φιλέρημος καὶ *μονωτικός*» καὶ σελ. 115 «μὴ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν τραπόμενος — αὐστηρόν τε καὶ *μονωτικὸν* βίον ἐπιτηδεύσῃς» καὶ σελ. 117 «τὸν ἄμικτον καὶ ἀκοινώνητον μονότροπόν τε καὶ *μονωτικὸν* βίον ζηλοῦτε;» καὶ Τόμ. Ε', σελ. 237 «μεταβαλεῖν ἐκ τοῦ *μονωτικοῦ* καὶ μονοτρόπου πρὸς τὸ σύννομον». Τῷ *μονώτης* ἢ *μονωτικὸς βίος* συνωνυμεῖ τὸ *μοναύλιος βίος*. Σουίδ. σελ. 668 β' Βεκκ. «καὶ πρός τε τὸν *μοναύλιον* ἀπέκλινε *βίον* καὶ εἰς ἅπαν ἀρετῆς ἀν-

θρωπείας ἀφίκετο μέτρον». Ἐλέχθη καὶ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος *μοναυλία* εἰς δήλωσιν τοῦ ζῆν τινα μόνον ἤτοι ἄγαμον Νόμ. σελ. 721 δ' «ἵνα μὴ δοκῇ τὴν *μοναυλίαν* οἱ κέρδος καὶ ῥᾳστώνην φέρειν». Ἐναντίον τοῦ *μοναυλία* εἶνε τὸ *συναυλία* σημαῖνον τὴν γαμικὴν ὁμιλίαν ἢ κοινωνίαν, τὴν σύζευξιν, ὡς παρ' Ἀριστοτέλει Τόμ. Α', σελ. 621, 38 «ὁρίσαντες χειμῶνος τὴν *συναυλίαν* ποιεῖσθαι ταύτην». Ὁ Λιβάνιος εἶπε Τόμ. Δ', σελ. 136, 21 «πρόσεισί τις τῶν ἐπιτηδείων καὶ κακίσας τὴν *μοναυλίαν* καὶ τὴν *συζυγίαν* ἐπαινέσας». Ὁ Φώτιος ἐξηγεῖται ἐν τῷ Λεξικῷ τὴν *μοναυλίαν* διὰ τοῦ *τὸν δίχα γάμου βίον* (Ἴδε καὶ Σταλβαύμιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πλάτωνος Τόμ. Ι', α', σελ. 458). Παράδοξόν πως φαίνεται τὸ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου καὶ τῷ τοῦ Σουίδα κείμενον «*Μονουχία*: ὁ μόνος βίος, χωρὶς γάμου (γάμων)»· οὔτε δὲ τὴν εἰκασίαν *μοναχία* νομίζομεν ὀρθὴν οὔτε τῇ εἰς τὸ *μονοτροπία* μεταβολῇ ἀρεσκόμεθα.

Τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ ἴδιον εἶνε τὸ ὄνομα *μονότης*, οὗ ἐξ ὀλίγων συγγραφέων ἔχει τις νὰ μνημονεύσῃ παραδείγματα. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Πασσοβίου εὑρίσκομεν γεγραμμένον «μονηΐς, ἴδος, ἡ, ἀρχή, = μοναρχία, *Man. 4. 98*» καὶ «ἡγεμονηΐς, ἴδος, ἡ, poet. Fem. zu ἡγεμόνιος, ἀρχή, fürstliche Herrschaft, *Man. 4, 98*». Ἐν τῇ Τευβνηρείῳ ἐκδόσει τοῦ Μανέθωνος σελ. 66 φέρεται «ἐς *ἡγεμονηΐδας* ἀρχάς» (Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν τοῖς Προλεγομένοις σελ. 470).

Ἐκ τοῦ *μοῦνος* (ἢ *Μοῦνος*) παρήχθη καὶ τὸ *Μούνιχος*, ᾧ ὅμοιον τὸ πᾶσι γνωστὸν *Φρύνιχος* καὶ τὸ παρ' Ἀριστοφάνει *Οἰώνιχος* (Ἱππ. 1287), ὅθεν *Οἰωνίχου μουσεῖον* παρ' Ἡσυχίῳ (περὶ οὗ ἴδε Κόκκιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 102,306), καὶ τὸ ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ *Καβείριχος* (Ἐπιγρ. Ἀττ. Τόμ. Β', β', σελ. 401) καὶ τὸ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Βάτωνος *Τυνδάριχος, Τυνδάριχος ὁ Σικυώνιος* (παρ' Ἀθην. σελ. 662, δ'. Πρβ. καὶ Πολυδ. ϛ', 71) καὶ τὸ ἐν ψηφίσματι τῶν Βυζαντίων *Βοσπόριχος* (παρὰ Δημοσθέν. σελ. 255, 90) καὶ τὸ παρὰ Θεοκρίτῳ *Ἀμύντιχος* (Εἰδ. Ζ', 132), περὶ οὗ εἶνε ἐν τοῖς Σχολίοις γεγραμμένον σελ. 278, 28 Ἀρ. «*ὑποκοριστικῶς* ἀντὶ τοῦ Ἀμύντας», καὶ τὸ παρὰ Λουκιανῷ *Λάμπιχος* (Νεκρ. Διαλ. Ι', 4). Ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Καιβε-

λίου συνειλεγμένοις ἐκ λίθων Ἐπιγράμμασι φέρεται σελ. 3 «*Τέ(ττ)ιχον* οἰκτίρας ἄνδρ' ἀγαθὸν παρίτω» καὶ σελ. 205 «ἤροσε δ' αὐτὰν *Βούτιχος*». Πρβ. καὶ *Σῖμος-Σίμιχος-Σιμιχίδης-ίδας* καὶ *Στρόμβος-Στρόμβιχος-Στρομβιχίδης*. Κακῶς παρὰ τῷ Φωτίῳ Βιβλιοθ. σελ. 151, 9 ἀνεγνώσθη ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων «τὰς δὲ Κολυμβώσας Ἀλκμάνους πρὸς τῇ κεφαλῇ *Τυρονίχου* τοῦ Χαλκιδέως εὑρεθῆναί φασιν» ἢ *Τιτωνύχου* ἀντὶ τοῦ *Τυννίχου*. Πρβ. Πλάτ. Ἴων. σελ. 534 δ' «μέγιστον δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ *Τύννιχος* ὁ Χαλκιδεύς» (Ἴδε Ναίκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν τοῦ Χοιρίλου σελ. 39 καὶ Μεινέκιον ἐν τῇ Κριτικῇ Ἱστορίᾳ τῶν Ἑλλήνων Κωμικῶν σελ. 101). Μέγαν ἀριθμὸν ὀνομάτων ἐχόντων τὴν κατάληξιν ΙΧΟΣ, ἅτινα ἐπεχωρίαζον μάλιστα παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς, συνήγαγον ὁ Κοίνιος καὶ ὁ Βάστιος ἐν τῇ εἰς Γρηγόριον τὸν Κορίνθου περὶ τῆς Δωρίδος Διαλέκτου § 106 σημειώσει (σελ. 290 κἑξ. Σχαιφ.) καὶ ὁ Ἀρήνσιος ἐν τῷ περὶ Διαλέκτων Αἰολικῶν συγγράμματι σελ. 216. Τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀρηνσίου μνημονευθεῖσιν ὀνόμασι προσέθηκέ τινα ὁ Βηρμαννὸς ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Θ', σελ. 61. Πρβ. καὶ Δελτ. Ἑλλην. Ἀλληλογρ. 1880, σελ. 79, 19: *Γερήνιχος* καὶ σελ. 79, 21: *Θεοδώριχος* καὶ σελ. 79, 55: *Ὁμολώϊχος* καὶ σελ. 82, 25-6: *Θιοδώριχος-Μύριχος* καὶ σελ. 82, 29: *Διόντιχος Διοντίχου*· ἔτι δὲ 1879, σελ. 78, 2: *Ζώτιχος* (Ἴδε καὶ Οὐγγῆρον ἐν *Θηβ. Παραδ.* Τόμ. Α', σελ. 463 καὶ Λοβέκκιον ἐν *Προλεγομ.* σελ. 342 κἑξ. καὶ Ἀ. Φρίσχιον εἰς *Θεόκρ.* Τόμ. Α', σελ. 246 καὶ Βλαϋδέσιον εἰς *Ἀριστοφ. Ἀχαρν.* σελ. 130 καὶ 403). Ὁ Μέγας Ἐτυμολόγος λέγει (σελ. 160, 45) «γίνεται ἀσίφηλος καὶ ἀσύφηλος, ὡς δίφρος δύφρος ἢ *μούνυχος μούνιχος*», οὗ μνείαν ποιούμενος ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Προλεγομένοις σελ. 341 ἀποφαίνεται «nomen proprium videtur non compositum ut Munychus sed simplex ut Μόριχος Anth. Plan. 190. pro Μοίριχος potius (a μόρος) quam pro Μόρυχος». Ἐν ἄλλῳ τόπῳ γράφει ὁ Ἐτυμολόγος (σελ. 589, 48) «Μουνυχία: τόπος τοῦ Πειραιῶς ἀπὸ Μουνυχίας Ἀρτέμιδος ἢ ἀπὸ *Μουνύχου* τοῦ Πανταχλέους». Κακῶς ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Ἁρποκρατίωνος σελ. 207, 2 φέρεται «Ἑλλάνικος δὲ ἐν Β' Ἀτθίδος ὠνομάσθαι φησὶν ἀπὸ *Μουνυχίου* τινὸς βασιλέως τοῦ Πανταχλέους» ἀντὶ τοῦ *Μουνύχου*, ὅπερ κεῖται ἔν τε τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου σελ. 276, 19 καὶ ἐν τοῖς Βεκκήρου Ἀνεκδότοις σελ.

279, 24 καὶ ἐν τοῖς εἰς Δημοσθένη Σχολίοις σελ. 299, 10. Ἐξεδόθη δέ, τοῦ Ἑρμαννοῦ ὑφηγησαμένου, καὶ ἐν τῷ Ἱππολύτῳ τοῦ Εὐριπίδου στίχ. 761 «*Μουνύχου* δ' ἀκταῖσιν ἐκδήσαντο πλεκτὰς πεισμάτων ἀρχάς» ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις *Μουνυχίου*. Ἀλλ' ἐν τῇ Μεταμορφώσεων Συναγωγῇ, ἧς πατὴρ ὑπάρχει Ἀντωνῖνος ὁ Λιβεράλις, κεφ. ΙΔ' (Μυθογρ. Οὐεστ. σελ. 215, 9) ἀπαντᾷ ὁ διὰ τοῦ Ι προενηνεγμένος τύπος «*Μούνιχος* ὁ Δρύαντος ἐβασίλευε Μολοσσῶν». Αὕτη δ' εἶνε ἡ παλαιὰ καὶ γνησία ἐκφορά· διότι τὸ ὄνομα ἐσχηματίσθη ἀναντιλέκτως ἐκ τοῦ *μοῦνος* (ἢ *Μοῦνος*) διὰ τῆς καταλήξεως ΙΧΟΣ (Πρβ. καὶ Wilamowitz ἐν *Philolog.-Untersuch.* Τόμ. Α', σελ. 138). Ἐν ἀγγείῳ εὑρέθη γεγραμμένον *ΜόνΙχος*, τουτέστι *ΜούνΙχος* (Ἴδε Συλλ. Ἐπιγρ. Ἑλλην. Τόμ. Δ', σελ. XVIII). Ἐκ τοῦ *Μουνίχου* ὠνομάσθη ἡ *Μουνιχία*· ἐπεκαλεῖτο δὲ καὶ ἡ Ἄρτεμις *Μουνιχία*, οἷον *Μουνιχία Ἄρτεμις* ἢ *Ἄρτεμις Μουνιχία*, ᾗ ἔθυον τῷ μηνὶ τῷ καλουμένῳ *Μουνιχιῶνι*. Μαρτύρια τῆς διὰ τοῦ Ι γραφῆς τοῦ *Μουνιχία* καὶ τοῦ *Μουνιχιών* δύναταί τις πολλὰ νὰ καταλέξῃ ἐκ τῶν Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν (Ἴδε Meisterhans ἐν *Gramm. d. Attisch. Inschr.* σελ. 23 ἐκδ. β'). Ἀποκαθίστανται δὲ νῦν οἱ παλαιοὶ καὶ γνήσιοι τύποι καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν παλαιῶν (Ἴδε Ἑρουερδῆνα ἐν *Μνημοσ.* 1882, σελ. 91 καὶ Βλαϋδέσιον εἰς *Ἀριστοφ. Ὄρν.* σελ. 114. Πρβ. καὶ Στάλλιον ἐν *Ζητ. Γραμματ. εἰς Θουκυδ.* σελ. 42 ἐκδ. β'). Ὁ Κιρχόφιος ἐξέδωκε παρ' Εὐριπίδῃ (1867, Τόμ. Β', σελ. 161) «*ΜουνΙχου* δ' ἀκταῖσιν ἐκδήσαντο κτέ.». Ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου κεῖται «*Μωνυχία* : λιμὴν τῆς Ἀττικῆς, οὗ τὴν εἰς τόπον σχέσιν φησὶ Θουκυδίδης Η'· τῶν Μωνυχίασι τεταγμένων ἄρχων» καὶ «Μουνυχία : λιμὴν Ἀττικῆς ἀπὸ Μονύχου καὶ ἱερὸν Μουνυχίας Ἀρτέμιδος. Ὁ οἰκήτωρ Μουνύχιος καὶ Μουνυχιάς. Τὰ τοπικὰ Μουνυχίαθεν καὶ Μουνυχίαζε καὶ Μουνυχίασιν· οὗ τὴν εἰς τόπον σχέσιν Θουκυδίδης Η'· τῶν Μουνυχίασι τεταγμένων ἄρχων». Τὸ *Μουνυχίασι*, ἀνθ' οὗ ὁ Θουκυδίδης ἔγραψε *ΜουνΙχίασι*, δηλοῖ τὴν **ἐν τόπῳ** σχέσιν, οὐχὶ τὴν **εἰς τόπον.** Εἶνε δὲ ἡ ἐκφορὰ *ΜούνΊχος* καὶ *ΜουνΊχία* ἐρρυθμισμένη πρὸς τὸ *μῶνυξ-μώνΊχος* καὶ *γαμψῶνυξ-γαμψώνΊχος*, κτλ. καὶ *ἀκρῶνυξ-ἀκρώνΊχος-ἀκρωνΊχία*. Ἐν ἐπιγραφῇ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων φέρεται «*ΠούνΊχος* Ἐπιμενείδου» ἤτοι *Μούνυχος* (Ἐπιγρ. Ἀττ. Τόμ. Γ', α', σελ. 447, 1232. Πρβ.

Ἐρουερδῆνα ἐν *Lap. de Dial. Att. Testim.* σελ. 8). Ὁ Κεῖλιος λέγει ἐν *Spec. Onomatol. Gr.* σελ. 87 «*Μούνυχος* C. I. n. 392. II. 11, Meurs. Lect. Attic. I. 14. Apud Plutarchum contra in Theseo c. XXXIV. 6. pro Μουνύχου Sintenisius Meziriaci emendationem *Μουνίτου* ex Parthenio c. XVI. Lycophr. Alex. 498. in ordinem debebat recipere. Μούνιχος vitiose est in quibusdam codd. Suidae v. Ἔμβαρος». Ἡ διὰ τοῦ Ι γραφὴ *ΜούνΙχος* ἔχει ὑγιέστατα. Ἀνάξια ἑαυτοῦ ἔγραψεν ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ ἐκδόσει Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου γράψας σελ. 458 «Monychus seu Munychus heros, quem Munychiae nomen dedisse ferunt, a plurimis memoratus, commenticius est. Munychia, quae et Μωνυχία dicta, *a similitudine ungulae quadrupedum bestiarum nomen traxit*». Οὐδαμῶς δ' ἡμῖν ἐπαινετὰ φαίνονται οὐδὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀδόλφου Σμιδιτίου διειλημμένα ἐν *Handb. d. Griech. Chronol.* σελ. 294 (Πρβ. καὶ Κεῖλιον ἐν *Spec. Onom. Gr.* σελ. 57). Σημειωτέον δ' ὅτι Φοινικικόν τινες ὑπολαμβάνουσι τὸ ὄνομα *Μουνιχία* (Ἴδε Γρασβεργῆρον ἐν *Stud. z. d. Griech. Ortsnam.* σελ. 86 κέξ.). Ὁμοίως τῷ *Μούνιχος*, *Φρύνιχος*, κτλ. εἶνε ἐσχηματισμένον τὸ *Ἁβρώνιχος*, ἀλλ' ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Ἡροδότου βιβλ. Η', 21 ὑπάρχει καὶ γραφὴ *ἉβρόνΥχος-ἉβρώνΥχος* (Ἴδε καὶ Πόππον εἰς *Θουκυδ.* Μέρ. Γ', α', σελ. 478 ἐκδ. μεγ.).

Ἐσχηματίσθησαν δὲ καὶ ῥήματα ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *μόνος*-*μοῦνος*, τὸ *μουνόω* (-*μονῶ*) καὶ *μουνοῦμαι*-*μονοῦμαι* καὶ τὸ *μονάζω*, ὅπερ ἐν μόνῳ τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἀπαντᾷ. Ὁ Ἡρῳδιανὸς γράφει ἐν τῷ περὶ Μονήρους Λέξεως σελ. 8, 19 «*μονάζει* ἄρα τὸ Ἄρτεμις κατὰ τὴν πρὸ τέλους συλλαβήν», τουτέστι: *μονῆρές ἐστιν*, Ἀριστοφάνης δ' ὁ Βυζάντιος λέγει παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ σελ. 1625, 42 «βοῶν δὲ — ταῦροι μὲν οἱ τέλειοι καὶ ἐνόρχαι, ὧν οἱ χαλεπώτατοι καὶ δι' ἀκμὴν *μονάζοντες* ἀτιμαγέλαι καλοῦνται» (Πρβ. Ναύκιον ἐν *Ἀριστοφ. Βυζαντ.* σελ. 109 κέξ.). Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ περὶ Συντάξεως Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως σελ. 191, 2 «εἰς γὰρ τὸ τοιοῦτον ἡ παραγωγὴ *ἐμόνασεν*» καὶ σελ. 265, 19 «νυνὶ δὲ οὐδέποτε *ἐμόνασεν* ἐκτὸς συνδέσμου» καὶ ἐν τῷ περὶ τοῦ Πυθαγορικοῦ Βίου τοῦ Ἰαμβλίχου § 14 «ἔνθα *ἐμόναζε* τὰ πολλὰ ὁ Πυθαγόρας

κατὰ τὸ ἱερόν» καὶ § 253 «*μονάζοντες* δ' ἐν ταῖς ἐρημίαις, ὅπου ἂν τύχῃ, καὶ κατάκλειστοι τὰ πολλὰ κτέ.» καὶ ἐν τοῖς εἰς Σοφοκλέα Σχολίοις Οἰδ. Τυρ. 479 «τῇ φυγῇ *μονάζων*» καὶ Αἴ. 654 «*μονάσαι* γὰρ βούλεται χάριν τῆς ἀναιρέσεως» καὶ ἐν Ψαλμῷ ΡΑ', 8 «ἐγενήθην ὡσεὶ στρουθίον *μονάζον* ἐπὶ δώματι». Πολλὰ παραδείγματα τοῦ προκειμένου ῥήματος δύναταί τις ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων νὰ καταλέξῃ. Ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου γίνεται ἀντίθεσις τοῦ *μονάζω* καὶ τοῦ *δυάζομαι* Μικρ. Συγγρ. σελ. 250, 62 «οὕτω δὲ καὶ ὁ πρὸς ἀλήθειαν *μονάζων* ἢ τῷ κόσμῳ πάντως ἢ τῷ φροντιστηρίῳ· *δυάζεσθαι* γὰρ οὐκ ἔστι τὸν ἀληθῶς *μονάζοντα*». Πρβ. καὶ σελ. 250, 79 «οὔκουν καὶ τοῖς ἔσω καὶ τοῖς ἔξω μεριστέος ὁ μοναχός, ὡς οὕτως ἀντὶ τοῦ *ζῆν μονὰξ δυάζεσθαι*». Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ ῥῆμα *μονάζω* εἶνε ἀμετάβατον, ὡς τὸ *ἐρημάζω* καὶ *ἰδιάζω*, οἷς ὅμοια ὑπάρχουσι τὸ *ἡσυχάζω*, *νεάζω*, *μεσάζω*, *ἐνθεάζω*, *ἐπιχωριάζω*, *λαβράζω*, *ἐλευθεριάζω*, *ὁμοιάζω*, *ὡριμάζω* καὶ ἄλλα. Εὑρέθη δ' ὅμως καὶ μεταβατικῶς κείμενον παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ σελ. 349, 35 «ἄστυ δὲ παρὰ μὲν τῷ ποιητῇ πᾶσα πόλις· Ἀθηναῖοι δὲ ὕστερον εἰς τὴν κατ' αὐτοὺς *ἐμόνασαν* τὸ ὄνομα». Εἶπε δ' ὁ Εὐστάθιος καὶ *μονάζομαι* σελ. 1321, 28 «πῶς δὲ οἱ τῇ συμφυΐᾳ *μοναζόμενοι* νοηθεῖεν ἂν πολλοί;» καὶ Μικρ. Συγγρ. σελ. 189, 8 «ἐγκλειστέον οὖν, ὦ οὗτος, ὅλον σεαυτόν, σώματι δηλαδὴ καὶ ψυχῇ καὶ μάλιστα τῇ ψυχῇ, ὥστε σὲ μὲν ὅλον ὡς εἰς ψυχὴν *μονάζεσθαι* κτέ.». Παρ' Ἰωάννῃ Μαλαλᾷ φέρεται σελ. 373, 6 «ἀνδραγαθήσας κατὰ τῶν Ἄφρων καὶ *μονασθεὶς* ἐμεσάσθη καὶ συνελήφθη», τουτέστι: *μονωθείς*. Παρελήφθη δὲ καὶ τὸ *ἡσυχάζω* ἐπὶ μεταβατικῆς διαθέσεως, οἷον Πλάτ. Πολιτ. σελ. 572 α' «ἡσυχάσας μὲν τὼ δύο εἴδη (εἴδει), τὸ τρίτον δὲ κινήσας». Πρβ. *ἰσάζω*, *μετριάζω*, κτλ. Μεταβατικὴν μόνην ἔννοιαν ἐμφαίνουσι τὰ ῥήματα *ἑτοιμάζω*, *γυμνάζω* καὶ ἄλλα.

Παρήχθησαν δ' ἐκ τοῦ *μονάζω* τὰ ὀνόματα *μονασμός* καὶ *μοναστής* καὶ θηλυκῶς *μονάστρια*. Πρβ. καὶ *μοναστήριον-μοναστηριακός*. Φιλ. Ἰουδ. Τόμ. Ε', σελ. 309 «ἐν ἑκάστῃ δὲ οἰκίᾳ ἐστὶν ἱερόν, ὃ καλεῖται σεμνεῖον καὶ *μοναστήριον*, ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται». Παρὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συγγραφεῦσι συνωνυμοῦσι τὰ ὀνόματα *μοναστήριον* καὶ *μονή*, ἐξ οὗ ὑποκοριστικὸν *μονίδιον* καὶ *μονύδριον*.

Τὴν ἔννοιαν, ἣν ἁπλοῦν δηλοῖ τὸ ἐπίθετον *μόνος-μοῦνος*, ἐμφαίνει οὐχὶ ὀλιγάκις καὶ ἐν συνθέσει, οἷον

μονόλυκος, μονολέων, μονοπείρας (Πρβ. Γλωσσ. Παρατηρ. σελ. 426). Ὁ Πλούταρχος λέγει ἐν τῷ Δημοσθένει κεφ. ΚΓ', 4 «αὐτὸν μὲν εἴκασε (Δημοσθένης) καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κυσὶν ὑπὲρ τοῦ δήμου μαχομένοις, Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Μακεδόνα *μονόλυκον* προσηγόρευσεν». Πρβ. Αἰλιαν. περὶ Ζῴ. Ζ', 47 «ὁ δὲ τέλειος καὶ μέγιστος (λύκος) καλοῖτο ἂν *μονόλυκος*». Καλὴν περὶ τοῦ *μονόλυκος* σημείωσιν ἔγραψεν ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου Μέρ. Ε', σελ. 401.

μοναύτης (Μοναύτης) - μοναυτικός. Πρβ. καὶ *μονόπλοια*. Εὐστάθ. σελ. 1535, 60 «ἐνταῦθα δὲ παραπηκτέον εἰς πίστωσιν τῆς ἡρωϊκῆς *μονοπλοίας* καί τι τῶν τῆς ὕστερον γενεᾶς· ἡ γὰρ Παμφύλιος τῶν Ἀτταλέων πόλις οἰκίαν περιέχει ἐπικαλουμένην ἐξ ὁμοίου τρόπου *μοναυτικήν*» καὶ μετ' οὐ πολλὰ «κἀντεῦθεν ὑπαλλάξας τὸ παλαιὸν ἐπίθετον εἰς *μοναύτην (Μοναύτην)* ἀμείβεται· καὶ ἔχει τὸ ἐκείνου γένος ἕως καὶ ἐσάρτι τὸ τοιοῦτον ἐπώνυμον εἰς εὐτυχίας παράσημον».

μονοκέλης-μουνοκέλης. Ἐπιγρ. παρὰ Παυσαν. Η', μβ', 9 «σόν ποτε νικήσας — σεμνὸν ἀγῶνα τεθρίππῳ μὲν ἅπαξ, *μουνοκέλητι* δὲ δίς». Τζέτζ. Ἱστορ. Ζ', 11 «πρὶν ἵπποις *μονοκέλησιν* οὐκέτι ἐπωχοῦντο».

μονόσκηπτρος, μόναρχος-μοναρχῶ-μοναρχία καὶ *μούναρχος-μουναρχέω-μουναρχίη*. Πρβ. καὶ *μοναρχικός, μοναρχικὴ πολιτεία, ἐξουσία*. Ἐλέχθη δὲ καὶ *μόναρχος ἐξουσία* καὶ ὑπὸ τοῦ Πινδάρου (Πυθ. Δ', 152) *σκᾶπτον μόναρχον*, ᾧ ὅμοιον τὸ *τύραννα σκῆπτρα, τύραννον σχῆμα*, κτλ. Παρ' Ἡσυχίῳ φέρεται «*Ἀναγκομόναρχος*: ὁ τύραννος». Τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ ἴδια εἶνε τὸ *μονοκρατής-μονοκρατία* καὶ τὸ *μονοκράτωρ-μονοκρατορῶ-μονοκρατορία*. Πρβ. καὶ *μονοστράτηγος*. Περὶ τοῦ *μονοκράτωρ* ἔγραψέ τινα ὁ Κοραῆς ἐν τοῖς Ἀτάκτοις Τόμ. Ε', σελ. 212.

μονόζυξ. Αἰσχύλ. Πέρσ. 139 «τὸν — εὐνατῆρ' ἀποπεμψαμένα λείπεται *μονόζυξ*». Πρβ. καὶ Ἀνθολ. Παλατ. ΙϚ', 308 «καὶ *μονοζυγὲς* μέθην ἐλέγχει σάνδαλον».

μονερέτης, μονόφρουρος.

μονολεχής, *μονόκοιτος*-*μονοκοιτῶ*.

μονοπωλῶ-*μονοπωλία*-*μονοπώλιον*.

μονοστιβής, *μονοσταλής*-*μονόστολος*. Ἡσύχ. «*Μονοσταλής*: ὁ κατὰ μόνας στελλόμενος» καὶ «*Μονοστόλῳ*: τῷ κατὰ μόνας ἐλθόντι». Πρβ. καὶ «*Μονοβάτας*: κλέπτης» καὶ «*Μονόβας*: ὁμοίως».

μονοπάλης-*μουνοπάλης*. Ἡσύχ. «*Μουνοπάλαι*: οἱ μόνῃ πάλῃ νικῶντες». Κατ' ἀκριβεστέραν ἴσως ἐξήγησιν *μουνοπάλαι* εἶνε οἱ μόνην πάλην ἀγωνιζόμενοι. Ἐν ἐπιγράμματι παρὰ Παυσ. Ϛ', δ', 6 ἀπαντᾷ «*μουνοπάλης* νικῶ δὶς Ὀλύμπια Πύθιά τ' ἄνδρας».

μονοφάγος-*μονοφαγία*-*μονοφαγῶ*· *μονοτράπεζος*, *μονόφορβος*. Ἡσύχ. «*Μονόφορβος*: μόνος βοσκόμενος ἢ βόσκων μόνος».

μονόφρων. Αἰσχύλ. Ἀγαμ. 757 «δίχα δ' ἄλλων *μονόφρων* εἰμί».

μονόψηφος. Πίνδαρ. Νεμ. Ι', 6 «οὐδ' Ὑπερμνήστρα παρεπλάγχθη, *μονόψαφος* ἐν κουλεῷ κατασχοῖσα ξίφος». Σχολ. «Μόνη ἡ Ὑπερμνήστρα—οὐκ ἐφαίνετο ἰσόψηφος ταῖς ἀδελφαῖς, ἀλλὰ *μονόψηφος* ἐγένετο, *ψῆφον ἤνεγκε μόνη καθ' ἑαυτήν*, ἀπολυτικήν τινα ταύτην, ἐν κολεῷ κατασχοῦσα τὸ ξίφος». Πρβ. καὶ Αἰσχύλ. Ἱκ. 373 «*μονοψήφοισι* νεύμασιν σέθεν, μονοσκήπτροισι δ' ἐν θρόνοις χρέος πᾶν ἐπικραίνεις».

μονάγριον-*μοναγρία*. Ἴδε Βάστιον ἐν *Ἐπιστ. Κριτ.* σελ. 181 καὶ Σειλῆρον εἰς *Ἀλκίφρ.* σελ. 278. Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Ε', σελ. 1157.

μονῳδῶ-*μονῳδία*.

μονογενής-*μουνογενής*. Παρὰ πρώτῳ τῷ Ἡσιόδῳ εὑρέθη τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις στίχ. 376 «*μουνογενὴς* δὲ πάϊς εἴη πατρώϊον οἶκον φερβέμεν» καὶ ἐν Θεογονίᾳ στίχ. 426 καὶ 448. Ὁ Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδος Ι, στίχ. 481 εἶπεν «ὡς εἴ τε πατὴρ ὃν παῖδα φιλήσῃ *μοῦνον* τηλύγετον» καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐν Ἀνδρομάχῃ στίχ. 47 «ὅς δ' ἔστι παῖς μοι *μόνος*» καὶ στίχ. 1083 «πῶς δ' οἴχεταί μοι παῖς *μόνου* παιδὸς *μόνος* σήμαινε». Καὶ ταῦτα τὰ παραδείγματα καὶ ἄλλα ἐμνημονεύθησαν ὑπὸ τοῦ Φ. Σμιδιτίου ἐν ***Krit. Stud. z. d. Griech. Dramat.*** Τόμ. Α', σελ. 104. Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ Πλούτῳ τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 35 «τὸν δ' υἱόν, ὅσπερ ὢν *μόνος* μοι τυγχάνει, κτλ.» καὶ στίχ. 250 «ὡς ἰδεῖν σε βούλομαι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν τὸν *μόνον*» καὶ ἐν ταῖς Θεσμοφοριαζούσαις στίχ. 697

«ἀλλὰ τοῦ *μόνου* τέκνου με περιόψεσθ' ἀποστερουμένην;» (Πρβ. καὶ Βλαϋδέσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Σοφοκλέους Φιλοκτήτου σελ. 94). Σημειωτέον δ' ὅτι ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου ἐλέχθη ἐν Ἀλκήστιδι στίχ. 904 «ᾧ *κόρος* ἀξιόθρηνος ᾤχετ' ἐν δόμοισιν *μονόπαις*» (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 371). Τὸ ἐπίθετον *μουνογενής* φέρεται καὶ ἐν ἐπιγράμματι κατὰ τὴν τοῦ Ἰακωψίου ἀνάγνωσιν «*μουνογενῆ* δὲ νηπίαχον κούρην λείπω ὑπ' ἠέλιον». Ἀλλ' ἐν τῷ λίθῳ εἶνε γεγραμμένον ΜΟΥΝΟΕΣΤΙ· ὅθεν ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐπιγραφῶν 4466 (Τόμ. Γ', σελ. 218) ἐξεδόθη «*μουνοέτη* δὲ νηπίαχον κούρην». Ὁ Καιβέλιος ἐν τοῖς ἐκ λίθων συνειλεγμένοις Ἑλληνικοῖς Ἐπιγράμμασι (431, σελ. 172) ἔγραψε «*μουνοέτιν* δὲ νηπίαχον κούρην». Πρβ. *ἑπτέτιν*, κτλ., περὶ ὧν ἀλλαχοῦ.

Ἐν τῇ Σοφιστικῇ Προπαρασκευῇ τοῦ Φρυνίχου φέρεται σελ. 51, 20 «*Μονογέρων*: τὸν μονότροπον καὶ δύσκολον γέροντα σημαίνει». Ἄγνωστον εἶνε ὑπὸ τίνος ἐγένετο χρῆσις τοῦ ὀνόματος τούτου. Ὁ Μεινέκιος εἴκασεν ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Δ', σελ. 666 ὅτι ἐλήφθη ἐκ τοῦ Μονοτρόπου τοῦ κωμικοῦ Φρυνίχου. Δηλοῦται δ' ὑπὸ τοῦ *μονογέρων* ὁ δύσκολος καὶ στρυφνὸς ἐκεῖνος γέρων, ὅστις φεύγων τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ζῇ ἢ διάγει μόνος ὁμοίως τῷ περιβοήτῳ Τίμωνι τῷ μισανθρώπῳ. Φρύνιχος ὁ κωμικὸς λέγει (ἀποσπ. 18 Κοκκ.) «Ὄνομα δέ μοὖστι Μονότροπος — ζῶ δὲ Τίμωνος βίον, ἄγαμον, ἄδουλον, ὀξύθυμον, ἀπρόσοδον, ἀγέλαστον, ἀδιάλεκτον, ἰδιογνώμονα». Πρβ. καὶ Λουκιαν. Τίμ. 42 «δεδόχθω δὲ ταῦτα καὶ νενομοθετήσθω πρὸς τὸν ἐπίλοιπον βίον, ἀμιξία πρὸς ἅπαντας καὶ ἀγνωσία καὶ ὑπεροψία — μονήρης δὲ ἡ δίαιτα, καθάπερ τοῖς λύκοις, καὶ φίλος εἷς, Τίμων, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐχθροὶ καὶ ἐπίβουλοι». Ὁ Πλούταρχος ἱστορεῖ ἐν τῷ Ἀντωνίῳ κεφ. Ο', 2 ὅτι «Τὸν Ἀπήμαντον μόνον ὡς ὅμοιον αὐτῷ καὶ ζηλοῦντα τὴν δίαιταν ἔστιν ὅτε προσίετο. Καί ποτε, τῆς τῶν Χοῶν οὔσης ἑορτῆς, εἱστιῶντο καθ' αὑτοὺς οἱ δύο· τοῦ δ' Ἀπημάντου φήσαντος· ὡς καλόν, ὦ Τίμων, τὸ συμπόσιον ἡμῶν· εἴ γε σύ, ἔφη, μὴ παρῇς».

Ὁ μόνος τινὶ μαχόμενος ἢ ὁ μαχόμενός τινι μόνος μόνῳ λέγεται *μονομάχος*· ὅθεν *μονομαχῶ* καὶ *μονομαχία* (καὶ *μονομάχιον*). Σχολ. Εὐρ. Φοιν. 1325 «*Μονομαχῶ* ὅταν μόνος μόνῳ μάχωμαι καὶ *μονομαχία* τὸ πρᾶγμα καὶ *μονομάχος* ὁ μόνος μόνῳ μαχόμενος». Εὐ-

στάθ. σελ. 663, 15 «Ἰστέον γὰρ ὅτι τὸ μὲν *μονομαχεῖν* καὶ ἡ *μονομαχία* ἐλλιπῶς διὰ συντομίαν ἔχει· σύγκειται μὲν γὰρ ἐκ δύο λέξεων, δηλοῖ δὲ πλείονας· οὐ γὰρ μονομάχος ὁ μόνος ὡς ἐν σκιαμαχίᾳ μαχόμενος — ἀλλ' ὁ μόνος πρὸς μόνον ἤγουν εἷς πρὸς ἕνα μαχόμενος ἐχθρόν. Ὅμηρος μέντοι τὴν τοῦ *μονομαχεῖν* λέξιν, ὡς εἴρηται, μὴ ἔχων ἐν παλαιᾷ χρήσει διαλελυμένως εἰπὼν καὶ ἐν παραφράσει (γρ. *περιφράσει)* ἀκριβέστατα ἔφρασεν». Ὁ Ἡρόδοτος γράφει ἐν βιβλ. Ζ', 104 «ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι οὔτε δυοῖσι, ἑκών τε εἶναι οὐδ' ἂν *μουνομαχέοιμι*» καὶ ἐν βιβλ. Θ', 27 «μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ *μουνομαχήσαντες* τῷ Πέρσῃ». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ ἐν Φοινίσσαις στίχ. 1219 «τὼ παῖδε τὼ σὼ μέλλετον — χωρὶς *μονομαχεῖν* παντὸς στρατοῦ». Ἄλλα παραδείγματα βλέπει τις ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 154, ἔνθα μνημονεύεται καὶ ἥδε ἡ ῥῆσις ἐκ τῶν Ἀριστοφάνους Φοινισσῶν «ἐς Οἰδίπου δὲ παῖδε, διπτύχω κόρω, Ἄρης κατέσκηψ', ἔς τε *μονομάχου πάλης* ἀγῶνα νῦν ἑστᾶσιν». Ἐλέχθη δ' ἐν τῇ Ἀττικῇ ποιήσει καὶ *μονομάχος ἀσπὶς* καὶ *μονομάχος φρὴν* καὶ *μονομάχον δόρυ*. Γνωσταὶ δὲ τοῖς πᾶσιν εἶνε αἱ μονομαχίαι, αἷς σφόδρ' οἱ Ῥωμαῖοι ἠσμένιζον. Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς ἱστορεῖ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ σελ. 153 ς' ὅτι «Τὰς τῶν μονομάχων θέας οὐ μόνον ἐν πανηγύρεσι καὶ θεάτροις ἐποιοῦντο Ῥωμαῖοι — ἀλλὰ κἂν ταῖς ἑστιάσεσιν. Ἐκάλουν γοῦν τινες πολλάκις ἐπὶ δεῖπνον τοὺς φίλους ἐπί τε ἄλλοις καὶ ὅπως ἂν δύο ἢ τρία ζεύγη ἴδοιεν μονομάχων· ὅτε καὶ κορεσθέντες δείπνου καὶ μέθης εἰσεκάλουν τοὺς μονομάχους. Καὶ ὁ μὲν ἅμα ἐσφάττετο, αὐτοὶ δ' ἐκρότουν ἐπὶ τούτῳ ἡδόμενοι». Τῶν ἐν Περγάμῳ γινομένων μονομαχιῶν ποιεῖται μνείαν ὁ Περγαμηνὸς ἰατρὸς Γαληνὸς Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 567 «ἐν θέρει καθ' ὃν καιρὸν ἀεὶ παρ' ἡμῖν ἐν Περγάμῳ τῶν ἀρχιερέων τὰς καλουμένας *μονομαχίας* ἐπιτελούντων τοὺς κάκιστα τρωθέντας ἐθεράπευσα» (Πρβ. καὶ Τόμ. ΙΓ', σελ. 599 καὶ 600). Γράφει δ' ὁ πολυμαθὴς ἰατρὸς καὶ ἐν Τόμ. Ϛ', σελ. 529 «καὶ πλείστῳ γε τούτῳ τῷ ἐδέσματι καθ' ἑκάστην ἡμέραν οἱ παρ' ἡμῖν *μονομάχοι* χρῶνται» (Πρβ. καὶ Τόμ. ΙΓ', σελ. 564). Φέρεται δὲ παρ' αὐτῷ καὶ «πολλοὺς οὖν ἤδη πολλάκις *μονομάχους μονάρχους* τε καὶ στρατιώτας καὶ κυνηγέτας οὕτω τρωθῆναι συνέβη» (Τόμ. Ε', σελ. 160)· ἀλλ' ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1882, σελ. 186 περιέγραψε

τὸ *μονάρχους* ὡς ἐκ διττογραφίας προελθόν. Ὁ Μοῖρις ἀποφαίνεται σελ. 260 «*Μονομάχης* Ἀττικῶς· κατὰ δὲ τὴν ἀναλογίαν *μονομάχος*». Ἀλλὰ παρ' οὐδενὶ τῶν δοκίμων εὑρέθη ὁ τύπος, ὃν Ἀττικὸν νομίζει ὁ Μοῖρις. Πολλὰ δ' ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὀνόματα ὁμοίως τῷ *μονομάχος* ἐσχηματισμένα, ὧν ἔνια βλέπει τις ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 154 ς' «ὁπότε δὲ παροξύνεται, τὸ μάχεσθαι ῥῆμα περιέχει, ὡς ἐν τῷ *πυγμάχος*, *ναυμάχος*, *αὐτόν σε*, *πυλαμάχε*, *πρῶτον* παρὰ Στησιχόρῳ, *ὁπλομάχος*, *τειχομάχος*, *πυργομάχος*». Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Ε, 31 εἶνε γεγραμμένον «καὶ ἔστιν ἐπίθετον ἀνάλογον τῷ παρὰ Στησιχόρῳ *πυλΕμάχῳ*», ὃ εὐλόγως μετατυποῦται εἰς τὸ *πυλΑΙμάχῳ*. Ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις Γ, 380 τριττὴ φέρεται γραφή, «ἶλαθί μοι, φαλαρῖτι, *πυλΑΙμάχε*» καὶ *πυλΕμάχε* καὶ *πυλΗμάχε* (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Ϛ', σελ. 2231. Πρβ. καὶ Βέργκιον ἐν *Ποιητ. Λυρ.* Τόμ. Γ', σελ. 223 ἐκδ. δ' καὶ Ὄθ. Σνειδῆρον εἰς *Καλλίμ.* Τόμ. Β', σελ. 659). Ὁ Πίνδαρος εἶπεν (Ὀλυμπ. Ζ', 15) «*εὐθυμάχΑΝ* — πελώριον ἄνδρα». Καὶ ἄλλα δ' ἐκ τοῦ *μάχομαι* συγκείμενα ὀνόματα ἐκφέρονται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καθόλου γλώσσῃ διὰ τῆς καταλήξεως ΗΣ-ΑΣ, ὡς θὰ παραστήσωμεν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ. Ἓν τούτων εἶνε τὸ *διμάχης-διμάχαι*, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Α', 132 διὰ τῶνδε· «Ἦν δέ τι καὶ ἕτερον εἶδος ἱππέων, *διμάχαι*, Ἀλεξάνδρου τὸ εὕρημα, κουφοτέραν πεζοῦ ὁπλίτου καὶ βαρυτέραν ἱππέως ἔχοντες σκευήν, ἐξησκημένοι πρὸς ἄμφω, καὶ τὴν ἐκ γῆς καὶ τὴν ἀφ' ἵππου μάχην, ὅπως ἐν μὲν τοῖς ἱππασίμοις ἱππεύοιεν, ὅτε δὲ εἰς ἄφιππα ἀφίκοιντο, μὴ εἶεν ἄμαχοι παντάπασι μηδὲ πάθοιεν τὸ πάθημα τὸ Λύδιον· ἀλλὰ τὸν μὲν ἵππον παρελάμβανεν ἐξεπίτηδες ἐπ' αὐτῷ τούτῳ παρεπόμενός τις ὑπηρέτης, ὁ δ' ἐκ τοῦ ἵππου καταβὰς ὁπλίτης εὐθὺς ἦν». Ἐκ τοῦ παρηκμακότος ἑλληνισμοῦ μνημονεύεται ὄνομα *μοναθλία* συνωνυμοῦν τῷ *μονομαχία*.

Ἐκ τοῦ *μόνος* συνετέθη καὶ τὸ *μόνιππος*, περὶ οὗ γράφει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1539, 25 «Παυσανίας δέ φησι καί τινας ἵππους ἁμίππους εἰπὼν ὅτι ἅμιπποι ἵπποι ἐζευγμένοι χωρὶς δίφρου, κληθέντες οὕτως, ἐπεί, φησίν, ἐπὶ δύο κέλητας ἀνέβαινον ὁ μὲν ἡνιοχῶν, ὁ δὲ ὁπλίτης. Ἀπὸ τοίνυν τοῦ ἅμα

ἀμφοτέρους καθίζεσθαι, εἰ καὶ ἰδίᾳ, φησίν, ἑκατέρους, ἄμιπποι οἱ τοιοῦτοι ἐλέγοντο. Ἡ δὲ χρῆσις τοῦ ἄμιππος καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Ἀντιγόνῃ. Ἀλλ' οἱ μὲν ἄμιπποι ἑτεροῖοι πρὸς τὸν κέλητα· ὁ δὲ *μόνιππος* ἀνὴρ ὅμοιος τῷ κελητίζοντι· φησὶ γὰρ ὁ αὐτὸς Παυσανίας οὕτω· *μόνιππος* ὁ ἐπὶ ἑνὸς ἵππου ἀγωνιζόμενος δρόμῳ». Ὅμοια κεῖνται ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου σελ. 274, 10 «*Μονίπποις*: τοῖς ἐπὶ ἑνὸς ἵππου ἀγωνιζομένοις δρόμον» καὶ ἐν τῷ τοῦ Σουΐδα λ. *μονίπποις*. Λέγει δὲ καὶ ὁ Πολυδεύκης βιβλ. Α', 141 «Λίβυες δὲ καὶ ἀπὸ δίφρων καὶ ἵππων ἐπεζευγμένων, ὥσπερ οἱ Ὁμήρου ἥρωες, μάχονται· Ὅμηρος γὰρ οὐκ οἶδε *μονίππους* ἱππέας». Εἶνε δ' ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους παρειλημμένον τὸ ὄνομα *μόνιππος* καὶ ἀντὶ τοῦ *κέλης* ἐν βιβλ. Ι', 53 «καὶ *μονίππῳ* δ' ἄν τις χρῷτο ἀνδρειοτέρᾳ κινήσει ἐπινεάζων» καὶ 54 «ἐπὶ δὲ τοῖς *μονίπποις* δέοιτ' ἄν τις ἔχειν σάγην». Δύο μαρτύρια ἔχομεν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἑλληνισμοῦ, τὸ τοῦ Ξενοφῶντος «ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππους προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις· καὶ τοὺς μὲν *μονίππους* παραμηριδίοις, τοὺς δ' ὑπὸ τοῖς ἅρμασιν ὄντας παραπλευριδίοις» (Κύρ. Παιδ. ϛ', δ', 1) καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος «*μονίπποις* δὲ ἆθλα τιθέντες πώλοις τε ἀβόλοις καὶ τελείων τε καὶ ἀβόλων τοῖς μέσοις καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλος ἔχουσι κτέ.» (Νόμ. σελ. 834 γ'). Καὶ τυφλῷ δὲ δῆλον ὅτι ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις τούτοις *μόνιπποι* εἶνε *οἱ ἵπποι οἱ μόνοι ὄντες* ἤτοι *οἱ κέλητες*, οἵτινες καὶ *μονάμπυκες* ποιητικῶς ἐκαλοῦντο· ὅθεν τὸ *μοναμπυκία*. Ὁ Τζέτζης γράφει ἐν ταῖς Ἱστορίαις ϛ', 970 «πρῶτος σὺν ἄλλοις ἱππικὴν εὑρὼν τῶν *μοναμπύκων*» καὶ Ζ', 11 «πρὶν ἵπποις *μονοκέλησιν* οὐκέτι ἐπωχοῦντο». Ἐν τῷ παρεφθαρμένῳ ἑλληνισμῷ οἱ κέλητες ὠνομάζοντο καὶ *σελλάριοι* καὶ *μονάτορες* (*μονάτωρες*). Εὐστάθ. σελ. 1038, 8 «τὸ δὲ κελητίζειν ἀπὸ τοῦ κέλητος παρῆκται, ὃ δηλοῖ τὸν ἄζευκτον ἵππον καὶ κατά τινας τὸν μονάμπυκα, ὃς νῦν, φασί, *σελλάριος* λέγεται». Σχολ. Ἀριστοφ. Εἰρ. 900 «τοὺς κέλητας ἵππους, οἵ εἰσι *μονάτορες*» (Ἴδε Ἄλβερτον εἰς *Ἡσύχ*. Τόμ. Β', σελ. 225 καὶ Σπαννέμιον εἰς *Καλλίμ*. Τόμ. Β', σελ. 477 Ἐρν.). Τοῦ *μόνιπποι* ἐποιήσατο χρῆσιν καὶ ὁ Αἰλιανὸς περὶ Ζῴ. ΙΔ', 26 «καὶ κατὰ τούτου τηνικάδε τῆς ὥρας ὁδοιποροῦσιν οἱ τῇδε ἄνθρωποι κατὰ ζεύγη καὶ *μόνιπποι*», ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *ἐπὶ ἵππῳ χρώμενοι* ἢ *ἐφ' ἑνὸς ἵππου ὀχούμενοι*.

Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος γράφει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 867 «Μονοσιτέω-ῶ, μέλλ. ήσω. Τρώγω μόνος ἢ ἅπαξ τῆς ἡμέρας» καὶ «Μονοσιτία (ἡ), τὸ νὰ ἦνέ τις μονόσιτος» καὶ «Μονόσιτος (ὁ, ἡ). ὁ τρώγων μόνος ἢ ἅπαξ τῆς ἡμέρας» καὶ σελ. 868 «Μονοφαγέω-ῶ, μέλλ. ήσω, = Μονοσιτέω» καὶ «Μονοφαγία (ἡ), = Μονοσιτία ἐκ τοῦ μονοφάγος» καὶ «Μονοφάγος (ὁ, ἡ), (τὸ ὑπερθ. Μονοφαγίστατος), = Μονόσιτος». Ὁ λεξικογράφος οὗτος ὅλως ἰσοδύναμα νομίζει τὸ *μονοφάγος* καὶ *μονόσιτος*, οὗ οὐδὲν μαρτύριον ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου φέρεται, καὶ τὸ *μονοφαγῶ* καὶ *μονοσιτῶ* καὶ τὸ *μονοφαγία* καὶ *μονοσιτία*. Ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων χρῆσιν ἐπὶ μὲν τοῦ *μονοφάγος* καὶ *μονοφαγῶ* βλέπομεν τὴν ἔννοιαν τοῦ *μόνος*, ἐπὶ δὲ τοῦ *μονοσιτῶ* καὶ *μονοσιτία* τὴν τοῦ *ἅπαξ* (τῆς ἡμέρας).

Ἓν μὲν τοῦ ῥήματος *μονοφαγῶ* μαρτύριον, ἓν δὲ τοῦ ὀνόματος *μονοφάγος* μνημονεύει ὁ Ἀθήναιος σελ. 8 ε΄ «Ὅτι τὸ *μονοφαγεῖν* ἐστιν ἐν χρήσει τοῖς παλαιοῖς. Ἀντιφάνης· *μονοφαγεῖς* ἤδη τι καὶ βλάπτεις ἐμέ. Ἀμειψίας· ἔρρ᾽ ἐς κόρακας, *μονοφάγε* καὶ τοιχωρύχε». Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Σφηξὶ στίχ. 923 «κυνῶν ἁπάντων ἄνδρα *μονοφαγίστατον*». Παντὶ δὲ συμφανὲς ὑπάρχει ὅτι λόγος ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις γίνεται περὶ ἀνθρώπου *μόνου* ἐσθίοντος, οὐχὶ *ἅπαξ τῆς ἡμέρας* σιτουμένου. Ὁ Πλούταρχος ἐξετάζων ἐν τοῖς Ἠθικοῖς σελ. 301 δ΄ κέξ. *τίνες ἐν Αἰγίνῃ οἱ μονοφάγοι* γράφει «Ταῦτ᾽ οὖν ἀπομιμούμενοι τῷ Ποσειδῶνι θυσίαν ἄγουσι τοὺς καλουμένους θιάσους, ἐν ᾗ *καθ᾽ αὑτοὺς* ἐφ᾽ ἡμέρας ἑκκαίδεκα μετὰ σιωπῆς ἑστιῶνται· δοῦλος δ᾽ οὐ πάρεστιν· εἶτα ποιήσαντες Ἀφροδίσια διαλύουσι τὴν ἑορτήν. Ἐκ δὲ τούτου *μονοφάγοι* καλοῦνται». Τοῦ ῥήματος *μονοφαγῶ* ἐποιήσατο χρῆσιν καὶ ὁ Εὐστάθιος Μικρ. Συγγρ. σελ. 128, 73 «οἷς παραβλητέος ὁ εἰς κόρον *μονοφαγῶν*» καὶ σελ. 242, 40 «μετελευστέον οὖν αὐτὸν δεξιῶς, μὴ καὶ *μονοφαγῇ*». Ἐν τοῖς Ἀτάκτοις τοῦ Κοραῆ Τόμ. Ε΄, σελ. 213 φέρεται «ΜΟΝΟΦΑΓΙΑ, Σ. Δ. ἓν μόνον φάγεμα καθημέραν (un seul repas par jour) Μονοσιτία, Ἑλλ. Καὶ ῥῆμ. Μονοφαγίζω, Σ. (manger une seule fois par jour), Μονοσιτῶ, Ἑλλ.». Κακῶς εἶνε γεγραμμένον *φάγΕμα* ἀντὶ τοῦ *φάγΗμα*, ᾧ ὅμοιον τὸ *τράγΗμα* (Πρβ. *πάθημα*, *πέσημα*, *δράμημα*, κτλ.). Ἐν τῷ Βυζαντιακῷ ἑλληνισμῷ εὑρέθη ἡ λέξις *μονοφαγία* εἰλημμένη ἐπὶ

τῆς ἐννοίας τοῦ ἅπαξ ἐσθίειν, ἀντιδιεστέλλετο δὲ τῇ *μονοφαγίᾳ* ἡ *διφαγία*. Ἐν τῷ εἰς Μακκαβαίους λόγῳ τοῦ Ἰωσήπου (Ψευδιωσήπου) ἀπαντᾷ κεφ. Β' «κατὰ δὲ τὸ σῶμα παντοφαγία, λαιμαργία, *μονοφαγία*» καὶ κεφ. Γ' «ἐπεὶ τίνα τρόπον *μονοφάγος* τις ὢν τὸ ἦθος καὶ γαστρίμαργος καὶ μέθυσος μεταπαιδεύεται, εἰ μὴ δῆλον ὅτι κύριός ἐστι τῶν παθῶν ὁ λογισμός;». Πᾶς δέ τις εὐκόλως νοεῖ ὅτι *μονοφαγία* μὲν ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ εἶνε *τὸ μόνον τινὰ σιτεῖσθαι*, *μονοφάγος* δ' ἐν τῷ δευτέρῳ *ὁ καθ' ἑαυτὸν ἐσθίων*, οὐδενὸς αὐτῷ συσσιτοῦντος.

Ὅτι τὸ *μονοσιτῶ* ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ *ἅπαξ (τῆς ἡμέρας) σιτοῦμαι* γίνεται φανερὸν ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος τοῦ κωμικοῦ Πλάτωνος παρ' Ἀθην. σελ. 47 δ' «οὐ *μονοσιτῶν* ἑκάστοτε ἀλλὰ κἀνίοτε δειπνῶν δὶς τῆς ἡμέρας» καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῇ Κύρου Παιδείᾳ τοῦ Ξενοφῶντος βιβλ. Η', η', 9 «καὶ μὴν πρόσθεν μὲν ἦν αὐτοῖς *μονοσιτεῖν* νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι· νῦν γε μὴν τὸ μὲν *μονοσιτεῖν* ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου, ἡνίκα περ οἱ πρῳαίτατα ἀριστῶντες, μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγουσιν, ἔστε περ οἱ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι». Πρβ. καὶ Ἀπολλών. Ἱστορ. Θαυμ. Θ' (Παραδοξογρ. Οὐεστ. 107, 5) «Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασί φησιν· οἱ *μονοσιτοῦντες* πικρότερα τὰ ἤθη ἔχουσι μᾶλλον ἢ οἱ δὶς τροφαῖς χρώμενοι» καὶ Στέφ. Βυζάντ. σελ. 325, 15 «*μονοσιτεῖν* τε αὐτοὺς ἀεὶ λέγει διὰ μικρολογίαν ἐσθῆτάς τε φορεῖν πολυτελεστάτας». Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις Τόμ. Α', σελ. 294 «καὶ τοῖσι μέν γε εἰθισμένοισι δὶς σιτέεσθαι τῆς ἡμέρης δὶς δοτέον, τοῖσι δὲ *μονοσιτέειν* εἰθισμένοισι ἅπαξ δοτέον τὴν πρώτην» καὶ σελ. 305 «εἰ τοίνυν οὗτος ὁ παρὰ τὸ ἔθος *μονοσιτήσας* ὅλην τὴν ἡμέρην κενεαγγήσας δειπνήσειε ὁκόσον εἴθιστο, εἰκὸς αὐτόν, εἰ ὅτε ἀνάριστος ἐὼν ἐπόνεε καὶ ἠρρώστει (ἠρρώστεε), δειπνήσας δὲ τότε βαρὺς ἦν, πουλὺ μᾶλλον βαρύνεσθαι» (Πρβ. Γαλην. Τόμ. ΙΕ', σελ. 561-2) καὶ Τόμ. Β', σελ. 105 «*μονοσιτέειν* δὲ χρὴ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον». Τοῦ ὀνόματος *μονοσιτία* παραδείγματα φέρομεν τὸ τοῦ Τέλητος παρὰ Στοβ. Ἀνθ. ΡΗ', 82 τέλ. «οὕτως αὖ δεῦρο ἐπίκειται ἐνίοτε πόλεμος, ἀπορία, ἀρρωστία, ἀναχώρει εἰς *μονοσιτίαν*, εἰς αὐτοδιακονίαν, εἰς τρίβωνα» καὶ τὸ τοῦ Φιλουμένου (Φιλουμενοῦ) παρ' Ὀρειβ. Τόμ. Δ', σελ. 78, 2 «τὸ δὲ

δὶς σιτεῖσθαι *μονοσιτίας* αἱρετώτερον». Παρατιθέμεθα δὲ καὶ ἐκ τῶν Ἱπποκρατείων Τόμ. Α΄, σελ. 306 τὸ «τὴν δέ γε ἀσιτίην τὴν παρὰ τὸ ἔθος οἱ φλεγματίαι τὰ ἄνω εὐφορώτερον φέρουσι τὸ ἐπίπαν, ὥστε καὶ τὴν *μονοσιτίην* τὴν παρὰ τὸ ἔθος εὐφορώτερον ἂν οὗτοι ἐνέγκοιεν». Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε ὅτι ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις, τιθεμένου τοῦ *μονοσιτῶ* ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *δειπνῶ μόνον (ἀνάριστος ὤν)* ἤτοι *τὴν ἑσπερινὴν μόνην τροφὴν λαμβάνω (οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἄριστον)*, γίνεται αὐτοῦ διαστολὴ πρὸς τὸ *ἀριστῶ*, δι' οὗ ἐμφαίνεται ὅτι οὐ *μόνον δειπνῶ ἀλλὰ καὶ ἀριστῶ*, τουτέστι *δὶς τῆς ἡμέρας σιτοῦμαι*· ἀντιδιαιρεῖται δὲ καὶ τὸ *μονοσιτία* τῷ *ἄριστον*. Τόμ. Β΄, σελ. 29 «ἔστι γὰρ οἷσι αὐτῶν ξυμφέρει *μονοσιτέειν* — ἄλλοισι δὲ *ἀριστᾶν* διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην — τοῖσι μὲν γὰρ πλείστοισι τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν διαφέρει, ὁπότερον ἂν ἐπιτηδεύσωσι, εἴτε *μονοσιτέειν* εἴτε *ἀριστᾶν*, τούτῳ τῷ ἔθεϊ χρῆσθαι» καὶ Τόμ. Γ΄, σελ. 454 «*μονοσιτίη* ἰσχναίνει καὶ ξηραίνει καὶ τὴν κοιλίην ἵστησι — *ἄριστον* δὲ τἀναντία διαπρήσσεται τῇ *μονοσιτίῃ*». Πρβ. καὶ σελ. 464 «πρῶτον μὲν *μονοσιτίῃσι* χρὴ διάγειν, ἣν μὴ πάνυ ξηρήν τις τὴν κοιλίην ἔχῃ· εἰ δὲ μή, μικρὸν *ἀριστᾶν*» καὶ Τόμ. Α΄, σελ. 304 «ἐπεὶ καὶ τοῖσι δὶς σιτεομένοισι τῆς ἡμέρης καὶ τοῖσι *μονοσιτέουσι* αἱ ἐξαπιναῖοι μεταβολαὶ βλάβας καὶ ἀρρωστίην παρέχουσι· καὶ τοὺς μέν γε *μὴ μεμαθηκότας ἀριστᾶν*, ἢν ἀριστήσωσι, εὐθέως ἀρρώστους ποιέει καὶ βαρέας ὅλον τὸ σῶμα», ἔνθα ἀντὶ τοῦ *μὴ μεμαθηκότας ἀριστᾶν* ἠδύνατο κάλλιστα νὰ λεχθῇ *τοὺς μεμαθηκότας μονοσιτέειν* (Ἴδε καὶ Κασαύβωνα ἐν *Παρατηρ. εἰς Ἀθην. Δειπν.* σελ. 96). Ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ τόμῳ σελ. 305 κεῖται «καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν *ἀνηριστηκότων* οὐ δύνανται κατεσθίειν τὸ δεῖπνον, δειπνήσαντες δὲ βαρύνουσι τὴν κοιλίην καὶ δυσκοιτέουσι πουλὺ μᾶλλον ἢ εἰ καὶ προηριστήκεσαν». Τὴν γραφὴν ταύτην βλέπομεν καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΕ΄, σελ. 560, ὅστις ἐξηγούμενος τὴν προκειμένην ῥῆσιν γράφει «Οἱ πικρόχολοι φύσει παρὰ τὸ ἔθος *ἀνάριστοι μείναντες* ἀποστρέφονται τὰ σιτία κτέ.». Ἀλλ', ἐπειδὴ ἀδύνατον ὑπάρχει ἐκ τοῦ *ἀναριστῶ* νὰ σχηματισθῇ ἑλληνιστὶ παρακείμενος *ἀνΗρίστηκα*, μεταγραπτέον *Ἠναριστηκότων*. Ἱκανῶς, νομίζομεν, δι' ὧν ἐμνημονεύσαμεν παραδειγμάτων ἐκ συγγραφέων τοῦ τε δοκίμου καὶ τοῦ ἀδοκίμου ἑλληνισμοῦ ἐδηλώσαμεν ὅτι τὸ ῥῆμα *μονοσιτῶ* ἐλαμβάνετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀντὶ τοῦ *ἅπαξ (τῆς ἡμέ-*

ρας) σιτοῦμαι καὶ τὸ ὄνομα *μονοσιτία* εἶχε παρ' αὐτοῖς τὴν αὐτὴν δύναμιν καὶ *τὸ ἅπαξ (τῆς ἡμέρας) σιτεῖσθαι*. Καὶ ἐν τῷ ἀποσπάσματι τῷδε τοῦ Ἀλέξιδος παρ' Ἀθην. σελ. 47 γ':

ἐπὰν ἰδιώτην ἄνδρα μονοσιτοῦντ' ἴδῃς
ἢ μὴ ποθοῦντ' ᾠδὰς ποιητὴν καὶ μέλη,
τὸν μὲν ἰδιώτην τοῦ βίου τὸν ἥμισυν
ἀπολωλεκέναι νόμιζε, τὸν δὲ τῆς τέχνης
τὴν ἡμίσειαν· ζῶσι δ' ἀμφότεροι μόλις.

ἐκλαμβάνει τὸ *μονοσιτοῦντα* ὁ Κασαύβων ἐν ταῖς εἰς τοὺς Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστὰς Παρατηρήσεσι (σελ. 95) ἰσοδύναμον τῷ *ἅπαξ τῆς ἡμέρας σιτούμενον*. Παρατηρεῖ δ' ὅτι (σελ. 96) μεταγενέστεροι συγγραφεῖς ἐξεδέξαντο τὸ *μονόσιτος* καὶ *μονοσιτεῖν* ἀντὶ τοῦ *μονοφάγος* καὶ *μονοφαγεῖν*, ἐπάγων ὅτι ἐν τοῖς ἐγκλήμασιν, ἃ Ἰωάννῃ τῷ Χρυσοστόμῳ ἐνεκάλουν οἱ φθονοῦντες αὐτῷ, ὑπῆρχε καὶ τόδε, *ὅτι τὴν φιλοξενίαν ἀθετεῖ μονοσιτίαν ἐπιτηδεύων καὶ Κυκλώπων ζῶν βίον* (Πρβ. καὶ Φώτ. Βιβλ. σελ. 19, 1). Καὶ ἐναντιοῦται μὲν τῷ Κασαύβωνι ὁ Κόκκιος, ἀνὴρ δεινὸς καὶ οὐ τῶν τυχόντων, ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Β', σελ. 396 ἀποφαινόμενος ὅτι τὸ *μονοσιτοῦντα* τοῦ Ἀλέξιδος τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν τῷ *μονοφαγοῦντα*· ἀλλ' ἡμεῖς συμφωνοῦντες τῷ Κασαύβωνι ἰσχυριζόμεθα ὅτι ὁ Ἄλεξις ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ ὅτι ὁ ἅπαξ τῆς ἡμέρας ὑπὸ φειδωλίας ἐσθίων, οὐχὶ ὁ μόνος ὑπὸ δυσκολίας ἢ μισανθρωπίας σιτούμενος, εἶνε ὁ τὸ ἥμισυ ἀπολλὺς τοῦ βίου καὶ μόλις ζῶν. Τοῦ Ἀλέξιδος σώζονται (παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ Ἠθικ. σελ. 21 δ') καὶ οἱ ὑπογεγραμμένοι στίχοι:

τὰς ἡδονὰς δεῖ συλλέγειν τὸν σώφρονα·
τρεῖς δ' εἰσὶν αἵ γε τὴν δύναμιν κεκτημέναι
τὴν ὡς ἀληθῶς συντελοῦσαν τῷ βίῳ,
τὸ φαγεῖν, τὸ πιεῖν, τὸ τῆς Ἀφροδίτης τυγχάνειν·
τὰ δ' ἄλλα προσθήκας ἅπαντα χρὴ καλεῖν.

Παραλείπομεν τὴν Ἀφροδίτην, ἧς ἄνευ ἀβίωτον τὸν βίον ἐνόμιζεν ὁ Μίμνερμος λέγων:

τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσῆς (χρυσέης) Ἀφροδίτης;
τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι.

καὶ ἧς φιλία πρὸς τοὺς πεινῶντας δὲν ὑπάρχει κατὰ τὸ περιβόητον τοῦ Εὐριπίδου :

ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶσι δ' οὔ.

ὃ ἐμιμήσατο ὁ Κωμικὸς Ἀντιφάνης ἐν τοῖς ἰάμβοις τοῖσδε :

ἐν πλησμονῇ γὰρ Κύπρις, ἐν δὲ τοῖς κακῶς
πράσσουσιν οὐκ ἔνεστιν Ἀφροδίτη βροτοῖς.

Ἀλλά, καὶ μὴ λαμβανομένης πρὸ ὀφθαλμῶν τῆς Ἀφροδίτης, τὰ κεφάλαια τοῦ βίου τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων, ἀγνοοῦσι τὰ διδάγματα τοῦ Σωκράτους καὶ ἄλλων φιλοσόφων ἢ καὶ ἥκιστ' αὐτῶν φροντίζουσιν, εἶνε ἡ ἐδωδὴ καὶ ἡ πόσις, εὐδαίμονας δ' ἑαυτοὺς ὑπολαμβάνουσιν, ἂν δαψιλῆ τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντες ἡδέως ἐσθίωσι καὶ πίνωσι. Κατὰ τούτους καὶ ὁ Ἄλεξις εἶπεν ὅτι ὁ μὴ σιτούμενος δὶς τῆς ἡμέρας καὶ μὴ ἀπολαύων ἀρκούντως τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν μόλις ζῇ ὡς ἀπολλὺς τὸ ἥμισυ τοῦ βίου διὰ τῆς μονοσιτίας. Καὶ οἱ φιλοσοφοῦντες δ' ἠδύναντο μὲν νὰ μὴ πτοῶνται λίαν περὶ τὰ ὄψα τὰ περιέργως παρεσκευασμένα, ἀλλὰ θὰ ἐδυσφόρουν πάντως, ἂν ἠναγκάζοντο νὰ ἐσθίωσιν ἅπαξ τῆς ἡμέρας καὶ νὰ μὴ μεταλαμβάνωσι δὶς τροφῶν ἢ ἁπλῶν ἢ καὶ ποικίλων τινῶν· καὶ πρὸς τὰ πέμματα δ' ἴσως πολλοὶ αὐτῶν οὐχὶ ἀηδῶς διέκειντο ὁμογνωμονοῦντες τῷ Δημώνακτι, ὅστις «ἐρομένῳ τινὶ εἰ καὶ αὐτὸς πλακοῦντας ἐσθίοι, οἴει οὖν, ἔφη, τοῖς μωροῖς τὰς μελίττας (συν)τιθέναι τὰ κηρία ;» (Λουκιαν. Βί. Δημών. 52). Ἐν τέλει παρατηροῦμεν ὅτι ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου συντεθέντι Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης κεῖται καὶ «Μονοτροφέω-ῶ, μέλλ. ήσω. Τρέφω τινὰ κατὰ μόνας (ξεχωριστὰ αὐτὸν μόνον). || .(οὐδ. αὐτοπθ.) τρώγω ἅπαξ τῆς ἡμέρας ἢ (;) ἑνὸς εἴδους φαγητόν, (Στράβ. Γ'. γ'.)» καὶ «Μονοτροφία (ἡ). τὸ τρέφειν ἢ τρέφεσθαι κατὰ μόνας (εἰς ξεχωριστὴν τράπεζαν) ἢ ἅπαξ τῆς ἡμέρας» (σελ. 868). Τίς ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ ῥήματος *μονοτροφῶ* ἐπ' ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν. Ἐν τοῖς Γεωγραφικοῖς τοῦ Στράβωνος σελ. 154 κεῖται «Λακωνικῶς διάγειν φασὶν ἀλειπτηρίοις χρωμένους δὶς καὶ πυρίαις ἐκ λίθων διαπύρων, ψυχρολουτροῦντας (γρ. *ψυχρολουτοῦντας)* καὶ μονοτροφοῦντας καθαρίως (Μειν. *καθαρείως)* καὶ λιτῶς». Εἶνε δὲ πολλῷ κάλλιον, νομίζομεν, νὰ ἐκληφθῇ τὸ *μονοτροφοῦντας* ἀντὶ τοῦ *μιᾷ τροφῇ* ἤτοι *ἑνὶ εἴδει τροφῆς χρωμένους* ἢ ἀντὶ τοῦ *ἅπαξ τῆς ἡμέρας ἐσθίοντας*. Τοῦ

ὀνόματος *μονοτροφία* ἔχομεν μαρτύριον τὸ ἐν τῷ Πολιτικῷ τοῦ Πλάτωνος σελ. 261 δ' «τήν γε μὴν τῶν ζῴων γένεσιν καὶ τροφὴν τὴν μέν τις ἂν ἴδοι *μονοτροφίαν* οὖσαν, τὴν δὲ κοινὴν τῶν ἐν ταῖς ἀγέλαις θρεμμάτων ἐπιμέλειαν». Πρόδηλον δ' εἶνε ὅτι διὰ τοῦ *μονοτροφίαν* δηλοῖ ὁ Πλάτων *τὴν κατὰ μόνας τροφήν*. Ἐν τοῖς ἑξῆς λέγει ὁ φιλόσοφος «ἀλλ' οὐ μὴν τόν γε πολιτικὸν εὑρήσομεν *ἰδιοτρόφον*, ὥσπερ βοηλάτην ἤ τινα ἱπποκόμον, ἀλλ' ἱπποφορβῷ τε καὶ βουφορβῷ μᾶλλον προσεοικότα (Κόβ. *προσεικότα)*».

Τῷ ἐπιθέτῳ *μόνος* ἰσοδυναμεῖ τὸ *οἶος*, ὅπερ παρὰ μόνοις τοῖς ποιηταῖς ἀπαντᾷ καὶ μάλιστα τοῖς ἐπικοῖς. Ἁρποκρατ. σελ. 219, 7 «*Οἶον*: — Δῆμοί εἰσιν ἐν τῇ Ἀττικῇ διττοὶ οὐδετέρως λεγόμενοι, καλοῦνται δὲ *Οἶον*. Κεκλῆσθαι δέ φησιν οὕτω Φιλόχορος ἐν τῇ Γ' διὰ τὸ μηδαμῶς οἰκητὸν τόπον ἔχειν ἀλλὰ μεμονῶσθαι· *τὸ γὰρ μόνον οἶον ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι*». Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ἁρποκρατίωνι καὶ «Λευκονοιεύς: Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀφόβου. *Λευκόνοιον* δῆμος τῆς Λεοντίδος, ὡς Διόδωρός φησιν» (σελ. 192, 11). Ἐν ἑνὶ τῶν κωδίκων εἶνε γεγραμμένον *Λευκώνιον*, ὁ δὲ Γ. Δινδόρφιος ὀρθὸν τοῦ ὀνόματος τύπον ὑπολαμβάνει τὸ *Λευκονόη*. Ἀλλ' ὁ Κόβητος λέγει (ἐν *Collect. Crit.* σελ. 179) «Mihi quidem nomen τοῦ δήμου fuisse videtur Λευκὸν Οἶον. Duo erant in Attica Δῆμοι appellati Οἶον a solitudine nomen habentes quasi μόνον, ἔρημον, ἐρημία. Tertius habebat a colore nomen Λευκὸν Οἶον, cuius δημότης vocatur Λευκονοεύς more Attico non Λευκονοιεύς. Phrynichus apud Schol. Aristoph. ad *Av.* 997.

τίς δ' ἔστιν ὁ μετὰ ταῦτα φροντίζων; Β. Μέτων
ὁ Λευκονοεύς. Α. ἐγῷδ', ὁ τὰς κρήνας ἄγων»

Καὶ τῷ Γ. Δινδορφίῳ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἁρποκρατίωνος φαίνεται ἀπόβλητος ἡ ἐκφορὰ *ΛευκονΟΙεύς*, ἀλλ' ἀποδείκνυται ὑγιῶς ἔχουσα ἐκ παλαιῶν Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν, ὡς θὰ παραστήσωμεν ἑτέρωθι (Πρβ. Κόκκιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 376). Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι ἐν τῇ Ἰλιακῇ Προσῳδίᾳ τοῦ Ἡρῳδιανοῦ φέρεται (Ἰλ. Λ, 24) «Φημὶ δὲ διὰ τὸ *Οἰός*· οὕτως γὰρ λέγεται δῆμος παρ' Ἀθηναίοις κατ' ὀξεῖαν τάσιν» (Πρβ. καὶ Ἀρκάδ. περὶ Τόν. σελ. 37, 14). Γράφει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος

σελ. 828, 17 «Τὸ *Οἰός*, δῆμος δέ ἐστιν Ἀττικῆς, ὀξυτόνως οὐκ ἔχει σύμφωνον πρὸ τοῦ ΟΣ. Ὁ δὲ ῥηθεὶς *Οἰὸς* ἔοικε καὶ *Οἰὴ* λέγεσθαι θηλυκῶς — Εἰ δὲ ἴσως ἄλλος δῆμός ἐστιν ὁ *Οἰὸς* καὶ ἄλλος ἡ *Οἰὴ*, ζητητέον ἑτέρωθεν». Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει καιρὸς νῦν νὰ ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα.

Ἐν Ἰλιάδος Α, στίχ. 198 κεῖται «*οἴῳ* φαινομένη· τῶν δ' ἄλλων οὔ τις ὁρᾶτο» καὶ ἐν Ω, στίχ. 148 καὶ 177 «*οἶον*, μηδέ τις ἄλλος ἅμα Τρώων ἴτω ἀνήρ». Ὡς δ' ἐλέχθη *μούνω ἄνευθ' ἄλλων* καὶ *μοῦνος ἀπ' ἄλλων*, οὕτω καὶ *οἶος ἄνευθ' ἄλλων* καὶ *οἶος - οἶον ἀπ' ἄλλων* (Ἰλ. Χ, 39 καὶ Ὀδ. Ι, 192 καὶ Ὕμν. εἰς Ἀφροδ. 76 καὶ 79). Πρβ. καὶ Σοφοκλ. Αἴ. 750 «Κάλχας μεταστὰς *οἶος Ἀτρειδῶν δίχα*». Τὸ *οἶος ἀπ' ἄλλων* εὕρομεν καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Καιβελίου ἐκδεδομένοις Ἐπιγράμμασι 444, 5· ἐποιήσατο δ' αὐτοῦ χρῆσιν καὶ ὁ Τριφιόδωρος στίχ. 224 (Ἴδε καὶ Οὐερνίκκιον εἰς *Τριφιόδ.* σελ. 391). Ἐλήφθη δὲ τὸ οὐδέτερον *οἶον* καὶ δίκην ἐπιρρήματος ὁμοίως τῷ *μόνον*, οἷον ἐν τῇ Θεογονίᾳ τοῦ Ἡσιόδου στίχ. 26 «ποιμένες ἄγραυλοι, κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες *οἶον*» (Ἴδε Λεννήπιον εἰς *Ἡσιόδ. Θεογ.* σελ. 146 κἑξ.). Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Ὀδυσσείας Μ, στίχ. 297 ἀντὶ τοῦ «ἦ μάλα δή με βιάζετε *μοῦνον* ἐόντα» ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Ζηνοδότου «βιάζεσθ' *οἶον* ἐόντα». Σχολ. σελ. 549, 27 Δινδ. «*βιάζετε*: Ζηνόδοτος *βιάζεσθ' οἶον ἐόντα*, οὐ νοήσας ὅτι ποιητικῶς ἐσχημάτισται» (Ἴδε Δυντζῆρον **De Zenod. Stud. Hom.** σελ. 77 καὶ Λαρόχην εἰς *Ὀδύσσ.* Τόμ. Α', σελ. 277). Ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι φέρεται *βιάζετε οἶον ἐόντα*, ὅπερ ἀπεδέξαντο ὅ τε Λαρόχης καὶ ὁ Ναύκιος. Εἶπε δ' ὁ Ὅμηρος καὶ *οἰόθεν οἶος*, οἷον Ἰλ. Η, 226 «νῦν μὲν δὴ σάφα εἴσεαι *οἰόθεν οἶος*» καὶ 39 «ἤν τινά που Δαναῶν προκαλέσσεται *οἰόθεν οἶος* ἀντίβιον μαχέσασθαι», περὶ οὗ γράφει ὁ Εὐστάθιος σελ. 663, 11 «Ὅρα δὲ — καὶ τὸ *οἰόθεν οἶος μαχέσασθαι* ἤγουν μονομαχῆσαι καὶ *οἶον πολεμίζειν* ἤγουν μόνον· οὔπω γὰρ τότε τὸ *μονομαχεῖν* ῥῆμα συνέκειτο οὐδὲ ὁ πρόμαχος». Τῷ Ὁμηρικῷ *οἰόθεν οἶος* ὅμοιον ὑπάρχει τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου «ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος, *μοῦνος μουνόθεν* τάδε αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης» (βιβλ. Α', 116). Ὁ Στείνιος γράφων σημείωσιν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο (*Ἡροδ.* Τόμ. Α', α', σελ. 139 ἐκδ. γ') ὑπερμαχεῖ σφοδρῶς τῆς γραφῆς *μοῦνος μουνωθέντα*. Ἀλλ' ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1883, σελ.

88 ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ἀληθὴς γραφὴ εἶνε *μοῦνος μουνόθεν* ἐπιφέρων «Μοῦνος μουνόθεν dicitur ut apud Homerum οἰόθεν οἶος, et in Attica μόνος πρὸς μόνον, μόνος μόνῳ, si quis *remotis arbitris* agit cum aliquo ut Astyages cum bubulco». Πρβ. Ἡσύχ. «*Οἰόθεν οἶος*: ἐκ μόνου μόνος, τουτέστι μόνος πρὸς μόνον». Ὁ Βαίριος προκρίνας τὴν μετοχὴν ἐξέδωκεν (*Ἡροδ*. Τόμ. Α', σελ. 248 ἐκδ. β') «ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος *μοῦνος, μουνωθέντα* τάδε αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης», ὁ δ' Ἐρουερδὴν παρέλαβε μὲν τὸ ἐπίρρημα, ἀλλ' ἔστιξεν ὧδε (*Ἡροδ*. Τόμ. Α', σελ. 92) «ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος *μοῦνος μουνόθεν*, τάδε αὐτὸν κτέ.».

Ἐσχηματίσθησαν δὲ καὶ ἐπιρρήματα *οἰόθι* καὶ *οἰαδόν*, ὧν τοῦτο μὲν εὑρέθη παρὰ τῷ Νικάνδρῳ, ἐκεῖνο δὲ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ Ῥοδίῳ καὶ τῷ Ἀράτῳ. Ἐν τοῖς εἰς Νίκανδρον Σχολίοις Θηρ. 148 φέρεται «Τὸ δὲ *οἰαδόν* ἐπιρρηματικῶς εἴρηται· γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ *οἶος* ὁ μόνος *οἰαδόν*, ὥσπερ ἐκ τοῦ μόνος *μοναδόν*». Καὶ τὸ *οἰωνός* ὑπελαμβάνετο πρότερον παράγωγον τοῦ *οἶος* παραβαλλόμενον πρὸς τὸ *κοινωνός* ἐκ τοῦ *κοινός* καὶ τὸ *υἱωνός* ἐκ τοῦ *υἱός*· ἐνομίζετο δ' ὅτι δηλοῦται ὑπὸ τοῦ *οἰωνός* κυρίως ὁ κατὰ μόνας πετόμενος ὄρνις, ὁποῖοι εἶνε οἱ γαμψώνυχες, ὡς παρετηρήθη καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν ταῖς περὶ τὰ Ζῷα Ἱστορίαις βιβλ. Α', α', 10 «γαμψώνυχον δ' οὐδὲν ἀγελαῖον». Ὁ Μέγας Ἐτυμολόγος γράφει σελ. 619, 39 «Οἰωνός: ὄρνις ὁ γύψ· παρὰ τὸ οἰῶ τὸ μονῶ γίνεται· φασὶ γάρ τινες ὅτι καὶ χωρὶς μίξεως πέφυκε πολλάκις τίκτειν ἐξ ἀνέμου καὶ θερμασίας καὶ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων». Μωρολογεῖ ὁ Μέγας Ἐτυμολόγος. Ἐν τοῖς Κραμ. Ὀξ. Ἀνεκδότοις Τόμ. Α', σελ. 331, 7 λέγεται ὅτι ὁ οἰωνὸς ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο διὰ τὴν μονότητα καὶ τὸ μὴ συναγελάζεσθαι ἑτέρῳ ζῴῳ. Πρβ. καὶ Σχολ. εἰς Ὀππιαν. Ἀλ. Α', 29 (σελ. 262, 48 Διδ.). Ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην τῶν καθ' ἡμᾶς ἐτυμολόγων τὸ *οἰωνός* προῆλθεν ἐκ τῆς ῥίζης *οἰ* = *ὀϜι* = *ἀϜ-ι* (Ἴδε Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 391 ἐκδ. ε' καὶ Βανισέκιον ἐν *Etym. Wœrterb.* σελ. 70).

Ὡς δ' ἐκ τοῦ *μοῦνος*-*μόνος* παρήχθη τὸ ῥῆμα *μουνόω* καὶ *μουνοῦμαι*-*μονοῦμαι*, οὕτως ἐκ τοῦ *οἶος* τὸ *οἰοῦμαι*. Ἀπαντῶσι δ' ἀμφότερα ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι κατ' ἀόριστον, *μούνωσε*-*μουνω-*

θέντα-*μονωθείς* καὶ *οἰώθη*, οἷον Ὀδ. Π, 117 «ὧδε γὰρ ἡμετέρην γενεὴν *μούνωσε* Κρονίων· μοῦνον Λαέρτην Ἀρκείσιος υἱὸν ἔτικτεν, μοῦνόν τ' αὖτ' Ὀδυσῆα πατὴρ τέκεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς μοῦνον ἔμ' ἐν μεγάροισι τεκὼν λίπεν οὐδ' ἀπόνητο» καὶ Ο, 386 «ἤ σέ γε *μουνωθέντα* παρ' οἴεσιν ἢ παρὰ βουσὶν ἄνδρες δυσμενέες νηυσὶν λάβον» καὶ Ἰλ. Λ, 470 «δείδω μή τι πάθῃσιν ἐνὶ Τρώεσσι *μονωθείς*» καὶ 401 «*οἰώθη* δ' Ὀδυσεὺς δουρικλυτός» καὶ Ζ, 1 «Τρώων δ' *οἰώθη* καὶ Ἀχαιῶν φύλοπις αἰνή». Ἡσύχ. «*Οἰώθη*: ἐμονώθη». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 619, 45 καὶ Εὐστάθ. σελ. 621, 32. Ἐγένετο δὲ καὶ ἑτέρα ἐξήγησις τοῦ *οἰώθη*, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν εἰς Ἰλιάδα Σχολίων Τόμ. Γ', σελ. 274, 20 «Ἐμονώθη δὲ ἡ μάχη τῆς τῶν θεῶν συμμαχίας οὕτως — Τινὲς δὲ τὸ *οἰώθη* ἀντὶ τοῦ *ἰσώθη*, *ὡμοιώθη*». Ἀλλ' ὅτι ἡ ἐκδοχὴ αὕτη ἔχει πλημμελῶς καὶ αὐτόθεν φανερὸν εἶνε καὶ ἐκ τοῦ ἐν Ἰλιάδος Λ, στίχ. 401 χωρίου σαφῶς ἀποδείκνυται. Τοῦ ῥήματος *μουνοῦμαι* παρέχει ἡμῖν μαρτύρια καὶ ὁ Ἡρόδοτος, οἷον βιβλ. Η', 123: *ἐμουνοῦντο* καὶ βιβλ. Ϛ', 75: *μουνωθέντα* καὶ βιβλ. Δ', 113: *μουνωθεισέων* καὶ βιβλ. Α', 102 καὶ Ϛ', 15: *μεμουνωμένοι*. Ἔλεγον δὲ καὶ οἱ Ἀττικοὶ *μονοῦμαι* ἔν τε τοῖς ποιήμασι καὶ τοῖς καταλογάδην συγγράμμασι καὶ οἱ μεταγενέστεροι· εὑρέθη δὲ καὶ τὸ σύνθετον *ἀπομονοῦμαι* ἔν τε τῷ δοκίμῳ καὶ τῷ ἀδοκίμῳ ἑλληνισμῷ. Παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ Ἰφιγ. Αὐλ. 669 κεῖται «μόνη, μονωθεῖσ' ἀπὸ πατρὸς καὶ μητέρος», ᾧ ὅμοιον τὸ ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Γ', 47 «ἡ δὲ μονωθεῖσα ἀπ' ἀνδρὸς χήρα καὶ ὁ μονωθεὶς ἀπὸ γυναικὸς χῆρος». Ὁ Πολύβιος ἐποιήσατο χρῆσιν καὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ τύπου βιβλ. Ε', ιϛ', 10 «*μονώσαντες* τὸν Φίλιππον». Πρβ. καὶ Ἀνθολ. Παλατ. Θ', 451 «ἐνὶ σπήλυγγι βαθείῃ *μουνώσας* βαρύποτμον» καὶ Συλλ. Ἐπιγρ. Ἑλλην. 9683, Τόμ. Δ', σελ. 545. Ἐσχηματίσθη δ' ἐκ τοῦ *μονοῦμαι* καὶ ὄνομα *μόνωσις*. Ὑπῆρξε δὲ καὶ ῥῆμα τῆς δευτέρας συζυγίας τῶν περισπωμένων ἐκ τοῦ *οἶος* παρηγμένον, ὡς δηλοῖ τὸ παρ' Ἡσυχίῳ «*Οἰῶντα*: μονάζοντα». Ἔχει δ' ἀμετάβατον σημασίαν τὸ *οἰάω*-*ῶ*, ὡς τὸ *γανάω*-*ῶ* καὶ *ῥυπάω*-*ῶ* καὶ *μαργάω*-*ῶ* καὶ *ναρκάω*-*ῶ*. Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ «*Οἰνῶντα*: μονήρη», ὅπερ ἀδιάφθορόν τινες ὑπολαμβάνουσι παραβάλλοντες πρὸς τὸ *οἰνίζειν* καὶ τὸ *οἰνή*, ἃ ὁ αὐτὸς λεξικογράφος μνημονεύει λέγων «*Οἰνίζειν*: τὸ μονάζειν. Κατὰ γλῶσ-

σαν» καὶ «*Οἴνη*: —καὶ κυβευτικὸς λέγεται βόλος, ὁ κενὸς καὶ ἀντικείμενος τῷ ἑξίτῃ». Γράφει δὲ καὶ ὁ Πολυδεύκης βιβλ. Ζ', 204 «ὃν καὶ Κῖον (Κεῖον) ἐκάλουν καὶ *οἰνὸν* καὶ *οἰνήν*· ἔστι δὲ *οἰνὴ* παρὰ τοῖς Ἴωσι μονάς» (Ἴδε Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 320 ἐκδ. ε' καὶ Ἴμμισχον ἐν *Leipz. Stud.* Τόμ. Η', σελ. 310. Πρβ. καὶ Σμιδίτιον εἰς *Ἡσύχ.* Τόμ. Γ', σελ. 188 καὶ Ναύκιον ἐν *Ἀποσπ. Τραγ.* σελ. 588,54 καὶ Δοιδερλῖνον ἐν *Ὁμηρ. Γλωσσ.* § 2081). Ἐν τοῖς Στοιχείοις τοῦ Λοβεκκίου Τόμ. Α', σελ. 43 ἀναγινώσκεται ὀρθῶς ἴσως διὰ τοῦ Α *οἰνάζειν* ἀντὶ τοῦ *οἰνίζειν* (Πρβ. *μονάζειν* καὶ *ἐρημάζειν*), παραπήγνυνται δὲ τῷ *οἰνός-οἰνή* ὡς συγγενῆ τὸ *unio* καὶ *uncia* καὶ γίνεται ἐν τῇ σημειώσει μνεία τοῦ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ «*Ἴγγια*: εἷς. Πάφιοι» παροξυτόνως ἐκφερομένου, *ἰγγία* (Πρβ. καὶ Κούρτιον ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ σελ. 713). Ὁ Σμιδίτιος ποιεῖται εἰς τὸ τοῦ Ἡσυχίου «*Ἴττον*: ἕν. Κρῆτες» τὴν παρατήρησιν τήνδε· «Et haec glossa et quam supra habuimus ἴγγια· εἷς Πάφιοι suspectae mihi sunt» (Τόμ. Β', σελ. 376). Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ γνώμη, καθ' ἥν, γραφομένου *ἐν* ἀντὶ τοῦ *ἕν*, ἐκλαμβάνεται τὸ *ἴττον* ἴσον τῷ *ἔν-τον* ἤτοι *ἐντός*, *ἔνδον* (Ἴδε Σμιδίτιον ἐν *Addend.* σελ. 32. Πρβ. καὶ Βαυναακκίους *Die Inschr. von. Gort.* σελ. 45 καὶ περὶ τοῦ *ἴγγια* Γρασβεργῆρον *Stud .z. d. Griech. Ortsn.* σελ. 267).

Ἐσχηματίσθησαν καὶ σύνθετα ἐκ τοῦ *οἶος* ὀνόματα ἴδια τοῦ ποιητικοῦ λόγου ὄντα. Ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι φέρεται *χώρῳ ἐν οἰοπόλῳ* (Ἰλ. Ν, 473 καὶ Ρ, 54) καὶ *σταθμῷ ἐν οἰοπόλῳ* (Ἰλ. Τ, 377) καὶ *ἐν οὔρεσιν οἰοπόλοισιν* (Ἰλ. Ω, 614) καὶ *ἐν οἰοπόλοισιν ὄρεσσιν* (Ὀδ. Λ, 574)· ἱκανὴ δὲ περὶ τοῦ πράγματος διάληψις ἐγένετο ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ τοῦ Ἐβελιγγίου Τόμ. Β', σελ. 39. Κεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Πινδάρῳ Πυθ. Δ', 28 «τουτάκι δ' *οἰοπόλος* δαίμων ἐπῆλθεν», οὗ γίνεται ἐξήγησις ἐν τοῖς Σχολίοις (σελ. 347 Βοικχ.) διὰ τοῦ *ὁ μόνος ἀναστρεφόμενος*. Τὸ ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου βιβλ. Δ', στίχ. 1322 «*οἰοπόλοι* δ' εἰμὲν χθόνιαι θεαὶ αὐδήεσσαι» ἐκλαμβάνεται ἐν τοῖς Σχολίοις (σελ. 521, 22 Κειλ.) ἀντὶ τοῦ *περὶ τὰς οἶς πολοῦσαι*· ἀλλὰ τὴν ὀρθὴν ἐκδοχὴν διδάσκει αὐτὸς ὁ Ἀπολλώνιος λέγων ἐν στίχ. 1333 «ἵλατ', *ἐρημονόμοι* κυδραὶ θεαί». Περὶ τοῦ ἀπαντῶντος ἐν τῷ εἰς Ἑρμῆν Ὁμηρικῷ

Ὕμνῳ στίχ. 314 «ἐρίδαινον Ἑρμῆς τ' *οἰοπόλος* καὶ Λητοῦς ἀγλαὸς υἱός» σημειοῦται ὁ Ματθίας ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὁμηρικῶν Ὕμνων σελ. 269 «οἰοπόλος Ἑρμῆς (non, ut Ilgen, *ovium custos*, sed) *in desertis, solitariis, locis versans*, tanquam fur. De voce vid. Brunk. ad Apoll. Rh. IV, 1322 ubi οἰοπόλοι θεαὶ sunt, *quae colunt* campos, *sola* que *rura* deae». Ὁ Βαυμειστῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὁμηρικῶν Ὕμνων σελ. 223 γράφει «Mercurius οἰοπόλος utrum interpretandus sit *ovium custos* (quia infra 570 cura ovium ei committitur), an *solitariis locis versans* (tanquam fur, Matth.), non diiudico» (Πρβ. καὶ Γεμόλλιον εἰς *Ὁμηρ. Ὕμν.* σελ. 232). Ἡμεῖς ἀποκλίνομεν πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Ματθίου εὐλογωτέραν αὐτὴν εὑρίσκοντες. Πρβ. Ἡσύχ. «*Μονοβάτας*: κλέπτης». Τὴν ἔννοιαν τοῦ *οἰῶν νομέως* ἤτοι *ποιμένος* ἔχει κατά τινας ἡ προκειμένη λέξις καὶ ἐν τῇ τοῦ Κολούθου Ἁρπαγῇ Ἑλένης στίχ. 308 «ἤθελον ἀθανάτων δαιδάλματα κεῖνα νοῆσαι καὶ νομὸν *οἰοπόλοιο* λιγύπνοον Ἀπόλλωνος, ἔνθα θεοδμήτοισι παρὰ προμολῇσι πυλάων *εἰλιπόδεσσιν* ἐφέσπετο *βουσὶν* Ἀπόλλων». Ἀλλὰ κάλλιον ἡμῖν φαίνεται νὰ νοηθῇ ἀντὶ τοῦ *μόνου ἀναστρεφομένου* ἢ *βόσκοντος*. Φέρεται δὲ καὶ γραφὴ *οἰονόμοιο*, ἣν προύκρινάν τινες. Ἐκ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος παρήχθη ῥῆμα *οἰοπολῶ*, περὶ οὗ ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Ε', σελ. 1825. Ἐν ἐπιγράμματι τοῦ Σιμωνίδου παρὰ Πολυδ. Ε', 48 εὑρίσκομεν γεγραμμένον «Κιθαιρῶνός τ' *οἰονόμοι* σκοπιαί». Ἀναγινώσκει δ' ὁ Βέργκιος (*Ποιητ. Λυρ.* Τόμ. Γ', σελ. 477 ἐκδ. δ') καὶ ἐν ἐπιγράμματι τῆς Ἀνύτης (Ἀνθολ. Παλ. Ις', 291) «θέτο—δῶρον ὑπὸ σκοπιᾶς Θεύδοτος *οἰονόμου*» ἀντὶ τοῦ *οἰονόμος*, ἐπάγων ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ αὐτὴ ποιήτρια εἶπεν ἐν ἑτέρῳ ἐπιγράμματι (Ἀνθολ. Παλ. Ις', 231) «κατ' *οἰόβατον* δάσκιον ὕλην». Περὶ τοῦ ἐν ἐπιγράμματι Λεωνίδου τοῦ Ταραντίνου (Ἀνθολ. Παλ. Ις', 230) «μὴ σύ γ' ἐπ' *οἰονόμοιο* περίπλεον ἰλύος ὧδε τοῦτο χαραδραίης θερμὸν» ἐποιήσατο λόγον ὁ Σχαιφῆρος ἐν τῷ περὶ Ἐλλείψεων βιβλίῳ τοῦ Βοσίου (σελ. 505). Ὁ Λοβέκκιος μεταγράφει ἐν τοῖς Παραλειπομένοις (σελ. 313): *ἀπ' οἰονόμοιο—χαραδραίης*, προστιθεὶς ὅτι ὁμοιότατον τούτῳ ὑπάρχει τὸ τοῦ Νόννου Διον. ΙΕ', 175: *ἐρημονόμῳ παρὰ πέζῃ (πέτρῃ)*. Ἀλλὰ νῦν εἶνε παρὰ τῷ Λεωνίδᾳ ἀποδεδεγμένη ἡ γραφὴ «μὴ σύ γε *ποιονόμοιο* περίπλεον κτέ.». Ἐλέ-

χθη δὲ καὶ «ποῖον πανόπτην *οἰοβουκόλον* λέγεις;» καὶ «αἰγίλιψ, ἀπρόσδεικτος, *οἰόφρων*, κρεμάς, γυπιὰς πέτρα» ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου ἐν Ἱκέτισι στίχ. 304 καὶ 795 καὶ «εἰ δ' ἄνδρ' ἕν' *οἰόζωνον* αὐδήσει» καὶ «νῦν δ' αὖ φρενῶν *οἰοβώτας* φίλοις μέγα πένθος ηὕρηται» ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους ἐν Οἰδίποδι Τυράννῳ στίχ. 846 καὶ ἐν Αἴαντι στίχ. 614. Πρβ. καὶ *οἰόγαμος - μονόγαμος*, *οἰόκερως - μονόκερως*, *οἰοπέδιλος - μονοπέδιλος*· ἔτι δὲ *οἰοφυσίτης - μονοφυσίτης*. Ἐφραίμ. 969 «*οἰοφυσίτης* τάλας» καὶ 1430 «ἀχρεῖος *οἰοφυσίτης* τάλας» καὶ 1449 «καθελόντων πάντας *οἰοφυσίτας*» καὶ ἀλλαχοῦ. Ὁ Ἡσύχιος γράφει «*Οἰοβίοισι*: μονοβίοις» καὶ «*Οἰόζωνον*: μονόστολον». Τοῦ *οἰόζωνος* ἐμνήσθη καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 777, 17· ἔχει δ' ὁ λόγος αὐτοῦ ὧδε· «εὔζωνον ὁδοιπόρον λέγοντες τὸν ἀβαρῆ καὶ ἐπέκεινα τοῦ ἐλαφροῦ ἱματισμοῦ, ζώνῃ μόνῃ σφιγγόμενον· διὸ καὶ *μονόζωνος* ὁ τοιοῦτος ἐρρέθη που, ὡσαύτως δὲ καὶ *οἰόζωνος*» (Ἴδε Βλαϋδέσιον εἰς *Σοφοκλ.* Τόμ. Α', σελ. 118 καὶ Ἐρουερδῆνα εἰς *Σοφ. Οἰδ. Τύρ.* σελ. 144). Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Οὐελκήρου γενομένῃ Συλλογῇ Ἐπιγραμμάτων σελ. 112 ἀπαντᾷ «*μουνογενῆ* καὶ παρθένον» καὶ «ἔτι παρθένος, *οἰογένεια*». Τὸ *οἰογένεια* εἶνε ὁμοίως ἐσχηματισμένον τῷ *μουνογένεια*, *ἠριγένεια*, *ἀφρογένεια*, *Τριτογένεια*, κτλ., περὶ ὧν ἀλλαχοῦ. Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ μὲν Ἀπολλωνίῳ τῷ Ῥοδίῳ βιβλ. Γ', 847 φέρεται «Κούρην *μουνογένειαν*», ὡς καὶ παρὰ τῷ Ψευδορφεῖ Ὕμν. ΚΗ', 1 «Περσεφόνη—*μουνογένεια* θεά», παρὰ δὲ τῷ Παυσανίᾳ βιβλ. Α', λα', 4 κεῖται «ναὸς δὲ ἕτερος ἔχει βωμοὺς Δήμητρος Ἀντισιδώρας—καὶ Κόρης *πρωτογόνης*», ἀνθ' οὗ ἐν ἐπιγράμματι μνημονευομένῳ ἐν βιβλ. Δ', α', 8 εἶνε γεγραμμένον «*πρωτογόνΟΥ* Κούρας».

Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ *οἰοχίτων* ἐν Ὀδυσσείας Ξ, στίχ. 489 «ἀλλά με χεῖμα δάμναται· οὐ γὰρ ἔχω χλαῖναν· παρά μ' ἤπαφε δαίμων *οἰοχίτων'* ἔμεναι (ἴμεναι)». Εὐστάθ. σελ. 1770, 35 «οὐ γὰρ ἔχω χλαῖναν ἀλλ' ἐκ δαίμονος *οἰοχίτων* εἰμί, τουτέστι *μόνον ἔχω χιτῶνα*». Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἡσύχιος «*Οἰοχίτων*: δίχα ἱματίου ἢ μονοχίτων ἢ προβατοχίτων». Περὶ τούτου ποιούμενος λόγον ὁ μακαρίτης Οἰκονομίδης ἐν τῇ Λοκρικῆς Ἀνεκδότου Ἐπιγραφῆς Διαφωτίσει σελ. 14 γράφει «Τοῦτο δὲ τὸ μόριον *ο* μετὰ τῆς *οι* κεκραμένον εἰς *οι* λανθάνει πιθανῶς ἐν τῷ παρὰ τῷ αὐτῷ γλωσσογράφῳ *οἰόμενον*, *οὐκ εἰ-*

δότα, νομίζοντα, καὶ ἔτι πιθανώτερον ἐν τῷ *οἰοχίτων, δίχα ἱματίου*, ἢ *μονοχίτων*, ἢ *προβατοχίτων*, ἔνθα ἡ λέξις, διὰ τὸ στερητικὸν ὁ τὸ μετὰ τοῦ *οἶος (=μόνος, εἷς)* κεκραμένον εἰς τὸ *οἶος (=οὐδείς)*, παρέχουσα σύνθεσιν οὐ πολὺ διάφορον τῆς τοῦ Ὁμηρικοῦ *οὐδενόσωρος*, καὶ δηλοῦσα κυρίως τὸν *οὐδένα ἔχοντα χιτῶνα*, ἀποχρώντως δικαιολογεῖ τὴν ἄλλως ἀκατάληπτον ἐξήγησιν *δίχα ἱματίου*, ἐν ᾧ αἱ λοιπαὶ δύο *μονοχίτων* καὶ *προβατοχίτων* εἰσὶν οἴκοθεν φανεραί». Ἄνευ τῆς δεούσης ἐπιστάσεως εἶνε ταῦτα ὑπὸ τοῦ Οἰκονομίδου εἰρημένα. Ὁ ἀνὴρ οὔτ' ἀνεπιστήμων ἦτο οὔτ' ἀσύνετος· οὐδαμῶς δ' ἀμφιβάλλομεν ὅτι, ἂν προσηκόντως ἐβασάνιζε τὰ ἑαυτοῦ διανοήματα, θ' ἀνεφώνει τὸ Εὐριπίδειον «ψευδεῖς ὄνειροι, χαίρετ'· οὐδὲν ἦστ' ἄρα». Τίς καὶ εὐεπίφορος ὢν εἰς παραδοχὴν πλασμάτων ἢ χαίρων ὁπωσδήποτε τοῖς φαντάσμασι δύναται εὐκόλως νὰ πεισθῇ ὅτι προηνέχθησάν ποτε ὑφ' Ἑλληνικῶν στομάτων τύποι συναληλιμμένοι *οἰόμενος* (=ὁ+οἰόμενος» καὶ *οἶος* (=ὁ+οἶος); Ὁ Ἡσύχιος ἐξηγούμενος τὸ *οἰόμενον* διὰ τοῦ *οὐκ εἰδότα* εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν διαφορὰν τῶν ῥημάτων *οἴομαι-οἶμαι* καὶ *οἶδα*, ἅτινα φυσικὸν ἦτο καὶ ν' ἀντιδιαιρῶνται ἀλλήλοις, ὡς ἐν Ὀδυσσείας Π, στίχ. 475 «καί σφεας *ὠΐσθην* τοὺς ἔμμεναι, οὐδέ τι *οἶδα*». Εὐστάθ. σελ. 1808, 55 «ἔνθα καὶ ὅρα διαφορὰν τοῦ *ὠΐσθην* καὶ τοῦ *οἶδα*· τὸ μὲν γὰρ *οἶδα* πρὸς ἀκρίβειαν, τὸ δὲ *ὠΐσθην* πρὸς νόμισιν». Παραλαβὼν δ' ὁ Ἡσύχιος εἰς ἐξήγησιν τοῦ *οἰοχίτων* τὸ *δίχα ἱματίου* ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὸν ἠμφιεσμένον χιτῶνα μόνον, ὡς ἐδήλωσε διὰ τοῦ *μονοχίτων*, οὐχὶ δὲ καὶ ἱμάτιον. Τίς δὲ καὶ ὀλίγον περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα χρόνον διατρίψας ἀγνοεῖ τὴν διαφορὰν τῶν λέξεων *χιτών* καὶ *ἱμάτιον*; Τρία μόνα παραδείγματα νῦν μνημονεύομεν, τὸ μὲν ἐκ τῶν τοῦ Μουσωνίου παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. Α', 84 «καὶ τὸ μὲν ἑνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τοῦ δεῖσθαι δυοῖν προτιμητέον, τοῦ δ' ἑνὶ χρῆσθαι *χιτῶνι* τὸ μηδενὶ ἀλλὰ *ἱματίῳ* μόνον», τὸ δ' ἐκ τοῦ Λυκούργου τοῦ Πλουτάρχου κεφ. Ιϛ', 6 «γενόμενοι δὲ δωδεκαετεῖς ἄνευ *χιτῶνος* ἤδη διετέλουν ἓν *ἱμάτιον* εἰς τὸν ἐνιαυτὸν λαμβάνοντες», τὸ δ' ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου βιβλ. ΙΑ', κϛ', 5 «αὐτὸς δὲ οὐ μόνον τῶν ὅπλων γυμνὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἦλθεν ἀλλὰ καὶ *ἀχίτων ἐν ἱματίῳ* προσελθὼν ἀπελογίσατο κτέ.». Ὀλίγους δ' ἴσως λανθάνει ὅτι ὁ χιτῶνα μόνον ἐνδεδυκὼς ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων

καὶ *γυμνός*. Ὁ Ἀριστοφάνης λέγει ἐν Νεφέλαις στίχ. 497:

> Σωκρ. Ἴθι νυν κατάθου θοἰμάτιον. Στρεψ. Ἠδίκηκά τι;
> Σωκρ. Οὔκ, ἀλλὰ γυμνοὺς εἰσιέναι νομίζεται.

καὶ στίχ. 964:

> Εἶτα βαδίζειν ἐν ταῖσιν ὁδοῖς εὐτάκτως ἐς κιθαριστοῦ
> τοὺς κωμήτας γυμνοὺς ἀθρόους, κεἰ κριμνώδη κατανίφοι.

καὶ στίχ. 987:

> σὺ δὲ τοὺς νῦν εὐθὺς ἐν ἱματίοισι διδάσκεις ἐντετυλίχθαι.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε εὔκαιρον νῦν νὰ μηκύνωμεν τὸν περὶ τῶν τοιούτων λόγον. Τοῦ *μονοχίτων*, ὑφ' οὗ σημαίνεται ὁ φορῶν χιτῶνα μόνον, μαρτύρια παρατιθέμεθα τάδε. Ἀθήν. σελ. 576 ϛ' «Πολύβιος — Κλεινοῦς φησι τῆς οἰνοχοούσης αὐτῷ εἰκόνας πολλὰς ἀνακεῖσθαι κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν *μονοχίτωνας* καὶ ῥυτὸν ἐχούσας ἐν ταῖς χερσίν» (Πρβ. καὶ σελ. 425 ϛ' καὶ Εὐστάθ. σελ. 1402, 43) καὶ σελ. 589 ϛ' «Πυθαίνετος — Περίανδρόν φησιν ἐξ Ἐπιδαύρου τὴν Προκλέους θυγατέρα Μέλισσαν ἰδόντα Πελοποννησιακῶς ἠσθημένην (ἀναμπέχονος γὰρ καὶ *μονοχίτων* ἦν καὶ ᾠνοχόει τοῖς ἐργαζομένοις) ἐρασθέντα γῆμαι». Διόδωρ. Σικελ. ΙΖ', λε', 5 «αἱ γὰρ πρότερον — γυμνὸν μέρος τοῦ σώματος οὐδὲν φαίνουσαι τότε *μονοχίτωνες* καὶ τὰς ἐσθῆτας περιρρήττουσαι μετ' ὀδυρμῶν ἐκ τῶν σκηνῶν ἐξεπήδων». Λουκιαν. Κρονοσ. 11 «ὡς τὴν πενίαν δυσχεραίνοιμι οὐ κατὰ τὴν ὥραν *μονοχίτων* ὤν» (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Ε', σελ. 1190). Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς Ζητήμασι τοῦ Πορφυρίου σελ. 27, 27 Σραδ. «ἀπρεπὲς εἶναι δοκεῖ τὴν χλαῖναν ἀποβαλόντα *μονοχίτωνα* θεῖν τὸν Ὀδυσσέα διὰ τοῦ στρατοπέδου». Ἐν τῇ Ἑκάβῃ τοῦ Εὐριπίδου στιχ. 933 ἀπαντᾷ «λέχη δὲ φίλια *μονόπεπλος* λιποῦσα, Δωρὶς ὡς κόρα, κτέ.», περὶ οὗ εἶνε γεγραμμένον ἐν τοῖς παλαιοῖς εἰς Εὐριπίδην Σχολίοις Τόμ. Α', 450, 4 Δινδ. «*Μονόπεπλος*: αἱ Λακεδαιμόνιαι γυναῖκες ἐν τοῖς ἀγῶσι *μονοχίτωνες* ἦσαν πόρπας ἐφ' ἑκατέρου τῶν ὤμων ἔχουσαι· ὅθεν καὶ δωριάζειν τὸ γυμνοῦσθαι Ἀνακρέων φησί». Ἀλλ' ἐν σελ. 451, 1 κεῖται «Δωρὶς ὡς κόρα: αἱ Λακεδαιμόνιαι κόραι διημερεύουσιν ἄζωστοι καὶ *ἀχίτωνες*, ἱματίδιον ἔχουσαι πεπορπημένον ἐφ' ἑκατέρου τῶν ὤμων — καὶ τῶν ἐν ταῖς ἀρχαίαις γραφαῖς οὐκ ὀλίγα οὕτως ἔσταλται. Καὶ δωριάζειν τὸ γυμνουμένας φαίνεσθαι τὰς γυναῖκας. Ἀνακρέων· ἐκδῦσα χιτῶνα δωριάζειν».

Περὶ τοῦ *ἐφ' ἑκατέρου τῶν ὤμων* ἐγένετο ὑφ' ἡμῶν λόγος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν σελ. 23-4. Ἄξια παραθέσεως εἶνε καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου γεγραμμένα ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 975, 37 «Αἴλιος γοῦν Διονύσιος δωριάζειν φησὶ τὸ παραφαίνειν καὶ παραγυμνοῦν πολύ τι τοῦ σώματος· αἱ γὰρ κατὰ Πελοπόννησον, φησί, κόραι διημέρευον ἄζωστοι καὶ *ἀχίτωνες*, ἱμάτιον μόνον ἐπὶ θατέρᾳ ἐπιπεπορπημέναι. Καὶ ὅρα ἐνταῦθα διαφορὰν χιτῶνος καὶ ἱματίου. Παυσανίας δὲ καὶ αὐτὸς δωριάζειν φησὶ τὸ παραγυμνοῦσθαι· Δωρικὸν γάρ, φησί, τὸ παραφαίνειν τὸ σῶμα διὰ τὸ μηδὲ ζώνας ἔχειν, τὸ πολὺ δὲ χιτῶνας φορεῖν, ἐν δὲ Σπάρτῃ καὶ τὰς κόρας γυμνὰς φαίνεσθαι. Καὶ ὅρα ὡς ὁ Διονύσιος μὲν ἀπέφησε τῶν Δωριάδων τὸ χιτωνοφορεῖν, Παυσανίας δὲ χιτῶνας φορεῖν αὐτὰς ἔφη, πλὴν οὐκ ἀεὶ ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ». Πρβ. καὶ Ἀποσπ. Φιλοσ. Μουλλ. Τόμ. Α', σελ. 546 «αὐτίκα Λακεδαιμονίοις τὰς κόρας γυμνάζεσθαι ἀχειριδώτως καὶ *ἀχίτωνας παρέρπειν* καλόν» (Ἴδε καὶ Βαλκενάριον ἐν *Σημειώσ. εἰς Ἡρόδ.* Ε', 87, σελ. 634 Οὐεσσ. καὶ Σνειδεβῖνον εἰς *Ἰβύκ. Ἀποσπ.* ΜΘ', σελ. 208 κἑξ.). Ὡς δ' ἐλέχθη *οἰοχίτων*, οὕτω καὶ *οἰέανος* ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου βιβλ. Γ', 646 «ἦ ῥα καὶ ὀρθωθεῖσα θύρας ὤϊξε δόμοιο νηλίπος, *οἰέανος*».

Τὴν κατ' ἔννοιαν ὁμοιότητα τῶν λέξεων *εἷς* καὶ *μόνος* πᾶς τις εὐκόλως συνορᾷ. Ὅταν που εἶνε *ἕν* τι, ἀλλὰ μὴ δύο ἢ πλείονα, οὐδὲν κωλύει νὰ ῥηθῇ *μόνον*· ὅταν δ' ὑπάρχῃ πού τι *μόνον*, ἄνευ ἄλλου ἢ ἄλλων, δύναται εὐλόγως νὰ νοηθῇ ὡς *ἕν*. *Μόναρχος* λέγεται ὅστις ἄρχει μόνος, οὐδένα ἄλλον ἔχων κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς· ἀλλ' ὅταν ἄρχῃ τις μόνος, εἷς τότ' εἶνε ὁ ἄρχων, οὐχὶ δύο ἢ πλείονες. Ὁ Ὅμηρος εἶπεν ἐν Ἰλιάδος Β, στίχ. 204 «οὐκ ἀγαθὸν *πολυκοιρανίη*· *εἷς* κοίρανος ἔστω, *εἷς* βασιλεύς». Πρβ. καὶ *πολυαρχία*. Ἐν τῷ Ἀγαμέμνονι τοῦ Αἰσχύλου ἀπαντᾷ στίχ. 43 «*διθρόνου* Διόθεν καὶ *δισκήπτρου* τιμῆς ὀχυρὸν ζεῦγος Ἀτρείδαιν» καὶ στίχ. 109 «ὅπως Ἀχαιῶν *δίθρονον* κράτος κτέ.», δι' ὧν σημαίνεται τὸ ἐναντίον τοῦ ἐν ταῖς Ἱκέτισι στίχ. 374 «*μονοσκήπτροισι* δ' ἐν θρόνοις πᾶν ἐπικραίνεις». Ὡς δὲ γίνεται ἀντίθεσις τοῦ *εἷς* πρὸς τὸ *πολλοί*, οὕτω καὶ τοῦ *μοῦνος* - *μόνος*, οἷον Ἰλ. Δ, 388 «*μοῦνος* ἐὼν *πολέσιν* μετὰ Καδμείοισιν». Ἐν τῇ Θεογονίᾳ τοῦ Ἡσιόδου κεῖται στίχ. 143:

μοῦνος δ' ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐνέκειτο μετώπῳ·
Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ' ἄρα σφέων
κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἕεις ἐνέκειτο μετώπῳ.

ἐν δὲ τοῖς Ἔργοις αὐτοῦ ἀπαντᾷ στίχ. 11:

οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην Ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν
εἰσὶ δύω.

Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Πινδάρου Πυθ. Θ', 84 «τέκε οἱ καὶ Ζηνὶ μιγεῖσα δαΐφρων ἐν *μόναις ὠδῖσιν* Ἀλκμήνα διδύμων κρατησιμάχον σθένος υἱῶν», εἰς ὃ φέρεται τόδε τὸ σχόλιον· «ἐν *ἑνὶ* τόκῳ καὶ *μιᾷ* ὠδῖνι» (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν *Elem.* Τόμ. Α', σελ. 43 καὶ Φ. Σμιδίτιον ἐν *Krit. Stud. z. d. Griech. Dram.* Τόμ. Α', σελ. 103 κἑξ.).

Εὑρίσκεται δὲ πολλάκις τῷ *εἷς* προσκείμενον τὸ *μοῦνος - μόνος* ἢ ἐνίοτε τὸ ἰσοδυναμοῦν αὐτῷ *οἶος*. Ὅτι δὲ τοῦτο γίνεται πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἐννοίας, ἵνα τρανῶς μηνύηται ὅτι περὶ *ἑνὸς καθ' ἑαυτόν, ἄνευ ἄλλων* ἢ *ἄλλου*, πρόκειται, πᾶς τις εὐκόλως νοεῖ· ἐποιήσατο δὲ περὶ τοῦ πράγματος λόγον καὶ ὁ Ἀσώπιος ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 93, § 140 ἐκδ. β'. Ὁ Ὅμηρος εἶπεν ἅπαξ μὲν *μία μούνη* (Ὀδ. Ψ, 227), πλεονάκις δὲ *μία δ' οἴη - μί' οἴη* (Ἰλ. Σ, 565. Ὀδ. Β, 412 καὶ Ι, 207 καὶ Ξ, 514 καὶ Χ, 130) καὶ κατ' αἰτιατικὴν *μίαν οἴην* (Ὀδ. Η, 65) καὶ κατ' ἀρσενικὸν γένος *ἕνα δ' οἶον* (Ἰλ. Δ, 397). Παρὰ τῷ Ἡροδότῳ φέρεται βιβλ. Α', 38 «*εἷς* γάρ μοι *μοῦνος* τυγχάνεις ἐὼν παῖς» καὶ 119 «ἦν γάρ οἱ παῖς *εἷς μοῦνος* ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονώς» καὶ βιβλ. Ε', 87 «ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων *ἕνα μοῦνον* τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι» καὶ Ζ', 200 «ἁμαξιτὸς γὰρ *μούνη μία* δέδμηται». Οὐκ ὀλιγάκις ἐντυγχάνει τις τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος χρήσει ἐν ταῖς κωμῳδίαις τοῦ Ἀριστοφάνους, οἷον Ἀχ. 477 «πλὴν *ἓν μόνον*, τουτὶ μόνον, τουτὶ μόνον» καὶ 458 καὶ Ἱππ. 140 «πόθεν οὖν ἂν ἔτι γένοιτο πώλης *εἷς μόνος*;» καὶ Σφ. 769 «ταύτης ἐπιβολὴν ψηφιεῖ *μίαν μόνην*» καὶ 1500 καὶ Ὄρν. 900 «*ἕνα* τινὰ *μόνον*» καὶ Βατρ. 1201 «*ἑνὸς μόνου* (ληκυθίου)» καὶ Πλούτ. 199 «πλὴν *ἓν μόνον* δέδοικα» καὶ 948 καὶ 1053 καὶ 1059. Κεῖται δὲ καὶ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἑρμίππου παρ' Ἀθην. σελ. 344 δ' «*εἷς* γὰρ *μόνος* ὢν κατεβρόχθισεν ἂν τὴν Πελοπόννησον ἅπασαν». Καὶ ἄλλα

δὲ παραδείγματα τῆς συναφείας τῶν λέξεων *εἷς* καὶ *μόνος* δύναταί τις ἔκ τε ποιητῶν καὶ πεζολόγων τοῦ τε παλαιοῦ καὶ τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ οὐκ ὀλίγα νὰ καταλέξῃ (Ἴδε καὶ Σχαιφῆρον ἐν *Melet. Crit.* σελ. 19 κἑξ. καὶ Δοβραῖρον ἐν *Adversar.* Τόμ. Α', σελ. 341 καὶ Μαιτζνῆρον εἰς *Λυκ. κατὰ Λεωκρ.* σελ. 198 καὶ 250 καὶ Λ. Δινδόρφιον ἐν *Θησ. Στεφ.* Τόμ. Γ', σελ. 287). Ἄξιον μνείας εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους ῥηθὲν ἐν Οἰδίποδι Τυράννῳ στίχ. 62 «τὸ μὲν γὰρ ὑμῶν ἄλγος εἰς *ἕν' ἔρχεται μόνον καθ' αὑτὸν κοὐδέν' ἄλλον*», ἔνθα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ *καθ' αὑτὸν* καὶ τοῦ *κοὐδέν' ἄλλον* (= καὶ εἰς οὐδένα ἄλλον) ἡ ἐπίτασις γίνεται ἰσχυροτέρα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀσύναρθρον ὄνομα ἐμφαίνει τὴν αὐτὴν ἐνίοτ' ἔννοιαν, ἣν καὶ τὸ μετὰ τοῦ *εἷς-μία* προενηνεγμένον, οἷον «δύο ἡμερῶν καὶ *νυκτὸς* πλοῦν», κτλ., λέγει ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Ἀχαρνεῦσι στίχ. 813 «τὸ μὲν ἅτερον τούτων σκορόδων *τροπαλίδος*, τὰ δ' ἅτερον, αἱ λῆς, *χοίνικος μόνας* ἁλῶν». Ἐν τοῖς Θηριακοῖς τοῦ Νικάνδρου εἶνε τῷ ἀριθμητικῷ ἐπιθέτῳ *μία* συντεταγμένον τὸ ἐπίρρημα *οἰαδὸν* στίχ. 148 «χροιὴν δ' ἀλλόφατόν τε καὶ οὐ μίαν *οἰαδὸν* ἴσχει».

Τῷ ἐπιθέτῳ *μόνος-μοῦνος* ἰσοδυναμεῖ οὐχὶ σπανίως ἡ ἀντωνυμία *αὐτός*. Ὁ Ἀσώπιος λέγει ἐν τῇ Πρώτῃ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 36, § 16 ἐκδ. ζ' (1870) «Ἐκ τῆς διακριτικῆς ταύτης σημασίας προκύπτει καὶ ἡ σημασία τοῦ *χωρισμοῦ*, τὸ *αὐτὸς* δηλ. καταντᾷ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ *μόνος*, ἐπὶ πρώτου προσώπου καὶ περὶ παρόντων συνήθως, ὡς *αὐτοί ἐσμεν, κοὔπω ξένοι πάρεισιν* (Πλ.)· ἀλλὰ καὶ *οἱ νέοι εἰσὶ πάντα πάντων αὐτοὶ σοφώτατοι* (Πλ.) = μόνοι αὐτοί. Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφέρεται καὶ προστιθεμένης τῆς συνθέτου ἀντωνυμίας κατ' αἰτιατικὴν μετὰ τῆς *κατὰ* προθέσεως· *αὐτοὶ καθ' ἑαυτούς* (Ξ.). — *ὄψον αὐτὸ καθ' αὑτό* (Ξ) = ἄνευ τοῦ σίτου». Τὸ *αὐτοί ἐσμεν — κοὔπω ξένοι πάρεισιν* κεῖται οὐχὶ παρὰ τῷ Πλάτωνι ἀλλὰ παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει Ἀχαρν. 504. Παράδοξον δ' ἡμῖν φαίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀσωπίου γεγραμμένον ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 104, § 25 ἐκδ. β' (1858) «*αὐτοί ἐσμεν, κοὔπω ξένοι πάρεισιν* Πλ. *Ἀρφ. Ἀχ.* 504)», ὅπερ οὐδὲν ἄλλο δηλοῖ ἢ ὅτι ὁ Πλάτων εἶπε τὴν ῥῆσιν ἐν Ἀριστοφάνους Ἀχαρνεῦσι.

Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ *αὐτός* ἀντὶ τοῦ *μόνος* ἐποιήσατο λόγον καὶ

ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου Μέρ. Β′, σελ. 446. Μεταγράφομεν κατὰ λέξιν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς εἰρημένα. «Αὐτόν : Μόνον· κατὰ τὸ (Ἰλιάδ. Θ, 99),

Τυδείδης δ', αὐτός περ ἐών, προμάχοισιν ἐμίχθη.

Ἔσωσε δὲ καὶ ἡ συνήθεια, ἐν ἐνίαις γε φράσεσιν, οἷον, Ἔξευρέ το ἀτός σου. Τὸ γὰρ ἡμέτερον Ἀτός, παρὰ τὸ Αὐτός ἐστιν, ἢ κατὰ βαρβαρισμόν, ἢ καὶ κατ' ἀρχαίαν διάλεκτον περιαιρεθέντος τοῦ υ· καὶ παρ' ἐκείνοις γὰρ εὕρηται ἡ τοιαύτη περιαίρεσις ἐν τῷ Ἀτάρ, συγγενεῖ καὶ συνωνύμῳ συνδέσμῳ τῷ Αὐτάρ. Καὶ ἑρμηνευέσθω ἐν παρέργῳ δύο τοῦ Πλάτωνος χωρία, τὸ μὲν ἐκ τοῦ περὶ Νόμων ὀγδόου (σελ. 836), *Περὶ δὲ τῶν ἐρώτων (αὐτοὶ γὰρ ἐσμέν), ἐναντιοῦνται παντάπασιν*· τὸ δὲ ἐκ τοῦ Παρμενίδου (σελ. 137) *Ὅμως δὲ δεῖ ΓΑΡ χαρίζεσθαι, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ζήνων λέγει· ΟΙ αὐτοὶ γὰρ ἐσμέν*. Ἐν ἀμφοτέροις γὰρ τούτοις τὸ Αὐτοί, ἐπὶ τοῦ Μόνοι τεταγμένον, μὴ συνέντες (γρ. *οὐ συνέντες*), τοῦ μὲν πρώτου τρέπειν παρῄνουν τινὲς τὸ Ἐσμὲν εἰς τὸ Ἴσμεν, ἐν τῷ δευτέρῳ δέ, ἀντὶ τοῦ Αὐτοί, οἱ μὲν γραπτέον εἶναι εἴκασαν Παῦροι, οἱ δὲ ἔγραψαν ἐνάρθρως, μηδενὸς (γρ. *οὐδενὸς*) συναγορεύοντος ἀντιγράφου, Οἱ αὐτοί. Περιελὼν οὖν τὸ ἄρθρον, πρὸς δὲ καὶ τὸν εἰς οὐδὲν χρήσιμον πρῶτον ΓΑΡ, γράφε, *Ὅμως δὲ δεῖ χαρίζεσθαι, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ζήνων λέγει· αὐτοὶ γὰρ ἐσμέν*». Γράφει δ' ὁ Κοραῆς καὶ ἐν Μέρ. Δ′, σελ. 410 «Καλῶς ἔχει τὸ *Αὐτή*, κατ' ὀνομαστικήν, ἄλλως τε καὶ εἰ ἐκλαμβάνοις ἀντὶ τοῦ *Μόνη*, ὥσπερ εἰκὸς ἦν τὴν τὰ τιμιώτατα κατακρύπτουσαν, μηδενὸς συμπαρόντος δρᾶν τοῦτο». Ἡ ῥῆσις τοῦ Πλουτάρχου (Ἀλεξ. ΙΒ′, 2) ἔχει ὧδε· «ἐνταῦθα ἔφη (ἡ Τιμόκλεια), τῆς πόλεως ἁλισκομένης, καταβαλεῖν *αὐτὴ* τὰ τιμιώτατα τῶν χρημάτων»· οὐδὲν δ' ἐπείγει νὰ ὑποληφθῇ τὸ *αὐτή* ἰσοδύναμον τῷ *μόνη*. Ἡ ἀντωνυμία κεῖται ἐπὶ τῆς συνήθους σημασίας, τῆς ἀντιδιασταλτικῆς· ἡ Τιμόκλεια εἶπεν ὅτι *αὐτὴ ἡ ἰδία* κατέβαλε τὰ τιμιώτατα τῶν πραγμάτων *(οὐχὶ δ' ἄλλος τις ἢ δι' ἄλλου τινός)*.

Τὸ ἐκ τῆς Ἰλιάδος μνημονευθὲν ὑπὸ τοῦ Κοραῆ χωρίον παρέθεντο καὶ παλαιοὶ γραμματικοὶ πρὸς πίστωσιν τῆς χρήσεως τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός* ἀντὶ τοῦ ἐπιθέτου *μόνος*. Ἀπολλων. Ἀλεξ. περὶ Ἀντωνυμ. σελ. 71 α′ «καὶ εἰ τὸ *αὐτός* εἰς τὸ *μόνος* μεταλαμβάνεται· Τυδείδης

αὐτός περ ἐὼν προμάχοισιν ἐμίχθη· εὔλογον καὶ τὸ *μόνος* εἰς τὸ *αὐτός*» καὶ σελ. 80 β' «τινὲς ἐπεχείρησαν εἰς τὰ ὀνόματα μεταλαμβάνειν τὴν *αὐτός*, καθὸ ἰσοδυναμεῖ τῷ *μόνος*· Τυδείδης αὐτός περ ἐὼν». Μέγ. Ἐτυμολ. σελ. 172, 55 «*Αὐτὸς σημαίνει* πέντε· *αὐτὸς ὁ μόνος*, ὡς τὸ Τυδείδης αὐτός περ ἐὼν προμάχοισιν ἐμίχθη». Πρβ. καὶ Σχολ. Δημοσθ. σελ. 283, 11 «Γραφῆς *αὐτῆς*: ἐνταῦθα δεῖ λαβεῖν ἀντὶ τοῦ *μόνης*, οἷον περὶ μόνης αὐτῆς τῆς γραφῆς, ᾧπέρ ἐστιν ὅμοιον καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ, ὅταν λέγῃ· Τυδείδης δ' αὐτός περ ἐὼν προμάχοισιν ἐμίχθη· ἀντὶ τοῦ *μόνος*». Ἐν τοῖς εἰς Θεόκριτον Σχολίοις Εἰδ. ΙΑ', 12 (σελ. 334, 16 Ἀρ.) προηνέχθη τὸ Ὁμηρικὸν χωρίον μετὰ διαφορᾶς τινος, οἷον «Ποτὶ τωὔλιον αὐταί: αὐταὶ ἀντὶ τοῦ μόναι. Ὅμηρος· Τυδείδης δ' αὐτὸς *πονέων*· ἀντὶ τοῦ αὐτόματος καὶ μόνος». Ἀλλ' ἡ γραφὴ *πονέων* οὐδενὸς λόγου ἀξία φαίνεται νόθη προφανῶς οὖσα (Πρβ. Σπιτζνῆρον εἰς *Ἰλιάδ*. Τόμ. Α', β', σελ. 48).

Ἐν Ἰλιάδος Ε, στίχ. 875 λέγεται «σὺ γὰρ τέκες ἄφρονα κούρην» καὶ στίχ. 880 «ἐπεὶ αὐτὸς ἐγείναο παῖδ' ἀΐδηλον». Φέρεται δ' εἰς μὲν τὸ πρῶτον χωρίον τουτὶ τὸ σχόλιον «Ἡ διπλῆ — ὅτι ἐμφαίνει ὡς ἐκ μόνου τοῦ Διὸς γενομένης τῆς Ἀθηνᾶς», εἰς δὲ τὸ δεύτερον τόδε «Αὐτὸς ἐγείναο: Τοῦτο δέδωκεν ἀφορμὴν Ἡσιόδῳ τὸ *αὐτός* ἀντὶ τοῦ *μόνος* λαβεῖν, ὅπερ ὁ ποιητὴς οὐκ οἶδεν, ἀλλὰ λέγει ἀνιεῖς αὐτήν, ἐπεὶ σὺ ἀΐδηλον αὐτὴν ἐγέννησας ἤτοι ἐπιβλαβῆ». Ἀνάληθες εἶνε τὸ ἐν τῷ σχολίῳ τούτῳ εἰρημένον, ὅτι ἀγνοεῖ ὁ Ὅμηρος τὸ *αὐτός* ἀντὶ τοῦ *μόνος*. Οὐδεὶς δύναται νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ ἐν Ἰλιάδος Θ, 99 «Τυδείδης (Τυδείδης) δ' αὐτός περ ἐὼν προμάχοισιν ἐμίχθη» οὐδεμίαν ἄλλην ἐξήγησιν ἐπιδέχεται ἢ τὴν διὰ τοῦ *μόνος*, ὡς ἐξελήφθη καὶ ἐν τῷ εἰς αὐτὸ σχολίῳ, ἐκ τῶν Ἀρισταρχείων εἰλημμένῳ ὑπομνημάτων, «*Αὐτός*: ὅτι ἐν ἴσῳ τῷ *μόνος*». Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ «ἀλλὰ τάχιστα παυσώμεθα μάχης· οἱ δ' *αὐτοὶ* δηριαάσθων» (Ἰλ. Φ, 466) καὶ «κατὰ δὲ πτόλιν *αὐτὸς* ἀνάγκῃ πλάγξομαι» (Ὀδ. Ο, 311). Καὶ ἐν ἄλλοις δὲ τόποις τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν εὐαρμοστεῖ τῇ ἀντωνυμίᾳ *αὐτός* ἡ ἔννοια τοῦ *μόνος* (Ἴδε Ἑρμαννὸν ἐν τῇ Δ' ἐκδόσει τοῦ Βιγήρου σελ. 733 καὶ ἐν τοῖς Πονηματίοις Τόμ. Α', σελ. 314 καὶ Κυννῆρον ἐν τῇ Διεξοδικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Β', σελ. 562 ἐκδ. β' καὶ Ἔντζιον ἐν τῷ εἰς Ἰλιάδα Παραρτήματι Τεύχ. Γ', σελ. 56. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ.

Τόμ. Α', σελ. 203 α'). Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀπίθανον ὅτι ἐπηρώθη τὸ σχόλιον· ἀποκαθίσταται δ' ἴσως ἐντελὲς ὧδέ πως ἀναπληρούμενον· «Τοῦτο δέδωκεν ἀφορμὴν τῷ Ἡσιόδῳ τὸ *αὐτός* ἀντὶ τοῦ *μόνος* ΛΑΒΕΙΝ (καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ μόνου τοῦ Διὸς γενέσθαι ὑποΛΑΒΕΙΝ), ὅπερ ὁ ποιητὴς οὐκ οἶδεν, ἀλλὰ λέγει κτέ.» (Πρβ. καὶ Λέρσιον *De Arist. Stud. Hom.* σελ. 179 ἐκδ. β'). Ὁ Ἡσίοδος εἶπεν ἐν τῇ Θεογονίᾳ στίχ. 921 κέξ.:

Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν,
ἡ δ' Ἥβην καὶ Ἄρηα καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε
μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν·
α ὐ τ ὸ ς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα γείνατ' Ἀθήνην
δεινήν, ἐγρεκύδοιμον, ἀγέστρατον, κτέ.

(Πρβ. Λεννήπιον εἰς *Ἡσιόδ. Θεογον.* σελ. 365).

Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1105, 45 «Τὸ δὲ *αὐτὸς ἴτω* σημαίνει μὲν τὸ *μόνος ἐλθέτω*, οὐ τοιοῦτος δὲ *μόνος*, οἷος ὁ δηλούμενος ἐν τῷ *αὐτός περ ἐὼν προμάχοισιν ἐμίχθη* ἀντὶ τοῦ *μεμονωμένος*, ἀλλὰ *μόνος ἐλθέτω* ἤτοι *μὴ ἐμοῦ δεηθεὶς* εἰς τὸ καὶ πρὸς ὄνομα κληθῆναι· τότε γὰρ οὐκ αὐτὸς ἥξει, ἀλλ' ἐγὼ ἕλκω τῇ κλήσει αὐτόν· καί πως σὺν ἐμοὶ ἥκει καὶ οὐ κυρίως μόνος. Καὶ ἔστι τρόπον τινὰ τὸ τοιοῦτον *αὐτός* ἴσον τῷ *αὐτόματος*· ὡς γὰρ αὐτόματός που ἥκει Μενέλαος εἰδὼς πονεῖσθαι τὸν ἀδελφόν, οὕτω τις κἀνταῦθα *αὐτὸς ἐλθέτω* ἤγουν *αὐτόματος* εἰδὼς τοὺς ἀριστεῖς πονεῖσθαι ἐπὶ τῷ Πατρόκλῳ». Ὅμοια τῷ ἐν Ἰλιάδος Ρ, 254 «ἀλλά τις *αὐτὸς* ἴτω» ἀπαντῶσι καὶ ἄλλα ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ, οἷον Δ, 287 «σφῶϊ μέν, οὐ γὰρ ἔοικ' ὀτρυνέμεν, οὔ τι κελεύω· *αὐτὼ* γὰρ μάλα λαὸν ἀνώγετον ἶφι μάχεσθαι» καὶ Ε, 520 «τοὺς δ' Αἴαντε δύω καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Διομήδης ὤτρυνον Δαναοὺς πολεμιζέμεν· οἱ δὲ καὶ *αὐτοὶ* οὔτε βίας Τρώων ὑπεδείδισαν οὔτε ἰωκάς» καὶ Ζ, 363 «ἀλλὰ σύ γ' ὄρνυθι τοῦτον, ἐπειγέσθω δὲ καὶ *αὐτός*» καὶ Ο, 565 καὶ Π, 562 «ὣς ἔφαθ'· οἱ δὲ καὶ *αὐτοὶ* ἀλέξασθαι μενέαινον» καὶ Ν, 46 καὶ Π, 555 «Αἴαντε πρώτω προσέφη μεμαῶτε καὶ *αὐτώ*». Πρβ. καὶ Ὀδυσσ. Β, 168 «ἀλλὰ πολὺ πρὶν φραζώμεσθ' ὥς κεν καταπαύσομεν· οἱ δὲ καὶ *αὐτοὶ* παυέσθων» (Ἴδε Ἑρμαννὸν ἐν τῇ Δ' ἐκδόσει τοῦ Βιγήρου σελ. 733 καὶ ἐν τοῖς Πονηματίοις Τόμ. Α', σελ. 313. Πρβ. καὶ Λαρόχην εἰς *Ἰλιάδ.* Ν, 46 καὶ Κλότζιον εἰς *Δεβάρ.* Τόμ.

Β', σελ. 223). Ἐν τῇ Εἰρεσιώνῃ τῇ εἰς τὸν Ὅμηρον κοινῶς ἀναφερομένῃ κεῖται στίχ. 3 «*αὐταὶ* ἀνακλίνεσθε, θύραι», ὃ παραπλησίαν ἔννοιαν ἐμφαίνει τῷ ἐν Ἰλιάδος Ε, 479 καὶ Θ, 393 «*αὐτόμαται* δὲ πύλαι μύκον οὐρανοῦ». Καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου ῥηθὲν ἐν Εἰδ. ΙΑ', 12 «πολλάκι ταὶ ὄϊες ποτὶ τωὔλιον *αὐταὶ* ἀπῆνθον» ἐμφερὲς ὑπάρχει τῷ ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. Ζ' 173 «*αὐτόμαται* δειλῇ ποτὶ ταὔλιον αἱ βόες ἦλθον ἐξ ὄρεος». Εἶπε δὲ καὶ ὁ Καλλίμαχος ἐν τῷ εἰς Ἀπόλλωνα Ὕμνῳ στίχ. 6 «*αὐτοὶ* νῦν κατοχῆες ἀνακλίνεσθε πυλάων, *αὐταὶ* δὲ κληῖδες». Σχολ. «*Αὐτοὶ* νῦν: ἀντὶ τοῦ *αὐτόματοι*» καὶ «*Αὐταὶ* δέ: αὐτόματοι». Πρβ. καὶ Ἀπολλών. Ῥόδ. Δ', 41 «τῇ δὲ καὶ *αὐτόματοι* θυρέων ὑπόειξαν ὀχῆες» καὶ Εὐριπίδ. Βάκχ. 447 «*αὐτόματα* δ' αὐταῖς δεσμὰ διελύθη ποδῶν (*πεδῶν*) κλῇδές τ' ἀνῆκαν θύρετρ' *ἄνευ θνητῆς χερός*» (Ἴδε καὶ Δουκῆρον ἐν τοῖς εἰς Θουκυδίδην Ὑπομνήμασι τοῦ Πόππου Μέρ. Γ', Β', σελ. 744). Καὶ ἐκ τῶν Ἀττικῶν οὐκ ὀλίγα ἔχομεν νὰ καταλέξωμεν παραδείγματα τῆς τοιαύτης χρήσεως τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός*, καθ' ἣν σημαίνεται τὸ *ἀφ' ἑαυτοῦ* ἢ *οἴκοθεν* ἢ τοιοῦτόν τι· μνημονεύομεν δὲ νῦν τὸ τοῦ Σοφοκλέους Οἰδ. Τυρ. 341 «ἥξει γὰρ *αὐτά*, κἂν ἐγὼ σιγῇ στέγω», οὗ γίνεται ἐν τοῖς Σχολίοις ἐξήγησις διὰ τοῦ *αὐτόματα*, καὶ τὸ τοῦ Ἀριστοφάνους Θεσμοφορ. 66 «Εὐρ. Ὦ δαιμόνιε, τοῦτον μὲν ἔα χαίρειν, σὺ δὲ Ἀγάθωνά μοι δεῦρ' ἐκκάλεσον πάσῃ τέχνῃ. Θερ. Μηδὲν ἱκέτευ'· *αὐτὸς* γὰρ ἔξεισιν τάχα». Ὁ Φρίσχιος λέγει ἐν τῷ εἰς τοὺς Ἀριστοφάνους Βατράχους Ὑπομνήματι σελ. 223 «Fallitur enim Hemsterhusius ad Plut. v. 959 de versu μὴ δῆτ'· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς ἐξελήλυθα, in quo αὐτὸς non dominum designat, sed est *sponte*, ut in Lysistr. 1107. Eur. Heracl. 118 et alibi» (Ἴδε Βλαϋδέσιον εἰς *Ἀριστοφ. Εἰρ.* σελ. 218, 638 καὶ εἰς *Πλοῦτ.* σελ. 333, 965. Πρβ. καὶ Ὀττ. Βαχμαννὸν ἐν *Conject. Aristoph. Spec.* I, σελ. 95). Ὑγιέστατα δέ, νομίζομεν, ἔχει τὸ τοῦ Ἡροδότου βιβλ. Γ', 18 «φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν γῆν *αὐτὴν* ἀναδιδόναι ἑκάστοτε», ἥκιστα δ' εὔλογος ἡμῖν φαίνεται ἡ γενομένη αὐτοῦ μεταβολὴ ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1855, σελ. 18 καὶ 1856, σελ. 74) εἰς τὸ *αὐτομάτην* (Ἴδε καὶ Βαίριον εἰς *Ἡρόδ.* Τόμ. Β', σελ. 42 ἐκδ. Β'). Συνέστη δὲ τὸ *αὐτόματος* ἐκ τοῦ *αὐτός* καὶ τοῦ *ΜΑΩ* (*μαιμάω, μέμαα*). Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 173, 7 «*Αὐτομάτως*: αὐτοκελεύστως,

αὐτοκλήτως, αὐτοβούλως, αὐτοπροθύμως. Παρὰ τὸ *μεμῶ* τὸ προθυμοῦμαι, ὁ παθητικὸς παρακείμενος *μέμαμαι*, *μέμαται*, γίνεται *ματός*, ὡς βέβαται βατός, καὶ *αὐτόματος* ὁ αὐτοπρόθυμος». Ἄνευ τινὸς ἀνάγκης ἐπλάσθη ὁ παθητικὸς παρακείμενος *μέμαμαι*, *μέμαται*, παντελῶς δ' ἀνελλήνιστον ὑπάρχει τὸ *μεμῶ*, ὅπερ δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ πλημμελῆ ἀνάγνωσιν τοῦ *μΑΙμῶ*. Ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι παρελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἐτυμολόγου τὸ ἄχρηστον ΜΩ, ὅ εὑρίσκομεν καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις Πλ. 1190 γεγραμμένον «*Αὐτόματος*: αὐτόκλητος, αὐτοπροαίρετος. Ἀπὸ τοῦ *αὐτός* καὶ τοῦ *ΜΩ* τὸ ὁρμῶ». Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν τῇ Φυσικῇ Ἀκροάσει βιβλ. Β', ϛ', 7 εἰρημένον «οὕτω δὴ τὸ *αὐτόματον* καὶ κατὰ τὸ ὄνομα, ὅταν *αὐτὸ μάτην* γένηται» εἶνε ἀνάξιον τοῦ μεγάλου φιλοσόφου. Πρβ. καὶ Σιμπλίκ. Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Θ', σελ. 350, 17 «ἀλλὰ παρώνυμον τὸ *αὐτόματον* ἀπὸ τοῦ *μάτην*· διότι αὐτὸ τὸ προγεγονὸς μάτην προγέγονεν ὅσον ἐπὶ τῷ ἀκολουθήσαντι». Περὶ τοῦ *αὐτόματος* ἐποιήσατο λόγον ὁ Βαλκενάριος ἐν τοῖς εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων Ὑπομνήμασι (*Select. e Scholis Valckenarii in Libr. quosdam Nov. Testam.* Τόμ. Α', σελ. 486 κἑξ.). Θὰ διαλάβωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ἀκριβῶς περί τε τοῦ ἐπιθέτου τούτου καὶ ἄλλων ἐκ τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός* συγκειμένων, ὡς καὶ περὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς παρηγμένου ἐπιρρήματος *αὐτόθεν*.

Ἐν τῷ εἰς Ἀπόλλωνα Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 275 φέρεται «Ὡς εἰποῦσ' Ἑκάτου πέπιθε φρένας, ὄφρα οἱ *αὐτῇ* Τελφούσῃ κλέος εἴη ἐπὶ χθονί, μηδ' Ἑκάτοιο»· ἀκούουσι δέ τινες τὴν ἀντωνυμίαν *αὐτῇ* ἀντὶ τοῦ *μόνῃ* παραβάλλοντες πρὸς τὸ ἐν στίχ. 381 «Τελφοῦσ', οὐκ ἄρ' ἔμελλες ἐμὸν νόον ἐξαπαφοῦσα χῶρον ἔχουσ' ἐρατὸν προρρέειν καλλίρροον ὕδωρ· ἐνθάδε δὴ καὶ ἐμὸν κλέος ἔσσεται, οὐδὲ σὸν *οἴης*» (Ἴδε Βαυμειστῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὁμηρικῶν Ὕμνων σελ. 157).

Καὶ ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν γίνεται οὐχὶ ὀλιγάκις χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός* ἀντὶ τοῦ ἐπιθέτου *μόνος*, οἷον *αὐτοὶ γάρ ἐσμεν* (= μόνοι γάρ ἐσμεν), *αὐταὶ γάρ ἐσμεν*, *ἄνευ τοῦ σίτου τὸ ὄψον αὐτό*, κτλ.

Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 504 «*αὐτοὶ* γάρ ἐσμεν οὑπὶ Ληναίῳ τ' ἀγών, κοὔπω ξένοι πάρεισιν· οὔτε γὰρ φόροι ἥκουσιν οὔτ' ἐκ τῶν πόλεων οἱ ξύμμαχοι· ἀλλ' ἐσμὲν *αὐτοὶ* νῦν γε περιεπτισμένοι» καὶ Θεσμοφορ. 472 «*αὐταὶ* γάρ ἐσμεν κοὐδεμί' ἐκφορὰ λόγου» (Ἴδε Βλαϋδέσιον ἐν

τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ἀχαρνέων σελ. 302 καὶ ἐν τῇ τῶν Ἀποσπασμάτων σελ. 83, 166). Ὁ ἐπιφανὴς φιλόλογος Ναύκιος νομίζει (ἐν *Mél. Gréco-Rom.* Τόμ. Β', σελ. 459) ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους «*ἀστοὶ* γὰρ ἐσμεν». Ἡμεῖς οὐδαμῶς προσκόπτομεν τῇ παραδεδομένῃ γραφῇ. Ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Φιλήμονος παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΝΖ', 6 κεῖται «τὰ πετραῖα ταῦτ' ὀψάρια, κάππαριν, θύμον, ἀσπάραγον, *αὐτὰ ταῦτα*», ὅπερ ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Μενάνδρου καὶ Φιλήμονος Λειψάνων σελ. 398 ἐξηγεῖται διὰ τοῦ «*haec sola*, praeterea nihil», ὁμογνωμονεῖ δὲ τῷ Μεινεκίῳ καὶ ὁ Κόκκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Β', σελ. 509. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ τὸ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἄμφιδος παρ' Ἀθην. σελ. 30 ε' «*τοὔνομ' αὐτὸ* τῆς πατρίδος ἐν τοῖς τρόποις ἔχεις, τὰ δ' ἤθη τῶν πολιτῶν οὐκ ἔχεις» νοεῖται ὑπὸ τοῦ Βλαϋδεσίου ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀχαρνέων σελ. 302 ἀντὶ τοῦ *nomen solum*. Ἀλλὰ δύναταί τις νὰ μὴ κρίνῃ ἀναγκαίαν τὴν ἐκδοχὴν ταύτην. Ἐν ταῖς Φοινίσσαις τοῦ Εὐριπίδου στίχ. 1760 φέρεται «Σφιγγὸς ὅς μόνος κατέσχον τῆς μιαιφόνου κράτη, νῦν ἄτιμος *αὐτός*, οἰκτρός, ἐξελαύνομαι χθονός»· εἶνε δ' ἐν αὐτῷ κατὰ τὸν Βαλκενάριον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Φοινισσῶν (Τόμ. Α', σελ. 382 καὶ 487 Λιψ.) εἰλημμένη ἡ ἀντωνυμία *αὐτός* ἀντὶ τοῦ *μόνος*. Ὁ Γήλιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Φοινισσῶν (σελ. 248) ἀποφαίνεται «Perperam tentatum est αὐτός, in sententia perspicua. Manifesto enim hoc dicit Oedipus: *qui solus saevitiam Sphingis compressi, eiusque terrorem abolevi, nunc ego ipse regno et honore privatus in exsilium eiicior*. Expulerat Oedipus Sphingem, nunc *ipse* expellitur». Ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Ναυκίου ἀνεγνώσθη *αὐτός* = ὁ αὐτός. Κεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ Φιλοκτ. 691 «ἵν' *αὐτὸς* ἦν πρόσουρος οὐκ ἔχων βάσιν», οὗ γίνεται ἐξήγησις ἐν τοῖς Σχολίοις διὰ τοῦ «ὅπου *αὐτὸς μόνος* ὑπὸ ἀνέμων βαλλόμενος, πρὸς ἄνεμον τετραμμένος ἦν». Ἀλλ' ἄλλοι ὑπέλαβον ὅτι ἡ Σοφόκλειος ῥῆσις ἰσοδυναμεῖ τῷ «ἵν' *αὐτὸς αὐτῷ* ἦν πρόσουρος κτέ.», ὅ ἐστι λατινιστί: *ubi ipse sibi erat vicinus* (Ἴδε τὴν σημείωσιν τοῦ Βλαϋδεσίου καὶ τὴν τοῦ Ναυκίου εἰς τὸ προκείμενον χωρίον τοῦ Σοφοκλέους).

Πλάτ. Νόμ. σελ. 836 β' «περὶ δὲ τῶν ἐρώτων (*αὐτοὶ* γάρ ἐσμεν) ἐναντιοῦνται παντάπασιν». Τὸ χωρίον τοῦτο ἐμνημονεύθη, ὡς εἴδο-

μεν ἐν τοῖς ἄνω, ὑπὸ τοῦ Κοραῆ, ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ Παρμενίδῃ σελ. 137 α΄ κείμενον «ὅμως δὲ δεῖ γὰρ χαρίζεσθαι, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ζήνων λέγει· *αὐτοὶ* γάρ ἐσμεν», ἐξ οὗ ἐξέβαλεν ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ τὸν πρῶτον ΓΑΡ ὡς εἰς οὐδὲν χρήσιμον ὄντα. Ὑπ' ἄλλων εἶνε τὸ χωρίον ὧδε προενηνεγμένον· «ὅμως δὲ δεῖ γὰρ χαρίζεσθαι, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ζήνων λέγει, αὐτοί ἐσμεν». Ὁ Κ. Φ. Ἑρμαννὸς ἐξαλείψας καὶ αὐτὸς τὸν δεύτερον ΓΑΡ ἐξέδωκεν «ὅμως δέ — δεῖ γὰρ χαρίζεσθαι, ἐπειδὴ καί, ὃ Ζήνων λέγει, αὐτοί ἐσμεν», ὁ δ' Ἰρσχίγιος ἀνέγνω μὲν «ὃ Ζήνων λέγει» ἀντὶ τοῦ «ὁ Ζήνων λέγει», ἀλλ' ἀμφοτέρους τοὺς ΓΑΡ περιέγραψεν. Εἶπε δ' ὁ Πλάτων καὶ ἐν τῷ Φαίδωνι σελ. 63 γ΄ «*αὐτὸς* ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι ἢ κἂν ἡμῖν μεταδοίης;», περὶ οὗ σημειοῦται ὁ Σταλβαύμιος «In his αὐτὸς est *solus*, usu admodum frequenti — Enimvero proprie est *ipse*, *non alius*». Τῷ Εἰνδορφίῳ ἐκλαβόντι τὸ ἐν τῷ Θεαιτήτῳ σελ. 164 ε΄ «ἀλλὰ δὴ *αὐτοὶ* κινδυνεύσομεν τοῦ δικαίου ἕνεκ' αὐτῷ βοηθεῖν» ἀντὶ τοῦ *μόνοι (nos soli)* εὐλόγως ἀντεῖπεν ὁ Σταλβαύμιος ἐν τῇ εἰς τὸ χωρίον τοῦτο σημειώσει. Ἐν τῷ Α΄ Ἀλκιβιάδῃ, ὅστις οὐχὶ γνήσιος κατά τινας διάλογος τοῦ Πλάτωνος εἶνε, φέρεται σελ. 118 β΄ «ὅ ἐγὼ ὀνομάζειν μὲν ὀκνῶ· ὅμως δέ, ἐπειδὴ *μόνω* ἐσμέν, ῥητέον», ὅπερ πλημμελὲς ὑπολαμβάνει ὁ Κόβητος (ἐν *Var. Lect.* σελ. 111) λέγων ὅτι οὑτινοσδήποτ' ἂν ὑπάρχῃ τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔζη κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καθ' ὃν πάντες ἐπὶ τῆς ἐννοίας ταύτης *ἐπειδὴ αὐτοί ἐσμεν* ἔλεγον. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἴσως λίαν τολμηρὸν νὰ μὴ ἀξιώσῃ τις ἀποδοχῆς τὴν γνώμην τοῦ πρυτάνεως τῶν κριτικῶν ἀποβλέπων εἰς τὸ ἐν τῷ Φαίδρῳ σελ. 236 γ΄ «ἐσμὲν δὲ *μόνω* ἐν ἐρημίᾳ» καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Καὶ ἐν τῇ ῥήσει: *ὡς* (ἢ *ὥς γ'*) *ἐν ἡμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι* ἀκούεται ἡ ἀντωνυμία *αὐτοῖς* ἀντὶ τοῦ *μόνοις* (Ἴδε Ἑούσδιον ἐν *Spec. Crit. in Plat.* σελ. 30). Ὁ Κόβητος γράφει (ἐν *Nov. Lect.* σελ. 621) «ὡς ἐν ὑμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι, nihil verius Leonclavii emendatione, ἐν ἡμῖν αὐτοῖς. Αὐτοί eo sensu nonnisi cum prima persona coniungitur: αὐτοὶ γάρ ἐσμεν Graecum est, non item αὐτοὶ γὰρ ἦτε sed μόνοι, quoniam αὐτοί de *praesentibus* tantum dici sic potest. In Platonis Protagora p. 309 A. pro ὥς γ' ἐν αὐτοῖς ἡμῖν εἰρῆσθαι receperim quod Athenaeus servavit ἐν ἡμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι». Τῷ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν τῷ

Σοφιστῇ σελ. 233 Ϭ' λεχθέντι «δυνατοὶ τοῖς νέοις δόξαν παρασκευάζειν, ὡς εἰσι πάντα πάντων *αὐτοὶ* σοφώτατοι», ὃ παρέθετο ὁ Ἀσώπιος λαβὼν ἐκ τῆς Γραμματικῆς τοῦ Κρυγήρου, ὅμοιον φαίνεται τὸ παρὰ τῷ Θεόγνιδι κείμενον στίχ. 902 «ἔστιν ὁ μὲν χείρων, ὁ δ' ἀμείνων ἔργον ἕκαστον· οὐδεὶς δ' ἀνθρώπων *αὐτὸς* ἅπαντα σοφός». Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ γραφὴ *αἰστός*· ὅθεν ὁ Μεινέκιος εἴκασεν *ἔσθ' ὅς*. Νομίζομεν δ' ὅτι κάλλιον εἶνε νὰ ληφθῇ τὸ *αὐτοὶ* ἐν τῷ Πλατωνικῷ χωρίῳ ἀντιδιασταλτικῶς.

Ξενοφ. Ἀναϐ. Δ', ζ', 11 «ὁ δ' Ἀγασίας — οὔτε τὸν Ἀριστώνυμον πλησίον ὄντα παρακαλέσας οὔτε τὸν Εὐρύλοχον τὸν Λουσιᾶ, ἑταίρους ὄντας, οὔτε ἄλλον οὐδένα χωρεῖ *αὐτός*· καὶ παρέρχεται πάντας» καὶ Λακεδ. Πολιτ. Γ', 4 «σιγῇ δὲ πορεύεσθαι, περιϐλέπειν δὲ μηδαμοῖ, ἀλλ' *αὐτὰ* τὰ πρὸ ποδῶν ὁρᾶν» καὶ Ἀπομν. Γ', ιδ', 3 «ἐάν τις ἄνευ τοῦ σίτου τὸ ὄψον *αὐτὸ* ἐσθίῃ». Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ξενοφῶντος Ἀπομνημονευμάτων καὶ τοῦ Πλάτωνος Γοργίου σελ. 290 «τὸ ὄψον αὐτό: τὸ ὄψον μόνον» (Ἴδε Κυννῆρον εἰς *Ξενοφ. Ἀπομν.* σελ. 397 ἐκδ. Ϭ' καὶ εἰς *Ἀνάϐ.* σελ. 136 καὶ Κλότζιον εἰς *Δεϐάρ.* Τόμ. Β', σελ. 224 καὶ Βλαϋδέσιον εἰς *Ἀριστοφ. Λυσ.* σελ. 194, 286).

Καὶ τὸ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ βιϐλ. Ζ', 74 «τὰ μὲν ἄλλα πάντα καταλιπεῖν, ἀναλαϐόντες δὲ *αὐτὰ* ὅσα περὶ τὸ σῶμα ἐς δίαιταν ὑπῆρχεν ἐπιτήδεια ἀφορμᾶσθαι» ἀκούει ὁ Ἀκκιος ἀντὶ τοῦ *μόνα*. Ἐμφερῆ τούτῳ εἶνε τὸ ἐν βιϐλ. Α', 139 «λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὧν πρότερον εἰώθεσαν, *αὐτὰ* δὲ τάδε, ὅτι Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, κτέ.» καὶ τὸ ἐν βιϐλ. Η', 67 «ἐσήνεγκαν οἱ ξυγγραφῆς ἄλλο μὲν οὐδέν, *αὐτὸ* δὲ τοῦτο, ἐξεῖναι μὲν Ἀθηναίων ἀνειπεῖν (Κόϐ. *εἰπεῖν*) γνώμην ἣν ἄν τις βούληται, κτέ.». Κατὰ τὸν Δουκῆρον εἶνε ἡ ἀντωνυμία *αὐτὸς* ἀντὶ τοῦ ἐπιθέτου *μόνος* παρειλημμένη καὶ ἐν βιϐλ. Ε', 60 «καὶ ὁ Ἄγις δεξάμενος τοὺς λόγους *αὐτὸς* καὶ οὐ μετὰ τῶν πλειόνων οὐδὲ αὐτὸς βουλευσάμενος, ἀλλ' ἢ ἑνὶ ἀνδρὶ κοινώσας τῶν ἐν τέλει ξυστρατευομένων, σπένδεται τέσσαρας μῆνας». Συμφωνεῖ δὲ τῷ Δουκήρῳ καὶ ὁ Πόππος ἐν τοῖς εἰς Θουκυδίδην Ὑπομνήμασι Μέρ. Γ', γ', σελ. 601 ἐκδ. μεγ. Ἐκλαμϐάνει δ' οὗτος καὶ τὸ ἐν βιϐλ. Δ', 49 «ἐκπέμψαντες Κορινθίους *αὐτοὶ* Ἀκαρνᾶνες οἰκήτορες ἀπὸ πάντων ἔσχον τὸ χωρίον» ἀντὶ τοῦ *μόνοι* σημειούμενος

(Μέρ. Γ', γ', σελ. 164) «Αὐτοὶ autem ab Hobb. et aliis neglectum significat, quanquam Athenienses et Acarnanes communiter hanc expeditionem suscepissent, *solos* Acarnanes incolas urbis expugnatae factos esse». Ἀλλὰ τοιαῦτα εἶνε τὰ χωρία ταῦτα, ὥστ' εὔκολον ἀποβαίνει νὰ εἴπῃ τις ὅτι δὲν φαίνεται ἀναγκαῖον οὔτε τὸ *αὐτά* νὰ νοηθῇ ἀντὶ τοῦ *μόνα* οὔτε τὸ *αὐτός* ἀντὶ τοῦ *μόνος* οὔτε τὸ *αὐτοί* ἀντὶ τοῦ *μόνοι* (Πρβ. καὶ Κυννῆρον ἐν *Διεξοδ. Γραμμ.* Τόμ. Β', σελ. 562 ἐκδ. β'). Ὁ Ἑρουερδὴν ἀκολουθήσας τῷ Βαδάμῳ ἐξέδωκε παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ «καὶ ὁ Ἄγις δεξάμενος τοὺς λόγους [αὐτὸς καὶ οὐ μετὰ τῶν πλειόνων] οὐδ' αὐτὸς [βουλευσάμενος] ἀλλ' ἢ κτέ.».

Καὶ τῶν μεταγενεστέρων τινὲς παρέχουσιν ἡμῖν παραδείγματα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος χρήσεως τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός*.

Θεόκρ. Β', 89 «ἔρρευν δ' ἐκ κεφαλᾶς πᾶσαι τρίχες· *αὐτὰ* δὲ λοιπὰ ὄστι' ἔτ' ἦς καὶ δέρμα» καὶ Δ', 15 «τήνας μὲν δή τοι τᾶς πόρτιος *αὐτὰ* λέλειπται τὤστια» (Ἴδε Βαλκενάριον εἰς *Θεόκρ.* σελ. 57 ἐκδ. β'). Εἰς τὸ πρῶτον χωρίον φέρεται τὸ σχόλιον τόδε· «*μόνα* ὀστᾶ ἀκμὴν ἦσαν ὑπόλοιπα καὶ δέρμα». Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου καὶ «τυφλὸς δ' οὐκ *αὐτὸς* ὁ Πλοῦτος ἀλλὰ καὶ ὠφρόντιστος Ἔρως» (Εἰδ. Ι', 19), ᾧ εἶνε ὅμοιον τὸ παρὰ Νικήτᾳ τῷ Εὐγενιανῷ «Ἔρως δὲ τυφλός· οὐ γὰρ ὁ Πλοῦτος *μόνος*» (βιβλ. Ε', 219). Τῷ Βλαϋδεσίῳ εἰκάσαντι ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀριστοφάνους Πλούτου σελ. 423, 90 «τυφλὸς οὐκ *οἷος* ὁ Πλοῦτος, κτέ.» οὐδαμῶς σύμψηφοι γινόμεθα. Ὁ Κισλίγγιος λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θεοκρίτου σελ. 288 «Pronomen αὐτός, ubi explicatur μόνος, propriam vim retinere et rectius per adverbium ἰδίᾳ explicandum esse, monuit Graefius ad Meleagr. p. 76». Ἐκλαμβάνει δ' ὅμως αὐτὸς οὗτος ἐν σελ. 89 τὸ *αὐτά* ἀντὶ τοῦ *μόνα* καὶ οὐδεμίαν ἐν σελ. 508 παρατήρησιν ποιεῖται περὶ τῆς σημειώσεως τῆσδε τοῦ Ἁρλεσίου «αὐτὸν cum Wintertono interpreteris, *te solum oportuerat dormire;* vide Theocrit. II. 89. IV. 15. XI. 12. Iliad. θ. 99. Euripid. Phoen. 496. et quae de usu huius pronominis scripsi ad Anthol. gr. poet. p. 84». Γράφει δὲ καὶ ὁ Ἀ. Φρίσχιος ἐν τῇ μικρᾷ ἐκδόσει τοῦ Θεοκρίτου «αὐτὸν ἐχρῆν τυ, *dormire* te *solum* oportebat», ὅπερ ἡμεῖς ὀκνοῦμεν νὰ ἐγκρίνωμεν οὐχὶ εὔλογον εὑρίσκοντες. Ὁ Ἐμ-

στερρούσιος ἐν ταῖς εἰς Λουκιανὸν Σημειώσεσι Τόμ. Β', σελ. 278 Ῥειτζ. ἐξηγεῖται τὸ ἐν Εἰδ. ΚϚ', 2 «*αὐταὶ ἐοῖσαι*» διὰ τοῦ: *solae, sine virorum comitatu*. Τὸ χωρίον τοῦ Θεοκρίτου πλῆρες ἐκφερόμενον ἔχει ὧδε· «Ἰνὼ καὐτονόα χὰ μαλοπάραυος Ἀγαύα τρεῖς θιάσως ἐς ὄρος τρεῖς ἄγαγον αὐταὶ ἐοῖσαι», τουτέστιν «ἡ Ἰνὼ καὶ ἡ Αὐτονόη καὶ ἡ μηλοπάρειος Ἀγαύη *τρεῖς αὐταὶ οὖσαι* τρεῖς θιάσους εἰς ὄρος ἤγαγον». Πᾶς δέ τις εὐκόλως νοεῖ ὅτι οὐχὶ πρεπόντως ἐξεδέξατο ὁ λογιώτατος Ἐμστερρούσιος τὴν ἀντωνυμίαν *αὐταί*. Περὶ τοῦ ἐν Εἰδ. Ε', 85 «τάλαν, λέγει, *αὐτὸς* ἀμέλγεις» σημειοῦται ὁ Κισλίγγιος (σελ. 166) «αὐτὸς ἀμέλγεις significare potest aut, *tune ipse mulges, adeo pauper, ut puerum, qui faciat, non habeas?* aut, *tune ipse eas mulges, cum tamen lacte foetus nutrire debeant?* aut, *tune SOLUS mulges?* sic puella se sociam offert. Haec ratio praeplacet, neque opus est, ut cum Graefio p. 21. scribas αὔας ἀμέλγεις;». Γράφει δὲ καὶ ὁ Ἀ. Φρίσχιος ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοκρίτου ἐκδόσει «*αὐτός*: solus tecum (Verg. Georg. I, 389)». Ἡμεῖς ἀσπαζόμεθα τὴν πρώτην ἐξήγησιν τοῦ Κισλιγγίου. Ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς δημώδει γλώσσῃ γίνεται χρῆσις οὐ μόνον τοῦ *ἀτός σου ἀρμέγεις; ἢ ὁ ἴδιος ἀρμέγεις;* ἀλλὰ καὶ τοῦ *μόνος (σου) ἀρμέγεις; ἢ μονάχος (σου) ἀρμέγεις;* διότι παραλαμβάνεται ἐν αὐτῇ τὸ ἐπίθετον *μόνος* καὶ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *ἀτός σου ἢ ὁ ἴδιος*. Περὶ διττῆς σημασίας τοῦ ἐπιθέτου τούτου ἐποιήσατο λόγον καὶ ὁ Εὐστάθιος, οὗ τὴν ῥῆσιν παρεθέμεθα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (σελ. 124). Φέρεται καὶ ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ τοῦ Σοφοκλέους στίχ. 286 «κἄδει τι βαιᾷ τῇδ' ὑπὸ στέγῃ *μόνον* διακονεῖσθαι», ὅπερ συνωνυμοῦν τῷ ἐν στίχ. 290 «*αὐτὸς* ἂν τάλας εἰλυόμην δύστηνον ἐξέλκων πόδα» δηλοῖ *αὐτὸν ἐμαυτῷ διακονεῖν* μηδένα ἔχοντα τὸν ὑπηρετήσοντά μοι. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ τὸ *αὐταῖσιν κυλίκεσσι* τὸ κείμενον ἐν τῷ Ζ' εἰδυλλίῳ τοῦ Θεοκρίτου στίχ. 70 ὑπελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἀ. Φρισχίου ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκδόσει τοῦ Θεοκρίτου (Τόμ. Α', σελ. 224) ἰσοδύναμον τῷ *μόναις κύλιξι*, ὅπερ σφόδρ' ἡμεῖς ἀποδοκιμάζομεν. Οὐχὶ δ' ἀνάξιον παρατηρήσεως νομίζομεν ὅτι τὸ ἐν τοῖς Χρυσοῖς Ἔπεσι τῶν Πυθαγορείων στίχ. 11 «πρήξῃς δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου μήτ' *ἰδίῃ*» εἶνε παρὰ τῷ Στοβαίῳ Ἀνθολ. Α', 15 γεγραμμένον «μήτε μετ' ἄλλου μήτ' *αὐτός*».

Λουκιαν. Θεῶν Διαλ. Ι', 2 «ταῦτα δ' οὖν, ὦ Ἑρμῆ, οὐκ ἐγίγνετο ἐπὶ τοῦ Κρόνου (*αὐτοὶ* γὰρ ἡμεῖς ἐσμεν) οὐδ' ἀπόκοιτός ποτε ἐκεῖνος παρὰ τῆς Ῥέας ἦν». Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις φέρεται καὶ «*μόνοι* γὰρ ἡμεῖς ἐσμεν»· γίνεται δ' αὐτοῦ μνεία καὶ ἐν τοῖς Σχολίοις σελ. 57 Ἰακ. «*αὐτοὶ* γάρ: γράφεται *μόνοι* γάρ». Οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ μὴ ὑπολάβῃ τὸ *μόνοι* ἐξήγησιν τοῦ *αὐτοί*. Κατὰ τὸν Κόβητον (ἐν *Var. Lect.* σελ. 111) ἡ ἀληθὴς γραφὴ εἶνε «*αὐτοὶ* γάρ ἐσμεν» ἄνευ τοῦ *ἡμεῖς*. Νομίζει δ' ὁ ἐπιφανέστατος κριτικὸς (ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ σελ. 264) ὅτι δὲν ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Λουκιανοῦ ἐν Διὶ Τραγῳδῷ § 21 «καί μοι ἐνταῦθα, ὦ Ζεῦ (*μόνοι* γάρ ἐσμεν καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος πάρεστι τῷ συλλόγῳ —) ἀπόκριναί μοι μετ' ἀληθείας», ὡς κεῖται ἐν τοῖς κώδιξιν, ἀλλὰ «*αὐτοὶ* γάρ ἐσμεν». Τὴν αὐτὴν ἀποφαίνεται γνώμην καὶ μαθητὴς τοῦ Κοβήτου εὐδοκιμώτατος, ὁ Ἀρτμανὸς ἐν *Stud. Crit. in Lucian.* σελ. 47. Πρβ. καὶ Πόλακον ἐν *Cur. Sec. ad Odyss. eiusque Schol.* σελ. 223.

Πλούταρχ. Ἠθικ. σελ. 755 γ' «νεανικὸν μέν, ἔφη, τὸ τόλμημα καὶ Λήμνιον, ὡς ἀληθῶς (*αὐτοὶ* γάρ ἐσμεν) σφόδρα ἐρώσης γυναικός». Ὁ Βυττεμβάχιος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου Τόμ. Δ', α', σελ. 28 «αὐτοὶ γὰρ *ἴσμεν*: Lego cum Mez. αὐτοὶ γάρ *ἐσμεν*: itaque verti». Παντὶ φανερὸν ὑπάρχει ὅτι ὁ Πλούταρχος εἶπεν *αὐτοὶ γάρ ἐσμεν*, ὡς ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ὁ Πλάτων καὶ ὁ Λουκιανός.

Φιλόστρατ. σελ. 271 «μεταστησάμενος δὲ ὁ Τίτος τοὺς παρόντας, *αὐτοί*, εἶπεν, ὦ Τυανεῦ, γεγόναμεν» καὶ σελ. 298 «ὡς δὲ ἐγένοντο *αὐτοί*, ἐγὼ ἔφη, ὦ Ἀπολλώνιε, κτἑ.» καὶ σελ. 604 «ἐκαθήμεθα ἐσκληθέντες οἱ μὲν παῖδες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ μέσοι, τὰ μειράκια δὲ *αὐτοί*» καὶ σελ. 618 «ὁ δέ, πεύσῃ, ἔφη, ἐπειδὰν *αὐτοὶ* γενώμεθα» (Ἴδε Ἐμστερρούσιον ἐν ταῖς εἰς Λουκιανὸν Σημειώσεσι Τόμ. Β', σελ. 278 Ῥειτζ.). Ὁ Κόβητος γράφει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1859, σελ. 169) «Nonnumquam Philostratus ubi Atticos studet imitari in errores se implicat, cuiusmodi hic est. Sciebat Atticos αὐτοὶ γάρ ἐσμεν et sim. dicere, si *remotis arbitris* quae sentirent libere dici posse significarent, quae notissima res est. Itaque et ipse dixit pag. 271: μεταστησάμενος ὁ Τίτος τοὺς παρόντας, *αὐτοί*, εἶπεν, ὦ Τυανεῦ, *γεγόναμεν* κτἑ. Sed quoniam non ani-

madvertit a *praesentibus* tantum sic dici posse et in solam *primam* personam hoc cadere, subridicule scripsit p. 298: παρελθὼν οὖν ἐς τὸ ἀπόρρητον δικαστήριον — ὡς *ἐγένοντο αὐτοί*, ἐγώ, ἔφη, κτέ.».

Εἰς πίστωσιν τῆς παρὰ τῷ Πολυβίῳ χρήσεως τοῦ *αὐτός* ἀντὶ τοῦ *μόνος* παρέθετο ὁ Καιλκῆρος ἐν *Leipz. Stud.* Τόμ. Γ', σελ. 278 τὸ «οἱ Ῥωμαῖοι συνιδόντες τοὺς ἱππεῖς *αὐτοὺς* — ἠκολούθουν κτέ.», ὃ ἀπαντᾷ ἐν σελ. 133, 6 Οὔλσχ. Ἐμνημόνευσε δὲ καὶ ἄλλα παραδείγματα. Πρβ. καὶ Στίχιον ἐν *Act. Semin. Phil. Erl.* Τόμ. Β', σελ. 162.

Τὸ παρὰ Ξενοφῶντι τῷ Ἐφεσίῳ κείμενον βιβλ. Ε', 11 «τήν τε Ἄνθειαν ἀνάγει παρὰ τὴν ξένην καὶ *αὐτὸς* ἐκείνης μὲν τῆς νυκτὸς ἀνεπαύσατο, κτέ.» ἀκούει ὁ Λοχέλλας ἐν ταῖς εἰς τὸν συγγραφέα τοῦτον Σημειώσεσι (σελ. 374 Πηρλ.) ἀντὶ τοῦ *μόνος* λέγων «Αὐτὸς h. l. valet *solus, seorsum,* et a *Xenophonte* non sine caussa fuit adjectum, videlicet ut Hippothoi verecundiam, praesertim in domo aliena, ostenderet». Οὕτω καταφανὴς ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ εἶνε ἡ ἀντιδιασταλτικὴ σημασία τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός*, ὥστε σφόδρ' ἡμεῖς ἐκπληττόμεθα ἐπὶ τῇ γενομένῃ ὑπὸ τοῦ Λοχέλλα παρεκδοχῇ.

Ὁ Βόσιος ἀποφαινόμενος ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς Ἐλλείψεσι (σελ. 307 Σχαιφ.) ὅτι ἐν τῷ *αὐτὸ τοῦτο* προσυπακούεται τὸ *μόνον* παρατίθεται δύο τῆς ἐλλιποῦς κατ' αὐτὸν ἐκφορᾶς ταύτης μαρτύρια ἐκ τῆς Ποικίλης τοῦ Αἰλιανοῦ Ἱστορίας, τὸ «*αὐτό* γε μὴν *τοῦτο* ἐνεφάνισεν αὐτοῖς, ὅτι καλεῖται Πλάτων» (βιβλ. Δ', 9) καὶ τὸ «*αὐτὸ* δὲ *τοῦτο*, ἀναθήματα εἶναι» (βιβλ. Β', 29). Μνημονεύει δὲ καὶ παράδειγμα τῆς πλήρους φράσεως ἐκ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος τὸ «ἐπολιτεύσαντο οὖν καὶ φιλόσοφοι ἢ *αὐτὸ τοῦτο μόνον*, τὴν διάνοιαν ἀγαθοὶ γενόμενοι ἐφ' ἡσυχίας κατεβίωσαν; (βιβλ. Γ', 17). Ἀλλ' ὁ Σχαιφῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ βιβλίου τοῦ Βοσίου ἐναντιοῦται τῇ γνώμῃ αὐτοῦ ποιούμενος τὴν παρατήρησιν τήνδε (σελ. 308) «Ceterum haudquaquam necesse est, ut ad illam subaudiatur μόνον: nam ipsum αὐτὸς ἰσοδυναμεῖ τῷ μόνος».

Ἐν τῷ Μενεξένῳ τοῦ Πλάτωνος σελ. 245 γ' φέρεται «Οὕτω δή τοι τό γε τῆς πόλεως γενναῖον καὶ ἐλεύθερον βέβαιόν τε καὶ ὑγιές

ἐστι καὶ φύσει μισοβάρβαρον διὰ τὸ εἰλικρινῶς εἶναι Ἕλληνες καὶ ἀμιγεῖς βαρβάρων· οὐ γὰρ Πέλοπες οὐδὲ Κάδμοι οὐδὲ Αἴγυπτοί τε καὶ Δαναοὶ οὐδὲ ἄλλοι πολλοὶ φύσει μὲν βάρβαροι ὄντες, νόμῳ δὲ Ἕλληνες συνοικοῦσιν ἡμῖν, ἀλλ' *αὐτοὶ Ἕλληνες*, οὐ μιξοβάρβαροι οἰκοῦμεν· ὅθεν καθαρὸν τὸ μῖσος ἐντέτηκε τῇ πόλει τῆς ἀλλοτρίας φύσεως». Πρῶτον δὲ τοῦτο παράδειγμα τῆς χρήσεως τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός* ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *μόνος* φέρει ὁ Ἴελφος (Jelf) ἐν τῇ Γραμματικῇ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Τόμ. Β', σελ. 361 ἐκδ. γ' λέγων «From this separative and exclusive power of *αὐτός*, the following meanings are also derived. *a. Alone, solus* (ipse, non alius): Plat. Menex. 245 Δ *αὐτοὶ* Ἕλληνες οὐ μιξοβάρβαροι, *pure Greeks*». Ἂν ἡ γραφὴ *αὐτοὶ Ἕλληνες*, ἣν βλέπει τις καὶ παρὰ τῷ Λογγίνῳ περὶ Ὕψ. ΚΓ', 4 μνημονεύοντι τὴν Πλατωνικὴν ῥῆσιν, εἶνε ὑγιής, εὐαρμοστοῦσαν αὐτῇ ἐξήγησιν εὑρίσκομεν τὴν διὰ τοῦ *εἰλικρινεῖς Ἕλληνες*, τουτέστι *καθαροὶ καὶ ἄμικτοι*, ἢ τὴν διὰ τοῦ *αὐτόχρημα Ἕλληνες*. Ἀλλ' ὁ Κόβητος μετατυποῖ τὸ *αὐτοὶ Ἕλληνες* εἰς τὸ *αὐτοέλληνες* γράφων «Quid sibi vult αὐτοί in ea re? Nihil prorsus. Expuncta una literula uno vocabulo scribendum: ἀλλ' αὐτΟέλληνες οὐ μιξοβάρβαροι, id est καθαρῶς, εἰλικρινῶς Ἕλληνες. Saepe sic αὐτός componitur, ut in αὐτοβορέας, αὐτοθαίς et sim.» (ἐν *Mnemos*. 1874, σελ. 244. Πρβ. καὶ 1882, σελ. 322 καὶ *Var. Lect*. σελ. 285).

Ἱκανά, νομίζομεν, περὶ τῆς χρήσεως τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός* ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *μόνος* ἐγράψαμεν. Παρατηροῦμεν δὲ πρὸς τούτοις ὅτι πολλάκις τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀντωνυμίᾳ, ἵν' ἐντονώτερον καὶ σαφέστερον τὸ σκοπούμενον δηλωθῇ, προστίθεται ἡ αἰτιατικὴ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας μετὰ τῆς προθέσεως *κατά*, ὡς παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει Νεφ. 194 «*αὐτὸς καθ' αὑτὸν* (ὁ πρωκτὸς) ἀστρονομεῖν διδάσκεται» καὶ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι Ἀπομν. Γ', ε', 4 «νῦν ἀπειλοῦσιν (Βοιωτοὶ) *αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς* ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν» καὶ 11 καὶ ιδ', 2 καὶ παρὰ τῷ Δημοσθένει σελ. 347, 20 «Θήβας μὲν πολιορκουμένας *αὐτὰς καθ' αὑτὰς* χωρὶς τῆς ἄλλης Βοιωτίας» καὶ παρ' ἄλλοις. Ἐν τῷ Φαίδωνι τοῦ Πλάτωνος σελ. 66 α' κεῖται «ἀλλ' *αὐτῇ καθ' αὑτὴν εἰλικρινεῖ* τῇ διανοίᾳ χρώμενος *αὐτὸ καθ' αὑτὸ εἰλικρινὲς*

ἕκαστον ἐπιχειροῖ (-οίη) θηρεύειν τῶν ὄντων». Περιττὸν δ' ἴσως εἶνε νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι προσθεὶς ὁ Πλάτων τὸ ἐπίθετον *εἰλικρινεῖ* καὶ *εἰλικρινές* ἔτι ἐναργέστερον τὴν ἔννοιαν παρέστησεν. Ἐν τῷ εἰς τὸν Ἱπποκράτη ἀναφερομένῳ Προγνωστικῷ κεφ. ΚΒ' ἔχουσιν οἱ κώδικες «οὐ γὰρ τοῦ ὅλου σώματος σημεῖόν ἐστι, ἀλλ' αὐτῆς *καθ' ἑωυτῆς*» ἢ *κατ' ἑωυτῇ*. Ἀλλὰ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΗ', 6', σελ. 163 εἶνε γεγραμμένον «ἀλλ' αὐτῆς *καθ' ἑωυτήν*». Οὐδεμία δὲ δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι τῆς αἰτιατικῆς χρῆσιν ὁ συγγραφεὺς τοῦ Προγνωστικοῦ ποιησάμενος εἶπεν «ἀλλ' αὐτῆς *κατ' ἑωυτήν*» (Ἴδε Ἑρμερίνσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἱπποκρατείων Τόμ. Α', σελ. 140).

Παραλαμβάνεται δὲ καὶ ἡ γενικὴ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας μετὰ τῆς προθέσεως *ἐπί* πρὸς δήλωσιν τῆς ἐννοίας, ἣν ἐμφαίνει ἡ αἰτιατικὴ μετὰ τῆς *κατά*, ὡς ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Φιλήμονος παρ' Ἀθην. σελ. 64 ε' «*αὐτὸς* δ' *ἐφ' αὑτοῦ* 'στιν πονηρὸς καὶ πικρός» καὶ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Λυγκέως παρ' Ἀθην. σελ. 132 6' «πίνακά μοι τούτων παραθήσεις *αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ* μέγαν» καὶ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ βιβλ. ς', 40 «*αὐτὴ* δ' *ἐφ' αὑτῆς* σκοποῦσα τούς τε λόγους κτέ.» καὶ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι Ἀναβ. Β', δ', 10 «οἱ δ' Ἕλληνες ὑφορῶντες τούτους *αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν* ἐχώρουν» καὶ παρὰ τῷ Πλάτωνι Θεαιτ. σελ. 152 6' «πότερον — *αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ* τὸ πνεῦμα ψυχρὸν ἢ οὐ ψυχρὸν φήσομεν;» καὶ Χαρμίδ. σελ. 156 γ' «τὸ τὴν κεφαλὴν οἴεσθαι ἄν ποτε θεραπεῦσαι *αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς* ἄνευ ὅλου τοῦ σώματος» καὶ Πρωταγ. σελ. 326 δ' «ἵνα μὴ *αὐτοὶ ἐφ' αὑτῶν* εἰκῇ πράττωσιν» καὶ Συμποσ. σελ. 181 α' «*αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς* οὔτε καλὴ οὔτε αἰσχρά» καὶ παρὰ τῷ Δημοσθένει σελ. 303, 224 «*αὐτὸ* τὸ πρᾶγμ' ἂν ἐκρίνετο *ἐφ' αὑτοῦ*» καὶ παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ Τέχν. Ῥητορ. Β', 5 «μὴ *αὐτῶν ἐφ' ἑαυτῶν* εὐφραινομένων». Ἐν τοῖς εἰς Σοφοκλέα Σχολίοις Ἠλ. 1074 γίνεται ἐξήγησις τοῦ *μόνα* διὰ τοῦ «*αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς* χωρὶς ἀγκύρας». Ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἐπιχάρμου παρ' Ἀθην. σελ. 70 ς' ἀπαντᾷ «*αὐτὸς* δ' *ἐπ' αὐτοῦ* χαιρέτω», ὅπερ ὁ Δινδόρφιος μετετύπωσεν εἰς τὸ «αὐτὸς δ' *ἐφ' αὑτοῦ* χαιρέτω». Ὁ Πλάτων εἶπε καὶ *αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ* (Συμποσ. σελ. 201 δ') καὶ *αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ* (Σοφιστ. σελ. 217 γ'. Πρβ. καὶ Ἀλκιβ. Α', σελ. 114 6'). Ὑπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ ἐλέχθη ἐν τῇ Ἀναβάσει βιβλ. Α', κα', 1 «ὥστε ὁπλισάμενοι *αὐτοὶ ἐπὶ σφῶν* προσβάλλουσι τῷ τείχει»

καὶ βιβλ. Ζ΄, ις΄, 4 «πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἔς τε τούτους ἐμβάλλοντες καὶ *αὐτοὶ ἐπὶ σφῶν* ἐς τὴν θάλασσαν ταύτην ἐξιᾶσιν». Εἶνε δὲ τὸ *αὐτοὶ ἐπὶ σφῶν* ἀλλότριον τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου, καθ' ἣν λέγεται *αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν*. Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ *ἐφ' ἑαυτοῦ* καὶ *ἐφ' ἑαυτῶν* ἢ *ἐπὶ σφῶν αὐτῶν* ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *καθ' ἑαυτὸν* καὶ *καθ' ἑαυτοὺς* ἐποιησάμεθα λόγον ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Ἀθηναίῳ Τόμ. ϛ΄, σελ. 117.

Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ τῷ ἐπιθέτῳ *μόνος* εὑρίσκεται ἐνίοτε συνημμένη ἡ αἰτιατικὴ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας μετὰ τῆς προθέσεως *κατά* ἢ ἡ γενικὴ μετὰ τῆς *ἐπί*, ὡς παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ Δημητρ. Δ΄, 3 «ὡς ἐγεγόνεσαν *μόνοι καθ' αὐτούς*» καὶ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ βιβλ. Α΄, 142 «Χῖοι μέν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τὠυτὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ *ἐπ' ἑωυτῶν μοῦνοι*».

Ἐπειδὴ ἡ ἀντωνυμία *αὐτός* συνωνυμεῖ μὲν τῷ ἐπιθέτῳ *μόνος*, ἀλλ' ἀντιδιασταλτικὴν ὡς τὰ πολλὰ ἔχει δύναμιν, ἥτις εἶνε ἡ πρώτη αὐτῆς σημασία, προστίθεται αὐτῇ οὐχὶ ὀλιγάκις καὶ τὸ ἐπίθετον τοῦτο χάριν σαφηνείας ἢ ἐμφάσεως.

Ἡρόδ. Γ΄, 71 «ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον μὲν *αὐτὸς μοῦνος* ἐπίστασθαι».

Φερεκράτ. Ἀποσπ. 157 Κοκκ. «ἄγρυκτα κἄλεκτ', ἀλλὰ βούλομαι *μόνῃ αὐτῇ* φράσαι σοι». Ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Διφίλου 4 Κοκκ. φέρεται «ἵν' *αὐτὰ* τἀναγκαῖα δυστυχῇς *μόνΟΝ*, πλείω δὲ διὰ τὴν ἀμαθίαν μὴ προσλάβῃς».

Ἀριστοφ. Σφ. 470 «*αὐτὸς* ἄρχων *μόνος*». Πρβ. καὶ Εὐριπίδ. Ἠλ. 1129 «*αὐτὴ* λόχευον κἄτεκον *μόνη* βρέφος»· ἔτι δὲ Σοφοκλ. Αἴ. 1283, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Ἐλλενδέτου ἐν τῷ Σοφοκλείῳ Λεξικῷ σελ. 106 ἐκδ. β΄ καὶ ὑπὸ τοῦ Βλαϋδεσίου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Αἴαντος σελ. 281. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε ὅτι ἐν τῷ Οἰδίποδι ἐπὶ Κολωνῷ στίχ. 1527 ἄλλοι μὲν γράφουσιν «αὐτὸς μαθήσει, κεῖσ' ὅταν μόλῃς μόνος», ἄλλοι δὲ «αὐτὸς μαθήσει, κεῖσ' ὅταν μόλῃς, μόνος» στίζοντες μετὰ τὸ *μόλῃς*, ἵνα τὸ ἐπίθετον *μόνος* συνάπτηται τῇ ἀντωνυμίᾳ *αὐτός* (Ἴδε Ἐλμσλήϊον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῷ σελ. 304).

Ξενοφ. Ἑλλην. Δ΄, β΄, 12 «οἱ Λακεδαιμόνιοι ὡσαύτως, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, *αὐτοὶ μόνοι* εἰσί».

Πλάτ. Τιμ. σελ. 66 ε' «τὸ δὲ πνεῦμα τῶν ὀσμῶν ἐρημωθὲν *αὐτὸ μόνον* ἕπεται» καὶ Χαρμ. σελ. 156 β' «οὐχ οἷόν τε *αὐτοὺς μόνους* ἐπιχειρεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰᾶσθαι» καὶ Λύσ. σελ. 211 γ' «τί ὑμεῖς — *αὐτὼ μόνω* ἑστιᾶσθον, ἡμῖν δ' οὐ μεταδίδοτον τῶν λόγων;». Εἶπε δ' ὁ Πλάτων καὶ ἐν τῷ Εὐθυδήμῳ σελ. 304 α' «μάλιστα μὲν αὐτὼ πρὸς ἀλλήλω *μόνω* διαλέγεσθον»· γνήσιον δ' ἡμεῖς νομίζομεν τὸ *μόνω* καὶ οὐχὶ παρέγγραπτον, ὡς δοξάζει ὁ πρύτανις τῶν κριτικῶν ἐν *Var. Lect.* σελ. 111. Παρατηρητέον δ' ὅτι τῆς Πλατωνικῆς ῥήσεως (Νόμ. σελ. 630 α') «σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταὐτὸν ἐλθοῦσα μετ' ἀνδρείας» φέρεται παρὰ τῷ Πρόκλῳ καὶ τῷ Εὐσεβίῳ ἡ γραφὴ ἥδε· «σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταὐτὸν ἐλθοῦσΑΙ μετ' ἀνδρείας *αὐτῆς μόνης ἀνδρείας*»· ἣν ἐνέκρινεν ὁ Ἄστιος, ὑφηγησαμένου τοῦ Βοικκίου, ὡς διδάσκει ὁ Σταλβαύμιος ἐν τῇ εἰς τὸ χωρίον τοῦ Πλάτωνος σημειώσει. Παρέλαβε δὲ τὴν γραφὴν ταύτην καὶ ὁ Σχάνζιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πλάτωνος (Τόμ. ΙΒ', σελ. 8, 11).

Λυσ. κατὰ Φίλ. 17 «τοτὲ μὲν *αὐτὸς μόνος*, τοτὲ δ' ἑτέροις ἡγούμενος». Ὁ Κόβητος ἀμφέβαλλεν ἐν *Var. Lect.* σελ. 111 ἂν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λυσίου ἐτέθη τὸ *μόνος* ἢ ὑπ' ἄλλου τινὸς παρεμβεβλημένον εἶνε· ἀλλ' ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λυσίου ἐτήρησε τὴν παραδεδομένην γραφήν. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ Μαντιθέου Λόγῳ τοῦ Λυσίου § 9 «δοκεῖ δέ μοι — περὶ *αὐτῶν μόνων* τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι» καὶ ἐν τῷ κατὰ Διογείτονος § 27 «περὶ ὧν αὐτῷ οὐδεὶς σύνοιδεν ἀλλ' *αὐτὸς μόνος* διεχείριζεν» καὶ ἐν τῷ Ἐπιταφίῳ, ὃν τινες ἀποξενοῦσι τοῦ Λυσίου, § 50 «ἠξίουν *αὐτοὶ μόνοι* τὸν κίνδυνον ποιήσασθαι». Λέγει δὲ καὶ ὁ Δείναρχος ἐν τῷ κατὰ Δημοσθένους § 12 «ἔλιπες *μόνος αὐτὸς* τὴν ἐκεῖ τάξιν» καὶ ὁ Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος § 251 «*αὐτὸ μόνον* τοὔνομα τῆς δημοκρατίας περιποιεῖται, τῶν δ' ἔργων ἑτέροις παρακεχώρηκεν» καὶ ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου § 178 «πρὸς *αὐτὸ μόνον* τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον ἀποβλέποντες».

Εἰς τὸ Δημοσθενικὸν χωρίον «Χαβρίας δ' *αὐτὸς* ἐτιμήθη παρ' ὑμῖν *μόνος*» τὸ κείμενον ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην Λόγῳ τοῦ ῥήτορος § 84, σελ. 482 ποιεῖται ὁ Οὐόλφιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ λόγου τούτου (σελ. 389 Βρεμ.) τὴν παρατήρησιν τήνδε· «Αὐτὸς — μόνος. Per se αὐτὸς

est μόνος, *ab aliis sejunctus*. Vid. Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 230. Sed nonnunquam utraque vox conjungitur, praesertim quum vim quandam sententia habet. Exempla dabit Abreschius in Thucydid. T. II. p. 223. Frequentius latine juncta leguntur *unus et solus*». Ἀλλ' ὁ Σχαιφῆρος (ἐν *Appar. Crit. et Exeg. ad Demosth.* Τόμ. Γ', σελ. 183) ἐναντιούμενος τῇ γνώμῃ τοῦ Οὐολφίου ἀποφαίνεται «Verte: *ipse vero Chabrias a vobis solus dona accepit*. Χαβρίας αὐτὸς vernacule *Chabrias für seine Person*. Nihil hic pleonastici».

Καὶ ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ ἔχει τις νὰ καταλέξῃ παραδείγματα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος χρήσεως (Ἴδε Καιλκῆρον ἐν *Leipz. Stud.* Τόμ. Γ', σελ. 278). Ἐν τοῖς τοῦ Ὀρειβασίου εὕρομεν γεγραμμένον Τόμ. Α', σελ. 319, 2 «ὁ πυρετὸς ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ σβεσθήσεται πάντως, ἐπειδὰν ᾖ *μόνος* ὢν *αὐτὸς* ἄνευ τινὸς διαθέσεως ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ βλαπτομένης». Τὸ παρὰ τῷ Χαρίτωνι βιβλ. Δ', 2 «τὰς δύο μοίρας *αὐτὸς* σχεδὸν εἰργάζετο *μόνος*» μετατυποῖ ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1859, σελ. 274 εἰς τὸ «τὰς δύο μοίρας σχεδὸν αὐτὸς εἰργάζετο» ἐπάγων «expuncto μόνος, quod ex interpretatione natum est, ut aliis locis». Ἡμεῖς ὀκνοῦμεν νὰ συμφωνήσωμεν τῷ ἐπιφανεστάτῳ κριτικῷ.

Σύνηθες τοῖς Ἕλλησιν ὑπῆρχε τὸ οὐδέτερον *αὐτὸ μόνον*, ἐμνημόνευσε δ' αὐτοῦ παραδείγματα ὁ Τούπιος ἐν ταῖς εἰς Λογγῖνον Σημειώσεσι σελ. 526 Οὐεισκ. καὶ ὁ Βάστιος ἐν τῇ Κριτικῇ Ἐπιστολῇ σελ. 135 (Πρβ. καὶ Ἑρμαννὸν εἰς *Βιγῆρ.* σελ. 735 ἐκδ. δ' καὶ Εἰνιχῆνα εἰς *Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ.* Τόμ. Α', σελ. 5 ἐκδ. β'). Ἀπαντᾷ δὲ πολλάκις παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ Ἀλεξανδρεῖ, οἷον περὶ Ἐπιρρ. σελ. 621, 10 «τά γε μὴν εἰς ΦΙ λήγοντα *αὐτὸ μόνον* παραγωγῆς δόξαν ἔσχεν ἐπιρρηματικῆς» καὶ περὶ Ἀντων. σελ. 122 α' «τῶν κτητικῶν *αὐτὸ μόνον* ὀρθοτονουμένων» καὶ περὶ Συντάξ. σελ. 22, 20 «οὐδὲν σημαίνοντι πλέον ἢ *αὐτὸ μόνον* τὸ ὄνομα τῆς φωνῆς» καὶ σελ. 26, 27 «ἢ καὶ κατ' *αὐτὸ μόνον* ἁπλῆν ἀναφοράν» καὶ σελ. 47, 16 «*αὐτὸ μόνον* τῆς εὐθείας ἐμπαθοῦς γενομένης» καὶ σελ. 71, 13 «οὐ διαφορᾶς οὔσης χρονικῆς, *αὐτὸ* δὲ *μόνον* γραφῆς» καὶ σελ. 119, 18. σελ. 122, 8. σελ. 130, 21. σελ. 152, 21. σελ. 155, 20. σελ. 197, 1. σελ. 204, 22. σελ. 236, 26. σελ. 278, 4. σελ. 282,

σελ. 296, 25. σελ. 336, 26. Νομίζομεν δ' ὅτι ἐν τῷ «ἢ ΚΑΙ ΚΑΤ' αὐτὸ μόνον ἁπλῆν ἀναφορὰν» κακῶς πρόκειται ἡ πρόθεσις ἐκ διττογραφίας προελθοῦσα.

Γίνεται δὲ χρῆσις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τοῦ *αὐτὸ τοῦτο* καὶ *αὐτὸ ἐκεῖνο*, ὧν μαρτύρια παρέθετο ὁ Τούπιος ἐν ταῖς εἰς Λογγῖνον Σημειώσεσι σελ. 526 Οὐεισκ., καὶ τοῦ *αὐτὸ τοῦτο μόνον*, οὗ παράδειγμα ἐμνημόνευσεν ὁ Τούπιος τὸ ἐν τῇ Ποικίλῃ Ἱστορίᾳ τοῦ Αἰλιανοῦ βιβλ. Γ', 17 (Ἴδε καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν ἐν τοῖς ἄνω γεγραμμένα σελ. 129 καὶ σελ. 133). Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Πλάτωνι Γοργ. σελ. 500 β' «*αὐτὸ τοῦτο μόνον* παρασκευάζουσαι» καὶ Νόμ. σελ. 667 β' «*τοῦτ' αὐτὸ μόνον* αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον εἶναι» καὶ σελ. 958 δ' «πρὸς *τοῦτ' αὐτὸ μόνον* φύσιν ἔχει» καὶ παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ Τέχν. Ῥητορ. Ε', 2 «δεῖ δ' οὐκ *αὐτὸ τοῦτο μόνον* πραγματεύεσθαι ἐν τῷ λόγῳ».

Ὡς δὲ λέγεται *αὐτὸς μόνος*, οὕτω καὶ *αὐτὸς οἶος* ἐν Ὀδυσσ. Ξ, 450 «ὃν ῥα συβώτης *αὐτὸς* κτήσατο *οἶος* ἀποιχομένοιο ἄνακτος». Ἀνεγίνωσκε δ' ὁ Ζηνόδοτος καὶ ἐν στίχ. 8 «ἣν ῥα συβώτης αὐτὸς δείματο *οἶος* ἀποιχομένοιο ἄνακτος» ἀντὶ τοῦ «συβώτης αὐτὸς δείμαθ' *ὕεσσιν* ἀποιχομένοιο ἄνακτος», ἐν ᾧ ἐκλαμβάνεται τὸ *αὐτός* ἀντὶ τοῦ *μόνος* (Ἴδε Κρυγῆρον ἐν *Ἑλλην. Γραμμ.* Μέρ. Β', § 51, 6, 3 καὶ Ἀμείσιον ἐν *Παραρτ. εἰς Ὀδύσσ.* Μέρ Γ', σελ. 20).

Εὑρίσκεται δ' ἐνίοτε καὶ τὸ *αὐτὸς καθ' αὑτὸν μόνος* ἢ *μόνος αὐτὸς καθ' αὑτόν*, οἷον παρὰ Πλάτωνι Πολιτ. σελ. 604 α' «ὅταν ἐν ἐρημίᾳ *μόνος αὐτὸς καθ' αὑτὸν* γίγνηται» καὶ Πολιτικ. σελ. 307 ε' «ἕτοιμοι ζῆν *αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μόνοι* τὰ σφέτερ' αὐτῶν πράττοντες» καὶ Κριτί. σελ. 112 β' «τὸ μάχιμον *αὐτὸ καθ' αὑτὸ μόνον* γένος περὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς Ἡφαίστου τε ἱερὸν κατῳκήκειν» καὶ Τιμ. σελ. 89 δ' «δι' ἀκριβείας μὲν οὖν περὶ τούτων διελθεῖν ἱκανὸν ἂν γένοιτο *αὐτὸ καθ' αὑτὸ μόνον* ἔργον» καὶ παρὰ Λυσίᾳ κατ' Εὐάνδρ. 11 «ταύτην δὲ τὴν ἀρχὴν ἀξιοῖ *μόνος αὐτὸς καθ' αὑτὸν* ἄρχειν». Ὁ Βαλκενάριος μνημονεύων ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἱππολύτου σελ. 247 τὴν ῥῆσιν τοῦ Πλάτωνος «αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μόνοι κτέ.» γράφει «vocem μόνοι suspicor adiectam». Ἀντιλέγει δὲ τῷ Βαλκεναρίῳ ὁ Σταλβαύμιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πλάτωνος Τόμ. Θ', α', σελ. 315. Ὁ Κόβητος ἀπεφήνατο ὅτι ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐγράφη «ὅταν ἐν

[illegible] αὐτὸ καθ' [illegible] αὐτὸ καθ' [illegible] τοῦ [illegible] 1875, σελ. [illegible] τῷ Λυσίᾳ [illegible] τὸ μόνος. [illegible] ἐφ' ἑαυ- [illegible] Βίδαμος ἐν [illegible] μόνας ὡς ὑπὸ [illegible].

[illegible] αὐτός [illegible] μόνος.

Ὁ [illegible] Κοραῆς [illegible] Ἀτάκτοις Τόμ. Δ΄, σελ. 328 «Ὡς [illegible] Μόνος, οἷον Αὐτός [illegible] Ἰλιάδ. Ϛ΄. [illegible]. καὶ Αὐτοὶ γὰρ ἐσμέν, [illegible] Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 504. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ [illegible] ὡς παράλληλα, οἷον Αὐτὸς μόνος καὶ παραγώγως Αὐτίτης καὶ μονώτης (Θησαυρ. Στεφ. ἐκδ. Ἀγγλ. σελ. 6220)— Τὴν αὐτὴν συνωνυμίαν ἐφύλαξαν καὶ εἰς τινὰ σύνθετα μὲ ἄλλας λέξεις, ὁποῖον εἶναι τὸ Μονόξυλος ταυτόσημον τοῦ Αὐτόξυλος».

Ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ τοῦ Σοφοκλέους στίχ. 35 ἀπαντᾷ «αὐτόξυλόν γ' ἔκπωμα, φλαυρουργοῦ τινος τεχνήματ' ἀνδρός», εἰς ὃ φέρεται τὸ σχόλιον τόδε· «Ποτήριον μονόξυλον τέχνημα ἀνδρὸς φαύλως ἐργαζομένου, ὅ ἐστιν ἰδιώτου καὶ οὐ τεχνίτου». Ὁ Εὐστάθιος ποιούμενος λόγον ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1332, 13 περὶ ὀνομάτων συνθέτων ἐκ τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός* γράφει «Παυσανίας δέ φησιν ὅτι αὐτοχόωνος ὁ ἐξ αὐτοῦ τοῦ χώνου ἄλλην μηδεμίαν προσειληφὼς ἐπισκευήν. Καὶ οὕτω μὲν ἐνταῦθα ἡ αὐτός ἀντωνυμία σύγκειται. Ἡ δέ γε αὐτόχθων ἑστία ἡ τοῦ Χείρωνος ἀλλοίαν ἔχει τὴν σύνθεσιν· δηλοῖ γὰρ τὴν αὐτοφυῆ καὶ σπηλαιώδη, ἣν ἕτερός τις λέγει αὐτόροφον. Ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ ἐλθὼν αὐτόματος ἀδελφὸς εἰς δαῖτα ὁμοιότητα ἔχει ἄλλως πρὸς τὸν ἐφεξῆς που ῥηθησόμενον αὐθέντην, ὅ ἐστιν αὐτοφόντην. Οἱ αὐτερέται δὲ ἄλλο τι δηλοῦσιν, ὅτι δηλαδὴ οἱ αὐτοὶ ἐρέται εἰσὶ καὶ ὁπλῖται. Ὅμοιον δὲ πρὸς τὸ αὐτοχόωνον τὸ αὐτο-

κίβδαλον καὶ τὸ παρὰ Σοφοκλεῖ *αὐτόξυλον ἔκπωμα* καὶ ὅλως **ὅσα ἔργα οὐκ εἰς κάλλος ἐσκεύασται»**. Ὁ Μουσγράβιος ἐξεδέξατο τὸ τοῦ Σοφοκλέους *αὐτόξυλον* ἀντὶ τοῦ: ***ex mero nativoque*** *ligno*. Πρβ. Ἀνθολ. Παλατ. ΙϚ', 235 «Πὰν ὁ παρωρείτης, *αὐτόξυλος*, ἀρνεοθοίνης εἰμί», οὗ ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου γίνεται ἐξήγησις διὰ τοῦ «ex rudi ligno confectus, simpliciter ligneus». Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος σελ. 502 «οὐδὲ σιδήρῳ τμηθεῖσαν ἀλλ' *αὐτοξύλῳ* ἀρότρῳ» καὶ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ 3766 (σελ. 162) «τοῖς λεμβαδίοις τοῖς πυκνοῖς, τοῖς *αὐτοξύλοις* πλοίοις».

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «*Αὐτόξυλον*: αὐτοδημιούργητον ξύλον» καὶ «*Αὐτόμοιρος*: μονόμοιρος. Σοφοκλῆς Θυέστῃ Σικυωνίῳ» ἔτι δὲ «*Αὐτόκρανα*: αὐτόδηλα, ἑαυτὰ δηλοῦντα· ἢ *κίονα μονόλιθον*» καὶ «*Αὐτόγυον*: μονόβολον». Περὶ τοῦ *αὐτόκρανα* ἐποιήσατο λόγον ὁ Γ. Δινδόρφιος ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Α', β', σελ. 2529. Τοῦ ἐπιθέτου *αὐτόγυον* ἔχομεν μαρτύρια τὸ τοῦ Ἡσιόδου «δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα πονησάμενος κατὰ οἶκον, *αὐτόγυον* καὶ πηκτόν» (Ἔργ. 432) καὶ τὸ Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου «πρὸς δὲ καὶ *αὐτόγυον* στιβαροῦ ἀδάμαντος ἄροτρον ἤλασεν» καὶ τὸ «*αὐτόγυόν* τ' ἐπὶ τοῖς στιβαροῦ ἀδάμαντος ἄροτρον» (βιβλ. Γ', 232 καὶ 1285). Φέρεται δ' εἰς μὲν τὸ χωρίον τοῦ Ἡσιόδου τὸ σχόλιον τόδε «*Αὐτόγυον* δὲ τὸ μονόβΕλον λέγει, τὸ ἔχον ἐξ αὐτογύου (γρ. ἴσ. *ἐξ αὐτοῦ τοῦ γύου)* τὸν ἱστοβοέα», εἰς δὲ τὸ πρῶτον τοῦ Ἀπολλωνίου τουτὶ «*Αὐτόγυον* δέ φησιν ἄροτρον πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ πηκτοῦ· δύο γὰρ ἀρότρων εἴδη, *αὐτόγυον* καὶ πηκτόν. Πηκτὸν μὲν οὖν ἐστι τὸ ἐκ συμβολῆς ἔχον τὸ ἔλυμα — *Αὐτόγυον* δέ ἐστιν οὕτινος τὸ ἔλυμα οὐκ ἔστιν ἐκ συμβολῆς». Πρβ. καὶ Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Α', σελ. 359, 14 «Πηκτὸν ἄροτρον: τὸ τὸν γύην προσπεπηγότα ἔχον, *αὐτόγυον* δὲ τὸ ἐξ αὐτοῦ μονόξυλον» καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 173, 16. Γράφει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 811, 23 «Ἀρότρου δὲ πηκτοῦ μνεία καὶ ἐν τοῖς εἰς τὴν Ὀδύσσειαν, ὅπερ ἐστὶν ἢ τὸ εὐπαγὲς καὶ στερεὸν ἢ ἄλλως τὸ καθ' Ἡσίοδον, ὃ ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸ *αὐτόγυον*» καὶ σελ. 955, 55 «Πηκτὸν δὲ καὶ νῦν λέγει ἄροτρον ὡς τὸ *αὐτόγυον*, οἷα εἰκός, οὐκ εἰδὼς ἢ καὶ ὡς τὸ εὐποριστότερον λέγων, ἴσως δὲ καὶ τὸ πρωτοπαγὲς ἢ μᾶλλον εὐ-

παγές» καὶ σελ. 1732, 15 «Πηκτὸν δὲ ἄροτρον ἢ τὸ εὐπαγὲς κατὰ συνήθη ἔλλειψιν τοῦ εὖ· χρὴ γὰρ εὐπαγὲς αὐτὸ εἶναι· ἢ καὶ διότι πρῶτον ἐπενοήθη, ὡς εἰκός, τὸ πηκτόν, εἶθ' ὕστερον ἐξευρέθη τὸ παρ' Ἡσιόδῳ *αὐτόγυον*, οὗπερ οὐδαμοῦ μέμνηται Ὅμηρος» (Ἴδε καὶ Λεννήπιον ἐν τῷ εἰς Ἡσιόδου Ἔργα καὶ Ἡμέρας Ὑπομνήματι σελ. 96. Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α', σελ. 44).

Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Ἑμστερρούσιος τὸ ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Ι', 120 «Σοφοκλῆς δ' ἐν Ἀνδρομέδᾳ *αὐτοχείλεσι* (γρ. *αὐτοχειλέσι*) ληκύθοις ἔφη δηλῶν ἀλαβάστους μονολίθους» μετετύπωσεν εἰς τὸ *αὐτολίθοισι*, ὅπερ καὶ ἄλλοι ἐνέκριναν (Ἴδε τὴν ὑπὸ τοῦ Δινδορφίου ἔκδοσιν τοῦ Πολυδεύκους Τόμ. Ε', σελ. 1666. Πρβ. καὶ Οὐαγνῆρον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Τραγικῶν Τόμ. Α', σελ. 226 καὶ Βλαϋδέσιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φιλοκτήτου σελ. 17 καὶ 110).

Ὑπάρχει καὶ ἐπίθετον *αὐτολήκυθος*, ὅπερ ἐκλαμβάνεται ἀντὶ τοῦ *μόνην λήκυθον ἔχων* ἢ ἀντὶ τοῦ *αὐτὸς φέρων* ἢ *βαστάζων τὴν λήκυθον*. Ἡσύχ. «*Αὐτολήκυθοι*: οἱ πένητες, οἱ μόνην λήκυθον ἔχοντες ἢ δι' ἑαυτῶν βαστάζοντες τὴν λήκυθον, οὐ δι' οἰκετῶν». Πρβ. καὶ Ἁρποκρατ. σελ. 67, 7 (Βεκκ. Ἀν. σελ. 465, 17 καὶ Σουΐδ. σελ. 199 Βεκκ.) «*Αὐτολήκυθοι*: Δημοσθένης κατὰ Κόνωνος· ἤτοι ἀντὶ τοῦ εὐζώνους τινὰς καὶ ἑτοίμους πᾶν ὁτιοῦν ποιεῖν καὶ ὑπομένειν, ἢ ἀντὶ τοῦ πένητας καὶ μηδὲν ἄλλο κεκτημένους ἢ ληκύθους, ἢ αὐτουργούς, κτέ.» καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 174, 5 «*Αὐτολήκυθος*: ὁ πένης· ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῖς τὰς ληκύθους φέρειν εἰς τὰ βαλανεῖα — ἢ ὡς αὐτὸ μόνον λήκυθον ἔχοντες» καὶ Βεκκ. Ἀν. σελ. 204, 27 καὶ σελ. 466, 6, ἔνθα ἀντὶ τοῦ *αὐτολήκυθοι* εἶνε γεγραμμένον *αὐτόλυκοι*. Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους εἰρημένα βιβλ. Ι', 62 «Καὶ *αὐτοληκύθους* δέ τινας Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος ὀνομάζει, οὓς σαφέστερον ἄν τις ἐν τῷ Ἀντιφάνους Ἀθάμαντι κεκλῆσθαι λέγοι, εἰπόντος· χλαμύδα καὶ λόγχην ἔχων, ἀξυνακόλουθος, ξηρός, αὐτολήκυθος» (Πρβ. καὶ Βυττεμβάχιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Πλουτάρχου Ἠθικῶν Τόμ. Ϛ', σελ. 428 καὶ Μεινέκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Μενάνδρου καὶ Φιλήμονος Λειψάνων σελ. 40 κέξ.). Ὁ Κόβητος γράφει ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1873, σελ. 358 κέξ. «Vera lectio in promtu est sed inconsiderate spernitur: οὐ ΛΑΚΥΘΩΙ ὀπαδεῖν — Novi-

mus tamen homines pauperculos et parasitos αὐτοληκύθους appellitari. Hesychius: *Αὐτολήκυθοι*: οἱ πένητες οἱ μόνην λήκυθον ἔχοντες, et apud Polluc. X. 62. Ἀντιφάνης Ἀθάμαντι — Sed omnem de ea re controversiam optime dirimet ipse Plutarchus pag. 1069 E. Stoicos deridens diversissima confundentes: εἴ γε — νὴ Δία ληκύθοις ὅταν τύχωσι παραβάλλουσι τὸν μέγιστον πλοῦτον. Itaque tandem aliquando Simonidi reddatur suum: τὴν ἱπποτροφίαν οὐ *λακύθῳ* ὀπαδεῖν ἀλλ' ἀρούραισι πυροφόροις, id est οὐ πένησιν ἀκολουθεῖν». Ὁ Βέργκιος ἐν τῇ Δ' ἐκδόσει τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Γ', σελ. 394 ἀποδοκιμάζει τὴν γνώμην τοῦ Κοβήτου γράφων «Frustra Cobet Mnem. — ineptam lectionem λακύθῳ tuetur» (Πρβ. καὶ Βυττεμβάχιον εἰς *Πλουτ. Ἠθικ.* Τόμ. Ϛ', σελ. 422 καὶ Σνειδεβῖνον εἰς *Σιμωνίδ. Ἀποσπ. ΙΕ'*, σελ. 23). Περὶ τοῦ ἐπιθέτου *αὐτολήκυθος* ποιεῖται λόγον καὶ ὁ Ζίγκιος ἐν *Act. Sem. Philol. Erl.* Τόμ. Γ', σελ. 94 ἰδίαν γνώμην πρὸς ἐξήγησιν αὐτοῦ προφερόμενος. Ἐν τέλει παρατηροῦμεν ὅτι εὑρέθη καὶ ἐπίθετον *μονολήκυθος* ἐν ἐπιγράμματι τοῦ Ποσειδίππου παρ' Ἀθην. σελ. 414 ε' «ὁ τριχιδιφθερίας, *μονολήκυθος*».

Τὸ ὄνομα *αὐτίτης* τὸ συνωνυμοῦν τῷ *μονώτης* ἀπαντᾷ ἐν τῷ περὶ Ἑρμηνείας τοῦ Δημητρίου § 97 «Ποιητέον μέντοι ἤτοι τὰ μὴ ὠνομασμένα — ἢ παρὰ τὰ κείμενα παρονομάζοντα αὐτόν, οἷον ὡς τὸν σκαφίτην τις ἔφη τὸν τὴν σκάφην ἐρέσσοντα καὶ Ἀριστοτέλης τὸν *αὐτίτην* οἷον τὸν μόνον αὐτὸν ὄντα» καὶ § 144 «Καὶ ἐξ ἰδιωτικοῦ δὲ ὀνόματος γίγνεται, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης· ὅσῳ γάρ, φησί, μονώτης εἰμί, φιλομυθότερος γέγονα· καὶ ἐκ πεποιημένου, ὡς ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ· ὅσῳ γὰρ *αὐτίτης* καὶ μονώτης εἰμί, φιλομυθότερος γέγονα· τὸ μὲν γὰρ μονώτης ἰδιωτικωτέρου ἔθους ἤδη ἐστί, τὸ δὲ *αὐτίτης* πεποιημένον ἐκ τοῦ αὐτός».

Ἐλέχθη δὲ καὶ *οἶνος αὐτίτης* ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις Τόμ. Β', σελ. 258 «*οἶνον αὐτίτην* πινέτω». Περὶ τούτου γράφει ὁ Ἐρωτιανὸς ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν παρ' Ἱπποκράτει Λέξεων σελ. 64, 15 Κλ. «*Οἶνον αὐτίτην*: τὸν ἀπαράχυτον, ὡς καὶ Πολύζηλος ἐν Δημοτυνδάρεῳ φησιν· ἀμαθῶς γὰρ αὐτίτης πᾶσί τε θεοξενίης ἐγίνετο». Ἐπειδὴ δὲ τὸ *ἀπαράχυτος* ἰσοδυναμεῖ τῷ *ἀθάλασσος*, οὐ ἐναντίον τὸ *τεθαλασσωμένος* καὶ *ἀλικράς* (ἤτοι θαλασσομιγής), οὐδὲν ἄλλο ὑπὸ

τοῦ ὀνόματος *αὐτίτης* κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Ἐρωτιανοῦ δηλοῦται ἢ ὁ *αὐτὸς καθ' αὑτὸν* ὤν, οὐχὶ δὲ θαλασσίῳ ὕδατι κεκραμένος. Περὶ τῆς ῥήσεως τοῦ Πολυζήλου, ἥτις λίαν διεφθαρμένη εἶνε, ἴδε Κόκκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Α', σελ. 790.

Κατ' ἄλλους δ' ὅμως *οἶνος αὐτίτης* εἶνε ὁ *αὐθιγενής*, ὁ *ἐπιχώριος*, ἢ ὁ *τοῦ αὐτοῦ ἔτους*. Βεκκ. Ἀν. σελ. 464, 30 καὶ Σουίδ. σελ. 198 Βεκκ. «*Αὐτίτην*: τὸν αὐθιγενῆ οἶνον. Ἀμφικτύοσι Τηλεκλείδης». Πολυδεύκ. ϛ', 18 «*Αὐτίτης* δὲ οἶνος ὁ ἐπιχώριος». Γαλην. Τόμ. ΙΘ', σελ. 87 «*Αὐτίτην οἶνον*: τὸν αὐτοετίτην, τὸν ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους» καὶ σελ. 130 «ὡς καὶ *αὐτίτην* ὀνομάζει τὸν αὐτοετίτην» (Ἴδε Κασαύβωνα ἐν ταῖς εἰς τοὺς Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστὰς Παρατηρήσεσι σελ. 71 καὶ Γοιλῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Δημητρίου σελ. 126. Πρβ. καὶ Μεινέκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Β', σελ. 868). Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀλέξιδος παρ' Ἀθην. σελ. 68 ε' ἀντὶ τοῦ «κοτύλας τέτταρας ἀναγκάσας με μεστὰς *αὐτοῦ* σπάσαι ὄξους Δεκελεικοῦ» ἔγραψεν ὁ Κόκκιος (*Ἀποσπ. Κωμ.* Τόμ. Β', σελ. 400, 285) «*αὐτίτου* — ὄξους Δεκελεικοῦ».

Παρεστήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὴν κατ' ἔννοιαν ὁμοιότητα τῶν λέξεων *εἷς* καὶ *μόνος*. Λέγομεν δὲ νῦν ὅτι τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίθετον *εἷς - μία - ἕν* συνωνυμεῖ ἐνίοτε τῇ ἀντωνυμίᾳ *αὐτός - αὐτή - αὐτό* μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερομένη, ὡς παρὰ τῷ Πλάτωνι Νόμ. σελ. 627 γ' «πολλοὶ ἀδελφοί που γένοιντ' ἂν *ἑνὸς* ἀνδρός τε καὶ *μιᾶς* υἱεῖς» καὶ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ Ἀντιγ. 144 «ὦ πατρὸς *ἑνὸς* μητρός τε *μιᾶς* φύντε καθ' αὑτοῖν δικρατεῖς λόγχας στήσαντ' ἔχετον κοινοῦ θανάτου μέρος ἄμφω» καὶ 513 «ὅμαιμος ἐκ *μιᾶς* τε καὶ *ταὐτοῦ* πατρός» καὶ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ Φοιν. 11 «Κρέων τ' ἀδελφὸς μητρὸς ἐκ *μιᾶς* ἔφυ» καὶ Ἰφ. Τ. 497 «πότερον ἀδελφὼ μητρός ἐστον ἐκ *μιᾶς*;», ᾧ παραβλητέον τὸ ἐν στίχ. 800 «ὦ συγκασιγνήτη τε κἀκ *ταὐτοῦ* πατρὸς Ἀγαμέμνονος γεγῶσα».

Ὁ Ἀσώπιος γράφει ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 93, § 141 ἐκδ. β' «Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοῦ *ὁ αὐτὸς* ἐπὶ τῆς ἐννοίας ταύτης τάσσεται τὸ *εἷς*, μόνον του καὶ καθ' ἑαυτὸ ἀντικαθιστῶν τὸ *ὁ*

αὐτός· πατρὸς ἑνὸς μητρός τε μιᾶς φύντε (Σ. *Ἀντ.* 145). — *πότερον ἀδελφῷ ματρὸς ἐστὸν ἐκ μιᾶς;* (Εὐρ. *Ἰφ. Τ.* 497). Τότε δὲ δυνάμει τῆς ἐνυπαρχούσης ἐννοίας τῆς ταὐτότητος συντάσσεται δοτικῇ, οἷον *ὅς ἐμοὶ μιᾶς ἐγένετ' ἐκ μητέρος* (Εὐρ.), κατὰ τὸ *τοῦ αὐτοῦ ἐμοὶ πατρός*». Ὁ Εὐριπίδης εἶπεν ἐν ταῖς Φοινίσσαις στίχ. 156 «ποῦ δ' ὃς ἐμοὶ μιᾶς ἐγένετ' ἐκ ματρὸς πολυπόνῳ μοίρᾳ;», ᾧ ὅμοια εἶνε κατὰ τὴν τοῦ Οὐολφίου καὶ ἄλλων ἐκδοχὴν τὰ Ὁμηρικὰ χωρία Ἰλ. Γ, 238 «αὐτοκασιγνήτω, τώ *μοι μία* γείνατο μήτηρ» καὶ Τ, 293 «τρεῖς τε κασιγνήτους, τούς *μοι μία* γείνατο μήτηρ» (Ἴδε Ναιγελσβάχιον ἐν *Σημειώσ.* εἰς *Ἰλιάδ.* σελ. 392 ἐκδ. γ' καὶ Κυννῆρον ἐν *Διεξοδ. Γραμματ.* Τόμ. Β', σελ. 360 ἐκδ. 6'. Πρ6. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐ6ελ. Τόμ. Α', σελ. 371 6'). Ἀνεγνώσθη δὲ καὶ παρὰ Θεόγνιδι στίχ. 300 κατ' ἀντίγραφον «οὐδ' ᾧ κ' ἐκ γαστρός, Κύρνε, *μιᾶς (μιῆς)* γεγόνῃ» ἀντὶ τοῦ «οὐδ' *ἦν* ἐκ γαστρός, κτέ.» (Ἴδε Γήλιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Εὐριπίδου Φοινισσῶν σελ. 79). Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου σελ. 1089 α' «καίπερ ἐκ *μιᾶς* οἰνοχόης *Ἐπικούρῳ πεπωκότες*», ὅπερ ἀναμιμνήσκει ἡμᾶς τὸ ἐν τοῖς Ἱππεῦσι τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 1288 «ὅστις οὖν τοιοῦτον ἄνδρα μὴ σφόδρα βδελύττεται, οὔ ποτ' ἐκ *ταὐτοῦ* μεθ' ἡμῶν πίεται ποτηρίου». Τῷ Ἀστίῳ συνάπτοντι ἐν τῇ Πλατωνικῇ ῥήσει· Νόμ. σελ. 745 γ' «τὸ πρὸς τῇ πόλει μέρος τῷ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις εἰς κλῆρος» τὴν δοτικὴν *τῷ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις* τῷ ἀριθμητικῷ ἐπιθέτῳ *εἰς* ἀντιλέγει ὁ Σταλδαύμιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πλάτωνος Τόμ. Ι', 6', σελ. 81. Σημειωτέον δ' ὅτι παραθέμενος ὁ Βερνάρδυς ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ Συντάξει σελ. 96 μαρτύριον τῆς μετὰ δοτικῆς συντάξεως τοῦ *εἰς* τὴν ἀρτίως μνημονευθεῖσαν Πλατωνικὴν ῥῆσιν προσέθηκεν ὅτι ἐξ αὐτῆς προσήκει νὰ ἑρμηνευθῇ τὸ ὑπὸ τοῦ Λουκιανοῦ ῥηθὲν ἐν Νεκρικῶν Διαλόγων Α', 3. Τὸ χωρίον τοῦ Λουκιανοῦ ἔχει ὧδε· «ἀλλὰ πάντα *μία ἡμῖν* κόνις, φασί, κρανία γυμνὰ τοῦ κάλλους»· ὅλως δ' ἀνεπίδεκτον εἶνε τῆς ὑπὸ τοῦ Βερνάρδυος γενομένης αὐτοῦ ἐκδοχῆς. Ὁ Λουκιανὸς εἶπε καὶ ἐν Νεκρ. Διαλ. Κ', 2 «*κόνις πάντα* καὶ λῆρος πολύς, ἀμενηνὰ ὡς ἀληθῶς κάρηνα»· ἀλλ' ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίῳ τὸ ῥῆμα *φασί* ἐμφαίνει ὅτι φράσις παροιμιώδης ὑπὸ τοῦ Λουκιανοῦ παρελήφθη, εὐφυῶς δ' ὑπὸ τοῦ Ἑμστερρουσίου ἀνεγνώσθη «ἀλλὰ πάντα *μία Μύκονος*, φασί, κτέ.».

Τοιαύτη πολλάκις ἡ φύσις τοῦ πράγματος εἶνε, ὥστ' ἀδιάφορον ἀποβαίνει ἄν τις εἴπῃ *εἷς* ἢ *ὁ αὐτός*. Ὅταν τινὲς ἔχωσι τὸν αὐτὸν πατέρα, εὐλογώτατα δύναται περὶ αὐτῶν νὰ ῥηθῇ ὅτι *ἔφυσαν* ἢ *ἐγένοντο ἐξ ἑνὸς πατρός* (οὐχὶ ἐκ δύο ἢ πλειόνων)· καὶ πάλιν ὅταν ἐξ ἑνὸς πατρὸς εἶνέ τινες γεγεννημένοι, κάλλιστ' ἔχει περὶ αὐτῶν λεγόμενον τὸ *ἔφυσαν* ἢ *ἐγένοντο ἐκ τοῦ αὐτοῦ (ταὐτοῦ) πατρός*. Ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀλέξιδος παρ' Ἀθην. σελ. 237 γ' ἀπαντᾷ «τούτων ἑκατέρου τῶν γενῶν ὁ μὲν τύπος τῆς ἐργασίας *εἷς* ἐστι, κολακείας ἀγών». Οὐδενὶ δ' ἄδηλον ὑπάρχει ὅτι, *ἑνὸς* ὄντος τοῦ τύπου τῆς ἐργασίας, ἐλλείπει, ὡς εἰκός, πᾶσα περὶ αὐτὸν διαφορά· πάσης δὲ διαφορᾶς ἀπούσης, θαυμασίως εὐαρμοστεῖ τῷ πράγματι ἡ ἀντωνυμία *αὐτός* τῷ ἄρθρῳ συνεζευγμένη. Καὶ τὸ Ὁμηρικὸν *ἕνα θυμὸν ἔχοντες* (Ἰλ. Ν, 487 καὶ ἀλλ.) οὐδὲν κωλύει νὰ μεταληφθῇ εἰς τὸ *τὸν αὐτὸν θυμὸν ἔχοντες*. Εἶπε δ' ὁ Ὅμηρος καὶ «τοῦ γὰρ ἐγὼ θεράπων, *μία* δ' ἤγαγε νηῦς εὐεργής» (Ἰλ. Ω, 396) καὶ ἄλλα τοιαῦτα (Ἴδε Λαρόχην εἰς *Ἰλιάδ. Ω*, στίχ. 66 καὶ 496).

Ἐπειδή, ὡς ἐν τοῖς ἄνω ἐλέχθη, παραλαμβάνεται ἐνίοτε τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίθετον *εἷς* ἔνθα δυνατὸν εἶνε νὰ τεθῇ ἡ ἀντωνυμία *αὐτός* σύναρθρος, εὑρίσκεται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ τὸ *εἰς ἓν* κείμενον ἀντὶ τοῦ *εἰς ταὐτόν*, οἷον *εἰς ἓν ἐλθεῖν*, κτλ. Ἐξ ὧν ἔχομεν προχείρων τῆς χρήσεως ταύτης μαρτυρίων μνημονεύομεν τὸ Εὐριπίδειον (Ἀποσπ. 248 Ναυκ.) «ταῦτ' *εἰς ἓν* ἐλθόντ' ἄξι' ἐνθυμήσεως». Ὁ Ἁρποκρατίων γράφει σελ. 105, 6 «*Εἰς ἓν ἦλθεν*: ἀντὶ τοῦ *ὡμονόησεν*» (Πρβ. Βαλκενάριον εἰς *Εὐριπ. Ἱππόλ.* σελ. 192 καὶ Ῥεττίγιον εἰς *Πλάτ. Συμπόσ.* Τόμ. Β', σελ. 154). Ὁμοίαν τῷ *εἰς ἓν ἐλθεῖν* ἔννοιαν δηλοῖ τὸ *συνελθεῖν*· φέρεται δὲ καὶ *εἰς ἓν συνελθεῖν*, ὡς ἐν ταῖς Φοινίσσαις τοῦ Εὐριπίδου στίχ. 462 «ὅταν φίλος τις ἀνδρὶ θυμωθεὶς φίλῳ *εἰς ἓν ξυνελθὼν* ὄμματ' ὄμμασιν διδῷ». Ὡς δὲ λέγεται *εἰς ἓν ΣΥΝελθεῖν*, οὕτω καὶ *εἰς ταὐτὸ(ν) ΣΥΝδραμεῖν*, οἷον παρ' Ἡροδότῳ βιβλ. Α', 53 «τῶν δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων *ἐς τωὐτὸ* αἱ γνῶμαι *συνέδραμον*». Εἶπε δ' ὁ Ἡρόδοτος καὶ «τῶν δὲ *κατὰ τωὐτὸ* αἱ γνῶμαι *ΣΥΝεξέπιπτον* κελευόντων κτέ.» (βιβλ. Α', 206). Πολλὰ παραδείγματα δύναταί τις νὰ καταλέξῃ τοῦ *εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν* ἢ *ἥκειν*, κτλ. Ἐν τῷ Βουσίριδι τοῦ Ἰσοκράτους § 2 ἀπαντᾷ «ἤν ποτ' *εἰς ταὐτὸν ἔλθωμεν*», ἐν δ' ἀποσπάσματι τοῦ Στράττιδος 41

Κοκκ. κεῖται «ἤ μήποτ', ὦ παῖ Ζηνός, *ἐς ταὐτὸν μόλῃς*, ἀλλὰ παπαραδοὺς τοῖς Λεσβίοις χαίρειν ἔα» (Ἴδε Ἄστιον εἰς *Πλάτ*. Τόμ. Ι', σελ. 483 κἑξ. καὶ Δοινῆρον ἐν *Quaest. Plutarch*. Μέρ. Γ', σελ. 50 καὶ Τ. Μομσῆνα ἐν *Beitr. z. d. Lehr. v. d. Griech. Präpos*. σελ. 154-162).

Παρατηρητέον δ' ἐν παρόδῳ ὅτι γίνεται χρῆσις παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐνίοτε τοῦ *κατὰ ταὐτό(ν)* ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον* ἤτοι τοῦ *ἅμα*. Λοπαδιώτ. Λεξ. σελ. 108, 9 «Κατὰ ταὐτόν: ἀντὶ τοῦ ἅμα. Ὁ μέγας Βασίλειος· πόσα συνέτρεχε κατὰ ταὐτὸν ὑπὸ τῆς φύσεως ἠπειγμένως παραγόμενα. Ἑρμογένης· κατὰ ταὐτὸν ἄμφω πεφωράκασιν ἀλλήλους ἐξιόντας ἐκ τῶν ἀλλήλων οἰκιῶν». Καὶ ἄλλοι ἡμῖν παρέχουσι μαρτύρια τῆς χρήσεως ταύτης καὶ ὁ Ἡρόδοτος λέγων βιβλ. Ζ', 3 «ἐτύγχανε *κατὰ τωὐτὸ* τούτοισι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα» καὶ 206 «ἦν γὰρ *κατὰ τωὐτὸ* Ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα». Ὁ ἐπιφανὴς κριτικὸς Τούπιος νομίζει ἐν ταῖς εἰς Λογγῖνον Σημειώσεσι (σελ. 292-3 Οὐεισκ.) ὅτι ἀδιαφόρως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων παρελαμβάνοντο τὸ *κατὰ τὸ αὐτό* καὶ τὸ *κατ' αὐτό*, ὡς καὶ τὸ *ὑπὸ τὸ αὐτό* καὶ τὸ *ὑπ' αὐτό* (Πρβ. καὶ Σχαιφῆρον εἰς *Γρηγόρ. Κορ*. σελ. 57). Ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο ἀληθές. Ὁ διαπρεπὴς φιλόλογος Ἑρμαννὸς ἐφιλοτιμήθη νὰ παραστήσῃ τὴν διαφορὰν τοῦ *κατ' αὐτό* καὶ τοῦ *κατὰ τὸ αὐτό* ἐν τοῖς Πονηματίοις (Τόμ. Α', σελ. 337) καὶ ἐν ταῖς εἰς τὸν Βιγῆρον Σημειώσεσι (σελ. 735 ἐκδ. δ')· οὐδὲν δ' ὅμως ὧν φέρει μαρτυρίων τοῦ *κατ' αὐτό* φαίνεται ἀναμφίβολον ὄν. Ἐν τῷ Κρατύλῳ τοῦ Πλάτωνος σελ. 436 γ' εἷς τῶν κωδίκων ἔχει τὸ ὑγιὲς «οὐκ ἐνενόεις — ὡς πάντα *κατὰ ταὐτὸν* καὶ ἐπὶ ταὐτὸν ἐγίγνετο τὰ ὀνόματα;» (Ἴδε Σχάνζιον εἰς *Πλάτ*. Τόμ. Β', α', σελ. 82, 30). Πιθανώτατον δ' ὑπάρχει ὅτι καὶ τὸ παρ' Ἡρῳδιανῷ βιβλ. Α', ιβ', 3 «ἐπέσχε δὲ *κατ' αὐτὸ* καὶ λιμὸς τὴν πόλιν ἐξ αἰτίας τοιαύτης» καὶ τὸ παρὰ Πολυβίῳ βιβλ. ΛΒ', θ', 7 «ἐκπορευομένων γάρ ποτε *κατ' αὐτὸ* πάντων ἐκ τῆς οἰκίας τῆς τοῦ Φαβίου» εἶνε πλημμελὴς ἀνάγνωσις τοῦ *κατ' αὐτό* (Πρβ. καὶ Σχαιφῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἐλλείψεων τοῦ Βοσίου σελ. 210). Ὁ Ῥείσκιος ἀπεφήνατο «κατ' αὐτὸ vulgare est, pro quo scriptores tersiores κατὰ ταὐτὸ usurpant» (Ἴδε Οὔλσχιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πολυβίου σελ. 1267, 10). Εὐκολώτατον ἦτο νὰ μεταπέσῃ ἐν τοῖς

ἀντιγράφοις τὸ *καΤΑ ΤΑὐτό* εἰς τὸ *καΤ' Αὐτό*. Τὸ χωρίον τοῦ Στράβωνος σελ. 663 «ὥστε τὸ ἐπ' εὐθείας μῆκος τῆς Ἰωνίας εἴη ἂν *κατ' αὐτὸ* ἢ μικρῷ πλέον τῶν ὀκτακοσίων» ἐπηνωρθώθη, τραπέντος τοῦ *κατ' αὐτὸ Η* εἰς τὸ *κατ' αὐτόΝ* (δηλ. τὸν Ἀρτεμίδωρον) (Ἴδε Γροσκούρδιον ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ Στράβωνος Τόμ. Γ', σελ. 63 καὶ Κραμῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Στράβωνος Τόμ. Γ', σελ. 143).

Πρὸς τῷ συνήθει τύπῳ *μία-μίαν* φέρεται ἐν τῇ ἐπικῇ διαλέκτῳ καὶ *ἴα-ἴαν*, οὗ ἡ γενικὴ εἶνε *ἰῆς* καὶ ἡ δοτικὴ *ἰῇ*· ἐγένετο δὲ καὶ τοῦ οὐδετέρου χρῆσις κατὰ τὴν δοτικὴν πτῶσιν, οἷον *ἰῷ ἤματι* = ἑνὶ ἤματι (Πρβ. καὶ Μειστῆρον *Die Griech. Dial.* Τόμ. Α', σελ. 170 καὶ Βαυνακκίους *Die Inschr. von Gort.* σελ. 45). Ὡς δὲ τὸ *μία* εὑρίσκεται κείμενον ἐν χωρίοις, οἷς ἁρμόζει καὶ ἡ σύναρθρος ἀντωνυμία *ἡ αὐτή*, οὕτω καὶ τὸ *ἴα*, οἷον Ἰλ. Δ, 437 «οὐ γὰρ πάντων ἦεν ὁμὸς θρόος οὐδ' *ἴα* γῆρυς» καὶ Ι, 318 «ἐν δ' *ἰῇ* τιμῇ ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός» καὶ Ν, 354 «ἦ μὰν (μὴν) ἀμφοτέροισιν ὁμὸν γένος ἠδ' *ἴα πάτρη*» καὶ Σ, 251 «Ἕκτορι δ' ἦεν ἑταῖρος, *ἰῇ* δ' ἐν νυκτὶ γένοντο». Τῷ τελευταίῳ τούτῳ στίχῳ ὅμοιος εἶνε ὁ ἀπαντῶν ἐν Ἰλ. Ζ, 422 «οἱ μὲν πάντες *ἰῷ* κίον ἤματι Ἄϊδος εἴσω» (Ἴδε Windisch ἐν *Stud. Curt.* Τόμ. Β', σελ. 380 καὶ Osthoff ἐν *Morpholog. Untersuch.* Τόμ. Δ', σελ. 186. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελ. Τόμ. Α', σελ. 371). Γράφεται δὲ περισπωμένως *ἰῷ* κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀριστάρχου, ὡς εἶνε ὑπὸ τοῦ Ἡρῳδιανοῦ παραδεδομένον ἐν τῇ Ἰλιακῇ Προσῳδίᾳ (Ζ, 422) δοξάζοντος ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Ἀρίσταρχος περιέσπασε τὴν δοτικὴν τοῦ θηλυκοῦ, *ἰῇ*, συνεξομοιῶν αὐτῇ τὴν τοῦ οὐδετέρου ἀνέγνω ὁμοτόνως (Πρβ. καὶ Χοιροβοσκ. σελ. 415, 13). Λέγει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 652, 49 «Ἰστέον δὲ ὅτι ἄπορον μὲν τοῖς παλαιοῖς διὰ τί κλίνεται μία μιᾶς μιᾷ ἐν ἀνομοιότητι τόνων· ἔοικε δὲ παθεῖν τοῦτο ἐξ ἀναλογίας πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον· ἰδοὺ γὰρ ἐνταῦθα *ἰῷ ἤματί* φησιν ὁ ποιητὴς ἀντὶ τοῦ μιᾷ ἡμέρᾳ μετὰ περισπωμένου τόνου. Ἀριστάρχειος δέ, φασίν, ἡ τοιαύτη ἀνάγνωσις». Πρβ. καὶ σελ. 663, 26 «Ἀπὸ δὲ τοῦ σεσιγημένου *ἴος*, ὅ ἐστιν εἷς, καὶ *ἴα* ἡ μία λέγεται καὶ *ἴον* τὸ ἕν, ἐξ οὗ τὸ *ἰῷ ἤματι* ἤγουν μιᾷ ἡμέρᾳ». Οὐκ ἀγνοητέον δ' ὅτι ὁ Βεντλήϊος ἔγραψεν «πάντες *ἰῇ (ἰῇ)* κίον *ἡμέρῃ* Ἄϊδος εἴσω» ἀντὶ τοῦ «*ἰῷ* κίον *ἤματι*» (Ἴδε Εὔνιον ἐν

τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος Τόμ. Ε', σελ. 274 καὶ Δοιδερλῖνον ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 2077). Παρατηροῦμεν προσέτι ὅτι κατ' Ἀπολλώνιον τὸν Ἀλεξανδρέα καὶ ἄλλους παλαιοὺς γραμματικοὺς ἐκ τοῦ *ἴος* ἐγένετο τὸ *οἶος* πλεονασμῷ τοῦ Ο. Ἀπολλών. Ἀλεξ. περὶ Ἀντων. σελ. 70 γ' «Τρύφων φησὶ τὸ *ἴον* ἐγκεῖσθαι, ἀφ' οὗ θηλυκὸν τὸ *ἴα*, ἀφ' οὗ τὸ *οἶος* κατὰ πλεονασμὸν τοῦ Ο». Εὐστάθ. σελ. 663, 23 «*Οἶος* δὲ ὁ μόνος, ἤγουν ὁ εἷς, ἀπὸ τοῦ *ἴος* ἀρρήτου γίνεται κατὰ πλεονασμὸν τοῦ Ο, ὡς *ἰέτεας οἰέτεας*, ὃ δηλοῖ τοὺς ὁμοχρόνους» (Πρβ. καὶ σελ. 780, 11 καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 618, 43 καὶ Ὠρίων. σελ. 124, 4. Ἴδε καὶ Ἡρῳδιαν. Λεντζ. Τόμ. Β', σελ. 172, 26). Ἄλλην περὶ τοῦ *οἰέτεας* ἀποφαίνεται γνώμην ὁ Εὐστάθιος ἐν σελ. 340, 33 γράφων «Τὸ δὲ *οἰέτεας* δηλοῖ μὲν τὸ ὁμοέτεας ἤτοι ὁμοχρόνους, συνεκόπη δὲ ὁμοίως καὶ αὐτό· καὶ ὀφεῖλον εἶναι *οέτεας* ἐμηκύνθη πλεονασμῷ τοῦ Ι διὰ μέτρου εὐχρηστίαν καὶ εὐθὺς ἐψιλώθη κανονικῶς καὶ αὐτό». Πρβ. καὶ Λεξ. περὶ Πνευμ. σελ. 232 «Τὸ Ο πρὸ τοῦ Ε ψιλοῦται — *οέτης* ὁ ὁμοετὴς κατὰ συγκοπήν» καὶ Σχολ. Ἀράτ. 19 (σελ. 51, 20 Βεκκ.) «Ἐκεῖνοι γὰρ (οἱ Δωριεῖς δηλ.) τοὺς ὁμότριχας ὄτριχάς φασι καὶ τοὺς ὁμοετεῖς *οετεῖς* καὶ τοὺς μονώνυχας μώνυχας καὶ τὸ τρέμειν τρεῖν» καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 637, 21 (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α', σελ. 43 καὶ 361 κέξ.). Τοῦ *οἰέτεας* ἐποιήσατο χρῆσιν καὶ ὁ Μήτρων παρ' Ἀθην. σελ. 656 ς' «ἄτριχας, *οἰέτεας*» καὶ ὁ Μόσχος Εἰδ. Β', 29 «ἑταίρας, ἥλικας, *οἰέτεας*, θυμήρεας». Ἀνέγνω δ' ὁ Ῥουγκήνιος καὶ ἐν τῷ εἰς Ἄρτεμιν Ὕμνῳ τοῦ Καλλιμάχου στίχ. 14 καὶ 43 «πάσας *οἰέτεας*, πάσας ἔτι παῖδας ἀμίτρους» ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς κώδιξι φερομένου *εἰνέτεας-εἰνετέας (εἰνατέας)*. Τὴν γραφὴν τοῦ Ῥουγκηνίου ἐνέκρινε καὶ ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1861, σελ. 417 κέξ. (Πρβ. καὶ Ὄθ. Σνειδῆρον εἰς *Καλλίμ*. Τόμ. Α', σελ. 202). Ἀπόβλητος εἶνε ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἐκ τοῦ *ὁμοέτης* συγκοπέντος ἐσχηματίσθη τὸ *οέτης* καὶ *οἰέτης*. Ὀρθῶς νῦν νομίζεται ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίθετον συνετέθη ἐκ τοῦ ἀθροιστικοῦ καλουμένου Ο καὶ τοῦ ὀνόματος *ἔτος*. Ὁ Βεκκῆρος ἐξέδωκε παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Β, 765) «ὄτριχας, *οϜέτεας*». Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «*Υετής*: ὁ αὐτοετής. Μαρσύας»· γράφει δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α', σελ. 362. σημ. 11 «fortasse aeolicum est ὑέτης pro

οετής (ut ὕμοιος) quod alibi non legitur» (Πρβ. καὶ Σμιδίτιον εἰς *Ἡσύχ*. Τόμ. Δ', σελ. 194 καὶ Κούρτιον ἐν *Grund. d. Griech. Etym.* σελ. 208 ἐκδ. ε'). Τί οἱ νέοι ἐτυμολόγοι δοξάζουσι περὶ τῆς γενέσεως τοῦ *ἴος* καὶ *οἶος* βλέπει τις ἐν τῷ Ἐτυμολογικῷ Λεξικῷ τοῦ Βανισεκίου σελ. 77 καὶ ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ τοῦ Ἐβελιγγίου Τόμ. Α', σελ. 371 α' καὶ Τόμ. Β', σελ. 39 β' (Πρβ. καὶ Morphol. Unters. Τόμ. Δ', σελ. 186). Ἄξιον σημειώσεως ἐν τέλει ὑπολαμβάνομεν ὅτι ἐν Ἰλιάδος Φ, στίχ. 95 ἐγράφετο ὑπὸ τοῦ Ζηνοδότου «μή με κτεῖν', ἐπεὶ *οὐκ ἰογάστριος* Ἕκτορός εἰμι» ἀντὶ τοῦ *οὐχ ὁμογάστριος*. Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Β', σελ. 213, 21 «Ὅτι Ζηνόδοτος γράφει *ἐπεὶ οὐκ ἰογάστριος*, παρόσον ἐν ἄλλοις ἔφη *ἰῆς ἐκ νηδύος*. Ἴα δέ ἐστιν ἡ μία· καὶ οὐ τίθησιν Ὅμηρος τὸ μία ἐπὶ τοῦ ὁμοῦ οὐδὲ κατὰ σύνθετον ἐκφέρει» καὶ σελ. 277, 16 «Πάλιν δὲ *ὁμογάστριος* λέγει καὶ οὐχ, ὡς Ζηνόδοτος ἔγραφεν ἐκεῖ, μή με κτεῖν', ἐπεὶ οὐκ *ἰογάστριος* Ἕκτορός (εἰμι)» (Ἴδε καὶ Δυντζῆρον *De Zenod. Stud. Hom.* σελ. 86).

Ἀπαντῶσι δὲ καὶ συνημμένα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίθετον *εἷς* καὶ ἡ σύναρθρος ἀντωνυμία *ὁ αὐτός*, οἷον *εἷς καὶ ὁ αὐτός*. Ὁ Ἀσώπιος γράφει ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 93, § 141 ἐκδ. β' «Καὶ μετὰ τοῦ *ὁ αὐτὸς* συμπλέκεται τὸ *εἷς*, σημαῖνον ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος εἶναι ἀπαράλλακτον· *τὸν οἶνον . . . . . ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι* (Λουκιαν.). — *ὑφ' ἕνα δὲ καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν* (Διόδ.). Τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ συνηθέστατον *ἓν καὶ τὸ αὐτό*». Τὸ χωρίον τοῦ Λουκιανοῦ κεῖται ἐν ταῖς Κρονικαῖς Ἐπιστολαῖς § 22, τὸ δὲ τοῦ Διοδώρου ἐν βιβλ. ΙΑ', μζ', 3. Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἐν τοῖς Ἠθικοῖς σελ. 550 α' «οὔτε μεγέθους μέτρον κοινὸν οὔτε *χρόνον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν* ἐπὶ πάντων ἔχουσαν» καὶ ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως ἐν τῇ Ῥητορικῇ Τέχνῃ κεφ. Δ', 1 «*εἷς καὶ ὁ αὐτὸς* ὢν τῷ γαμικῷ» καὶ κεφ. Ϛ', 1 «ὄνομά γε μὴν ἀμφοῖν *ἓν καὶ τὸ αὐτό*» καὶ κεφ. Ϛ', 5 «*μία* γὰρ *καὶ ἡ αὐτὴ* οἶμος, κατὰ τὸν Αἰσχύλον, εἰς Ἅδου φέρουσα». Τὸ ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου εἰρημένον εἶχε πιθανώτατα ὧδέ πως· «*ἁπλῆ* γὰρ *οἶμος* εἰς Ἅδου φέρει» (Ἴδε Οὐαγνῆρον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Τραγικῶν Τόμ. Α', σελ. 113).

Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ περὶ Σοφίας τῆς Πυθαγορείας Περικτιόνης παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. Α', 63 «ἀναλῦσαι οἷός τ' ἐντὶ — ὑπὸ *μίαν καὶ τὰν αὐτὰν* ἀρχάν» καὶ ἐν τῷ περὶ Ζῴων τοῦ Αἰλιανοῦ βιβλ. Ε', 9 «οὐδὲ ἐς *μίαν* νοοῦσι καὶ *τὴν αὐτὴν* οἱ τέττιγες οἱ τῶνδε καὶ τῶνδε», περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Σχαιφήρου ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἐλλείψεων τοῦ Βοσίου σελ. 66. Καὶ ἄλλα δὲ δύναταί τις νὰ μνημονεύσῃ παραδείγματα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος χρήσεως. Τίμων ὁ Φλιάσιος (Φλειάσιος) εἶπεν *ἓν ταὐτό τε* παρὰ Σέξτ. Ἐμπειρ. σελ. 51, 17 «ὅππῃ γὰρ ἐμὸν νόον εἰρύσαιμι, εἰς *ἓν ταὐτό τε* πᾶν ἀνελύετο» (Ἴδε Σχαιφῆρον ἐν τοῖς Κριτικοῖς Μελετήμασι σελ. 54 καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορίνθου σελ. 216).

Εὑρίσκεται δ' ἐνίοτε προτεταγμένη μὲν ἡ ἀντωνυμία, ἐπιτεταγμένον δὲ τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίθετον, ὡς παρ' Ἀριστοτέλει Τόμ. Β', σελ. 274, 27 «τὸ δὲ ὑποκείμενον καὶ τὸ ὑγιαῖνον καὶ τὸ νοσοῦν, εἴθ' ὑγρότης εἴθ' αἷμα, *ταὐτὸν καὶ ἕν*» καὶ σελ. 276, 4 «ἀλλ' ἄλογον δύο ἑτέρων τῷ εἴδει *τὴν αὐτὴν καὶ μίαν* εἶναι ἐνέργειαν» (Ἴδε Λ. Δινδόρφιον ἐν *Θησ. Στεφ.* Τόμ. Γ', σελ. 287).

Τῷ ἀριθμητικῷ ἐπιθέτῳ *εἷς* καὶ τῇ ἀντωνυμίᾳ *αὐτός* μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερομένῃ συνωνυμεῖ τὸ τοῦ ποιητικοῦ λόγου ἴδιον ὂν *ὁμός*, ὅπερ συγγενὲς τῷ *ἉΜΟΣ*, ὡς παρετηρήθη ὑπό τ' ἄλλων καὶ τοῦ Οἰκονομίδου ἐν Ἐποικίοις Λοκρῶν Γράμμασι (σελ. 59). Ὁ Ἡσύχιος γράφει «*Ὁμός*: ὅμοιος, *ὁ αὐτός*». Φέρεται δὲ παρ' αὐτῷ καὶ «Ὁμόν: *ἐν τῷ αὐτῷ* ὅμοιον· ἢ μὰν ἀμφοτέροισιν ὁμόν», ἀνθ' οὗ ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πίνακος τοῦ Κέβητος κτλ. σελ. 157 εἴκασεν «Ὁμόν: *ἕν, τὸ αὐτό*, ὅμοιον». Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου μνημονευθὲν χωρίον εἶνε Ὁμηρικὸν κείμενον ἐν Ἰλιάδος Ν, 354 «ἦ μὰν (μὴν) ἀμφοτέροισιν *ὁμὸν* γένος ἠδ' *ἴα* πάτρη». Ὅμοιον δ' αὐτῷ ὑπάρχει τὸ ἐν Ἰλιάδος Δ, 437 «οὐ γὰρ πάντων ἦεν *ὁμὸς* θρόος οὐδ' *ἴα* γῆρυς». Εἶπε δ' ὁ Ὅμηρος καὶ *ὁμὸν λέχος*, οὗ καὶ ὁ Ἡσίοδος ἐποιήσατο χρῆσιν ἐν τῇ Θεογονίᾳ στίχ. 508, καὶ *ὁμὴ σορὸς* καὶ *ὁμὴν ὁδόν*, κτλ. Ἐν Ἰλιάδος Ω, στίχ. 57 ἀπαντᾷ «εἰ δὴ *ὁμὴν* Ἀχιλῆϊ καὶ Ἕκτορι θήσετε *τιμήν*» καὶ στίχ. 66 «οὐ μὲν γὰρ *τιμή* γε *μί'* ἔσσεται». Ἀλλ' ὁ Ἑρουερδὴν (ἐν **Quaest. Ep. et Eleg.** σελ. 37) ἀνέγνω «οὐ μὴν γὰρ τιμή γ' *ὁμὴ* ἔσσεται». Ἐν ταῖς Ἱστορίαις τοῦ Πολυβίου βιβλ. ΙΕ',

ιϐ΄, 9 εἶνε γεγραμμένον· «οὐ γὰρ πάντων ἦν κατὰ τὸν ποιητὴν ὁ αὐτὸς θροῦς οὐδ᾽ ἴα γῆρυς· ἄλλη δ᾽ ἄλλων γλῶσσα, πολύκλητοι δ᾽ ἔσαν ἄνδρες, καθάπερ ἀρτίως ἐξηριθμησάμην». Ὁ Κόϐητος ἀποφαίνεται ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1881, σελ. 244 ὅτι αὐταὶ τοῦ ποιητοῦ αἱ λέξεις ἐτέθησαν ὑπὸ τοῦ Πολυϐίου· «πάντων ἦΕΝ ῾ΟΜΟΣ ΘΡΟΟΣ». Σημειωτέον δ᾽ ὅτι ἐλέχθη μὲν ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐν Ἰλιάδος Β, 804 «*ἄλλη δ᾽ ἄλλων γλῶσσα* πολυσπερέων ἀνθρώπων», ἀλλ᾽ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Πολυϐίου μνημονευθείσῃ ῥήσει ἡ γνησία γραφὴ εἶνε: *ἀλλὰ γλῶσσα μέμικτο* (*ἢ γλῶσσ᾽ ἐμέμικτο*).

Τὸ *ὁμὴ σορός* εὑρέθη καὶ ἐν ἐπιγράμματι 590, 10 Καιϐ. «ὡς πρὶν δ᾽ ἐν ζωοῖσιν *ὁμὸς δόμος* ἄμμι τέτυκτο, ὣς καὶ τεθνειῶτας *ὁμὴ σορὸς* ἀμφικαλύψει». Πρϐ. καὶ 573, 1 «δοιὼς Ἱππομέδοντας *ὁμὰ* χθὼν ἅδε καλύπτει». Παρ᾽ Ἀπολλωνίῳ τῷ Ῥοδίῳ βιϐλ. Δ΄, 673 ἀπαντᾷ «θῆρες δ᾽ οὐ θήρεσσιν ἐοικότες ὠμηστῆσιν, οὐδὲ μὲν οὐδ᾽ ἄνδρεσσιν *ὁμὸν* δέμας», γράφει δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ Ἑρουερδὴν ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1883, σελ. 120) τάδε· «Ὁμός usurpatum pro ὁμοῖος in hoc quidem poeta offensioni non est, sed loci compositio suadet οὐδὲ μὲν οὐδ᾽ ἄνδρεσσιν *ὁμοὶ* δέμας». Καὶ ὁ Βρούγκιος ὑπελάμϐανεν ἐν ταῖς εἰς Ἀπολλώνιον Σημειώσεσι (Τόμ. Α΄, σελ. 368 Σχαιφ.) ὅτι ἡ γνησία γραφὴ εἶνε *ὁμοὶ δέμας*. Ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ἐν τοῖς Θηριακοῖς τοῦ Νικάνδρου στίχ. 817, τοῦ Σαλμασίου ὑφηγησαμένου, «σῆπά γε μὴν πεδανοῖσιν *ὁμὴν* σαύροισιν ἀλύξαις» ἀντὶ τοῦ «πεδανοῖσι *δομὴν*».

Ὑπὸ τοῦ Καλλιμάχου ἐλέχθη «ἑτέρων ἴχνια μὴ καθ᾽ *ὁμά*», ὡς εἶνε παραδεδομένον ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκϐολαῖς σελ. 1317, 18 «Ὡς κἀνταῦθα Μενέλαος μὲν ἄλλα ἐϐούλετο τῆς λεωφόρου αὐτὸς ὤν, Ἀντιλόχου δὲ ἄλλως ὁ νοῦς ἡγήσατο παρακλιδὸν ἐλάσαντος καί, ὡς ἂν ὁ Καλλίμαχος εἴποι, δραμόντος *ἑτέρων ἴχνια μὴ καθ᾽ ὁμά*» καὶ ἐν τοῖς Μικροῖς Συγγράμμασι σελ. 57, 53 «Ἀλλ᾽ ἔστιν αὐτῷ ἐξαίρετον τὸ ἐπὶ πᾶσι ξενόφωνον, τάχα που καὶ αὐτῷ θελήσαντι πατεῖν *ἑτέρων ἴχνια μὴ καθ᾽ ὁμά*, εἴποι ἂν Καλλίμαχος». Ὁ Ὀλυμπιόδωρος γράφει ἐν τῷ εἰς Φαίδωνα (σελ. 66 ϐ) ὑπομνήματι «Καὶ Πυθαγόρειον ἦν παράγγελμα φεύγειν τὰς λεωφόρους, ὥσπερ τὸ *τὰ μὴ πατέουσιν ἅμαξαι*, *τὰ στείϐειν* καὶ *ἑτέρων δ᾽ ἴχνια μὴ καθομά*». Ὅθεν δοξάζουσιν ἄλλοι τε καὶ ὁ Κό-

βητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1861, σελ. 433) ὅτι εἶπεν ὁ Καλλίμαχος:

τὰ μὴ πατέουσιν ἅμαξαι,
τὰ στείβειν, ἑτέρων δ' ἴχνια μὴ καθ' ὁμά.

Ὁ Ὄθ. Σνειδῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Β', σελ. 515 ἀποφαίνεται «Nihil autem interest, utrum καθ' ὁμά scribas, an καθομά, nam utrumque pro adverbio est, cui conferendum Homericum Il. XI 336 κατὰ ἶσα μάχην ἐτάνυσσε, quod divise scribitur, etsi καταβραχύ et κατὰ βραχύ aliaque multa saepe variant — in priore autem scriptura quum accentus vocis mutari non soleat notanda sunt κάθομα Hesychii — eiusdemque κάθομον, quod alteri non praefero, et καθομά etiam in Olympiodoro scribitur». Ἀβασανίστως πως εἶνε ταῦτα εἰρημένα ὑπὸ τοῦ Σνειδήρου, ἀνδρὸς ἄλλως ἐλλογίμου, πολλὰ συμβαλομένου εἰς ἀκριβεστέραν γνῶσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ὁ κῶδιξ τοῦ Ἡσυχίου ἔχει «*Κάθομα*: κατὰ τὸ αὐτό», ἀνθ' οὗ ὁ Μουσοῦρος ἔγραψε *κάθομον*. Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ «*Κάθομον*: κατὰ λόγον, καθ' ὅμοιον, καθ' ὁδὸν τὴν προσήκουσαν», ὅπερ χωριστέον ἴσως εἰς δύο, τὸ «Κάθομον: καθ' ὅμοιον» καὶ τὸ «Καθ' οἶμον: κατὰ λόγον, καθ' ὁδὸν τὴν προσήκουσαν» (Πρβ. καὶ Σμιδίτιον εἰς *Ἡσύχ*. Τόμ. Β', σελ. 388) Ὑφ' ἓν *καθομά* εἶνε γεγραμμένον καὶ παρὰ τῷ Σουΐδᾳ «Ἑταιρεία: ἡ συνήθης ὁμόνοια καὶ φιλία. Βάβριος· θέντο μετ' ἀλλήλοισιν ἑταιρείην μύε δοιώ, οὐ *καθομὰ* ζώοντες». Ἀλλ' ἔν τινι τῶν κωδίκων κεῖται *καθ' ὅμα*. Καὶ ὁ μὲν Βερνάρδυς καὶ ὁ Βεκκῆρος ἐξέδωκαν παρὰ τῷ Σουΐδᾳ κατὰ διάστασιν «οὐ *καθ' ὁμὰ* ζώοντες», ὁ δὲ Κόβητος κελεύει ν' ἀναγνωσθῇ *ἀλλήλουν* ἀντὶ τοῦ *ἀλλήλοισιν* καὶ *οὐ κάθομα ζώοντες* ἀντὶ τοῦ *καθ' ὁμά* (ἐν *Collect. Crit*. σελ. 149). Ὁ Λεννήπιος εἴκασεν «*οὐ καθ' ὁμὰ* φρονέοντε» ἀντὶ τοῦ «*οὐκέθ' ὁμὰ* φρονέοντε» παρ' Ἡσιόδῳ Ἀσπ. Ἡρακλ. 50, ἀλλὰ μεταγνοὺς ἀπεφήνατο ὅτι ὑγιῶς ἔχει ἡ παραδεδομένη γραφή (ἐν *Ὑπομν. εἰς Ἡσ. Ἀσπ. Ἡρακλ*. σελ. 19). Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ Εἰδ. Κ', 39 εἶνε μὲν ὑπό τινων ἐκδεδομένον «ἀπ' Οὐλύμπω δὲ μολοῖσα Λάτμιον ἂν νάπος ἦλθε (ἦνθε) καὶ εἰς *ἕνα* (ἢ *ἓν*) παιδὶ κάθευδε (καθεῦδε, καθεῦδεν)», ἀλλ' οἱ κώδικες ἔχουσιν *ἐμὰ* (*ἐμᾶ*) καὶ *ἑὰ* (*ἑᾶ*). Ὑπέλαβον δέ τινες ὅτι ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου χρῆσις τοῦ *εἰς ὁμά* (Ἴδε Σχαιφῆρον ἐν *Ἐλλείψ. Βοσ*. σελ. 66 καὶ Κισ-

λίγγιον εἰς *Θεόκρ.* σελ. 539 κἑξ.). Ἐξέδωκε δὲ καὶ ὁ Ἀρήνσιος (*Βουκολ. Ποιητ.* Τόμ. Α', σελ. 224) «ἀπ' Οὐλύμπω δὲ μολοῖσα λάθριον ἀν νάπος ἦλθε καὶ *εἰς ὀμὰ* παιδὶ κάθευδε». Ἀλλ' ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ Γ' ἐκδόσει τῶν Βουκολικῶν Ποιητῶν (σελ. 337) ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ γνησία γραφὴ εἶνε «λάτμιον ἂν νάπος ἦλθε, καὶ *εἰς ἕω* παιδὶ *παρεῦδεν*». Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος λέγει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης λ. *ὀμός* (σελ. 930) ὅτι ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου ἐγένετο χρῆσις τοῦ *ἐς ὀμὰ τινί* (ἀνθ' οὗ γραπτέον *ἐς ὀμά τινι*). Οὐδαμῶς δ' ἡμῖν θαυμαστὸν τὸ πρᾶγμα φαίνεται· διότι γινώσκομεν ὅτι ἴδιον τοῦ λεξικογράφου τούτου εἶνε ἀείποτε σχεδὸν πλημμελῆ ἢ ἀναλήθη νὰ διδάσκῃ.

Ἐκ τοῦ *ὀμός* ἐσχηματίσθησαν τάδε τὰ ἐπιρρήματα· *ὀμῶς*, ἐξ οὗ κατ' ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου ἐγένετο τὸ *ὅμως, ὀμοῦ, ὀμῇ* καὶ *ὀμᾷ, ὀμόθεν, ὀμόσε.*

Τὸ ἐπίρρημα *ὀμῶς* εἶνε ποιητικὸν ἀπαντῶν παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄλλοις ποιηταῖς. Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις φέρεται σελ. 166, 5 Βεκκ. «*Ὀμῶς* : προκατάρχει τοῦ *ὀμῶς* τὸ *ὀμός* καὶ *ὀμή* καὶ *ὀμόν*· διὸ περισπᾶται, ὡς *καλῶς*» καὶ σελ. 418, 43 (Τόμ. Β', σελ. 71, 16 Δινδ.) «*Ὀμῇ* : περισπαστέον κατὰ δοτικὴν πτῶσιν ὁμοίως ἐπιθετικῷ τῷ *θερμῇ*· καὶ γὰρ *ὀμός* αὐτοῦ τὸ ἀρσενικὸν ὁμοίως κατ' ὀξεῖαν τάσιν· οὐ γὰρ πάντων ἦεν ὁμὸς θρόος· καὶ τὸ οὐδέτερον· ἢ μὰν ἀμφοτέροισιν ὁμὸν γένος. Παράκειταί τε τὸ ἐπίρρημα τὸ εἰς ΩΣ λῆγον περισπώμενον, ὡς *θερμῶς*· ὁμῶς δέ τοι ἤπια οἶδεν». Γράφει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1339, 4 «Τοῦ δὲ *ὀμήν*, ὅ ἐστιν ὁμοίαν, εἴρηται καὶ οὐδέτερον οὐ πρὸ πολλῶν ἐν τῷ ὁμὸν λέχος εἰσαναβαίνει· ἐξ ὧν ἐπίρρημα μεσότητος τὸ *ὀμῶς* ἤγουν ὁμοίως». Ὁ Ὅμηρος εἶπεν ἐν Ἰλιάδος Ι, στίχ. 320 «κάτθαν' *ὀμῶς* ὅ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ ὅ τε πολλὰ ἐοργώς», ᾧ ὅμοια φέρονται καὶ ἄλλα παρὰ τῷ ποιητῇ. Εὑρίσκεται δὲ παρ' αὐτῷ καὶ δοτικῇ συντεταγμένον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίρρημα, οἷον Ἰλ. Ε, 535 «ὃν Τρῶες *ὀμῶς* Πριάμοιο *τέκεσσιν* τῖον» καὶ Ι, 312 «ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος *ὀμῶς* Ἀΐδαο *πύλῃσιν*» καὶ Ξ, 72 «τοὺς μὲν *ὀμῶς μακάρεσσι θεοῖσιν* κυδάνει». Ὡς δὲ λέγεται *ὀμῶς τινι*, οὕτω καὶ *ὡσαύτως τινί*, οἷον παρ' Ἡροδότῳ βιβλ. Β', 67 «*ὡς δ' αὔτως τῇσι κυσὶ* οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται». Πρβ. καὶ Πλάτ. Συμποσ. σελ. 187 α' «*κατὰ ταὐτὰ* ἔχει τού-

πως». Εὑρίσκονται δ' οὐκ ὀλιγάκις συνημμένα τὸ *ὡσαύτως* καὶ *κατὰ ταὐτά*, ὡς θὰ παραστήσωμεν ἑτέρωθι. Ἐξ ἄλλων ποιητῶν κρίνομεν νῦν περιττὸν νὰ μνημονεύσωμεν μαρτύρια τοῦ ἐπιρρήματος *ὁμῶς*. Παρατηροῦμεν δ' ὅτι σφάλλονται οἱ ἐκδεχόμενοι αὐτὸ ἀντὶ τοῦ *ὁμοίως*. Ὡς διαφέρουσιν ἀλλήλων τὰ ἐπίθετα *ὁμός* (= ὁ αὐτός) καὶ *ὁμοῖος* ἢ *ὅμοιος*, οὕτω καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἐπιρρήματα. Ἐν τοῖς τοῦ Ἀρχεστράτου ἔπεσι παρ' Ἀθην. σελ. 298 ς' ἔχουσι τἀντίγραφα «*ὅμως* δ', οἶμαι, βασιλεύει πάντων τῶν περὶ δαῖτα καὶ ἡδονῇ ἡγεμονεύει ἔγχελυς». Ἀλλ' ὁ Κοραῆς μετέβαλε τὸ *ὅμως* εἰς τὸ *ὁμῶς* ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ξενοκράτους καὶ Γαληνοῦ περὶ τῆς ἀπὸ τῶν Ἐνύδρων Τροφῆς σελ. 204. Εἶνε δ' ἀξία παραθέσεως ἡ σημείωσις τοῦ Κοραῆ ἔχουσα ὧδε· «Τῶν ἐπῶν τούτων τὸν παρ' ἅπασι σύνδεσμον **ὅμως** ἔτρεψα εἰς τὸ ἐπίρρημα **ὁμῶς**· τὸ γὰρ *Ὁμῶς πάντων*, ἴσον δύναται τῷ *Ἀπαξαπάντων*, μηδενὸς ἐξαιρουμένου δηλονότι, οὗ παράδειγμα ἓν ἐκ τῶν πλείστων ἀπόχρη παραθέσθαι τὸ Ὁμηρικὸν (Ἰλιάδ. ρ', 421) τόδε·

Ὦ φίλοι, εἰ καὶ μοῖρα παρ' ἀνέρι τῷδε δαμῆναι
π ά ν τ α ς ὁ μ ῶ ς, μήπω τις ἐρωείτω πολέμοιο».

Πρβ. *πάντες ὁμαλῶς*, περὶ οὗ ἀλλαχοῦ. Ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς τοῦ Ἀπολλωνίου βιβλ. Α', 99 ἐξέδωκεν ὁ Βρούγκιος «ἀλλά ἑ, τηλύγετόν περ *ὅμως* καὶ μοῦνον ἐόντα, πέμπεν» ἀντὶ τοῦ *ὁμῶς*. Τὴν γραφὴν τοῦ Βρουγκίου ἐκάκισεν ὁ Graefenhan ἐν *Gramm. Dial. Ep.* Τόμ. Α', σελ. 67. Περὶ τῆς παρὰ τοῖς τραγικοῖς χρήσεως τοῦ *ὁμῶς* ἐποιήσατο λόγον ὁ Λοβέκκιος ἐν τῷ εἰς Σοφοκλέους Αἴαντα Ὑπομνήματι σελ. 397 ἐκδ. γ'. Πρβ. καὶ Βλαϋδέσιον εἰς *Σοφοκλ. Αἴ.* σελ. 300.

Ἐκ τοῦ *ὁμῶς*, ἀναβιβασθέντος τοῦ τόνου, ἐγένετο τὸ ἐναντιωματικὸν *ὅμως*, ὅπερ σύνηθες μὲν τοῖς ποιηταῖς ὑπάρχει, σύνηθες δὲ τοῖς συγγραφεῦσιν. Ὁ Ἡσύχιος λέγει «*Ὅμως* : πλήν· *ὁμῶς* : ὁμοίως». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἄρατον Σχολίοις σελ. 51, 17 Bekk. «Τὸ μὲν οὖν *ὁμῶς* περισπαστέον, ἵν' ᾖ ἀντὶ τοῦ *ὁμοίως*· παροξυνόμενον μὲν γὰρ ἐναντιωματικός ἐστι σύνδεσμος, περισπώμενον δὲ ἐπίρρημά ἐστι μεσότητος ἀπὸ τοῦ *ὁμοίως* κατὰ συγκοπὴν γινόμενον». Γελοιότατον εἶνε νὰ νομίζηται ὅτι τὸ *ὁμῶς* ἐσχηματίσθη κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *ὁμοίως*. Τὸ ἐναντιωματικὸν *ὅμως* ἀπαντᾷ καὶ ἐν Ἰλιάδος Μ, 393

«Σαρπήδοντι δ' ἄχος γένετο, Γλαύκου ἀπιόντος, αὐτίκ' ἐπεί τ' ἐνόησεν, *ὅμως* δ' οὐ λήθετο χάρμης». Ἐν μόνῳ δὲ τούτῳ τῷ χωρίῳ τοῦ Ὁμήρου ἐνέκρινεν ὁ Βεκκῆρος τὸν παροξυτόνως προενηνεγμένον τύπον (Πρβ. καὶ Δοιδερλῖνον ἐν *Ὁμηρ. Γλωσσαρ.* § 1059). Τὸ πάλαι δ' ὅμως ἀνεγινώσκετο ὑπὸ τῶν πλειόνων καὶ ἐν αὐτῷ περισπωμένως *ὁμῶς*, ὡς διδασκόμεθα ἐκ τῶν εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίων σελ. 520, 15. Φέρεται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείας Ν, 405 καὶ Ο, 39 γραφὴ «ὅς τοι ὑῶν ἐπίουρος, *ὅμως* δέ τοι ἤπια οἶδεν». Ἀλλ' ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις εἶνε γεγραμμένον (Τόμ. Β', σελ. 71, 19) «Παράκειταί τι τὸ ἐπίρρημα τὸ εἰς ΩΣ λῆγον περισπώμενον, ὡς *θερμῶς*· ὁμῶς δέ τοι ἤπια οἶδεν». Καὶ ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν δὲ Σχολίοις (σελ. 577, 4 καὶ σελ. 606, 1) τοῦ *ὁμῶς*, οὐχὶ τοῦ *ὅμως*, γίνεται ἐξήγησις. Πρβ. καὶ Εὐστάθ. σελ. 1746, 49 (Ἴδε καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Β', σελ. 58). Ἔχουσι δέ τινες τῶν κωδίκων καὶ ἐν Ὀδυσσείας Λ, 565 τὴν παροξύτονον ἐκφορὰν «ἔνθα χ' *ὅμως* προσέφη κεχολωμένος», ᾗ ἐναντιοῦται τὸ παλαιὸν εἰς τὴν λέξιν ταύτην σχόλιον (σελ. 520, 14) «*Ἔνθα χ' ὁμῶς*: περισπαστέον· ἐπίρρημα γάρ. Τῷ συνδέσμῳ οὐ χρῆται, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ τῷ *ἔμπης*· διὸ καὶ τὸ *ὅμως δ' οὐ λήθετο χάρμης* οἱ πλείονες περισπῶσιν». Εἰς Ὀδυσσείας Λ, 568 φέρεται τὸ σχόλιον τόδε· «Νοθεύεται μέχρι τοῦ· ὡς εἰπὼν ὁ μὲν αὖτις ἔδυ δόμον Ἄϊδος εἴσω». Ὑπὸ δὲ τοῦ Λερσίου (*De Arist. Stud. Homer.* σελ. 156 ἐκδ. β') ἀθετοῦνται καὶ οἱ στίχοι 565-7 (Ἴδε καὶ Νίτζιον ἐν *Σημειώσ. εἰς Ὀδύσσ.* Τόμ. Γ', σελ. 304 καὶ Κυννῆρον ἐν *Διεξοδ. Γραμματ.* Τόμ. Β', σελ. 820 ἐκδ. β'). Παρατιθέμεθα καὶ ἃ λέγει ὁ σοφιστὴς Ἀπολλώνιος ἐν τῷ Λεξικῷ σελ. 120, 37 «*Ὅμως δ' οὐ λήθετο χάρμης*: Εἰώθαμεν ἀποφαίνεσθαι λέγοντες· κακοπάθειαν μὲν ἔχει ἡ καρτερία, ὅμως οὐκ ἀποσχετέον. Ταύτην φημὶ τὴν δύναμιν μὴ γινώσκειν τὸν ποιητήν, ἀλλὰ διὰ τοῦ *ἔμπης* αὐτὴν ἐκφέρει. Ὥστε εἰ μὲν *ὁμῶς* περισπωμένως, ἔστιν ὁμοίως, τὸ δὲ βαρυτόνως ἔμπης, ὅμως, ἵν' ᾖ τοιοῦτος ὁ λόγος. Σαρπηδὼν δ' ἠχθέσθη μέν, τοῦ Γλαύκου ἀπιόντος, ὅμως οὐκ ἀπέστη τῆς κατὰ τὴν μάχην ἀρετῆς». Ὁ Λέρσιος εἰκάζει ὅτι ἔκειτο κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ Ἰλιάδι «*ὁ δ' οὐδ' ὥς* λήθετο χάρμης» (*De Arist. Stud. Homer.* σελ. 157 ἐκδ. β'. Πρβ. καὶ Ναύκιον εἰς *Ἰλιάδ.* Τόμ. Α', σελ. 305).

Τὸ *ὁμοῦ* ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν, ἣν τὸ *ἐν τῷ αὐτῷ* ἢ *ἐν ταὐτῷ*,

γίνεται δ' αὐτοῦ χρῆσις καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, οἷον *ὁμοῦ εἶναι*, *ὁμοῦ μένειν*, *ὁμοῦ γίγνεσθαι*, *ὁμοῦ διατρίβειν*, κτλ. Εὐστάθ. σελ. 878, 17 «Τόπον δὲ δηλοῖ τὸ *ὁμοῦ* ἐν τῷ τῇ ὁμοῦ ἐτρεφόμην καὶ ὁμοῦ πίνακάς τε νεῶν καὶ σώματα φωτῶν, ἤγουν *ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ*, καὶ ὁμοῦ δ' ἔχον ὠκέας ἵππους δύο τινὲς εἰν ἑνὶ δίφρῳ ἐόντες». Φώτ. Λεξ. σελ. 334, 14 «*Ὁμοῦ*: ἐν τῷ αὐτῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τὸ ἀναμὶξ *ὁμοῦ*». Οὐδενὶ ἄγνωστον ὑπάρχει τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀναξαγόρου ῥηθὲν «*ὁμοῦ* πάντα χρήματα ἦν». Τὸ παρὰ τῷ Λουκιανῷ ἐν τῷ Πῶς δεῖ Ἱστορ. Συγγρ. 29 «ἐπειδὰν *ὁμοῦ ἴωσι*» νομίζει ὁ Κόβητος ἡμαρτημένην ἀνάγνωσιν τοῦ *ὁμοῦ ὦσι* (ἐν *Var. Lect.* σελ. 84 κἑξ. Πρβ. καὶ *Nov. Lect.* σελ. 99). Ἐν τῇ Κύρου Παιδείᾳ τοῦ Ξενοφῶντος βιβλ. Β', γ', 18 οἱ μὲν ἄλλοι κώδικες ἔχουσιν «ὅπου δὲ *ὁμόσε* γένοιντο, οἱ τοὺς νάρθηκας ἔχοντες ἔπαιον», εἰς δὲ «*ἐπεὶ* δὲ *ὁμοῦ* γένοιντο». Αὕτη δ' εἶνε ἡ ἀληθὴς γραφὴ κατὰ τὸν Κόβητον (ἐν *Μνημοσ.* 1875, σελ. 386). Ὁ Ἡσύχιος λέγει «*Ὁμοῦ 'στιν*: σχεδόν, ἐγγύς ἐστιν». Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις Ἱππ. 245 «Τὸ *ὁμοῦ* λέγουσιν Ἀττικοὶ ἀντὶ τοῦ *ἐγγύς*· ὡς καὶ ἐν Εἰρήνῃ· καὶ μὴν ὁμοῦ 'στιν ἤδη» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀπολλώνιον τὸν Ῥόδιον βιβλ. Β', 121 «Τὸ δὲ *ὁμοῦ* οὐ μόνον ἐπὶ ἀθροίσματος κεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ *ἐγγύς* εἰώθασι λαμβάνειν Ἀθηναῖοι. Μένανδρος· ὁμοῦ δὲ τῷ τίκτειν παρεγένεθ' ἡ κόρη· ἀντὶ τοῦ *ἐγγύς*» (Ἴδε Κόκκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Γ', σελ. 228, 851). Νοσεῖ πάντως τὸ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ κείμενον «*Ὁμοῦ*: ἐγγύς, τοπικόν· ἢ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δισμύριοι». Ἀλλὰ παντὶ φανερὸν ἀποβαίνει ὅτι παρέθετο ὁ Ἡσύχιος χωρίον εἰς πίστωσιν τῆς ἀντὶ τοῦ *ἐγγύς* χρήσεως τοῦ *ὁμοῦ*. Τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἐγένετο μνεία καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Γ', σελ. 272, 19 «Εἰς τὸ νεφέεσσι διαστολή, ἵν' ᾖ ἐγγὺς τῶν νεφῶν. Καὶ Δημοσθένης· Ἀθηναῖοι δέ εἰσιν ὁμοῦ δισμύριοι». Ἀλλ' ἡ γνησία αὐτοῦ γραφὴ εἶνε (Δημοσθέν. σελ. 785, 51) «εἰσὶν ὁμοῦ δισμύριοι πάντες Ἀθηναῖοι». Πρβ. καὶ Ἁρποκρατ. σελ. 223, 3 «*Ὁμοῦ*: Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ἀριστογείτονός φησιν· εἰσὶν ὁμοῦ δισμύριοι πάντες Ἀθηναῖοι· ἀντὶ τοῦ *ἐγγύς*. Ἔστι δὲ πολὺ παρ' Ἀττικοῖς· καὶ Μένανδρός που· ἤδη γάρ ἐστι τοῦ τίκτειν ὁμοῦ». Κατὰ τὸν Τούπιον ἔγραψεν ὁ Μένανδρος «ἤδη γάρ ἐστιν ἥδε ΤΩ τίκτειν ὁμοῦ» (Ἴδε Μεινέκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Μενάνδρου καὶ Φιλήμονος Λει-

ψάνων σελ. 254. Πρβ. καὶ Κόβητον ἐν *Nov. Lect.* σελ. 99 καὶ ἐν *Collect. Crit.* σελ. 181). Ὁ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἀριστοφάνους Εἰρήνης (σελ. 198) ἀνέγνω «ἤδη γὰρ ἡ κόρη 'στὶ τοῦ τίκτειν ὁμοῦ». Περὶ τῆς τοιαύτης τοῦ *ὁμοῦ* καὶ *ὁμοῦ τι* χρήσεως γίνεται λόγος ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουΐδα σελ. 775 Βεκκ. καὶ ἐν τοῖς εἰς Πλάτωνα Σχολίοις Φαίδ. σελ. 72 γ'. Πρβ. καὶ Φώτ. Λεξ. σελ. 334, 16 (Ἴδε Ἄλβερτον εἰς *Ἡσύχ.* Τόμ. Β', σελ. 756 καὶ Βαλέσιον εἰς *Ἁρποκρατ.* Τόμ. Β', σελ. 361 Δινδ. καὶ Βυττεμβάχιον εἰς *Πλουτ. Ἠθικ.* Τόμ. Ϛ', σελ. 614 καὶ Βλαϋδέσιον εἰς *Ἀριστοφ. Θεσμοφορ.* σελ. 193 καὶ Κόβητον ἐν *Μνημοσ.* 1876, σελ. 91 καὶ 1883, σελ. 440 καὶ Ὑτνῆρον ἐν *Act. Sem. Phil. Erl.* Τόμ. Δ', σελ. 136).

Τὸ *ὁμῇ* ἀπαντᾷ ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. ΙΒ', 234, 4 «ταῦτα δ' *ὁμῇ* φθονέων ἐξεμάρανε χρόνος» (Ἴδε Δυβνῆρον εἰς *Ἀνθολογ. Παλατ.* Τόμ. Β', σελ. 452). Τοῦ Δωρικοῦ Τύπου *ὁμᾷ* γίνεται μνεία ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου λέγοντος «*Ὁμᾶ (ὁμᾷ)*: ὁμοῦ» (Πρβ. καὶ Καιβέλιον ἐν τοῖς ἐκ λίθων συνειλεγμένοις Ἐπιγράμμασι σελ. 440, 1). Ὁ Κοραῆς γράφει ἐν τῷ Προδρόμῳ (σελ. με') «Ἀλλὰ καὶ τὸ Ὁμᾶ τοῦ Ἡσυχίου ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ δοτικὴ Δωρικὴ τοῦ θηλυκοῦ ὀνόματος Ὁμή, ἐπειδὴ ἀπεδείχθη ὅτι τὸ συνώνυμον Ὁμοῦ εἶναι γενικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ Ὁμός. Εἰς τὸν Ὅμηρον εὑρίσκεται ἀρσενικὸν οὐσιαστικὸν ὁ Ὅμαδος, ἤγουν ἡ Συνάθροισις, καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὸ θηλυκὸν ἡ Ὁμάς, τῆς Ὁμάδος, ὅθεν τὸ καθ' Ὁμάδα, τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἤγουν Ὁμοῦ, τὸ Ὁμάδιον, ἢ Ὁμάδι, τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐγεννήθη τὸ Μαζὶ τῶν λοιπῶν Γραικῶν, ὡς γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὸ ῥῆμα Ὁμαδεύω, τὸ ὁποῖον ἡ κοινὴ συνήθεια ἔτρεψεν εἰς τὸ Μαζεύω. Ὁμαδεύειν, ἀθροίζειν (Ἡσύχ.). Ὡμάδευσεν, ἀντὶ τοῦ ἐσώρευσεν (Σουΐδ.). Ὅτι τὸ Μαζεύω εἶναι ἀπὸ τὸ Ὁμαδεύω, δὲν εἶναι ἀμφιβολία. Οἱ Δωριεῖς ἀντὶ τοῦ Δορκὰς ἔλεγον Ζορκάς, ὅθεν ἔμεινεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν τὸ Ζαρκάδι». Ἀλλ' ἐν τοῖς Ἀτάκτοις (Τόμ. Α', σελ. 175 καὶ Τόμ. Β', σελ. 229 κέξ.) καὶ ἐν τῇ Ὕλῃ Γαλλογραικικοῦ Λεξικοῦ (σελ. 216 Μάμ.) ἀποφαίνεται ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ ὅτι ἐκ τοῦ ὀνόματος *μάζα (μᾶζα)* παρήχθη τὸ ῥῆμα *μαζεύω* ἢ *μαζόνω (μαζώνω)*, ἐκ τοῦ αὐτοῦ δ' ἢ ἐκ τοῦ ὑποκοριστικοῦ αὐτοῦ *μαζίον* (περὶ οὗ ποιεῖ-

ται λόγον ὁ Κοραῆς καὶ ἐν Τόμ. Δ', σελ. 300) ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ἐπίρρημα *μαζῇ* ἢ *μαζί*. Παρατιθέμεθα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Μαυροφρύδου περὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρρήματος εἰρημένα ἐν τῷ Δοκιμίῳ Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 648 «Ἐκ τοῦ *ἅμα* καὶ τῆς *σὺν* σύνθετον ἐθεώρησάν τινες τὸ καθομιλούμενον *μαζί*, ὑψιλογραφοῦντές το *μαζὺ* ἐκ τοῦ *ἅμασυν* κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ *α*, ἀποκοπὴν τοῦ *ν*, τροπὴν τοῦ *σ* εἰς *ζ* καὶ καταβιβασμὸν τοῦ τόνου· ὁ δὲ Κοραῆς (ἐν Ἀτ. Α', 175. Β'. 229) τὸ ἐτυμολόγει ἐκ τῆς δοτ. τοῦ *μᾶζα*, *μάζῃ* (ὡς ἰδίᾳ, κοινῇ κ.τ.τ.) καὶ καθ' ὑποβιβασμὸν τοῦ τόνου *μαζῇ*. Πιθανώτερόν μοι φαίνεται ὅτι τὸ *μαζὶ* προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου (ἴσως δωρικοῦ) *ὁμαδίς*, ὅπερ κατὰ τὸ Μ. Ε. 806, 9 ἦτο συνώνυμον τοῦ *ὁμαδόν*, ὃ ἐ. *ὁμοῦ*. Ἐκ τοῦ *ὁμαδὶς* λοιπὸν ἔγεινε πρῶτον μὲν *μαδίς*, ἔπειτα *μαδὶ* καὶ *μαζὶ* (κατὰ τὰ δορκὰς-ζαρκάδι, μᾶζα-μάδδα). Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, διαφόρως τετονισμένου, *ὀμάδις*, προῆλθε τὸ ἀκεραιότερον διατηρηθὲν *ὀμάδιν*, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν τῷ Θ. Κ.

ἐστράφησαν ὀπίσω ταις, βλέπουν τοὺς ἀδελφούς των
ὀμάδιν μὲ τὸν κύριν των νὰ κλαίγουν, νὰ θρηνοῦνται».

Ἄπορον ἡμῖν φαίνεται ὅτι ὁ Μαυροφρύδης, ἀνὴρ ἱκανῶς περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα πεπαιδευμένος, ἔγραψε *καθομιλούμενον* ἀντὶ τοῦ *καθωμιλημένον* καὶ *ἐτυμολόγει* ἀντὶ τοῦ *ἠτυμολόγει*. Τὸν συνήθη τοῖς Κρησὶ τύπον *ὀμάδι* βλέπει τις καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Λεγράνδου ἐκδοθεῖσι Δημώδεσιν Ἄσμασι σελ. 28, 103. Ἀξιόλογον πραγματείαν ἔχουσαν ἐπιγραφὴν «Οὔτε *μαζῇ* οὔτε *μαζῆ* οὔτε *μαζὺ* εἶναι ἡ ὀρθὴ γραφή, ἀλλὰ *μαζί*» ἐξέδωκεν ὁ Γεώργ. Χατζιδάκης ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Πλάτωνι Τόμ. Ϛ', σελ. 35-43. Δίκαιον δ' εἶνε μεγάλης τιμῆς καὶ ἀποδοχῆς ὁ ἀνὴρ παρὰ τοῖς Ἕλλησι νὰ τυγχάνῃ· διότι συντόνως περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἰδιωτικὴν φωνὴν σπουδάζων πλεῖστ' αὐτῆς μετὰ θαυμαστῆς δεξιότητος διευκρινεῖ.

Ἐν τῷ Βυζαντιακῷ Ἑλληνισμῷ εὑρέθη καὶ ἐπίρρημα *ὁμαδόν*. Ὁ Λοβέκκιος ἐν τῷ Ἀγλαοφάμῳ σελ. 643 ἐμνημόνευσε τρία αὐτοῦ μαρτύρια ἐξ Ἄννης τῆς Κομνηνῆς, τὸ «*ὁμαδὸν* τὸν — πορθμὸν διανήξασθαι» (σελ. 285 α') καὶ τὸ «οὐ πᾶσιν *ὁμαδὸν* τὴν εἰσέλευσιν συνεχώρει» (σελ. 316 β') καὶ τὸ «ἐν τῷ ἀριστᾶν *ὁμαδὸν* περιχυθέντας αὐτῷ» (σελ. 479 γ'). Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὡς ἐδηλώθη ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου (λ.

ὁμαδόν), «ἵστανται *ὁμαδὸν* ἐν τῷ κατωτέρῳ μέρει τῆς χρυσῆς τραπέζης» (Τόμ. Α', σελ. 94, 15 Βόνν.). Ἐν τοῖς κατὰ Ῥοδάνθην καὶ Δοσικλέα Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου εὑρίσκεται *ὀμμαδόν* γεγραμμένον ἀντὶ τοῦ *ὁμαδόν*, ὡς καὶ *ὀμμάδην* ἀντὶ τοῦ *ὁμάδην*, οἷον βιβλ. Γ', 116 «θύοντας ἡμᾶς *ὀμμαδὸν* συλλαμβάνει» καὶ βιβλ. Ε', 90 «εἰς ταὐτόν, εἰς ἓν *ὀμμάδην* ἠθροισμένον» καὶ βιβλ. Η', 391 «σκιρτῶμεν οὖν, σκιρτῶμεν, ἄνδρες, *ὀμμάδην*» καὶ βιβλ. Θ', 233 «εἰς Κύπρον ἐξώρμησαν εὐθὺς *ὀμμάδην*». Ὁ Ἑρχῆρος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Συγγραφέων Ἐρωτικῶν Λόγων Τόμ. Β', σελ. XLVII «Nimirum μ literam Theodorus in ὀμμαδὸν vel ὀμμάδην eodem iure dublicavit quo λ in κέλλης, neque alterutram formarum istarum adhibuit, sed utramque. Finxit enim V, 90 ὀμμάδην, quoniam cretico opus erat, eandemque formam ascivit VIII, 391. IX, 233, ut trimetrum finiret παροξυτόνως: quatro loco (III, 116) vulgarem formam ὁμαδὸν liquidâ duplicatâ metro adaptare satis habuit».

Ἀναγκαίως δ' ἔχει νὰ ἐξετάσωμεν ἂν εἶνε ὑγιὲς τὸ ἐπίρρημα *ὁμαδίς*, περὶ οὗ ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Μαυροφρύδου ὅτι κατὰ τὸ Μέγα Ἐτυμολογικὸν ἦτο συνώνυμον τῷ *ὁμαδόν*. Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ φέρεται σελ. 806, 6 «Τὰ διὰ ΑΔΙΣ (γρ. ΔΙΣ) τρισύλλαβα ἐπιρρήματα, τῷ Α παραληγόμενα, διὰ τοῦ Ι γράφεται καὶ βαρύνεται· φυγάδις, οἰκάδις. Σεσημείωται τὸ *ὁμαδίς* ὀξυνόμενον». Τὰ αὐτὰ βλέπει τις καὶ ἐν Κραμ. Ἀνεκδ. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 439, 1 πλὴν τοῦ *οἰκάδις*, ἀνθ' οὗ κεῖται τὸ *ὀκλάδις*· καὶ καλῶς τοῦτο κεῖται· διότι, ὡς διδασκόμεθα ἐκ τῶν Κανόνων τοῦ Θεογνώστου σελ. 163, 22, προπαροξυτόνως *οἴκαδις*, οὐχὶ παροξυτόνως *οἰκάδις* ἐλέγετο. Ἀλλὰ τὸ *ὁμαδίς* εἶνε ἡμαρτημένη ἐκφορὰ τοῦ *ὠμαδίς*, ὅπερ κακῶς ἐν τοῖς Τονικοῖς Παραγγέλμασιν Ἰωάννου τοῦ Ἀλεξανδρέως προηνέχθη προπαροξυτόνως *ὤμαδις* σελ. 38, 24 «Τὰ διὰ τοῦ ΑΚΙΣ παροξύνεται — καὶ τὰ εἰς ΙΣ (γρ. ΔΙΣ) τρισύλλαβα, τῷ Α παραληγόμενα, παροξύνεται· χαμάδις, φυγάδις, ὀκλάδις, κρυφάδις. Τὸ *ὤμαδις* καὶ ἴσως ἐκ τοῦ *κατωμαδίς* ἀφῃρέθη». Ἵν' ἀπαλλαγῇ ὁ λόγος τῆς πλημμελείας, ἀναγνωστέον «Τὸ *ὠμαδίς* ὀξύνεται· καὶ ἴσως ἐκ τοῦ *κατωμαδίς* ἀφῃρέθη». Ὁ Θεόγνωστος λέγει ἐν τοῖς Κανόσι σελ. 163, 20 «Τὰ διὰ τοῦ ΑΔΙΣ ἐπιρρήματα τρισύλλαβα διὰ τοῦ Ι

γράφεται καὶ παροξύνεται, οἷον χαμάδις, ὀκλάδις, φυγάδις — Τὸ οἴκαδις σεσημείωται προπαροξυνόμενον καὶ τὸ *ὠμαδίς* ὀξυνόμενον» (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν τοῖς Στοιχείοις Τόμ. Α', σελ. 146 καὶ Λέντζιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ Τόμ. Α', σελ. 512). Τῷ *κατωμαδίς* ὅμοιον εἶνε τὸ *ἐνωπαδίς*. Ἀλλὰ περὶ τῶν εἰς ΔΙΣ ληγόντων ἐπιρρημάτων θὰ διαλάβωμεν ἀκριβῶς ἑτέρωθι. Περὶ τοῦ *οἴκαδις* ἐποιήσατο λόγον ὁ Ἀρήνσιος ἐν τῷ περὶ Δωρικῆς Διαλέκτου σελ. 373 καὶ ὁ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ἀχαρνέων σελ. 105.

Τὸ *ὁμόθεν* ἰσοδυναμεῖ τῷ *ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἢ ἐκ ταὐτοῦ*. Ἡσύχ. «*Ὁμόθεν*: ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου· ἐξομόθεν πεφυκότες». Ἀπολλών. Σοφ. σελ. 120, 25 «*Ὁμόσε*: εἰς ταὐτόν· καὶ τὸ *ὁμόθεν* ἐκ τόπου· ἐξομόθεν πεφυῶτες». Τὸ μνημονευόμενον χωρίον εἶνε Ὁμηρικὸν κείμενον ἐν Ὀδυσσείας Ε, 477 «θάμνους *ἐξ ὁμόθεν* πεφυῶτας». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τῷ εἰς Ἀφροδίτην Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 135 «σοῖς τε κασιγνήτοις, οἵ τοι *ὁμόθεν* γεγάασιν», τουτέστιν ἐκ τῶν αὐτῶν (γονέων). Ὅμοιον τούτῳ ὑπάρχει τὸ παρ' Ἡσιόδῳ φερόμενον Ἔργ. 108 «ὡς *ὁμόθεν* γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι», ὅπερ νομίζεται μὲν ὑπό τινων νόθον, συμφωνεῖ δὲ κατ' ἔννοιαν τῷ Πινδαρικῷ Νεμ. ϛ', 1 «ἓν ἀνδρῶν, ἓν θεῶν γένος· ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν ματρὸς ἀμφότεροι» (Πρβ. Leipz. Stud. Τόμ. Ι', σελ. 119). Πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀδελφοῦ εἶπεν ὁ Εὐριπίδης ἐν Ἰφιγενείᾳ ἐν Αὐλίδι στίχ. 501 «*τὸν ὁμόθεν πεφυκότα* στέργων μετέπεσον». Ὁ Κόβητος γράφει ἐν *Nov. Lect.* σελ. 99 «Hinc fratres dicebantur ὁμόθεν γεγονέναι, ὁμόθεν εἶναι, quod plane idem est atque ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονέναι, et omnino ὁμόθεν nihil aliud est quam ἐκ ταὐτοῦ sive γένους sive τόπου». Ὁ Βαλκενάριος ποιούμενος λόγον ἐν τῇ περιφήμῳ Διατριβῇ σελ. 237 περὶ τοῦ *κἂν ὁμόθεν ὦσι* παρέθετο τρία χωρία, ὧν ἓν εἶνε τὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἐν Κύρ. Παιδ. Η', ζ', 14 «μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τοῦ *ὁμόθεν* γενομένου». Μετ' ὀλίγα κεῖται «οἱ δὲ ἀπὸ *τοῦ αὐτοῦ σπέρματος* φύντες κτέ.». Λέγει δ' ὁ Ξενοφῶν καὶ *ὁμόθεν διώκοντας* καὶ *ὁμόθεν καλεσθαι* καὶ *ὁμόθεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο* (Κυρ. Παιδ. Α', δ', 23 καὶ Β', γ', 20 καὶ Η', η', 22) καὶ *ἐὰν ὁμόθεν — πρὸς τὸν δρόμον ἐπιλάβῃ* (Κυνηγ. Ζ', 8).

Τὸ *ὁμόσε* σημαίνει *εἰς τὸ αὐτὸ ἢ εἰς ταὐτό(ν)*. Ἡσύχ. «*Ὁμόσε*: εἰς

τὸν αὐτὸν τόπον· τῶν πάντων ὁμόσε στόματ' ἔτραπε». Παρὰ τῷ Μοίριδι φέρεται σελ. 272 «*Ὁμόσε*, *ἅμα*, *ὁμόθεν* τόπου δηλωτικά· τὸ μὲν γὰρ *ἅμα* ἐν τῷ αὐτῷ δηλοῖ, τὸ δὲ *ὁμόσε* εἰς τὸ αὐτό, τὸ δὲ *ὁμόθεν* ἐκ τοῦ αὐτοῦ». Ἀλλ' ὁ Κόβητος μετέγραψεν (ἐν *Nov. Lect.* σελ. 494) «*Ὁμόσε*, **ὁμοῦ**, *ὁμόθεν* τόπου δηλωτικά· τὸ μὲν γὰρ **ὁμοῦ** ἐν τῷ αὐτῷ δηλοῖ κτέ.» (Πρβ. καὶ Ναβῆρον εἰς *Φωτ. Λεξ.* Τόμ. Β', σελ. 318). Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 890, 41 «Ἐν οἷς σημειωτέον τὸ ὁμόσε ἔτραπεν, ἐξ οὗ λαβόντες οἱ μεθ' Ὅμηρον *ὁμόσε χωρεῖν* φασί τινας ἤγουν συμβάλλειν κατὰ μάχην ἢ ἁπλῶς ἔριν τινά» καὶ σελ. 935, 33 «Ὅρα δὲ καὶ ὅτι ἐκ τοῦ ὁμόσε ἦλθεν ἡ μάχη λαβόντες ἀρχὴν οἱ Ἀττικοὶ ἐπὶ παρασκευῆς πολεμικῆς ἢ καὶ ἄλλης ἐναντιωματικῆς τὸ *ὁμόσε* τιθέασι λέγοντες *ὁμόσε ἦλθεν ὁ δεῖνα τῷ δεῖνι*, τουτέστιν ἀντικατέστη ὡς εἰς πόλεμον, καὶ *ὁμόσε ἦλθε τοῖς λόγοις ἢ ταῖς ἀντιλογίαις*» καὶ σελ. 979, 7 «Τὸ ὁμωθῆναι φιλότητι διαστέλλει τοῦ *πρὸς ἔριν τινὰς καὶ μάχην ὁμόσε γενέσθαι*». Οὐχὶ σπανίως οἱ Ἀττικοὶ παραλαμβάνουσι τὸ ἐπίρρημα *ὁμόσε* σκοποῦντες νὰ παραστήσωσιν ὅτι ἡ εἰς τὸ αὐτὸ πορεία ἢ δρόμος γίνεται χάριν μάχης ἢ συμπλοκῆς, οἷον *ὁμόσε χωρεῖν*, *ὁμόσε ἰέναι*, *ὁμόσε βαδίζειν*, *ὁμόσε πορεύεσθαι*, *ὁμόσε φέρεσθαι*, *ὁμόσε ἐλαύνειν*, *ὁμόσε θεῖν*, κτλ. Ἐμφαίνει δὲ τὸ *ὁμόσε χωρεῖν* ἢ *ἰέναι*, κτλ. ὁμοίαν ἔννοιαν τῷ *εἰς μάχην συνιέναι* ἢ *εἰς χεῖρας ἰέναι (συνιέναι)*, τῷ *ἀπαντᾶν*, κτλ. Σχολ. Πλάτ. Εὐθύφρ. σελ. 3 γ' «*Ὁμόσε ἰέναι*: δύο σημαίνει τοῦτο, παρὰ μὲν τοῖς ῥήτορσι *τὸ ἀπ' ἐναντίας* ἤτοι *τὸ ἀντικείμενον*, ὡς παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ κατὰ Διονυσοδώρου· αὐτὸς δὲ ὁρᾷ ἡμᾶς ὁμόσε πορευομένους· παρ' Ὁμήρῳ δὲ τὸ *ὁμοῦ*». Ἁρποκρατ. σελ. 222, 20 «*Ὁμόσε ἰέναι*. Ὑπερείδης ἐν τῷ κατ' Ἀθηνογένους φησίν· ἀλλὰ ὁμόσε βούλομαι τῷ λόγῳ τούτῳ ἐλθεῖν· ἀντὶ τοῦ *παραβαλέσθαι*. Λέγεται δὲ ἐκ μεταφορᾶς τοῦ *ὁμόσε ταῖς λόγχαις ἰέναι* ἀντὶ τοῦ ἐξ ἐναντίας εἰς τὸ αὐτὸ ἔρχεσθαι καὶ μὴ στρέφεσθαι μηδὲ φεύγειν». Τίμ. Σοφιστ. σελ. 191 «*Ὁμόσε*: εἰς ταὐτὸ ὑπὸ τῶν ἐναντίων εἰς μάχην φερόμενοι». Ὁ λόγος τοῦ Τιμαίου ἔχει πλημμελῶς· ἐπεχείρησε δὲ νὰ ἐπανορθώσῃ αὐτὸν ὁ Τούπιος μεταγράφων «Ὁμόσε: εἰς ταὐτὸ *τῷ ἐναντίῳ*, εἰς μάχην φερόμενοι», ὅπερ ἐνέκρινε καὶ ὁ Βάστιος (ἐν *Append. ad Epist. Crit.* σελ. 23). Ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι εἶνε κάλλιον ν' ἀναγνωσθῇ «Ὁμόσε: εἰς ταὐτό. *Ἐπὶ*

τῶν — εἰς μάχην *φερομένΩΝ*». Τὴν αὐτὴν ἀνάγνωσιν ἐποιήσατο καὶ ὁ Κ. Φ. Ἑρμαννός. Μαρτύρια τοῦ *ὁμόσε χωρεῖν*, *ὁμόσε ἰέναι*, κτλ. συνήγαγεν ὁ Ῥουγκήνιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ σοφιστοῦ Τιμαίου σελ. 192 καὶ ἄλλοι φιλόλογοι (Ἴδε Κόχιον εἰς *Τίμ*. *Σοφ*. σελ. 160 καὶ Κ. Φ. Ἑρμαννὸν εἰς *Λουκ*. *πῶς δεῖ Ἱστορ*. *Συγγρ*. σελ. 189 κἑξ. καὶ Βλαϋδέσιον εἰς *Ἀριστοφ*. *Ἐκκλησ*. σελ. 181 καὶ εἰς *Λυσιστρ*. σελ. 215. Πρβ. καὶ Λεξ. Ξενοφ. Στουρζ. Τόμ. Γ', σελ. 284 καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Ε', σελ. 1986).

Καὶ συγγραφεῖς τοῦ παρηκμακότος Ἑλληνισμοῦ, Πολύβιος, Λουκιανός, Ἀριστείδης, Πλούταρχος, Διονύσιος Ἁλικαρνασσεὺς καὶ ἄλλοι, παρέχουσιν ἡμῖν παραδείγματα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος χρήσεως.

Πολύβ. ΙΑ', β', 10 «*ὁμόσε χωρῆσαι* τοῖς παροῦσι». Λέγει δ' ὁ Πολύβιος καὶ «*ἐφέρετο* κατὰ τῶν κρημνῶν *ὁμόσε* τοῖς φορτίοις πολλὰ τῶν ὑποζυγίων», κτλ. καὶ «πάντες *ἐστρατοπέδευσαν ὁμόσε*», κτλ.

Λουκιαν. Ἀπολ. 13 «*ὁμόσε χωρήσας* τῷ ἐπιφερομένῳ ἐγκλήματι» καὶ Ἀναχ. 24 «*ὁμόσε χωρεῖν* ταῖς πληγαῖς» καὶ Ψευδολογ. 18 «εἰ δὲ καὶ *ὁμόσε χωρήσειας* καὶ ἀρνήσαιο μὴ τοιοῦτος εἶναι». Ἴδε Κ. Φ. Ἑρμαννὸν εἰς *Λουκ*. *πῶς δεῖ Ἱστορ*. *Συγγρ*. σελ. 190.

Ἀριστείδ. Τόμ. Α', σελ. 775 «οὕτω σφόδρα *ὁμόσε* τοῖς φανεροῖς *ἰών*».

Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 256 β' «ἐρρωμένως *ὁμόσε χωρεῖν* ταῖς κατηγορίαις» καὶ Ποπλικ. Θ', 2 «*ὥρμησαν ὁμόσε* τοῖς ἵπποις» καὶ Θησ. Ι', 2 «οἱ δὲ Μεγαρόθεν συγγραφεῖς *ὁμόσε* τῇ φήμῃ *βαδίζοντες* καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ κατὰ Σιμωνίδην πολεμοῦντες». Ἴδε Βυττεμβάχιον εἰς *Πλουτ*. *Ἠθικ*. Τόμ. Ζ', σελ. 202.

Διονύσ. Ἁλικαρν. Ῥωμ. Ἀρχ. σελ. 1528 «*ὁμόσε χωρεῖν* τοῖς πολεμίοις μαχησόμενοι» καὶ σελ. 1529 «*ὁμόσε χωρεῖν* τοῖς πολεμίοις μαχησόμενον». Ὁ Κόβητος ἐν τοῖς Συμμίκτοις Κριτικοῖς σελ. 447 καὶ ἐν ταῖς εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἀρχαιολογίαν Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως Παρατηρήσεσι σελ. 157 περιέγραψε τὰς μετοχὰς *μαχησόμενοι* καὶ *μαχησόμενον* ὡς νόθας οὔσας. Πρβ. καὶ Γαρρῆρον ἐν *Παρατηρ*. *εἰς Διον*. *Ἁλικ*. *Ῥωμ*. *Ἀρχ*. σελ. 30 κἑξ.

Αἰλιαν. π. Ζῴ. Α', 37 «εἰ γυμνὸς *ὁμόσε χωροίη* τοῖς ἀγριωτάτοις» καὶ Α', 38 «*ὁμόσε* αὐτοῖς *χωρεῖ*» καὶ Β', 31 «*χωρεῖ* τῇ φλογὶ *ὁμόσε*» καὶ Β', 51 «*ὁμόσε* γὰρ καὶ αὐτὸς τοῖς ζῴοις *χωρεῖ*» καὶ Ζ',

24 «εἰ μέλλοιεν *ἰέναι* τῷ ῥῷ *ὁμόσε*». Πρβ. καὶ Σουΐδ. «*Ὁμόσε*: ὁμοῦ, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον· ἢ ἐξ ἐναντίας, σφοδρῶς, θρασέως. Αἰλιανός· οἱ Ἀκαρνᾶνες συγγραφεῖς ὁμόσε ἔχουσι τοῖς ποιηταῖς· καὶ αὖθις· οὐ μὴν συνήθροισεν ἔτι τὰ ὀστᾶ, ὁμόσε τῷ δαίμονι τῷ ταῦτα πράξαντι μὴ χωρῶν· καὶ αὖθις· ὁμόσε ἰτέον τοῖς πολεμίοις». Τὸ «ὁμόσε *ἔχουσι* τοῖς ποιηταῖς» ὑπέλαβεν ὁ Κουστῆρος ἐσφαλμένην ἀνάγνωσιν τοῦ «ὁμόσε *χωροῦσι* τοῖς ποιηταῖς». Ἐν τῇ Κύρου Παιδείᾳ τοῦ Ξενοφῶντος φέρεται βιβλ. Β', α', 21 «ὡς *ὁμόσε ἰτέον* εἴη τοῖς πολεμίοις».

Φιλόστρατ. σελ. 735 «μὴ *ὁμόσε χωρῶν* τῷ ὕδατι» καὶ «θηρίου δίκην *ὁμόσε χωροῦντα* ταῖς αἰχμαῖς». Ἴδε Βοισσονάδην εἰς *Φιλοστρ. Ἡρωϊκ.* σελ. 610.

Κλήμ. Ἀλεξ. σελ. 871 «τὰ θηρία τὰ *ὁμόσε* ταῖς λόγχαις *πορευόμενα*».

Ἰουλιαν. σελ. 36 γ' «τοῖς μὲν οὖν ξὺν τῷ τυράννῳ τοσοῦτον περιῆν θράσος καὶ πρὸς τὰ δεινὰ τοῦ *χωρεῖν ὁμόσε* πολλὴ προθυμία». Ὁ Βυττεμβάχιος ἐν τῇ Κριτικῇ Βιβλιοθήκῃ Τόμ. Γ', β', σελ. 53 μετέγραψε «τοσοῦτον περιῆν θράσους καὶ τοῦ πρὸς τὰ δεινὰ ὁμόσε χωρεῖν σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ». Ὁ Ἑρτλῖνος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἰουλιανοῦ (σελ. 45) νομίζει ὅτι πρέπει νὰ μετατεθῇ ὁ σύνδεσμος *καί* μετὰ τὸ *τὰ δεινά*.

Συνέσ. Ἐπιστ. ΛΕ', σελ. 179 β' «ἔγνωκεν *ὁμόσε ἰτέον* εἶναι τοῖς ἀποθνήσκουσιν». Τὸ χωρίον τοῦ Συνεσίου μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Λοπαδιώτου λέγοντος (Λεξ. Οὐϊνδ. σελ. 132, 16) «*Ὁμόσε*: ἀντὶ τοῦ ἀσχέτως. Συνέσιος· ἔγνωκεν ὁμόσε ἰτέον εἶναι τοῖς ἀποθνήσκουσι. Καὶ Εὐριπίδης· ξυνετῶς χωρεῖν ὁμόσε τοῖς λόγοις θέλει». Ἐν τῷ Ὀρέστῃ τοῦ Εὐριπίδου στίχ. 921 κεῖται «*ξυνετὸς δὲ* χωρεῖν ὁμόσε τοῖς λογοις *θέλων*».

Ἰωάν. Χρυσόστ. Ὑπομν. εἰς Ματθ. σελ. 178 α' «μὴ *ὁμόσε χωρεῖν* τοῖς πειρασμοῖς ἀλλ' εἴκειν καὶ παραχωρεῖν» καὶ σελ. 792 δ' «οὐ μόνον οὐκ ἔφυγεν ἀλλὰ καὶ *ὁμόσε ἐχώρει*» καὶ σελ. 802 γ' «ὁ ἡττώμενος καὶ μὴ *ὁμόσε χωρῶν*». Ἴδε καὶ Βαλκενάριον ἐν **Opuscul.** Τόμ. Β', σελ. 193.

Ἡλιόδωρ. Β', 12 «*ὁμόσε χωρεῖν* αὐτόθι τοῖς νομιζομένοις αἰτίοις ἐπειγόμενος». Ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς λέγει ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ

Ἡλιοδώρου Τόμ. Β', σελ. 173 «Τὸ δὲ Ὁμόσε χωρεῖν ἀμφίβολον· κυρίως γὰρ τὸ Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον χωρεῖν σημαίνει· ἡ δὲ πλείστη χρῆσις τροπικῶς ἐπὶ τοῦ ἐναντιοῦσθαι καὶ μάχεσθαι ἐξέλαβεν, οἷον καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν (σελ. 68), διὰ τὸ καὶ τοὺς μαχομένους εἰς τὸν αὐτὸν τόπον συνιέναι». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐκδοὺς ὁ Κοραῆς παρὰ τῷ Στράβωνι «τούτους σχεδόν τι μόνους συμμένοντας ἑώρα καὶ *ὁμόσε χωροῦντας*, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἐλθεῖν» γράφει ἐν ταῖς Σημειώσεσι *(Στράβ. Γεωγρ.* Μέρ. Δ', σελ. 97) «Ὁμόσε χωροῦντας: ΗΔ, ΑΤ, *Ὁμοίως ὁμοφροῦντας*. Ἴσως ἐστὶ διορθοῦν καὶ διὰ μιᾶς λέξεως, *Ὁμονοοῦντας*». Ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1876, σελ. 104) μετέγραψεν «ὁμοίως *ΘΑΡροῦντας*».

Σιμπλίκ. Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτέλ. Τόμ. Θ', σελ. 601, 26 «οἷς *ὁμόσε κεχώρηκεν* ὁ Ἀριστοτέλης».

Σχολ. Σοφοκλ. Αἴ. 82 «*ὁμόσε χωρῆσαι* τῇ μανίᾳ τοῦ ἐχθροῦ οὐχ ἁρμόζει».

Καὶ ὁ Γαληνὸς ποιεῖται χρῆσιν τοῦ *ὁμόσε χωρεῖν* καὶ *ὁμόσε χωρῆσαι*, οἷον *ὁμόσε χωρεῖν* (Τόμ. Β', σελ. 43 καὶ Τόμ. Ζ', σελ. 792 καὶ Τόμ. Ι', σελ. 815), *ὁμόσε χωρεῖ* (Τόμ. Β', σελ. 46-7 καὶ Τόμ. Ε', σελ. 338), *ὁμόσε χωροῦσιν* (Τόμ. Α', σελ. 522), *ὁμόσε χωροῦντες* (Τόμ. Α', σελ. 76), *ὁμόσε χωρῆσαι* (Τόμ. Β', σελ. 39), *ὁμόσε χωρήσας* (Τόμ. Β', σελ. 221). Ἐλέχθη δ' ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ καὶ *ὁμόσε τοῖς δεινοῖς ἰέναι* (Τόμ. Ι', σελ. 719) καὶ *ἐλθεῖν ὁμόσε* (Τόμ. Γ', σελ. 3). Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Ὠριγένει *ὁμόσε χωρεῖν* (Τόμ. Γ', σελ. 62 καὶ Τόμ. Δ', σελ. 3 καὶ Τόμ. ΙΗ', σελ. 120 καὶ 123 καὶ Τόμ. ΙΘ', σελ. 137) καὶ *ὁμόσε χωροῦντα* (Τόμ. Δ', σελ. 2) καὶ *ὁμόσε χωρῆσαι* (Τόμ. ΙΗ', σελ. 63) καὶ *ὁμόσε ἐχώρησε* (Τόμ. ΙΗ', σελ. 166) καὶ *ὁμόσε χωρήσας* (Τόμ. ΙΘ', σελ. 118) καὶ *ὁμόσε χωρήσωμεν* (Τόμ. Δ', σελ. 2).

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν ὅτι ἐν τῷ κατὰ Διονυσοδώρου Λόγῳ τοῦ Δημοσθένους εἶνε εἰλημμένον τὸ *ὁμόσε πορεύεσθαι* ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *συμφέρεσθαι* ἢ *συγχωρεῖν* σελ. 1287, 14 «ἡμεῖς μὲν ταῦτα *συνεχωροῦμεν*—οὗτος δ' ὡς ἑώρα ἡμᾶς *ὁμόσε πορευομένους*, κτέ.». Ὁ Κ. Φ. Ἑρμαννὸς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν βιβλίου τοῦ Λουκιανοῦ σελ. 189 λέγει «ut *Demosth. adv. Dionys. p.* 1287. 18, ὁμόσε πορεύεσθαι esse videtur *concordiae operam dare*» (Ἴδε καὶ

Σχαιφῆρον ἐν *Appar. Crit. et Exeg. ad Demosth.* Τόμ. Ε', σελ. 415. Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. Τόμ. Ε', σελ. 1986).

Ἐκ τοῦ *ὁμός* παρήχθη καὶ τὸ ῥῆμα *ὁμοῦμαι*, οὗ ὁ ἀόριστος *ὁμωθῆναι* ἀπαντᾷ ἐν Ἰλιάδος Ξ, στίχ. 209 «εἰ—εἰς εὐνὴν ἀνέσαιμι *ὁμωθῆναι* φιλότητι». Ἰσοδυναμεῖ δὲ τὸ *ὁμωθῆναι* τῷ *ὁμόσε ἐλθεῖν*, ἤτοι εἰς ἓν ἢ ταὐτὸν ἐλθεῖν, ὡς ἀποδίδοται ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Β', σελ. 43, 31 «Ὅτι τὸ ὁμωθῆναι οὐκ ἔστιν ὁμοιωθῆναι ἀλλ' *ὁμόσε ἐλθεῖν* φιλότητι. Δασυντέον δὲ τὸ Ο, ὡς χρυσωθῆναι δὲ ἀναγνωστέον». Πρβ. καὶ Τόμ. Δ', σελ. 52,34 «Τὸ δὲ ὁμωθῆναι *εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν*». Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 978,40 «Ἐὰν ἐκείνους πείσασα φιλότητι *ὁμωθῆναι* ποιήσῃ, τουτέστιν *ὁμοῦ γενέσθαι καὶ ὅμοια φρονῆσαι* τήν τε Τηθὺν καὶ τὸν Ὠκεανόν» καὶ μετ' ὀλίγα «Διὰ τοῦτο θέλει ἀνταποδοῦναι χάριτας διὰ τοῦ ποιῆσαι *ὁμωθῆναι* αὐτούς, τουτέστιν *ὁμοῦ*, ὡς εἴρηται, *γενέσθαι καὶ ἑνωθῆναι*, ἐκ τοῦ *ὁμῶ ὁμώσω* ῥήματος· ὅπερ οἱ παλαιοὶ ἀποδεχόμενοί φασιν ὡς οὐκ ἄν τις εἴποι τὴν ἕνωσιν καιριώτερον ἐν λέξει μιᾷ. Ἐν ἄλλοις δὲ τοῦτο περιφράζων ὁ ποιητής φησι καὶ ὁμὸν λέχος εἰσαναβαίνοι». Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Ὁμωθῆναι: *εἰς ὁμόνοιαν ἐλθεῖν*». Τοῦ Ὁμηρικοῦ χωρίου ποιεῖται μνείαν καὶ ὁ Χοιροβοσκὸς ἐν τοῖς Ἐπιμερισμοῖς τοῦ Ψαλτηρίου σελ. 176, 12 «Καὶ ἕτερον *ὁμῶσαι*, καὶ γράφεται τὸ ΜΩ μέγα, τὸ *εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν ἀγαγεῖν*. Καὶ Ὅμηρος· εἰς εὐνὴν ἀνέσαιμι ὁμωθῆναι φιλότητι». Εὑρέθη δὲ καὶ μέλλων *ὁμώσεται* ἐν τοῖς Θηριακοῖς τοῦ Νικάνδρου στίχ. 334 «ναὶ μὴν διψάδος εἶδος *ὁμώσεται* αἰὲν ἐχίδνῃ».

Εἶνε δὲ καὶ ὀνόματα ἐκ τοῦ *ὁμός* ἐσχηματισμένα, τὸ *ὅμαδος*, ἐξ οὗ τὸ *ὁμαδέω*, καὶ τὸ *ὁμοῖος*-*ὅμοιος*, οὗ παράγωγα τὸ *ὁμοιῶ* (*ἀφομοιῶ*, *ἐξομοιῶ*, κτλ.) καὶ *ὁμοιάζω*, καὶ τὸ *ὁμαλός* (ἢ *ὁμαλής*), ὅθεν τὸ *ὁμαλίζω* καὶ *ὁμαλύνω*.

Περὶ τοῦ *ὅμαδος* ἐποιήσατο λόγον ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Προλεγομένοις σελ. 349 (Πρβ. καὶ Δοιδερλῖνον ἐν *Ὁμηρ. Γλωσσ.* § 1060). Ἐν τοῖς εἰς Σοφοκλέα Σχολίοις Αἴ. 1202 γίνεται ἐξήγησις τοῦ *ὄτοβον* διὰ τοῦ *ὅμαδον*, *ἦχον*. Γελοία εἶνε γνώμη, καθ' ἣν τὸ *ὅμαδος* συνέστη ἐκ τοῦ *ὁμοῦ* καὶ τοῦ *αὐδή* ἢ *αὐδῶ*. Εὐστάθ. σελ. 180, 9 «Ὅμαδος δὲ ἡ *ὁμοῦ αὐδή*, ὁ κοινὸς θόρυβος, ὅπερ καὶ ἀλαλητὸς λέγεται, οἱονεὶ ὁμολαλητός» (Πρβ. καὶ σελ. 682, 39 καὶ σελ. 1297,

27). Φώτ. Λεξ. σελ. 330, 19 «Ὅμαδος: θόρυβος. Ἀπὸ τοῦ *ὁμοῦ αὐδᾶν*» (Ἴδε καὶ Ἀπολλ. Σοφιστ. σελ. 120, 18 καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 553, 53 καὶ σελ. 623, 18). Εἶνε δὲ τὸ προκείμενον ὄνομα ποιητικὸν ἀπαντῶν καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ τοῦ Πλάτωνος σελ. 364 ε' «βίβλων δὲ *ὅμαδον* παρέχονται Μουσαίου καὶ Ὀρφέως». Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Δαμασκίου παρὰ Φωτ. Βιβλιοθ. σελ. 337, 37 «καὶ τῶν βιβλίων τὸν *ὅμαδον* παρῃτεῖτο» καὶ ὑπὸ τοῦ Θεμιστίου σελ. 32 β' «βιβλίων *ὅμαδος* ὅλος ἐπ' ἀλλήλοις συντεταγμένων» καὶ σελ. 133 δ' «τὴν δὲ *ὁμάδου* γέμουσαν συμμιγοῦς ἐπὶ γῆς ἐρριμμένων τῶν ἱκετῶν». Πρβ. καὶ σελ. 169 γ' «ἔνι δὲ ἄλλος *ὅμαδος* πολλῶν καὶ πολυκεφάλων θρεμμάτων». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Φιλοστράτου σελ. 803 «δεινὰ γὰρ τὰ τοιαυτὶ θηρία ὅτι ἐκ πλείστου κατακούειν τοῦ *ὁμάδου*». Ἴδε καὶ Λοβέκκιον ἐν *Ἀγλαοφ*. σελ. 643. Ὑπάρχει καὶ ὄνομα *ὁμάς*, ἀλλ' ἐκ μόνου τοῦ παρηκμακότος ἑλληνισμοῦ ἔχομεν αὐτοῦ μαρτύρια. Ὁ Ε. Α. Σοφοκλῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Λεξικῷ σελ. 803 ἐμνημόνευσε καὶ ἐπίρρημα *ὁμαδικῶς* ἐξ Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου. Εὕρομεν δ' αὐτὸ καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς Τόμ. Ε', σελ. 473 «πλὴν μὴ *ὁμαδικῶς* ἀλλὰ καθέν (καθ' ἕν)».

Περὶ τοῦ προπερισπωμένου τύπου *ὁμοῖος* γράφει ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 569, 18 «Τὸ δὲ *ὁμοῖον* ὅτι ἀναλόγως προπερισπᾶται καὶ οὐ παρὰ τύπον κατὰ τὸ προπαροξυτονούμενον *ὅμοιον* πολλαχοῦ δηλοῦται, ὥσπερ καὶ τὸ *ὁμοῖος* ἔν τε ἄλλοις καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ, ὃ πάντως ἀναλογώτερον τοῦ *ὅμοιος*» καὶ σελ. 1817, 15 «Ὁ δὲ *ὁμοῖος* ἀναλόγως προπερισπᾶται ἐκ τοῦ *ὁμός* κατὰ τὸ *παντός παντοῖος*, *ἄλλος ἀλλοῖος* καὶ τὰ ὅμοια· τὸ μέντοι *ὅμοιος* ὕστερον οἱ Ἀττικοὶ (προ)παρώξυναν». Πρβ. καὶ σελ. 205, 46 «Δοκεῖ δέ, φησί (Διονύσιος Αἴλιος), τῶν παλαιῶν Ἀττικῶν εἶναι περισπᾶν (προπερισπᾶν) τὰ τοιαῦτα, *ὁμοῖον*, *ἑτοῖμον*, *γελοῖον*» καὶ σελ. 531, 37 καὶ σελ. 799, 40. Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Β', σελ. 59, 1 «Τὸ μὲν *ὁμοῖος* ὡς ἀλλοῖος ἀναγνωστέον· τὸ γὰρ προπαροξύνειν μεταγενεστέρων ἐστὶν Ἀττικῶν». Ἴδε καὶ Ἀπολλ. Ἀλεξ. περὶ Ἀντων. σελ. 63 β' καὶ Βεκκ. Ἀν. σελ. 678, 15 καὶ Γρηγ. Κορ. σελ. 23 καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 224, 40 καὶ Ἡρῳδιαν. Λεντζ. Τόμ. Α', σελ. 137, 13 (Πρβ. καὶ Κρευζῆρον εἰς *Πλωτ. περὶ τοῦ Καλ.* σελ. 381 κἑξ. καὶ Οὐϊνῆρον ἐν *Γραμματ. τῆς Καιν. Διαθ.* σελ. 50 ἐκδ. ς').

Τὸ *ὁμοιάζω* ἰσοδυναμεῖ μὲν τῷ *ὅμοιός εἰμι*, εἶνε δ' ἄγνωστον τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησιν, ὡς καὶ τὸ *παρομοιάζω*. Ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ κεφ. ΚΓ', 27 διττὴ φέρεται γραφή, «ὅτι *παρομοιάζετε* τάφοις κεκονιαμένοις» καὶ *ὁμοιάζετε*. Τοῦ ἁπλοῦ ῥήματος ἐγένετο χρῆσις ἐν τῷ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίῳ κεφ. ΙΔ', 70 «καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ καὶ ἡ λαλιά σου *ὁμοιάζει*». Τοῦ *παρομοιάζω* μαρτύρια μνημονεύονται ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου. Ἐλέχθη δὲ καὶ *προσομοιάζω* ἐν τοῖς Γεωπονικοῖς βιβλ. Β', κα', 6 «ἡ ἀνθρωπεία (κόπρος) *προσομοιάζουσά* πως ταύτῃ». Ἐν τοῖς τοῦ Καλλικρατίδου παρὰ Στοβ. Ἀνθ. Ο', 11 κεῖται «τὸ μὲν κατὰ περισσὰς χώρας συντάσσον *ἐξομοιάζει* αὐτῷ», ὅπερ ἐπὶ μεταβατικῆς ἐννοίας ἐκλαμβάνεται. Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ ἐξέδωκεν ὁ Μεινέκιος σελ. 120, 13 «ἄρκτῳ γὰρ ὑφ' Ἥρας αὐτὴν *ὁμοιασθῆναι*» ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς κώδιξιν *ὀνομασθῆναι*, ὃ ὑπ' ἄλλων εὐλογώτερον ἴσως μετετυπώθη εἰς τὸ *ὁμοιωθῆναι*.

Ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι πρὸς τῷ τύπῳ *ὁμοῖος* ἀπαντᾷ καὶ ὁ τετρασύλλαβος *ὁμοίιος*, οἷον *θάνατος ὁμοίιος* καὶ *ὁμοίιος πόλεμος* καὶ *γῆρας ὁμοίιον* καὶ *νεῖκος ὁμοίιον*. Εὑρίσκεται δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ποιήμασιν ὁ τύπος οὗτος, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Λοβεκκίου ἐν τοῖς Στοιχείοις (Τόμ. Β', σελ. 140. Πρβ. καὶ Stud. Curt. Τόμ. Β', σελ. 186 καὶ Τόμ. Ϛ', σελ. 203). Ὁ Ναύκιος νομίζει ὅτι ὁ Ὅμηρος εἶπεν *ὀλοίιος* καὶ *ὀλοίιον*, τὸ δὲ διὰ τοῦ Μ γεγραμμένον *ὁμοίιος* καὶ *ὁμοίιον* εἶνε πλημμελὴς αὐτοῦ ἀνάγνωσις (ἐν ***Mél. Gréco-Rom.*** Τόμ. Γ', σελ. 259 κἑξ. καὶ Τόμ. Δ', σελ. 90). Τῷ Ναυκίῳ ἠναντιώθη σφόδρ' ὁ Ludwich συνηγορῶν τῇ παραδεδομένῃ γραφῇ· ἀντεῖπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ναύκιος ὑπερμαχῶν ἧς ἀπεφήνατο γνώμης (ἐν ***Mél. Gréco-Rom.*** Τόμ. Δ', σελ. 468 κἑξ. Πρβ. καὶ Ludwich ἐν ***Arist. Homer. Textkr.*** Τόμ. Β', σελ. 54 καὶ σελ. 451 κἑξ.). Ἐν τῷ εἰς Ἀφροδίτην Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ φέρεται στίχ. 245:

> νῦν δὲ σὲ μὲν τάχα γῆρας ὁ μ ο ί ι ο ν ἀμφικαλύψει
> νηλειές, τό τ' ἔπειτα παρίσταται ἀνθρώποισιν,
> ο ὐ λ ό μ ε ν ο ν, καματηρόν, ὅ τε στυγέουσι θεοί περ.

Οὐδαμῶς δέ, νομίζομεν, ἁρμόζει τῷ χωρίῳ τούτῳ ἡ γραφὴ *ὀλοίιον*, ἣν ἠθέλησε ν' ἀποκαταστήσῃ (ἐν ***Mél. Gréco-Rom.*** Τόμ. Δ', σελ. 90) ὁ ἐντρεχέστατος ἀληθῶς καὶ κριτικώτατος ἀνήρ. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ

ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Καιβελίου ἐκδεδομένοις Ἐπιγράμμασι 444, 6 «ὁππότεν αἶσα ἔλθῃσιν *ὁμοιίου* θανάτοιο» καὶ 307, 2 «*ὁμοιείου* τευξόμενος θανάτου», περὶ οὗ ποιεῖται ὁ Καιβέλιος τὴν παρατήρησιν τήνδε· «ὁμοίιον θάνατον ab Homero mutuatus est mutato tamen significatu». Τὸ πρῶτον χωρίον ἐμνημόνευσε καὶ ὁ Ναύκιος (ἐν *Mél. Gréco-Rom.* Τόμ. Δ', σελ. 90-1).

Τὸ ἐπίθετον *ὁμαλός*, ἀνθ' οὗ ἐν τῇ κοινῇ ἡμῶν λαλιᾷ λέγεται *ἴσος*, ἀντιδιαστέλλεται μὲν τῷ *τραχύς*, εὑρίσκεται δ' ἐνίοτε τῷ *λεῖος* συνημμένον. Μετὰ τοῦ ἀποφατικοῦ καλουμένου Α συντεθὲν τὸ *ὁμαλός* ἐγένετο *ἀνώμαλος*, τοῦ Ο εἰς Ω τραπέντος, ὅπερ συνέβη καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς. Πρὸς τῷ τύπῳ *ὁμαλός* ὑπάρχει καὶ *ὁμαλής*, οὐδ. *ὁμαλές*· ἐγένετο δὲ χρῆσις καὶ τοῦ *ἀνωμαλής*. Περὶ τῶν εἰς ΟΣ καὶ ΗΣ, γεν. ΟΥΣ, ληγόντων ἐπιθέτων θὰ διαλάβωμεν ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «*Ὁμαλεῖς* : ὁμοῦ», ἀνθ' οὗ ὁ Μουσοῦρος ἀνέγνω *ὁμαλῇ*. Ὁ Λοβέκκιος γράφει ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 364 «ut ὁμαλῆ id est ὁμοῦ Hesych. quod si ab ὁμαλής provenit, cum ὁμαρτῆ aequiparandum est, ἡσυχῆ, λάθρη etc.». Ἀμφίβολον εἶνε τὸ *ὁμαλῆ* ἢ *ὁμαλῇ*. Παρετηρήσαμεν δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ὅτι ὀρθότερον ἔχει ἡ μετὰ τοῦ ὑπογεγραμμένου Ι ἐκφορὰ *λάθρῃ*-*λάθρᾳ*, *ἡσυχῇ*, κτλ. (Ἴδε καὶ Βοιμέλιον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Δημοσθένους Δημηγοριῶν σελ. 33 κἑξ.). Ὁ Renisch νομίζει (*De Nomin. Gr. in -λος Termin.* σελ. 18) ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ *ὁμαλῶς* ἀντὶ τοῦ *ὁμαλεῖς*. Ἐσχηματίσθησαν δὲ δύο ἐκ τοῦ *ὁμαλός* ῥήματα, τὸ *ὁμαλύνω* (*διομαλύνω*, *προομαλύνω*, *συνομαλύνω*) καὶ τὸ συχνότερον αὐτοῦ ὂν *ὁμαλίζω* (*διομαλίζω*, *ἐξομαλίζω*, *προομαλίζω*), ὅθεν τὸ *ὁμαλισμός* (Πρβ. καὶ *διομαλισμός* - *διομάλισις*), Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει κεῖται Τόμ. Α', σελ. 398, 25 «καὶ τὸ *ἀνωμαλίσθαι* τὰς πόλεις ἐν πολὺ διέχουσι ταὐτό, ἐν ἐπιφανείᾳ καὶ δυνάμεσι τὸ ἴσον». Εἶνε δὲ τὸ *ἀνωμαλίσθαι* παρακείμενος τοῦ *ἀνομαλίζεσθαι*. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ μὲν Σπέγγελος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἀριστοτέλους Ῥητορικῆς Τόμ. Β', σελ. 410 ἀπεδέξατο τὴν γραφὴν *ὡμαλίσθαι*, ὁ δὲ Σουσεμίλιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοτέλους Πολιτικῶν σελ. 624 ἀνέγνω *ἀνομαλισθῆναι*. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «*Ὁμαλιῶν* : ἰσάζων, καταλειαίνων». Νομίζει δ' ὁ Σμιδίτιος ὅτι εἶνε Δωρικὸς τύπος ἀντὶ τοῦ *ὁμαλίζων* ἢ *ὁμαλύνων* ἢ *ὁμαλῶν*

(ἐκ τοῦ *ὁμαλόω*). Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου μνημονεύεται τὸ *ὁμαλόω* ἐκ γλωσσαρίου, ὡς καὶ τὸ *ἐξομαλόω*, ἀλλ' οὐδὲν οὔτε τοῦ ἁπλοῦ οὔτε τοῦ συνθέτου παράδειγμα φέρεται ἐκ συγγραφέως ἢ ποιητοῦ.

Ὁ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχων λέγεται ἑλληνιστὶ *ὁμογνώμων*, ἐξ οὗ τὸ *ὁμογνωμονῶ*, καὶ ὁ ταὐτὰ ἢ ταὐτὸ φρονῶν καλεῖται *ὁμόφρων*, ὅθεν τὸ *ὁμοφρονῶ*. Τοῦ *ταὐτὸ φρονεῖν* παρατιθέμεθα μαρτύριον τὸ Ἡροδότειον (βιβλ. Α', 60) «μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον *τὠυτὸ φρονήσαντες* οἵ τε τοῦ Μεγακλέος στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσί μιν», ᾧ ὅμοιον τὸ (βιβλ. Ε', 3) «εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο ἢ *φρονέοι κατὰ τὠυτό*, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, κτέ.». Λέγει δ' ὁ Ἡρόδοτος καὶ (βιβλ. Θ', 2) «Ἕλληνας *ὁμοφρονέοντας*, οἵπερ καὶ πάρος *ταὐτὰ ἐγίνωσκον*» καὶ (βιβλ. Ζ', 229) «οὐκ ἐθελῆσαι *ὁμοφρονέειν*, ἀλλὰ *γνώμῃ διενειχθέντας* κτέ.». Πρβ. καὶ Θουκυδ. Β', 97 «οὐκ ἔστιν ὅ τι δυνατὸν Σκύθαις *ὁμογνωμονοῦσι* πᾶσιν ἀντιστῆναι». Ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου ἐν τῇ Ἀσπίδι τοῦ Ἡρακλέους στίχ. 49 ἐλέχθη «Θήβῃ ἐν ἑπταπύλῳ διδυμάονε γείνατο (Ἀλκμήνη) παῖδε οὐκ ἔθ' *ὁμὰ φρονέοντε*»· παραπλήσιον δέ τι ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἐδηλώθη καὶ ἐν στίχ. 88 «τάχα δ' ἄμμες, ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν, γινόμεθ' οὔτε φυὴν *ἐναλίγκιοι* οὔτε *νόημα*». Ὁ Ὅμηρος εἶπεν ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ *ἕνα θυμὸν ἔχοντε* (Γ, 128) καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι *ἕνα θυμὸν ἔχοντες* (Ο, 710 καὶ Π, 219 καὶ Ρ, 267) καὶ *ἕνα φρεσὶ θυμὸν ἔχοντες* (Ν, 487) καὶ *ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν* (Χ, 263), οἱ δὲ μεθ' Ὅμηρον ἐσχημάτισαν διὰ συνθέσεως τὸ ἐπίρρημα *ὁμοθυμαδόν*, ἵνα παραστήσωσι τὴν ἔννοιαν τοῦ ἕνα θυμὸν ἔχειν ἤτοι τὸν αὐτὸν θυμὸν ἔχειν. Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 943, 24 «Ἐκ δὲ τοῦ ἕνα φρεσὶ θυμὸν ἔχειν ἐπενοήθη τοῦ *ὁμοθυμαδόν* ἡ σύνθεσις». Ἐναντίον τοῦ *ἕνα θυμὸν ἔχειν* καὶ *ὁμὰ φρονέειν* εἶνε τὸ *ἀμφὶς φρονέειν*. Ἰλ. Ν, 345 «τὼ δ' *ἀμφὶς φρονέοντε* δύω Κρόνου υἷε κραταιὼ κτέ.». Ἐποιήσατο δὲ καὶ περὶ τούτου λόγον ὁ Εὐστάθιος· εἶπε δὲ τάδε σελ. 936, 35 «Ὅτι τὸ *ἀμφὶς φρονεῖν* ἐναντίον ἐστὶ τῷ *ὁμὰ φρονεῖν*, ὅπερ συνθέτως *ὁμοφρονεῖν* λέγεται καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ ὄνομα ἐν Ὀδυσσείᾳ *ὁμοφροσύνη*. Ἔτι τὸ *ἀμφὶς φρονεῖν* ὅμοιόν ἐστι τῇ παρὰ τοῖς παλαιοῖς *διθυμίᾳ*, ὅ ἐστι *διχοστασίᾳ* καὶ ὡς εἰπεῖν *διψυχίᾳ*· τοῦτο δὲ ἀνά-

παλιν ἔχει πρὸς τὸ *ἕνα θυμὸν ἔχοντες*. Τὸ δὲ *ἀμφὶς φρονέειν* ἀλλαχοῦ *ἀμφὶς φράζεσθαι* ἔφη».

Πολλὰ δ' ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὀνόματα ὁμοίως τῷ *ὁμογνώμων* καὶ *ὁμόφρων* ἐσχηματισμένα, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους γενομένης συλλογῆς ἐν βιβλ. ϛ', 155 «Ὅσα ἄν τις εἴποι ἐκ τοῦ ὉΜΟ σύνθετα. *Ὁμόσπονδος, ὁμόσιτος, ὁμοήθης, ὁμότροπος, ὁμόδουλος, ὁμόνους, ὁμόφωνος, ὁμόγλωττος, ὁμοτράπεζος, ὁμόφυλος, ὁμόδημος, ὁμωρόφιος, ὁμότιμος, ὁμότεχνος, ὁμόσκηνος, ὁμοδίαιτος, ὁμογνώμων, ὁμομήτριος, ὁμοπάτριος, ὁμώνυμος, ὁμόχρως, ὁμόψηφος, ὁμοβώμιος, ὁμομήτωρ, ὁμοπάτωρ, ὁμογενής, ὁμόγονος, ὁμοειδής*, ὁμοθυμαδόν, *ὁμολογία*· ὁ γὰρ *ὁμόλογος* βίαιόν τε ὁμοῦ καὶ εὐτελές. *Ὁμότιτθον* δὲ Δείναρχος εἴρηκε καὶ Πλάτων *ὁμότροπον* καὶ *ὁμόζυγα* καὶ Θουκυδίδης *ὁμόσκευον*. *Ὁμόδοξον* δ' ἂν εἴποις, Πλάτωνος εἰπόντος *ὁμοδοξίαν*. Οἱ γὰρ *ὁμογάλακτες* ἴδιον τῶν Ἀττικῶν, *ὁμοερκὴς* δὲ σκληρόν, εἰ καὶ παρὰ Σόλωνι. *Ὁμοπτέρους* δὲ τοὺς *ὁμοτρίχους (ὁμότριχας)* εἰπόντος Εὐριπίδου, Στράττις τοὺς *ὁμήλικας* εἴρηκεν *ὁμοπτέρους*». Ἐν τῷ «εἰ καὶ παρὰ Σόλωνι» πιθανώτατον ἡμῖν φαίνεται ὅτι ἔκειτο κατ' ἀρχὰς μετὰ τὸ *εἰ καί* τὸ ῥῆμα *ἐστί*. Πρβ. βιβλ. Θ', 6 «καίτοι παρ' Ἡροδότῳ *ἐστὶν* ὁ συγκτίστης». Γράφει δ' ὁ Πολυδεύκης καὶ ἐν βιβλ. Γ', 22 «Ἀδελφοὶ δὲ οἱ μὲν ἐκ ταὐτοῦ πατρὸς *ὁμοπάτριοι* καὶ *ὁμοπάτορες*, οἱ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς *ὁμομήτριοι* καὶ *ὁμομήτορες*· καὶ *ὁμογάλακτας* δὲ τούτους καὶ *ὁμογαστρίους* καὶ *ὁμογάστορας* ὀνομαστέον καὶ *ὁμογνίους* καὶ *ὁμογόνους*. Οὕτω δὲ καὶ τοὺς διδύμους ὠνόμαζον, ὥσπερ καὶ ὁμόπαιδας — Οἱ γὰρ *σύναιμοι* καὶ *ὁμαίμονες*, τὸ μὲν ἰδιωτῶν, τὸ δὲ ποιητῶν». Πρβ. καὶ *ὁμοθάλαμος* καὶ *ὁμόνομος* καὶ *ὁμοεθνής* καὶ *ὁμόπολις* - *ὁμόπτολις* καὶ *ὁμοβλαστής*, κτλ.

Ὁ Ἁρποκρατίων ποιεῖται μνείαν τοῦ οὐδετέρου *ὁμοερκές* λέγων σελ. 222, 18 «*Ὁμοερκές*: Δείναρχος ἐν τῷ πρὸς τὴν Καλλίππου παραγραφήν· ἀντὶ τοῦ *ὑφ' ἓν ἕρκος*, τουτέστιν ὑπὸ τὸν αὐτὸν περίβολον». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «*Ὁμοερκής*: ὁμότοιχος» καὶ Βεκκ. Ἀν. σελ. 286, 33 «*Ὁμοερκεῖς κίονες*: οἱ τῶν μετάλλων κίονες»·

Τοῦ ἐπιθέτου *ὁμόλογος* ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἐν τῷ Συμποσίῳ κεφ. Η', 36 «δοκοῦμεν δ' ἂν μοι πάντες *ὁμόλογοι* γενέσθαι» (Ἴδε Λοβέκκιον εἰς *Φρύν*. σελ. 3).

Παρ' οὐδενὶ δ' εὑρέθη τὸ *ὁμόνους*· ἀπαντᾷ δ' ὅμως παρὰ τῷ Ξενοφῶντι (Παιδ. Ϛ', δ', 15 καὶ Ἀγησ. Α', 37) τὸ ἐπίρρημα *ὁμονόως*, ὅπερ ἔτρεψεν εἰς τὸ *ὁμόνως* ὁ Λ. Δινδόρφιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ξενοφῶντος Ἑλληνικῶν σελ. 69 καὶ ἐν τῇ τῆς Παιδείας σελ. 311. Σύνηθες ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὑπάρχει τὸ ῥῆμα *ὁμονοῶ* καὶ τὸ ὄνομα *ὁμόνοια*. Πρβ. καὶ *Ὁμόνοια-Ὁμονοεῖον*.

Ἐν τοῖς Ἀχαρνεῦσι τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 790 φέρεται «*ὁμοματρία* γάρ ἐστι *κὴκ τωὐτῶ πατρός*». Σαφέστατα δὲ τὸ χωρίον τοῦτο μηνύει ὅτι ἀδιαφόρως δύναται νὰ ῥηθῇ *ὁμοπατρίαν εἶναι* καὶ *ἐκ ταὐτοῦ πατρὸς εἶναι*. Ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου λέγεται βιβλ. Α', 92: *ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος* καὶ βιβλ. Ϛ', 38: *ἀδελφεοῦ ὁμομητρίου* καὶ βιβλ. Ϛ', 103: *τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ* καὶ βιβλ. Ε', 25: *ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον*, ἀλλὰ βιβλ. Γ', 39: *τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς*. Ἐν Ὀδυσσείας Η, 54 εἶνε εἰλημμένον τὸ *ἐκ τοκήων τῶν αὐτῶν* ἀντὶ τοῦ *ἐκ τῶν αὐτῶν προγόνων*. Εὐστάθ. σελ. 1567, 64 «Τὸ δὲ *ἐκ τοκήων τῶν αὐτῶν οἳ τέκον Ἀλκίνοον* ἔπεισε, φασί, τὸν Ἡσίοδον ἀδελφὴν Ἀλκινόου τὴν Ἀρήτην ὑπολαβεῖν. Ὅμηρος δὲ τὸ τῶν *αὐτῶν τοκήων* ἀντὶ *προγόνων* ἔλαβεν». Συνημμένα τὸ *ὁμοπάτριος* καὶ *ὁμομήτριος* εὑρίσκονται ἐν τῇ Ἀναβάσει τοῦ Ξενοφῶντος βιβλ. Γ', α', 17 «ὃς καὶ τοῦ *ὁμομητρίου* καὶ *ὁμοπατρίου* ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν». Ὁ Κόβητος μεταθεὶς τὰ ὀνόματα ἐξέδωκεν ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Ξενοφῶντος «τοῦ *ὁμοπατρίου* καὶ *ὁμομητρίου* ἀδελφοῦ». Κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν λέγεται ἐν τοῖς τοῦ Κτησίου παρὰ Φωτ. Βιβλ. σελ. 42, 16 «Ἀρσίτης ὁ οἰκεῖος ἀδελφός, *ὁμοπάτριος* καὶ *ὁμομήτριος*» καὶ ἐν τῷ κατὰ Διογείτονος Λόγῳ τοῦ Λυσίου § 4 «ἀδελφοὶ ἦσαν — Διόδοτος καὶ Διογείτων *ὁμοπάτριοι* καὶ *ὁμομήτριοι*». Σημειωτέον δ' ὅτι ἠδύνατο μὲν ἀνὴρ Ἕλλην νὰ λάβῃ γυναῖκα ἀδελφὴν ὁμοπατρίαν, ὡς διδασκόμεθα ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Δημοσθένει σελ. 1304, 20 «ἀδελφὴν γὰρ ὁ πάππος οὑμὸς ἔγημεν *οὐχ ὁμομητρίαν*» καὶ ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ Θεμιστ. ΛΒ', 2 «Ἀρχέπτολις ὁ ἀδελφὸς *οὐκ ὢν ὁμομήτριος* ἔγημεν»· ἀλλ' ἀνοσιώτατον καὶ βδελυρώτατον ἐνομίζετο νὰ μιγνύηταί τις ἀδελφῇ ὁμομητρίᾳ, σχετλιάζων δ' ἐμνήσθη τῆς τοιαύτης μίξεως ὁ Στρεψιάδης ἐν ταῖς Νεφέλαις τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 1371 «ὡς ἐκίνει (ἐβίνει) ἀδελφός, ὠλεξίκακε,

τὴν ὁμομητρίαν ἀδελφήν». Γνωστὸν δ' εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Σωτάδου ῥηθὲν εἰς Πτολεμαῖον τὸν Φιλάδελφον, ὃς ἔγημε τὴν ἀδελφὴν Ἀρσινόην, «εἰς οὐχ ὁσίην τρυμαλιὴν τὸ κέντρον ὠθεῖς». Πλείονα περὶ τοῦ πράγματος θὰ γράψωμεν ἀλλαχοῦ (Ἴδε Κόβητον ἐν *Μνημοσ.* 1881, σελ. 314. Πρβ. καὶ Χαρικλ. Βεκκ. Τόμ. Γ', σελ. 350 ἐκδ. Γοιλλ).

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει κεῖται Τόμ. Α', σελ. 483, 9 «Ἡ μὲν οὖν εἰς πᾶσαν ἡμέραν συνεστηκυῖα κοινωνία κατὰ φύσιν οἶκός ἐστιν, οὓς Χαρώνδας μὲν καλεῖ *ὁμοσιπύους*, Ἐπιμενίδης δὲ ὁ Κρὴς *ὁμοκάπους*. Ἡ δ' ἐκ πλειόνων οἰκιῶν κοινωνία πρώτη χρήσεως ἕνεκεν μὴ ἐφημέρου κώμη· μάλιστα δὲ κατὰ φύσιν ἔοικεν ἡ κώμη ἀποικία οἰκίας εἶναι· οὓς καλοῦσί τινες *ὁμογάλακτας* παῖδάς τε καὶ παίδων παῖδας». Γράφει δ' ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους σελ. 261 «Ὁμοσιπύους... ὁμοκάπους: *Σιπύη* μὲν ἡ ἀρτοθήκη, καὶ *Κάπη* ἡ τροφή· ὥστε ταὐτὸν δύνανται αἱ λέξεις ὥσπερ ἂν εἰ ἔλεγε καὶ ὁμοσίτους, ἢ ὁμοτραπέζους» καὶ «ὁμογάλακτας: Ὁμογάλακτες, οἱ τοῦ αὐτοῦ γάλακτος, οὓς καὶ *Γεννήτας* ἐκάλουν, φησὶν ὁ Φώτιος» (Ἴδε Βουσόλτιον ἐν *Griech. Geschicht.* Τόμ. Α', σελ. 395, σημ. 1). Σημειωτέον δ' ὅτι φέρεται παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει καὶ γραφὴ *ὁμοκάπΝους*, ἣν προύκρινεν ὁ Γοιτλίγγιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους σελ. 479 (Πρβ. καὶ Σουσεμίλιον εἰς *Ἀριστοτ. Πολιτ.* Τόμ. Β', σελ. 5 ἐκδ. 1879).

Γνωστὸν εἶνε τὸ *ὁμηγερής*, *ὁμηγερέες τ' ἐγένοντο*, γνωστότατον δὲ τὸ *ὁμήγυρις*· ἐσχηματίσθη δ' ἐκ τοῦ *ὁμήγυρις* καὶ ῥῆμα *ὁμηγυρίζομαι* καὶ ἐπίθετον *ὁμηγύριος*, δωρ. *ὁμαγύριος*. Παυσαν. Ἀχαϊκ. ΚΔ', 1 «Κόρη τε πεποίηται τῇ Δήμητρος καὶ τέταρτον *Ὁμαγυρίῳ* Διί— *Ὁμαγύριος* δὲ ἐγένετο τῷ Διὶ ἐπίκλησις ὅτι Ἀγαμέμνων ἤθροισεν ἐς τοῦτο τὸ χωρίον τοὺς λόγου μάλιστα ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀξίους, μεθέξοντας ἐν κοινῷ βουλῆς καθ' ὅντινα χρὴ τρόπον ἐπὶ ἀρχὴν τὴν Πριάμου στρατεύεσθαι». Μνημονεύεται δὲ καὶ *Ζεὺς Ὁμάριος* ὑπὸ τοῦ Πολυβίου βιβλ. Β', λθ', 6 «πρῶτον μὲν ἀπέδειξαν *Διὸς Ὁμαρίου* κοινὸν ἱερὸν καὶ τόπον, ἐν ᾧ τάς τε συνόδους καὶ τὰ διαβούλια συνετέλουν». Πρβ. καὶ *Ὁμάριον*, περὶ οὗ ἴδε Κοραῆν εἰς *Στράβ.* Τόμ. Δ', σελ. 169 κέξ. καὶ Γροσκούρδιον εἰς *Στράβ.* Τόμ. Β', σελ. 106 (Πρβ. καὶ Μεινέκιον εἰς *Στέφ. Βυζ.* σελ. 491, 22).

Ἐκ τοῦ *ὁμοῦ* καὶ *ἀκούω* συνίστη τὸ τοῖς Πυθαγορείοις σύνηθες ὂν

ὄνομα *ὁμάκοος-ὁμάκοοι*, ἐξ οὗ παρήχθη τὸ *ὁμακοεῖον*, ὁμοίως ἐσχηματισμένον τῷ *διδασκαλεῖον*, *παιδαγωγεῖον*, *ἰατρεῖον*, *χορηγεῖον*, *σεμνεῖον*, *σκυτοτομεῖον*, *ἀσωτεῖον*, *καπηλεῖον*, *ἐριουργεῖον*, *χρυσοχοεῖον*, *σιδηρουργεῖον*, *χαλκουργεῖον*, *χαλκοτυπεῖον*, *χαλκεῖον*, *κοιτεῖον*, *ἀρχεῖον*, *γραφεῖον*, *κουρεῖον*, *ταμιεῖον*, *πρυτανεῖον*, *μαντεῖον*, κτλ. Ἐσφαλμένη δ᾽ εἶνε ἡ ἐκφορὰ *ὁμακόειον* καὶ *ὁμακόϊον*. Ὁ Ἰάμβλιχος λέγει ἐν τῷ περὶ τοῦ Πυθαγορικοῦ Βίου § 73 «μνῆμα δὲ αὐτοῖς ὡς νεκροῖς ἐχώννυτο ὑπὸ τῶν *ὁμακόων*· οὕτω γὰρ ἐκαλοῦντο πάντες οἱ περὶ τὸν ἄνδρα» καὶ § 162 «ὥστε εἰς ὅρκου σχήματα περιίστατο τοῖς *ὁμακόοις*» καὶ § 30 «ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶν *ὁμακοεῖόν* τι παμμέγεθες ἱδρυσάμενοι κτέ.» καὶ § 74 «ἐξήλαυνον ἂν τοῦ *ὁμακοείου*» καὶ § 185 «εἰ μή περ ἐν τῷ *ὁμακοείῳ* τὰς ἑξῆς ἡμέρας γενόμενος ὁ Εὐρύφαμος κτέ.» (Ἴδε Κόβητον ἐν *Collect. Crit.* σελ. 318 καὶ 358. Πρβ. καὶ Ναύκιον εἰς *Ἰάμβλ. περὶ τοῦ Πυθ. Βί.* σελ. 23 καὶ 53 καὶ 134). Φέρεται δὲ καὶ παρὰ τῷ Πορφυρίῳ Πυθαγ. Βί. 20 «ὁμοῦ σὺν παισὶ καὶ γυναιξὶν *ὁμακόϊόν* τι παμμέγεθες ἱδρυσαμένους κτέ.» καὶ παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ σελ. 355 «καὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν νῦν οὕτω καλουμένην τὸ παρ᾽ αὐτῷ *ὁμακοεῖον* αἰνίττεται». Παρατηρητέον δ᾽ ὅτι ἐσώθη παρὰ τῷ Κλήμεντι τὸ ὑγιῶς προενηνεγμένον *ὁμακοεῖον*, ὃ ἀναγκαῖον εἶνε καὶ παρὰ τῷ Πορφυρίῳ ν᾽ ἀποκαταστήσωμεν (Ἴδε καὶ Γ. Δινδόρφιον εἰς *Κλήμ. Ἀλεξ.* Τόμ. Β΄, σελ. 55). Ἐν τῷ εἰς Πλάτωνος Τίμαιον Ὑπομνήματι τοῦ Πρόκλου εἶνε μὲν ὑπὸ τοῦ Σνειδήρου ἐκδεδομένον σελ. 16 «καὶ γὰρ τῶν εἰς τὸ *ὁμακόϊον* φοιτώντων οἱ μὲν βαθυτέρων, οἱ δὲ ἐπιπολαιοτέρων ἥπτοντο δογμάτων», ἀλλὰ μνημονεύεται καὶ γραφὴ *ὁμακόειον*. Τὴν διὰ τοῦ Ι ἐκφορὰν βλέπει τις καὶ παρὰ τῷ Ὀλυμπιοδώρῳ εἰς Πλάτωνος Φαίδωνα «πῶς δὲ ἄρα καταλέλοιπε τὸ *ὁμακόϊον*, ὅπερ ἦν ἐν Ἰταλίᾳ Πυθαγορικὸν διδασκαλεῖον;» καὶ εἰς Α΄ Ἀλκιβιάδην «ἐκεῖνοι γὰρ τοὺς ἀνεπιτηδείους ἐξέβαλλον ἐκ τοῦ *ὁμακοΐου* σὺν τοῖς οἰκείοις χρήμασι» (Ἴδε Κρευζῆρον ἐν *Init. Philos. ac Theol. etc.* Μέρ. Β΄, σελ. 132). Κεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ ἐν τοῖς Μικροῖς Συγγράμμασι σελ. 132, 40 «ὡς οὐκ ἄν, οἶμαι, βαρυνεῖται τὸ καθ᾽ ἡμᾶς ἱερὸν *ὁμακόϊον*» καὶ ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 856, 63 «Τὸ δὲ ἀΐεν, οὗ θέμα τὸ ἀΐω, τουτέστιν ἀκούω, ὀνόματος Πυθαγορικοῦ ἐστι παραγωγόν, ὥσπερ καὶ τὸ ἀκούειν· ὡς γὰρ

ἐξ αὐτοῦ *ὁμακόϊον* τὸ ἄθροισμα τῶν ἀκροωμένων, οὕτω καὶ *ὁμάϊον* τὸ αὐτὸ παρὰ τὸ ὁμοῦ ἀΐειν, ὅπερ ἐστὶν ἀκούειν». Οὐδαμῶς ἡμῖν θαυμαστὸν φαίνεται ἂν ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐξεφέρετο διὰ τοῦ Ι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὄνομα. Ἀδυνατοῦμεν δὲ νὰ πείσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι ἔλεγον οἱ περὶ τὸν Πυθαγόραν *ὁμάϊον* ἐκ τοῦ *ὁμοῦ* καὶ *ἀΐω*· πιθανώτατον δὲ νομίζομεν ὅτι ἐπλανήθη ὁ Εὐστάθιος ἐκ πλημμελοῦς γραφῆς. Τοῦ ὀνόματος τούτου φέρεται μαρτύριον καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὰ Χρυσᾶ Ἔπη Ὑπομνήματος τοῦ Ἱεροκλέους σελ. 318 «οὐχ ἑνός τινος τῶν Πυθαγορείων ἀπομνημόνευμα, ὅλου δὲ τοῦ ἱεροῦ συλλόγου καί, ὡς ἂν αὐτοὶ εἴποιεν, τοῦ *ὁμαΐου* παντὸς ἀπόφθεγμα κοινόν». Ἀλλ᾽ ὑπάρχει καὶ γραφὴ *ὁμοίου* καὶ *ὁμακίου*· ἐν τῷ μετωπίῳ δ᾽ ἑνὸς τῶν κωδίκων κεῖται «ἴσως *ὁμακοΐου*». Ἄνευ τινὸς ὄκνου ἡμεῖς ἀποφαινόμεθα ὅτι ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλέους ἐγράφη *ὁμακοείου* (Πρβ. καὶ Κισλίγγιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ περὶ τοῦ Πυθαγορικοῦ Βίου Λόγου τοῦ Ἰαμβλίχου Τόμ. Β', σελ. 44 καὶ Γαίσφορδον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ὑπομνήματος τοῦ Ἱεροκλέους σελ. 183). Συνωνυμεῖ δὲ τὸ *ὁμακοεῖον* τῷ *διδασκαλεῖον* ἢ *συνέδριον*· λαμβάνεται δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ *σύστημα* (Πρβ. καὶ *παιδαγωγεῖον* καὶ *φροντιστήριον* καὶ *auditorium*). Ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἐλέχθη σελ. 263 «φασὶ δ᾽ ἐν τῷ *συσσιτίῳ* ποτὲ τῶν φιλοσόφων πονήσαντος στύλου, τὸν Μίλωνα ὑποδύντα σῶσαι ἅπαντας» (Ἴδε Μενάγιον ἐν *Παρατηρ. εἰς Διογ. Λαέρτ.* Τόμ. Β', σελ. 342 Ὑβν.). Σημειωτέον δ᾽ ὅτι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Φωτίου ἀπαντᾷ σελ. 351, 26 «τοῦ *ὁμμακοΐου* τῆς αὐτοψίας καὶ ἀκοῆς ἅμα».

Ἐν ἐπιγραφῇ Λοκρικῇ εὑρέθη ΗΟΠΟΞΕΝΟΝ, ποιούμενος δὲ περὶ αὐτοῦ λόγον ὁ Οἰκονομίδης, εἷς τῶν μάλιστα πεπαιδευμένων Ἑλλήνων, (ἐν *Ἐποικ. Λοκρ. Γραμμ.* σελ. 59) γράφει «ΗΟΠΟΞΕΝΟΝ = *ὁπόξενον* = *ὁμόξενον*. Πρῶτον ἐν τῇδε τῇ ἐπιγραφῇ εὕρηται ἡ λέξις αὕτη, παρεμβάλλουσα διὰ τοῦτο καί τινα οὐχὶ παράλογον ὑποψίαν μὴ κατὰ πλάνην ὁ χαράκτης ἔθηκε *π* ἀντὶ τοῦ *μ*. Ἀλλὰ τῶν συμφώνων τούτων ἡ εἰς ἄλληλα τροπή, μάλιστα δὲ ἡ παρ᾽ Αἰολεῦσι τοῦ *μ* εἰς τὸ *π* μετάστασις ἔκ τε τῶν μνημείων καὶ τῶν παραδόσεων τῶν γραμματικῶν ἱκανῶς ἤδη μαρτυρεῖται, οἷον κτέ.». Ἡ γνώμη τοῦ Οἰκονομίδου, καθ᾽ ἣν ἀντὶ τοῦ *ὁμόξενος* ἐρρήθη *ὁπόξενος* τροπῇ τοῦ Μ εἰς τὸ Π, οὐδαμῶς εἶνε ἀποδεκτή. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Κουρτίου *ὀπ(λ)όξενον* (ἐν *Μελετ.* Τόμ. Β', σελ. 447), ἡ ἀρέσκεταί πως καὶ ὁ Ἀλλὴν (ἐν *Κουρτ. Μελ.* Τόμ.

Γ', σελ. 241), ἥκιστα ἡμῖν εὔλογος φαίνεται (Πρβ. καὶ Καυῆρον ἐν *Ἐκλ. Ἐπιγρ. Ἑλλ.* σελ. 163 ἐκδ. β').

Τῷ *ὁμόδουλος* συνωνυμεῖ τὸ *σύνδουλος*. Ψευδὲς εἶνε τὸ δίδαγμα Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου σελ. 253, 8 «*Ὁμόδουλος* Ἀττικόν, οὐ *σύνδουλος*» καὶ τὸ τοῦ Μοίριδος σελ. 273 «*Ὁμόδουλος* Ἀττικῶς, *σύνδουλος* Ἑλληνικῶς». Ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων τούτων ἐγίνετο χρῆσις ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Πολυδεύκης γράφει βιβλ. Γ', 82 «*σύνδουλοι* δὲ λέγει Λυσίας καὶ Εὐριπίδης, Ὑπερείδης δὲ καὶ Εὐκλείδης *ὁμόδουλον* λέγουσιν· ἔνιοι δ' *ὁμόδουλον* μὲν οἴονται τὸν τῆς αὐτῆς τύχης, σύνδουλον δὲ τὸν τοῦ αὐτοῦ δεσπότου». Πρβ. καὶ Σουίδ. «*Σύνδουλος*. Οὐ μόνον *ὁμοδούλους* ἔλεγον ἀλλὰ καὶ *συνδούλους*. Ἀριστοφάνης· ἵν' ὁ *σύνδουλος* σκώψας αὐτοῦ τὰς πληγὰς ἐπανέροιτο (εἶτ' ἀνέροιτο), ὦ κακόδαιμον, κτέ.» (Ἴδε Πιέρσωνα εἰς *Μοίρ.* σελ. 273). Ἐλέχθη δὲ καὶ *ὁμομαστιγίας* ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους παίζοντος ἐν Βατράχοις στίχ. 756. Ἴδε καὶ Εὐστάθ. σελ. 1757, 35.

Οὐκ ὀλίγα δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καθόλου γλώσσῃ φέρονται ὅμοια τῷ *ὁμόδουλος* - *σύνδουλος*, οἷον

ὅμαιμος - *σύναιμος* καὶ *ὁμαίμων* - *συναίμων*. Σουίδ. «*Ὅμαιμος*: ἀδελφός. Ἐν ἐπιγράμμασιν· οἱ τρισσοί τοι ταῦτα τὰ δίκτυα θῆκαν *ὅμαιμοι*. Λέγονται καὶ *σύναιμοι*». Τὸ *ὅμαιμος* κεῖται καὶ παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ καὶ παρὰ Φίλωνι τῷ Ἰουδαίῳ καὶ παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Λουκιανῷ ἐν τῷ περὶ τοῦ μὴ Ῥᾳδ. Πιστ. τῇ Διαβ. 28 «τὴν ἐπιβουλὴν καὶ ἐνέδραν ὑπὸ φθόνου φαίνεται συντεθεικὼς κατ' ἀνδρὸς *ὁμαίμου* καὶ φίλου καὶ ἐπὶ τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐκπεπλευκότος». Ὁ Κόβητος γράφει ἐν *Var. Lect.* σελ. 196 «In § 28 dicitur Ulysses ἐπιβουλὴν συντεθεικὼς κατ' ἀνδρὸς ὁμαίμου καὶ φίλου (τοῦ Παλαμήδους). nesciebam Palamedem Ulyssi fratrem fuisse. Corrige ὁμαίχμου quod iste pro συμμάχου posuit». Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει νὰ νοηθῇ τὸ *ὁμαίμου* ἀντὶ τοῦ *συγγενοῦς* καθόλου ἤτοι *ὁμογενοῦς*, ὡς παρὰ τῷ Ἡροδότῳ βιβλ. Η', 144 «τὸ Ἑλληνικὸν ἐὸν *ὅμαιμόν* τε καὶ ὁμόγλωσσον» καὶ βιβλ. Α', 151 «ἐόντας *ὁμαίμους*», ἀνθ' οὗ ἐν βιβλ. Ε', 49 κεῖται «ἄνδρας *ὁμαίμονας*». Ὁ Εὐστάθιος λέγει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 410, 36 «Ποιεῖ δὲ τοῦτο ἐκεῖνος διὰ τὸ μὴ πάντα *ὁμαι*-

μον ἤδη καὶ κασίγνητον εἶναι· *ὅμαιμοι* γὰρ πολλαχοῦ καὶ οἱ ἁπλῶς καθ' αἷμα καὶ προσγενεῖς, ὡς δηλοῖ καὶ Λυκόφρων ὁ καὶ *αὐθομαίμους* τοὺς τοῦ αὐτοῦ γένους εἰπών». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου καὶ τῷ τοῦ Σουΐδα «*Ὅμαιμος* καὶ *ὁμαίμων* : ἀδελφὸς ἢ συγγενής· καὶ ὁμονήδυος» καὶ ἐν τῷ τοῦ Ἡσυχίου «*Ὅμαιμοι*: ἀδελφοί, συγγενεῖς, ὁμόαιμοι». Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Γ', σελ. 192-6. Ἴδε Ναύκιον ἐν *Ἀριστοφ. Βυζαντ.* σελ. 130 κἑξ.

ὁμογενής - *συγγενής* καὶ *ὁμόγονος* - *σύγγονος*. Πρβ. καὶ *ὁμόγνιος* καὶ *ὁμόγνιος Ζεύς*.

ὁμῆλιξ - *συνῆλιξ*. Λέγεται δὲ καὶ *συνομῆλιξ*, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 291, 37, ὡς καὶ *συνόμαιμος* - *συνομαίμων*, *συνομώνυμος*, *συνόμευνος*, *συνομήθης*, κτλ. (Πρβ. Βάστιον ἐν *Ἐπιστ. Κριτ.* σελ. 150). Περὶ τοῦ *ὁμοσύζυξ* ἴδε Βέργκιον ἐν *Ποιητ. Λυρ.* Τόμ. Γ', σελ. 605 ἐκδ. δ'.

ὁμόγαμβρος - *σύγγαμβρος*. Ὁ Οἰκονομίδης ἐν *Ἐποικ. Λοκρ. Γράμμ.* σελ. 60 γράφει *ὁμογάμβριος* καὶ *ὁμογάμβριοι*. Ὑπό τινος τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἐγένετο χρῆσις τοῦ τύπου τούτου ἀγνοοῦμεν. Ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Γ', 32 κεῖται «οἱ δὲ ἀδελφὰς γήμαντες *ὁμόγαμβροι* ἢ *σύγγαμβροι* ἢ μᾶλλον συγκηδεσταί, καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς εἰλίονες». Τὸ *εἰλίονες* εἶνε πάντως ἡμαρτημένον· μετέγραψε δ' ὁ μὲν Βαλκενάριος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Φοινισσῶν Τόμ. Α', σελ. 217 Λιψ. *κηδεμόνες*, ὁ δὲ Ναύκιος ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀριστοφάνους τοῦ Βυζαντίου σελ. 137 *αἴλιοι*.

ὁμόγαμος - *σύγγαμος*. Ἴδε Βαλκενάριον εἰς *Εὐριπ. Φοιν.* Τόμ. Α', σελ. 218 Λιψ. καὶ Φούγκιον ἐν *Κουρτ. Μελετ.* Τόμ. Ι', σελ. 173. Εὑρέθη δὲ καὶ ὄνομα *συγγαμέτας* ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Πάρου κατακεχωρισμένῃ ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας 1880, σελ. 287.

ὅμευνος - *σύνευνος* καὶ *ὁμευνέτης* (θηλ.—*έτις*) *συνευνέτης* (θηλ.—*έτις*). Ἴδε Φούγκιον ἐν *Κουρτ. Μελετ.* Τόμ. Ι', σελ. 171. Ὑπάρχει καὶ θηλυκὸν *ὅμευνις* ἢ μᾶλλον *ὁμευνίς* καὶ *συνεύνα* (= συνεύνη), «ὦ *συνεύνα* χρηστά, χαῖρε» (Συλλ. Ἐπιγρ. Ἑλλ. 2498, Τόμ. Β', σελ. 387). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «*ὉμευνΗτου* : συγκοίτου, ὁμολέκτρου», ἀλλ' ἐν τῷ τοῦ Φωτίου σελ. 332, 4 κεῖται «*ὉμευνΕτου* : συγκοίτου, ἀνδρός». Πρβ. καὶ Σουΐδ. «*Ὁμευ*-

νετης, *ὁμευνέτου*: συγκοίτου, ἀνδρός. Θηλυκῶς δὲ διὰ τοῦ Ι».

ὁμόλεκτρος - *σύλλεκτρος* καὶ *ὁμόκοιτος* - *σύγκοιτος*. Πλημμελῶς εἶνε ἐσχηματισμένος ὁ τύπος *ὁμόλΕχος*.

ὁμόζυξ - *σύζυξ* καὶ *ὁμόζυγος* - *σύζυγος* καὶ *ὁμοζυγής* - *συζυγής*. Περὶ τῶν τύπων *ὁμόζυξ* καὶ *ὁμόζυγος*, κτλ. θὰ διαλάβωμεν μετ' ἀκριβείας ἀλλαχοῦ (Ἴδε Ναβῆρον ἐν *Μνημοσ*. 1884, σελ. 347 κἑξ. Πρβ. καὶ Φούγκιον ἐν *Κουρτ*. *Μελετ*. Τόμ. Ι', σελ. 173).

ὁμοτράπεζος - *συντράπεζος* καὶ *ὁμόσιτος* - *σύσσιτος*. Πολυδεύκ. ϛ', 12 «*ὁμοτράπεζος*, *συντράπεζος*, *ὁμόσιτος*, *σύσσιτος*, ὁμόδειπνος». Πρβ. καὶ *ὁμόδαις*, τουτέστιν ὁ ὁμοῦ εὐωχούμενος (Χοιροβ. σελ. 206, 29).

ὁμέστιος - *συνέστιος*. Σχολ. Σοφοκλ. Τόμ. Β', σελ. 255, 17 «*Ὁμέστιος* δὲ καὶ *συνέστιος* ὁ ἐν μιᾷ οἰκίᾳ μεθ' ἑτέρου ὤν». Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ φέρεται «*Ὁμέστιοι*: σύνοικοι» καὶ «*Ὁμέστιον*: σύνοικον» καὶ «*Ὁμέστι*[*κ*]*ος*: ὁμόοικος» καὶ «*Συνέστιοι*: συναγωγοί, ὁμοτράπεζοι». Πρβ. καὶ Κόβητον ἐν *Μνημοσ*. 1861, σελ. 417.

ὁμότροφος - *σύντροφος*. Χοιροβοσκ. Ἐπιμερ. τοῦ Ψαλτηρ. σελ. 74, 7 «Ἡ δὲ σύν πρόθεσις τὸ ὁμοῦ δηλοῖ, ὡς τὸ συνέκδημος, *σύντροφος*, σύνοικος, ἀντὶ τοῦ ὁμοέκδημος, *ὁμότροφος*, ὁμόοικος». Πρβ. καὶ *σύννομος* = *ὁμόνομος*.

ὁμόψηφος - *σύμψηφος* καὶ *ὁμηρέτης* - (*συνηρέτης*) *συνηρετῶ*. Ἴδε Λοβέκκιον εἰς *Φρύν*. σελ. 2 κἑξ. καὶ εἰς *Σοφοκλ*. *Αἴ*. σελ. 392 ἐκδ. γ'. Πρβ. καὶ Φούγκιον ἐν *Κουρτ*. *Μελετ*. Τόμ. Ι', σελ. 171.

ὁμόσπονδος (*ὁμοσπονδῶ*) - *σύσπονδος* καὶ *ὅμαιχμος* - *σύναιχμος*. Ἐκ τοῦ *ὅμαιχμος* ἐσχηματίσθη τὸ *ὁμαιχμία*, περὶ οὗ γράφει ὁ Πολυδεύκης βιβλ. Α', 153 «*ὁμαιχμία* γὰρ Θουκυδίδου μέν, οὐ μὴν λεῖον πρὸς τὴν ἀκοήν» καὶ βιβλ. Δ', 30 «τὸ γὰρ *ὁμαιχμίαν* πονηρόν». Οὐ μόνον ὁ Θουκυδίδης ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ προκειμένου ὀνόματος ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡρόδοτος· ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ Ῥωμ. Ἀρχαιολ. σελ. 510 καὶ σελ. 1210 καὶ παρὰ τῷ Ἀππιανῷ Κελτ. ΙΕ'. Πρβ. καὶ Σουΐδ. λ. *ὁμαιχμία*. Κακῶς ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου εἶνε γεγραμμένον «*Ὁμαίχμη*: συμμαχία» ἀντὶ τοῦ *ὁμαιχμίη* (Ἴδε Τούπιον ἐν *Emendat*. Τόμ. Γ', σελ. 507 καὶ Τόμ. Δ', σελ. 148). Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ «*ὉμΟαιχμία*: ὁμομαχία» ἀντὶ τοῦ *ὁμαιχμία*.

ὁμόσκηνος - *σύσκηνος*. Ἴδε Βυττεμβάχιον εἰς *Πλουτ*. *Ἠθικ*. Τόμ.

ς', σελ. 540 καὶ Κόβητον ἐν *Nov. Lect.* σελ. 722 κἑξ. Πρβ. καὶ *Mnemos.* 1875, σελ. 388 κἑξ.

ὁμόχρονος - σύγχρονος. Πρβ. καὶ *ὁμοχρονῶ - συγχρονῶ (συγχρονίζω)*.

ὅμορος - σύνορος. Ἴδε Ἰ. Σμιδίτιον ἐν *Synonym. d. Griech. Sprach.* Τόμ. Β', σελ. 47 κἑξ.

ὁμόναος - σύνναος. Πρβ. καὶ *ὁμοβώμιος - σύμβωμος*. Ὁ Σουΐδας γράφει «*Ὁμωχέτας*: Θουκυδίδης τοὺς συννάους θεοὺς καὶ ὁμωροφίους· Βοιωτικὴ δὲ ἡ λέξις. *Ὁμωχέτας δαίμονας*: τοὺς συμμετέχοντας τῶν αὐτῶν ναῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἱερῶν». Πρβ. καὶ Φώτ. Λεξ. σελ. 335, 23 καὶ Σχολ. Θουκυδ. Δ', 97. Ἴδε Λοβέκκιον ἐν *Προλεγομ.* σελ. 375 καὶ Σμιδίτιον εἰς *Ἡσύχ.* Τόμ. Γ', σελ. 207.

ὁμόστοιχος - σύστοιχος.

ὁμότεχνος - σύντεχνος. Πρβ. καὶ *ἀντίτεχνος*.

ὁμόπλους (ὅθεν *ὁμοπλοῶ*) - *σύμπλους*. Πρβ. καὶ *ὁμοπλωτήρ - συμπλωτήρ*.

ὁμόδρομος - σύνδρομος. Πρβ. καὶ *ὁμοδρομῶ - ὁμοδρομία* καὶ *συνδρομάς*.

Ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου ἐλέχθη ἐν Χοηφόροις στίχ. 599 «συζύγους δ' *ὁμαυλίας* κτέ.», δηλοῦται δ' ὑπὸ τοῦ *ὁμαυλία* ὁμοία ἔννοια τῷ *συναυλία*, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ὑφ' ἡμῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (σελ. 94). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «*Συνθυμεῖν*: συμπείθεσθαι» καὶ ἐν τῷ τοῦ Φωτίου σελ. 555, 3 «*Σύνθυμοι (συνθυμεῖν)*: συμπείθεσθαι. Οὕτως Ἐπίχαρμος». Εἶνε δὲ τὸ *συνθυμεῖν* ἰσοδύναμον τῷ *ὁμόθυμον εἶναι*. Πρβ. καὶ *ὁμόψυχος - σύμψυχος*. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουΐδα κεῖται «Συνθυμεῖν : — συμψυχεῖν». Πρβ. καὶ Βαλκενάριον ἐν *Select. e. Schol. in Libr. quosd. Nov. Test.* Τόμ. Α', σελ. 393.

Ἄξιον μνείας νομίζομεν τὸ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος εἰρημένον ἐν τῷ περὶ Πόρων κεφ. Ε', 9 «εἰ καὶ πάντας τοὺς Ἕλληνας *ὉΜΟγνώμονάς* τε καὶ *ΣΥΝόρκους* καὶ συμμάχους λάβοιτε ἐπ' ἐκείνους». Οὐδὲν νῦν λέγομεν περὶ τοῦ *ὁμογνώμων - συγγνώμων* οὐδὲ περὶ τοῦ *ὁμώνυμος - συνώνυμος* οὐδὲ περὶ τοῦ *ὁμοπαθής - συμπαθής*.

Περὶ τοῦ ῥήματος *ὁμολογῶ*, ἀνθ' οὗ λέγεται ποιητικῶς *ὁμορροθῶ*, ὡς *κακορροθῶ* ἀντὶ τοῦ *κακολογῶ*, παρατηροῦμεν ὅτι συνωνυμεῖ τῷ

σύμφημι. Πρβ. καὶ *ὁμοφωνῶ* - *συμφωνῶ* - *συναινῶ*. Ἐν τῇ Κύρου Παιδείᾳ τοῦ Ξενοφῶντος βιβλ. Δ', ε', 26 φέρεται «ἵνα εἰδὼς αὐτὰ *ὁμολογῇς*, ἐάν τί σε πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ» καὶ 34 «ταύτην αὐτῷ ἀπόδος· καὶ ὅτι ἄν σε τούτων ἐρωτᾷ—*σύμφαθι*». Λέγει δ' ὁ συγγραφεὺς οὗτος καὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς βιβλ. Ε', β', 5 «*ὡμολόγουν* περιαιρήσειν—*συνέφασαν* καὶ ταῦτα ποιήσειν» καὶ ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι βιβλ. Γ', η', 9 «τούτου δὲ *ὁμολογουμένου*—ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο *συμφαίεν*». Πρβ. καὶ βιβλ. Β', β', 3 «*συνωμολόγει*—*συνέφη* καὶ τοῦτο».

Ὅμοιον κατ' ἔννοιαν τῷ μὲν *ὁμόφρων* εἶνε τὸ *κοινόφρων*, περὶ οὗ ἴδε Ἑρουερδῆνα ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Εὐριπίδου Ἴωνος σελ. 152, τῷ δ' *ὁμότιμος* τὸ *ἰσότιμος*. Πρβ. Ἰλ. Ν,704 «*ἶσον* θυμὸν ἔχοντε» καὶ Ρ, 720 «*ἶσον* θυμὸν ἔχοντες» καὶ Ι,318 «*ἴση* μοῖρα μένοντι καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζοι· ἐν δὲ *ἰῇ* τιμῇ ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός· κάτθαν' *ὁμῶς* ὅ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ ὅ τε πολλὰ ἐοργώς»· ἔτι δὲ *ὁμοῦ τινι* καὶ *σύν τινι* καὶ «τὰ δ' ἄλλα τεύχη *κοίν' ἐμοὶ* τεθάψεται» (Σοφοκλ. Αἴ. 577. Ἴδε Βλαϋδέσιον εἰς *Αἴ*. σελ. 132. Ἔτι δὲ Φούγκιον ἐν *Κουρτ. Μελετ.* Τόμ. Ι', σελ. 172). Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «Ὁμηγόροι: *ἰσΙγοροι*, ἐν ταὐτῷ συνήγοροι». Τὴν ὀρθὴν γραφὴν βλέπει τις παρὰ τῷ Πολυδεύκει βιβλ. ς', 174 «*ἰσΗγορος*, ἰσηγορία». Ἂν δ' εἶνε ὀρθὴ ἡ προπαροξύτονος ἐκφορὰ *ἰσήγορος* θὰ ἐξετάσωμεν ἑτέρωθι. Ἐσχηματίσθη καὶ ἐπίθετον *κοινόβιος* συνωνυμοῦν τῷ *σύμβιος*. Πρβ. καὶ *κοινόβιον*, ὅθεν *κοινοβιακός* καὶ *κοινοβιώτης* καὶ *κοινοβιάρχης*. Πτολεμ. Τετραβ. σελ. 119, 24 «προσφιλεῖς καὶ *κοινοβίους*» καὶ Ἰάμβλιχ. περὶ τοῦ Πυθαγορ. Βί. 29 «ἀλλὰ καὶ τὸ λεγόμενον *κοινοβίους* — γενομένους». Ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. ς', 159 κεῖται «Εὔπολις δὲ *συμβίοτοι*, συμπάροικοι καὶ συνήλικες εἶπε». Ὑπάρχει δὲ καὶ γραφὴ «*συμβίωτε*, συμπάροικε». Ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Β', σελ. 497 ἔγραψε *συμβίωτοι*, ὅπερ οὐδαμῶς ἀποδεκτόν. Πρβ. *μακρόβιος* - *μακροβίοτος*, *εὔβιος* - *εὐβίοτος*, *θαλασσόβιος* - *θαλασσοβίοτος* (οὐχὶ *θαλασσοβίΩτος*). Ἀποφαίνεται δ' ὁ Κόβητος ὅτι πλημμελῶς ἔχει ἡ διὰ τοῦ Ω ἐκφορὰ *ἀποχειροβίΩτος*, ἐπάναγκες δ' εἶνε νὰ γράφηται *ἀποχειροβίΟτος* διὰ τοῦ Ο (ἐν *Μνημοσ*. 1875, σελ. 292 καὶ 408 καὶ 1881, σελ. 368).

Ὁ Ἀθανάσιος λέγει Τόμ. Β', σελ. 290 «τὸ ὁμοούσιόν ἐστι τὸ *ταυτοούσιον*». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἐπιφανίῳ Τόμ. Γ', σελ. 373, 6 «καὶ οὐ λέγομεν *ταυτοούσιον*, ἵνα μὴ ἡ λέξις παρά τισι λεγομένη Σαβελλίῳ ἀπεικασθῇ». Εὑρέθη δὲ καὶ τύπος *ταυτούσιος*. Πρβ. καὶ *ὁμόσημος* καὶ *ταυτόσημος* ἢ *ταυτοσήμαντος*· ἔτι δὲ *ταυτοπάτωρ*, *ταυτόφωνος* - *ταυτοφωνία*, *ταυτοδύναμος* - *ταυτοδυναμῶ*, κτλ. Κακῶς παρὰ Μιχαὴλ τῷ Ἀκομινάτῳ Τόμ. Α', σελ. 31, 16 εἶνε γεγραμμένον «ἐκεῖνος τὸν Χριστὸν τὴν *ταὐτοαλήθειαν* ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα» ἀντὶ τοῦ *αὐτοαλήθειαν*. Πρβ. σελ. 102, 29 καὶ 304, 18: *αὐτοσοφίαν* - *αὐτοσοφία* καὶ σελ. 132, 28: *αὐτοζωῆς* καὶ σελ. 299, 22: *αὐτοσεμνότητος* καὶ Τόμ. Β', σελ. 343, 5. Ἐλέχθη δὲ καὶ *ταυτοκλινής* ὑπὸ τοῦ Στράβωνος. Εἶνε δὲ τὰ τοιαῦτα ἀλλότρια τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ, παλαιότατον δὲ πάντων δύναται νὰ ὑποληφθῇ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ῥηθὲν (Τόμ. Β', σελ. 101, 14) *ταυτοποιεῖ*. Εἶπε δ' ὁ Σταγιρίτης καὶ *ταυτότης* (Πρβ. *ἑνοποιός* - *ἑνοποιῶ* καὶ *ἑνότης*). Καὶ τὸ ῥῆμα *ταυτίζω* - *ταυτίζομαι* ἄγνωστον ὑπῆρχε τοῖς δοκίμοις, παρέχουσι δ' ἡμῖν αὐτοῦ μαρτύρια ὁ Θεμίστιος καὶ ὁ Πρόκλος καὶ ἄλλοι. Καὶ τὸ *τευτάζειν* ἐνομίσθη παράγωγον τοῦ *ταὐτό* δηλοῦν κατ' Αἴλιον Διονύσιον παρ' Εὐσταθ. σελ. 968, 4 «τὸ ἐπὶ πολὺ προσεδρεύειν *τῷ αὐτῷ* πράγματι». Μνημονεύεται δ' ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου καὶ γραφὴ *τετΑυτακότι* ἀντὶ τοῦ *τετΕυτακότι* σελ. 583, 21 καὶ ῥῆμα *τΑυτάζειν* σελ. 571, 16 «*Ταυτάζειν*: στραγγεύεσθαι, ἐπὶ πολὺ διατρίβειν ἐν τῷ αὐτῷ» (Ἴδε Ναβῆρον εἰς *Φωτ. Λεξ.* Τόμ. Β', σελ. 210. Πρβ. καὶ Εὔδηνα ἐν *Leipz. Stud.* Τόμ. Η', σελ. 221 κέξ.). Ὁ διὰ τοῦ Α προενηνεγμένος τύπος φαίνεται ὅτι εἶνε ἐτυμολογικὸν πλάσμα· ἀδυνατοῦμεν δὲ νὰ πείσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι τὸ *τευτάζω* ἐγένετο ἐκ τοῦ *ταὐτό* ἢ *ταὐτά*. Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τῷ Πολυβίῳ καὶ ἄλλοις φέρεται ῥῆμα *ταυτολογῶ* οὐδαμῶς συνωνυμοῦν τῷ *ὁμολογῶ* ἀλλὰ σημαῖνον *ἐπαναλαμβάνω τὰ αὐτά*. Ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἐγίνετο χρῆσις τοῦ *τὰ αὐτὰ* ἢ *ταὐτὰ λέγω*, ὡς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν τῷ Γοργίᾳ σελ. 490 ε' «Καλλ. Ὡς ἀεὶ *ταὐτὰ λέγεις*, ὦ Σώκρατες. Σωκρ. Οὐ μόνον γε, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν τῶν αὐτῶν» καὶ σελ. 491 β' καὶ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι βιβλ. Δ', δ', 6 «Ἔτι γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνα *τὰ αὐτὰ λέγεις* —; Καὶ ὁ Σωκράτης, ὃ δέ γε τούτου δεινότε-

ρον, ἔφη, ὦ Ἱππία, οὐ μόνον ἀεὶ *τὰ αὐτὰ λέγω* ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν· σὺ δ' ἴσως — οὐδέποτε *ταὐτὰ λέγεις*». Ὁ Λ. Δινδόρφιος ἀποφαίνεται ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀπομνημονευμάτων (σελ. 175) ὅτι ὁ Ξενοφῶν ἔγραψε κατὰ συναλοιφὴν *ταὐτά*. Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Β΄, σελ. 84, 25 κεῖται «καὶ κυκλικῶς *ταυτολογεῖται*» καὶ μετ' ὀλίγα «πρὸς τί οὖν *παλιλλογεῖται* κτέ.;». Τίς δ' ἀγνοεῖ τὸ Ὁμηρικὸν «ἐχθρὸν δέ μοί ἐστιν *αὖτις* ἀριζήλως εἰρημένα *μυθολογεύειν*»;

Τὴν αὐτὴν τῷ ὉΜΟ ἔννοιαν ἐμφαίνει τὸ ἀθροιστικὸν καλούμενον Α καὶ τὸ Ο, οἷον *ἀκοίτης - ἄκοιτις, ἄλοχος*, κτλ. *ἀγάστωρ* καὶ *ὀγάστωρ, ὄθριξ*, κτλ.

Πλάτ. Κρατ. σελ. 405 γ΄ «ὅτι τὸ *ἄλφα* σημαίνει πολλαχοῦ τὸ *ὁμοῦ*» καὶ μετ' ὀλίγα «ὥσπερ οὖν τὸν ὁμοκέλευθον καὶ ὁμόκοιτιν *ἀκόλουθον* καὶ *ἄκοιτιν* ἐκαλέσαμεν μεταβαλόντες ἀντὶ τοῦ ὉΜΟ ἄλφα, οὕτω καὶ Ἀπόλλωνα ἐκαλέσαμεν, κτέ.». Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις σελ. 316, 17 «Δηλοῖ γὰρ τὸ Α τὸ *ὁμοῦ*, ὡς ἐπὶ τοῦ *ἀκόλουθος*, ὅ ἐστιν ὁμοκέλευθος — Οὕτω δὲ καὶ *ἄλοχος* καὶ *ἄκοιτις*». Πρβ. καὶ Ἀν. Βέκκ. σελ. 808, 13 καὶ σελ. 809, 6.

Πολυδεύκ. Β΄, 221 «ὃ μήτραν καλοῦσι καὶ ὑστέραν καὶ δελφύν, ἀφ' ἧς καὶ *ἀδελφοὶ* οἱ ἐν τῇ αὐτῇ μήτρᾳ συστάντες, ὡς *ἄλοχος* παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ λέχος ἀναβαίνουσα καὶ *ἄκοιτις* ἡ τῆς αὐτῆς κοίτης μετέχουσα».

Εὐστάθ. σελ. 1479, 28 «Ἄλλῳ δὲ λόγῳ *ἀλέκτωρ* καὶ ἡ ὁμόλεκτρος, καθὰ καὶ *ἀγάστωρ* ὁ ὁμογάστριος» καὶ σελ. 340, 30 «Τὸ δὲ *ὄτριχας* συγκέκοπται μὲν ἐκ τοῦ ὁμοιότριχας, ψιλοῦται δὲ διὰ τὸ ἐπαγόμενον Τ» καὶ σελ. 843, 7 «Ἐν δὲ τῷ κασίγνητον καὶ *ὄπατρον* γενικὴ μὲν λέξις ὁ κασίγνητος, εἰδικὴ δὲ ὁ *ὄπατρος* λεχθεῖσα πρὸς διαστολὴν τῶν μὴ τοιούτων — Ἔστι δὲ *ὄπατρος* ὁ ὁμόπατρος ἀντιδιαιρούμενος τῷ ὁμομητρίῳ. Εἰ δὲ ὤφειλεν οὕτω δασύνεσθαι ἡ ἄρχουσα ἐκ τοῦ ὁμοῦ, ἀλλὰ ψιλοῦται ἄλλως, διότι τὸ Ο πρὸ τοῦ Π οὕτω πάσχει — Τὸ δὲ λέγειν ὡς ἡ συγκοπὴ ἐψίλωσεν αὐτὸ οὐ πάνυ ἀσφαλές· οὐ γὰρ πάντα δι' αὐτὴν ψιλοῦνται» (Πρβ. καὶ Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Α΄, σελ. 384, 23 καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 627, 33). Ἡσύχ. «*Ἀγάστορες*: ἀδελφοὶ δίδυμοι» καὶ «*Ὀγάστωρ*: ὁμογάστωρ» καὶ «*Ὄζυγες*: ὁμόζυγες» καὶ «*Ὄπατρον*: τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός» καὶ

«*Ὄπατρος*: ὁ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός τινι γεγονὼς ἀδελφός» καὶ «*Ὄτριχας*: ὁμοιότριχας». Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 6, 20 «*Ἀγαστόρων*: τῶν ὁμογαστόρων, τῶν ἀδελφῶν. Λυκόφρων· τὸν φίλτατόν σου τῶν ἀγαστόρων τρόφιν» καὶ σελ. 637, 21 «*Ὄτριχας*, οἰετέας: οἱονεὶ ὁμοετίας καὶ ὁμοιότριχας καὶ κατὰ συγκοπὴν ὄτριχας». Λεξ. περὶ Πνευμ. σελ. 232 «*Ὀετής* ὁ ὁμοετὴς κατὰ συγκοπήν, ὡς καὶ *ὄπατρος* ὁ ὁμόπατρος» (Πρβ. Βαλκενάριον ἐν *Select. e Schol. in Libr. quosd. Nov. Test.* Τόμ. Β', σελ. 34). Ἐλέχθη δὲ καὶ *ὀπάτριος* ὑπὸ τοῦ Λυκόφρονος στίχ. 452 «ὡς *ὀπατρίου* φονεὺς πώλου» (Ἴδε Βαχμαννὸν εἰς *Λυκόφρ.* σελ. 111 κέξ.). Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Ε', σελ. 2075 φέρεται «Ὀπάτωρ, ρος, ὁ, pro ὁμοπάτωρ, Dosiades Anth. Pal. 15, 26, 7». Οὐχὶ *ὀπάτωρ* ἢ *ὀπάτωρ* ἔγραψεν ὁ Δωσιάδας ἀλλ' *ὠπάτωρ*, τουτέστιν *ὁ ἀπάτωρ* (Ἴδε Δυβνῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Παλατίνης Ἀνθολογίας Τόμ. Β', σελ. 524).

Οὐδαμῶς τις σφάλλεται λέγων ὅτι τὸ Ο ἰσοδυναμεῖ τῷ ὉΜΟ, ἀλλ' ἄτοπον εἶνε νὰ ὑπολαμβάνηται ὅτι τὸ *ὄπατρος* καὶ *ὀγάστωρ*, κτλ. ἐσχηματίσθησαν κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *ὁμόπατρος* καὶ *ὁμογάστωρ*, κτλ. Καὶ περὶ τοῦ *οἰέτης* ἐδοξάζετο ὑπό τινων τὸ πάλαι, ὡς δηλοῦται ἐξ ὧν ἐγράψαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (σελ. 149), ὅτι ἐγένετο κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *ὁμοέτης*, οἷον *ὁμοέτης - ὀέτης - οἰέτης*. Εὐλόγως δὲ συγγενῆ νομίζονται τὸ ἀθροιστικὸν Α καὶ τὸ Ο εἰς τὴν αὐτὴν ῥίζαν ἀναφερόμενα, ἐξ ἧς προῆλθον τὸ *ἅμα* (*ἍΜΟΣ*) καὶ τὸ *ὁμοῦ* (*ὁμός*).

Ἐν τοῖς εἰς Θουκυδίδην Σχολίοις Ζ', 78 φέρεται «*Ἄπεδον*: ὁμαλόν, *ὁμόπεδον*, ὡς καὶ ἄλοχος ἡ ὁμόλΕχος», ἐν δὲ τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Ἀχαρν. 146 κεῖται «Ὁποίῳ τρόπῳ λέγομεν *ἄλοχον* τὴν ὁμόλεκτρον καὶ *ἄκοιτιν* τὴν ὁμόκοιτον, οὕτω καὶ Ὁμοπατόρια *Ἀπατόρια*». Περὶ τοῦ *ἄπεδον* ἴδε Ἰ. Σμιδίτιον ἐν *Synonym. d. Griech. Spr.* Τόμ. Γ', σελ. 66. Ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου μνημονεύεται καὶ ῥῆμα «*Ἀπεδίζειν*: ὁμαλίζειν».

Ὁ σοφιστὴς Ἀπολλώνιος γράφει σελ. 1, 5 «Ὁμοῦ, οἷον *ἀδελφός* ὁ ὁμόδελφος καὶ *ἀκόλουθον* τὸ ὁμοκέλευθον» καὶ σελ. 1, 8 «Τὸ δὲ ἴσον καὶ ὅμοιον, ὅταν οἱ ποιηταὶ τὴν ἰσολεχῆ καὶ ὁμόκοιτον *ἄλοχον* καὶ *ἄκοιτιν* καλῶσιν». Πρβ. καὶ Εὐστάθ. σελ. 196, 27 «*Ἀτάλαντος* δὲ ὁ οἷον ἰσόσταθμος· τὸ Α μὲν γὰρ ἐνταῦθα ἰσότητα δηλοῖ κατὰ

τοὺς παλαιοὺς ἢ ὁμοιότητα, ὡς καὶ ἐν τῷ *ἀδελφός*». Σημειωτέον δ' ὅτι τοῦ τύπου *ὁμόδελφος* ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ Καλλίμαχος Ἀποσπ. 168 «Εἰνατίην *ὁμόδελφον* ἐπ' ὠδίνεσσιν ἰδοῦσα» (Ἴδε Κόβητον ἐν *Μνημοσ*. 1861, σελ. 415). Ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις Βατρ. 756 ἀπαντᾷ «ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ὁμόγνιος, ὡς ἔμπροσθεν, ἢ *ὁμάδελφος*, εἶπεν ὁμομαστιγίας, οἷον ὁμόδουλος».

Ἀλλ' ἀκριβῶς περὶ τοῦ ἀθροιστικοῦ καλουμένου Α καὶ τοῦ Ο θὰ διαλάβωμεν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ποιούμενοι λόγον καὶ περὶ τοῦ *ἀγάλαξ*-*ἀγάλακτες*-*ἀγαλακτοσύνη* καὶ τοῦ *ἀθρόος (ἀθρόος)* καὶ τοῦ *ἀελλὴς* καὶ *ἀολλής* καὶ τοῦ *ἀέλιος* καὶ τοῦ *Ἀδρυάδες* καὶ ἄλλων. Ὁ Ἀσώπιος γράφει ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 567, § 41 ἐκδ. β' «Διάφορον δὲ βεβαίως εἶναι τὸ *ἀθροιστικὸν ἄλφα*, ὡς *ἅπας* = ἅμα πᾶς, *ἄλοχος* = ἀμάλοχος ἢ ὁμόλοχος, *ἄκοιτις* = ὁμόκοιτος, *ἀδελφὸς* ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς δελφύος ἤτοι μήτρας γεγεννημένος κτλ.» (Πρβ. Λοβέκκιον ἐν *Στοιχ*. Τόμ. Α', σελ. 41 κέξ. καὶ Δονάλσωνα ἐν *Νέ. Κρατ*. σελ. 342 ἐκδ. γ'). Ἄνευ ἀνάγκης ἐπλάσθη τὸ *ἀμάλοχος*. Σύνθετα ἐκ τοῦ *ἅμα* μνημονεύονται ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 878, 21 «Καὶ ὁ Παυσανίας δὲ εἰπὼν καὶ αὐτὸς τὸ μὲν ἅμα χρονικόν, τὸ δὲ ὁμοῦ καὶ χρονικὸν καὶ τοπικὸν παρατίθησι καὶ ὅτι *ἀμάμηλις* σῦκον τὸ ἅμα τῷ μήλῳ ἀνθοῦν καὶ μῆλον *ἀμάσυκον* τὸ ἅμα σύκῳ ἀνθοῦν. Ἕτεροι δέ, εἰπόντες *ἀμάμηλιν* τὰς ἀπίους παρὰ Ἀττικοῖς λέγεσθαι, φασὶ καὶ *Ἁμαδρυάδας* νύμφας, αἳ ἅμα δρυσὶ γίνονται καὶ ἀπογίνονται». Ἀλλὰ δὲν εἶνε καιρὸς νῦν νὰ ἐπεξέλθωμεν μετ' ἀκριβείας τὰ τοιαῦτα.

Τῷ *ὁμομήτριος* καὶ *ὁμομήτωρ* ἀντιδιαιρεῖται τὸ *ἀμφιμήτριος* καὶ *ἀμφιμήτωρ*. Εὐστάθ. σελ. 410, 30 «Καὶ ὅτι τοὺς αὐτοκασιγνήτους ἑρμηνεύουσά φησιν· οὕς μοι μία γείνατο μήτηρ· πρὸς οὓς δηλαδὴ γνησιώτερον οἱ πολλοὶ διάκεινται ὥσπερ (γρ. *ἤπερ)* πρὸς τοὺς ὁμοπατρίους μέν, *ἀμφιμητρίους* δέ, ὡς δηλώσει που καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς τὸ ἐπεὶ οὐχ ὁμογάστριος Ἕκτορός εἰμι. Αἰτία δὲ τοῦ φιλεῖσθαι μάλιστα τοὺς τοιούτους, διότι, φασί, τοὺς μὲν ὁμογαστρίους ἴσασιν ἀδελφοὺς οἱ ἄνθρωποι, τοὺς δὲ *ἀμφιμητρίους* οἴονται». Ἡσύχ. «*Ἀμφιμήτωρ*: ὁμοπάτριος ἀλλ' οὐχ ὁμομήτριος» καὶ «*Ἀμφιμήτορες*: οἱ ἐκ πολλῶν μητέρων γεγονότες ἀδελφοί. Αἰσχύλος Ἡρακλείδαις» (Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 91, 3 καὶ Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Γ', σελ.

194, 23. Ἴδε καὶ Ναύκιον ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἀριστοφάνους τοῦ Βυζαντίου σελ. 132). Τοῦ *ἀμφιμήτορες* ἐποιήσατο χρῆσιν, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (σελ. 23), καὶ ὁ Εὐριπίδης Ἀνδρομ. 465 «*ἀμφιμάτορας* κόρους». Σχολ. «τοὺς ἐκ διαφόρων μητέρων, ἐξ ἑνὸς δὲ πατρός».

Ὁ Σουΐδας λέγει «Ἀμφιμήτωρ: ὁ *ἑτερομήτωρ*. Αἰσχύλος». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀπολλώνιον τὸν Ῥόδιον Σχολίοις Δ', 223 «ἐν δὲ τοῖς Σκύθαις ὁ Σοφοκλῆς *ἑτερομήτορα* τῆς Μηδείας τὸν Ἄψυρτον λέγει». Ὁ Φρύνιχος ἐν τῇ Σοφιστικῇ Προπαρασκευῇ σελ. 6, 24 ἐξηγεῖται τὸ *ἀμφιμήτωρ* διὰ τοῦ *ὁ ἐξ ἑτέρας μητρὸς ἀδελφός*.

Συνήθως δὲ πρὸς λέξεις, ὧν τὸ πρῶτον μέρος εἶνε *ὉΜΟ*, ἀντιδιαστέλλονται σύνθετοι ἐκ τοῦ *ἕτερος* ἢ καὶ ἐκ τοῦ *ἄλλος*, οἷον

ὁμόδοξος - *ἑτερόδοξος* - *ἀλλόδοξος* καὶ *ὁμοδοξῶ* - *ἑτεροδοξῶ* - *ἀλλοδοξῶ*. Πολυδεύκ. Ϛ', 117-8 «ὁμογνωμονῶ, *ὁμοδοξῶ* — διέστηκα τῇ γνώμῃ, διχογνωμῶ, *ἀλλοδοξῶ*, *ἑτεροδοξῶ*».

ὁμογενής - *ἑτερογενής* - *ἀλλογενής* καὶ *ὁμοεθνής* - *ἑτεροεθνής* - *ἀλλοεθνής* καὶ *ὁμόφυλος* - *ἑτερόφυλος* - *ἀλλόφυλος*. Πρβ. Πολυδεύκ. Γ', 54 «τὸ δὲ ἐναντίον ξένος, ἀλλοδαπός, ἀλλότριος, ἀλλοεθνής, ἀλλόφυλος, *ἀλλόδημος*, ἀλλόγλωσσος». Λέγεται καὶ *ἀλλοδημία*. Εὑρέθη δὲ καὶ «ἐκς *ἀλλοπολίας*» (Ἐπιγρ. Γορτ. Ϛ', 47, σελ. 107 Βαυν.).

ὁμόγλωσσος - *ἑτερόγλωσσος* - *ἀλλόγλωσσος* καὶ *ὁμόθροος* - *ἑτερόθροος* - *ἀλλόθροος*. Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Γ', σελ. 220, 14 φέρεται «Εἰκότως τὸ βάρβαρον θορυβεῖ μᾶλλον, *ἑτερόγλωσσον* ὄν· ὃ γὰρ μή ἐστιν *ὁμόφωνον*, τοῦτο ἀνάγκη θορυβεῖν». Πρβ. καὶ *ἑτερόφωνος* - *ἀλλόφωνος*.

ὁμοειδής - *ἑτεροειδής* καὶ *ὁμοφυής* - *ἑτεροφυής* καὶ *ὁμοσχήμων* - *ἑτεροσχήμων*. Πρβ. καὶ *ἀλλοειδής* - *ἀλλοφυής*, περὶ ὧν ἀλλαχοῦ, ὡς καὶ περὶ τοῦ *ἀλλοφρονῶ* καὶ ἄλλων τοιούτων.

ὁμογάστωρ καὶ *ὁμογάστριος* - *ἑτερογάστριος*.

ὁμώνυμος - *ἑτερώνυμος*. Πρβ. καὶ *ἑτερωνυμία* καὶ *ἑτερωνύμως*. Ἀλλὰ περὶ τούτων θὰ εἴπωμεν τὰ δέοντα ἑτέρωθι ἐξετάζοντες τὸ *ὁμώνυμος* - *συνώνυμος*.

ὁμόφρων - *ἑτερόφρων* καὶ *ὁμογνώμων* - *ἑτερογνώμων*. Πρβ. καὶ *μονογνώμων* - *ἰδιογνώμων*.

ὁμόχρους (-*χρως*) - *ἑτερόχρους* (-*χρως*) - *ἀλλόχρους* (-*χρως*).

Σαφῶς, νομίζομεν, ἐδιδάχθη τίς μάλιστα λέξις παρελαμβάνετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐν συνθέσει πρὸς δήλωσιν τῆς ταυτότητος· ἱκανῶς δ' ἐνεφανίσθη ἡ τοῦ ὉΜΟ καὶ ΣΥΝ κατὰ σημασίαν ὁμοιότης καὶ ἡ τοῦ ὉΜΟ καὶ τοῦ ἀθροιστικοῦ Α καὶ Ο ἰσοδυναμία· παρετηρήθη δὲ καὶ διὰ τίνων λέξεων ἐξεφέρετο ἐν συνθέσει ἡ ἐναντία ἔννοια. Οὕτω δ' ἐπερατώθη ἡ πραγματεία ἡμῶν, ἥτις εἶνε τὸ ΠΡΩΤΟΝ ΜΕΡΟΣ τῶν ΠΟΙΚΙΛΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ.

Σημειώσεις καὶ προσθῆκαι.

Σελ. 21, 8. Ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Ψευδορφέως φέρεται ὑπ' οὐατίοις, ἀνέγνω δ' ὑπουατίοις ὁ Γεσνῆρος, ὃ καὶ ὑπ' ἄλλων ἐνεκρίθη. Ὁ Rosenboom δ' ὅμως ἐν *Dissert. Phil. Hal.* Τόμ Θ', σελ. 113 κἑξ. μεταγράφει ἐπουατίοις.

Σελ. 27, 10. Ὁ στίχος οὗτος προηνέχθη ὡς εἶνε γεγραμμένος ὑπὸ τοῦ Καρ. Μυλλήρου ἐν Ἀποσπ. Ἱστορ. Ἑλλ. Τόμ. Α', σελ. 456. Ἀλλ' ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κισλιγγίου γενομένῃ ἐκδόσει τῶν Ἱστοριῶν τοῦ Τζέτζου ἀντὶ τοῦ ΤΕ κεῖται ΔΕ. Πολλάκις δ' ἐν ταῖς Ἱστορίαις ταύταις γίνεται χρῆσις τοῦ ΚΑΙ—ΔΕ, οἷον Η',768 καὶ 962 καὶ Θ', 307 καὶ ἀλλαχοῦ. Παντὶ δὲ φανερὸν ἀποβαίνει ὅτι πρὸς ἀπαρτισμὸν τοῦ στίχου εἶνε τὸ μόριον ΔΕ παρειλημμένον. Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἄλλοι μὲν γράφουσι στεγανόποδες καὶ στερνόφθαλμοι, κτλ., ἄλλοι δὲ Στεγανόποδες καὶ Στερνόφθαλμοι, κτλ. ὡς ἐθνικὰ ὀνόματα. Πρβ. Τζέτζ. Ἱστορ. Η', 749 Κισλ. «τῶν Στρουθοφάγων, Ἀπαθῶν καὶ τῶν Ἰχθυοφάγων, τῶν Ὑλοφάγων καὶ λοιπῶν, ὧνπερ μυρίαι κλήσεις» καὶ Ἱπποκρ. Τόμ. Α', σελ. 267 Ἑρμ. «καὶ πρῶτον περὶ τῶν Μακροκεφάλων». Ὅμοια τούτοις εἶνε τὸ Ἀμάξοικοι, Μοσσύνοικοι, Μακρόβιοι, κτλ.

Σελ. 33, 3. Συνήθως γράφεται ὀφρύς - ὀφρύν ὀξυτόνως. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἡρῳδιανὸν περισπωμένως ἐξεφέρετο τοῦτο τὸ ὄνομα καὶ τὸ ὈΣΦΥΣ, οἷον ὀφρῦς καὶ ὀσφῦς.

Τὸ πρᾶγμα θὰ ἐξετάσωμεν προσηκόντως ἐν ἑτέρῳ τόπῳ· θὰ διαλάβωμεν δ' εὐκαιρίας τυχόντες καὶ περὶ τοῦ ὥς - ὦ ς, οἱ αὐτῷ - οἱ αὐτῷ, ὦλεξίκακε - ὦ 'λεξίκακε καὶ περὶ ἄλλων.

Σελ. 36, 33. Περὶ τῆς γραφῆς ἐποιήσατο λόγον ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου Μέρ. Α', σελ. 431.

Σελ. 37, 11. Πρβ. καὶ Δονάλσωνα ἐν τῷ νέῳ Κρατύλῳ σελ. 282 ἐκδ. γ'.

Σελ. 47, 30. Εἶνε παρατηρήσεως ἀξία ἡ κατὰ τὸν τόνον διαφορὰ τοῦ οὐδενός-μηδενός καὶ τοῦ οὐδένων (οὐδ' ὑφ' ἕνων) - μηδένων. Καὶ ἔχομεν μὲν νὰ εἴπωμέν τινα πρὸς ἐξήγησιν τῆς διαφορᾶς ταύτης, ἀλλ' εἰς ἄλλον καιρὸν τὸν περὶ αὐτῆς λόγον ἀναβαλλόμεθα.

Σελ. 52, 3. Νομίζει δ' ὁ Βέργκιος ὅτι καὶ ὑπὸ τοῦ Σόλωνος ἐγένετο χρῆσις τοῦ θάμα ἀντὶ τοῦ ἅμα (ἐν Ποιητ. Λυρ. Τόμ. Β', σελ. 38 ἐκδ. δ').

Σελ. 63, 4. Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἐλέχθη καὶ αὐτοέν, ὡς καὶ αὐτοενάς, αὐτοδυάς, αὐτοτριάς, κτλ. Ἔτι δὲ καὶ αὐτοένωσις. Τὴν σύνθεσιν ταύτην μέλλομεν μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐν οἰκείῳ τόπῳ νὰ ἐπεξέλθωμεν (Ἴδε τὰ ἐν σελ. 134 καὶ σελ. 181 γεγραμμένα).

Σελ. 67, 2. Ἐν Εἰδ. ΚΗ', στίχ. 13 ἀνεγινώσκετο κοινῶς «πέξαιντ' αὐτοετεί». Ἀλλ' ἐν τοῖς κώδιξι φέρεται καὶ αὐτοεντεί - αὐτοέντει· ὅθεν ὁ Βέργκιος ἔγραψεν αὐτοένει ὅπερ καὶ τῷ Ἀρηνσίῳ ἐγένετο ἀποδεκτὸν καὶ τῷ Μεινεκίῳ καὶ ἄλλοις (Ἴδε Φρίσχιον εἰς Θεόκρ. Τόμ. Β', σελ. 232). Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «ΔίεΝΝος: διέτης» καὶ «ΓεΝΝόν: ἀρχαῖον» (Ἴδε Κοίνιον εἰς Γρηγ. Κορ. σελ. 273 Σχαιφ.). Εἶνε δὲ τὸ γεννόν ἢ γέννον, ὡς παρετήρησεν ὁ Ἀρήνσιος ἐν τῷ περὶ Δωρικῆς Διαλέκτου συγγράμματι σελ. 54, Ϝέννον. Ἴδε καὶ Σμιδίτιον εἰς Ἡσύχ. Τόμ. Α', σελ. 423 καὶ Δονάλσωνα ἐν Νέ. Κρατ. σελ. 295 ἐκδ. γ'.

Σελ. 71, 29. Παρελείφθη τὸ: καὶ Τόμ. Β', σελ. 263, 5.

Σελ. 90, 13. Μετατυποῖ δ' ὁ Ναβῆρος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1883, σελ. 33 καὶ τὸ ἐν τοῖς Βατράχοις στίχ. 78 «ἀπολαβὼν αὐτὸν μόνον» εἰς τὸ «ἀπολαβὼν μόνος μόνον».

Σελ. 94, 3. Προσθετέον τὸ: καὶ ὑπὸ Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου Τόμ. Ε', σελ. 101 «μηδὲν οὖν ἔξω τῶν κατ' οἰκονομίαν πολυπραγμονείτω γυνὴ ζητοῦσα μοναυλίαν».

Σελ. 94, 14. Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἀπαντᾷ καὶ ὄνομα μονία δηλοῦν τὸν μονήρη βίον.

Σελ. 95, 6. Ἀντὶ τοῦ Ἀλκμάνους ὁ μὲν Κασαύβων ἔγραψεν Ἀλκμᾶνος, ὁ δ' Οὐέλκηρος Ἀλκμαίωνος. Τὸ ἀληθὲς εὗρεν ἴσως ὁ Μεινέκιος ἀναγνοὺς Ἀλκιμένους ἐν τῇ Κριτικῇ Ἱστορίᾳ τῶν Ἑλλήνων Κωμικῶν σελ. 101.

Σελ. 119, 19. Περὶ τοῦ μονομάτωρ (= ἡ μεμονωμένη τῆς μητρός) ἴδε Βαλκενάριον εἰς Εὐρ. Φοιν. Τόμ. Α', σελ. 444 Λιψ.

Σελ. 119, 20. Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ μοῦνος-μόνος ἴδε Κούρτιον ἐν *Grundz. d. Griech. Etym.* σελ. 335 ἐκδ. ε' καὶ Βανισέκιον ἐν *Etymol. Wœrterb.* σελ. 674. Πρβ. καὶ Δονάλσωνα ἐν Νέ. Κρατ. σελ. 282 ἐκδ. γ'. Ὁ Δοιδερλῖνος ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Γλωσσαρίῳ § 146 νομίζει ὅτι τὸ μοῦνος ἐγένετο ἐκ τοῦ μονύς κατὰ μετάθεσιν, ὡς τὸ γουνός καὶ δουρός ἐκ τοῦ γόνυος καὶ δόρυος. Εἶνε δὲ τὸ μονύς πλάσμα τοῦ Δοιδερλίνου, ἵνα μή τι δεινότερον εἴπωμεν. Ὁ Λ. Μευῆρος (ἐν *Vergleich. Gramm.* Τόμ. Α', σελ. 758 ἐκδ. β') γράφει μόνϜος, μόνϜωσε, κτλ.

Σελ. 134, 29. Προσθετέον τὸ: καὶ Θ, 293 «τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνεις;»

Σελ. 127, 4. Ἐξέπεσε τὸ: καὶ «ἀστοὶ νῦν γε περιεπτισμένοι».

Σελ. 143. 8. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Γαζῆ Τόμ. Α', σελ. 324 κεῖται «Αὐτοπάμων, ονος, ὁ, ἡ (πέπαμαι). Ὁ μόνος κληρονόμος». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου εἶνε γεγραμμένον «Αὐτόπομα: ἐπίκληρον». Τοῦτο δ' ὑπελήφθη ὑπὸ πολλῶν ἐσφαλμένη ἀνάγνωσις τοῦ αὐτοπάμονα.

Σελ. 176, 2. Περὶ τοῦ προκειμένου ἐποιήσατο λόγον καὶ

ὁ Κουμανούδης ἐν τῇ Συναγωγῇ Λέξεων Ἀθησαυρίστων σελ. 240 καὶ 395.

Ἐγράψαμεν Λοβέκκιος, Βυττεμβάχιος, Βοίκκιος, Λέρσιος, κτλ., ὡς ἔγραψαν καὶ ἄλλοι Ἕλληνες. Καὶ τὸ *Bekkerus* δ' οὐχὶ ὑφ' ἡμῶν πρώτων προηνέχθη ἑλληνιστὶ Βεκκῆρος. Πρβ. καὶ Γεσνῆρος, Αὐγῆρος, κτλ. Εἶνε δ' ὁ τύπος Βεκκῆρος ὅμοιος τῷ Βῆρος-Οὐῆρος καὶ Σεβῆρος-Σευῆρος-Σεουῆρος-Σεοῆρος. Ὀλίγους δ' ἴσως λανθάνει ὅτι πολλάκις οἱ Ἕλληνες ἐπὶ Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων ἐτήρουν τὸν τόνον ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ, ἐν ᾗ ἐτίθετο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, οἷον Ἀγριππῖνα, κτλ., Πακᾶτος, κτλ., Λιβερᾶλις, κτλ., Σεκοῦνδος, Ἰοῦγκος, Τριβοῦνος, Κορνοῦτος, κτλ. Ὁ Φίλιππος Ἰωάννου ἔγραψε Λήρσιος ἐν τοῖς Φιλολογικοῖς Παρέργοις σελ. 447 ἐκδ. β' καὶ ὁ Φρασικλῆς Λωβήκκιος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 274. Ὁ Ἀσώπιος λέγει ἐν τῇ Πρώτῃ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. ι' ἐκδ. ζ' «Οὐχὶ δὲ μικρᾶς περιεργίας ἀξία ἔσται αὐτῷ ἡ ἐξέτασις τοῦ πάσης ξένης γλώσσης λέξιν ἐχουσαν τὴν φωνὴν ē ἀπολύτως καὶ ἀνεξαιρέτως μετατρέπειν εἰς η, Βοημία, Νορβηγία, Σουηδία, Σιλησία, κτλ. κατ' ἀναλογίαν τῶν ὁποίων πρέπει νὰ εἴπωμεν Ἥρμανν ἢ Ἥρμαννον τὸν Hermann καὶ Ἥρεν τὸν Heeren». Περιττὸν δ' ἴσως εἶνε νὰ λεχθῇ ὑφ' ἡμῶν ὅτι οἱ Ἕλληνες μεταγράφοντες τὰ ξένα ὀνόματα οὔτ' ἀλλήλοις οὔτε ἑαυτοῖς συμφωνοῦμεν. Πολλῶν δ' ἐπαίνων ἄξιος θὰ φανῇ, ἄν τις ἱκανῶς πεπαιδευμένος ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ τῆς δεούσης ἐπιμελείας καὶ φιλοπονήσῃ ἀκριβῆ περὶ αὐτοῦ πραγματείαν.

Διορθωτέα.

Πταίσματα παντὶ φανερὰ ἐφωράσαμεν τάδε. σελ. 23, 15: ὑπό τε. σελ. 46,12: *Gri-ech.* σελ. 64, 18: εἰς Τιμ. σελ. 74,

10: ΜεναΡδρῳ. σελ. 79, 17: ἑκάστη. σελ. 92, 28: οἰκτρῷς. σελ. 128, 28: Spee. σελ. 143, 3: om-nem. Ἴσως δ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα λαθόντα ἡμᾶς.

Γραπτέον δ' ἐν σελ. 11, 5 «αὐτὸς καθ' ἑαυτόν-καθ' αὑτόν» καὶ ἐν σελ. 95, 1 «ἐκδεδομένοις Ἐπιγράμμασι» καὶ ἐν σελ. 164, 29: Ἰωάνν. Ἐν σελ. 19, 18 καὶ ἀλλαχοῦ θετέον Γαισφ. ἀντὶ τοῦ Οὐεσσελ.

Ἐπιτραπήτω δ' ἡμῖν νὰ μεταβάλωμεν ἐνθάδε ἢ ἐπανορθώσωμέν τινα ἀπαντῶντα ἐν τοῖς προτοῦ ὑφ' ἡμῶν ἐκδεδομένοις.

Ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Τόμ. Α', σελ. 379, 24-7 γραπτέον «Οὐδ' αὐτοὶ — θὰ δυνηθῶσιν» ἄνευ τοῦ δέν καὶ σελ. 384, 21 «τῆς πολλάκις ἐπαναλήψεως» χωρὶς τοῦ μή καὶ σελ. 636, 15: ἀλόγιστος. Πρβ. καὶ Σωκράτ. Τόμ. Α', σελ. 323 κἑξ.

Ἐν τῷ Ἕλληνι Φιλολόγῳ σελ. 80. α', 11 ἀναγνωστέον «Τὸ θηλυκὸν κελεύθους κτέ.».

Ἐν τῷ Σωκράτει Τόμ. Α', σελ. 240, 5 γενέσθω τὸ ἔρχεται ἀρχὴ ἑτέρου στίχου, ἐν δὲ σελ. 443, 10 μεταβληθήτω τὸ πληθυντικὸν ἀφελούμεθα-ἀφελώμεθα εἰς τὸ ἑνικὸν ἀφελοῦμαι-ἀφέλωμαι.

Ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Φιλομαθῶν 1878, σελ. 286 ἐξαλειπτέον τὴν Α' σημείωσιν.

Ἐν τῷ Ἀθηναίῳ Τόμ. Η', σελ. 97, 21 προσθετέον τὸ ἄρθρον τήν.

Ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι γραπτέον σελ. 188, 3 «τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος» καὶ σελ. 510, 17 «Ἐκχύματα — ἐκχύσεις». Περιγραπτέον δ' ἐν σελ. 51, 2 τὸ «καὶ ἀνιστορικῶς», περὶ οὗ ἴδε τὰ ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα ἐν τῇ Ἑβδομάδι ἀριθμ. 55, σελ. 128. Πρβ. καὶ Παρνασσ. Τόμ. Ζ', σελ. 710.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰανουαρίου 1889.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΚΟΝΤΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α΄ ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΤΙΚΩΝ ΚΩΜΙΚΩΝ

(Th. Kock 1880)

1

οὐκ ἰδίᾳ τάδ' οὐκετόν θοι τἀπὶ Χαριξένης.

(Κρατίνου 146)

Περὶ τοῦ ἀποσπάσματος τούτου ὁ Κόκκιος (Kock) λέγει τάδε· adparet Charixenam antiquam κρουμάτων poetriam fuisse et proverbio οὐχ οἷα τἀπὶ Χαριξένης immutationem significari, qua pro antiquis prorsus nova valeant. Itaque Cratinus «non sine dolore», ut ait Cobetus Obs. crit. Plat. 21, hoc dicit, priorem comoediae statum et habitum cessisse novo cuidam, et cum antiquo ludendi more poetae comici per populum ipsum interclusi sint, aliud spectaculi genus quaerendum fuisse. Itaque non adsentior Meinekio scribenti

οὐκ ἴδι' ἄττα τάδ' οὐκέτ' ὄνθ' οἷα τἀπὶ Χαριξένης.

quibus vix apta sententia afficitur: sed quid statuendum sit dubito, praeterquam quod extrema ita legenda videntur οὐδ' οἷα τἀπὶ Χαριξένης.

Ἡμεῖς δὲ νομίζοντες, ὅτι ἐν τῷ ἀποσπάσματι τούτῳ γίνεται ἀπόκρισις εἰς ἐρωτήσαντα, ἂν τὰ κρούματα ἴδια καὶ νέα εἰσὶν ἢ παλαιὰ καὶ ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Χαριξένης, ἀναγινώσκομεν καὶ στίζομεν ὧδε·

οὔκ, ἴδια τάδ', οὐκέτ' ὄνθ' οἷα τἀπὶ Χαριξένης.

τουτέστιν οὐκ ἀλλότρια τάδε τὰ κρούματα (οὐ παλαιά), ἀλλ' ἴδια (νέα), οὐκέτι ὄντα τοιαῦτα οἷα τὰ ἐπὶ Χαριξένης.

2

ἀλλ' ἦν ὅτ' ἐν φώσωνι τὴν ἴσην ἔχων
μετ' ἐμοῦ διῆγες οἴναρον, ἕλκων τῆς τρυγός.
(Κρατίνου 250)

Ὁ μὲν Μεινέκιος (Meineke) ἀντὶ *οἴναρον* γράφει *μοῖραν* καὶ συνάπτει τῷ *ἴσην*, ὁ δὲ Κόκκιος εἰς μὲν τὰς λέξεις *τὴν ἴσην* ἐξυπακούει *μοῖραν*, ἀντὶ δὲ τοῦ *οἴναρον* προτείνει νὰ γραφῇ *σμικρόν*.

Οὐδετέρου τὴν γνώμην δεχόμενοι ὡς μὴ ἐπαρκῆ οὖσαν νομίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ ἀναγνωσθῶσι καὶ νὰ γραφῶσιν οἱ δύο στίχοι ὧδε·

ἀλλ' ἦν ὅτ' ἐν φώσωνι γῆν ἴσην ἔχων
μετ' ἐμοῦ διῆγες πιναρός, ἕλκων τῆς τρυγός.

Δῆλον ὅτι ταῦτα λέγει ἀγρότης πένης πρὸς ἄλλον, ὅστις πρότερόν ποτε, ὡς οὗτος, εἶχεν ἴσης ἐκτάσεως ἀγρὸν (γῆν ἴσην), ἐφόρει φώσωνα (χιτῶνα ἐκ παχέος λίνου), ἦτο πιναρὸς καὶ ἔπινεν οἶνον ἀδιήθητον ἔτι (ἕλκων τῆς τρυγός), εἶτα δὲ γενόμενος πλούσιος διῆγε βίον πολυτελῆ.

3

ὦλεν ὀβελίαν σποδεῖν, ἄρτου δὲ μὴ προτιμᾶν.
(Φερεκράτους 55)

Ἐν τῷ ἀδιανοήτῳ τούτῳ ἀποσπάσματι ὁ μὲν Λοβέκκιος (Lobeck Paral. 192) ἀντὶ *ὦλεν* ἀναγινώσκει *ὁ δεῖν'*, ὁ δὲ Κόκκιος εἰκάζων ὅτι μετὰ τὸ *'Επιλήσμονι παρ'* Ἀθηναίῳ (3 111 b) ἐξέπεσεν ἡ συλλαβὴ *ε* ἢ *ει*, λέγει ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ *εἴωθεν* ἢ *ἔοικεν* ἀντὶ *ὦλεν*. Ἀμφιβάλλω, ἂν καὶ οἱ οὕτω διορθοῦντες ἐννοοῦσί τι.

Καθ' ἡμᾶς ἐν τῷ ἀποσπάσματι τούτῳ εὔχεταί τις ἑτέρῳ, περὶ οὗ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐγίνετο λόγος, νὰ μὴ προτιμᾷ τὸν *ὀβελίαν* ἄρτον τοῦ *σποδίτου*, τουτέστι νὰ προτιμᾷ τὸν κατ' ἀγροὺς λιτὸν βίον τοῦ ἐν ἄστει πολυτελοῦς. Σημειωτέον ὅτι καὶ νῦν ἔτι οἱ ποιμένες καὶ τῶν ἀγροτῶν οὐκ ὀλίγοι σποδίτην ἄρτον ἐσθίουσιν ἅτε προχείρως σκευαζόμενον.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν γραπτέον

ὤφελ' ὀβελίαν σποδίτου
ἄρτου γε μὴ προτιμᾶν.

Περὶ τοῦ σποδίτου ἄρτου ἰδ. Διφίλου ἀπ. 26 καὶ Ἀθην. 3, 110 b, 111 e. Περὶ δὲ τοῦ μέτρου ἰδ. essais de métrique Grecque par A. Ed. Chaignet σελ. 147 κ.ἑ.

4

ἔπειθ' ὅταν πινώμεθ' ἢ διψώμεθα
εὐχόμεθα πρὸς τοῦθ' ὁ οἶνος ωκερασγενου
οὐκαστοῦ καὶ πηλοῦ 'γὼ φέρω παίζων ἅμα,
καυθεὶς γεγένηται τοῦτο πέντε καὶ δύο.

(Ἑρμίππου 25)

Ἐν τῷ λίαν ἐφθαρμένῳ τούτῳ ἀποσπάσματι ὁ μὲν Βέργκιος (Bergk R. c. Att. 317) γράφει *πεινώμεθ'* ἀντὶ *πινώμεθ'*, *πρὸς τοῦτ' οἶνος, ὦ κέρας, γενοῦ ἢ οἶνον δίδου* ἀντὶ *πρὸς τοῦθ' ὁ οἶνος ωκερασγενου*, *κὰς τοῦ καπήλου* ἀντὶ *οὐκαστοῦ καὶ πηλοῦ* καὶ *κεὐθὺς* ἀντὶ *καυθείς*· ὁ δὲ Ἑρουερδῆνος (Herwerden Mnem. nov. VI 58) διορθοῖ τὸν πρῶτον στίχον ὧδε·

ὅταν πείνης μεθείσης δῖψ' ἔχῃ.

ὁ δὲ Μεινέκιος ἵνα δικαιολογήσῃ τὰ βάρβαρα *πίνεσθαι* καὶ *διψῆσθαι*, παραδέχεται ὅτι ὑπὸ βαρβάρου τινὸς ταῦτα λέγονται, ὡς ἐν τῇ Εἰρήνῃ τοῦ Ἀριστοφάνους (σ. 291) τὸ *χαίρεσθαι*. Ὁ δὲ Κόκκιος πρὸς ἄλλαις τισὶν ἀπορίαις, ἃς περί τινων εἰκότως ἔχει, εἰκάζει ὅτι ἐν τέλει τοῦ δευτέρου στίχου ὑποκρύπτεται τὸ *οἶνον εὖ κεκραμένον (κεκερασμένον)*.

Si quid in tanta nocte cerno, ὡς προσφυέστατα λέγει ὁ Κόκκιος, τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο δύναται νὰ διορθωθῇ ὧδε·

ἔπειθ' ὅταν πίνωμεν ἢ διψῶμεν, ἂν
εὐχώμεθα «πρὸς πέντ' οἶνος, ὦ κέρας, γενοῦ»
οὐκ ἀστικὸς κάπηλος ὥς ἐρεῖ παίζων ἅμα,
εὐθὺς γεγένηται τοῦτο πέντε καὶ δύο.

Δεχόμενος τὴν γνώμην τοῦ Βεργκίου, ὅτι ἐν τῷ ἀποσπάσματι τούτῳ περὶ τοῦ κέρατος τῆς Ἀμαλθείας ὁ λόγος, ἔγραψα *πέντ'* ἀντὶ *τοῦθ'* εἰκάσας ἐκ τοῦ τελευταίου στίχου καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου λεγομένων (10, 426 e, f), ὅτι οἱ ἐπιτεταμένως χρώμενοι τῷ ποτῷ

δύο οἴνου ἔπινον *πρὸς πέντε* ὕδατος· τὸν δὲ τρίτον στίχον διώρθωσα οὕτω ἀναλογισάμενος ὅτι, ὡς νῦν οἱ ἐν τοῖς καπηλείοις πίνοντες ὁρίζουσι τὰ μέρη, εἰς ἃ πρέπει νὰ διαιρεθῇ ποσόν τι ὁσονδήποτε οἴνου, λέγοντες *μισὴ ὀκᾶ στὰ τέσσαρα* ἢ *μιὰ δεκάρα στὰ τρία*, ὅπερ οἱ παῖδες τῶν καπήλων μεγαλοφώνως ἐπαναλαμβάνουσιν, ὅπως ὁ οἰνοχόος ἀκούσας παρασκευάσῃ, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πολὺ πιθανὸν εἶνε, ὅτι οἱ ἐν ταῖς κώμαις κάπηλοι (οὐχ ἀστικὸς κάπηλος) κελεύοντες τὸν οἰνοχόον μεγαλοφώνως ὥριζον τὰ μέρη τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ οἴνου (*πρὸς πέντε ἢ πέντε καὶ δύο ἢ τρία καὶ δύο ἢ τέτταρα* κλπ.), ἐξ ὧν τὸ κρᾶμα ἔδει ν' ἀποτελῆται.

5

ἀνεκάς τ' ἐ π α ί ρ ω καὶ βδελυρὸς σ ὺ τὸ σκέλος.

(Εὐπόλιδος 50)

Τὸν στίχον τοῦτον, ὅστις παρὰ Σουίδᾳ (ἐκδόσ. Bekkeri 1854 ἐν λ. ἀνεκὰς) ἔχει

ἀνεκάς τ' ἐπήρω καὶ βδελυρὸς σὺ τὸ σκέλος

ἄλλοι ἄλλως διώρθωσαν. Καὶ ὁ μὲν Βερνάρδυς (Bernhardy) ἀντὶ *τ' ἐπαίρω* διορθοῖ *σ' ἐπαίρω*, ὁ δὲ Πόρσων (Porson apud Gaisford. in addend.) ἀντὶ *βδελυρὸς* γράφει *βδελυρῶς*, ὁ δὲ Μεινέκιος προτείνει νὰ γραφῇ

ἀνεκάς τ' ἐπήρω κάβδελυρεύσω τὸ σκέλος

καὶ τελευταῖον ὁ Κόκκιος «ἴσως λέγει γραπτέον»

ἀνεκάς γ' ἐπαίρω καὶ βδελυρῶς σοι τὸ σκέλος.

Ἡμεῖς νομίζοντες ὅτι οὐδεμία τῶν διορθώσεων τούτων παρέχει ἔννοιαν σαφῆ, ἡ δ' ἀληθὴς γραφὴ εἶνε ἡ παρὰ Σουίδᾳ ἐκ κακῆς ἀναγνώσεως διαφθαρεῖσα, ἀναγινώσκομεν ὧδε·

ἀνεκάς τε π η ρ ὸ ς καὶ βδελυρὸς ε ἶ τὸ σκέλος.

6

Α. γύναι, τί τὸ ψοφῆσάν ἐσθ'; Β. ἀλεκτρυὼν
τὴν κύλικα καταβέβληκεν. Α. ο ἰ μ ώ ζ ο υ σ ά γε.

(Ἀριστοφάνους 18)

Ὁ μὲν Βλαϋδήσιος (Blaydes) λέγει ὅτι τὸ *οἰμώζουσα* ἐνταῦθα κεῖται ἀντὶ τοῦ *οἰμωξομένη*, ὁ δὲ Βρούγκιος (Brunck) γράφει τὸν βάρβαρον τύπον *οἰμώξουσα* ἀντὶ τοῦ *οἰμώζουσα*. Κατ' ἐμὴν γνώμην γραπτέον *οἴμ' ἄξασ' ἔχει* ἀντὶ *οἰμώζουσά γε*.

7

ὅ ρ μ ο υ παρόντος τὴν ἀτραπὸν κατερρύην.

('Αριστοφ. 47)

Ὀρθῶς μὲν λέγει ὁ Κόκκιος ὅτι οὕτω nisi insaniens nemo potest dicere, ἀλλὰ καὶ ἡ διόρθωσις, ἣν ποιεῖται γράφων *φορμοῦ* ἀντὶ *ὅρμου*, οὐ μόνον ἀντιστρατεύεται τῇ παραδεδομένῃ ἑρμηνείᾳ ὑπὸ Φωτίου καὶ Σουίδα, *ὁδοῦ παρούσης τὴν ἀτραπὸν ζητεῖς*, ἀλλὰ καὶ δὲν δεικνύει, τί κοινὸν δύναται νὰ ὑπάρχῃ τῷ φορμῷ καὶ τῇ ἀτραπῷ.

Εἰ καὶ δὲν εἶνε ἀξία καταφρονήσεως ἡ ὑπὸ τοῦ Ἑρουερδήνου γενομένη διόρθωσις *οἴμου* ἀντὶ *ὅρμου* (Mnem. N. S. 14, 2 σελ. 166), ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι, ἂν ἀντὶ *ὅρμου* ἀναγνωσθῇ *Ἑρμοῦ*, ἡ ἔννοια κωμικωτέραν περιβάλλεται ἐσθῆτα. Ἂν δέ τις ἀναμνησθῇ, ὅτι οἱ Ἑρμαῖ ἱδρύοντο καὶ ἐν ἰδίοις προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς (Θουκ. 6, 27) καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ('Αθήν. 9, 402 f), εὐκολώτατα δύναται νὰ ἐννοήσῃ, τίνος ἕνεκα ὅ τε Φώτιος καὶ Σουίδας ἡρμήνευσαν, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν.

8

π α ρ έ σ ο, κατέτριβεν ἱ μ ά τ ι α κᾆπειτά πως
φῷδας τοσαύτας εἶχε τὸν χειμῶν' ὅλον.

('Αριστοφ. 345)

Ὁ μὲν Φρίτζσχιος (Fritzsche Euphros. 1, 18) ἀντὶ *παρέσο* γράφει *πάρες ὤ*, ὁ δὲ Βέργκιος *πάρες ὤ*, ὁ δὲ Δινδόρφιος (Dindorf) *πατρός*· ὁ δὲ Κόκκιος νομίζων ὅτι διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν ἐν ταῖς ἑπομέναις λέξεσι γραμμάτων ἐξέπεσόν τινα συμπληροῖ ὧδε·

Α (πάντα γὰρ) παρεὶς
ο)ἴκοι) κατέτριβε θαἰμάτια. Β. κᾆπειτα πῶς
φῷδας τοσαύτας ἔσχε; Α. τὸν χειμῶν' ὅλον
(παρὰ τὸν ἰπνὸν καθῆστο).

Κατ' ἐμὴν γνώμην διορθωτέον ὧδε·

παρέστιος
(οἶκοι) κατέτριβε θαἱμάτια· κἄπειτα πῶς
φῷδας τοσαύτας εἶχε τὸν χειμῶν' ὅλον;

ὁ δὲ νοῦς· ἀφ' οὗ οἴκοι καθήμενος παρὰ τὴν ἑστίαν κατέτριβε τὰ ἑαυτοῦ ἱμάτια, ἔπειτα ἐρωτᾷς, πῶς τοσαύτας φῷδας εἶχε καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα;

9

ἤμουν ἄγριον βάρος ἤτειρεν γάρ τοί μ' οἶνος οὐ
μείζας πόμα Ἀχελῴῳ.
('Αριστοφ. 351)

Οὕτω φέρεται παρὰ Μακροβίῳ (Saturnal. 5, 18, 4. 5) τὸ ἀδιανόητον τοῦτο ἀπόσπασμα, ἐν δὲ τῷ cod. reg. 9371, ὡς λέγει ὁ Βέργκιος, ἀντὶ *ἤτειρεν γάρ τοί μ' οἶνος* κεῖται *ἤγειρεν τὰρ οἶνος*. Ἐκ τῶν κριτικῶν ὁ μὲν Ἰακώβιος (Iacobi) νομίζων ὅτι σύγκειται ἐξ ἀναπαίστων προτείνει νὰ γραφῇ ὧδε·

ἤμουν ἄγριον
βάρος· ἤγειρεν γάρ τοί μ' οἶνος
πρόσθ' οὐ μιχθεὶς Ἀχελῴῳ.

ὁ δὲ Δινδόρφιος ὑπολαμβάνων ὅτι ἐκ γλυκωνείων ἀποτελεῖται γράφει·

ἤμουν ἄγριον βάρος·
κἄτειρε γὰρ οἶνος οὐ
μιγεὶς Ἀχελῴῳ.

ὁ δὲ Κόκκιος λέγει· ἴσως γραπτέον

ἤμουν οὖν ἄγριον βάρος·
ἔτειρε γάρ μ' οἶνος θ' ὅν οὐ μίξας ποτὸν
ἔδωκ' Ἀχελῴῳ καὶ . . . .

ὁ δὲ Ἑρουερδῆνος (Mnemos. N. S. Vol. 14 pars II) νομίζων ὅτι τὸ *ἤγειρε γὰρ οἶνος* εἶνε παρέμβλητον ἀναγινώσκει

ἤμουν ἄγριον βάρος (οἴνου)
οὐ μείξας πῶμ' Ἀχελῴῳ.

Ἐπειδὴ ὅμως αὗται αἱ διορθώσεις καὶ ἀποκαταστάσεις πολλὰ τὰ ἀσαφῆ καὶ ἀδιανόητα καταλείπουσι, νομίζομεν ὅτι διὰ μικρῶν τινων καὶ οὐχὶ παρὰ τοὺς παλαιογραφικοὺς κανόνας μεταβολῶν δυνάμεθα ν' ἀποκαταστήσωμεν τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο, οἷον πιθανῶς ἦτό ποτε, γράφοντες ὧδε·

ἤμουν ἄγριον βάρος·
ἤπειγε γὰρ οἶνος οὐ
μιγὰς Ἀχελῴω,

Κατὰ ταῦτα ὁ νοῦς τοιοῦτός τις· τὸ ἄγριον τῶν βρωμάτων βάρος, ὅπερ εἶχον ἐν τῷ στομάχῳ, ἐξήμουν ἀναγκασθεὶς (ἤπειγε γὰρ) ὑπὸ τοῦ ἀκράτου (οἶνος οὐ μιγὰς Ἀχελῴῳ), ὃν ἔπιον. Τὸ δὲ μέτρον τῶν στίχων, ὧν οἱ μὲν δύο πρῶτοι δίμετροι βραχυκατάληκτοι, ὁ δὲ τρίτος μονόμετρος ὑπερκατάληκτος, εἶνε ἰαμβικόν. Ἰδὲ essais de métrique grecque par A. Ed. Chaignet, σ. 137, 138, 142, 147. Ἐξ ὧν ὁ Μακρόβιος λέγει (ἰδ. ἀν.) monstrabo-ut Acheloum pro *quavis aqua* dicerent ἐκβάλλομεν τὴν λέξιν *πόμα*, ὥσπερ καὶ ὁ Ἰακώβιος καὶ Δινδόρφιος ποιοῦσιν.

10

ὑρίχους δ' ἴδοις ἂν νιφομένους σύκων ὁμοῦ τε μύρτων·
ἔπειτα κολοκύντας ὁμοῦ ταῖς γογγυλίσιν ἀμῶσιν.
ὥστ' οὐκ ἔτ' οὐδεὶς οἶδ' ὁπηνίκ' ἐστὶ τοὐνιαυτοῦ.
(ἆρ' οὐ) μέγιστον ἀγαθόν, εἴπερ ἔστι δι' ἐνιαυτοῦ
ὅτου τις ἐπιθυμεῖ λαβεῖν; Β κακὸν μὲν οὖν μέγιστον.

(Ἀριστοφ. 569)

Τὸ χάσμα τὸ ὑπάρχον ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ὀγδόου στίχου μᾶλλον οὕτω νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ συμπληρωθῇ, μεταβαλλομένου καὶ τοῦ λόγου εἰς ἐρωτηματικόν, ἢ ὡς συμπληροῦσιν ἄλλοι. (ὁ μὲν Πόρσων γράφει μετὰ τὸ μέγιστον *εἶπες*, ὁ δὲ Κόβητος (Kobet) πρὸ τοῦ μέγιστον *καίτοι*).

11

ἁλιευόμενός ποτ' αὐτὸν εἷλον ἀνδράχμη
μετὰ πρημνάδων, κἄπειτ' ἀφῆχ' ὅτι ἦν βόαξ.

(Πλάτωνος 44)

[illegible] ὅμως [illegible] ἐπιγνώσεως [illegible] ἢ τοῦ [illegible] ἔχοντος τοῖς [illegible] ὡς ἐν τῷ [illegible] C φέρεται ἀν- [illegible] εἶδος. Γρα- [illegible]

[illegible] ἐνδραχθῆ
[illegible] ἦν βόαξ.

[illegible]

[illegible] ζῇ [illegible] βίον·
[illegible] στάδια ἑκατὸν
[illegible] ἢ πλεῦσαι πλέθρον.

([illegible] 100)

Ἄλλοι ἄλλως [illegible] τὸ νοσοῦν τοῦτο χωρίον· καὶ δὴ ὁ μὲν Γρῶτος Grote, τὴν ἀρχὴν τοῦ δευτέρου στίχου μεταβάλλει γράφων ἐκ τῶν πλεόντων ζῇ τις, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ἀντὶ *πον δὴ* γράφει *πεν διὰ γῆς*, ὁ δὲ Ἰακώβος (Jacobs add. Att. 186) προτείνει· *τῶν γὰρ πλεόντων ζῇ τις; ἑκατὸν στάδια ἐλθεῖν ποσὶν δὴ κρεῖττον ἤ* (lect. Stob. 16) *ζῆν τιν' ἐρεῖς; στάδι' ἑκατὸν* κτλ. ὁ δὲ Ναύκιος (Nauck Philol. 6, 416) *τῶν γὰρ πλ. ζῆν τιν'; ἢ στ.* κτλ. καὶ ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ ἀντὶ *πον δὴ* γράφει *ἐπ' οὐδει*· ὁ δὲ Δοβραῖος (Dobraius) διορθοῖ· *τῶν γὰρ πλ. ζῆν τιν' οἴει; στάδια | γὰρ ἑκατὸν περιελθεῖν*.

Καθ' ἡμᾶς γραπτέον ὧδε·

δύστηνος ὅστις ζῇ θαλάττιον βίον·
τῶν γὰρ πλεόντων π ο ί τ ι ν ι στάδι' ἑκατὸν
ἐλθεῖν π ο δ ο ῖ ν κρεῖττόν (τ ι) ἢ πλεῦσαι πλέθρον.

Ἡ γραφὴ *ποδοῖν* εἶνε βεβαία, διότι ἐν τοῖς χειρογράφοις ὑπάρχει *πον δή*, τὸ δὲ προστεθὲν ΤΙ ἐξέπεσεν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος πρὸς τὸ [illegible]μενον Η.

13

τὸ δὲ τυραννεῖν ἐστιν
ἢ τί ποτε τὸ σπουδαῖον; ἀκολουθεῖν ἔ ρ ι ς
ἐν τῷ Λυκείῳ μετὰ σοφιστῶν, νὴ Δία,
λεπτῶν ἀσίτων συκίνων, λ έ γ ο ν θ' ὅτι
τὸ πρᾶγμα τοῦτ' οὐκ ἔστιν εἴπερ γ ί ν ε τ α ι.
οὐδ' ἔστι γάρ πω γ ι ν ό μ ε ν ο ν ὃ γ ί ν ε τ α ι,
οὔτ' εἰ πρότερον ἦν, ἔστιν ὅ γε νῦν γ ί ν ε τ α ι·
ἔστιν γὰρ οὐκ ὂν οὐδέν· ὃ δὲ μὴ γέγονέ πω
οὐκ ἔσθ' ἕωσπερ γέγονεν, ὅ γε μὴ γέγονέ πω·
ἐκ τοῦ γὰρ εἶναι γέγονεν· εἰ δ' οὐκ ἦν ὅθεν,
πῶς ἐγένετ' ἐξ οὐκ ὄντος; οὐχ οἷόν τε γάρ.
εἰ δ' αὐτόθεν π ο ι γέγονεν, οὐκ ἔσται
κ η π ο ι δ έ π ο τ ι ς εἴη, πόθεν γενήσεται
τοὐκ ὂν εἰς οὐκ ὄν· εἰς οὐκ ὂν γὰρ οὐ δυνήσεται.
ταυτὶ δ' ὅ,τι ἐστὶν οὐδ' ἂν Ἀπόλλων μάθοι.

(Ἀντιφάνους 122)

Εἰ καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν *ταυτὶ ὅ,τι ἐστὶν οὐδ' ἂν Ἀπόλλων μάθοι*, ἐπεχειρήσαμεν αὐτὸν τὸν Ἀπόλλωνα βοηθὸν ἐπικαλεσάμενοι νὰ νοήσωμεν, τί ποτε ταῦτα λέγουσιν· ὁ δὲ θεὸς οἰκτίρας ἡμᾶς ἀνεῖλε τάδε. Ὁ ποιητὴς θέλων νὰ σκώψῃ τοὺς φιλοσόφους τοὺς διδάσκοντας ἐν τῷ Λυκείῳ τὰ περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ *εἶναι* καὶ *γίγνεσθαι* λεπτολόγα ζητήματα τῶν Ἐλεατῶν παράγει τινά, πατέρα ἢ φίλον οὐκ οἶδα, προτρέποντα νέον νὰ καταλίπῃ τοὺς *λεπτούς*, *ἀσίτους καὶ συκίνους σοφιστὰς* καὶ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν πολιτικήν, ὅπως δύναμιν κτησάμενος τύραννος γένηται, διότι, ὡς αὐτὸς φρονεῖ, οὐδὲν ἄλλο εἶνε τούτου σπουδαιότερον.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν συμπληρωτέον καὶ διορθωτέον τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ὧδε·

(πρὸς ὃ δεῖ σ' ὁρᾶν) τόδε (τὸ) τυραννεῖν ἐστι (δὴ)
ἢ τί ποτε τὸ σπουδαῖον; ἀκολουθεῖν ἐ ρ ᾷ ς
ἐν τῷ Λυκείῳ μετὰ σοφιστῶν, νὴ Δία,
λεπτῶν ἀσίτων συκίνων λ έ γ ω ν ὅτι
τὸ πρᾶγμα τοῦτ' οὐκ ἔστιν εἴπερ γίγνεται.

οὐδ' ἔστι γάρ πω γιγνόμενον ὃ γίγνεται,
οὔτ' εἰ πρότερον ἦν, ἔστιν ὅ γε νῦν γίγνεται·
ἔστιν γὰρ οὐκ ὂν οὐδέν· ὃ δὲ μὴ γέγονέ πω,
οὐκ ἔσθ' ἕωσπερ γέγονεν, ὅ γε μὴ γέγονέ πω,
ἐκ τοῦ γὰρ εἶναι γέγονεν· εἰ δ' οὐκ ἦν ὅθεν,
πῶς ἐγένετ' ἐξ οὐκ ὄντος; οὐχ οἷόν τε γάρ.
εἰ δ' αὐτόθεν πη γέγονεν, οὐκ ἔσται (τινὶ)
εἰπεῖν ὅ,τι ποτ' ἦν, αὐτόθεν ὃ γενήσεται·
τοὐκ ὂν ἰέν' εἰς οὐκ ὂν γὰρ οὐ δυνήσεται.
ταυτὶ δ' ὅ,τι ἐστὶν οὐδ' ἂν Ἀπόλλων μάθοι.

Πλὴν τοῦ *δὴ* καὶ *ἐρᾷς*, ἅπερ ἐκ τοῦ Κοκκίου παρελάβομεν, καὶ τοῦ *πη*, ὅπερ ἐκ τοῦ Μεινεκίου, τἄλλα πάντα ὁ Λοξίας ἀνέφηνεν ἡμῖν, ὅπως τὸν ποιητὴν ψευδόμενον ἀποδείξῃ· ὥστε εἴ τι ὀρθὸν ἐν τούτοις, ἐκείνῳ ἡ χάρις ὀφείλεται.

14

Α. ὁ μὲν ἀγρῷ τρεφόμενος
θαλάσσιον μὲν οὗτος οὐδὲν ἐσθίει,
πλὴν τῶν παρὰ γῆν, γόγγρον τιν' ἢ νάρκην τιν' ἢ
θύννης τὰ πρὸς τῆς ποῖα τὰ κάτωθεν λέγω.
Β. τούτους φάγοις ἄν; Γ. τοὺς γὰρ ἄλλους νενόμικα
ἀνθρωποφάγους ἰχθῦς. Β. τὸ δεῖνα δ' ἐσθίεις;
τουτὶ κακόνωτα πλοῖα Γ. Κωπᾴδας λέγεις;
ἀγρίως γε. Β. παρὰ λίμνην γὰρ γεωργῶν τυγχάνω.
(Ἀντιφάνους 129)

Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο πολλὴν τὴν φθορὰν ἔπαθε. Καί τινα μὲν τῶν νοσούντων ὀρθῶς καθ' ἡμᾶς ὁ Κόβητος (Ν. Ι. 129) ἐθεράπευσε παρεμβαλὼν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ στίχῳ μετὰ τὸν *μὲν* τὴν ἐκπεσοῦσαν πρόθεσιν *ἐν*, ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ ἀναγνοὺς *τὰ πρὸς γῆς* ἀντὶ *τὰ πρὸς τῆς*. Ὁ στίχος ὅμως οὗτος πρέπει νὰ στιχθῇ τότε, ὡς ὁ Μεινέκιος καὶ ὁ Σβειγχαυσῆρος (Schweighäuser) προτείνουσιν,

θύννης τὰ πρὸς γῆς. Β. ποῖα; Α. τὰ κάτωθεν λέγω.

Ὅσον ὅμως ὀρθῶς καὶ μετὰ λόγου ταῦτα ὑπὸ τοῦ Κοβήτου καὶ τῶν ἄλλων διορθοῦνται, τοσοῦτον ἄνευ λόγου ὁ Μεινέκιος καὶ Κασαύβων

(Casaubon) ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ γράφουσι *θαλάττιον ὄψον* ἢ *ὄψον θαλάττιον*· διότι αὐτὴ ἡ λέξις *θαλάττιον* ἐνέχει τὴν ἔννοιαν τοῦ ὄψου, ὡς καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ ἔτι λέγεται (πρβλ. τὰ θαλασσινὰ δὲν τὰ τρώγω, θαλασσινὸ νὰ μὴ τὸ 'δῶ στὰ μάτιά μου). Ὁ σκόπελος δ' ὅμως, εἰς ὅν προσέκρουσαν πάντες οἱ τοῦ χωρίου τούτου ἀψάμενοι, κεῖται ἐν ταῖς λέξεσι *τὸ δεῖνα τουτὶ κακόνωτα πλοῖα*, ὧν τὰς μὲν *τουτὶ κακόνωτα πλοῖα* ὁ μὲν Ἰακώβιος (ap. Meineke V. 77. ed. min. XV) διορθοῖ γράφων *κακόνωτα ταυτὶ χάπαλά*, ὁ δὲ Κόκκιος· *Γ. τὸ τί; Β. τὰ Βοιωτῶν λοιπά;* Κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν ἀντὶ μὲν *τὸ δεῖνα* ἀναγνωστέον *τὰ λίμνια*, ὡς ἔκ τε τῶν λέξεων *θαλάττιον* (ᾧ ἀντιτίθεται *λίμνιον*), καὶ τῶν *παρὰ λίμνην* ὑποδηλοῦται καὶ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ κώδικι Α γραφῆς τὸ ΔΙΝΑΔ ὑποδεικνύεται(1). Ἀντὶ δὲ τῶν ἀδιανοήτων *τουτὶ κακόνωτα πλοῖα* γραπτέον *ταυτὶ κάκ' ἀνόστεα γλοιά*. Ὅτι μὲν ἀνόστεοι αἱ ἐγχέλεις μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἀρχέστρατος παρ' Ἀθηναίῳ (Z 299 α)λέγων

ἔγχελυς, ἣ φύσει ἐστὶν ἀ π ύ ρ η ν ο ς μόνος ἰχθύς.

Ὅτι δὲ τὸ γλοιῶδες (πρβλ. Σουίδ. ἐν λ. *γλοιὸς*) καὶ ὀλισθηρὸν ἴδιον ταῖς ἐγχέλεσι μαρτυρεῖ ἥ τε καθ' ἡμᾶς συνήθεια λέγουσα *γλιστράει ἢ ξεφεύγει σὰν τὸ χέλι* ἐπὶ τῶν διολισθανόντων καὶ ἐκφευγόντων τινὰ καὶ ἀπόσπασμα τοῦ Σιμωνίδου παρ' Ἀθηναίῳ (Z. 299. c.) μικρόν τι ἐφθαρμένον τόδε, *ὥσπερ ἔγχελυς κατὰ γλοιοῦ*, ὅπερ διορθωτέον

ὥσπερ ἔγχελυς κάρτα γλοιός.

Κατὰ τὰ εἰρημένα λοιπὸν τὸ ὅλον ἀπόσπασμα πρέπει νὰ ἀποκατασταθῇ ὧδε·

Α. ὁ μὲν ἐ ν ἀγρῷ τρεφόμενος
θαλάττιον μὲν οὗτος οὐδὲν ἐσθίει,
πλὴν τῶν παρὰ γῆν, γόγγρον τιν' ἢ νάρκην τιν' ἢ
θύννης τὰ πρὸς γ ῆ ς. Β. ποῖα; Α. τὰ κάτωθεν λέγω.
Β. τούτους φάγοις ἄν; Γ. τοὺς γὰρ ἄλλους νενόμικα
ἀνθρωποφάγους ἰχθῦς· Β. τὰ λ ί μ ν ι α δ' ἐσθίεις

(1) Σημ. Ἡ λέξις *λίμνιος* ἀπαντᾷ ἐν Ἀθην. Η σελ. 355 d, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως μεταβεβλημένη εἰς *λιμναῖος*, εἰ καὶ πάντα τὰ χειρόγραφα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου ἔχουσι *λίμνιος*.

ταυτὶ κάκ' ἀνόστεα, γλοιά; Γ. Κωπᾷδας λέγεις;
ἀγρίως γε. Β. παρὰ λίμνην γὰρ γεωργῶν τυγχάνω.

Ὡσαύτως νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ διορθωθῇ τὸ τοῦ Εὐπόλιδος ἀπόσπασμα 338

τὸ σῶμ' ἔχουσι λεῖον (γραπτέον γλοιὸν) ὥσπερ ἐγχέλεις

καὶ τὸ τοῦ Ἀριστοφάνους 218

καὶ λεῖος (γρ. γλοιὸς) ὥσπερ ἔγχελυς, χρυσοῦς ἔχων
κικίννους.

Καὶ ἐν μὲν τῷ τοῦ Εὐπόλιδος νομίζομεν ὅτι λέγεται τροπικῶς ἀπὸ τῶν ἐν βαλανείῳ ὄντων καὶ ἐλαίῳ ἀληλιμμένων ἐπὶ ἀνθρώπων διολισθανόντων καὶ ἐκφευγόντων, ἐν δὲ τῷ τοῦ Ἀριστοφάνους ἐπὶ λιπαροῦ τὴν κόμην, ὡς αἱ λέξεις *χρυσοῦς ἔχων κικίννους* ὑποδηλοῦσι, καὶ οὐχὶ ἐπὶ παρατετιλμένου, ὡς λέγει ὁ Κόκκιος.

15

τράπεζα φυστημινεις ἀλλὰ μὴν δαίμονος
ἀγαθοῦ μετάνιπτρον, ἐντραγεῖν, σπονδή, κρότος.

(Ἀντιφάνους 137)

Ὁ μὲν Δινδόρφιος ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ διορθοῖ *τράπεζ' ἐφ' ἡμῖν ἐστιν*, ὁ δὲ Ναύκιος (Philol. 6, 416) *τράπεζα, φυστή, μαινίς, ἅλιμα, δαίμονος*· ὁ δὲ Κόκκιος νομίζων ὅτι περὶ δευτέρας τραπέζης ὁ λόγος γράφει *(ἀπῄρετο) τράπεζ', ἐφυσᾶτ'· ἦλθε φιάλη δαίμονος* κτλ. Μήπως ὁ πρῶτος στίχος γραπτέος;

τράπεζα, φύσκη, μαινίς, ἀλλᾶς, δαίμονος

16

οἶνον Θάσιον πίνοις ἄν; Β. εἴ τις ἐγχέαι.
Α. πρὸς ἀμυγδάλας δὲ πῶς ἔχεις; Β. εἰρηνικῶς.
μαλακὰς σφόδρα, δι' ἃς μέλιτι προσπαίζειν βία.

(Ἀντιφάνους 140)

Οὐδαμῶς ἀντιφάσκει τὸ ἐπίθετον *μαλακός* πρὸς τὸ *ἀμυγδάλας*

ἀποδιδόμενον, ὡς νομίζει ὁ Κόκκιος, διότι ἐνταῦθα γίνεται λόγος οὐχὶ περὶ τῶν σκληρῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν μαλακῶν ἀμυγδαλῶν τῶν θραυομένων μόνον διὰ τῆς θλίψεως τῶν δακτύλων, αἵτινες νῦν καλοῦνται παρ' ἡμῖν *ἀφρᾶτα ἀμύγδαλα* (πρβλ. Ἀθην. Β. 39). Καθ' ἡμᾶς ὁ τρίτος στίχος εἶνε ἐφθαρμένος, δύναται δ' εὐκόλως νὰ διορθωθῇ αἰρομένης καὶ τῆς τελείας στιγμῆς τῆς μετὰ τὸ *εἰρηνικῶς* κειμένης ὧδε·

οἶνον Θάσιον πίνοις ἄν; Β. εἴ τις ἐγχέαι.
Α. πρὸς ἀμυγδάλας δὲ πῶς ἔχεις; Β. εἰρηνικῶς
μαλακαῖς σφόδρα δεύσας μέλιτι προσπαίῳ βίᾳ.

Κατὰ ταῦτα ὁ ἐρωτώμενος, πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἀμυγδάλας, ἀποκρίνεται ὅτι εἶνε φίλος τῶν σφόδρα μαλακῶν, ἂν τυχούσης ἀνάγκης (προσπαίῳ βίᾳ) μέλιτι αὐτὰς δεύσῃ. Καὶ ὅτι μὲν ἐπακτικώτατα πρὸς πότον τὰ ἀμύγδαλα ἥ τε νῦν συνήθεια καὶ ὁ Ἀθήναιος (Β. 39) μαρτυρεῖ· ὅτι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἠσθίοντο καὶ μετὰ μέλιτος τὰ ἀμύγδαλα, ὡς καὶ νῦν ἔτι, ἰδὲ Ἀθήναιον ἐν Β. 42.

17

ἐγὼ περὶ τὴν ὀψωνίαν μὲν οὐ πάνυ
ἐσπούδακ', οὐδ' αὖ συνέτεμον λίαν πάνυ,
ὡς ἄν τις ἄλλως ἐξενεχθεῖσιν ὅπου
τοῦ διαλάβοι κραιπάλην Ἑλληνικῶς.

(Ἀντιφάνους 184)

Ὁ Κασαύβων ἀντὶ *ἄλλως* καὶ *ὅπου* γράφει *ἄλλοις* καὶ *πότου*, ὁ δὲ Γ. Ἕρμαννος (G. Hermann) τὸν τρίτον καὶ τέταρτον στίχον γράφει·

ὡς ἄν τις ἄλλοις ἐξενεχθεὶς ἐκ πότου
μὴ διαβάλῃ τὴν κραιπάλην Ἑλληνικῶς.

ὁ δὲ Ἑρουερδῆνος (Mnem. N. 6, 64) διορθοῖ ὧδε·

οὐδ αὖ σύντονον λίαν πότον,
ὡς ἄν τις ἄλλος ἐξενεχθείς, εἰ ξένος
πότου διαβάλοι κραιπάλην Ἑλληνικῶς.

Ἀλλὰ nihil horum sufficit, ὡς ὀρθῶς λέγει ὁ Κόκκιος· καθ'

ἡμᾶς ἂν ὁ τρίτος στίχος ἀναγνωσθῇ ὀρθῶς καὶ τὰ ἐκπεσόντα ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ τετάρτου δύο γράμματα ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος πρὸς τὰ τελευταῖα τῆς προηγουμένης προστεθῶσιν, ὅπερ καὶ ὁ Ἑρουερδῆνος εἶδεν, οὐ μόνον ὁ νοῦς τοῦ ἀποσπάσματος σαφής, ἀλλὰ καὶ ἡ σχέσις αὐτοῦ πρὸς ἃ ὁ Ἀθήναιος, ὅθεν ἀπεσπάσθη (8, 357 καὶ 358), πρότερον εἶπεν ἄριστα καταφαίνεται.

Γραπτέον λοιπὸν ὧδε·

ἐγὼ περὶ τὴν ὀψωνίαν μὲν οὐ πάνυ
ἐσπούδακ', οὐδ' αὖ συνέτεμον λίαν πάνυ
ὅσ' ἄν τιν' (=τινὶ) ἄλλως ἐ ξ ε ν ε χ θ ε ί η, ὅ π ω ς
π ό τ ο υ διαλάβοι κραιπάλην Ἑλληνικῶς.

18

χοιρίων
σκέλη καπύρ'. Β. ἀστεῖόν γε νὴ τὴν Ἑστίαν
ἄριστον. Α. ἑ φ θ ὸ ς τυρὸς ἐπεδόνει πολύς.

('Αντιφάνους 185)

Οὐδαμόθεν ἄλλοθεν εἶνε γνωστὸν ὡς ἔδεσμα *τυρὸς ἑφθός*, ὀπτὸ δ' ὅμως ὅτι ἠσθίετο, ὅπερ καὶ νῦν ἔτι συνηθέστατον, γινώσκομεν κα ἐκ τοῦ Εὐβούλου (ἀπ. 150, 2) καὶ ἐκ τοῦ Ἐφίππου (ἀπ. 3) λεγόντων, *ὀπτᾶν τε τυροῦ Χερρονησίτου τόμον*. Γραπτέον λοιπὸν ὀπτὸ ἀντὶ *ἑφθός*.

19

. . . .
ὡς οὐ βιωτόν ἐστιν οὐδ' ἀνασχετὸν
τῆς μὲν θαλάττης ἀντιποιεῖσθαί τινας
ὑμῶν ἀναλίσκειν τε πολλὰ χρήματα
. . . .

('Αντιφάνους 190)

Ὁ τρίτος τῶν στίχων τούτων μετρικῶς εἶνε ἐσφαλμένος· τὸ μέτρον ἀποκαθίσταται, ἂν ἀντὶ *ἀναλίσκειν* γραφῇ *ἀπαναλίσκειν*.

20

. . . .

Α. κρέας
ἐρίφειον; Β. ὀπτόν. Α. θάτερον; Β. τἀναντία.
Α. ὁ σπλὴν; Β. σεσάχθω. Α. νῆστις; Β. ἀπολεῖ μ' οὑτοσί.

('Αντιφάνους 222)

Περὶ τοῦ σακτοῦ σπληνὸς ὁ Σβειγχαυσῆρος λέγει τάδε· quamvis nostro palato lien nec farctus nec nudus admodum sapiat; aliter judicarunt veteres; apud quos etiam torreri et nescio quo condimento parari solitum reperias. Καὶ ὅμως εἰ ὁ γράψας ταῦτα ἤσθιε σακτὸν σπλῆνα ἐσκευασμένον, ὡς καὶ νῦν ἔτι καὶ ὑπὸ τῆς ἐμῆς μητρὸς σκευάζεται, οὐ μόνον θὰ ἤρεσκεν αὐτῷ, ἀλλὰ *καὶ τοὺς ὀδόντας*, ἵνα κατὰ τὸν Ἄλεξιν εἴπω, *ὑπὸ τῆς ἡδονῆς εἰς τὰ λοπάδια ἐνέβαλεν ἄν.*

21

τῶν ζωγράφων μὲν ἡ καλὴ χειρουργία
ἐν τοῖς πίναξι κρεμαμένη θαυμάζεται,
αὕτη δὲ σεμνῶς ἐκ λοπάδος ἁρπάζεται·
ἀπὸ τοῦ ταγήνου τ' εὐθέως ἀφανίζεται.
ἐπὶ τίνα δ' ὧδ' ἄλλην τέχνην, ὦ χρηστὲ σύ,
τὰ στόματα τῶν νεωτέρων κατακάετ', ἢ
ὠθισμός ἐστι δακτύλων τοιουτοσὶ
ἢ πνιγμός, ἂν μὴ ταχὺ δύνηται καταπιεῖν;
ἀλλ' οὐ μόνη γὰρ τὰς συνουσίας ποιεῖ
εὔοψος ἀγορά; τίς δὲ συνδειπνεῖ βροτῶν
φρύκτ' οὐ καταλαβὼν ἢ κορακίνους ὠνίους
ἢ μαινίδ'; ὡραῖον δὲ μειρακύλλιον
ποίαις ἐπῳδαῖς ἢ λόγοις ἁλίσκεται
τίσιν, φράσον γάρ, ἄν τις ἀφέλῃ τὴν τέχνην
τὴν τῶν ἁλιέων; ἥδε γὰρ δαμάζεται,
ἑφθοῖς προσώποις ἰχθύων χειρουμένη,
οἴγουσ' ὑπ' αὐτῷ σώματ' Εὐρύτου πύλας
ἀσύμβολον κλίνειν τ' ἀναγκάζει φύσιν.

('Αναξανδρίδου 33)

Ἐν τῷ ἀποσπάσματι τούτῳ τὴν ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ στίχῳ διόρθωσιν *φρύκτ' οὐ* ἀντὶ *φρυκτούς* ἐποιήσατο ὁ Κασαύβων, τὰς ἐν τῷ δεκάτῳ

ἑβδόμῳ *οἴγουσ'* ἀντὶ *ἄγουσ'* καὶ *Εὐρύτου* ἀντὶ *ἀρίστου* ἐποιήσαντο τὴν μὲν πρώτην ὁ Ἐρφούρδτιος (Erfurdtius), τὴν δὲ δευτέραν ὁ Ἰακώψιος, ἡμεῖς δὲ ἐγράψαμεν *ὑπ' αὐτῷ σώματι* ἀντὶ *ὑπ' αὐτὰ σώματα.* Οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Κόκκιος ὑπολαμβάνων τὸ ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ στίχῳ *καταλαμβάνειν* συνώνυμον τῷ *ἀγοράζειν* διορθοῖ τὸν στίχον γράφων *φρυκτοὺς λαβόντι καὶ κορακίνους*, διότι ἐνταῦθα τὸ *καταλαμβάνειν* σημαίνει *εὑρίσκειν* καὶ οὐχὶ *ἀγοράζειν.*

22

Ὅστις γαμεῖν βουλεύετ', οὐ βουλεύεται
ὀρθῶς· διότι βουλεύεται χοὕτω γαμεῖ.
πολλῶν κακῶν γάρ ἐστιν ἀρχὴ τῷ βίῳ.
ἡ γὰρ πένης ὢν τὴν γυναῖκα χρήματα
λαβὼν ἔχει δέσποιναν, οὐ γυναῖκ' ἔτι,
ἧς ἐστι δοῦλος καὶ πένης· ἢν δ' αὖ λάβῃ
μηδὲν φερομένην, δοῦλος αὐτὸς γίγνεται.
δεῖ γὰρ τὸ λοιπὸν ἀνθ' ἑνὸς τρέφειν δύο.

('Αναξανδρίδου 47)

Τοῦ νοσοῦντος τούτου ἀποσπάσματος τὴν θεραπείαν ὁ μὲν Μεινέκιος νομίζει ὅτι ἐπιτυγχάνει περιγράφων κατὰ Ἑρουερδῆνον τὰς λέξεις *ἧς ἐστι δοῦλος καὶ πένης* καὶ παραλαμβάνων τὴν γραφὴν τοῦ Γεσνήρου *αὖθις* ἀντὶ *αὐτός*, ὁ δὲ Κόκκιος γράφων *οὐκ ἀνήρ* pro absurdo, ὡς λέγει ὁ Ἑρουερδῆνος, *καὶ πένης.* Καθ' ἡμᾶς ἀνωδύνως καὶ εὐκολώτατα θεραπεύεται τὸ χωρίον, ἂν διορθωθῇ καὶ στιχθῇ ὧδε·

ὅστις γαμεῖν βουλεύετ', οὐ βουλεύεται
ὀρθῶς· διότι βουλεύεται χοὕτω γαμεῖ.
πολλῶν κακῶν γάρ ἐστιν ἀρχὴ τῷ βίῳ·
ἢν γὰρ πένης ὢν τὴν γυναῖκα χρήματα
λαβὼν ἔχῃ, δέσποιναν οὐ γυναῖκ' ἔχει,
ἴσ' ἐστὶ δοῦλος καὶ πένης· ἢν δ' αὖ λάβῃ
μηδὲν φερομένην, δοῦλος διττῶς γίγνεται.
δεῖ γὰρ τὸ λοιπὸν ἀνθ' ἑνὸς τρέφειν δύο.

Οὕτω δὲ καὶ ἡ ἀντίθεσις τῶν δύο κώλων (ἢν γὰρ — ἢν δ' αὖ) πρὸς ἄλληλα φανερὰ καὶ ἡ ἔννοια τῆς τε μεταβολῆς τῆς στίξεως ἕνεκα

καὶ τῶν γενομένων διορθώσεων οὐ μόνον οὐδὲν absurdum παρέχει, ἀλλὰ καὶ σαφεστάτη εἶνε.

23

πᾶσα δ' εὔμορφος γυνὴ
ἐρῶσα φοιτᾷ τ η γ ά ν ω ν τ ε σύντροφα
τριβαλλοπανόθρεπτα μειρακύλλια·
ὁμοῦ δὲ τευθὶς καὶ Φαληρικὴ κόρη
σπλάγχνοισιν ἀρνείοισι συμμεμιγμένη
πηδᾷ, χορεύει, πῶλος ὣς ἄπο ζυγοῦ.
ῥιπὶς δ' ἐγείρει σκύλακας Ἡφαίστου κύνας,
θερμῇ παροξύνουσα τηγάνου πνοῇ.

(Εὐβούλου 75)

Ὁ Μεινέκιος τὸ *τηγάνων τε σύντροφα μειρακύλλια* ἑρμηνεύει adulescentuli delicatis opsoniis adsueti· ἀλλ' οὔτε μόνα τὰ ταγηνιστὰ εἶνε delicata opsonia οὔτε πάντα τὰ τοιαῦτα. Κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν ἄλλη τις ἔννοια ἐνταῦθα ἀναγκαία, ἥτις ἔκ τε τοῦ *τριβαλλοπανόθρεπτα*, ὡς ὀρθῶς ἐννοεῖ αὐτὸ ὁ Κόκκιος (Ἀριστοφ. Ὄρν. 1529) καὶ ἐκ τῶν *πηδᾷ, χορεύει, πῶλος ὣς ἄπο ζυγοῦ* ὑποδεικνύεται. Τοιαύτη δ' ἐπιτυγχάνεται, ἂν ἀντὶ *τηγάνων τε* γραφῇ *τυμπάνων ἐς*. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν διόρθωσιν ὁ νοῦς ὅδε· ὡς ἡ τευθὶς καὶ ἀφύη σπλάγχνοις ἀρνείοις συμμεμιγμέναι πηδῶσι καὶ χορεύουσιν ἐν τῷ τηγάνῳ, οὕτω καὶ εὔμορφος γυνὴ ἐρῶσα φοιτᾷ εἰς μειρακύλλια ἄσωτα τὸν χορὸν καὶ τὰ ὄργια φιλοῦντα. Ὅτι δὲ τὰ τύμπανα μετεχειρίζοντο κατὰ τοὺς ὀργιαστικοὺς χορούς, γνωστὸν ἐκ τῆς λατρείας τῆς Κυβέλης. ἰδ· Εὐριπ. ἐν στ. 59. Ἡροδ. 4, 76. Λουκ. Βάκχ. 4. Διάλ. θεῶν 18. 1.

24

ἅμα δὲ λαβοῦσ' ἠφάνικε πηλίκον τινὰ
οἴεσθε μέγεθος ἀ ρ ε σ ί α ν; μέγαν πάνυ,
καὶ ξηρὸν ἐποίησ' εὐθέως τὸν κάνθαρον.

(Εὐβούλου 82)

Ὁ μὲν Δοβραῖος τὸ οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γνωστὸν *ἀρεσίαν* νομίζει κύριον ὄνομα, ὁ δὲ Ἐρουερδῆνος εἴκασεν ὅτι ἐν ταῖς λέξεσι *μέγαν*

πάνυ ὑποκρύπτεται ὄνομα βρώματος (Mnem. N. 6, 67). Ἂν δ' ὅμως ἀναμνησθῇ τις ἀποσπάσματος τοῦ αὐτοῦ Εὐβούλου (2) λέγοντος *ἐξεπήδησ' ἀρτίως πέττουσα τὸν χαρίσιον* καὶ ὅσων περὶ τῶν πεμμάτων τούτων λέγει ὁ Ἀθήναιος (15, 668 d), οὐδαμῶς θέλει διστάσῃ νὰ γράψῃ *χαρίσιον* ἀντὶ *ἀρεσίαν*.

25

οὐκ ἂν δυναίμην ἐμφαγεῖν ἄ ρ τ ο ν τινά·
παρὰ Γναθαινίῳ γὰρ ἄρτι κατέφαγον
ἕψουσαν αὐτὴν καταλαβὼν γηθυλλίδας.
(Εὐβούλου 89)

Ὁ Κόκκιος ἀντὶ *ἄρτον τινὰ* λέγει ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψεν *ἀρτύματα*. Ὅτι ὁ λόγος εἶνε ἐνταῦθα περὶ ἐδέσματος νοστιμωτέρου τοῦ ξηροῦ ἄρτου, ἐγὼ τοὐλάχιστον πείθομαι, ἀλλ' ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψε τὴν λέξιν *ἀρτύματα* ἀντὶ ὡρισμένου τινὸς βρώματος, πολὺ ἀμφιβάλλω. Φρονῶ λοιπὸν ὅτι ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα ἔγραψε *ναστὸν* ἀντὶ τοῦ ὑπάρχοντος *ἄρτον*. Γνωστὸν ὅτι ὁ ναστὸς εἶνε καὶ εἶδος μεγάλου ἄρτου καὶ εἶδος πλακοῦντος, ὡς ὁ Ἀθήναιος ἐν 3, 111 λέγει. Εὐκολώτατον λοιπὸν ἦτό τις μὴ ἐννοήσας, ὅτι ἐνταῦθα περὶ πλακοῦντος ὁ λόγος, νὰ ἑρμηνεύσῃ τὴν λέξιν διὰ τῆς συνωνύμου *ἄρτον*, ὅπερ κατόπιν παρεισφρῆσαν καὶ εἰς τὸ κείμενον ἀντικατέστησεν ὡς γνωστότερον τὸ ἧττον γνωστόν.

Διορθωτέος λοιπὸν ὁ πρῶτος στίχος ὧδε·

οὐκ ἂν δυναίμην ἐμφαγεῖν ν α σ τ ό ν τινα·

26

Αἰγίδιον, σὺ δὲ τόνδε φορήσεις
στέφανον πολυποίκιλον ἀνθέων,
γρυπότατον, χαριέστατον, ὦ Ζεῦ.
τίς γ ὰ ρ αὐτὸν ἔ χ ο υ σ α φιλήσει.
(Εὐβούλου 105)

Ὁ τέταρτος στίχος καὶ μετρικῶς καὶ λογικῶς εἶνε ἡμαρτημένος· διὰ τοῦτο ὁ μὲν Μεινέκιος γράφει *φιλήσεις*, ἐν δὲ τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀθην. *τίς γὰρ ἂν αὐτὸν ἔχουσ' ἄφιλητος;* ὁ δὲ Κόκκιος ἴσως λέγει γραπτέον *τίς γὰρ ἂν ἔχουσ' ἄφιλος μένοι;*

Καθ' ἡμᾶς τό τε μέτρον και ὁ νοῦς καλῶς ἕξει, ἂν διορθωθῇ ὧδε·

τίς ἄρ' αὐτὸν ἔχουσάν σε φιλήσει;

27

κόκκον λαβοῦσα κνίδιον ἢ τοῦ πεπέριδος
τρίψασ' ὁμοῦ σμύρνῃ διάπαττε τὴν ὁδόν.

(Εὐβούλου 128)

Τὸ προφανῶς ἡμαρτημένον *τὴν ὁδόν* ὁ μὲν Ἐρουερδῆνος διορθοῖ *τήνδ' ὅλην* (Obs. crit. 60), ὁ δὲ Κόκκιος ἀποδοκιμάζων αὐτὴν προτείνει νὰ γραφῇ *τὴν πρόχουν*, χωρὶς ὅμως νὰ εἴπῃ καὶ πῶς ἡ πρόχους μετεμορφώθη εἰς ὁδόν.

Καθ' ἡμᾶς, εἰ καὶ ὁ Ἀθήναιος (2, 66 d) λέγει ὅτι ταῦτα (πέπερι, φυλλίς, κύπειρον κτλ.) εἰς τὸ πρόπωμα ἐνεβάλλοντο, ἔχοντας πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ χωρίον τοῦ Θεοφράστου, ἐν ᾧ περὶ κνιδίου κόκκου ὁ λόγος (ἱστ. φυτ. 9, 20, 2), τὸ λέγον· «ὁ κνίδιος κόκκος στρογγύλον ἐρυθρὸν τῇ χροιᾷ, μεῖζον δὲ τοῦ πεπέριος, ἰσχυρότερον δὲ πολὺ τῇ θερμότητι, δι' ὃ καὶ ὅταν διδῶσι κατάποτον, διδόασι γὰρ πρὸς κοιλίας λύσιν, ἐν ἄρτῳ ἢ *στέατι* περιπλάττοντες» γραπτέον ΠΙΜΕΛΗΝ ἀντὶ ΤΗΝΟΔΟΝ.

28

ἀλλ' ἐπριάμην παρ' ἀνδρός, ὦ γῆ καὶ θεοί,
ταριχοπώλου πάνυ καλοῦ τε κἀγαθοῦ
τιλτὸν μέγιστον, ἄξιον δραχμῆς, δυοῖν
ὀβολοῖν, ὃν οὐκ ἂν καταφάγοιμεν ἡμερῶν
τριῶν ἤδη κατεσθίοντες οὐ δέδωκά γε·
ὑπερμέγεθες γάρ ἐστιν.

(Νικοστράτου 5)

Τὸν νοσοῦντα πέμπτον στίχον ὁ μὲν Πόρσων ἐπειράθη νὰ θεραπεύσῃ γράφων

τριῶν κατεσθίοντες οὐδὲ δώδεκα

ὁ δὲ Μεινέκιος *νὴ Δία* (Κόκκιος pot. μὰ Δία) *τριῶν*, ὁ δὲ Κόβητος (N. l. 37) *τριῶν κατεσθίοντες ὄντες δώδεκα*, ὁ δὲ Κόκκιος *τριῶν ἑδεστὰς ἑστιῶντες δώδεκα*.

Διορθωτέος ὁ στίχος ὧδε·

τριῶν ἄδην ἔσθοντες οὐδὲ δώδεκα.

Φανερὸν ὅτι τὸ *ἄδην* ἐγένετο *ἤδη*, τὸ δὲ σπανιώτερον *ἔσθοντες* μετεγράφη *κατεσθίοντες*· ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ στίχου ἐκπεσούσης μιᾶς συλλαβῆς τὸ *οὐδὲ δώδεκα* ἐγένετο *οὐ δώδεκα*, πρὸς πλήρωσιν δὲ τοῦ κεχηνότος τοῦ ῥυθμοῦ προσετέθη τό *γε*. Ὅτι δὲ ὁ τύπος *ἔσθειν* ἀντὶ τοῦ *ἐσθίειν* συνήθης τοῖς κωμικοῖς ἰδ. Ἀθήν. 4, 137 b. 6, 230 b. Ἀρχίπ. ἀπ. 20 κ. ἁ. Περὶ δὲ τοῦ *ἄδην* πρβλ. Πλάτ. Πολιτικ. 272 c.

29

πρὸς τοὺς στρατηγοὺς ῥᾷόν ἐστι μυρίαις
μοίραις προσελθόντ' ἀξιωθῆναι λόγου,
λαβεῖν τ' ἀπόκρισιν ὧν ἂν ἐπερωτᾷ τις, ἢ
πρὸς τοὺς καταράτους ἰχθυοπώλας ἐν ἀγορᾷ·
οὓς ἂν ἐρωτήσῃ τις ἀναλαβών τι τῶν
παρακειμένων, ἔκυψεν ὥσπερ Τήλεφος
πρῶτον σιωπῇ (καὶ δικαίως τοῦτό γε·
ἅπαντες ἀνδροφόνοι γάρ εἰσιν ἑνὶ λόγῳ)
ὡσεί τε προσέχων οὐδὲν οὐδ' ἀκηκοὼς
ἔκρουσε πολύπουν τιν' ὁδ' ἐπρήσθη καὶ τότ' οὐ λαλῶν ὅλα
τὰ ῥήματ', ἀλλὰ συλλαβὴν ἀφελών, «ττάρων
βολῶν γένοιτ' ἄν·» «ἡ δὲ κέστρα;» «κτὼ βολῶν.»
τοιαῦτ' ἀκοῦσαι δεῖ τὸν ὀψωνοῦντά τι.

(Ἄμφιδος 30)

Ὁ δέκατος στίχος, ὡς ἐκ τοῦ μήκους ὅπερ ἔχει πᾶς τις εὐκόλως τεκμαίρεται, ἢ ἄλλοθεν ξένα τινὰ ἔχει παραλάβῃ ἢ ἐκπεσουσῶν λέξεων ἐκ τῶν λειψάνων δύο στίχων ἀπετελέσθη. Καὶ τῆς πρώτης μὲν γνώμης εἶνε ὁ Ἑρουερδῆνος (Nov. add. crit. 27), ὅστις ἐκβάλλει τὰς λέξεις *ὁ δ' ἐπρήσθη καὶ τότ'*· καθ' ἡμᾶς δ' ὅμως συνέβη τοὐναντίον· διότι ἂν ἡ γνώμη τοῦ Ἑρουερδήνου εἶνε ἀληθής, τότε δὲν φαίνεται ἡ αἰτία, ἧς ἕνεκα ὁ ἰχθυοπώλης, ἐν ᾧ πρότερον οὐδὲ προσέσχε τὸν νοῦν τῷ ἐρωτήσαντι περὶ τῆς τιμῆς τῶν ἰχθύων, ἀλλ' ἐκ καταφρονήσεως ἐσιώπησεν, ἐξωργίσθη καὶ ἀπεκρίνατο διὰ λέξεων οὐχὶ πλήρεις τὰς συλλαβὰς ἐχουσῶν.

Συμπληρωτέον λοιπὸν ὧδε·

ἔκρουσε πολύπουν τιν'· (εἰ δ' ἔροιτό τις
αὖ πάλιν), ὁ δ' ἐπρήσθη τότε κοὐ λαλῶν ὅλα.

Τὸ δ' *ἐπρήσθη*, ὅπερ, ὡς λέγει ὁ Κόκκιος, nemo dum explicavit, σημαίνει *ὠργίσθη*. Ὅτι δ' ἐν ταύτῃ τῇ σημασίᾳ εὕρηται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἰδ. Λουκ. Δίκ. φων. 8 *οὐ μετρίως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτῶ καὶ πίμπραμαι* πρβλ. καὶ Ἀριστοφ. Λυσ. 9 *κάομαι τὴν καρδίαν*. Ὁμοίως δὲ καὶ νῦν λέγομεν ἐπὶ ὀργῆς *πῆρε φωτιά*, *ἄναψε*, *κόρωσε* μεταφορικῶς ἀντὶ *ἐθύμωσε*.

30

πῶς ἔχεις; ὡς ἰσχνὸς εἶ.
Β. ἀπόλλυμαι· τρέφω γὰρ ἐν ἀγρῷ χωρίον.
(Ἀναξίλα 16)

Ὁ Γρότιος παραβάλλει τὸ χωρίον τοῦτο πρὸς τὸ τοῦ Μαρτιαλίου pascitur hic, ibi pascit ager, ἀλλ' ὀρθῶς λέγει ὁ Ἐρουερδῆνος ὅτι τὸ χωρίον εἶνε ἐφθαρμένον. Ἂν τις ἀναμνησθῇ ὅτι οἱ κωμικοὶ *χοῖρον* καλοῦσι τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον (ἰδ. Ἀριστοφ. Ἀχ. 736, Ἐκκλ. 742, Θεσμοφ. 289 κ. ἀ.), ἀδιστάκτως θέλει γράψῃ *χοιρίον* ἀντὶ *χωρίον* καὶ εὐκόλως θέλει κατανοήσῃ, τίνος ἕνεκα ὁ μετὰ παιδιᾶς ἀστικῆς πρὸς τὸ ἀδηφαγώτατον καὶ ἀκορεστότατον τῶν ζῴων λέγων ταῦτα καὶ ἰσχνὸς εἶνε καὶ ἀπόλλυται.

31

ἀπήντων τῷ ξένῳ
εἰς τὴν κατάλυσιν ησονην αἴθων ἀνήρ·
τοῖς παισί τ' εἶπα, δύο γὰρ ἦγον οἴκοθεν,
τἀκπώματ' εἰς τὸ φανερὸν ἐκνενιτρωμένα
θεῖναι. κύαθος δ' ἦν ἀργυροῦς, τἀκπώματα
ἦγεν δύο δραχμάς, κυμβίον δὲ τέτταρας
ἴσως ἑτέρας, ψυκτηρίδιόν τε δέκ' ὀβολούς,
Φιλιππίδου λεπτότερον . . . .
(Ἀλέξιδος 2)

Ὁ σκόπελος εἰς ὃν προσέκρουσαν πάντες οἱ τὴν διόρθωσιν τοῦ ἀποσπάσματος τούτου ἐπιχειρήσαντες κεῖται ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ. Καὶ

ὁ μὲν Γρότιος ἀντὶ τοῦ ἀδιανοήτου *ησονην* ἔγραψεν *ἣ συνῆν*, ὁ δὲ Μεινέκιος *ἧγον ἣν δ'*, ὁ δὲ Ἑρουερδῆνος *οὐ συνῆν Ἀγωνίδι*, ὁ δὲ Κόκκιος *εἰς τὴν κατάλυσιν ἧγον ἣν ἐθεωσάμην* (quam sulfuris suffitu purgandam curaveram).

Καθ' ἡμᾶς, ἂν ἡ λέξις *ησονην* ἀναγνωσθῇ ὀρθῶς *ἱκόμην*, πάντα τἆλλα ὀρθῶς ἔχουσιν. Ὡς ὁ Ἀθήν. λέγει (11, 502), ὁ Ἄλεξις παράγει νεανίσκον ἐρῶντα καὶ ἐπιδεικνύμενον τὸν πλοῦτον τῇ ἐρωμένῃ· οὗτος ἀναχωρήσας ἐκ τῆς οἰκίας μετὰ δύο παίδων φερόντων τὰ ἐκπώματα ἀφίκετο, ἀφ' οὗ πρότερον συνήντησε ξένῳ τινί, εἰς τὴν κατάλυσιν τῆς ἐρωμένης καὶ ἐπιδείκνυται τὸν πλοῦτον αὐτῇ. Ἡ διήγησις γίνεται οὐχὶ πρὸς τὴν ἐρωμένην, ἀλλὰ πρὸς φίλον τινὰ ἴσως· πρὸς τοῦτον δὲ καυχώμενος ἐπὶ τῷ κατορθώματι καὶ θαυμάζων ἑαυτὸν διὰ τὴν ταχύτητα καὶ δραστηριότητα μεθ' ἧς ἐνήργησε (οὕτω νομίζομεν πρέπει νὰ ἑρμηνευθῇ τὸ *αἴθων ἀνήρ*) λέγει ταῦτα. Ὅτι δὲ τὸ *αἴθων* εὕρηται ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ *ταχύς, δραστήριος*, ἰδ. Ἀρχέστρατον παρ' Ἀθηναίῳ (7. 305 f). Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ νῦν λέγομεν, *φωτιὰ μονάχος* ἢ *σπίρτο μοναχό*, ὅπως δηλώσωμεν ἄνδρα ἢ παῖδα *εὐφυῆ, ταχὺν καὶ δραστήριον*.

Γραπτέον λοιπὸν τὸν δεύτερον στίχον ὧδε·

εἰς τὴν κατάλυσιν ἱ κ ό μ η ν, αἴθων ἀνήρ.

32

παρ' ἐμοῦ δ', ἐὰν μὴ καθ' ἓν ἕκαστον π ά ν τ α δῷς,
χαλκοῦ μέρος δωδέκατον οὐκ ἂν ἀπολάβοις.
Β. δίκαιος ὁ λόγος. Α. ἀβάκιον, ψῆφον· λέγε.
Β. ἔστ' ὠμοτάριχος πέντε χαλκῶν. Α. λέγ' ἕτερον.
Β. μῦς ἑπτὰ χαλκῶν. Α. οὐδὲν ἀσεβεῖς οὐδέπω.
λέγε. Β. τῶν ἐχίνων ὀβολός. Α. ἁγνεύεις ἔτι.
Β. ἆρ' ἦν μετὰ ταῦθ' ἡ ῥάφανος ἣν ἐβοᾶτε; Α. ναί.
χρηστὴ γὰρ ἦν. Β. ἔδωκα ταύτης δύ' ὀβολούς.
Α. τί γὰρ ἐβοῶμεν; Β. τὸ κύβιον τριωβόλου.
Α. ὀ ν ε ῖ ν κ ε χ ε ι ρ ῶ ν γ ε ο ὐ κ ἐ π ρ ά ξ α τ' οὐδὲ ἕν.
Β. οὐκ οἶσθας, ὦ μακάριε, τὴν ἀγοράν, ὅτι
κατεδηδόκασι τὰ λάχαν' αἱ τρωξαλλίδες.
Α. διὰ τοῦτο τὸ τάριχος τέθεικας διπλασίου;

Β. ὁ ταριχοπώλης ἐστίν· ἐλθὼν πυνθάνου.
γόγγρος δέκ' ὀβολῶν. Α. οὐχὶ πολλοῦ. λέγ' ἕτερον.
Β. τὸν ὀπτὸν ἰχθὺν ἐπριάμην δραχμῆς. Α. παπαῖ,
ὥσπερ πυρετὸς ἀνῆκεν, εἶτ' ἐν ἐπιτέλει
Β. πρόσθες τὸν οἶνον, ὃν μεθυόντων προσέλαβον
ὑμῶν, χόας τρεῖς, δέκ' ὀβολῶν ὁ χοῦς.

('Αλέξιδος 15)

Ὁ μὲν Δοβραῖος ('Αθην. 2, 303) τὸν πρῶτον στίχον γράφει *ἐὰν μή μοι καταλέγῃς καθ' ἓν ἕκαστον πάνθ' ἁπλῶς*, ὁ δὲ Κόκκιος νομίζει γραπτέον, *ἐὰν μὴ καθ' ἓν ἕκαστον καταμάθω*. Καθ' ἡμᾶς ἀντὶ *πάντα* ἦτο γεγραμμένον *πίνακα* (κατάλογος, σημείωσις), ὅπερ ὁ ἀντιγραφεὺς κακῶς ἀναγνοὺς μετέγραψεν ἡμαρτημένως. Τὸν δὲ δέκατον στίχον διορθοῖ ὁ μὲν Μεινέκειος ὧδε·

ὄλοιο, σίσαρον δ' οὐκ ἐπέθηκας οὐδὲ ἕν.

ὁ δὲ Κόκκιος,

ἄνευ γε χλωρῶν, ὧν ἐπεπάσατ' οὐδὲ ἕν.

ὁ δὲ Καιβῆλος (Kaibel 'Αθήν. 3, 118 a) λέγει intellege «leguminis vero nihil comparavistis» (nam ἐπράξατε sanum) velut . . . κιχορίων δ' οὐκ. Ὅτι μὲν ὀρθῶς εἴκασεν ὁ Καιβῆλος, ὅτι τὸ *χειρῶν* προῆλθεν ἐκ κακῆς ἀντιγραφῆς τοῦ *κιχορίων* (ἀγρίων λαχάνων) πολὺ πείθομαι, ὅτι δ' ὅμως τὸ *ἐπράξατ'* ὑγιαίνει οὐδαμῶς. Ἐνταῦθα γίνεται καταγραφὴ τῶν ὀψωνίων λεπτομερὴς κατ' ἀπαίτησίν τινος μέλλοντος τὴν ἑαυτοῦ συμβολὴν νὰ ἐκτίσῃ· τοῦτο δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ πρώτου στίχου καὶ ἐκ τοῦ τρίτου· ὥστε πρέπει νὰ γραφῇ οὐκ *ἔγραψας* ἀντὶ οὐκ *ἐπράξατ'* ὁ δὲ ὅλος στίχος διορθωτέος ὧδε·

οὐ μὴν κιχορίων γ' οὐκ ἔγραψας οὐδὲ ἕν.

Κατὰ τὴν διόρθωσιν ταύτην ὁ τὰς συμβολὰς ἀπαιτούμενος ἀκούσας ὅτι ὁ τὰ ὄψα πριάμενος, δοῦλος πιθανῶς, ἠγόρασε τὸ κύβιον τριωβόλου, λέγει ὅτι ἡ τιμὴ εἶνε διπλασία (στίχ. 13), διότι δὲν ἠγόρασε καὶ κιχόρια, ἀλλ' αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ τάριχος· οὗτος δὲ προσποιησάμενος ὅτι δὲν ἐνόησεν, ἀπεκρίνατο ὅτι δὲν ἠγόρασε κιχόρια, διότι αἱ κάμπαι εἶχον καταφάγῃ τὰ λάχανα.

Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ ἑβδόμῳ στίχῳ ὁ μὲν Ἰακώψιος γράφει *εἶτ' ἐπέτεινε δή* (add. Ath. 82), ὁ δὲ Δοβραῖος *εἶτ' ἐπέτεινεν αὖ* (Adv. 2, 303), ὁ δὲ Μεινέκιος *ἀνῆκ' ἐπέτεινε δ' ἐπὶ τέλει*, ἀφαιρουμένου τοῦ *ὥσπερ*, ὁ δὲ Κόκκιος ἀντὶ *εἶτ' ἐν ἐπὶ τέλει* γράφει *ἐπενετάθη*, ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἀποδεχόμεθα.

Διορθωτέος δ' ὅλος ὁ στίχος ὧδε·

ὡς γὰρ ὁ πυρετὸς ἀνῆκέ μ', εἶτ' ἐπενετάθη.

Τὸ αἴτιον τῆς ἐντάσεως τοῦ πυρετοῦ, ὅς καταλαβὼν αὐτόν, διότι πρότερον τὸ τάριχος εἰς διπλασίαν εἶχε θέσῃ τιμήν, εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ καταπίπτῃ, εἶνε ὁ ὀπτὸς ἰχθύς, ὅν δραχμῆς ἐπρίατο.

33

ὥστ' ἐξελὼν ἐκ τοῦ λυχνούχου τὸν λύχνον
μικροῦ κατακαύσας ἔλαθ' ἑαυτόν, ὑπὸ μάλης
τῇ γαστρὶ μᾶλλον τοῦ δέοντος προσαγαγών.

(Ἀλέξιδος 102)

Τὸ ἀτόπως ἔχον ἐνθάδε *μάλης* ὁ μὲν Μεινέκιος (An. Ath. 344) γράφει *μάτης* (temere et inconsulto), ὁ δὲ Ἑρουερδῆνος *μέθης*, ὁ δὲ Κόκκιος ἐρωτᾷ, ἄν πρέπῃ νὰ γραφῇ *ὑπαμελής*. Ὀρθῶς μὲν ὁ Ἑρουερδῆνος ἐνόησεν ὅτι τὸ *ὑπὸ μάλης* ἐκφέρει τὴν αἰτίαν, ὑφ' ἧς παρ' ὀλίγον ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος κατέκαιεν ἑαυτόν, ἀλλ' ὅμως παλαιογραφικῶς δὲν δικαιολογεῖται ἡ διόρθωσις αὕτη. Ἐγὼ δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος παρ' ὀλίγον νὰ κατακαῇ, διότι ἐξελὼν τὸν λύχνον ἐκ τοῦ λυχνούχου, ἐπειδὴ ἐφοβήθη, μὴ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ὁ λύχνος σβεσθῇ, ἐπλησίασεν αὐτὸν μᾶλλον τοῦ δέοντος τῇ γαστρί. Ὥστε ἀντὶ *μάλης* γραπτέον *ζάλης*. «Ἔστι δὲ ζάλη» λέγει ὁ Σουίδας «ἄνεμος λάβρος, πνεῦμα θορυβῶδες. Κλήμης δύναται καὶ *ζάλη* τις εἶναι μεγάλη συστροφὴ ἀνέμου». Ταύτην καὶ νῦν *ἀνεμοζάλην* λέγομεν.

34

τῷ σιλφίῳ μάστιξον εὖ τε καὶ καλῶς.

(Ἀλέξιδος 133)

Ὁ Κόκκιος προτείνει νὰ γραφῇ *μάλαξον* ἀντὶ *μάστιξον*, ὁ δ' Ἑρουερδῆνος λέγει· fueritne tamen haec silphii vis ignoro, sed

humectandi fuisse scio. Quare praetulerim κατάβρεξον vel διάβρεξον (Mnemos. N. S. Vol. 14 pars I). Ὁ Σουίδας ἐν λέξει *σίλφιον* λέγει· *σίλφιον βοτάνη πολυτίμητος — καὶ τὸ φύλλον δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ καρπὸς καὶ ὁ καυλὸς καὶ ὁ ὀπὸς πολλῆς τιμῆς ἐστιν ἄξιον*. Καὶ κατωτέρω· *σίλφιον ῥίζα ἡδύοσμος ἐν Λιβύῃ γινομένη ἀρτυτικὴ καὶ θεραπευτική — ἔστι δὲ φυτάριον*. Ἐνταῦθα ἐπειδὴ περὶ ἰχθύος πρόκειται, ἡ δύναμις τοῦ σιλφίου εἶνε ἀρτυτική, ὥσπερ ἐκ τοῦ Ἀθηναίου (Δ. 147 d καὶ ἀλλαχοῦ) μανθάνομεν. Νομίζομεν λοιπὸν ὅτι ὡς ἐπὶ νεκρῶν λέγεται *στέφειν λοιβαῖς ἢ χοαῖς*, οὕτω ἐπὶ τὸ κωμικώτερον καὶ ὁ Ἄλεξις εἶπεν ἐπὶ ἰχθύος

τῷ σιλφίῳ ν ι ν στέψον εὖ τε καὶ καλῶς.

35

οὐδὲ φιλόδειπνός εἰμι μὰ τὸν Ἀσκληπιόν.
τραγήμασιν χαίρω δὲ μᾶλλον. Β. εὖ πάνυ.
Α. τραγήματα αἰσθάνομαι γὰρ ὅτι νομίζεται
τοῖς νυμφίοις μετιοῦσι τὴν νύμφην λ έ γ ε ι ς
παρέχειν, ἄμητας καὶ λαγῷα καὶ κίχλας.
τούτοισι χαίρω, τοῖς δὲ κεκαρυκευμένοις
ὄψοισι καὶ ζωμοῖσι μηδάμ', ὦ θεοί.

(Ἀλέξιδος 163)

Τὸ *λέγεις*, ὅπερ πάντες οἱ ἐκδόται ὅτι ὀρθῶς ἔχει ὑπολαμβάνουσιν, ἡμεῖς ἡμαρτημένον νομίζοντες ἀναγινώσκομεν *λόγοις*· τότε δὲ ὁ νοῦς ὅδε· χαίρω μᾶλλον τοῖς τραγήμασι· ἀκούω γὰρ ὅτι, ὁπόταν οἱ νεωστὶ γεγαμηκότες (νυμφίοις) τραχύν τινα λόγον (μετιοῦσι λόγοις) τῇ νύμφῃ εἴπωσιν, εἰώθασιν ἐξιλάσκεσθαι αὐτὴν ἄμητας καὶ λαγῷα καὶ κίχλας παρέχοντες. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ στίχῳ ἔγραψα *μηδαμὰ* ἀντὶ *ἤδωμ'* παραλαβὼν ἐκ τοῦ Κοκκίου. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ *μετιέναι λόγοις* πρβλ. Ἡροδότ. 6, 86, 3. *Αὐτὸν ἐπειρωτέοντα τὸ χρηστήριον . . . ἡ Πυθίη μετέρχεται τοισίδε τοῖσι ἔπεσι.*

36

ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
ὑπὲρ δὲ μήτρας Καλλιμέδων ὁ Κάραβος
ἑφθῆς ἴσως προσεῖτ' ἂν ἄ λ λ ω ς ἀποθανεῖν.

(Ἀλέξιδος 193)

Ὁ μὲν Σβειγχαυσῆρος ἀντὶ τοῦ *προσεῖτ' ἂν ἄλλως* εἰκάζει *πρὸς Ἰταλῶν*, ὁ δὲ Ἑρουερδῆνος κρίνων ἐκ τῆς γραφῆς τῆς ἐν τῷ κώδ. Α τοῦ Ἀθηναίου ὑπαρχούσης ΑΛΩΝ ἀναγινώσκει ΑΩΝ (τουτέστιν εἷς ὢν = μόνος), ὁπότε ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ πᾶς τις, ὁ δὲ Κόκκιος οὐδετέραν τούτων δεχόμενος ἀντὶ *ἄλλως* προτείνει νὰ γραφῇ *ἀλοῶν*, ὅπερ ὁ Ἑρουερδῆνος ἀποκρούει (Mnem. N. S. 14. II), διότι τὸ *ἀλοᾶν* ἄνευ ἀντικειμένου καταλλήλου δὲν ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ vorare. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἡ ἐν τῷ κώδ. Α τοῦ Ἀθηναίου γραφὴ ΑΛΩΝ πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ ἍΔΩΝ.

37

τίς δῆθ' ὑγιαίνων νοῦν τ' ἔχων τολμᾷ ποτε
γαμεῖν διαπραξάμενος ἥδιον βίον;

(τοῦ αὐτοῦ 262)

Ὁ μὲν Ναύκιος (Philol. 4. 419) ἀντὶ *διαπραξάμενος ἥδιον βίον* εἰκάζει *ἰδίᾳ γ' ἀρξάμενος ἥδιον βιῶν*, ὁ δὲ Κόβητος (Mnem. N. 2, 426) *διαπραξάμενος τὸν ἤθεον βίον*, ὁ δὲ Κόκκιος νομίζει ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ *διαπλέξας ἂν μόνος ἡδίω βίον*· περὶ ταύτης ὁ Ἑρουερδῆνος (Mnem. N. S. 14. II) λέγει· at nescio an eo sensu quem voluit μόνος ὢν Graecum sit. Nam omisso participio μόνος est solus (omnium) non vivens sine uxore. Manifesto autem sententia esse debet: *relicta jucundiore* (vel jucundissima) *vita*, quam nisi quis restituere poterit, melius abstinebit manum. Itaque ἡδίω vel ἥδιστον est, sub διαπραξάμενος aliud latet· mihi venit in mentem γαμεῖν διαλλαξάμενος ἡδίω (vel ἥδιστον) βίον. Sc. ἀντὶ τοῦ γάμου, matrimonio sibi permutans jucundiorem (jucundissimam) vitam.

Καὶ ὀρθῶς μὲν ἐνόησεν ὁ Ἑρουερδῆνος ὅτι ὁ ἄγαμος βίος κατὰ τὸ χωρίον τοῦτο νομίζεται ἡδίων τοῦ ἐγγάμου, ἀλλὰ δὲν ηὐστόχησε τῆς λέξεως ἐκείνης, ἥτις καὶ τὴν προσήκουσαν ἔννοιαν ἀποδίδωσιν εἰς τὸ χωρίον καὶ εἰς τοὺς παλαιογραφικοὺς κανόνας δὲν ἀντιμάχεται. Γραπτέον λοιπὸν ὧδε·

τίς δῆθ' ὑγιαίνων νοῦν τ' ἔχων τολμᾷ ποτε
γαμεῖν, διαγραψάμενος ἡδίω βίον;

Περὶ τοῦ διαγράφεσθαι πρβλ. Λυσ. σ, 315. Λιβαν. 644 c. Δη-

μισθ. π. 501, 20. Περὶ δὲ τῆς τροπικῆς χρήσεως ἰδ. Πλάτ. Ἀξίοχ. 366. c. ὥστε ἔγωγε μὲν παρὰ ἀκαρῆ *διέγραψα τὸν βίον* καὶ ἐξ ἐκείνου θανατᾷ μου ἡ ψυχή.

38

Θάσιον ἔγχει . . .
ὃ γὰρ λαβών μου καταφάγῃ τὴν καρδίαν,
ὅταν πίω τοῦτ', εὐθὺς ὑγιὴς γίνεται.
Ἀσκληπιὸς κατέβρεξε.

('Αντιδότου 4)

Ὀρθῶς ὁ Ἰακώψιος μετὰ τὸν *γὰρ* προστίθησι τὸν *ἄν*. Ὁ Σβειγχαυσῆρος ἀντὶ *λαβὼν* γράφει *λαβόν*, ὁ δὲ Κόκκιος συμπληροῖ καὶ διορθοῖ ὧδε·

(καὶ) Θάσιον ἔγχει (λαβών)·
ὃ γὰρ ἂν δάκνον μου καταφάγῃ τὴν καρδίαν
ὅταν πίω τοῦδ', εὐθὺς ὑγιὴς γίνεται (δηλ. ἡ καρδία).

Καθ' ἡμᾶς δὲ γραπτέον καὶ συμπληρωτέον ὧδε·

Θάσιον ἔγχει (ποτόν)·
ὃ γὰρ ἂν λαθόν μου καταφάγῃ τὴν καρδίαν,
ὅταν πίω τοῦδ', εὐθὺς ὑγιὴς γίγνεται.

39

οἶνος οὐκ ἔνεστιν
αὐτοῖς πρὸς ἑταίρους πρόφασιν ἐπὶ κῶμόν τινας,
ὅπερ ποιεῖν εἴωθε Γρυλίων ἀεί.

('Αξιονίκου 2)

Ὁ μὲν Ἐμπέριος (ap. Mein. 5, 92) διορθοῖ καὶ συμπληροῖ ὧδε·

οἶνος οὐκ ἔνεστ' ἔτι
αἰτεῖσθ' ἑταίρους πρόφασιν ἐπὶ κῶμόν τινα,

ὁ δὲ Μεινέκιος γράφει· *πρὸς ἑτέρους πρόφασιν* ἐπὶ κῶμόν τινα. Ὁ δὲ Κόκκιος ἴσως λέγει γραπτέον

οἶνος οὐκ ἔνεστ' ἔτι
σκύφοις. Β. προφαίνεις πρόφασιν ἐπὶ κῶμόν τινα.

Καθ' ἡμᾶς δύναται νὰ συμπληρωθῇ καὶ διορθωθῇ ὧδε·

(ἀλλ') οἶνος οὐκ ἔνεστι (νῦν) αὐτοῖς (ἔτι)
Β. προσεπιφέρεις πρόφασιν (ἄρ') ἐπὶ κῶμόν τινα,
ὅπερ ποιεῖν εἴωθε Γρυλλίων ἀεί.

40

ὅταν δανείζῃ τις πονηρῷ χρήματα
ἀνὴρ δικαίως τὸν τόκον λύπας ἔχει.

('Αξιονίκου 10)

Ὁ μὲν Ναύκιος, ἐπειδὴ ὑπάρχει καὶ γραφὴ *αὐτῶν* ἢ *αὐτὸν* ἀντὶ *τὸν* ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ, γράφει

αὐτῶν δικαίως τὸν τόκον λύπας ἔχει.

ὁ δὲ Κόκκιος, ἐπειδὴ ὁ Μαρκιανὸς κῶδιξ ἔχει *δικαίως ἀντὶ* γραπτέον νομίζει

δίκαιος ἀντὶ τῶν τόκων λύπας ἔχει.

Ἡμεῖς νομίζοντες ὅτι ἡ ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι γραφὴ εἶνε ἑρμηνεία τοῦ κατηγορουμένου θέσιν ἐπέχοντος *τὸν τόκον* γράφομεν

ἀνὴρ δίκαιος τὸν τόκον λύπας ἔχει.

41

πρὸς τὸν τελευτήσανθ' ἕκαστος, κἂν σφόδρα
ζῶν ἐχθρὸς ᾖ τις, γίνεται φίλος τότε.

(Διονυσίου 6)

Ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις *ὢν* ὁ Μεινέκιος ἔγραψε *ζῶν*· ἐμοὶ δ' ὅμως ὀρθότερον φαίνεται νὰ γραφῇ *ζῶντ'* (ζῶντι).

42

ὅστις φοβεῖται τὸν πατέρα κᾀσχύνεται
οὕτως πολίτης ἀγαθὸς ἔσται κατὰ λόγον
καὶ τοὺς πολεμίους δυνάμενος κακῶς ποιεῖν.

(Τιμοκλέους 34)

Ὁ Κόκκιος λέγει ὅτι melius convenient v. 2 et 3, si scripseris *οὕτως ὁπλίτης ἀγαθὸς ἔσται καταλεγείς*· οὐδεμία τούτου ἀνάγκη,

νομίζομεν, εἶνε· διότι ὁ πολίτης δὲν δύναται νὰ ἦνε ἀγαθός, ἂν μὴ καὶ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως ὑπερμαχῇ κακῶς ποιῶν τοὺς πολεμίους. Ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι ἀντὶ ἐπιρρήματος πρέπει νὰ γραφῇ ἀντωνυμία *οὗτος*, ὅπως ὁ λόγος ἐντονώτερος καταστῇ.

43

τοὺς ἐν τῇ πόλει
μάρτυρας ἔχω γὰρ ὅτι μόνος φύσκην ποιῶ
κάνδαυλον, ᾠά, θρῖον ἐ ν σ τ ε ν ῷ· τί γὰρ
τούτων διάπτωμ' ἐγένετ' ἢ ἁμάρτημα τί;

(Φιλήμονος 60)

Ὁ μὲν Μεινέκιος ἑρμηνεύει τὸ *ἐν στενῷ* brevi tempore, ὁ δὲ Κόκκιος λέγων ὅτι τὸ *ἐν στενῷ* σημαίνει μόνον in angustiis, οὐχὶ δὲ καὶ *ἐν βραχεῖ* προτείνει νὰ γραφῇ *ἐντέχνως*. Ὁ Ἑρουερδῆνος (Mnem. N. S. 14. II) φρονῶν ὅτι ἡ διόρθωσις αὕτη ἀντιμάχεται τοῖς *τί γὰρ τούτων διάπτωμ' ἐγένετ' ἢ ἁμάρτημα τί;* προτείνει νὰ γραφῇ *ἐντελῶς*. Ἡμεῖς, ἐπειδὴ νομίζομεν ὅτι πρόκειται περὶ κατασκευῆς θρίου, οἷον περιγράφει ὁ Πολυδεύκης (6, 57), εἰκάζομεν ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ *εὔστομον* (νόστιμον) ἀντὶ *ἐν στενῷ*.

44

μὴ λέγ' ὅ τ ι δώσεις· ο ὐ δίδωσι γὰρ ὁ λέγων,
καὶ τὴν ἀπ' ἄλλων ἐμποδίζεται δόσιν.

(Φιλήμονος 164)

Ὁ Κόκκιος ἀντὶ *δίδωσιν* ἐρωτᾷ, ἂν πρέπῃ νὰ γραφῇ *ὀνίνησιν*. Οὐχί· διότι ὁ δεύτερος στίχος καὶ τότε εἶνε ἀδιανόητος. Ἀναγνωστέον

μὴ λέγ' ὅ, τ ι δώσεις· ο ὗ δίδωσι γὰρ ὁ λέγων
καὶ τὴν ἀπ' ἄλλων ἐμποδίζεται δόσιν.

τουτέστι μὴ ὅριζε ὅ,τι δώσεις· ἣν γὰρ ὁρίσῃς ὃ δώσεις, οὐκέτ' ἄλλος ἐξ αὐτοῦ δώσει.

45

τὸ δειπνάριον ἀνθηρὸν ἦν, γλαφυρὸν σφόδρα,
φακῆς κατ' ἄνδρα τρύβλιον μεστὸν μέγα.
Β. πρώτιστον οὐκ ἀνθηρόν. Α. ἐπὶ ταύτῃ γέρων

εἰς τὸ μέσον ἐπεχόρευσε σαπέρδης μ έ γ α ς
ὑπό τι δυσώδης οὗτος η ρ ο ς ἀνθίαν,
ὃ ν πολλὰ . . . ταῖς κίχλαις ἤ δ η λ έ γ ε ι
(Διφίλου 64)

Ὀρθῶς ὁ Ἐμπέριος ἔγραψε *γέρων* ἀντὶ *φέρων*· ἀλλὰ τότε τὸ *μέγας* παρέλκει. Γραπτέον λοιπὸν *μέλας*. Ὅτι τοῦτο ἀληθὲς μαρτυρεῖ ὁ Ἀριστοφάνης (ἀπ. 537) ἀποκαλῶν τοὺς *κορακίνους*, οἵτινες ὑπὸ πολλῶν *σαπέρδαι* προσαγορεύονται (Ἀθήν. 7, 308 e. f.) *μελανοπτέρυγας* καὶ τὰ Σχόλια τῶν Ἁλιευτικῶν Ὀππιανοῦ (1, 133) λέγοντα, ὅτι οἱ κορακῖνοι οὕτως ἐκλήθησαν, διότι *μέλανες* τὸ χρῶμά εἰσιν.

Τὸν δὲ πέμπτον στίχον ὁ Κόκκιος γράφων

(ὑπό τι δυσώδης οὗτος ἦν) πρὸς ἀνθίαν

συνάπτει τὸ *πρὸς ἀνθίαν* τῷ *ἐπεχόρευσε*, τὰ δ' ἄλλα παρενθετικῶς τεθειμένα ὑπολαμβάνει. Καθ' ἡμᾶς ὁ στίχος οὗτος οὐχὶ διορθώσεως, ἀλλ' ὀρθῆς ἀναγνώσεως δεῖται.

Ἀναγνωστέον λοιπὸν

μέλας,
ὑπό τι δυσώδης· οὗτος ἤροσ' ἀνθίαν.

Τὸ *ἀροῦν* ἐνθάδε σημαίνει *τίκτειν*. πρβλ. Σοφ. Οἰδ. Τ. 1485. Νόνν. Διονυσ. 3, 196 κ. ἀ. Εἴρηται δὲ ἐπὶ τὸ κωμικώτερον ἀντὶ νὰ ῥηθῇ· *εἶτα δὲ παρετέθη ἡμῖν ἀνθίας*. Σημειωτέον ὅτι καὶ νῦν ἐπὶ ὁμογενῶν ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων διαφόρων τὸ μέγεθος λέγομεν ὁμοίως *ὁ ῥοφὸς (ὀρφὼς) ἐγέννησε ἕνα λαβράκι, τὰ χρήματα γεννᾶνε* καὶ μυρία ἄλλα.

Τὸν δὲ ἕκτον στίχον ἐν τῇ ἀρχῇ συμπληροῖ καὶ διορθοῖ ὁ Σβειγχαυσῆρος ὧδε·

ὃς πολλὰ χαίρειν ταῖς κίχλαις ἤδη λέγει.

Καθ' ἡμᾶς δ' ὅμως ὁ στίχος ἔτι νοσεῖ· ὑγιὴς ἔσται, ἂν ἀναγνωσθῇ περὶ τὸ τέλος *ᾔδη λέγειν* ἀντὶ *ἤδη λέγει*. Ὁ νοῦς δὲ τῶν δύο τελευταίων στίχων ὅδε· εἶτα παρετέθη ἡμῖν ἀνθίας, ὃς ἠδύνατο λέγειν ταῖς κίχλαις πολλὰ χαίρειν, ὅ ἐ. πρὸς ὃν παραβαλλόμεναι αἱ κίχλαι οὐδὲν ἦσαν.

Κατὰ ταῦτα τὸ ὅλον ἀπόσπασμα γραπτέον ὧδε·

τὸ δειπνάριον ἀνθηρὸν ἦν, γλαφυρὸν σφόδρα,
φακῆς κατ' ἄνδρα τρύβλιον μεστὸν μέγα.
Β. πρώτιστον οὐκ ἀνθηρόν. Α. ἐπὶ ταύτῃ γέρων
εἰς τὸ μέσον ἐπεχόρευσε σαπέρδης μέλας,
ὑπό τι δυσώδης· οὗτος ἦρσ' ἀνθίαν,
ὃς πολλὰ χαίρειν ταῖς κίχλαις ᾔδη λέγειν.

Β' ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΛΚΙΦΡΟΝΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΣ

(ed. ab Augusto Meinekio 1838)

Ἐπιστ. 7. Ὁ γὰρ προχείρως καὶ θαρσαλέως αἰτῶν εὔδηλός ἐστιν ὡς ἅπαντα κοινὰ τὰ πρὸς τοὺς φίλους καὶ τὰ τῶν φίλων ἔχειν ἡγούμενος.

Ὁ Μεινέκιος ἐκβάλλει τὸ ἄρθρον τὰ τὸ μετὰ τὴν λέξιν *κοινά*· ἡμεῖς δ' ὅμως νομίζομεν ὅτι ἀντὶ νὰ ἐκβληθῇ τοῦτο, πρέπει νὰ προστεθῇ μετ' αὐτὸ ἡ ἐκπεσοῦσα ἀντωνυμία *ἑαυτοῦ*, ὡς τὰ ἑπόμενα ὑποδηλοῦσιν.

Ἐπιστ. 27. Φεύγεις με, ὦ Φοιβιανή, φεύγεις καὶ ταῦτα ἀρτίως ὅλον τὸν ἀγρὸν ἀπενεγκαμένης· τί γὰρ οὐ τῶν ἐμῶν λαβοῦσα ἔχεις; οὐ σῦκα, οὐ τυρὸν ἐκ ταλάρων, οὐκ ἔριφον νεογιλόν, οὐκ ἀλεκτορίδων ζεῦγος, οὐ τὰ λοιπὰ τρυφήματα πάντα ἔστι σοι ἐξ ἐμοῦ; οὕτως ὅλον με αὐτῇ . . . κατὰ τὴν παροιμίαν ἀνατρέψασα δουλεύειν ἐπηνάγκασας.

Ὅπου ὁ Μεινέκιος σημειοῦται χάσμα ὁ κῶδιξ C ἔχει *αὐτίκα*, ὅπερ βεβαίως προῆλθεν ἐκ κακῆς ἀναγνώσεως τοῦ *αὐτῇ οἰκίᾳ*.

Ἐπιστ. 28, 2. πῶς οὖν τακερὸν βλέπεις καὶ . . . ἀναπνέεις;

Ἂν παραβάλῃ τις τὴν 39, 4 ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, οὐχὶ ἀτυχῶς ἴσως θέλει συμπληρώσῃ τὸ χάσμα ὧδε·

πῶς οὖν τακερὸν βλέπεις καὶ *ἠρέμα* ἀναπνέεις;

Ἐπιστ. 29, 5. ἐγὼ δ' οὐ παρὰ μικρὸν ἡγούμην Μενάνδρου διαμαρτεῖν ἐραστοῦ.

Πρὸ τοῦ *ἡγούμην* πρέπει νὰ προστεθῇ ὁ ἐκπεσὼν *ἄν*.

Ἐπιστ. 36, 3. Θαυμάζω δέ σου καὶ τὰ δάκρυα ὡς ἔστιν ἀπίθανα· δέσποινα Ἀφροδίτη, *φιλεῖς*, ἄνθρωπε, *φιλεῖς* καὶ βούλει — διαλέγεσθαι.

Ἀνάγνωθι καὶ στίξον·

Θαυμάζω δέ σου καὶ τὰ δάκρυα. Ὡς ἔστιν ἀπίθανα, δέσποινα Ἀφροδίτη. *φιλεῖν*, ἄνθρωπε, *φῂς* καὶ βούλει — διαλέγεσθαι.

Αὐτ. 4. τί οὖν; οὐ ποτήρια ἔστιν ἐπὶ τῆς οἰκίας ὑμῖν; . . . . μὴ χρυσία τῆς μητρός, μὴ δάνεια τοῦ πατρὸς κομιούμενος.

Ὁ Μεινέκιος προτείνει νὰ συμπληρωθῇ οὕτω τὸ χάσμα· *Μὴ οὖν τὸ λοιπὸν φοιτᾶν παρ' ἡμᾶς ἐθελήσεις, εἰ μὴ χρυσία — κομιούμενος*. Ἡμεῖς δὲ νομίζομεν ὅτι τοιάδε τινὰ ἐξέπεσον·

οὐχ ἱμάτια; οὐ κόσμος; πολλάκις ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεις μὴ χρυσία — κομιούμενος.

Ἐπιστ. 38, 5. ὡς χρηστὸν ἦθος οὐκ εἰς *εὐδαίμονα* βίου προαίρεσιν δαίμων τις ὑπήνεγκεν.

Γράφε *εὐδαίμονος* ἀντὶ *εὐδαίμονα*. πρβλ. Εὐριπ. Ἰφιγ. Ταύρ. στ. 915 *βίον ἔχουσ' εὐδαίμονα*. Πλάτ. Φιλ. 11 *πᾶσι τὸν βίον εὐδαίμονα παρέχειν*.

Αὐτ. 8. καὶ Μεγάρα μὲν ἡ ἱππόπορνος ζῇ, οὕτω Θεαγένην συλήσασα ἀνηλεῶς ὡς ἐκ πάνυ λαμπρᾶς οὐσίας τὸν ἄθλιον — οἴχεσθαι στρατευσόμενον.

Ἀνάγνωθι *ὥστ'* ἀντὶ τοῦ μὴ ἀπαντῶντος παρ' Ἀλκίφρονι ἐν τοιαύτῃ χρήσει ὡς.

Βιβλ. Β'. Ἐπιστ. 2, 5. τἆλλα σιωπῶ. ἀλλὰ τὰ μικρότατα προλαμβάνει τὰς ὥρας, ἵνα μηδεὶς φθάσῃ με γευσάμενος· τοιοῦτον οὖν ἐραστὴν «ἀπόκλεισον» φησὶ «καὶ μὴ προσίτω σοι» ποίοις δοκεῖς αὐτὸν ἀποκαλῶν ὀνόμασιν; οὔτε ὡς Ἀττικὸς οὔτε ὡς φιλόσοφος . . . . ἐκ Καππαδοκίας πρώην εἰς τὴν Ἑλλάδα ἥκων.

Τὸ ἀδιανόητον τοῦτο χωρίον δύναται νὰ νοηθῇ διορθούμενον ὧδέ πως·

τἆλλα σιωπῶ, *τἆλλα* τὰ μικρότατα· προλαμβάνει (πέμπων τὰ) *τῆς* ὥρας, ἵνα — ὡς φιλόσοφος (ἀλλ' ὡς) ἐκ Καππαδοκίας πρώην εἰς τὴν Ἑλλάδα ἥκων.

Αὐτ. 8. καὶ ὁ μὲν νεανίσκος ὢν ἀνέχεται τὸν ὕστερον ἀντεραστὴν γέροντα (ὄντα), ὁ δὲ τὸν δικαιότερον οὐχ ὑπομένει.

Ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ἡ ἐκπεσοῦσα μετοχὴ *ὄντα*.

Ἐπιστ. 3, 5. ἐδεξάμην ἀπὸ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως Αἰγύπτου γράμματα, ἐν οἷς δεῖταί μου πάσας δεήσεις καὶ (παρ' ἑαυτὸν ἀπιέναι) προτρέπεται βασιλικῶς ὑπισχνούμενος τὸ δὴ λεγόμενον τοῦτο, τὰ τῆς γῆς ἀγαθά, καὶ ἐμὲ καὶ Φιλήμονα.

Ἀνάγκη νὰ προστεθῶσιν αἱ λέξεις *παρ' ἑαυτὸν ἀπιέναι* καὶ νὰ χωρισθῇ δι' ὑποστιγμῆς τὸ *τὰ τῆς γῆς ἀγαθά*, ὅπως τὸ χωρίον καταστῇ σαφές.

Αὐτ. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Φιλήμων ἐπέστειλέ μοι τὰ ἴδια *δηλῶν* ἐλαφρότερα καὶ ὡς οὐ Μενάνδρῳ γεγραμμένα ἧττον λαμπρά.

Καὶ τὸ χωρίον τοῦτο ἀδιανόητον, ἂν μὴ διορθωθῇ ὧδε·

καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Φιλήμων ἐπέστειλέ μοι τὰ ἴδια (τὰ πρὸς αὐτὸν δῆλον ὅτι σταλέντα ὑπὸ Πτολεμαίου γράμματα), *ἃ δῆλον ὅτι* ἐλαφρότερα καὶ ὡς οὐ Μενάνδρῳ γεγραμμένα ἧττον λαμπρά (ἐνν. ἐστι).

Αὐτ. 14. καὶ πρὸς ταῦτ' οὐκέθ' ὑπομείνασα τὰς ἐμὰς λύπας δεῖται λοιπὸν . . . . . οὔτε στρατιώτας ἔχουσα οὔτε δορυφόρους οὔτε φύλακας.

Ἴσως ἐξέπεσον τοιάδε τινά·

καὶ — δεῖται λοιπὸν (ἐμοῦ πάσας δεήσεις ἅτε) οὔτε στρατιώτας κτλ. πρβλ. ἀν. 3, 5 *ἐν οἷς δεῖταί μου πάσας δεήσεις*.

Ἐπιστ. 4, 4. ἀλλὰ καὶ τοῦτο γε *δῆλος* ἐκ τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀνέγνων ἣν ὁ βασιλεύς, τἀμὰ πεπυσμένος ὡς ἔοικε περὶ σοῦ κτλ.

Διόρθου· ἀλλὰ καὶ τοῦτό γε *δῆλον*· (δῆλος) ἐκ τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀνέγνων ἣν ὁ βασιλεύς κτλ.

Αὐτ. 5. καὶ τρέμουσα τότε νὴ τὴν Ἄρτεμιν ἀναψύχω καὶ περιβάλλουσά σε τὴν ἱερὰν [τῶν δραμάτων] ἐκείνην κεφαλὴν ἐναγκαλίζομαι.

Ἐκβλητέον τὰς λέξεις *τῶν δραμάτων* ὡς σχόλιον τοῦ *ἱεράν*.

Αὐτ. 17. καὶ ἃ μελετᾶν πειράζεις ἀπὸ σαυτοῦ με τὸν Πειραιᾶ καὶ τὸ ἀγρίδιον καὶ τὴν Μουνυχίαν καὶ κατ' ὀλίγον ὅπως ἐκπέσῃ τῆς ψυχῆς. οὐ δύναμαι ταῦτα ποιεῖν μὰ τοὺς θεούς.

Στικτέον ὧδε· καὶ ἃ μελετᾶν πειράζεις — ὅπως ἐκπέσωσι τῆς ψυχῆς, οὐ δύναμαι ταῦτα ποιεῖν μὰ τοὺς θεούς.

Βιβλ. Γ' Ἐπιστ. 3, 4. καὶ ὤμοσα κατ' ἐξωλείας ἐμαυτοῦ μήποτε ὑπομεῖναι παρά τινα τῶν ἐν πόλει δανειστῶν ἐλθεῖν μηδ' ἂν εἰ *φθάνοιμι* λιμῷ *κατασκλῆναι.*

Διορθωτέον· καὶ ὤμοσα κατ' ἐξωλείας ἐμαυτοῦ μή ποτε ὑπομεῖναι παρά τινα τῶν ἐν (τῇ) πόλει δανειστῶν ἐλθεῖν μηδ' εἰ *ἀποθάνοιμι* λιμῷ *κατασκλήνας.*

Ἐπιστ. 7, 2. μᾶλλον δὲ αὐτόνεκρον θεασάμενος μαθηταῖς ἐπιτάττων φοράδην ἀνελεῖν ἤγαγεν ὡς ἑαυτὸν [οἴκαδε].

Ἐκβλητέον τὸ ἔμβλημα *οἴκαδε* ὡς σχόλιον τοῦ *ὡς ἑαυτόν.*

Ἐπιστ. 20. οἶσθά με ἐπισάξαντα τὴν ὄνον παλάθια καταγαγόντα *οὐκ ἕως* *οὗ* ταῦτα ἀπεδόμην τῶν *τινι* γνωρίμων ἄγει μέ τις λαβὼν εἰς τὸ θέατρον καὶ καθίσας ἐν καλῷ διαφόροις ἐψυχαγώγει θεωρίαις.

Διόρθου· οἶσθά με ἐπισάξαντα τὴν ὄνον παλάθια καταγαγόντα *ἄστυδε.* *Ὡς οὖν* ταῦτα ἀπεδόμην, τῶν *κοινῇ* γνωρίμων ἄγει μέ τις λαβὼν εἰς τὸ θέατρον κτλ.

Ἐπιστ. 22. ἐπεὶ γὰρ ἐπολέμουν (αἱ ἀλώπεκες) *τὰς σταφυλὰς* κτλ. Διόρθου *ταῖς σταφυλαῖς.*

Ἐπιστ. 30, 2. Εὐθέως οὖν ἀπὸ τῆς λεκάνης ἀνασπάσας ἰξὸν ἐπαλείφω τῶν ἀχράδων τοὺς κλάδους, καὶ ὅσον οὔπω τὸ νέφος ἐπέστη καὶ πᾶσαι ἐκ τῶν ὀροδάμνων ἐκρέμαντο, θέαμα ἡδύ, πτερῶν ἐχόμεναι καὶ κεφαλῆς καὶ ποδῶν [εἰλημμέναι).

Ἐκβλητέον τὸ ἔμβλημα *εἰλημμέναι.*

Ἐπιστ. 32. Βάλλ' ἐς μακαρίαν· οἷον κακόν ἐστιν, ὦ Σκοτίων, ἡ μέθη· ἐμπεσὼν γὰρ εἰς συμπόσιον κακοδαιμόνων ἀνθρώπων· οἰνόφλυγες δὲ πάντες ἦσαν καὶ οὐδεὶς τῷ μέτρῳ τὸ πίνειν ἔστεργε· συνεχῶς δὴ περιφερομένης τῆς κύλικος· ἦν γὰρ τοῖς ἀρνουμένοις τοῦτο τοὐπιτίμιον· ἔδει γὰρ αὐτοὺς εἰς τὴν ὑστεραίαν ἑστιᾶν, εἴ τις ἠρνεῖτο τὴν κύαθον. πιὼν οὖν — τρίτην ταύτην ἡμέραν ἔχω καὶ ἔτι σοι καρηβαρῶ.

Διορθωτέον καὶ στικτέον ὧδε·

Βάλλ' εἰς μακαρίαν· οἷον κακόν ἐστιν, ὦ Σκοτίων, ἡ μέθη· ἐμπεσὼν γὰρ εἰς συμπόσιον κακοδαιμόνων ἀνθρώπων (οἰνόφλυγες δὲ πάντες ἦσαν καὶ οὐδεὶς *τὸ* μέτρῳ *τῷ* πίνειν ἔστεργε, συνεχῶς δὴ περιφερομένης τῆς κύλικος· ἦν γὰρ τοῖς ἀρνουμένοις τοῦτο τοὐπιτίμιον· ἔδει γὰρ αὐτοὺς εἰς τὴν ὑστεραίαν ἑστιᾶν, εἴ τις ἠρνεῖτο τὴν *κύαθον*)· πιὼν οὖν — τρίτην ταύτην κτλ.

Ἐπιστ. 39, 2. Εἰ οὖν ἐπειχθείης *ἔρχῃ* ἕωθεν πρὸ τοῦ τὸν ἑωσφόρον ἐξελθεῖν *συνθύεις* ταῖς Ἀθηναίων γυναιξὶν αὔριον.

Διορθωτέον· εἰ οὖν ἐπειχθείης *ἐρχομένη* ἕωθεν πρὸ τοῦ τὸν ἑωσφόρον ἐξελθεῖν *συνθύοις* (ἂν) ταῖς Ἀθηναίων γυναιξὶν αὔριον. Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ *ἐπείγεσθαι* μετοχῇ πρβλ. Ἡροδ. 8, 68 κ. ἀ.

Ἐπιστ. 40, 4. μέμφομαι τῷ Σόλωνι καὶ τῷ Δράκοντι, οἳ τοὺς μὲν κλέπτοντας σταφυλὰς θανάτῳ ζημιοῦν ἐδικαίωσαν, τοὺς δὲ ἀνδραποδίζοντας ἀπὸ τοῦ φρονεῖν τοὺς νέους ἀθῴους εἶναι τιμωρίας ἀπέλιπον.

Καὶ ὁ Ῥείσκιος καὶ ὁ Μεινέκιος μὴ ἐννοήσαντες, τίς ἡ ἔννοια τῶν λέξεων, *τοὺς δὲ ἀνδραποδίζοντας ἀπὸ τοῦ φρονεῖν*, ἐπεχείρησαν νὰ διορθώσωσι τὸ χωρίον, ὁ μὲν μεταβάλλων τὸ *φρονεῖν* εἰς *φροντίζειν*, ὁ δὲ εἰς *ἀφρονεῖν*. Οὐδεμία εἶνε ἀνάγκη διορθώσεως, ἂν τὸ χωρίον ἑρμηνευθῇ ὧδε·

τοὺς δὲ ἀνδραποδίζοντας (= ποιοῦντας εἶναι ἀνδράποδα, ὅ ἐ. ἄφρονας) τοὺς νέους ἀπὸ τοῦ φρονεῖν (= ἀπὸ τοῦ εἶναι φρονίμους = φρονίμους ὄντας) ἀπέλιπον εἶναι ἀθῴους τιμωρίας.

Ἐπιστ. 42, 2. καθ' ἓν γὰρ ἕκαστον τῶν ἱματίων ἐκ προκλήσεως ἀποτιθεὶς τέλος ἁπάντων ἐψιλώθην [τῶν ἐνδυμάτων].

Ἐκβλητέον τὸ ἔμβλημα *ἐνδυμάτων* καὶ κατωτέρω 3 ἀντὶ *ἀμφιάσει* γραπτέον *ἀμφιέσει*.

Ἐπιστ. 43. ἀμφὶ τὴν πέμπτην ὥραν δρόμον ἀφέντες εἰς τὸ προάστειον τὸ Ἀγκυλῆσι *τὸ* Χαρικλέους τοῦ μειρακίου ᾠχόμεθα.

Ἀντὶ *τὸ* γράφε *ἐς*.

Αὐτ. 2. ἡμεῖς τε διατριβὴν — παρέσχομεν παρὰ μέρος ἀλλήλους ἐπιρραπίζοντες καὶ ἀνάπαιστα εὔκροτα ἐπιλέγοντες αὐτοῖς σκωμμάτων [ἀλυκῶν καὶ αὐτοχαρίτων] Ἀττικῶν αἱμυλίας γέμοντα.

Ἔκβαλε τὸ παρεμβληθὲν γλώσσημα *ἀλυκῶν καὶ αὐτοχαρίτων*.

Ἐπιστ. 48, 5. μήτε οὖν ἐς νέωτα εἴη μήτε μὴν νικῴη ὁ θεοῖς ἐχθρὸς Λικύμνιος, ὃν ἐγὼ τῆς ἀχαρίτου (οὕτω Κόβητος) φωνῆς ἕνεκεν *ὀρθοκόρυζον* καλεῖσθαι πρὸς ὑμῶν καὶ τοῦ χοροῦ τῶν Διονυσοκολάκων ἔκρινα.

Δικαίως ἡ λέξις *ὀρθοκόρυζον* πάντας τοὺς ἐκδότας εἰς ἀμηχανίαν ἐμβαλοῦσα ἠνάγκασε τὸν μὲν Βεργλῆρον νὰ γράψῃ *ὀρθοκόρυδον*, τὸν Σειλῆρον *ὀρθιοκόρυδον*, τὸν Μεινέκιον *αὐτοκόρυδον*, ἄλλους δὲ *Ὀρ-*

φεοκόρυδον. Πάντες δ' οὗτοι, εἰ καὶ ὀρθῶς εἴκασαν ὅτι τὸ δεύτερον συνθετικὸν τῆς λέξεως εἶνε τὸ κόρυδος, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ νοήσωσιν ὅτι ἐκ τοῦ πρώτου συνθετικοῦ ἐκπεσόντα δύο γράμματα κατέστησαν τὴν λέξιν ἀδιανόητον.

Γραπτέον λοιπὸν κατὰ τὸ ὀρθριοκόκκυξ *ὀρθριοκόρυδον*, τουτέστι κόρυδον ᾄδοντα κατὰ τὸν ὄρθρον· οὕτω δὲ καὶ ἡ ἀχάριτος φωνὴ καταληπτὴ εἶνε καὶ τῷ μηδέποτε ἴσως ἀκούσαντι τὴν φωνὴν τοῦ κορυδαλλοῦ κατὰ τὸν ὄρθρον.

Ὅτι τῶν ᾠδικῶν οἱ κόρυδοι ἰδὲ Θεοκρ. 7,141 *ἄειδον κόρυδοι*. Ἐπίγ. Ἀνθ. Παλ. 9, 380. *Εἰ κύκνῳ δύναται κόρυδος παραπλήσιον ᾄδειν* καὶ 11, 195 *ἐν γὰρ ἀμούσοις καὶ κόρυδος κύκνου φθέγξετ' ἀοιδότερον.*

Σημειωτέον ὅτι ἡ λέξις δὲν εὑρίσκεται ἐν τοῖς λεξικοῖς.

Ἐπιστ. 49. Ἁλιαρτίου σχοινίου χρεία καὶ κρεμήσομαι πρὸ τοῦ *διπύλου*.

Οὐδὲν ἄλλο βεβαίως δίπυλον δύναται νὰ νοηθῇ ἢ τὸ ἐν Ἀθήναις. Γραπτέον λοιπὸν *Διπύλου* καὶ οὐχὶ *διπύλου*. πρβλ. Γ. 3, 3 πρὸς τῇ *Διομηίδι πύλῃ* καὶ 51, 4 ἄμεινον γὰρ πρὸ τῆς *Διομηίδος πύλης* ἢ πρὸ τῶν *Ἱππάδων* ἐκτάδην κεῖσθαι νεκρόν.

Ἐπιστ. 50, 3. εἰ γὰρ εἰς ταύτην ἅπαντα *τεθείη* τὰ προσόντα τούτῳ τῷ βελτίστῳ, καλήν, ὦ θεοί, καλῶς ἀπολάψομεν τὴν πλησμονήν.

Διόρθου· *ἀναλωθείη* ἀντὶ *τεθείη*, ὅπερ οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἐν τοιαύτῃ χρήσει εὕρηται. πρβλ. αὐτ. 1 *οὐ γὰρ δαπανᾶται εἰς αὐτὴν* καὶ 2 *ἀθρόως ἀναλοῖ.*

Ἐπιστ. 51, 4. ἄμεινον γὰρ πρὸ τῆς Διομηίδος πύλης — κεῖσθαι νεκρόν — ἢ τῆς Πελοποννησίων εὐδαιμονίας ἀνέχεσθαι.

Γράφε *ἀντέχεσθαι* ἀντὶ *ἀνέχεσθαι*.

Ἐπιστ. 55, 10. ἀλλὰ πάντα φροῦδα καὶ οὐκ *ἀξιόθεα*.

Θὰ προετίμων *ἀξιοθέατα*.

Ἐπιστ. 56. Ἐπαίρεις σαυτὸν οὐδὲν δέον καὶ τύφου πλήρης εἶ καὶ βαδίζεις ἴσα *τοῦτο* δὴ *τὸ* τοῦ λόγου Πυθοκλεῖ.

Γράφε *τούτῳ* — *τῷ* ἀντὶ *τοῦτο* — *τό*. Καὶ κατ. ἀντὶ *οὐκοῦν τὰς σπυρίδας* — *ἐξογκῶν σύ* γράφε *οὐκοῦν ὁ* — *ἐξογκῶν σύ*.

Ἐπιστ. 58. πολλὴν κατέχεε βλασφημίαν τῶν τὰ τοιαῦτα *ὑπομενόντων*.

Διόρθου *ὑπονομευόντων*, ὡς ἐκ τῶν *κἂν ἀπειλῆς ψιθυρίειν κατ' ἐμοῦ καὶ καττύσειν διαβολὰς ἀγεννήτους* ὑποδηλοῦται.

Αὐτ. 3. οὐ γάρ ἐστι τῶν Ἀττικῶν τούτων εἷς [τῶν χαύνων μειρακίων], ἀλλ' ἀνὴρ ὁπλομάχος καὶ ἀρήιος.

Ἔκβαλε τὸ γλώσσημα *τῶν χαύνων μειρακίων*.

Ἐπιστ. 62, 2 τῶν κυνῶν, αἳ τῶν τρεφόντων *προφυλακτοῦσι*. Γράφε *προφυλακοῦσι*.

Ἐπιστ. 66. τὸν τοὺς χειροήθεις κόρακας τιθασσεύοντα.

Γράφε *τὸν χειροήθεις τοὺς κόρακας τιθασσεύοντα*, τοῦτ' ἔστι *τὸν τιθασσεύοντα τοὺς κόρακας ὥστε χειροήθεις εἶναι*.

Ἀπόσπ. 6, 12. ὀλίγου ὁ Πὰν ἐδέησεν ἀπὸ τῆς πέτρας ἐπὶ τὴν πηγὴν αὐτῆς *ἐξάλλεσθαι*.

Γράφε *ἐξάλασθαι* ἀντὶ *ἐξάλλεσθαι*.

Γ' ΕΙΣ ΤΟ ΣΟΥΙΔΑ ΛΕΞΙΚΟΝ

(ἔκδ. Bekkeri 1854).

Ἐν λέξει

Αἴσωπος — διέτριψε δὲ παρὰ Κροίσῳ φιλούμενος τοῖς χρόνοις πρὸ Πυθαγόρου, ὃς *μεσοῦν ἐπὶ* τῆς μ' Ὀλυμπιάδος.

Διορθωτέον·

Αἴσωπος — διέτριψε — τοῖς χρόνοις (τοῖς) πρὸ Πυθαγόρου, ὃς *μεσούσης ἔζη* τῆς μ' Ὀλυμπιάδος.

Ἀκαμάτιος — καὶ οὐδὲ τῶν Ἡλιουπολιτῶν *ἄλλος* οὐδεὶς ἐπωνόμαζεν ἢ τὸν φιλόσοφον.

Γραπτέον *ἄλλως* ἀντὶ *ἄλλος*.

ἀκοινώνητος ὁ *ἀκριβής*.

Γραπτέον *ἀτριβὴς* (= ἀμαθής, ἄπειρος) ἀντὶ *ἀκριβής*.

ἀληλεσμένον· Θουκυδίδης «σῖτόν τε ἀληλεσμένον τὸν βουλόμενον ἀργυρίου πολλοῦ ὠνήσασθαι». καὶ ἀληλεσμένον βίον οἱ μὲν ἐπὶ τῶν βαλανίτῃ βίῳ χρωμένων ἐδέξαντο, οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἀταλαιπώρως βιούντων, οἷον κατειργασμένον, πρὸς τροφὴν ἕτοιμον.

Αἱ λέξεις *οἷον κατειργασμένον*, *πρὸς τροφὴν ἕτοιμον* γραπτέαι μετὰ τὸ *ὠνήσασθαι*.

ἁλσίν — ἐπειδὴ τοὺς ὑπὸ μέθης ὥσπερ παραφρονοῦντας ὑποβρέχειν εἰώθαμεν ἐλαίῳ (ἁλσί) μεμιγμένῳ.

Ὅτι πρέπει νὰ προστεθῇ τὸ ἐκπεσὸν *ἁλσί*, δεικνύουσι τὰ ἑπόμενα «ἅμα δὲ καὶ παραφρονοῦντας βρέχομεν ἐλαίῳ καὶ *ἁλσὶ* καὶ ὠφελοῦνται».

Ἀλφειός ποταμὸς τῆς Ἀρκαδικῆς πόλεως.

Τίνος πόλεως; Βεβαίως τῆς *Μεγάλης* πόλεως. Ὅτι τοῦτο τὸ ἐκπεσὸν ὄνομα τῆς πόλεως, μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ Σουίδας ἐν α «Ἀλφειὸς ποταμός — καὶ τὸ λοιπὸν φερόμενος διὰ τῆς *Μεγαλοπολίτιδος* κτλ. Γραπτέον λοιπὸν ποταμὸς τῆς Ἀρκαδικῆς (Μεγάλης) πόλεως.

ἀμνόν — τρεῖς γὰρ ἡλικίαι, ἀρνός, ἀμνός, ἀρνειός.

Γραπτέον· τρεῖς γὰρ ἡλικίαι ἀρνός, (ἀρήν), ἀμνός, ἀρνειός. Ὅτι τοῦτο τἀληθές, ὅρα ὀλίγῳ πρότερον «Ἴστρος ἐν ταῖς Ἀττικαῖς ἄρνα, εἶτα ἀμνόν, εἶτα ἀρνειόν».

ἀνάστατοι — φθοῖς δέ εἰσι πέμματα ἃ τοῖς θεοῖς [καὶ] μετὰ τῶν σπλάγχνων ἔθυον.

Ὅτι ἐκβλητέος ὁ *καί* ἰδὲ ἐν λέξει φθοΐς, ὅπου ὁ *καὶ* δὲν ὑπάρχει.

ἀνεκάς. Εὔπολις Αὐτολύκῳ «ἀνεκάς τ' *ἐπήρω καὶ* βδελυρὸς *σὺ* τὸ σκέλος.

Ἀναγνωστέον καὶ γραπτέον ὧδε·

ἀνεκάς τε *πηρὸς* καὶ βδελυρὸς *εἶ* τὸ σκέλος (ἰδ. κριτ. παρατ. εἰς ἀποσπ. Ἀττ. κωμικῶν 5).

ἀντιμέσιον γρ. *ἀντιμήσιον*.

ἀντίπαις ὁ ἐγγὺς ὢν τοῦ *ἴουλος* γενέσθαι.

Γραπτέον ὁ ἐγγὺς ὢν τοῦ *ἰούλους* γενέσθαι.

ἀπατούρια — καλοῦσι δὲ τὴν μὲν πρώτην δόρπειαν, ἐπειδὴ (οἱ) φράτορες — συνελθόντες εὐωχοῦντο.

Ἀναγκαῖον τὸ ἐκπεσὸν ἄρθρον *οἱ*.

βαρυπήμων ἄθλιος, βεβαρημένος *κακός*.

Γραπτέον *κακοῖς* ἀντὶ *κακός*.

Βάττος ὄνομα κύριον, ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός. πόλις ἦν Κρητικὴ Ὀαξός, ἐν τῇ Ἐτέαρχος βασιλεύς — τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος.

Γραπτέον· Βάττος — Ὀαξός, «ἐν τῇ Ἐτέαρχος βασιλεύς — τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος» ὡς ἐκ τοῦ Ἡροδότου 4, 154 εἰλημμένον.

δεραιοπέδη — λέγεται δὲ καὶ *δαιμοπέδην*.

Γραπτέον *λαιμοπέδη* ἀντὶ *δαιμοπέδην*.

Διομήδειος ἀνάγκη — εἶτα ἀνήρει. οἱ δὲ ὅτι — πραττόντων. διὰ τοῦτο λέγει ὅτι ἵππους ἀνθρωποφάγους εἶχεν ὁ Διομήδης.

Αἱ τελευταῖαι λέξεις *διὰ τοῦτο λέγει ὅτι ἵππους ἀνθρωποφάγους εἶχεν ὁ Διομήδης* πρέπει νὰ τεθῶσι μετὰ τὸ *ἀνήρει*, ὅθεν μετεκινήθησαν.

εὐρωπῶν — τοῖς γὰρ εἰκῇ καὶ ἀμελῶς κειμένοις *ἱδρὼς* προσίζει καὶ νοτίς.

Γραπτέον *εὐρὼς* (= ὑγρότης σεσηπυῖα, ἡ νοτία. Σουίδας) ἀντὶ *ἱδρώς*.

εὐσέβεια — ἡ γὰρ εὐσέβεια (οὐ) συνθνήσκει βροτοῖς. Ὅτι ἀναγκαῖον τὸ ἕνεκα ὁμοιότητος πρὸς τὰ ἑπόμενα αὐτῷ γράμματα ἐκπεσὸν ἀποφατικὸν (οὐ) δηλοῦσι τὰ ἑπόμενα «κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται».

Ἐφέσια γράμματα — καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ Μιλησίου καὶ Ἐφεσίου παλαιόντων, τὸν Μιλήσιον μὴ δύνασθαι παλαίειν διὰ τὸ τὸν ἕτερον περὶ τῷ ἀστραγάλῳ ἔχειν τὰ Ἐφέσια γράμματα· φανεροῦ δὲ γενομένου καὶ λυθέντων αὐτῶν *τριάκοντα* τὸ ἑξῆς πεσεῖν.

Ἀντὶ *τριάκοντα* ἀνάγνωθι *τρὶς ἄκοντα*.

ἡμιδαής ἡμίκαυστος· ἐν ἐπιγράμματι (AP. 5, 183) «*ἡμιδαὲς* πέμψαι· χοῦς γὰρ ἔνεισι δύο». Τὸ ἐκ τοῦ ἐπιγράμματος ὡς παράδειγμα παρατιθέμενον μαρτυρεῖ ὅτι ἐξέπεσον λέξεις τινές. Καθ' ἡμᾶς τὸ χωρίον εἶχεν ὧδε· ἡμιδαὴς ἡμίκαυστος, (ἡμιδεὴς ἡμίμεστος)· ἐν ἐπιγράμματι «*ἡμιδεὲς* πέμψαι· χοῦς γὰρ ἔνεισι δύο».

Ἱππίας — οἱ δὲ Ἀθηναῖοι συμβουλεύσαντος ἑνὸς (τῶν στρατηγῶν), ἦσαν γὰρ δέκα, περιμεῖναι κτλ.

Ὅτι ἐξέπεσον αἱ λέξεις *τῶν στρατηγῶν* δεικνύουσιν αἱ ἐπιφερόμεναι λέξεις, *ἦσαν γὰρ δέκα*.

κάδης ἁγιασμός· «καὶ συσσείσει κύριος τὴν ἔρημον Κάδης».

Τὸ ἐπιφερόμενον χωρίον ὡς παράδειγμα μαρτυρεῖ ὅτι ἐξέπεσον μετὰ τὴν λέξιν *ἁγιασμός* αἱ λέξεις *καὶ ὄνομα τόπου ἢ χώρας* (πρβλ. περὶ τῆς λέξεως *Κάδης* ἢ *Κάδδης* ὡς ὀνόματος τόπου ἢ χώρας Phil. profug. 35).

καλλύνων «χθὲς μὲν καὶ πρώην δεδρακότες τοῦ καπηλείου κτλ.»

Γραπτέον *ἀποδεδρακότες* ἀντὶ *δεδρακότες*.

καρβάσιναι — «ἐπειδὴ *ἐπέλειπε* τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα *καρβάσινα* εἶχον ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν».

Ἀνάγνωθι καὶ γράφε· ἐπειδὴ *ἐπέλιπε* — *καρβασίνας* εἶχον (Ξενοφ. Ἀνάβ. 4, 5, 14).

κοππατίας — συζευγνυμένου γὰρ τοῦ (κ) καὶ τοῦ σ τὸ σχῆμα τοῦ ϟ ἀριθμοῦ κατανοεῖσθαι.

Πρὸ τοῦ *καὶ* ἐξέπεσε τὸ γράμμα κ, ὡς δῆλον καὶ ἐκ τῶν προειρημένων «τὸ γὰρ σ καὶ τὸ κ χαρασσόμενον σὰν ἔλεγον».

κύστιν — εἴρηται δὲ φῦσα ἀπὸ τοῦ (τοῦτο) πάσχειν πεφυκέναι.

Τί πάσχειν; τὸ φυσᾶν (=φουσκώνειν) βεβαίως. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ προστεθῇ πρὸ τοῦ *πάσχειν* ἡ ἐκπεσοῦσα ἀντωνυμία *τοῦτο*.

Λάγος — διαρρεῖ δὲ λόγος ἐκ Μακεδονίας, ὅς λέγει ἀετὸν ἐπιφοιτῶντα καὶ τὰς πτέρυγας ὑπερτείναντα καὶ ἑαυτὸν αἰωροῦντα ἀποστέγειν αὐτοῦ . . . . καὶ τὴν ἄκρατον ἀκτῖνα καὶ ὅτε ὕοι τὸν πολὺν ὑετόν.

Νομίζοντες ὅτι ἐξέπεσον λέξεις τοιαῦταί τινες συμπληροῦμεν ὧδε· ἀποστέγειν αὐτοῦ καὶ (ὅτε ἥλιος φλέγοι) τὴν ἄκρατον ἀκτῖνα κτλ.

Λουκιανός — παρὰ δὲ τὴν πρώτην ἡλικίαν Μακαρίῳ τινὶ τοὔνομα συγγενόμενος *τὸν* Ἔδεσσαν οἰκοῦντι.

Γραπτέον *τῷ* — οἰκοῦντι.

Λυκόποδες — τοὺς γὰρ ἀκμάζοντας τῶν οἰκιστῶν ἐπὶ τῇ τοῦ σώματος φυλακῇ *ἔλαβον*.

Ἀντὶ *ἔλαβον* γραπτέον *ἐλάμβανον*.

Λυκοῦργος — διὰ τοὺς τούτου νόμους αἱ μητέρες ἐπὶ τοὺς πολέμους προπέμπουσαι τοὺς παῖδας *περὶ* τὰς ἀσπίδας ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν (;) ἔλεγον.

Οὐδὲν λέγει τὸ περὶ τὰς *ἀσπίδας* — *ἔλεγον*. Ἀντὶ *περὶ* γραπτέον *περιβάλλουσαι*.

Αὐτόθι· ὥρκωσε δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους *μὴ* λῦσαι νόμον.

Γραπτέον *μηδένα* ἀντὶ *μή*, ὡς καὶ κατωτέρω γράφει «ὥρκωσε Λακεδαιμονίους — μηδένα λῦσαι τῶν κειμένων».

Μάκρωνος ἐθνικόν. Γρ. *Μάκρωνες* καὶ κατωτέρω *Μάλλωνες* ἀντὶ *Μάλλωνος*, *Μῄονες* ἀντὶ *Μῄονος*.

μανίαι δ' οὐ πᾶσιν ὅμοιαι. Τῶν μανιῶν αἱ μέν εἰσιν ἄτοποι, ὡς αἱ τῶν παραπαιόντων, αἱ δὲ αἱρεταὶ καὶ εὐχῆς ἄξιαι οἷαι (αἱ) τῶν ποιητῶν καὶ τῶν χρησμολόγων.

Ἀνάγκη νὰ προστεθῇ τὸ ἐκπεσὸν πρὸ τῆς λέξεως *τῶν ποιητῶν* ἄρθρον *αἱ*.

μαστρύλλειον τόπος ἔνθα οἱ μαστροποὶ διέτριβον.

Γραπτέον *μαστρυλλεῖον* (= ματρυλεῖον) ἀντὶ *μαστρύλλιον*.

μεσαύλιον κυρίως μὲν ἡ μέση θύρα, κεῖται δὲ ἀντὶ τοῦ *μεσαύλιον*.

Γράφε τὸ τελευταῖον *μέσαυλον*.

μυρσίνη τόπος. *μυρσινῶνος*.

Γραπτέον Μυρσίνη τόπος, *μυρσινὼν-ος*.

νεώτερον *καινόν* «ὃ δὲ ἔλεγε δεδιέναι, ἂν ἀδόκητόν τι καὶ νεώτερον [κακὸν] ἀπαντήσῃ». Τὸ ἐκβλητέον γλώσσημα *κακόν*, τὸ ἐπιφερόμενον ὡς παράδειγμα, δηλοῖ ὅτι ἀντὶ *καινὸν* γραπτέον *κακόν*.

Οἰνόη καὶ Οἰναῖος δῆμος τῆς Ἱπποθοωντίδος πρὸς *Ἐλευθέραις*.

Τονιστέον *Ἐλευθεραῖς*.

οἷος ἀντὶ τοῦ ἕτοιμος καὶ οἷός τε ἀντὶ τοῦ *ἕτοιμος*.

Ἀντὶ τοῦ δευτέρου *ἕτοιμος* διορθωτέον *δυνατός*. Καὶ κατωτέρω *οἷος δυνατός*. Γραπτέον *οἷός (τε) δυνατός*. Ὅτι δὲ δὲν εἶνε ἁμάρτημα τοῦ συγγραφέως δεικνύουσι τὰ κατωτέρω «οἷος εἶ καὶ οἷός τε εἶ, τὸ μὲν χωρὶς τοῦ τε σημαίνει τὸ βούλει καὶ προῄρησαι, τὸ δὲ σὺν τῷ τε τὸ δύνασθαι».

ὀλολύζειν τὸ μετὰ *κραυγῆς* (γρ. κραυγῆς) εὔχεσθαι.

ὄνθος — φασὶ δὲ κάνθαρον τὸ ζωΰφιον [λέγεται δὲ] εἰς ὄνθον ἀποσπερματίζειν.

Ἐκβλητέον τὰς λέξεις *λέγεται δέ*.

παραπλήξ — ἀληθῶς γὰρ ἡ ἀσωτία *πεπληγμένη ἐστὶ διάνοια*.

Γραπτέον — ἡ ἀσωτία *πεπληγμένης ἐστὶ διανοίας*.

πάρει — «τίνα λόγον ἄρα ποτὲ πρὸς ἐμέ, φίλ', ἔχων πάρει; κοινόν, ἀσφαλῆ, δίκαιον, ἡδύν, ὠφελήσιμον», ἀντὶ τοῦ κοινωφελῆ· ἀσφαλῆ, τουτέστιν ἀληθῆ καὶ σφαλῆναι μὴ δυνάμενον.

Μετὰ τὸ *ὠφελήσιμον* προσθετέον τὴν ὡς τὰ συμφραζόμενα δηλοῦσιν ἐκπεσοῦσαν λέξιν *κοινόν*.

πάσης — εἶχε δὲ καὶ ἡμιωβόλιον ἐκ *μιᾶς* αὐτῷ πεποιημένον, ὃ

διαδιδόμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῖς πιπράσκουσι, παρ' ὧν ἤθελεν ὠνεῖσθαι, εἰ ἠβούλετο, πάλιν παρ' αὐτῷ ηὑρίσκετο.

Ἀντὶ *μιᾶς* γραπτέον *μαγείας*.

περίλεξις — οὕτω γὰρ ὁριζόμεθα κἂν τῇ τέχνῃ· οἷον ῥητορική ἐστι τέχνη τοῦ εὖ λέγειν τὰ προβλήματα· διὰ τί τέχνη; σύστημα ἐκ καταλήψεων ἐγγεγυμνασμένων.

Συμπληρωτέον καὶ στικτέον· διὰ τί; (ὅτι) τέχνη σύστημα ἐκ καταλήψεων ἐγγεγυμνασμένων.

περίοδος — καὶ γὰρ ἐπὶ τούτων οἱ κάμνοντες δοκοῦσιν ἐν ταῖς τῶν ἀνέσεων ἡμέραις *μηδὲ* νοσεῖν, ἀλλ' ὑγιεῖς εἶναι.

Γραπτέον *μηδὲν* ἀντὶ *μηδέ*.

πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου — ὅτι τῆς σελήνης *ἐκλειπούσης* κτλ.

Γραπτέον *ἐκλιπούσης* ἀντὶ *ἐκλειπούσης*.

πομφόλυγες αἱ ἐκ τῶν ὄμβρων ἢ ἄλλως καταφερόμεναι.

Νομίζω ὅτι λέξεις τινὲς ἐκπεσοῦσαι κατέστησαν τὸ χωρίον ἀδιανόητον. Συμπληρωτέον λοιπὸν ὧδε· πομφόλυγες αἱ ἐκ τῶν ὄμβρων ἢ ἄλλως *καταφερομένων (ὑδάτων γινόμεναι φλύκταιναι)*.

προθύματα αἱ *ὀλῦραι*. Τονιστέον *ὄλυραι*.

Σαμψών — ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ *Δαλιλᾶς* κτλ.

Γράφε *Δαλιδᾶς*.

σειραίνω ξηραίνω. «μεθ' ὧν ἐστέφοντο πρὸς τὰς τῶν γάμων ἡμέρας». Τί ἐξήραινον, μεθ' ὧν ἐστέφοντο κατὰ τὸν γάμον; Ἴσως «σήσαμα καὶ μήκωνα καὶ σισύμβρια φύλλα τινά, οἷς στεφανοῦνται οἱ νυμφίοι». ἰδὲ λέξ. *σήσαμα*.

σκιραφεῖον κυβευτήριον, ἐπειδὴ διέτριβον ἐν *σκίρῳ* οἱ κυβεύοντες.

Ἀντὶ *σκίρῳ* γραπτέον *Σκίρῳ*, ὡς ἐκ τῶν ἐπιφερομένων καταφαίνεται. «Φασὶ δὲ οἱ γράψαντες — ὡς τὸ σκίρον σκιάδειόν ἐστι, μεθ' οὗ φερόμενοι ἐξ ἀκροπόλεως εἴς τινα τόπον καλούμενον *Σκίρον* πορεύονται».

Σμηκύθης — τὸ δὲ πλῆρες Σμηκύθης κύριος.

Πρέπει νὰ προστεθῇ ὁ ἐκπεσὼν πρὸ τοῦ κύριος *καί*, ὡς τὰ ἐπιφερόμενα μαρτυροῦσιν. «οὕτω γὰρ προσκαλεῖσθαι εἰώθασιν ἐν τῷ δικαστηρίῳ «ἡ δεῖνα καὶ ὁ κύριος» τουτέστιν ὁ ἀνήρ. Ἅμα οὖν ὡς γυναικώδη τὸν Σμήκυθον(;) κωμῳδεῖ καὶ *ἔχοντα κύριον* ὡς αἱ θή-

λιαι». Καὶ κατωτέρω «οὕτω γὰρ ἀπεγράφοντο ἐν τοῖς δικαστηρίοις «Ἀσπασία καὶ κύριος».

τῇ ταύτῃ· ἤ δέξαι, λάβε.

Ἀντὶ ἤ γραπτέον τῇ ὡς καὶ τὸ ἐπιφερόμενον παράδειγμα μαρτυρεῖ «Κύκλωψ τῇ πίε οἶνον».

Ὑπατία—ὅθεν ἅπαν τὸ θέατρον ὡς εἰπεῖν τῇ ἐκείνου κρίσει γνώμονι *διεχρῆτο*.

Γραπτέον γνώμονι *ἤδη ἐχρῆτο* ἀντὶ *διεχρῆτο*. Καὶ κατωτέρω ἀντὶ ἄνευ *τε* μέτρου γραπτέον ἄνευ *γε* μέτρου.

ὕπατοι — εἰ δ' ἄρα τις βαρέως τε καὶ ἀλαζονικῶς χρῷτο τῇ δυναστείᾳ, ῥᾳδίως οὗτος ὑπὸ θατέρου τῶν ἡγεμόνων ἰσοπαλῆ δύναμιν ἔχοντος *γυμνοῦται* τοῦ φρονήματος.

Διόρθου *ἐγυμνοῦτο* ἀντὶ *γυμνοῦται*.

Φιλοποίμην β — οὗ τελευτήσαντος διδασκάλοις τε ἄλλοις ὡμίλησε καὶ Μεγαλοφάνει τε καὶ *Ἐκδήλῳ* τοῖς Ἀρκεσιλάου τοῦ Πιταναίου μαθηταῖς.

Ἀντὶ *Ἐκδήλῳ* ἀνάγνωθι *Ἐκδήμῳ*, ὡς ὀρθῶς ἀνωτέρω ἐν *Φιλοποίμην α* ἔχει. «Παραγενόμενος δὲ ἐς ἡλικίαν ἐγένετο ζηλωτὴς Ἐκδήμου καὶ Δημοφάνους, οἳ ἦσαν ἐκ Μεγάλης πόλεως, φεύγοντες δὲ τοὺς τυράννους καὶ συμβιώσαντες Ἀρκεσίλᾳ τῷ φιλοσόφῳ». πρβλ. καὶ Πλουτ. Φιλοπ. 1. «Ἤδη δὲ τοῦ Φιλοποίμενος ἀντίπαιδος ὄντος *Ἔκδημος* καὶ Μεγαλοφάνης οἱ Μεγαλοπολῖται διεδέξαντο τὴν ἐπιμέλειαν Ἀρκεσιλάῳ συνήθεις».

Περὶ δὲ τοῦ Μεγαλοφάνους τοσοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι οὕτω καλοῦσιν αὐτὸν ὅ τε Πλούταρχος καὶ ὁ ἐξ αὐτοῦ ἴσως παραλαβὼν τὰ κατὰ τοῦτον Παυσανίας, ὁ δὲ σύγχρονος σχεδὸν τῷ Φιλοποίμενι Πολύβιος καλεῖ αὐτὸν Δημοφάνη.

φοῖνιξ— Περὶ οὖν τοῦ ὀρνέου ἱστόρηται ὅτι, ὅταν αὐτὸ τὸ μοιρίδιον ἄγῃ, ἔρχεται εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν οὐκ ἴσασιν ἄνθρωποι καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ποιησάμενος ἐκ κασίας καὶ σμύρνης πυρὰν ἀποθνήσκει. Καυθείσης δὲ τῆς πυρᾶς μετὰ χρόνον ἐκ τῆς σποδοῦ σκώληκα λέγουσι γίνεσθαι, ὅντινα μεταβάλλειν καὶ γίνεσθαι πάλιν φοίνικα καὶ ἀφίπτασθαι *εἰς Αἴγυπτον ἐκεῖθεν*, ὅθεν ἦλθεν ὁ πρὸ αὐτοῦ φοῖνιξ.

Ἵνα μὴ ὁ εἰς Αἴγυπτον ἐλθὼν καὶ ἐκεῖ ἀποθανὼν φοῖνιξ (πρβλ. καὶ Ἡροδ. 2, 73) ἀναβιώσας εἰς Αἴγυπτον πάλιν φαίνηται ἀφ-

ιπτάμενος, διόρθου· *ἐξ Αἰγύπτου ἐκεῖσε* ἀντὶ *εἰς Αἴγυπτον ἐκεῖθεν*.

χρεμετίζει ἦχον τῷ στόματι ἀποτελεῖ. Τὰ ἐπιφερόμενα παραδείγματα «πτάρνυται καὶ χρέμπτεται ὁμοίως». «τὴν ἀρχὴν πταρέντα ἢ χρεμψάμενον ἀναζητεῖν» δεικνύουσιν ὅτι πρὸ τοῦ *χρεμετίζει* ἐξέπεσε τὸ *χρέμπτεται*, οὗ ἑρμηνεῖαί εἰσι τὰ *χρεμετίζει, ἦχον τῷ στόματι ἀποτελεῖ*.

ὠμηστῶν ὠμὰ ἐσθιόντων· ἐν ἐπιγράμματι (ΑΡ. 6, 218)

δείσας δ' ὠμηστέω θηρὸς μόρον ὡς ἂ ν δ ό ξ α
τύμπανον ἐξ ἱερᾶς ἐπλατάγησε νάπης.

Ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ (Pal. Tauchn. 1872. 6, 218) φέρεται γραφὴ *αὐδάξαι* ἀντὶ *ἂν δόξα*, ὁ δὲ Βεκκῆρος προτείνει νὰ γραφῇ παρὰ τοὺς παλαιογραφικοὺς κανόνας *ὠκὺς ἀράξας* ἀντὶ τῶν *ὡς ἂν δόξα*. Ἂν διορθωθῇ *ἀπαλέξαι* ἀντὶ τῶν *ἂν δόξα*, νομίζομεν ὅτι καὶ τῶν παλαιογραφικῶν κανόνων παράβασις οὐδεμία γίνεται καὶ ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου φυσικώτατα ἀποδίδοται. Ὅτι δὲ εὕρηται ὁ τύπος *ἀπαλέξαι* ἰδὲ Αἰσχ. Ἱκ. 1038. Περὶ δὲ τῆς συντάξεως τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου μετὰ τοῦ ὡς ἰδ. Ξενοφ. Κ. Π. 1, 5, 11, Πλ. Πρωτ. 330 κ. ά.

Ἀθήνησι τῇ 31 Ἰανουαρίου 1889

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἐξαλειπτέοι οἱ ἐν σελ. 224 ἓξ πρῶτοι στίχοι.

Γ. Α. Π.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΡΩΜΑΪΚΑ

Α'.

Ἡ περὶ τῶν θεσμῶν τῆς ἐλευθέρας τῶν Ρωμαίων πολιτείας παράδοσις εἶναι οὕτως ἐλλιπὴς καὶ συγκεχυμένη, ὥστε περὶ οὐδενὸς σχεδὸν τούτων ὑπάρχει ὁμόθυμος καὶ πάσης ἀμφιβολίας ἀπηλλαγμένη γνώμη. Ἡ ἀβεβαιότης δ' αὕτη δὲν εἶναι μόνων ἡμῶν τῶν νεωτέρων κλῆρος, ἀλλ' ἤδη αὐτοὶ οἱ παλαιότατοι τῶν Ρωμαίων πολιτειολόγων διίσταντο πρὸς ἀλλήλους καὶ διεφώνουν περὶ τῆς σημασίας παλαιοτέρων τινῶν θεσμῶν, καὶ τούτων οὐχὶ δευτερευόντων, ἀλλὰ σπουδαιοτάτων καὶ αὐτὴν τὴν κρηπῖδα τῆς πολιτείας ἀποτελούντων. Εἰς τούτους καταλεκτέος καὶ ὁ ἐν ἔτει 449 π. Χ. κυρωθεὶς νόμος, οὗ τὸ περιεχόμενον εἶναι ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Λιουίου (III, 55,6 κ. ἑ.) παραδεδομένον τοῖςδε τοῖς ῥήμασι: ipsis quoque tribunis ut sacrosancti viderentur — cuius rei prope iam memoria aboleverat — relatis quibusdam ex magno intervallo caerimoniis renovarunt, et cum religione inviolatos eos tum lege etiam fecerunt sanciendo ut, qui tribunis pl., aedilibus, iudicibus Xviris nocuisset, eius caput Iovi sacrum esset, familia ad aedem Cereris, Liberi Liberaeque venum iret.

Ἡ περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ νόμου τούτου συνήθης τῶν τε παλαιῶν καὶ τῶν νεωτέρων γνώμη εἶναι ὅτι διὰ τούτου ἠσφαλίζετο τὸ τῶν δημάρχων καὶ τῶν ἄλλων τῆς πληθύος ἀρχόντων ἱερὸν καὶ ἄσυλον. Μόνοι δὲ οἱ iuris interpretes ἀπεδοκίμαζον τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ἰσχυριζόμενοι, καθ' ἃ ὡςαύτως ὁ Λίουϊος μαρτυρεῖ, ἑ. ἀ. § 8 κ. ἑ. ὅτι οὐδεὶς γίνεται τῷ νόμῳ τούτῳ ἱερὸς καὶ ἄσυλος, ἀλλ' ὁ κακώσας τινὰ τῶν εἰρημένων ἀρχόντων ἀποφαίνεται τῷ νόμῳ *ἱερὸς* (τοῖς καταχθονίοις θεοῖς) τ. ἔ. ἄξιος θανάτου. Ἀπόδειξις δὲ τούτου, ἔλεγον,

ὅτι οἱ aediles συνελαμβάνοντο καὶ ἤγοντο ὑπὸ τῶν μειζόνων ἀρχόντων, ὅπερ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν, ἂν οἱ εἰρημένοι ἦσαν ἱεροὶ καὶ ἄσυλοι. «Οἱ δήμαρχοι», ἐπιφέρουσιν οἱ νομομαθεῖς, «εἶναι ἱεροὶ καὶ ἄσυλοι ἕνεκα τοῦ ὅρκου, ὅν ἡ πληθὺς ὤμοσεν ὅτε τὸ πρῶτον κατέστησε τὴν ἐξουσίαν ταύτην».

Ἡ γνώμη αὕτη τῶν παλαιῶν Ρωμαίων νομομαθῶν εἶναι ἀξία τῆς ἄλλης αὐτῶν περὶ τὴν τῶν νόμων ἑρμηνείαν λεπτότητος. Ὄντως, ἐὰν ἐγκρίνωμεν τὴν συνήθη ἑρμηνείαν, εἰς δεινὴν ἐμπίπτομεν δυσχέρειαν περὶ τὴν λύσιν τῶν ἐκ τῆς ἑρμηνείας ταύτης γεννωμένων ζητημάτων. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπορεῖται διατί, ἀφ' οὗ οἱ ὕπατοι ἀνενέωσαν τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους ὅρκους, ἐφ' ὧν ἡ τῶν δήμων ἀσυλία ἐθεμελιοῦτο, ἔκριναν ἀναγκαῖον νὰ κυρώσωσι περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος νόμον, ὡς εἰ ὁ νόμος, ἐν ἐκείνοις μάλιστα τοῖς χρόνοις, εἶχε μείζονα ἢ καὶ ἴσην τῷ ὅρκῳ δύναμιν. Ἔπειτα ἡ μὲν τῶν ἀγορανόμων ἀσυλία οὐ μόνον ἐν τῇ θεωρίᾳ ἠμφισβητεῖτο, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πράξει οὐδέποτ' ἐνεκρίθη, οὐ μόνον δ' ὑπὸ μειζόνων ἀρχόντων, ὡς οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι νομικοὶ λέγουσιν, ἐκακώθησαν οἱ aediles, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν, οἱ δὲ κακώσαντες αὐτοὺς δὲν ἐκρίθησαν ἐναγεῖς, ὡς εἰς ἱερὰ ἀσεβήσαντες σώματα, οὐδ' ἐθανατώθησαν ἄκριτοι· τῆς δὲ τῶν 10 δικαστῶν, οἵτινες συνήθως καλοῦνται Xviri stlitibus iudicandis, ἀσυλίας οὐδὲ μνεία οὐδέποτε γίνεται.

Διὰ ταῦτα πάντα ἡ συνήθης τοῦ προκειμένου νόμου ἑρμηνεία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀληθεύῃ. Ζητητέα ἄρα ἄλλη τοιούτων ἀτοπιῶν ἀπηλλαγμένη. Ἵνα δ' εὑρεθῇ ἡ ἀληθὴς τοῦ νόμου ἔννοια, ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ οὗτος ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἄλλην τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὑπατικὴν νομοθεσίαν, ἐξ ἧς εἶναι ἀναποσπάστως ἠρτημένος..

Εἰς τὴν νομοθεσίαν ταύτην ἀνήκει ὁ α' Οὐαλέριος νόμος, ὅστις ἐκέλευεν: ut quod tributim plebs iussisset, populum teneret, τ. ἔ. ἀφωμοίου τὰ τῆς πληθύος ψηφίσματα πρὸς τοὺς νόμους τοῦ ὅλου δήμου τοὺς ἐν τῇ λοχίτιδι ἐκκλησίᾳ κυρουμένους. Διὰ τοῦ νόμου τούτου οὐ μόνον ἡ πληθὺς κατέστη ἰσοδύναμος τῷ τῶν Ρωμαίων δήμῳ, ἀλλὰ καὶ οἱ προστάται αὐτῆς οἱ tribuni plebis, προσέλαβον δύναμιν ἴσην τῇ τῶν ἀρχόντων τοῦ τῶν Ρωμαίων δήμου. Ἵνα δὲ τοῦτο νοηθῇ, ἀνάγκη νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἐν τῷ δημοσίῳ τῶν Ρωμαίων δικαίῳ οἱ ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν κυρούμενοι νόμοι ἐθεωροῦντο

οὐχὶ ὡς διατάξεις αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ὡς ὁρισμοὶ (leges) τῶν ἀρχόντων, οὓς ἡ ἐκκλησία ἐνέκρινε καὶ ἀπεδέχετο. Νομοθέτης ἦτο οὐχὶ κυρίως ὁ δῆμος, ἀλλ' ὁ ἄρχων. Οἱ νόμοι καλοῦνται leges consulares, praetoriae κ.τ.τ. ἀπὸ τῶν εἰςφερόντων αὐτοὺς ἀρχόντων. Παρὰ τούτους οὐδεὶς ἄλλος ἠδύνατο οὔτε νόμον νὰ προτείνῃ οὔτε νόμου ὑπὸ ἄρχοντος εἰςενεχθέντος μεταρρύθμισιν. Μόνον δὲ νὰ συνηγορήσῃ ἢ νὰ ἀντείπῃ τῷ νόμῳ ἠδύνατο ἐπιτρέψαντος τοῦτο τοῦ ἄρχοντος ὁ ἰδιώτης. Τοὐναντίον δὲ ἠδύνατο ὁ ἄρχων καὶ ἄνευ τοῦ δήμου νὰ διαγράψῃ μετὰ κύρους τὰ δίκαια. Ἀλλ' αἱ διαγραφαὶ αὗται, ἅτε πηγὴν ἔχουσαι τὸ τοῦ ἄρχοντος imperium, ἦσαν πρόςκαιροι, τ. ἔ. οὐ μόνον κατελύοντο ἐξελθόντος τῆς ἀρχῆς τοῦ διαγράψαντος αὐτάς, ἂν μὴ ἐνέκρινεν αὐτὰς ὁ διάδοχος, ἀλλ' ἠδύναντο καὶ ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ διαγράψαντος ἄρχοντος δι' ἀντιθέτων διαγραφῶν νὰ καταλυθῶσι. Αἱ δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ δήμου ἐκκλησίας ἐγκεκριμέναι δὲν ἠδύναντο αὐτογνωμόνως οὔτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διαγράψαντος οὔτε ὑφ' ἑτέρου ἄρχοντος νὰ καταλυθῶσιν, ἀλλ' ἦτο πρὸς τοῦτο ἀνάγκη ὥςπερ ἐπὶ τῶν συμβολαίων νὰ συναινέσῃ καὶ ὁ ἕτερος τῶν συμβαλόντων, ὁ δῆμος.

Οὕτω δὴ θεωρουμένων τῶν νόμων τοῦ τῶν Ῥωμαίων δήμου ἑπόμενον εἶναι ὅτι καὶ τὰ plebiscita τὰ πρὸς τοὺς νόμους ἐκείνους ἀντιστοιχοῦντα ἐθεωροῦντο ὡς ὁρισμὸς τῶν εἰςφερόντων αὐτὰ προστατῶν τῆς πληθύος, οἵπερ εἶχον πρὸς τὴν κυροῦσαν τὰ ψηφίσματα ταῦτα πληθύν, ὡς οἱ τοὺς νόμους εἰςφέροντες ἄρχοντες τοῦ τῶν Ῥωμαίων δήμου πρὸς τὸν κυροῦντα αὐτοὺς δῆμον.

Ὁ Οὐαλέριος ἄρα νόμος καταστήσας τὰ plebiscita ἰσοδύναμα νόμοις ἀπέδωκε τοῖς εἰςφέρουσιν αὐτὰ προστάταις τῆς πληθύος δύναμιν ἀρχόντων τοῦ τῶν Ῥωμαίων δήμου. Τοιαύτην δὲ λαβόντες δύναμιν οἱ tribuni plebis δὲν ἠδύναντο ἔτι νὰ διαμένωσιν οἷοι ἦσαν τ. ἔ. μικρὸν διαφέροντες ἰδιωτῶν. Διότι τοιαύτη κατάστασις ἦτο αὐτόχρημα ἀνατροπὴ τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος. Λοιπὸν ἀναγκαῖον ἀπέβη νὰ ἐγκριθῶσιν οἱ εἰρημένοι προστάται τῆς πληθύος, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ οἱ ὑπουργοὶ αὐτῶν οἱ aediles καὶ οἱ Xviri stl. iudicandis, εἰς τοὺς ἄρχοντας τοῦ τῶν Ῥωμαίων δήμου. Τοῦτο ἐγένετο διὰ τοῦ β' Οὐαλερίου νόμου, οὗ ἡ ἑρμηνεία εἶναι τοῦ ἡμετέρου λόγου τὸ ὑποκείμενον.

Ὁ νόμος οὗτος ἔχει τὸν συνήθη ἀναλυτικὸν χαρακτῆρα τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων. Δὲν δηλοῖ δῆλα δὴ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ διὰ γενικοῦ ὁρισμοῦ, οἷον ut tr. pl. κ.τ.λ. magistratus p. R. sint, ἀλλ' ἀπονέμει τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος τὸ κυριώτατον τῶν δικαίων τῶν ἀρχόντων τοῦ τῶν Ρωμαίων δήμου, τὸ διακρῖνον αὐτοὺς τῶν ἄλλων πολιτῶν. Ἐνῷ δηλ. ἡ τοῦ ἰδιώτου αἰκία ἦτο ἰδιωτικὸν ἀδίκημα (delictum privatum), ἡ τοῦ ἄρχοντος αἰκία ἦτο ἀδίκημα εἰς αὐτὸ τὸ δημόσιον καὶ ὁ τοιούτῳ ἀδικήματι ἔνοχος ἐγίνετο reus maiestatis, καταδικασθεὶς δ' ἐζημιοῦτο ταῖς ἐσχάταις ζημίαις. Τοῦτο δύναται ἡ capitis et bonorum consecratio. Πρβλ. Fest. p. 318: homo sacer est quem populus immolavit ob maleficium. *Neque fas est eum immolari* sed qui occidit, parricidii non damnatur(1). Ὁ aedilis curulis A. Hostilius Mancinus meretrici *diem ad populum dixit*, quod e tabulato eius noctu lapide ictus esset (Gell. IV, 14)· οἱ δὲ τιμηταὶ τοῦ 169 π. Χ. ὑπήχθησαν perduellionis, διότι δὲν ἐνέδωκαν τῇ δημαρχικῇ ἐνστάσει, ἡ δὲ κρίσις ἐγένετο ἐπὶ τῆς λοχίτιδος ἐκκλησίας. Τὸ τίμημα τῆς δίκης ἦτο bonorum consecratio σὺν φυγῇ (Liv. XVIII, 16)· τ. ἔ. ἡ ἐσχάτη ἐν τοῖς τότε χρόνοις ποινή. Πρόδηλον δ' εἶναι ὅτι ἔνοχος τοιαύτης αἰκίας (noxae) δὲν ἦτο οὔτε ὁ μείζων ἄρχων, ὅςτις χρώμενος τῷ τοῦ κολάζειν δικαίῳ, ὅπερ εἶχεν, ἐκάκου τὸν ὑποδεέστερον, οὔτε ὁ ἰδιώτης, ὁσάκις ἀμυνόμενος ἐκάκου τὸν ἄρχοντα, ὅςτις οὐχὶ τῇ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ κοινῇ βίᾳ χρώμενος ἠδίκει αὐτόν· τοῦτο δεικνύει τὸ παρὰ Γελλίῳ (ἔ. ἀ.) διήγημα. Διὰ τοῦτο οἱ νομομαθεῖς δικαίως ἀπεφαίνοντο ὅτι ἡ προνομία αὕτη τοῦ ἄρχοντος πολὺ διαφέρει τῆς δημαρχικῆς ἀσυλίας.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ προειρημένη προνομία ἦτο τὸ διακριτικὸν τοῦ ἄρχοντος γνώρισμα, ἕπεται ὅτι πᾶς τις, ᾧ ἡ προνομία αὕτη κατὰ νόμον προςῆκεν, ἦτο αὐτῷ τῷ δικαίῳ ἄρχων. Ὁ Οὐαλέριος ἄρα νόμος ἀσφαλίσας κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον τούς τε δημάρχους καὶ τοὺς ἄλλους τῆς πληθύος ἐπιμελητὰς ἀπέδειξεν αὐτοὺς ἄρχοντας τοῦ τῶν Ρωμαίων δήμου.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ β' Οὐαλερίου νόμου, ἧς ἐπακολούθημα εἶναι τὸ ἐπὶ τῶν ὑπάτων τούτων ἀρξάμενον περὶ τὰ τῆς Συγκλήτου

(1) Τοὐναντίον ἡ δημαρχικὴ ἀσυλία ἐπέτρεπε τὴν αὐτοδικίαν.

δόγματα ἔθος. Ἔκτοτε δηλ. ταῦτα παρεδίδοντο τοῖς ἀγορανόμοις πρὸς φυλακὴν κατατιθέμενα εἰς τὸ τῆς Δήμητρος ἱερόν, οὗ ἐπίσκοποι ἦσαν οὗτοι. Liv. III, 55,13 : Institutum etiam ab isdem consulibus ut senatus consulta in aedem Cereris ad aediles plebis deferrentur. Οὐδὲν ἦτο τούτου εὐλογώτερον. Διότι ἀφ' οὗ οἱ aediles, οἱ τέως magistratus plebis ὄντες, οἵπερ κυρίως ἦσαν γραμματοφύλακες τῆς πληθύος, ἀπεδείχθησαν magistratus populi Romani, ἐγένοντο αὐτῷ τούτῳ καὶ τῆς ὅλης πόλεως γραμματοφύλακες. Εὐλόγως ἄρα παρεδίδοντο αὐτοῖς πρὸς φυλακὴν τά τε ἄλλα δημόσια γράμματα καὶ τὰ κυριώτατα τούτων τὰ Scta.

Ἐνταῦθα δύναταί τις εὐλόγως νὰ ἐρωτήσῃ τί βουλόμενοι οἱ τοὺς νόμους τούτους εἰςηγησάμενοι ὕπατοι, ἄνδρες πατρίκιοι καὶ εἰς οἴκους ἐπὶ πολιτικῇ σωφροσύνῃ διαπρεπεῖς ἀνήκοντες, μετὰ τοσαύτης ἐλευθεριότητος ἐπεδαψιλεύσαντο τῇ τε πληθύι καὶ τοῖς προστάταις αὐτῆς δικαιώματα, οἷα οὐδὲ νὰ ἐλπίσῃ θὰ ἐτόλμα αὕτη ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις· διατί δὲ ἡ σύγκλητος, ἡ τῶν πατρικίων ἀκρόπολις, δὲν ἐκίνησε πάντα λίθον, ὅπως κωλύσῃ τὴν κύρωσιν νόμων ἄρδην ἀλλοιούντων τὰ καθεστῶτα νόμιμα.

Ἡ λύσις τῆς ἀπορίας ταύτης κατέστη, μάλιστα διὰ τῶν περὶ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῶν χρόνων τούτων ζητήσεων τοῦ Mommsen, εὐχερεστάτη.

Ἡ ἐν τῇ πολιτείᾳ δηλαδὴ ὕπαρξις ἐκκλησίας πολιτῶν οὐ μόνον οὐδὲν μέρος μετεχούσης τῆς τῶν δημοσίων πραγμάτων διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀντιπολιτευομένης πρὸς τὰς νομίμους καὶ ἀνέκαθεν καθεστώσας τῆς πολιτείας ἐξουσίας, οἷα ἦσαν τὰ comitia plebis tributa, καὶ προστατῶν τοῦ συστήματος τούτου τῶν πολιτῶν οὐ μόνον οὐδεμίαν ἐπιτετραμμένων διοίκησιν, ἀλλὰ τοὐναντίον αὐτὸ τοῦτο ἐχόντων ἔργον τὸ κωλύειν καὶ ἀνακόπτειν τὴν τῆς πολιτείας διοίκησιν, ἁπλῶς δ' εἰπεῖν ἡ καθεστῶσα στάσις καὶ ἡ νόμιμος ἀνομία, ἦτο μὲν ἐπί τινα χρόνον ἀνεκτὴ ὡς ἀναγκαῖον κακὸν διὰ τὸν φόβον τῶν τῆς πραγματικῆς στάσεως δεινῶν, δὲν ἠδύνατο δ' ὅμως ἐπὶ μακρὸν νὰ διαμένῃ ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἀλλὰ θὰ ἐπέφερε βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς τὴν κατάλυσιν αὐτῆς. Ταύτην τὴν καταστροφὴν ἐζήτησαν οἱ προεστῶτες τῆς τῶν Ρ. πόλεως νὰ ἀποτρέψωσι καταστήσαντες τὴν δεκανδρίαν. Διὰ τῆς δεκανδρίας δηλ., ἧς ἐδύναντο νὰ

μετέχωσι καὶ ἄνδρες ἐκ τῆς πληθύος, καὶ τῆς διὰ γραπτῶν νόμων παγιώσεως τῶν κυριωτάτων ὁρισμῶν τοῦ πολιτικοῦ δικαίου τὸ τέως ἀναγκαῖον κακὸν ἡ δημαρχία, ἧς ἔργον ἦτο ἡ τῶν πληβηίων προστασία κατὰ τῆς τῶν πατρικίων ἀρχόντων αὐθαιρεσίας, ἀπέβαινε περιττή. Οὕτω κατελύθη ἥ τε δημαρχία σὺν ταῖς ὑπηρετούσαις αὐτῇ ἐξουσίαις καὶ τὸ πολιτικὸν αὐτῆς ὄργανον ἡ τοῦ πλήθους ἐκκλησία. Ἡ δεκανδρία ἔμελλε νὰ εἶναι εἰς τὸ ἑξῆς ὁ μόνιμος τοῦ Ρωμαϊκοῦ πολιτεύματος τύπος. Ἀλλ' ἡ αὐθαιρεσία τῆς β'. δεκανδρίας ἀπέδειξε τὸν τύπον τοῦτον τοῦ πολιτεύματος ὅλως ἀνάξιον τῶν προςδοκιῶν τῶν καταστησάντων αὐτόν, ἡ δὲ δημαρχικὴ ἐξουσία ἡ συνέχουσα τοὺς ἄρχοντας ἀκολασταίνοντας ἀπέβη πάλιν ποθητή. Διὸ κατελύθη μὲν ἡ δεκανδρία, ἀποκατεστάθη δὲ πάλιν τὸ πολίτευμα, ἅμα δὲ ἐζητήθη ἕτερος τρόπος ἀπαλλαγῆς τῆς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δηλωθείσης πολιτικῆς ἀκαταστασίας, ἧς ἕνεκα εἶχε κατασταθῇ ἡ δεκανδρία. Τοιοῦτος δὲ τρόπος εὑρέθη ἡ εἰς τὴν πολιτείαν παραδοχὴ τῶν τέως ἐναντιουμένων τῇ πολιτείᾳ ἐκείνων συστημάτων, τῶν φυλετικῶν τῆς πληθύος ἐκκλησιῶν καὶ τῆς δημαρχίας. Οὕτω τὰ συστήματα ταῦτα ἔμελλον ἀποβαλόντα ὃν τέως εἶχον ἀντιπολιτευτικὸν χαρακτῆρα νὰ μεταβληθῶσιν ἐξ ὀργάνων διαλύσεως εἰς ὄργανα συντηρήσεως ἅμα καὶ ἀναπτύξεως τῆς πολιτικῆς διοικήσεως. Ἔπειτα διὰ τῆς εἰς τοὺς ἄρχοντας κατατάξεως τῶν τῆς πληθύος προστατῶν ἐπεξετείνετο καὶ ἐπὶ τούτους ἡ συναρχία (collegium), τ. ἔ. ἡ ἐξουσία ἣν εἶχε πᾶς μείζων ἄρχων τοῦ ἀναστέλλειν τὰς τοῦ συνάρχοντος ἐπιβολὰς *ἐνιστάμενος* αὐταῖς. Οὕτω δὲ πᾶσα δημαρχικὴ παρεκτροπὴ ἐκωλύετο ὑφ' ἑτέρου δημάρχου.

Τὸ δεύτερον τοῦτο πείραμα, ἀφοῦ μάλιστα διὰ τῶν Λικινίων νόμων πᾶσα διχονοίας ἀφορμὴ τῶν δύο πολιτικῶν συστημάτων (πατρικίων καὶ πληθύος) ἐξέλιπεν, ἐπέτυχε πληρέστατα τοῦ σκοποῦ. Ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἡ δημαρχία ἦτο κανονικῶς χρησιμώτατον τῇ τῶν Ρωμαίων συγκλήτῳ ὄργανον ἔνθεν μὲν πρὸς περιορισμὸν τῆς τῶν ἀρχόντων ἀκολασίας, ἔνθεν δὲ πρὸς διόρθωσιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῇ πολιτικῇ διοικήσει ἡμαρτημένως ἢ ἐλλιπῶς ἐχόντων. Ἡ δημαρχία ἦτο ἡ πρώτη βαθμὶς τῆς πολιτικῆς κλίμακος, δι' ἧς ἐγίνετο ἡ ἐπὶ τὰ ὕπατα τῶν ἀξιωμάτων ἀνάβασις. Διὰ ταύτης οἱ πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι εὐφυῶς ἔχοντες τῶν νέων ἐγίνοντο γνώριμοι καὶ

ἀσπαστοὶ τοῖς πολίταις σῴζοντες μὲν τά τε δίκαια ἑκάστου τῶν πολιτῶν καὶ τὰ τῆς ὅλης πόλεως συμφέροντα ἀπὸ πάσης τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἰδιωτῶν παρανομίας,παρέχοντες δὲ τὴν ἑαυτῶν ἐξουσίαν ὑπηρετικήν, ὁσάκις ἡ σύγκλητος, ἥτις ἐν τοῖς παλαιοτέροις χρόνοις μετὰ συνέσεως καὶ δικαιοσύνης ἐκυβέρνα τὴν πόλιν, ἔχρῃζε ταύτης.

Ἡ πολιτεία αὕτη ἐπὶ δύο αἰῶνας διαρκέσασα ἀνήγαγε τὴν Ρώμην εἰς βαθμίδα πολιτικοῦ μεγαλείου, εἰς ἣν οὐδὲν τῶν τῆς ἀρχαιότητος ἐθνῶν ἀνῆλθεν. Ὕστερον δ' ὅμως τῆς μὲν ἀριστοκρατίας κατ' ὀλίγον εἰς πλεονέκτιν καὶ ἄπληστον ὀλιγαρχίαν μεταπεσούσης, τοῦ δὲ πλήθους εἰς πολιτικὸν ὄχλον ἀλητῶν καὶ ἀνεστίων, τῆς δὲ πόλεως διαιρεθείσης εἰς δύο πολεμιώτατα ἀλλήλοις στρατόπεδα, τότε καὶ ἡ δημαρχία ἀνέλαβε τὸν παλαιὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, οἱ δὲ διὰ ταύτης θηρεύοντες πολιτικὴν δύναμιν ἦσαν ἠναγκασμένοι, ἵνα ὦσιν ἀσμενιστοὶ τῷ πλήθει, σκοπὸν τῆς ἑαυτῶν πολιτείας νὰ ἔχωσι τὴν ἀνατροπὴν τῆς διοικούσης τὴν πόλιν ὀλιγαρχίας. Οὕτω δὴ παρὰ τὸ σωτήριον τῶν προγόνων ἔθος ἐμελέτων οἱ ἑκάστοτε δημαρχοῦντες καὶ ἐπετέλουν ἀποτόμους πολιτικὰς μεταρρυθμίσεις, δι' ὧν διέσειον μὲν τὸ τῆς συγκλήτου καὶ τῆς ἀριστοκρατίας κράτος, ὑπέσκαπτον δὲ ὅμως ἐν ταὐτῷ τὰ θεμέλια τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος καὶ παρεσκεύαζον διὰ τῆς ὀχλοκρατίας τὴν μοναρχίαν, εἰς ἣν μετὰ μακρὰν καὶ ὀδυνηρὰν ἀγωνίαν μετέστη ἡ τῶν Ρωμαίων πολιτεία.

Οὕτως ἡ δημαρχία, ἥτις ἐπὶ μακρὸν ὑπῆρξεν ἡ κρηπὶς τῆς ἐλευθερίας, ἐγένετο ὕστερον τὸ βάθρον, ἐφ' οὗ ἱδρύθη ἡ μοναρχία, τοῖς δὲ δεσπόταις τῆς τῶν Ρωμαίων ἀρχῆς τὴν δικαιολογίαν πάσης αὐθαιρέτου πράξεως παρεῖχεν ἔνθεν μὲν ἡ στρατιωτικὴ ἀρχή, τὸ imperium militare, ἔνθεν δὲ ἡ tribunicia potestas.

Β'.

Περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πρώτου τῶν Ρωμαίων δικτάτωρος μαρτυρεῖ ὁ Λίουϊος τάδε: Consulares legere, sic lex iubebat de dictatore creando lata. Τοῦ χωρίου τούτου εἰσὶ δύο ἑρμηνεῖαι δυναταί. Δύναται δηλ. τὸ Consulares νὰ ληφθῇ κατ' ὀνομαστικήν,ὅτε ὁ νοῦς τοῦ χωρίου ἔσται: Οἱ ὑπατικοὶ ἐξελέξαντο τὸν α' δικτάτωρα· οὕτως ἐκέλευεν ὁ καταστατικὸς τοῦ δ. νόμος. Τὴν ἑρμηνείαν ταύτην

προὔτεινε μὲν ὁ παλαιὸς τοῦ Λιουίου ἐξηγητὴς Drakenborch, ἠσπάσατο δὲ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὁ πολὺς Madvig(1). Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ἐν μὲν τοῖς παλαιοτάτοις χρόνοις οἱ μὲν ὑπατικοὶ συνερχόμενοι καθίστασαν τὸν δικτάτωρα, ὁ δὲ ἕτερος τῶν ὑπάτων ἀνηγόρευεν ἔπειτα αὐτὸν κατὰ τοὺς νενομισμένους τύπους (oriens nocte silentio dictatorem dicebat)(2). Ἐν τοῖς ὕστερον δὲ ὅμως χρόνοις, ἐπιφέρει ὁ Madvig, καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 249 π. Χ. ὅτε μετὰ 50ετῆ διακοπὴν τῆς πολεμικῆς δικτατωρίας ἠναγκάσθησαν αὖθις οἱ Ρωμαῖοι νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν τοῦ πολέμου διοίκησιν δικτάτωρι, οἱ ὕπατοι ἑρμηνεύοντες τὸ τυπικὸν δικαίωμα, ὅπερ εἶχον, τοῦ ἀναγορεύειν τὸν δικτάτωρα, ὡς πραγματικὸν δικαίωμα τοῦ καθιστάναι ὃν αὐτοὶ ἐβούλοντο, ἀπεδείκνυον αὐτοὶ αὐθαιρέτως, πολλάκις δὲ καὶ παρὰ τὴν γνώμην τῆς Συγκλήτου, τὸν δικτάτωρα. Οὕτως αὐτῷ τῷ προειρημένῳ ἔτει 249 ὁ περὶ Δρέπανον καταναυμαχηθεὶς ὕπατος Π. Κλαύδιος Πούλχερ ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς συγκλήτου νὰ καταστήσῃ δικτάτωρα ἀπέδειξε τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ Κλαύδιον Γλυκίαν.

Τὴν τοῦ Madvig γνώμην ἐπεχείρησε διὰ πολλῶν νὰ ἀνασκευάσῃ ὁ P. Willems ἐν τέλει τοῦ β' τόμου τοῦ περὶ τῆς τῶν Ρωμαίων Συγκλήτου συγγράμματος αὐτοῦ. Τοῖς τοῦ εἰρημένου συγγραφέως ἐπιχειρήμασι προστίθεμεν ἡμεῖς τάδε·

1ον ὅτι ἂν ἡ ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἐκλογὴ τοῦ δικτάτωρος ἦτο κατάχρησις τυπικοῦ δικαιώματος, ἡ κατάχρησις αὕτη ἦτο πάντως πολὺ παλαιοτέρα τοῦ 249 π. Χ., διότι ἤδη ἐν ἔτει 356 π. Χ. (τ. ἔ. 155 ἔτη πρὸ τοῦ 249) ἀποδεικνύεται παρὰ τὴν τῶν πατρικίων γνώμην δικτάτωρ de plebe ὁ Γ. Μάρκιος Ρούτιλος, εἶναι δὲ ἀπίθανον ὅτι οἱ ἐν τῇ Συγκλήτῳ ὑπατικοί, πατρίκιοι ἔτι τότε οἱ πλεῖστοι ὄντες, θὰ ἐπέτρεπον τὴν ἀπόλυτον ἀρχὴν ἑνὶ τῶν ἐκ τῆς πληθύος, ἀφ' οὗ μάλιστα ὑπῆρχον ἐν τοῖς πατρικίοις ἱκανοὶ ἄνδρες πρὸς τὴν διοίκησιν πολέμων ἐπιτηδειότατοι.

2ον. Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Λιουίου λεγομένων συνάγομεν ὅτι εἴτε ἐπὶ τῶν τούτου χρόνων, εἴτε ἐπὶ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐγράφησαν αἱ παλαιότεραι χρονογραφίαι, ἐξ ὧν ὁ Λίουϊος ἤντλησε τὰ ἑαυτοῦ, περιεφέρετο νόμος τὰ τῆς καταστάσεως τοῦ δικτάτωρος διατάττων. Συμ-

(1) d. V. u. W. d. R. St. I, 488 κ. ἑ.
(2) Liv. VII, 23, 15.

φώνως τούτῳ τῷ νόμῳ ἱστορεῖ ὁ Λίουϊος ὅτι Consulares legere. Λοιπὸν ἂν ἡ φράσις αὕτη σημαίνῃ, ὡς οἱ περὶ τὸν Madvig ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι οἱ ὑπατικοὶ κατέστησαν τὸν δικτάτωρα, ὁ τρόπος οὗτος τῆς τοῦ δ. καταστάσεως ἐκρίνετο ἐν οἷς ἔτι χρόνοις ἔγραψαν οἱ πρῶτοι χρονογράφοι, τ. ἔ. πολὺ μετὰ τὸ 249 π. Χ. ὁ μόνος νόμιμος. Πῶς λοιπόν, κοθ' ἃ ὁ μὲν Madvig ὁμολογεῖ, ἤδη ἀπὸ τοῦ 249 π. Χ., καθ' ἃ δὲ ἡμεῖς ἀνωτέρω ἐδείξαμεν, ἤδη ἀπὸ τοῦ 356 π. Χ. οἱ ὕπατοι, οὐδενὸς ἀντιλέγοντος, ἀπεδείκνυον αὐτοὶ ὃν ἐβούλοντο δικτάτωρα;

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται ὅτι ἡ τῶν περι τὸν Madvig ἑρμηνεία τοῦ προκειμένου χωρίου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκριθῇ.

Κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν τῶν τοῦ χωρίου τούτου δυνατῶν ἑρμηνειῶν, ἣν καὶ ὁ Mommsen προαιρεῖται, τὸ Consulares εἶναι ἀντικείμενον τοῦ legere, τὸ δὲ ὅλον χωρίον νοητέον ὧδε : ὑπατικοὺς ἐξελέξαντο, τ. ἔ. ὅτε δικτάτωρ καὶ ὁ ἵππαρχος αὐτοῦ κατεστάθησαν ἐκ τῶν ὑπατικῶν, ὥςπερ ὁ νόμος ἐκέλευε. Πρὸς τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ἀντίκεινται πολλὰ ἱστορικὰ παραδείγματα δικτατώρων, ἔτι δὲ πλείονα ἱππάρχων οὔπω ὑπατευκότων. Τοῦτο ὁμολογοῦσι καὶ οἱ περὶ τὸν Mommsen, διὸ καὶ ἀπορρίπτουσι τὴν περὶ τοῦ εἰρημένου νόμου μαρτυρίαν τοῦ Λιουΐου. Ἀλλ', ἂν οὕτως ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, πῶς ἐπλάσθη ἡ περὶ τοιούτου νόμου φήμη, ἣν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα διέψευδον ; Ἔπειτα διατί ὁ Λίουιος εὐθὺς κατωτέρω ἀποδοκιμάζων τὴν γνώμην ἑτέρων ἱστορικῶν, καθ' οὓς οὐχὶ ὁ Λάρκιος, ἀλλ' ὁ Μ. Οὐαλέριος, ἀνὴρ οὔπω ὑπατευκώς, ἐγένετο ὁ πρῶτος δικτάτωρ, δὲν ἀπορρίπτει αὐτὴν ἁπλῶς ὡς ἀντικειμένην τῷ νόμῳ, ἀλλ' εὑρίσκει αὐτὴν ἧττον πιθανήν, διότι, λέγει, *παράδοξον* φαίνεται πῶς ἀπεδείχθη δικτάτωρ, τ. ἔ. εὐθύντωρ καὶ ἐπιστάτης τῶν ὑπάτων ἀνὴρ οὔπω ὑπατευκώς. Ταῦτα φαίνονται ἡμῖν ὄντως *παραδοξότατα* λεγόμενα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ὅςπερ μικρῷ πρόςθεν εἶπε ῥητῶς καὶ κατηγορηματικῶς ὅτι «ὑπατικοὺς ἐξελέξαντο ὥςπερ ὁ νόμος, ὁ τότε κυρωθείς, ἐκέλευε».

Διὰ τοὺς εἰρημένους λόγους οὐδὲ ταύτην τὴν ἑρμηνείαν δυνάμεθα νὰ ἐγκρίνωμεν. Ἐπειδὴ δὲ ἄλλη ἑρμηνεία δὲν εἶναι δυνατή, προφανὲς εἶναι ὅτι τὸ χωρίον δὲν εἶναι ἡμῖν ὑγιῶς παραδεδομένον, ἀλλὰ χρῄζει διορθώσεως ἤ, ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ὀρθοτέρας ἀναγνώσεως.

Νομίζομεν δηλ. ὅτι ὁ Λίουϊος ἔγραψεν οὐχὶ Consulares, ἀλλὰ Consules, τοῦτο δὲ μεταγραφέν, ὡς ἔθος, cos. ἀνεγνώσθη ὕστερον

κακῶς consulares ἀντὶ consules. Τοῦ παραναγνώσματος δὲ τούτου αἴτιον νομίζομεν ὅτι ὁ οὕτως ἀναγνοὺς ἐξελάμβανε τὸ *cos* ἀντικείμενον τοῦ legere· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἑρμηνεία «τοὺς ὑπάτους ἐξελέξαντο (δικτάτωρα καὶ ἵππαρχον)» ἦτο ἀδύνατος, ἀνέγνω κατ᾽ ἀνάγκην consulares, ὅπερ μόνον παρεῖχε δυνατήν τινα τοῦ χωρίου ἑρμηνείαν. Ἡ συνοπτικὴ γραφὴ *cos*. ἀνεγνώσθη καὶ ἀλλαχοῦ κακῶς consularis (Ἰδ. Drakenborch ἐνταῦθα § 6 καὶ εἰς ἐπιτ. 58 καὶ 155).

Οὕτω διωρθωμένον τὸ χωρίον οὐδὲν ἄλλο ἱστορεῖ ἢ ὅ,τι ἐν ἱστορικοῖς χρόνοις ἀεὶ ἐγίνετο τ. ἔ. ὅτι «οἱ ὕπατοι κατέστησαν τὸν α´ δικτάτωρα, ὥςπερ ὁ νόμος ἐκέλευε» καὶ ὥςπερ, ἐπιφέρομεν ἡμεῖς, καὶ ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἀεὶ ἐγίνετο.

Πρὸς ταῦτα δύναταί τις νὰ ἀντιτάξῃ ὅτι οὐχὶ οἱ ὕπατοι, ἀλλ᾽ ὁ ἕτερος τῶν ὑπάτων ἀπεδείκνυε τὸν δικτάτωρα. Τοῦτο ἀληθεύει, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἡ τοῦ δικτάτωρος κατάστασις ἐγίνετο συνήθως ἀπὸ κοινῆς γνώμης ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τούτων, ὁ Λιούϊος ἠδύνατο κάλλιστα νὰ εἴπῃ consules ἀντὶ consul, ὅπερ καὶ εἶπεν ἀσφαλῶς ἀλλαχοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος τὸν λόγον ποιούμενος. Οὕτως IX. 7, 13: Consules . . . nihil pro magistratu agere, nisi quod expressum Scto est ut dictatorem dicerent . . . Q. Fabium Ambustum dixerunt — VIII, 17, 3: dictator ab consulibus ex auctoritate senatus dictus κ.τ.λ.»

Γ´.

Μέχρι τινὸς χρόνου ὁ μέγιστος ἱεροφάντης (Pontifex maximus) ἀπεδείκνυτο ἐν Ρώμῃ ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ τῶν ἱεροφαντῶν συλλόγου. Ὕστερον δ᾽ ὅμως ἐκυρώθη νόμος, καθ᾽ ὃν ὁ δῆμος κατὰ φυλὰς ἐκκλησιάζων ἔμελλεν ἑκάστοτε νὰ ἀποδεικνύῃ ἐκ τῶν καθεστώτων ἱεροφαντῶν τὸν μέγιστον ἱεροφάντην. Πότε ὁ νόμος οὗτος ἐκυρώθη; Περὶ τούτου πολλαὶ προηνέχθησαν εἰκασίαι, ἃς περιττὸν κρίνομεν νὰ μνημονεύσωμεν, ὁπότε ὑπάρχει παλαιοῦ συγγραφέως χωρίον, ἐξ οὗ σαφῶς καὶ ἀσφαλῶς συνάγεται ὁ ζητούμενος χρόνος. Εἶναι δὲ τὸ χωρίον τοῦτο τὸ ἐν βιβλίῳ XXV κεφ. 5 τοῦ Λιουίου, ἔνθα λέγεται ὅτι ἐν ἔτει 212 π. Χ. ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ δήμου Ρ. Μ. ὁ Π. Λικίνιος Κράσσος, ὅςτις aedilitatem curulem petiturus erat. Ἐπιφέρει δὲ

ὁ Λίουϊος ὅτι ante hunc intra CXX annos nemo praeter P. Cornelium Calussam p. m. creatus erat, qui sella curuli non sedisset.

Τίς εἶνε ἡ ἐποχή, ἐξ ἧς ὁρμώμενος ὁ Λίουϊος ἀριθμεῖ μέχρι τοῦ 212 π. Χ. ἔτη 120; Οὐχὶ βεβαίως ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τοῦ Π. Κορνηλίου Καλούσσου. Διότι, ἂν ταύτην ἐνόει, θὰ ἔλεγεν ἁπλῶς ante hunc intra CXX annos παραλείπων τὸ praeter κ.τ.λ. Ὡς δὲ νῦν ἔχει τὸ χωρίον, εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ τοῦ Π. Κορνηλίου ἐκείνου ἐκλογὴ πίπτει ἐν ἑτέρῳ τινὶ σημείῳ, οὐχὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος. Παρὰ ταύτην δ' ὅμως οὐδεμία ἄλλη ἐποχὴ εἶναι νοητὴ ἢ ἡ πρώτη ὑπὸ τοῦ δήμου κατάστασις τοῦ μεγίστου τῶν ἱεροφαντῶν. Ὁ νοῦς ἄρα τοῦ χωρίου εἶναι ὅτι «ἐξ οὗ τὸ πρῶτον ἡ ἀρχιερωσύνη αὕτη ἐγίνετο χειροτονητὴ μέχρι τοῦ 212 π. Χ., τ. ἔ. ἐν 120 ἔτεσιν, ἅπαξ μόνον ἦτο ᾑρημένος μέγιστος ἱεροφάντης qui sella curuli non sedisset». Ἐντεῦθεν συνάγομεν ὅτι ἡ πρώτη τοῦ P. M. χειροτονία ἐγένετο τῷ 332 π. Χ. Ὅτι δὲ ὁ Λίουϊος ἐν τῇ πρώτῃ δεκάδι, ἔνθα ὁ περὶ τῶν ἐν ἔτει 332 γενομένων λόγος ἀνήκει, οὐδεμίαν περὶ τοῦ πράγματος ποιεῖται μνείαν οὐδὲν θαυμαστόν. Μήπως ἐμνήσθη ἄλλων ὡςαύτως σπουδαίων ἢ καὶ σπουδαιοτέρων πραγμάτων ἐνταῦθα ἀνηκόντων, οἷον τοῦ Ὀουινίου νόμου;

Εἶναι δὲ ἡ χρονικὴ περίοδος, ἐν ᾗ κατὰ τὰ εἰρημένα πίπτει ἡ πρώτη τοῦ μεγίστου ἱεροφάντου ὑπὸ τοῦ δήμου κατάστασις, περίοδος ἀκμαιοτάτης νομοθετικῆς ἐνεργείας. Οὕτως ἐν ἔτει 342 ἐκυρώθησαν αἱ leges Genuciae, 339 αἱ leges Publiliae, 338, καθ' ἃ πιθανῶς εἰκάζει ὁ Willems, ἡ l. Maenia, τέλος δὲ τῷ 300 ἡ l. Ogulnia. Οἱ νόμοι οὗτοι ἔτεινον πάντες εἰς τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐπικράτησιν τοῦ τῶν πληβηίων καλουμένων συστήματος, οἱ μὲν τούτων ἀφαιροῦντες τοὺς πατρικίους ἃς εἶχον τέως προνομίας, οἱ δὲ καθιστάντες πάσας τὰς ἀρχὰς καὶ πάντα τὰ πολιτικὰ ἀξιώματα χειροτονητά, τουτέστι ποιοῦντες κυρίους τούτων τοὺς πληβηίους, οἵτινες ἐν ταῖς τοῦ δήμου ἐκκλησίαις ἐπεκράτουν τῷ πλήθει. Οὐδὲν λοιπὸν ἔχει τὸ παράδοξον ἡ ἐν τοιούτοις χρόνοις κύρωσις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμου.

Δ'.

Ἐν σελ. 434 τοῦ α'. τόμου τῆς περὶ Ῥωμαίων πολιτείας συγγραφῆς αὐτοῦ ὑποσημειοῦται ὁ πολὺς Madvig τάδε: «Παράδοξον ὅτι ὁ Κικέρων [Verr. V § 36](1) μνημονεύων τοὺς ἀγῶνας, οὓς ἔμελλεν ἀγορανομῶν τὴν ἐπιδίφριον ἀγορανομίαν νὰ ἀγωνοθετήσῃ, παραλείπει τὰ *Μεγαλήσια*. Μήπως τὰ τῆς προεδρίας τῶν ἀγώνων τούτων δὲν ἦσαν σταθερῶς κεκανονισμένα;». Ἡ ἀληθὴς τοῦ προβλήματος λύσις εἶναι ὅτι τὰ μὲν Ῥωμαῖα, ludos Romanos, διεκόσμουν κοινῇ ἀμφότεροι οἱ aediles curules, τῶν δὲ ἄλλων ἀγορανομικῶν ἀγώνων, ὁ μὲν τὰ Cerealia καὶ Floralia, ὅπερ ἐποίησε τότε ὁ Κικέρων (ἐ. ἀ.), ὁ δὲ τὰ Μεγαλήσια, ἅπερ ἔχρῃζον καὶ ἐπιμελείας καὶ δαπάνης τοὐλάχιστον τοσαύτης, ὅσης τά τε Cerealia καὶ τὰ Floralia ὁμοῦ, ἄλλως τε καὶ διότι ἦσαν αὐτοῖς προσηρτημένοι καὶ σκηνικοὶ ἀγῶνες. Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει δεικνύει ὅπερ λέγει ὁ Κάσσιος Δίων (ΛΖ'. 8) περὶ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος σὺν τῷ Μ. Βίβλῳ τὴν αὐτὴν ἀγορανομήσαντος ἀγορανομίαν: «τὰ Ῥωμαῖα καὶ τὰ Μεγαλήσια πολυτελέστατα ἐποίησε . . . ἐγένετο μὲν γὰρ τῶν δαπανηθέντων ἐς αὐτὰ τὰ μὲν κοινῇ πρὸς τὸν συνάρχοντα Μ. Βίβουλον, τὰ δὲ καὶ ἰδίᾳ». Ἐνταῦθα μνημονεύονται παρὰ τὰ Ῥωμαῖα μόνα τὰ Μεγαλήσια, ἅπερ δὴ παραλείπονται ἐν τῷ Κικερωνείῳ χωρίῳ. Ταῦτα λοιπὸν ἐπετέλεσε τότε ὁ τοῦ Κικέρωνος συνάρχων, ὡς ὕστερον ὁ Καῖσαρ. Εἰς ταῦτα δὲ ἀναφέρονται τὰ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος *ἰδίᾳ* δαπανηθέντα· τὰ δὲ *κοινῇ πρὸς τὸν συνάρχοντα* εἰς τὰ Ῥωμαῖα. Τὰ δὲ Cerealia καὶ Floralia ἐποίησεν ὁ Μ. Βίβλος, ὥςπερ τότε ὁ Κικέρων.

Ὅτι ἡ ἐν τῷ Κικερωνείῳ χωρίῳ παράλειψις δὲν εἶναι τυχαία δεικνύει τὸ ἐν τῷ pro Murena § 40 λεγόμενον: *trinos* ludos (=Romanos, Cerealia, Floralia) aedilis feceram.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΑΣΗΣ

(1) mihi ludos ... Cereri Libero Liberaeque faciundos (=Cerealia), mihi Floram matrem ludorum celebritate placandam (=Floralia), mihi ludos antiquissimos, qui primi Romani appellati sunt. . . esse faciundos.

ΠΕΡΙ ΤΟΝΙΚΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ

ΕΝ Τῌ͂ ΝΕΩΤΕΡᾼ͂ ΕΛΛΗΝΙΚῌ͂

Τὰ κατὰ τὸν τονισμὸν τῶν λέξεων καὶ τύπων τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς ὁμοιάζουσι μὲν καθόλου εἰπεῖν τοῖς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ἤτοι τὸ μέγιστον μέρος τῶν σῳζομένων λέξεων καὶ τύπων διὰ τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον παράδοσιν καὶ χρῆσιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τονίζονται σήμερον ὅπως καὶ τὸ πάλαι, διαφέρουσι δ' ὅμως ἔν τισιν. Πότε ἤρχισαν νὰ συμβαίνωσιν αἱ μεταβολαὶ αὗται, εἶναι δύσκολον νὰ ὁρισθῇ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον. Πάντως ὅμως κατέστησαν κατὰ τὸ μέγιστον μέρος δυναταί, ἀφ' οὗ χρόνου ἐξέλιπεν ἡ διάφορος ποσότης τῶν φωνηέντων, ἤτοι κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ Χριστὸν αἰῶνας (1). Εἶναι δηλονότι πασίγνωστον, ὅτι ἡ ποσότης τῆς τελικῆς συλλαβῆς ἐκανόνιζε τὸ πάλαι πολλαχῶς τὸν τονισμὸν πολλῶν λέξεων καὶ τύπων, π. χ. ὁ ἄγγελος τοῦ ἀγγέλου, οἱ ἄγγελοι τῶν ἀγγέλων, ὁ ξύλινος ἡ ξυλίνη κ.τ.τ. κ.τ.τ. Ἀλλ' ἀφοῦ πᾶσα διαστολὴ μακρῶν καὶ βραχέων ἐξηφανίσθη καὶ δὴ πᾶσα αἰτία τῆς τοιαύτης ποικιλίας τοῦ τόνου ἤρθη, ἦτο ἆρά γε ἀναγκαῖον νὰ ἐξακολουθῇ ἀδιαλείπτως ἀσύγχυτος ἡ ποικιλία αὕτη καὶ πρὸς τούτοις νὰ δημιουργῶνται καὶ νέαι λέξεις καὶ τύποι μετὰ διττοῦ τονισμοῦ κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον; Ναὶ μὲν πολλάκις παρατηρεῖται ὅτι, καὶ ἀφοῦ ἐκλίπῃ ὅλως ἡ αἰτία, ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς, τοῦτο δ' ὅμως τότε μόνον νοεῖ τις ὅτι δύναται νὰ συμβαίνῃ κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον πάντοτε ἀνεξαιρέτως, ὅταν μηδεμία ἐμφανίζηται ἀντιδρῶσα δύναμις, ὅπερ δὲν συμβαίνει ἐν τούτοις. Ἐπειδή, ἂν καὶ ὁμολογουμένως ἡ σεβασμία παράδοσις χιλιετηρίδων ὅλων φαίνεται ἱκανῶς ἰσχυρὰ ν' ἀντέχῃ εἰς παντοειδεῖς νεωτεριστικὰς τάσεις καὶ πειρασμούς, οὐχ

(1) Περὶ τῶν παθημάτων τῶν φωνηέντων μετὰ τὸν ἐξαφανισμὸν τῆς διαφόρου ποσότητος αὐτῶν καὶ περὶ τῶν φωνητικῶν νόμων, οἵτινες μετὰ ταῦτα ὤφειλον νὰ ἐπικρατήσωσι, διέλαβον ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Kuhn Τ. Λ'. σελ. 357 κἑξ.

ἧττον ὑπάρχει ἐν αὐτῇ τῇ φύσει παντὸς ἀνθρωπίνου ἔργου καὶ δὴ καὶ τῆς γλώσσης ἡ ἀνέλιξις καὶ ἀνάπτυξις τῶν πρώην ἀσθενῶν στοιχείων καὶ ἡ παρακμὴ καὶ κατάπτωσις τῶν πρότερον ἰσχυρῶν. Καὶ διὰ τῶν δύο τούτων φυσικῶν ἰδιοτήτων ὡς εἰπεῖν παντὸς πράγματος, τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς παρακμῆς, ἐκτελεῖται ἡ μεταβολὴ καὶ ἀνακαίνισις πάντων.

Πάντες π. χ. θά μοι ὁμολογήσωσιν, ὅτι ἐφ' ὅσον κατὰ τὸν ἀρχαιότατον τρόπον ἀπηγγέλλετο ἀσυναιρέτως *τάων ἀλλάων*, *τάων φιλάων* κτλ., ἦτο ἀδύνατον νὰ τονισθῶσι ταῦτα ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης, ἤτοι *ἄλλαων*, *φίλαων*. Ὅτε δ' ὅμως διὰ συναιρέσεως συνεπιλήθησαν εἰς *ἀλλᾶν*, *φιλᾶν* Δωρικῶς, καὶ **ἀλλῶν*, **φιλῶν* Ἀττικῶς, ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ καὶ ἡ γένεσις τύπων θηλυκῶν, οἷον *ἄλλων*, *φίλων* οὐδαμῶς πλέον ἐκωλύετο, διὰ ταῦτα καὶ ἐγένετο. Ὁμοίως λέγομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὴν ἱερὰν παράδοσιν *οἱ γυναῖκες τῶ(ν) γυναικῶ(ν)*, *οἱ ἄνδρες τῶν ἀνδρῶ(ν)*, *ὁ ἄνδρας τ'(οῦ) ἀνδροῦς*, *οἱ μέλισσες τῶ(ν) μελισσῶ(ν)*, *ὁ ἄνθρωπος τ'(οῦ) ἀνθρώπου* κτλ., ἀλλ' ὅμως παρὰ ταῦτα καὶ *τῆς θάλασσας*, *τῆς χάλαζας*, *τοῦ παράδεισου* (πρβλ. Passow Διστιχ. 877 «*'ς τὴν πόρτα τοῦ παράδεισου εἶν' ὁ κριτὴς καὶ κρίνει*») *ἤρχομουν*, κτλ. Ὥστε ἐν ἄλλοις μὲν φυλάττομεν τὴν παράδοσιν, ἐν ἄλλοις δὲ μετεβάλομεν αὐτήν.

Αὐτόδηλον δ' εἶναι ὅτι, ἵνα δυνηθῶμεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν τὰς διαφορὰς ταύτας, ἀνάγκη κατὰ πρῶτον ν' ἀνεύρωμεν καὶ μάθωμεν τίνες καὶ πόσαι εἶναι, ὅπως ἐν γνώσει παντός, εἰ δυνατόν, τοῦ ὑλικοῦ ἐπιχειρήσωμεν τῇ ἑρμηνείᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἁρπάζωμεν ἕκαστον χωρὶς φαινόμενον καὶ διασπῶμεν τὰ φύσει συνεχόμενα. Ἀλλ' ὅσον τοῦτο εἶναι αὐτόδηλον καὶ κατ' ἀρχὴν εὐπαράδεκτον ἐν τῇ θεωρίᾳ, τοσοῦτον χαλεπὸν ἢ μᾶλλον ἀνέφικτον ὅλως εἶναι ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, τοὐλάχιστον ἐν τῷ παρόντι. Ἐπειδὴ οὐδεὶς ἡμῶν δύναται νὰ διισχυρισθῇ, ὅτι ἠξεύρει ἀκριβῶς πῶς τονίζονται πᾶσαι αἱ λέξεις ἐν πάσῃ ἑλληνικῇ γῇ. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν ἡ ἔρευνα θὰ περιορισθῇ ἐν τῷ γνωστῷ ἡμῖν πολλοστῷ μέρει τῆς λαλουμένης Ἑλληνικῆς καὶ τούτου μόνου τὴν ἑρμηνείαν θὰ θηρεύσωμεν κατ' ἀρχάς. Ὅτι κατὰ τὴν μερικὴν ταύτην ἔρευναν θὰ συμβῶσιν ἡμῖν καὶ ἀνθρώπινά τινα, οὐδεὶς βεβαίως θὰ εὕρῃ παράδοξον, οὐδὲ θὰ θελήσῃ, ἂν θέλῃ νὰ εἶναι δίκαιος καὶ ἐπιεικής, νὰ καταδικάσῃ καθ' ὁλοκληρίαν πᾶσαν τὴν ἔρευναν.

Πασῶν δὲ τῶν τονικῶν μεταβολῶν καὶ διαφορῶν τούτων αἱ αἰτίαι εἶναι διτταί, ἤτοι *πᾶσα μεταβολὴ ἐν τῷ τονισμῷ ὀφείλει νὰ ἔχῃ αἰτίαν ἢ τὴν ἀναλογίαν ἢ τὴν φωνητικήν*. Ἵνα δὲ κατανοηθῇ δεόντως τί σημαίνει ἡ ἀναλογία ἐν τούτοις ὡς αἰτία τῶν τονικῶν μεταβολῶν, ἀνάγκη μικρᾶς παρεκβάσεως. Πᾶσα μεταβολὴ ἐν τῷ λόγῳ ἡμῶν, τῷ γραπτῷ καὶ τῷ προφορικῷ, προϋποθέτει μεταβολήν τινα ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ἐνταῦθα κεῖται ἡ τελευταία αἰτία αὐτῆς. Ἡμεῖς συνήθως βλέπομεν τὴν γλῶσσαν πεπηγυῖαν καὶ στερεὰν δίκην κρυστάλλου κατεστρωμένην ἐπὶ τοῦ ὑπομονητικοῦ χάρτου, ἀλλ' ἡ γεγραμμένη αὕτη γλῶσσα εἶναι πάντοτε ἐλάχιστον μόριον τῆς λαλουμένης, εἰκών τις καὶ εἴδωλον, ἀπόσταγμά τι, ὡς εἰπεῖν, αὐτῆς. Πᾶσα λοιπὸν ἐν τῇ γραφομένῃ μεταβολὴ προϋποθέτει ἀναγκαίως μεταβολὴν ἄλλην ἐν τῇ λαλουμένῃ. Ἐπειδὴ δ' αὕτη δὲν εἶναί τις μικρόκοσμος ἢ ὀργανισμὸς κείμενος καὶ ζῶν ἐκτὸς ἡμῶν, ἀλλὰ ἐνέργεια ἡμῶν αὐτῶν, τούτου ἕνεκα αἱ μεταβολαὶ αὐτῆς ἔχουσι τὴν αἰτίαν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, αἱ μὲν φωνητικαὶ ἐν τῇ διαφόρῳ ἀρθρώσει τῶν φωνητικῶν ἡμῶν ὀργάνων, αἱ δὲ τῆς συντάξεως, τῶν σημασιῶν, τῶν τύπων κ.τ.τ., ἅτε γινόμεναι κατ' ἀναλογίαν ἄλλων, ἔχουσι τὴν αἰτίαν αὐτῶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν. *Κἀγώ*, *τοὔνομα* ἔλεγον π. χ. οἱ παλαιοί, *κἐγώ*, *τὄνομα* λέγομεν ἡμεῖς. Τούτου βεβαίως οὐδεμία ἄλλη αἰτία ὑπάρχει ἢ ὅτι ἄλλως ἤρθρουν οἱ παλαιοὶ τοὺς φθόγγους τούτους καὶ ἄλλως ἡμεῖς· ἐγένετο λοιπὸν μεταβολὴ ἐν τῇ ἀρθρώσει τῶν φθόγγων τούτων. Ὁμοίως διέκρινον οἱ παλαιοὶ τὸ ἐπίρρημα *καλῶς* ἀπὸ τοῦ ἐπιθέτου *καλός*, ἡμεῖς δὲ οὐχί· πάντως ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀρθρώσει τοῦ *ο* καὶ *ω* δὲν συμφωνοῦμεν καθ' ὁλοκληρίαν τοῖς παλαιοῖς κ.τ.λ. Ὁμοίως ἂν λέγωμεν *ὁ πατέρας*, *σκάβω* (= σκάπτω), *θέλω (νὰ) φάγω* = ἔδομαι, *ἡ πολιτεία* ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πόλις, ἂν κατορθώνωμεν νὰ λέγωμεν *κόκκινο μελάνι*, *ἄδολο κρασί*, *πλατὺ στενό* = πλατεῖα ὁδός (1) καὶ ὅμως νὰ μὴ αἰσθανώμεθα τὴν ἐνυπάρχουσαν ἐν τούτοις ἀρχῆθεν ἀντίφασιν κ.τ.λ., αἰτία εἶναι ψυχολογική τις, τ. ἔ. τοῦτο ὅτι συνεδέσαμεν εἴτε ἡμεῖς εἴτε οἱ πρὸ ἡμῶν τοὺς τύπους καὶ τὰς σημασίας ταύτας κατ' ἄλλον τρόπον καὶ πρὸς ἄλλα στοιχεῖα, ἢ ὅπως τὸ πρότερον ἦσαν συνδεδεμένοι. Θὰ διαλάβω πρῶτον περί τινων τῶν

(1) Πρβλ. τὸ δίστιχον «*Ἄχι καὶ ν' ἀπαντήχναμεν 'ς ἕνα στενὸ τὰ δυό μας,*
μὰ νὰ 'ναι τὸ στενὸ πλατὺ νὰ 'βανεν τὸν καϋμό μας.»

κατ' ἀναλογίαν τονικῶν μεταβολῶν, ἔπειτα περὶ τῶν φωνητικῶν.

Καθὰ δηλ. ἡ ψυχολογικὴ ἔρευνα τῶν γλωσσικῶν φαινομένων διδάσκει, τὰ διάφορα στοιχεῖα τῆς γλώσσης, ἤτοι τύποι, λέξεις, σημασίαι, συντάξεις κ.τ.λ. δὲν κεῖνται ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν ὡς ἄτακτός τις σωρεία ὅλως ἀσχέτων πρὸς ἀλλήλας λέξεων καὶ τύπων, κτλ. ἀλλὰ τοὐναντίον τὰ διάφορα τοῦ γλωσσικοῦ πλούτου μέρη κεῖνται πάντοτε συντεταγμένα (ἐντεῦθεν καὶ *σύνταξις*) καὶ ἕτοιμα εἰς χρῆσιν παρὰ πᾶσι τοῖς ὁμογλώσσοις ὁμοίως περίπου. Ἡ σύνταξις δ' αὐτῶν αὕτη καταρτίζεται, ἤτοι ταῦτα συνδυάζονται ἐν ἡμῖν κατὰ νόμους ἀνεπιγνώστους μὲν ἡμῖν, καθὰ καὶ πάντες οἱ ψυχολογικοί, ἀσφαλεῖς δέ, καὶ συναπαρτίζουσι μικρότερα συστήματα, καὶ τὰ περιεχόμενα ἐν ἑκάστῳ συνδέονται πρὸς ἄλληλα κατὰ τοὺς νόμους τοῦ συνειρμοῦ στενώτερον ἢ πρὸς τὰ ἐν ἄλλοις. Οὕτω π. χ. αἱ πτώσεις, οἱ ἀριθμοί, τὰ γένη ἑνός τινος οὐσιαστικοῦ, ἐπιθέτου, συνδέονται πρὸς ἄλληλα πολὺ στενώτερον ἢ πρὸς πᾶσαν ἄλλην λέξιν, καὶ οἱ χρόνοι, τὰ πρόσωπα, αἱ ἐγκλίσεις, οἱ ἀριθμοὶ κτλ. ῥήματός τινος ὡσαύτως. Τὰ ὁμόρριζα ὀνόματα καὶ ῥήματα, τὰ συγγενῆ ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν κτλ. ὁμοίως. Ἔπειτα πλὴν τῆς ἐπὶ τῆς ὁμοίας ὕλης ὡς εἰπεῖν τῶν λέξεων στηριζομένης ὁμοιότητος ταύτης ὑπάρχει καὶ ἡ τυπική, τ. ἔ. ἡ ὁμοιότης, ἣν οἱ τύποι ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, π. χ. ἡ γενικὴ τῆς β´ πρὸς τὴν τῆς γ´ ἢ τῆς α´ κλίσεως, ὁ ἑνικὸς ἀριθμὸς τῆς κλίσεως ταύτης πρὸς τὸν ἑνικὸν τῆς ἄλλης, ἡ τῶν μελῶν τῆς πρώτης κλίσεως πρὸς ἄλληλα, ἡ τῶν συνῃρημένων ῥημάτων πρὸς ἄλληλα κ.τ.λ. Διὰ τὴν στενὴν δὲ ταύτην πρὸς ἄλληλα σύνδεσιν τῶν μελῶν τῶν μικροτέρων τούτων συστημάτων ἢ τάξεων συμβαίνει πολλάκις νὰ ἐπιδρῶσι τὰ στοιχεῖα αὐτῶν ἐπ' ἄλληλα, καὶ οὕτως ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως ταύτης στηρίζεται ἡ ἀρχὴ *τῆς κατ' ἐσωτερικὴν ἀναλογίαν ἐξισώσεως* ἢ *ἐσωτερικῆς ἐξισώσεως* ἁπλῶς. Ἡ στενὴ π. χ. τυπικὴ σύνδεσις, δι' ἧς αἱ διάφοροι γενικαὶ πρὸς ἀλλήλας συνδέονται, κατώρθωσε νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπ' ἀλλήλας καὶ δὴ ἐγέννησε τὸν τύπον τοῦ *ἀμηρός*, τοῦ *ἀφεντός* (1), ἐπειδὴ ἐλέγετο *ὁ ῥῆγας τοῦ ῥηγός*, μεθ' οὗ συχνότατα συνεξεφέρετο. Ὁμοίως *τῆς ἡμερὸς* κατὰ τὸ τῆς *νυχτός*, πρβλ. «*τὸ γέρμα τῆς μερός*» Passow Τραγουδ.

(1) Ἂν ὁ τύπος τοῦ *βασιλιῶς* εἶναι ὁ ἀρχαῖος τοῦ *βασιλέως* - *βασιλεώς* ἢ ἂν νεωτερικὸς πλασθεὶς κατὰ τἀγωτέρω καὶ δὴ *βασιλιός*, δὲν δύναμαι νὰ ὁρίσω ἐν τῷ παρόντι.

Ῥωμ. ρμγ'. 28 κτλ. Ἡ δὲ μεγίστη ὁμοιότης ἣν τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ τῆς β' κλίσεως πρὸς ἄλληλα ἔχουσι, καὶ ἡ στενὴ σύνδεσις δι' ἧς τούτου ἕνεκα συνδέονται, ἐγένετο αἰτία τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπ' ἄλληλα, καὶ δὴ κατὰ τὸ *ἀγγέλοι*, *ἀνθρώποι*, *ἀνέμοι*, ἐλέχθη καὶ *οἱ ὀνομάτοι* ἀντὶ *τὰ ὀνόματα*, ἀφ' οὗ ἡ λέξις ὀνόματα κατέστη ἰσοδύναμος τῇ *ἄνθρωποι*· πρβλ. Πραξ. Ἀποστ. 1, 15 ἦν τε ὄχλος *ὀνομάτων* ὡς ἑκατὸν εἴκοσι. Ἀποκαλ. 11, 13 καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ *ὀνόματα* ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτά, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο (δὲν ἐφονεύθησαν βέβαια *τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων* ἀλλ' *οἱ ἄνθρωποι αὐτοί*). Ἡ δὲ στενὴ σύνδεσις δι' ἧς οἱ ἀριθμοὶ καὶ αἱ πτώσεις τῆς αὐτῆς λέξεως συνάπτονται καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἐπίδρασις ἔπλασε καὶ ἑνικὸν *ὁ ὀνομάτος* ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀνδρεῖος (εἰρωνικῶς) πρβλ. Νεοελλ. Ἀνάλ. Β'. 162 «*ἦλθε νὰ μᾶς κάμῃ τὸν ὀνομάτο!*».

Ἡ σύνδεσις καὶ ἐπίδρασις τῶν πτώσεων ἑνὸς ἀριθμοῦ, τῶν διαφόρων γενῶν ἑνὸς ἐπιθέτου, τῶν διαφόρων προσώπων καὶ ἀριθμῶν ἑνὸς χρόνου ἐπ' ἀλλήλους κ.τ.λ. κατέστησε δυνατὸν νὰ λέγωμεν ἡ *θάλασσα* τῆς *θάλασσας*, ἡ *χάλαζα* τῆς *χάλαζας*, ἡ *μέλισσα* τῆς *μέλισσας*, ἡ *κόρυζα* τῆς *κόρυζας*, οἱ *Ἀραβῖται* τῶν *Ἀραβίτων* Διγενῆ Legr. καὶ Σάθα 328 καὶ 1559, *ἀπελάτων* αὐτ. 1044 καὶ 1053, 1058, οἱ *στρατιῶται* τῶν *στρατιώτων*, οἱ *ἐρημῖται* τῶν *ἐρημίτων* παρὰ Trinchera Syllabus κτλ., αἱ *κορτίναι* τῶν *κορτίνων* ἐν Ἐκθέσει Βασιλ. τάξ. 84, *μίαν τῶν κανδήλων* Μαλαλ. 267 καὶ 285. πρβλ. καὶ ἐν λεξικῷ Σοφοκλ. 34 *τῶν Γαλλίων*, *τῶν Σπανίων*, *τῶν Κατασύρτων*, *τῶν παιδίσκων*· καὶ *τῶν προφήτων* Θρήνῳ Κωνσταντινουπόλεως 328, *τῶν Ἀρβανίτων* ἐν Passow Τραγουδ. Ῥωμ. σελ. 9, *τῶν τάβλων* ἐν Φιλολογικαῖς Ἐπισκέψεσι Κύπρου ὑπὸ Γ. Λουκᾶ σελ. 86. Ὁμοίως *ὁ ξύλινος τοῦ ξύλινου*, *ἡ ξύλινη τῆς ξύλινης*, *τοὺς ξύλινους*, *ὁ πήλινος τοῦ πήλινου τοὺς πήλινους*, *ἡ πήλινη* κ.τ.λ. Ὡσαύτως *ἔλεγα ἐλεγάμε*, *ἔφαγα ἐφαγάμε*, *ἔκαμα - ἐκαμάμε*, *(ἐ)πάγησα (ἐ)πάγησάμε* κ.τ.λ. ἐν Πόντῳ καὶ Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ. Ὁμοίως κατὰ τὸ *ἐλαλοῦμεν* *ἐλαλεῖτε* ἐλέχθη *ἐλαλοῦσαν*, καὶ τὸ σπουδαιότατον, *ἐλαλοῦσα* *ἐλαλοῦσες ἐλαλοῦσε*. Καὶ ἐν τῇ Τσακωνικῇ διαλέκτῳ ὁμοίως ὁ τόνος τοῦ πληθυντικοῦ μετεβιβάσθη ἐπὶ τὸν ἑνικὸν *ἐγράβα*, *ἐγράβε*, διότι καὶ *ἐγράβαμε - ατε - α(σ)ι*, *ὡράκα*, *ὡράκε*, ἀντὶ ὥρακα,

ὤρακε, διὰ τὸ *ὠράκαμε-ατε-α(σ)ι*, *ἐνέγκα*, *ἐνέγκε* ἀντὶ ἔνεγκα διὰ τὸ *ἐνέγκαμε-ατε* κτλ. Ὁμοίως ἔχουσιν οἱ ἐν Καππαδοκίᾳ παρατατικοὶ *φερίγκα* (φέρω) *χυτάγκα* (χυτάω ἐκ τοῦ χυτὸς = ὁρμῶ, πρβλ. *χύνομαι* = ὁρμῶ παρ' ἡμῖν καὶ *χυμάω* ἀλλαχοῦ), *βινεῦκα* (βινῶ = δινέω), *τρανίνα* (τρανῶ), *πολόγα* (πολῶ = ἀπολύω) = πέμπω κττ. πρβλ. Καρολίδου Καππαδοκ. 124. Ὡσαύτως ἐν τῇ διαλέκτῳ τοῦ Πόντου *ἄνοστος* καὶ θηλ. *ἀνοστέσα*, *κόκκινος-κοκκινέσα*, *ἄσκεμος-ἀσκεμέσσα*. Ἐνίοτε νικᾷ μιᾶς μόνης πτώσεως ὁ τόνος ἅτε συχνοτέρας, φαίνεται, π. χ. *τῶν γονέων*, *οἱ γονέοι*, *ὁ γονέος γονιός* (1). Ἔν τισι βλέπομεν τὴν πάλην εἰσέτι διαρκοῦσαν· τούτου δ' ἕνεκα ἐκ παραλλήλου λέγεται καὶ τὸ ἀρχαῖον, τὸ ἱστορικῶς πιστόν, καὶ τὸ συνεκδραμὸν καὶ νεωτερισθέν, π. χ. *τοῦ καλύτερου* καὶ *τοῦ καλυτέρου*, *τοῦ ξύλινου* καὶ *τοῦ ξυλίνου*, *ὕπαρχε* καὶ *ὑπῆρχε*, *ἐλέγαν*, *ἐκάναν* καὶ *ἔλεγαν*, *ἔκαναν* κ. τ. λ. Ὁ ἀγὼν ἄρα διεξάγεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὡς εἰπεῖν, καὶ τοῦ ἀγῶνος τούτου τῆς ἀναλογίας (ἐμφανιζομένης ἐν τῇ ἐξισώσει καὶ τῷ ὁμαλισμῷ τῶν ποικίλων) πρὸς τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν (ἀγωνιζομένην ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν) τἀποτελέσματα πρόκεινται ἡμῖν εἰς ἐξέτασιν.

Οὕτω παρατηροῦμεν ὅτι ἐνικήθη ἡ παράδοσις πολλαχῶς καὶ ὑπερίσχυσεν ὁ ἐξομαλισμὸς ὥστε ἐπῆλθεν ἐξίσωσις ποικίλη τῶν γενῶν, τῶν ἀριθμῶν, τῶν πτώσεων, τῶν προσώπων κτλ. πρὸς ἄλληλα, καὶ ταύτης τῆς ἐσωτερικῆς τῶν τύπων τούτων ἀμοιβαίας ἐπιδράσεως καὶ ἐξισώσεως ἔργα εἶναι αἱ πλεῖσται τῶν διαφορῶν τοῦ τονισμοῦ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ. Ἐπειδὴ εἰς ταύτην ὀφείλονται ἐκτὸς τῶν προμνημονευθέντων *ἡ βέβαιη*, *ἡ ξυπόλυτη*, *ἡ ὡραιότερη*, *ἡ ἥσυχη*, *τοὺς πήλινους*, *τοὺς ξύλινους*, *τοὺς καρδιοφλόγιστους*, *φρόνιμους*, *ἐλαλοῦσαν*, *ἐλαλοῦσα*, *ἐγράβα*, *ὠράκα*, *ἔκαμάμε*, *τῶν στρατιώτων* καὶ πολλὰ ἄλλα φαινόμενα, π.χ. *ἐδῶκα* (Προδρ. Ε'. 83) καὶ ἐν τῷ Πόντῳ *ἐντῶκα* ἀπὸ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ *ἐδώκαμεν-ατε-ασι*. Ὁμοίως *(ἐ)μπῆκα*, *(ἐ)βγῆκα*, *(ε)ὑρῆκα* ἀντὶ *ἔμπηκα*, *ἔβγηκα*, *εὕρηκα* ἀπὸ τοῦ πληθυντικοῦ *(ἐ)βγήκαμεν*, *(ἐ)μπήκαμεν*, *(ε)ὑρήκαμεν*, *(ἔβγηκεν* παρὰ Μανόλῃ Σκλάβῳ στ. 185). Ὁμοίως ἑρμηνεύονται καὶ τὰ τοῖς Δω-

(1) Γνωστὸν ὅτι ἐν τῷ ναῷ πλειστάκις γίνεται μνεία *τῶν γονέων* ἐν ταῖς εὐχαῖς, ταῖς λεγομέναις αἰτήσεσι, π. χ. «Ἰωάννου συμβίας, τέκνων, γονέων καὶ ἀδελφῶν». Ἐκ τούτου λοιπὸν πιθανὸν ὅτι ἔλαβεν ἀρχὴν ὁ μεταπλασμὸς τῆς λέξεως.

ρικοῖς ὅμοια κατὰ τὸν τόνον *ἐλέγαν*, *ἐκάναν*, *ἐκλέψαν*, *ἀνέμοι*, *ἀγγέλοι*, *ἀνθρώποι*, *καβούροι* κτλ. Ὅτι δὲν εἶναι γνήσια κατὰ παράδοσιν Δωρικά, δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι ἡ πάλη καὶ ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ, διότι ἐν Ἰταλίᾳ (Bova) λέγεται ἔτι *οἱ ἀγγέλοι*, *οἱ μάστοροι*, *οἱ κάβουροι* (Morosi Archivio 38), καὶ ἐν Κύπρῳ *οἱ Πλανήταροι*, *οἱ Καλυκάντζαροι* Λουκᾶ ἔνθα ἀνωτ. σελ. 12. Καὶ ἐν Σφακίοις τῆς Κρήτης τὰ γ΄. πληθυντικὰ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἄνευ τοῦ *κα* σχηματιζόμενα ἐκφέρονται προπαροξυτόνως *ἐβράχησα(ν)*, *ἐγίνησα(ν)*, *ἐχάθησα(ν)*, *ἐκλαύτησα(ν)* κττ. καὶ ἐν τῷ συνήθει παρ᾽ ἡμῖν λόγῳ οὐχὶ σπανίως ἀκούει τις *ἔλεγαν*, *ἔκαναν*, *ἔκλεβαν*, *ἔκρυβαν*, *ἔκλαιγαν* κττ.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀναλογίας ἄλλοτε μὲν ἐπεξετάθη καὶ προσέβαλεν ὅλην τάξιν λέξεων ἢ τύπων, καθ᾽ ὅσον καὶ τὰ ἑλκύοντα, τὰ ὡς πρότυπον ὑποληφθέντα, ἦσαν πολλά, ἄλλοτε δὲ ἄτομά τινα, μονάδας ὡς εἰπεῖν, μόνον. Εἶναι ἡ αὐτὴ ἀρχὴ πάντοτε, ἀλλὰ δὲν εὐδοκίμησε πανταχοῦ ὁμοίως. Ἀναγράφω ἑκατέρου εἴδους τὰ προχειρότατα παραδείγματα, ἐπιφυλάττομαι δὲ νὰ ἐξακολουθήσω προσεχῶς τὴν ἐκτενῆ ἑκατέρου ἐξέτασιν. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὁμάδων.

Μεταβολὴ τοῦ ἀρχαίου τόνου παρατηρεῖται ἔν τισιν ὀνόμασι, π.χ. *ὁ βούκολος*, ἀντὶ ὁ βουκόλος (ὅπως ἔτι ἐν Κυθήροις προφέρεται), *ὁ ἄγκωνας* ἀντὶ ὁ ἀγκῶνας (ὅπως ἐν Στενημάχῳ καὶ ἀλλαχοῦ τονίζεται καὶ παρὰ Δουκαγκίῳ ἀναγινώσκεται), ὁ κωλλήγας (collega) λέγεται ἐν Νάξῳ *κώλληας*, ὁ *πυρόβολος* ἀντὶ πυροβόλος = χάλυψ ἐξ οὗ πληττομένου διὰ πυρίτου λίθου ἐξάγεται σπινθήρ, καὶ ἔπειτα μεταφορικῶς, ἐπειδὴ ὁ χάλυψ οὗτος εἶναι βραχὺς (ἕως ἓξ ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου), ὁ μικρόσωμος ἄνθρωπος λέγεται ὁμοίως πυρόβολος· *πυρόμαχος* ἐν Κρήτῃ ἀντὶ πυρομάχος, ὅπως ὀρθῶς τονίζεται ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, = ἑκάτερος τῶν παρὰ τὴν ἑστίαν λίθων, τῶν συνεχόντων τὸ πῦρ καὶ φερόντων τὴν χύτραν, *κάνονας* ἀντὶ κανόνας, *βέλλανος* ἀντὶ βελλᾶνος - villanus, ὁ *κάκουργας* οἱ κακοῦργοι = ὁ διάβολος, ὁ *λύθρινας* οἱ λυθρῖνοι (= ὁ ἐρυθρῖνος, ἰχθὺς) ὁ *ἵδρωτας* = ὁ ἱδρώς, ὁ *ἔχτυπος* καὶ οἱ *(ἐ)χτύποι* (τὸ ε ἐκ τῶν παρῳχημένων χρόνων τοῦ χτυπῶ, πρβλ. Kuhn Περιοδικοῦ Τ. Λ΄. σελ. 376).

Ταῦτα καὶ τὰ παρόμοια σχηματίζοντα τὸν πληθυντικόν, *ἀγκώνοι*,

πυροβόλοι, κωλλήγοι, πυρομάχοι, βελλάροι, κ.τ.λ. ὁμοίως τοῖς *ὁ κόρακας - οἱ κοράκοι, ὁ μάρτυρας - οἱ μαρτύροι, ὁ βώλακας - οἱ βωλάκοι, ὁ γείτονας - οἱ γειτόνοι, ὁ πίνακας - οἱ πινάκοι, ὁ ἄγγελος - οἱ ἀγγέλοι, ὁ δαίμονας - οἱ δαιμόνοι, ὁ κάβουρας - οἱ καβοὔροι, ὁ γέροντας - οἱ γερόντοι, ὁ ἄρχοντας - οἱ ἀρχόντοι* κτλ. ἐτόνισαν καὶ τὸν ἑνικὸν ὁμοίως τούτοις, ἤτοι *ὁ κάνονας, ὁ ἄγκωνας, ὁ βέλλαρος, ὁ βούκολος, ὁ ἔχτυπος* κατὰ τὸ ὁ γείτονας, ὁ πίνακας, ὁ βώλακας, ὁ ἄνθρωπος κτλ. (ἐπὶ τὸν τονισμὸν *κάνονας* ἴσως ἐπέδρασε καὶ τὸ σύνθετον *γομοκάνονας*).

Ἐν τῇ γενικῇ πολλῶν ὀνομάτων παρατηρεῖται σάλος τις, π. χ. *τοῦ μῆνα καὶ τοῦ μηνοῦ, τοῦ ἄρχοντα καὶ τοῦ ἀρχόντου, τοῦ γέροντα καὶ τοῦ γερόντου, τοῦ κόρακα καὶ τοῦ κοράκου, τοῦ δαίμονα καὶ τοῦ δαιμόνου, τοῦ μάστορα καὶ τοῦ μαστόρου* κτλ. Ὁ σάλος οὗτος ἑρμηνεύεται ὡς ἀκολούθως. Ὁ μεταπλασμὸς τῶν ὀνομάτων τῆς γ'. κλίσεως κατὰ τὰ πρωτόκλιτα δὲν συνετελέσθη διὰ μιᾶς ἐπὶ πασῶν τῶν πτώσεων, ἀλλὰ κατὰ πρῶτον (πάντως πολὺ πρὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος) ἐκ τῆς αἰτιατικῆς *τὸν μῆναν, τὸν βασιλέαν, τὸν ἄρχονταν, τὴν γυναῖκαν, τὸν κόρακαν, τὸν ἄνδραν* κτλ. ἐσχηματίσθη ἡ συγγενὴς τῆς αἰτιατικῆς ὀνομαστική, *ὁ μῆνας, ὁ βασιλέας, ὁ ἄρχοντας, ἡ γυναῖκα, ὁ κόρακας, ὁ ἄνδρας* κτλ., ἤτοι κατὰ τὸ σχῆμα *τὴν ἑσπέραν - ἡ ἑσπέρα, τὸν ταμίαν - ὁ ταμίας* ἐλέχθη καὶ *τὴν μητέραν - ἡ μητέρα, τὸν ἄνδραν - ὁ ἄνδρας* κτλ. Ἡ δὲ γενικὴ ἐτήρει τὴν παλαιὰν κλίσιν, *τοῦ μηνός, τοῦ ἀνδρός, τοῦ ἄρχοντος* κτλ. διὸ καὶ σήμερον ἔτι ἐν Ῥόδῳ λέγεται *τἀντρὸς* παρ' ἡμῖν δὲ ἐν Κρήτῃ *τἀντροῦς* (1), καὶ ἐν Οἰνόῃ *θυγατερός*, καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ *τῆς γυναικὸς* πρβλ. Luigi Bruzzano Calabria ἀριθ. 1, σελ. 2, *λόγια τἀέρος* ἐξ Ἀμοργοῦ ἐν Πανδώρας Τόμ. Η' σελ. 421. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἡ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ μετεβάλλοντο τοσοῦτον ὥστε ἡ γενικὴ ἀπέβη κατὰ μικρὸν ὅλως διάφορος τῶν ἄλλων πτώσεων, συνέβη καὶ ὁ μεταπλασμὸς τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ πολλῶν τῆς γ'. κλίσεως ὀνομάτων καὶ ἡ μετάβασις αὐτῶν οὐχὶ εἰς τὴν α'. ἀλλ' εἰς τὴν β'. Ἡ κακὴ ἀρχὴ συνέβη ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, πρβλ. *τοῖς παθημάτοις, τοῖς γερόντοις, τοῖς ἀμεινόνοις* κτλ. τῶν ἀρχαίων Στερεοελλαδιτῶν, *τοῖς λιμένοις* ἐξ ἐπιγραφῆς Κρητικῆς τοῦ 2 π. Χ.

(1) Πρβλ. Notices et Extraits Τόμ. ΙΗ' σελ. 242 *ἀπὸ ἠδάφους μέχρις ἀέρους* (τῶν χρόνων Μαυρικίου 582 - 602 μ. Χ.).

αἰῶνος Cauer[2] 130, *τοῖς ὤτοις* (τὰ ὦτα τῶν ὤτων = πρόβατα προβάτων, *προβάτοις = ὤτοις*) Φρυν. 211, *σοὺν ἤγυς* = αἴγοις = σὺν αἰξὶ ἐκ Βοιωτίας Cauer[2] ἀρ. 298, 39· ἐκ δὲ Πελοποννήσου *χρημάτοις, πάντοις, εὐσεβέοις*, κτλ. G. Meyer[2] § 378. Ἡ ὁμοιότης δὲ τῆς γενικῆς (τῶν ἀρχόντων = τῶν ἀνθρώπων) καὶ τῆς δοτικῆς ἐπήνεγκε τὴν ἐξίσωσιν καὶ τῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς ὀνομαστικῆς κατά τε τὰ φωνήεντα καὶ τὸν τόνον, ἤτοι *τῶν ἀνθρώπων - οἱ ἀνθρώποι - τοὺς ἀνθρώπους = τῶν ἀρχόντων - οἱ ἀρχόντοι - τοὺς ἀρχόντους, τῶν κοράκων - οἱ κοράκοι - τοὺς κοράκους, τῶν δαιμόνων - οἱ δαιμόνοι - τοὺς δαιμόνους, τῶν μαρτύρων - οἱ μαρτύροι - τοὺς μαρτύρους, τῶν γερόντων - οἱ γερόντοι - τοὺς γερόντους, τῶν ἀγκώνων - οἱ ἀγκώνοι - τοὺς ἀγκώνους* κ.τ.λ. Ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἐγένοντο, ἀπόδειξις εἶναι ὅτι τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα, ὧν ἡ γενικὴ ἐτονίζετο καὶ νῦν ἔτι τονίζεται διαφόρως τῆς τῶν δευτεροκλίτων τούτων καὶ ὁμοίως τοῖς πρωτοκλίτοις ἤτοι ἐπὶ τῆς ληγούσης, ἠκολούθησαν μᾶλλον τῇ ἀναλογίᾳ τῆς α'. ἢ τῆς β'., π. χ. τῶν *μηνῶν* (οὐχὶ τῶν *μήνων*) τῶν *ἀντρῶν* (οὐχὶ τῶν *ἄντρων*), ἐντεῦθεν *οἱ ἄντρες - τοὺς ἄντρες*, (μόνον ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ παρὰ L. Bruzzano ἐν Calabria σελ. 4 *οἱ ἄντρες - τοὺς ἄντρους*), *οἱ μῆνες - τοὺς μῆνες* (σπανιώτατα *οἱ μῆνοι - τοὺς μήνους*).

Οὕτω τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐν μὲν τῷ πληθυντικῷ ὡμοίαζον τοῖς τῆς β'. κλίσεως ὀνόμασι καὶ κατ' αὐτὰ ἐκλίθησαν, ἐν δὲ τῇ τοῦ ἑνικοῦ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ τῇ α', καὶ ταύτῃ ἠκολούθησαν, ὥστε ἔκειντο ὡς εἰπεῖν μεταξὺ δύο κλίσεων. Τότε δὲ ἕνεκα τοῦ δευτεροκλίτου αὐτῶν ἐν τῷ πληθυντικῷ, συνέβη καὶ ἐπὶ τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ ἀριθμοῦ, ἥτις ἀκόμη ἠκολούθει τῇ γ' κλίσει, ἐπίδρασίς τις τῆς β'., ὥστε κατὰ τὸ *τἀνθρώπου, τἀνέμου, τἀγγέλου, τοῦ προβάτου* κ.τ.λ. ἐλέχθη καὶ *τἀρχόντου, τοῦ κοράκου, τοῦ γερόντου, τοῦ δαιμόνου, τοῦ χαράκου, τοῦ μαρτύρου, τοῦ πραμάτου, τοῦ αἱμάτου, τοῦ κρεάτου, τοῦ ῥαψιμάτου, (τοῦ) αὐθεντοῦ* Ἀλεξ. Κομν. 640 «μὴ δώσῃς δῶρον *αὐθεντοῦ*» ἐκ τοῦ *ἀφεντὸς* × *ἀφέντου*. Ἔπειτα *τοῦ μηνοῦς, κανενοῦς* (κατὰ σύμπτυξιν τῶν δύο καταλήξεων τοῦ τε *ου* τῆς β'. καὶ τοῦ *ς* τῆς γ'.) *ἐνοῦς* καὶ *τἀντροῦς* καὶ πρὸς τούτοις *τοῦ μηνοῦ, ἐνοῦ, κἀνενοῦ* καὶ *κανοῦ* (1), *τοῦ ἀνδροῦ της* παρὰ L. Bruzzano ἐν

(1) Κατὰ τὸ *χρονοῦ, μηνοῦ* (καὶ *νυχτοῦ(ς)*) ἐλέχθη ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ *ἡμεροῦ* «*σήμερα ἡμεροῦ*» = τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν Νεοελλ. Ἀναλ. Β'. 203.

Calabria ἀριθ. 1, σελ. 2. Ἡ εἰς τὴν β΄. κλίσιν μετάβασις ὅλου τοῦ ἑνικοῦ παρατηρεῖται ἐν Ἰταλίᾳ πρβλ. Calabria ἀριθ. 4, σελ. 7 *ὁ κόρακος τὸν κόρακο* (καὶ τὸν κόρακα), πρὸς δὲ παρὰ Ἰωάννῃ Δούκᾳ σελ. 190 *ὁ ἄνδρος* (= ὁ ἀνήρ), ἀλλ' ἀμφίβολον σφόδρα φαίνεταί μοι, ἂν εἶναι γνήσιος δημοτικὸς τύπος καὶ μὴ μᾶλλον διαφθορὰ τοῦ *ὁ ἄνδρας*, ὁποίας πολλὰς παρέχει ὁ εἰρημένος συγγραφεύς. Ὅτε δὲ πάλιν ἡ οὕτως ἐπελθοῦσα ποικιλία τοῦ τονισμοῦ καὶ τοῦ φωνήεντος ἐν τῷ ἑνικῷ τῶν τοιούτων ὀνομάτων ἀπήρεσκεν, *ὁ μῆνας τοῦ μηνοῦ(ς) τὸν μῆνα(ν)*, *ὁ ἄντρας τοῦ ἀντροῦ(ς) τὸν ἄντρα(ν)*, *ἕνας ἑνοῦ(ς) ἕνα(ν)*, *κἀνένας καὶ κἀνεὶς κἀνενοῦ(ς) κἀνένα(ν)*, κτλ., τότε οἱ λέγοντες ἐπεχείρησαν νὰ ἐξισώσωσι τὰ ποικίλα ταῦτα. Ἐντεῦθεν ἔπλασαν ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς (*ὁ ἄντρας τὸν ἄντρα(ν)*, *ὁ μῆνας τὸ(ν) μῆνα(ν)*) νέαν γενικὴν *τοῦ μῆνα*, *τοῦ ἄντρα*, αἵτινες ὅμως δὲν ἐξενίκησαν εἰσέτι. Ὁμοίως ἐλέχθη καὶ *τοῦ κόρακα*, *τοῦ μάρτυρα*, *τοῦ γέροντα*, *τοῦ ἄρχοντα*, *τοῦ δαίμονα*, *τοῦ χάρακα* κτλ. Μόνον τοῦ *ἕνας-ἕνα* γενικὴ *ἕνα* καὶ τοῦ *κἀνεὶς-κἀνένας-κἀνένα* γενικὴ *κἀνένα* δὲν ἐπεχειρήθη, ἐφ' ὅσον ἠξεύρω· ἴσως διότι τότε θὰ συνέπιπτε μετὰ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ οὐδετέρου. Ὁ σάλος λοιπὸν τοῦ τονισμοῦ *τοῦ (μηνοῦς)* καὶ *τοῦ μῆνα*, *τοῦ ἀρχόντου* καὶ *τοῦ ἄρχοντα*, *τοῦ ἀντροῦ(ς)* καὶ *τοῦ ἄντρα* κτλ., αἰτίαν ἔχει τὴν διπλῆν τῶν γενικῶν τούτων γένεσιν κατὰ διαφόρους χρόνους.

Καὶ ὁ τονισμὸς *τῶν χρονῶν*, *τῶν Τουρκῶν*, *τὰ ξύλα-τῶν ξυλῶν*, *τὰ μέτρα-τῶν μετρῶν* Προδρ. Γ΄. 379 σελ. 89 παρὰ Legr. «διώτιν μετρῶν τεσσάρων»· (*τὰ βούτυρα τῶν βουτυρῶν*, *οἱ ἄνθρωποι τῶν ἀνθρωπῶν*, Χρυσοβέργη Γραμμ. παρὰ Legr. *XXVII*) ἑρμηνεύεται ἐκ τῆς συγχύσεως κατὰ τὸν τόνον τῆς α΄. καὶ β΄. κλίσεως. Ἐπειδὴ δῆλα δὴ ἐλέγετο *οἱ δίκες-τῶ(ν) δικῶν*, *οἱ μύτες-τῶν μυτῶ(ν)*, *οἱ γλῶσσες-τῶν γλωσσῶν*, *οἱ ἡμέρες-τῶν ἡμερῶν*, *οἱ κλέφτες-τῶν κλεφτῶν*, *οἱ τρῦπες-τῶν τρυπῶν*, *οἱ μῆνες-τῶν μηνῶν*, *οἱ σφῆγκες-τῶν σφηγκῶν*, *οἱ γυναῖκες-τῶν γυναικῶν*, *οἱ πέτρες-τῶν πετρῶν*, *οἱ πῆχες-τῶν πηχῶν*, *τὰ πράγματα-τῶν πραγμάτων*, *τὰ πρόβατα-τῶν προβάτων*, *τὰ τρία-τῶν τριῶν* κ.τ.λ., δι' αὐτὰ τοῦτο μὲν ὁ ποικίλος τονισμὸς οὗτος ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν β΄. κλίσιν, ὥστε ἐλέχθη καὶ *οἱ χρόνοι*, *οἱ Τοῦρκοι*, *τῶν χρονῶν*, *τῶν*

Τουρκῶν, τοῦτο δὲ ἐπὶ τὴν α', ἐντεῦθεν *τῶν σκολῶν* - *οἱ σκόλες* (1) ἀντὶ *οἱ σκολές*.

Τὰ ῥήματα διαιροῦνται παρ' ἡμῖν εἰς συνῃρημένα καὶ βαρύτονα, καθὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ἀλλ' ἡ καθόλου συμφωνία καὶ ὁμοιότης δὲν ἀποκλείει καί τινας διαφορὰς εὐκόλως ἑρμηνευομένας. Ἐπειδὴ δηλονότι τῶν τεσσάρων χρονικῶν θεμάτων τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ῥήματος (ἐνεστῶτος, μέλλοντος, ἀορίστου, παρακειμένου) ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῇ μόνα τὰ δύο, τὸ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τὸ τοῦ ἀορίστου, διεσώθησαν, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τούτοις τὸ τοῦ ἀορίστου χρησιμεύει μάλιστα πάντων εἰς ἐκφορὰν τοῦ τε παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος καὶ δὴ εἶναι εὐχρηστότερον τοῦ ἐνεστωτικοῦ, τούτου ἕνεκα σχεδὸν πάντοτε ἐξενίκησεν, ὁσάκις διέφερε τοῦ ἐνεστωτικοῦ. Ἐλέγετο λοιπὸν *βούλ-ομαι* - *ἐβουλή-θην*, *εὔχ-ομαι* - *εὐχή-θην*, *ἀπωθέ-ω* - **ἀπέωθ-σα* - *ἀπέωσα* (- *ἀπῶσα* -) *ἄπωσα*, *βόσκ-ω* - *ἐβόσκη-σα* κττ., ἐντεῦθεν ὁ ἐνεστὼς ἐσχηματίσθη συνῃρημένως ἢ βαρυτόνως καθὰ ἀπῄτει τὸ θέμα τοῦ ἀορίστου, ἤτοι *εὐχοῦμαι* διότι *εὐχή-θην*, *βουλειοῦμαι* διότι *ἐβουλή-θην*, ὁμοίως *σβῶ σβῆτε* (ἐν Ζακύνθῳ, ἐν Κύπρῳ παρὰ Λουκᾷ ἔνθα ἀνωτ. 73, ἐν Σάμῳ *σβάω* καὶ ἀλλαχοῦ), διότι *ἔσβησα*, ἐν Σύμῃ δὲ ἀπὸ τοῦ *ἐδάκασα* ἐπλάσθη ἐνεστὼς *δακῶ* κατὰ τὸ *ἐγέλασα γελῶ*, *ἐπείνασα πεινῶ*, *ἐχάλασα χαλῶ* κττ. *βοσκάω* (*βο*chάω Archivio Morosi Δ'. 12) ἐν Κρήτῃ *βοσκίζω-ομαι*, διότι *ἐβόσκησα* - *ἐβοσκήθην*. Κατ' αὐτὰ ἐλέχθη καὶ *ἐπάσχησα* καὶ *ἐχάσκησα*, ὅθεν πάλιν ἐνεστὼς *πασχίζω*, *χασκίζω* παρὰ τὸ *πάσχω*, *χάσκω*, ἡ δὲ διαφορὰ τοῦ πάσχω καὶ πασχίζω (κοπιῶ, ἀγωνίζομαι, προσπαθῶ) εἶναι ὑστερογενὴς ἀνάπτυξις.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχουσι καὶ ὅσα ἐκ τῶν εἰς -*ζω* τὸ πάλαι ῥημάτων σχηματίζονται σήμερον περισπωμένως, ἤτοι διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν ἀορίστων αὐτῶν εἰς -*ισα* - *ασα* κττ. πρὸς τὸν τῶν συνῃρημένων -*ησα* - *ασα* ἐσχηματίσθη καὶ ὁ ἐνεστὼς αὐτῶν συνῃρημένως, ἤτοι κατὰ τὸ *ἐγέλασα* - *γελῶ*, *ἐδίψασα* - *διψῶ*, *ἐπείνασα* - *πεινῶ* κττ.

(1) Ἡ ἑρμηνεία τοῦ Κυρίου Krumbacher ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Kuhn Τ. ΚΖ'. 527 τοῦ *σκόλη* ἐκ τοῦ *σχολαῖος* κατὰ τὸ τρέλλα ἐκ τοῦ τρελλὸς κτλ. δὲν μοὶ φαίνεται δυνατή, τὸ μὲν ὅτι ἔπρεπε πρότερον ν' ἀποδειχθῇ, ὅτι ἐσώζετο τὸ *σχολαῖος* ὅτε ἐδημιουργήθη τὸ *σκόλη*, τὸ δὲ ὅτι ἐξ ἐπιθέτου εἰς -*λιός* δὲν ἠξεύρω ἄλλο ἐπίθετον εἰς *λη* σχηματισθέν.

ἐλέχθη καὶ *ἐσκόλασα - σκολῶ, ἅρπαξα - ἀρπῶ, ἐβάσταξα - βαστῶ, ἔσκασα - σκῶ, ἐκύταξα - κυτῶ* κττ., καὶ διὰ τὸ *ἐτίμησα - τιμῶ, ἐτόλμησα - τολμῶ, ἐπάτησα - πατῶ, ἐμίλησα - μιλῶ* κτλ. ἐλέχθη καὶ *ἐχαιρέτισα - χαιρετῶ* ἀντὶ χαιρετίζω (ἐκ τοῦ χαίρετε!) *ἐσφάλισα - σφαλῶ, ἐψήφισα - ψηφῶ* (τὸ ἐνεργητικὸν *ψηφίζω* ἀντὶ ψηφίζομαι ἐν Εὐαγγελίῳ Λουκᾶ 14, 28 *ψηφίζει* τὴν δαπάνην, καὶ ἐν Ἀποκαλύψει 13, 18 *ψηφισάτω*), *ἐξέσκισα - ξεσκῶ, ἐσκόρπισα - σκορπῶ, ἐλύγισα - λυγῶ, ἐταύρισα* (τὸ μέσον *ἀποταυρίζομαι* = σκορδινῶμαι λέγεται παρ' ἡμῖν ἐν Κρήτῃ ἀκέραιον καὶ ἐν Ῥόδῳ καὶ Κύπρῳ *ποταυρίζομαι*) - *ταυρῶ* (ἀντὶ *ταυρίζω* = ἕλκω ὡς ταῦρος), οὕτως δὲ λέγεται ἐν Κύπρῳ, ἔπειτα διὰ μεταθέσεως τὸ γνωστὸν *τραυῶ* (περὶ τούτου ἰδὲ καὶ Ἀθην. Τ. Ι'. σελ. 423-4). Καὶ ἀντιστρόφως *ἄπωσα* (ἀντὶ ἀπῶσα πρβλ. ἐσάωσα - ἐσῶσα - ἔσωσα) ὅπως ἐν Ῥόδῳ ἀκόμη λέγεται, παρ' ἡμῖν δ' ἐν Κρήτῃ *ἄμπωσα* καὶ *ἄμπωξα*, ἐντεῦθεν *ἀπώθω - ἀμπώθω, ἐπίλωσα - πιλώθω* (ἐν Κρήτῃ) *ἐγνοίωσα - γνοιώθω* καὶ *ἔγνωσα - γνώθω* (=ἐξηγέρθην ἐκ τοῦ ὕπνου, ἐν δὲ τῷ μέσῳ αἰῶνι ἐλέγετο ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ γινώσκειν, πρβλ. Ἀλεξ. Κομνηνοῦ 532 «*γνώθεις ὅτι ἀνεβάζει ὁ νοῦς σου*») κατὰ τὸ *ἔκλωσα - κλώθω* κττ. Ὁμοίως ἐσχηματίσθησαν τὰ τῶν Τσακώνων *μουδίου* = αἱμωδιῶ, *γαυρίου* = γαυριῶ, *λυσσίου* = λυσσιῶ, *ποίου* = ποιῶ (ἢ πο(ι)ίω Λακωνικῶς), *σαπρίου* = σαπριῶ, *χωατζίου* = σκωληκιῶ, *ψειρίου* = ψειριῶ, *ψωρίου* = ψωριῶ. Πάντα ταῦτα ἐσχημάτισαν τὸν ἐνεστῶτα αὐτῶν ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἀορίστου κατ' ἀναλογίαν ἄλλων ῥημάτων ὅμοιον μὲν ἐν τῷ ἀορίστῳ τὸ θέμα ἐχόντων, βαρυτόνων δέ, ἤτοι κατὰ τὸ *νέμου - νεμάου - ἐνεμᾶκα, μβαίνου - βάου - ἐμβᾶκα, φταίνω* (=ὀπτάω) *- φτάου - ἐφτάκα, φυραίνου - φυράου - ἐφυρᾶκα, θέλου - θελήου - ἐθελῆκα, θύου - θύου - ἐθῦκα, λείου - λείου - ἐλεῖκα, κλείνου - κλείου - ἐκλεῖκα* . κτλ. ἐλέχθη καὶ *ψειρίου - ψειριάου* (= θὰ ψειριάσω) *ἐψειριᾶκα, σαπρίου - σαπριάου* (= θὰ σαπριάσω) *ἐσαπριᾶκα, ποίου - ποίου* (= θὰ ποί(σ)ω = θὰ ποιήσω) *ἐποῖκα* κτλ. Ὁμοίως τούτοις ἑρμηνεύεται καὶ τὸ Ποντικὸν *ποίω* καὶ *ποίγω* καὶ Καππαδοκικὸν *ποίγω* καὶ *ποίκω* (πρβλ. P. La Garde Neugr. aus Kleinasien 61) ἐκ τοῦ ἀορίστου *ἐποῖσα* (ἀντὶ ἐποίησα, ἐπειδὴ δύο ὅμοιοι φθόγγοι συγχωνεύονται εἰς ἕνα) - *ἔποισα* καὶ (*θὰ*) *ποίσω*, καὶ ἐκ τούτων *ποίω* κτλ. κατὰ τὸ *ἔλυσα - λύσω - λύω* κτλ.

Καὶ τὸ παρ' ἡμῖν *ἀθιῶ - ἀθιοῦμε - ἀθιοῦν - ἄθιουνε* κτλ. καὶ τὸ

ζjῶ - ζjοῦμεν - ἐζjοῦσαν, ὅ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ προφέρεται *ζήω* ἄνευ συνιζήσεως (πρβλ. Morosi Arch. 25), ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ ἀορίστου *ἄθησα*, *ἔζησα* κατὰ τὸ *ἔκλεισα - θὰ κλείσω - κλείω - κλεῶ*, *ἔσεισα - σείω - σεῶ*, *ἔλυσα - λύω λῶ*, *ἐμέθυσα - μεθύω - μεθῶ* (πρβλ. K. Krumbacher ein irrationaler Laut im Griech. 417).

Ἡ αὐτὴ ἀρχὴ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἀορίστου μετέβαλε καὶ πολλὰ ἄλλα συνῃρημένα τὸ πάλαι ῥήματα εἰς βαρύτονα παρ' ἡμῖν διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν πρὸς ἄλλα βαρύτονα. Ἤτοι κατὰ τὸ *ἐπότισα - ποτίζω*, *ἐγύρισα - γυρίζω*, *ἐσκάλισα - σκαλίζω* κττ. ἐλέχθη καὶ *ἐκράτησα - κρατίζω*, *ἐθρήνησα - θρηνίζω*, *ἐκέντησα - κεντίζω*, *ἐμολόγησα - μολογίζω*, *ἐπολέμησα - πολεμίζω*, *ἐτυράννησα - τυραννίζω*, *ἐρρούφησα - ρουφίζω* παρὰ Δ. Οἰκονομίδῃ Die Lautlehre des Pontischen σελ. 10 παρὰ τὸ *κρατῶ*, *θρηνῶ*, *κεντῶ*, *μολογῶ*, *πολεμῶ*, *τυραννῶ*, *ρουφῶ*, κττ. Οὕτω προβαίνουσα ἡ ἀναλογία ἔπλασε πλεῖστα ῥήματα π. χ. *κυλίζω* παρὰ τῷ αὐτῷ Οἰκονομίδῃ σελ. 33, *λύζω* (αὐτ. 38) (ἐξ Οἰνόης) = λύω, *δἀρίζω* (αὐτ. 10) = διαιρῶ, *δακρύζω*, *χρίζω*, *σιγίζω*, *βοΐζω*, *τανύζω*, *συνεργίζω*, *καμμύζω*, *σκονίζω*, *λούζω*, *σπάζω*, *συ(γ)χύζω*, *κρεμάζω*, *κοπιάζω*, *παρεάζω* (παρεάω σύνηθες τοῖς Βυζαντίνοις), ὅθεν *παρjάζω - ἀπαρjάζω - ἀμπαρjάζω*, ἐν Εὐβοίᾳ *παρjάω*, καθὰ ὁ φίλος μου κ. Δημήτριος Παππαγεωργίου εἶπέ μοι. (Ἡ τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ ἐν Ἀτ. Β'. 41 ἐτυμολογία ἐκ τοῦ ἀναπαριάζω = μεταμέλομαι, καὶ ἡ τοῦ καθηγητοῦ Ι. Πανταζίδου ἐν Φιλίστορος Γ'. 124-5 ἔκ τινος ἀπαρχαιάζω εἶναι φθογγικῶς ἀδύνατοι)· *διψάζω*, *πεινάζω*, (ἡ ἀναπτυχθεῖσα βραδύτερον διαφορὰ τοῦ *πεινάζω* ἀπὸ τοῦ *πεινῶ*, *διψάζω* ἀπὸ τοῦ *διψῶ*, καθ' ἣν οἱ εἰς *-αζω* τύποι ἐμφαίνουσιν ὅτι συνήθως ὑπόκειταί τις τῷ πάθει τῆς δίψης, πείνης, ἢ διὰ νόσον ἢ δι' ἔλλειψιν, οἱ δὲ *διψῶ*, *πεινῶ*, ὅτι νῦν, τὴν ὥραν ταύτην διψῶ, πεινῶ, καθὼς καὶ ἡ τοῦ *κρατίζω* (κατὰ τὴν διανομὴν φυλάττω ἐμαυτῷ) ἀπὸ τοῦ *κρατῶ* δὲν ἀνατρέπουσι τὴν τῆς γενέσεως αὐτῶν ἑρμηνείαν).

Ὁμοίως ἐκ τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ ἀορίστου *ἐσάπησαν*, *ἐμάνησαν*, *ἐρράγησαν* ἐσχηματίσθη ἑνικὸς *ἐσάπησα*, *ἐμάνησα*, *ἐρράγησα* - (κατὰ τὸ ἐτίμησαν - ἐτίμησα) καὶ ἐντεῦθεν *σαπίζω* = σήπομαι (οὐχὶ ἐκ τοῦ *σαπρίζω* ἢ ἐκ τοῦ βαρυτόνου ἐνεστῶτος *σήπω*, ὅπως ἄλλος ἐδίδαξεν]· ὅτι δὲ τὸ ῥῆμα ἔπειτα ἔλαβε καὶ ἐνεργητικὴν σημασίαν, *θά*

σε σαπίσω 'ς τὸ ξύλο, οὐδὲν σημαίνει, πρβλ. *θὰ σὲ πεθάνω 'ς τὸ ξύλο* κττ. ἐν Μελέτῃ ἐπὶ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς σελ. 50), *μανίζω, ῥαγίζω* (οὕτως ἡρμήνευσε τὸ τελευταῖον ῥῆμα ὁ K. Krumbacher Ein irrat. Laut σελ. 416 σημ.).

Ἀντὶ τῶν εἰς -όω-ῶ συνηρημένων ῥημάτων μεταχειριζόμεθα ἡμεῖς τὰ βαρύτονα εἰς *-ώνω*. Ταῦτα ἀναφαίνονται κατὰ πρῶτον παρὰ Θεοφάνει κατὰ τὸν 8 αἰῶνα, πρβλ. σελ. 150, 20 ὄντως ἐμὲ *οὐ κομβώνεις*, 442, 18 *τυφλώνων*. Καὶ ἐν τούτοις οὐδεμία κυρίως ἐξαίρεσις, ἀλλ' ὁ αὐτὸς νόμος ἐπικρατεῖ, ἤτοι κατὰ τὸ *ἔφθασα-φθάσω-φθάνω, ἔν(έ)δυσα-ἐνδύσω-ἐνδύνω, ἔφθισα-φθίσω-φθίνω, η(α)ὔξησα-αὐξήσω-αὐξάνω, (ἀ)ἡμάρτησα-ἁμαρτήσω-ἁμαρτάνω, ἐβλάστησα-βλαστήσω-βλαστάνω, κατέστησα-καταστήσω-καθιστάνω* (ἀπὸ τοῦ Πολυβίου καὶ ἑξῆς) κτλ., κατ' αὐτὰ ἐλέχθη καὶ *ἔσβησα-σβήσω-σβήνω*, καὶ *ἔψησα* (ἢ ἕψησα)-*(ἑ)ψήσω-ἕψω-ψήνω, ἔκλεισα-κλείσω-κλείνω, ἔλυσα-λύνω, ἔκλασα-κλάζω-κλάνω* (καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σ. 306, 54), *ἔζεσα-ζέω-ζένω* (=βράζω,) καὶ *ζένω* ἀντὶ *ὄζω-(ὀ)ζένω*-ἐκ τοῦ *ὤζεσα-ὀζέσω, ἔστησα-στήνω* καὶ *ἔστεσα-στένω, ὤπτησα-ὀπτήσω-ὀπτῶ-ὀπτήνω* ὅθεν *στήνω* Mor. Arch. 17 ἀριθ. 89, *ἔκρουσα-θὰ κρούσω-κρούω-κρούνω* (Moros. 50), *ἄκουσα-ἀκούσω-ἀκούω-κούνω* αὐτ., *ἔσωσα-σώνω, ἐπίασα-πιάνω, εὐθείασα-(ε)ὐθειάνω, ἔσπασα-σπάνω, ἔσκασα-σκάνω, ἔλουσα-λούνω, ἄφησα-ἀφήνω* (ἢ ἀφίνω, ἐπειδὴ *ἀφίω*), *ἔχωσα-χώνω, ἔστρωσα-στρώνω, ἔτρωσα-τρώνω* (=τιτρώσκω, πρβλ. Gloss. Graecobarb. «*ἄτρωτος, ὅπου δὲν τρώνεται ἢ πληγώνεται*» παρὰ M. Beaud. Le Dialecte Chypr. 130), *καταγνώννω* ὁμοίως Κύπριον παρὰ Λουκᾷ ἔνθα ἀνωτ. 187=καταγινώσκω, *ἀναλώνω* παρ' ἡμῖν, πάντως οὐχὶ τὸ *ἀναλοῦν* ὅπερ ἐνωρὶς ἀπηρχαιώθη, ἀλλ' ἐκ τοῦ *ἀνάλωσα, θ' ἀναλώσω* (=ἐνοχλῶ, ταράττω, καὶ *ἀναλώματα*=αἱ ἐπαναστάσεις), *ἔζωσα-ζώνω, ὄμοσα-ὀμόνω* καὶ δὴ καὶ *ἐτύφλωσα-τυφλώνω, ἅπλωσα-ἁπλώνω, ἔδωσα-δώνω* κτλ. εἰς *-ώνω*. Ἐπειδὴ δέ, ὡς γίνεται δῆλον, ἐν τοῖς ἐνεστῶσι τούτοις περιέχεται τὸ θέμα τοῦ ἀορίστου, ἀνάγκη νὰ γράφηται διὰ τοῦ αὐτοῦ φωνήεντος ᾧ καὶ ὁ ἀόριστος, ἤτοι *ὤμοσα-ὀμόνω, κλείνω, λύνω, σβήνω* (οὐ σβύνω) *ψήνω, στήνω, δώνω, στρώνω, ἁπλώνω, μεγαλώνω* κτλ. οὐχὶ δὲ *ἁπλόνω* κτλ. ἐπειδὴ περὶ παρεμβολῆς τοῦ *ν* κτλ. οὐδεὶς λόγος πρέπει νὰ γίνηται ἀφοῦ

καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι ἠγνόουν τοὺς *ἀσυναιρέτους* τούτων τύπους (1).

Τὸ *ἐκρυβήθην* ἢ *ἐκρουβήθην* δὲν εἶνε ἀόριστος τοῦ *κρύβομαι*, ἀλλὰ τοῦ *κρυβάομαι*, οὗ δύο παραδείγματα ἐκ μεσαιωνικῶν μνημείων ἀναγράφει ὁ φίλος μου κ. Karl Foy ἐν Bezz. Beitr. XIII σελ. 45· ὅ,τι δὲ ὑπῆρξε καὶ παρώνυμον ῥῆμα *κρυβάζω* καὶ *κρυβῶμαι* ἀποδεικνύεται, νομίζω, καὶ διὰ τῶν παρ' Ἡσυχίῳ λέξεων *κρυβάζει* = ἀποκρύπτει, (πρβλ. *κρυβαστός* = κρυπτὸς Μ.Ε., *κυρβασία* καὶ *κρυβασία* Ἡρῳδιανοῦ Lenz Β'. 387,9), *κρυβηλὸς* = κρυπτὸς πύργος, *κρύβες* = νεκροὶ (ἅτε κρυπτόμενοι ὑπὸ γῆν), *κρυβήτας* = τετελευτηκότας, *κρυβήσια* = νεκύσια. Καὶ σήμερον δὲ ἀκόμη ἐν τῇ Πιερίᾳ λέγεται *κρυβjῶμαι*, *ἐκρυβήθην*, *κρυβημένος* κτλ. τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τοῦ *κρύπτω* ἢ τοῦ μεταγενεστέρου *κρύβω*, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀνόματος *κρυβή* τῆς *κρυβῆς* (πρβλ. Σοφοκλ. Λεξ.)· ὁ δ' ὑπὸ τοῦ Legr. Γραμματικῆς σελ. 102 μνημονευόμενος ἀόρ. τοῦ *λαχαίνω ἐλαχήθην*, ἐπλάσθη ἐκ τοῦ παρακ. *λαχαιμένος* ἢ *λαχημένος*, κατὰ τὸ *ἐπιτυχαίνω ἐπιτυχημένος*, *ἐπετυχήθηκε* αὐτ. 100 *ἀνεβαίνω*, *ἀνεβασμένος*, *ἀνεβημένος*, ἐντεῦθεν. *ἀνεβήθηκε* αὐτόθι σελ. 27, *ἀνεβασμένος* - *ἀνεβάστηκεν* (σπάνιον παρ' ἡμῖν, ἀνθ' οὗ *ἀνέβηκε* λέγεται), *κερδαίνω* - *κερδεμένος* (*κερδημένος*) *ἐκερδέθηκα* καὶ *ἐκερδήθηκα*.

Ὁμοίως ἐλέχθη καὶ ἀόριστος τοῦ *βλέπω* οὐχὶ *ἔβλεψα* (οὕτως ἐν τῇ Κάτῳ Ἰταλίᾳ) ἀλλ' *ἐβλέπησα* κατὰ τὸ *βόσκω ἐβόσκησα*, μεθ' οὗ συνωνυμεῖ (2), (ἐπειδὴ *βλέπω τὰ πρόβατα* = *βόσκω*, *φυλάττω*, *ποιμαίνω*

(1) Ἔν τισιν ἰδιώμασιν ἡ κατάληξις -*νω* ἐπέδωκεν ὑπερβαλλόντως. Οὕτω π.χ. ἐν τῷ ἰδιώματι τοῦ Λειβησίου παρὰ τὴν Τελμησσὸν τῆς Λυκίας παντ' ἀνεξαιρέτως τὰ εἰς -*ζω* ῥήματα μετεσχηματίσθησαν εἰς -*ννου* (τὸ ου ἀντὶ ω, ἐπειδὴ ἐν Λειβησίῳ τὸ ἄτονον *ο* (*ω*) γίνεται *ου* καὶ τὸ ἄτονον e γίνεται *i*, πρβλ. Περιοδ. Kuhn Τ. Λ'. σελ. 386), *καθίννου*, *δανείννου*, *ἁρπάννου*, *λιάννου* (= ἡλιάζω), *σπουθάννου* (= σπουδάζω), *τσηυδίννου* = (ψευδίζω), *σκουλουκιάννει* (= σκουληκιάζει) κτλ., καὶ ἐν Φερτακαίνοις *τέκνω* = θέτω. Καὶ ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ συνήθη εἶνε τὰ τοιαῦτα ῥήματα, *ἀπανταίνω* (= ἀπαντῶ), *ἀπηδένω* (= (ἀ)πηδῶ), *καθίννω*, *ἀλάννω* (ἐκ τοῦ ἐλάσω - ἤλασα), *κρούννω* (= κρούω), *περάννω* (= περῶ), *ζαφορέννομαι* (= ἐξαγορεύομαι), στήνω = *ὀπτῶ* (ὤπτη - σα — ὀπτή - νω), *κούννω κούννοντα κούννιτε* (= ἀκούω, ἄκουε καὶ ἄκουα παρὰ L. Bruzzano Calabria ἀριθ. 1 σελ. 2) κτλ. Ἐν δὲ τῇ Τσακωνικῇ διαλέκτῳ (ὤπτα(σ)α - ὀπτά(σ)ω -) *φταίνω*. Πασίγνωστα δ' εἶναι τὰ *εὐκαιρένω*, *φορένω*, *κλείνω*, *λούνω*, *φυραίνω*, *ξύνω*, *λύνω ξεδιαλύνω*, *χύνω* (τοῦτο καὶ ἐν τῇ Κοινῇ) ἀλλὰ *συγχύζω* κτλ. Ἐν Passow Τραγ. Ῥωμ. σελ. 462 ἀναγινώσκεται «δὲν *κλαίν*' ὁ μαῦρος τὰ φλωριά, *δὲν κλαίνω* καὶ τὸν μόσχο, μοὺν' *κλαίνω* . . .

(2) Ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ὁρῶ ἔχει, ὡς γνωστόν, τὸ βλέπω ἀόριστον *εἶδα* οὐχὶ ἔβλεψα παρ' ἡμῖν.

κτλ.), ἐκ τούτου καὶ παθητικὸς ἀόριστος *ἐβλεπήθην* (κατὰ τὸ *ἐβοσκήθην*) καὶ προστ. *βλεπήσου* (παρ' Ἐρωτοκρίτῳ) καὶ *βλεπημένος*. Ἐνεστὼς *βλεπῶ* ἢ *βλεπίζω*, καθ' ὅσον ἠξεύρω, δὲν ἐσχηματίσθη τ.ἔ. ἡ ἀναλογία ἐν τῇ δημιουργίᾳ της δὲν προέβη μέχρι τῶν ἄκρων ἐν τούτῳ, ὅπως καὶ τὸ *θέλω* - *ἠθέλησα* δὲν μετεποίησεν εἰς *θελῶ* ἢ *θελίζω*. Πόσον δ' ὅμως ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ ἀποστρέφεται τὰ λίαν διάφορα θέματα τῶν χρόνων, δῆλον καὶ ἐκ τούτου, ὅτι πολλῶν ῥημάτων ἀπώλετο τὸ ἕτερον θέμα (τὸ τοῦ ἀορίστου) διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ διαφορὰν ἀπὸ τοῦ ἐνεστωτικοῦ, πρβλ. *ἔχω* - *ἔσχον*, *φέρω*–*ἤνεγκα*, *ἄγω* - *ἤγαγον*, *μέλει* - *ἐμέλησε* κτλ., ὧν τούτου ἕνεκα ἀπώλετο ὁ ἀόριστος, καὶ ἄλλων μὲν ἀνεπληρώθη ὁπωσδήποτε, ἄλλων δὲ οὐχὶ π. χ. τοῦ *ἔχω*, *μελει*· ἐκ τοῦ *ἀνάδραμεν*, *ἐσύνδραμε* (=ἐβοήθησε) ἐσχηματίσθη ἐνεστὼς *ἀναδρέμω* *συνδρέμω*, τοῦ *τρέχω* τοὐναντίον ἀόριστος *ἔτρεξα*. Τὰς ἀρχὰς τοῦ κακοῦ ἀνευρίσκομεν ἐν αὐτῇ τῇ Κοινῇ, ἥτις ἐσχημάτισεν ἐνεστῶτα *ὄφλω* ἀπὸ τοῦ β'. ἀορίστου *ὦφλον* ἀντὶ *ὀφλισκάνω*, καὶ ἐν Πράξ. Ἀποστόλου Ματθαίου 185, 25 *προσέφερεν* (ἅπαξ). ἐν Θωμᾶ 203 *φέρετέ* μοι ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα. Ἀποκρυφ. Εὐαγγελ. 300 εὗρον καὶ *ἔφερον* αὐτούς· 302 δότε ἡμῖν χάρτην καὶ μέλαν καὶ κάλαμον· *ἔφερον* ταῦτα, πρβλ. καὶ τἀρχαῖα *ἐκύνησα*, *ἐκάθισα* κττ.

Τὸ ῥῆμα *θωρῶ* (=θεωρῶ) λαβὸν ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις (ἐν τῇ Κ. Δ.) τὴν ἔννοιαν τοῦ *ὁρᾶν* διεσώθη παρ' ἡμῖν ἐπὶ ταύτης τῆς σημασίας. Ἀλλ' ὅπως τοῦ βλέπω ὁ ἀόριστος οὕτω καὶ τούτου ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ *εἶδα* ἐν Ἑλλάδι, ὑπὸ τοῦ *ηὗρα* δὲ ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ. Ὁ δὲ ἀόριστος *ηὗρα* ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ φθέγγου ι οὐ μόνον μετέδωκεν αὐτὸν καὶ τῷ παρατατικῷ, ἀλλὰ καὶ βαθμηδὸν παρέσυρεν αὐτὸν εἰς τὴν τάξιν τῶν βαρυτόνων· ἐντεῦθεν λέγεται *Ηωρῶ* (=θεωρῶ) ἢ *Ηωρα* (=ἐθώρουν παρ' ἡμῖν) *ηὗρα*.

Αὐτόδηλον δ' εἶναι ὅτι ὀφείλομεν νὰ προσέχωμεν ἑκάστοτε, ἵνα μὴ ταυτίζωμεν ῥήματα διαφόρου γενέσεως καὶ οὕτω βλέπωμεν ἀνωμαλίας καὶ ταραχήν, ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν. Τὸ *φιλεύω*, *ζηλεύω*, *θαρρεύω* π.χ. δὲν εἶναι ταὐτὰ τοῖς *φιλῶ*, *ζηλῶ*, *θαρρῶ*, ἀλλὰ παρώνυμα σχηματισθέντα δι' ἄλλων καταλήξεων ἢ τἀρχαῖα. Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται τὰ εἰς - *ύνω* τῶν παλαιῶν π.χ. *ἐλαφρύνω*, *μεγαλύνω*, *μαλακύνω* πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν *ἐλαφρώνω*, *μεγαλώνω*, *μαλακώνω* ὅπως ὁ κ. Δ. Βερναρδάκις ἔπραξε διδάξας, ὅτι α ἡ κατάληξις - *υνω* παρὰ

τῷ λαῷ λαμβάνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀμεταβάτως, οἷον *μεγαλύνω* = *μεγαλώνω* ἤτοι αὐξάνω κτλ.», διότι ταῦτα ἐπλάσθησαν δι' ἄλλης ἢ τἀρχαῖα παραγωγικῆς καταλήξεως, πρβλ. καὶ τοὺς ἀορίστους *ἐμεγάλυνα* - *ἐμεγάλωσα*, ὥστε καὶ ἂν τις μὴ φροντίζῃ περὶ τῆς τροπῆς τοῦ *υ* εἰς *ω*, τὸ *ν* βέβαια δὲν δύναται νὰ τραπῇ εἰς *σ*· ὁμοίως *λερώνω* ἐκ τοῦ (ὀ)λερὸς (πρβλ. Ἡσύχ. *ὀλερὸν* βορβορῶδες, τεταραγμένον), οὐκ ἐκ τοῦ *ἀλαρύνω*· ὁμοίως *πυρῶ* (= πυρώνω) καὶ *ἐμπυρίζομαι* εἶναι ἀδελφοὶ τύποι, ὡσαύτως *πεισμώνω πεισματώνω πεισματεύω* καὶ *πεισματίζω* (πεῖσμα), *σαρῶ* (= σαρώνω) καὶ *σαρίζω*, *ἀγριεύω* καὶ *ἀγριώνω* καὶ *ἀγριαίνω* καὶ *ἀγριάζω* (ἄγριος), *ἐλαφρίζω ἐλαφρώνω*, *ἀργεύω* καὶ *ἀργίζω* (1), *χορταίνω* - *χορτάζω*, (*ὠ*)*φελῶ* - *φελεύω*, *λανθάνομαι* - *λαθεύω* (ἐκ τοῦ λάθος) *γέρνω* οὐκ ἐκ τοῦ γυρόω, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐγείρω - γείρω - γέρνω, ὅπως σπείρω - σπέρνω κτλ. κτλ.

Ὅστις δὲν ἐξακριβώνει ταῦτα, ἀλλὰ παραβάλλει καὶ συγχέει τἀλλότρια, ἐκεῖνος βέβαια οὔτε αὐτὸς νὰ ἐξεύρῃ τοὺς νόμους τοὺς διέποντας τὸ φαινόμενον κατὰ πρῶτον χάος ἐν τούτοις, οὔτε τοὺς ἄλλους τοὺς ποδηγετοῦντας αὐτὸν νὰ κατανοήσῃ καὶ ἀκολουθήσῃ εἶναι ἱκανός.

Οὕτως ἑρμηνεύονται διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς πᾶσαι αἱ μεταβολαὶ ὅσαι παρατηροῦνται ἐν τῷ τονισμῷ τῶν ἑλληνικῶν ῥημάτων. Ἀλλὰ προσοχή! μόνων τῶν ἑλληνικῶν! οὐχὶ δὲ τῶν ἐξ ἄλλων γλωσσῶν παρειλημμένων εἰς τὴν ἡμετέραν. Τοῦτο νομίσας ἄλλοτε αὐτόδηλον δὲν εἶχον ἀτυχῶς διαρρήδην διδάξῃ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Kuhn T. 27 σελ. 70 κἑξ., ἔνθα ἐκτενῶς διέλαβον περὶ τῶν μεταβολῶν ἐν τούτοις καθὼς καὶ περὶ τῶν εἰς -σσω- γω - πτω - βω κτλ. ῥημάτων. Ἐντεῦθεν ὁ ἀξιότιμος κύριος Ἰωάννης Ψυχάρις ἀναγνοὺς

(1) Τὸ *ἀρχινῶ ἀρχινίζω* δὲν παρήχθη ἐκ τούτων, ὅπως κακῶς διδάσκεται συνήθως (π.χ. Ατ. Α'. 145, Λεξ. Ὁμηρ. Πανταζίδου σελ. 706 «*ἐκ τοῦ ἄρχω ἐσχηματίσθη τὸ ἀρχινῶ*»). Τὸν τοιοῦτον σχηματισμὸν θὰ κρίνῃ, ἐλπίζω, ὁ ἀναγνώστης τῶν ἀνωτέρω ὅλως ἀδύνατον. Κατ' ἐμὲ τὸ *ἀρχινίζω* - *ἀρχινῶ* καὶ *ἀρχερίζω* (ἐν Λάμπρου Romans περὶ Δυστυχ. καὶ Εὐτυχ. 532) ἔχουσιν ἄλλην ἀρχήν, ἤτοι ἐκ τοῦ *(ἐγ)χειρῶ* - *ἐγχειρίζω* - *χερίζω* καὶ *καταχερίζω* (= βάλλω χέρι = ἀρχίζω), ὅθεν τοῦτο μὲν διὰ παρετυμολογίας πρὸς τὸ συνώνυμον *ἀρχίζω* ἐλέχθη *ἀρχερίζω*, τοῦτο δὲ πρῶτον διὰ σχηματισμοῦ προσλαβὸν τὸ *ν* *χερίζω* - *χερνῶ* (πρβλ. *γυρίζω* - *γυρνῶ* κττ.) *ἐχέρνισα* (πρβλ. *περνῶ* - *ἐπέρνασα*, *κερνῶ* - *ἐκέρνασα* καὶ τὸ ἀρχαῖον *προσκυ* - *νέ* - *ω* *προσεκύνησα*), ὅθεν ἔπειτα *ἐρχένισα* καὶ παρετυμολογίᾳ *ἀρχίνισα* - *ἀρχινίζω* καὶ *ἀρχινῶ*.

τὴν ἑρμηνείαν ἐκείνην ἐπεχείρησε νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῶν ξένων ῥημάτων, ἀλλ' ὡς εἰκός, ἐσφάλη σφόδρα· ὅλως τοὐναντίον μάλιστα ἀληθεύει, τ. ἔ. ὅτι οὐδὲν ῥῆμα ξένον παρελήφθη εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν ἀμετάβλητον, ἤτοι ἄνευ προσθήκης ἑλληνικῆς τινὸς γνησίας παραγωγικῆς καταλήξεως *-εύω -ίζω -ιάζω -αίρνω (-άρω)* κτλ.

Ἐπειδὴ δηλ. τὰ μὲν Ἑλληνικὰ ῥήματα ἐμάθομεν παρὰ τῶν μητέρων ἡμῶν καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς κοινωνίας ἀκούοντες αὐτὰ κατὰ τὰ διάφορα πρόσωπα καὶ χρόνους καὶ ἀριθμοὺς ἐκφερόμενα, καὶ δὴ ὅπως ἠκούομεν καὶ ἐνοοῦμεν καὶ ἐμανθάνομεν τὸ *λέγω* οὕτω καὶ τὸ *λέγεις* καὶ τὸ *λέγει* καὶ τὸ *λέγουν* καὶ τὸ *εἶπε* καὶ τὸ *θὰ πῶ*, *εἰπώθηκε* κτλ. καὶ δὴ τὸ ὅλον ῥῆμα μετὰ πάντων τῶν παρεπομένων αὐτοῦ ἐγνώσθη καὶ ἐτηρήθη, τὰ δὲ ξένα τοὐναντίον οὔτε ἡμεῖς οὔτε οἱ πρὸ ἡμῶν ἠκούομεν κατὰ πάντα τὰ πρόσωπα, τοὺς χρόνους, τοὺς ἀριθμοὺς κτλ. ἢ καὶ ἂν ἠκούομεν δὲν τὰ ἐνοοῦμεν, δι' αὐτὰ πρὸς παράστασιν τῆς ἐννοίας τοῦ ξένου ῥήματος, ὁσάκις ἐνομίζετο ἀναγκαῖον νὰ μὴ μεταφρασθῇ ἀλλὰ νὰ παραληφθῇ μετὰ τῆς ἐννοίας καὶ αὐτὴ ἡ λέξις, ἡμεῖς ἐλαμβάνομεν μᾶλλον ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ῥήματος ὅπερ ἴσως συχνότερον λεγόμενον καὶ ἀκουόμενον ἐφάνη ἡμῖν παριστῶν τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. Καί, ὅπως ἐκ τῶν ὀνοματικῶν θεμάτων ἀδυνατοῦμεν νὰ σχηματίσωμεν ῥῆμα ἄνευ τινὸς παραγωγικῆς καταλήξεως, τ. ἔ. ὅπως δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν *σάρω* ἐκ τοῦ *σάρον* ἀλλὰ *σαρόω* ἢ *σαρίζω*, ἢ *κάπνω* ἀλλὰ *καπνίζω (καπνός)* κ. τ. λ., οὕτω καὶ ἐκ τῶν θεμάτων τούτων τῶν ξένων ἡμεῖς ἐπλάσαμεν διὰ τῶν αὐτῶν γνωστῶν ἡμῖν καταλήξεων ῥήματα εἰς *-εύω*, *-ίζω*, *-ιάζω*, *-αιρνω* κτλ. Τοῦτο συνέβη ἐν τοῖς ἐκ τῆς τουρκικῆς γλώσσης παραληφθεῖσι ῥήμασιν, ὧν λαμβάνομεν συνήθως τὸ θέμα τοῦ ἀορίστου καὶ ἐκ τούτου σχηματίζομεν διὰ τῆς καταλήξεως *-ίζω* τὰ ἡμέτερα ῥήματα π. χ. beklemek - bekledim - *μπεκλεντίζω*, begenmek - begendim - *μπεγεντίζω*, bitmek - *μπιτίζω*, bejurmak - *μπουjουρτίζω*, bulanmak - *μπουλαντίζω*, daganmak - *νταjαντίζω*, davranmak - *νταυραντίζω* - ejlenmek - *έγλεντίζω*, kacermak - *κατσιρμᾶς* καὶ *κατσιρτίζω*, kazanmak - *καζαντίζω* κτλ. Οὕτως ἐν Ἑλλάδι, ἐν δὲ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ εἰς *-ευω* π. χ. dögüschmek - *τογγυτσεύω* κτλ. Ὅτι δὲ τὰ ἐξ

ὀνομάτων ξένων παραγόμενα δύνανται νὰ ἔχωσι διαφόρους καταλήξεις π. χ. *παζάρι-ϊάζω-εύω*, *μπουνταλᾶς-λιάζω* κττ. κττ., ἐννοεῖται οἴκοθεν.

Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὰ ἐκ τῆς λατινικῆς ἢ ἰταλικῆς παραληφθέντα, τ. ἔ. τὸ defendo defendis defendit defendimus defenditis defendunt δὲν ἠδύνατο νὰ λεχθῇ ἑλληνιστὶ *δηφένδω* ἢ *δεφένδω*, *δηφένδεις*, *δηφένδει*, *δηφένδομεν* κ.τ.λ. ἀλλὰ προσλαβὸν τὴν κατάληξιν -*ευω* μετεβλήθη εἰς *δηφενδ-εύω*, ὁμοίως τὸ censeo οὐχὶ *κηνσῶ κηνσεῖς* ἀλλὰ *κηνσ-εύω κηνσ-εύεις*, τὸ praedor *πραιδεύω*, τὸ caballico *καβαλλικεύω*, τὸ applico *ἀππλικεύω*, τὸ mitto-missum *μισσεύω*, τὸ ordino *ὀρδινεύω* κ.τ.τ. Τὸ δὲ a(d)jutare ἐλέχθη *ἀγιτϊάζω*, τὸ ordino *ὀρδινϊάζω*, τὸ contento *κουντεντϊάζω* ἐν Κύπρῳ ἐν Κρήτῃ δὲ *κουντεντaίρω-ἐκουντέντaρα* (κατὰ τὰ εἰς -*αιρω* ἢ -*ερνω* (-*ερα*) *φέρνω-ἔφερα*, *σπέρνω-ἔσπειρα*, *παίρνω-ἐπῆρα*, τοῦ ἐνεστῶτος σχηματισθέντος ἐκ τοῦ ἀορίστου μετὰ μείζονος καὶ ἐκφραστικωτέρας καταλήξεως), τὸ accettare *ἀτσεττϊάζω* ἐν Κύπρῳ καὶ *ἀτσεττάρω* - *ἀτσετταίρνω* ἐν Κρήτῃ, τὸ sicurare *σιγουρjάζω* (Κυπρ.) *σιγουράρω* καὶ *σιγουραίρνω* ἐν Κρήτῃ· οὕτω λέγεται *στιμαίρνω*, *πρατιγάρω* κ.τ.τ. Ἄλλα δὲ εἰς -*ίρω*, π. χ. στριτζίρω (= stridire = stridere) *κουσεντίρω* = consentire κτλ. *σερβίρω* (servire). Ἄλλα δὲ πάλιν προσέλαβον τὴν κατάληξιν -*ίζω* costare-*κωστίζω*, accumbere *ἀκκουμπίζω-ἀκκουμβῶ*, *ἀκκουμβῶν* ἀναγινώσκεται ἐν Λεξ. Κυρίλλου «*ἐπερειδόμενος*, *στηριζόμενος*, *ἀκκουμβῶν*, παρ' ἄλλοις δὲ [π.χ. Χρονικῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ παρὰ Νικήτᾳ] τὸ παλαιότερον *ἀκκουμβίζω*, (ἐντεῦθεν τὸ *σ* ἐν τῷ *ἀκκούμβισμα-ἀκκουμβιστήρα*). Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ἄν τις προτιμᾷ νὰ ἐκλάβῃ τὸ *ἀκκουμβίζω* παρώνυμον ἐκ τοῦ παρὰ Κυρίλλῳ ἐν Λεξικῷ φερομένου *ἀκκούμβα* «*ὑπερειστικήν*, *ἀκκουμβιτικήν*, *ἀκκούμβαν*», ὅπως π.χ. τὸ *βιγλίζω* ἐκ τοῦ *βίγλα*, τὸ *βεργίζω* ἐκ τοῦ *βέργα*, τὸ *μβουκκίζω-μβουκώνω* ἐκ τοῦ *μβούκκα*, τὸ *βιτσίζω* ἐκ τοῦ *βίτσα* (vitis) κττ., οὐδὲν ἀντιλέγω. Πάντως ὅμως τὸ κωστίζω ὀφείλει νὰ παράγηται ἐκ τοῦ costare ἐπειδὴ ὄνομα ἐξ οὗ νὰ παραχθῇ δὲν ὑπῆρχε, τὸ δὲ παρ' ἡμῖν τὸ *κῶστος* εἶναι νεώτερος σχηματισμὸς ὅπως παρὰ τὸ *παχτώνω* ἐλέγετο τὸ *πάχτος*, παρὰ τὸ *χοντραίνω* τὸ *χόντρος*, παρὰ τὸ *παχαίνω* τὸ *πάχος* κττ. κττ. Ὁμοίως τὸ *βαλλίζω* ἐκ τοῦ ballare· τὸ *βιστιρίζω* ἐκ τοῦ investire

(ἐν ᾧ ἀμφότεραι αἱ καταλήξεις *-ιρω* καὶ *-ίζω* συνάπτονται, ὅπως καὶ ἐν τῷ *κουτεντάρω* καὶ *κουτενταρίζω* καὶ *κουσεντίρω -ρίζω - κουσεντιρισμένος*, ἐπειδὴ ὁ ἀόριστος σχηματίζεται εἰς *- ισα* κτλ.).

Ἀναντίλεκτον λοιπὸν κατέστη, ὅτι τὰ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν παραλαμβανόμενα ῥήματα δὲν δύνανται νὰ σχηματίζωνται ἀπαράλλακτα ὅπως ἐν ταῖς γλώσσαις ἐξ ὧν ἐλήφθησαν, ἀλλὰ πάντοτε διὰ τῆς προσθήκης καταλήξεως μεταβληθέντα καὶ καταστάντα ὅμοια πρὸς ἄλλην τινὰ τάξιν γνησίων ἑλληνικῶν ῥημάτων. Τώρα, ἐλπίζω, θὰ ἔμαθε καὶ ὁ κ. Ψυχάρις, διατί τὸ βαρύτονον accumbo λέγεται παρ' ἡμῖν *ἀκκουμπῶ*, καὶ ὅτι οὐχὶ τοῦτο, ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον αὐτοῦ θὰ ἦτο ἀληθῶς, ὅπως λέγει, «περίεργο».

Τὸ μόνον ἄξιον προσοχῆς καὶ σημειώσεως ἐν τούτοις εἶναι, ὅτι ἐν μὲν τοῖς παλαιοτέροις χρόνοις, καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ μέχρι σήμερον, ἐπικρατεστέρα κατάληξις εἶναι ἡ *-εύω* πρβλ. D. Comparetti Saggi dei dialetti Greci κτλ. σελ. 85. ἐν δὲ τοῖς νεωτέροις ἀπὸ τῶν Σταυροφοριῶν καὶ ἑξῆς, ὅτε πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς καὶ Γάλλους ἤλθομεν εἰς νέαν ἐπιμιξίαν, ἡ *-ίζω -ιάζω - αίρνω - αρω* κτλ., καὶ ὅτι ἡ *-ιαζω* εὐχρηστεῖ μᾶλλον ἐν Κύπρῳ, ἡ δὲ *-αιρνω - αρω* μᾶλλον ἐν Κρήτῃ καὶ ταῖς Ἰονίοις νήσοις, καὶ ὅτι τὰ κατὰ τόπους ἰδιώματα ποικίλλουσιν ἱκανῶς καὶ ἐν τούτοις, π. χ. *λουστράρω - λουστραίρνω* ἐν Κρήτῃ, *λουστρώνω* ἐν Πόντῳ (Δημ. Οἰκονομίδου 31), *λουστρίζω* ἐν Καρπενησίῳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα χρῄζουσιν ἰδιαιτέρας ἐρεύνης, ἵνα καὶ τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐξ ὀνομάτων πλασθέντα, *ἅρματα - ἁρματώνω*, *φούρκα - φουρκίζω*, *βούλλα - βουλλώνω* κττ. χωρισθῶσι τῶν ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ ῥήματος παραληφθέντων (*φουμάρω*, *ἀτσεττάρω*) καὶ ἡ κατὰ τόπους διαφορὰ αὐτῶν ἀκριβῶς γνωσθῇ καὶ πρὸς τούτοις ὁρισθῇ, πῶς ἄλλοτε μὲν ἐκ τῆς ὁριστικῆς costo - *κωστεύω - ίζω*, *δηφενδεύω*, ἄλλοτε ἐκ τοῦ ὑπτίου, missum *μισσεύω* traditum - *τραδιτεύω*, καὶ ἄλλοτε (ὅπως ἰδιαιτέρως ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις) ἐκ τῆς ἀπαρεμφάτου, *ἀτσεττάρω*, *φουμάρω*, παραλαμβάνεται τὸ θέμα ἐξ οὗ πλάττεται τὸ ῥῆμα ἐν τῇ Ἑλλ. γλώσσῃ. Ἐν τῷ παρόντι ἀρκεῖ ὅτι οὐδ' ἐν τούτοις ἀπαντῶσιν ἀνώμαλοι τονικαὶ μεταβολαί, ὅπως ἐνομίσθη.

Τῆς ἐπιδράσεως, ἣν τὰ ὁμοίαν σημασίαν ἔχοντα στοιχεῖα τοῦ λόγου ἐξασκοῦσιν ἐπ' ἄλληλα, τεκμήριον εἶναι καὶ τὰ φωνήεντα καὶ ὁ

τονισμὸς πολλῶν νεωτέρων προστακτικῶν, αἵτινες διὰ συνεκδρομῆς πρὸς ἄλλας συνωνύμους κατ' ἀμφότερα μετεβλήθησαν. Ἐπειδὴ δηλονότι ἐλέγετο *ἔλα - ἐλᾶτε*, *τραύα - τραυᾶτε* ἐλέχθη καὶ τὸ συνώνυμον *τρέχα - τρεχᾶτε* ἀντὶ *τρέχε - τρέχετε* (οὕτω μόνον παρ' ἡμῖν) καὶ *φεύγα-φευγᾶτε*, καὶ *δράμα - δραμᾶτε* (ἐν Παρνασίδι), ἐξ οὗ ἐν Ὑπάτῃ ἐγένετο κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ δρόμος *δρόμα - δρομᾶτε*· πρβλ. καὶ «*ἰσᾶτε*, παλληκάρια μου, νὰ πάμε 'ς τὴν Κατούνα». Passow ρμγ' 2. Κατὰ ταῦτα ἐλέχθη (διὰ τὸν νόμον τοῦ συνειρμοῦ τὸν συνδέοντα τὰ ἀντίθετα) καὶ *στέκα - στεκᾶτε* ἀντὶ στέκε - στέκετε. Ὁμοίως διὰ τὸν νόμον τοῦ συνειρμοῦ τὸν συνδέοντα αἴτιον καὶ ἀποτέλεσμα ἐλέχθη καὶ *εὗρα - εὑρᾶτε* ἐν Νάξῳ, π. χ. «*τρέχα εὗρα*» καὶ «*ἔμπα, ἔβγα, ἔλα, εὗρα*». Ἐν Θήρᾳ μόνον τὸ β' ἐν. *φύα*. Ἐν Πόντῳ πρὸς τούτοις *μάθα*, *πία*. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις λέγεται παρ' ἡμῖν πολλάκις ἡ ὑποτακτικὴ ἀντὶ προστακτικῆς(1) καὶ δὴ λέγομεν *ἐρθῆτε* ἀντὶ τοῦ *ἐλᾶτε*, δι' αὐτὰ ἐν Παρνασίδι ἐπλάσθη καὶ ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορίστου δρᾶμε μετὰ τόνου καὶ φωνήεντος ὁμοίου τῷ ἐρθῆτε, τ. ἔ. *δραμῆτε* = ἐρθῆτε, = δράμετε. Κατ' αὐτὰ δὲ πάλιν ἐλέχθη ἐν Πόντῳ καὶ ἀλλαχοῦ *ἀμῆτε* ἀντὶ ἄμετε. Τὸ δὲ *ἀμέτε* τὸ παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει αἰτίαν ἔχει πάντως, ὅτι καὶ πρὸ τῆς συγκοπῆς ἐλέγετο καὶ νῦν ἔτι παρ' ἡμῖν λέγεται *ἄγωμε ἀγωμέτε*, ἐξ οὗ συγκοπέντος ἐγένετο *ἀμέτε* παραμείναντος τοῦ δευτέρου τόνου. Ἐκ τοῦ ἄγωμε - ἄμε (πρβλ. Πλάτωνος Τ. Ε'. 325 (1883) καὶ

(1) Ὅτι ὑποτακτικαὶ παρ' ἡμῖν παραλαμβάνονται ἐπὶ σημασίας προστακτικῆς, ἀποδεικνύεται πασιφανῶς διὰ τῶν συνήθων (ἰ)δῆτε, πῆτε, ἐρθῆτε, βρῆτε, πιῆτε, κατεβῆτε, ἀνεβῆτε, βγῆτε, μπῆτε, σταθῆτε, ἀφῆτε κττ. πρβλ. Σπανέα (Legr.) 206 ἀφῆτέ με, καὶ 219, καὶ Προδρ. Α'. 257. Προῆλθε δ' ἡ χρῆσις αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἐλέγετο μετὰ τοῦ ἀπαγορευτικοῦ *μή*, *μὴ λαλήσητε* καὶ ἄνευ αὐτοῦ *λαλήσατε*, *μὴ εἴπητε* καὶ εἴπετε, *μὴ λάβητε* καὶ λάβετε κττ. Βραδύτερον δὲ ἐπειδὴ καὶ τὸ *α* τῆς προστακτ. τοῦ α' ἀορίστου καὶ τὸ *η* τῆς ὑποτακτ., τὰ πρότερον διαστέλλοντα τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, συνέπεσον εἰς τὸ *ε* τῆς ὁριστικῆς, καὶ τῆς προστ. τοῦ ἐνεστ. καὶ β' ἀορίστου, ὥστε ἐλέγετο φυσικὰ καὶ καταφατικῶς καὶ ἀπαγορευτικῶς (μετὰ τοῦ *μὴ*) ὁ αὐτὸς τύπος, *μὴν κάμετε - κάμετε*, *μὴ μιλήσετε - μιλήσετε*, *μὴ λάβετε - λάβετε* ὁμοίως κατ' ἐνεστ. *μὴ λέγετε - λέγετε*, *μὴ κάνετε - κάνετε*, *ἂς μὴ θαρροῦν - ἂς θαρροῦν*, *μὴ μιλᾶτε - μιλᾶτε*, καὶ κατὰ μέσην φωνὴν *μὴ φοβᾶσθε - φοβᾶσθε*, *μὴ σκιάζεσθε - σκιάζεσθε*, *μὴ φυλάγεσθε - φυλάγεσθε*, κττ. κατὰ ταῦτα πάντα προέβη περαιτέρω ἡ ἐξίσωσις ὁμοίων τύπων καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν, ὥστε κατὰ τὸ *μὴ σταθῆτε*, *μὴ φοβηθῆτε*, *μὴν διαβῆτε* κττ. ἐλέχθη καὶ *σταθῆτε*, *φοβηθῆτε*, *διαβῆτε*, ταῦτα συνέβησαν ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις, ἐντεῦθεν «*εἷς ἐξ ὑμῶν ἄρτον κλάσῃ*» Ἑρμηνεύμασι Πολυδεύκους 493.

Ἑστίας ἀριθ. 390) ὤφειλε νὰ σχηματισθῇ πληθυντικὸς *ἄμετε*, ὅπως ἀληθῶς τονίζεται ἐν Πόντῳ καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ὅπως ἐκ τοῦ πάμε ἐπλάσθη *πάμετε* = πάμε - πάτε, ἀνθ' οὗ ἐν Πόντῳ κατὰ τὸ ἐρθῆτε ἀμῆτε ἐλέχθη *παμῆτε*.

Καὶ ἔν τισιν ἐπιθέτοις ἡ ἀναλογία ἐγένετο ἡ αἰτία τῆς μεταβολῆς τοῦ τόνου. Ἀντὶ τοῦ *ἐναντίος* λέγεται σήμερον κοινῶς *ἐνάντιος*, ἀντὶ τοῦ *παρθένος ἀπάρθενος*, ἀντὶ τοῦ *ἑταῖρος* ἐν Πόντῳ *ἕταιρος* (1), ἀντὶ τοῦ ἀκμαῖος ἐν Θήρᾳ, Σύμῃ *ἄκναιος* (ἄκνιος). Ταῦτα ἐτονίσθησαν οὕτω κατ' ἀναλογίαν ἄλλων τύπων ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου γένους πρὸς τὸ θηλυκόν, ἤτοι κατὰ τὸ *ἄξιος - ον ἀξία*, *αἴτιος - ιον αἰτία*, *μακάριος - ιον μακαρία* (καὶ ἀφῃρημένα *ἀξία*, *αἰτία*, *μακαρία*), *ἅγιος - ιον ἁγία* καὶ *ἁγιὰ - ὲς* (καθ' ὃ ἔπειτα καὶ *ἁγιοί*, ἀλλ' ἀείποτε τὸ *ἅγιο*, ὁ *ἅγιος* ἢ ὁ *ἅϊς*, ἅτε προσηγορικὸν καταστάν, πρβλ. τὰ περὶ τούτων διαληφθέντα ἐκτενῶς ἐν Πεντηκονταετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου σελ. 200 κἑξ.), *βέβαιος - βεβαία* (τὸ *βέβαιη* κατ' ἀφομοίωσιν, πρβλ. Ἀθην. Τ. Ι'. σελ. 229) κττ., κατ' αὐτὰ ἐνομίσθη ὅτι ὁ τόνος ἐπὶ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου γένους κατὰ νόμον ὀφείλει νὰ κεῖται ἀνωτέρω ἢ ἐπὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ ἀφῃρημένου, καὶ ἐπειδὴ ἐλέγετο *ἐξ ἐναντίας*, *ἀπ' ἐναντίας*, *ἑταίρα*, *παρθένα* (2), ἐτονίσθη *ὁ ἐνάντιος*, *ὁ ἕται-*

(1) Οἱ γνωματεύοντες ὅτι τὸ *ταίρι* προῆλθεν ἐκ τοῦ ἕτερος, οὐ μόνον δὲν ἑρμηνεύουν πῶς ἐξ ἐπιθέτου *ἕτερος* ἠδύνατο νὰ σχηματισθῇ ὑποκοριστικὸν εἰς *-ιον* (τὸ ἑταῖρος ὅπως καὶ τὸ θηλυκὸν ἑταίρα εἶχε πρὸ πολλοῦ καταστῇ οὐσιαστικόν), ἀλλὰ καὶ δὲν παρατηροῦν, ὅτι τὸ *ταιριάζω*, *ταιριαστὰ* κτλ. δὲν νοοῦνται ἐκ τοῦ ἕτερος.

(2) Ἡ *παρθένος* μετεπλάσθη ἐν τοῖς χρόνοις τῆς Κοινῆς εἰς *παρθένη* ὅπως ἀναγινώσκεται ἐν παπύρῳ Αἰγυπτιακῷ ἐν Journal des Savants 1873 σελ. 100, ἐντεῦθεν τὸ ἡμέτερον ἡ *παρθένα*. Ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ἐν Ἐπιγραφαῖς ὄνομα κύριον ἡ *Παρθένα* Cauer[2] 316 (Βοιωτίας) καὶ 211, 4 (Δελφῶν). Ἐγένετο δὲ ὁ μεταπλασμός, τὸ μὲν διότι τὰ θηλυκὰ εἰς *- ος* μετὰ τοῦ *ἡ* ἐκφερόμενα ἀπὸ παλαιοτέρων ἔτι ἐτῶν ἀπήρεσκον, ἐντεῦθεν ποικίλοι τρόποι θεραπείας ἐζητήθησαν, πρβλ. Ἡρῳδιανοῦ Β'. 763 «Φιλητᾶς ὁ διδάσκαλος Θεοκρίτου χωρὶς τοῦ *σ* προηνέγκατο εἰπὼν «*ἀγαθὴ δ' ἐπὶ ἤθεσιν αἰδώ*», δι' οὗ ἐγένετο πρόδρομος τοῦ ἡ *ἀλωπὼ* παρ' Ἡσυχίῳ (ὅθεν ἡ ἀλεπού ἢ ἀλουπού σήμερον) καὶ τῶν ἡμετέρων ἡ *Σάμο*, ἡ *Κύπρο*, ἡ *Κόρθο*, ἡ *ἄμμο* κτλ. Ἐπίσης παρ' Ἀριστοφάνει ἀναγινώσκεται *πρῖνος ἐμπρησθείς*· ὁμοίως ὁ *βάτος* παρ' Ἀριστοτέλει καὶ Θεοφράστῳ. Σὺν τῷ χρόνῳ τὸ κακὸν ἐπέδωκεν, ἐντεῦθεν Σέξτος Ἐμπειρικὸς (Ζ' 148) διδάσκει ὅτι «Ἀθηναῖοι μὲν *τὴν στάμνον* λέγουσι θηλυκῶς, Πελοποννήσιοι δὲ *τὸν στάμνον* ἀρρενικῶς. καὶ οἱ μὲν *τὴν θόλον*, οἱ δὲ *τὸν θόλον* καὶ οἱ μὲν *τὴν βῶλον*, οἱ δὲ *τὸν βῶλον* . . . Καὶ οἱ αὐτοὶ δέ . . . ὁτὲ μὲν ἀρρενικῶς . . . ὁτὲ δὲ θηλυκῶς *τὸν λιμὸν* καὶ *τὴν λιμόν*». Τὴν αὐτὴν σύγχυσιν ἐλέγχει καὶ Γαληνὸς γράφων «*Κυανὸς εἴτ' ἀρρενικῶς εἴτε θηλυκῶς ἐθέλεις ὀνομάζειν*» καὶ «*ἡ ἄσφαλτος ἢ ὁ ἄσφαλτος ὁπο-*

ρος, *τἀπάρθενα χοράσια*, ὅθεν *ἀπάρθενο* (περὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ τῶν λέξεων α πρβλ. Περιοδικοῦ Kuhn T. Λ΄. σελ. 372 κέξ.). Διὰ τοῦ τονισμοῦ ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης τοῦ *ἀπάρθενα* καὶ *ἐνάντιος* κατεπατήθη ὁ νόμος καθ' ὃν ὀνόματα προσηγορικὰ καὶ ἐπίθετα (οὐχὶ δὲ κύρια) ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅτε ἦσαν δακτυλικοῦ ῥυθμοῦ, *νυμφίος*, *γομφίος*, *σκορπίος*, *κωβίος*, *ἀντίος*, *παρθένος*, *καρκίνος*, *ἐκηβόλος* κτλ. (πρβλ. Wheeler Nominalaccent σελ. 75.). Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ παλαιὰ διαφορὰ τῆς ποσότητος τῶν φωνηέντων ἐξέλιπεν, οὐδεμία ἀνάγκη συνεκράτει τὸν νόμον τοῦτον πλὴν τῆς ἱστορίας, ἐντεῦθεν καὶ παρέβησαν αὐτὸν εἰπόντες *ἐνάντια*, καὶ ἐν Κρήτῃ, Θήρᾳ, Κυθήροις *ἀνάdja* κατὰ τροπὴν τοῦ ντj-dj εἰς dj πρβλ. Πλάτωνος T. Ϛ΄. σελ. 53. Τὸ οὐδέτερον *τὸ ἀνάdjo* ἐν Κυθήροις ἐγένετο οὐσιαστικόν,=τὸ πρόσωπον, face «*ἀνάdjo καλὸ 'χει κεῖν' ἡ γυναῖκα*».

Ἡ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐπ' ἄλληλα ἐπίδρασις ἐγέννησε καὶ τὸ ὀξύτονον καὶ ἀρσενικὸν *ὁ ἀνθὸς* ἀντὶ τοῦ οὐδετέρου καὶ βαρυτόνου *τὸ ἄνθος*. Ἐκανονίσθη δηλ. *ὁ ἀνθὸς οἱ ἀνθοί*, κατὰ τὸ *ὁ καρπὸς οἱ καρποί*, εἰ καὶ δὲν θὰ ἔλεγέ τις, φρονῶ, ὅλως ἀπίθανα, ἂν διισχυρίζετο, ὅτι καὶ ὁ τονισμὸς τῆς γενικῆς πληθυντικῆς *τῶν ἀνθέων*-*ἀνθῶν* ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ. (Ὁ τονισμὸς *ἀνθῶν* ἀποδείκνυται καὶ ἄλλως καὶ διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ τῶν Γραμματικῶν «*ἀνθέων* γραπτέον καὶ μὴ *ἀνθῶν* ....» Ἡρωδιανοῦ παρὰ Μοίριδι 337). Πάντως ἐν τῷ *δένδρον*-*δεντρὸν* φαίνεταί μοι πιθανὴ ἡ τοιαύτη τῆς γενικῆς ἐπίδρασις, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ τὸ πάλαι τὸ ὄνομα διττῶς ἐκλίνετο καὶ τοῦ διπλοῦ τούτου ἀρχαίου σχηματισμοῦ σώζονται ἀκόμη τύποι τινὲς π. χ. *τὰ δέντρη*, «οὖλα *τὰ δέντρη* μάρανε». Ἀλλ' οὐχ ἧττον πιθανώτερόν μοι φαίνεται ὅτι αἱ δύο προηγούμεναι λέξεις καρπὸς-ἀνθὸς ἐξήσκησαν καὶ

τέρως ἂν ἐθέλῃς καλεῖν» ¦*Χαλκάνθου μιχθέντος* ἢ *μιχθείσης*, *ὁποτέρως σοι φίλον ὀνομάζειν*» παρὰ Lobeck Φρυν. 760. Κατὰ τὸν αὐτὸν Lobeck 762 ἐλέχθη καὶ *ἡ ὄροφος παρὰ τὸν ὄροφον*. Ἐπίσης ἀπαγορεύει Φρύνιχος τὸ ἀρσ. *ὁ βῶλος* συνιστῶν τὸ *ἡ βῶλος* (54). Ἀλλ' οἱ ἀφορισμοὶ οὗτοι δὲν ἠδύναντο ν' ἀναστείλωσι τὸν ῥοῦν. Δι' αὐτὰ ἐλέχθη *ὁ μέθυσος*, ἐπειδὴ τὸ ἀρχαῖον *ἡ μέθυσος* δὲν ἤρεσκε πλέον. Ἄλλα μετεπλάσθησαν κατὰ τὴν α΄ κλίσιν τηρήσαντα τὸ θηλυκὸν γένος, π. χ. «*ἡ ἀσβόλη* μὴ λέγε, ἀλλ' *ἄσβολος*» Φρυν. 113, αὐτὸς ὁ Γαληνὸς ὁ γράφων ὁ καὶ ἡ χάλκανθος μεταχειρίζεται καὶ τὸ *ἡ χαλκάνθη*. Ταῦτα δὲ εἶναι οἱ πρόαγγελοι τῶν παρ' ἡμῖν *ἡ πλατάνη*, *ἡ κύπερη*, *ἡ ἄνοστη* κτλ. Κατ' αὐτὰ λοιπὸν ἡ παρθένος ἀκολουθῆσαν τῇ *κόρη* ἐγένετο ἡ *παρθένη*· *τὰς παρθένας* ἀναγινώσκεται ἐν Θρήνῳ Ταμυρλάγγου στ. 58 (τῶν ἀρχῶν τοῦ 15 αἰῶνος).

ἐπὶ τοῦτο τὴν μιασματικὴν αὐτῶν ἐπίδρασιν, διὸ κατεβιβάσθη μὲν παρ' ἡμῖν ὁ τόνος, *τὸ δεντρὸν τὰ δεντρὰ* (ἐν Ῥοδίοις Ἄσμ. 92,3) ὅπως συνήθως λέγεται, μετεβλήθη δὲ τὸ γένος ἐν Ἠπείρῳ *ὁ δέντρος*, πρβλ. Ἀραβαντινοῦ Ἄσμ. 249 *ἕνας δέντρος, ποιὸς δέντρος*, 349 *δέντρος*. Οὕτως ἐλέχθη *ὁ κρῖθος* (= αἱ κριθαί) κατὰ τὸ *ὁ σῖτος*, πρβλ. Φυσιολ. 1079 «*καὶ εἰς τὸν σῖτον* ἔρχεται *'ς τὸν κρῖθον* δὲν ὑπάγει». Πρβλ. καὶ *κατὰ καμπῆς* (Passow 52 τρὶς) καὶ *κατὰ μεσῆς* κατὰ τὸ *κατὰ γῆς* (ἢ μᾶλλον *καταγῆς* (= χαμαί), ἐντεῦθεν καὶ κατ' ἀποβολὴν τοῦ γ, μεταξὺ δύο φωνηέντων, *καταῆ(ς)*). Ὁμοίως ἀναγινώσκεται ἐν Notices et Extr. T. IH'. 319 (ἐτῶν π. X. 164-158) *ὀρθρίτερον* πάντως κατὰ τὸ *ἐνωρίτερον*, πρὸς δὲ ἐν Ἑρμηνεύμασιν Ἰουλίου Πολυδεύκους σελ. 349 *ὀψίτερος*, ἤτοι τὸ ἀντίθετον τοῦ ἐνωρίτερον· καὶ ἀντὶ ἔχθρα ἐλέχθη ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ *ἐχθρία* κατὰ τὸ ἐναντίον *φιλία*, ὅπως ὀρθῶς ἐδίδαξεν ὁ κ. Comparetti Saggi σελ. 94.

Κατὰ τὸ *μετά μου* ἐλέχθη ἐν Κύπρῳ *γιατά με* Γ. Λουκᾶ Φιλολογ. Ἐπισκέψεων σελ. 179. 183. Ὁμοίως καὶ ἐν Ἑλλάδι *μετ' ἐμένα* καὶ *(δ)ιατ' ἐμένα* καὶ ἐν Ἀλεξ. Κομν. παρὰ Wagner στ.630 *μὴ δ' ἀριθμήσῃς τί λαλοῦν τινες διάτ' ἐσένα*· καὶ 568 *μὴ λάβῃς κρίμα, ὦ υἱέ, διάτ' αὐτὸ(ν) δουλοῦται*· καὶ πρὸς τούτοις *ἀποτ' ἐμένα, ἀποτ' ἐσᾶς* Passow Τραγουδ. 111 σελ., *ἀποτ' ἐμένα* Κοραῆ Ἀτ. Α'. 70. πρβλ. καὶ τἀρχαῖον *γαιδαμῶς* (παρ' Ἡσυχίῳ) κατὰ τὸ ἐναντίον *οὐδαμῶς μηδαμῶς*. Κατὰ ὁ Λαδᾶς (= ὁ Ἐλαδᾶς ὄνομα κύριον παρὰ Συμεὼν Μαγίστρῳ σελ. 719 καὶ Ἰταλοελλην. Trinchera 114 καὶ Πορφυρογεν. πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ῥωμανὸν 243,1) ἐλέχθη καὶ ὁ *μελαδᾶς* (= ὁ μελᾶς) ἐν Κύπρῳ, πρβλ. Γ. Λουκᾶ ἔνθα ἀνωτ. σελ. 79.

Καὶ τὸ ἡμέτερον *φτερούγα* δὲν εἶναι ταὐτὸν τῷ *πτέρυξ*, ἀλλ' ἢ ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ ὑποκοριστικοῦ *πτερύγι(ον)* - φτερύγα - *φτερούγα* (τὸ *ου* ἀντὶ τοῦ *υ* ἢ διὰ τὸ λαρυγγικὸν *γ* ἢ κατ' ἄλλα εἰς *-ουγα)*, ἢ εἶνε ταὐτὸν τῷ *πτερύξ*, ὅπως ἐτόνιζε παρ' Ὁμήρῳ Ἀρίσταρχος (πάντως ἐκ τῆς τότε συνηθείας ὁρμηθεὶς) ὁρίζων, ὡς φαίνεται, ὅτι «*πτέρυξ* ἡ σὰρξ ᾗ ἐκφύεται τὰ πτερά, *πτερὺξ* δὲ τὸ πτερύγιον δι' οὗ πέτονται» (πρβλ. Göttling Accent. 255 καὶ τὰ αὐτόθι ἀναφερόμενα χωρία), δῆλα δὴ κατ' Ἀρίσταρχον *πτερὺξ* εἶναι ἀκριβῶς ὅ,τι ἡμεῖς φτερούγα λέγομεν. Ὁμοίως λέγεται παρ' ἡμῖν ὁ *κρῖθος* ἐξάνθημα

ἐπὶ τῶν βλεφάρων, περὶ οὗ πιστεύεται ὅτι φύεται ὅταν τις μὴ δώσῃ γυναικὶ ἐγκύῳ τὸ ὑπ' αὐτῆς αἰτηθέν. Ὁ Δουκαγ. λέγει αὐτὸ *λαλάζιν*, ἐν δὲ Θήρᾳ λέγεται *ἀκρίδα* κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὴν λέξιν *ἀκρίδα*, ἀλλαχοῦ δὲ *κριθαράκι*. Ὁ τύπος δὲ οὗτος *κρῖθος* εἶναι μεγεθυντικὸς τοῦ κριθὴ μετὰ κανονικοῦ ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου πρβλ. *πορδὴ - πόρδος*, *κεφαλὴ - κέφαλος*, *παλληκάρι - παλλήκαρος*, *πετεινὸς - πέτειρας*, *ποντικὸς - πόντικας*, *κογχύλη - κόχυλος* καὶ *κόχυλας*, *δαχτύλι - δάκτυλος - λας*, *τετράδη - τέτραδος*, βδομάδα - *βδόμαδος*, «*ἦρθ' ὁ τέτραδος πάγ' ὁ βδόμαδος*» (Μαυροφρ. Δοκίμ. σελ. 566) κττ. Ὁμοίως φαίνεται ὅτι ἔχει καὶ τὸ Τσακωνικόν, *ὁ ἴτΗε* = ὁ ἱστὸς ἀντὶ ἱστίον· *ὁ φάκος*, *ὁ λάρδος*, *ὁ κοῖλος* παρὰ Λουκᾶ ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 55.189. Ἄλλα φαίνονται μεταβαλόντα τὸν τόνον κατὰ τὸ πρωτότυπον, ἐξ οὗ παράγονται, πρβλ. *πρύμνα - πρυμνὸς* τώρα δὲ *πρύμη - πρύμος*, *πιστὸς - (ἔ)μπιστός*, *ἄντικρυ* καὶ *ἀντικρὺ* τώρα δὲ πλὴν τῶν ἀρχαίων ἄντικρυ καὶ ἀντικρὺ λέγομεν συνηθέστερον *ἀντίκρυ* καὶ *ἀντίκρυα* διὰ τὸ *ἀντὶ (ς)*, (τὸ δὲ *α* ἐν τῷ τέλει τοῦ ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ ἐν τῷ *ἐκεῖ - ἐκεῖὰ - ἔτσι - ἐτσά*, *σήμερο(ν) - σήμερα*, *ἀκόμη - ἀκόμα*, *ἄνευ - ἄνευα* ἐν Πόντῳ παρὰ Δ. Οἰκονομίδῃ ἔνθα ἀνωτέρω 25, *ὥσποτα* (Οἰνόῃ) καὶ *(γ)ούσποτα* = ἕως πότε, αὐτ. σελ. 29, *δὴ - (ἐ)δά*, *ἠνί - νά*, *τίποτε - τίποτα*, *ἀπόψα* παρὰ Βελθ. καὶ Χρυσ. Μαυροφρ. 674, ἔξω - *ὄξα* ἐν Passow διστιχ. 522 κ.τ.λ. ἐπειδὴ τὸ *α* εἶναι ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ ἡ κατ' ἐξοχὴν κατάληξις τῶν ἐπιρρημάτων). Ὁμοίως κατὰ τὸ ἁπλοῦν *ἀδελφὸς* ἐλέχθη *ζαρφὸ* = ἐξάδελφος ἐν Bova (Arch. Morosi 30). Κατὰ τὸ *πότε(ς)*, *τότε(ς)*, *ὅ(ν)τε(ς)* ἐλέχθη καὶ *ἀλλότε(ς)* ἀντὶ τοῦ ἄλλοτε π. χ. «*ἀλλότες ἦτον τοῦ Σταυροῦ, μὰ δά 'ν' τάγιοῦ Νικήτα*». Ὁμοίως κατὰ τὸ ἁπλοῦν *ἀκουστὸς* ἐλέχθη καὶ τὸ σύνθετον *(ἐ)ξακουστὸς* ἀντὶ ἐξάκουστος, ἀλλ' ἴσως εἰς τοῦτο συνετέλεσαν καὶ τἄλλα εἰς - *τὸς* ἐπίθετα.

Ὁμοίως εἰς ἐσωτερικὴν ἐξίσωσιν κατ' ἀναλογίαν ὀφείλεται καὶ ὁ τονισμὸς *ὕπαρχε* παρὰ τὸν παλαιὸν *ὑπῆρχεν*· ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος *ὑπάρχω* ἦτο οὕτω φυσικὸν νὰ σχηματισθῇ ὁ παρατατικὸς *ὕπαρχα*, ὅπως π. χ. ἀπὸ τοῦ *προσέχω* ἐγένετο *ἐπρόσεχα*, ἀπὸ τοῦ *κατέχω - ἐκάτεχα*, ἀπὸ τοῦ *γυρεύω - ἐγύρευα* κτλ. Ἐνῷ δὲ εἰς τὸ διὰ μόνης τῆς γραπτῆς παραδόσεως διασωθὲν καὶ ἐπανελθὸν εἰς χρῆσιν ῥῆμα τοῦτο ἐξενίκησεν ὁ ὁμαλισμός, ἐν τῷ *ἐπῆγα* καὶ *ἐπῆρα* δὲν κατίσχυσεν

ἐν τῇ Ἑλλάδι τῆς κατὰ προφορικὴν παράδοσιν ἱστορίας· δι᾽ ὃ ἐφ᾽ ὅσον ἠξεύρω οὐδεὶς ἐνταῦθα λέγει *ἔπηγα* (1), *ἔπηρα*, εἰ καὶ ἐν τῇ προστακτικῇ συχνὸν ἀκόμη τὸ παλαιότερον *ἔπαρε*. Ἐν δὲ τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ λέγεται *ἔπηρα*, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὑποτακτικῇ νὰ *πήρω*, (πρβλ. Morosi Archivio 52, 60), ἐπειδὴ τοῦ *παίρρω* ἐσχηματίσθη ἀόριστος *ἔπηρα* ὅπως τοῦ *σπέρρω* ἀόρ. *ἔσπειρα*, τὸ *σύρρω* (= σύρω) ἀόρ. *ἔσυρα*, τοῦ *στέλλω*-*ἔστειλα*, καὶ δὴ ὑποτακτικὴ ἀορίστου *στείλω*, *σύρω*, *σπείρω* καὶ *πήρω*. Ὁμοίως ἐλέχθη αὐτόθι καὶ *ὔπηγα* (Morosi ἔνθα ἀνωτ.). Ὅτι τὸ *η* τούτων εἶναι αὔξησις, ἐλησμονήθη, ὅπως καὶ ἐν τῷ *ηὗρα*, ἐντεῦθεν νὰ *ηὕρω* (αὐτ. σελ. 81.)· ὁ δὲ τύπος *πᾶρε* δὲν ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ *ἔπαρε* κατ᾽ ἀφαίρεσιν τοῦ τονιζομένου *ἐ*, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ *νὰ πάρω παίρνω*, κλπ. τ. ἔ. ἐκ τῶν ἄνευ (τονουμένου) *ε* ἐκφερομένων τύπων ἐσχηματίσθη ἡ προστακτ. *πᾶρε*, καθὼς καὶ *παῖρνε*, τὸ δὲ *ε* τῆς ὁριστικῆς ἐνομίσθη αὔξησις τοῦ ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένου ῥήματος *παίρνω*.

Ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον κατέστη πόσον εὐκόλως τὰ συστήματα τῶν διαφόρων λέξεων καὶ τύπων ἢ καὶ λέξεις μεμονωμέναι συνδεόμεναι ψυχολογικῶς πρὸς ἄλλα συστήματα ἢ λέξεις μεταβάλλονται ὑπ᾽ αὐτῶν κατὰ τὸν τόνον, καὶ ὅτι ἡ ἀληθὴς τῶν μεταβολῶν τούτων αἰτία εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν σύνδεσις αὐτῶν, ἥτις εἶναι ἀλλοία τῆς προτέρας. Ἐν τοῖς ἑξῆς θὰ ἀναγράψω ἄλλα παραδείγματα, ἐν οἷς αἰτία τῆς μεταβολῆς δὲν εἶναι ἡ ἀναλογία, ἀλλ᾽ ἡ φωνητική, ἤτοι ὁ διάφορος τρόπος καθ᾽ ὃν ἡμεῖς ἀπαγγέλλομεν τὰς λέξεις.

Τὴν πρώτην θέσιν τῶν διὰ τὴν φωνητικὴν μεταβολῶν κατέχουσιν αἱ λέξεις αἱ παθοῦσαι συνίζησιν διὰ τὸν μέγαν ἀριθμὸν αὐτῶν. Εἶναι γνωστὸν πόσον μάλιστα πάντων ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος καὶ ἡ ἐκ ταύτης Κοινή, ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ νεωτέρα Ἑλληνική, ἀποφεύγουσι τὴν ἀλληπαλληλίαν πολλῶν φωνηέντων. Πρὸς τοῦτο δ᾽ οἱ μὲν ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο *κρᾶσιν*, *συναίρεσιν*, *ἀφαίρεσιν*, *ἔκθλιψιν* καὶ (σπανιώτερον) *συνίζησιν*, ἡμεῖς δὲ ἐν μὲν τῇ Ἑλλάδι κατὰ πρῶτον *συνίζησιν*, *ἀφαίρεσιν*, *ἔκθλιψιν* (ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφαίρεσιν καὶ τὴν ἔκθλιψιν οὐχὶ

(1) *Ἔπηγεν* ἀναγινώσκεται ἐν Θανάτ. Ῥόδου. στ. 274 ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως εἶναι πλάσμα τολμηρὸν τοῦ ποιητοῦ διὰ τὸν ἄρρυθμον ῥυθμόν. Σήμερον ἐν Ῥόδῳ τοιοῦτος τονισμὸς εἶναι ἀνήκουστος.

κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἀρχαίας ἀλλὰ κατ' ἄλλους, περὶ ὧν ἐν ἐκτάσει διέλαβον ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Kuhn Τ. Λ'. σελ. 357 κἑξ.), ἐν δὲ τῷ Πόντῳ καὶ *συνίζησιν* (οὐχὶ ὅμως πάντοτε) καὶ *συναίρεσιν* (1), πρὸς δὲ καὶ *ἔκθλιψιν* κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον, πρβλ. *τ' Ἑλλενικὸν κοντάριν* (ἡμεῖς ἐν τῇ Ἑλλάδι θὰ ἐλέγομεν *τὸ 'λλενικὸν ἢ τὸ Ἑλλενικὸν*), *τ' ἐμόν*, *τ' ἐκείνου*, *τ' ὀμμάτα*, *τ' ὠτία*, *τ' ὠβγά*, *π' ἐπῆγες*, *τ' ἰχνάρια* κττ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τοῦ Ποντικοῦ πάθη μέλλουσι ταχέως, ἐλπίζω, ἄνδρες τῶν ἐγχωρίων γενναῖοι νὰ διδάξωσιν ἡμᾶς καὶ διαλύσωσι τὸ ἐπικρατοῦν σκότος ἐν τούτοις, δι' αὐτὸ περιορίζομαι ἐν τῷ ἡμετέρῳ καὶ γνωστοτέρῳ καὶ δὴ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ συνιζήσεως θὰ διαλάβω συντόμως ἐν τῷ παρόντι.

Τὰ συμπλέγματα δηλ. i+a, i+o, i+u, e+a, e+o, e+u, (2)

(1) Περὶ τῆς συναιρέσεως ἐν τῇ διαλέκτῳ τοῦ Πόντου πολλὰ ἀξιοσημείωτα εὑρίσκει ὁ βουλόμενος ἐν τῇ μνημονευθείσῃ διατριβῇ τοῦ κ. Δ. Οἰκονομίδου. Οὗτος π. χ. σελ. 23 διδάσκει ὅτι τὸ e+o (*αιο, αιω, εο, εω*) συναιρεῖται εἰς ἕνα φθόγγον ö, *παλöνω, χρöφειλέτες, σπέλöν* (=σπήλαιον), κ. τ. τ. Ὁμοίως ὅτι ἐκ τοῦ *i+o* (*ειο, ειω, ηο, ιο, ιω, υιο, υο, υω*) προκύπτει ö, *τελöνω, κιτρινö, ἄγρöς* (=ἄγριος), *δöν* (=δυῶν), *τρöν* (=τριῶν). Ὡσαύτως σελ. 9 ὅτι τὸ *i+a* (*ια, εια, ηα, οια, υα*) τρέπεται πολλαχῶς εἰς ä, *βουτάνä, πινάκä, ἀγκαλä̃σκουμαι* (=ἀγκαλιάζομαι), *κώλä* (=κώλια), *μώδäγμαν* = αἱμωδίασμα, *δäκλυγμαν* = διάκλυσμα, *δäκλὺγς* = διακλύζεις, *δäτρὸς* = διατρὸς = ἰατρός, *ἀγνέσä ἀδέλφä* = γνήσια ἀδέλφια, *μαθέτρä* = μαθήτρια, *θυμäζω*, *εὐτäγω* (=εὐθειάζω), *γενä̃τες* = γενειάτης, *ἕννä* κ.τ.λ., καὶ ὅτι ἀντὶ τοῦ *e+a* (*αια, εα*), ἀπαγγέλλεται ä, *παλä* = παλαιά, *ἐννäκόσä*, *ὄρνä*, *δελäζω* (=δελεάζω) κ.τ.τ. Ὁμοίως ὅτι τὸ *i+e* (*ιαι, ιε, υε*) συναιρεῖται εἰς ä, π. χ. *δäρίζω* (=διαιρῶ), *ἐδäβε* (—διέβη), *δäρμενευτής*, *δäρμενεύω*, *κρäρὸν* (=κρυερόν).

(2) Τὰ συμπλέγματα *u+a*, *u+o*, *u+e*, *u+i* δὲν γίνονται ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ διὰ συνιζήσεως *βα*, *βο*, *βε*, *βι*, ἤτοι τὸ *u* παρ' ἡμῖν προφερόμενον ἀνοικτὸν καὶ δὴ ἀείποτε ὡς καθαρὸν φωνῆεν οὐδέποτε μεταβάλλεται εἰς σύμφωνον *β* (w), ἀλλ' ἢ διατίθεται κατὰ τοὺς ἐν Kuhn Περιοδικῷ Τ. Λ'. σελ. 365-6 ἐκτεθέντας περὶ τούτου νόμους (*τἀδίκου*, *τἀνθρώπου*, *τὀρτυκιοῦ*, *ἀκῶ*, κτλ.) ἢ μένει ἄθικτον, *τοῦ ὀρτυκιοῦ* κτλ. Μόνον κατὰ τὴν ταχεῖαν προφορὰν πολλάκις ἀποτελεῖται δίφθογγός τις ua, uo, ue, ui, *ἄκουα*, *ἀκούω*, *ποῦηνον*, καὶ δι' ἐξαφανισμοῦ τοῦ ἀσθενεστέρου φωνήεντος *ἀκῶ*, *ποῦ 'ναι*, *ποῦ 'σαι*, *ποῦ 'χει* κτλ. Εἶχον γράψῃ τἀνωτέρω, ὅτε μετ' ἐκπλήξεως εἶδον ἐν τῇ γ'. ἐκδόσει τῆς Aussprache τοῦ κ. Blass σελ. 122 μεταγραφὴν τοῦ Πάτερ ἡμῶν κατὰ τὴν νεωτέραν δῆθεν τῶν Ἑλλήνων προφοράν, ἣν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις κ. Ψυχάρι ἐδιδάχθη, ὡς αὐτὸς λέγει, ὁ κ. Blass. Ἐν τῇ μεταγραφῇ λοιπὸν ταύτῃ ἀναγινώσκονται διάφορα θαύματα, ὧν ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἄξιον τὸ *pwise* = ποῦ εἶσαι! Οὐδέποτε ἐπίστευον ὅτι τὰ χονδροειδῆ σφάλματα τοῦ κ. Ψυχάρι θὰ ἐτύγχανον παρ' οἱουδήποτε ἀποδοχῆς τινος, ἀλλ' ἀτυχῶς οἱ ἐν Γερμανίᾳ περὶ τἆλλα σοφοὶ ἀγνοοῦσι τὴν καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικήν, διὸ καὶ γίνονται θύματα τοῦ τυχόντος. Οὕτως ὁ κ. Blass εὐγνωμονεῖ τῷ κ. Ψυχάρι διδάξαντι (!) αὐτὸν τὴν νεωτέραν προφοράν, τ. ἔ. ὅτι τὰ συμπλέγματα *i+a*, *i+o*, *i+u*, *e+a*,

πάσχουσι συνίζησιν παρ' ἡμῖν *συνήθως* καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ πρώτου φωνήεντος τόνος καταβιβάζεται ἐπὶ τὸ β'. Καὶ δύναται μέν τις νὰ εἰκάσῃ περὶ πλείστων τύπων, ὅτι δὲν ὑπέστησαν αὐτοὶ τὴν συνίζησιν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν ἄλλων ἀνέλαβον αὐτήν, π.χ. ὅτι τὸ *ἀγι̯άσμα* ἐν Ἀραβανίῳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας οὐκ ἐκ τοῦ ἁγίασμα ἀλλ' ἐκ τοῦ ἁγιασμάτου, ὅτι τὸ *ἔπι̯ασα, ἄδει̯ασα, ἐτέλει̯ωσα, ἔλει̯ωσα, ἀγκάλι̯ασα, ἐπάλαι̯ωσα, ἀρμάθι̯ασα, (ἐ)ξέγνοιασα, ἐπλάγι̯ασα, ἐμελάνι̯ασα, ἐζύγι̯ασα, ἐκιτριγοφύλλι̯ασε, ἀρραβώνι̯ασα, εὔθει̯ασα - εὔτει̯ασα* κττ. δὲν προῆλθον ἐκ τῶν τύπων *ἐπίασα, ἀδείασα, ἐτελείωσα, ἐλείωσα, ἐξεγνοίασα, ἐπλαγίασα* κττ., ἀλλ' ἐκ τῶν μεταβεβλημένων διὰ τὴν συνίζησιν ἐνεστώτων *πι̯άνω, ἀδει̯άζω, τελει̯ώνω, λει̯ώνω, ξεγνοι̯άζω, πλαγι̯άζω* κ.τ.τ. ἐσχηματίσθησαν οἱ παρῳχημένοι *ἔπι̯ανα, ἔπι̯ασα, ἄδει̯αζα, ἄδει̯ασα* κττ., καθ' ὃν τρόπον ἐκ τῶν ἐνεστώτων *κρύβω, σκάφω - σκάβω* κττ., οἱ παρῳχημένοι, *ἔκρυβα, ἔσκαφα - ἔσκαβα* κττ. Ὁμοίως ὅτι οἱ τύποι *τοῦ ἀμπελι̯οῦ, τῶν ἀμπελι̯ῶν, τῶ(ν) χωραφι̯ῶν, τοῦ βολι̯οῦ, τοῦ δίκαι̯ου, τοῦ ἄγι̯ου, ἄγι̯ους* κττ. δὲν προῆλθον ἀμέσως ἐκ τοῦ *ἀμπελίου, ἀμπελίων, χωραφίων, βολίου, δικαίου, ἁγίου, ἁγίους*, ἀλλ' ὅτι ἐπλάσθησαν ἐκ τῶν παθόντων πρότερον καὶ μεταβεβλημένων τύπων, *τἀμπέλι̯α, τὰ χωράφι̯α, τὰ βόλι̯α, δίκαι̯ος, ἄγι̯ος, ἄγ(ι)οι* κττ. Ὡσαύτως δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι τὸ *νι̯ότη, νι̯άτα* ἐφείλκυσε τὸ *νι̯ός*, τὸ *καχι̯ώνω* τὸ *καχι̯ά*, τὸ *(ὑ)γιαίνω - jαίνω*, τὸ *(ὑ)γει̯ὰ - jά*, τὸ *βασιλι̯άδες*, τὸ *βασιλι̯ὰ* κττ. κττ. Ἀλλ' ὅμως πάντοτε ὑπολείπεται πλῆθος τύπων ἀνερμηνεύτων διὰ τῆς συνεκδρομῆς αὐτῶν πρὸς ἄλλους παθόντας, π.χ. *δουλει̯ά, φτωχει̯ά, φωτι̯ά, φωλι̯ά, τ' Ἀντρι̯ά, τοῦ παιδι̯οῦ, τ(οῦ) ἀρνι̯οῦ, εἶα - jὰ* κττ. Ἐπειδὴ ἐν πᾶσι τούτοις τὸ παθὸν φωνῆεν ἐτονίζετο, συγγενεῖς δὲ τύποι μετὰ συνιζήσεως δὲν ὑπῆρχον

ε + ο, ε + υ πάντοτε προφέρονται μετὰ συνιζήσεως, ἤτοι ὅτι λέγομεν *αἰτι̯ά, οὐσι̯ά, τρjά, jαυτόν, τραπεζαρjά, ἁμαρτjά* κτλ., ὅτι πᾶσα ἄτονος συλλαβὴ *ιν (ιρ, ηρ, υρ...)* τρέπεται εἰς *ερ*, ἤτοι ὅτι λέγομεν *σερὰ* ἀντὶ σειρά, *σεράδι* ἀντὶ σειράδι, *σερώνω, μερεσμένος μερίζει* ἀντὶ μυρίζει, *ξεράφι* ἀντὶ ξυράφι, *τερὶ* ἀντὶ τυρί, *συντερῶ* ἀντὶ συντηρῶ = βλέπω, *ποverὴ* ἀντὶ πονηρή, *γερίζω* ἀντὶ γυρίζω, *βούτερο* κ.τ.λ. καὶ ἄλλα πολλὰ ἔτι παραδοξότερα καὶ γελοιότερα. Βεβαίως μεγάλη θὰ ὀφείλεται τῷ κ. Ψυχάρι ὑπὸ τοῦ κ. Blass ἐπὶ τούτοις εὐγνωμοσύνη! (Καὶ ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τῆς Γραμματικῆς τοῦ Πορτίου τῇ ὑπὸ τοῦ κ. W· Meyer ἐκδοθείσῃ σελ. λϐ'. γράφει ὁ κ. Ψυχάρις «ua, dans τοῦ *ἀφέντη*. en réalité twa; c'est pourquoi *τἀφέντη* n'est pas commun au même titre que *τὄκαμε*» λοιπὸν *τwαφέντη*! Καὶ ὅμως ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ μικρᾷ καὶ ἀσθενεῖ Ἑλλάδι ζῶντες οὐδεμίαν ἔχομεν γνῶσιν τῶν ἑλληνικῶν τούτων τοῦ κ. Ψυχάρι!).

πάντοτε, π. χ. τοῦ δουλεϳά, φτωχεϳά, φωτϳά, εἷα κ.τ.τ., δι᾿ αὐτὸ ἀνάγκη νὰ λεχθῇ πρὸς τὸ παρὸν γενικῶς, ὅτι ἐν πάσῃ συλλαβῇ καὶ τονουμένῃ καὶ ἀτόνῳ, καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ ἐν τῷ τέλει καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως καὶ πρὸ τοῦ τόνου καὶ μετ᾿ αὐτὸν ἡ συνίζησις γίνεται παρ᾿ ἡμῖν (1).

Φανερὸν δ᾿ ὅτι ὁ καταβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τοῦ β΄., τοῦ ἀδροτέρου φωνήεντος, συνδέεται μετὰ τῆς συνιζήσεως, ἑρμηνεύεται δ᾿ ὡς ἀκολούθως. Τὰ φωνήεντα τὰ πρότερον δύο διαφόρους συλλαβὰς ἀποτελοῦντα διὰ τοῦτο, ὅτι τὸ β΄. εἰσήγετο διὰ νέας σαφῶς διακεκριμένης ὠθήσεως τῆς ἐκπνοῆς, ἡνώθησαν ἔπειτα ἕνεκα σπουδῆς τινος περὶ τὴν ἀπαγγελίαν εἰς μίαν δίφθογγον, ia io iu, ea eo eu καὶ δὴ εἰς μίαν μόνην συλλαβήν, ἥτις φύσει εἶχε τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα πάσης συλλαβῆς, ἤτοι «*προεφέρετο διὰ μιᾶς τελείας, συνεχοῦς ὠθήσεως τῆς ἐκπνοῆς*» ἢ «*ἦτο συνεχὴς ὡς πρὸς τὴν ἐκπνοὴν καθ᾿ ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς προφορᾶς αὐτῆς*». Τότε ἐπειδὴ τῆς διφθόγγου, ἤτοι τοῦ συμπλέγματος τῶν δύο φωνηέντων, ἅτινα διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὠθήσεως τοῦ πνεύματος προφέρονται καὶ δὴ μίαν μόνην ἀποτελοῦσι συλλαβήν, τῆς διφθόγγου, λέγω, ia io iu, ea eo eu τὸ β΄. φωνῆεν ἔχει ἰσχυρότερον ἦχον ἢ τὸ α΄. (τὸ *a*, *o*, *u* ἰσχυρότερον ἢ τὸ *i*, *e*), ὁ τόνος κατεβιβάσθη ἐπ᾿ αὐτό, (πρβλ. E. Sievers Φωνητικῆς[2] σελ. 125 σημ. 6). Ἐπειδὴ δὲ τὸ β΄. φωνῆεν ἐτονίσθη, τὸ α΄. *i*, *e* ἤρχισε νὰ καθίσταται ἡμίφωνον, καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τούτοις νὰ μεταλαμβάνῃ συμφωνικῆς φύσεως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, μέχρις οὗ τέλος ἐγένετο j. Δὲν ἦτο δὲ δύσκολον διὰ τὴν φυσικὴν συγγένειαν τοῦ *e*, *i* πρὸς τὸ *j*, διότι τοῦ μὲν *i* καὶ τοῦ *e* ὁ σχηματισμὸς ἀπαιτεῖ τὴν ἐλαχίστην ἄνοιξιν τοῦ στόματος, τοῦ δὲ j τοὐναντίον τὴν ἀσθενεστάτην κλεῖσιν, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τούτοις τό τε *i* καὶ τὸ *j* σχηματίζονται ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως τοῦ οὐρανοῦ καὶ διὰ

(1) Ὁ κ. Δημοσθένης Οἰκονομίδης ἐν σελ. 56 τῆς μνημονευθείσης διατριβῆς του διδάσκει, ὅτι πᾶσα συνίζησις μακρὰν τῆς τονουμένης συλλαβῆς ἀπαντῶσα, π.χ. *jατρός*, *jali*, *jalίζω*, *jορτή*, κττ. ὀφείλει νὰ ἑρμηνευθῇ κατ᾿ ἀναλογίαν ἄλλων τύπων, ἐν οἷς ἡ συνίζησις ἐγένετο παρὰ τὴν τονουμένην συλλαβήν, ἤτοι τὸ *jατρός* κατὰ τὸ *jάτρεψα*, τὸ *jορτὴ* κατὰ τὸ *jώρτασα* κττ. Ἀλλ᾿ ἐγὼ δὲν καταλαμβάνω τὴν ἀνάγκην τῆς ὑποθέσεως, καθ᾿ ἣν μόνοι οἱ γειτονεύοντες τῇ τονουμένῃ συλλαβῇ φθόγγοι δύνανται νὰ πάσχωσι συνίζησιν, οἱ δ᾿ ἄλλοι οὐχί. Ἔπειτα τὸ *jεράκι* καὶ τόσα ἄλλα δὲν εἶχον πρός τίνα νὰ συνεκδράμωσιν.

τῶν αὐτῶν σχεδὸν τῆς γλώσσης μερῶν καὶ κινήσεων, δι' αὐτὸ ἐλάχιστον ἀπέχουσιν ἀλλήλων. Ἐπειδὴ δ' ὁ τοῦ e σχηματισμὸς μείζονά πως ἄνοιξιν τοῦ στόματος ἀπαιτεῖ ἢ ὁ τοῦ i, πιθανώτατον φαίνεται, ὅτι πρότερον κατέστη σύμφωνον τὸ i ἐν τοῖς συμπλέγμασιν *ia io iu* καὶ βραδύτερον τὸ e τῶν συμπλεγμάτων *ea eo eu*. Καὶ σήμερον δ' ἔτι ἐνιαχοῦ σῴζονται ἴχνη τῆς ἀρχαίας διαφορᾶς ταύτης, οὕτω π. χ. ἐν Ὀλύμπῳ τὸ *ρία* γίνεται ρjα πρβλ. κοντάρjα, ἀλλὰ τὸ *ρεα* οὐχί, ἀλλὰ μᾶλλον βαρεά, ἀκουομένου φθόγγου τινὸς e ἀσθενεστάτου μεταξὺ τοῦ *ρ* καὶ *α*, ὁμοίως καὶ ἐν Πόντῳ, ὅπως ἀνωτέρω σελ. 273 σημ.[1] ἐλέχθη.

Καθόλου δ' ὅμως σήμερον τὸ *e* τῶν συμπλεγμάτων *ea eo eu* διατίθεται ὁμοίως τῷ *i* τῶν *ia io iu*. Πότε ἡ σύμπτωσις αὕτη ἐτελέσθη, εἶναι δυσχερὲς νὰ ὁρισθῇ, ἐπειδὴ καὶ τῶν δημωδεστέρων γλωσσικῶν μνημείων ἡ ὀρθογραφία εἶναι ἱστορικὴ οὐχὶ φωνητική· τούτου δ' ἕνεκα παρὰ Σπανέᾳ, Γλυκᾷ, Προδρόμῳ κλπ. τὸ μὲν μέτρον ἀπαιτεῖ τὸν ἐξαφανισμὸν πολλῶν συλλαβῶν, ἀλλὰ δὲν κρίνεται ἀναγκαῖον νὰ σημειωθῇ τοῦτο ὑπὸ τοῦ στιχοπλόκου διὰ σημείου τινός, ἀλλ' ἑκάστη συλλαβὴ γράφεται καθ' ἑαυτὴν πλήρης, ἀφίεται δ' εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ ἀναγνώσῃ ὀρθῶς, καθὰ καὶ ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτοκρίτου παραγγέλλει τῷ ἀναγνώστῃ ἐν τέλει λέγων: «Οἱ στίχοι θέλουν διόρθωσι καὶ σάσμα ὅσο μποροῦσι, γι' αὐτοὺς ποῦ τοὺς διαβάζουσι καλὰ νὰ τοὺς γρικοῦσι». Γράφουσι λοιπὸν ἐκεῖνοι *βασιλεάν*, *ῥαβδεάν*, *θεωρεῖς* (δισυλλάβως) κ. τ. τ., ἀλλ' ὁμοίως *ἀκούετε*, εἰ καὶ τρισυλλάβως ἀπαγγελτέον, *πουλιέται* εἰ καὶ τρισυλλάβως, ὁμοίως *ἁγιοζούμιν* εἰ καὶ τετρασυλλάβως, *χιώτικον* εἰ καὶ τρισυλλάβως κτ τ. Μόνον δ' ἐν Προδρ. Γ'. 99 ἀναγινώσκεται *θωρῇς* καὶ 342 «*ὡριὰ* παγούρια» ἀντὶ ὡραῖα καὶ ἐν Γλυκᾷ 243 τὸ *ὡς* ἀντὶ ἕως «*ὡς οὗ νὰ ἔμβῃς εἰς κάρτζουκον καὶ ὡς οὗ νὰ ἐμπλάκῃς*». Ἀλλὰ πρῶτον μὲν τἀντίγραφα τοῦ Προδρ. 1310 καὶ 382 δὲν εἶναι παλαιότερα τοῦ 15 αἰῶνος (πρβλ. Omont παρὰ Ψυχάρι Essais de Grammaire κτλ. σελ. 19 σημ.), ἔπειτα τίνος καθόλου ὡς πρὸς τοῦτο πίστεως ἄξια τὰ μνημεῖα ταῦτα εἶναι, ἐλέγχεται διὰ τούτων, πρῶτον ὅτι ἐν Προδρ. Γ'. 411 κεῖται τὸ *βαρνιώτικον*, ἐν δὲ Δ'. 411 τὸ *βαρνεώτικον*, τρίτον ὅτι οἱ περὶ τῶν φωνηέντων νόμοι, ὅπως ἐξετέθησαν ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Kuhn Τ. Λ'. σελ. 357 κέξ., ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῆς γλώσσης τούτων.

Ἔπειτα καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς καθαρώτερον γεγραμμένοις παρατηρεῖται ἐνίοτε σύγχυσις ὑπεμφαίνουσα τὴν συνίζησιν τοῦ *εα* καὶ *ια*, πρβλ. *βαρέαι*=βαρεῖαι Ἐχθ. Βασ. Τάξ. 670, 16, Διγενῆ Legr. 531 *γλυκέα μῆτερ* καὶ 565, *βραχέαν ὥραν* 2901, ὥστε κατ' ἐμὲ εἶναι παντελῶς ἀμφίβολον ἂν τὸ *βασιλεάν*, *βαθεά*, *θεωρῆς* κττ. ἀποδεικνύουσί τι μέγα περὶ τῆς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους προφορᾶς τοῦ *ε* ἐν τούτοις.

Ἐπὶ τὴν ἀμφιβολίαν δὲ ταύτην ἄγει καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι ἡ συνίζησις καὶ τὰ ἐκ ταύτης παθήματα τῶν φωνηέντων ἦσαν συνήθη τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐξ ἀρχαίων χρόνων, πρβλ. περὶ τῆς Ὁμηρικῆς χρήσεως J. Menrad de contractionis et synizeseos usu Homerico, Monachii 1886 καὶ G. Meyer² § 127—153, ἔνθα ἐκ τῶν ἐπικῶν καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν πολλὰ παρατίθενται τῆς συνιζήσεως παραδείγματα. Σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι ἡ συνίζησις ἐπέδιδεν, ἐντεῦθεν καὶ ἐξηφανίζετο ὅλως τὸ ἀσθενέστερον φωνῆεν μετὰ τὴν συνίζησιν, πρβλ. J. Baunack Studien Α'. 229, ἔνθα ὁ τύπος *Θοδίων Θοκλ(ῆς)* κτλ. ἑρμηνεύεται διὰ συνιζήσεως(?) τοῦ *Θεο* - εἰς *Θιο* - *Θjο* - *Θο* -. Πρβλ. πρὸς τούτοις τὰ Κρητικὰ *κατοικόντες* (πάντως *κατοικιόντες* - κατοικόντες) Cauer² 116, 6, *κρατόντες* 119, 11, *πωλόντες* αὐτ. 15 (δηλ. *πωλιόντες* - πωλόντες), *κοσμόντες* 40 καὶ 61, 77 *κοσμόντων*. *Λαγάνα* (=λαγάνια), *ἐνύπνον* (=ἐνύπνιον) (παρὰ G. Meyer² § 148), *μεσουρανῶν* (=μεσουρανιῶν) ἐν Παπύρῳ Αἰγύπτου παρὰ Mullach Ἑλλ. Γραμ. 117, 6, *ἐν[α]* καὶ *ἔνεηα*=ἔνια, παρὰ Wessely ἐν Wiener Studien Τ. Δ'. σελ. 181 καὶ 183 ἐκ παπύρου τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος (αὐτ. σελ. 191). Ὁμοίαν προφορὰν τοῦ *λ* καὶ *ν* (*λι*, *νι*) ἐλέγχουσι καὶ τὰ Βοιωτικὰ *Νιουμώ*, *Πολιούχαρις*, *Διωνιούσιος* κτλ. πρβλ. G. Meyer² § 93 καὶ R. Meister Α'. 235. Ἂν τὸ *παληοῦ* ἐν Μουσείῳ καὶ Βιβλιοθήκῃ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης 1885-1886 σελ. 88 καὶ τὸ *ἐννηα* τῆς Ἀλεξανδρίνης Χριστιανικῆς ἐπιγραφῆς ὁμοίως ἐμφαίνῃ συνίζησιν ἢ μή, ἀμφίβολον. Ὁμοίως ἀναγινώσκεται *οἱ συμπολεμόντες* Cauer² 117 (220 π. Χ.) (Ἱεραπύτνης), *Ἑλλανοδικόντοιν* (1) αὐτ. 433, 11

(1) Αἱ παρ' ἡμῖν ἄκλιτοι μετοχαὶ εἰς -ῶντας, δὲν πρέπει, νομίζω, νὰ νομισθῶσι συνέχεια τῶν τοιούτων τύπων εἰς -*οντ*- (πωλόντες κτλ.). Τὰ ἡμέτερα πιθανῶς προῆλθον κατ' ἀφομοίωσιν αὐτῶν πρὸς τὰς μετοχὰς τῶν εἰς -*αω* ῥημάτων, ἤτοι κατὰ τὸ

('Αρκαδίας). Ὁμοίως παρελείπετο καθ' ὁλοκληρίαν τὸ διὰ συνιζήσεως ἐκ τοῦ ε προελθὸν τοῦτο ι ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις, πρβλ. Ξένος = Ξένιος, Μνασιγένος = Μνασιγένιος, Φενάταν = Φενιάταν, ἱαραρχόντων = ἱαραρχιόντων κ.τ.λ. Ὀρθότατα δὲ παρατηρεῖ ὁ κύριος R. Meister Ἑλλην. Διαλεκτ. Α'. 246 ὅτι «Ἡ συχνὴ ἐπανάληψις *τοῦ ὀρθογραφικοῦ τούτου σφάλματος* ὑποδηλοῖ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ε προελθὸν τοῦτο ι εἶχε γίνῃ j, ὅπως καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ νjός, Θjὸς, καὶ τοῦτο ἠδύνατο καὶ νὰ παραλείπηται ἐν τῇ γραφῇ, ὁσάκις πρὸ τούτου ὑπῆρχε ν τρεπόμενον εἰς νι».

Ἀλλὰ καὶ ἄλλαι ποικίλαι παρατηροῦνται παθήσεις ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ τοῦ ι καὶ ε πλησίον ἄλλων φωνηέντων. Γνωστὸν βεβαίως τοῖς περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματ' ἀσχολουμένοις εἶναι τὸ *διασωπάσομαι* τοῦ Πινδάρου, Ὀλυμπιονίκ. 13, 87, (ὅθεν καὶ ἡμεῖς *σώπα, σωπαίνω), περόδοις* Νεμ. 11, 40, καὶ ἐν Ἐπιγραφῇ Δελφικῇ 1688 *πέροδος*, τὸ παρὰ Σαπφοῖ 92 *πέρροχος*, τὸ παρὰ Κορίννῃ 9 *δjανεκῶς*, τὸ *δjακοσίους* Ἀνθολ. Παλ. 11, 146, τὸ *Δjόνυσε* Ἀνακρ. 42, 13, τὰ Κύπρια *Ἀπόλλωνιjαρᾶ* = Ἀπόλλωνι jαρᾷ (= ἀρᾷ), Collitz Συλλογῇ ἀριθ. 72, *Fέπιjα* αὐτ. 60, 26, *ἰjερεὺς* 40, *τέρχνιjα* 60, 9, *Παφίjα, ἰjατῆραν* κττ., ἔνθα μετὰ τὸ *ι* καὶ πρὸ τοῦ *α, e*, πάντως διὰ ταχυτέραν προφοράν, ἀναπτύσσεται ὁ φθόγγος j, (πρβλ. O. Hoffman Bezzenberger's Beiträge T. ΙΔ'. σελ. 269), τὰ Παμφύλια *διjά, Ηijαροῖσι, ἐπιτεFijαις, ἀδριjῶνα* κ. τ. λ. Collitz Συλλογῇ ἀριθ. 1266.

Γνωστὸν εἶναι πρὸς τούτοις ὅτι συχνότατα ἐν ταῖς Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀναπτύσσεται ἢ ἀποβάλλεται ὁ φθόγγος ι μεταξὺ φωνηέντων, πρβλ. *βο(ι)ηθήσαντες, ὀγδό(ι)ης, οἰνοχό(ι)η, Βο(ι)ηδρομιῶνος, Ὀ(ι)ῆθεν, Χλό(ι)ης*. Meisterhans Γραμμ. τῶν Ἀττ. Ἐπιγραφῶν ἐκδ. 2 σελ. 16, 7. Καὶ *ἀμφιδέ(ι)α, ἐ(ι)άν, ἑ(ι)αυτοῦ, τὸν βασιλέ(ι)α, τὸν γραμματέ(ι)α, κατε(ι)αγότων, Ζέ(ι)α, Φαληρέ(ι)α, νέ(ι)α* (τοῦ νέος) *δέ(ι)ηται, Θε(ι)οφάνης, Τιμόθε(ι)ος, Θεμιστοκλέ(ι)ους, ἱδρύ-*

«*ζῶν καὶ φρονῶν*» ὅπως μυριάκις ἀναγινώσκεται ἐν ἐπιτυμβίοις ἐπιγραφαῖς ἐλέχθη καὶ «*ζῶντες καὶ φρονῶντες*» καὶ οὕτω κατὰ μικρὸν πᾶσαι τῶν εἰς -εω αἱ ἐνεργητικαὶ μετοχαὶ εἰς -ουντα(ς) μετεβλήθησαν εἰς -ῶντα(ς), «*Καὶ πηγαίνω περπατῶντας τὴν ἀγάπη μου ζητῶντας*», *χτυπῶντας, μιλῶντας, θωρῶντας* κττ. κττ. καὶ ἐκείνων ἀκόμη τῶν ῥημάτων, ἅτινα πολλαχοῦ δὲν μετεσχηματίσθησαν εἰς -αω, ἤτοι *πατεῖς, χωρεῖς, μιλεῖς, θαρρεῖς* κττ. πρβλ. Ἀθηναίου T. Ι'. σελ. 112.

σε(ι)ως, *ἱερέ(ι)ως*, *ὁ νε(ι)ὼς* κττ. αὐτ. § 15, 18. Καὶ ἀντιστρόφως *δωρεὰ* ἀντὶ δωρειά, *ἱέρεα* ἀντὶ ἱέρεια, *Ἀγαθόκλεα* ἀντὶ Ἀγαθόκλεια, *ἀνδρέος* ἀντὶ ἀνδρεῖος, *γραμματέον* ἀντὶ γραμματεῖον, *κουρέον* ἀντὶ κουρεῖον, κττ. αὐτ. § 15, 11, καὶ *ποεῖ*, *ποήσω*, *στοά*, *τριττόαν* κττ. αὐτ. § 16, 1-5. καὶ *ἐλάα*, *ἀεί*, *ἀέτωμα*, *Κυδαθηναεύς*, *Πειραέα*, *Κρηταέων*, *Ἀθηνάα δικά(ι)αν* (υ υ-) κττ. αὐτ. § 14, 1-7.

Ὅτι δὲ ἥ τε ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἀποβολὴ αὕτη μᾶλλον τοῦ j ἢ τοῦ ἡμιφώνου ȷ εἶναι, μαρτυρεῖ μὲν καὶ Meisterhans σελ. 26 διδάσκων ὅτι «τὸ *αι* ἐγένετο πρότερον αj καὶ ἔπειτα α», κατανοεῖ δέ τις καὶ αὐτὸς ἐκ τῶνδε, πρῶτον ὅτι πολλαχοῦ τὸ j τοῦτο μετὰ τὴν συνίζησιν συνεχωνεύθη ὅλως μετὰ τοῦ προηγουμένου συμφώνου· εἴδομεν ἀνωτέρω τὸ *λαγάνα* = λαγάνȷα, *ἐνύπνον* = ἐνύπνȷον, κ.τ.τ. πρβλ. πρὸς τούτοις *ζάθεος*, *ζατρεφής*, *ζαχρηής*, *ζαμενὴς* (Ὁμηρικά, τ. ἔ. Αἰολικὰ ὅπως καὶ *ζὰ* = διά, *ζάβατος* = διάβατος, *ζάδηλος*, *Ζόννυσος)*, *ζάπυρος*, *ζαπληθὴς* (Αἰσχύλου).*ζάπλουτος* (Ἡροδότου), *ζάτραφα* (Ἀλκμᾶνος), *ζάκοροι*, *ζάει* (=διάει), *ζακόρεια* (Ἡσυχίου), *ζύγρα* (=διύγρα) (Εὐσταθίου)· (πρβλ. G. Meyer[2] § 260) *κάρζα* = καρδία ἐν Μ. Ε. 407, 21 καὶ *κόρζα* = καρδία, Πάφιοι (Ἡσυχίου). Ὀρθῶς δὲ διδάσκει ὁ R. Meister Ἑλληνικ. Διαλ. Α΄. 128 ὅτι «τὸ *δια*- ἐγένετο *δȷα*-*δza*-*ζα*» τ. ἔ. ὅτι ἐν τῇ συνιζήσει τέλειον σύμφωνον ἀνεπτύσσετο. Δεύτερον ὅτι πολλαχοῦ τὸ i μετὰ τὴν συνίζησιν ἀφωμοιώθη τῷ προηγουμένῳ συμφώνῳ καθ' ὁλοκληρίαν, πρβλ. τὰ Αἰολικὰ *μέτερρος* (=μέτριος)τ. ἔ. *μέτρȷος* - *μετρȷος* - *μετερȷος* - *μέτερρος*, ὁμοίως *Πέρραμος*=Πρίαμος, *κόπερρα*=κόπρια, *ἀλλότερρος*, τἀνωτέρω *πέρροχος* κτλ. Ahrens Α΄. 55 καὶ Meister ἔνθα ἀνωτ. Α΄. 142 καὶ Brugman Grundriss Α΄. 120. Πρβλ. πρὸς τούτοις τὸ ἀττικὸν *βορέας* - βορεᾶς - βορȷᾶς - βορjᾶς - *βορρᾶς*, καὶ τὸ Θεσσαλικὸν *κύρρον* = κύριον ἐν ἐπιγραφῇ Λαρίσης Cauer[2] 409, 46. Ὁμοίως ἐκλαμβάνει ὁ κ. Prellwitz ἐν Bezz. Beitr. Τ. ΙΔ΄. σελ. 298-9 τὸ ἐν τῇ μνημονευθείσῃ Λαρισαίᾳ ἐπιγραφῇ στ. 79 *Δαματρειος* ἀντὶ Δαματριειος, ὅπως ἀλλαχοῦ ἀναγινώσκεται· καὶ ἐν ἄλλῃ ὁμοίως ἐπιγραφῇ *ἀργύρροι* ἀντὶ ἀργύρȷοι = ἀργυρίου. Αὐτόδηλον δ' ὅτι ἐν τούτοις δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἡ εἰς *ρ* τροπὴ καὶ ἀφομοίωσις αὕτη ἄνευ τῆς παραδοχῆς τελείας καὶ πλήρους συμφωνοποιήσεως τοῦ ἀσθενεστέρου φθόγγου ἔν τινι σταδίῳ τῆς μεταμορφώσεώς του πρὸ τῆς εἰς *ρ* τροπῆς αὐ-

τοῦ. Τρίτον ὅτι τὸ τὴν συνίζησιν παθὸν φωνῆεν παρίσταται αὐτόχρημα διὰ τοῦ γ, πρβλ. *θεάγον* = θεάειον = θεήειον (= θεῖον), *Σαραπιγήω* G. Meyer² 159-60, καὶ *ἐκφόρηγα* (παρὰ Wersely σελ. 186 ἀντὶ *ἐκφόρια* ὅπως ἐν σελ. 177 ἁπαντᾷ), ἀκριβῶς ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν λέγεται *κριjὸς* = κρύος - κρυὸς - κρjὸς - κριjός, *χριjὰ* = χρεία - χρεjὰ - χρjὰ - χριjά, ὁμοίως ἀναφέρει ὁ μακαρίτης Μαυροφρύδης ἐν Δοκιμίῳ σελ. 551 *γριjά*, *παιδιjά*, *τριjῶν*, *τριjάντα* κττ., ἐν οἷς πᾶσι μετὰ τὴν συνίζησιν καὶ συμφωνοποίησιν τοῦ *i*, *e* ἀνεπτύχθη ἕτερος φθόγγος i πρὸ τοῦ νέου συμφώνου j. Τὸν αὐτὸν δὲ φθόγγον ἀνεῦρεν εὐφυῶς πάνυ ὁ κ. P. Cauer (ἐν ἀριθ. 428,43 τῆς Συλλογῆς αὐτοῦ) ἐν τῷ τέως ἀδιανοήτῳ ΟΕΙΓΗΝ ἀναγνοὺς ἀντ' αὐτοῦ *θείγην* = θειοῦν, ὃ καὶ τῇ ἐννοίᾳ εὐαρμοστεῖ καὶ τοῦ ἀλλοκότου ὀείγω ἀντὶ (ἀν)οίγω ἀπαλλάσσει ἡμᾶς.

Ὁμοίως διὰ τοῦ αὐτοῦ *γ* (1) παρίσταται καὶ ὁ αναπτυσσόμενος μεταξὺ δύο φωνηέντων φθόγγος j, πρβλ. *ὃ τὸν ἐλετρυγόνα* = ἀλεκτρυόνα ἐπὶ Ἀττικοῦ ἀγγείου ἐν Περιοδικῷ Kuhn T. ΚΘ'. 410. *κλαίγω*, *ὑγιγαίνις*, *ὑγιγαίνης*, *Τάγης* (=Τάης), *Ταύγης* (=Ταύης) παρὰ Blass die Aussp. 2 σελ. 91 ἐκ Παπύρων τῆς Αἰγύπτου, καὶ «*σὺν τῶν ἰειῶν μου Μαγίω*» ἐν ἐπιγραφῇ Ἰκονίου παρὰ Sitlington Sterret An epigraphical Journey in Asia Minor A'. σελ. 198 ἀρ. 207. Τὴν ὕπαρξιν τοῦ φθόγγου jod ἐν τῷ Βυζαντιακῷ αἰῶνι

(1) Τὸ *γ* ἐλήφθη εἰς παράστασιν τοῦ φθόγγου τούτου, ἐπειδή, ὅπως πάντες σήμερον ὁμολογοῦσιν, τὸ γ πρὸ τοῦ *i* καὶ *e* εἶχε καταστῇ ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις ἀπὸ ἀκαριαίου διαρκὴς φθόγγος ὁποῖος ὑφ' ἡμῶν ἀπαγγέλλεται, ἤτοι *j*, (πρβλ· Wessely ἔνθα ἀνωτ. 197), ἐντεῦθεν καὶ παρελείπετο συχνὰ μεταξὺ δύο φωνηέντων, ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν· πρβλ. τὸ περὶ τοῦ Ὑπερβόλου ὑπὸ Πλάτωνος τοῦ Κωμικοῦ λεγόμενον παρ' Ἡρωδιανῷ T. Β'. 926, 7, ὅτι οὐδ' ἠττίκιζεν (τ.ἔ. δὲν ἐλάλει τὴν γνησίαν γλῶσσαν τῶν ἀνεπτυγμένων ἀνδρῶν) ἀλλ' «ὁπότε δ' εἰπεῖν δέοι ὀλίγον, *ὀλίον* ἔφασκεν». Ὁμοίως ἔλεγον καὶ οἱ Ταραντῖνοι ἄνευ τοῦ γ τὴν λέξιν· αὐτ. Α'. 141, 19 καὶ Β'. 295, 6 καὶ 925, 23. ***ὀλίων***, *ὀλίας* ἀντὶ ὀλίγων, ὀλίγας ἀναγινώσκεται καὶ ἐν Αἰγυπτιακῷ παπύρῳ Notices et Extr. T. ΙΗ'. σελ. 275 τοῦ ἔτους 163 π. Χ. Ὡσαύτως ἀναφέρεται ὑπό τε ἄλλων πολλῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡρωδιανοῦ ἐν T. Β'. 295, 24 τὸ ὄνομα *Φιάλεια* ἀντὶ Φιγάλεια, ***στρατηίας*** ἀντὶ στρατηγίας ἀνεγνώσθη ἐν Παπύρῳ Αἰγυπτιακῷ ὑπὸ Wessely, ἔνθα ἀνωτ. σελ. 183. *ἰών* = ἐγών, *ἰώγα*, *ἰώνει* καὶ *ἀγήοχα* ἀντὶ ἀγήγοχα ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν παλαιῶν Γραμματικῶν, ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ ἐν παπύροις πρβλ. G. Meyer² § 218 καὶ Meister Ἑλλ. Διαλ. I 262 καὶ 273, *ἀγηγοχὼς* δὲ ἐν Ῥαγκαβῇ Ant. Hell. ἀρ. 688 στ. 19 (τοῦ 2 π. Χ. αἰῶνος), ***ὑιαίνομεν*** = ὑγιαίνομεν καὶ ***ὑιαίνεις*** = ὑγιαίνεις παρὰ Blass Aussp.² 92 ἐκ παπύρων.

ἀποδεικνύει καὶ ὁ τύπος *Ἀκουηλεγίας* (= Aquileia) ἐν Κωνστ. Πορφυρογ. πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ῥωμανὸν σελ. 123, 5 καὶ 9, ἀπέδειξε δὲ καὶ ὁ κ. Karl Krumbacher ἐν τῇ μνημονευθείσῃ αὐτοῦ πραγματείᾳ σελ. 368 ἐκ χειρογράφων τοῦ ἐνάτου αἰῶνος κέξ., π. χ. *βασιλεύγειν*, *στρατεύγῃ*, *δραπετεύγωμεν* κτλ. (1).

Οὐδεμία ἄρα ὑπολείπεται ἀμφιβολία, ὅτι τὸ i, τό τε μεταξὺ φωνηέντων ἀναπτυσσόμενον καὶ τὸ ἐν τῇ συνιζήσει κατ' ἀρχὰς εἰς ἡμίφωνον τρεπόμενον, πολὺ πρὸ τοῦ 10 αἰῶνος μ. Χ. κατέστη τέλειον σύμφωνον ἐν ἐκείναις ταῖς θέσεσιν, ἐν αἷς καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν οὐδὲν ἴχνος φωνήεντος προφέρεται, ἤτοι μετὰ τὸ *δ*, *ρ*, *κ*, *λ*, *ν* (*δjό*, *κοντάρjα*, *κακjώνω*, *ἐλαjά*, *ἔνοjα*), καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον καὶ τὸ ἐκ τῶν διφθόγγων *ευ*, *αυ* ἀρχαιόθεν ἀναπτυσσόμενον συνήθως πρὸ φωνήεντος ἡμίφωνον, ἐν τοῖς χρόνοις τῆς Κοινῆς ἐγένετο τέλειον σύμφωνον, πρβλ. *ΝάϜπακτον*, *ἜϜθετος*, *Εὐβάλκης*, *Εὔβανδρος* κτλ. παρὰ Meisterhans § 59, πρὸς δὲ *Ἔβολος*, *Ἐβύμαχος*, *Ἐαλκίδης* ἐπὶ Ἀττικῶν ἀρχαίων ἀγγείων ἐν Περιοδικῷ Kuhn Τ. ΚΘ΄. 423· αὐτόθι *ἐνοίας* = εὐνοίας (τοῦ 2 π. Χ. αἰῶνος), *ἀϜτὸς* ἐν Museo Italiano Τ. Β΄. ἀρ. 63, *ἀϜτὰν* 32, *ἀϜτὸν* 77, *ἀϜτῶς* 81, *ἈϜλῶνι* 84 κτλ. ἐκ Κρήτης, πρβλ. Paul Kretschmer ἐν Περιοδικῷ Kuhn Τ. ΚΘ΄. 423-4, αὐτ. 461 *ἐμβλεύσαντες* ἐκ παπύρου τοῦ 159 π. Χ., ἐν ᾧ τὸ *ευ* = *εφ*. Ὁμοίως *ῥαύδους*, *εὐδομήκοντα* ἐν Συλλ. Ἑλλ. Ἐπιγρ. 1845, 47, *κατεσκέβασα* ἐν ἐπιγραφῇ Τόμεως ἐν Φιλολ. Συλλόγῳ Κωνσταν-

(1) Αὐτόδηλον, νομίζω, εἶναι ὅτι ἡ ἑρμηνεία, ἣν ἐν Μελέτῃ σελ. 90 ἐξέθηκα, τοῦ γ ἐν τοῖς τύποις - *εὔγω* - *αὔγω* δὲν ἀνασκευάζεται διὰ τοῦτο, ὅτι ὅμοιοι τύποι εὑρίσκονται ἐν μνημείοις παλαιοτέροις ἢ ὅσον ἐγὼ τότε ἤξευρον, ἀφοῦ καὶ πολὺ πρότερον ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἡ συμφωνοποίησις καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ *γ*, καθ' ὃν ἐξέθηκα τρόπον. Τὴν χρονικὴν λοιπὸν διαφορὰν ταύτην οὐδεὶς δύναται νὰ ἀναφέρῃ ὡς λόγον ἀναιροῦντα τὴν ἑρμηνείαν μου, ἐκτὸς ἂν ἐπιχειρήσῃ πρότερον νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι τοιαῦτα φωνητικὰ αἰτήματα, ὁποῖα προϋποθέτει αὕτη ἦσαν κατὰ τὸν 8 αἰῶνα ἀδύνατα. Τὴν ἀπόδειξιν δ' ὅμως ταύτην οὐδεὶς θὰ δυνηθῇ νὰ προσαγάγῃ μετὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν Περιοδικῷ τοῦ Kuhn διατριβὴν περὶ τῶν φωνηέντων τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἑρμηνεύων ἐγὼ ἄλλοτε ἐν Ἀθηναίου Τ. Ι΄. σελ. 126-8 καὶ 211 τὴν γένεσιν τῆς καταλήξεως *-ουν* (*λέγουν*, *(ὁ)μιλοῦν*) κ. τ. λ. δὲν ἤξευρον ὅτι καὶ μέχρι τοῦ Ε΄. μ. Χ. αἰῶνος ἀνέρχεται ὁ σχηματισμὸς αὐτῆς, ἐπειδὴ τὰ παλαιότατα γνωστά μοι τότε παραδείγματα ἀνῆκον τῷ 10 αἰῶνι. Σήμερον εὑρίσκω ὅτι *ἐπιτηδεύσουν* ἐλέγετο καὶ κατὰ τὸν Ε΄. ἢ ς΄. αἰῶνα (πρβλ. Δελτίου τῆς Ἑλλην. Ἀλληλογραφίας Τόμ. Ζ΄. σελ. 309 στ. 7), ἀλλ' ἡ ἑρμηνεία δι' αὐτὸ δὲν εἶναι ἐσφαλμένη, ἀφοῦ τὰ αἰτήματα αὐτῆς ἦσαν καὶ πολὺ πρότερον δυνατά.

τινουπόλεως Τ. Δ'. 106, 14, 16, *κατεσκέουασαν* (= κατεσκέβασαν) παρὰ Sterret ἔνθα ἀνωτ. Β'. 170 ἀρ. 279, 6. *ἀπελέφτερος* παρὰ G. Meyer[2] § 121 κτλ. Γνωστὸν δ' εἶναι πρὸς τούτοις, ὅτι καὶ τὸ F κατὰ τοὺς χρόνους τούτους παρίστατο διὰ τοῦ *β*, ἤτοι ἦτο τέλειον σύμφωνον, πρβλ. *ἀβήρ*, *βοικία* κτλ. Ἡ συμφωνοποίησις ἄρα τῶν πρότερον ἡμιφώνων εἶχε τελεσθῇ π. Χ. καὶ διὰ τοῦτο ἐγράφετο καὶ τὸ *ἐλετρυγόνα* καὶ τὸ *κλαίγω* καὶ τὸ *ἐνύπνον* καὶ τὸ *Ἔβολος* καὶ τὸ *κατεσκέβασε* καὶ τὸ *βοικία* κτλ. Αὐτόδηλον ἄρα, ὅτι ὁ δισχυρισμὸς τοῦ κ. Ψυχάρι ἐν Revue Critique 1887 σελ. 263, ὅτι παρὰ Σπανέᾳ τὸ jod δὲν ὑπάρχει, εἶναι ὅλως ἀσύστατος (1), ἀφ' οὗ ὁ μὲν φθόγγος j πολλοὺς αἰῶνας πρότερον εἶχεν ἀναπτυχθῇ, ἡ δὲ συνίζησις παρ' αὐτῷ τοσοῦτον συχνὴ εἶναι, πρβλ. Σπανέα 23 *τὰ πάθη αὐτός*· 49 *στρατιῶται*· 58 *διαυτό*· 73 *καὶ ποῦ γυμνοῦ πτωχότερος παιδίν μου τί ἀπεικάζεις*; 80 *οὐδὲ τὸν πλούσιον ἐπαινεῖ διὰ πλησμονὴν χρημάτων*· 94 *ἄτακτα γέλοια καὶ σαλὰ βαροῦ κ(αὶ) ἀπόφευγέ τα*· 95 *ὅτι μανιὰν ἐγείρει*· 105 *πολλοὺς ἀνθρώπους ἔβλαψαν ἐκ διαβολῆς ἀδίκως*· 146 *ὅταν σὲ στήσουν εἰς ἀρχὴν καὶ πιάσῃς ἐξουσίαν*· 178-80 *ὅτι χρήζων οὐδὲν εἶχε καὶ ἠδίκησε διὰ τοῦτο, οὐκ ὠφελεῖ δὲ τίποτε τὸ δικαιολόγημάν του*· *ὁ πλούσιος καὶ ἀδιάλειπτος, ἂν ἀδικῇ ἐξαιρέτως*· 184 *ἐκεῖνο δὲ τὸ ὑποσχεθῇς ἐξακαιραιῶς τὸ δίδε*· 195 *τῶν νέων δὲ τὰς συμβουλὰς πολλὰ μηδὲν τὰς πιάσῃς*· 201 *καὶ περιανάπαυσόν μας*·

(1) Γράφων ἄλλοτε ἀπὸ μνήμης καὶ συντόμων σημειώσεων περιέπεσον ἄκων εἰς ἀνακρίβειαν, ἣν σπεύδω αὐτεπαγγέλτως νὰ ἐπανορθώσω. Ἐν σελ. 363 τῆς μνημονευθείσης διατριβῆς ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Kuhn εἶπον, ὅτι ὁ κ. Ψυχάρις ἠπατήθη διδάξας ἐν Revue Critique 1887 σελ. 263 ὅτι τὸ κείμενον τοῦ Σπανέα οὔτε συνιζήσεως παραδείγματα οὔτε jod ἐκ τῆς συνιζήσεως παρέχει, ἐνῷ ἐπ' ἀληθείας διδάσκει τάδε: «*Ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ πᾶν* e *καὶ πᾶν* i *πρὸ τοῦ* a, o, u, *τρέπεται εἰς* jod *ἤτοι ἀπαγγέλλεται ὡς* jod *(ἐν τῇ Γερμ.* ja, je*). Λέγεται λοιπὸν* timjos, kerjaki . . . *Ἀδιάφορον ἂν τὸ* e *καὶ* i *τονίζωνται ἢ μή. Τὸ* j *δύναται νὰ προέρχηται ἐκ τοῦ* υ . . . *Ὁ Σπανέας ἀγνοεῖ ἀκόμη τὸ* jod *τοῦτο*». Τὰ παντοειδῆ ἐν τούτοις λάθη (βεβαίως οὔτε πάντοτε ἡ συνίζησις παρ' ἡμῖν γίνεται οὔτε τίμjος ἀπήγγειλέ ποτε Ἕλληνος στόμα (ἂν ἡ λέξις ἦτο δημώδης καὶ μὴ τῆς γραφομένης, ἣν διάκρισιν συνήθως ἀγνοεῖ ὁ κ. Ψυχάρις, θὰ ἐλέγετο *τίμιος* πρβλ. μνιά, ζημνιὰ κτλ.), οὔτε ὁ φθόγγος jod ἦτο ἄγνωστος τοῖς Ἕλλησι κατὰ τὸν 11 μ. Χ. αἰῶνα), τὰ παντοειδῆ, λέγω, λάθη δὲν ἠδυνήθην δυστυχῶς (ἐπειδὴ δὲν λαμβάνω τὴν Revue Critique) νὰ ἐνθυμῶμαι ἀκριβῶς ἐπὶ πολὺ (καὶ βέβαια εἶναι δύσκολον φύσει, ἀφοῦ καὶ τὰ ὀρθὰ πολλάκις λησμονοῦμεν, πόσῳ μᾶλλον τἀπόβλητα), ἐντεῦθεν ἔγραψα ἀνακριβῶς ὅτι ὁ κ. Ψυχάρις ἠρνεῖτο τὴν συνίζησιν παρὰ Σπανέᾳ, ἐνῷ ἀληθῶς μόνον τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ *j* ἠρνεῖτο. Τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην ὤφειλον τῷ τε κ. Ψυχάρι καὶ τοῖς ἀναγνώσταις μου.

210 *μὲ τοὺς οἰκειούς του μόνον*· 231 *ἐγὼ τὸ σᾶς ἐβάρυνε νὰ τὸ διπλοτριπλάσω* (γρ. *διπλοτριπλιάσω*)· 231 *εἰς διὸ καὶ μόνα σκῆπτρα*· 241 *διὰ τοῦτο*· 246 *τὸν κατ' ἀλήθειαν ἄνδρα*· 250 *καλλιὼν γὰρ ἔν(ι) ὁ θάνατος*· 257 *κάλλιον γὰρ ἔνι*· 269 *διὰ λόγου παρηγόρει τους καὶ φαίν(ου) ὅτι πονεῖς τους*· 280 *κ'(αὶ) οὐ ποιῶ τὸ θέλημάν του*.

Ὡσαύτως φωνητικὴ αἰτία ἐγέννησε τὸν σάλον ἢ τὴν μετάθεσιν τοῦ τόνου ἐν ἄλλαις πολλαῖς λέξεσιν, ἃς ὀνομάζομεν *προκλιτικάς*. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν μονοσυλλάβων ἡμεῖς, εἰ καὶ ἀπαγγέλλομεν αὐτὰς ἀτόνους, ἐξακολουθοῦμεν νὰ γράφωμεν τὸν τόνον κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον καὶ οὐδὲν αἰσθανόμεθα τὸ παράδοξον, π. χ. *τὸν, τὴν, τοῦ, τῇ, τῶν, τοὺς, πρὸς, σὺν* κ.τ.τ., ἀλλ' ἐπὶ τῶν δισυλλάβων παρατηρεῖται σφοδρὸς σάλος, καὶ ἄλλοτε μὲν φαίνεται ὅτι ἀναβιβάζεται ὁ τόνος ἄλλοτε δὲ ὅτι καταβιβάζεται, πρβλ. *πρίχου* καὶ *πριχοῦ* (1), *διχῶς τινος ἐμπόδου* Θρ. Κωνστ. 657, καὶ *διχά τινος* . . . Trinchera σελ. 202 (1154 μ. Χ.), σήμερον δὲ *δίχως* ἐκ τοῦ *διχῶς* X *δίχα*, ἐν Πόντῳ *θίχα*, κατ' ἀφομοίωσιν τοῦ ἀρκτικοῦ *δ* πρὸς τὸ ἑξῆς *χ* «*θίχα σπαθίν, θίχα κοντάρ*» *χωρὶς* καὶ *χώρις, οὐχὶ - ὄχι, ἵνα - νά, ὅπου - πού, ὁμὸν* καὶ *ἄμο(ν)* καὶ *ὅμο* ἐν Πόντῳ (= ὁμὸν = ὅμοιον Ἡσυχίου παρ' Οἰκονομίδῃ σελ. 5), *μᾶς, σᾶς* = ἡμᾶς, ἐσᾶς, ἐν τοῖς Τσακωνικοῖς *νιάμου* = ἡμῶν, *νιούμου* = ὑμῶν, *καθ' ἕν, καθ' ἕνα*, ὅθεν *καθεὶς* ἐν τῇ Ν. Δ., ἐντεῦθεν *κάθε σπίτι*, κυρίως *καθεσπίτι, καθεπρόβατο, καθεγυναῖκα, πᾶσα μέρα* ὅθεν *πασαμέρα, πασαλόγος, πασαβράδυ, πασαχρόνο* κττ. Ἡ σύγχυσις μεγάλη, ἀλλ' ἡ ἀληθὴς αἰτία εἶναι ὅτι ἐν τούτοις εὐκρινὴς τόνος οὐδεὶς συνήθως ἀπαγγέλλεται, ἐπειδὴ ἡμεῖς, συνάπτοντες αὐτὰ μετὰ τῆς ἑπομένης εὐθὺς λέξεως στενώτατα, τἀπαγγέλλομεν ἄτονα, καὶ καθὼς λέγομεν *γεροντάκι - γεροντοπαλλήκαρο, τοῦ Παππαδοπούλλου* . . . οὕτω καὶ *ὀχιάλλο, χωρισάλλο, ναπάς, ὁπουναπῆς* κττ. Πρόκλισις λοιπόν, ἤτοι ἀφανισμὸς τοῦ τόνου οὐχὶ κυρίως ἀναβιβασμὸς αὐτοῦ, ὑποκρύπτεται ὑπὸ τὸν φαινόμενον τοῦτον σάλον τοῦ τόνου ἐν ταῖς εἰρημέναις λέξεσιν.

(1) *Πριχοῦ* ἀπαγγέλλεται ἐν Κρήτῃ, Πελοποννήσῳ καὶ ἐπὶ πολλῶν νήσων, *πριjοῦ* δὲ ἐν Στερεᾷ Ἑλλάδι (Λαμίᾳ, Παρνασίδι, Ἄρτῃ καὶ ἀλλαχοῦ), *πουρχοῦ* δὲ ἐν Λεβιδίῳ κατ' ἀφομοίωσιν. Ὁ τύπος δὲ *πριjοῦ* ἄγει, νομίζω, ἡμᾶς εἰς τὸ ἔτυμον *πρί(ν)* γ' ἢ - **πρίjή* ἐξ οὗ ἐγένετο τὸ *πριjοῦ* κατὰ τὸ *προτοῦ, ἕως οὗ - ὡσοῦ* (πρβλ. Ἀτ. Κοραῆ Β'. 311 καὶ Δ'. 417).

Οὕτως ἀρχαιόθεν πολλαὶ λέξεις μονοσύλλαβοι καὶ δισύλλαβοι, π. χ. τὰ ἄρθρα καὶ αἱ προθέσεις κττ., κατέστησαν *προκλιτικαὶ* ἤτοι *ἄτονοι*. Τὸ αὐτὸ δὲ φαινόμενον παρατηρεῖται παρ' ἡμῖν καὶ ἐν ἄλλαις λέξεσι, π. χ. *κάνεὶς* καὶ *κάνένας*, ὃ τὸ μὲν διὰ τὴν πρόκλισιν (αὐτοῦ ὡς ἀορίστου ἄρθρου ἀρνητικοῦ λεγομένου) τὸ δὲ διὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ τόνου καὶ τοῦ τύπου τῆς γενικῆς *κάνενοῦς* -*κάνοῦς* ἕνεκα τάσεως πρὸς διαφορὰν (πρβλ. *δάσκαλος*, *δια*-*συβάζω*) (1), ἐγένετο *κάνας κάναν* «*μὲ κάναν ἄλλο νὰ πάς, νὰ πάρῃς καὶ κάναν ἄλλο*» (ἐν ἀποκρίσει διὰ τὸ ὀρθότονον οὐδέποτε κάνας ἀλλὰ *κάνένας*, *κάνένα*, π. χ. *ἔρχεται κάνεὶς ἢ κάνένας; κάνένας! εἶδες κάνένα ἢ κἄνα; κάνένα! οὐχὶ κἄνα)*. Ἐννοεῖται δ' οἴκοθεν ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ λεχθῇ ὀρθῶς, ὅτι ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ ἀποβάλλεται ἡ τονουμένη συλλαβή, ὅπως π. χ. ὁ κ. Ψυχάρις ἐν Essai de Phonétique du néo-grec σελ. 42 διδάσκει, ὅτι «*Ἡ πτῶσις τοῦ ἀρκτικοῦ τονουμένου φωνήεντος εἶναι τῶν συχνοτάτων φαινομένων τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς*», ὅτι «*οὐ μόνον τὰ ἐγκλιτικὰ ἀποβάλλουσι τὸν τόνον των, ἀλλὰ τὸ ἀρκτικὸν τονούμενον φωνῆεν πίπτει ἁπλῶς καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐν τῇ συντάξει θέσεως τῆς λέξεως, καὶ ὁ τόνος καταβιβάζεται ἐπὶ τῆς δευτέρας συλλαβῆς*», ὅτι «*τοῦτο τὸ φαινόμενον ἰδιάζει τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς Ῥωμανικὰς γλώσσας*». Ταῦτα παντάπασιν ἐσφαλμένα.

Τἀληθὲς περὶ τούτων ἐδίδαξεν ὁ κ. Karl Foy ἐν Ἡμερολογίῳ τῆς Ἀνατολῆς 1886 καὶ ἰδιαιτέρως ἐν Bezzenbergers Beiträge Τόμ. ΙΒ'. σελ. 44 κἑξ. ἀποδείξας, ὅτι ὅπως ἐν ταῖς Ῥωμανικαῖς γλώσσαις οὕτω καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ οὐδέποτε ἀληθῶς ἀπαντᾷ τὸ φαινόμενον τῆς ἀποβολῆς τονουμένου φωνήεντος καὶ τοῦ καταβιβασμοῦ τοῦ τόνου. Παρετήρησα δὲ καὶ ἐγὼ καὶ ἐξέθηκα σαφέστερον τἀληθὲς ἐν Ἡμερολογίῳ τῆς Ἀνατολῆς ἔτους 1887 σελ.

(1) Ὁ ἐν Παρισίοις κ. Ἰωάννης Ψυχάρις κατέχων τὸ χάρισμα νὰ διδάσκῃ ἀξιωματικῶς περὶ ὧν συνήθως ἀγνοεῖ, ἀποφαίνεται ἐν Revue Critique 1887 σελ. 264 ὅτι τὸ -*βιβάζω*, *διδάσκαλος* κτλ. ἀπώλεσαν πρῶτον τὸ *ι*, ὥστε ἐγένοντο *ββάζω*, *δδάσκαλος* καὶ ἔπειτα δι' ἁπλοποιήσεως *βάζω*, *δάσκαλος*. Περιττὸν βέβαια νὰ εἴπω πρὸς τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστην, ὅτι τοιαῦται τερατώδεις λέξεις *ββάζω*, *δδάσκαλος* οὐδέποτε ἐλέχθησαν, καὶ ὅτι ἡ συγκοπὴ τῆς ἑτέρας τῶν δύο ὁμοίων συλλαβῶν εἶναι συχνότατον φαινόμενον ἐν πάσῃ γλώσσῃ, πρβλ. G. Meyer[2] § 302, Brugman Grundriss. Α'. 483 κἑξ.

141 (1). Ἐπίσης εἶναι παντελῶς ἐσφαλμένη καὶ ἡ ἄλλη δοξασία τοῦ κ. Ψυχάρι καθ' ἣν «*Ὁ τόνος κ' ἡ ἀρχικὴ συλλαβὴ χάνουνται 'ς τὴν ἴδια στιγμή*» (Εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως σελ. 466 σημ.). Καὶ ἀπόδειξις εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ παράδειγμα ὃ ἀναγράφει, *εἰκοσιένα*, ἐπειδὴ τοῦτο ἐτονίσθη μὲν ἀπὸ μακροῦ ἐπὶ τῆς παραληγούσης ἀποβληθέντος τοῦ ἑτέρου τόνου μετὰ τὴν παντελῆ σύνθεσιν τῆς ἁπλῆς σχεδὸν καὶ μίαν μόνην ἔννοιαν ἀποτελούσης λέξεως, ἀλλ' ὅμως τὸ ἐν ἀρχῇ ει ἐν ἐλαχίσταις μόνον χώραις ἀπεβλήθη, ἐν δὲ ταῖς πλείσταις ἀπαγγέλλεται πάντοτε κανονικώτατα. Ὁμοίως λέγομεν *ἐλᾶτε (ἔλα)*, *εἰκοσαρ̣ιὰ (εἴκοσι)*, *ἐρωτεύομαι*, *ἐρωτεμένος (ἔρωτας)*, *εὐχὴ (εὔχομαι* καὶ συνήθως *εὐχοῦμαι)*, *ἡσυχία (ἥσυχος)*, *ὑπν̣ιάρις (ὕπνος)* κττ. Ὅτι δὲ τὸ ἄτονον ἀρκτικὸν φωνῆεν *e*, *i* δὲν ἀποβάλλεται πάντοτε, ἐλέχθη καὶ ἐν Περιοδικῷ Kuhn Τ. Λ'. σελ. 370, δῆλον δὲ καὶ ἐκ πλείστων παραδειγμάτων, π. χ. *ἐκκλησ̣ιά*, *ἐννεακόσα*, *εἰδεμή*, *ἐρινός*, *ἰτ̣ιά-ἐτ̣ιά*, *ἐλπίδα*, *εἰρήνη*, *εἰκόνα* κ.τ.τ. Δὲν εἶναι δὲ ὀλιγώτερον ἐσφαλμένα καὶ ὅσα εἰς ἀπόδειξιν τούτου προφέρεται, τ.ἔ. ὅτι λέγομεν *ἄθρωπος*, *κάμαρα*, ἀλλ' *ἀθρωπός μου*, *καμαρά μου*. Ἐπειδὴ οὐδεὶς Ἕλλην — πλήν, ὡς φαίνεται, μόνου τοῦ κ. Ψυχάρι — προφέρει οὕτως, ἀλλὰ πάντες λέγομεν *ἄ(ν)θρωπός μου*, *κάμαρά μου* κττ. μετὰ διπλοῦ τονισμοῦ.

Ὅπως δὲ ἐν τῷ *κἀνένας - κἄνας - κἀνενοῦς - κἀνοῦς* ἡ πρόκλισις εἶναι αἰτία τοῦ σάλου, οὕτω φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι αὕτη ἄμοιρος σημασίας καὶ διὰ τὴν ταραχὴν τοῦ τόνου ἐν ταῖς ἀντωνυμίαις *αὐτὸς*

(1) Ἐν τοῖς ὀνόμασι *βρίσμα*, *νόμα* = ὕβρισμα, ὄνομα (Mor. Arch. 29) *gδέμμα* = ἔνδημα αὐτ., δὲν ἀπεβλήθη τὸ τονούμενον φωνῆεν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκ τῆς γενικῆς καὶ τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ἐκ τῶν ῥημάτων, ἀφοῦ πρῶτον ἐν τούτοις τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἀπώλετο, *βρίζω*, *νομάζω*, *gδαίνω* κττ., ἐσχηματίσθησαν κατ' ἐξίσωσιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀναλογίας καὶ ταῦτα ἄνευ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος, ἐντεῦθεν ἑρμηνεύεται καὶ ὁ καταβιβασμὸς τοῦ τόνου. Ὁμοίως, φαίνεται, ἐλέχθη αὐτόθι καὶ *βράμα* ἀντὶ βρέγμα ἐκ τοῦ βρέχω καὶ ἐκ τούτου τὸ σύνθετον *ἀποβράμα*. Ὁμοίως τὸ παρ' ἡμῖν *ντύμα* οὐκ ἐκ τοῦ ἔνδυμα, *ψῆμα* οὐκ ἐκ τοῦ ἔψημα, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκ τοῦ ψήνω καὶ τῆς γενικῆς τοῦ *ψημάτου*, τὸ δὲ ἐκ τοῦ πληθ. *τὰ 'ντύματα*. Ὡσαύτως λέγεται ἡ *γάστρα* (ὅθεν γράστα (ἐν Σικελίᾳ) - γράστρα - γλάστρα) οὐχὶ ἀντὶ τοῦ *γαστέρα* κατ' ἀποβολὴν τοῦ τονουμένου *ἑ* (Κορ. Πλουτάρχου Β'. 365), ἀλλὰ τὸ *γάστρα* (παρ' Ὁμήρῳ *γάστρη)* ἔχει πρὸς τὸ *γαστὴρ* ὅπως τὸ *πάτρα - πατήρ*, *μήτρα - μήτηρ*, *φράτρα - φρατήρ*, *αὔρα - ἀὴρ* κτλ. Ἔπειτα ἡ λέξις *γαστέρα* σῴζεται πολλαχοῦ (παρ' ἡμῖν ἡ *γαστέρα* δηλοῖ τῶν γαλαθηνῶν ἀρνῶν καὶ ἐρίφων τὴν κοιλίαν τὴν ἄλλως λεγομένην πυτίαν, *πυτ̣ιὰ* νῦν) διάφορος τῆς γάστρας.

-*οῦτος*-*ἐκεῖνος*-*ἄλλος*-*ποῖος*, εἰ καὶ ἐν τούτοις καὶ ἄλλη πιθανῶς ἐπενήργησεν αἰτία, ἤτοι ἡ ἀμοιβαία ἐπίδρασις τῶν συνωνύμων καὶ συγγενῶν ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν λέξεων. Καθὼς δῆλα δὴ ἀνωτέρω ἐκ τοῦ *διχῶς* X *δίχα* συνεπικουρούσης καὶ τῆς προκλίσεως ἐγεννήθη τὸ *δίχως*, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐκ τοῦ *αὐτὸς* X *οὗτος* ἢ *τοῦτος* παρήχθη τὸ *αὗτος*. Ταῦτα δὲ πάλιν καὶ τὸ *ἐκεῖνος*-*ἄλλος*-*ποῖος*-*ποϊός*, συνεπικουρούσης καὶ τῆς προκλίσεως τ. ἔ. τῆς μικρᾶς τάσεως ἐπὶ μιᾶς τινος ὡρισμένης πάντοτε συλλαβῆς ἐπέδρασαν ἐπ' ἄλληλα, ὥστε κατὰ τὸ *αὐτοῦ*, *αὐτῆς*, *αὐτῶν*, *ἑνοῦ*, *μηνοῦ*, ἐλέχθη καὶ *ἐκεινοῦ*, *ἐκεινῆς*, *ἐκεινῶν*, *ἐκεινούς*, *ἀλλοῦ*, *ἀλλῆς*, *ἀλλῶν* κ.τ.λ. Καὶ μετὰ ταῦτα κατ' ἄλλην πάλιν ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν ἡ συλλαβὴ *νοῦ*, *νῶν*, *νῆς*, κτλ. ἐκ τοῦ *ἐκεινοῦ*, *ἐκεινῆς*, *ἐκεινῶν* καὶ τοῦ *κάνενοῦς*, *κάνενοῦ*, *κάνοῦ* κτλ. μετεβιβάσθη καὶ ἐπὶ τοῦ συνωνύμου *τούτου*-*τουτουνοῦ*, *τούτης*-*τουτηνῆς*, *τούτων*-*τουτωνῶν*, καὶ συγκοπῇ τῆς ἑτέρας τῶν δύο ὁμοίων συλλαβῶν, ἵνα καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν ἐξομοιωθῇ τῇ *αὐτός*, ἐλέχθη *τουνοῦ* - *τουνῆς* - *τουνῶν* = *αὐτοῦ* - *αὐτῆς* - *αὐτῶν*· καὶ πάλιν κατὰ τὸ *ἐκεινοῦ*-*νῆς*-*νῶν* ἐγένετο ἀντιστρόφως τὸ τρισύλλαβον *αὐτουνοῦ* - *αὐτηνῆς* - *αὐτηνῶν*, καὶ τὸ ἀντίθετον *ἀλλουνοῦ* - *ἀλληνῆς* - *ἀλληνῶν*, *ποϊουνοῦ* - *ποϊανῆς* - *ποϊωνῶν*, *ὁλωνῶν* (Θανάτ. Ῥόδου. 196). (Οὕτως ἐν Ῥόδῳ ἐν μόνῃ τῇ γενικῇ λέγεται ἡ προέκτασις, καὶ πάντοτε μετὰ τοῦ φωνήεντος τῆς προτέρας συλλαβῆς, ὅπως καὶ *μϊουνοῦ*-*μιανᾶς*, *καμμϊουνοῦ*-*καμμιανᾶς*, *ποϊανᾶς*, *δϋονῶν*, *τριωνῶν* λέγεται). Ἐκ δὲ τῶν οὕτως ἐπεκταθεισῶν γενικῶν ἐπλάσθησαν ἔπειτα αἱ λοιπαὶ πτώσεις μετὰ ποικίλου φωνήεντος ἐπὶ τῆς παραληγούσης, καθ' ὅσον ὡς βάσις ἐλήφθη ἄλλοτε μὲν ἡ γενικὴ τοῦ θηλυκοῦ, ἄλλοτε δὲ ἡ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου τ. ἔ. *αὐτοῦνος*-*οῦνη* -*οῦνες*, *αὐτοῦνο*-*να* (ἐκ τοῦ *αὐτούνου*), καὶ *αὐτῆνος*-*αὐτῆνοι*-*αὐτήνη* -*ῆνες*-*αὐτῆνο*-*α* (ἐκ τοῦ *αὐτήνῆς*), *μιᾶς*-*μιανῆς*-*μιανοῦ*, *ποιᾶς* -*ποιανῆς*-*ποιανοῦ*, *ἄλλης* (καὶ *ἀλλῆς*)-*ἀλληνῆς* καὶ *ἀλληνοῦ*, *ἄλλου* (καὶ *ἀλλοῦ*) *ἀλλουνοῦ* καὶ *ἀλλουνῆς* κτλ. Εἶναι δὲ ἡ δημιουργία τούτων ἱκανῶς παλαιά, ἀφοῦ τὸν 12 αἰῶνα ἐλέγετο *αὐτοῦνον*, πρβλ. Προδρ. VI 360 (1).

(1) Πρβλ. τἀρχαῖα *ἰδού*, *ὡς*, *τῶς*, *μηδείς*, *οὐδείς*, *ὤ*, *ἤ* κτλ. ἀντὶ τῶν παλαιοτέρων *ἰδοῦ*, *ὧς*, *τῶς*, *μηδ' εἷς*, *οὐδ' εἷς*, *ὦ*, *ἦ*, ἅτινα ἀκριβῶς τούτου ἕνεκα, ὅτι προεφέροντο πρὸ τῶν ἄλλων λέξεων τρόπον τινὰ συνημμένα, τ. ἔ. προκλιτικῶς, ἐκοίμισαν

Ἐν ἄλλοις ἡ φωνητικὴ ἐπενήργησε διὰ συγκοπῆς ὡς αἰτία τοῦ παρατονισμοῦ, π. χ. *ἐκάθισα*, *κάθισε* κτλ., ἐντεῦθεν συγκοπῇ τοῦ *ι* *κάθσε* - *κάτσε*, *ἐκάθ(ι)σα* - *ἐκάτσα*, ὅπως πολλάκις τονίζεται ἀκόμη ἐν τῇ μεσαιωνικῇ γραμματείᾳ, ἔπειτα βραδύτερον ἐγένετο *ἔκατσα*, ἐπειδὴ οἱ τρισύλλαβοι ἀόριστοι λαμβάνοντες αὔξησιν τονίζονται ἐπ' αὐτῆς. Σήμερον λοιπὸν λέγεται ἀνωμάλως *καθίζω*, *ἐκάθισα* καὶ *ἔκατσα* *θὰ καθίσω* καὶ *θὰ κάτσω*. Ὁμοίως ἐκ τοῦ ἐποίησα ἐγένετο κατὰ τὸν γνωστὸν νόμον, καθ' ὃν δύο ὅμοιοι φθόγγοι συγχωνεύονται εἰς ἕνα, *ἐποίσα* (ἡ *ἐποίκα* ἐκ τοῦ ἐποίηκα) καὶ ἔπειτα *ἔποικα*.

Ὁμοίως τῷ *ἔκατσα* καὶ *ἔποικα* ἔχει καὶ ὁ ἀόριστος *ἔχασα*, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐν τούτῳ τὸ θέμα περιωρίσθη εἰς ἓν μόνον. Ἀπὸ τοῦ *χάος* ἐσχηματίσθη ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις τὸ ῥῆμα *χαοῦν* (Σιμπλικίου παρ' Ἐπικτήτῳ 173) καὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο μετεσχηματίσθη εἰς *χαώνω* ὅτε καὶ τἆλλα εἰς οω μετεβλήθησαν εἰς *ώνω*. Ἐν τῷ ἀορίστῳ τούτου *ἐχάωσα* συνέβη ἀφανισμὸς τοῦ ἀτόνου καὶ ἀσθενεστέρου φθόγγου *ο*, ὥστε ἐγένετο *ἐχάσα* - *σες* - *σε* καὶ οὕτω τονίζεται πλειστάκις ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ 12 αἰῶνος, ὅτε ἐλέγετο *χαώνω* - *ἐχάσα* *νὰ χάσῃς* καὶ ἔπειτα ἀντὶ τοῦ *ἐχάσα* ἐλέχθη *ἔχασα* καὶ ἐκ τούτου ὁ ἐνεστὼς *χάνω* καὶ ὁ παρατατικὸς *ἔχανα* κατὰ τὸ *ἔφθασα* - *φθάνω*, *ἔπιασα* - *πιάνω* κτλ.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ἐτυμολογικαὶ σημειώσεις

Τὴν λέξιν *πωγώνιον* μετεβάλομεν εἰς *πιγούνι* καὶ τὴν *περόνιον* εἰς *πιρούνι*. Ταύτας γράφουσι πολλοὶ διὰ τοῦ *η* καὶ *ει*, ἀλλ' ἡ ἀληθὴς γραφή, ἡ τὸν τρόπον τῆς γενέσεως αὐτῶν παριστῶσα (πρβλ. Πεντηκονταετηρίδος Πανεπιστημίου σελ. 176) εἶναι ἡ διὰ τοῦ *ι*. Ὅπως δηλ. πολλάκις διὰ παρετυμολογίας ἡ πρόθεσις ἐν συνθέσει ἀποκαθίσταται εἰς τὸν πλήρη καὶ ἄρτιον αὐτῆς τύπον, πρβλ. ἀνοκωχὴ - *ἀνακωχή*, ἀνιστορῶ - οὖμαι = *ἀναστορῶ* - *οὖμαι*, ἀπακκουμβῶ - ἀπακκούμβι = *ἀποκκουμβῶ* - *ἀποκκούμβι*, ἀπασβολῶ = *ἀποσβολώνω*, διορθῶ = *δjαρ*-

τὸν τόνον, ἤτοι ἀπώλεσαν μὲν τὸν περισπώμενον, τὸν ἑνοῦντα τὴν ὀξεῖαν καὶ βαρεῖαν τάσιν, ἔλαβον δὲ μόνον τὸν βαρύν, πρβλ. F. Hansen Philol. Anzeiger 1883 σελ. 580 καὶ Danielsson Γραμματικαῖς καὶ Ἐτυμολογικαῖς Μελέταις Α'. 12 - 3.

θώνω, διορμίζω = *δjαρμίζω*, καταισχύνη = *κατασκύνη*, παροιμία *παραμία*, παροξύνω - παροξυσμὸς - *παραξύνω*, *παραξυσμός*, παρεστία ἢ παριστία = *παραστjά*, παραιτῶ = *παρατῶ* κτλ., οὕτως ἄλλοτε διὰ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς οἱ λαλοῦντες εἰσάγουν πρόθεσιν, ὅπου πρότερον δὲν ὑπῆρχεν· πασίγνωστον εἶναι τὸ *δίαιτα* - *διαιτῶ* - *διήτωρ*, *διάκονος* - *διακονῶ* - *διηκόνησα*. Ὁμοίως ἐλέχθη *Ἐξυπεταιὼν* ἀντὶ Ξυπεταιών, ὅπως ἀναγινώσκεται ἐν Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς τοῦ Β'. μ. Χ. αἰῶνος καὶ ἑξῆς (Meisterhans[2] 71), *Διασκουρίδης* δὲ ἐν Ἐπιγραφαῖς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παρὰ Sterret σελ. 43. 51. Συνήθη δὲ εἶναι σήμερον τὰ *ἔδjοξε δjόχνει*, *δjασσάκι*, *δjαφεντεύω* (Ἀθηναίου Τ. Ι'. 208-9), *δjαργυρος* = ὑδράργυρος, *δjατρὸς* κτλ.

Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐφαρμόζοντες εὑρίσκομεν ὅτι τὸ πωγώνιον διὰ παρετυμολογίας πρὸς τὴν *ἐπὶ* ἐγένετο *πι* - *γούνι(ον)*, τὸ περόνιον *πιρούνι(ον)*, τὸ παπύριον *πιπύριν* ἐν Κύπρῳ, ἐν Κρήτῃ *ὁ πάπυρος*, ἐν Στενημάχῳ *τὸ παπύρ*, τὸ πυροφάνι (οὕτως ἐν Κρήτῃ) *περιφάνι* (ἐν Κέᾳ), τὸ περκνάδες *περικνάδες* (Κορ. Ἀτ. Β'. 351).

Ἡ αὐτὴ αἰτία παρήγαγε καὶ τὸ *ἀντύδjα* ἐκ τοῦ ἰντύβια (Κορ. Ἀτ. Δ'. 425) καὶ τὸ *ἀνωνίδα* ἐκ τοῦ ὄνωνις (μὴ ὀνωνίς;) καὶ *ἀνάγυρος* ἐκ τοῦ ὀνόγυρος (Κορ. Ε'. 16. 19), τὸ *ἀναρθήκι* ἐκ τοῦ νάρθηξ - ναρθήκιον, *τὸ ἀναθιβάλλω*, ἐκ τοῦ ἀντιβάλλω - ἀνθιβάλλω, κτλ. πρὸς δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ μετὰ τοῦ -*ἀνὰ*- ἀντὶ τοῦ *ἀ* - ἢ *ἀν* - σύνθετα, πρβλ. *ἀνάμελος*, *ἀναμελῶ*, *ἀναφαγjά*, *ἀνάβαθος*, *ἀναβροχjὰ* κ.τ.λ. Πιθανώτατον δὲ φαίνεταί μοι, ὅτι τὸ μὲν ἀληθῆ μετὰ τῆς ἀνὰ σύνθετα σημαίνοντα τὸ ἐναντίον τοῦ ἁπλοῦ ἢ δυσκολίαν κ.τ.λ., τὸ δὲ ἄλλα μετὰ τοῦ στερητικοῦ ἀν - ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἄρχεται ἀπὸ τοῦ α, ἀπὸ τοῦ *ἀνα* - ἀρχόμενα ἐπεκούρησαν τῇ ἐπιδόσει τοῦ τύπου *ἀνα*, πρβλ. *ἀνάγκη*, *ἀναγυρίζω*, *ἀνάποδα* - *δjὰ* - *δογυρίζω*, *ἀνάτριχα*, *ἄναυλα*, *ἀνάξιος*, *ἀναρεσjὰ* κτλ.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

Ἐν τῷ ἐν Ἐπιδαυρίᾳ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀνεύρομεν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ 1886 τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν, ἣν δημοσιεύομεν ἐνταῦθα τὸ πρῶτον συνεχίζοντες τὴν ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημερίδι δημοσίευσιν τῶν ἀνεκδότων ἔτι τοῦ Ἀσκληπιείου ἐπιγραφῶν. Κεχαραγμένη τυγχάνει ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐπὶ λιθίνης στήλης μετ' ἀετώματος, τεθλασμένης τὰ κάτω λοξῶς ὕψ. 0, 63. πλ. 0, 50.

ΘΕΟΣΑΓΑΘΑΙΤΥΧΑΙΜΗΝΟΣΔΩ..ΚΑΤΟΥΣΥΝΟΔΟΙΣΚΑΘΗΜΕΝΟ.
ΤΟΥΣΥΝΕΔΡΙΟΥΚΑΙΓΕΝΟΜΕΝΟΥ......ΙΣΜΟΥΥΠΟΠΛΕΙΟΝΩΝΟΤΙΚΑΛΩΣ
ΕΧΟΝΕΣΤΙΚΑΙΔΙΚΑΙΟΝΤΑΙΠΟΛΕΙΕΥΕΡΓΕΤΑΓΕΓΟΝΟΤΟΣΕΙΣΑΥΤΑΝΕΝ
ΠΟΛΛΟΙΣΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥΠΟΙΟΥΜΕΝΟΥΔΙΑΠΑΝΤΟΣΑΥΤΟΥΔΑΠΑΝΑΣΕΚ
ΤΟΥΙΔΙΟΥΒΙΟΥΚΑΙΠΛΕΙΟΝ....ΣΙΤΟΠΩΛΟΥΝΤΟΣΑΥΤΟΥΠΛΕΙΟΝΑ
ΚΙΣΟ.ΑΝΗΝΧΡΕΙΑΒΛΑΠΤΟΝΤΟΣΤΟΝΙΔΙΟΝΒΙΟΝΧΑΡΙΝΤΟΥΠΑΣΙΝΣΥΜΦ
ΕΡΟΝΤΟΣΑΔΕΚΑΙΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΝΤΟΣΤΑΙΠΟΛΕΙΤΙΝΑΔΕΚΑΙΕΠΙΣΚΕΥΑ
ΖΟΝΤΟΣΤΩΝΚΟΙΝΩΝ..ΠΩΝΚΑΙΕΙΣΤΑΥΤΑΔΑΠΑΝΩΝΤΟΣΔΙΑΦΟΡΑΚΑΙ
ΠΛΕΙΟΝΑΕΝΤΕΤΑΙΣΑΡΧΑΙΣΙΣ.ΣΚΑΙΔΙΚΑΙΩΣΑΝΕΣΤΡΑΜΜΕΝΟΥ..
....ΝΤΑΣΟΜΟΙΩΣΔΕΚΑΙΕΝΤΑΙΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙΣΜΕΓΑΛΟΥΥΧΩΣΚΑΙ
ΜΕΓΑΛΟΜΕΡΩΣΠΕΠΟΙΗΜΕΝΟΥΤΑΝΔΑΠΑΝΑΝΚΑΙΧΟΡΑΓΙΑΝΠΑΣΑΝΕΝ
....ΙΣΛΟΙΠΑΙΣΑΣΑΠΟΛΙΣΕΣΧΗΚΕΧΡΕΙΑΣΑΥΤΟΥΤΕΤΗΡΗΚΟΤΟΣΤΑΣ
ΕΓΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΑΣΥΠΟΤΑΣΠΑΤΡΙΔΟΣΑΥΤΩΙΠΙΣΤΕΙΣΚΑΙΔΙΑΤΑΥΤΑΠΑΝ
ΤΑΒΕΒΛΑΒΟΤΟΣΚΑΙΠΛΕΙΟΝΑΤΟΝΙΔΙΟΝΒΙΟΝΕΔΟΞΕΤΟΙΣΑΡΧΟΥΣΙΚΑΙ
ΣΥΝ
ΕΔΡΟΙΣΚΑΙΤΩΙΔΑΜΩΙΕΠΑΙΝΕΣΑΙΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΝΞΕΝΟΔΟΚΟΥΕΠΙΔΑΥΡ
ΙΟΝΚΑΙΔΕΔΟ
ΣΘΑΙΑΥΤΩΙΤΙΜΑΣΚΑΙΣΤΕΦΑΝΩΣΑΙΑΥΤΟΝΧΡΥΣΩΙΣΤΕΦΑΝΩΙΣΤΑΣΑΙΔΕΚ
ΑΙΕΙ
ΚΟΝΑΑΥΤΟΥΧΑΛΚΕΑΝΕΦΙΠΠΟΝΕΝΤΩΙΙΕΡΩΙΤΟΥΑΠΟΛΛΩΝΟΣΤΟΥΜΑ
ΛΕΑ
ΤΑΚΑΙΤΟΥΑΣΚΛΑΠΙΟΥΕΝΤΩΙΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΩΙΤΟΠΩΙΕΠΙΓΡΑΦΑΝΕΧΟΥ
ΣΑΝ
ΤΑΝΔΕ.ΑΠΟΛΙΣΤΩΝΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΝΞΕΝΟΔΟΚΟΥΕΠΙΔΑΥ
ΡΙΟΝ
ΑΡΕΤΑΣΕΝΕΚΕΝΚΑΙΕΥΝΟΙΑΣΑΣΕΧΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΕΙΣΑΥΤΑΝΚΑΙΑΝΑΓΟΡΕΥ
...ΣΤΕΦΑΝΟΝΕΝΤΩΙΑΓΩΝΙΤΩΝΑΠΟΛΛΩΝΙΩΝΚΑΙΑΣΚΛΑΠΙΕΙΩΝΚΑΘΕ...
.... ΟΤΙΣΤΕΦΑΝΟΙΑΠΟΛΙΣΤΩΝΕΠΙΔΑΥΡΙΩΝΑΡΙΣΤΟΒΟΥ
.... ΩΙΣΤΕΦΑΝΩΙΑΡΕΤΑΣΕΝΕΚΕΝΚΑΙΕΥΝΟΙ..
.... ΤΙΟΣΤΟΥΣΤΕΦΑΝΟΥΤΑΝ

Θεὸς ἀγαθᾷ τύχᾳ· μηνὸς δω(δε)κάτου· συνόδοις καθημένου
τοῦ συνεδρίου καὶ γενομένου (χρηματ;)ισμοῦ ὑπὸ πλειόνων, ὅτι καλῶς
ἔχον ἐςὶ καὶ δίκαιον τᾷ πόλει, εὐεργέτα γεγονότος εἰς αὐτὰν ἐν
πολλοῖς Ἀριστοβούλου ποιουμένου διὰ παντὸς αὐτοῦ δαπάνας ἐκ
τοῦ ἰδίου βίου καὶ πλειόν(εσιν) σιτοπωλοῦντος αὐτοῦ πλειονά-
κις ὅ(τ)αν ἦν χρεία, βλάπτοντος τὸν ἴδιον βίον χάριν τοῦ πᾶσιν συμφ-
έροντος, ἃ δὲ καὶ κατασκευάζοντος τᾷ πόλει, τινὰ δὲ καὶ ἐπισκευά-
ζοντος τῶν κοινῶν (τό)πων καὶ εἰς ταῦτα δαπανῶντος διάφορα καὶ
πλείονα, ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς ἴ(σ)ως καὶ δικαίως ἀνεστραμμένου [πρ-
ὸς πά]ντας, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταῖς λειτουργίαις μεγαλοψύχως καὶ
μεγαλομερῶς πεποιημένου τὰν δαπάναν καὶ χοραγίαν πᾶσαν, ἐν
[δὲ τα]ῖς λοιπαῖς ἃς ἁ πόλις ἔσχηκε χρείας αὐτοῦ τετηρηκότος τὰς
ἐγχειριζομένας ὑπὸ τᾶς πατρίδος αὐτῷ πίστεις, καὶ διὰ ταῦτα πάν-
τα βεβλαβότος καὶ πλείονα τὸν ἴδιον βίον, ἔδοξε τοῖς ἄρχουσι καὶ συν-
έδροις καὶ τῷ δάμῳ· ἐπαινέσαι Ἀριστόβουλον Ξενοδόκου Ἐπιδαύ-
ριον καὶ δεδό-
σθαι αὐτῷ τιμὰς καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσῷ στεφάνῳ, στᾶσαι δὲ καὶ εἰ-
κόνα αὐτοῦ χαλκέαν ἔφιππον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Μαλεά-
τα καὶ το(ῦ) Ἀσκλαπιο(ῦ) ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ, ἐπιγραφὰν ἔχουσαν
τάνδε· «ἁ πόλις τῶν Ἐπιδαυρίων Ἀριστόβουλον Ξενοδόκου Ἐπιδαύριον
ἀρετᾶς ἕνεκεν καὶ εὐνοίας ἃς ἔχων διατελεῖ εἰς αὐτὰν» καὶ ἀναγορεῦ[σαι]
(τὸν) στέφανον ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Ἀπολλωνίων καὶ Ἀσκλαπιείων καθ'
ἕ(καστον
ἐνιαυτὸν) ὅτι στεφανοῖ ἁ πόλις τῶν Ἐπιδαυρίων Ἀριστόβου-
[λον Ξενοδόκου χρυσ]ῷ στεφάνῳ ἀρετᾶς ἕνεκεν καὶ εὐνο[ίας
ἃς ἔχων διατελεῖ εἰς αὐτὰν] . . . . . τιος τοῦ στεφάνου ταν . . .

Τὰ γράμματα τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς τυγχάνουσι πολλαχοῦ ὅλως σχεδὸν ἐφθαρμένα καὶ ἀμυδρῶς ὁρατά, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν σημειοῦμεν ἐν τῇ μεταγραφῇ ἢ μόνον τὰ παντελῶς ἐσβεσμένα ἅτινα συμπληροῦμεν. Τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων, ὡς καὶ αἱ ἐν τῷ κειμένῳ ἀπαντῶσαι ἀνωμαλίαι περὶ τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης καταβιβάζουσι τὴν ἐπιγραφὴν εἰς τὸν τρίτον ἢ καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ β' π. Χ. αἰῶνος.

Στιχ. 1. «Μηνὸς δωδεκάτου» ἡ ἀριθμητικὴ ὀνόμασις τῶν μηνῶν ἤρξατο καὶ ἐν Ἐπιδαυρίᾳ, ὡς φαίνεται, ἐν μεταγενεστέροις σχετικῶς

χρόνοις ὡς καὶ ἀλλαχοῦ (Παβλ. Hermann Monatsk. s. 17). Ἐν Ἐπιδαυρίᾳ κατὰ τὴν τετάρτην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα ἐποιοῦντο χρῆσιν τῶν εἰδικῶν ὀνομάτων τῶν μηνῶν, τῶν καὶ ἀλλαχοῦ ἐν χρήσει, οἷον τοῦ Ἑρμαίου, τοῦ Ἀπελλαίου κτλ. προσέτι δὲ καὶ ἑτέρων μὴ ἀπαντώντων ἀλλαχοῦ. Ἀλλὰ περὶ τούτου προσεχῶς ἐν ἄλλῃ ἀνεκδότῳ ἔτι ἐξ Ἐπιδαύρου ἐπιγραφῇ.

Στιχ. 2. Ἄγνωστον ἐκ τίνων ἀπετελεῖτο τὸ ἐν Ἐπιδαυρίᾳ Συνέδριον· τὸ πρῶτον ἤδη γίνεται ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς Ἐπιδαύρου μνεία τοῦ Συνεδρίου τούτου.

«Γενομένου» πιθανῶς γέγραπται γεινομένου· ἐπὶ τῆς πλακὸς φαίνεται μὲν τὸ Ε, ἀλλὰ καὶ κενὸν δυνάμενον νὰ περιλάβῃ ἓν εἰσέτι γράμμα.

. . . . . ΙΣΜΟΥ. Συνεπληρώσαμεν «χρηματισμοῦ»· οὐχ ἧττον ἡ συμπλήρωσις δὲν φαίνεται ἡμῖν βεβαία· πιθανῶς γέγραπται «Διαλογισμοῦ». Τὸ κενὸν πληροῦται δι᾿ ἓξ ἢ ἑπτὰ γραμμάτων.

Στιχ. 5. Τοῦ ἰδίου βίου. Καὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν τοῖς ἑπομένοις στίχοις 6.14 ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ χρῆσις τῆς λέξεως *Βίος*, ἥτις ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς εἰς τὴν καθ᾿ ἡμᾶς χρῆσιν τῆς λέξεως Βιός.

Πλειόνεσιν· οὕτως συνεπληρώσαμεν τὴν λέξιν, καίπερ ὑπάρχοντος χώρου πέντε γραμμάτων μετὰ τὸ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως Ν.

Στιχ. 6. Ο. ΑΝ ΗΝ ΧΡΕΙΑ. Ἡ συμπλήρωσις ἡμῶν δὲν φαίνεται ἱκανοποιητική. Ἡ χρῆσις τοῦ ὅταν μετὰ ὁριστικῆς εἶνε σόλοικος, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ συμπληρώσωμεν τὸ ἐλλεῖπον γράμμα, ὅπερ ἐπὶ τῆς πλακὸς φαίνεται ἢ Τ ἢ Σ.

Στιχ. 7. Ἃ δὲ καὶ κατασκευάζοντος . . . . τινὰ δὲ κτλ. Ἡ ἐκφορὰ αὕτη δὲν εἶνε ὡς γνωστὸν σπανία, καίπερ γραμματικῶς πλημμελής.

Στίχ. 15. Τὸ ὄνομα Ξενόδοχος ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἐπιγραφῇ ἐξ Ἐπιδαύρου δημοσιευθείσῃ παρ᾿ ἐμοῦ ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημερίδι 1887 Ι. σελ. 18 προγενεστέρᾳ χρονολογικῶς τῆς παρούσης.

Στιχ. 17. 18. «Ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Μαλεάτα καὶ τοῦ Ἀσκλαπιοῦ». Τὸ σπουδαιότερον σημεῖον τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἶνε αὕτη ἡ ῥῆσις, δι᾿ ἧς πρῶτον νῦν γνωστὸν γίγνεται, ὅτι τὸ ἐν Ἐπιδαυρίᾳ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐκαλεῖτο συγχρόνως καὶ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Μαλεάτου. Ἐν Ἐπιδαύρῳ ὑπῆρχεν ἱερὸν τοῦ

Ἀπόλλωνος τούτου μνημονευόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (2.27.7), ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Κυνορτίου ὄρους, κειμένου ἀνατολικῶς τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου. Ὥστε τὸ πρῶτον τὰ νῦν μανθάνομεν ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐκαλεῖτο καὶ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος Μαλεάτου, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἤρκουν τέως νὰ καταδείξωσιν αἱ πολλαὶ ἐπιγραφαὶ (ἴδ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1885 II. σελ. 80) αἱ εὑρεθεῖσαι ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ, αἱ ἁπλῶς ἀναθηματικαὶ εἰς Ἀπόλλωνα Μαλεάτην. Πιθανῶς τὸ πρῶτον ἱδρύθη ἁπλῶς βωμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος τούτου, τοῦ τοσοῦτον στενῶς συνδεδεμένου τῷ Ἀσκληπιῷ (ἴδ. ἔνθα ἀνωτ.) ἐν τῷ ἱερῷ τούτου, κατόπιν δὲ βαθμηδὸν ἐκλήθη καὶ τὸ ὅλον ἱερὸν διὰ τῆς διπλῆς ταύτης ὀνομασίας. Τὸ πρᾶγμα οὐχ ἧττον χρήζει πλείονος ἐρεύνης.

Στιχ. 21. Οἱ ἀγῶνες τῶν Ἀπολλωνιείων καὶ Ἀσκληπιείων ἐν Ἐπιδαύρῳ εἰσὶ καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιγραφῶν γνωστοὶ (πρβλ. Ἀρχ. Ἐφ. 83. I. σ. 30). Ἐν τῇ πλακὶ τὸ I τοῦ Ἀπολλωνιων εἶνε ἐφθαρμένον· πιθανῶς γεγραμμένον ἦτο Ἀπολλωνιείων, ὡς ἀπαντᾷ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς.

Στιχ. 24. Ἐνταῦθα ἡ συμπλήρωσις δὲν εἶνε πάντῃ εὐχερής, δι' ὃ προετιμήσαμεν ν' ἀπόσχωμεν ταύτης. Βεβαίως ἐν τοῖς ἀπολεσθεῖσι στίχοις ἀνεγράφετο ἡ δαπάνη διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ στεφάνου καὶ τῆς στήλης, πιθανῶς δὲ καὶ τῆς ἐφίππου εἰκόνος, ὡς καὶ τὸ ὑπὸ τίνος ἀρχῆς ἐγένοντο αἱ δαπάναι αὗται.

Β. ΣΤΑΗΣ

ΓΕΝΙΚΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΩΡΗΜΑΤΟΣ
ΤΩΝ ΕΜΒΑΔΩΝ

Γνωστὴ εἶνε ἡ ἰδιότης τῆς κινήσεως, καθ' ἣν ἡ ἐξ ἑνὸς σημείου Ο ἐρχομένη ἀκτὶς ΟΜ εἰς τὸ κινούμενον σημεῖον Μ διαγράφει ἐμβαδὰ ἀνάλογα τῶν χρόνων, ὅταν ἡ δύναμις κεῖται ἐπὶ τῆς ἀκτῖνος ταύτης.

Ἡ ἰδιότης αὕτη δύναται νὰ γενικευθῇ ὡς ἑξῆς· *Ἵνα ἡ ἐκ τοῦ κινητοῦ σημείου Μ ἐρχομένη καὶ εἰς δεδομένην καμπύλην ἐφαπτομένη εὐθεῖα, ἀπὸ τοῦ Μ μέχρι τῆς ἁφῆς Ι, διαγράφῃ κατὰ τὴν κίνησιν τοῦ Μ ἐμβαδὰ ἀνάλογα τῶν χρόνων, πρέπει ἡ προβολὴ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν κάθετον πρὸς τὴν ΙΜ νὰ εἶνε ἀνάλογος τῆς ἀκτῖνος καμπυλότητος τῆς δοθείσης καμπύλης εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἁφῆς Ι καὶ ἀντιστρόφως ἀνάλογος τῆς τετάρτης δυνάμεως τῆς ΙΜ.* Ἐὰν δηλαδὴ ἡ εἰς τὸ σημεῖον Μ ἐνεργοῦσα δύναμις ἀναλυθῇ εἰς δύο συνιστώσας, μίαν κατὰ τὴν ΙΜ καὶ ἄλλην κατὰ τὴν κάθετον πρὸς αὐτήν, ἡ δευτέρα αὕτη συνιστῶσα πρέπει νὰ εἶνε

$$\frac{K^2\rho}{\lambda^4}$$

ἔνθα Κ εἶνε σταθερά τις ποσότης (τὸ διπλάσιον τοῦ εἰς τὴν μονάδα τοῦ χρόνου διαγραφομένου ἐμβαδοῦ), ρ ἡ ἀκτὶς καμπυλότητος τῆς δοθείσης καμπύλης εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἁφῆς Ι καὶ λ ἡ ἀπόστασις ΙΜ.

Τοῦτο δὲ καὶ ἀρκεῖ· ἐὰν δηλονότι ἡ συνιστῶσα τῆς δυνάμεως κατὰ τὴν κάθετον πρὸς τὴν ἐφαπτομένην ΙΜ τῆς δοθείσης καμπύλης εἶνε καθὼς εἴπομεν, δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἀρχικὴ ταχύτης τοῦ κινητοῦ οὕτως, ὥστε ἐν τῇ οὕτω προκυπτούσῃ κινήσει ἡ ΙΜ νὰ διαγράφῃ ἐμβαδὰ ἀνάλογα τῶν χρόνων.

Ἡ συνιστῶσα τῆς δυνάμεως κατὰ τὴν ΙΜ δύναται νὰ εἶνε οἱαδήποτε καὶ συνδέεται πρὸς τὴν τροχιὰν τοῦ Μ οὕτως, ὥστε, ἂν μὲν δοθῇ ἡ τροχιά, ἡ συνιστῶσα αὕτη εἶνε ἐντελῶς ὡρισμένη· ἂν δὲ τοὐναντίον δοθῇ ἡ συνιστῶσα κατὰ τὴν ΙΜ, ἡ τροχιὰ ὁρίζεται ἔκ τινος διαφορικῆς ἐξισώσεως δευτέρας τάξεως, ὡς καὶ ἐν τῇ κεντρικῇ κινήσει.

Ἔστω MM′ ἡ τροχιὰ τοῦ κινητοῦ, ἣν ὑποθέτομεν ἐπίπεδον, καὶ II′ ἄλλη τυχοῦσα καμπύλη ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ· ἔστω δὲ ἡ MI κατὰ τὴν κίνησιν τοῦ M ἐφαπτομένη τῆς καμπύλης II′. Ἐὰν ἐν τῷ ἐπιπέδῳ αὐτῶν λάβωμεν δύο ὀρθογωνίους ἄξονας OX, OY καὶ παραστήσωμεν τὴν μιγαδικὴν συντεταγμένην τοῦ I διὰ ζ καὶ τὴν τοῦ M διὰ z, ἔτι δὲ τὴν IM διὰ τοῦ λ καὶ τὴν γωνίαν αὐτῆς πρὸς τὸν ἄξονα OX διὰ τοῦ φ, θὰ ἔχωμεν ὡς γνωστὸν τὴν ἐξίσωσιν

$$(1) \qquad z = \zeta + \lambda e^{\varphi i}$$

ἐξ ἧς ἕπεται

$$dz = d\zeta + (d\lambda + i\lambda d\varphi)e^{\varphi i} \qquad (2)$$

καὶ ἐπειδὴ $d\zeta = d\sigma . e^{\varphi i}$

ἔνθα σ δηλοῖ τὸ τόξον τῆς καμπύλης II′, ἡ ἐξίσωσις (2) γράφεται καὶ ὡς ἑξῆς

$$(3) \qquad dz = (d\sigma + d\lambda + i\lambda d\varphi)e^{\varphi i}$$

ἐξ ἧς καὶ

$$d^2z = \{ d^2\sigma + d^2\lambda - \lambda d\varphi^2 + i(\lambda d^2\varphi + 2d\lambda d\varphi + d\varphi d\sigma) \} e^{\varphi i}$$

ἡ δὲ ἐξίσωσις αὕτη διαιρεθεῖσα διὰ dt^2 γίνεται

$$(4) \qquad \frac{d^2z}{dt^2} = \left\{ \frac{d^2\sigma}{dt^2} + \frac{d^2\lambda}{dt^2} - \lambda \frac{d\varphi^2}{dt^2} + i \left(\lambda \frac{d^2\varphi}{dt^2} + 2 \frac{d\lambda}{dt} . \frac{d\varphi}{dt} + \frac{d\varphi}{dt} \frac{d\sigma}{dt} \right) \right\} e^{\varphi i}$$

ἀλλὰ τὸ πρῶτον μέλος τῆς ἐξισώσεως ταύτης εἶνε $X + Yi$ (ἔνθα X, Y εἶνε αἱ συνιστῶσαι τῆς δυνάμεως, ἥτις προξενεῖ τὴν κίνησιν τοῦ M, οὗ ἡ μᾶζα ὑποτίθεται 1), τὸ δὲ δεύτερον μέλος δεικνύει ὅτι, ἂν ἡ δύναμις αὕτη ἀναλυθῇ εἰς δύο συνιστώσας, μίαν κατὰ τὴν IM καὶ ἄλλην κατὰ τὴν πρὸς αὐτὴν κάθετον, αἱ συνιστῶσαι αὗται θὰ εἶνε αἱ ἑξῆς

$$(5) \qquad R = \frac{d^2\sigma}{dt^2} + \frac{d^2\lambda}{dt^2} - \lambda \frac{d\varphi^2}{dt^2} \quad \text{ἡ κατὰ τὴν IM}$$

$$T = \lambda \frac{d^2\varphi}{dt^2} + 2 \frac{d\lambda}{dt} \frac{d\varphi}{dt} + \frac{d\varphi}{dt} . \frac{d\sigma}{dt}$$

Θετικὴ φορὰ τῆς μὲν συνιστώσης R εἶνε ἡ ἐκ τοῦ I πρὸς τὸ M, τῆς δὲ T ἐκείνη, ἐφ' ἣν ἐφαρμόζει ἡ προσεκβολὴ τῆς IM πέραν τοῦ M, ὅταν στραφῇ ἐν θετικῇ περιφορᾷ κατὰ 90^0.

Ἡ συνιστῶσα T δύναται νὰ γραφῇ καὶ ὡς ἑξῆς

$$(6)\qquad T=\frac{1}{\lambda}\cdot\frac{d\left(\lambda^2\frac{d\varphi}{dt}\right)}{dt}+\frac{d\varphi}{dt}\cdot\frac{d\sigma}{dt}.$$

Ἐὰν νῦν παραστήσωμεν διὰ τοῦ E τὸ ἐμβαδὸν τοῦ ὑπὸ τῆς IM διαγραφομένου χωρίου, θὰ εἶνε

$$dE=\tfrac{1}{2}\lambda^2 d\varphi$$

ὅθεν ἡ ἰσότης (6) γίνεται

$$(7)\qquad T=\frac{1}{\lambda}\cdot 2\,\frac{d^2E}{dt^2}+\frac{d\varphi}{dt}\cdot\frac{d\sigma}{dt}.$$

Τούτων τεθέντων, ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ἐμβαδὸν E μεταβάλλεται ἀναλόγως τοῦ χρόνου· ἤτοι ὅτι

$$(8)\qquad \frac{dE}{dt}=\tfrac{1}{2}K \quad \text{ἤτοι ὅτι}\quad \lambda^2 d\varphi=K dt$$

(τοῦ K ὄντος σταθεροῦ)· τότε ἡ συνιστῶσα T γίνεται

$$T=\frac{d\varphi}{dt}\cdot\frac{d\sigma}{dt}$$

$$(9)\qquad \text{ἢ}\quad T=\frac{d\sigma}{d\varphi}\cdot\left(\frac{d\varphi}{dt}\right)^2=\rho\left(\frac{d\varphi}{dt}\right)^2.$$

(ἔνθα ρ εἶνε ἡ ἀκτὶς καμπυλότητος τῆς δοθείσης καμπύλης εἰς τὸ σημεῖον I)·

ἤ, διὰ τὴν ἐξίσωσιν (8)

$$T=\frac{K^2\rho}{\lambda^4}. \qquad (10)$$

Ἐκ τοῦ τύπου τούτου βλέπομεν, ὅτι ἡ συνιστῶσα T εἶνε ὁμόρροπος τῇ ἀκτῖνι καμπυλότητος ρ τῆς δοθείσης καμπύλης εἰς τὸ σημεῖον I.

Καὶ τἀνάπαλιν, ἐὰν ἡ συνιστῶσα T εἶνε ἀνάλογος τῆς ἀκτῖνος καμπυλότητος τῆς δοθείσης καμπύλης εἰς τὸ σημεῖον I τῆς ἀφῆς καὶ ἀντιστρόφως ἀνάλογος τῆς τετάρτης δυνάμεως τῆς IM, δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἀρχικὴ ταχύτης τοῦ M οὕτως, ὥστε ἐν τῇ τότε προκυπτούσῃ κινήσει νὰ διαγράφῃ ἡ ἐφαπτομένη IM ἐμβαδὰ ἀνάλογα τῶν χρόνων· διότι ἔστω

$$T=\frac{K^2\rho}{\lambda^4}$$

τότε ἡ ἐξίσωσις (6) γίνεται, ἐὰν πρὸς συντομίαν θέσωμεν $\lambda^2\frac{d\varphi}{dt}=\psi$

$$\frac{K^2\rho}{\lambda^4}=\frac{1}{\lambda}\cdot\frac{d\psi}{dt}+\frac{d\varphi}{dt}\cdot\frac{d\sigma}{dt}.$$

$$\text{ἢ}\quad K^2\rho=\lambda^3\frac{d\psi}{dt}+\lambda^4\frac{d\varphi}{dt}\cdot\frac{d\sigma}{dt}=\lambda^3\frac{d\psi}{dt}+\rho\lambda^4\frac{d\varphi^2}{dt^2}$$

τουτέστιν
$$K^2\rho=\rho\psi^2+\lambda^3\frac{d\psi}{dt}.$$

καὶ διὰ τὴν ἐξίσωσιν $\lambda^2\frac{d\varphi}{dt}=\psi$, ἢ $\lambda^2 d\varphi=\psi dt$

$$K^2\rho=\rho\psi^2+\lambda\psi\frac{d\psi}{d\varphi}.$$

ἢ
$$\psi^2-K^2+\lambda\psi\frac{d\psi}{d\sigma}=0$$

ἢ καὶ
$$(\psi^2-K^2)+\tfrac{1}{2}\lambda\frac{d(\psi^2-K^2)}{d\sigma}=0$$

Ἐντεῦθεν εὑρίσκομεν ὁλοκληροῦντες

$$l(\psi^2-K^2)=-2\int\frac{d\sigma}{\lambda}+C$$

καὶ ἂν παραστήσωμεν διὰ τοῦ ψ_0 τὴν ἀρχικὴν τιμὴν τοῦ ψ καὶ διὰ τοῦ σ_0 τὴν ἀρχικὴν τιμὴν τοῦ σ, θὰ εἶνε

$$l(\psi^2 - K^2) = l(\psi^2_0 - K^2) - 2\int_{\sigma_0}^{\sigma} \frac{d\sigma}{\lambda}$$

$$(11) \quad \text{ἢ} \quad \psi^2 - K^2 = (\psi^2_0 - K^2)\, e^{-2\int_{\sigma_0}^{\sigma} \frac{d\sigma}{\lambda}}.$$

Ἐκ τῆς ἐξισώσεως ταύτης γίνεται δῆλον, ὅτι, ἐὰν ἡ ἀρχικὴ τιμὴ τοῦ ψ εἶνε ἴση τῷ K, θὰ διαμείνῃ $\psi = K$ καθ᾿ ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς κινήσεως· διότι τὸ ὁλοκλήρωμα $\int_{\sigma_0}^{\sigma} \frac{d\sigma}{\lambda}$ μένει προφανῶς πεπερασμένον, ἐν ὅσῳ ἡ τροχιὰ δὲν συναντᾷ τὴν δοθεῖσαν καμπύλην· ἐὰν λοιπὸν εἶνε $\psi_0 = K$, θὰ μείνῃ $\psi = K$

τουτέστι $\lambda^2 d\varphi = K dt$

καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἐμβαδὰ τὰ ὑπὸ τῆς IM διαγραφόμενα θὰ εἶνε ἀνάλογα τῶν χρόνων.

Ἡ ἀρχικὴ τιμὴ ψ_0 τοῦ ψ συνδέεται πρὸς τὴν ἀρχικὴν θέσιν τοῦ κινητοῦ καὶ πρὸς τὴν ἀρχικὴν ταχύτητα αὐτοῦ ὡς ἑξῆς.

Ἐν πρώτοις εἶνε $\quad \psi = \lambda^2 \frac{d\varphi}{dt} = 2\frac{dE}{dt}$

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐμβαδὸν dE, τὸ κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα dt διαγραφόμενον ὑπὸ τῆς IM, εἶνε τρίγωνον ἔχον κορυφὰς τὰ σημεῖα M, M′, I, θὰ εἶνε

$$dE = \tfrac{1}{2}\, p \,.\, ds$$

ἔνθα p δηλοῖ τὴν ἀπόστασιν τοῦ σημείου I ἀπὸ τῆς ἐφαπτομένης τῆς τροχιᾶς εἰς τὸ ἀντίστοιχον σημεῖον M.

Ἐντεῦθεν ἕπεται $\quad \psi = p \,.\, v$ καὶ $\psi_0 = p_0 v_0$

ἀνάγκη λοιπόν, ἢ νὰ ληφθῇ ἡ σταθερὰ ποσότης K ἴση τῷ $p_0 v_0$, ἢ

(ἂν τὸ K εἶνε δεδομένον) νὰ ληφθῇ ἡ ἀρχικὴ ταχύτης v_0 τόση, ὥστε νὰ εἶνε $v_0 p_0 = K$· τότε θὰ διαμείνῃ πάντοτε $\psi = K$ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς κινήσεως.

Ἡ τροχιὰ τοῦ κινητοῦ M ὁρίζεται ἐκ τῆς συνιστώσης R ὡς ἑξῆς ἕπεται

Προηγουμένως εὕρομεν ὅτι εἶνε

$$(5') \qquad R = \frac{d^2\sigma}{dt^2} + \frac{d^2\lambda}{dt^2} - \lambda\frac{d\varphi^2}{dt^2}$$

ἐπειδὴ δὲ εἶνε $\lambda^2 d\varphi = K dt$, δυνάμεθα νὰ ἀπαλείψωμεν τὸν χρόνον μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐξισώσεων· πρὸς τοῦτο ἔχομεν ἐν πρώτοις

$$\frac{d\sigma}{dt} = \frac{d\sigma}{d\varphi}\frac{d\varphi}{dt} = \rho\frac{K}{\lambda^2}$$

ἄρα
$$\frac{d^2\sigma}{dt^2} = K\frac{d\left(\frac{\rho}{\lambda^2}\right)}{d\varphi}\cdot\frac{K}{\lambda^2} = \frac{K^2}{\lambda^2}\cdot\frac{d\left(\frac{\rho}{\lambda^2}\right)}{d\varphi}$$

πρὸς τούτοις
$$\frac{d\lambda}{dt} = \frac{d\lambda}{d\varphi}\cdot\frac{K}{\lambda^2} = -K\frac{d\left(\frac{1}{\lambda}\right)}{d\varphi}$$

καὶ
$$\frac{d^2\lambda}{dt^2} = -K\frac{d^2\left(\frac{1}{\lambda}\right)}{d\varphi^2}\cdot\frac{K}{\lambda^2}$$

ὅθεν ἡ ἐξίσωσις (5') γίνεται νῦν

$$(12) \qquad R = -\frac{K^2}{\lambda^2}\left\{\frac{1}{\lambda} + \frac{d^2\left(\frac{1}{\lambda}\right)}{d\varphi^2} - \frac{d\left(\frac{\rho}{\lambda^2}\right)}{d\varphi}\right\}$$

Ἐκ τῆς ἐξισώσεως ταύτης εὑρίσκεται ἡ συνιστῶσα R, ὅταν δοθῇ ἡ τροχιά, τουτέστι τὸ λ συναρτήσει τοῦ φ (ἢ καὶ τοῦ τόξου τῆς δεδομένης καμπύλης II')· ἢ τοὐναντίον ὁρίζεται ἡ τροχιά, ὅταν δοθῇ ἡ συνιστῶσα R. Ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἐξισώσει ταύτῃ ὑποτεθῇ $\rho = 0$, ἡ καμπύλη II' τῶν ἐμβαδῶν καταντᾷ σημεῖον καὶ ἡ ἐξίσωσις (12) γίνεται ἡ γνωστὴ ἐξίσωσις τῆς κεντρικῆς κινήσεως.

Ἐφαρμογαί.

Πρὸς ἐφαρμογὴν θὰ ἐξετάσωμεν τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ μὲν δεδομένη καμπύλη II' τῶν ἐμβαδῶν εἶνε περιφέρεια κύκλου, ἡ δὲ συνιστῶσα R εἶνε ἀντιστρόφως ἀνάλογος τοῦ κύβου τῆς ἀποστάσεως IM (ἤτοι τῆς ἐφαπτομένης, ἥτις ἄγεται ἐκ τοῦ M εἰς τὴν δοθεῖσαν περιφέρειαν)

ἔστω $$R = \frac{\alpha K^2}{\lambda^3} \cdot \quad \text{καὶ} \quad \rho = \text{σταθ.}$$

τότε ἡ ἐξίσωσις (12) γίνεται

$$\frac{1}{\lambda}(1 + \alpha) + \frac{d^2 \frac{1}{\lambda}}{d\varphi^2} - \rho \frac{d\left(\frac{1}{\lambda^2}\right)}{d\varphi} = 0$$

καὶ ἂν τεθῇ $\frac{1}{\lambda} = \omega$, προκύπτει

$$(13) \qquad (1 + \alpha)\omega + \frac{d^2\omega}{d\varphi^2} - 2\rho\omega\frac{d\omega}{d\varphi} = 0$$

πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐξισώσεως ταύτης, θέτομεν

$$\frac{d\omega}{d\varphi} = p$$

καὶ λαμβάνομεν τὸ ω ὡς ἀνεξάρτητον μεταβλητήν· τότε εὑρίσκομεν τὴν ἐξίσωσιν

$$(1+\alpha)\omega + p\frac{dp}{d\omega} - 2\rho\omega p = 0$$

ἢ

$$(1+\alpha-2p\rho)\omega + p\frac{dp}{d\omega} = 0 \qquad (14)$$

ἀποχωρίζοντες δὲ τὰς μεταβλητὰς καὶ ὁλοκληροῦντες εὑρίσκομεν

$$(15) \qquad \frac{1}{\lambda^2} = \frac{p}{\rho} + \frac{1+\alpha}{2\rho^2}\, l \left\{1+\alpha-2p\rho\right\} + C$$

εὑρεθέντος τοῦ λ, εὑρίσκομεν καὶ τὴν γωνίαν φ, ὡς συνάρτησιν τῆς αὐτῆς μεταβλητῆς p ἐκ τῆς ἐξισώσεως

$$\frac{d\omega}{d\varphi} = p \quad \text{ἢ} \quad d\varphi = \frac{d\omega}{p}$$

εἶνε δὲ

$$\varphi = -\int_{p_0}^{p} \frac{\lambda dp}{1+\alpha-2p\rho} + C' \qquad (16)$$

Μετὰ τὴν εὕρεσιν τῶν λ καὶ φ εὑρίσκεται καὶ ὁ χρόνος t ἐκ τῆς ἐξισώσεως $\lambda^2 d\varphi = K dt$· εἶνε δὲ

$$(17) \qquad t = -\int_{p_0}^{p} \frac{\lambda^3 dp}{1+\alpha-2p\rho} + C''$$

καὶ αἱ μὲν σταθεραὶ C′, C″ δύνανται νὰ ὑποτεθῶσιν ἴσαι τῷ 0, ἐὰν ὁρισθῇ ὡς ἀρχὴ τοῦ χρόνου ἡ στιγμὴ καθ' ἣν τὸ p ἔχει τὴν τιμὴν p_0 καὶ ὁ ἄξων Ox ληφθῇ παράλληλος τῇ ἀρχικῇ θέσει τῆς ΙΜ· ἡ δὲ σταθερὰ C ὁρίζεται ἐκ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς τοῦ λ· ἣν παριστῶ διὰ λ_0.

Ἡ ταχύτης τῆς κινήσεως τοῦ σημείου τῆς ἁφῆς I, ἣν παριστῶ διὰ v_1 δίδεται ὑπὸ τοῦ τύπου

$$v_1 = \frac{d\sigma}{dt} = \frac{d\sigma}{d\varphi}\cdot\frac{d\varphi}{dt} = \frac{K\rho}{\lambda^2}\,.$$

ἡ δὲ ταχύτης υ τοῦ σημείου M εἶνε κατὰ τὸν τύπον (3)

$$\upsilon=\sqrt{\left(\frac{d\sigma}{dt}+\frac{d\lambda}{dt}\right)^2+\lambda^2\frac{d\varphi^2}{dt^2}}$$

ἢ $$\upsilon=K\sqrt{\left(\frac{\rho}{\lambda^2}-p\right)^2+\frac{1}{\lambda^2}}\,.$$

ἢ $\upsilon=\frac{K}{\delta}$, δ οὔσης τῆς ἀποστάσεως τοῦ I ἀπὸ τῆς ἐφαπτομένης τῆς τροχιᾶς.

Παρατηρητέον δ' ὅτι ἡ διαφορικὴ ἐξίσωσις (14) ἐπιδέχεται καὶ τὴν ἰδιάζουσαν λύσιν

$$p=\frac{1+\alpha}{2\rho}$$

ἐξ ἧς ἕπεται $$\omega=\frac{1}{\lambda}=\frac{1+\alpha}{2\rho}\varphi+C_1$$

τὴν τροχιὰν δὲ ταύτην θὰ διαγράψῃ τὸ κινητόν, ἐὰν ἡ ἀρχικὴ τιμὴ τοῦ p ληφθῇ ἴση τῷ $\frac{1+\alpha}{2\rho}$ · διότι τότε ἡ ἐξίσωσις (14) θὰ δώσῃ $dp=0$, $d^2p=0$, κτλ. ἄρα θὰ διαμείνῃ τὸ p σταθερὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς κινήσεως. Ἐν τῇ ἰδιαζούσῃ ταύτῃ κινήσει καὶ ἡ ἀπόστασις λ μεταβάλλεται ἀναλόγως τοῦ χρόνου· διότι ἐκ τῆς ἐξισώσεως

$$\frac{d\left(\frac{1}{\lambda}\right)}{d\varphi}=\frac{1+\alpha}{2\rho}\quad \text{συνάγεται}\quad \frac{d\lambda}{\lambda^2 d\varphi}=-\frac{1+\alpha}{2\rho}$$

ὅθεν καὶ $$d\lambda=-\frac{1+\alpha}{2\rho}K dt\,.$$

καὶ $$\lambda=-K\frac{1+\alpha}{2\rho}t+C_2$$

ΣΗΜ. Ἐὰν εἰς τοὺς προηγουμένους τύπους ὑποτεθῇ $\alpha=0$, ἤτοι $R=0$, εὑρίσκεται ἡ κίνησις τοῦ M ἡ προερχομένη ἐκ δυνάμεως, ἥτις μένει πάντοτε κάθετος πρὸς τὴν IM.

Θεωρήσωμεν προσέτι τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ τροχιὰ τοῦ κινητοῦ προκύπτει ἐκ τῆς καμπύλης τῶν ἐμβαδῶν, ὅταν ἐπὶ τῶν ἐφαπτομένων ταύτης ληφθῇ ἀπὸ τῆς ἀφῆς δοθὲν μῆκος β· τότε λ μένει σταθερὸν καὶ ἑπομένως ἡ συνιστῶσα R τῆς ἐπιταχυντικῆς δυνάμεως κατὰ τὴν IM θὰ εἶνε κατὰ τὸν τύπον (12)

$$R = -\frac{K^2}{\lambda^3} + \frac{K^2}{\lambda^4} \cdot \rho'$$

Ὁμοίως εὑρίσκομεν ἐκ τοῦ τύπου (5), ὅτι ἐὰν ἡ τροχιὰ εἶνε ἐξειλιγμένη τῆς καμπύλης τῶν ἐμβαδῶν, ἡ συνιστῶσα R δίδεται ὑπὸ τοῦ τύπου $R = -\frac{K^2}{\lambda^3}$.

Ἐὰν ἡ καμπύλη II' τῶν ἐμβαδῶν καὶ ἡ τροχιὰ MM' δοθῶσιν ἀμφότεραι αὐθαιρέτως, ἡ δύναμις εἶνε ἐντελῶς ὡρισμένη (πλὴν ἑνὸς σταθεροῦ παράγοντος)· διότι ἡ μὲν συνιστῶσα κατὰ τὴν IM δίδεται ὑπὸ τῆς ἐξισώσεως (12), ἡ δὲ κατὰ τὴν κάθετον πρὸς αὐτὴν θὰ εἶνε $\frac{K^2\rho}{\lambda^4}$ · Δύναται δὲ νὰ προσδιορισθῇ εἰς ἕκαστον σημεῖον M τῆς τροχιᾶς ἡ διεύθυνσις τῆς δυνάμεως· τουτέστιν ἡ γωνία αὐτῆς πρὸς τὴν εὐθεῖαν IM.

Ἐὰν τῷ ὄντι παραστήσωμεν διὰ τοῦ θ τὴν γωνίαν ταύτην, θὰ ἔχωμεν

$$(18) \qquad R = T\sigma\varphi\theta$$

ἀλλ' ἐὰν παραστήσωμεν διὰ τοῦ r τὴν ἀκτῖνα καμπυλότητος τῆς τροχιᾶς εἰς τὸ σημεῖον M, θὰ εἶνε ὡς εὐκόλως βλέπει τις

$$\frac{1}{r} = \text{πραγμ. μέρ. τοῦ} \left[\frac{d^2z}{idz}\right]\frac{1}{ds} \cdot$$

ΣΗΜ. Ὁ τύπος οὗτος δίδει τὴν ἀκτῖνα r θετικὴν μέν, ἂν κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ M εἰς τὸ M' (ἀπὸ z εἰς z+dz) ἡ ἐφα-

πτομένη στρέφηται θετικὴν στροφήν, ἀρνητικὴν δὲ ἂν ἀρνητικήν.

Καὶ ἐπειδὴ $$dz = (d\sigma + d\lambda + i\lambda d\varphi)e^{\varphi i}$$

καὶ $$d^2z = (R + Ti)e^{\varphi i}dt^2.,$$

ἕπεται $$\frac{1}{r} = \frac{(d\sigma + d\lambda)T - \lambda R d\varphi}{ds^3.} dt^2$$

καὶ διὰ τὴν ἐξίσωσιν (18)

$$(19) \qquad \frac{1}{r} = T\left\{\frac{d\sigma + d\lambda - \lambda.\sigma\varphi\theta d\varphi}{ds^3\cdot}\right\} dt^2$$

ἀλλ' ἐὰν διὰ τοῦ α δηλῶμεν τὴν γωνίαν, ἣν σχηματίζει ἡ ἐφαπτομένη τῆς τροχιᾶς μετὰ τῆς IM, θὰ εἶνε $dz = ds.e^{(\varphi+\alpha)i}$
καὶ ἐκ τῆς ἐξισώσεως (3) συνάγεται

$$(20) \qquad \begin{aligned} \sigma\upsilon\nu\alpha\,.\,ds &= d\sigma + d\lambda \\ \eta\mu\alpha\,.\,ds &= \lambda d\varphi \end{aligned}$$

ὅθεν ἡ ἐξίσωσις (19) καταντᾷ

$$\frac{1}{r} = \frac{T\{\sigma\varphi\alpha - \sigma\varphi\theta\}.\eta^3\mu\alpha}{\lambda^2\left(\frac{d\varphi}{dt}\right)^2}.$$

καὶ ἐπειδὴ εἶνε $T = \rho\frac{d\varphi^2}{dt^2}$, συνάγεται ἡ ἐξίσωσις

$$(21) \qquad \frac{\lambda^2}{\rho r} = \eta^3\mu\alpha(\sigma\varphi\alpha - \sigma\varphi\theta).$$

ἐξ ἧς προσδιορίζεται ἡ γωνία θ.

Ἐὰν ἐν τῇ ἐξισώσει ταύτῃ ὑποτεθῇ $\alpha = 90^0$, προκύπτει

$$\sigma\varphi\theta = -\frac{\lambda^2}{\rho r}$$

καὶ ἐπειδὴ τότε εἶνε $\lambda = r$ (ὡς δεικνύουσιν αἱ ἐξισώσεις (20), ἕπεται

$$\sigma\varphi\theta = -\frac{r}{\rho}$$

Ἀλλ' ἐὰν παραστήσωμεν τὸ κέντρον τῆς καμπυλότητος τῆς καμπύλης ΙΙ' εἰς τὸ Ι διὰ τοῦ Κ καὶ τὴν γωνίαν ΚΜΙ διὰ τοῦ ω, θὰ εἶνε

$$\sigma\varphi\omega = \frac{r}{\rho} \quad \text{ἄρα} \quad \sigma\varphi\omega = -\sigma\varphi\theta$$

καὶ διὰ τοῦτο $\theta = \pi - \omega$·

τουτέστιν *ἡ ἀκτὶς καμπυλότητος τῆς τροχιᾶς θὰ διαγράφῃ ἐμβαδὰ ἀνάλογα τῶν χρόνων, ἐὰν ἡ τὴν κίνησιν προξενοῦσα δύναμις διέρχηται διὰ τοῦ δευτέρου κέντρου καμπυλότητος αὐτῆς.*

Καὶ τἀνάπαλιν ἀληθεύει καὶ ἀποδεικνύεται εὐκόλως.

Παρατηρητέον δὲ ὅτι, ὅταν μία εὐθεῖα διὰ τοῦ κινητοῦ ἀγομένη καὶ σταθερὰν γωνίαν πρὸς τὴν τροχιὰν σχηματίζουσα διαγράφῃ ἐμβαδὰ ἀνάλογα τῶν χρόνων (τὸ μέρος δηλονότι αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Μ μέχρι τοῦ σημείου Η, ἔνθα ἐφάπτεται τῆς ὑπ' αὐτῆς περιβαλλομένης καμπύλης), καὶ πᾶσα ἄλλη τοιαύτη εὐθεῖα (ἑπομένως καὶ ἡ ἀκτὶς καμπυλότητος) θὰ διαγράφῃ ἐμβαδὰ ἀνάλογα τῶν χρόνων.

Διότι τὸ σημεῖον Η, ἔνθα ἡ τοιαύτη εὐθεῖα ἐφάπτεται τῆς καμπύλης ἣν περιβάλλει, εἶνε ὁ ποὺς τῆς καθέτου ἥτις ἄγεται πρὸς αὐτὴν ἐκ τοῦ κέντρου Ι τῆς καμπυλότητος τῆς τροχιᾶς (διότι τοῦτο εἶνε στιγμιαῖον κέντρον ἐν τῇ ἀπειροστῇ κινήσει τῆς σταθερᾶς γωνίας ΙΜΗ), ἡ δὲ ἀπειροστὴ γωνία καθ' ἣν στρέφεται ἡ ΜΗ, εἶνε ἴση τῇ ἀπειροστῇ γωνίᾳ $d\varphi$, καθ' ἣν στρέφεται ἡ ἀκτὶς καμπυλότητος κατὰ τὴν ἐν τῷ χρόνῳ dt γινομένην κίνησιν· ἐὰν ἄρα παραστήσωμεν διὰ τοῦ Ε' τὸ ὑπὸ τῆς ΜΗ διαγραφόμενον ἐμβαδὸν καὶ διὰ τοῦ Ε τὸ ὑπὸ τῆς ΜΙ, θὰ εἶνε

$$dE' = \tfrac{1}{2}(MH)^2 d\varphi = \tfrac{1}{2}\rho^2 . \sigma\upsilon^2\gamma . d\varphi = \sigma\upsilon^2\gamma . dE$$

ἔνθα γ δηλοῖ τὴν σταθερὰν γωνίαν ΙΜΗ

ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι, ὅταν τὸ ἕτερον τῶν ἐμβαδῶν τούτων μεταβάλληται ἀναλόγως τοῦ χρόνου, καὶ τὸ ἄλλο ποιεῖ τὸ αὐτό.

Τέλος παρατηροῦμεν, ὅτι δυνάμεθα, δοθεισῶν τῶν δύο καμπύλων ΙΙ' καὶ ΜΜ', ἤτοι τῆς καμπύλης τῶν ἐμβαδῶν καὶ τῆς τροχιᾶς, νὰ κατασκευάσωμεν γεωμετρικῶς εἰς ἑκάστην θέσιν Μ τοῦ κινητοῦ τὴν εὐθεῖαν, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ τὴν κίνησιν παράγουσα δύναμις.

Πρὸς τοῦτο γράφομεν τὴν ἐξίσωσιν (21) ὡς ἑξῆς

$$(22) \qquad \frac{\lambda^2}{\eta^2\mu\alpha} = \rho \cdot \frac{r\eta\mu(\theta - \alpha)}{\eta\mu\theta}$$

ἄγοντες νῦν ἐκ τοῦ Ι τὴν ΙΣ κάθετον πρὸς τὴν ΙΜ καὶ σημαίνοντες διὰ τοῦ Σ τὸ σημεῖον ἔνθα συναντᾷ τὴν κάθετον τῆς τροχιᾶς, θὰ ἔχωμεν.

$$\text{ΜΣ} = \frac{\text{ΙΜ}}{\eta\mu\alpha} = \frac{\lambda}{\eta\mu\alpha}$$

ἐὰν δὲ καὶ ἐκ τοῦ κέντρου Κ τῆς καμπυλότητος τῆς τροχιᾶς καταβιβάσωμεν τὴν κάθετον ΚΡ ἐπὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς δυνάμεως, θὰ εἶνε

$$\text{ΜΡ} = r\eta\mu(\theta - \alpha)$$

καὶ ἂν ἡ κάθετος αὕτη ΚΡ συναντᾷ τὴν ἐκ τοῦ Μ παράλληλον τῇ ΙΣ κατά τι σημεῖον Λ, θὰ εἶνε

$$\text{ΜΛ} = \frac{\text{ΜΡ}}{\eta\mu\theta} = \frac{r\eta\mu(\theta - \alpha)}{\eta\mu\theta}$$

ὅθεν ἡ ἐξίσωσις (22) γίνεται

$$(\text{ΜΣ})^2 = \rho . \text{ΜΛ}.$$

ἐὰν λοιπὸν γραφῇ περιφέρεια ἐφαπτομένη τῆς ΜΚ κατὰ τὸ σημεῖον Σ καὶ διερχομένη διὰ τοῦ σημείου Λ, ἡ περιφέρεια αὕτη θὰ συναντήσῃ τὴν ΜΛ εἴς τι δεύτερον σημεῖον Π καὶ θὰ εἶνε ΜΠ $= \rho$.

Ἐντεῦθεν συνάγεται ἡ ἑπομένη κατασκευὴ τῆς εὐθείας ΜΡ, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ δύναμις.

Ἐκ τοῦ σημείου Ι τῆς ἀφῆς ὑψοῦμεν κάθετον ἐπὶ τὴν ΙΜ μέχρις οὗ συναντήσῃ κατὰ τὸ Σ τὴν κάθετον ΜΚ τῆς τροχιᾶς, ἔπειτα ἄγομεν ἐκ τοῦ σημείου Μ τὴν εὐθεῖαν ΜΠ ἴσην καὶ παράλληλον καὶ ὁμόρροπον τῇ ἀκτῖνι καμπυλότητος ρ εἰς τὸ σημεῖον Ι· γράφομεν τότε περιφέρειαν ἐφαπτομένην τῆς ΜΣ εἰς τὸ Σ καὶ διερχομένην διὰ τοῦ Π· τὸ σημεῖον Λ καθ' ὃ ἡ περιφέρεια αὕτη συναντᾷ τὴν ΜΠ συνδέομεν πρὸς τὸ κέντρον καμπυλότητος Κ τῆς τροχιᾶς διὰ τῆς ΚΛ· τέλος ἡ ἐκ τοῦ Μ ἀγομένη κάθετος ἐπὶ τὴν ΚΛ θὰ εἶνε ἡ ζητουμένη διεύθυνσις τῆς δυνάμεως.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ ΧΩΡΙΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ

ΚΑΙ

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΕΙΣ ΤΟ Α' ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΠΟΙΚΙΛΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ

Ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοτέλη Ὑπομνήμασι Τόμ. Β', α', σελ. 379, 34 κεῖται «ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ *εὖ παρακολουθῆσαι τούτου* ἐν τοῖς λεγομένοις λαμβάνει ταῦτα».

Παντὶ φανερὸν ὑπάρχει ὅτι νοσεῖ ἡ ῥῆσις αὕτη, νομίζομεν δ' ὅτι ἀποκαθίσταται ἡ ὀρθὴ γραφή, ἂν τὸ *εὖ παρακολουθῆΣΑΙ τούΤΟΥ* μεταβληθῇ εἰς τὸ *εὐπαρακολουθήτου*.

Ἐν τοῖς εἰς Σοφολέα Σχολίοις Οἰδ. Κολ. 1512 φέρεται «σημάτων προκειμένων: οἷον *διὰ τῶν σημείων*».

Ἵν' ὑγιῶς ἔχῃ τὸ σχόλιον τοῦτο, ἀναγνωστέον «οἷον *διοσημιῶν*».

Παρὰ τῷ Ψελλῷ Μεσαιων. Βιβλιοθ. Σάθ. Τόμ. Ε', σελ. 82 εἶνε γεγραμμένον «ἡμερῶν γὰρ οὔπω δέκα *παρελευσασῶν* πρὸ τῆς τελευταίας ἐκδημίας, νύκτωρ ἡ μήτηρ προσεπιστᾶσα, κτέ.».

Ὁ Ψελλὸς ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ *παρελΑσασῶν*. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Φώτιος ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς σελ. 549 «τὸν καιρὸν δ' ὁρῶ *παρελάσαντα*».

Ἐν τοῖς τοῦ Φίλωνος Τόμ. Ϛ', σελ. 224 ἀπαντᾷ «διχόνους γὰρ *ἐπαμφοτερὴς* ὁ ἄφρων τὰ ἄμικτα μιγνὺς κτέ.».

Τὸ *ἐπαμφοτερής*, ἀνελλήνιστον ὄν, τρεπτέον εἰς τὸ *ἐπαμφοτεριστής*· «διχόνους γὰρ (καὶ) *ἐπαμφοτεριστὴς* ὁ ἄφρων». Πρβ. Τόμ. Α', σελ. 248: *ἐπαμφοτερισταῖς* καὶ Τόμ. Β', σελ. 324: *ἐπαμφοτερισταί*.

Ἐν σελ. 129 ἐποιησάμεθα λόγον περὶ τῆς παρὰ τῷ Ξενοφῶντι χρήσεως τῆς ἀντωνυμίας *αὐτός* ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἐπιθέτου *μόνος*. Λαμπρὸν τῆς χρήσεως ταύτης μαρτύριον εἶνε τὸ ἐν Κύρ. Παιδ. Η', δ', 2 «καὶ ὁπότε μὲν συνδειπνοῖέν τινες, οὐδ' ἐκάθιζε Γαδάτας, ἀλλ' ἐπεμέλετο· ὁπότε δὲ *αὐτοὶ* εἶεν, καὶ συνεδείπνει». Ἐν τῷ μετωπίῳ ἑνὸς τῶν κωδίκων γίνεται ἐξήγησις τοῦ *αὐτοί* διὰ τοῦ *μόνοι, δίχα ἑτέρων*. Ἴδε Στούρζιον ἐν *Λεξ. Ξενοφ.* Τόμ. Α', σελ. 477.

Κ. Σ. Κ.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

Ἐνωτοκοῖται, ὑληκοῖται, χαμαικοῖται, κτλ. **καὶ ἡμε-ρόκοιτος, ὀψέκοιτος,** κτλ.

Ἐν τῷ Πρώτῳ Μέρει τῶν Ποικίλων Φιλολογικῶν (σελ. 26) ἐγένετο μνεία τοῦ ὀνόματος *ἐνωτοκοῖται* (ὡς καὶ τοῦ *οὐατοκοῖται - οὐατοκοίτης*). Ἐκαλοῦντο δ' *ἐνωτοκοῖται* οἱ ἐν τοῖς ὠσὶ κοιμώμενοι, ὡς δηλοῖ μὲν ἡ λέξις, διδάσκει δὲ καὶ ὁ Στράβων γράφων σελ. 711 «ἐνωτοκοίτας τε *ποδήρη τὰ ὦτα ἔχοντας ὡς ἐγκαθεύδειν*».

Ἐμφερῆ τῷ ὀνόματι τούτῳ κατὰ τὸν τύπον εἶνε τὸ παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ κείμενον *ὑληκοῖται*, ὃ σημαίνει τοὺς ἐν ὕλῃ ἤτοι δάσει κοιταζομένους, καὶ τὸ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ *χαμαικοῖται*.

Ἡσίοδ. Ἔργ. 529 «καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι *ὑληκοῖται* — φεύγουσιν». Τὴν λέξιν ταύτην μνημονεύει καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1031, 44 «οἱ ἰδιῶται κοιταῖα καλοῦσι τὰς ὀρεινὰς εὐνὰς τῶν θηρῶν καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ θῆρες *ὑληκοῖται* παρὰ Ἡσιόδῳ λέγονται» καὶ σελ. 534, 34 καὶ σελ. 1265, 35.

Σοφοκλ. Τραχ. 1166 «ἃ τῶν ὀρείων καὶ *χαμαικοιτῶν* ἐγὼ Σελλῶν ἐσελθὼν ἄλσος εἰσεγραψάμην». Ὁ Ὅμηρος λέγει ἐν Ἰλιάδος Π, στίχ. 235 «ἀμφὶ δὲ Σελλοὶ σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες, *χαμαιεῦναι*», ὁ δὲ Καλλίμαχος ἐν τῷ εἰς Δῆλον Ὕμνῳ στίχ. 286 «*γηλεχέες* θεράποντες ἀσιγήτοιο λέβητος». Σχολ. «*γηλεχέες*: καὶ Ὅμηρος· *χαμαιεῦναι*». Ἡσύχ. «*Γηλεχέες*: χαμαικοῖται». Ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ Εὐβούλου ἐρρήθη περὶ τῶν κυνικῶν (παρ' Ἀθην. σελ. 113 ϛ) «οὗτοι ἀνιπτόποδες, *χαμαιευνάδες*, ἀερίοικοι κτέ.», ὑπὸ δὲ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ περὶ τῶν μοναχῶν (Τόμ. Β', σελ. 118 β') «*χαμαιευνάδες*, οἰοχίτωνες» (τουτέστι *μονοχίτωνες* ἤτοι χιτῶνα μόνον φοροῦντες). Ἴδε Βαλκενάριον ἐν *Διατρ.* σελ. 171.

Παλαιότατα εἶνε τὸ *παρακοίτης*, οὗ τὸ θηλυκὸν *παράκοιτις*, καὶ τὸ *ἀκοίτης* ἔχον θηλυκὸν *ἄκοιτις*, ᾧ ὁμοίως ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος τὸ *ὁμόκοιτις* ἐν τῷ Κρατύλῳ σελ. 405 δ' «ὥσπερ οὖν τὸν ὁμοκέλευθον καὶ *ὁμόκοιτιν* ἀκόλουθον καὶ ἄκοιτιν ἐκαλέσαμεν».

Φέρονται δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ τάδε τὰ ὀνόματα· *δρυοκοίτης*, *πεδοκοίτης*, *ἡμεροκοίτης* (ἰχθύς), *ἀρσενοκοίτης* ἢ *ἀρρενοκοίτης*, ἀνθ' οὗ ὑπὸ τοῦ Μαλαλᾶ ἐλέχθη *ἀνδροκοίτης* σελ. 436, 14 «καὶ συνεσχέθησαν ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ πολλοὶ *ἀνδροκοῖται* καὶ καυλοτομηθέντες ἀπέθανον». Παρὰ Μιχαὴλ τῷ Γλυκᾷ ἀπαντᾷ σελ. 501, 2 «καὶ *ἀθεσμοκοῖταί* τινες εὑρεθέντες ἐθριαμβεύθησαν καυλοτομηθέντες». Παρατηρητέον δ' ὅτι τὸ *ἀρσενοκοίτης* ἢ *ἀρρενοκοίτης* (*ἀρσενοκοιτ*... *ἀρσενοκοιτία*) εἶνε ἴδιον τῆς παρηκμακυίας γλώσσης, ὡς καὶ τὸ *ἀρσενομίκτης* (*ἀρρενομιξία*). Ἐν τῷ δοκίμῳ ἑλληνισμῷ ἐγίνετο χρῆσις τοῦ *παιδεραστής* (*παιδεραστῶ*, *παιδεραστία*), ᾧ συνωνυμοῦσι τὸ *φιλόπαις* καὶ *παιδοφίλης* (*παιδοφιλῶ*). Λέγεται δὲ καὶ *φιλομεῖραξ* (*φιλομειράκιος*) καὶ *παιδοπίπης* καὶ *παιδομανής* (Ἴδε καὶ Γλωσσ. Παρατηρ. σελ. 324). Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ ἀντὶ τοῦ «Παιδοπίπας: *ἀρσενόματος*, *ἀνδροβάντας*» ἀνέγνω ὁ Μουσοῦρος «Παιδοπίπας: *ἀρσενόΜΜατος*, *ἀνδροβάτης*»· ὀρθῶς δ' ὑπ' ἄλλων μετετυπώθη καὶ τὸ *ἀρσενόματος* εἰς τὸ *ἀρσενοβάτης*. Ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις Νεφ. 348 φέρεται «Ἀγρίους καὶ *κολλοποδιώκτας* ἐκάλουν τοὺς παιδεραστάς» (Πρβ. καὶ Σουΐδ. σελ. 18 Βεκκ.). Ἄλλοτ' ἐγράφετο *καλοποδιώκτας*, ὅπερ ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Α', σελ. 117 μετέβαλεν εἰς τὸ *καλοπαιδιώκτας*. Ἀλλὰ τὸ ὑγιῶς ἔχον εἶνε *κολλοποδιώκτας*, ὡς σαφέστατα δηλοῦται ἐξ ὧν λέγει ὁ Εὐστάθιος σελ. 1915,16.

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «*Ἁμεροκοίτης*: ὁ καλλιώνυμος ἰχθύς». Ἡ πρώτη συλλαβὴ εἶνε κατὰ τὴν Δωρικὴν διάλεκτον προενηνεγμένη, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ τελευταία.

Ἐν τῇ Βατραχομυομαχίᾳ εἷς τῶν τοῖς μυσὶ μαχομένων βατράχων ὀνομάζεται *Βορβοροκοίτης* στίχ. 229 «Φιλτραῖον δ' ἄρ' ἔπεφνεν ἀμύμων *Βορβοροκοίτης*» καὶ στίχ. 233.

Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1645, 42 «Χρήσιμον δὲ εἰς τὸ ἀνέμους παυέμεναι καὶ τὸ *ἀνεμοκοῖται*, γένος ἐν Κορίνθῳ ἀνέμους κοιμίζοντες» (Πρβ. καὶ Ἡσύχ. καὶ Σουΐδ. λ. *ἀνεμοκοῖται* καὶ Βεκκ. Ἀν. σελ. 397, 21). Τίς δ' ἀγνοεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους ῥηθὲν *παγκοίτης*, *τὸν παγκοίτην θάλαμον*, *ὁ παγκοίτας Ἅδας*; Ἀνεγνώσθη δ' ὑπό τινων ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. ϛ', 294 «*πυρικοίταν* νάρθηκα» ἀντὶ τοῦ *παρακεῖταν*, ὡς κοίτην ἢ εὐνὴν παρέχοντος τῷ πυρὶ τοῦ νάρθηκος ἢ ὡς καθεύδοντος ἐν

αὐτῷ τοῦ πυρός (Ἴδε Δυϐνῆρον εἰς *Παλατ*. *Ἀνθολ*. Τόμ. Α', σελ. 261). Τὴν γραφὴν *πυρικοίταν* ἐνέκρινε καὶ ὁ Οὐεκλῖνος, φιλόλογος λίαν εὐδόκιμος, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Αἰσχύλου Προμηθέως (σελ. 39). Ἐν τισι λεξικοῖς μνημονεύεται ὄνομα *πιθοκοίτης* ὡς ἐπίθετον Διογένους τοῦ Σινωπέως, ἀλλ' ἐν οὐδενὶ διδάσκεται ὑπὸ τίνος ἐγένετο αὐτοῦ χρῆσις. Ἀμφίϐολον δὲ φαίνεται τὸ *ὀνοκοίτης*, περὶ οὗ ἴδε Θησ. Στεφ. λ. *ὀνόχηλος*· ἐγράφη δ' ὑπό τινος *ὀνοκοιήτης*. Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου γίνεται μνεία καὶ ὀνόματος *ἐλληνοκοίτης*.

Ἐπεξελθόντες τὰ ὁμοίως τῷ *(ἐνωτοκοίτης-) ἐνωτοκοῖται* ἐσχηματισμένα ὀνόματα μέλλομεν νῦν νὰ παραστήσωμεν τὰ διὰ τῆς καταλήξεως *ΟΣ - ΟΙ* ἐκφερόμενα.

Παλαιότατον εἶνε τὸ Ἡσιόδειον (Ἔργ. 605) *ἡμερόκοιτος ἀνήρ*, ὃ καὶ ὁ Ὀππιανὸς ἐζήλωσεν (Ἁλιευτ. Β', 408). Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ (Κύκλ. 58) «*ἀμερόκοιτοι* βλαχαὶ σμικρῶν τεκέων».

Ἐλέχθη δὲ καὶ *κατάκοιτος* ὑπὸ τοῦ Ἰϐύκου παρ' Ἀθην. σελ. 601 β' «ἐμοὶ δ' ἔρος οὐδεμίαν *κατάκοιτος* ὥραν» καὶ *ὀψίκοιτος* ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου Ἀγαμ. 889 «ἐν *ὀψικοίτοις* δ' ὄμμασιν βλάϐας ἔχω» καὶ *δυσκολόκοιτος* ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους Νεφ. 420 «ψυχῆς στερρᾶς *δυσκολοκοίτου* τε μερίμνης» καὶ *ἀπόκοιτος* ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου περὶ Παραπρ. 127 «κἂν φῶσιν *ἀπόκοιτόν* με τουτωνὶ πώποτε τῶν συσσίτων γεγονέναι» καὶ *σύγκοιτος* ὑπ' ἀνωνύμου κωμικοῦ παρὰ Πλουτ. Ἠθικ. σελ. 1098 γ' «*σύγκοιτον* φίλην». Ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους βιϐλ. ϛ', 158 ἀντὶ τοῦ «συνθεάτριαν δὲ καὶ συλλήστριαν καὶ *σύγκοιτον* Ἀριστοφάνης εἶπεν» ἐξέδωκεν ὁ Βεκκῆρος «συνθεάτριαν δὲ καὶ συλλήπτριαν Ἀριστοφάνης· ὁ δ' αὐτὸς καὶ *συγκοίτας* εἴρηκε, καὶ συστάδας ἀμπέλους», ὅπερ ὑπὸ τοῦ Δινδορφίου ἐνομίσθη πλημμελὴς γραφὴ τοῦ *συγκοιτάδας* ἢ *συγκοίτιδας*.

Τῶν ὀνομάτων *ἀπόκοιτος* καὶ *σύγκοιτος* ἔχει τις νὰ καταλέξῃ μαρτύρια καὶ ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ, ἐν ᾧ καὶ ἄλλα τινὰ φέρονται, οἷον *πετρόκοιτος*, *δύσκοιτος*, *δεινόκοιτος*, *ὁμόκοιτος* (περὶ οὗ ἴδε Δορϐίλλιον εἰς *Χαρίτ*. σελ. 335 Λιψ.), *πρόκοιτος*, *ἔγκοιτος*, *ἐξώκοιτος*. Ἡσύχ. «*Ἐξώκοιτος*: εἶδος ἰχθύος, ὁ καὶ ἄδωνις» καὶ «*Ἐξώκοιτος*: ἔξω κοιταζόμενος». Λέγει δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος παρ' Ἀθην. σελ. 332 γ' «*ἐξώκοιτος* ἰχθύς, ὃν ἔνιοι καλοῦσιν ἄδωνιν, τοὔνομα

μὲν εἴληφε διὰ τὸ πολλάκις τὰς ἀναπαύσεις ἔξω τοῦ ὑγροῦ ποιεῖσθαι». Πρβ. καὶ Θεόφρ. σελ. 825 Σνειδ.

Τὸ *κατάκοιτος* ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τῷ Δούκᾳ σελ. 48, 17 «ἦν γὰρ *κατάκοιτος* καὶ ἀλγῶν τοὺς πόδας» καὶ ἀλλαχοῦ, κυκλεῖται δὲ καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς φωνῇ συνωνυμοῦν τῷ *κλινήρης* καὶ *κλινοπετής*.

Κακῶς ἐν τοῖς εἰς Αἰσχύλον Σχολίοις σελ. 278, 26 εἶνε γεγραμμένον «εὐνάτειραν : *ἔγκοιτον*». Τὴν ὀρθὴν γραφὴν βλέπει τις ἐν σελ. 278, 13 «εὐνάτειραν καὶ *σύγκοιτον* τοῦ Διός».

Ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Β', σελ. 95, 6 κεῖται «διὸ καὶ τὰ παρ' αὐτὸ (τὸ κοίτη) συγκείμενα τὴν διὰ τῆς ΟΙ διφθόγγου φυλάττει γραφήν· ἐξΟκοιτος, παράκοιτος, ἀλλόκοιτος, ἄκοιτις». Τὸ *ἀλλόκοιτος* δὲν φαίνεται ἡμῖν ἀδιάφθορον, τὸ δὲ *παράκοιτος* ἀπαντᾷ ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουΐδα φέρεται «*Ἀμφίκοιτος* : ὁ τάπης» καὶ «*Ἀγλαόκοιτος*: πάνυ τίμιος» (Πρβ. καὶ Βεκκ. Ἀν. σελ. 329, 18). Ἀλλ' ἀμφιβάλλεται ἂν εἶνε ὑγιὲς τὸ *ἀγλαόκοιτος*· καὶ ὁ μὲν Βεκκῆρος νομίζει προκριτώτερον τὸ *ἀγλαοκύδης*, ἀνθ' οὗ γραπτέον *ἀγλαοκυδής*, ὁ δὲ Φίξιος εἰκάζει *ἀγακλειτὸς* ἢ *ἀγακλυτός*, ἄλλοι δὲ *ἀγλαώτατος*.

Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ μὲν τῷ Ἡσυχίῳ λέγεται κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν «Ὀρεσκῴοισιν : ὀρεσιοίκοις ἢ *ὀρεσικοίτοις*», ὡς καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ σοφιστῇ Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 122, 18 «ὀρεσιοίκων ἢ *ὀρεσικοίτων*» καὶ σελ. 122, 21 «εὐλόγως οὖν καὶ τὸ ὀρεσκῴοισι *ὀρεσκοίτοις* ἂν εἴη», ἐν δὲ τοῖς εἰς Σοφοκλέα Σχολίοις Τόμ. Β', σελ. 171, 10 εὑρίσκεται τὸ κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν προενηνεγμένον «*ὀρεσικοίτῃ* προσπελασθεῖσα». Πρβ. καὶ *ἐμβασίκοιτος* καὶ *ἐμβασικοίτας*, περὶ ὧν ἑτέρωθι.

Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος γράφει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 865 «*Μονήκοιτος* (ὁ, ἡ), ποιητ. ἀντὶ Μονόκοιτος». Τίς τῶν ποιητῶν εἶπε *μονήκοιτος* ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν. Παρατηρητέον δ' ὅτι παρ' οὐδενὶ μὲν τῶν δοκίμων εὑρέθη τὸ ὄνομα *μονόκοιτος*, ἐλέχθη δὲ *μονοκοιτοῦμεν* ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ἐν τῇ Λυσιστράτῃ στίχ. 592. Πρβ. *φορμοκοιτῶ*, *αἰθριοκοιτῶ*, *χαμαικοιτῶ*, *δυσκοιτῶ*, *σκληροκοιτῶ*, *ἀρσενοκοιτῶ*, *λαθροκοιτῶ*, *εὐκοιτῶ*, *ἀποκοιτῶ*, *παρακοιτῶ*, *προκοιτῶ*, *ἐπικοιτῶ*, *ἐκκοιτῶ*.

Κ. Σ. Κ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Συνεδρία Ε΄ (20 Νοεμβρίου 1888).

Κατὰ ταύτην πρῶτος ὁ πρόεδρος κ. Κ. Κόντος διεξῆλθε λόγον περὶ τῆς σπουδῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Γ. Α. Παπαβασιλείου διέλαβε περὶ ἐπιγραφῆς ἀνευρεθείσης πρὸ ἐτῶν ἐν Χαλκίδι τἀκόλουθα:

Ἀγαθῇ τύχῃ

Ἐπὶ ἡγεμόνος Κλ(αυδίου) Ἀμιάντου, ἀμφιπολεύοντος Λαμύρου τοῦ υἱοῦ τοῦ νεωκόρου, ὁ διὰ βίου νεωκόρος τῆς ἀρχηγέτιδος Χαλκίδος Αὐρ(ήλιος) Ἑρμόδωρος κατὰ τὰ γενόμενα ψηφίσματα ἐν τοῖς συνεδρίοις, εἰσηγησαμένων τοῦ δεκαπρώτου Κλ(αυδίου) Ἀμύντου καὶ Οὐλπίου Παμφίλου, διά τε τὰ τειχοδομήματα ἃ ἐποίησεν περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν περίβολον ὃν περιέθηκε τῷ τεμένει καὶ στοὰν ἣν μὲν ἐκ καινῆς κατεσκεύασεν, ἣν δὲ ἐπεσκεύασεν συντετρειμμένην, καὶ τρίκλεινον δειπνιστήριον ποιήσας καὶ θυρώσας εἰς κόσμον τὸν πρέποντα τῇ θεῷ μετὰ φυτῶν καὶ ἄλσους ἀνέθηκεν ἐπὶ τῷ ἀίδιον ἔχειν αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ τὴν νεωκορείαν. Τὰ ψηφίσματα ἐγένοντο γραμματεύοντος Ἰουλίου Μαμερτείνου, στρατηγοῦντος τοῦ δεκαπρώτου τὸ α΄ Νοουίου Λυσανίου. Ἐβ(όησαν) οἱ σύνεδροι Παμφίλῳ· «καλὴ ἡ (ε)ἰσή(γη)σις· οὕτω γεινέσθω».

Ἐπηρώτησεν ὁ γραμματεὺς Μαμερτεῖνος· ὅτῳ δοκεῖ κατὰ τὴν πάντων ὑμῶν βούλησιν καὶ τὴν εἰσήγησιν τοῦ ἀδελφοῦ Παμφίλου καὶ εἰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ ταύτην τὴν τειμὴν μετελθεῖν, ἀράτω τὴν χεῖρα. Ἐβ(όησαν) οἱ σύνεδροι «δοκεῖ». Ἔδοξεν. Δήμου ὁ στρατηγὸς τὸ β' Νοούϊος Λυσανίας εἶπεν· καλῶς ποιεῖτε ἀμειβόμενοι τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ μὴ εἰς αὐτοὺς μόνους τὰς τειμὰς ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς παῖδας μετατιθέντες· μόνως γὰρ οὕτως καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ πολλοῖς προτρέψομεν. Ἔφθακεν οὖν ταὐτὰ ἐψηφίσθαι καὶ ἡ βουλή. Εἰ καὶ ὑμεῖν δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. Ἐβ(όησεν) ὁ δ(ῆμος) «δοκεῖ». ἔδοξεν. Ἐβ(όησεν) ὁ δ(ῆμος)
«πολλοῖς ἔτεσι τοὺς νεωκόρους».

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶνε ἀποτετυπωμένη καὶ μεταγεγραμμένη ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Π. Λάμπρου ἐν ταῖς Ἀνακοινώσεσι τῆς Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς (Mittheilungen 1881 σελ. 167). Ἐπειδὴ δ' ὅμως ἀντιβαλὼν αὐτὴν πρὸς ἀποτύπωμα, ὅπερ ὁ φοιτητὴς τῆς φιλολογίας κ. Γ. Δερβένης λαβὼν προθύμως παρέσχε μοι, παρετήρησα οὐκ ὀλίγας παραλλαγάς, ἔκρινα καλὸν μεταγράψας αὐτὴν ἐκ τοῦ ἀποτυπώματος τοῦ κ. Γ. Δερβένη ν' ἀνακοινώσωμαι τῇ Ἑταιρείᾳ σημειούμενος τὰς ὑπαρχούσας παραλλαγάς, προστιθεὶς ὅ,τι ὁ κ. Σ. Π. Λάμπρος παρέλιπε καὶ ἐπανορθῶν ὅ,τι ἡμαρτημένως μετέγραψεν ἢ ἐσημειώσατο.

Καὶ πρῶτον μὲν παρατηροῦμεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ συγκεκομμένου προωνυμίου ΚΛ' καὶ ΑΥΡ' δὲν φαίνεται ἐν τῷ ἀποτυπώματι τοῦ κ. Σ. Π. Λάμπρου ὁ τὴν συγκοπὴν τῆς λέξεως δεικνὺς ὀξὺς τόνος. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ κατὰ τὸν ιε' στίχον συγκεκομμένῃ λέξει ΕΒ'. Ὡσαύτως δὲν φαίνεται ὑπάρχουσα στιγμὴ μετὰ τὴν ἐν τῷ ιβ' στίχῳ λέξιν *νεωκορείαν*. Ἔπειτα ἐν τῷ α' στίχῳ ἔν τε τῷ ἀποτυπώματι καὶ τῇ μεταγραφῇ τῇ ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Π. Λάμπρου γενομένῃ ἀναγινώσκεται ΛΑΜΠΡΟΥ ἀντὶ ΛΑΜΥΡΟΥ. Ἐν τῷ β' στίχῳ κατὰ τὴν μεταγραφὴν ὁ κ. Σ. Π. Λάμπρος παρέλιπε τὸ πρὸ τῆς προθέσεως *διὰ* ἄρθρον *ὁ*, εἰ καὶ ἐν τῷ ἀποτυπώματι ὑπάρχει. Ἐν τῷ ζ' στίχῳ, ἐν ᾧ τὰ τελευταῖα γράμματα φαίνονταί πως ἐφθαρμένα ἐν τῷ ἀποτυπώ-

ματι, ὁ κ. Σ. Π. Λάμπρος μετέγραψε τὸ ἄηθες καὶ ἄγνωστον ἐμοὶ τοὐλάχιστον ἄλλοθεν *ἐκ καινοῦ* ἀντὶ τοῦ συνήθους καὶ γνωρίμου *ἐκ καινῆς* (ἰδ. Θουκ. 3, 92 κ. ἀ.). Ἐν τῷ ιγ' στίχῳ ἐν μὲν τῷ ἀποτυπώματι γράφεται ΜΑΜΕΡΤΕΙΝΟΥ, ἐν δὲ τῇ μεταγραφῇ Μαμερτίνου, εἰ καὶ κατωτέρω ἐν ις' στίχῳ μετεγράφη διὰ τῆς ΕΙ ὡς εἶνε γεγραμμένον καὶ ἐν τῷ ἀποτυπώματι. Ἐν τῷ ιδ' στίχῳ ἐν μὲν τῷ ἀποτυπώματι εἶνε γεγραμμένον Ā ἀντὶ Λ, μετεγράφη δὲ *α'* ἀντὶ *τὸ α'*. Κατ' ἐμὴν γνώμην τὸ Λ εἶνε ἐσφαλμένως κεχαραγμένον ἀντὶ τοῦ Λ'. Ἐν τῷ ιε' στίχῳ ἐν τῷ ἀποτυπώματι εἶνε γεγραμμένον ΚΑΛΗΗΓΗΣΙΣ ἀντὶ ΚΑ'ΛΉΙΣΗΣΙΣ, ἐν δὲ τῇ μεταγραφῇ ἀναγινώσκεται *καλὴ ἡ ἤγησις*. Ἐν τῷ κε' στίχῳ ἔν τε τῷ ἀποτυπώματι καὶ τῇ μεταγραφῇ ἀναγινώσκεται ΠΡΟΤΡΕΠΟΜΕΝ ἀντὶ ΠΡΟΤΡΕΨΟΜΕΝ. Ἐν τῷ αὐτῷ ὁ κ. Σ. Π. Λάμπρος μετέγραψε *ταῦτα* ἀντὶ *ταὐτά*. Ἐν δὲ τῷ κϛ' ἔν τε τῷ ἀποτυπώματι καὶ τῇ μεταγραφῇ ἀναγινώσκεται ΤΗ ΒΟΥΛΗ ἀντὶ Η ΒΟΥΛΗ.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παραλλάσσοντα. Ὡς δ' εἶπέ μοι ὁ τὸ ἀποτύπωμα λαβὼν κ. Γ. Δερβένης, ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εὑρέθη οὐχὶ ὅπου ὁ κ.Σ.Π. Λάμπρος λέγει, παρὰ τὴν θέσιν, ἥτις νῦν ὀνομάζεται *Ὑψηλαὶ καμάραι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου*, ἀλλὰ παρὰ τὰς *Τρεῖς καμάρας* ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς κτῆμα Στεφανίδου ὁδοῦ ὑπεράνω τοῦ *περιβολίου* Γ. Καχαρᾶ. Ταῦτα λέγομεν ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ, ἵνα μή ποτέ τις θελήσας νὰ ἀνασκάψῃ τὸ μέρος ἀποπλανηθῇ.

Νῦν δὲ ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ λεγομένων τρεπόμενοι παρατηροῦμεν τάδε.

Οὐδαμόθεν ἄλλοθεν εἶνε γνωστὸν ἡμῖν, πότε ἦτο ἡγεμὼν ὁ Κλαύδιος Ἀμίαντος. Ὡς δ' ὅμως δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τοῦ προωνυμίου τοῦ νεωκόρου, ὑπῆρξε μετὰ τὸν Μάρκον Αὐρήλιον. Τὸ ὄνομα *Λάμυρος* ἐν τῷ λεξικῷ τῶν κυρίων ὀνομάτων τοῦ Πάπε ἀναφέρεται μόνον ὡς ὄνομα ποταμοῦ ἐν Λυκίᾳ, οὐχὶ δὲ καὶ προσώπου. Τὸ ἀξίωμα τοῦ νεωκόρου κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἦτο ἐν μεγίστῃ τιμῇ (ἰδ. Reinach Epigraphie Grecque σελ. 114) καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆσδε φαίνεται ὅτι ἦτο ἀνώτερον ἢ τὸ τοῦ ἀμφιπόλου. Ἡμαρτημένη καὶ ἀναπόδεικτος φαίνεταί μοι ἡ γνώμη τοῦ κ. Λάμπρου λέ-

γοντος ὅτι οὐχὶ ἀπιθάνως, da Chalkis seine Gründung mythischen Personen aus Athen zuschrieb, *ἀρχηγέτις* εἶνε ἡ Ἀθηνᾶ. Καθ' ἡμᾶς οὐδεμία ἄλλη δύναται νὰ νοηθῇ ὅτι ἐτιμᾶτο ὡς ἀρχηγέτις ἐν Χαλκίδι ἢ ἡ νύμφη *Χαλκίς*, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀσωποῦ, ἀφ' ἧς κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων καὶ ἡ πόλις τὸ ὄνομα ἔλαβεν· (ἰδ. Στέφ. Βυζ. ἐκδ. Mein. ἐν λέξει *Χαλκὶς* καὶ Διόδ. Σικ. 4, 72).

Ἐκ τοῦ ἀξιώματος τῶν δεκαπρώτων μανθάνομεν ὅτι καὶ ἡ Χαλκίς, ὡς πρὸ μὲν τῶν αὐτοκρατόρων αἱ Ῥωμαϊκαὶ ἀποικίαι, μετ' αὐτοὺς δὲ πόλεις τινὲς ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Μικρᾷ Ἀσίᾳ (Becker-Marquardt Handl. d. röm Alt. 1851. III. 1 σελ. 387) εἶχε τὸ jus latinitatis. Πότε δ' ὅμως τῆς εὐνοίας ταύτης παρὰ Ῥωμαίων ἔτυχε καὶ τίνων ἕνεκα λόγων, ἀγνοοῦμεν.

Ἐν στίχ. ιδ' τὸ *τὸ α'* συνάπτομεν τῷ *στρατηγοῦντος*, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ ἐν στίχ. κα' *τὸ β'*.

Τὰ δὲ γράμματα ΚΑΛΗΗΙΣΗΣΙΣ μετέγραψα οὕτω κατὰ τὴν γνώμην τοῦ φίλου κ. Σ. Βάση. Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι ἐπὶ τοῦ δευτέρου γράμματος Α καὶ τῶν δύο συνημμένων Η φαίνονται ἐν τῷ ἀποτυπώματι ἴχνη ὀξέος τόνου, ἅτινα, ἂν μὴ ἐν τῷ λίθῳ φύσει ὑπῆρχον ἢ μὴ ἐσφαλμένως ὑπὸ τοῦ χαράξαντος τὴν ἐπιγραφὴν ἐγράφησαν, δηλοῦσι συγκοπήν· τότε δὲ πρέπει νὰ μεταγραφῶσιν ὧδε· *κα(θὰ) λ(έγει) ἡ (ε)ἰσή(γη)σις.*

Ὡς κεῖται ἡ λέξις *ἀδελφὸς* ἐν ιη' στίχῳ, ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς τὴν παρὰ μοναχοῖς σημασίαν τῆς λέξεως.

Ἐπειδὴ ἐν μὲν τῷ κα' στίχῳ ὁ Λυσανίας μνημονεύεται ὡς τὸ β' στρατηγῶν, ἐν δὲ τῷ ιδ' ὡς τὸ α', εἰκάζομεν ὅτι τὸ προβούλευμα ἐγένετο ἓν ἔτος πρότερον τοῦ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματος ἢ ὅπερ πιθανώτερον, ὅτι γενόμενον ὀλίγῳ πρὸ τῶν ἀρχαιρεσιῶν τοῦ ἐπιόντος ἔτους ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας κατασταθεισῶν τῶν νέων ἀρχῶν.

Ἔπειτα ὁ κ. Π. Καββαδίας ἀνεκοίνωσε τοῖς ἑταίροις τὰ κατὰ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ λόγου τοῦ Νέρωνος.

Καὶ τέλος ὁ κ. Σπ. Βάσης διέλαβε περὶ τοῦ κατὰ τὸ 449 ψηφισθέντος Οὐαλερίου νόμου (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 235 κἑξ.).

Συνεδρία ϛ′ (4 Δεκεμβρίου).

Κατὰ ταύτην πρῶτος ὁ κ. πρόεδρος ἐποιήσατο λόγον περὶ τῆς συχνάκις ἐν τοῖς ἀντιγράφοις συμβαινούσης δι' ἀμαθίαν ἢ ἀπροσεξίαν τῶν βιβλιογράφων παραλείψεως ἢ προσθήκης ἑνὸς στοιχείου, οἷον

πταρών - *παρών*,
κηληθέντες - *κληθέντες*, *κεκηλημένοι* - *κεκλημένοι*, κτλ.,
εὐαυγές - *εὐαγές*, *εὐαυγῆ* - *εὐαγῆ*, κτλ.,
ἀρκέουσι - *ἀκέουσι*,
τυπτήσει - *τυπήσει*,
κόρδαξι - *κόραξι*,
διαχάζοντας - *διχάζοντας*,
προσδεδεγμένος - *προσδεδεμένος*,
δέψοντες - *ἕψοντες*,
σπεισώμεθα - *πεισώμεθα*, *σπεισομένους* - *πεισομένους*, κτλ.,
ἐμύς (ἐμύς) - *μῦς*,
κτλ.,
συνερεῖν - *συνεργεῖν*, *ξυνερούντων* - *ξυνεργούντων*,
δείματα - *δείγματα*,
ἐλών - *ἐλθών*,
βάπτεσθαι - *βλάπτεσθαι*,
παίσας - *πταίσας*,
καλλιεροῦντες - *καλλιεργοῦντες*,
καθίσατε - *καθίστατε*,
ὀρέων - *ὀρνέων*,
ὑποπεπωκώς - *ὑποπεπτωκώς*, *ὑποπεπωκυῖα* - *ὑποπεπτωκυῖα*, κτλ.,
τέγους - *στέγους*,
αὔη - *αὐγή*,
τετορευμένον - *τετορνευμένον*,
ἀκείσθων - *ἀρκείσθω(ν)*,
παρεικάθη - *παρεικασθῇ*,
ὤνησας - *ὤκνησας*,

κατέκλασε - κατέκλαυσε,
διφόρων - διαφόρων,
διστάτους - διαστάτους,
κνήσαις - κινήσαις, κνήσας - κινήσας, κτλ.,
καθολκῆς - καθολικῆς,
κτλ.,

ἔντερον - ἕτερον (Γαλην. Τόμ. ΙΖ', Β', σελ. 125),
ἰσχνομυθῆσαι - ἰχνομυθῆσαι (Κουμανούδ. Συναγ. σελ. 168),
σπαθῶν - παθῶν (Γεωπον. σελ. 649),
ῥιπτασμός - ῥιπασμός - ῥυπασμός (Εὐστάθ. σελ. 1636,25 καὶ σελ. 1849,14),
βασιλίσκους - βασιλικούς (Εὐστάθ. σελ. 1375,9),
ἀπέσβησαν - ἀπέβησαν (Εὐστάθ. σελ. 1935,62),
αὐστός - αὐτός (Εὐστάθ. σελ. 1866,36),
εὐαυξής - εὐαξής (Σουΐδ. λ. *βλωθρή*, σελ. 223 Βεκκ.),
ὑποκλέπτειν - ὑποβλέπειν (β = κ. Εὐδοκ. Ἰων. σελ. 306,8 καὶ σελ. 618,8 Τευβν.),
ἐπέστρεψεν - ἐπέτρεψεν (Εὐδοκ. Ἰων. σελ. 92,14),
εὐλόγχων - εὐλόγων (Ἴδε Περιοδ. Ἀθήν. Τόμ. Ζ', σελ. 449),
διείρονται - διείργονται (Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχαιολ. Γ', ζ', 4),
διφορουμένων - διαφορουμένων (Εὐδοκ. Ἰων. σελ. 108,9),
σκεπόμενος - σκεπτόμενος (Εὐδοκ. Ἰων. σελ. 433,2),
στέφει - στρέφει (Εὐστάθ. σελ. 1155,7),
γάμμα - γράμμα (Γαλην. Τόμ. ΙΓ', σελ. 995),
διισσεύει - διασσεύει (Εὐστάθ. σελ. 1193,65),
ἄπαστος - ἄπαυστος (Εὐστάθ. σελ. 1180,13 «Προϊὼν δὲ ἐρεῖ ἄκμηνος καὶ *ἄπαυστος*, ὡς εἶναι ταὐτὸν κατὰ πολυωνυμίαν τὸ νῆστις, ἄκμηνος, *ἄπαυστος*, ὃν καὶ ἀπόπαστον λέγει ὁ Ὀππιανός»),
αὐανοῦμαι - αὖ θανοῦμαι (Σχολ. Σοφοκλ. Φιλ. 954 «*αὖ θανοῦμαι*: γράφε *αὐανοῦμαι* ἀντὶ τοῦ ξηρανθήσομαι»),
ὀδυνᾶται - οὐ δύναται (Σχολ. Σοφοκλ. Φιλ. 736 «*οὐ δύναται* δὲ ἀληθῶς»).

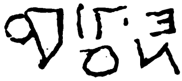
Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Βαλέριος Στάης ποιεῖται ἀνακοίνωσιν περί τινος ἐπιγραφῆς ἐκ τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιείου συνισταμένης ἐξ 163

στίχων καὶ ἀνηκούσης τῷ 4 π. Χ. αἰῶνι. (Ταύτην θὰ δημοσιεύσωμεν ἐν τῷ ἐξῆς τεύχει τῆς Ἀθηνᾶς).

Κατόπιν ὁ κ. Α. Οἰκονόμου διέλαβε βραχέα τινὰ περὶ τεχνικῶν ὅρων ἐν ταῖς εἰκαστικαῖς τέχναις.

Ἔπειτα ὁ κ. Γ. Χατζιδάκις ἐπραγματεύθη περὶ τῶν νόμων, καθ' οὓς ἐν τῇ Ἑλλ. γλώσσῃ μεταποιοῦνται τὰ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν παραλαμβανόμενα ῥήματα. (πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 263 κἑξ.).

Καὶ τέλος ὁ κ. Γ. Α. Παπαβασιλείου ἀνεκοίνωσε τοῖς ἑταίροις τάδε. «Κατασκευαζομένης τῆς εἰς Αλιβέριον ἀγούσης ὁδοῦ, εὑρέθη παρὰ τὴν Ἀρέθουσαν Χαλκίδος λαβὴ μονώτου ἀγγείου ἔχουσα τετυπωμένην ἐπιγραφὴν δηλοῦσαν, ὡς ὀρθῶς ἀνέγνω ὁ κ. Ν. Δρόσος, παρ' ᾧ νῦν τὸ θραῦσμα ὑπάρχει, τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου ΕΠΙΓΟΝΟΥ. Ἐπιδείξας τοῖς ἑταίροις τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης τόδε τὸ ἀποτύπωμα προσέθηκεν ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ὀνόματος εἰκάζει, ὁ τεχνίτης *Ἐπίγονος* ἔζη κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους».

Συνεδρία Ζ' (18 Δεκεμβρίου 1888)

Λαβὼν τὸν λόγον ὁ κ. Ἰωάννης Τυπάλδος ἀνέγνω πραγματείαν περὶ τοῦ περὶ διαθηκῶν νόμου τοῦ Σόλωνος. (Τὴν πραγματείαν ταύτην ἐκτενῆ οὖσαν θὰ περιέχῃ τὸ ἀκόλουθον τεῦχος).

Μετὰ ταῦτα

Ὁ κ. Lolling ὡμίλησε περὶ ἐπιγραφῶν τινων, αἵτινες εὑρέθησαν ἐν ταῖς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως γενομέναις ἀνασκαφαῖς, ἔχουσι δὲ σχέ-

σιν πρὸς τὸ τοπογραφικὸν ζήτημα τῆς τοποθετήσεως τῶν ἱερῶν, εἰς ἃ ἀνάγονται αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπιγραφαί. Καὶ πρῶτον μὲν ἐμνημόνευσε διὰ βραχέων δύο ἀναθηματικῶν ἐπιγραφῶν, ὧν ἡ ἑτέρα ἀνάγεται εἰς τὴν τοῦ *Πανὸς* λατρείαν, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὴν τῆς *Δήμητρος Χλόης*. Ἡ μὲν πρώτη εὑρέθη, κατεδαφιζομένου τοῦ ἐν ἔτει 1822 ὑπὸ Ὀδυσσέως τοῦ Ἀνδρούτσου ἄνωθεν τῆς Κλεψύδρας ἀνεγερθέντος προμαχῶνος, πλησίον δὲ τοῦ ἐν σπηλαίῳ ἱεροῦ τοῦ τραγόποδος θεοῦ, ἡ δὲ πλησίον τοῦ ΝΔ ἄκρου τῆς Ἀκροπόλεως οὐ μακρὰν τῆς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἰσόδου, ὅπου κατὰ χωρία τινὰ ἀρχαίων συγγραφέων ἔκειτο τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος Χλόης. Ἐκτενέστερον δὲ ἐπραγματεύθη ὁ κ. L. περὶ δύο ἐπιγραφῶν, αἵτινες ἔκειντό ποτε ἐν τῷ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς Ἀκροπόλεως κειμένῳ ἱερῷ τῆς Ἀφροδίτης. Ἡ ἀρχαιοτέρα τούτων ἐνεχαράχθη ἐπὶ τοῦ λίθου περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5 αἰῶνος π. Χ., ἀνῆκε δὲ εἰς ἀνάθημά τι, ὃ ἀνέστησεν [Ἑρμό;]δωρός τις «*δῶρον ἀπαρχὴν τῶν ἀγαθῶν*», λήγει δὲ ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη οὕτως «*οἵ τε λέγουσι λόγους ἀδίκους ψευδᾶς* . . .» ἐν οἷς ἀξιοσημείωτος ὁ ἀσυνήθης σχηματισμὸς τῆς αἰτιατικῆς πτώσεως *ψευδᾶς* ἀντὶ *ψευδεῖς*. Ἡ ἄλλη ἐπιγραφὴ εἶνε ψήφισμα, ἀναγραφὲν ἐν ἔτει 284/3 ἐπὶ Εὐθίου ἄρχοντος καὶ ἐπὶ ἱερείας Ἡγησιπύλης. Ἐν ταύτῃ καὶ ἐν τρίτῃ τινί, ἧς δὲν εὑρέθη ἔτι τὸ ἕτερον ἥμισυ, καλεῖται ἡ Ἀφροδίτη ἐπισήμως *Πάνδημος*. Εὑρέθησαν δὲ αἱ τρεῖς αὗται ἐπιγραφαὶ ὅπου καὶ ἡ εἰς τὴν Δ. Χλόην ἀναγομένη, νοτιόθεν δηλαδὴ τῆς πύλης τοῦ Beulé. Πεπεισμένος ὅτι ἐκεῖ που πρέπει νὰ ζητηθῇ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης, ἐπεχείρησεν ὁ κ. L. νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι συμφωνοῦσι πρὸς τὴν ἐκεῖ τοποθέτησιν τοῦ ἱεροῦ καὶ τὰ εἰς αὐτὸ ἀναφερόμενα χωρία τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, τοῦ μὲν Παυσανίου (Ι 22, 3) ἀναφέροντος τὸ ἱερὸν μεταξὺ τοῦ Ἀσκληπιείου καὶ τῆς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἰσόδου, τοῦ δὲ Εὐριπίδου (Ἱππολ. στ. 30 κέξ.) γράφοντος ὅτι ἡ Φαίδρα

«πέτραν παρ' αὐτὴν Παλλάδος κατόψιον
γῆς τῆςδε (δηλ. τῆς Τροιζηνίας) ναὸν Κύπριδος ἐγκαθείσατο».

Ἂν τὰ δύο ταῦτα χωρία, συμπεραίνει ὁ κ. L., εἰς τὸ αὐτὸ ἱερὸν ἀναφέρωνται, συνάγεται ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο κατ' ἀνάγκην ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἄκρου, ἐφ' οὗ αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπιγραφαὶ ἀνευρέθησαν. Διότι

τοῦτο τὸ ἄκρον εἶνε πλησιέστατον τῆς εἰσόδου τῆς Ἀκροπόλεως, ὑψοῦται δὲ ἀρκούντως, ὥστε ἡ πρὸς τὴν Τροιζηνίαν θέα οὐδαμῶς κωλύεται διὰ τοῦ ἀντικρὺ κειμένου λόφου τοῦ Μουσείου καλουμένου.

Τὸν κ. Lolling διεδέχθη ὁ κ. Π. Καββαδίας διαλαβὼν περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει εὑρεθέντων πωρίνων ἀγαλμάτων, ἅπερ παριστῶσιν ὑπερμεγέθη ταῦρον ὑπὸ δύο λεόντων σπαρασσόμενον, Ἡρακλέα φονεύοντα τὸν Τρίτωνα, καὶ τρισώματον πτερωτὸν τέρας, οὗ τὰ κάτω ἀπολήγουσιν εἰς σῶμα ὄφεως.

Συνεδρία Η′ (8 Ἰανουαρίου 1889)

Κατὰ πρῶτον ὁ κ. Δημ. Παππαγεωργίου εἶπε τάδε:

Ἐν τῇ ἀρτίως ἐκδοθείσῃ συλλογῇ ἐπιστημονικῶν διατριβῶν γραφεισῶν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου περιέχονται καὶ δύο διατριβαὶ τοῦ κ. Σ. Λάμπρου. Ἐν τῇ ἑτέρᾳ τούτων ἥτις ἐπιγράφεται «*Πλουτάρχεια ἀπανθίσματα ἐν κώδικι ἁγιορειτικῷ τῆς μονῆς Διονυσίου*» ὁ συγγραφεὺς ποιεῖται λόγον περὶ κώδικος ἀποκειμένου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ἁγίῳ ὄρει μονῆς Διονυσίου, εἰς ὃν ἐδόθη, λέγει, ὁ ἀριθ. 90 κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1880 ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ἀπογραφὴν τῶν ἁγιορειτικῶν, ὡς ὀνομάζει αὐτά, χειρογράφων. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ κατὰ τὸν κ. Λάμπρον περιλαμβάνονται ἀπανθίσματα «ἐκ τῶν τοῦ Ἡροδότου μουσέων, Διογένους Λαερτίου ἐκ τοῦ τῶν φιλοσόφων βίου, καὶ ἐκ τῶν βίων καὶ τῶν ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου». Ὑπόθεσις δὲ τῆς διατριβῆς αὐτοῦ εἶνε τὰ ἐκ τῶν βίων τοῦ Πλουτάρχου ἀπανθίσματα. Ἐκ τούτων ἀναγράφει διάφορα ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ βίου τοῦ Φωκίωνος, ἐν τῷ εἰρημένῳ κώδικι περιεχόμενα, ἀπέναντι δὲ τούτων τὰ ἀντίστιχα χωρία τοῦ αὐτοῦ βίου κατὰ τὴν ἔκδοσιν Döhner. Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης καταδεικνύει τὸν τρόπον, καθ' ὃν εἰργάσθη ὁ συντάξας τὴν ἐκλογήν. Τὰ παρατιθέμενα ἀποσπάσματα τῶν ἐκλογῶν τούτων ἐν πολλοῖς διαφέρουσι τοῦ ἄλλοθεν παραδεδομένου κειμένου. Τὴν διαφορὰν ὁ κ. συγγραφεὺς ἀποδί-

δει τὸ μὲν εἰς αὐθαιρεσίαν καὶ ἄγνοιαν τοῦ ἀπανθιστοῦ, τὸ δὲ εἰς τὴν διάφορον *πάντως* γραφήν, ἣν εἶχε τὸ χειρόγραφον, ὅπερ εἶχεν ὑπ᾽ ὄψιν αὐτοῦ ὁ ἀπανθιστής. Τινὰς τῶν διαφόρων τούτων γραφῶν ὁ κ. Λάμπρος ἀπορρίπτει, ὑπολαμβάνων αὐτὰς σφάλματα ἢ αὐτοῦ τούτου ἢ τοῦ κώδικος, ὃν εἶχεν ὑπ᾽ ὄψιν. Τινὰς ὅμως θεωρεῖ ἀναντιρρήτως βελτίους τῶν ἐν τοῖς κώδιξι καὶ ταῖς ἐκδόσεσι τοῦ Πλουτάρχου φερομένων, καὶ ὡς τοιαύτας εἰσακτέας εἰς τὸ κείμενον τοῦ Πλουτάρχου. Αὗται δὲ εἶνε αἱ ἑξῆς· ἐν κεφ. 8, ἐδαφ. 2 *ἀνελεῖν* ἀντὶ *ἀμελεῖν*. Ἐν κεφ. 16, ἐδαφ. 4 *Τὴν γὰρ ἐν Χαιρωνείᾳ* κ.τ.λ. ἀντὶ τοῦ *καὶ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ* κ.τ.λ. Αὐτόθι *ἐνὶ σώματι μόνῳ* ἀντὶ τοῦ *ἐνὶ σώματι μόνον*. Ἐν κεφ. 36, ἐδαφ. 2 *Τοῦτό σοι συγχωρῶ* ἀντὶ τοῦ *τοῦτο συγχωρῶ*.

Ἀλλ᾽ ἡμεῖς πᾶν τοὐναντίον νομίζομεν, ὅτι αἱ εἰρημέναι γραφαί, ἃς ἰδίᾳ ἐξαίρει ὁ κ. Λάμπρος ὡς τὰς ἀξιολογωτάτας τῶν ἐν τῷ κώδικι τούτῳ διαφόρων γραφῶν, εἶνε τοιαῦται ὥστε, ἄν τις ἐξ αὐτῶν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ κώδικος κρίνῃ, πείθεται ὅτι ὁ κῶδιξ οὗτος οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν. Πρὸς πίστωσιν δὲ τῶν λόγων ἡμῶν παρατίθεμεν ὁλόκληρα τὰ χωρία, ἐξ ὧν ἀριδήλως ἀποδεικνύεται ὁ ἰσχυρισμὸς ἡμῶν ἀκριβής.

Περὶ τοῦ α᾽ χωρίου.

Ὁ ἁγιορειτικὸς κῶδιξ ἔχει ὧδε·

Ὅτι χρησμοῦ ἐκ Δελφῶν εἰς Ἀθηναίους γενομένου, ὡς τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ὁμοφρονούντων, εἷς ἀνὴρ φρονοίη ἐναντίᾳ τῇ πόλει, παρελθὼν ὁ Φωκίων ἀνελεῖν ἐκέλευσεν ἑαυτόν, ὡς αὐτὸς ὁ ζητούμενος ὤν· μόνῳ γὰρ αὐτῶν μηδὲν ἀρέσκειν τῶν πραττομένων.

Ἡ δὲ ἔκδοσις τοῦ Döhner ἔχει ὧδε.

Χρησμοῦ μὲν γὰρ ἐκ Δελφῶν ἀναγνωσθέντος ὅτι τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ὁμοφρονούντων, εἷς ἀνὴρ ἐναντίᾳ φρονοίη τῇ πόλει, παρελθὼν ὁ Φωκίων ἀμελεῖν ἐκέλευσεν, ὡς αὐτὸς ὢν ὁ ζητούμενος· μόνῳ γὰρ αὐτῷ μηδὲν ἀρέσκειν τῶν πραττομένων.

Ὁ λόγος εἶνε περὶ χρησμοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου, καθ᾽ ὃν πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ὁμοφρονοῦσι περὶ τῶν πραγμάτων τῆς πόλεως, εἷς δὲ μόνος ἀνὴρ διαφωνεῖ πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι διηπόρουν μὴ γινώσκοντες τίς ἦν ὁ διαφωνῶν, παρελθὼν ὁ Φωκίων ἐκέλευσεν αὐτοὺς νὰ μὴ φροντίζωσι νὰ μάθωσι τίς ὁ διαφωνῶν,

διότι εἶνε αὐτὸς οὗτος. Λοιπὸν τὸ *ἀμελεῖν* ἔχει κάλλιστα, ἀτοπώτατα δὲ τὸ *ἀνελεῖν* τοῦ ἀπανθιστοῦ· διότι δὲν προέκειτο περὶ προδότου τινὸς τῆς πατρίδος, ἀλλ᾽ ἁπλῶς περὶ ἀνθρώπου διαφωνοῦντος πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων.

Περὶ τοῦ 6ʹ χωρίου.

Ὁ ἁγιορειτικὸς κῶδιξ ἔχει τάδε·

Φιλίππου δὲ ἀποθανόντος εὐαγγέλια ποιεῖν τὸν δῆμον οὐκ εἶα· καὶ γὰρ ἀγεννὲς εἶναι ἐπιχαίρειν. Τὴν γὰρ ἐν Χαιρωνείᾳ παραταξαμένην πρὸς αὐτοὺς δύναμιν ἑνὶ σώματι μόνῳ ἐλάττους γενέσθαι.

Ἡ δὲ ἔκδοσις τὸν Döhner ἔχει τάδε·

Φιλίππου δὲ ἀποθανόντος εὐαγγέλια θύειν τὸν δῆμον οὐκ εἶα· καὶ γὰρ ἀγεννὲς ἐπιχαίρειν καὶ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ παραταξαμένην πρὸς αὐτοὺς δύναμιν ἑνὶ σώματι μόνον ἐλάττω γενέσθαι.

Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Döhner ὁ Φωκίων, ἀποθανόντος τοῦ Φιλίππου, ἐκώλυε τὸν δῆμον νὰ θύῃ εὐαγγέλια ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Φιλίππου διὰ δύο λόγους, τουτέστι καὶ διότι (καὶ γὰρ) τὸ ἐπιχαίρειν εἶνε ἀγεννές, καὶ διότι ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ παραταξαμένη κατ᾽ αὐτῶν δύναμις κατὰ ἓν μόνον σῶμα ἠλαττώθη. Κατὰ δὲ τὴν γραφὴν τοῦ ἀπανθιστοῦ ὁ *καὶ* τοῦ «*καὶ γὰρ ἀγεννὲς ἐπιχαίρειν*» οὐδένα λόγον ἔχει, διότι δὲν ἀκολουθεῖ ἕτερος *καί*, ὡς ἐν τῇ κοινῇ γραφῇ. Ὁ δὲ ἑπόμενος *γὰρ* «*τὴν γὰρ ἐν Χαιρωνείᾳ*» κ.τ.λ. τί αἰτιολογεῖ; τὸ *ἀγεννὲς ἐπιχαίρειν*; ἦτο δῆλα δὴ ἀγεννὲς νὰ χαίρωσιν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Φιλίππου, διότι ἡ παραταξαμένη κατ᾽ αὐτῶν δύναμις ἠλαττώθη κατὰ ἓν μόνον σῶμα; Ταῦτα βεβαίως οὐδένα νοῦν ἔχουσιν. Ἡ δὲ ἐν τῇ φράσει «*ἑνὶ σώματι μόνον*» προτίμησις τοῦ *μόνῳ* ἀντὶ τοῦ *μόνον* δὲ φαίνεται ἡμῖν ὀρθή· διότι τὸ *μόνον* καὶ καθ᾽ ἑαυτὸ ἔχον κάλλιστα, ἐνταῦθα ὤφειλεν ὁ Πλούταρχος νὰ προτιμήσῃ τοῦ *μόνῳ*, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν χασμῳδίαν (μόνῳ ἐλάττω).

Περὶ τοῦ δʹ καὶ τελευταίου.

Ὁ ἁγιορειτικὸς κῶδιξ ἔχει τάδε·

Τοῦ δὲ Νικοκλέους, ὅς ἦν αὐτῷ πιστότατος τῶν φίλων, παρακαλοῦντος ὅπως ἐάσῃ τὸ φάρμακον πιεῖν πρότερον, Βαρὺ μέν, ὦ Νικόκλεις, εἶπεν, ἐμοὶ τὸ αἴτημα· ἐπεὶ δὲ παρὰ τὸν βίον οὐδὲν ἠχαρίστησα, καὶ τοῦτό σοι συγχωρῶ.

Ἡ δὲ ἔκδοσις τοῦ Döhner ἔχει τάδε·

Τοῦ δὲ Νικοκλέους, ὃς ἦν αὐτῷ πιστότατος τῶν φίλων, παρακαλοῦντος ὅπως ἐάσῃ αὐτὸν τὸ φάρμαρχον πιεῖν πρότερον, Βαρὺ μέν, εἶπεν, ὦ Νικόκλεις, ἐμοὶ τὸ αἴτημα καὶ λυπηρόν· ἐπεὶ δὲ οὐδὲ ἄλλο οὐδέποτέ σοι παρὰ τὸν βίον οὐδὲν ἠχαρίστησα, καὶ τοῦτο συγχωρῶ.

Κατὰ τὸν κ. Λάμπρον ἀπορριπτέα ἡ γραφὴ «*τοῦτο συγχωρῶ*» καὶ εἰσακτέα ἡ τοῦ ἁγιορειτικοῦ χειρογράφου *τοῦτό σοι συγχωρῶ*· καθ' ἡμᾶς δὲ κακῶς ἐποίησεν ὁ ἀπανθιστὴς παραλιπὼν τὸ *σοὶ* πρὸ τοῦ *ἠχαρίστησα*, ἔνθα εἶνε ἡ φυσικὴ καὶ ἀναγκαία αὐτοῦ θέσις, προσθεὶς δὲ αὐτὸ πρὸ τοῦ *συγχωρῶ*.

Τούτων ἕνεκα νομίζομεν ὅτι, ἐὰν καὶ αἱ ἄλλαι διαφοραὶ αἱ ἐν τῷ ἁγιορειτικῷ κώδικι εἶνε τοιαῦται, οἷα τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Λάμπρου παρατιθέμενα δείγματα, ὁ κῶδιξ οὗτος εἶνε ὅλως ἄχρηστος εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Πλουταρχείου κειμένου.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Π. Καρολίδης ἐξέθηκε τὰ πορίσματα τῶν γλωσσολογικῶν καὶ ἀνθρωπολογικῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ περὶ τῶν τουρκικῶν ἢ τουρανικῶν φύλων, διέτριψε δὲ ἰδίᾳ περὶ τῶν Ἀρμενίων.

Συνεδρία Θ′ (22 Ἰανουαρίου 1889).

Κατὰ πρῶτον ὁ κ. Σπ. Βάσης διέλαβε περὶ χωρίου τινὸς τοῦ Λιβίου, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀναδείξεως τοῦ δικτάτωρος, καὶ καὶ περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ μεγίστου ἱεροφάντου. (Περὶ τούτων ἰδὲ σελ. 241).

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Ῥήγας Νικολαΐδης ἀνέγνω τάδε:

Ἀνακοινῶ ὑμῖν τὸ ἀποτέλεσμα ἐργασίας περὶ τοῦ παγκρέατος τῶν θηλαστικῶν ζώων γενομένης ἐν τῷ ἐνταῦθα φυσιολογικῷ ἐργαστηρίῳ.

Ἔκ τινων ἐτῶν ὁ φυσιολόγος Gaule (1) ἀνεκάλυψεν ἐν τοῖς κυττά-

(1) Gaule, Kern, Nebenkerne und Cytozoen, Centralblatt für die medicinischen Wissenschaften. 1881. s. 561.

ροις τοῦ παγκρέατος τοῦ βατράχου νέον τι στοιχεῖον, δῆλα δὴ τὰ παραπυρήνια σωμάτια.

Ὑπὸ τῷ φυσιολόγῳ τούτῳ ὁ Ogata(1) ἐσπούδασε ταῦτα καὶ κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ παραπυρήνια σωμάτια εἶνε ἀπογεννήματα τοῦ πυρῆνος καὶ ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐξερχόμενα ἢ κατατέμνονται εἰς τὰ ζυμογόνα σωμάτια ἢ μεταπλάσσονται εἰς τέλεια κύτταρα.

Ἀλλ' ἐὰν ἀληθῶς ἐκ τῶν παραπυρηνίων σωματίων πλάσσωνται νέα κύτταρα ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἐκκρίσεως τοῦ ὀργάνου, νομίζω ὅτι ἐπὶ τοῦ παγκρέατος ζώου ἐν πέψει διατελοῦντος μόνον τὰς ἀπὸ τῶν παραπυρηνίων σωματίων εἰς τέλεια κύτταρα διαμέσους μορφὰς ὀφείλομεν νὰ ἀπαντήσωμεν, τοὐναντίον δὲ ἐν τῷ παγκρέατι ζώου ἐν ἀσιτίᾳ διατελοῦντος ὀφείλομεν μόνον πλασματοσωμάτια εἰς ζυμογόνα σωμάτια κατατεμνόμενα νὰ ἀνεύρωμεν.

Πρὸς τοῦτο δὲ δι' εὐνοήτους λόγους ἐπιτήδεια ζῶα εἶνε οὐχὶ τὰ ψυχρόαιμα ὡς ὁ βάτραχος ἀλλὰ τὰ θερμόαιμα καὶ δὴ τὰ θηλαστικά.

Τούτου λοιπὸν ἕνεκα, ἔτι δὲ καὶ ἐπειδὴ ἀξίαν λόγου ὑπελάμβανον τὴν σπουδὴν τῶν παραπυρηνίων σωματίων ἐν τοῖς θηλαστικοῖς ζώοις, προέτρεψα τὸν τετραετῆ φοιτητὴν τῆς Ἰατρικῆς κ. Κ. Μελισσηνόν, ὅστις ἐπὶ δύο ἔτη ὑπ' ἐμοὶ ἐργασθεὶς ἐν τῷ φυσιολογικῷ ἐργαστηρίῳ παρέσχεν ἱκανὰ τεκμήρια δεξιότητος περὶ τὴν μικροσκοπικὴν τέχνην, νὰ ἐκτελέσῃ τὴν περὶ ἧς πρόκειται ὁ λόγος ἐργασίαν ὑπὸ τῇ ἐμῇ χειραγωγήσει.

Τὸ πάγκρεας ἐξάγεται τοῦ ζώου (τοῦ κυνὸς) ἅμα τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, ἀποτραχύνεται ἐν πυκνῇ διαλύσει διττοχλωριούχου ὑδραργύρου, χρώννυται διὰ τριπλῆς χρώσεως ἤτοι διὰ τῆς αἱματοξυλίνης, τῆς ἠωσίνης καὶ τῆς σαφρανίνης καὶ ἐξετάζεται δι' ἐλαιοβαπτικοῦ φακοῦ οὗ ἡ μεγεθοποιὸς δύναμις εἶνε 1200 διαμέτρων.

Καὶ ἐν ἐνεργείᾳ μὲν ὂν τὸ πάγκρεας ἤτοι ἀπὸ τῆς τρίτης μέχρι τῆς ἕκτης ὥρας ἀπὸ τῆς προσλήψεως τῶν σιτίων ἐμφαίνει τὰ ἑξῆς:

1) Ἐν τῷ πυρῆνι παρατηροῦνται ὑπὸ τῆς ἠωσίνης κεχρωσμένα μικρά τε καὶ μεγάλα πλασματοσωμάτια σχῆμα σφαιρικὸν ἔχοντα καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἢ κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ κυττάρου κείμενα. Πρὸς

(1) Ogata, die Veränderungen der Pankreaszellen bei der Secretion. Du Bois Reymond's Archiv. 1883. s. 405.

τούτοις ὑπάρχουσιν ἐν τῷ πυρῆνι καὶ πυρηνοσωμάτια ὑπὸ τῆς αἱματοξυλίνης ἰώδει χρώσει κεχρωσμένα.

2) Ἔν τισι τῶν πυρήνων παρατηροῦνται πάντα τὰ στάδια τῆς μεταναστεύσεως τῶν εἰρημένων πλασματοσωματίων ἐκ τοῦ πυρῆνος εἰς τὸ πρωτόπλασμα τοῦ κυττάρου· τὰ πλασματοσωμάτια δῆλα δὴ ἔν τισι μὲν πυρῆσι ὁρῶνται προωθοῦντα τὸ ἔλυτρον τοῦ πυρῆνος, ἐν ἄλλοις δὲ διαρρήξαντα τοῦτο καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ μὲν ἐν τῷ πυρῆνι κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἐν τῷ πρωτοπλάσματι τοῦ κυττάρου κείμενα.

3) Παρὰ τὸν πυρῆνα ἢ καὶ μικρὸν ἀπωτέρω αὐτοῦ ὁρῶνται ἐν τῷ πρωτοπλάσματι τοῦ κυττάρου α) μεγάλα ἐρυθρᾷ κεχρωσμένα χρώσει σώματα οὐδεμίαν μετάπλασιν ἐμφαίνοντα· β) μεγάλα ἐπίσης ἐρυθρὰ σώματα, ἐν οἷς ὁρῶνται δύο, τρία σπανίως δὲ καὶ πλείονα σωμάτια ἰώδει χρώσει (διὰ τῆς αἱματοξυλίνης) κεχρωσμένα· γ) μεγάλα ἐρυθρᾷ κεχρωσμένα χρώσει σώματα, ἐν οἷς μόνον ἐν τῷ κέντρῳ ὑπάρχει σωμάτιον ἐμφαῖνον σαφὲς ἰῶδες σπείραμα. Τοιαῦτα σωμάτια ὑπάρχουσι δύο συνήθως ἐν τῷ πρωτοπλάσματι τοῦ κυττάρου ἐγγὺς ἀλλήλων κείμενα.

Πάντα τὰ εἰρημένα σώματα τὰ ἐν τῷ πρωτοπλάσματι περιβάλλονται ζώνῃ λευκῇ καὶ περιέχουσι ζυμογόνα σωμάτια.

Καὶ τοιαῦτα μὲν ἐμφανίζει τὸ πάγκρεας ἐν ἐνεργείᾳ ὄν. Ἐν ἀνενεργησίᾳ δὲ ἤτοι 24 ὥρας μετὰ τὴν πρόσληψιν τῶν σιτίων ἐξεταζόμενον ἐμφαίνει τὰ ἑξῆς:

Οὐδὲν τῶν εἰρημένων κατὰ τὴν πέψιν ἐν τῷ πρωτοπλάσματι τῶν κυττάρων τοῦ παγκρέατος ὁρωμένων ἐρυθρῶν σωματίων παρατηρεῖται ἐν τοῖς κυττάροις. Τοὐναντίον δὲ ὁρῶνται, ὡς καὶ ἐν τοῖς κυττάροις τοῦ παγκρέατος τοῦ ἐν πέψει διατελοῦντος ζώου πολλὰ πλασματοσωμάτια ἐν τῷ πυρῆνι τῶν κυττάρων καὶ πάντα τὰ στάδια τῆς μεταναστεύσεως αὐτῶν ἐκ τοῦ πυρῆνος εἰς τὸ πρωτόπλασμα τοῦ κυττάρου.

Πρὸς πίστωσιν τῶν εἰρημένων δεικνύω ὑμῖν τὰς εἰκόνας ταύτας ἰχνογραφηθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Grundmann κατὰ τὰ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ πρωτότυπα παρασκευάσματα, ἅτινα καὶ ὁ τὸ ἡμέτερον φυσιολογικὸν ἐργαστήριον πέρυσι ἐπισκεφθεὶς ἐπιφανέστατος τοῦ Βερολίνου καθηγητὴς κ. Virchow ἰδὼν παρεδέχθη τὴν ἐμὴν ἑρμηνείαν περὶ αὐτῶν

Ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων συνάγεται 1), ὅτι καὶ ἐν τῷ παγκρέατι τῶν θηλαστικῶν ζώων ἀπαντῶσι τὰ πλασματοσωμάτια· 2) ἐπειδὴ μόνον ἐν τῷ παγκρέατι τῷ ἐν ἐνεργείᾳ ὁρῶνται διάμεσοι μορφαὶ τῶν πλασματοσωματίων τούτων, διὰ τοῦτο πιθανὸν (οὐχὶ ὅμως καὶ βέβαιον), ὅτι ἐξ αὐτῶν πλάσσονται νέα κύτταρα τῶν παλαιῶν ἐξαφανιζομένων πρὸς παρασκευὴν τοῦ ἐκκρίματος· 3) ὅτι ἐν τῷ ἐν ἀνενεργησίᾳ παγκρέατι, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ ὁρῶνται μόνον πλασματοσωμάτια οὐχὶ δὲ καὶ αἱ ῥηθεῖσαι διάμεσοι μορφαὶ αὐτῶν, λίαν πιθανὸν εἶνε, ὅτι ταῦτα κατατέμνονται καὶ μετατρέπονται εἰς τὰ ζυμογόνα σωμάτια τοῦ πρωτοπλάσματος.

Ἀρκοῦμαι σήμερον ἀνακοινῶν ὑμῖν τὰ ἀποτελέσματα τῆς προκειμένης ἐργασίας, προσεχῶς δὲ ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Ἑταιρείας θὰ διαλάβω ἐκτενῶς τὰ κατ᾿ αὐτὴν παραθέτων τάς τε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν εἰκόνας καὶ ἑτέρας οὔπω ἐξειργασμένας.

Ἔπειτα ὁ κ. Γ. Ν. Χατζιδάκις:

Κατὰ πρῶτον ἐξέθηκε συντόμως τοὺς νόμους καθ᾿ οὓς τὰ βαρύτονα ῥήματα εἰς *-ιζω*, *-αζω*, κτλ. μετασχηματίζονται εἰς -ῶ καὶ ἀντιστρόφως, οὕτω δ᾿ ἡρμήνευσε τὸ *παρjάζω* ἐκ τοῦ *παρεάω*, εἰπὼν ὅτι οὔτε ἡ ἐκ τοῦ *ἀναπαριάζω* παραγωγὴ εἶναι δυνατή, ἅτε προϋποθέτουσα συγκοπὴν τοῦ *α* ἢ τουλάχιστον χρῆσιν τοῦ διαλεκτικοῦ τύπου *ἂν* ἀντὶ *ἀνά*, οὔτε ἡ ἔκ τινος *ἀπαρχαιάζω ἀποδεκτή, ἅτε παραδεχομένη τροπὴν τοῦ *ρχ* εἰς *ρj* καὶ τὴν ὕπαρξιν ῥήματος ἀπαρχαιάζω, ἐνῷ τὸ ἀρχαῖος κ. τ. λ. δὲν εἶναι τῆς δημώδους (ἴδε ἀνωτέρω σελ. 259). Ἔπειτα ἀνέπτυξε τἀκόλουθα: Πολλὰ συμπλέγματα συμφώνων ἀνεκτὰ τοῖς πάλαι, εἶναι ἡμῖν σήμερον ἀναπάγγελτα ἢ τοὐλάχιστον οὐκ ἀγαπητά. Ἐνταῦθα θὰ ἐξετάσω τὰ συμπλέγματα *τμ*, *θμ*, *κμ*, *χμ*. Ταῦτα φαίνεται ὅτι ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων ἐφάνησαν τοῖς Ἕλλησι δυσχερῆ, ἐντεῦθεν ἐνομίσθη ἀναγκαῖον νὰ μεταβληθῶσί πως, πρβλ. *Πάτνος* (ἐν Συναγωγῇ Κουμανούδι ἐν λέξει *ἔκτροφος*), *ἀθνίζον* παρὰ Προδρόμῳ, *ἀγμή*. Ἡ δυσχέρεια δ᾿ αὕτη πάντως ἔγκειται ἐν τῇ μεγάλῃ διαφορᾷ καὶ ἀποστάσει ἀπ᾿ ἀλλήλων τῶν κινήσεων, ἃς τὰ φωνητικὰ ὄργανα πρὸς σχηματισμὸν τῶν φθόγγων τούτων ἀναγκάζονται νὰ ἐπιτελέσωσι. Τὸ *θ* καὶ *τ* ἀπαιτεῖ κίνησιν

τοῦ προσθίου μέρους τῆς γλώσσης πρὸς τοὺς ὀδόντας ἢ τὰ φατνία, ὁμοίως τὸ *χ(α)* *κ(α)* ἀπαιτεῖ ὕψωσιν τοῦ ὀπισθίου μέρους τῆς γλώσσης πρὸς τὸν οὐρανίσκον, τὸ δὲ *μ* τοὐναντίον ἀπαιτεῖ κίνησιν τῶν χειλέων. Αἱ κινήσεις δ᾿ αὗται, ὅλως ἑτεροειδεῖς καὶ διάφοροι, γινόμεναι διαδοχικῶς καὶ ταχέως παρέχουσι δυσχέρειαν διὰ τὴν μεγάλην ἐν τῷ στόματι ἀπόστασιν τῶν θέσεων, ἐφ᾿ ὧν σχηματίζονται οἱ φθόγγοι οὗτοι, καὶ τὴν χρῆσιν ὅλως σχεδὸν ἄλλων ὀργάνων πρὸς παραγωγὴν αὐτῶν, *θ-μ*, *τ-μ*, *χ-μ*, *κ-μ*. Τούτου δ᾿ ἕνεκα μεταβάλλονται τὰ σύμφωνα ταῦτα εἰς ἄλλα συγγενῆ μέν, εὐσύναπτα δὲ καθόλου πρὸς ἄλληλα. Καὶ πρῶτον ὁ ἀκαριαῖος φθόγγος *κ* κατ᾿ ἀφομοίωσιν πρὸς τὸν ἑξῆς διαρκῆ φθόγγον *μ* ἐγένετο ὁμοίως διαρκής, ἤτοι *γ*, *χ*, ἀκμόνιον - *ἀγμόν(ι)(ον)*, λικμητήριον - *λιγμετέρ(ι)(ον)* ἐν Πόντῳ, ἀκμὴν-*ἀγμὴν* (Πεντηκονταετηρίδος κτλ. σελ. 167 σημ.) *ἀγμὴ* ἐν Κύπρῳ. Ἂν καὶ τὸ *τμ* μετεβλήθη εἰς *θμ*, ἀμφίβολον διὰ τὸ *Πάτνος*. Μετὰ ταῦτα τὸ *μ* ἐγένετο *ν*, ὅτε ἀντὶ τῶν χειλέων *(μ)* ἐργάζεται ἡ γλῶσσα καὶ ὁ οὐρανὸς *(ν)*. (Ἂν τὸ Θηραῖον καὶ Συμαῖον (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 268) *ἄκνιος* παράγηται ἀληθῶς ἐκ τοῦ *ἀκμαῖος*, ἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι τὰ ἰδιώματα ταῦτα δὲν ἔβησαν τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις ὁδόν, ἤτοι δὲν ἔτρεψαν πρῶτον τὸ *κ* εἰς *γ*, ἀλλ᾿ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ *μ* εἰς *ν)*. Ταῖς κυρίαις μεταβολαῖς ταύταις ἐπηκολούθησαν καί τινες ἄλλαι τοῦ πρώτου, σκοπὸν ἔχουσαι τὴν στενωτέραν αὐτοῦ σύναψιν πρὸς τὸ *ν*, τ. ἔ. τὸν σχηματισμὸν αὐτοῦ ἐν θέσει τοῦ στόματος πλησιεστέρᾳ τῆς τοῦ *ν* καὶ δι᾿ ὀργάνων συγγενεστέρων αὐτοῦ· *ἀτμὸς* - **ἀθμὸς* ἢ **ἀτνὸς* - *ἀθνίζω* (Προδρ. καὶ Σομ.), *ἄθνη* (Σομ.), *ἀχνίζω* - *ἀχνὸς* καὶ *ἀφνίζω* - *ἄφνα* ἐν Πόντῳ, (οὕτω τὸ *ἄχνη* - *ἄχνα* - *ἀχνὸς* κτλ. οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὸ *χνοῦς* καὶ *ἄχνη* (=ἀφρὸς . . .) τῶν παλαιῶν, εἰ καὶ τἀναντία γνωματεύει Κορ. Ἀτ. Δ΄. 712. *Καταχμία - *καταφνιὰ* (ἐν Καλάμαις *κατσαφνιὰ)* *καταχνιά*· ἄλλως, ἀλλ᾿ ἀπιθάνως ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτ. Δ΄. 224 καὶ 720. *Ἀριθμῶ* - *ἀριφνῶ* - *ἀριχνῶ* - *ἀρίφνητος* - *ἀρίχνητος* (=ἀναρίθμητος), *λαχμὸς* (λαγχάνω) - *λαχνὸς* - *λαθνὸς* (Χίῳ), *στάθμη* - *στάφνη*, *Πάτμος* - *Πάτνος*, ὅθεν δι᾿ ἀναπτύξεως φωνήεντος μεταξὺ τοῦ *τ* καὶ *ν*, *Πάτινος*, *λικμῶ* - **λιγμῶ* ὅθεν **λιγμητήριον* - *λιγμετέρ(ιον)* καὶ *λιχνῶ*, *λιχνηστῆρι*. Ὁ σάλος τοῦ φθόγγου τοῦ πρὸ τοῦ *ν*, *φν*, *χν*, *θν*, δὲν εἶναι ἀνήκουστος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ (αἰτίαν ἔχει πάντως τὴν μικρὰν ἀπ᾿ ἀλλήλων

τῶν ἐν τῷ στόματι θέσεων, ἐν αἷς σχηματίζονται οἱ φθόγγοι *θ*, *φ*, *χ*, πρὸ τοῦ *ν*, *θνι-φνι-χνι)*, ἀντιστοιχεῖ δὲ πρὸς τὸν σάλον τῶν συμφώνων *β*, *γ*, *δ*· πρβλ. *πάθνη-πάχνη* (ἐν Χίῳ *φάτνη)*, *(εἰ)σπρώθω-*σπρώθνω-σπρώχνω*, *ἀ(μ)πώθω-*ἀμπώθνω-ἀμπώχνω*, *ῥίφτω-*ῥίφνω-ῥίχνω* (πρβλ. *δείχτω-δείχνω*, *ἀδράχτω-ἀδράχνω*, *βαρίστω* (Κρητ.)-*βαρίχνω*, (Κρητ.) *ἀστράφτει-ἀστράφνει*, (Κρητ.) *διώχτω-διώχνω*, *ζεύγω-ζέφνω* ἐκ τοῦ ἔζεψα, *συζεύγω-συζέφνω* ἐκ τοῦ *ἐσύζεψα* (Κρητ.), ἐκ δὲ τοῦ *ῥίχνω-ἔρριχνα* ἐγένετο ἀόρ. *ἔρριξα* κτλ.

Καὶ τέλος

§ 2.

Ὁ κ. πρόεδρος εἶπεν ὅτι ἐπεξελθὼν ἄλλοτε τὰ **Σωζόμενα Μιχαὴλ τοῦ Ἀκομινάτου** εὗρε πολλὰ ἐν αὐτοῖς πλημμελῶς ἔχοντα καὶ δεόμενα ἐπανορθώσεως. Ἀνέγνω δὲ

ἐξέβλυσεν ἀντὶ τοῦ *ἐξέκλυσεν* (Τόμ. Α', σελ. 187,12) καὶ *ἐξαποκλύσειας* ἀντὶ τοῦ *ἐξαποβλύσειας* (Τόμ. Α', σελ. 245,26-7),

ἀπροσηγορίαν ἀντὶ τοῦ *προσηγορίαν* (Τόμ. Β', σελ. 18,18),

ἔφεδρος ἀντὶ τοῦ *ὕφεδρος* (Τόμ. Β', σελ. 119,17) καὶ *ὑπὸ τῷ Οὔτιδι* ἀντὶ τοῦ *ἐπὶ τῷ Οὔτιδι* (Τόμ. Β', σελ. 296,23),

χαυσούμενος ἀντὶ τοῦ *χαυσόμενος* (Τόμ. Β', σελ. 143,12),

πεφαρμαγμένον ἀντὶ τοῦ *πεφραγμένον* (Τόμ. Β', σελ. 184,11),

παίοντες ἀντὶ τοῦ *πνέοντες* (Τόμ. Β', σελ. 218,28),

ἐποχῇ ἀντὶ τοῦ *ἀποχῇ* (Τόμ. Β', σελ. 284,8),

ὀνήσονται ἀντὶ τοῦ *ῥοήσονται* (Τόμ. Β', σελ. 291,21),

ἀλλ' ὡς σὸν ἤδη — οὐκ ἀπολαβόντες τοῦτο ἀλλὰ λαβόντες ἀντὶ τοῦ *ἀλλ' ὅσον ἤδη — οὐκ ἀποβαλόντες τοῦτο ἀλλὰ λαβόντες* (Τόμ. Β', σελ. 296, 13-4).

Συνεδρία Ι' (5 Φεβρουαρίου 1889).

Κατὰ πρῶτον ὁ κ. Σπ. Βάσης διεξῆλθε τάδε·

Θὰ διαλάβω περὶ τῆς γραφῆς Πλουταρχείων τινῶν χωρίων, εἰς ὧν τὴν ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν ἀφορμὴν παρέσχε μοι ἡ ἀνάγνωσις τοῦ α'

τόμου τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Γρηγορίου Βερναρδάκη ἐκπονηθείσης ἐκδόσεως τῶν Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου (Lipsiae in aedibus Teubneri 1888). Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος χωρία εἰσὶ τάδε·

Περὶ παίδων ἀγωγῆς 5 (3 D) «ἵνα *κἂν* εἰ δίδυμα τέκοιεν διττὰς ἔχοιεν τὰς τῆς τροφῆς πηγάς». Τὰ ἀντίγραφα ἔχουσιν ὀρθῶς «ἵνα *καὶ* εἰ κτλ.».

Πῶς δεῖ ποιημάτων ἀκούειν 1 (15 D) ἐξαλειπτέον τὸ μετὰ τὸ *καταδέοντες* κόμμα, ἵνα ᾖ ὁ λόγος «απαριστάντες καὶ καταδέοντες τὴν κρίσιν, ὅπως μὴ παραφέρηται κτλ. ἀπευθύνωμεν (αὐτὴν) κτλ.». Εἶναι ἀνάγκη νὰ καταδήσωμεν τὴν κρίσιν, ἵνα μὴ παραφέρηται πρὸς τὸ βλάπτον.

Αὐτ. (15 F). «Ὅθεν οὐ φευκτέον ἐστὶ τὰ ποιήματα τοῖς φιλοσοφεῖν μέλλουσιν, ἀλλὰ *προφιλοσοφητέον* τοῖς ποιήμασι». Γρ. προΣφιλοσοφητέον.

Αὐτ. 13. (34 C): «ὡς γὰρ φαρμάκου πρὸς ἓν ἁρμόσαντος νόσημα τὴν δύναμιν καταμαθόντες οἱ ἰατροὶ μετάγουσι καὶ χρῶνται πρὸς ἅπαν τὸ παραπλήσιον, οὕτω καὶ λόγοΝ κοινοῦν καὶ δημοσιεύειν τὴν χρείαν δυνάμενον οὐ χρὴ περιορᾶν ἑνὶ πράγματι συνηρτημένον, ἀλλὰ κινεῖν ἐπὶ πάντα τὰ ὅμοια κτλ.» Γρ. λόγουΥ. Ὁ δὲ νοῦς εἶναι: εἴ τις δύναται λόγου τινὸς τὴν χρείαν (χρησιμότητα) κοινὴν καὶ δημοσίαν ποιεῖν, οὐ χρὴ περιορᾶν κ.τ.λ. *Λόγος κοινῶν καὶ δημοσιεύων τὴν χρείαν* οὐδένα νοῦν ἔχει.

Περὶ τοῦ ἀκούειν 5 (40 A): «(ὁ φθόνος θορυβεῖ καὶ περισπᾷ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀκούοντος σπεύδουσαν τάχιστα παύσασθαι τοὺς λέγοντας ὅταν κάλλιστα λέγωσι) λυθείσης δὲ τῆς ἀκροάσεως . . . τοὺς μὲν ἐπαινοῦντας ὥςπερ ἐμμανῆ φεύγουσαν . . . προστρέχουσαν δὲ καὶ συναγελαζομένην τοῖς ψέγουσι τὰ εἰρημένα καὶ διαστρέφουσιν· ἂν δὲ μηδὲν ᾖ διαστρέψαι, παραϐάλλουσΑν ἑτέρους τινὰς ὡς ἄμεινον εἰρηκότας κτλ.». Ὁ εἱρμὸς τοῦ λόγου δεικνύει ὅτι γραπτέον «διαστρέφουσιν, ἂν δὲ μηδὲν ᾖ διαστρέψαι, παραϐάλλουσΙν κτλ. Δὲν παραϐάλλει ἡ διάνοια, ὡς οὐδὲ διαστρέφει, ἀλλὰ προστρέχει τοῖς διαστρέφουσι καὶ παραϐάλλουσι καὶ ἡδέως ἀκούει αὐτῶν.

Αὐτ. 15 (45 F) «οἱ δὲ τὰς ξένας φωνὰς τοῖς ἀκροατηρίοις νῦν ἐπεισάγοντες, οὗτοι καὶ «θείως» κ.τ.λ. ἐπιλέγοντες». Τὸ μετὰ τὸ *ἐπεισάγοντες* κόμμα λυμαίνεται τὴν σύνταξιν, ἥτις εἶναι «οἱ ἐπεισάγοντες οὗτοι».

Πῶς ἄν τις τὸν κόλακα κτλ. 13 (57 Α): «ἄν τις εὐπαρύφου τινὸς Ἢ ἀγροίκου λάβηται φορίνην παχεῖαν φέροντος, ὅλῳ τῷ μυκτῆρι χρῆται». Οὔτε τὸν *εὐπάρυφον*, οὔτε τὸν *ἄγροικον* ἁπλῶς μυκτηρίζει τις, ἀλλὰ τὸν *εὐπάρυφον ἄγροικον* τ. ἔ. τὸν λαμπρὸν μὲν τὴν περιβολὴν καὶ πολυτελῆ τὴν δίαιταν, ἄγροικον δὲ καὶ σκαιὸν τοὺς τρόπους. Λοιπὸν ὀρθῶς ὁ Schellens διέγραψε τὸν σύνδεσμον *Ἤ*.

Αὐτ. 32: (71 D): «Ἀριστοφάνης δὲ καὶ τὸν Κλέωνα τοῦτ' ἐγκαλεῖν φησὶν ὅτι

ξένων παρόντων τὴν πόλιν κακῶς λέγει
καὶ *παροξύνει* τοὺς Ἀθηναίους».

Γραπτέον *παροξύνΕΙΝ*, διότι οὐχὶ ὁ Ἀριστοφάνης, ἀλλ' ὁ Κλέων παρώξυνε τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τοῦ Ἀριστοφάνους ὡς ξένων παρόντων κακῶς λέγοντος τὴν πόλιν.

Πῶς ἄν τις αἴσθοιτο κτλ. 14 (84 D) γρ. *οἷός ἐστι* καὶ (84 Ε) *φιλονIκία*, διότι ἐνταῦθα τοὐλάχιστον τὸ *νεῖκος* δὲν ἐγχωρεῖ. Τοιαῦτα χωρία δεικνύουσι πόσον ὀλίγην ἀξίαν ἔχουσιν ἐν τοῖς τοιούτοις αἱ τῶν ἀντιγράφων μαρτυρίαι, ἀνθ' ὧν πιστευτέον τῷ λόγῳ διδάσκοντι ὅτι ὁ μόνος ὀρθὸς τύπος τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος εἶναι *φιλονIκία*. Ὡσαύτως γραπτέον πανταχοῦ *χαρίεν*, οὐχὶ *χάριεν*, ὡς ὁ ἐκδότης γράφει καὶ *ἀπεχθέσθαι* οὐχὶ *ἀπέχθεσθαι*.

Αὐτ. 17 (85 Ε) «οἱ τὸ πλουτήσειν ἀπεγνωκότες ἐν οὐδενὶ τίθενται τὰ μικρὰ δαπανήματα μηδὲν οἰόμενοι ποιήσειν μέγα τὸ μικρῷ τινι προστιθέμενον». Τὸ μικρῷ τινι προςτιθέμενον, ἂν εἶναι καθ' ἑαυτὸ ἄξιον λόγου τὸ μέγεθος, θὰ ποιήσῃ πάντως μέγα τι, ἀλλ' ἐὰν τὸ προςτιθέμενον εἶναι καὶ αὐτὸ *μικρόν*, τότε *οὐδὲν* μέγα ποιεῖ. Γραπτέον λοιπὸν ὡς ὁ Reiske ᾔκασε: «τὸ *μικρὸν* μικρῷ τινι προστιθέμενον». Εἶχε δὲ καὶ ἐνταῦθα ὁ Πλούταρχος πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ Ἡσιόδειον:

εἰ γάρ κεν καὶ *σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο*
καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν *μέγα* καὶ τὸ γένοιτο.

Πῶς ἄν τις ἀπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο 2 (86 C): «μὴ τῶν θηρίων ἐκλιπόντων τῷ ἀνθρώπῳ θηριώδης ὁ βίος *αὐτοῦ* γένηται». Ἐξαλειπτέον τὸ *αὐτοῦ* ὅπερ ἀφαιρεῖ τὸ ἐν τῇ προτάσει ταύτῃ κέντρον. Σαφέστατον θὰ ἦτο τὸ πρᾶγμα ἐὰν ὁ Πλούταρχος ἔλεγε: μὴ τῶν θηρίων ἐκλιπόντων ὁ ἄνθρωπος θηριώδης γένηται. Ἀντὶ τού-

του εἶπε κομψότερον «τῷ ἀνθρώπῳ θηριώδης ὁ βίος γένηται».

Αὐτ. 9 (91 B): «ἐν πολέμῳ πολλὰ τῶν ἀναγκαίων, ἄλλως δὲ φαύλων ἔθους λαβόντα καὶ νόμου δύναμιν οὐκ ἔστι ῥᾳδίως ἀπώσασθαι καὶ *βλαπτομένους*». Ὕποπτόν μοι εἶναι τὸ *βλαπτομένους*, διότι δὲν βλέπω πῶς εἶναι ἀναγκαῖα πράγματα, ὑφ' ὧν τις βλάπτεται.

Αὐτ. 10 (92 D) τί βούλεται τὸ κόμμα μετὰ τὸ *ζηλουμένων;*

Περὶ τύχης 4 (99 E) γρ. «οἴεται *ΔΙΑ'* ταῦτα (τ. ἔ. διὰ τὸ χρυσίον καὶ τὰς πολυθύρους αὐλὰς καὶ κλίνας πολυτελεῖς καὶ τραπέζας)... εὐδαιμονίαν ἔσεσθαι κτλ.». Γελοῖος θὰ ἦτο ὁ Πλούταρχος λέγων: οἴεται ταῦτα (τ. ἔ. τὸ χρυσίον, τὰ ἀνδράποδα, τὰς αὐλάς, τὰς κλίνας) ἔσεσθαι βίον ἄλυπον καὶ μακάριον καὶ ἀμετάβλητον. Αἱ *κλῖναι* καὶ αἱ *αὐλαὶ* εἰσὶ *βίος* ἄλυπος καὶ *ἀμετάβλητος*!!!!!

Παραμυθ. πρὸς Ἀπολλώνιον 15 (109 F): «εἰ μὴ καὶ τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἐσθῆτος ἡμῶν μετὰ τὴν φθορὰν ὑπολαμβάνεις διαφοράν τινα εἶναι πρὸς τὸν ὃν οὐδέπω *κατεσκευάσθη* χρόνον. Εἰ δ' ἐπὶ τούτων οὐδέν ἐστι, δῆλον ὡς οὐδ' ἐπὶ τοῦ θανάτου *πρὸς τὴν πρὸ τῆς γενέσεως κατάστασιν* ἔστι διαφορά». Καὶ ἡ αἰτιατικὴ *ὃν χρόνον* καὶ τὸ *πρὸς τὴν... κατάστασιν*, ὅπερ εἶναι παράλληλον τῷ *πρὸς τὸν ὃν... χρόνον* δεικνύει ὅτι ὀρθῶς εἰκάζει ὁ Reiske ὅτι γραπτέον *κατεσκεύαστο* ἀντὶ τοῦ *κατεσκευάσθη*.

Αὐτ. 28 (116 B): «ἔχομεν γὰρ τὸ ζῆν ὥςπερ *παρακαταθεμένοις* θεοῖς ἐξ ἀνάγκης». Οὕτω τὰ ἀντίγραφα. Ὁ ἐκδότης γράφει κατὰ διάστασιν «παρὰ καταθεμένοις». Ἀλλὰ τὰ θέματα δὲν κεῖνται παρὰ τοῖς καταθεμένοις (ἐνταῦθα τοῖς θεοῖς). Ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ἀντιγραφέων γραφὴ οὐδένα νοῦν ἔχει. Τί λοιπὸν γραπτέον; Ὁ μὲν νοῦς τοῦ χωρίου ὀρθοῦται, ἐὰν γράψωμεν *παρὰ καταθεμένων θεῶν*. ἀλλ' οὕτως ὅμως ἡ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις μεταβολὴ εἶναι ἀνεξήγητος. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἐξέπεσέ τι.

Αὐτ. 34 (120 B): «*οὕτω* καὶ τοῖς εὐσεβέσι κτλ.». Ἐξαλειπτέον τὸ *οὕτω*, διότι ἡ ἀπόδοσις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ «καλὰς ἐλπίδας κτλ.». Τινὲς στίζουσιν «ὥςπερ εἰκὸς ἔχειν οὕτω». Ἀλλὰ καὶ τούτου γενομένου τὸ *οὕτω* καταργεῖ τὸν τόπον

Αὐτ. 36: «τὰ μὲν ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς διαλόγῳ ῥηθέντα κατ' ἰδίαν ὑπομνηματισάμενός σοι παρέξομαι, τὰ δὲ πρὸς τὸ παρὸν καίρια καὶ χρήσιμα τὰ λεχθέντα πρὸς Καλλικλέα κτλ.» τ. ἔ. τὰ δέ, τὰ λε-

χθέντα πρὸς Καλλικλέα κτλ., πρὸς τὸ παρόν εἰσι καίρια καὶ χρήσιμα. Τὸ χωρίον λοιπὸν εἶναι ὑγιέστατον, οὐδ' ἦτο ἀνάγκη νὰ μεταγραφῇ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου *ἔσται δὲ* ἀντὶ τοῦ *τὰ δέ*.

Αὐτ. 37 (121 E): «Ταῦτά *σοι* συναγαγὼν . . . ἀπειργασάμην τὸν παραμυθητικόν *σοι* λόγον.» Τὸ ἕτερον *σοι* περιττεύει. Διὸ ὁ Hercher ἐξήλειψε τὸ β'. Ἡμεῖς ἐκβάλλομεν τὸ πρότερον, ὅπερ προῆλθεν ἐξ ἐπαναλήψεως τῆς συλλαβῆς *συ* τοῦ *συναγαγών*.

Ὑγιεινὰ παραγγέλματα 2 (122 F) «ὡς τὸ τὰς χεῖρας ἀεὶ θερμὰς ἔχειν . . . οὐ μικρὸν εἴη πρὸς ὑγίειαν καὶ τοὐναντίον ἡ τῶν ἄκρων περίψυξις . . . μελέτην ἐμποιεῖ πυρετοῦ». Γρ. ἐμποιΟΙΗ.

Γαμικὰ παραγγέλματα 46 (144 F) «τὴν δὲ γαμετὴν δεῖ μάλιστα τοῦ φωτὸς ἀρθέντος εἶναι μὴ τὴν αὐτὴν ταῖς τυχούσαις γυναιξίν, ἀλλὰ φαίνεσθαι τοῦ σώματος μὴ βλεπομένου τὸ σῶφρον αὐτῆς *καὶ* ἴδιον τῷ ἀνδρὶ καὶ τεταγμένον καὶ φιλόστοργον». Τὸ *ἴδιον* τῆς γαμετῆς οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τὸ σῶφρον καὶ τεταγμένον κτλ. Πῶς λοιπὸν συνάπτεται τούτοις διὰ τοῦ *καὶ* ὡς ἄλλη τις ἰδιότης συνάλληλος τῷ σώφρονι καὶ τεταγμένῳ κτλ; Λοιπὸν ἐξαλειπτέος ὁ *καί*, ἵνα ᾖ ἡ σύνταξις: δεῖ τὸ σῶφρον αὐτῆς καὶ τεταγμένον καὶ φιλόστοργον φαίνεσθαι τῷ ἀνδρὶ ἴδιον. Τ. ἔ. πρέπει ὁ ἀνὴρ νὰ διακρίνῃ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τῶν κοινῶν γυναικῶν (*ἴδιον φαίνεσθαι*) καὶ μὴ βλέπων τὸ σῶμα αὐτῆς ἐκ τῆς σωφροσύνης καὶ τοῦ τεταγμένου καὶ φιλοστόργου αὐτῆς.

Συμπόσιον 3 (149 C): «ἐκ τούτου παρελθὼν ὑπηρέτης «« κελεύει σε Περίανδρος»» ἔφη «« καὶ Θαλῆν παραλαβόντα τοῦτον ἐπισκέψασθαι τὸ κεκομισμένον»» τ. ἔ. κελεύει σε παραλαβόντα καὶ Θαλῆν τοῦτον ἐπισκέψασθαι. Τί παθὼν ὁ Reiske μετέγραψε *παραλαβόντας* ἀγνοῶ, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀπορῶ πῶς ὁ ἐκδότης πολλὰς διορθώσεις τοῦ R. οὐδὲ μνείας ἀξιώσας ταύτην τὴν παραδιόρθωσιν εἰς τὸ κείμενον παρέλαβε.

Αὐτ. 5. Γρ. *ἀμέλει ταὔτ'* (= τὰ αὐτὰ) ἀντὶ *ταῦτ'*.

Αὐτ. 12 (155 B) γρ. *αὑτῆς*.

Αὐτ. 14 (107 F): γρ. *τὸ Ἡσιόδου* ἢ *τὸ Ἡσιόδειον* ἀντὶ *τῷ Ἡσιόδῳ*

Αὐτ. 16 (159 B): «(οἱ Αἰγύπτιοι) τὸν νεκρὸν ἀνατεμόντες ἔδειξαν τῷ Ἡλίῳ, εἶτ' αὐτὰ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν κατέβαλον, τοῦ δ' ἄλλου σώματος . . . ἐπιμέλονται».

Τίνα εἰσὶ τὰ *αὐτά*; Καὶ ὁ ἐκδότης ἀγνοῶν εἰκάζει ὅτι γραπτέον

τὰ ἔγκατα μὲν ἢ τὰ ἔντερα μὲν ἀντὶ αὐτὰ μέν. Ἀλλ' οὔτε ἡ θέσις τοῦ *μὲν* εἶναι πιθανή, οὔτε διὰ τῆς μεταβολῆς ταύτης σαφηνίζονται πάντα. Διότι τί σημαίνει «τὸ σῶμα ἀνατεμόντες ἔδειξαν τῷ Ἡλίῳ»; Ἐνταῦθα δὴ ζητητέον τὸ ἐφθαρμένον, εἶνε δὲ καθ' ἡμᾶς τὸ *τῷ Ἡλίῳ*, ἀνθ' οὗ γραπτέον *τἄγκοίλια ἢ τὰ ἐγκοίλια*. Τὰ δὲ ἄλλα ἔχουσιν ὑγιῶς.

Αὐτ. (159 D): «ὥςπερ ἐν μυλῶνι τῷ σώματι τὴν ψυχὴν *ἐγκεκαλυμμένην* ἀεὶ περὶ τὴν τῆς τροφῆς χρείαν κυκλοῦσαν».

Γρ. *ἐγκεκλειμένην*.

Αὐτ. 17 (160 D): «ἐτύγχανε γὰρ εἰς Ταίναρον ἀπεσταλμένος ἔκ τινων χρησμῶν τῷ Ποσειδῶνι θυσίαν καὶ θεωρίαν ἀπάγων». Ὁ ἐκδότης ὑποσημειοῦται «malim ἀπάξων». Διὰ τί;

Περὶ δεισιδαιμονίας 1 (164 E): «ἅπασα μὲν οὖν κρίσις ψευδής, ἄλλως τε κἂν ᾖ *περὶ ταῦτα*, μοχθηρὸν».

Γρ. *περὶ τηλικαῦτα*. Πρβλ § 5: τὸ παρορᾶν καὶ τυφλώττειν *περὶ τηλικαῦτα* συμφορὰ μεγάλη ψυχῆς.

Τελευτῶντες εὐχόμεθα ὅπως ἐν τοῖς ἑξῆς τόμοις παράσχῃ ἡμῖν ὁ ἐκδότης ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι πληρεστέραν ἔκθεσιν τῶν εἰς τὰ Ἠθικὰ φροντίδων τῶν νεωτέρων κριτικῶν καὶ μὴ παρασιωπᾷ ὅλως ἀξιολογωτάτας διορθώσεις, οἷα ἡ ἐν τοῖς πρόσθεν μνημονευθεῖσα τοῦ Reiske εἰς 87 E, ἵνα οὕτως ἀποβῇ καὶ ἡμῖν ὠφέλιμος ὁ ἐν σελ. XIV τοῦ προλόγου μετὰ δικαίου φρονήματος μνημονευόμενος labor, dispendium, patientia αὐτοῦ περὶ τὴν παρασκευὴν τῆς προκειμένης ἐκδόσεως.

Ἔπειτα ὁ κ. Γ. Ν. Χατζιδάκις ἐξέθηκε τάδε:

Τὰ ἀρχαῖα μόρια *ἠνὶ* καὶ *ἤν*, *δή*, καὶ *οὕτως* διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Περὶ τοῦ *ἠνὶ* καὶ *δὴ* διέλαβεν ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς, ἑρμηνεύσας τὴν μὲν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀρκτικοῦ *η* ὀρθῶς διὰ παραβολῆς πρὸς τὸ *ἠλιάζω - λ̣ιάζω*, *ἠδύοσμος - δ̣ιόσμος*, τὸ δὲ τελικὸν *α* ἀντὶ τοῦ *ι* (*ἠνὶ - (ἠ) - νὰ)* διὰ παραβολῆς πρὸς τὸ *ἀκανετὸς* ἀντὶ *ἱκανός*. Ἀλλ' ἡ παρομοίωσις ἀνεπιτυχής, διότι ἄλλοι βεβαίως νόμοι ἰσχύουσι περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἄλλοι περὶ τοῦ τέλους τῶν λέξεων. Ὁμοίως λέγεται *δὰ* ἀντὶ *δὴ* κατὰ τὸν Κοραῆν *Δωρικῶς*, ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ

οὐκ ὀρθῶς δικαιολογεῖται τὸ *α*. Ὅπως δηλ. πάντες σήμερον ἠξεύρουσι, τὸ *η* τῆς Ἰωνικῆς καὶ Ἀττικῆς διαλέκτου δὲν ἀντιστοιχεῖ πάντοτε πρὸς τὸ μακρὸν *α* τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν διαλέκτων, ἀλλ' ἄλλοτε μὲν πρὸς τὸ *η*, ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸ ᾱ, τ. ἔ. τὸ *η* ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ ἦτο διττὸν τὴν καταγωγήν, τοῦτο μὲν ἀντιστοιχοῦν παναρχαίῳ, προεθνικῷ καὶ δὴ καὶ Δωρικῷ καὶ Αἰολικῷ ē, *πατήρ τίθημι*, *θῆλυς* (femina), *δικαστήριον*, *ποιήσω*, *εὑρήσω*, κ. τ. λ. καὶ τὸ ἀντιστοιχοῦν αὐτῷ βραχὺ φωνῆεν εἶναι *ε*, *πατέρα*, *τίθεμεν*, *θέσις ποιέων εὕρεσις* κ.τ.λ. τοῦτο δὲ παναρχαίῳ προεθνικῷ καὶ δὴ καὶ Αἰολικῷ καὶ Δωρικῷ ᾱ, *ἵσταμι*, *τιμάσω*, *βᾶμα*, *μνᾶμα*, *πολίτας* κτλ. καὶ τότε τὸ ἀντιστοιχοῦν αὐτῷ βραχὺ φωνῆεν εἶναι ᾰ, *ἵσταμεν*, *στάσις*, *βάσις*, *παρεβάθη*. Δῆλον ἄρα ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ λέγωμεν καὶ δικαιολογῶμεν πᾶν *α*, ὅ ἔν τινι λέξει τῆς νέας ἑλληνικῆς ἀντὶ ἄλλου φθόγγου ἀπαγγέλλεται, ὡς Δωρικόν, ἀλλὰ μόνον τὸ *α* ἐκείνων τῶν λέξεων ὅσαι ὁμολογουμένως ἐν ταῖς διαλέκτοις τῶν Αἰολέων καὶ Δωριέων ἀπηγγέλλοντο μετὰ τοῦ ᾱ, π.χ. *σακάζω* = ἀπογαλακτίζω ἐν Κρήτῃ ἀντὶ σηκάζω, σηκός, (πρβλ. *σακίταν ἄρνα* παρὰ Θεοκρίτῳ), ἡ *Μίλατο* = Μίλητος αὐτόθι, *πνογά*, *ἀκουγά*, *παγάδι* ἐν Κεφαλληνίᾳ κτλ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔλεγον καὶ οἱ Δωριεῖς *δή*, μετὰ τοῦ *η* οὐχὶ μετὰ τοῦ *α*, δῆλον ὅτι τὸ *δὰ* οὐ δώριον. Πόθεν λοιπὸν τὸ *α* τούτου τε καὶ τοῦ *νὰ* ἀντὶ *ἠνί*; ἐκεῖθεν βεβαίως, ὅθεν καὶ τὸ τῶν ἄλλων ἐπιρρημάτων, πρβλ. ἀνωτ. 271, ὅπερ, ὡς φαίνεται, ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ᾐσθάνθησαν οἱ ἕλληνες ὡς τὴν κυρίαν καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν ἐπιρρημάτων κατάληξιν, καὶ ὁρμηθέντες ἀπὸ τῶν δοκίμων, *κάλλιστα*, *ἄριστα*, *πολλά*, κτλ. εἶπον καὶ *παρακρατητά*, *κατακέφαλα*, *ὀπισθάγκωνα* κτλ. ὅπως οὐκ ὀλίγα ἀναγινώσκονται ἐν τοῖς Βυζαντιακοῖς συγγραφεῦσιν. Εἰς τὴν προτίμησιν καὶ διάδοσιν τῆς καταλήξεως ταύτης ἤχθησαν οἱ Ἕλληνες καὶ ὑπὸ τούτου, ὅτι μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τῆς διαφόρου ποσότητος τῶν μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων τὸ *ο* δὲν διεστέλλετο τοῦ *ω* καὶ δὴ οὐδὲ τὰ εἰς-ος ἐπίθετα τῶν εἰς-ως ἐπιρρημάτων κατὰ τὴν προφοράν, τὸ *α* λοιπὸν ἐν τέλει τῶν ἐπιρρημάτων δύναται νὰ κεῖται καὶ ἀντὶ *ε*, *τίποτα*, καὶ ἀντι *η*, *ἀκόμα*, καὶ ἀντὶ ι, *νὰ δά*, ἀλλ' ὡς καταληπτὸν δὲν θὰ μᾶς ἐνοχλῇ τοῦ λοιποῦ τὸ παράπαν.

Ὅπως δὲ τὸ *α* ἐν τέλει τῶν ἐπιρρημάτων τούτων, οὕτω τὸ *ε* ἐν τῇ ἀρχῇ τούτων καί τινων ἀντωνυμιῶν κτλ. δὲν θὰ φαίνηται ἡμῖν παρά-

δοξον, μαθοῦσιν, ὅτι κατὰ τὸ *ἐγὼ ἐμοῦ ἐμὲ* ἐλέχθη ἐν τῇ κοινῇ *ἐσοῦ* καὶ μετὰ ταῦτα *ἐσύ*, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ κατὰ τὸ *ἐκεῖνος* ἐλέχθη *ἐτοῦτος*, *εὐτός*, *εὐτόνος*, κατὰ τὸ *ἐφέτος* ἐλέχθη *ἐπέρσι*, *ἐτότες*, κατὰ τὸ *ἐχθὲς* ἐλέχθη *ἐψές*, κατὰ τὸ *ἕνας* ἐλέχθη ἐν Ἀραβανίῳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας *ἐμιὰ* καὶ κατὰ ταῦτα *ἐρjo* = *ἐδjὸ* αὐτόθι κτλ. Ὥστε τὸ ε τοῦτο δύναται νὰ ἐκβάλῃ καὶ τὸ α (εὐτὸς) καὶ τὸ ο (ἐψές).

Τὸ δὲ *ἦν* ἐσώθη παρ' ἡμῖν ἐν Κρήτῃ καὶ ἐν Κυθήροις (Πανδώρ. ΙΒ' 478) συντασσόμενον μετ' αἰτιατικῆς καὶ προφερόμενον *ἕν*, π. χ. *ἕν τονε*, *ἕν τηνε*, *ἕν το*, *ἕν τους*, *ἕν τσι*, *ἕν τα*, *ἕν τὸ(ν) γέρο*, *ἐν τὴ(ν) θεχά σου* κτλ. Ὅτι δὲν εἶναι τὸ *ἰδὲ*, ὃ παρ' ἡμῖν ἐν συνθέσει μετὰ τοῦ μορίου - *εἶα* - *εἰὰ* - jὰ γίνεται *jὰ ἰδέ τονε* - *jα 'δέ τον* ἢ *jαδέ τον* - *jά(ε)τονε*, *jά(ε)τηνε*, *jά(ε) τὸ(ν) γέρο* κτλ., δῆλον ἐκ τῆς ὑπάρξεως μὲν τοῦ ν ἐν τῷ *ἕν τὸ(ν) γέρο* κτλ., τῆς ἐλλείψεως δ' αὐτοῦ ἐν τῷ *jά(ε)τονε*, *jά(ε) τὸ ξύλο* κτλ.

Κατὰ ταῦτα δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι καὶ τὸ *ἔτσι* - *ἐτσὰ* προῆλθεν ἐκ τοῦ *οὕτως*. Διαλεκτικὰ δὲ καὶ μεσαιωνικά, οἷον *οὕτσα* ἐν Ἀραβανίῳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, *ὅτου* καὶ *ἴτου* ἐν μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, *ἔτις* δὲ καὶ *ἐδέτις* (*ἐδ* - *ἔτις*, πρβλ. *ἔτσι* - *ἐδ' ἔτσι*, *ἐκεῖ* - *ἐδ' ἐκεῖ*, *ἐπᾶ* - *ἐδ' ἐπᾶ* κτλ.) ἐν μεσαιωνικοῖς ἔργοις ἀποτελοῦσι τοὺς μεταβατικοὺς ὡς εἰπεῖν τύπους. Οὗτοι, καὶ πρὸ πάντων οἱ νῦν σῳζόμενοι διαλεκτικοὶ ἀποδεικνύουσιν, ὅτι δὲν περιέπεσεν εἰς ἀχρηστίαν τὸ *οὕτως* ἐν ἀρχαίοις χρόνοις, ὅπως π. χ. ἄλλα πολλὰ μόρια, ἀλλ' ὅτι ἐκληρονομήθη μὲν ἡμῖν ἀληθῶς ἀρχαιόθεν, ἔπαθε δὲ σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι τοιαύτας μεταβολάς, ὥστε κατέστη ἀγνώριστον. Ἀλλ' ὅμως ἀντικατάστασις τοῦ *ου* διὰ τοῦ *ε* καὶ *ο* (*οὕτω* -* *ἔτως* - *ὅτου*) παραβάλλεται πρὸς τὸ *εὐτός*, *ἐψές*, *ὄχι* (=*οὐχί*), κτλ. ἡ δὲ τοῦ *τως* διὰ τοῦ *τις* (*οὕτως* - *ἔτις*) πρὸς τὸ *τίποτε* - *τίποτις*, *σήμερα* - *σήμερις*, *ὕστερα* - *ὕστερις* κατὰ τὸ *ἐνωρὶς ἀπονωρίς*, πρβλ. καὶ ἀπὸ *βραδύς*, *δειλινὸν δείλις*, *ὀλημερ(ν)* - *ις*, *ὀληνυχ* - *τὶς* κτλ. πάντα κατὰ τὸ αὐτὸ πρότυπον· ἡ δὲ τοῦ *τις* διὰ τοῦ *τσι*(*ἔτις* - *ἔτσι*) πρὸς τὸ *τίποτες* - *τίβοτσι* (ἐν Κρήτῃ) *βάτιρα* - *βάτσιρα*, *τὲς* - *τὶς* - *τσὶ* κτλ.

Κατανοῶ κάλλιστα, ὅτι διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης πολλαπλασιάζονται μέν, δὲν ἑρμηνεύονται δὲ τὰ παράχορδα ταῦτα, ἐπειδή, τίς ὁ ἔσχατος λόγος τῶν μεταβολῶν τούτων, ἀγνοοῦμεν ὅλως. Συνήθως ἀρκούμεθα λέγοντες, ὅτι πολύχρηστοί τινες λέξεις, καταστᾶσαι μάλιστα

φράσεις στερεότυποι, ὡς εἰπεῖν, φθείρονται ἐνίοτε μέχρι τοῦ ἀνεπιγνώστου, π.χ. *ἔ-παιὰ ποῦ νὰ 'ναι, καὶ ἐπαιὰ ποῦ τὸ λέει* κτλ. λέγομεν ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *ἆρά γε ποῦ εἶναι;* Καὶ τὸ *παιὰ* τοῦτο εἶναι τὸ *παιδjά*, ὅπως καὶ πληρέστερον λέγεται. Ὡσαύτως *σώπα λῶ δὰ* καὶ *σώπα λὰ* αὐτ. Ὁμοίως τὸ *κνίσσα* ἐγένετο *τσίκνα*, τὸ *κράστις-γράστις-γρασίδι*, τὸ *ἐξώφλοιο-τσώφλοιο*, τὸ *σιφλὸς* = «ὁ κεκακωμένος, κυρίως δὲ ὁ σεσινωμένος τοὺς ἥλους», ὅθεν *σιφλιάζω-τσιμπλιάζω-τσίμπλα*, τὸ *εἶα-ἰδὲ-jά(ε)*, τὸ *μπορεῖ νὰ ὑπάγῃ-μπορὰ πάῃ*, *ἄμε κάμε δουλειά σου-ἄμε καμουλειά σου* (Κεφαλλην.) *ἄμε καλειά σου*, *θέλει ἵνα φάγῃ* = *θέλει νὰ φάγῃ-θὲ νὰ φάῃ-θὰ φάῃ*, καὶ τέλος ἐν Χίῳ καὶ Ρόδῳ, ὅταν διαρρήδην προστίθεται τὸ ὑποκείμενον, θὰ *φά*, κτλ. Ἀλλὰ διατί συνέβησαν, ἄγνωστον! συνέβησαν δ' ὅμως καὶ ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν τοῦτο μὲν ὅτι ἐγένοντο, τοῦτο δὲ ὅτι ignoramus τὸ αἴτιον, πολὺ δὲ φοβοῦμαι ὅτι καὶ - ignorabimus!

Τέλος

§ 3.

Ὁ κ. πρόεδρος διέλαβε περὶ κακῆς ἀναγνώσεως πολλάκις ἐν τοῖς ἀντιγράφοις γινομένης, ἐξ ἧς, δύο ἢ πλειόνων στοιχείων προστιθεμένων, ἀποβαίνουσιν αἱ λέξεις μιᾷ συλλαβῇ ἢ καὶ δυσὶ μείζονες, οἷον

καθείς-καταθείς καὶ *μεθείς-μεταθείς*,
κατελάσας-καταγελάσας,
μαλάττειν-μεταλλάττειν,
μεμαγμένον (βίον μεμαγμένον)-μεμαλαγμένον,
ἐπιλησομένους-ἐπιμελησομένους,
παρεῶσθαι-παρεωρᾶσθαι,
διεφθος-διεφθορός (-ρώς),
ὑπερῶ-ὑπερορῶ,
ἄφυκτον-ἀφύλακτον,
πάσχειν-παρασχεῖν,
παραχθέντα-παραδεχθέντα,
Γέται-λέγεται,
ῥήματα-ληρήματα,
Σαμίων-Σαλαμινίων,
λοιμός-λογισμός,

ἡγμένον - ἠγωνισμένον,

κτλ.,

Μήλιος - Μιλήσιος (Εὐστάθ. σελ. 1473,41),

ταῦ - ταὐτόν (Εὐστάθ. σελ. 885,59 «Καὶ ἔστιν ἐκ τούτων ἀστεΐσασθαι Ἀττικὴν νόσον εἶναι τὸν νότον, ὡς οἷα τοῦ Σ μεταληφθέντος Ἀττικῶς εἰς τὸ *ταὐτόν*»),

ταυτοδύναμοι - ταυτοδυνάμενοι (Εὐστάθ. σελ. 1778,22),

ἀνεῖλεν - ἀνήγγειλεν (Σχολ. Λυκόφρ. σελ. 77,7 Τευβν.),

βοήσαντος - βοηθήσαντος (Εὐδοκ. Ἰων. σελ. 363,2),

ἀναπλῶσαι - ἀναπληρῶσαι (Ἐρωτιαν. σελ. 25,6 Κλ.),

κατεράσας - κατακεράσας (Γαλην. Τόμ. ΙΑ', σελ. 124) καὶ *μετεράσας - μετακεράσας* (Διοσκορίδ. Τόμ. Α', σελ. 64),

ἀνέχεσθαι - ἀναδέχεσθαι (Γαλην. Τόμ. ΙΒ', σελ. 236),

Ἀβάτης (οἶνος) - *Ἀναβάτης* (Γαλην. Τόμ. ΙΕ', σελ. 645),

φάσεως - φωράσεως (Σχολ. Ἀριστοφ. Πλ. 879 «τοὺς συκοφάντας: πεποίηται τὸ ὄνομα ἐκ τῆς τῶν σύκων κλοπῆς *φωράσεως*». Γραπτέον «ἐκ τῆς τῶν σύκων *φάσεως*», ἐκβαλλομένου τοῦ *κλοπῆς)*,

ὑπερχῦψαι - ὑπερκαλύψαι (Ψελλ. Μεσαιων. Βιβλ. Σάθ. Τόμ. Δ', σελ. 203),

ἐπαναβασμοῖς - ἐπαναβιβασμοῖς (Ψελλ. Μεσαιων. Βιβλ. Σάθ. Τόμ. Ε', σελ. 531),

καταπλαστά (ἢ *κατάπλαστα*) - *καταπλάσματα* (Στράβ. σελ. 994, 10 Μειν. «τῶν φαρμάκων δὲ μάλιστα εὐδοκιμεῖν τὰ ἐπίχριστα καὶ τὰ *καταπλάσματα*»).

ΑΘΗΝΑ

ΥΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΙΤΟΝ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡ

1889

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἰσαίου καὶ τοῦ Δημοσθένους τοὺς νόμους τῶν προγόνων. Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου κυβερνώμεθα διὰ θεσμῶν καὶ νόμων προελθόντων οὐχὶ ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ, ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας, ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἐρανισθέντων ἐκ τοῦ ῥωμαϊκοῦ καὶ βυζαντιακοῦ καὶ γαλλικοῦ δικαίου. Ἕνεκα τούτου οἱ καθηγηταὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἑρμηνεύουσι τοὺς νόμους τῶν βυζαντίνων αὐτοκρατόρων ἢ πανηγυρίζουσι τὴν πρυτανείαν αὐτῶν ἱστοροῦντες τὰ τῶν παλαιῶν *παρλαμέντων* τῆς Γαλλίας. Οἱ δὲ νομοδίφαι ἔν τε τῇ πράξει καὶ ἐν ταῖς θεωρητικαῖς μελέταις τοῦ δικαίου συζητοῦσι περὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ῥωμαϊκοῦ καὶ τοῦ γαλλικοῦ δικαίου, οὐδόλως ὑποπτεύοντες ὅτι σῴζεται ἄφθονος ὕλη τοῦ προγονικοῦ δικαίου, ἐξ ἧς δύνανται ν' ἀρυσθῶσι πολύτιμα διδάγματα οἱ νομοθέται καὶ οἱ *λαοὶ* τοῦ νεωτέρου Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ τὸ ἀρχαῖον προγονικὸν δίκαιον δὲν εἶναι μόνον τῆς τῶν νομομαθῶν μελέτης περισπούδαστον θέμα. Τὸ δίκαιον ἤτοι οἱ νόμοι οἱ ῥυθμίζοντες τὰς σχέσεις τῶν πολιτῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν εἶναι ἡ ζωὴ τῆς πόλεως, ὁ δὲ κοινωνικὸς βίος τὸ κάτοπτρον τοῦ χαρακτῆρος, τῆς ἰδιοσυγκρασίας, τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ λαοῦ, ἡ πηγὴ καὶ ὁ γνώμων τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας· ἡ δὲ φράσις τῶν γραπτῶν νόμων, τῶν ἐθνικῶν ἐννοεῖται, καὶ οὐχὶ τῶν ἐκ ξένης νομοθεσίας μεταπεφρασμένων, εἶναι ἡ ζῶσα γλῶσσα τοῦ λαοῦ καὶ τὸ δεῖγμα τῆς κατὰ καιροὺς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνίας. Τούτων ἕνεκα ἡ γνῶσις τοῦ δικαίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καθίσταται ἀναπόσπαστος κλάδος τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, φιλολογίας καὶ ἀρχαιολογίας. Ὁ κλάδος οὗτος τῆς ἐπιστήμης καλεῖται παρὰ τῶν σοφῶν τῆς ἀλλοδαπῆς «*ἀττικὸν δίκαιον*». Μετὰ τὴν εὐτυχῆ ἀνακάλυψιν τῆς ἐν Γόρτυνι ἐπιγραφῆς δυνάμεθα νὰ λέγωμεν «*τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν δίκαιον*»· διότι ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ διατάξεων βεβαιούμεθα ὅτι αἱ αὐταὶ ἀρχαί, τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἦτο ἡ βάσις τῶν νόμων τῶν διαφόρων πολιτειῶν τῶν Ἰώνων καὶ τῶν Δωριέων. Εἰς τὰς ἐκ τῆς γλώσσης καὶ τῆς θρησκείας ἀποδείξεις περὶ ταυτότητος καταγωγῆς, ἐθνικοῦ πνεύματος, καὶ πολιτισμοῦ Ἰώνων, Δωριέων καὶ Αἰολέων προστίθεται νῦν καὶ τὸ τῶν ἐν Κρήτῃ Γορτυνίων δίκαιον. Ἡ ἐπιγραφὴ χαραχθεῖσα ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Σόλωνος ἢ βραχύ τι πρὸ τούτου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἐν πολλοῖς εἰς ἑρμηνείαν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ ἀττικοῦ δικαίου. Τοῦτο

δὲ πρόδηλον ἰδίως καθίσταται κατὰ τὴν μελέτην τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου τῶν ἀρχαίων.

Οἱ περὶ κληρονομίας νόμοι εἰσὶν οἱ τὰ μάλιστα σπουδαῖοι τῆς πόλεως νόμοι ὡς ὄντες τὸ ἄμεσον προϊὸν τοῦ πολιτεύματος καὶ ἡ πιστὴ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς κοινωνίας εἰκών, ἡ ἐξεικονίζουσα τὰς βάσεις τῆς πολιτείας. Ἐν ἀριστοκρατικῇ πολιτείᾳ, ἐν ᾗ δηλαδὴ κοινωνίᾳ ἡ πολιτεία κεῖται ἐν ταῖς χερσὶ προνομιούχου τινὸς ἀνωτέρας τάξεως πολιτῶν, ἡ βάσις τῆς πόλεως ἐστὶν ὁ οἶκος, τοῦ δὲ κληρονομικοῦ δικαίου ἀρχαὶ τὰ πρωτοτόκια (majorats), τὰ καταπιστεύματα (fideicommis), ἡ διάκρισις τῶν ἀρρένων ἀπὸ τῶν θηλέων τέκνων, τῶν ἐξ ἀρρενογονίας ἀπὸ τῶν ἐκ θηλυγονίας συγγενῶν κλπ. Καθ' ὅσον ἐλαττοῦται ἡ ἰσχὺς τῆς ἀριστοκρατίας ὁ καθ' ἕκαστον ἄνθρωπος ὑπεισέρχεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ οἴκου, καὶ ἐκλείπουσιν αἱ διακρίσεις τῶν διαφόρου καταγωγῆς κληρονόμων. Αἱ βάσεις τοῦ ἐν Ἀθήναις ἰσχύοντος κληρονομικοῦ δικαίου πρὸ τοῦ Σόλωνος εἰσὶν αὐταὶ αἱ ἐν τῇ Γορτυνίᾳ ἐπιγραφῇ ἀναγεγραμμέναι, φέρουσαι ἀρχαιότερον ἔτι χαρακτῆρα. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν Σόλωνα ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Ῥώμῃ μετὰ τὴν δωδεκάδελτον, ἐν ᾗ αἱ αὐταὶ βάσεις τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου ἐνεγράφησαν, καίπερ χαλαρωθείσης τῆς ἰσχύος τῆς ἀριστοκρατίας, ἐτηρήθησαν αἱ αὐταὶ βάσεις τοῦ δικαίου ἐπὶ αἰῶνας πολλούς· διότι ἦτο στενῶς συνδεδεδεμένον τὸ κληρονομικὸν μετὰ τοῦ θείου δικαίου. Ἀφοῦ δὲ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἅρμα ἐν ἀνατολῇ καὶ δύσει ἰσοπέδωσε τὴν κοινωνίαν ἐξαφανίσαν πᾶσαν ἐξοχὴν καὶ καταστῆσαν τοὺς ὑπηκόους πάντας ἐξ ἴσου δούλους, ἐπῆλθεν ἡ νομοθεσία τοῦ Ἰουστινιανοῦ καταργήσασα πᾶν προνόμιον πρωτοτόκων, πᾶσαν διάκρισιν τέκνων ἀρρένων καὶ θηλέων, τῶν ἐξ ἀρρενογνίας καὶ τῶν ἐκ θηλυγονίας, οἰκείων ἢ ἄλλων συγγενῶν κλ. Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τοιαύτην μεταβολὴν τῆς πολιτείας ἐγένετο ἡ κατάργησις τοῦ οἴκου καὶ ἡ απόλυτος ἐλευθερία τῆς διαθήκης.

Ἐν τῷ ἀττικῷ, ὡς ἐν τῷ Γορτυνίῳ καὶ τῷ ἀρχαίῳ Ῥωμαϊκῷ, μᾶλλον δ' εἰπεῖν Λατινικῷ δικαίῳ, ἡ ἔννοια τοῦ κλήρου εἶναι *σχετικὴ* καὶ ἀχώριστος τῆς τοῦ οἴκου. Ὁ κλῆρος εἶναι κτῆμα τοῦ οἴκου οὐδὲ ὑπῆρχεν οἶκος ἄνευ κλήρου. ὁ δὲ *οἶκος* ἀπαντᾷ μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς δημοκρατίας ἐν Ἀθήναις σημαίνων τὴν ὅλην οἰκογενειακὴν περιουσίαν, ὡς ἐν Ἰσαίῳ π. τ. Ἀπολλοδ. κλ. Ι, 12. « οἰ-

κον πεντατάλαντον ἀνῃρηκότων καὶ πεπρακότων». Κατὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, ἐν τῇ μέσῃ καὶ βραδύτερον ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ τὸ στοιχεῖον τῆς πόλεως ἦτον ὁ οἶκος, ἐν ᾧ ὑπὸ τὸν οἰκογενειάρχην ἀδιακρίτως συνεχωνεύοντο τὰ τῆς οἰκογενείας μέλη. Ἡ κατακτηθεῖσα ἢ καταληφθεῖσα γῆ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀναγκαιούσης εἰς τὰ τῆς θείας λατρείας καὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως διενέμετο εἰς τοὺς ἀποίκους κατὰ φυλὰς καὶ γένη, ἕκαστος δὲ τῶν οἰκογενειαρχῶν τῶν εἰς τὸ γένος ἀνηκόντων ἐλάμβανε· τὸν κλῆρον τοῦ οἴκου ἀποτελούμενον ἐξ ἀναλόγου ἐκτάσεως γῆς, συνήθως δύο πλέθρων (bina jugera-δύο ζευγάρια), καὶ οἰκόπεδον ὅσον ἀπητεῖτο πρὸς οἰκοδομὴν οἰκίας ὁμοιομόρφου σχεδίου κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν χρόνων ἐκείνων (Ὅρα Εὐσταθ. Ἰλ. Ι, 468. Ὀδυσσ. Γ, 399.

Ὁ οἰκογενειάρχης εἶχε τὴν διοίκησιν καὶ τὴν νομὴν τοῦ κλήρου ἐν εἴδει καταπιστεύματος ὑπὲρ τῶν ἀρρένων τέκνων, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ αὐτόν· διότι ἔπρεπε νὰ διατηρῆται ἀμείωτος ὁ ἀρχικὸς ἀριθμὸς τῶν οἴκων, καὶ ἀποθνήσκοντος τοῦ πατρὸς ὁ κλῆρος νὰ μεταβιβάζηται εἰς τὰ ἄρρενα τέκνα, ἅτινα διεδέχοντο τὸν οἰκογενειάρχην ὡς στοιχεῖον τῆς πόλεως. Λέγων ὁ Ἀριστοτέλης (Πολ. Α, 3) «πᾶσα πόλις ἐξ οἰκιῶν σύγκειται» δὲν ἐξέφραζεν ἀφῃρημένην τινὰ φιλοσοφικὴν θεωρίαν, ἐπιστημονικόν τι πλάσμα, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων βάσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτεύματος, ὡς μονάδα τῆς πόλεως λαμβάνοντος τὸν οἶκον. Οὕτω καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν Ἀπομν. Γ, 16, 14. ὑπολογίζει τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἀττικῆς κατ' οἴκους, καὶ οὐχὶ κατ' ἄτομα. «Ἡ πόλις, λέγει, ἐκ πλειόνων ἢ μυρίων οἰκιῶν συνέστηκε». Ὁ δὲ ἀριθμὸς οὗτος συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀρχαιοτέρας παραδόσεις περὶ τῆς κατατάξεως τῶν πολιτῶν εἰς τέσσαρας φυλάς, ὧν ἑκάστη ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν φρατριῶν, ἑκάστη δὲ φρατρία ἐκ τριάκοντα γενῶν καὶ ἕκαστον γένος ἐκ τριάκοντα οἴκων, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν ἀριθμὸν 10,800 οἴκων. Ἐν ἀρχαιοτέραις παραδόσεσιν ἀνευρίσκομεν ὑποκείμενον μεγίστης σπουδῆς τῶν νομοθετῶν τὴν *διατήρησιν* τοῦ ἀρχικοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἴκων καὶ τῆς ἰσότητος τῶν κλήρων. Ἐπὶ τούτῳ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐκποιήσεως τοῦ κλήρου. Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει (Πολιτ. ϛ'. 2) «ἦν δὲ τὸ ἀρχαῖον ἐν πολλαῖς πόλεσι νενομοθετημένον μηδὲ πωλεῖν ἐξεῖναι τοὺς πρώτους κλήρους». Ὡσαύτως ὁ Πλού-

ταρχος ἐν τοῖς παλαιοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ἐπιτηδεύμασι (22) «Ἔνιοι δ' ἔφασαν ὅτι καὶ τῶν ξένων, ὃς ἂν ὑπομείνῃ ταύτην τὴν ἄσκησιν τῆς πολιτείας, κατὰ τὸ βούλημα τοῦ Λυκούργου μετεῖχε τῆς ἀρχῆθεν διατεταγμένης *μοίρας*». Ὁ δὲ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς (2) κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Κοραῆ ἐν Προδρόμῳ «Πωλεῖν δὲ γῆν Λακεδαιμονίοις αἰσχρὸν νενόμισται, τῆς (γὰρ) ἀρχαίας *μοίρας* ἀνανέμεσθαι οὐδὲν (ἢ οὐδενὶ) ἔξεστι». Ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις οὐδ' ἐπετρέπετο ἡ διανομὴ τοῦ κλήρου μεταξὺ τῶν υἱῶν καὶ κληρονόμων, ἔμενε δὲ ὁ κλῆρος κοινὸς καὶ ἀδιανέμητος ὑπὸ τὴν διαχείρησιν τοῦ πρωτοτόκου, ἑστιοπάμονος καλουμένου, χορηγοῦντος ἐκ τῶν καρπῶν τὰ πρὸς συσσίτησιν καὶ τὰς λοιπὰς χρείας τοῦ βίου ἀναγκαιοῦντα τῇ οἰκογενείᾳ. Ἀλλὰ τοῦτο ἐξαιρετικῶς ἀναφέρεται περὶ τῆς πολιτείας τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐν ἄλλαις πόλεσιν ὁ κανὼν ἦτο ἡ διανομὴ τοῦ κλήρου μεταξὺ τῶν υἱῶν.

Ἐν Ἀττικῇ πρὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἐν Γόρτυνι τῆς Κρήτης κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐσχάτως ἀνακαλυφθείσης ἐπιγραφῆς ἴσχυον αἱ αὐταὶ βάσεις, οἱ αὐτοὶ κανόνες τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου. Κατὰ τὰς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς Γόρτυνος διατάξεις στηλ. Δ, 26 ὁ κλῆρος, καθ' ὃ περιουσία τῆς οἰκογενείας, διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον καὶ ἀποκλειστικὴν διοίκησιν τοῦ πατρός, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ διανέμεται ἐξ ἴσου εἰς τὰ ἄρρενα τέκνα, ἐνῷ τὰ θήλεα λαμβάνουσι φερνὴν ὡρισμένην ἐν τῷ νόμῳ, μὴ ἀναφερομένην ἐν τῇ ἐπιγραφῇ· «τον πατερα τον τεκνον και τον κρεματον καρτερον εμεν ταδ δαισιος και ταν ματερα τον Fον αυτας κρεματον αικα δοοντι με επαναγκον εμεν δατεθθαι». Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ οἱ σύζυγοι διατελοῦσιν ἐν κοινότητι κτημάτων. «τον πατερα καρτερον εμεν τον τεκνον καὶ τον κρεματον ταδ δαισιος» οἱ ἐν τῇ ἑσπερίᾳ ἡρμήνευσαν ὁ πατὴρ εἶναι *κύριος* τῶν τέκνων καὶ τῆς διανεμητέας περιουσίας. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ στήλῃ διατάξεων προκύπτει ἀναμφισβητήτως, ὅτι ὁ πατὴρ δὲν εἶναι κύριος οὔτε τῶν τέκνων οὔτε τῆς περιουσίας τῆς συζύγου οὔτε τοῦ πατρικοῦ κλήρου. Τὸ «καρτερον εμεν» σημαίνει ὅτι εἶναι ὁ κάτοχος, ὁ νομεύς, ὁ διοικητὴς τῶν τέκνων· καὶ «τον κρεματον ταδ δαισιος» τῆς εἰς διανομὴν ὑποκειμένης περιουσίας· «αικα δοοντι με επαναγκον εμεν δατεθθαι» ἐφ' ὅσον ζῶσιν (οἱ γονεῖς), δὲν δύναται νὰ ἐξαναγκασθῇ ἡ διανομή. «αιδε αποθανει τις στεγανς μεν τανς εν πολι . . . και τα

προβατα και τα καρταιποδα... επι τοις υιασι εμεν». ὅταν δὲ ἀποθάνῃ τις, στέγας τὰς ἐν τῇ πολει καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τὰ κραταίποδα (βόες, ἵπποι κλ.) ἐπὶ τοῖς υἱοῖς εἶναι. Πρὸς τὸ τεμάχιον τοῦτο ἀντιστοιχεῖ ἡ παρὰ Ῥωμαίοις διάκρισις τῶν res mancipi καὶ nec mancipi. «Mancipi res sunt praedia in Italico solo, tam rustica, qualis est fundus, quam urbana, qualis domus: item jura prædiorum rusticorum, velut via, iter, actus, acquæductus, item servi et quadrupedes quæ collo dorsove domantur, velut boves, muli, equi, asini. Cetere res nec mancipi sunt. Elephantes et cameli quamvis collo dorsove domantur nec mancipi sunt, quoniam bestiarum numero sunt». (Ulp. 19, 1. Gaji 1, 120. 2, 15-17). Ὁ ἀγρὸς μετὰ τῶν πρὸς καλλιεργίαν ἀναγκαιούντων δούλων, ἐργαλείων, ζώων, ὡς ἡ ἐν τῇ πόλει στέγη εἰσὶν ὁ κλῆρος, τὸ hæredium, κοινὸν κτῆμα τοῦ πατρὸς καὶ τῶν υἱῶν, ὡρισμένος εἰς αἰωνίαν συντήρησιν τοῦ οἴκου, μεταβιβαζόμενος ἀπὸ ἄρρενος εἰς ἄρρεν. Εἰς τοῦτον ἀπέβλεπεν ὁ νόμος τοῦ Σόλωνος, ὅν ὁ Αἰσχίνης ἐπικαλεῖται ἐν τῷ κατὰ Τιμ. «ὁ τὰ πατρῷα κατεδηδοκὼς ἄτιμος ἔστω». Ὁ δαπανήσας τὸν πατρῷον κλῆρον, ὁ μὴ ἔχων οἶκον, δὲν εἶναι πολίτης. Τὰ mancipi res, κατὰ τὴν εὐφυᾶ ἑρμηνείαν τοῦ Lange I, 113 ἑ. ἀποτελοῦντα τὸ ἀναπαλλοτρίωτον hæredium τοῦ Ῥωμαίου, ἦσαν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἡ φανερὰ οὐσία τοῦ οἴκου, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀφανῆ ἢ ἐπιπόλαιον κτῆσιν, ἢ καὶ πλωτὴν κατ' Ἀριστοτέλη, προερχομένην ἐκ τῆς βιομηχανίας ἢ τῶν οἰκονομιῶν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Τὰ θήλεα τέκνα δὲν ἐκαλοῦντο εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ οἴκου, διότι δὲν ἠδύνατο ἡ γυνὴ νὰ ἐκπροσωπῇ τὸν οἶκον ἐν τῇ πολιτείᾳ, οὐδὲ νὰ τελῇ ὡς οἰκογενειάρχης τὴν λατρείαν τῶν πατρῴων θεῶν ἐπὶ τῆς ἑστίας τοῦ οἴκου. Ἂν ὁ πατὴρ κατέλειπε μόνον θυγατέρα, ὁ πλησιέστερος τοῦ αὐτοῦ οἴκου συγγενής, οἷον ὁ ἐκ πατρὸς θεῖος (ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς ἢ ἀπωτέρου βαθμοῦ) ἐνυμφεύετο τὴν ἐπίκληρον κατ' Ἀθηναίους ἢ κληροῦχον, πατροῦχον κατὰ Γορτυνίους, ἐπιπαμάτιδα κατὰ Σπαρτιάτας, τὸ δὲ πρῶτον ἐκ τοῦ γάμου γεννώμενον τέκνον διεδέχετο τὸν οἶκον καὶ τὸν κλῆρον τοῦ πάππου. Ὁ μετὰ τῆς ἐπικλήρου γάμος τοῦ ἀγχιστέως ἦτο καθῆκον καὶ δικαίωμα τούτου· ἠδύνατο ν' ἀφήσῃ τὴν ἐνάσκησιν αὐτοῦ εἰς τὸν μετ' αὐτὸν πλησιέστερον συγ-

γενῆ, καὶ ἂν ἦσαν πολλαὶ αἱ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς ἐπίκληροι, ἑκάστη ἀνῆκε κατὰ τὰ πρεσβεῖα εἰς τὸν καθ' ἡλικίαν καὶ βαθμὸν συγγενείας προτιμώμενον.

Μὴ ὑπαρχόντων υἱῶν ἢ θυγατέρων ὁ κλῆρος μετέβαινεν εἰς τοὺς πλησιεστέρους ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου συγγενεῖς, κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀγχιστείας· ἀλλ' εἰς τούτους μετεβιβάζετο ὁ κλῆρος ἤτοι ἡ φανερὰ ἢ καὶ ἀφανὴς οὐσία τοῦ οἰκογενειάρχου, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ οἶκος, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ ἑνωθῶσι δύο οἶκοι ὑπὸ τὸν αὐτὸν οἰκογενειάρχην. Ὁ οἶκος τοῦ ἀποθανόντος ἄνευ τέκνων καθίστατο ἔρημος, *ἐξηρημοῦτο.*

Ἡ ἐρήμωσις οἴκων τινῶν καὶ ὁ πολλαπλασιασμὸς ἑτέρων, ὑπαρχόντων πολλῶν υἱῶν τοῦ αὐτοῦ πατρός, ὧν ἕκαστος ἀνεδεικνύετο ἀρχηγὸς νέας οἰκογενείας, (ὡς ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης περὶ τῶν Βουσέλων ἐν τῷ πρὸς Μακάρτατον) μετέβαλλεν ἀναγκαίως τὴν ἀναλογίαν τῶν οἴκων τῆς πόλεως· κατεβάλλετο δὲ μεγίστη παρὰ τῶν ἀρχαίων νομοθετῶν φροντὶς πρὸς ἐπαναφορὰν τοῦ ἀρχικοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἴκων καὶ τῆς ἰσότητος τῶν κλήρων. Ἐν τοῖς πολιτ. τοῦ Ἀριστοτ. (Β, 7) ἀναγινώσκομεν «Φείδων ὁ Κορίνθιος ὢν νομοθέτης τῶν ἀρχαιοτάτων τοὺς οἴκους ἴσους ᾠήθη δεῖν διαμένειν καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν». Καὶ παρακατιὼν λέγει· «Φαλέας ὁ Χαλκιδεὺς τοῦτο εἰσήγαγε πρῶτος· φησὶ γὰρ δεῖν ἴσας εἶναι τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν· τοῦτο δὲ κατοικιζομένης μὲν εὐθὺς οὐ χαλεπὸν ᾤετο ποιεῖν· τὰς δὲ ἤδη κατοικουμένας ἐργωδέστερον μέν, ὅμως δὲ τάχιστα ἂν ὁμαλισθῆναι τῷ τὰς προῖκας τοὺς μὲν πλουσίους διδόναι, λαμβάνειν δὲ μή, τοὺς δὲ πένητας μὴ διδόναι, λαμβάνειν δέ»· καὶ αὐτόθι (12) «Θηβαίοις νομοθέτης ἐγένετο Φιλόλαος περί τε ἄλλων τινῶν καὶ περὶ τῆς παιδοποιίας, οὓς καλοῦσιν ἐκεῖνοι νόμους θετικούς· καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἰδίως ὑπ' ἐκείνου νενομοθετημένον, ὅπως ὁ ἀριθμὸς σώζηται τῶν κλήρων». (Ὅρα καὶ τὰ περὶ ἀναδασμοῦ ἐν Πλουτ. Λυκουργ. καὶ Ἄγιδι).

Βεβαίως ὁ Φιλόλαος δὲν ἐπενόησε τὴν παιδοποιίαν (υἱοθεσίαν), ἀλλ' ἐκανόνισεν ἐν Θήβαις διὰ νομοθετικῶν διατάξεων τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ θεσμοῦ, γενικοῦ ὄντος ἐν ἁπάσαις ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσιν, ὡς ἐν Ῥώμῃ ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως μέχρις ἐσχάτων. Ἡ διατήρησις τοῦ οἴκου δι' ἰδίου κληρονόμου ἦτο καθῆκον ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῆς πολιτείας καὶ τῆς θρησκείας. Ἐπὶ τῆς ἑστίας τοῦ οἴκου ἐτελοῦντο τὰ

ἱερὰ τῶν πατέρων συνδεόμενα μετὰ τῆς λατρείας τῶν πολιούχων θεῶν καὶ τῶν ἡμιθέων ἱδρυτῶν τῆς πόλεως. Μεγίστη ἑπομένως ἦτο ἡ μέριμνα, ὅπως ὁ οἶκος μὴ γένηται ἔρημος, καὶ σβεσθῇ τῆς ἑστίας τὸ ἱερὸν πῦρ. «Sacra privata perpetua sunto» (Lex. XII. Tab.). Ἐπὶ τούτῳ ὁ νόμος ὑπεχρέου τὸν πολίτην εἰς γάμον καὶ ὑπῆρχον γραφαὶ ἀγαμίου καὶ ὀψιγαμίου. Ἀλλ' ἡ ἀτεκνία ἦτο πάντοτε ἐνδεχόμενον κακόν. Ὡς θεραπείαν ὁ νόμος ὑποκατέστησεν εἰς τὴν φύσιν τὴν ποίησιν (υἱοθεσίαν).

Ἄγνωστον τίνες ἦσαν οἱ τύποι τῆς υἱοθεσίας ἐν Ἀθήναις πρὸ τοῦ Σόλωνος. Ἐπὶ τῶν ἀττικῶν ῥητόρων ὁ ἄπαις οἰκογενειάρχης ἐξέλεγεν ἕνα τῶν γνησίων υἱῶν συγγενοῦς ἢ φίλου πολίτου, ᾔτει παρὰ τῶν φρατόρων τὴν ἄδειαν, ἵνα εἰσποιήσῃ αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον, μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφομένην διαδικασίαν ὁρκιζομένου τοῦ υἱοθετοῦντος «ἦ μὴν ἐξ ἀστῆς εἰσάγειν, καὶ γεγονότα ὀρθῶς», ἑκάστου δὲ τῶν φρατόρων φέροντος ἐπὶ τῆς ἑστίας τὴν ψῆφον, καὶ μηδενὸς ἀντιλέγοντος ὅτι «οὐ προσηκόντως εἰσάγεται ὁ παῖς οὑτοσί», ἀπεφασίζετο ἡ ποίησις. Ὁ ποιητὸς ἐνεγράφετο εἰς τὸ φρατορικὸν ἢ κοινὸν γραμματεῖον, κατὰ δὲ τὰς προσεχεῖς ἀρχαιρεσίας εἰσήγετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ δήμου καὶ ἐνεγράφετο εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ θετοῦ πατρός.

Τοιαύτη παιδοποιία ἦτο εἶδος διαθήκης. Ὁ ποιητὸς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δικαίοις τοῦ γνησίου υἱοῦ διεδέχετο τὸν κλῆρον καὶ τὸν οἶκον τοῦ θετοῦ πατρός. Ἀλλὰ διὰ τῆς ποιήσεως ὁ οἰκογενειάρχης δὲν διέθετεν αὐθαιρέτως καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν τὸν κλῆρον ὑπὲρ οὗτινος ἤθελεν. Ἡ ποίησις ἤτοι ἡ μεταβίβασις τοῦ κλήρου εἰς τὸν θετὸν υἱὸν ἐγίνετο δι' ἀποφάσεως τοῦ δήμου, τουτέστι διὰ νόμου. Ἡ ἐπιγραφὴ τῆς Γόρτυνος φέρει «αμπανσιν εμεν οπο κα τιλ λει αμπαινεθθαι δε κατ αγοραν καταϜελμενον τον πολιαταν απο το λαο ο απαγορευοντι». Ἄμπανσις = ἀνάφανσις ἐκ τοῦ ἀναφαίνω = ἀνακηρύσσω, ἀναδεικνύω. Ἀνακήρυξις υἱοῦ θετοῦ δύναται νὰ γίνηται ὅταν τις θέλῃ, (ἐν Ἀθήναις ἐγένετο τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τῶν Ἀπατουρίων)· ἀλλ' ἐπ' ἐκκλησίας συνηθροισμένων τῶν πολιτῶν ἀπὸ τοῦ βήματος, ἐφ' οὗ ἀγορεύουσιν ἢ ἀποφαίνονται (οἱ πολῖται). Ἡ εἰσποίησις ἄρα ἦτο πρᾶξις νομοθετική, ὡς ἡ δι' αὐτῆς διάθεσις τοῦ κλήρου. Ταυτόσημοι ἦσαν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ῥωμαίοις ἡ **adrogatio per rogationem po-**

puli, καὶ βραδύτερον ἐν τοῖς **comitiis curiatis** καὶ τὸ **testamentum calatis comitiis.**

Ὑπάρχοντος τοιούτου εἴδους διαθήκης πρὸ τοῦ Σόλωνος εἰς τί συνίστατο ἡ καινοτομία, δι' ἧς κατὰ Πλούταρχον ὁ νομοθέτης τὰ χρήματα κτήματα τῶν ἐχόντων ἐποίησε διὰ τοῦ περὶ διαθηκῶν νόμου; Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν μετέβαλλον τοὺς κειμένους νόμους εἰκῇ καὶ ἀποτόμως. Ὁ δὲ Σόλων οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ νὰ διευκολύνῃ τὴν υἱοθεσίαν. Ἄνευ μεταβολῆς τινος τοῦ καθεστῶτος συστήματος τῆς υἱοθεσίας δι' ἀποφάσεως τῶν φρατόρων καὶ τοῦ δήμου προσετέθη διὰ τοῦ νέου νόμου, ὅτι ὁ πολίτης ἠδύνατο νὰ υἱοθετήσῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ κληρονόμον αὐτοῦ διὰ πράξεως τελευταίας βουλήσεως, κατὰ τὴν σημερινὴν φράσιν. Ὁ μὴ ἔχων γνήσιον υἱὸν ἔγραφεν ἢ ὑπηγόρευε τὴν πρᾶξιν, δι' ἧς ὥριζε τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἤθελε, θετὸν υἱόν, ὡς σύζυγον τῆς ἐπικλήρου θυγατρός, ἂν ὑπῆρχε τοιαύτη, ἢ κληρονόμον ἐπὶ τοῦ ὅλου κλήρου ἢ μέρους, ἡμικληρίου, ἢ ἐπὶ ῥητοῖς πράγμασι καὶ ὡρισμέναις ὑποχρεώσεσι. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐσφραγισμένον παρέδιδεν ἐνώπιον δύο ἢ πλειόνων μαρτύρων εἰς πιστὸν φίλον ἢ συγγενῆ, ὅστις ὤφειλε κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου νὰ παραδώσῃ τοῖς ἁρμοδίοις πρὸς ἐγκατάστασιν τοῦ κληρονόμου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀποθανόντος. Ὁ διαθέτης ζῶν ἠδύνατο ν' ἀνακαλέσῃ τὴν διαθήκην ἀπαιτῶν τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἐγγράφου. Ἂν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ κατέχων ἠρνεῖτο νὰ παραδώσῃ τὴν διαθήκην, ἐξεβιάζετο δικαστικῶς διὰ τῆς δίκης εἰς *ἐμφανῶν κατάστασιν*

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου παρείχετο οὐ μόνον ἡ εὐκολία τῆς παραλείψεως τῆς ἐνώπιον τῶν φρατόρων διαδικασίας ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς ἐλευθέρας διαθέσεως. Ἡ δι' ἀποφάσεως τῶν φρατόρων υἱοθεσία στεροῦσα τοὺς ἀγχιστεῖς τοῦ ἄπαιδος ἀπὸ τῶν προσδοκιῶν περὶ τοῦ κλήρου προὐκάλει τὴν ἀντενέργειαν κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ποιήσεως ἅμα δὲ καὶ τὴν δυσμένειαν κατὰ τοῦ υἱοθετοῦντος. Διὰ τῆς μυστικότητος τῆς διαθήκης ὁ νομοθέτης ἐξησφάλιζεν εἰς τὸν πολίτην τὴν ἐλευθέραν ἐκλογὴν τοῦ κληρονόμου. Πλὴν τούτου πιθανόν ἐστιν ὅτι πρὸ τοῦ Σόλωνος ὁ πολίτης ὑπεχρεοῦτο νὰ ἐκλέγῃ τὸν θετὸν υἱὸν ἐξ ὡρισμένης τάξεως ἀγχιστέων τοῦ αὐτοῦ οἴκου ἢ γένους. Διὰ τοῦ νέου νόμου ἀφείθη ἐλεύθερος ὁ διαθέτης περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ κληρονόμου.

Τινὲς τῶν νεωτέρων ἐξηγητῶν διατείνονται ὅτι διαθήκη, ἤτοι διάθεσις τοῦ κλήρου, ἐγίνετο καὶ ἄνευ υἱοθεσίας ἐπικαλούμενοι πρὸς ἀπόδειξιν τὰς διαθήκας τοῦ Πολυεύκτου (ἐν Δημ. πρὸς Σπουδίαν), τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Ἐπικούρου, τὰς ὁποίας ἀναγράφει Διογένης ὁ Λαέρτιος. Πιθανὸν ὅτι ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις τὸ δικαίωμα τῆς διαθήκης ἐξέπεσεν εἰς κατανάλωσιν τοῦ ὅλου κλήρου διὰ κληροδοτημάτων καὶ δωρεῶν ὑπὲρ πολλῶν καὶ διαφόρων προσώπων ἄνευ διακρίσεως υἱοθετουμένου κληρονόμου. Ἀλλ' ὅτι δὲν ἐπέτρεπε τοῦτο ὁ νόμος τοῦ Σόλωνος, δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι πάντοτε ἡ δόσις μέρους ἢ ὡρισμένων πραγμάτων τοῦ κλήρου ἐκαλεῖτο *ποίησις* (Ἰσ. π. τ. Πυρρ. κλ. 14, 50. π. τ. Δικαιογ. 90, 91, 95. π. τ. Φιλοκτημ. 122, 122, 123, κλ.).

Διὰ τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ ὁ Σόλων δὲν κατήργησε τὸ ἀρχαῖον δίκαιον περὶ τοῦ ἀνεκποιήτου τοῦ κλήρου. Τοὐναντίον ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου τοῦ Αἰσχίνου εὑρίσκομεν τὸν νόμον «ὁ τὰ πατρῷα κατεδηδοκὼς ἄτιμος ἔστω». Ὁ δαπανήσας τὸν πατρῷον κλῆρον στερεῖται τῶν δικαίων τοῦ πολίτου. Οὐδὲ διὰ τοῦ νέου νόμου προσεβλήθη τὸ παράπαν ἡ ἀνέκαθεν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κρατοῦσα ἀρχή, καθ' ἣν ὁ πολίτης δὲν εἶχε τὴν ἐξουσίαν νὰ διαθέσῃ τὸν κλῆρον ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ δήμου. Τοῦτο χρήζει ἐξηγήσεως, ἣν ἂν ἀπέφευγον νῦν, θὰ ἠναγκαζόμην νὰ παράσχω μετὰ ταῦτα ἑρμηνεύων ὅρον, εἰδικὴν ἔχοντα σημασίαν ἐν τῷ νόμῳ, περὶ οὗ ὁ λόγος.

Ὁ γνήσιος υἱὸς διαδεχόμενος τὸν πατέρα εἰς τὴν νομὴν τοῦ οἴκου ὑπεισήρχετο εἰς τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ οἰκογενειάρχου ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς αὐτοδικαίως. Ἄνευ νομικῆς τινος πράξεως ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰ πατρῷα, ἢ ἐνεβάτευεν εἰς τὴν οὐσίαν. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα εἶχε καὶ ὁ ποιητός· διότι ὁ δῆμος εἶχεν ἤδη ἐγκρίνῃ διὰ τῆς ποιήσεως τὴν μεταβίβασιν τοῦ κλήρου. Δὲν εἶχε δ' οὕτως ὡς πρὸς τὸν ἐξ ἀγχιστείας ἢ ἐκ διαθήκης καλούμενον εἰς τὴν κληρονομίαν. Οὗτοι εἶχον ἀνάγκην ἀποφάσεως τοῦ δήμου ἐπιδικαζούσης τὸν κλῆρον ὑπὲρ αὐτῶν. Τελευτῶντος λοιπὸν τοῦ πολίτου ἄνευ υἱοῦ γνησίου ἢ ποιητοῦ, ὁ δικαίῳ ἀγχιστείας ἢ διαθήκης ἀντιποιούμενος τοῦ κλήρου ἀνεφέρετο πρὸς τὸν ἄρχοντα αἰτῶν ἐγγράφως τὴν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ κλήρου ἐγκατάστασιν (missio in possessionem). Τὸ ἔγγραφον, καὶ ἡ αἴτησις αὐτὴ ἐκαλοῦντο *λῆξις* κλήρου, *λαγχάνειν* τοῦ

κλήρου κλ. ὁ δὲ κλῆρος σχολάζων ἐκαλεῖτο *ἐπίδικος*. Ἡ λῆξις ἦν οἵα παρ' ἡμῖν ἡ ἀναφορά· ἐπίδικος δὲ κλῆρος ὁ χρῄζων ἐπιδικασίας ἢ σχολάζων δι' ἔλλειψιν υἱοῦ γνησίου ἢ ποιητοῦ. Ὁ ἄρχων καθίστα γνωστὴν τῷ κοινῷ τὴν λῆξιν ἐγγράφων ἐν σανίσιν ἀναρτωμέναις παρὰ τῷ Πρυτανείῳ ἢ πρόσθεν τῶν Ἐπωνύμων, καὶ ἐκθέτων ἐν τῷ Μητρῴῳ ἀντίγραφον ἢ περίληψιν τῆς λήξεως. Πάσας δὲ τὰς ἐγχειρισθείσας λήξεις ὤφειλεν ὁ Ἄρχων νὰ εἰσαγάγῃ ἐν τῇ πρώτῃ κυρίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ κατὰ Πολυδεύκη Η, 95 «τὰς ἀρχὰς ἐπιχειροτονοῦσι . . . καὶ τὰς ἀπογραφὰς τῶν δημευομένων ἀναγινώσκουσιν οἱ πρὸς ταῖς δίκαις, καὶ τὰς *λήξεις τῶν κλήρων*». Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἑκάστης λήξεως ὁ Ἄρχων προσεκάλει διὰ τοῦ κήρυκος «εἴ τις ἀμφισβητεῖν ἢ παρακαταβάλλειν βούλεται τοῦ κλήρου (τοῦ δεῖνος) ἢ κατὰ γένος ἢ κατὰ διαθήκας». Ὑποκείμενον σφοδρᾶς ἀμφισβητήσεως παρὰ τοῖς νεωτέροις εἶναι ἡ σημασία τῶν ὅρων *ἀμφισβητεῖν* καὶ *παρακαταβάλλειν*. Ἐκ τῶν ὁρισμῶν τοῦ Ἁρποκρατίωνος καὶ τοῦ Πολυδεύκους καὶ τῆς ὅλης τοῦ πράγματος συζητήσεως τοῦτο ἐξάγεται κατ' ἐμὴν γνώμην. Ὁ βουλόμενος τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶχε τὸ δικαίωμα «ἀμφισβητεῖν μὴ ἐπίδικον εἶναι τὸν κλῆρον, ὡς ὄντος υἱοῦ γνησίου ἢ ποιητοῦ». Ἐὰν τοιοῦτος ὑπῆρχεν, ὁ κλῆρος δὲν ἔχρῃζεν ἐπιδικασίας, δὲν ἦτο κλῆρος ἔρημος, ὅπως ἐπιδικασθῇ παρὰ τοῦ δήμου. Ὁ ἀντιποιούμενος τοῦ κλήρου ὅλου ἢ μέρους, ὡς αὐτῷ ἀνήκοντος καὶ οὐχὶ τῷ λαχόντι, εἶχε τὸ δικαίωμα ἀμφισβητεῖν τοῦ κλήρου, ἀλλ' ὤφειλε νὰ παρακαταβάλῃ παράβολον ἴσον τῷ δεκάτῳ τῆς ἀξίας τοῦ κλήρου· ἐπὶ δὲ τῇ παρακαταθήκῃ εἰσήγετο τακτικὴ δίκη μεταξὺ τῶν ἀμφισβητούντων τοῦ κλήρου ἐνώπιον τῆς ἡλιαίας. Κατὰ τοῦτο ἄρα διέφερεν ἐν τῷ κηρύγματι τὸ ἀμφισβητεῖν ἀπὸ τοῦ παρακαταβάλλειν, ὅτι ὁ ἀμφισβητῶν δὲν ἀπέβλεπεν εἰς ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον ἢ δικαίωμα, ἀλλ' ἐνίστατο ὑπὲρ τοῦ νόμου. Ἐπίσης ὁ ἀντιποιούμενος τοῦ κλήρου, ὡς ὢν υἱὸς γνήσιος ἢ ποιητὸς τοῦ ἀποθανόντος, ἠδύνατο ἀμφισβητεῖν μὴ ἐπίδικον εἶναι τὸν κλῆρον, ἀλλ' ὤφειλε παρακαταβάλλειν, ἐὰν ὁ λαχὼν ἐπέμενεν ἀμφισβητῶν τὸν κλῆρον. Οἱ νεώτεροι ἀκολουθοῦντες τῷ Οὐολφίῳ μεταφράζουσι τὸ ἐπίδικον κλῆρον controversam haereditatem, ἐννοοῦντες ὅτι ὁ κλῆρος καθίστατο ἐπίδικος, ὅταν μετὰ τὴν λῆξιν παρίστατο ἕτερος διεκδικῶν κατὰ τοῦ λαχόντος· καὶ ὁ Δοῦκας ἑρμηνεύει «κλῆρος ἐπίδικος ὅ ἐστι ἀμφισβητήσιμος». Ἀλλὰ

δὲν φαίνεται τοῦτο ἀκριβές· διότι ὁ κλῆρος ἐπίδικος ἐκαλεῖτο, ἐὰν καὶ μετὰ τὴν λῆξιν μηδεὶς ἕτερος παρίστατο ἀντεκδικῶν· ἔμενε δὲ ἐπίδικος μέχρι τῆς ὑπὲρ τοῦ λαχόντος ἐπιδικασίας, καὶ ἐπεδικάζετο οὐ μόνον ὑπὸ τῶν Ἡλιαστῶν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου μὴ ἀναφυομένης δικαστικῆς ἀμφισβητήσεως, διὰ τὸν νόμον τὸν λέγοντα «ἀνεπίδικον μὴ εἶναι ἔχειν μήτε κλῆρον μήτ' ἐπίκληρον» (Δημ. κ. Στεφ. Β.). Οὕτως ὁ Ἰσαῖος ἐν τῷ π. τ. Κίρωνος κλ. ΙΑ, 5. «Πάντες γὰρ ὑμεῖς τῶν πατρῴων, τῶν παππῴων, τῶν ἔτι περαιτέρω κληρονομεῖτε ἐκ γένους παρειληφότες τὴν *ἀγχιστείαν ἀνεπίδικον*», ὅπερ ἐστὶν οὐχὶ μὴ ἀμφισβητουμένην ἢ μὴ ἀμφισβητήσιμον, ἀλλὰ μὴ χρήζουσαν ἐπιδικασίας· καθ' ὅσον ὁ υἱός, ὡς εἶπον, ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰ πατρῷα ἄνευ ἐπιδικασίας τοῦ κλήρου. Ἡ ἐπιδικασία ἦτο ἄρα πρᾶξις νομοθετική, ἐφαρμογὴ δι' ἁπλουστέρων ἴσως τύπων τοῦ ἀρχαίου δικαίου, καθ' ὃ ἀποθνήσκοντος τοῦ οἰκογενειάρχου ἄνευ υἱοῦ γνησίου ὁ κλῆρος ἐπανήρχετο εἰς τὴν κυριότητα τῆς πόλεως, μόνης ἐχούσης τὸ δικαίωμα τοῦ διαθέτειν αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ πλησιεστέρου ἐκ τῶν τοῦ οἴκου συγγενῶν ἢ τοῦ υἱοθετηθέντος.

Μετὰ τὰς ἐξηγήσεις ταύτας ἴδωμεν νῦν τὸ κείμενον τοῦ νόμου τοῦ Σόλωνος, ὅστις εὑρίσκεται ἀναγεγραμένος ἐν τῇ Δευτερολογίᾳ τοῦ Δημοσθένους κατὰ Στεφάνου (14)· «*Ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο, ὥστε μήτε ἀπειπεῖν μήτ' ἐπιδικάσασθαι ὅτε Σόλων εἰσῄει τὴν ἀρχήν, τὰ ἑαυτοῦ διαθέσθαι εἶναι ὅπως ἂν ἐθέλῃ, ἂν μὴ παῖδες ὦσι γνήσιοι ἄρρενες, ἂν μὴ μανιῶν, ἢ γήρως, ἢ φαρμάκων, ἢ νόσου ἕνεκεν, ἢ γυναικὶ πειθόμενος, ὑπὸ τούτων του παρανοῶν, ἢ ὑπ' ἀνάγκης, ἢ ὑπὸ δεσμοῦ καταληφθείς*».

Γνωστόν, ὅτι ἀπό τινων ἐτῶν σφοδρὰ ἠγέρθη ἔρις παρὰ τοῖς ἐν Γερμανίᾳ σοφοῖς περὶ τῆς γνησιότητος τῶν ἐν τοῖς λόγοις τῶν ἀττικῶν ῥητόρων ἀναγεγραμμένων πειστηρίων, νόμων, ψηφισμάτων, μαρτυριῶν κλ. Πρῶτον ὁ Droysen τῷ 1839 ἀνέπτυξε τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ἅπαντα εἶναι συντεταγμένα ὑπὸ μεταγενεστέρων γραμματικῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος καὶ ἀνάξια πίστεως. Μετ' αὐτὸν ἀνέλαβε τὴν ὑποστήριξιν τῆς αὐτῆς γνώμης ὁ Westermann (Unters. ub. die in die Att Redner eingelegten Urkunden). Ἀντεῖπον δὲ ἄλλοι τε καὶ τελευταῖος ἐξ ὅσων γινώσκω ὁ Stækerέν ἔτει 1884 (**De litis instrumentis quæ extant in Demosthenis . . . oratio-**

nibus). Ἡ γνησιότης τοῦ νόμου, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἐπιβεβαιοῦται ἐκ τῶν φράσεων τοῦ ῥήτορος, ὅστις μνημονεύων τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ἰδίως ἐν τέλει τοῦ πρὸς Λεωχάρην ἐπαναλαμβάνει αὐταῖς λέξεσι τὸ πρῶτον μέρος τοῦ νόμου· « *Ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο, φησίν, ὅτε ὁ Σόλων εἰσῄει εἰς τὴν ἀρχήν, ἐξεῖναι αὐτοῖς διαθέσθαι ὅπως ἂν ἐθέλωσι* ». Ἐν ἄλλαις ἐκδόσεσιν ἀπαντᾷ ἡ γραφὴ « ὅπως ἂν ἐθέλῃ ». Τὸ δὲ τελευταῖον μέρος τοῦ νόμου μνημονεύει ὁ Ἰσαῖος ἐν τῷ περὶ τοῦ Φιλοκτήμονος κλήρου (γ) ὡς ἀναγράφεται ἐν τῷ Δημοσθένει.

Οὕτως ἔχοντος τοῦ κειμένου αἱ ἀπορίαι καὶ ἀμφισβητήσεις τῶν ἑρμηνευτῶν ἀφορῶσι κυρίως εἰς τὴν φράσιν τοῦ νόμου « ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο ὥστε *μήτε ἀπειπεῖν μήτε ἐπιδικάσασθαι* ». Ὁ Οὐόλφιος μεταφράζει « quicumque non *adsciti fuerant*, ut neque renuntiari eis, nec lege in eos agi liceat, eis sua legare sŭo arbitratu liceat ». Δηλαδὴ ἀποδίδει τὸ ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο εἰς τοὺς μὴ δημοποιήτους. Διὰ τοῦ ὅρου *ποιητός*, κυρίως ἐννοοῦνται οἱ ποιητοὶ παῖδες, οἱ υἱοθετηθέντες· οἱ δὲ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς πολῖται γενόμενοι ἐκαλοῦντο *δημοποίητοι* ἢ περιφραστικῶς *ποιηθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου, ποιηθέντες πολῖται* καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Ἀλλὰ πρὸς τί ἡ ἐν τῷ νόμῳ διάκρισις τῶν δημοποιήτων ἀπὸ τῶν ἐκ γενετῆς πολιτῶν, γνωστοῦ ὄντος ὅτι οὐ μόνον οἱ δημοποίητοι ἀλλὰ καὶ οἱ μέτοικοι εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ διαθέτειν τὰ ἑαυτῶν; Ἐπὶ δὲ τούτοις ποία ἡ ἔννοια τοῦ neque renunciari eis, nec lege in eos agi liceat; Ὁ διάσημος ἑλληνιστὴς ἐν ταῖς σημειώσεσιν ὁμολογεῖ, ὅτι πολὺ σκότος ἐπικρατεῖ ἐν τῷ νόμῳ. Ἴσως πρέπει νὰ μεταβληθῇ τὸ κείμενον ἀπαλειφομένου τοῦ ἀρνητικοῦ ἢ γραφομένου *μήν*· ἀλλὰ καὶ διὰ τοιούτων μεταβολῶν δὲν ἐξάγεται κατ' αὐτὸν πιθανή τις ἐξήγησις τῆς φράσεως.

Ὁ Petitus ἑρμηνεύει « quicumque *cives adscripti non sunt*, nemine controversiam illis faciente de bonis, aut judicio experiente, quando praeturam adiit Solo, testamento sua dando legando etc ». Καὶ ὁ ἑρμηνευτὴς οὗτος τῶν ἀττικῶν νόμων ἀποδίδει τὸ « ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο εἰς τοὺς ἐκ γενετῆς πολίτας », ἀκολουθῶν τῷ Οὐολφίῳ. Ἀλλὰ τὸ *ἀπειπεῖν* οὐδαμοῦ ἀπαντᾷ σημαῖνον contoversiam facere de bonis· τὸ δὲ aut judicio experire, ὡς μεταφράζει τὸ ἐπιδικάσασθαι, εἶναι ἄσκοπος ἐπανάληψις τοῦ controversiam facere.

Ὁ Reiskius, μεταβάλλων τὸ κείμενον καὶ διαγράφων τὸ *ὥστε*

μεταφράζει «qui *adoptati non sunt* sive a patrefamilia sive a populo, ut amiserint jus excludendi quos velint,sua haereditate, aut haereditatis virginisve haereditariae petendae» κτλ. Ἀλλ' ὅσον αὐθαίρετος εἶναι ἡ μεταβολὴ τοῦ κειμένου, τόσον καὶ ἡ ἑρμηνεία τῆς λέξεως ἀπειπεῖν διὰ τοῦ amiserint jus excludendi quos velint, καὶ ἡ ὅλη ἐξήγησις τοῦ νόμου. Ὁ υἱοθετηθεὶς ὁ ἀποβάλλων τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποκλείειν τοὺς ἀγχιστεῖς κλ. εἶναι ὁ ἐξελθὼν τοῦ οἴκου τοῦ υἱοθετοῦντος καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὸν πατρικόν. Δὲν ἦτο δ' ἀνάγκη διατάξεως ὅτι ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ τὰ ἑαυτοῦ.

Ὁ Bunsen ὁ ἀκριβέστερος τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραψάντων περὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου τῶν Ἀθηναίων ἐν μέρει ἀποδεχόμενος καὶ ἐν μέρει κατακρίνων τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Reiskius ἑρμηνεύει «(de J. Her. Ath. 55) quicumque *adsciti non sint*,ut neque excludere cognatos,neque eorum sibi vindicare hæreditatem possint... sua dando legando etc». Διὰ τοῦ adsciti non sint ὁ ἐξηγητὴς ἐννοεῖ τούς τε δημοποιήτους καὶ τοὺς υἱοθετηθέντας. Ὡς πρὸς τοὺς πρώτους δὲν ἔχει ὑπόστασιν ἡ ἑρμηνεία τοῦ ἀπειπεῖν διὰ τοῦ excludere cognatos· ὡς πρὸς τοὺς υἱοθετηθέντας εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ διαθέσωσι τὰ ἑαυτῶν μὴ ἔχοντες ἴδιον κλῆρον. Ἐξερχόμενος τοῦ πατρικοῦ οἴκου οὐδὲν εἶχεν δικαίωμα ἐπὶ τῆς πατρῴας οὐσίας· τὸν δὲ κλῆρον. τοῦ θετοῦ πατρὸς ὁ υἱοθετηθεὶς ὤφειλε νὰ φυλάττῃ ἄθικτον, ὅπως παραδώσῃ εἰς τὸν γνήσιον αὐτοῦ υἱόν, ὃν ὤφειλε νὰ εἰσποιήσῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ υἱοθετήσαντος. Οὕτως ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Λεωχάρην (1100) λέγει «Ὁ τοῦ Σόλωνος νόμος οὐδὲ διαθέσθαι τὸν ποιητὸν ἐᾷ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, ὅταν ποιηθῇ». Ὁ σοφὸς ἐξηγητὴς *τὰ ἑαυτῶν* ἑρμηνεύει ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὴν περιουσίαν, ἣν ὁ υἱοθετηθεὶς ἐξ ἰδίας αὐτοῦ ἐργασίας ἀπέκτησε. Ἀλλ' ὁ νομοθέτης προνοῶν περὶ διαθέσεως τοῦ κλήρου δὲν εἶχεν ἐν νῷ τὴν εὐτελῆ περιουσίαν, ἣν ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ προσπορισθῇ ὁ υἱοθετηθείς, οὐδὲ χρεία ἦτο νὰ διατάξῃ περὶ ταύτης ἰδίως.

Μετά τινων παραλλαγῶν τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Βουνσενίου ἀκολουθοῦσιν ὁ Gans (Gesch. Erbr. σελ. 385) καὶ Herm. Schelling (de Sol. leg. σελ. 128).

Ἐνῷ δὲ πάντες οἱ μέχρι τοῦδε μνημονευθέντες ἡρμήνευσαν ἐξαρτῶντες τὸ *ὥστε μήτε ἀπειπεῖν* ἐκ τοῦ *ἐπεποίηντο*, ὁ Platner ἐν τῷ Pro-

zès u. Klagen II, σελ. 321 ἀποδέχεται πάντη διάφορον ἑρμηνείαν ἐξαρτῶν τὸ «*μήτε ἀπειπεῖν μήτε ἐπιδικάσασθαι*» ἐκ τοῦ «*διαθέσθαι τὰ ἑαυτῶν*», ἑρμηνεύει δὲ «*οἱ ἐκ γενετῆς πολῖται* δύνανται, ὅπως ἂν ἐθέλωσι, νὰ διαθέσωσι τὰ ἑαυτῶν οὕτως, ὥστε μὴ ἀμφισβητεῖσθαι, μηδὲ μετὰ θάνατον ἐπιδικάσασθαι ὑπὸ τῶν συγγενῶν». Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1784 τοιαύτην ἑρμηνείαν εἶχε προτείνῃ ὁ Voemelius ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Δημοσθένους καὶ ταύτην ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Telfy μεταφράζων «Quicumque non adoptati fuerant,iis sua ita ut nec impedita sint, nec judicio in eos agatur... legare suo arbitratu liceat». Ἀλλὰ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ἀναιρεῖ ὁ Schömann ἀντιτάσσων πρῶτον μὲν τὸ ἀνώμαλον τῆς συντάξεως, καὶ δεύτερον ὅτι ἡ ἐπιδικασία κλήρου ἐγίνετο, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, καὶ ἐν ταῖς κατὰ δόσιν κληρονομίαις.

Ὁ Van den Es (de J. Famil. 1864 σελ. 83) ἀπολήγει εἰς τοῦτο τὸ συμπέρασμα, ὅτι ζητεῖν ἑρμηνείαν τοῦ νόμου idem ducit atque Aethiopem lavare, τέμνει δὲ τὸν δεσμὸν ἀποφαινόμενος τὸν νόμον νόθον.

Ὁ Schulin κατὰ τὴν πανεπιστημιακὴν τῆς ἑαυτοῦ πρυτανείας ἑορτὴν τῷ 1882, λαβὼν ὡς θέμα τοῦ λόγου τὴν διαθήκην παρὰ τοῖς Ἕλλησιν καλεῖ μὲν τὸν νόμον «crux interpretum», ἀναδέχεται δ᾽ ὅμως τὴν ἐξήγησιν, καὶ ἑρμηνεύει τὸ *ἀπειπεῖν* διὰ τοῦ *ἀποβάλλειν* τὸν κλῆρον, τὸ δὲ *ἐπιδικάσασθαι* διὰ τοῦ *ἀπαιτεῖν αὐτόν*, μεταφράζει δὲ «ὅστις δὲν *υἱοθετήθη οὕτως ὥστε*, ὅτε ὁ Σόλων εἰσῄει εἰς τὴν ἀρχήν, *δὲν ἦτο εἰς θέσιν* ν᾽ ἀποβάλῃ ἢ ν᾽ ἀπαιτῇ τὸν κλῆρον, ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ διαθέτειν» κλ. Ὑποτίθησι δηλαδὴ ὁ σοφὸς καθηγητὴς ὅτι ὁ Σόλων μεταβάλλων τὸ πρὸ αὐτοῦ καθεστὼς ἐπέτρεψε διὰ τοῦ νόμου εἰς τὸν υἱοθετηθέντα ἢ νὰ παραιτηθῇ τῆς κληρονομίας ἢ νὰ κρατήσῃ αὐτήν. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ ὅτι ἐπὶ οὐδεμιᾶς μαρτυρίας στηρίζεται ὁ ὑποτιθέμενος νεωτερισμός τοῦ νομοθέτου, θὰ ἴδωμεν προσέτι ὅτι αἱ λέξεις *ἀπειπεῖν* καὶ *ἐπιδικάζεσθαι* δὲν ἔχουσι τὴν ἀποδιδομένην αὐταῖς σημασίαν.

Ὁ Thalheim ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Hermann (Gr. Rechtsalterthum. σελ. 69) ἑρμηνεύει «ὁ υἱοθετηθεὶς οὕτως, ὥστε μὴ δύνασθαι παραιτεῖσθαι μηδὲ χρῄζειν ἐπιδικασίας τοῦ κλήρου, δύναται νὰ διαθέσῃ» κλ. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ νόμος ἀρνεῖται τὸ δικαίωμα

τῆς διαθήκης τοῖς ποιηθεῖσι διὰ διαθήκης. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἑρμηνεία αὕτη πλὴν τῶν ἐλαττωμάτων ἅτινα ἐσημειώσαμεν περὶ τῶν προειρημένων, ἀναιρεῖται ἐκ πλειόνων χωρίων τοῦ Ἰσαίου καὶ τοῦ Δημοσθένους, βεβαιούντων ὅτι καὶ οἱ δι' ἀποφάσεως τῶν φρατόρων ποιηθέντες ὤφειλον νὰ παραδώσωσι τὸν κλῆρον εἰς τὸν παρ' αὐτῶν εἰσποιηθησόμενον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θετοῦ πατρὸς γνήσιον υἱόν.

Ὁ νεώτερος καὶ τελευταῖος ἐκ τῶν ἐμοὶ γνωστῶν Staeker ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ διατριβῇ ὑπολαμβάνων ἐφθαρμένον τὸ κείμενον διορθεῖ τὸ *ὥστε* διὰ τοῦ *οἷς ἦν*, ἑρμηνεύει δὲ «eis qui non sunt *adoptati*, quibus tamen eo tempore, quo Solon magistratum iniit, nondum licuit quos velint hereditate sua excludere, aut virginem heredem petere, tunc esto potestas de bonis suis testamenti faciendi»· ἤτοι ὅσοι δὲν εἶναι *ποιητοί*, οἵτινες ὅμως καθ' ὃν χρόνον ὁ Σόλων εἰσῄει εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν ἀπέκλεισαν ὅσους ἤθελον ἐκ τοῦ κλήρου αὐτῶν ἢ τῆς ἐπιδικασίας τῆς ἐπικλήρου, ἔχουσι νῦν τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαθέσθαι τὰ ἑαυτῶν. Ἀλλ' ἡ διόρθωσις *οἷς ἦν*, καθ' ἑαυτὴν αὐθαίρετος, δὲν δικαιολογεῖ τὴν μετάφρασιν «quibus nondum licuit». Ἐξ ἄλλου τὸ *ἀπειπεῖν* δὲν σημαίνει hereditate sua excludere, ἐνῷ δὲ τοῦτο τὸ ἀποκλείειν τοῦ κλήρου ὑποτίθεται ἀναφερόμενον εἰς τὸν οἰκογενειάρχην, διαθέτην (ὅστις καίτοι θέλων δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκλείσῃ τὰ τέκνα εἴτε ἄρρενα, εἴτε θήλεα), τὸ virginem heredem petere δὲν δύναται ν' ἀναφέρηται εἰμὴ εἰς τοὺς ἐξ ἀγχιστείας κληρονόμους, καὶ τὸ *μήτε* μεταφραζόμενον διὰ τοῦ διαζευκτικοῦ *aut* ἀπαλείφει πᾶσαν ἔννοιαν τοῦ νόμου.

Ἀναμέσον τῆς ἐν τῷ σκότει διαμάχης τοσούτων καὶ τηλικούτων σοφῶν δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ προτείνω ἀντίθετον τῆς ἐκείνων γνώμης χωρὶς νὰ ὑποβάλω αὐτὴν εἰς τὴν κρίσιν ὑμῶν. Πάντες, ὡς ἠκούσατε, ἀνεξαιρέτως ἐκλαμβάνουσι τὸ *μὴ ἐπεποίητο* εἰς σημασίαν παθητικήν, νοοῦντες οἱ μὲν τοὺς δημοποιήτους οἱ δὲ τοὺς υἱοθετηθέντας. Ὅτι δὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς δημοποιήτους ἀπέδειξε δι' ἀναμφισβητήτων ἐπιχειρημάτων ὁ Schömann. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἑρμηνεύει τὸν νόμον ἐννοῶν τοὺς *υἱοθετηθέντας*. Φρονῶ ὅτι ἐν τούτῳ κεῖται ἡ πλάνη καὶ ἐξ αὐτοῦ αἱ ἀπορίαι καὶ ἡ δυσχέρεια περὶ τὴν ἑρμηνείαν. Ἡ φράσις τοῦ νόμου, «*τὰ ἑαυτοῦ* διαθέσθαι» ὑποδεικνύει ὅτι διὰ τοῦ ***ὅσοι μὴ ἐπεποίητο*** ἐννοοῦνται οὐχὶ οἱ υἱοθετηθέντες, ἀλλ' οἱ ***υἱοθετήσαντες***.

Ἀνέπτυξα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὅτι ὁ νομοθέτης ἀπέβλεπεν εἰς τὸν κλῆρον τοῦ διαθέτου, ἤτοι τοῦ οἰκογενειάρχου. Ἦτο ἀνάξιον τῆς προνοίας τοῦ Σόλωνος νὰ νομοθετήσῃ περὶ διαθέσεως τῆς ἀφανοῦς περιουσίας, ἣν ὁ οἰκογενειάρχης ἠδύνατο καὶ ζῶν νὰ διαθέσῃ ὡς ἤθελε, δωρῶν, πωλῶν ἢ ἄλλως ἀπαλλοτριῶν αὐτήν. Ἐν τῷ π. τ. Φιλοκτήμονος κλήρου οἱ περὶ τὸν Εὐκτήμονα, δηλονότι ἡ παλλακίς, μεθ' ἧς συνέζη, καὶ οἱ προστάται αὐτῆς πείθουσι τὸν Εὐκτήμονα «τὴν μὲν διαθήκην ἀνελεῖν, ὡς οὐ χρησίμην οὖσαν τοῖς παισὶ (τῆς Ἀλκῆς)· τῆς γὰρ φανερᾶς οὐσίας οὐδένα κύριον ἔσεσθαι τελευτήσαντος Εὐκτήμονος ἄλλον ἢ τὰς θυγατέρας καὶ τοὺς ἐκ τούτων γεγονότας· εἰ δὲ ἀποδόμενός τι τῶν ὄντων ἀργύριον καταλίποι, τοῦτο βεβαίως ἕξειν αὐτοὺς» (τοὺς παῖδας τῆς Ἀλκῆς καὶ συνοίκους τοῦ Φιλοκτήμονος). Θέτων δὲ νόμον ὁ Σόλων περὶ διαθήκης εἶναι ὅλως ἀπίθανον ὅτι παρορῶν τὸν κλῆρον, ἤτοι τὸ σύνολον τῆς περιουσίας τοῦ πολίτου, ἀπέβλεψεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἀσημάντου ἀφανοῦς περιουσίας, ἣν ὁ υἱοθετούμενος ἀπέκτησε τυχὸν ἐξ ἰδίας βιομηχανίας, ὡς ὑπέθεσεν ὁ Bunsen. Προκειμένου λοιπὸν ἐν τῷ νόμῳ περὶ διαθέσεως τοῦ κλήρου προδήλως ἡ λέξις *τὰ ἑαυτοῦ* ἀναφέρεται εἰς τὸν υἱοθετοῦντα, καὶ οὐχὶ τὸν υἱοθετούμενον· διότι οὗτος δὲν εἶχε κλῆρον διαθέσιμον. Διότι ἐξελθὼν τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἀπώλεσε πᾶν ἐπὶ τοῦ πατρῴου κλήρου δικαίωμα, τὸν δὲ κλῆρον τοῦ θετοῦ πατρὸς ὤφειλε νὰ τηρῇ ὡς παρακαταθήκην, ἵνα παραδώσῃ εἰς τὸν γνήσιον αὐτοῦ υἱόν, ὅντινα ὤφειλε νὰ εἰσποιήσῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός, ἢ ἂν μὴ κατέλειπε τοιοῦτον, ν' ἀποδώσῃ εἰς τοὺς οἰκείους τοῦ θετοῦ πατρός.

Ὅτι δὲ τὸ μέσον *ποιεῖσθαι* παρελαμβάνετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰς περιφράσεις, εἶναι πασίγνωστον, ποιεῖσθαι πόλεμον κλ. Ὅτι δὲ καὶ ὁ παθητ. παρακείμενος καὶ ὑπερσυντ. ἐλέγετο ἐπὶ μέσης σημασίας, δῆλον ἐκ παλαιᾶς χρήσεως, οἷον Ἀριστοφ. Ἀχαρνεῦσιν στ. 145 «Ὁ δ' υἱός, ὃν *Ἀθηναῖον ἐπεποιήμεθα*, ἤρα φαγεῖν ἀλλᾶντος ἐξ Ἀπατουρίων». Λοιπὸν οὕτως ἑρμηνευτέον τὸ *μὴ ἐπεποίητο*, ὡς ἐπιβεβαιοῦται ἐκ τῆς ἑπομένης λέξεως *ἀπειπεῖν*. Οἱ μᾶλλον προσεγγίσαντες εἰς τὴν ἔννοιαν αὐτῆς εἰσὶν οἱ ἑρμηνεύσαντες παραιτεῖσθαι τοῦ κλήρου ἢ παραιτεῖσθαι τῆς υἱοθεσίας. Ἀλλ' οὐδετέρα τούτων εἶναι ἀκριβής. Ἐν Ἡροδότῳ ἀπαντᾷ ἡ λέξις σημαίνουσα ἀποκηρύττειν repudiare «εἴ τίς οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι» (Α, 59). Ἐπὶ δὲ υἱο-

θεσίας ἰδίως εὑρίσκεται ἡ λέξις ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς Γόρτυνος σημαίνουσα ἀνακαλεῖν τὴν υἱοθεσίαν. Ἐν ς. ια΄. στ. 7. ἐπ. «αι δε κ αποθανει ο ανπαντος γνεσια τεκνα με καταλιπον παρ τος ανπαναμενο επιϐαλοντας ανκορεν τα κρεματα αι δε κα λει ο ανπαναμενος *αποϜειπαθθο* κατ αγοραν απο το λαο ο απαγορευοντι καταϜελμενον ταν πολιαταν ανθεμεν δ (δύο ἢ δέκα) στατερανς εδ δικαστηριον ο δε μναμων προ κσενιο αποδοτο το *απορρεθεντι*». Ἐνταῦθα ἀποειπάσθω ἀναμφιϐόλως σημαίνει τὴν ἀνάκλησιν τῆς υἱοθεσίας καὶ ἀπορρηθεὶς εἶναι ὁ θετός, οὗτινος ἀνεκλήθη ἡ ποίησις. Οὕτω καὶ ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Σόλωνος «ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο ὥστε μήτε ἀπειπεῖν» κλ. ἑρμηνευτέον *οἱ μὴ υἱοθετήσαντες οὕτως ὥστε μήτε ν' ἀνακαλέσωσι τὴν υἱοθεσίαν κλ. δύνανται νὰ διαθέσωσι τὰ ἑαυτῶν*. Ὁ νόμος δὲν ἀποϐλέπει εἰς τοὺς υἱοθετήσαντας καὶ προτιθεμένους νὰ μὴ ἀνακαλέσωσι τὴν ποίησιν. Ὅσοι οὕτως ἐπεποίηντο, διώρισαν ὃν ἤθελον κληρονόμον, καὶ δὲν ἔχουσι χρείαν νὰ διαθέσωσι τὰ ἑαυτῶν· ὅσοι δὲ υἱοθέτησαν μέν, ἀλλὰ προτίθενται ν' ἀνακαλέσωσι τὴν ποίησιν, δύνανται νὰ διαθέσωσι. Πρὸς ἀκριϐῆ δ' ἑρμηνείαν τῆς ὅλης φράσεως ἀνάγκη νὰ συνδυάσωμεν τὸν ἀρνητικὸν σύνδεσμον *μήτε* ἀπειπεῖν μετὰ τοῦ ἑπομένου «*μήτ' ἐπιδικάσασθαι*».

Ἐξήγησα πρότερον τὴν σημασίαν τῶν φράσεων *ἐπίδικος κλῆρος* καὶ *ἐπιδικασία κλήρου*. Μέχρι τοῦ Σόλωνος ἔχρηζεν ἐπιδικασίας ὁ κλῆρος, ὅτε ἐν ἐλλείψει γνησίων ἢ ποιηθέντων ἐκαλοῦντο εἰς τὴν κληρονομίαν ἐκ πλαγίου συγγενεῖς, καὶ μόνον τότε· διότι μετὰ τὸν νόμον τοῦ Σόλωνος εἶχον ἀνάγκην ἐπιδικασίας καὶ οἱ διὰ διαθήκης εἰς τὴν κληρονομίαν καλούμενοι. Ἐνταῦθα λοιπὸν τὸ ἐπιδικάσασθαι σημαίνει νὰ καταλειφθῇ ὁ κλῆρος ἀδιάθετος, ὅπως ἐπιδικασθῇ κατὰ τὸν περὶ ἀγχιστείας νόμον. Ἡ δὲ ὅλη φράσις τοῦ Σόλωνος παραφράζεται οὕτως· «οἱ μὴ υἱοθετήσαντες ἐπὶ τῇ προθέσει τοῦ νὰ μὴ ἀνακαλέσωσι τὴν υἱοθεσίαν, μηδὲ ν' ἀφήσωσι τὸν κλῆρον τοῖς ἐκ τοῦ νόμου καλουμένοις οἰκείοις, δύνανται νὰ διαθέσωσι αὐτὸν (διὰ διαθήκης)».

Πρὸς τί δὲ ἡ σκολιὰ φαινομένη αὕτη σύνταξις τοῦ νόμου, ἐνῷ ἠδύνατο καταφατικῶς νὰ εἴπῃ ὁ νομοθέτης *οἱ υἱοθετήσαντες μέν, προτιθέμενοι δὲ ν' ἀνακαλέσωσι τὴν υἱοθεσίαν καὶ νὰ μὴ καταλίπωσι τὸν κλῆρον τοῖς ἐκ τοῦ νόμου καλουμένοις οἰκείοις, δύνανται νὰ μὴ διαθέσωσι τὰ ἑαυτῶν;* Διότι ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ οὐχὶ τὴν ἐξαίρεσιν, ἀλλὰ τὸ ἐν γένει.

Οἱ υἱοθετήσαντες μετὰ τῆς προθέσεως τοῦ ν' ἀνακαλέσωσι τὴν υἱοθεσίαν, ὅπως λάβωσι τὸν κλῆρον οἱ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς, ἀπετέλουν τὴν ἐξαίρεσιν. Ὁ νόμος καθιεροῖ τὸν κανόνα — πᾶς ὁ μὴ υἱοθετήσας ἐπὶ τῇ προθέσει κλ. δύναται ● διαθέσῃ τὰ ἑαυτοῦ. Ἄλλως, πᾶς μὴ θέλων νὰ καταλίπῃ τὸν κλῆρον τῷ υἱοθετηθέντι ἢ τοῖς ἐκ τοῦ νόμου καλουμένοις ἀγχιστεῦσι, δύναται νὰ διαθέσῃ αὐτόν. Δύναται ν' ἀντιταχθῇ ὅτι ὁ Δημοσθένης δὶς ἐπικαλούμενος τὸν νόμον τοῦ Σόλωνος ἑρμηνεύνει τὸ «μὴ ἐπεποίηντο» εἰς παθητικὴν σημασίαν «οἱ μὴ ποιητοί». Ἀλλ' ὁ Δημοσθένης ἐν μὲν τῷ κατὰ Στεφάνου Β. λέγει «ἄξιον δὲ καὶ τόδε ἐνθυμηθῆναι ὅτι ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο, ἀλλ' ἦσαν πεφυκότες γνήσιοι, τούτοις ὁ νόμος δίδωσιν, ἐὰν ἄπαιδες ὦσι, διαθέσθαι τὰ ἑαυτῶν· ὁ τοίνυν πατὴρ ἡμῶν (τοῦ Ἀπολλοδώρου) *ἐπεποίητο ὑπὸ τοῦ δήμου πολίτης*· ὥστε οὐδὲ κατὰ τοῦτο ἐξῆν αὐτῷ διαθέσθαι διαθήκην». Σημαίνει ἄρα ἐνταῦθα τὸ «ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο», οἱ *μὴ δημοποίητοι*. Τοὐναντίον δ' ἐν τῷ π. Λεωχάρην λέγει «ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο, ὅτε Σόλων εἰσῄει εἰς τὴν ἀρχήν, ἐξεῖναι αὐτοῖς διαθέσθαι ὅπως ἂν ἐθέλωσι, τοῖς δὲ ποιηθεῖσιν οὐκ ἐξὸν διαθέσθαι, ἀλλὰ ζῶντας ἐγκαταλειπόντας υἱὸν γνήσιον ἐπανιέναι (εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον) ἢ τελευτήσαντας ἀποδιδόναι τὴν κληρονομίαν τοῖς ἐξ ἀρχῆς οἰκείοις οὖσι τῶν ποιησαμένων». Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ προδήλως ὁ ῥήτωρ ἑρμηνεύνει τὸ «ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο» διὰ τοῦ ὅσοι μὴ θετοὶ παῖδες. Ἐν ἀμφοτέροις ὁ ῥήτωρ ἐπικαλεῖται μὲν τὸν νόμον τοῦ Σόλωνος, ἀποσπᾷ δ' ὅμως ἓν μόνον μέρος ἐκ τῆς ὅλης φράσεως καὶ παραλείπει τὸ «*ὥστε μήτε ἀπειπεῖν μήτε ἐπιδικάσασθαι*», ὅπερ εἶναι ὁ προσδιορισμὸς τοῦ *ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο*. Λαμβάνων δὲ τὸ «*ὅσοι μὴ ἐπεποίηντο ἔξεστιν διαθέσθαι τὰ ἑαυτῶν*», ὁτὲ μὲν ἐπὶ τῶν *ἐκ γενετῆς πολιτῶν*, ὁτὲ δὲ ἐπὶ τῶν *γνησίων τέκνων*, προφανῶς διαστρέφει τὸν νόμον καὶ ἑρμηνεύει αὐτὸν κατὰ τὸ διάφορον καὶ ἀντίθετον συμφέρον τούτου ἢ ἐκείνου τῶν πελατῶν, τοῦθ' ὅπερ οὐχὶ σπάνιον ἐν τοῖς ἐπὶ ἰδιωτικῶν δικῶν λόγοις τῶν ἀρχαίων. Ὁ τὸν λόγον συντάσσων ῥήτωρ δὲν ἐκινδύνευε νὰ φωραθῇ δολιευόμενος τὸν νόμον ἢ ἀντιφάσκων κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ δικαίου, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ Δημοσθένης· διότι τὸν λόγον ἀπήγγελλεν ἐπὶ δικαστηρίου ὁ διάδικος ἤ τις τῶν φίλων. Ὁ ῥήτωρ οὐδαμοῦ ἐφαίνετο λέγων ἢ ὑπερασπίζων τὸν διάδικον. Τὸν κατὰ Στεφάνου εἶπεν ὁ Ἀπολλόδωρος, τὸν δὲ πρὸς Λεωχάρην ὁ Ἀρι-

στόδημος· ἑκάτερος δὲ ἠδύνατο ἀσυστόλως νὰ ἐξηγῇ τὸν νόμον κατὰ τὸ ἴδιον συμφέρον. Ἡ διάφορος ἄρα ἑρμηνεία τοῦ Δημοσθένους, ἥτις φαίνεται ἀποπλανήσασα τοὺς νεωτέρους ἐξηγητάς, ἀναιρεῖται παρὰ τοῦ ῥήτορος αὐτοῦ ἀντιθέτως ἐκφερομένη ἐν ἑκατέρῳ τῶν λόγων τούτων.

Τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ νόμου εἶναι εὐνόητον. Εἶπον ὅτι ὁ Ἰσαῖος ἀναφέρει αὐτὸν ἐν τῷ περὶ τοῦ Φιλοκτήμονος κλήρου. Εἶναι δὲ ἀξία σημειώσεως ἡ διαφορὰ τῆς γλώσσης τοῦ ῥήτορος ἀπὸ τῆς τοῦ νόμου. Ὁ Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Θεομνήστου Α′ 16 ἑ. μνημονεύει ἐκ τῶν νόμων τοῦ Σόλωνος *τῶν παλαιῶν* πολλὰς λέξεις καὶ φράσεις, αἵτινες ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ ῥήτορος ἦσαν ἄχρηστοι ἢ εἶχον μεταπέσῃ εἰς σημασίαν διάφορον. Αὐτὸ τοῦτο παρατηρεῖται ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Ἰσαίου καὶ τοῦ Δημοσθένους παραφράσει τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμου τοῦ Σόλωνος. Ὁ μὲν λέγει «οὑτοσὶ ὁ νόμος κοινὸς ἅπασι κεῖται ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διαθέσθαι, ἐὰν μὴ παῖδες ὦσι γνήσιοι ἄρρενες, ἐὰν μὴ ἄρα *μανείς*, ἢ ὑπὸ γήρως ἢ δι᾽ ἄλλο τι τῶν ἐκ τοῦ νόμου παρανοῶν διαθῆται». Ὁ δὲ Δημοσθένης ἐκφράζει «οὐδ᾽ ἂν ἄπαις τις ᾖ, κύριος ἐστὶ τὰ ἑαυτοῦ διαθέσθαι, ἐὰν μὴ εὖ φρονῇ· νοσοῦντα δὲ ἢ φαρμακῶντα, ἢ γυναικὶ πειθόμενον, ἢ ὑπὸ γήρως, ἢ ὑπὸ μανιῶν, ἢ ὑπὸ ἀνάγκης τινος καταληφθέντα, ἄκυρον κελεύουσιν εἶναι οἱ νόμοι». (κ. Στεφ. Β. 15). Ἡ δὲ φράσις τοῦ νόμου εἶναι «ἂν μὴ παῖδες ὦσι γνήσιοι ἄρρενες, ἂν μὴ *μανιῶν*, ἢ γήρως, ἢ φαρμάκων, ἢ νόσου ἕνεκεν, ἢ γυναικὶ πειθόμενος, ὑπὸ τούτων *του* παρανοῶν (1), ἢ ὑπ᾽ ἀνάγκης, ἢ ὑπὸ δεσμοῦ καταληφθείς». Ἡ σύνταξις καὶ ἡ γλῶσσα εἰσὶ καὶ ἄνευ ἑτέρας ἀποδείξεως ἀποχρῶντα τεκμήρια τῆς γνησιότητος τοῦ νόμου, ὡς εὑρίσκεται ἀναγεγραμμένος ἐν τῷ κατὰ Στεφάνου· διότι νεώτερος γραμματικὸς δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἐπινοήσῃ τὴν ἀνώμαλον καὶ ἄχρηστον γλῶσσαν τῶν χρόνων τοῦ Σόλωνος· ἐρανιζόμενος δὲ τὸν νόμον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Ἰσαίου θὰ ἐποιεῖτο χρῆσιν τῶν φράσεων τούτων, ἐν ᾧ ἐν τοῖς λόγοις αὐτῶν δὲν ἀπαντᾷ ἡ φράσις *μήτε ἀπειπεῖν μήτ᾽ ἐπιδικάσασθαι*, ἡ λέξις *μανιῶν*, καὶ τὸ *του* ἀντὶ *τινός*.

Τελευτῶν σημειῶ ὅτι ἐν Βουνσενίῳ (σελ. 57) Caillemer (Dr. de

(1) Ἡ φράσις ἄλλως γράφεται ἐν ἀρχαιοτέραις ἐκδόσεσιν. Ὁ Ῥείσκιος γράφει, «ὑπὸ τῶν του παρανόμων», ὁ δὲ Πετίτος «ὑπὸ τούτων του παρανόμων», καὶ ὁ Wesseling διορθοῖ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πετίτου «ὑπὸ τούτων του παρανοῶν» ὅπερ φαίνεται λογικώτερον.

succ. leg. σελ. 135) καὶ Schulin εὕρηνται αἱ λέξεις *ἐπιποίητος* καὶ *ἐπιποίησις*, αἵτινες δὲν ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ὑποθέτω δὲ ὅτι οἱ σοφοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες ἐξέλαβον ὡς πρόθεσιν τὸν ἀναδιπλασιασμὸν τοῦ ὑπερσυντελικοῦ ἐν τῇ λέξει τοῦ νόμου *ἐπεποίηντο*.

Ι. Α. ΤΥΠΑΛΔΟΣ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑΝ

ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ

Μεσαιων. Βιβλιοθ. Σάθ. Τόμ. Δ', σελ. 3-299.

Σελ. 6, 15 «Οὗτος τοιγαροῦν πολλοὺς συνερρωμένους ἔχων τῇ τυραννίδι πρῶτος τὸν κατὰ τοῦ Βασιλείου τεθάρρηκε πόλεμον».

Μετατυπωτέον τὸ *συνερρωμένους* εἰς τὸ *συνΑΙρΟμένους*. Καὶ ἐν σελ. 35, 24 κεῖται «ἐπὶ τοὺς *ἑτέρους* ἑαυτῶν ἐπανέζευξαν» ἀντὶ τοῦ *ἑτΑΙρους*.

Σελ. 27, 14 «Ἥττητο δὲ καὶ γαστρὸς καὶ ἀφροδισίων, ὅθεν αὐτῷ καὶ περὶ τὰ ἄρθρα ἄλγημα ἐγεγόνει, μᾶλλον δὲ τὼ πόδε καὶ κάτω ἐς τοσοῦτον, ὥστε μὴ βαδίζειν δύνασθαι».

Ὁ Ψελλὸς ἔγραψε «μᾶλλον δὲ τὼ πόδε *κεκάκωτο* ἐς τοσοῦτον», ὡς ἐν σελ. 74, 16 «εἰς τοσοῦτον γὰρ αὐτῷ τὸ σπλάγχνον *κεκάκωτο*».

Σελ. 34, 22 «Ὅσοι μὲν γὰρ ἱππεύοντες τηνικαῦτα ἔτυχον, τοὺς ἵππους μετατρεψάμενοι ἀνακράτος ἔθεον».

Τὸ ὑγιῶς ἔχον εἶνε «τοὺς ἵππους *μεταΣτρεψάμενοι* ἀνὰ κράτος ἔθεον».

Σελ. 55, 18 «εἰς εὐθύνας μὲν ἐκείνους καθιστᾶν ὧν ἐπεπράγεισαν οὐκ ἐβούλετο».

Δὲν ἁρμόζει τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἡ ἐκφορὰ *ἐπεπράΓεισαν*. Ἀναμφίβολον ἡμῖν φαίνεται ὅτι χρῆσις ὑπὸ τοῦ Ψελλοῦ ἐγένετο τοῦ διὰ τοῦ Χ προενηνεγμένου τύπου *ἐπεπράΧεισαν*, ὡς ἐν σελ. 110,20 «πλεῖ-

στα τῶν ἄλλων *ἐπεπράχει*» καὶ σελ. 111 τέλ. «μεγαλοπρεπές τι ἐπ' αὐτὸν *ἐπεπράχει*» καὶ σελ. 108, 7 «ἅπερ *ἐπεπράχει* μειρακιωδῶς περί τι μειράκιον ἀφελέστατον» καὶ σελ. 206, 11 «πλεῖστα ὧν ἐκεῖνος *ἐπεπράχει* διέφθαρτο». Πρβ. καὶ σελ. 116, 4 «*πάντα διαπεπραχότων*».

Σελ. 83, 5 «πρὶν γὰρ ἢ προλαβεῖν τὸν ὀρφανοτρόφον τὸ μελετώμενον, αὐτὸς τὸ μέλλον φωρᾶται, τὰ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ προγινώσκων, τὰ δὲ τῶν περὶ αὐτὸν τὴν οἰκείαν γνώμην ἐξαγγελλόντων».

Ἡ ὀρθὴ γραφὴ εἶνε «αὐτὸς τὸ μέλλον *ὑφορᾶται*», τουτέστιν *ὑποπτεύει*.

Σελ. 107, 11 «Ἡ δέ γε Θεοδώρα ἐπιμηκεστέρα τε τὴν ἡλικίαν ἐτύγχανεν οὖσα, καίπερ ὠπτισμένη τὸ σῶμα, τό τε πρόσωπον ἐνδεῶς ἔχουσα καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν σῶμα ἀσύμμετρον».

Ἂν τὸ *καίπερ ὠπτισμένη* μεταβληθῇ εἰς τὸ *καὶ περιεπτισμένη*, ἀπαλλάττεται τὸ χωρίον τῆς δεινῆς πλημμελείας. Συνωνυμεῖ δ' ἡ μετοχὴ *περιεπτισμένος* τῷ ἐπιθέτῳ *λεπτός*, ὡς θὰ παραστήσωμεν ἀλλαχοῦ.

Σελ. 109, 24 «ἀλλ' ὁ μὲν ἔστεργε τὴν ψυχήν, ὁ δὲ καιρὸς τοῦτον ἐκάλει πρὸς τὴν ἀρχήν».

Γελοῖον εἶνε τὸ *ἔστεργε τὴν ψυχήν*. Ὁ Ψελλὸς εἶπεν *ἔστεργε τὴν τύχην*. Πολλάκις δ' ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων συνεχύθησαν αἱ λέξεις *τύχη* καὶ *ψυχή*.

Σελ. 120-1 «μεθ' οὓς ὁδῷ προβαίνων εἰς τὸν θαυμασιώτατον Πρόκλον ὡς ἐπὶ λιμένα μέγιστον κατασχὼν πᾶσαν ἐκεῖθεν ἐπιστήμην τε καὶ νοήσεων ἀκρίβειαν ἔσπεισα».

Ὁ κῶδιξ ἔχει *ἔσπευσα*, ὅπερ ἀτοπώτατα ὁ Σάθας ἔτρεψεν εἰς τὸ *ἔσπεισα*. Τὸ *ἔσπΕΥσα* εἶνε ἐσφαλμένη γραφὴ τοῦ *ἔσπΑσα*.

Σελ. 141, 3 «καὶ τὸ ξύμπαν ἤδη κατὰ μέρη διέτεμνε τότε καὶ κατεφθείρετο».

Ἀναγνωστέον «κατὰ μέρη *διετέμνετό τε* καὶ κατεφθείρετο».

Κ. Σ. Κ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Σ. ΚΟΝΤΟΥ

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Μαρτίου 1889.

---

1. ΠαρωξυΜΜένος, οὐχὶ παρωξυΜένος.

Ὑπὸ τοῦ Κοραῆ ἐγράφη ἐν τοῖς εἰς τὰ Πολιτικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους Προλεγομένοις σελ. ια′ «Κάποτε ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπάρωσι τὰ ὅπλα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ παρωξυΜένου λαοῦ». Φέρεται δὲ καὶ ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς Τόμ. Α′, σελ. 140 ἐκδ. Δαμ. «Καὶ βέβαια, ἂν αὐτὴ ἤρχετο ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἦτον ἴσως εἰς μέγαν κίνδυνον ἡ ζωή της· τόσον ἦτον ὁ λαὸς παρωξυΜένος κατ' αὐτῆς».

Διὰ διττοῦ Μ ἐξεφέρετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος παροξύνομαι ὁμοίως τῷ πρώτῳ προσώπῳ τῆς ὁριστικῆς ἐγκλίσεως παρώξυμμαι (=παρώξυΝ-μαι), ἀσύστατον δ'εἶνε τὸ δι' ἑνὸς Μ γεγραμμένον παρωξυμένος. Τὸν ὑγιῶς ἔχοντα τύπον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος παρακειμένου μνημονεύει καὶ Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 1023 «Παροξύνω, μέλλ. Παροξυνῶ (παθητ. παρακ. Παρώξυμμαι)». Παρατηροῦμεν δ' ὅτι παρ' οὐδενὶ μὲν τῶν παλαιῶν εὑρέθη τὸ πρῶτον πρόσωπον παρώξυμμαι -παρωξύμμην-παρωξύμμεθα, ἀλλ' ἐγίνετο πάντως χρῆσις αὐτοῦ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ὡς τοῦ παρώξυνται καὶ παρωξύνθαι καὶ παρώξυντο, ἃ εἶνε διὰ παραδειγμάτων πεπιστωμένα. Ἥκιστα δ' εὔλογον ἡμῖν φαί-

νεται νὰ ὑπολαμβάνηται ἄχρηστος τοῖς Ἕλλησι πᾶς τύπος μὴ ἀπαντῶν ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἢ τοῖς ποιήμασιν αὐτῶν.

Τῆς μετοχῆς *παρωξυμμένος* ἔχομεν νὰ καταλέξωμεν μαρτύρια ἔκ τε τῶν Ἀττικῶν ῥητόρων Λυσίου καὶ Δημοσθένους καὶ Αἰσχίνου καὶ ἐκ μεταγενεστέρων συγγραφέων.

Λυσ. περὶ τοῦ Τραύμ. 8 «εἶτα ὑπὸ τῆς ἀνθρώπου *παρωξυμμένος* ὀξύχειρ λίαν καὶ πάροινός ἐστι». Ὑπάρχει καὶ γραφὴ πλημμελὴς *παρωξυμένος* (Ἴδε Ῥήτ. Δόψων. Τόμ. Β΄, σελ. 243).

Δημοσθέν. σελ. 182, 16 «ἐχόντων δ' ὑμῶν οὕτω καὶ *παρωξυμμένων*». Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις φέρεται καὶ *παροξυνομένων*.

Αἰσχίν. κατὰ Τιμάρχ. 43 «*παρωξυμμένος* δὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα ὁ Μισγόλας ζήτησιν αὐτοῦ ἐποιεῖτο».

Λουκιαν. περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδ. πις. τῇ διαβ. 23 «ἔγνω μάτην κατὰ τοῦ φίλου *παρωξυμμένος*». Τἀντίγραφα ἔχουσι καὶ τὴν ἡμαρτημένην ἐκφορὰν *παρωξυμένος*. Ἐν ἑνὶ δ' αὐτῶν εἶνε γεγραμμένον *παροξυνόμενος*, ἀλλ' ἐν τῷ μετωπίῳ κεῖται «γρ. *παρωξυμμένος*».

Ἀριστείδ. Τόμ. Α΄, σελ. 251 «Κορινθίων διὰ Μεγαρέας *παρωξυμμένων*». Ὑπάρχει καὶ γραφὴ *παρωξυΣμένων*. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Τόμ. Β΄, σελ. 514 ἀντὶ τοῦ «πάντων δ' ἐγκειμένων αὐτῷ καὶ *παροξυνομένων*» εἷς μὲν κῶδιξ ἔχει *παρωξυμένων*, ἕτερος δὲ *παρωξυΣμένων*. Παράδοξον δ' ἡμῖν προσπίπτει ὅτι ὁ Γ. Δινδόρφιος ἐνέκρινε τὸ πλημμελῶς ἔχον *παρωξυμένων*.

Θεμίς. Λόγ. σελ. 144 γ΄ «πρὸς τὰ ἔργα ἃ παρηγγέλθησαν *παρωξυμμένοι*». Ἐν ἄλλῳ χωρίῳ τοῦ Θεμιστίου σελ. 50 γ΄ διττὴν παρέχουσι τἀντίγραφα γραφήν, «τῇ δὲ ἀκραιφνεῖ καὶ *παρωξυμμένῃ* ὑπὸ τῶν μαθημάτων» καὶ *παρωξυΣμένῃ*.

Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχ. ΙΔ΄, ιδ΄, 4 «τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις *παρωξυμμένης*, παρελθὼν Ἀντώνιος κτέ.». Ἔγραψε δ' ὁ Νίσιος καὶ ἐν βιβλ. Ε΄, β΄, 11 (Τόμ. Α΄, σελ. 324,22) «οὕτως τε ἦσαν *παρωξυμμένοι*» ἀντὶ τοῦ *παρωργισμένοι*. Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις φέρεται καὶ *παρωξυμένοι* καί, ὅπερ ἐσχάτως βάρβαρον, *παρΟξυμένοι*. Θαυμάζομεν δ' ὅτι ἐν βιβλ. Δ΄, β΄, 4 (Τόμ. Α΄, σελ. 228,8) προὔκρινεν ὁ Νίσιος τὴν γραφὴν «τὸν λαὸν *παροξυνόμενον* ἰδὼν οὐκ ἔδεισεν» τῆς

ἐν ἄλλαις ἐκδόσεσι *παρωξυμμένον*. Τἀντίγραφα ἔχουσιν οὐ μόνον *παροξυνόμενον* ἀλλὰ καὶ *παρΟξυμένον* καὶ *παρωξυΜΜένον*.

Ἀππιαν. Λιβυκ. 65 «ἐπιπλήττων *παρωξυμμένοις* κατὰ Ῥόδου» καὶ Ἐμφυλ. Δ', 10 «ὑβρισμένῳ τε καὶ *παρωξυμμένῳ*». Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐν τοῖς ἀντιγράφοις πρὸς τῷ ὑγιῶς ἔχοντι τύπῳ *παρωξυμμένῳ* κεῖται καὶ ὁ ἐσφαλμένος *παρωξυμένῳ*· ὑπάρχει δὲ καὶ γραφὴ *παροξυνομένῳ*. Τέσσαρας γραφὰς παρέχουσιν ἡμῖν οἱ κώδικες ἐν Ἐμφυλ. Γ', 92, *παρωξυμμένῳ*, *παρωξυμένῳ*, *παρΟξυμένῳ*, *παροξυνομένῳ*. Schweighäuser εἰς *Ἀππιαν*. Τόμ. Γ', σελ. 825 «*παρωξυμένῳ*. Sic codd. nostri Aug. et Ven. Sed grammatica ratio postulat *παρωξυμμένῳ*, quod repositum velim. Sic Pun. 387,87. *παρωξυμμένους* dederunt Bav. et Vat.» καὶ σελ. 828 «*παροξυμένῳ*. Corrige duplicem mendam, quæ hoc verbum deformat, et scribe *παρωξυμμένῳ*, cum Reg. C. παρωξυμένῳ, cum simpl. μ, dabat Aug. minus recte». Ἴδε καὶ Κόβητον ἐν *Μνημοσ*. 1882, σελ. 221.

Ἀψίν. Τέχν. Ῥητορ. σελ. 91,12 Βακ. «τῶν δικαστῶν ἀναπεπεισμένων καὶ *παρωξυμμένων* πρὸς τὸ ἐλεεῖν τὸν κρινόμενον». Ἐν τῇ Ἀλδείῳ ἐκδόσει φέρεται *παρΟξυμένων*, ἐν δὲ τοῖς ἀντιγράφοις *παρΟξυμμένων* καὶ *παρωξυΣμένων*. Ὁ Οὐάλζιος *Ῥητ*. *Ἑλλ*. Τόμ. Θ', σελ. 550,7 παρέλαβε τὸ *παρΟξυμμένων* οὐδαμῶς αἰσθόμενος ὅτι ὅλως ἔκφυλος εἶνε ὁ ἄνευ αὐξήσεως ἐσχηματισμένος τύπος.

Γεώργ. Παχυμέρ. Τόμ. Β', σελ. 431,8 «παρὰ τῆς ἀδελφῆς ὁ κρατῶν πολλάκις *παρωξυμμένος*».

Φώτ. Λεξ. σελ. 19,20 «Ἐσκοροδισμένος: *παρωξυμμένος*». Πρβ. καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 384,51, ἔνθα φέρεται καὶ γραφὴ *παρωξυμένος*.

Σχολ. Σοφ. Τόμ. Α', σελ. 167 «ἢ ἄμφω *παρωξυμμένοι*» καὶ σελ. 223 «ὡς νῦν αὐτοῦ μᾶλλον *παρωξυμμένου* ἢ πρότερον».

Σχολ. Ἀριστοφ. Βατρ. 1116 (σελ. 305,52 Διδ.) «παρηκόνηνται: *παρωξυμμένοι* εἰσίν, οἱ θεαταὶ δηλονότι». Ἔν τισι τῶν κωδίκων παρελείφθη τὸ ἕτερον Μ.

Ἡ δι' ἑνὸς Μ προενηνεγμένη μετοχὴ κατ' οὐδένα τρόπον ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὑπόστασιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ· διότι, τῆς καταλήξεως τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου οὔσης ΜΑΙ, ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος *παροξύνομαι* γίνεται παρακείμενος ἐκτεταμένην ἔχων τὴν προπαραλήγουσαν

διὰ τὴν αὔξησιν *παρώξυΝ-Μαι* καὶ τροπῇ τοῦ στοιχείου Ν εἰς τὸ Μ χάριν εὐφωνίας *παρώξυΜΜαι*. Πρβ. *ἐμμένω*, *ἔμμισθος*, *συμμένω*, κτλ., *πάμμεγας*, κτλ. Ἀπιθανώτατον δὲ φαίνεται ὅτι ἐσχηματίσθη ποτὲ τύπος *παρώξυΜαι* ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκβαλόντων τὸ Ν ἐν τῷ παρακειμένῳ πρὸ τοῦ Μ τῆς καταλήξεως. Οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν ἂν ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ἀπαντᾷ καὶ ἡ ἓν Μ ἔχουσα μετοχὴ *παρωξυΜένος*. Τἀντίγραφα γέμουσι τοιούτων σφαλμάτων, οὐδεὶς δ' εὖ φρονῶν πείθεται τυφλῶς αὐτοῖς, προκειμένου περὶ ἐκφορᾶς δι' ἑνὸς ἢ διττοῦ συμφώνου. Ἡ κακοδαιμονία τῶν ἀντιγράφων μηνύεται τρανότατα καὶ ἐκ τῆς γραφῆς *παρΟξυμένος*, ἥτις δεινὴν ἐμφαίνει τῆς γλώσσης ἄγνοιαν ἢ παντελῆ ἀναισθησίαν.

Πλημμελῶς ἔχει τὸ παρὰ τῷ Κανταχουζηνῷ Τόμ. Α', σελ. 40,10 «τῇ πρὸς τὸν ἔγγονον ὀργῇ λίαν *παρωξυμένος*». Τὸν τύπον τοῦτον βλέπει τις καὶ ἐν τοῖς εἰς Νίκανδρον Σχολίοις Θηρ. 228, σελ. 21,10 Κειλ. «Τεθοωμένος: ἤγουν *παρωξυμένος*, τεταραγμένος», ἀλλ' ἐν σελ. 13,23 κεῖται «σκόλοπας *ἀπωξυΜΜένους*». Ἐν τῇ Διδωτείῳ ἐκδόσει τῶν σχολίων τούτων σελ. 180,37 εἶνε ὀρθῶς γεγραμμένον «Τὸ δὲ τεθοωμένος ἀντὶ τοῦ *παρωξυΜΜένος*, τεταραγμένος».

Ὁμοίως τῷ *παρωξυμμένος* λέγεται *ἀπωξυμμένος* ὑπό τε τοῦ Πολυβίου καὶ ἄλλων. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἡ ἁπλῆ μετοχὴ *ὠξυμμένος* παρά τε τῷ Γαληνῷ καὶ ἑτέροις.

Πολύβ. σελ. 985,3 Οὔλσχ. «φιλοπόνως *ἀπωξυμμένων* τῶν κεραιῶν».

Διόδωρ. Σικελ. ΙΓ', ρι', 3 «εἰς τὸ τοῦ χάρακος *ἀπωξυμμένον* ἐνέπιπτον».

Εὐστάθ. σελ. 942,49 «μὴ ἀκριβῶς δὲ *ἀπωξύμμένα* ἀλλ' ἔχοντά τι καὶ πλάτους ἐν τῇ κορυφῇ» καὶ σελ. 1651,13 «τριαίναις ἤ τισιν ἑτέροις *ἀπωξυμμένοις* ὀργάνοις» καὶ σελ. 1748,51 «σταυροὶ δὲ ὀρθὰ καὶ *ἀπωξυμμένα* ξύλα». Κακῶς ἐν σελ. 689,47 εἶνε γεγραμμένον «εἰσὶ δὲ σκόλοπες ὀρθὰ ξύλα, ὧν *ἀπΟξυμμένων* ἡ κατὰ γραμμὴν εὐθεῖαν στάσις ἔοικεν ἡπλωμένῃ πτέρυγι», οὐ χεῖρον τὸ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κείμενον «Καυλός: τὸ ἄκρον τοῦ δόρατος, τὸ *ἀπΟξυμένον*», ὅπερ εὖ ποιῶν ὁ Βόσσιος μετέβαλεν εἰς τὸ *ἀπΩξυΜΜένον*.

Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 718,26 «τὸ διεσχισμένον καὶ *ἀπωξυμμένον* ξύ-

λον» καὶ σελ. 718,30 «ὃ σημαίνει τὸ *ἀπωξυμμένον* ξύλον» καὶ σελ. 725,29 «σταυροὶ λέγονται τὰ ὀρθὰ καὶ *ἀπωξυμμένα* ξύλα».

Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Β', σελ. 332,6 Δινδ. «Σκολόπεσσιν: ξύλοις *ἀπωξυμμένοις*» καὶ Τόμ. Α', σελ. 93,5 «τῶν ἐν τῇ καμίνῳ ἀπὸ τοῦ φωτὸς *ἀπωξυμμένων*» καὶ μετ' ὀλίγα «τὸν—*ἀπωξυμμένην* ἔχοντα τὴν κεφαλήν». Πρβ. καὶ Ἀπολλών. Σοφ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 164,21 καὶ Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 798,19. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 425,21-2 κεῖται *ἀπΟξυΣμένων* ἀντὶ τοῦ *ἀπΩξυΜΜένων* καὶ *ἀπΟξυμμένην* ἀντὶ τοῦ *ἀπΩξυμμένην* καὶ Τόμ. Β', σελ. 410,2 καὶ 7 *ἀπΟξυμμένον* καὶ *ἀπΟξυμμένα* ἀντὶ τοῦ *ἀπΩξυμμένον* καὶ *ἀπΩξυμμένα*. Ἡ διὰ τοῦ Ο μικροῦ ἐκφορὰ ἔχει πλημμελέστατα, οὐδεὶς δὲ μὴ τελέως ἀπαίδευτος ὢν ἀγνοεῖ ὅτι τὸ Ο μικρὸν τοῦ ἐνεστῶτος μεταβάλλεται εἰς Ω μέγα ἐν τῷ παρακειμένῳ διὰ τὴν καλουμένην χρονικὴν αὔξησιν. Ἔγραψε δ' ὅμως καὶ ὁ Πανταζίδης *ἀπΟξυμμένων* ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθέντι καὶ διασκευασθέντι Ὁμηρικῷ Λεξικῷ λ. *φοξός*, σελ. 673.

Σχολ. Αἰσχύλ. σελ. 80,28 Δινδ. «οὕτως γὰρ ἔλεγον στόλον τὰ *ἀπωξυμμένα*».

Σχολ. Νικάδρ. Θηρ. 114 «σκόλοπας *ἀπωξυμμένους*».

Γαλην. Τόμ. ΙΖ', α', σελ. 998 «ῥῖνα μὲν γὰρ *ὠξυμμένην* καὶ ὀφθαλμοὺς κοίλους καὶ κροτάφους συμπεπτωκότας ἰδών τις ἐν ὀξεῖ νοσήματι κτέ.».

Ἐπιφάν. Τόμ. Γ', σελ. 264,1 Δινδ. «λάλος τὸν τρόπον καὶ *ὠξυμμένος* τὴν γλῶτταν» καὶ σελ. 354,23 «*ὠξυμμένος* τε τὴν γλῶτταν καὶ ἐξωπλισμένος ἐν χείλεσιν». Σημειωτέον δ' ὅτι φέρεται ἐν ἀμφοτέροις τοῖς τόποις καὶ τὸ ἀναύξητον *ὀξυμμένος*.

Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Β', σελ. 208,9 «τὸ *ὠξυμμένον* κατὰ τὸ ἔμπροσθεν μέρος».

Σχολ. Ἀριστοφ. Πλούτ. 301 «ξύλον *ὠξυμμένον*». Ὑπάρχει καὶ γραφὴ *Ὀξυμμένον* καὶ *ἀπΕξυμμένον* καὶ *ἀπΕξυΣμένον*. Τὸ ὀρθὸν *ὠξυμμένον* κεῖται καὶ παρὰ τῷ Σουίδᾳ λ. *σφηκώδεις*.

Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 51,40 «τουτέστι τὸ δι' *ὠξυμμένου* σιδηρίου θεραπεύειν».

Τὸ πλημμελῶς παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ γεγραμμένον «Τεθο(ω)μένον: *ὀξυμμένον*» ἐπηνωρθώθη ὑπὸ τοῦ Ἀλβέρτου τρέψαντος τὸ Ο εἰς τὸ

Ω. Φέρεται δ' ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου καὶ «Σχόλοψ: ξύλον *ὄξιμον*» καὶ «ΣχΩλοψ: ξύλον *ὀξυμένον*» καὶ «Σκῶλα: ξύλα *ὀξυμένα*». Ὁ Ἡσύχιος ἔγραψεν *ὠξυμμένον* ἀντὶ τοῦ *ὀξυμένον* καὶ *ὠξυμμένα* ἀντὶ τοῦ *ὀξυμένα*. Καὶ τὸ *ὄξιμον* δ' οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ *ὀξυμένον*, ὅπερ ἐσφαλμένη ἐκφορὰ τοῦ *ὠξυμμένον*. Ἴδε Ἄλβερτον εἰς *Ἡσύχ*. Τόμ. Β', σελ. 1216 καὶ Τούπιον ἐν *Διορθώσ*. Τόμ. Δ', σελ. 20.

Παρ' οὐδενὶ τῶν δοκίμων οὔτε τοῦ *ἀπωξυμμένος* εὕρομεν παράδειγμα οὔτε τοῦ *ὠξυμμένος*. Γίνεται δ' ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων χρῆσις καὶ τοῦ τύπου *ἀπωξυΣμένος* καὶ *συνωξυΣμένος* καὶ *παρωξυΣμένος*, ὁμοίως ἐσχηματισμένου τῷ *ἡδυΣμένος* καὶ *πεπληθυΣμένος* καὶ *λελεπτυΣμένος*, κτλ.

Πολύβ. σελ. 27,9 «προσήρμοστο σιδηροῦν οἷον ὕπερον *ἀπωξυσμένον*» καὶ σελ. 562,10 «ἐπὶ λεπτὸν ἐξεληλασμένον (ἐξεληλαμένον) καὶ *συνωξυσμένον*». Ἐν ἑνὶ τῶν ἀντιγράφων κεῖται *συνΟξυσμένον*.

Παυσαν. Βοιωτ. Ζ', 2 «τοῖς ἐπ' αὐτὴν Μακεδόνων *παρωξυσμένοις*». Ὑπάρχει καὶ γραφὴ *παρΟξυσμένοις*.

Προκόπ. Τόμ. Β', σελ. 555,16 «*παρωξυσμένος* καὶ περιωργισμένος».

Γεώργ. Παχυμέρ. Τόμ. Α', σελ. 489,17 «ἐς τόσον γὰρ *παρωξυσμένος* ἦν».

Νικόλ. Δαμασκην. Ε', 6 (Ἀποσπ. Ἱστορ. Μυλλ. Τόμ. Γ', σελ. 352,1) «*παρωξυσμένος* εὖ μάλα ὁ πατὴρ ἔμελλεν αὐτοὺς ἀναιρήσειν». Ὁ Λ. Δινδόρφιος ἐν *Ἱστορ. Μικρ.* Τόμ. Α', σελ. 141,10 ἔγραψε *παρωξυΜΜένος* (Πρβ. καὶ σελ. XXVI).

Παρ' Ἀχιλλεῖ τῷ Τατίῳ βιβλ. Γ', 7 εἶνε ἐκδεδομένον «τὸ μὲν *ἀπωξυσμένον* μένει ξίφος», μνημονεύονται δ' ὑπὸ τοῦ Ἰακωψίου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Τατίου σελ. 636 καὶ γραφαὶ *ἀπωξυΜΜένον* καὶ *ἀπΟξυσμένον* καὶ *ἀπΟξυμμένον*. Ἐν τοῖς τοῦ Τζέτζου Σχολίοις εἰς Λυκόφρονα στίχ. 818 (σελ. 802 Μυλλ.) φέρεται κατὰ τἀντίγραφα «εὐτρεπίσαντες ξύλον *ἀπωξυσμένον*» καὶ *ἀπωξυΜένον* καὶ *ἘπΕξυσμένον*. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Ὀππιανὸν Σχολίοις Ἁλιευτ. Β', 347 «Σκώλοισι: τοῖς *ἀπΕξυσμένοις* ξύλοις—Κυρίως δὲ σκῶλα ξύλα τινὰ *ὠξυΜΜένα* μέρει ἑνί». Τὸ *ἀπΕξυσμένοις* εἶνε προφανῶς ἐσφαλμένη ἀνάγνωσις τοῦ *ἀπΩξυσμένοις*. Ὅμοιον σφάλμα εἴδομεν ἐν τῷ

Γουδιανῷ Ἐτυμολογικῷ σελ. 504,15 «ἢ παρὰ τὸ σκόλοψ ὃ σημαίνει τὸ *ἀπΕξυσμένον* ξύλον». Πρβ. καὶ σελ. 504,19. Ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1726,17 κεῖται «στόλους γάρ, φασίν, ἔλεγον τὰ *ἀπΟξυσμένα* διὰ τὸ συνεστάλθαι», ἐν δὲ τοῖς εἰς Αἰσχύλον Σχολίοις σελ. 457,14 ἔχουσι τἀντίγραφα «οὕτως γὰρ ἔλεγον στόλον τὰ *ἀπΕξυσμένα*». Μετ' ὀλίγα φέρεται «στόλον γὰρ ἔλεγον τὰ *ἀπωξυΜΜένα*», ἀνθ' οὗ ἐν ἑνὶ τῶν κωδίκων εἶνε γεγραμμένον *ἘπΕξΕσμένα*.

Νοσεῖ καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου «Κόρυμβα: τὰ ὑπ' ἐνίων ἄφλαστα, τὰ ἀκροστόλια, τὰ ἄκρα τῶν πρυμνῶν, τὰ *ἀπΕξυσμένα* πρὸς κόσμον τῶν νεῶν ἄκρα καὶ ἐπικεκαμμένα». Πᾶς δέ τις, νομίζομεν, καὶ μικρὸν σκεψάμενος κατανοεῖ ὅτι ἀπᾴδει μὲν τοῦ προκειμένου χωρίου ἡ ἔννοια τοῦ ἐκ τοῦ *ἀποξύεσθαι* γενομένου *ἀπεξῦσθαι*, ἀποκαθίσταται δ' ἡ γνησία γραφή, ἂν τὸ Ε τοῦ *ἀπΕξυσμένα* τραπῇ εἰς τὸ Ω, *ἀπΩξυσμένα*. Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου ἀπαντᾷ «Σκῶλος:—οἱ δὲ σκόλοψ ἢ ῥάβδος ἢ *ἀποξυσμὸς πάσσαλος*», ὅπερ πλημμελὴς ἀνάγνωσις τοῦ *ἀπΩξυσμΕΝΟΣ*. Ὁ Ἄλβερτος προκρίνει τὴν ἐκφορὰν *ἀπωξυΜΜένος*.

Καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ μετέπεσε τὸ *ἀπΩξυσμένα* εἰς τὸ *ἀπΕξυσμένα* Τόμ. Ζ', σελ. 29 κέξ. «σιμοῦται μὲν γὰρ ἡ ῥὶς καὶ τὰ χείλη παχέα καὶ *ἀπΕξυσμένα* τὰ ὦτα φαίνεται». Ἀντὶ τούτου κεῖται παρὰ τῷ Ὀρειβασίῳ Τόμ. Δ', σελ. 60 «σιμοῦται μὲν γὰρ ἡ ῥὶς αὐτοῖς, τὰ χείλη δὲ παχέα καὶ *ἀπΟξυσμένα* τὰ ὦτα φαίνεται», ὅπερ εὖ ποιῶν μετέβαλεν ὁ Δαρεμβέργης εἰς τὸ *ἀπΩξυσμένα*.

Εὕρομεν δὲ παρὰ τῷ Γαληνῷ καὶ τὴν ἁπλῆν μετοχὴν *ὠξυσμένος* Τόμ. Ϛ', σελ. 275 «τούτῳ τε οὖν χρῆσθαι ποτῷ καὶ τῶν οἴνων τοῖς *ἐξυσμένοις* (γρ. *ὠξυσμένοις*) ἀτρέμα» καὶ Τόμ. ΙΘ', σελ. 154 «Χαράκτωρι (Χαράκτωρ): *ὠξυσμένῳ* ὑπὸ τοῦ χαρακτῆρος». Τὸ *χαράκτωρ* εἶνε ἡμαρτημένη γραφὴ τοῦ *χαρακτῷ* (Ἴδε Θησ. Στεφ. λ. *χαρακτός*).

Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου *ἀποξύΝας* κακῶς ἀναγνωσθεῖσα ἐγένετο *ἀποξύΣας* παρὰ τῷ Λουκιανῷ Ἐναλ. Διαλ. Β', 2 «ὁ δὲ *ἀποξύσας* τὸν μοχλὸν καὶ πυρώσας γε προσέτι ἐτύφλωσέ με καθεύδοντα». Ἀλλ' ἐσώθη ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων καὶ τὸ ὑγιῶς ἔχον *ἀποξύΝας*. Πρβ. καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 156, λ. *ἀποξύνω*.

2. Ἐκτεθηλυ**ΜΜ**ένος, οὐχὶ ἐκτεθηλυ**Μ**ένος.

Ἐν τῷ περὶ Γνησίας Προφορᾶς βιβλίῳ τοῦ Οἰκονόμου κεῖται σελ. 63 «Κακίζουσιν αὐτοὶ οὗτοι οἱ Ἐρασμίται (γρ. Ἐρασμῖται) καὶ ψέγουσιν ὡς σπίζουσαν ἢ ἐκτεθηλυμένην τὴν—προφοράν». Καὶ ἐν ἑτέρῳ συγγράμματι τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τῷ περὶ τῶν Ο' Ἑρμηνευτῶν τῆς Παλαιᾶς Θείας Γραφῆς, ἀπαντᾷ Τόμ. Β', σελ. 757 «ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἄνανδροι καὶ ἐκτεθηλυμένοι». Γράφει δὲ καὶ ὁ Ῥαγκαβῆς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Χρηστομαθείᾳ Τόμ. Α', σελ. 19 «διότι οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων ἦσαν μᾶλλον ἐκτεθηλυμένοι καὶ ὀλίγον ἠσκοῦντο» καὶ ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου Μέρ. ϛ', σελ. 465,2 «Οὐχ ὥσπερ ἦν μαλακὸς καὶ ἐκτεθηλυμένος τῷ σώματι ὁ Ὄθων, οὕτως ἦν καὶ τῇ ψυχῇ διατεθρυμμένος».

Τριττὸν τύπον τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἐκθηλύνομαι μνημονεύει Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 382 «Ἐκθηλύνω, μέλλ. Ἐκθηλυνῶ (παθητ. παρακ. Ἐκτεθήλυμμαι καὶ Ἐκτεθήλυμαι καὶ Ἐκτεθήλυσμαι)». Πρβ. καὶ σελ. 604 «Θηλυδρίας—ἐκτεθηλυμένος».

Περὶ τῆς δι' ἑνὸς Μ προενηνεγμένης μετοχῆς ἐκτεθηλυμένος ἀποφαινόμεθα τὴν αὐτὴν γνώμην, ἣν ἀπεφηνάμεθα περὶ τῆς παρωξυμένος. Ἄν τις περὶ τὴν ὀρθότητα τῆς γλώσσης σπουδάζων ἀποστέργῃ τοὺς ἀσυστάτους ὄντας ἢ ἀμφιβόλους φαινομένους τύπους, ὀφείλει νὰ ἐκκλίνῃ μὲν τὸ δι' ἑνὸς Μ γεγραμμένον ἐκτεθηλυΜένος, ν'ἀσπάζηται δὲ καὶ ἀποδέχηται τὸ διττὸν Μ ἔχον ἐκτεθηλυΜΜένος, ὅμοιον ὂν τῷ παρωξυΜΜένος.

Παρὰ τῷ Πολυβίῳ ἀπαντᾷ σελ. 1187,13 «ψυχῆς *ἐκτεθηλυμμένης* καὶ διεφθαρμένης ὁλοσχερῶς» καὶ σελ. 1332,17 «*καὶ συλλήβδην ἐκτεθηλυμμένος καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι παρ' ὅλον τὸν βίον*».

Φέρεται δὲ καὶ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Αἰλιανοῦ παρὰ Σουίδᾳ λ. *ἀναδεύειν* «τῶν ἀθέων τε καὶ ἀσεβῶν καὶ *ἐκτεθηλυμμένων* στιγμάτων». Ἡ γραφὴ αὕτη παρελήφθη ἐκ δύο ἀντιγράφων ἀντὶ τῆς *ἐκτεθηλυΜένων*. Τὴν ὑγιῶς ἔχουσαν ἐκφορὰν βλέπει τις καὶ ἐν λ. *καταδεύσει*. Πρβ. καὶ λ. *στίγματα*.

Κεῖται δὲ καὶ ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 950,52 «Ἴσως δὲ καὶ ὡς διὰ τὸ Τρωϊκὸν *ἐκτεθηλυμμένον* οὕτως ἐσχημάτισται».

Παρὰ τῷ Λουκιανῷ Θεῶν Διαλ. Ε', 3 εἶνε γεγραμμένον «τῷ μαλθακῷ τούτῳ Φρυγὶ οὕτως *ἐκτεθηλυμένῳ*». Πρβ. καὶ Σχολ. «*Ἐκτεθηλυμένῳ*: ἐκλύτῳ καὶ ἁπαλῷ ἢ μαλακῷ, ἀσελγεῖ». Σημειοῦται δ' ὁ Ἰακωβίτζιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Λουκιανοῦ Τόμ. Α', σελ. 101 «ἐκτεθηλυμένῳ **ABCFILMD Schol. abcno.** ἐκτεθηλυμμένῳ v., nescio unde». Ὁ Στρούβιος λέγει ἐν *Opusc.* Τόμ. Α', σελ. 13 «τεθήλυμμαι. Lucian. deor. dialog. 5,3. (ubi Schmieder sine causa, Belino jubente, e nonnulis codicibus ἐκτεθηλυμένος edidit)». Ὁ Λουκιανὸς ἔγραψεν ἀναντιλέκτως *ἐκτεθηλυΜΜένῳ*, ὡς ἐν τῷ Ἁλιεῖ § 31 «οὕτως ἀτίμως *κατατεθηλυΜΜένος* πρὸς αὐτοῦ». Ἰακωβίτζιος *Λουκιαν.* Τόμ. Α', σελ. 360 «κατατεθηλυμμένος BC. κατεθηλυμμένος A. καταθηλυνόμενος M. κατατεθηλυσμένος v». Ἴδε καὶ Βουτμαννὸν ἐν *Διεξοδ. Γραμματ.* Τόμ. Α', σελ.443 ἐκδ. β'.

Τὴν δι' ἑνὸς Μ ἐκφορὰν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μετοχῆς εὕρομεν καὶ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου βιβλ. Θ', α', 4 καὶ βιβλ. Λ', ιζ', Τόμ. Α', σελ. 328 Διδ. «διὰ τὴν τρυφὴν καὶ τὴν ῥᾳστώνην *ἐκτεθηλυμένων* τῶν Ἀθηναίων» καὶ Τόμ. Β', σελ. 489 «πῶς οὐκ ἄν τις ἡγήσαιτο ψυχῆς τελείως *ἐκτεθηλυμένης* εἶναι;» Ἀλλ' εἶνε ἐπηνωρθωμένη ἡ γραφὴ ἐν τῇ Τευβνηρείῳ ἐκδόσει Τόμ. Β', σελ. 141: *ἐκτεθηλυΜΜένων* καὶ Τόμ. Δ', σελ. 403: *ἐκτεθηλυΜΜένης*.

Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ Φίλωνι τῷ Ἰουδαίῳ Τόμ. Β', σελ. 44 «ἐκνενευρισμένης γὰρ ἔργα καὶ *ἐκτεθηλυμένης* τῷ ὄντι ψυχῆς τοὺς τοιούτους ὕθλους περιδέχεσθαι (γρ. *ΠΑΡΑδέχεσθαι*)» καὶ σελ. 112 «ὅτι σχέσεις καὶ κινήσεις *ἐκτεθηλυμένας* ἴσχονται καὶ κινοῦνται» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 242 «*ἐκτεθηλυμένῳ* παντὶ πολέμιος». Ἀναμφίβολον ἡμῖν φαίνεται ὅτι διὰ διττοῦ Μ ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Φίλωνος ἡ προκειμένη μετοχή, ὡς ἡ τοῦ παρακειμένου τοῦ ἁπλοῦ ῥήματος ἐν Τόμ. Β',

σελ. 67 «πάθεσι τοῖς κατεαγόσι καὶ *τεθηλυΜΜένοις*». Ποιεῖται δ' ὁ Φίλων χρῆσιν καὶ τοῦ τύπου *ἐκτεθηλυΣμένος*.

Πλημμελῶς εἶνε γεγραμμένον καὶ παρὰ τῷ Ὠριγένει Τόμ. ΙΓ', σελ. 207 «πῶς γὰρ οὐ θυγατέρες οἱ *ἐκτεθηλυμένοι;*» καὶ παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ Βί. Κωνς. Δ', κε', 2 «δι' ἀνδρῶν *ἐκτεθηλυμένων* θεραπεύειν ἔθος ἔχουσι». Ὁ Οἰκονόμος ἐν τῇ Ἐπικρίσει σελ. 362 παρέθετο ῥῆσιν ἐκ τοῦ Ἀθανασίου Τόμ. Α', σελ. 431 ἔχουσαν ὧδε· «*ἐκτεθηλυμένοις* καὶ γελοίοις ἤθεσι, κατὰ τὸν Αἰγύπτιον Σωτάδην». Ἡ ῥῆσις αὕτη κεῖται ἐν τῷ περὶ Διονυσίου Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας συγγράμματι τοῦ Ἀθανασίου § 6.

Τῆς ἁπλῆς μετοχῆς *τεθηλυμμένος* ἐγένετο χρῆσις οὐ μόνον ὑπὸ Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως σελ. 266 «ὧν καὶ αἱ φωναὶ τεθρυμμέναι καὶ ἡ ἐσθὴς *τεθηλυμμένη* ἀφῇ καὶ βαφῇ» καὶ ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου Εὐαγγ. Ἀποδ. Δ', 15 (σελ. 244,13 Τευβν.) «τῶν τὰ σώματα *τεθηλυμμένων*». Ἐν τοῖς τοῦ Μουσωνίου σελ. 236 Πηρλ. κεῖται «τό τε σῶμα *τεθηλυμένον* καὶ τὴν ψυχὴν ἐκλελυμένον». Ὀρθῶς ὁ Κούρτ. Οὐαξμούθιος, ὑφηγησαμένου τοῦ Μεινεκίου, ἐξέδωκεν ἐν ταῖς Ἐκλογαῖς τοῦ Στοβαίου Τόμ. Β', σελ. 242,15 «τό τε σῶμα *τεθηλυΜΜένον* κτέ.». Τῇ ἡμαρτημένῃ ἐκφορᾷ ἐνετύχομεν καὶ ἐν Κραμ. Ἀνεκδ. Παρ. Τόμ. Α', σελ. 255,31 «μὴ γὰρ ἔστω γυναικοειδὴς καὶ *τεθηλυμένος*». Φέρεται δὲ καὶ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου «Θηλυδρίας: ὁ *τεθηλυμένος*», ὡς καὶ ἐν τῷ τοῦ Φωτίου Λεξ. σελ. 90,26. Ἀλλὰ παρὰ τῷ Σουίδᾳ πάντα σχεδὸν τἀντίγραφα ἔχουσι «Θηλυδρίας: *τεθηλυΜΜένος*».

Ὁ Κυννῆρος γράφει ἐν τῇ Διεξοδικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Α', σελ. 622 ἐκδ. β' «Mehrere schwanken zwischen den drei Formen, jedoch ist die auf σ-μαι in der Regel die vorzüglichere, als: θηλύνω τεθήλυσμαι Hippocr. 2,60 L., τεθήλυμμαι Clem. Al. p. 266, τεθήλυμαι Diod. 9,41». Ἀλλ' ὁ πρύτανις τῶν κριτικῶν ἀποφαίνεται ἐν *Var. Lect.* σελ. 224 κἑξ. «ἐκτεθηλυμένῳ: non arbitror huiusmodi formas, quales multas libri exhibere solent, umquam Graecis fuisse in usu, et ἐκτεθηλυμμένῳ probum et genuinum esse—De formis secundae et tertiae personae nulla

controversia est: exeunt omnes in -νσαι et -νται, at formae ἐκτεθήλυνσαι καὶ ἐκτεθήλυνται non possunt referri ad primam personam in -υμαι, quia ex Graecitatis ingenio υ natura correptum esset, ut in πέπλυμαι, κέκριμαι, κέκλιμαι, τέταμαι. Produci quia *natura* non potest, *positione* debet et eas formas plerasque in -σμαι producebant, caeteras in -μμαι. Ἤσχυμαι quia nihil est debet recipere formam ᾔσχυμμαι, quia non placuit ᾔσχυσμαι dicere, ut μεμόλυσμαι, ἥδυσμαι, λελύμασμαι, πέφασμαι alia. In nonnullis utraque forma in usu est, modo penultima producatur. Qui τεθήλυσμαι dicit, recte dicit, qui mavult τεθήλυμμαι non errat, sed τεθήλυμαι qui dicit βαρβαρίζει. In his scribarum nationi nihil credi posse satis manifestum est». Πρβ. καὶ σελ. 227. Περὶ τοῦ τρίτου ἑνικοῦ προσώπου τῆς ὁριστικῆς ἐγκλίσεως *πέφανται*, *λελύμανται*, *κατέξανται*, κτλ., *λελάπρυνται*, *παρώξυνται*, κτλ. θὰ διαλάβωμεν ἀκριβῶς ἀλλαχοῦ. Τὸ δεύτερον ἑνικὸν πρόσωπον ἠδύνατο νὰ λήγῃ εἰς ΝΣΑΙ, οἷον *ἐκτεθήλυνσαι* καὶ *λελέπτυνσαι*, κτλ. κατὰ τὸ *ἐκθήλυνσις* καὶ *λέπτυνσις*, κτλ., οἷς ἐμφερῆ ἀπαντῶσι παρὰ τῷ Πλάτωνι τὸ *περίρρανσις* καὶ τὸ *ξυνύφανσις*, ἀλλ' οὐδὲν παράδειγμα παρ' οὐδενὶ τῶν παλαιῶν εὑρέθη δευτέρου ἑνικοῦ προσώπου τελευτῶντος εἰς ΝΣΑΙ. Ὁ Κούρτιος γράφει ἐν τῷ περὶ τοῦ Ῥήματος Τόμ. Β', σελ. 222: Beispiele der 2 S. solcher Verba sind, wenn überhaupt vorhanden, äusserst selten. Ich habe πέφανσαι und ähnliches, wie es in unsern Grammatiken steht, nicht auffinden können. Schon Buttmann (AGr. I² 442) sagt «doch ward es wohl meist durch Umschreibung vermieden». Λέγει δὲ καὶ ὁ Μευῆρος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 235: -νσ- bleibt selten; πέφανσαι kann ich aus der Literatur nicht belegen, ἄδρυνσις θέρμανσις κύμανσις πέπανσις ὕφανσις sind gelehrte und späte Worte, ἕλμινς und πείρινς stehen nur bei Grammatikern». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου εἶνε γεγραμμένον «Κεχηλίδωσαι: *μεμιάρασαι*», ὅπερ μετέβαλεν ὁ Μουσοῦρος εἰς τὸ *μεμίανσαι*. Τὸν τύπον τοῦτον εὕρομεν ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς κεφ. Ε', 20 «εἰ δὲ σὺ παραβέβηκας ὕπανδρος οὖσα ἢ *μεμίανσαι*». Κεῖται δὲ καὶ παρὰ Μιχαὴλ τῷ Ψελλῷ Μεσαιων. Βιβλ. Σάθ. Τόμ. Ε', σελ. 507 «αὐτεπιστήμη καὶ αὐτοσοφία, ὡς ἂν ἐρεῖς, ἡμῖν *ἀναπέφανσαι*».

Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος μνημονεύει τύπον *ὕφασαι* καὶ *πέφασαι* ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 1490, λ. *ὑφαίνω* «παθητ. παρακ. Ὕφασμαι, *ασαι*, *ανται*» καὶ σελ. 1495, λ. *φαίνω* «παρακ. παθητ. Πέφασμαι, *ασαι*, *ανται*». Τίς τῶν Ἑλλήνων εἶπε *πέφασαι* ὁμοίως τῷ *φάσις* ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν. Μοχθηρὰν δὲ νομίζομεν τὴν ἐκφορὰν *βεβάρυσαι* (Πατρολ. Ἑλλην. Τόμ. ΡΚ', σελ. 49 γ').

Τοῦ διὰ τοῦ ΣΜ προενηνεγμένου τύπου παρατιθέμεθα μαρτύριον ἐκ τοῦ Ἱπποκράτους περὶ Ἀέρ. Ὑδάτ. Τόπ. Τόμ. Α', σελ. 269 Ἐρμ. «πάντες ἀναλδέες εἰσὶ καὶ *τεθηλυσμένοι*». Πρὸ πολλοῦ δ' ἔτυχεν ἀποδοχῆς ἡ γραφὴ αὕτη ἀντὶ τῆς «ἀναλδέες εἰσὶ *κατατεθηλυσμένοι*» χρείττων αὐτῆς πάντως οὖσα. Φέρεται δὲ καὶ ἐν Τόμ. Β', σελ. 178 «ἡμισαπὲς ἐὸν καὶ *ἐκτεθηλυσμένον*», ἀνθ' οὗ εἷς τῶν κωδίκων ἔχει *τεθηλυσμένον*, καὶ ἐν Τόμ. Γ', σελ. 116 «ἄσαρκόν τε ἅπαν τὸ σκέλος καὶ ἄμυον καὶ *ἐκτεθηλυσμένον* καὶ λεπτότερον γίγνεται». Πρβ. καὶ Σχολ. Ἱπποκρ. καὶ Γαλην. Τόμ. Α', σελ. 28. Ὁ Γαληνὸς λέγει ἐν Τόμ. ΙΗ', α', σελ. 598 «Ἔτι δὲ σαφέστερον ἐνδείξασθαι βουλόμενος ὁποία τις ἡ τοῦ σκέλους αὐτοῖς ἰδέα γίγνεται προσέθηκε τὸ *ἐκτεθηλυσμένον*, ὅπερ ἐστὶν ὑγρὸν καὶ μαλακὸν καὶ μὴ σφίγγον καὶ διαρρέον, ὁποῖον αἱ γυναῖκες ἔχουσιν· ἅπαντα γὰρ ταῦτα προσηκόντως ἂν τις εἴποι κατὰ τῆς τῶν γυναικῶν σαρκός, ἀφ' ἧς κατὰ μεταφορὰν ἐποιήσατο *ἐκτεθηλυσμένον* ὄνομα». Νομίζομεν δ' ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ «μὴ *σφιγκτὸν* καὶ διαρρέον» καὶ «*ἐποίησε τὸ* ἐκτεθηλυσμένον ὄνομα».

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπος μνημονεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. ϛ', 127 «ὑγρός, ὑγρόνους, *ἐκτεθηλυσμένος* ἢ μεμαλαγμένος, λελυγισμένος, γύννις, θῆλυς τὴν ψυχήν».

Ποιεῖται δ' αὐτοῦ χρῆσιν καὶ ὁ Γαληνὸς καὶ ὁ Ἰώσηπος καὶ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν μεταγενεστέρων.

Γαλην. Τόμ. Α', σελ. 186 «ἐκ τοῦ μαλακὰ καὶ εὔθρυπτα καὶ *ἐκτεθηλυσμένα* εἶναι τὰ σώματα» καὶ Τόμ. Ι', σελ. 354 «*ἐκτεθηλυσμένων* ὑπὸ τῆς ἀγωγῆς» καὶ Τόμ. ΙΓ', σελ. 949 «ἐν σκιατραφίᾳ καὶ ἀγυμνασίᾳ καὶ λουτροῖς πλείοσι ποτίμων ὑδάτων *ἐκτεθηλυσμένα*».

Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχ. Δ', η', 40 «τῆς ψυχῆς αὐτοῖς *τεθηλυσμένης*, μετεκοσμήσαντο πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα».

Φίλων Τόμ. Γ', σελ. 271 «τὸν πλείω χρόνον ἐν γυναικωνίτιδι καὶ τοῖς γυναικωνίτιδος *ἐκτεθηλυσμένοις* ἔθνεσιν (γρ. *ἔθεσιν*) ἀπ' αὐτῶν σπαργάνων ἀνατραφέντες» καὶ Τόμ. Δ', σελ. 223 «ἀβροδιαίτοις καὶ τὴν ψυχὴν *ἐκτεθηλυσμένοις* καὶ τὸ σῶμα διαρρέουσιν».

Ἄντυλλ. παρ' Ὀρειβ. Τόμ. Α', σελ. 529,1 «χρήσιμον δὲ καὶ μεταφρένῳ καὶ πλευραῖς *τεθηλυσμέναις* καὶ αὐτοῖς βραχίοσιν». Ὑπάρχει καὶ γραφὴ *τεθηλυσαμέναις* καὶ *τεθηλυΜένων*.

Κύριλλ. Ἱερ. Κατηχ. σελ. 229 α' «*ἐκτεθηλυσμένων* ἀνδρῶν ἐμμανεῖς ὀρχήσεις».

Πρόκλ. εἰς Πλάτ. Τίμ. σελ. 538 Σνειδ. «τὴν δὲ διοριστικὴν τῶν τρίτων καὶ οἷον *τεθηλυαμένων* ἀπὸ τῶν αὐτῶν».

Σχολ. εἰς Εὐκλείδ. (Εὐκλείδ. Εἰβεργ. Τόμ. Ε', σελ. 365,4) «τῶν τε ἀρρενωπῶν θεαινῶν καὶ τῶν *τεθηλυσμένων*».

Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «*ἘκτεθηλΙομένον*: ἐκτετηκός» καὶ «*ἘκτεθηλΙσμένοι*: μαλακισθέντες, κεκοπιακότες ἢ ὡς θηλΙΑ γενόμενοι». Ἐπηνωρθώθησαν τὰ σφάλματα ταῦτα ὑπὸ τοῦ Μουσούρου ἀναγνόντος *ἐκτεθηλΥσμένον* καὶ *ἐκτεθηλΥσμένοι* καὶ ὡς *θήλΕΙΑΙ*. Ὁ Τούπιος γράφει ἐν ταῖς Διορθώσεσι Τόμ. Δ', σελ. 189 «ΕΚΤΕΘΗΛΙΣΜΕΝΟΙ. Scribo, ἐκτεθηλυμένοι. Suidas v. Προυσίας. Ἐκτεθηλυμένος καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι». Ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Βερνάρδυος εἶνε σεσημειωμένον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Σουίδα ὅτι ἐν ἑνὶ τῶν ἀντιγράφων αὐτοῦ φέρεται τὸ διττὸν Μ ἔχον ἐκτεθηλυΜΜένος. Πρβ. καὶ Πολύβ. σελ. 1332,17.

Ἐν τέλει παρατιθέμεθα τὰ ἐν τῇ Γραμματικῇ τοῦ Ῥοδόλφου Οὐεστφάλου γεγραμμένα Τόμ. Α', β', σελ. 257 «ὀξύνω schärfe: gewöhnlich ὤξυμμαι, auch ὤξυσμαι, ὤξῦμαι—ξηραίνω trockne, gew. ἐξήρασμαι, auch ἐξήραμμαι und ἐξήρᾶμαι—αἰσχύνω ᾔσχυμμαι—θηλύνω *τεθήλῡμαι*—τραχύνω τετράχῡμαι». Παράδοξον δύναται παντὶ νὰ φανῇ ὅτι ἐν τῇ Μεθοδικῇ ταύτῃ Γραμματικῇ, ὡς καλεῖ αὐτὴν ὁ συγγραφεύς, οὔτε τοῦ διὰ τοῦ ΣΜ ἐσχηματισμένου τύπου *τεθήλυΣΜαι* γίνεται μνεία οὔτε τοῦ διὰ διττοῦ Μ *τεθήλυΜΜαι*, ἀλλὰ μόνου τοῦ ἓν Μ ἔχοντος *τεθήλυΜαι*, ὅστις, καθὰ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν, ἀσύστατος ἢ ἀμφίβολος ἐξελέγχεται ὤν.

3. **Ἀπεσκληρυ**ΜΜ**ένος, οὐχὶ ἀπεσκληρυ**Μ**ένος.**

Ὡς ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ Ῥαγκαβῆς τοῦ ἐκτεθηλυμένοι, οὕτω καὶ τοῦ ἀπεσκληρυμένος ἐν τῷ Ϛ' Τόμῳ τῶν Ἁπάντων, σελ. 51 «ὀξύθυμος, ἀνιλεὴς (γρ. ἀνΗλεής), καὶ ἀπεσκληρυμένος».

Εὔλογον εἶνε ν' ἀποδοκιμάζηται μὲν ὁ δι' ἑνὸς Μ γεγραμμένος τύπος ἀπεσκληρυμένος, οὐδὲν κρείττων ὢν τοῦ παρωξυμένος καὶ ἐκτεθηλυμένος, νὰ τυγχάνῃ δ' ἀποδοχῆς ὁ διττὸν Μ ἔχων ἀπεσκληρυΜΜένος.

Ἐσχηματίσθη δ' ἐκ τοῦ σκληρύνομαι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ διὰ τοῦ ΣΜ παρακείμενος ὁμοίως τῷ ὤξυΣμαι—ὠξυΣμένος (ἀπωξυσμένος, κτλ.) καὶ τεθήλυΣμαι—τεθηλυΣμένος (ἐκτεθηλυσμένος). Ἀμφοτέρων τῶν τύπων γίνεται μνεία ἔν τε τῷ τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Τόμ. Γ', σελ. 72 ἐκδ. β' «Σκληρύνω—παθητ. παρακ. ἐσκλήρυσμαι καὶ ἐσκλήρυμμαι» καὶ ἐν τῷ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου σελ. 1275 «Σκληρύνω, μέλλ. Σκληρυνῶ (παθητ. παρακ. Ἐσκλήρυμμαι καὶ Ἐσκλήρυσμαι)».

Ὁ Κυννῆρος γράφει ἐν τῇ Διεξοδικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Β', σελ. 1113 «Nach σκίδνημι füge hinzu: σκληρύνω, mache hart, Pf. M. od. P. ἐσκλήρυσμαι Hippocr., ἐσκλήρυμμαι Galen». Πρβ. Λεξ. Πασσοβ. Τόμ. Β', σελ. 1459 «σκληρύνω—pf. pass. ἐσκλήρυσμαι, Hipp. p. 427,20., u. ἐσκλήρυμμαι, Gal. t. 2. p. 33».

Παρὰ τῷ Ἱπποκράτει ἢ μᾶλλον Ψευδιπποκράτει Τόμ. Β', σελ. 118 κεῖται «τὰ δὲ ἐς τὰ ἄκρα *ἐσκληρυσμένα* ἢ ὑπὸ φλεγμονῆς κοτε γενομένης κτέ.».

Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ ἡ διὰ τοῦ ΣΜ ἐκφορὰ οὐχὶ ὀλιγάκις. Ἐλέχθη δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ *ΚΑΤεσκληρυσμένος*.

Τόμ. Θ', σελ. 49 «μετρίως τῶν ὀργάνων *ἐσκληρυσμένων*».

Τόμ. ΙΒ', σελ. 128 «διαφορητικόν ἐστι τῶν *ἐσκληρυσμένων*» καὶ σελ. 327 «ὄγκοις χρονίοις *ἐσκληρυσμένοις*».

Τόμ. ΙΓ', σελ. 404 «μῦς *ἐσκληρυσμένους*» καὶ «μηρὸν χρονίως *ἐσκληρυσμένον*» καὶ σελ. 481 καὶ σελ. 702,4 καὶ 9 «τῶν *ἐσκληρυσμένων* χειλῶν» καὶ σελ. 665 «τὰ μαλακτικὰ τῶν *ἐσκληρυσμένων*» καὶ σελ. 946 «τῶν *ἐσκληρυσμένων* σωμάτων» καὶ σελ. 948 «τοῦ *ἐσκληρυσμένου*—μορίου» καὶ σελ. 950,14 καὶ σελ. 952,12 καὶ σελ. 968,5 καὶ σελ. 991,13.

Τόμ. ΙΗ', α', σελ. 67 «ὅσοι σπλῆνα χρονίως *ἐσκληρυσμένον* ἔχουσι». Ἐν τοῖς εἰς Ἱπποκράτη καὶ Γαληνὸν Σχολίοις Τόμ. Β', σελ. 508 εἶνε γεγραμμένον «ὅσοι σπλῆνα ἔχουσι χρονίως *ἐσκληρυΜένον*».

Τόμ. ΙΓ', σελ. 866 «ἀπολεπίσαι τὸ *κατεσκληρυσμένον* τοῦ δέρματος».

Φέρεται δὲ καὶ παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ Τόμ. Β', σελ. 233 Σπρεγγ. «ὑποχόνδρια δ' ὠφελεῖ *ἐσκληρυσμένα*—μάραθρον πινόμενον».

Ἐλάττονα εἶνε τὰ μαρτύρια ἃ ἔχομεν ἐκ τοῦ Γαληνοῦ νὰ καταλέξωμεν τοῦ διὰ διττοῦ Μ προενηνεγμένου τύπου *ἐσκληρυΜΜένος*. Εἶπε δ' ὁ Γαληνὸς καὶ *ΚΑΤεσκληρυμμένος*.

Τόμ. Ϛ', σελ. 356 «ταῖς σκληραῖς ὁμοίως διφθέραις *ἐσκληρυμμένον*».

Τόμ. Θ', σελ. 296 «ὅταν μὴ—ὁ χιτὼν τῆς ἀρτηρίας *ἐσκληρυμμένος* ᾖ».

Τόμ. ΙΑ', σελ. 718 «μήτε μία φύσις ἐστὶ τῶν *ἐσκληρυμμένων* μήθ' ἓν ἴαμα» καὶ σελ. 719 «ἐπὶ τοὺς διὰ πῆξιν *ἐσκληρυμμένους*» καὶ σελ. 737 «ἐν τοῖς *ἐσκληρυμμένοις* σώμασιν» καὶ σελ. 738 «ὠφέλησε τὰ οὕτως *ἐσκληρυμμένα*». Πρβ. καὶ Ὀρειβάσ. Τόμ. Β', σελ. 539,2 καὶ 5 καὶ σελ. 544,11.

Τόμ. ΙΑ', σελ. 531 «μαλάττειν τὰ *κατεσκληρυμμένα*» καὶ σελ. 563 «τὰ *κατεσκληρυμμένα* μαλάττον».

Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἀντύλλου παρ' Ὀρειβ. Τόμ. Α', σελ. 444,7 «ὕπνος—μαλάσσει τὰ *ἐσκληρυμμένα*» καὶ Τόμ. Β', σελ. 450,5 «ἄρθρων *ἐσκληρυμμένων*» καὶ μετ' ὀλίγα «κώλων *ἐσκληρυμμένων*». Πρβ. καὶ σελ. 63,4 καὶ Τόμ. Δ', σελ. 717.

Εὕρομεν δὲ καὶ παρὰ τῷ Ὠριγένει Τόμ. ΙΕ', σελ. 183 τέλ. «ὁποία ἦν ἡ καρδία Φαραὼ *ἐσκληρυμμένη*».

Τῆς μετοχῆς τοῦ ἐκ τοῦ συνθέτου *ἀποσκληρύνομαι* ἐσχηματισμένου παρακειμένου ἐγένετο χρῆσις ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. Ϛ',

298 «πήρην κἀδέψητον *ἀπεσκληρυμμένον* αἰγὸς στέρφος». Τὸ χωρίον τοῦτο ἐμνημονεύθη καὶ ὑπὸ τοῦ Σουΐδα λ. *στέρφος*.

Φέρεται δὲ καὶ παρὰ Νικήτᾳ τῷ Εὐγενιανῷ βιβλ. ϛ', 578 «τὴν καρδίαν σου τὴν *ἀπεσκληρυμμένην*» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἀπολλώνιον τὸν Ῥόδιον Σχολίοις Β', 302 (σελ. 406,13 Κειλ.) «*ἀπεσκληρυμμένος* τῷ ῥύπῳ ἐτύγχανε» καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἐρωτιανοῦ Συναγωγῇ τῶν παρ' Ἱπποκράτει Λέξεων σελ. 97,14 Κλ. «Ναρκώδεις: οἱ *ἀπεσκληρυμμένοι* καὶ ἀναισθητοῦντες». Ὑπάρχει καὶ γραφὴ τερατώδης *ἀπΟσκληρυΜένοι*.

Ἐν τοῖς Βεκκήρου Ἀνεκδότοις σελ. 422,20 ἀντὶ τοῦ «Ἀπεσκληκώς: ἀναισθήτως ἔχων καὶ *ἀπεσκληρυμμένΩς*» ἀναγνωστέον «ἀναισθήτως ἔχων καὶ *ἀπεσκληρυμμένΟς*», τουτέστιν: ὃς ἀναισθήτως ἔχει καὶ ἀπεσκλήρυνται. Τὸ αὐτὸ δ' ἴσως ἔκειτο καὶ παρὰ τῷ Σουΐδᾳ, ἔνθα νῦν εἶνε γεγραμμένον «Ἀπεσκληκώς: ἀναισθήτως ἔχων· καὶ ἀπεσκληρυμμένος: ἐξηραμμένος». Νομίζομεν ὅτι ἀποκαθίσταται ἡ γνησία γραφή, ἂν ἐξαλειφθῇ μὲν τὸ *ἐξηραμμένος* ὡς ὑπὸ ξένης χειρὸς προστεθέν, συναφθῇ δὲ τὸ *καὶ ἀπεσκληρυμμένος* τῷ *ἀναισθήτως ἔχων*.

Παρελείφθη δ' ἐνιαχοῦ ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων τὸ ἕτερον Μ τῆς μετοχῆς *ἐσκληρυμμένος-κατεσκληρυμμένος*, οἷον παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ Τόμ. Α', σελ. 58 «ποιεῖ δὲ καὶ πρὸς βλέφαρα *ἐσκληρυμένα* ἐγχριόμενον» καὶ σελ. 485 «τὸ δὲ ἀφέψημα αὐτῆς ἐγκάθισμα ὑστέρας *ἐσκληρυμένης*» καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 1011 «ὅταν *κατεσκληρυμένοι* τυγχάνΟΥσιν ὄντες».

Ἐν τῇ Σνειδηρείῳ ἐκδόσει τοῦ Θεοφράστου Τόμ. Α', σελ. 780 (περὶ Ἀνέμ. § 58) ἀπαντᾷ «πᾶν δὲ ἀργότερον διακεχυμένον ἢ *ὑπεσκληρυμένον*», οὗ ποιεῖται μνείαν καὶ ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 421, ἀλλ' ὀρθῶς ὁ Σνειδῆρος ἐν Τόμ. Ε', σελ. 163 μεταγράφει *ὑπεσκληρυΜΜένον*.

Ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 24 δ' ἔχουσι τἀντίγραφα «πρὸς τὸ μὴ—*ἀπεσκληρυΜΜένα* γίνεσθαι τὰ σώματα» καὶ *ἀπεσκληρυΜένα* καί, ὅπερ χεῖρον αὐτοῦ, *ἀπεσκληρΗμένα*. Τὴν δι' ἑνὸς Μ ἐκφοράν, τῆς προθέσεως ἈΠΟ εἰς τὴν ΚΑΤΑ μεταπεσούσης, βλέπει τις καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ σελ. 824,37 «πρὸς τὸ μὴ—*ΚΑΤεσκληρυΜένα* γίνεσθαι τὰ σώματα». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν σελ. 1943,5

κεῖται «τὸ μὴ τέρεν ἀλλὰ δηλαδὴ *ἀπεσκληρΟΥμένον*», ὅπερ μετατυπωτέον εἰς τὸ *ἀπεσκληρυμμένον*.

4. **ΛελαμπρυΣΜένος,** οὐχὶ **λελαμπρυΜένος.** Ὁμοίως τῷ **λελαμπρυΣΜένος** εἶνε ἐσχηματισμένον τὸ **πεπλατυΣΜένος.**

Ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς ἔγραψεν ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἐπικτήτου Διατριβῶν σελ. 326 «ἐσμηγμένας: κεκαθαρμένας καὶ λελαμπρυμένας, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν σμηχομένων (fourbies) ὅπλων, καθὰ δηλοῖ τὸ ἐχόμενον προχείρους».

Ἡμαρτημένος εἶνε ὁ τύπος λελαμπρυΜένας, δὲν ἀπαλλάττεται δὲ τῆς πλημμελείας διὰ διττοῦ Μ ἐκφερόμενος. Ὡς ἐλέγετο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἥδυσμαι-ἡδυσμένος ἐκ τοῦ ἡδύνομαι καὶ λελέπτυσμαι-λελεπτυσμένος ἐκ τοῦ λεπτύνομαι καὶ ἀπεύθυσμαι-ἀπευθυσμένος ἐκ τοῦ ἀπευθύνομαι, κτλ., οὕτω καὶ λελάμπρυσμαι-λελαμπρυσμένος ἐκ τοῦ λαμπρύνομαι. Ἐν μόνῳ δὲ τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ εὕρομέν τινα τῆς μετοχῆς λελαμπρυσμένος παραδείγματα.

Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Δ', σελ. 97,28 κεῖται «νέον φοίνικι φαεινός: φοινικῷ χρώματι νεωστὶ *λελαμπρυσμένος*». Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἡσύχιος «Φοίνικι φαεινόν: φοινικίνῳ χρώματι *λελαμπρυσμένον*». Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ποιεῖται ὁ Ἡσύχιος χρῆσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μετοχῆς, οἷον «Γανόωντες: *λελαμπρυσμένοι*, λάμποντες» καὶ «Γεγανωμένη: *λελαμπρυσμένη*». Πρβ. καὶ Σουΐδ. «Γανόων: *λελαμπρυσμένος*» καὶ «Γεγανωμένος: *λελαμπρυσμένος*» καὶ Σχολ. Πλάτ. Πολιτ. σελ. 411 *α'*. Ἴδε καὶ Στούρζιον εἰς *Ἐτυμ. Μέγ.* σελ. 223,42.

Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς Πίνδαρον Σχολίοις σελ. 388 «τουτέστι *λελαμπρυσμένος* τῷ προσώπῳ καὶ ἐπιφανὴς ὤν». Πρβ. καὶ σελ. 389,1.

Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Τζέτζῃ Ἀλληγορ. Ἰλιάδ. σελ. 248 Βοισσ. «ὅπλα πάντα εἰς ἀργυρᾶν τὴν λάρνακα θεὶς καὶ *λελαμπρυσμένος* καὶ βακτηρίαν δὲ λαβὼν ἐξέδραμε» καὶ Ἐπιστολ. σελ. 45 Πρεσσ. «θείαις ἀκτῖσι τῶν σῶν ἀρετῶν *λελαμπρυσμένος* τὸ πρόσωπον» καὶ παρὰ Μιχαὴλ τῷ Ἀκομινάτῳ Τόμ. Β', σελ. 133,26 «ἀπήχθη ὅλη

λελαμπρυσμένη τῷ τῶν πειρασμῶν καθαρτηρίῳ πυρί» καὶ παρὰ Γεωργίῳ τῷ Κεδρηνῷ Τόμ. Α', σελ. 501,5 «εὐλαβείᾳ καὶ πίστει καὶ μετριοφροσύνῃ *λελαμπρυσμένος*» καὶ παρὰ Μιχαὴλ τῷ Ἀτταλιώτῃ σελ. 21,2 «τὰς πρῴρας *λελαμπρυσμένας* ἔχων» καὶ σελ. 48,6 «οἰκοδομαῖς ἑτέραις βασιλικαῖς *ἘΚλελαμπρυσμένον*» καὶ παρ' Ἀνωνύμῳ ἐν Ῥητ. Οὐαλζ. Τόμ. Α', σελ. 629,9 «ὁ πρὸς τὸ ἱερὸν *λελαμπρυσμένος* ἀνιών». Ἴδε καὶ Πατρολογ. Ἑλλην. Τόμ. ΙΗ', σελ. 377 α'.

Ἐπίρρημα *λελαμπρυσμένως* μνημονεύει ὁ Κουμανούδης ἐν τῇ Λέξεων Ἀθησαυρίστων Συναγωγῇ σελ. 202.

Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Φωτίου σελ. 269,20 εἷς τῶν κωδίκων ἀντὶ τοῦ «ταῖς τοῦ πνεύματος δᾳδουχίαις *λελαμπρυΣμένος*» ἔχει τὴν ἄνευ τοῦ Σ ἐκφορὰν *λελαμπρυμένος*, ἥτις ἀνελλήνιστος εἶνε.

Ὁ Ἄγγλος Βλαϋδέσιος ποιεῖται ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πλούτου τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 635, σελ. 70 τὴν παρατήρησιν τήνδε· «Nescio an recte, λελάμπρυμαι,-υσαι,-υται». Παντάπασιν ἀλλότριος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶνε ὁ τύπος *λελάμπρυμαι*. Ὡς οὐδέποτ' ἐσχηματίσθη *ἥδυμαι* ἐκ τοῦ *ἡδύνομαι* καὶ *λελέπτυμαι* ἐκ τοῦ *λεπτύνομαι* καὶ *μεμόλυμαι* ἐκ τοῦ *μολύνομαι*, οὕτως ἀδύνατον ἦτο νὰ σχηματισθῇ *λελάμπρυμαι* ἐκ τοῦ *λαμπρύνομαι*. Ἀείποτε δὲ μετὰ τοῦ Ν ἐξεφέρετο τὸ τρίτον ἑνικὸν πρόσωπον τοῦ τε παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελίκου τῶν εἰς ΑΙΝΟΜΑΙ καὶ ΥΝΟΜΑΙ ῥημάτων, οἷον *πέφαΝται-ἐπέφαΝτο*, *ἐξήραΝται-ἐξήραΝτο*, *παρώξυΝται-παρώξυΝτο*, *λελέπτυΝται-ἐλελέπτυΝτο*, κτλ. Διάφορον εἶνε τὸ *πέπλυται* ὁμοίως ἐσχηματισμένον τῷ *κέκλιται* καὶ *κέκριται* (Πρβ. καὶ *τέταται* καὶ *πέφαται* = πεφόνευται). Ἐσῴζετο δὲ τὸ Ν καὶ πρὸ τοῦ Θ, οἷον *πεπέραΝται-πεπεράΝθω-πεπεράΝθαι-ἐπεράΝθην*, *τεθήλυΝται-τεθηλύΝθαι-ἐθηλύΝθην*, κτλ. Οὐδαμῶς δὲ παράδοξον ἡμῖν προσπίπτει ὅτι εἶνε ἠφανισμένον ἐνίοτ' ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τὸ Ν, οἷον *λελάμπρυται* καὶ *πεπλάτυται* καὶ *ἐπεπάχυτο*, κτλ. καὶ *ξηραθέντα* καὶ *ἐπιρραθέντα*, κτλ., περὶ ὧν ἀλλαχοῦ. Ἐν τῇ τοῦ Κοραῆ ἐκδόσει τοῦ Στράβωνος Τόμ. Δ', σελ. 286 φέρεται «Βεβάθυται: ΔΓ (μόνη ὀρθὴ) *Βεβάθυνται*». Καλῶς ἔχει ἡ σημείωσις αὕτη τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρός, καθ' ἣν μόνη ἡ μετὰ τοῦ Ν ἐκφορὰ *βεβάθυΝται* εἶνε ὀρθή. Γράφει δὲ καὶ ὁ Ἀσώπιος ἐν τῇ Δευτέρᾳ Περιόδῳ τοῦ Συντακτικοῦ σελ. 853, § 88 ἐκδ. β' «Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ Κοραῆς παρέλαβεν ἐν ταῖς ση-

μειώσεσι τὴν ὀρθὴν γραφὴν *βεβάθυνται*, ἀντὶ τοῦ βαρβάρου *βεβάθυται* (Στράβ. 629)».

Ὀρθῶς ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος *πλατύνομαι* ἐκφέρεται διὰ τοῦ ΣΜ ὑπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων λεγόντων ἐν τῷ ἀστείῳ λόγῳ *πεπλατυσμένος*, *πεπλατυσμένη*, *πεπλατυσμένον*, *λόγος πεπλατυσμένος*, *ῥὶς πεπλατυσμένη*, κτλ. Παρατιθέμεθά τινα παραδείγματα ἐκ τῆς Στοιχειώδους Ζωολογίας τοῦ Π. Ψαρᾶ, σελ. 98 «τόξα ὀστέϊνα, ἐπιμήκη καὶ *πεπλατυσμένα*» καὶ σελ. 99 «τὸ στέρνον εἶναι ὀστοῦν *πεπλατυσμένον*» καὶ «ἀποτελεῖται δὲ διὰ τῆς ἑνώσεως πολλῶν ὀστῶν *πεπλατυσμένων*» καὶ σελ. 170 «ἔχουσι τὸ πρόσωπον *πεπλατυσμένον*». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Βαλέττα γενομένῃ μεταφράσει τῆς τοῦ Δονάλσωνος Ἱστορίας τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας Τόμ. Β', σελ. 264 «ὁ δὲ κόλπος τοῦ Σιὰμ λίαν *πεπλατυσμένος*». Καὶ ἐν ἄλλοις δὲ βιβλίοις ὑπὸ νέων Ἑλλήνων συγγεγραμμένοις γίνεται χρῆσις τῆς μετοχῆς ταύτης.

Σχαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος γράφει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 1085 «Πλατύνω, μέλλ. Πλατυνῶ (παθητ. παρακ. *Πεπλάτυμμαι* καὶ *Πεπλάτυσμαι*)».

Τοῦ διὰ τοῦ ΣΜ προενηνεγμένου τύπου ἔχομεν νὰ καταλέξωμεν παραδείγματα ἐκ τοῦ Γαληνοῦ καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων συγγραφέων.

Γαλην. Τόμ. Γ', σελ. 693 «*πεπλατυσμένῃ* σφαίρᾳ παραπλήσιον» καὶ σελ. 840 «πλέον δὲ περιλαμβάνειν μέρος τῶν *πεπλατυσμένων*» καὶ Τόμ. Ε', σελ. 624 «ἐοικὸς ἀτρέμα *πεπλατυσμένῃ* σφαίρᾳ» καὶ Τόμ. ΙΓ', σελ. 602 «τοὺς ὁμοίως αὐτοῖς *πεπλατυσμένους* τένοντας» καὶ Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 944 «οὗτοι μὲν οὖν οἱ μύες, ὥσπερ τινὲς πτύχες, ἐπίκεινται τοῖς ἄλλοις *πεπλατυσμένοι*» καὶ Τόμ. ΙΘ', σελ. 146 «Τετάρσωνται (γρ. *τετάρσωται*): πεπλάτυνται· ταρσὸς γὰρ πᾶν τὸ *πεπλατυσμένον*». Πρβ. Ὀρειβάσ. Τόμ. Γ', σελ. 285,8 καὶ σελ. 437,15.

Ῥοῦφ. Ἐφέσ. σελ. 191,12 «περὶ τὴν κεφαλὴν *πεπλατυσμένη*».

Ἐπιφάν. Τόμ. Γ', σελ. 262,30 «ἤδη γάρ εἰσι *πεπλατυσμένοι*».

Νεμέσ. περὶ Φύσ. Ἀνθρ. σελ. 196 Ματθ. «τὰ ἐξ ἐγκεφάλου φερόμενα νεῦρα *πεπλατυσμένα*».

Ὑπομνήμ. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Θ', σελ. 49,6 «καὶ ἀπλατὶς ἐν τοῖς *πεπλατυσμένοις*».

Ἰω. Ζωναρ. Ἐπιτ. Ἱστορ. Τόμ. Α', σελ. 3,21 «*πεπλατυσμένα* δηλαδὴ καὶ πρὸς τὸ φιλοτιμότερον ἀποκλίνοντα» καὶ σελ. 4,12 «τὴν δέ γε *πεπλατυσμένην* ἐπιτεμόντα διήγησιν κτέ.».

Ψελλ. ἐν Φυσ. καὶ Ἰατρ. Ἰδελ. Τόμ. Α', σελ. 229,901 «αὐτῆς κόρης πάθημα *πεπλατυσμένης*».

Εὐστάθ. σελ. 257,23 «ἢ μᾶλλον παρατετηρημένως τὰ *πεπλατυσμένα*» καὶ σελ. 1058,54 «συντομωτέρα μέντοι ταύτης καὶ οὐχ οὕτω *πεπλατυσμένη*» καὶ σελ. 1298,34 «ἀγγεῖον λεβητοειδὲς *πεπλατυσμένον* ἄνωθεν». Πρβ. Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Δ', σελ. 312,25 «Φιάλη: ἀγγείῳ λεβητοειδεῖ *ἘΚπεπλατυσμένῳ* ἄνωθεν».

Ἐτυμολ. Μέγ. σελ. 331,48 «ἢ τὸ κατ' ἐκεῖνο μέρος *πεπλατυσμένος*».

Ἐν τοῖς τοῦ Τζέτζου Σχολίοις εἰς Λυκόφρονα στίχ. 1414 ἀπαντᾷ τὸ ἐπίρρημα «πᾶσαν τούτου τὴν ἱστορίαν *πεπλατυσμένως* ἐρῶ». Εἶπε δὲ καὶ ἐν ταῖς Ἱστορίαις ὁ Τζέτζης ΙΒ', 707 «ἐκεῖ δὲ μᾶλλον ἔγραψα ταῦτα *πεπλατυσμένως*».

Ὁ Λοβέκκιος μνημονεύει ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 421 τύπον *πεπλατυμένη* ἐκ Ῥούφου τοῦ Ἐφεσίου. Ἀλλὰ παρὰ τῷ συγγραφεῖ τούτῳ κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Δαρεμβέργου καὶ Ῥυλλίου φέρεται *πεπλατυΣμένη*, δὲν γίνεται δ' ἐν αὐτῇ μνεία ἄλλης γραφῆς.

Τὴν ἄνευ τοῦ Σ ἐκφορὰν εὕρομεν ἡμεῖς παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 791 «πρὸς τὰ περαιτέρω τοῦ προσήκοντος *πεπλατυμένα*». Ἀλλ' οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ *πεπλατυΣμένα*.

Τοῦ διὰ διττοῦ Μ ἐσχηματισμένου τύπου *πεπλάτυΜΜαι*, οὐ γίνεται μνεία ἐν τῷ Λεξικῷ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου, οὐδὲν μαρτύριον ἔχομεν. Φαίνεται δὲ πιθανώτατον ὅτι, ὡς ἐπ' ἄλλων παρακειμένων μόνη ἡ διὰ τοῦ ΣΜ ἐκφορὰ ἦτο νενομισμένη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, *ἥδυσμαι*, *λελέπτυσμαι*, κτλ., οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἐκ τοῦ *πλατύνομαι* γενομένου.

5. **ΚατηχυΜΜένος**, οὐχὶ **κατηχυΜένος**.

Ὁ Εὐθυβούλης ἐν τῷ Ὁρκιστῇ Φαρμακίδῃ σελ. 589 πα-

ραθέμενος ἐκ τοῦ περὶ Ὅρκου συγγράμματος τοῦ Φαρμακίδου τὴν ῥῆσιν «Ὁ δὲ συκοφάντης αὐτῶν καὶ οἱ δολίως αὐτὸν ὑποκινήσαντες, οἱ περὶ τὸν Ἀντιοχείας ἴσως Μακάριον, ἔμειναν κατῃσχυμένοι, ἂν γνωρίζωσι καταισχύνην οἱ τοιούτου χαρακτῆρος ἄνθρωποι» ἐπιφέρει «Ναί, Φαρμακίδα, οὔτε οἱ δολίως ὑποκινοῦντες συκοφαντίας, οὔτε οἱ δολίως ταύτας καὶ μὴ οὔσας ἀναπλάττοντες, οὔτ' αἰσχύνην, οὔτε καταισχύνην (ὡς θέλεις) γνωρίζουσι· μένουσι δὲ ὅμως οὐ μόνον δι' ἑνός, ἀλλὰ διὰ πλειόνων, ἤγουν διὰ δύο Μ ἀκριβῶς κατῃσχυμμένοι».

Νοσεῖ ἀληθῶς ἡ δι' ἑνὸς Μ γραφὴ τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος καταισχύνομαι, ἀλλά πως συγγνωστὸν τὸ πταῖσμα τοῦτο δύναται νὰ νομισθῇ ὑπὸ τῶν δοξαζόντων ὅτι εὔλογον εἶνε ἐπιεικῶς νὰ κρίνωνται τὰ ὑπὸ τῶν παλαιοτέρων γεγραμμένα. Περιέπεσε δ' ὁ Φαρμακίδης καὶ δεινοῖς ἁμαρτήμασιν, οἷον μετΗμελήθησαν ἀντὶ τοῦ μετΕμελήθησαν καὶ ἀναπεταΝΝΥσας ἀντὶ τοῦ ἀναπετάσας, ἅτινα πικρῶς ἐξήλεγξεν ὁ Εὐθυβούλης ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλίῳ. Ἀλλὰ καὶ οὗτος περὶ πολλὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐσφάλλετο, φωρᾶται δ' ἐνίοτε τερατώδη καὶ ἀλλόκοτα λέγων, οἷον ἀνάγνως καὶ σύγγνως ἀντὶ τοῦ ἀνάγνωθι καὶ σύγγνωθι, ὑπῄνιξα καὶ ὑπῄνιξας καὶ ὑπαινίξῃ ἀντὶ τοῦ ὑπῃνιξάμην καὶ ὑπῃνίξω καὶ ὑπαινίξηται, ἐλάνθασε καὶ λανθάσῃ ἀντὶ τοῦ ἔλαθε καὶ λάθῃ, ἐπουρανείῳ ἀντὶ τοῦ ἐπουρανίῳ, παρείτω ἀντὶ τοῦ παρίτω, κτλ., καταχρωμένας τῶν προκειμένων θείων Εὐαγγελίων ἀντὶ τοῦ καταχρωμένας τοῖς προκειμένοις θείοις Εὐαγγελίοις, κτλ. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐπελάβετο μὲν ὁ Εὐθυβούλης τοῦ ὑπὸ τοῦ Φαρμακίδου γραφέντος «τί μέΛΛει τῷ ἀντιδίκῳ σου περὶ τούτου;», ἔγραψε δ' αὐτὸς «μηδὲν μεΛήσας διέφθειρε καὶ ὧδε τὰ Πρακτικά» ἀντὶ τοῦ μεΛΛήσας.

Ἐν τῷ τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Τόμ. Α', σελ. 52 φέρεται «Αἰσχύνω, μέλλ. αἰσχυνῶ· παθητ. παρακ. ᾔσχυμαι· ἐπικῶς ᾔσχυμμαι Ἰλιάδ. Σ

180». Λέγει δὲ καὶ Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 36 «Αἰσχύνω, μέλλ. Αἰσχυνῶ (παθητ. παρακ. Ἤσχυμαι καὶ ποιητικῶς Ἤσχυμμαι, ἀόρ. Ἠσχύνθην)». Σημειωτέον δ' ὅτι, καίπερ ἀλλότριον τοῦ πεζοῦ λόγου ὑπολαμβάνων ὁ Σκαρλᾶτος τὸν διὰ διττοῦ Μ προενηνεγμένον τύπον, ποιεῖται ὅμως χρῆσιν τοῦ κατῃσχυΜΜένος ἐν σελ. 700 «Κατηφὴς—λυπημένος ἢ κατῃσχυΜΜένος» καὶ «Κατηφῶν — πρόξενος αἴσχους (κατηφείας) ἢ κατῃσχυΜΜένος». Ἀνάληθες εἶνε τὸ δίδαγμα τοῦ Σκαρλάτου ἀποφαινομένου ὅτι ὑπὸ μὲν τῶν πεζῶν δι' ἑνὸς Μ ἐξεφέρετο ὁ παρακείμενος τοῦ αἰσχύνομαι, ὑπὸ δὲ τῶν ποιητῶν διὰ δύο.

Ὡς ἐσχηματίσθη *παρώξυμμαι* ἐκ τοῦ *παροξύνομαι*, οὕτω καὶ *ᾔσχυμμαι* ἐκ τοῦ *αἰσχύνομαι*. Ἓν δὲ μόνον μαρτύριον αὐτοῦ ἔχομεν ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἑλληνισμοῦ, τὸ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐν Ἰλιάδος Σ, 180 λεχθὲν «αἴ κέν τι νέκυς *ᾐσχυμμένος* ἔλθῃ». Ὑπάρχει δὲ καὶ γραφὴ πλημμελὴς *ᾐσχυμένος*. Ὁ Εὔνιος σημειοῦται ἐν ταῖς εἰς τὴν Ἰλιάδα Παρατηρήσεσι (Τόμ. Β', β', σελ. 455) «Legebatur ᾐσχυμμένος, non modo in edd. sed etiam in optimis codd. Townl. Mosc. Ven. at Codd. ab Tho. Bentleio collati, in quibus Vat. et Lips. ap. Ernestium ᾐσχυμένος, quod Wolf. sequutus est, et recte. Nam υ per se producitur: ut sup. vs. 24 χαρίεν δ' ᾔσχυνε πρόσωπον». Δεινῶς σφάλλεται ὁ Εὔνιος, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ Λοβέκκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φρυνίχου σελ. 35 «nam Heynius, quum in Homerico loco ᾐσχυμένος scribi posse censet, totus errat». Ἴδε καὶ Βεκκῆρον ἐν *Hom. Blätt.* Τόμ. Α', σελ. 69 καὶ Κόβητον ἐν *Var. Lect.* σελ. 225. Ὁ Θείρσχιος λέγει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ σελ. 346 ἐκδ. γ' «αἴσχυν (αἰσχυν-μένος) ᾐσχυμμένος, wo die Variante ᾐσχυμένος keine Beachtung verdient». Πρβ. καὶ Κούρτιον ἐν τῷ *περὶ τοῦ Ῥήμ.* Τόμ. Β', σελ. 221. Τὴν ὑγιῶς ἔχουσαν ἐκφορὰν βλέπει τις καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ σελ. 1136, 44 καὶ 65 καὶ σελ. 1137, 2. Ἄξια δὲ παραθέσεως νομίζομεν τὰ ἐν σελ. 1436, 53 ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου γεγραμμένα «Ὅς (Ἡρωδιανὸς) καὶ Ἀττικῶν αὐτό φησιν εἶναι (τὸ *ὑφασμένος* δηλ.), οἳ καὶ μεμολυσμένος φασὶ καὶ

μεμαρασμένος· εἰ καὶ ἄλλως, ὥσπερ *αἰσχύνω ᾐσχυμμένος*, οὕτως ὤφειλεν εἶναι καὶ μολύνω μεμολυμμένος καὶ μαραίνω μεμαραμμένος».

Τὴν μετοχὴν *ᾐσχυμμένος* εὕρομεν καὶ παρὰ Γρηγορίῳ τῷ Ναζιανζηνῷ Λόγ. Μ′ εἰς τὸ Ἅγ. Βάπτ. Ι′ «τούτοις ἡττημένος καὶ *ᾐσχυμμένος*» καὶ Ἐπιστ. ΣΙΗ′ «ἀλλ' ἡττημένος ἀπέλθῃ καὶ *ᾐσχυμμένος*» καὶ παρὰ τῷ Προκοπίῳ Τόμ. Α′, σελ. 417,22 «τῷ γὰρ τὰ αἰσχρὰ *ᾐσχυμμένῳ* πάρεστιν ἀεὶ τὸ μὴ δεδιέναι τὸν κίνδυνον» καὶ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Φωτίου σελ. 128,3 «*ᾐσχυμμένους* καὶ νενικημένους τοῦ σταυροῦ τῷ τύπῳ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἀναμαθών».

Τὸ πρῶτον πρόσωπον τῆς ὁριστικῆς ἐγκλίσεως *ᾔσχυμμαι* εἴδομεν ἐν τοῖς τοῦ Ψευδέσδρα κεφ. Η′ (Παλ. Διαθ. Τόμ. Β′, σελ. 763 Διδ.) «κύριε, *ᾔσχυμμαι* καὶ ἐντέτραμμαι κατὰ πρόσωπόν σου».

Πιθανώτατον φαίνεται ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐγίνετο χρῆσις τοῦ παρακειμένου τοῦ *αἰσχύνομαι*. Ἀλλ' οὔτε τοῦ *ᾐσχυμμένος* ἐν Ἀττικῷ συγγράμματι ἢ ποιήματι εὑρέθη παράδειγμα οὔτε τοῦ *κατῃσχυμμένος*, οὗ ἐκ μόνου τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ ἔχομεν νὰ μνημονεύσωμεν μαρτύρια.

Ψαλμ. ΟΓ′, 21 «μὴ ἀποστραφήτω τεταπεινωμένος καὶ *κατῃσχυμμένος*».

Κλήμ. Ἀλεξ. σελ. 29 «Ἀφροδίτη δὲ ἐπ' Ἄρει *κατῃσχυμμένη* μετῆλθεν ἐπὶ Κινύραν».

Ἰωάνν. Χρυσόστ. Ὁμιλ. εἰς Ματθ. σελ. 615 δ′ «ἵνα μὴ σφόδρα ᾖ *κατῃσχυμμένος*». Εἶπε δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Χρυσόστομος Τόμ. ΙΒ′, σελ. 492 γ′ «ῥυπῶσαν, αὐχμῶσαν, *κητῃσχυμμένην*, τεταπεινωμένην». Ἴδε Field εἰς *Ἰω. Χρυσόστ. Ὁμιλ. εἰς Ματθ.* Τόμ. Γ′, σελ. 84. Κακῶς ἐν Λόγῳ τοῦ Χρυσοστόμου ἐκδεδομένῳ ἐν τῷ πρώτῳ Τόμῳ τῆς τοῦ Ῥαγκαβῆ Ἑλληνικῆς Χρηστομαθείας εἶνε γεγραμμένον σελ. 79 «καὶ ὑποχωρεῖ *κατῃσχυΜένος* ὁ πονηρός» ἀντὶ τοῦ *κατῃσχυΜΜένος*. Ὁ Στρούβιος *Opusc.* Τόμ. Α′, σελ. 13 γράφει «κατῄσχυΜαι. Chrysostom. in Daniel. pag. 183». Ἀλλ' ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Δ′, σελ. 1079 κεῖται «Praeter. κατῄσχυΜΜαι. Io. Chrys. In Daniel. p. 183. SCHNEIΔ.».

Φιλοστόργ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Γ′, 23 «ἄπρακτον δὲ καὶ παρὰ δόξαν *κατῃσχυμμένον* ὑποστρέψαι».

Φώτ. Βιβλιοθ. σελ. 82,9 «*κατῃσχυμμένη* καὶ περιωργισμένη ἀπο-

πέμπεται ἡ βασιλίς» καὶ σελ. 542,19 «*κατησχυμμένος* ἀφίσταται καὶ διόλλυται».

Ἐφραίμ. 1090, σελ. 52 «ἐκ τοῦδ' ἀπηλλάττοντο *κατησχυμμένοι*».

Κανταχουζην. Τόμ. Β', σελ. 585,13 «ὅμως διαδρᾶναι δυνηθεὶς ἀνέστρεφε *κατησχυμμένος*».

Θεοφάν. Χρονογρ. σελ. 162,14 «παρὰ Λήγουν (Λίγυν) ποταμὸν ὑπέστρεψε *κατησχυμμένος*» καὶ σελ. 687,6 «καὶ μηδὲν ἀνύσας ὑπέστρεψε *κατησχυμμένος*».

Ἰω. Ζωναρ. Ἐπιτ. Ἱστορ. Γ', 6 (Τόμ. Α', σελ. 225,8 Βόνν.) «ναυμαχίᾳ πρὸς Ἀθηναίων ἡττηθεὶς καὶ ἀναζεύξας *κατησχυμμένος*».

Ἰω. Ζωναρ. Λεξ. σελ. 1176,2 «Κατισχυμένος: κεκρατημένος· *κατησχυμμένος* δὲ ὁ ἄξιος αἰσχύνης Η» (Ἴδε Βερνάρδυν εἰς *Σουΐδ.* Τόμ. Β', α', σελ. 168).

Σουΐδ. «Ἐληλεγμένον: *κατησχυμμένον*».

Ἐν τῇ Χρονογραφίᾳ Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ ὁ μὲν κῶδιξ ἔχει «μεταβεβλημένω καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ *κατησχυΜΜένω* παντάπασι», ὁ δὲ Σάθας *Μεσαιων. Βιβλ.* Τόμ. Δ', σελ. 98 ἐξέδωκε «καὶ *κατησχυΜένω* παντάπασι». Πρβ. καὶ σελ. 54 «ὁ μὲν ἀπῄει *κατησχυΜένος*».

Τὴν ἡμαρτημένην ἐκφορὰν εὕρομεν καὶ παρὰ Λέοντι τῷ Γραμματικῷ σελ. 103,6 «ἐξῆλθεν οὖν *κατησχυμένος*» καὶ σελ. 369,14 «καὶ οἶκοι εὐπρεπεῖς *κατησχυμένοι*» καὶ παρὰ Μιχαὴλ τῷ Δούκᾳ σελ. 337,14 «ὁ δὲ τύραννος *κατησχυμένος* ὑποστρέψας ἐν Ἀδριανουπόλει κτἑ.» καὶ σελ. 345,19 «ὁ δὲ τύραννος ἐγερθεὶς *κατησχυμένος* καὶ περάσας τὸν Δάνουβιν ἧκεν εἰς Ἀδριανούπολιν».

Ἐν τῇ Διηγήσει τοῦ Ἀχιλλέως στίχ. 585 (Trois Poèm. Gr. σελ. 18) εἶνε γεγραμμένον «Εὐθὺς τροπὴν ἐπήρασεν (γρ. *ἐπήρασIr*) πολλὰ *κατησχυμένηr*», ἐν δὲ τῷ βίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου στίχ. 5494 (σελ. 222) κεῖται «μήπως τοῖς ὄπισθεν αὐτὸς στραφῇς *κατAIσχυμένος*».

Καὶ παρὰ Μιχαὴλ τῷ Ἀκομινάτῳ ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Λάμπρου Τόμ. Β', σελ. 43,8 «καὶ μὴ στραφήτωσαν οἱ τῆς χώρας ἐντολεῖς *κατησχυμένοι*, τεταπεινωμένοι» καὶ σελ. 108,14 «πάλιν *κατησχυμένος* ἀπελεύσεται». Ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ ἐκδότου καὶ γραφὴ *κατησχυμμένοι*. Ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις φέρεται

κατὰ τὸν Λαυρεντιακὸν κώδικα ἡ ὑγιῶς ἔχουσα ἐκφορὰ *κατησχυΜ-Μένοι* καὶ *κατησχυΜΜένος*, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Πέτρου Παπαγεωργίου, ἀνδρὸς ἐλλογίμου καὶ μάρτυρος λίαν ἀξιόχρεω, φιλοπονηθείσης Ἐπικρίσεως τῆς Σπ. Π. Λάμπρου Ἐκδόσεως τοῦ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου σελ. 86 καὶ 94.

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα μεταξὺ τῶν λέξεων *ἐνήσομεν* καὶ *ἐνηυλισμένον* κεῖται τὸ «*Ἐνισχημένος*: κατεχόμενος». Δοξάζει δ' ὁ Βερνάρδυς (*Σουίδ.* Τόμ. Α', β', σελ. 260) ὅτι ἔγραψεν ὁ Σουίδας «*Ἐνησχυμμένος: ἐνισχημένος* δὲ κατεχόμενος». Τὴν γνώμην τοῦ Βερνάρδυος ἀπεδέξατο καὶ ὁ Βεκκῆρος. Ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς τοῦ Φωτίου ἐξέδωκεν ὁ Βαλέττας σελ. 184 «εἰ μὴ θᾶττον μὲν ἀποσταῖεν, ὡς *ἐνησχυμμένοι*, τῆς ἀτόπου δόξης» ἐκ διορθώσεως, ὡς λέγει, τοῦ Ἰαγέρου ἀντὶ τοῦ *ἐνησχαμένοι*.

Πλημμελῶς ἔχει καὶ ἡ μετοχὴ *ἐπησχυΜένη*, ἧς ποιεῖται μνείαν ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 421 «ἐπησχυμένη Theodor. Hyrt. in Anecd. Boisson. p. 21. T. III». Ἥκιστα τῇ φύσει τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης συνᾴδει νὰ ἐκφέρηται δι' ἑνὸς Μ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥήματος *αἰσχύνομαι-καταισχύνομαι-ἐπαισχύνομαι*, ἐκβαλλομένου τοῦ χαρακτῆρος Ν πρὸ τοῦ Μ τῆς καταλήξεως.

Ἐξ ὧν εἴπομεν πᾶς τις, νομίζομεν, πείθεται ὅτι εὐλόγως ὁ Εὐθυβούλης ἐν τῷ Ὀρκιστῇ Φαρμακίδῃ καθήψατο τῆς δι' ἑνὸς Μ ἐκφορᾶς κατησχυμένοι. Ἀλλ' ὅμως καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ σελ. 356 γραφὲν «πρὸ πολλοῦ δυσανασχετήσας, καὶ βεβαρυμμένος ὑπὸ τῶν ἀδιαλείπτων καὶ ἀνενδότων αὐτοῦ ἀγώνων» εἶνε μοχθηρὸν καὶ ἀπόβλητον, ἥκιστα δ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου προσήκει νὰ παραληφθῇ διδάσκαλος ἢ ὁδηγὸς ἡ ἀναλογία, καθ' ἣν δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ ἄμεμπτον τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος μετοχὴν παραβάλλων αὐτὴν πρὸς τὴν παρωξυμμένος καὶ ἐκτεθηλυμμένος καὶ κατησχυμμένος. Ὑγιῶς ἔχει ὁ τύπος βεβαρΗμένος, ὡς ἐδιδάξαμεν ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι σελ. 303 κέξ. Ὁ Βερναρδάκης ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ ἐσχημάτισεν ἐσμικρυΜΜένος τὴν μετοχὴν τοῦ παρακειμένου τοῦ σμικρύνομαι, οἷον τὰ «ὑποκορι-

στικὰ ἐκφράζουσιν ἐσμικρυΜΜένην τὴν ἔννοιαν τοῦ οὐσιαστικοῦ» (σελ. 174, § 500), ἐν δὲ τῷ Ἐγχειριδίῳ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας ἐποιήσατο μὲν χρῆσιν τοῦ ἀσυστάτου βεβαρυΜΜένος (σελ. 337, 19), οὐδαμῶς δ' ὤκνησε νὰ γράψῃ ἐκτεθηλυΜένος δι' ἑνὸς Μ (σελ. 65, 1). Τρανῶς δ' ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀμαθία καὶ ἀσυνεσία μηνύεται ἐξ ἧς ἀποφαίνεται ἐν τῇ μνημονευθείσῃ γραμματικῇ γνώμης (σελ. 108, § 362, σημ. α') λέγων ὅτι «Ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ἐφεξῆς ἀποβάλλεται συνήθως τὸ ν οὐδ' ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ σ, οἷον: ξηραίνω ἐξήραμαι, θηλύνω τεθήλυμαι, τραχύνω τετράχυμαι, κτλ.». Κακῶς λέγεται ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ἐφεξῆς ἦσαν συνήθεις οἱ δι' ἑνὸς Μ προεννηνεγμένοι τύποι, οὐχὶ δ' οἱ διττὸν Μ ἔχοντες ἢ διὰ τοῦ ΣΜ ἐσχηματισμένοι. Ἂν ἀντὶ τοῦ **συνήθως** ἔκειτο τὸ **ἐνίοτε,** ἡ πλημμέλεια δὲν θὰ ἦτο δεινή. Περὶ τοῦ πράγματος μέλλομεν ἐκτενῶς νὰ διαλάβωμεν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ.

Οὐ μόνον δ' ὁ Φαρμακίδης ἥμαρτε περὶ τὸν τύπον τοῦ ἐκ τοῦ καταισχύνομαι ἐσχηματισμένου παρακειμένου ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τῶν τε πρὸ ἡμῶν ἀκμασάντων καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ζώντων. Ὁ Θ. Βενιζέλος γράφει ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἰδιωτ. Βίου τῶν Ἀρχ. Ἑλλήν. σελ. 47 «ζῇ δὲ τοῦ λοιποῦ κατῃσχυΜένη καὶ ἄτιμος». Ὁ Πανταζίδης ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθέντι καὶ διασκευασθέντι Ὁμηρικῷ Λεξικῷ λ. αἰσχύνω, σελ. 30 ἐξηγεῖται τὸ τοῦ ποιητοῦ νέκυς ᾐσχυμμένος διὰ τοῦ «κατῃσχυΜΜένος ἢ παραμεμορφωμένος νεκρός». Καὶ ἐδιδάχθη μὲν ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ Ὁμηρικοῦ χωρίου τὴν ὀρθὴν ἐκφοράν, ἀλλὰ ταχέως ἔπειτ' αὐτῆς ἐπελάθετο, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ἐν σελ. 203 «Ἐλεγχής —κατῃσχυΜένος» καὶ τοῦ ἐν σελ. 347 «Κατηφής — τεταπεινωμένος, κατῃσχυΜένος». Θαυμασμοῦ δ' ἄξιον εἶνε ὅτι ἐγκρίνει μὲν ὁ Πανταζίδης τὸ ἓν Μ ἔχον **κατῃσχυΜένος**, σχηματίζει δὲ παρακείμενον **πηγαιΜΜένος** ἐκ τοῦ πηγαίνω διὰ διττοῦ Μ ἐν σελ. 220, λ. ἐξοίχομαι «εἶνε ἔξω εἰς τῆς Ἀθηνᾶς **πηγαιΜΜένη**». Πρβ. καὶ σελ. 332, λ. κακόω «μὴ πίκραινε τὸν **πικραΜ-**

Μένον γέροντα» καὶ σελ. 163, λ. διαφθείρω «ἐχάθης, εἶσαι χαΜΜένος» καὶ σελ. 437, λ. νεκρός «πληθ. οἱ νεκροί, οἱ ἀποθαΜΜένοι» καὶ λ. νέκυς «πληθ. οἱ νεκροί, ἀποθαΜΜένοι». Ἀλλ' ἐν ἄλλοις τόποις εἶνε δι' ἑνὸς Μ ἡ μετοχὴ αὕτη ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου γεγραμμένη, οἷον σελ. 335, λ. κάμνω καὶ σελ. 341, λ. καταθνήσκω καὶ σελ. 346, λ. καταφθίω.

Ὁ Ῥαγκαβῆς ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ τύπου ᾐσχυμένος ἐν τῷ Ϛ' Τόμῳ τῶν Ἁπάντων, σελ. 213 «οὔτ' ᾐσχυμένοι ἔμενον, καὶ ἵσταντο σιγῶντες» καὶ σελ. 271 «τώρα τὸ κράτος τοῦ Χριστοῦ θὰ πέσῃ ᾐσχυμένον», ἀλλ' ἐν τῷ Δ' Τόμῳ, σελ. 317 ἐλέχθη ὑπ' αὐτοῦ «κ' ᾐσχυΣμέν' οἱ ῥᾳδιοῦργοι ἔφυγον κ' ἐτρύπωσαν». Ὁ παρακείμενος τοῦ αἰσχύνομαι καθ' ἕνα μόνον τρόπον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ προηνέχθη, ᾔσχυΜΜαι-ᾐσχυΜΜένος, οὐδέποτε δ' ἐσχηματίσθη διὰ τοῦ ΣΜ, ᾔσχυΣμαι, ὁμοίως τῷ τεθήλυσμαι καὶ ἐσκλήρυσμαι καὶ τετράχυσμαι, κτλ. Σημειωτέον δ' ὅτι ἑλληνιστὶ λέγεται ῥᾳδιουργός καὶ χειρουργός καὶ ἀνοσιουργός, πλημμελοῦσι δ' οἱ παροξυτόνως λέγοντες ῥᾳδιοῦργος καὶ χειροῦργος καὶ ἀνοσιοῦργος κατὰ τὸ πανοῦργος καὶ κακοῦργος.

6. **ἘξηραΜΜένος** καὶ **ἀπεξηραΜΜένος** καὶ **κατεξηραΜΜένος**, οὐχὶ **ἐξηραΜένος** οὐδ' **ἀπεξηραΜένος** οὐδὲ **κατεξηραΜένος.**

Πολλοὶ τῶν νέων Ἑλλήνων γράφουσι δι' ἑνὸς Μ τὴν μετοχὴν τοῦ παρακειμένου τοῦ ἐκ τοῦ ξηραίνομαι καὶ ἀποξηραίνομαι καὶ καταξηραίνομαι ἐσχηματισμένου, ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει νὰ ἐκφέρηται διὰ διττοῦ Μ, ἐξηραΜΜένος καὶ ἀπεξηραΜΜένος καὶ κατεξηραΜΜένος. Ἐν τῇ τοῦ Κοδρικᾶ Μελέτῃ τῆς Κοινῆς Ἑλληνικῆς Διαλέκτου φέρεται μὲν «εἰς μνημόσυνον τῶν ἀποθαΜΜένων» (σελ. ιθ', σημ.), ἀλλὰ «εἰς τὴν κατεξη-

ραΜένην γῆν τῆς Ἑλλάδος» (σελ. ιζ′) καὶ «εἰς τὴν κατεξηραΜένην Ἑλλάδα» (σελ. 151). Ἀπαντᾷ δ'ἐν αὐτῇ καὶ «τὴν κατΑξηραμένην γῆν τῆς Ἑλλάδος» (σελ. 161).

Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος ἐμνημόνευσεν ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης τὸν ὑγιῶς ἔχοντα τύπον σελ. 455 «Ἐξήραμμαι, παθητ. παρακ. καὶ Ἐξηράνθην, παθητ. ἀόρ. τοῦ Ξηραίνω» καὶ σελ. 904 «Ξηραίνω, μέλλ. Ξηρανῶ (παθητ. παρακ. Ἐξήρασμαι καὶ Ἐξήραμμαι, ἀόρ. Ἐξηράνθην)». Ἀτιμάσας δ'ὅμως ἢ ἀθετήσας ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει τὸ ὀρθὸν αὐτοῦ δίδαγμα ἔγραψε Τόμ. Γ′, σελ. 439 «Μεταχειρίζονται δὲ πρὸς τοῦτο τὰς ἐξηραμένας ἶνας (γρ. ἶνας) τοῦ φοίνικος». Εἶνε δέ πως προσφιλὲς τῷ ἀνδρὶ τούτῳ νὰ μὴ πείθηται ἢ νὰ μὴ προσέχῃ οἷς ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης ἀποφαίνεται, οἷον ἐν τούτῳ μὲν λέγει σελ. 498 «Ἐπιμείλια, ἐσφαλμένον ἀντὶ Ἐπὶ μείλια», ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει γράφει Τόμ. Α′, σελ. 255 «Οἱ δὲ φοίνικες τοῦ γάμου (τὰ ἐπιμείλια) συνέκειντο κτέ.» καὶ Τόμ. Γ′, σελ. 56 «ἔπεμψεν εἰς τὴν μέλλουσαν σύζυγόν 'του 240,000 γρόσια—ὡς ἐπιμείλια» καὶ σελ. 429 «ἡ προσδιορίζουσα τὴν προῖκα, τὸ τράχωμα (τὰ ἐπιμείλια)». Καὶ ἐπ'ἄλλων δ'οὐκ ὀλίγων καταλαμβάνεται ὁ Σκαρλᾶτος ἥκιστα ἑαυτῷ ὑπακούων.

Ἐν τῷ τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης κεῖται Τόμ. Α′, σελ. 660 «Ἐξήραμμαι, παθητ. παρακ. τοῦ ξηραίνω» καὶ Τόμ. Β′, σελ. 499 «Ξηραίνω—ἀόρ. παθητ. ἐξηράνθην, παρακ. παθητ. ἐξήρασμαι, Ἡροδότ. Α′. 186. Η′. 109. καὶ ἐξήραμμαι, Σχολ. Ἀριστοφ. Πλούτ. 1082. ὅμως ἐξήραμαι εἶναι πιθανῶς ἐσφαλμένον. Schäf. schol. Par. Ap. Rhod. 3, 276. Lobeck. Phryn. σελ. 502».

Ὁ διὰ τοῦ ΣΜ προενηνεγμένος παρακείμενος εἶνε ἐσχηματισμένος κατὰ τὸν συχνότερον τρόπον, καθ' ὃν ἐλέγετο *πέφασμαι-πεφασμένος* ἐκ τοῦ *φαίνομαι* καὶ *λελύμασμαι-λελυμασμένος* ἐκ τοῦ *λυμαίνομαι* καὶ *σεσήμασμαι-σεσημασμένος* ἐκ τοῦ *σημαίνομαι* καὶ *πεπέρασμαι-*

πεπερασμένος ἐκ τοῦ *περαίνομαι* καὶ *πεπίασμαι-πεπιασμένος* (*καταπεπιασμένος*) ἐκ τοῦ *πιαίνομαι*. Πρβ. καὶ *θερμαίνομαι-τεθέρμασμαι-τεθερμασμένος*, *ὑγραίνομαι-ὕγρασμαι-ὑγρασμένος*, *ὑφαίνομαι-ὕφασμαι-ὑφασμένος*, *λευκαίνομαι-λελεύκασμαι-λελευκασμένος*, *μελαίνομαι-μεμέλασμαι-μεμελασμένος*, κτλ. Περὶ τῆς γενέσεως τοῦ τύπου τούτου θὰ εἴπωμεν τὰ δέοντα ἑτέρωθι.

Ἀπαντᾷ δ' ἐν ἀποσπάσματι μὲν τοῦ Ἀντιφάνους παρ' Ἀθην. σελ. 623 β' «Λίβυς τε καυλὸς *ἐξηρασμένος*», παρὰ δὲ τῷ Ἡροδότῳ βιβλ. Α', 186 «*ἀπεξηρασμένου* τοῦ ἀρχαίου ῥεέθρου» καὶ βιβλ. Ζ', 109 «διαβὰς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον *ἀπεξηρασμένον*». Ἴδε Βρεδόβιον ἐν *Ζητ. Κριτ. περὶ Διαλ. Ἡροδ.* σελ. 360. Ὁ Ματθίας νομίζει (ἐν *Διεξοδ. Γραμματ.* σελ. 369 καὶ 415 ἐκδ. γ') ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου *ἀπΟξηρασμένου-νον*. Ἀλλ' ἡ ἐκφορὰ αὕτη εἶνε ἐσχάτως βάρβαρος. Πρβ. Βαίριον εἰς *Ἡρόδ.* Τόμ. Γ', σελ. 598 ἐκδ. β'.

Ὁμοίως τῷ *ἐξηρασμένος* καὶ *ἀπεξηρασμένος* εἶπεν *ἀνεξηρασμένος* ὁ Ἱπποκράτης ἐν τῷ περὶ Ἀέρ. Ὑδ. Τόπ. ΙΔ', Τόμ. Α', σελ. 260 «μήτε τοῦ ἐγκεφάλου *ἀνεξηρασμένου*», ἀνθ'οὗ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΖ', β', σελ. 579 εἶνε γεγραμμένον «μήτε τοῦ ἐγκεφάλου *ἀνεξηραΜΜένου*». Ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τοῦ μνημονευθέντος βιβλίου τοῦ Ἱπποκράτους κεφ. ΙϚ' ἐφέρετο ἄλλοτε πλημμελῶς «ἀποξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χειμῶνα ἀφικνέονται (ἰων. *ἀΠικνέονται*) *ὑπ' ἄλλων τ' ἐς ἄλλα ἀναξηραινόμενοι*». Ἐγνώσθη δ' ἡ ὀρθὴ γραφὴ ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Γαληνῷ κειμένου Τόμ. ΙΖ', β', σελ. 595 «ἈΝΑξηραίνονται γὰρ καὶ εἰς τὸν χειμῶνα ἀφικνέονται *οὐ πλαδῶντες ἀλλ' ἀνεξηραΜΜένοι*» (Ἴδε Ἑρμερίνσιον εἰς *Ἱπποκρ.* Τόμ. Α', σελ. 263). Ὅτι δὲ τῆς διὰ τοῦ ΣΜ ἐκφορᾶς χρῆσιν ὁ Ἱπποκράτης ἐποιήσατο καὶ ἄλλως πιθανώτατον φαίνεται καὶ ἐκ τῶν εἰς Ἱπποκράτη καὶ Γαληνὸν Σχολίων σαφῶς δηλοῦται Τόμ. Β', σελ. 362 «ἀφικνέονται ΠΡΟΣ τὸν χειμῶνα οὐ πλαδῶντες ἀλλ' *ἐξηραΣμένοι*». Ἴσως δὲ τοῦτο ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους, οὐχὶ τὸ *ἈΝεξηρασμένοι*. Παντελῶς δ' ἀναίσθητος ἦτο ὁ βιβλιογράφος ὁ ἀναγνοὺς *ὑπ' ἄλλων τ' ἐς* ἀντὶ τοῦ *οὐ πλαδῶντες*. Πρῶτον μὲν παρέλιπε τὸ στοιχεῖον Ο, ἔπειτα δὲ μετέβαλε τὸ Λ εἰς Α καὶ τοὐναντίον τὸ Α εἰς Λ· ἔτρεψε δὲ καὶ τὸ Δ εἰς Λ. ΟΥ <u>ΠΛΑΔΩΝΤΕΣ</u> —: ΥΠΑΛΛΩΝΤΕΣ. Ἀπετέλεσε δ' ἐκ δύο λέξεων,

οὐ πλαδῶντες, τέσσαρας, *ὑπ' ἄλλων τ' ἐς*, οὐδαμῶς τὸ ἀπροσδιόνυσον αὐτῶν συνιδών.

Καὶ ἐν ἄλλοις συγγράμμασιν εἰς τὸν Ἱπποκράτη ἀναφερομένοις ἐγένετο χρῆσις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπου. Ἐν Τόμ. Α', σελ. 640 ἀντὶ τοῦ «ὡς *κατεξηραΜένης* τῆς φάρυγγος» παρελήφθη ὑπὸ τῶν νέων ἐκδοτῶν ἐξ ἀντιγράφων τὸ *κατεξηραΣμένης*, ἀνθ' οὗ ἐν ἑνὶ τῶν κωδίκων εἶνε γεγραμμένον *κατεξηραΜΜένης*. Ἀπεφήνατο δὲ καὶ ὁ Βρεδόβιος ἐν *Ζητ. Κριτ. περὶ Ἡροδ. Διαλ.* σελ. 360 «quare haud dubie apud eundem Hippocrat. III, p. 633 pro vulgato κατεξηραμένης restituendum est κατεξηρασμένης». Ἐν Τόμ. Β', σελ. 161 πάντες σχεδὸν οἱ κώδικες ἔχουσιν «ὅταν γὰρ *προαπεξηραΣμένος* ὁ πνεύμων εἰρύσῃ ἐς ἑωυτόν». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν σελ. 420 «ἐπὴν—ἐπὶ τοῦ ἕλκεος *ἐξηραΣμένος* ἐπῇ ἰχώρ» καὶ ἐν Τόμ. Γ', σελ. 461 «*ἐξηραΣμένον (ἀνεξηραΣμένον)* τὸ σῶμα ἐς ὑπερβολὴν ἐξυγρῆναι δύναται ἄτερ ὑπερβολῆς» καὶ μετ' ὀλίγα «*ἐξηραΣμένον* γὰρ τὸ σῶμα—ἕλκει τὸ ξυμφέρον κτέ.».

Φέρεται δὲ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Δαμοκράτους παρὰ Γαλην. Τόμ. ΙΔ'. σελ. 93 «τὰ μίγματά τ' *ἐξηραΣμένα*» καὶ σελ. 99 «μήτε πάλιν *ἐξηραΣμένον*».

Πολλὰ παραδείγματα τῆς μετοχῆς *ἐξηραΣμένος-κατεξηραΣμένος-προεξηραΣμένος* ἔχομεν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Γαληνοῦ νὰ καταλέξωμεν.

Τόμ. Α', σελ. 372 «μήθ' ὑπερτεθερμασμένον ἢ *ἐξηρασμένον* ἢ ὑγρασμένον ἀμέτρως» καὶ μετ' ὀλίγα «ἄμεινον δὲ τεθερμασμένῳ μᾶλλον ἢ ὑπερεψυγμένῳ—καὶ ὑγρασμένῳ ἢ *ἐξηρασμένῳ* τῷ σώματι χρῆσθαι τοῖς ἀφροδισίοις». Πρβ. καὶ Τόμ. Ε', σελ. 911-2. Παρὰ τῷ Ὀρειβασίῳ εἶνε γεγραμμένον *ἐξηραΜΜένον* καὶ *ἐξηραΜΜένῳ* Τόμ. Α', σελ. 536,7 καὶ σελ. 537,1.

Τόμ. Β', σελ. 750 «ἐν τοῖς ἐπὶ πλεῖον *ἐξηρασμένοις* σκελετοῖς».

Τόμ. Ζ', σελ. 92 «χαλεπώτερον γάρ ἐστι τῶν ὁμοιομερῶν τι τοῦ σώματος μορίων *ἐξηρασμένον* ὑγραίνειν ἤπερ ὑγρασμένον ξηραίνειν». Πρβ. καὶ σελ. 690,6.

Τόμ. Ι', σελ. 472 «ὥσπερ καὶ ἡμεῖς τὸν *ἐξηρασμένον* ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἐθεραπεύσαμεν ἄνθρωπον». Πρβ. καὶ σελ. 694,7 καὶ σελ. 696,9 καὶ σελ. 729,18.

Τόμ. ΙΑ', σελ. 720 «τὸ μὲν οὖν *ἐξηρασμένον* τῶν ὑγραινόντων δεῖται φαρμάκων». Πρβ. καὶ σελ. 737,5. Ἐν σελ. 831 κεῖται «αἱμωδίας τέ ἐστιν ἴαμα *ἐξηρασμένα* ταχέως ὑπὸ τῆς τῶν ὀξέων χυμῶν ὁμιλίας αὐτὴ λειαίνουσά τε καὶ ἀναπληροῦσα», ἀλλὰ παρὰ τῷ Ὀρειβασίῳ εἶνε γεγραμμένον Τόμ. Β', σελ. 614,7 «καὶ αἱμωδίας δέ ἐστιν ἴαμα ἡ πόα *τά τε* ἐξηρασμένα *τραχέως* ἀπὸ τῆς τῶν ὀξέων χυμῶν ὁμιλίας κτέ.». Γνησίαν ἡμεῖς γραφὴν ὑπολαμβάνομεν τὴν μετὰ τοῦ ἄρθρου «τὰ ἐξηρασμένα *τραχέως*», τὸν δὲ σύνδεσμον ΤΕ ἐξαλείφομεν ὡς ταράττοντα τὸν λόγον.

Τόμ. ΙΓ', σελ. 627 «*ἐξηρασμένης* δ' ὑπὸ χρόνου, μίξεις ἐλαίου τὸ ἥμισυ τοῦ σταθμοῦ τῆς τερμινθίνης». Πρβ. καὶ σελ. 660,9 καὶ σελ. 678,2.

Τόμ. ΙΔ', σελ. 46 «μιγνύειν ἄρτου καθαρωτάτου καλῶς *ἐξηρασμένου* βραχύ τι».

Τόμ. ΙΕ', σελ. 564 «τὸ δ' ἔλαττον ἀνεπιτήδειον τῇ *ἐξηρασμένῃ*». Ἐν Τόμ. ΙϚ', σελ. 61 εἶνε γεγραμμένον «διότι τὰ ἄνθη ἢ *ξηρασμένα* ἢ ἄλλως πως ἠλλοιωμένα τὴν ἰδίαν χροιὰν οὐ φυλάττει» ἀντὶ τοῦ *ἐξηρασμένα*.

Τόμ. Ϛ', σελ. 231 «ἤτοι κοπώδεσιν ἱκανῶς ὑπάρχουσιν ἢ *κατεξηρασμένοις* ἢ ἀτροφοῦσιν». Παρὰ τῷ Ὀρειβασίῳ Τόμ. Α', σελ. 495,2 κεῖται ἡ διὰ διττοῦ Μ ἐκφορὰ *κατεξηραΜΜένοις*.

Τόμ. Ζ', σελ. 141 «ἧς ἄρα δεῖται κεκμηκώς τε καὶ *κατεξηρασμένος* ὡσαύτως ἐν ταῖς πολλαῖς ἐνεργείαις». Πρβ. καὶ σελ. 690,1.

Τόμ. Θ', σελ. 98 «οὐ μὴν τῶν *κατεξηρασμένων* γε τὴν ἕξιν».

Τόμ. Ι', σελ. 508 «τῆς κοιλίας δ' αὐτῆς μηδέπω *κατεξηρασμένης*».

Τόμ. ΙΓ', σελ. 866 «οὐκ ἄν τις τὸ *κατεξηρασμένον* ὑπερεξήραινεν».

Τόμ. ΙΕ', σελ. 564 «αὕτη γὰρ οἰκεῖον ἴαμα τῇ τε γαστρὶ καὶ παντὶ τῷ σώματι γενήσεται *κατεξηρασμένοις*». Πρβ. καὶ σελ. 623,1 καὶ σελ. 714,5.

Τόμ. Ζ', σελ. 328 «ὅταν ἤδη *προεξηρασμένον* τὸ τῆς καρδίας σῶμα τὴν πυρετώδη θερμότητα καταδέξηται δυσλύτως».

Τόμ. ΙΖ', β', σελ. 218 «τοῖς δὲ ἀπὸ τοῦ διακαοῦς πυρετοῦ *προεξηρασμένοις* — ἀτμὸς θερμὸς ἁπτομένῳ σοι φανεῖται διαπνεόμενος». Πρβ. καὶ σελ. 581,8.

Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Σωρανῷ περὶ Γυναικ. Παθ. σελ. 237,8 Ἑρμ. «ποτίζειν δὲ ἁλικακάβου ῥίζης *ἐξηρασμένης*» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἱπποκράτη καὶ Γαληνὸν Σχολίοις Τόμ. Α', σελ. 89 «ἔγκοιλοι γίνονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν καὶ *ἐξηρασμένους* αὐτοὺς ἔχουσιν» καὶ σελ. 263 «ὡς ἂν δυνάμενον καὶ τὸ *ἐξηρασμένον* ὑγρᾶναι σῶμα» καὶ Τόμ. Β', σελ. 148 «ὑπέρινον καλεῖ τὸ *κατεξηρασμένον* καὶ (κε)κενωμένον σῶμα» καὶ μετ' ὀλίγα «ἐν (κε)κενωμένῳ καὶ *κατεξηρασμένῳ* σώματι» καὶ σελ. 191 «συμπεπτωκὸς καὶ *κατεξηρασμένον* φανεῖταί σοι τὸ δέρμα».

Παρὰ Παύλῳ τῷ Αἰγινήτῃ περὶ τῶν Χειρουργ. σελ. 242 Βρι. πρὸς τῇ γραφῇ «κατειλήσαντες αὐτὴν *ἐξηραΣμένῃ* παπύρῳ» ὑπάρχει καὶ *ἐξηραΜΜένῃ* καὶ *ἐξηραΜένῃ*.

Ἐν τοῖς Βεκκήρου Ἀνεκδότοις σελ. 423,21 φέρεται «Ἀπευήκασιν: *ἀπεξηρασμέναι* εἰσίν». Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου εἶνε γεγραμμένον «Ἀπευήκασιν: *ἐξηρημέναι* εἰσίν», ἐπηνώρθωσε δ' αὐτὸ ὁ Κουστῆρος μεταβαλὼν εἰς τὸ *ἐξηραΜΜέναι*. Πρβ. Σουΐδ. «Ἀπευήκασιν: *ἀπεξηραΜΜέναι* εἰσίν». Παράδοξος δ' εἶνε ὁ τύπος *ἀπευήκασιν*. Ὁ Βαλκενάριος μετέγραψεν *ἀπηυήκασιν* ἢ *ἀπαυήκασιν*, ὁ δὲ Λοβέκκιος *ἀπηυάγκασιν*, ὁ δὲ Βερνάρδυς (εἰς *Σουΐδ*. Τόμ. Α', α', σελ. 557) *ἀπηυάκασιν* ὡς ἐκ τοῦ *ἀπαυάζω* γενόμενον. Ἀλλ' ὁ Κόβητος (ἐν *Collect. Crit*. σελ. 163 καὶ ἐν *Mnemos*. 1882, σελ. 335) νομίζει ὅτι ἡ ἀληθὴς γραφὴ εἶνε *ἀπεσκλήκασιν*.

Ἓν μαρτύριον ἐξ Ἀττικοῦ ποιητοῦ παρεθέμεθα τοῦ διὰ τοῦ ΣΜ προενηνεγμένου τύπου. Ἓν παράδειγμα ἐξ Ἀττικοῦ ὡσαύτως ποιητοῦ ἔχομεν νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τῆς διττὸν Μ ἐχούσης ἐκφορᾶς, τὸ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀλέξιδος παρ' Ἀθην. σελ. 383 δ' κείμενον «τὰ κρεᾴδι' ἔσται τ' οὐκ *ἀπεξηραμμένα*». Ὁ Κόβητος γράφει περὶ τοῦ προκειμένου (ἐν *Var. Lect*. σελ. 227) «Qui in his formis tam licenter grassati sint, eosdem saepiuscule -υμαι pro -υμμαι et nonnumquan -αμαι pro -αμμαι dedisse quis mirabitur? quibus quo minus tribuas vitia metrica efficient. In Alexidis loco, quem Lobeck attulit ex Athenaeo IX p. 383 Δ.

τὰ κρεάδι' ἔσται τ' οὐκ ἀπεξηραμμένα.

(ubi Codex unicus ἀπεξηραμμένα recte servat) quis est qui credat in ἀπεξηραμένα antepenultimam natura productam esse

posse? cuismodi quid Buttmannus in *Grammat. Graec. Ampl.* § 101 suspicatur in ἠσχυμένος Homeri (Iliad. Σ. 180.) factum esse, in τετράχυμαι, δεδάσυμαι fieri potuisse, quod in omnibus falsum est: in ἀπεξήραμαι error est manifestus. Itaque quem errorem ἐπ' αὐτοφώρῳ tenemus in ἐξήραμαι, idem in τεθήλυμαι subest et similibus omnibus, et qui audebit μέλω ἐξεμεῖν in μέλλω emendare, aut οὐδέν μοι μέλλει in μέλει, (quae vitia in libris sexcenties recurrunt) eadem audacia τεθήλυμμαι et ἐκτεθήλυμμαι et similia corrigat, si volet Graecos Graece scribere».

Τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπου ἐποιήσατο χρῆσιν καὶ ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Φυτῶν Αἰτίων βιβλ. Ε', ιδ', 6 «*ἐξηραμμένων* τῶν ὑδάτων». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τῷ περὶ Ὀσμῶν § 13 «τὰ δ' ἔξωθεν *ἀπεξηραμμένα* καὶ πεπυκνωμένα» καὶ ἐν τῷ περὶ Κόπων § 5 «*κατεξηραμμένου* τοῦ σώματος». Κατὰ τὴν Σνειδήρειον τοῦ Θεοφράστου ἔκδοσιν ἀναγινώσκεται ἐν τῇ περὶ Φυτῶν Ἱστορίᾳ βιβλ. Η', ια', 3 «διὰ τὸ βελτίους εἰς τὰ ἄλφιτα γίνεσθαι μὴ *ἀπεξηραΜένας*» καὶ βιβλ. Θ', ζ', 1 «ἐν τῷ ἕλει τῷ *ἀνεξηραΜένῳ* πεφύκασι» καὶ ἐν τῷ περὶ Φυτῶν Αἰτίων βιβλ. Ε', η', 3 «πάλιν μετὰ τὴν καρποτοκίαν ὥσπερ *ἐξηραΜένων*». Ἀλλ' οὔτε προηνέχθη ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου οὔτ' ἦτο δυνατὸν νὰ προενεχθῇ δι' ἑνὸς Μ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐκ τοῦ *ξηραίνομαι* καὶ *ἀποξηραίνομαι* καὶ *ἀναξηραίνομαι* ἐσχηματισμένου παρακειμένου. Ὡς δ' αὐτὸς ὁ Σνειδῆρος ἐσημειώσατο ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θεοφράστου (Τόμ. Ε', σελ. 59 καὶ 63 καὶ 122), φέρεται καὶ γραφὴ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ καὶ τῷ τρίτῳ χωρίῳ διὰ τῶν δύο ΜΜ, *ἀπεξηραΜΜένας* καὶ *ἐξηραΜΜένων*, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διὰ τοῦ ΣΜ, *ἀνεξηραΣΜένῳ*· προκρίνει δὲ καὶ ἐν τούτῳ ὁ Σνειδῆρος τὸν τύπον *ἀνεξηραΜΜένῳ*. Καὶ ἐν τῷ περὶ Ὀσμῶν § 63 εἶνε πλημμελῶς γεγραμμένον «μὴ *ἀπεξηραΜένα* κατὰ τὰς βλαστικὰς (βλαστητικὰς) ὥρας» ἀντὶ τοῦ *ἀπεξηραΜΜένα*. Ἴδε Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θεοφράστου Τόμ. Ε', σελ. 320. Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σελ. 421.

Ἐν τοῖς τοῦ Μνησιθέου κεῖται παρ' Ἀθην. σελ. 80 δ' «μήτε σαπροὺς μήτε *κατεξηραμμένους* λίαν ὑπὸ τῆς ὥρας» καὶ σελ. 92 γ' «τὰς ὑγρότητας ἐν αὐτοῖς ἔχει *κατεξηραμμένας*». Ἐν τῷ δευτέρῳ χωρίῳ ὑπάρχει καὶ γραφὴ *κατεξηραΣμένας*. Ἴδε Καιβέλιον εἰς *Ἀθήν*. Τόμ. Α', σελ. 212. Πρβ. καὶ Δινδόρφιον εἰς *Ἀθήν*. σελ. 212.

Φέρεται καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἀντύλλου παρ' Ὀρειβ. Τόμ. Β', σελ. 335,3 «μετὰ τοὺς ἱδρῶτας *ἀπεξηραμμένων*». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τῷ Α' Τόμῳ τοῦ Ὀρειβασίου σελ. 462,4 «εἰσιὼν ἀὴρ ἀνυγραίνοι ἂν μάλιστα τὰ *κατεξηραμμένα*» καὶ ἐν τῷ Γ', σελ. 244,2 «ἔστι δὲ κλαγγώδης φθόγγος ὁ τῆς *ὑπερεξηραμμένης* γλωττίδος ὀξὺς καὶ τραχὺς καὶ μικρός» καὶ σελ. 70,5 «τῆς μήτρας *ἀνεξηραμμένης* ἤδη καὶ κατεψυγμένης» (Ἴδε Βαλεντ. Ῥώσην *Ἀριστοτ. Ψευδεπιγρ.* σελ. 383 καὶ *Ἀριστοτ. Ἀποσπ.* σελ. 457. Πρβ. καὶ Εἴτζιον *Ἀποσπ. Ἀριστοτ.* σελ. 191). Ἐν Τόμ. Δ', σελ. 522,12 γράφει ὁ Ὀρειβάσιος «κολοκύνθης *ἐξηραμμένης* ἡ τέφρα τοῖς ὑγροῖς ἅμα καὶ χωρὶς φλεγμονῆς τετυλωμένοις ἁρμόττει καὶ μάλιστα τοῖς ἐπὶ πόσθης αἰδοίου· ὁμοίως καὶ ἀνήθου ῥίζης». Ἔλαβε δὲ ταῦτα ἐκ τῶν τοῦ Γαληνοῦ Τόμ. ΙΑ', σελ. 806 «ἀβρότονον δὲ κεκαυμένον θερμὸν καὶ ξηρόν ἐστι τὴν δύναμιν, ἔτι μᾶλλον κολοκύντης *ξηρᾶς* κεκαυμένης καὶ ἀνήθου ῥίζης· ἐκεῖνα γὰρ ἕλκεσιν ὑγροῖς τε ἅμα καὶ χωρὶς φλεγμονῆς τετυλωμένοις ἁρμόττει· καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα τοῖς ἐπὶ πόσθαις (γρ. *πόσθΗς*) αἰδοίου συμπεφωνηκέναι δοκεῖ».

Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀπολλοδώρου βιβλ. Α', θ', 7 «βύρσας μὲν *ἐξηραμμένας* ἐξ ἅρματος — σύρων ἔλεγε βροντᾶν». Ἑύνιος εἰς *Ἀπολλόδ.* Τόμ. Α', σελ. 68 «βύρσας μὲν ἐξηραμμένας ita pro vulgato ἐξηρημένας, haud dubie corrupto, scripsi assentientibus Pal. Vat. Regg. sicque emendaverat Gale».

Εἴδομεν ὅτι πολλάκις ὁ Γαληνὸς ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ διὰ τοῦ ΣΜ προενηνεγμένου τύπου. Ἀπαντᾷ δὲ παρ' αὐτῷ οὐχὶ ὀλιγάκις καὶ ἡ τὸ διττὸν Μ ἔχουσα ἐκφορά, οἷον

Τόμ. Β', σελ. 127 «οὕτω δὲ καὶ τὴν *ἐξηραμμένην* ὑγραντέον, τὴν δ' ὑγρασμένην ξηραντέον».

Τόμ. Γ', σελ. 639 «πεπιλημένης μέν, οὐκ *ἐξηραμμένης* δὲ τῆς οὐσίας αὐτοῦ».

Τόμ. ϛ', σελ. 207 «τὰ διὰ τὴν κένωσιν *ἐξηραμμένα*».

Τόμ. Ζ', σελ. 700 «τὰ *ἐξηραμμένα* τῶν σωμάτων στερεῶν ἴᾶται τροφή».

Τόμ. ΙΑ', σελ. 530 «ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως *ἐξηραμμένοι* τὸ σῶμα» καὶ σελ. 533,9.

Τόμ. ΙΒ', σελ. 752 «πεπλυμένης καὶ *ἐξηραμμένης* ἐν σκιᾷ».

Τόμ. ΙΓ', σελ. 208 «πρόσφατός τε καὶ *ἐξηραμμένος*».

Τόμ. ΙΔ', σελ. 183 «χελώνης θαλασσίας *ἐξηραμμένου* αἵματος».

Τόμ. ΙϚ', σελ. 604 «ἰσχυρῶς *ἐξηραμμένον* τὸν ἄνθρωπον».

Τόμ. Α', σελ. 453 «ἀκριβῶς εἰς γῆς ἰδέαν *ἀπεξηραμμένον* καὶ πεπιλημένον».

Τόμ. Ζ', σελ. 867 «καὶ τὸ δέρμα δὲ τὸ καρφαλέον τὸ *ἀπεξηραμμένον* ἐστί».

Τόμ. Γ', σελ. 649 «ἤδη κατεσκληκότων ἢ *κατεξηραμμένων*—τῶν σωμάτων».

Τόμ. ΙΔ', σελ. 83 «μὴ *κατεξηραμμένα* ἐν τῷ χρόνῳ».

Τόμ. ΙϚ', σελ. 600 «τὰς αἱμορραγίας οὐ φέρουσιν οἱ *προεξηραμμένοι*».

Τόμ. ΙΒ', σελ. 97 «ὑπερωπτημένον ἐστὶν ἤδη καὶ *ὑπερεξηραμμένον*». Πρβ. καὶ Ὀρειβάσ. Τόμ. Β', σελ. 673,5, ἔνθα φέρεται καὶ γραφὴ *ὑπερεξηραΣμένον*.

Τόμ. Ϛ', σελ. 266 «ἔστω δὲ τὰ τοῦ πηγάνου φύλλα *προανεξηραμμένα* συμμέτρως».

Κακῶς ἐν Τόμ. ΙϚ', σελ. 148 εἶνε γεγραμμένον «χρώμεθα δὲ ἐπὶ μόνων ὀμμάτων χρονίως *καταξηρημένων* καὶ τῶν ψωρωδῶν βλεφάρων» ἀντὶ τοῦ *κατεξηραΜΜένων*. Πρβ. Ὀρειβάσ. Τόμ. Β', σελ. 188,5 «χρώμεθα γὰρ ἐπὶ μόνων ὀμμάτων χρονίως *κατεξηραμμένων* ἐπί τε ψωρωδῶν βλεφάρων». Τἀντίγραφα τοῦ Ὀρειβασίου ἔχουσι καὶ *κατεξηραΜένων* καὶ *ΜΕΤΑξηραΜΜένων* (=*ΜΕΤεξηραμμένων*). Γνωστὸν δὲ παντὶ περὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἀσχολουμένῳ γράμματα ὑπάρχει ὅτι πολλάκις ὑπὸ τῶν μεταγραφέων συνεχύθησαν αἱ προθέσεις ΚΑΤΑ καὶ ΜΕΤΑ.

Καὶ ἄλλα παραδείγματα τοῦ προκειμένου ἐν τῷ λόγῳ νῦν τύπου ἔχομεν νὰ μνημονεύσωμεν ἐκ τοῦ παρῃκμακότος ἑλληνισμοῦ.

Μάρκ. Εὐαγ. Γ', 1 «ἄνθρωπος *ἐξηραμμένην* ἔχων τὴν χεῖρα» καὶ ΙΑ', 20 «εἶδον τὴν συκῆν *ἐξηραμμένην* ἐκ ῥιζῶν». Πρβ. καὶ Ὠριγέν. Τόμ. Δ', σελ. 72 καὶ 82.

Ἐπιφάν. Τόμ. Β', σελ. 37,23 «*κατεξηραμμένην* ἐν ἀγρῷ πληθὺν ξύλων τε καὶ φρυγάνων» καὶ Τόμ. Γ', σελ. 104,15 «δένδρεσι δὲ *ἐξηραμμένοις* καὶ γεγηρακόσιν ἀπεικάζει πάλιν νόμον καὶ προφήτας».

Γεωπον. σελ. 1182 «*ἀνεξηραμμένης* τῆς ἐν τοῖς ἐρίοις διὰ νυκτὸς

ἐπιπεσούσης δρόσου». Ἐν σελ. 177 πρὸς τῇ ὀρθῶς ἐχούσῃ γραφῇ «ἐν ἡλίῳ *ἐξηραΜΜένον*» ὑπάρχει καὶ ἡ ἡμαρτημένη *ἐξηραΜένον*.

Ἀλεξ. Ἀφροδισ. Ὑπομν. εἰς τὰ μετὰ τὰ Φυσικ. Ἀριστοτ. σελ. 483,9 Βον. «εἰ καὶ *κατεξηραμμένη* ἐστὶ καὶ ὅλως ἀκίνητος».

Σοφον. Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. ΚΓ', α', σελ. 61, 13 «τὰ γὰρ πάντῃ *κατεξηραμμένα* — οὐδὲν ὑπὸ πυρὸς πάσχειν δύναται». Ἐν ἑνὶ τῶν ἀντιγράφων κεῖται *κατεξηραΜένα*.

Νικήτ. Εὐγεν. ϛ', 19 «φλοιὸν δρυὸς μήκιστον *ἐξηραμμένον*» καὶ Ζ', 79 «τὸ χεῖλος οὐκοῦν ἐστιν *ἐξηραμμένον*» καὶ Θ', 53 «ἐπὶ φθορὰν νένευκας *ἐξηραμμένος*».

Ψελλ. ἐν Φυσ. καὶ Ἰατρ. Ἰδελ. Τόμ. Α', σελ. 204,48 «σημεῖα ταῦτα γαστρὸς *ἐξηραμμένης*» καὶ σελ. 204,50 «ἐδεσμάτων ὄρεξις *ἐξηραμμένων*» καὶ σελ. 207,125 «τὸ μὲν φυτὸν φέρουσιν *ἐξηραμμένον*».

Φώτ. Λεξ. σελ: 147,20 «Κατεσκληκώς: *κατεξηραμμένος*» καὶ σελ. 407,2 «Λέγεται δὲ πέλανος — καὶ τὸ περιπεπηγὸς καὶ *ἐξηραμμένον* ὀπῶδες δάκρυον». Πρβ. τὰ πρὸς Ἀμφιλόχ. σελ. 34,4 Οἰκον. καὶ Σουίδ. λ. *πέλανοι*. Ἐν σχολίῳ εἰς Πορφύρ. περὶ Ἀποχ. Ἐμψ. Β', 6 (σελ. 137,23 Ναυκ.) εἶνε γεγραμμένον δι' ἑνὸς Μ *ἐξηραΜένον*. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Φωτίου πρὸς Ἀμφιλόχιον σελ. 184 «τὸ στυγνόν τε καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ *κατεξηραΜένον*», ὅπερ μεταβλητέον εἰς τὸ *κατεξηραΜΜένον*.

Εὐστάθ. σελ. 1201,39 «τῆς γῆς μάλιστα παγετῷ *κατεξηραμμένης*» καὶ σελ. 1716,7 «ἵνα μὴ *ἀπεξηραμμένος* ὢν ἀνωφελὴς τῷ Ὀδυσσεῖ — γένηται».

Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 719,42 «ὁ ὑπὸ πυρὸς *ἐξηραμμένος*». Εἰς σελ. 228,30 ἐποιήσατο ὁ Συλβούργιος τὴν παρατήρησιν τήνδε· «ἐξηραμένον est ut τεθαρσυμένος 222,23. contra normam omissa characteristica. In talibus enim vel geminatur μ, vel prioris μ vicem subit σ, ut in λελαμπρυσμένος 223,42» (Πρβ. καὶ σελ. VII Γαισφ.). Κατὰ τὸν Στούρζιον γραπτέον *ἐξηραΜΜένον* διὰ διττοῦ Μ, ὡς εἶνε γεγραμμένον ἐν σελ. 719,42. Ἐκ τῆς τοῦ Γαισφόρδου δ' ἐκδόσεως τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ μανθάνομεν ὅτι ἐν ἑνὶ τῶν ἀντιγράφων φέρεται ὁ ὀρθῶς ἐσχηματισμένος τύπος. Ἐν τῷ Γουδιανῷ Ἐτυμολογικῷ εὕρομεν καὶ τὴν διὰ διττοῦ Μ ἐκφορὰν σελ. 503,24

ἀπΟξηραΜΜένος (εἶνε δὲ τοῦτο πλημμελὴς ἀνάγνωσις τοῦ *ἀπΕξηραΜΜένος*) καὶ τὴν δι' ἑνὸς σελ. 505,44 *ἐξηραΜένος* καὶ *ἀπεξηραΜένος*.

Σουΐδ. «Ἐξικμασμένη: *ἐξηραμμένη*» καὶ «Κατεσκληκώς: *κατεξηραμμένος*» καὶ «Κόμμι: καὶ ὁ λιβανωτὸς καὶ τὸ *ἐξηραμμένον* ὀπῶδες δάκρυον». Ἐν ἑνὶ τῶν κωδίκων εἶνε γεγραμμένον πλημμελῶς *ἐξηραΜένον*.

Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 277,12 «ἡ δὲ ἄκανθα *ὑπεξηραμμένη* ὑπὸ τοῦ θέρους ἐλαφροτάτη γίνεται». Φέρεται καὶ γραφὴ *ὑπεξηραΜένη*. Ἀλλὰ τὸ ὑγιῶς ἔχον εἶνε *ἈΠεξηραΜΜένη*.

Σχολ. Εὐριπ. Τόμ. Β', σελ. 77,15 Δινδ. «*ἐξηραμμένος* ὑπὸ νόσου τε καὶ ἀσιτίας» καὶ σελ. 122,19 «τινὲς δὲ ἀφύλλου στόματος ἤκουσαν τοῦ *κατεξηραμμένου* διὰ τὴν νόσον». Ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὑπάρχει καὶ γραφὴ *ἐξηραΜένος*. Ἐν σελ. 123,9 ἔχουσι τἀντίγραφα «τινὲς δὲ ἀφύλλου τοῦ *κατεξηραΜένου* διὰ τὴν νόσον» καὶ *κατὰ ξηραμένου*, ὅπερ τερατῶδες.

Σχολ. Ἀριστοφ. Πλ. 1081 «διεσπλεκωμένη: ἤγουν *ἐξηραμμένη*».

Σχολ. Ἱπποκρ. καὶ Γαλην. Τόμ. Α', σελ. 185 «*κατεξηραμμένα* αὐτοῖς ἐστι τὰ μόρια πάντα». Κακῶς ἐν Τόμ. Β', σελ. 314 εἶνε γεγραμμένον «*ἐξηραΜένη* ἔσται ἡ γαστήρ».

Σχολ. Νικάνδ. Θηρ. 226, σελ. 180,35 Διδ. «ἰσχνή, *κατεξηραμμένη* ἢ πεπυκνωμένη». Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κειλίου ἐκδόσει τῶν εἰς Νίκανδρον Σχολίων σελ. 21,8 φέρεται «ἰσχνή, ἤτοι *κατεξηραμένη*, φρίσσουσα ἢ πεπυκνωμένη». Μνημονεύεται δὲ καὶ γραφὴ «ἰσχνή, *κατεξηραΜΜένη*».

Ἐκ τῶν εἰρημένων σαφέστατα, νομίζομεν, ἀπεδείχθη ὅτι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐλέγετο ἢ *ἐξηραΜΜένος*, *ἀπεξηραΜΜένος*, κτλ. ἢ *ἐξηραΣμένος*, *ἀπεξηραΣμένος*, κτλ., οὗ ἔχομεν παλαιότερα μαρτύρια· γραφικὸν δὲ πταῖσμα εἶνε ἡ δι' ἑνὸς Μ ἐκφορὰ *ἐξηραΜένος*, *ἀπεξηραΜένος*, κτλ. Οὐδεὶς δὲ πάντως θὰ ὀκνήσῃ νὰ γράψῃ δὶς τὸ στοιχεῖον Μ ἐν τοῖς χωρίοις τοῖσδε τοῦ Διοσκορίδου. Τόμ. Α', σελ. 618 Σπρεγγ. «λίμναις *ἀνεξηραΜέναις*» καὶ σελ. 748 «ἄωρα συκάμινα λευκὰ *προεξηραΜένα* ἐν ἡλίῳ» καὶ σελ. 749 «κράδας συκῆς *προεξηραΜένας* ἐν ἡλίῳ» καὶ σελ. 799 «*προεξηραΜένην* ἐπιμελῶς». Τὸν δι' ἑνὸς Μ γεγραμμένον τύπον εὕρομεν καὶ ἐν ταῖς Ἱστορίαις τοῦ Τζέτζου Ε',

55 «εἰς ἀγρυπνίας ἐκτραπεὶς καὶ *κατεξηραΜένος*» καὶ ἐν τοῖς εἰς Ἡρόδοτον Σχολίοις βιβλ. Β', 77 «τεταριχευμένον ἐστὶ τὸ — ἡλίῳ *κατεξηραΜένον* καὶ ἐψυγμένον» καὶ ἐν τοῖς Κραμήρου Ὀξ. Ἀνεκδότοις Τόμ. Γ', σελ. 32,9 «σκελετὸς δὲ λέγεται ὁ *ἀπεξηραΜένος* τόπος» ἢ *ἀποξηραΜένος*. Δεινῶς παρεφθαρμένον εἶνε τὸ κείμενον παρὰ Λαονίκῳ Χαλκοκονδύλῃ σελ. 538,19 «τότε δὲ ὑπὸ καύματος *ἀποξηρούμενόν* τε ἦν τὸ χωρίον ἅπαν». Καὶ τυφλῷ δὲ δῆλον ὅτι ἔγραψεν ὁ Χαλκοκονδύλης *ἀπεξηραμμένον*.

7. Ὡς ἐδιφορεῖτο ὁ παρακείμενος τοῦ **ξηραίνομαι,** οὕτω καὶ ὁ τοῦ **μαραίνομαι.**

Ὁ Ἰούλιος Δαβὶδ γράφει ἐν τῷ Συνοπτικῷ Παραλληλισμῷ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Γραικικῆς Γλώσσης σελ. 43 «Ἐκβάλλεται ἐνίοτε τὸ σ τῆς καταλήξεως τῆς παθητικῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου· οἷον, μαραμμένος, ἀντὶ τοῦ μεμαρασμένος».

Προχείρως καὶ ἀνεπισκέπτως εἶνε τοῦτο εἰρημένον· διότι οὐδεὶς νοεῖ πῶς, ἐκβληθέντος τοῦ πρὸ τοῦ Μ κειμένου Σ, δύναται νὰ ἔχῃ ὑπόστασιν ἡ διὰ διττοῦ Μ ἐκφορὰ μαραΜΜένος. Δὲν ἐπιχειροῦμεν νῦν νὰ ἐξετάσωμεν ἂν εἶνε κάλλιον ὁ τῆς πεπατημένης λαλιᾶς τύπος νὰ γράφηται διὰ δύο Μ μαραΜΜένος ἢ δι' ἑνὸς μαραΜένος, ὡς φέρεται ἐν τῇ Διηγήσει τοῦ Ἀχιλλέως στίχ. 906 (Trois Poèm. Grecs σελ. 28) «πῶς εἶμαι μαραμένος». Πρβ. Κοραῆν ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Δ', σελ. 651 «Καὶ συνθ. Φλογομαραίνομαι, μέσ. (dépérir), καὶ ἡ μετοχὴ Φλογομαραμένος».

Ὁ Εὐστάθιος λέγει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1436,53 «Ὃς (Ἡρῳδιανὸς) καὶ Ἀττικῶν αὐτό φησιν εἶναι, οἳ καὶ μεμολυσμένος φασὶ καὶ μεμαρασμένος· εἰ καὶ ἄλλως, ὥσπερ αἰσχύνω ᾐσχυμμένος, οὕτως ὤφειλεν εἶναι καὶ μολύνω μεμολυμμένος καὶ μαραίνω μεμαραμμένος». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ περὶ Γραμματικῆς Διαλόγῳ Μαξίμου τοῦ Πλανούδη Ἀνεκδ. Βαχμ. Τόμ. Β', σελ. 24,13

«Εἰσὶ δὲ οἵ, ἐπεὶ μὴ τὸ οἰκεῖον ἀμετάβολον τηρεῖν ἴσχουσι, τὸ κοινὸν πάντων μελλόντων σύμφωνον, τὸ Σ φημί, προσλαμβάνουσι· λυμαίνω γὰρ λελύμασμαι καὶ ὑφαίνω ὕφασμαι καὶ μαραίνω μεμάρασμαι».

Διττῶς ὁ παρακείμενος τοῦ μαραίνομαι ἐσχηματίζετο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὁμοίως τῷ τοῦ ξηραίνομαι, οἷον μεμάραΣμαι-μεμαραΣμένος, ὡς ἐξήραΣμαι-ἐξηραΣμένος, καὶ μεμάραΜΜαι-μεμαραΜΜένος, ὡς ἐξήραΜΜαι-ἐξηραΜΜένος. Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος μόνον τὸν διὰ διττοῦ Μ προενηνεγμένον τύπον μνημονεύει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 820 «Μαραίνω — μέλλ. Μαρανῶ (παθητ. παρακ. Μεμάραμμαι, ἀόρ. Ἐμαράνθην)». Ἀμφοτέρων τῶν ἐκφορῶν γίνεται μνεία ἐν τῷ τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Τόμ. Β΄, σελ. 365 «παθητ. παρακείμ. μεμάρασμαι, παρὰ δὲ Πλουτάρχῳ καὶ μεμάραμμαι». Λέγει δὲ καὶ ὁ Μουλλάχιος ἐν τῇ Γραμματικῇ τῆς Κοινῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 266 «Wenn z. B. bei den früheren Classikern von μαραίνω das Participium perf. pass. μεμαρασμένος gebildet wird, so sagt die Vulgarsprache μαραμμένος nach der bei Plutarch stehenden form μεμαραμμένος».

Παρ' οὐδενὶ τῶν δοκίμων οὔτε τῷ *μεμαρασμένος* ἡμεῖς ἐνετύχομεν οὔτε τῷ *μεμαραμμένος*. Ὁ Κυννῆρος ἐν τῇ Διεξοδικῇ Γραμματικῇ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης Τόμ. Α΄, σελ. 863 δύο μαρτύρια φέρει τοῦ πρώτου τύπου, τὸ μὲν ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ, τὸ δ' ἐκ τοῦ Αἰλιανοῦ, καὶ δύο τοῦ δευτέρου, τὸ μὲν ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, τὸ δ' ἐκ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως.

Τὰ ὑφ' ἡμῶν συνειλεγμένα ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ παραδείγματα τοῦ διὰ τοῦ ΣΜ ἐσχηματισμένου τύπου εἶνε τάδε.

Λουκιαν. Ἀναχάρσ. § 25 «οἷα γυναικῶν σώματα ὑπὸ σκιᾷ *μεμαρασμένα*».

Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 383 γ΄ «τὸ σύμφυτον τῷ σώματι πνεῦμα *μεμαρασμένον* ἀναρριπίζοντες».

Αἰλιαν. περὶ Ζῴ. Α΄, 18 «τῆς λύπης *μεμαρασμένης*».

Διοσκορίδ. Τόμ. Α', σελ. 124 «ῥόδων χλωρῶν ἀβρόχων *μεμαρασμένων*».

Γαλην. Τόμ. Ζ', σελ. 690 «ἐπὶ τῶν ἤδη ὄντως *μεμαρασμένων*».

Κλήμ. Ἀλεξανδρ. σελ. 10 «τὸ αὐτόθι μαντεῖον αὐτῇ δρυῒ *μεμαρασμένον*».

Πορφύρ. περὶ Ἀποχ. Ἐμψ. Γ', 26 «τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὀργῶν *μεμαρασμένων*».

Αἰσώπ. Μῦθ. σελ. 95,191 Ἀλμ. «τὰ δὲ ἥμερα λεπτὰ καὶ *μεμαρασμένα*».

Γεωπον. σελ. 107 «ὅσῳ ἂν μᾶλλον *μεμαρασμένα* φαίνωνται».

Μιχ. Γλυκ. σελ. 539,8 «ἡ δὲ ἦν κατεψυγμένη πάντῃ καὶ *μεμαρασμένη*».

Γεώργ. Κεδρην. Τόμ. Β', σελ. 147,23 «ἐφάνη τοῖς πᾶσι ταῦτα *μεμαρασμένα* ἀπό τινος νόσου».

Συμπλήρ. Ἀριστοτ. Τόμ. Α', α', σελ. 142,22 «ὄψει — *μεμαρασμένας*».

Φώτ. Λεξ. σελ. 247,17 «Μαρίλη: ἡ *μεμαρασμένη* ὕλη». Ἐν τῷ κώδικι φέρεται πλημμελῶς *μαρΕΙΝη* ἀντὶ τοῦ *μαρΙλη*.

Ἡσύχ. «Μαραίπους: *μεμαρασμένος* τοὺς πόδας» καὶ «Μάταρος: στέφανος *μεμαρασμένος*».

Εὐστάθ. σελ. 1246,65 «καὶ ὡς εἰπεῖν ἐκ τοῦ φλέγειν σβεσθέντες καὶ *μεμαρασμένοι*».

Ἱερακοσόφ. 208 «περδικῖτιν βοτάνην *ΠΡΟμεμαρασμένην* συγκόψας».

Παρὰ τῷ Πλωτίνῳ ἔκειτο ἄλλοτε «μήπω τοῦ προσώπου ταῖς σαρξὶ καὶ ταῖς συμμετρίαις *μεμερισμένου*». Ἀλλὰ πάντες σχεδὸν οἱ κώδικες ἔχουσι *μεμαρασμένου*, ὅπερ ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Κρευζήρου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πλωτίνου Τόμ. Β', σελ. 1308,2 καὶ Τόμ. Γ', σελ. 388. Ἐποιήσατο δὲ περὶ τοῦ πράγματος λόγον ὁ Κρευζῆρος καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ περὶ τοῦ Καλοῦ Βιβλίου τοῦ Πλωτίνου σελ. 154.

Τοῦ διὰ διττοῦ Μ προενηνεγμένου τύπου ὀλίγα παραδείγματα ἔχομεν νὰ μνημονεύσωμεν.

Ἀντίπατρ. Ἀνθολ. Παλατ. Ζ', 286 «δύσμορε Νικᾶνορ, πολιῷ *μεμαραμμένε* πόντῳ». Παρὰ τῷ Πλανούδῃ εἶνε γεγραμμένον *μεμο-*

ρημένε. Ὁ Ἐκκῆρος νομίζει (ἐν *Comment. Crit. de Anthol. Gr.* Τόμ. Α΄, σελ. 294) ὅτι καὶ τὸ ἐν ἐπιγράμματι τοῦ Λεωνίδου φερόμενον (Ἀνθολ. Παλατ. Ζ΄, 466) «ἆ δείλ' Ἀντίκλεις, *μεμορημένε*, πένθεος εἵης ἰητὴρ ζωῆς ἔκ με κομισσάμενος» εἶνε ἡμαρτημένη ἀνάγνωσις τοῦ *μεμαραμμένε*.

Πλούταρχ. Πομπ. ΛΑ΄, 3 «τὰς δάφνας ἀθαλεῖς καὶ *μεμαραμμένας* παντάπασιν»

Κλήμ. Ἀλεξ. σελ. 43 «αἰσχρόν ἐστι τὸ κάλλος ὕβρει *μεμαραμμένον*» καὶ σελ. 221 «οὐ μινυρίζει δὲ ἔτι τὸ μέλος τὸ *μεμαραμμένον*».

Ἡσύχ. «Τυφείσας: *μεμαραμμένας*».

Σχολ. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 469 καὶ Σουΐδ. λ. *φυλλεῖα* «οἷον *μεμαραμμένα* καὶ εὐτελῆ».

8. **Ἀπημβλυμμένος**, οὐχὶ **ἀπημβλυμένος**.

Οὐδεὶς λόγος ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ ὑπολαμβάνωμεν μὲν ἀσυστάτους τοὺς δι' ἑνὸς Μ προενηνεγμένους τύπους παρωξυμένος καὶ ἐκτεθηλυμένος καὶ ἀπεσκληρυμένος καὶ κατῃσχυμένος, νὰ μὴ δοξάζωμεν δὲ τὸ αὐτὸ περὶ τοῦ ἐμφεροῦς αὐτοῖς ὄντος ἀπημβλυμένος. Ὅθεν, ἄν τις πείθηται οἷς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἀνελλήνιστοι εἶνε οἱ τύποι ἐκεῖνοι, ὀφείλει ἄνευ τινὸς ὄκνου νὰ συμφωνήσῃ ἡμῖν τὴν αὐτὴν ἀποφαινομένοις γνώμην καὶ περὶ τούτου. Ὑγιῶς καθ' ἡμᾶς ἔχει καὶ ἀποδοχῆς ἄξιος εἶνε μόνος ὁ διὰ διττοῦ Μ ἐσχηματισμένος τύπος ἀπημβλυμμένος ὁμοίως τῷ παρωξυμμένος καὶ ἐκτεθηλυμμένος καὶ ἀπεσκληρυμμένος καὶ κατῃσχυμμένος.

Ἐγένετο δὲ χρῆσις τῆς δι' ἑνὸς Μ ἐκφορᾶς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μετοχῆς ὑπό τ' ἄλλων νέων Ἑλλήνων καὶ ὑπὸ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει Τόμ. Α΄, σελ. 537 «'δὲν ᾐσθάνθη ὅμως—καὶ τὴν ἐκ ταύτης ὀδύνην, ἀπημβλυμένας ἔχουσα ἤδη τὰς νοητικὰς αἰσθήσεις ὑπὸ τοῦ γήρως». Παρατηροῦμεν δ' ὅτι ἐπιθυμήσαντες νὰ μάθωμεν πῶς ὑπὸ τοῦ Σκαρλάτου εἶνε ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς

Ἑλληνικῆς Γλώσσης γεγραμμένος ὁ παθητικὸς παρακείμενος τοῦ ἀπαμβλύνω μάτην μὲν αὐτὸν ἐζητήσαμεν, κατελάβομεν δὲ τὸν περιδέξιον λεξικογράφον δεινῶς παραδοξολογοῦντα. Ἐξηγησάμενος τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαμβλύνω διὰ τοῦ ἀμβλύνω ὅλως διόλου (σελ. 135) ἐπιφέρει εὐθὺς «(μέσ.) ἀναφαίνομαι, ἀναλάμπω». Γελοιότατον τῇ ἀληθείᾳ εἶνε νὰ νομίζηται ὅτι ἐλαμβάνετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ ῥῆμα ἀπαμβλύνομαι οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ τελέως ἀμβλύνομαι ἀλλ' ἐπὶ τῆς τοῦ ἀναφαίνομαι ἢ ἀναλάμπω. Καὶ τῷ κειμένῳ δ' ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουΐδα καὶ τοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Βεκκήρου σελ. 415,6 «Ἀπαμβλύνει: ἐκκαθαίρει σκότους καὶ ἀλλοιώσεως» οὐδὲν μαρτύριον παλαιοῦ ποιητοῦ ἢ συγγραφέως συνηγορεῖ.

Ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Πανταζίδου μεταφρασθέντι καὶ διασκευασθέντι χάριν τῶν Ἑλλήνων Ὁμηρικῷ Λεξικῷ σελ. 78 φέρεται «Ἀπαμβλύνω — παρακ. παθ. *ἀπήμβλυμαι*, κάμνω τι ὁλοτελῶς ἀμβλύ, μέσ. γίνομαι ἐντελῶς ἀμβλύς, ἀπομαραίνομαι, Ἐπ. 12,4». Τὸ *ἀπαμβλύνομαι* δὲν εἶνε μέσον ἀλλὰ παθητικόν, ὡς τὸ *μαραίνομαι* καὶ *ξηραίνομαι*, κτλ. Κεῖται δ' ἐν τοῖς εἰς Ὅμηρον ἀναφερομένοις ἔπεσι παρὰ Ψευδηροδ. Ἐξηγ. περὶ τῆς τοῦ Ὁμήρ. Γεν. καὶ Βιοτ. 30 «ὧν ὥρη μὲν *ἀπήμβλυνται*, θυμὸς δὲ μενοινᾷ», ἀνθ' οὗ ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 592 α' εἶνε γεγραμμένον «ὧν *ἰσχὺς* μὲν ἀπήμβλυνται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ», ἐν δὲ ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1968,42 «δηλοῖ δ' αὐτὸ καὶ ὁ εἰπὼν ὡς τῶν γερόντων *οὐραὶ* μὲν ἀπήμβλυνται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ». Κατὰ τὴν παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ γραφὴν ἐπάναγκες εἶνε ἢ νὰ ἐκληφθῇ τὸ *ἀπήμβλυνται* πληθυντικὸν ἢ νὰ νομισθῇ ὅτι κατὰ τὸ καλούμενον Πινδαρικὸν ἢ Βοιώτιον σχῆμα πληθυντικὸν ὑποκείμενον γένους θηλυκοῦ συνετάχθη ἑνικῷ ῥήματι. Ἀλλ' οὐδέτερον τούτων ἔχει καλῶς, ὡς θὰ παραστήσωμεν ἀκριβῶς ἑτέρωθι ποιούμενοι λόγον καὶ περὶ τοῦ *κέκρανται συμφοραὶ* καὶ *κεχείμανται φρένες*. Ὁ Κόβητος ἀποφαίνεται ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Τόμ. Α', σελ. 512 ὅτι ἡ ἀρχαία γραφὴ εἶνε «ὧν *οὐρὴ* μὲν ἀπήμβλυνται», ἣν τινες εἰς τὸ εὐσχημονέστερον μετέπλασαν *ἰσχὺς* γράφοντες.

Ἐπειδὴ δ' ἐγένετο μὲν χρῆσις ἐν παλαιοῖς ἔπεσι τοῦ τρίτου ἑνικοῦ προσώπου τοῦ ἐκ τοῦ *ἀπαμβλύνομαι* ἐσχηματισμένου παρακειμένου, παρ' οὐδενὶ δὲ τῶν δοκίμων παράδειγμα τῆς μετοχῆς αὐτοῦ εὑρέθη, σφόδρ' ἀποδοκιμάζομεν τὸ γεγραμμένον ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου μεταφρασθέντι καὶ διασκευασθέντι Ὁμηρικῷ Λεξικῷ «Ἀπαμβλύνω—παρακ. παθ. *ἀπήμβλυμαι*». Ἡ φρόνησις ὑπαγορεύει ἢ νὰ μὴ μνημονευθῇ παντάπασιν τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἢ νὰ μνημονευθῇ κατὰ τύπον ὃν φαίνεται πιθανὸν ὅτι εἶχεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, τουτέστιν *ἀπήμβλυΜΜαι*, μηδαμῶς δὲ κατὰ τύπον περὶ οὗ πᾶς τις εὐλόγως δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ἂν προηνέχθη ποτὲ ὑφ' Ἑλληνικοῦ στόματος ἢ ἐγράφη ὑφ' Ἑλληνικῆς χειρός.

Ὁ Πανταζίδης εἶνε ἀδυνατώτατος περὶ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας· ἐπείσθημεν δὲ περὶ τούτου πρὸ πέντε μάλιστ' ἐτῶν ἐπεξελθόντες ὃ ἐν μακρῷ χρόνῳ μετέφρασε καὶ διεσκεύασεν **Ὁμηρικὸν Λεξικόν.** Τὸ βιβλίον γέμει παντοδαπῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἀτοπιῶν καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ σελίδι καταφαίνεται δεινὴ ἄγνοια τῶν τε γραμμάτων καὶ τῶν πραγμάτων τῶν Ἑλληνικῶν. Πολλαὶ τῶν πλημμελειῶν τούτων ἀπαντῶσι καὶ ἐν τῷ γερμανιστὶ ἐκδεδομένῳ λεξικῷ, οὗ μετάφρασις εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν ἐγένετο· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ διασκευὴν αὐτοῦ χάριν τῶν Ἑλλήνων ὁ Πανταζίδης ἐποιήσατο, εὐλογώτατον καὶ δικαιότατον εἶνε νὰ νομίζηται ὁ ἀνὴρ ὑπεύθυνος παντὸς ἐν αὐτῷ φερομένου ψευδοῦς ἢ ἀλλοκότου διδάγματος. Καὶ δυνάμεθα μὲν μέγιστον νὰ συγγράψωμεν σύγγραμμα ἐξελέγχοντες ἀκριβῶς τὰς κακίας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίου, ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι σκοποῦντες νὰ ἐμφανίσωμεν καθόλου ποῖός τις εἰς παιδείας λόγον ὁ Πανταζίδης εἶνε θ' ἀρκεσθῶμεν βραχεῖ λόγῳ.

Τῆς περὶ τὰ στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπειρίας τοῦ ἀνθρώπου φέρομεν ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ μεταπεφρασμένου καὶ διεσκευασμένου Ὁμηρικοῦ Λεξικοῦ τάδε τὰ δείγματα.

σελ. 86, λ. *Ἀπόλλων* «ὁ πολιοῦχος θεὸς τοῦ Ἰλίου καί τινων ἄλλων Τρωϊκῶν πόλεων, οἷον *ΚΙΛΛΑΣ*, Χρύσης». Πᾶς μὴ ὅλως ἀμαθὴς τῆς γραμματικῆς τέχνης ὢν γινώσκει ὅτι ἡ γενικὴ τοῦ ὀνόματος *Κίλλα* εἶνε *ΚΙΛΛΗΣ*. Πρβ. *σκίλλα-σκίλλης*, *Σκύλλα-Σκύλλης*,

ἅμιλλα - ἁμίλλης, *Πράξιλλα - Πραξίλλης*, *Σίβυλλα - Σιβύλλης*, *δίκελλα - δικέλλης*, κτλ.

σελ. 90, λ. *ἀποτρίβω* «ἁρμοδιώτερον εἶνε εἰς *τὴν προπέτη* καὶ βδελυρὰν ἀστειότητα τοῦ Μελανθέως». Ἐσχάτως βάρβαρος εἶνε ἡ αἰτιατικὴ *τὴν προπέτη*. Σημειωτέον δ' ὅτι οὐδαμῶς παράδοξον τῷ Πανταζίδῃ ἐφάνη ἐν σελ. 165 τὸ τοῦ *διιπέτης* οὐδέτερον γένος *διίπετες*.

σελ. 179, λ. *ἔγκατα* «τοῦ παρ' *ἹπποκράτΗ* μόνον εὑρισκομένου».

σελ. 20, λ. *Αἰαίη* «Ἄλλη τις *Αἴα*, ἐξ ἧς—καὶ ἡ Κίρκη καλεῖται *Αἰαίη*». Οὐδεὶς τῶν παίδων ἀγνοεῖ τὸν κανόνα, καθ' ὃν τὰ δισύλλαβα ὀνόματα τὰ τῇ διφθόγγῳ ΑΙ παραληγόμενα ἔχουσι τὸ Α βραχύ, οἷον *μαῖα*, *γραῖα*, κτλ. Δύναταί τις φιλόγελως ὢν νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπίτηδες ἔγραψεν ὁ Πανταζίδης *Αἴα*, ἵνα διαφέρῃ κατὰ τὴν προσῳδίαν τοῦ προσηγορικοῦ *αἶα*. Συχνότατα δ' ὁ Πανταζίδης σφάλλεται περὶ τοὺς τόνους γράφων *στίφος*, *ψύχος*, *στύλος*, *ὕλαι*, *λύπαι*, *τρύπα*, *πνίξις*, *γύπες*, *γαμψώνυξ*, *εὔθριξ*, κτλ., *μῦρον*, *κρῖνον* (τὸ κυανοῦν κρῖνον), κτλ.

σελ. 675, λ. *φράζω* «δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος *ἐπικινδυνΩτερος* τούτου ἀγών». Καὶ οἱ χαμαιδιδάσκαλοι νῦν σφόδρ' ἀγανακτοῦσι καὶ δυσανασχετοῦσιν, ἂν ἴδωσι γεγραμμένον ὑπό τινος τῶν μαθητῶν αὐτῶν διὰ τοῦ Ω μεγάλου τὸ συγκριτικὸν ἢ τὸ ὑπερθετικὸν τοῦ μακρὰν τὴν παραλήγουσαν ἔχοντος ἐπιθέτου *ἐπικίνδυνος*.

σελ. 56, λ. *ἀμφίπολος* «τὴν ἐν μείζονι τιμῇ οὖσαν παρὰ *τὰς δμῶας* —ἂν καὶ ἦσαν καὶ αἱ ἀμφίπολοι δοῦλαι, *δμῶες*». Παντὶ καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ γραμμάτων γευσαμένῳ γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι ἐπ' ἀνδρῶν μὲν λέγεται *δμῶες - δμῶας*, ἐπὶ γυναικῶν δὲ *δμωαί - δμωάς* ἢ *δμῳαί-δμῳάς*. Γράφει δ' ὁ Πανταζίδης καὶ « ἀποθέτουσι *τοὺς κρηδέμνους* » (σελ. 374, λ. *κρήδεμνον*) καὶ «μεθ' ἧς ἐγέννησε τοὺς Τιτᾶνας καὶ *τοὺς* Τιτανίδας» (σελ. 489, λ. *Οὐρανός*) καὶ «λεκάνη πρὸς ὑποδοχὴν *τοῦ* χέρνιβος» (σελ. 688, λ. *χέρνιβον*).

σελ. 199, λ. *ἐκμυζάω* «τῶν ἐμπειρικῶν δηλ. *χειρούργων* οἱ διασημότεροι». Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐν μὲν σελ. 363 φέρεται τὸ ὀξύτονον *κλυτοεργός*, ἐν δὲ σελ. 292 (λ. *Ἥφαιστος*) τὸ προπαροξύτονον *κλυτόεργος*. Καὶ τοῦτο δ' ἄξιον σημειώσεως εἶνε, ὅτι ἐν μὲν σελ. 468 (λ. *ὀνειροπόλος*) γράφεται προπαροξυτόνως *ὀνειρόμαντις*, ἐν δὲ σελ. 308 (λ. *θυοσκόος*) παροξυτόνως *λιβανομάντις*.

σελ. 181, λ. *ἕδος* «τὸ *κάθησθαι*, κάθισμα». Ἐν πάσῃ γραμματικῇ εὑρίσκει τις τὴν ὀρθὴν ἐκφορὰν *καθῆσθαι*.

σελ. 116, λ. *ἄφαρ* «τὴν ἔννοιαν τῆς ταχύτητος, τοῦ *αἰφνΗδίου*».

σελ. 142, λ. *γνύξ* «*γονυκλιΤῶς*, γονατιστά» καὶ σελ. 143, λ. *γουνάζομαι* «συνήθως δὲ *γονυκλιΤῶς*» καὶ λ. *γουνόομαι* «*γονυκλιΤῶς* ἱκετεύω».

σελ. 130, λ. *βόσκω* «λειμῶνι, ἐν τῷ *λΕΙβαδίῳ*» καὶ «βόσκω τὰ *λΕΙβάδια*». Καὶ ἐν ἄλλοις τόποις εἶνε τὸ ὄνομα *λΙβάδιον* διὰ διφθόγγου ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου προενηνεγμένον.

σελ. 643, λ. *ὕδωρ* «ἐπί τε τοῦ γλυκέος καὶ *ὑετΕΙου* ὕδατος» καὶ «σημαίνει ἑπομένως κυρίως τὸ *ὑέτΕΙον* ὕδωρ».

σελ. 460, λ. *οἷος* «γενικεύεται καὶ *ἀοριστaίνεται* ἡ ἔννοια». Θαυμάσιον δ' εἶνε καὶ τὸ κείμενον ἐν σελ. 628 α' «συντασσομένη μετ' ἐπιθέτων (ἢ καὶ οὐσιαστικῶν ἐνίοτε) *ἀοριστεύει* τὴν ἔννοιαν αὐτῶν».

σελ. 701, λ. *ὠλεσίκαρπος* «τῶν ὁποίων ὁ καρπὸς ἀποβάλλεται πρὸ τῆς *ὡριμάΝσεως*».

σελ. 280, λ. *ἥβη* «*ἀπολαμβάνω* τῆς νεότητός μου». Γελοιότατον εἶνε τὸ *ἀπολαμβάνω* τιθέμενον ἀντὶ τοῦ *ἀπολαύω*. Γράφει δ' ὁ Πανταζίδης καὶ *ἀπολαυάς* μὲν ἐν σελ. 125 (λ. *βασιλεύς*), *ἀπολαβαί* δ'ἐν σελ. 396 (λ. *λιπαρός*).

σελ. 5, λ. *ἄγε* «δύναται καὶ νὰ ἐπιτάσσηται *τῆς προστακτικῆς*» καὶ σελ. 10, λ. *ἄγχι* «σπανίως ἐπιτάσσεται *τῆς γενικῆς*» καὶ σελ. 78, λ. *ἀπάνευθε* «πολλάκις ἐπιτάσσεται *τῆς συντακτικῆς πτώσεως*». Καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ συντάσσει ὁ Πανταζίδης τὸ *ἐπιτάσσομαι* γενικῇ ἀσμενίζων τῷ σολοικισμῷ τούτῳ. Λέγει δὲ καὶ «προσδένεται εἰς τὸν ὑπεζευγμένον *τοῦ ἅρματος*» (σελ. 506, λ. *παρηορίη*). Ἑρμηνεύων δὲ τὸ Ὁμηρικὸν *ἕλκος ἐφ' ἕλκεϊ* (σελ. 15, λ. *ἀείρω*) γράφει *πληγὴν ἐπὶ πληγΗΣ*, οὐδὲν αὐτὸν τῆς τοῦ ποιητοῦ χρήσεως ὠφελησάσης.

Εὐκόλως, νομίζομεν, πᾶς τις ἐκ τούτων πείθεται ὅτι ἥκιστ' ἐστοιχειωμένος ὁ Πανταζίδης περὶ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς εἶνε. Ὀφείλομεν δ' ὅμως νὰ μὴ ἀρνηθῶμεν, οὐδαμῶς φροντίζοντες οὐδ' ἐξετάζοντες πῶς τὸ πρᾶγμα συμβαίνει, ὅτι ὀρθῶς ἐνίοτ' ἐκφέρει ὁ ἄνθρωπος παθητικὰς μετοχάς, ἃς ἄλλοι πλημμελῶς γράφουσιν, οἷον σελ. 110, λ. *ἄτριπτος* «μὴ *ἀπεσκληρυΜΜένος*, μαλακός» καὶ σελ. 571, λ. *πυρίκαυστος* «ὑπὸ τοῦ πυρὸς *ἐσκληρυΜΜένος*» καὶ σελ. 683, λ.

χαλκός «τὸν διὰ φυσικῆς ὁδοῦ *ἀπεσκληρυΜΜένον*» καὶ σελ. 366, λ. *κόλος* «κολοβός, *ἀπημβλυΜΜένος*» καὶ σελ. 112, λ. *αὖος* «ξηρός, *ἀπεξηραΜΜενος*». Καὶ ἴσως μέν τις θαυμάζει πῶς ὁ ἐν λ. *κόλος* γράψας *ἀπημβλυΜΜένος* δὲν προσέκρουσε τῷ ἐν λ. *ἀπαμβλύνω* φερομένῳ *ἀπήμβλυΜαι*. Ἀλλ' ἡμῖν ἥκιστα θαυμαστὸν τὸ πρᾶγμα φαίνεται καὶ οὐδαμῶς τοῦ Πανταζίδου ἀλλότριον, ὅστις ἐν μὲν τῇ λ. *αἰσχύνω* (σελ. 30) ἐξηγούμενος τὸ Ὁμηρικὸν *ᾐσχυΜΜένος* ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ τύπου *κατησχυΜΜένος*, ἐν δὲ τῇ λ. *ἐλεγχής* (σελ. 203) καὶ τῇ λ. *κατηφής* (σελ. 347) ἠσπάσατο τὸ ἓν Μ *κατησχυΜένος*. Οἱ ἀνεπιστήμονες εἶνε συνήθως ἀστάθμητοι καὶ εἰκῇ ὡς τὰ πολλὰ ποιοῦσιν ὅ τι ἂν ποιῶσιν, οὐχὶ δ' ὀλιγάκις καὶ ἑαυτοῖς ἐναντιολογοῦσιν ἐπὶ πραγμάτων, ἐφ' ὧν οἱ ἐπιστήμονες ἢ οὐδέποτ' ἢ σπανιώτατα φωρῶνται ἀσύμφωνοι ἑαυτοῖς ὄντες. Ὁ Πανταζίδης ἐν μὲν σελ. 111, λ. *αὖθι* καὶ σελ. 590, λ. *σός*, γράφει «*κάθΙσΕ* 'ς ταὐγά σου», ἐν δὲ σελ. 229, λ. *ἐπί*, «*κάθΗσΑΙ* 'σ ταὐγά σου», ὡς ἐξ ὁριστικῆς *ἐκαθησάμην*. Ἐν μὲν σελ. 387, λ. *Λάρισα*, ἀποδέχεται τὴν δι' ἑνὸς Σ γραφὴν τοῦ ὀνόματος τούτου, ἐν δὲ σελ. 512, λ. *Πειρίθοος*, καὶ ἀλλαχοῦ ἀρέσκεται τῇ διὰ διττοῦ Σ ἐκφορᾷ. Ἐν μὲν σελ. 249, λ. *Ἐρινύς*, λέγει «ὅθεν ἡ ὀρθοτέρα γραφὴ εἶνε: Ἐρινὺς ἀντὶ τῆς πρὸ τοῦ Σπιτζνέρου: Ἐριννύς», ἐν δὲ σελ. 219, λ. *ἐξαποτίνω*, ἐγκρίνει τὸν ἀποδοκιμαζόμενον τύπον «μητρὸς *ἘριΝΝύας*». Ἐν μὲν σελ. 605, λ. *σῦς*, διδάσκει ὅτι ἡ πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ τοῦ *σῦς* εἶνε *σύες* **πάντοτε** ἀσυναίρετος, ἐν δὲ σελ. 631, λ. *τοκάς*, μνημονεύει ὡς ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ῥηθὲν τὸ «**σῦς** τοκάδες». Θαυμαστὸν πάντως εἶνε καὶ τὸ φερόμενον ἐν σελ. 8 «Ἀγοράομαι — ἀόρ. **ἨγορΑσάμην** — συνήθης ἡ φράσις **ἈγορΗσατο** καὶ μετέειπε». Τῶν ὀνομάτων *Ἀλεκτρυών* καὶ *Δολοπίων* καὶ *Νομίων* σχηματίζει τὴν γενικὴν ὁ Πανταζίδης καὶ διὰ τοῦ Ο μικροῦ, *ἈλεκτρυΟνος* (σελ. 38), *ΔολοπίΟνος* (σελ. 170), *ΝομίΟνος* (σελ. 445), καὶ διὰ τοῦ Ω μεγάλου, *ἈλεκτρύΩνος* (σελ. 392, λ. *Λήιτος*), *Δολοπίωνος* (σελ. 657, λ. *Ὑψήνωρ*), *ΝομίΩνος* (σελ. 436, λ. *Νάστης*). Παρατηρήσεως δ' ἀξίαν νομίζομεν καὶ τὴν περὶ τὸν τόνον διαφορὰν *Ἀλεκτρυόνος*-*Ἀλεκτρύωνος*. Κλίνει δὲ τὸ ὄνομα *Λαέρκης* καὶ ἰσοσυλλάβως καὶ περιττοσυλλάβως, οἷον σελ. 41 «Ἀλκιμέδων — υἱὸς τοῦ *ΛαέρκΟΥ*» καὶ σελ. 384 «Λαέρκης, *ΛαέρκΟΥΣ* — πατὴρ τοῦ Ἀλκιμέδοντος». Ἐν μὲν σελ.

22, λ. *Ἀΐδης*, παρατηρεῖ περὶ τοῦ Κερβέρου ὅτι «παρ' Ὁμήρῳ ἁπλῶς **κύων** ὀνομάζεται», ἐν δὲ σελ. 66, λ. *ἀναφέρω*, παρατίθεται ὡς Ὁμηρικὸν χωρίον τὸ «**Κέρβερον** ἐξ Ἀΐδαο» ἐκ τοῦ Λ τῆς Ὀδυσσείας, στίχ. 625, ἔνθα ἀπαντᾷ «τὸν μὲν (κύνα) ἐγὼν ἀνένεικα καὶ ἤγαγον ἐξ Ἀΐδαο». Τὸ αὐτὸ Ὁμηρικὸν χωρίον, τὸ κείμενον ἐν Ἰλιάδος Ε, 483 «οὗ τι μοι ἐνθάδε τοῖον, οἷόν κ' ἠὲ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἤ κεν ἄγοιεν», μαρτύριον μὲν φέρει τῆς τοῦ *ἄγω* ἐπ' ἀψύχων χρήσεως ἐν σελ. 11, λ. *ἄγω*, οὗ οὐδὲν ἀλογώτερον, μαρτύριον δὲ τῆς διὰ τοῦ *φέρω καὶ ἄγω* γινομένης πολλάκις δηλώσεως τοῦ λαφυραγωγῶ ἔμψυχά τε καὶ ἄψυχα ἐν σελ. 664, λ. *φέρω*. Τοιαῦτα ἔχομεν πολλὰ νὰ καταλέξωμεν ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου μεταφρασθέντος καὶ διασκευασθέντος Ὁμηρικοῦ Λεξικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μνημονευθέντων σαφῶς μηνύεται ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ συνᾴδῃ ἑαυτῷ ὁ Πανταζίδης ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἢ νὰ αἰσθάνηται λίαν ἐπιδήλων ἀσυμφωνιῶν.

Πῶς δ' εἶνε δυνατὸν ν' ἀκριβοῖ τοὺς τύπους τῶν παρακειμένων τῶν ἐσχηματισμένων ἐκ ῥημάτων εἰς ΥΝΟΜΑΙ καὶ ΑΙΝΟΜΑΙ ἄνθρωπος ἐκλαμβάνων ἐν σελ. 562 (λ. *προφαίνω*) τὸ *προπέφανται* τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον καὶ παρατιθέμενος ἐν σελ. 59 (λ. *ἄν*) ὡς Ὁμηρικὸν τὸ «τίς ἂν τάδε *γηθήσαιτο;*» καὶ νομίζων ἐν σελ. 588 (λ. *σκίδναμαι*) ὅτι ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους «ὁπόταν *σκιδνασθῇ* κατὰ φλέβας», ὅπερ οὐδὲ Σκυθικῷ στόματι ἁρμόζει; Χαριέστατον δ' εἶνε καὶ τὸ ἐν σελ. 313 (λ. *ἵημι*) «παρατ. ἵην—καὶ *ἵουν*» καὶ τὸ ἐν σελ. 116 (λ. *ἀφίημι*) «παρατ. γ'. πληθ. *ἀφίουν*», κομψότερον δ' αὐτῶν τὸ ἐν σελ. 61 *ἀναδέρκω*. Δεινῶς τοῖς Ἑλληνικοῖς ἐνυβρίζει γράμμασι καὶ καταρρυπαίνει τὴν θείαν γλῶσσαν ὁ τοιοῦτους τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ ἐγκατασπείρων τύπους. Οὐδεὶς μὴ τελέως ἀτριβὴς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὢν ἀγνοεῖ ὅτι ἐκ τοῦ ῥήματος *ἔδω* ἐσχηματίσθη παρακείμενος *ἔδηδα* ὁμοίως τῷ *ὄδωδα* ἐκ τοῦ *ὄζω* (ὈΔ-) καὶ τῷ *ὄλωλα* ἐκ τοῦ *ὄλλυμι* (ὈΛ-) καὶ τῷ *ὄρωρα* ἐκ τοῦ *ὄρνυμι* (ὈΡ-). Πρβ. καὶ *ἄρηρα* καὶ *ὄπωπα*. Καὶ ὅμως ὁ Πανταζίδης νομίζει ὅτι ἡ μετοχὴ *ἐδηδυῖα* ἐγένετο κατὰ συγκοπὴν ἐκ τῆς *ἐδηδοκυῖα* σελ. 254, λ. *ἐσθίω* «παρακ. ἐδήδοκα, ἐξ οὗ μόνον ἡ **συγκεκομμένη** μετοχὴ ἐδηδυῖα». Ἀλλαχοῦ γράφει ὁ Πανταζίδης «Ἔδω—παρακ. ἐπ. μετ. *ἐδηδώς*» (σελ. 181) καὶ «Κατέδω, μέλ. κατέδομαι, παρακ. ἐνεργ. *κατέδηδα* ἐν τμήσει Ρ 542» (σελ. 346). Ἄγνοιαν δὲ

κανόνος καὶ τοῖς παιδαρίοις γνωστοτάτου ἐμφαίνει τὸ φερόμενον ἐν σελ. 244 (λ. *ἐπώχατο*) «Ἐκ τοῦ ἐπέχω σχηματίζεται β΄. παρακείμενος κατὰ τροπὴν τοῦ ε εἰς ο καὶ μετ' αὐξήσεως **ἔπωχα** (πρβλ. τὸ *συνόχωκα* καὶ *ὀχεύς*) καὶ παθητ. **ἔπωγμαι**, ἐξ οὗ τὸ *ἐπώχατο*». Τῷ *ἔπωχα*-*ἔπωγμαι* ὅμοια εἶνε τὸ *σύνηχα*-*σύνηγμαι*, *ἄφεικα*-*ἄφειμαι*, *ἄνημμαι*, *σύνημμαι*, *ἄφιγμαι*, κτλ. Καὶ ξένος μὲν τοιαῦτα πταίων εὐκόλως τυγχάνει παρ' ἡμῶν συγγνώμης, ἀλλ' Ἕλληνι ἀνεπαισθήτῳ ὄντι οὕτω φανερῶν ἁμαρτημάτων σκληρῶς ἐπιτιμῶμεν, ἀφροντιστοῦντες μὲν τῶν συνήθων τοῖς Ἀγελαίοις κραυγῶν καὶ σχετλιασμῶν, καταγελῶντες δὲ τῶν προχείρων τοῖς Κέρκωψι προφάσεων καὶ παρευρέσεων.

Οὐδαμῶς δ' ὤκνησεν ὁ Πανταζίδης νὰ συγκλώσῃ τἀσύγκλωστα ἐν σελ. 258 (λ. *εὖ*) λέγων «*μὲ ὑγίειαν*, μὲ τὸ καλόν». Τίς δὲν βδελύττεται τὴν ἀηδεστάτην ταύτην σύζευξιν τῶν κατ' οὐδένα τρόπον δυναμένων νὰ συνέλθωσι; Δὲν εἶνε αἰσχρὸν καὶ ἐπονείδιστον νὰ μὴ γινώσκῃ Ἕλλην φιλόλογος ὅτι ἄχρηστος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἰδιωτικῇ συνηθείᾳ ὑπάρχει ὁ τετρασύλλαβος τύπος *ὑγίεια*; Τί δὲ πρέπει νὰ ῥηθῇ περὶ ἀνθρώπου μεταλαμβάνοντος τὴν ἀντωνυμίαν *ποῖος* εἰς τὴν *ὁποῖος*; Τάδε λέγει ὁ καλὸς Πανταζίδης ἐν σελ. 538 «Ποῖος—*ὁποῖος*, ποίας λογῆς» καὶ μετ' ὀλίγα «ποῖοί κ' εἶτ' Ὀδυσῆι ἀμυνέμεν; *ὁποῖοί* τινες θὰ ἦσθε, *ὁποίαν* διάθεσιν θὰ εἴχετε, ὥστε νὰ βοηθήσετε τὸν Ὀδυσσέα;». Οὐδεὶς φρόνιμος ὢν δύναται νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι ἥκιστα τοῦ ἀληθοῦς σφάλλονται οἱ γράφοντες *σιγά*, *μίλα σιγά*, *ἔλα σιγά*, κτλ. Ἔγραψε δὲ καὶ ὁ Πανταζίδης ἐν σελ. 284 «Ἦκα—ἐπίρ. ἡσύχως, *σιγά*, *σιγανά*». Ἀλλ' ὑπὸ δευτέρων φροντίδων μεταπεισθεὶς ἀπεδοκίμασε μὲν ἐν ταῖς Διορθώσεσι καὶ Προσθήκαις σελ. 707 τὴν ἐκφορὰν ταύτην, ἔκρινε δ' ὀρθὸν τὸ μετὰ περισπωμένου τόνου καὶ ὑπογεγραμμένου ἰῶτα προενηνεγμένον *σιγᾷ*, ὃ βλέπομεν καὶ ἐν σελ. 585 «Σιγὴ—μόνον κατὰ δοτικὴν σιγῇ—σιωπηλῶς, ἡσύχως, ἀταράχως, *σιγᾷ*». Ὑπολαμβάνει πάντως ὁ ἄνθρωπος ὅτι δωρίζοντες οἱ νέοι Ἕλληνες μετετύπωσαν τὸ *σιγῇ* εἰς τὸ *σιγᾷ*. Cras credam, sed hodie nihil. Ἀγχινούστατα δ' εὗρεν ὁ Πανταζίδης ἐν σελ. 435 (λ. *χαιετάω*) ὅτι τὸ τῆς χυδαίας λαλιᾶς ῥῆμα *χαιρετάω* παρήχθη ἐκ τοῦ *χαίρω*, ὡς τὸ *ναιετάω* ἐκ τοῦ *ναίω*. Ἐξεθάνομεν ὑπὸ τοῦ γέλωτος ἰδόντες τὴν παραγωγὴν ταύτην, ἐθαυμάσαμεν δὲ μεγάλως πῶς ἄν-

θρωπον ἠμμένον γραμμάτων λανθάνει ὅτι τὸ *γαιρετάω* ἔχει πρὸς τὸ *χαιρετίζω*, ὃ ἄγνωστον τοῖς παλαιοῖς ὂν ἀπαντᾷ ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ, ὡς τὸ *σφογγάω* πρὸς τὸ *σφογγίζω* (σπογγίζω) καὶ τὸ *σκορπάω* (ἢ *σκροπάω*) πρὸς τὸ *σκορπίζω* καὶ τὸ *γαργαλάω* πρὸς τὸ *γαργαλίζω*, κτλ. Ὅτι δ' ὅλως ἀγνοεῖ ὁ Πανταζίδης τὰ τῆς δημώδους ἡμῶν φωνῆς θ' ἀποδείξωμεν περιφανῶς ἐν ἑτέρῳ τόπῳ μακρὸν περὶ τοῦ πράγματος λόγον ποιούμενοι. Θὰ καταστήσωμεν δὲ φανερὰν καὶ τὴν μειρακιώδη καὶ ματαιοτάτην ὡς τὰ πολλὰ σπουδὴν τοῦ ἀνθρώπου περὶ τὴν εὕρεσιν ὁμοιοτήτων τῆς κατὰ τοὺς Ὁμηρικοὺς χρόνους συνήθους οὔσης γλώσσης καὶ τῆς νῦν καθωμιλημένης, ἣν ἀνοητότατα ἑκάστοτε ὀνομάζει *καθομιλουμένην* οὐδαμῶς αἰσθανόμενος ὅτι ἀτοπώτατ' ἔχει ἡ κατ' ἐνεστῶτα χρόνον ἐκφορά. Πρβ. *τετριμμένη καὶ κοινὴ διάλεκτος*, *πεπατημένη χυδαιολογία*, *κοινὸν καὶ καθημαξευμένον*, κτλ.

Ἱκανῶς τὸ ἀνεπίστημον καὶ ἀστάθμητον τοῦ Πανταζίδου ἐδηλώσαμεν δι' ὧν παρεθέμεθα μαρτυρίων ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ χάριν τῶν Ἑλλήνων διεσκευασμένου Ὁμηρικοῦ Λεξικοῦ. Καὶ λίαν μὲν ἀνιώμεθα καὶ ἀηδέστατα διατιθέμεθα ἀκάνθας συλλέγοντες καὶ τριβόλους, ἀλλ' ὅμως, ἵν' ἀσφαλὴς περί τε τῆς παιδείας καὶ τῆς διανοίας τοῦ Πανταζίδου κρίσις γένηται, ὅστις καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ πολλοῦ ὢν διδάσκει ἐν αὐτῷ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, πόνους πόνων διαδόχους, κατὰ τὸν Ὑπερείδην, ποιούμενοι μνημονεύομεν καὶ ἄλλα ἐκ τῶν ἐν τῷ ῥηθέντι βιβλίῳ γεγραμμένων, ἐπιτήδεια ἡμῖν πρὸς ὃν ἀποβλέπομεν σκοπὸν φαινόμενα.

σελ. 14, λ. *ἄεθλον* «εἴθε νὰ μὴ ἐλάμβανον διὰ τὴν νίκην μου τοιοῦτον βραβεῖον, τὴν **αὐτοκτονίαν** δηλ. τοῦ Αἴαντος». Χαριεστάτη τῇ ἀληθείᾳ εἶνε ἡ τερατολογία αὕτη, καθ' ἣν *βραβεῖον* τῷ Ὀδυσσεῖ ἐδόθη ἡ *αὐτοκτονία* τοῦ Αἴαντος.

σελ. 18, λ. *Ἀθήνη* «Ὡς θεὰ τοῦ πολέμου λέγεται καὶ Παλλὰς ὁ. ἐ. ἡ τὸ δόρυ πάλλουσα, **καὶ ὁμοῦ** Παλλὰς Ἀθηναίη ἢ Παλλὰς Ἀθήνη» καὶ σελ. 497 «Παλλάς—**συνήθως** Παλλὰς Ἀθήνη ἢ Ἀθηναίη». Οὐχὶ **συνήθως** ἀλλ' **ἀείποτ'** ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι φέρεται τὸ *Παλλὰς Ἀθήνη* ἢ *Ἀθηναίη*, οὐδέποτε δ' ἐν αὐτοῖς ἐλέχθη τὸ *Παλλάς* καθ' ἑαυτό. Ἐν τῷ εἰς Δήμητρα Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ, ὅστις συνετέθη ὑπὸ ποιητοῦ πολλῷ τοῦ Ὁμήρου νεωτέρου, ἀπαντᾷ

στίχ. 424 «*Παλλάς τ' ἐγρεμάχη* καὶ Ἄρτεμις ἰοχέαιρα» (Ἴδε Δοιδερλῖνον ἐν *Ὁμηρ. Γλωσσαρ.* § 2371). Σημειωτέον δ' ὅτι ὑπὸ τοῦ Ματθίου καὶ ἄλλων νοθεύεται ὁ στίχος οὗτος.

σελ. 25 «*ΑἱμασιΑ*—χυρ. ἄκανθα, θάμνος ἀκανθώδης» καὶ σελ. 108 «*ἈτασθαλίΑ*—ἀνοησία». Ἐκπληττόμεθα βλέποντες κοινοὺς τύπους ἐν Ὁμηρικῷ Λεξικῷ. Ἐν σελ. 127 ἐνομίσθη ἀναγκαῖον νὰ γραφῇ παρατήρησις περὶ τῆς διὰ τοῦ Η ἐκφορᾶς *βίη*· «Βίη, ἡ, **Ἰων. ἀντὶ τοῦ βία**».

σελ. 26, λ. *αἰνός* «ἐπὶ προσώπων, Ζεύς Δ 25 κ. ἀ. **Ἀθηνᾶ** Θ 423 κ. ἀ.». Ἀλλ' ὁ τύπος *Ἀθηνᾶ* εἶνε παντελῶς τῷ ποιητῇ ἄγνωστος. Τίς δὲ νῦν δὲν νομίζεται δεινῆς μομφῆς καὶ σκληρᾶς ἐπιτιμήσεως ἄξιος, ἂν ἀγνοῇ ὅτι ὁ περισπώμενος τύπος ἐγένετο συνήθης τοῖς Ἕλλησιν, ἐκ τοῦ *Ἀθηνάα* (=Ἀθηναία) συναλειφθείς, πολλαῖς γενεαῖς τοῦ Ὁμήρου ὕστερον; Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν σελ. 432, λ. *μυελόεις* εἶνε γεγραμμένον «**ὀστᾶ** ι 293» ἀντὶ τοῦ *ὀστέα*, ὃ μόνον ἁρμόζει τῷ Ὁμηρικῷ στόματι.

σελ. 33, λ. *ἄκμηνος* «ὅστις σχετίζει τὸ Αἰολ. ἄκμη πρὸς τὸ ἀχήν, **ἀχένος**=ἐνδεής, πένης». Κατὰ τὸ *ἀχήν-ἀχένος* δύναταί τις νὰ εἴπῃ καὶ *ἀπτήν-ἀπτένος*.

σελ. 36, λ. *ἀλάομαι* «παρακ. ἀλάλημαι, ἀπαρφ. **ἀλάλησθαι**—Ὁ παρακ. ἐν τῇ ἀπαρεμφ. καὶ μετ. ἔχει τὸν τόνον καὶ τὴν σημασ. τοῦ ἐνεστῶτος» καὶ σελ. 646, λ. *ὑπέρ* «ὑπεὶρ ἄλα κίδνασθαι Ψ 227, **ἀλαλῆσθαι** γ 73».

σελ. 38 «Ἀλεισίου κολώνη—εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Ἀλεισίου, ὅστις—ἦτο υἱὸς τοῦ **Σκέλλου**». Τὸ περιττοσύλλαβον ὄνομα *Σκιλλοῦς—Σκιλλοῦντος* μετεσχηματίσθη ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου εἰς τὸ ἰσοσύλλαβον *Σκίλλος-Σκίλλου*.

σελ. 43, λ. *ἄλλος* «τὰ ἄλλα καὶ συνηρ. τἄλλα (ὀρθότερον ἢ ὡς ὁ Δίνδορφ γράφει: **τ' ἄλλα**)». Οὔτ' ἔγραψεν οὔτ' ἠδύνατο ὁ Δινδόρφιος, λόγιος ὢν ἀνήρ, νὰ γράψῃ κατ' ἔκθλιψιν *τ' ἄλλα*. Μηδενὶ δὲ θαυμαστὸν φανῇ ὅτι ἐν σελ. 610 κεῖται «*Τἄλλα*, τἄλλα κατὰ κρᾶσιν ἀντὶ τοῦ τὰ ἄλλα».

σελ. 49 «Ἄμμε, ἄμμες, ἄμμι. Αἰολ. **Δωρ.** καὶ ἐπιχ. ἀντὶ τοῦ ἡμᾶς, ἡμεῖς κτλ.». Οἱ Δωριεῖς δὲν ἔλεγον *ἄμμε-ἄμμες-ἄμμι* ἀλλ' *ἁμέ-ἁμές-ἁμῖν* (*ἁμίν*).

σελ. 52, λ. *Ἀμφιάραος* «ἀπὸ τῶν πέριξ τῶν Θηβῶν εἰς τὰ πλησίον τοῦ **Ὠρωποῦ**».

σελ. 59, λ. *ἄν* «Τὸ *ἂν* εἶνε κυρίως βραχύ, **μακρὸν** δὲ ἐν Θ 21, 406». Καὶ ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις **βραχὺ** εἶνε τὸ Α τοῦ μορίου ἎΝ, ἀποβαίνει δὲ θέσει μακρόν, διότι ἐπιφέρεται λέξις ἔχουσα ἐν ἀρχῇ δίγαμμα. Ἰλ. Θ, 21 «ἀλλ' οὐκ ἂν *ἐρύσαιτ'* (=Ϝερύσαιτ') ἐξ οὐρανόθεν» καὶ 406 «ὅτ' ἂν ᾧ (=Ϝῷ) πατρὶ μάχηται».

σελ. 63 «Ἀναμετρέω, κυρίως πάλιν μετρῶ· Χάρυβδιν ἀναμετρέω, πάλιν **διανήχομαι**, διαπλέω τὴν Χάρυβδιν».

σελ. 68 «Ἀνεμοσκεπής, ές, ἐπιχ. (ἄνεμος, **σκέπας**), γεν. έος». Οὐχὶ ἐκ τοῦ *ἄνεμος* καὶ *σκέπας* συνέστη τὸ *ἀνεμοσκεπής* ἀλλ' ἐκ τοῦ *ἄνεμος* καὶ *σκέπω-ομαι*. Μυρία δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουσιν ἐπίθετα ὁμοίως τούτῳ ἐσχηματισμένα.

σελ. 69 «Ἀνεψιός, ὁ, **ὁ καὶ νῦν ἀνεψιός**, ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς υἱός· ἔπειτα δὲ καὶ ὁ ἐξάδελφος». *Ἀνεψιὸς* ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἐλέγετο ὁ *ἐξάδελφος*· ὁ δὲ νῦν καλούμενος *ἀνεψιὸς* ὠνομάζετο ὑπ' αὐτῶν *ἀδελφιδοῦς*. Πρβ. καὶ *ἐξανέψιος* (*ἐξανέψιοι*) καὶ *ἀνεψιαδοῦς*. Περὶ τοῦ ὀνόματος *ἀνεψιός* θὰ διαλάβωμεν ἀκριβῶς ἑτέρωθι ἐξετάζοντες τήν τ' ἐν τῷ δοκίμῳ ἑλληνισμῷ καὶ τὴν ἐν τῷ παρηκμακότι χρῆσιν αὐτοῦ.

σελ. 74, λ. *ἀντίθεος* «ἔτι δὲ καὶ τῶν ἑταίρων τοῦ **Ὀδυσσέως, δ 571**, τ 216». Ὁ **Μενέλαος** ἐν Ὀδυσσ. Δ, 571 λέγει «αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆας ἅμ' *ἀντιθέοις* (*ἀντιθέοισ'*) *ἑτάροισιν* ἤϊα».

σελ. 78 «Ἀπαλοιάω—κυρ. **καταλωνίζω**».

σελ. 80, λ. *ἀπεῖπον* «εὑρίσκονται καὶ οἱ ἑξῆς ἐπιχ. σχηματισμοί: γ'. ἐν. ἀπέειπε καὶ **ἀπόειπε**—ὑποτ. ἀποείπω—εὐκτ. ἀποείποιμι—προστ. **ἀπόειπε**». Κατὰ ταῦτα ὁ τύπος *ἀπόειπε* εἶνε καὶ ὁριστικῆς καὶ προστακτικῆς ἐγκλίσεως. Ἀλλ' οὐδέποτ' ἐν τῇ ὁριστικῇ ἐγκλίσει ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου *ἀπόειπε*. Ἓν δὲ παράδειγμα τῆς προστακτικῆς ἐκ τῆς Ὁμηρικῆς ποιήσεως ἔχομεν, τὸ ἐν Ἰλιάδος Α, 515 «νημερτὲς μὲν δή μοι ὑπόσχεο καὶ κατάνευσον· ἢ *ἀπόειπ'*, ἐπεὶ οὔ τοι ἔπι δέος». Ἐγράφετο ὑπό τινων καὶ ἐν Ἰλιάδος Γ, 406 «θεῶν δ' *ἀπόειπε* κελεύθους». Ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος καὶ ἄλλοι ἀνεγίνωσκον «θεῶν δ' *ἀπόειΚε* κελεύθου», τουτέστι (ποιούμεθα δὲ χρῆσιν τῆς λέξεως τοῦ Ἀριστάρχου) «τῆς δὲ εἰς τοὺς θεοὺς ὁδοῦ εἶκε καὶ παραχώ-

ρει, μὴ βαδίζουσα εἰς αὐτούς» (Πρβ. Κόβητον ἐν *Μνημοσ.* 1879, σελ. 434).

σελ. 91 «*ἌπρΗκτος*, ον (α, *πρΑσσω*)». Ὁ Ὅμηρος ἀγνοεῖ τὸ *πράσσω*, ποιεῖται δὲ χρῆσιν τοῦ *πρήσσω*, ὡς καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ παρηγμένων ὀνομάτων *πρηκτήρ* καὶ *πρῆξις*· γελοῖον δ' ἡμῖν φαίνεται νὰ νομίζηται ὅτι τὸ Ὁμηρικὸν ἐπίθετον *ἄπρηκτος* ἐγένετο διὰ συνθέσεως ἐκ ῥηματικοῦ τύπου ἀγνώστου τῷ Ὁμήρῳ. Ἀλλὰ γελοιότερον εἶνε τὸ ἐν σελ. 612, λ. *ταράσσω* γεγραμμένον «β'. παραχ. ἐπικ. ἀμετάβ. τέτρηχα ἐκ τοῦ ἑτέρου τύπου θράττω, **Ἰων. θρήττω**». Κάκιστα ὁ διὰ διττοῦ Τ προενηνεγμένος τύπος *θρήΤΤω* ὑπολαμβάνεται Ἰωνικός. Ἐν παρόδῳ παρατηροῦμεν ὅτι ὀρθῶς ὑπό τ' ἄλλων καὶ τοῦ Κοβήτου (ἐν *Μνημοσ.* 1862, σελ. 311) μετεβλήθη τὸ ἐν τῷ εἰς Ἑρμῆν Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 255 *θᾶΤΤον* εἰς τὸ *θᾶΣΣον*. Οὐδαμῶς πειθόμεθα τῷ Βαυμειστήρῳ ἀποφαινομένῳ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὁμηρικῶν Ὕμνων (σελ. 203 καὶ 219) ὅτι γνήσιος εἶνε ὁ Ἀττικὸς τύπος *θᾶττον* ἐν τῷ ἀρτίως δηλωθέντι χωρίῳ.

σελ. 100 «Ἀρκείσιος — υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς *ΕὐρυοδΙας*». Πλημμελῶς ἔχει ἡ διὰ τοῦ Ι ἐκφορὰ τοῦ ὀνόματος τούτου. Γραπτέον *ΕὐρυοδΕΙας*.

σελ. 103 Ἀσάμινθος — ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βεβαίως **χαλκῆ**, (ὅθεν ἐΰξέστη) ἀλλὰ καὶ ἀργυρᾶ» καὶ σελ. 261 «Εὔξεστος, ον, μόνον κατὰ τὸν ἐπικ. τύπον ἐΰξεστος, ον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπίθετον τρικατάληκτον εὑρίσκεται — ἐν γένει καλῶς κατειργασμένος· ἰδίως ἐπὶ **ξυλουργημάτων**, οἷον ἀπήνη — ἐλάτη — **ἀσάμινθος** — τράπεζα».

σελ. 106 «Ἀστεροπαῖος — υἱὸς τοῦ *ΠΕλΑγονος*, ἔγγονος τοῦ ποταμίου θεοῦ Ἀξιοῦ» καὶ σελ. 528 «*ΠΗλΕγών*, όνος, ὁ, υἱὸς τοῦ ποταμοῦ Ἀξιοῦ».

σελ. 107 «Ἀστύνοος — υἱὸς τοῦ *ΠροΘιάονος*, Τρώς» καὶ σελ. 561 «*ΠροΤιάων*, ονος, ὁ, εἷς τῶν Τρώων, πατὴρ τοῦ Ἀστυνόου».

σελ. 131 «Βοῦς — αἰτ. πληθ. Ἀττ. **βοῦς**». Ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τοῦ *βοῦς* ἐκφέρεται ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ δισυλλάβως *βόας* καὶ μονοσυλλάβως *βοῦς*. Ἐν σελ. 493 εἶνε γεγραμμένον «Ὀφρύς — αἰτιατ. πληθ. **ὀφρῦς**, κατὰ συναίρεσιν ἐκ τοῦ ὀφρύας». Ἐπάναγκες ἦτο νὰ δηλωθῇ σαφῶς ὅτι ἀπαντᾷ παρὰ τῷ ποιητῇ καὶ ὁ τρισύλλαβος τύπος *ὀφρύας*. Ὀδυσσ. Ι, 389 «πάντα δέ οἱ βλέφαρ' ἀμφὶ καὶ

ὀφρύας εὖσεν αὐτμή». Ἀτοπώτατα δ' ἐν σελ. 701, λ. *ὠμηστής* προηνέχθη δισυλλάβως ἡ πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ τοῦ ὀνόματος *ἰχθύς*· «οἰωνοί, κύνες, *ἰχθῦς*». Νομίζει δ' ὁ Πανταζίδης ὅτι εἶπεν ὁ Ὅμηρος οὐ μόνον *Ἐρινύες* ἀλλὰ καὶ *Ἐρινῦς* ἐν σελ. 248 «Ἐρινύς — πληθ. αἱ Ἐρινύες, συνῃρ. Ἐρινῦς, I 454». Ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐλέχθη *Ἐρινύας* καὶ *Ἐρινῦς*, ἀλλ' ἡ ὀνομαστικὴ τῶν πληθυντικῶν ἔχει παρ' αὐτῷ τετρασύλλαβον πάντοτε τύπον, *Ἐρινύες*, οὐδέποτε τρισύλλαβον, *Ἐρινῦς*, ὅπερ μάχεται τῇ Ὁμηρικῇ συνηθείᾳ. Ἐν Ἰλιάδος I, 454 κεῖται «*στυγερὰς* δ' ἐπεκέκλετ' *Ἐρινῦς*».

σελ. 113, λ. *Αὐτόλυκος* «Ἔκλεψε τὴν περίφημον περικεφαλαίαν τοῦ Ἀμύντορος τοῦ ἐξ *ἘλΑΙῶνος*». Ἐν Ἰλιάδος K, 266 φέρεται «τήν ῥά ποτ' ἐξ *ἘλΕῶνος* Ἀμύντορος Ὀρμενίδαο ἐξέλετ' Αὐτόλυκος πυκινὸν δόμον ἀντιτορήσας». Πρβ. καὶ B, 500.

σελ. 123, λ. *βαίνω* «ἢ διὰ μετοχῆς τοῦ **ἐνεστ.** ἐκφραζούσης τὸν τρόπον τοῦ βαίνειν, οἷον ἔβαν φέρουσαι B 302, ἔβη **ἀΐξασα**». Τὸ *ἔβη ἀΐξασα* παρατίθεται μαρτύριον τῆς μετὰ μετοχῆς **ἐνεστῶτος** συντάξεως τοῦ ῥήματος *βαίνω-ἔβην*.

σελ. 140. «**Γίγαντες**, οἱ, καὶ ἑν. Γίγας, αντος — φυλὴ **γιγαντώδης**», τουτέστι: *Γίγαντες* — φυλὴ ὁμοία *Γίγασι*.

σελ. 140, λ. *γίγνομαι* «μετοχ. γεγαώς [**α μακρόν**]». Ψευδὲς εἶνε ὅτι ἡ μετοχὴ *γεγαώς* ἔχει τὸ A μακρόν. Καὶ ἐπ' ἄλλων δὲ λέξεων βλέπομεν πλημμέλειαν περὶ τὴν προσῳδίαν. Κακῶς νομίζεται βραχεῖα ἡ παραλήγουσα τῆς λέξεως *Ἀφροδίτη* ἐν σελ. 117 καὶ τῆς *βοτρυδόν* ἐν σελ. 130 καὶ τῆς *βουλυτός* ἐν σελ. 131 καὶ τῆς *δριμύς* ἐν σελ. 172 καὶ τῆς *κριθή* ἐν σελ. 374 καὶ τῆς *φλιά* (γρ. *φλιΗ*) ἐν σελ. 671, τοὐναντίον δὲ τῆς λέξεως *Ὑρίη* ὑπολαμβάνεται μακρὰ ἡ παραλήγουσα ἐν σελ. 656, βραχεῖα οὖσα. Τὸ ὄνομα *Λύσανδρος* ἔχει ἐκτεταμένην τὴν πρώτην συλλαβήν, οὐχὶ συνεσταλμένην, ὡς εἶνε σεσημειωμένον ἐν σελ. 400.

σελ. 443 «Γουνεύς — ἀρχηγὸς τῶν **Ἀρκάδων** ἐν Τροίᾳ B 748». Ὁ ποιητὴς λέγει ἐν Ἰλιάδος B, 748 «Γουνεὺς δ' ἐκ Κύφου ἦγε δύω καὶ εἴκοσι νῆας· τῷ δ' **Ἐνιῆνες** ἕποντο μενεπτόλεμοί τε **Περαιβοί**». Ἀρχηγὸς τῶν Ἀρκάδων ἦτο ὁ Ἀγαπήνωρ (Ἰλ. B, 609).

σελ. 152 «Δειμαίνω, **μέλλ. δειμανῶ**, φοβοῦμαι».

σελ. 142 «**Γνάμπτω,** άόρ. α'. έπ. **γνάμψα,** κάμπτω, λυγίζω, έν γόνυ **κάμψε,** Ψ 731».

σελ. 158 «Δημοκόων, ωντος, ό, **ἄγαμος** υἱὸς τοῦ Πριάμου, ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως φονευθείς, Δ 499». Ἐν Ἰλιάδος Δ, 499 κεῖται «ἀλλ' υἱὸν Πριάμοιο **νόθον** βάλε Δημοκόωντα». Κακῶς μετέφρασεν ὁ Πανταζίδης τὸ «e. *unehelicher* S. des Priamos».

σελ. 169 «Δμήτωρ — υἱὸς δῆθεν τοῦ **Ἰάσονος** βασιλέως τῆς Κύπρου» καὶ σελ. 311 «Ἰασίδης — υἱὸς τοῦ **Ἰάσου** — ὁ Δμήτωρ».

σελ. 170 «Δολομήτης, ου, ὁ, μόνον κατ' **αἰτιατ.** δολομῆτα Α 540». Παράδοξος φαίνεται ἡ ἐκ τοῦ *δολομήτης* ἐσχηματισμένη αἰτιατικὴ *δολομῆτα*. Ὁ ἐν Ἰλιάδος Α, 540 στίχος τοῦ Ὁμήρου ἔχει ὧδε· «τίς δ' αὖ τοι, *δολομῆτα*, θεῶν συμφράσσατο βουλάς;». Καὶ τυφλῷ δὲ δῆλον ὅτι κλητικῆς πτώσεως, οὐχὶ αἰτιατικῆς εἶνε τὸ *δολομῆτα*, ὃ ὁ Ναύκιος μετετύπωσεν εἰς τὸ *δολόμητι*. Συχνάκις δ' ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου μεταφρασθέντι καὶ διασκευασθέντι Ὁμηρικῷ Λεξικῷ ὀνομάτων ἰσοσυλλάβων εἰς ΗΣ ληγόντων ἐκφέρεται ἡ γενικὴ διὰ τοῦ ΟΥ. *ἀκαλαρρείτης* - *ἀκαλαρρείτου*, *Ἀκτορίδης* - *Ἀκτορίδου*, κτλ., ὅπερ ἀτοπώτατον.

σελ. 192 «Εἶσα — ἐπικ. ἀόριστ. α'. ἐνεργητ. ἐλλειπτικός, εἰς ὃν ὑπάγεται ὡς **παρατατ.** τὸ εἶσον». Ἀλογώτατον καὶ καταγελαστότατον εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου εἰρημένον, ὅτι ὁ ἀόριστος *εἶσα* ἔχει παρατατικὸν *εἶσον*. Τὸ *imper*. (imperativus), τουτέστι **προστακτική,** ἐνομίσθη ὑπὸ τοῦ ταλαιπώρου Πανταζίδου *imperfectum* ἤτοι **παρατατικός,** ὡς καὶ ἐν σελ. 213 (λ. *ἐνίημι*) «τὸ ι βραχὺ ἐν τῷ ἐνεστ. μ 65, μακρὸν δὲ ἐν τῷ **παρατατ.** Μ 441». Ἐν Ἰλιάδος Μ 440-1 φέρεται «ὄρνυσθ', ἱππόδαμοι Τρῶες, ῥήγνυσθε δὲ τεῖχος Ἀργείων καὶ νηυσὶν *ἐνίετε* θεσπιδαὲς πῦρ». Φανερὸν δὲ καὶ τοῖς ἀρτιμαθέσι τῶν παίδων ἀποβαίνει ὅτι τὸ *ἐνίετε* εἶνε ἐγκλίσεως προστακτικῆς.

σελ. 196, λ. *ἐκ* «τὴν τῆς Ἀπὸ ἐν συνθέσει, οἷον Ἐξεμαθαίνω=ἀπομανθάνω, Ἐξεῖπα=ἀπεῖπον, **Ἐξεγράφω=ἀπογράφω**». Οὐδὲν νῦν περὶ τοῦ *ξεῖπα*=*ἀπεῖπον* λέγομεν, παρατηροῦμεν δ' ὅτι κακῶς τὸ *ξεγράφω* νομίζεται ἰσοδύναμον τῷ *ἀπογράφω*.

σελ. 204 «Ἕλενος — υἱὸς τοῦ **Οἰνοπίωνος**» καὶ σελ. 459 «Οἰνοπίδης — υἱὸς τοῦ **Οἴνοπος,** ὁ Ἕλενος».

σελ. 206 «Ἑλλήσποντος — ὁ νῦν **ἰσθμὸς** τῶν Δαρδανελλίων».

σελ. 246, λ. *ἐρέθω* «ὀξεῖαι *μελεδῶνΕΣ* ὀδυρομένην ἐρέθουσιν, τ 517» καὶ σελ. 412 «Μελεδών, ῶνος, ἡ, Ὑ. Ἀπ. 532, καὶ *μελεδώνΗ*, ἡ, ποι. καὶ ἰων. μέλημα, μέριμνα, φροντίς, τ 517».

σελ. 248, λ. *ἐριδαίνω* «Μεταφορ. ἐπὶ ἀνέμων. Εὖρός τε Νότος τε ἐριδαίνετον (γρ. *Νότος τ' ἐριδαίνετον*) ἀλλήλοιιν . . . βαθέην **πολεμιζέμεν** ὕλην· ἐρίζουσι πρὸς ἀλλήλους, ἵνα συνάψωσιν εἰς πόλεμον τὴν βαθεῖαν ὕλην (δηλ. τὰ δένδρα τοῦ βαθέος δάσους) Π 765». Εὖ νὴ τὸν Ἑρμῆν· ὅ τι λέγεις δ'οὐ μανθάνω. Ἡ γνησία λέξις εἶνε **πΕλεμιζέμεν.** Γράφει δὲ καὶ ὁ Πανταζίδης ἐν σελ. 515 (λ. *πελεμίζω*) «Ἐνεργ. σείω, πάλλω, κραδαίνω, τινάσσω — **ὕλην** Π 766».

σεδ. 248 «Ἐριθηλής, ές (**θάλλω**), εὐθαλής, ἀκμαῖος». Τὸ ἐπίθετον *ἐριθηλής* συνέστη ἐκ τοῦ *ἘΡΙ* καὶ *θηλέω*, ἀδύνατον δ' ἦτο νὰ σχηματισθῇ ἐκ τοῦ *θάλλω*, ἐξ οὗ ἐγένετο τὸ *εὐθαλής* καὶ *ἀειθαλής* καὶ ἄλλα.

σελ. 302, λ. *θήν* «οὐ μέν θην **'κείνης** γε χερείων εὔχομαι εἶναι». Τὸ *'κείνης* εἶνε παρ' Ὁμήρῳ ἀτοπώτατον ἄλλως τε καὶ ἡγουμένης λέξεως εἰς σύμφωνον τελευτώσης.

σελ. 350 «Κεάδης, ου, ὁ υἱὸς τοῦ Κέου, ὁ **Τροιζήνιος**» καὶ σελ. 637 «**Τροίζηνος**, ὁ, υἱὸς τοῦ Κέου, πατὴρ τοῦ Εὐφήμου».

σελ. 390 «Λειώδης, **ου,** ὁ, υἱὸς τοῦ Οἴνοπος». Οὐχὶ ἰσοσυλλάβως ἀλλὰ περιττοσυλλάβως κλίνεται τὸ ὄνομα *Λειώδης*, ὡς γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῆς κλητικῆς αὐτοῦ *Λειῶδες* (Ὀδ. Φ, 168).

σελ. 402 «Μά — μόριον **ὀμοτικόν**».

σελ. 428, λ. *μιμνήσκω* «καὶ μετὰ **μέλλ.** ἀπαρεμφάτου, Ρ 364». Τὸ Ὁμηρικὸν χωρίον ἔχει ὧδε· «μέμνηντο γὰρ αἰεὶ ἀλλήλοις (ἀλλήλοισ') ἀν' ὅμιλον *ἀλεξέμεναι* φόνον αἰπύν». Εἶνε δὲ τὸ *ἀλεξέμεναι* ἐνεστώς, οὐχὶ μέλλων.

σελ. 456 «Ὅθι — σημαίνει καὶ τὸ τέρμα τῆς κινήσεως, **ὁπόσε,** Ν 229, ο 101». Ἐν Ἰλιάδος Ν, 229 φέρεται «ὀτρύνεις δὲ καὶ ἄλλον, *ὅθι* μεθιέντα ἴδηαι», ἐν δ' Ὀδυσσείας Ο, 101 ἀπαντᾷ «ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἵκανον *ὅθι* κειμήλια κεῖτο», ἐν οὐδετέρῳ δὲ τῶν χωρίων τούτων εἶνε τὸ *ὅθι* παρειλημμένον ἀντὶ τοῦ *ὁπόσε*.

σελ. 492 «Ὄφελος, **εος,** τό, ὄφελος, ὠφέλεια». Τίς μὴ παντελῶς ἰδιώτης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὢν ἀγνοεῖ ὅτι μόνον *ὄφελος* ἐν αὐτῇ λέγεται κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικήν;

σελ. 508, λ. *πάσσαλος* «λαμβάνω, **ἐκκρεμῶ** (ξεκρεμῶ) τι ἀπὸ τοῦ πασσάλου». Γελοιότατον εἶνε νὰ ὑπολαμβάνηται τὸ *ἐκκρεμῶ* (= ἐκκρεμάννυμι) ἰσοδύναμον τῷ *ξεκρεμῶ*.

σελ. 518 «Περάω (πέρα), ἀπαρφ. ἐπικ. **περάαν**, Φ 454». Ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἐλέχθη ἐν Ἰλιάδος Φ, 453-4 «σὺν μὲν ὅ γ' ἠπείλησε πόδας καὶ χεῖρας ὕπερθεν *δήσειν* καὶ *περάαν* νήσων ἐπὶ τηλεδαπάων». Παντὶ δὲ φανερὸν ἀποβαίνει ὅτι τὸ *περάαν* εἶνε μέλλων, οὐχὶ ἐνεστώς.

σελ. 538, λ. *ποιπνύω* «Τὸ υ ἐν τῷ ἐνεστ. καὶ παρατ. εἶνε **μακρὸν** μὲν ἑπομένης βραχείας, **βραχὺ** δὲ ἑπομένης μακρᾶς συλλαβῆς, Α 601, Ω 475». Πᾶς τις καὶ μετρίως περὶ τὴν ἐπικὴν ποίησιν τετριμμένος νοεῖ παραχρῆμα ὅτι δὲν δύναται ἡ παρατήρησις αὐτὴ νὰ ἔχῃ ὑγιῶς. Ὤφειλεν ὁ Πανταζίδης νὰ γράψῃ «Τὸ υ ἐν τῷ ἐνεστ. καὶ παρατ. εἶνε **βραχὺ** μὲν ἑπομένης βραχείας, **μακρὸν** δὲ ἑπομένης μακρᾶς συλλαβῆς». Ἀλλ' ὁ Πανταζίδης εἶνε οὕτω περὶ τὰ μετρικὰ δεινός, ὥστ' ἐν τῷ ἐπικῷ ποιηματίῳ, ὃ πρὸ ὀλίγων μηνῶν συνέρραψε, παρέλαβε μὲν τροχαίους ἀντὶ δακτύλων ἢ σπονδείων, συνέθηκε δὲ καὶ στίχον ἑνὶ ποδὶ μείζονα, ἤτοι **ἑξά**μετρον **ἑπτά**ποδα ἐποίησε.

σελ. 541 «Πολύκτωρ, ορος, — υἱὸς τοῦ Πτερελάου, **ἑνὸς** τῶν τριῶν ἀρχαιοτάτων ἡρώων τῆς Ἰθάκης, ρ 207». Εὐηθικῶς εἶνε γεγραμμένον *ἑνός* ἀντὶ τοῦ *εἷς*. Ἐν Ὀδυσσείας Ρ, 207 φέρεται «τὴν ποίησ' Ἴθακος καὶ Νήριτος ἠδὲ *Πολύκτωρ*».

σελ. 542 «Πολυποίτης — ἐξεστράτευσεν ἐκ τῆς Ἀργίσσης, **Γόρτυνος** κ. ἄλλ. περιοικουμένων Θεσσαλικῶν πόλεων κατὰ τῆς Τροίας, Β 740, κτέ.». Ἐν Ἰλιάδος Β, 738 κἑξ. λέγει ὁ ποιητὴς «οἳ δ' Ἄργισσαν ἔχον καὶ **Γυρτώνην** ἐνέμοντο, Ὄρθην Ἠλώνην τε πόλιν τ' Ὀλοοσσόνα λευκήν, τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε μενεπτόλεμος Πολυποίτης».

σελ. 623 «Τήκω — παρακ. β'. τέτηκα μὲ **σημασίαν ἐνεστῶτος** — τέτηκα κλαίουσα· **ἔλυωσα** ἀπὸ τὰ κλαύματα, **ἔλυωσα** εἰς τὰ δάκρυα». Ἀποφαίνεται μὲν ὁ Πανταζίδης ὅτι ὁ παρακείμενος *τέτηκα* ἔχει σημασίαν ἐνεστῶτος, ποιεῖται δ' αὐτοῦ ἐξήγησιν διὰ τοῦ ἀορίστου *ἔλυωσα*. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως καὶ τοῦτο εἶνε, ὅτι τὸν παρακείμενον *τέτροφεν* ἰσοδύναμον ὁ Πανταζίδης ἐκλαμβάνει τῷ ὑπερσυντελίκῳ *εἶχε πήξῃ* ἐν σελ. 634 (λ. *τρέφω*) «περὶ χροὶ **τέτροφεν** ἅλμη· εἶχε πήξῃ, ψ 237».

σελ. 664, λ. *φέρω* «διωρθώθη ἤδη ὑπὸ τοῦ Σπιτζν. καὶ Βεκκ. εἰς ἐνείκαι (εὐκτ. τοῦ **μέσ.** ἀορ. α'.)». Ἡ εὐκτικὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου *ἤνεικα* (*ἔνεικα*) ὑπελήφθη ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου εὐκτικὴ μέσου ἀορίστου, δηλ. τοῦ *ἠνεικάμην*. Πολλὰ τὰ δεινὰ κοὐδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει.

σελ. 678, λ. *φυλάσσω* «πεφυλαγμένος εἶναι· **πάντοτε** μὲ σημασίαν προστακτικῆς: ἔσο προφυλακτικός, Ψ 343». Τοῦ *πεφυλαγμένος εἶναι* ἓν μόνον παράδειγμα εὑρέθη ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι. Καὶ ὅμως περὶ τοῦ **ἅπαξ** εἰρημένου παρατηρεῖ ὁ περινούστατος Πανταζίδης ὅτι **πάντοτε** λαμβάνεται ἐπὶ προστακτικῆς ἐννοίας.

σελ. 679, λ. *φύω* «τοῦ δὲ ἀορ. β'. **μακρὸν** (τὸ υ δηλ.) ἐν παντὶ τῷ ἑνικῷ καὶ ἐν τῷ συγκεκομμ. γ'. πληθ. **ἔφυν**». Τοῦ πληθυντικοῦ *ἔφυν* καὶ *ἔδυν* τὸ Υ εἶνε βραχύ, οὐχὶ μακρόν.

σελ. 681 «**Χαίνω** ἢ χάσκω — παρ' Ὁμήρῳ μόνον ἀόρ. εὐκτ. χάνοι». Ὁ ἐνεστὼς *χαίνω* εἶνε τοῦ πονηροῦ κόμματος, μολύνει δ' ἀληθῶς τὸ Ὁμηρικὸν Λεξικὸν ὁ τοιούτους ἐν αὐτῷ καταχωρίζων τύπους. Ἀλλ' ἴσως λίαν αὐστηροὶ φαινόμεθα ἀξιοῦντες νὰ ποιῆται διαστολὴν τῶν δοκίμων καὶ ἀδοκίμων ἄνθρωπος ἀγνοῶν τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

σελ. 683 «Χαλκόπους — ὁ ἔχων χαλκοῦς πόδας, τουτέστι χαλκᾶ **πέταλα** εἰς τοὺς πόδας, **χαλκοπέταλος**, ἐπίθ. τῶν ἵππων τῶν θεῶν».

Αἰσχυνόμεθα τῇ ἀληθείᾳ τοιαύτας πλημμελείας καὶ ἀτοπίας ἐλέγχοντες, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον αἰσχυνόμεθα καί πως καὶ ὀργιζόμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὅτι πειθόμενοι τῇ κρατούσῃ φήμῃ ἀγαθὴν ὑπόληψιν ἄλλοτ' εἴχομεν περὶ τοῦ Πανταζίδου καὶ φιλικῶς πρὸς αὐτὸν ἐξ ὅτου καθηγητὴς ἀπεδείχθη τοῦ πανεπιστημίου διεκείμεθα. Εὐτύχημα δὲ μέγιστον νομίζομεν ὅτι, ἀναγνόντες πρὸ πέντε ἐτῶν, αἰτίας τινὸς ἡμᾶς κινησάσης, ὃ ἐν μακρῷ χρόνῳ μετέφρασε καὶ διεσκεύασεν **Ὁμηρικὸν Λεξικόν**, ἀπηλλάγημεν τῆς ψευδοῦς δόξης ὡς ἐκ βαθέος ληθάργου ἀνανήψαντες. Ἐλπίζομεν δ' ὅτι, ἂν σῴζῃ ἡμᾶς ὁ θεὸς καὶ μὴ κατατρυχώμεθα πάλιν ὑπὸ τῆς πολλάκις ἐν τοῖς πρὸ τοῦ 1888 ἐνιαυτοῦ τρισὶν ἔτεσι κακωσάσης ἡμᾶς νόσου, δὲν θὰ χαίρωσι πολὺν ἔτι χρόνον οἱ ἀλαζόνες καὶ συκοφάνται, οἱ ἄμουσα μὲν ἀεὶ ὑλακτοῦντες καὶ οὐδέποτε τὸν κάλαμον εἰς νοῦν βάπτοντες, περὶ τὰς κακοτεχνίας δ' ἐν-

τρεχῶς σπουδάζοντες καὶ δόλους παντοίους ἐπὶ τοῖς μοχθοῦσιν ὑπὲρ τῆς παιδείας ῥάπτοντες.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ προκείμενον ἐκ τῆς παρεκβάσεως, ἣν ἕνεκα τοῦ Πανταζίδου ἐποιησάμεθα, λέγομεν ὅτι τῆς μετοχῆς τοῦ ἐκ τοῦ *ἀπαμβλύνομαι* ἐσχηματισμένου παρακειμένου ἓν μόνον μαρτύριον ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ ἔχομεν ἡμεῖς νὰ προενέγκωμεν· εἶνε δὲ τὸ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου κείμενον σελ. 786 α' «ἐπιθυμίας *ἀπημβλυμένας* τὰ πολλὰ καὶ νωδὰς κατέχοντες μόλις οἷον ἐπιθήγουσι καὶ χαράττουσιν». Τὴν γραφὴν ταύτην βλέπομεν καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κοραῆ γενομένῃ ἐκδόσει τῶν Πολιτικῶν τοῦ Πλουτάρχου σελ. 23. Πρβ. καὶ σελ. 123 «παροξύνουσι τὰς ἐπιθυμίας *ἀπημβλυμένας* ὑπὸ τοῦ γήρως». Ἀδυνατοῦμεν τῇ ἀληθείᾳ νὰ πείσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι ἔγραψεν ὁ Πλούταρχος δι' ἑνὸς Μ *ἀπημβλυμένας*, ἀνενδοιάστως δὲ τῷ τύπῳ τούτῳ καὶ ἕτερον Μ προστίθεμεν, ἵν' ἀπαλλάξωμεν αὐτὸν τῆς πλημμελείας. Γραφικὸν σφάλμα καθ' ἡμᾶς εἶνε καὶ τὸ φερόμενον ἐν τῷ Νομᾷ τοῦ Πλουτάρχου *τετραχυμένον*, περὶ οὗ ἑτέρωθι.

Εὕρομεν δὲ καὶ παρὰ Νικήτᾳ τῷ Χωνιάτῃ σελ. 567,7 «πρὸς ῥᾳστώνην καὶ βίον *ἐξημβλυμένον*» καὶ σελ. 653,16 «βίος χαλαρὸς καὶ *ἐξημβλυμένον* φρόνημα ἀεί». Ἀλλ' ἴσως ἡ ἀληθὴς γραφὴ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις εἶνε *ἐξηυλημένον*. Τοῦ *ἐξηυλημένου βίου* γίνεται μνεία ὑπὸ τοῦ Ζηνοβίου Β', 64 καὶ τοῦ Σουίδα σελ. 221 α' Βεκκ. «*Βίος ἐξηυλημένος*: ἐπὶ τῶν ἀχρήστων ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἀχρείων αὐλῶν», ὅμοιον δὲ τῷ *ἐξηυλημένον φρόνημα* εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου εἰρημένον Μικρ. Συγγρ. σελ. 79,55 «τὸν — ἤθους ὄντα *ἐξηυλημένου*» (Ἴδε καὶ Βλαϋδέσιον εἰς *Ἀριστοφ*. *Ἀχαρν*. σελ. 346). Φαίνεται δ' ὅτι παρὰ Νικήτᾳ τῷ Χωνιάτῃ πρῶτον μὲν ἀνεγνώσθη κακῶς *ἐξηβλημένον*, ἔπειτα δέ, παρεντεθέντος τοῦ Μ καὶ τραπέντος τοῦ δευτέρου Η εἰς Υ, ἐγένετο *ἐξηΜβλΥμένον*. Τὸ Υ μετέπεσεν εἰς τὸ Β καὶ ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1330,13 «Ἐν δὲ ἰδέᾳ σκώμματος βλασφημοῦνται οἱ πάνυ γέροντες Κρόνοι, Ἰαπετοί, Τιθωνοί, σαπροί, βεκκεσέληνοι, πρωτοσέληνοι, τυμβογέροντες, *παρεξηβλημένοι*, ὅπερ ἐστὶν ὑπὸ γήρως ἀχρεῖοι, ὡς ἀπὸ ἐκτετριμμένων γλωσσίδων αὐλοῦ». Ποιεῖται δὲ χρῆσιν τῆς προκειμένης λέξεως ὁ

Εὐστάθιος καὶ ἐν σελ. 1597,26 «ἀλλ' οἷον ἐπιπρέπειν τοῖς παραύλοις, ταὐτὸν δ' εἰπεῖν *παρεξηυλημένοις* Φαίαξι» καὶ ἐν σελ. 1645,11 «Ἀλκιβιάδην μέντοι *παρεξηυλημένον* ἐν τῷ ἄλλως βιοῦν ἐξωλέστερον» καὶ ἐν τοῖς Μικροῖς καλουμένοις Συγγράμμασι σελ. 14,1 «παρέκειντο τοῖς τότε *παρεξηυλημένοις* ἀνθρώποις ἀναμὶξ καί τινες ἐμμελεῖς» καὶ σελ. 104,2 «*παρεξηυλημένης* καὶ οὐκ ἐμμούσου». Φέρεται δὲ καὶ παρὰ Γεωργίῳ τῷ Κεδρηνῷ Τόμ. Β', σελ. 201,14 «καὶ γελωτοποιοὺς καὶ τὰς ἄλλας τὰς *παρεξηυλημένας* τῶν πράξεων» καὶ παρὰ Λέοντι τῷ Διακόνῳ σελ. 84,12 «βίον μεταδιώκειν *παρεξηυλημένον* καὶ ἄνετον». Σημειωτέον δ'ὅτι ἐγράφη καὶ *παρηξιλημένον* ἀντὶ τοῦ *παρεξηυλημένον*, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ ἀξιολόγου βιβλίου τοῦ Στερνοβαχίου (Sternbach) τοῦ ἐπιγραφομένου ***Meletemata Graeca*** (Μέρ. Α', σελ. 154). Γίνεται δ' ἐν αὐτῷ λόγος καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος *πρωτοσέληνος*. Ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι μόνος ὁ τύπος *προσέληνος-προσέληνοι* ἔχει ὑγιῶς.

Ὀρθῶς ἡ μετοχὴ τοῦ ἐκ τοῦ *ἀμβλύνομαι* σχηματισθέντος παρακειμένου εἶνε γεγραμμένη ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κουμανούδη φιλοπονηθείσῃ Συναγωγῇ Λέξεων Ἀθησαυρίστων σελ. 181, λ. *κατασκοτόω*, «κόρας (ὀμμάτων) *ἠμβλυμμένας* καὶ κατεσκοτωμένας. Ἀνων. Λεξικ. ἐν Annu. etc. VIII, σ. 252».

9. **ΜεμωραΜΜένος**, οὐχὶ **μεμωραΜένος**.

Πλημμελὲς καὶ ἀπόβλητον ἡμεῖς νομίζομεν τὸ δι' ἑνὸς Μ ἐσχηματισμένον μεμωραμένος, οὗ πολλοὶ τῶν νέων Ἑλλήνων ποιοῦνται χρῆσιν. Ἂν τις μὴ εἶνε εὐεπίφορος εἰς ἀποδοχὴν παρασήμων ἢ ὑπόπτων τύπων, ὀφείλει νὰ ἐγκρίνῃ τὸ διττὸν Μ ἔχον μεμωραμμένος ὅμοιον ὂν τῷ ἐξηραμμένος καὶ μεμαραμμένος. Πρβ. καὶ παρωξυμμένος, κτλ.

Ἐν τῇ Διδωτείῳ ἐκδόσει τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Στεφάνου λ. *μωραίνω* μνημονεύεται χωρίον ἐκ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου σελ. 342 α' ἔχον ὧδε· ἀσυνέτῳ καρδίᾳ καὶ *μεμωραμένῃ* σοφίᾳ». Τὴν δι' ἑνὸς Μ ἐκφορὰν εὕρομεν καὶ ἐν τοῖς εἰς Λουκιανὸν Σχολίοις σελ. 126 Ἰακωβ.

«κόνυζα ἢ *μεμωραμένη* καὶ μυξῶσα». Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ Κυνοσοφίῳ κεφ. 8 «πρῶτον μὲν ἵσταται *ἀπομεμωραμένος*».

Ὀρθῶς ἄλλοτ' ἐφέρετο ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουίδα «Κόρυζα καὶ κορυζῶν: *μεμωραΜΜένος* ἢ μυξάζων». Ὁ Βερνάρδυς παραλαβὼν ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Σουίδα ἐξ ἀντιγράφων τὸ *μεμωραΜένος* σημειοῦται Τόμ. Β', α', σελ. 350 «Mirabilem formam comprobant Hesychius et Schol. Luciani Conscr. hist. 31». Τὴν ὑπὸ τοῦ Βερνάρδυος ἐγκριθεῖσαν γραφὴν ἀπεδέξατο καὶ ὁ Βεκκῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Σουίδα.

Ὁ Μαυρίκιος Σμιδίτιος ἀποκατέστησεν ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου τὸ ὑγιῶς ἔχον «Κορυζῶν: *μεμωραΜΜένος*».

Ὁ Γ. Δινδόρφιος ἐξέδωκε παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ Τόμ. Α', σελ. 304,18 «τὰς *μεμωραμμένας* λεπτουργίας» καὶ σελ. 311,12 «περὶ τὰς *μεμωραμμένας* — πορφύρας» ἀντὶ τοῦ *μεμωρημένας*. Ἀλλ' ὁ Κόβητος γράφει ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Τόμ. Α', σελ. 281: «Ἢ γὰρ οὐχ οὗτοι οἱ περὶ τὰς λοπάδας ἀσχολούμενοι καὶ τὰς *μεμορημένας* τῶν ἡδυσμάτων περιεργίας κτέ.» σελ. 168. Ἆρ' οἶσθα σύ, ὦ κράτιστε Κόντος, ὅ,τι ποτ' ἐστὶ τὸ *μεμορημένας*; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀγνοεῖν ὁμολογῶ καὶ οὐ δέχομαι τὰ ἐκ τοῦ Ἡσυχίου προενεχθέντα ὑπὸ τοῦ Συλβουργίου ταῦτα· «*Μεμορημένον*: ἠσκημένον, πεπονημένον». Τί γὰρ ταῦτα πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν; Ἔσφαλται δὲ τὸ *μεμορημένας*, ὅ,τι δὲ δεῖ γράφειν τάδε σοι δείξει. σελ. 234 «τὰς *μεμωρημένας* λεπτουργίας καὶ τὰς περιέργους πλοκὰς ἐκποδὼν μεθιστάντας» καὶ σελ. 239 «περὶ τὰς *μεμωρημένας* ταύτας καὶ ἁβρὰς πορφύρας». Ἔστω, γραπτέον δὴ *μεμωρημένας*, τοῦτο δὲ πόθεν; Ἐκ τοῦ *μωραίνω* καὶ ταὐτόν ἐστι τὸ *μεμώρημαι* τῷ *τετύφωμαι*, τουτέστι μωρὸς καὶ ἠλίθιος καὶ ἀνόητός εἰμι. Μὴ θαυμάσῃς δὲ εἰ λέγω ἐκ τοῦ *μωραίνω* τὸ *μεμώρημαι* γενέσθαι ἀντὶ τοῦ *μεμώραμμαι*. Σκόπει δέ μοι τάδε· ἐκ τοῦ *ἀκόλαστος* γίγνεται τὸ *ἀκολασταίνω*, ᾧ πάντες χρῶνται ἀπὸ Ἀττικῶν ἀρξάμενοι μέχρι τῶν ἐσχάτων· χρῆται δὲ καὶ ὁ Κλήμης πολλάκις. Γίγνεται δὲ ἐκ τοῦ *ἀκολασταίνω* παρὰ μὲν τοῖς Ἀττικοῖς *ἀκολάστασμα*, παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις *ἀκολάστημα*. Ὁ δὲ Κλήμης ἀντὶ τοῦ «οὐ δεῖ ἀκολασταίνειν» σελ. 228 «οὐκ *ἀκολαστητέον*» ἔγραψε διὰ τούτων· «οὐ μὴν οὐδ' ὡς ἐν σκότῳ νύκτωρ *ἀκολαστητέον*». Ἐπάξω δὲ καὶ ἕτερόν τι τοιοῦτον. Ἐκ τοῦ *ἀσελγής* γί-

γνεται *ἀσελγαίνω*, οὐ χρῆσις παρὰ πᾶσι. Δημοσθένης δ' ἐν τῷ κατὰ Μειδίου λόγῳ πολλάκις χρησάμενος τῷ ῥήματι ἅπαξ κέχρηται τῷ παθητικῷ παρακειμένῳ σελ. 521,2 διὰ τούτων· «τὰ εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς φυλέτας *ἠσελγημένα*». Ὁρᾷς; ὡς ἐκ τοῦ *ἀσελγαίνω* γέγονε τὸ *ἠσελγημένα*, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ *μωραίνω* τὸ *μεμωρημένα*, καὶ ἐν τούτοις ἡ τοῦ λέγειν συνήθεια τῆς ἀναλογίας κατεκράτησε.

Περὶ τοῦ παρακειμένου *ἠσελγημένα* ποιεῖται λόγον ὁ Κόβητος καὶ ἐν τοῖς Συμμίκτοις Κριτικοῖς σελ. 504. Λέγει δὲ τάδε· «Perfecti passivi forma est quam vides ἠσέλγημαι: nemo autem veterum novit verbum ἀσελγεῖν. Quamquam summa est et admirabilis in Graecitatis usu constantia et analogia, tamen sunt nonnulla, in quibus ἀνωμαλία quaedam cernitur». Κατὰ μίμησιν τοῦ Δημοσθένους εἶπεν ὁ Κανταχουζηνὸς Τόμ. Γ', σελ. 37,6 «δίκας —λαβεῖν τῶν εἰς ἡμᾶς *ἠσελγημένων*». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ Ἰουδ. Ἀρχ. ΙΖ', ε', 6 «ὁπόσα μετὰ τῶν Φερώρα γυναικῶν Ἀντιπάτρῳ *ἠσέλγητο* μετὰ οἴνου καὶ λύμης ἐρωτικῆς» καὶ παρὰ τῷ Λιβανίῳ Τόμ. Γ', σελ. 224 «λόγοις ἐχρώμεθα κατὰ τῶν *ἠσελγημένων*». Ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους γίνεται μνεία οὐ μόνον τοῦ ἁπλοῦ παρακειμένου *ἠσέλγημαι* ἀλλὰ καὶ τοῦ συνθέτου *ἐνησέλγημαι*· ἔτι δὲ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου *ἠσέλγησα*. Βιβλ. Η', 78 «ὕβρισται, *ἠσέλγηται*, *ἐνησέλγηται*, πεπαρῴνηται» καὶ 79 «ὑβρισμένος, *ἠσελγημένος*, πεπαρῳνημένος» καὶ βιβλ. Ϛ', 126 «ἐμπεπαρῳνημένος, *ἐνησελγημένος*, τὴν ὥραν πεπρακώς» καὶ βιβλ. Η', 76 «ὕβρισεν, ἐξύβρισεν, *ἠσέλγησεν*, ἐπαρῴνησεν». Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος μνημονεύει μὲν ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης μέλλοντα *ἀσελγήσω*, οὐχὶ δὲ καὶ παθητικὸν παρακείμενον *ἠσέλγημαι* σελ. 187 «Ἀσελγαίνω, μέλλ. *Ἀσελγήσω* καὶ Ἀσελγανῶ (Δημοσθ. κατὰ **Τιμαρ.** 744)». Ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους Λόγῳ τοῦ Δημοσθένους σελ. 745, § 143 κεῖται «ἧττον *ἀσελγανοῦσιν*», ἀλλὰ τίς τῶν Ἑλλήνων εἶπεν *ἀσελγήσω* ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν. Οὐδεμίαν δ' ὁ Σκαρλᾶτος ποιεῖται παρατήρησιν ἐν τῷ ῥηθέντι λεξικῷ περὶ τοῦ ἐνεστῶτος *ἀσελγῶ*, ἀλλὰ γράφει ἁπλῶς σελ. 187 «Ἀσελγέω-ῶ, μέλλ. Ἀσελγήσω, = Ἀσελγαίνω». Ἀναγκαίως ἔχει καὶ ἐν ἐπιτόμῳ λεξικῷ νὰ γίνηται ὑπόμνησις ὅτι ἀλλότριος τοῦ παλαιοῦ ἑλληνισμοῦ εἶνε ὁ τύπος *ἀσελγῶ*. Ἐν τοῖς εἰς Ἀριστοφάνη Σχολίοις Πλ. 1093 φέρεται «Ὑπεπίττουν χρό-

νον: —ἀντὶ τοῦ *ἠσέλγουν* ἢ κατεφίλουν». Πρβ. καὶ Σουίδ. «Ἐπίττουν: *ἠσέλγουν*, κατεφίλουν». Ἀλλ' ὁ Σκαρλᾶτος νομίζει ὅτι ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ *ἀκολαστῶ* σελ. 42 «Ἀκολασταίνω, μέλλ. Ἀκολαστανῶ, καὶ *Ἀκολαστέω-ῶ*, μέλλ. *Ἀκολαστήσω*».

Τὸ *ἀσελγαίνω-ἠσέλγημαι* ὑπάρχει πως ἐμφερὲς τῷ *κερδαίνω-ἐκέρδησα*, κτλ. Πρβ. καὶ *ἐριδαίνω-ἐριδήσασθαι* ἢ *ἐριδδήσασθαι*, οὐ ἐμνήσθη ὁ Λοβέκκιος ἐν τῷ Ῥηματικῷ σελ. 81 καὶ 152, καὶ *ἐρύθημα* καὶ *μελέδημα-μελεδήμων*, περὶ ὧν ἀλλαχοῦ. Ἀσύστατον ὑπολαμβάνει τὸν τύπον *ἐριδήσασθαι* ὁ Ναύκιος (ἐν *Mél. Gréco-Rom.* Τόμ. Δ', σελ. 412). Πλημμελῶς ἔχει ἡ τοῦ πονηροῦ κόμματος εἶνε ὁ παρακείμενος *κατισχνημένος* ὁ ἀπαντῶν ἐν τῷ Φιλοπάτριδι τοῦ Ψευδολουκιανοῦ § 20 «εἶτα ἤρξατο ἐπιφθέγγεσθαι (γρ. ἴσ. *ΥΠΟφθέγγεσθαι*) *κατισχνημένον*». Παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ φέρεται «θεασάμενος αὐτὴν ὑπὸ λιμοῦ διὰ μικροψυχίαν τοῦ τρέφοντος *κατισχναμένην*», περὶ οὗ γράφει ὁ Γ. Δινδόρφιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Κλήμεντος Τόμ. Γ', σελ. 270,5 «κατισχναμένην: Comparandum cum ἐξηραμένος, quod in codicibus interdum pro ἐξηραμμένος scriptum». Πρβ. καὶ σελ. 670 «μιαίνω. μεμιαμένοις et μεμίαται in loco Pauli ad Tit I, 15. pro μεμιαμμένοις et μεμίανται 203,13». Τὸ *κατισχναμένην* εἶνε πάντως ἐσφαλμένον. Ἐν Κραμ. Ὀξ. Ἀνεκδ. Τόμ. Α', σελ. 204,23 κεῖται «ὅ ἐστι *κατι(σ)χναΣμένον* σῦκον», ἐν δὲ Τόμ. Β', σελ. 450,11 «ἐπειδὴ τὸ *κατισχναΜΜένον* σῦκόν ἐστι βαρεῖα τροφή». Κατὰ Σκαρλᾶτον τὸν Βυζάντιον δύναται τὸ *ἄζημαι* νὰ νομισθῇ παθητικὸς παρακείμενος τοῦ *ἀζαίνω*. Τάδε λέγει ὁ θαυμάσιος ἀνὴρ ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 25 «Ἄζημαι, ποιητ. ἀντὶ Ἤζημαι, **παθητ. παρακ. τῆς ὁριστ. τοῦ Ἀζαίνω,** ἢ ἐνεστ. τῆς ὑποτ. τοῦ Ἄζω». Ἀλλ' ὁ σοφὸς τοῦ ἔθνους διδάσκαλος εἶνε οὕτως ἀμαθὴς καὶ εὐήθης, ὥστε νομίζει ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι ὅτι φέρεται ἐν τῇ φωνῇ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐνεστὼς «*Ἀζηνάσκω*, ποιητ. ἀντὶ Ἀζαίνω». Πρβ. καὶ σελ. 670 «Καταζήνασκε, ποιητ. ἀντὶ Κατήζηνε, **παρατ.** τοῦ Καταζαίνω». Μνημονεύεται δ' ἐν τῇ κόπρῳ ταύτῃ τοῦ Αὐγέου καὶ μέλλων *μαργήσω* συνημμένος τῷ ἐνεστῶτι *μαργαίνω* σελ. 820 «Μαργαίνω, μέλλ. Μαργήσω, =μαργάω». Ἥκιστ' ἐπαινετὸν φαίνεται ὅτι γίνεται μνεία μέλλοντος οὐδαμοῦ εὑρεθέντος, **ἀλλὰ** κάκιον ἴσως εἶνε ὅτι ὁ μέλλων *μαργήσω*, ὑπάρχοντος ἐνεστῶτος *μαρ-*

γάω, προσεκολλήθη τῷ *μαργαίνω*. Πρβ. σελ. 133 «Ἀορισταίνω (έω-ῶ), μέλλ. Ἀοριστήσω» καὶ σελ. 366 «Εἴλλω, μέλλ. Εἰλήσω, παρατ. Εἴλλον, ἀόρ. Εἶλα καὶ ποιητ. Ἔλσα ἢ Ἔελσα». Καὶ σχηματίζει μὲν ὁ Σκαρλᾶτος οὐδὲν ἐνδοιάζων μέλλοντα *μαργήσω*, ὡς καὶ μέλλοντα *ἀσελγήσω*, ἀλλ' ἀμφιβάλλει περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ *ἀνοηταίνω* ἂν εἶνε *ἀνοητήσω* ἢ *ἀνοητανῶ* σελ. 113 «Ἀνοηταίνω, μέλλ. Ἀνοητήσω ἢ Ἀνοητανῶ;».Λίαν ἀνοηταίνει ὅστις οὕτω προχείρως πλάττει τύπους ῥημάτων, ὧν τινες ἐσχάτως βάρβαροι καὶ βδελυρώτατοι εἶνε. Δεινῶς δὲ καὶ ὁ Κοραῆς ἁμαρτάνει γράφων ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου Μέρ. Α', σελ. 437 «Χρῆσαι: μολῦναι, καταισχῦναι, ὅπερ οὐ συνῆκαν οἱ μεταφρασταὶ (πλανηθέντες, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ τῆς ἡμαρτημένης Δ. Γ. Χρῆσθαι). Οὐ γὰρ μόνον Χράναι, παρὰ τὸ Χραίνω τὸ μολύνω· ἀλλὰ καὶ Χρῆσαι παρὰ τὸ θεματικώτερον Χράω, λέγειν ἐστὶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας». Οὐδὲ τριχὸς ἀξίαν τὴν γνώμην ταύτην ὑπολαμβάνομεν αὐτοσχεδίασμα οὖσαν τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρός. Τὸ *ἔχρησα* ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ εἶνε ἀόριστος ἢ τοῦ *χρῶ*, ᾧ συνωνυμοῦσι τὸ *ἀναιρῶ* καὶ *θεσπίζω*, ἢ τοῦ *κίχρημι*, τοῦ ἰσοδυναμοῦντος τῷ *δανείζω*· οὔτ' ἐλήφθη δ' ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου οὔτ' ἦτο δυνατὸν νὰ ληφθῇ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *ἔχρανα*. Ἐσφάλη δ' ὁ Κοραῆς γράψας παροξυτόνως *μολῦναι* καὶ *καταισχῦναι* καὶ *χράναι*. Τίς νῦν, ἂν μὴ εἶνε κατειλεγμένος ἐν τῷ χορῷ τῶν Ἀγελαίων, ἀγνοεῖ ὅτι τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα, μακρὰν ἔχοντα τὴν παραλήγουσαν, προπερισπῶνται; Ἐνόμισέ τις ὅτι ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου *κεχρᾶσθαι* ἐκ τοῦ *χράω* ἤτοι *χραίνω*. Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «*Κεχρηματεῖσθαι*: πεφρύχθαι. Αἰσχύλος». Ὁ Δινδόρφιος μετέγραψε *κεχρωματίσθαι*, ὁ δὲ Σμιδίτιος προσθεὶς τὸ *κεχρᾶσθαι* ἀνέγνω «*Κεχρᾶσθαι:* κεχρωματίσθαι, πεφύρθαι. Αἰσχύλος». Ἀλλ' οὐδαμῶς ἡμεῖς πειθόμεθα ὅτι ἐγίνετο χρῆσις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τοῦ *χράω-χρῶ* ἀντὶ τοῦ *χραίνω*. Ἥκιστα δ' ἀσφαλῆ μαρτύρια φαίνονται τὰ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ κείμενα «*Χρᾶται*: μολύνεται καὶ τὰ τοιαῦτα· ἢ χρῆται» καὶ «*Χρῶμαι:* μολύνομαι». Ἀπαντᾷ δὲ παρ' αὐτῷ καὶ «*Χρῶ:* μολυσμῷ». Ἴσως εἶπεν ὁ Αἰσχύλος *κεκαχρῦσθαι*, τούτου δ' ἐξήγησιν ἐποιήσατο ὁ Ἡσύχιος διὰ τοῦ *πεφρῦχθαι*· «*Κεκαχρῦσθαι*: πεφρῦχθαι. Αἰσχύλος». Μνημονεύει δ' ὁ Ἡσύχιος τὸν ἐνεργητικὸν μέλλοντα ἁπλοῦν τε καὶ σύνθετον, οἷον «*Καχρύσω*: συγχεῶ, ταράξω.

Καὶ *κατακαχρύσω* ὁμοίως» καὶ «*Κατακαχρύσω:* ῥήξω, ἐπεὶ αἱ κριθαὶ φρυγόμεναι ῥήγνυνται. Τινὲς δὲ συνταράξω, καταχώσω». Λέγει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1835,42 «Αἱ δὲ τοιαῦται (δηλ. αἱ πεφρυγμέναι) κριθαὶ καὶ κάχρυς δισυλλάβως καὶ ἐκτεταμένως ἐλέγοντο κατὰ Αἴλιον Διονύσιον θηλυκῶς· ὅθεν καὶ *κατακαχρῦσαι* παρὰ Παυσανίᾳ μεταφορικῶς τὸ καταφρῦξαι καὶ συντρῖψαι». Πρβ. καὶ Φώτιον Λεξ. σελ. 137,11 καὶ 22 (Ἴδε καὶ Κόκκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Γ', σελ. 580,1028). Βλέπει δέ τις καὶ ἀόριστον *συγκαχρῦσαι* παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ «*Συγκαχρῦσαι:* συγχέαι, συμφῦραι, συμφρῦξαι» καὶ μέλλοντα *ἐκκαχρύσω* (Ἴδε καὶ Δοβραῖον ἐν *Adversar*. Τόμ. Α', σελ. 609 καὶ Κόβητον ἐν ***Mnemos***. 1859, σελ. 68. Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν *Ῥηματ*. σελ. 206).

Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐκδοὺς ὁ Κοραῆς ἐν τῷ Στρατηγικῷ τοῦ Ὀνησάνδρου σελ. 14 «ἀνάγκη γὰρ τοὺς τοιούτους μικρόφρονας εἶναι, καὶ περὶ τὸ κέρδος ἐπτοημένους, καὶ *μεμορημένους* περὶ τὸν πορισμὸν τῶν χρημάτων» σημειοῦται σελ. 157 «μεμορημένους: Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, μεμωρημένους. Ἔστι δὲ, πεπονημένους καὶ κακοπαθοῦντας. Τὸ θέμα *Μορέω*, παρὰ τὸ *Μόρος*, ὥσπερ *Πονέω* καὶ *Μοχθέω*, παρὰ τὸ *Πόνος* καὶ *Μόχθος*». Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται οὐ μόνον «***Μεμορημένον:*** ἠσκημένον, πεπονημένον» ἀλλὰ καὶ «Ἐγχεσίμωροι: περὶ τὰ δόρατα *μεμορημένοι*, τουτέστι πεπονημένοι» καὶ «Ἰόμωροι:—βέλτιον δὲ οἱ περὶ τοὺς ἰοὺς *μεμορημένοι* ἤτοι πεπονημένοι» καὶ «Ὑλακόμωροι: οἱ περὶ τὸ ὑλακτεῖν *μεμορημένοι*, ὅπερ ἐστὶν ἴσον τῷ πεπονημένοι». Ἐν τῇ λ. *ἐγχεσίμωροι* καὶ τῇ λ. *ὑλακόμωροι* ὁ κῶδιξ ἔχει *μεμΩρημένοι*, ἐν δὲ τοῖς Ἐπιμερισμοῖς τοῦ Ψευδηρῳδιανοῦ σελ. 42 εἶνε γεγραμμένον «ὅθεν καὶ ἰόμωρος ὁ περὶ τὰ βέλη *μεμΩρΑμένος*» ἀντὶ τοῦ *μεμΟρΗμένος*. Πρβ. καὶ Ἀπολλών. Σοφ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 62,4 καὶ σελ. 91,26 καὶ σελ. 157,22. Λέγει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 322,39 «Ἐγχεσίμωροι δὲ οἱ περὶ τὰ ἔγχεα *μεμορημένοι*, ὅ ἐστι κακοπαθοῦντες, ἐκταθέντος τοῦ Ο εἰς Ω μέγα, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἰόμωροι γίνεται» καὶ σελ. 467,34 «Ἰόμωροι δὲ νῦν ἀπὸ μέρους οἱ ἁπλῶς πολεμισταί, κυρίως δὲ οἱ περὶ βέλη *μεμορημένοι*, ὅ ἐστι κακοπαθοῦντες, ἐκ τοῦ μόρος, ὃ δηλοῖ τὴν κακοπάθειαν, ἐκταθέντος τοῦ Ο» καὶ σελ. 1749,35

«Κρεῖττον δέ, φασίν, ἀποδιδόναι οἱ περὶ τὴν ὑλακὴν *μεμορημένοι*, ὅ ἐστι πεπονημένοι, ἐκταθέντος καὶ πάλιν τοῦ Ο τῆς παραληγούσης». (Ἴδε καὶ Λεξ. Ὁμηρ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 333 κέξ.). Περὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ *μορῆσαι* γίνεται λόγος ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Ε', σελ. 1196. Ἡμεῖς δυσκόλως πειθόμεθα ὅτι ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ Ὀνήσανδρος τῆς μετοχῆς *μεμορημένους*. Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τῇ Εὐδοκίᾳ κεφ. 354, σελ. 276,10 φέρεται «καλεῖται δὲ καὶ ἵμερος ἤτοι παρὰ τὸ ἵεσθαι καὶ φέρεσθαι ἐπὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ὡραίων ὠνομασμένος ἢ κατὰ μίμησιν τῆς περὶ τὴν διάνοιαν ἐκστάσεως, ὡς *ἀναμεμωρῆσθαι* περὶ ταύτην». Σφόδρ' ἀμφιβάλλομεν ἂν εἶνε ἀδιάφθορος ἡ γραφή, εἰκάζομεν δ' ἐνδοιάζοντες «ὡς *ἂν μεμερισμένην* περὶ τούτους».

Ὑπὸ τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου ἐγράφη ἐν τῷ Θησαυρῷ Τόμ. Ε', σελ. 1335 Διδ. «Praet. Μεμωραμμένος, Redditus fatuus, stultus, stolidus. Aristot. H. A. 9,2: Τῶν δ' αἰγῶν ὅταν τις λάβηται τὸ ἄκρον τοῦ ἠρύγγου (ἔστι δὲ οἷον θρίξ), αἱ ἄλλαι ἑστᾶσιν οἷον μεμωραμμέναι βλέπουσαι εἰς ἐκείνην — At in VV. LL. scriptum est perperam μεμωραμένος unico μ». Νομίζει δὲ καὶ ὁ Κυννῆρος ἐν τῇ Διεξοδικῇ Γραμματικῇ Τόμ. Α', σελ. 622 ὅτι διὰ διττοῦ Μ προηνέχθη ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ὁ παρακείμενος τοῦ *μωραίνομαι*. Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς γραφὴ παρὰ τῷ φιλοσόφῳ τούτῳ εἶνε «τῶν δ' αἰγῶν ὅταν τις μιᾶς λάβῃ τὸ ἄκρον τοῦ ἠρύγγου — αἱ ἄλλαι ἑστᾶσιν ὥσπερ *μεμωρΩμέναι* βλέπουσαι εἰς ἐκείνην». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρ' Ἀντιγόνῳ τῷ Καρυστίῳ κεφ. 115 (ἢ 107) «τῶν δὲ αἰγῶν ὅταν μία (μιᾶς) τις λάβῃ τὸ ἄκρον τοῦ ἠρυγγίου — τὰς ἄλλας ἑστάναι οἷον *μεμωρΩμένας* ἐμβλεπούσας εἰς ἐκείνην» (Ἴδε Σνειδῆρον εἰς *Ἀριστοτ. περὶ Ζῴ. Ἱστορ.* Τόμ. Δ', σελ. 27). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Πασσοβίου μνημονεύεται μὲν τὸ χωρίον τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν λ. *μωραίνω* κατὰ τὴν πλημμελῆ γραφὴν «αἶγες οἷον *μεμωραμμέναι*», φέρεται δ' αὐτὸ τοῦτο ἐν λ. *μωρόω* μαρτύριον τῆς μετοχῆς *μεμωρωμένος*.

Τὴν μετοχὴν *μεμωρωμένος* βλέπει τις καὶ ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις Τόμ. Α', σελ. 18 «καυστικά, *μεμωρωμένα*, κάτοχα» καὶ σελ. 58 «καυματώδεα, *μεμωρωμένα*, κάτοχα». Παρέθετο δ' αὐτῆς παράδειγμα καὶ ἐκ τοῦ Τατιανοῦ ὁ Νικλάσιος ἐν τῇ Βεκμαννείῳ ἐκδόσει Ἀντιγόνου τοῦ Καρυστίου σελ. 166 ἔχον ὧδε· «τὰς *μεμωρωμένας*

παρ' ὑμῖν ψυχάς». Ἐγένετο δ' ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις χρῆσις καὶ τοῦ ἀορίστου *ἐμωρώθην* καὶ τοῦ ὀνόματος *μώρωσις*, οἷον Τόμ. Β', σελ. 904 «ὁκόταν οὖν ταῦτα πληρωθέωσι, *ἐμωρώθη* ἡ καρδίη· εἶτα ἐκ τῆς *μωρώσιος* νάρκη, εἶτα ἐκ τῆς νάρκης παράνοια ἔλαβε» καὶ Τόμ. Α', σελ. 11 «κακὴ δὲ καὶ ἡ ἐπὶ ἰκτέρῳ *μώρωσις*». Ὁ Γαληνὸς ἐξηγούμενος τὴν μετοχὴν *μεμωρωμένα* γράφει Τόμ. ΙϚ', σελ. 696 «*μεμωρωμένα* δὲ καλεῖ τὰ μώρωσιν ἐμποιοῦντα τῇ διανοίᾳ· αὕτη δέ ἐστι χωρὶς παραφροσύνης σύμπτωμα τοῖς φύσει μωροῖς ὁμοίως (γρ. *ὁμοί-ΟΥΣ*) ἀποφαῖνον τοὺς νοσοῦντας, ὁποίους καὶ τῶν λεγομένων ἀπογηρᾶν ἐνίους ἴσμεν γιγνομένους». Πρβ. καὶ Τόμ. ΙΘ', σελ. 122 «*Μεμωρωμένα*: τὰ ἀναίσθητα». Λέγει δ' ὁ Γαληνὸς ἐν Τόμ. Η', σελ. 167 «κἂν *μωρωθέντα* δέ τινα θεραπεύειν ἐπιχειρήσῃ, καὶ τούτου τῇ κεφαλῇ προσοίσει πάντα». Οὐχὶ δ' ὀλιγάκις ποιεῖται μνείαν ὁ ἰατρὸς οὗτος *τῆς μωρώσεως* συνάπτων αὐτῇ ἐνίοτε *τὴν λήθην*, οἷον Τόμ. Ζ', σελ. 60 «καὶ μέν γε καὶ αὐτῆς τῆς διανοητικῆς ἐνεργείας ἡ μὲν οἷον παράλυσις ἄνοια, ἡ δ' οἷον ἐλλιπὴς κίνησις μωρία τε καὶ *μώρωσις*, ἡ δ' οἷον πλημμελὴς παραφροσύνη καλεῖται» καὶ σελ. 200 «ἀπώλεια μὲν (τῆς ἐνεργείας) ἐν ταῖς καλουμέναις *μωρώσεσί* τε καὶ λήθαις· ὦπται γὰρ οὐκ ὀλιγάκις ὡς εἰς ἀπόστασίν τινα κατασκήψαντα νοσήματα *μώρωσιν* ἢ λήθην ἐπήγαγεν» καὶ σελ. 201 «ᾧ καὶ δῆλον ὡς ἐπὶ καταψύξει γίνεται καὶ *μώρωσις* καὶ λήθη» καὶ Τόμ. Η', σελ. 160 «ἐπιτεταμένης δέ, ὁπότε τῇ μνήμῃ συναπόλωλεν ὁ λογισμός, ὅπερ ὀνομάζεται *μώρωσις*» καὶ σελ. 162 «χωρὶς δὲ ταύτης αἵ τε τῆς μνήμης βλάβαι καὶ αἵ γε *μωρώσεις*» καὶ σελ. 164 «ἀπώλεια γὰρ τῆς συνέσεως ἡ *μώρωσίς* ἐστι» καὶ σελ. 200 «καθάπερ ὅ τε λήθαργος καὶ ἡ φρενῖτις, αἵ τε μανίαι καὶ αἱ μελαγχολίαι καὶ αἱ *μωρώσεις* ἀπώλειαί τε τῆς μνήμης» καὶ Τόμ. Θ', σελ. 407 «τῆς ψύξεως δ' αὐτοῦ σύμπτωμά ἐστιν ἀχώριστον ἡ καλουμένη *μώρωσις*». Κεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἀρεταίῳ σελ. 69,5 «πολλοῖσι δὲ ἐς ἀναισθησίην καὶ *μώρωσιν* ἡ γνώμη ῥέπει» καὶ σελ. 169,1 «ὅταν — ἡ παραφορὴ ἐς *μώρωσιν* τρέπηται». Ἴδε καὶ Φοέσιον ἐν *Οἰκονομ. Ἱπποκράτ.* σελ. 256 καὶ Ἑρρ. Στέφανον ἐν *Θησαυρ.* Τόμ. Ε', σελ. 1340 Διδ. Πρβ. καὶ Τόμ. Α', β', σελ. 1580, λ. *ἀπομωρόω*.

Εἴπομεν ὅτι ἡ γνησία γραφὴ παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει εἶνε «ἑστᾶσι ὥσπερ *μεμωρωμέναι*». Ἀπεφηνάμεθα δ' οὕτως οὐ μόνον διότι ἐν ἅπασ

σχεδὸν τοῖς κώδιξι τοῦ Ἀριστοτέλους αὕτη ἡ γραφὴ φέρεται ἀλλὰ καὶ διότι ἀδύνατον ἦτο νὰ λεχθῇ ὑπ' αὐτοῦ *μεμωραμμένοι*, ἀχρήστου ἔτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ὄντος τοῦ παθητικοῦ τύπου *μωραίνομαι-ἐμωράνθην-μεμώραμμαι*.

Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος γράφει ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 878 «Μωραίνω, μέλλ. Μωρανῶ (παθητ. παρακ. Μεμώραμαι), (σπαν. μεταβ.) Κάμνω τι ἢ τινὰ μωρὸν (ἀνόητον ἢ ἀνούσιον). (συνήθ. ἀμεταβ.) εἶμαι ἢ φέρομαι ὡς μωρός, ἀνοηταίνω. (μέσ. αὐτοπ.) χάνω τὴν οὐσίαν (τὴν ποιότητά) μου, ἀνοσταίνω. Ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; Γρφ.».

Ἐν τῇ δοκίμῳ γλώσσῃ οὐδέποτ' ἐλαμβάνετο τὸ *μωραίνω* μεταβατικῶς, ἀλλ' ἀείποτ' ἀμεταβάτως ὁμοίως τῷ *μαργαίνω*, *ἀφραίνω*, *ἀμαθαίνω*, *ἀνοηταίνω*, κτλ. Ἡσύχ. «*Μωραίνει*: ἀφραίνει, παρακόπτει, μαίνεται». Ἐν μόνῳ τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ εὑρίσκεται ἐνίοτε μεταβατικῶς εἰλημμένον, ὡς ἐν τοῖς τοῦ Ἡσαΐου κεφ. ΜΔ', 25 «τὴν βουλὴν αὐτῶν *μωραίνων*» καὶ ἐν τῇ Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ τοῦ Παύλου κεφ. Α', 20 «οὐχὶ *ἐμώρανεν* ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου;». Πρβ. Κλήμ. Ἀλεξ. σελ. 370 «*οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου;* ἐπ' ἴσης τῷ μωρὰν ἔδειξε καὶ οὐκ ἀληθῆ, ὡς ᾤοντο». Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου μνημονεύεται ἐκ μὲν τοῦ Φιλαδελφείας Μακαρίου τὸ «*ἈΠεμώρανε* τὴν τοῦ κόσμου ψευδώνυμον σοφίαν», ἐκ δὲ τοῦ Νύσσης Γρηγορίου τὸ «τὸν μέγαν ἐκεῖνον νοῦν τὸν ἐν αὐτῷ διαιτώμενον *ΚΑΤΑμωρᾶναι*» (Τόμ. Α', β', σελ. 1580 καὶ Τόμ. Δ', σελ. 1149. Πρβ. καὶ Ε. Ἀ. Σοφοκλέα ἐν *Ἑλλην. Λεξ.* σελ. 226, λ. *ἀπομωραίνω*). Διάφορον εἶνε τὸ ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀντιφάνους φερόμενον παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΡΙϚ', 26 «οὐδεὶς τὰ πατρῷά πω γέρων κατεδήδοκεν ἀλλ' οὐδὲ *κατεμώρανεν*» σημαῖνον *κατέφθειρε μωραίνων* ἢ *κατηνάλωσεν εἰς μωρὰ ἔργα*. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον λέγεται *κατακυβεύω*, τουτέστι *καταδαπανῶ κυβεύων*, καὶ *καταχορηγῶ* καὶ *καταλειτουργῶ (καταληιτουργῶ)* καὶ *καθιπποτροφῶ* καὶ *καταζευγοτροφῶ* καὶ *καθηδυπαθῶ* καὶ *καταπαιδεραστῶ* καὶ *κατακορνοκοπῶ* καὶ *κατοψοφαγῶ* καὶ *καταμισθοφορῶ*, κτλ., περὶ ὧν μετὰ πολλῆς ἀκριβείας θὰ διαλάβωμεν ἐν ἄλλῳ τόπῳ.

Συχνὸν ἐν τοῖς στόμασι τῶν νέων Ἑλλήνων ὑπάρχει τὸ «*μωραίνει* κύριος ὃν βούλεται ἀπολέσαι». Ἐν τῇ μεταφράσει τῆς τοῦ Δονάλ-

σωνος Ἱστορίας τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας Τόμ. Α', σελ. 307, σημ. 3 κεῖται «Ἡ ἐξ ἀγνώστου ποιητοῦ παράθεσις τεσσάρων στίχων περιλαμβάνει τὴν πολλαχοῦ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐκφρασθεῖσαν ῥῆσιν· quem Deus vult perdere dementat prius. Ἴδε Wyttenbach ἐν τῷ τοῦ Πλουτάρχου πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν, σελ. 17 Β καὶ Ruhnken εἰς Vall. Paterc. II. 57». Ἐπιφέρει δ' εὐθὺς ὁ φιλοπονήσας τὴν μετάφρασιν Βαλέττας «Τοῦτο δὴ ἐκ τῶν Γραφῶν παραλαβοῦσα εἰς παροιμίαν μετέβαλεν ἡ καθ' ἡμᾶς συνήθεια λέγουσα· μωραίνει Κύριος ὃν βούλεται ἀπολέσαι».

Ὡς δ' οὐδέποτε παρὰ τοῖς ἐνδόξοις ἐγίνετο χρῆσις τοῦ *μωραίνω* ἐπ' ἐνεργητικῆς διαθέσεως, οὕτως ἄχρηστον αὐτοῖς ἦτο καὶ τὸ παθητικὸν *μωραίνομαι-ἐμωράνθην-μωρανθήσομαι-μεμώραμμαι*. Ἐν μόνῳ τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ ἀπαντῶσί τινα αὐτοῦ παραδείγματα, οἷον ἐν τοῖς εἰς Ὀδύσσειαν Σχολίοις σελ. 198,14 «*ἐμωράνθησαν*, ἠγνόησαν» καὶ ἐν τῇ Β' τῶν Βασιλειῶν κεφ. ΚΔ', 10 «ὅτι *ἐμωράνθην* σφόδρα» καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἱερεμίου κεφ. Ι', 14 «*ἐμωράνθη* πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως» καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἡσαΐου κεφ. ΙΘ', 11 «ἡ βουλὴ αὐτῶν *μωρανθήσεται*» καὶ ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολῇ τοῦ Παύλου κεφ. Α', 22 «φάσκοντες εἶναι σοφοὶ *ἐμωράνθησαν*». Κεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Ὠριγένει Τόμ. ΙΗ', σελ. 316 «φησὶν εἶναι σοφίαν τοῦ κόσμου καταργουμένην καὶ *μωραινομένην* καὶ σοφίαν τοῦ αἰῶνος τούτου» καὶ παρὰ τῷ Ἐπιφανίῳ Τόμ. Γ', σελ. 291,3 «μετὰ τῆς *μωρανθείσης* σοφίας ἔχων τὸ μέρος» καὶ μετ' ὀλίγα «ἀλλὰ *μωραινομένην* τὴν σοφίαν τῶν συνετῶν» καὶ σελ. 394,10 «σοφίᾳ κοσμικῇ τῇ *μωρανθείσῃ*» καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΘ', σελ. 2 «ἀπέπτυον ὡς κάτωθεν ἀνηνεγμένον αἷμα καὶ παραληρεῖν προσεποιήσαντο καὶ *μωραίνεσθαι* καὶ *μωραίνειν* ἑτέρους», ὅπερ μεταγραπτέον ἴσως «καὶ παραληρεῖν *προσποιησάμενοι* καὶ μωραίνεσθαι *ἐμώραινον* ἑτέρους».

Περίφημον δὲ κατέστη τὸ ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ ἀπαντῶν κεφ. Ε', 13 «ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται;», ἀνθ' οὗ ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίῳ φέρεται κεφ. ΙΔ', 34 «ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι *ἀρτυθήσεται;*». Οἱονεὶ ἐξήγησις αὐτοῦ εἶνε τὸ κείμενον ἐν τῷ κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγελίῳ κεφ. Θ', 50 «ἐὰν δὲ τὸ ἅλας *ἄναλον γένηται*, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε;». Ἐλαμβάνετο

δ' ἐνίοτ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ ἐπίθετον *μωρός* ἢ *μῶρος* ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀμβλὺς καὶ ἄναλος, ὡς διδάσκει ὁ Φώτιος ἐν τῷ Λεξικῷ λέγων σελ. 281,14 «Μῶρον: οἱ Ἀττικοὶ προπερισπῶσι· καλοῦσι δὲ οὕτως καὶ τὸ ἀμβλὺ βρῶμα καὶ ἄναλον· ὥστε μήθ' ἁλμυρὸν εἶναι μήτε μῶρον εἰς τὸ πᾶν». Ὁ κῶδιξ ἔχει *μυρῶν* ἀντὶ τοῦ *μῶρον* καὶ *περισπῶσι* ἀντὶ τοῦ *προπερισπῶσι* καὶ *μήτε* ἀντὶ τοῦ *μήθ'*. Ἀντὶ τοῦ *ὥστε* ὁ μὲν Μεινέκιος εἴκασεν *ὡς τό*, ὁ δὲ Δινδόρφιος *ὡς Τηλεκλείδης* (Ἴδε Ναβῆρον εἰς *Φωτ. Λεξ.* Τόμ. Α', σελ. 433). Ὁ Οἰκονόμος καταγελᾷ τῆς ὑπὸ τοῦ Βάμβα γενομένης ἐν τῇ μεταφράσει τῆς Καινῆς Διαθήκης μεταβολῆς τοῦ *ἐὰν τὸ ἅλας μωρανθῇ* γράφων σελ. 73 «τὸ *ἐὰν τὸ ἅλας μωρανθῇ* (τουτέστιν *ἄναλον γένηται*· Μάρκ. θ, 50) μετεβλήθη εἰς τὸ *ἐὰν χάσῃ τὸ ἁλατῶδές του* (ὡς ἂν διὰ χημικῆς τινος ἐργασίας!) (Ματθ. ε, 13), καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ (Λουκ. ιδ, 34) τὸ αὐτὸ ἡρμηνεύθη *ἐὰν κατασταθῇ ἀνούσιον* (τουτ. ἄνοστον, ἢ χωρὶς *οὐσίας*, ἀνύπαρκτον!)». Δὲν ἐξετάζομεν νῦν ἂν εἶνε κατὰ πάντα εὔλογος ὁ ἔλεγχος τοῦ Οἰκονόμου. Παρατηροῦμεν δ' ὅτι ὁ Ναβῆρος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1881, σελ. 275 νομίζει κάλλιον νὰ γραφῇ «ἐὰν δὲ τὸ ἅλας *μαρανθῇ*» ἐπιφέρων «Iamdudum conjectura id ipsum μαρανθῇ repertum fuerat, nam in tribus codicibus minusculis *utrobique* scriptum est id, quod commendavi». Τὴν γραφὴν *μωρανθῇ* εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ Μιχαὴλ ὁ Ἀκομινᾶτος λέγων Τόμ. Α', σελ. 346,15 «ὁμωνύμως ἢ φερωνύμως ἐμοὶ τῷ *μωρανθέντι ἅλατι*» καὶ Τόμ. Β', σελ. 78,16 «ἢ στάθμην ἰθύνοντες ἢ κανόνα ὑπορθοῦντες (γρ. *ἀπορθοῦντες*) ἢ ἁλίζοντες *ἅλας ἀμώραντον*».

Περὶ τοῦ *ἀγριαίνω-ἠγρίανα* καὶ *ἀγριαίνομαι-ἠγριάνθην* θὰ διαλάβωμεν ἀλλαχοῦ, ὡς καὶ περὶ τοῦ *ὡριαίνω-ὡριαίνομαι* καὶ περὶ τοῦ *πελιαίνομαι* καὶ *σκολιαίνομαι* καὶ περὶ τοῦ *ἐχωλάνθην* καὶ *ἐχαλεπάνθην*.

Ἐν σελ. 43,2 γραπτέον 98 ἀντὶ τοῦ 368.

Ἐν σελ. 309,22 παρελείφθη τό: καὶ ὑπὸ τοῦ Πινδάρου Πυθ. Θ', 23 «τὸν δὲ σύγκοιτον γλυκὺν ὕπνον κτέ.».

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΧΩΡΙΩΝ ΤΡΙΩΝ

Παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΔ', σελ. 789 ἀπαντᾷ «τὸ περιτόναιον ἐπισπασάμενοι καὶ *ἐπιβροχήσαντες* περιαιροῦμεν».

Ἀναγκαίως ἔχει νὰ μεταβληθῇ τὸ *ἐπιβροχήσαντες* εἰς τὸ *ἈΠΟβροχίσαντες*. Πρβ. σελ. 784 «λίνον διείραντες καὶ *ἀποβροχίζοντες*». Καὶ ὑπ' ἄλλων δ' ἐγένετο χρῆσις τοῦ *ἀποβροχίζω*, ἐξ οὗ παρήχθησαν τὸ *ἀποβροχισμός* καὶ τὸ *ἀποβροχιστέον*. Μυριάκις δ' ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων συνεχύθησαν αἱ προθέσεις ἈΠΟ καὶ ἘΠΙ.

Ἐν τοῖς τοῦ Μουσωνίου σελ. 253 Πηρλ. κεῖται «Καὶ *στέργειν* δὲ καὶ αὐτουργεῖν ὁ τῶν φιλοσόφων λόγος παρακαλεῖ τὴν γυναῖκα».

Ἐπειδὴ ἄτοπον ἡμῖν φαίνεται ἐνταῦθα τὸ *στέργειν*, μετατυποῦμεν αὐτὸ εἰς τὸ *ἱστουργεῖν*. Λέγεται δ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας *ἱστουργός*-*ἱστουργία*-*ἱστουργῶ* καὶ *ἱστοπόνος*-*ἱστοπονία*-*ἱστοπονῶ* (Ἴδε Κόβητον ἐν *Μνημοσ*. 1873, σελ. 1. Πρβ. καὶ 1874, σελ. 436).

Ἐν τῇ Χρονογραφίᾳ τοῦ Ψελλοῦ φέρεται (Μεσαιων. Βιβλ. Σάθ. Τόμ. Δ', σελ. 196) «Καὶ ὁ μὲν ἑτέραν αὖθις πλάσιν *σκεψάμενος*, ὡς ὁμοῦ τε τὸ σχῆμα ἐπενδυθείη καὶ τετυχήκοι θειοτέρας ἰάσεως, οὐδὲν ἀναμείνας εὐθὺς ἀπαίρει πρὸς τὸ θεῖον ὄρος τὸν Ὄλυμπον».

Ἀνάρμοστον τῷ προκειμένῳ χωρίῳ εἶνε τὸ *σκΕψάμενος*. Ὁ Ψελλὸς ἔγραψεν «ἑτέραν αὖθις πλάσιν *σκΗψάμενος*», ὡς μετ' ὀλίγα «ἥπατός τε πόνους εὐθὺς *σκήπτομαι* καὶ καρδιαλγίαν δεινήν» (Πρβ. καὶ σελ. 197,21). Ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ὁ Ψελλὸς καὶ *πλάσιν πλασάμενος* ἢ *σκῆψιν σκηψάμενος*. Οὐδεὶς δ' ἀγνοεῖ ὅτι συνωνυμοῦσιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὰ ῥήματα *σκήπτομαι* καὶ *προφασίζομαι* καὶ *πλάττομαι* καὶ *προσποιοῦμαι*. Ὑπὸ τοῦ Λόγγου ἐλέχθη ἐν τοῖς Ποιμενικοῖς βιβλ. Γ', 6 «ἐτόλμα *πρόφασιν σκηψάμενος* ὤσασθαι διὰ θυρῶν» (Ἴδε Βάστιον ἐν *Ἐπιστ. Κριτ*. σελ. 201).

Κ. Σ. Κ.

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΕΠΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ξενοφ. Κύρ. Π. 1,4,9.

ἐνταῦθα μέντοι ἤδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο τὴν θρασύτητα ὁρῶν· ὁ δ' αὐτοῦ λοιδορουμένου ὅμως ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς *ἔλαβε*, ταῦτα ἐᾶσαι εἰσκομίσαντα δοῦναι τῷ πάππῳ.

Ἀπορίας ἄξιον εἶνε ὅτι οὐδείς πω τῶν ἐμοὶ τοὐλάχιστον γνωρίμων κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτῶν παρετήρησεν, ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τὸ *ἔλαβε* παντάπασιν ἀπροσδιόνυσον εἶνε, ἐπειδὴ ὁ λόγος εἶνε οὐχὶ περὶ θηρίων ζώντων ὑπὸ τοῦ Κύρου συλληφθέντων ἢ ὑπ' ἄλλων φονευθέντων καὶ δοθέντων αὐτῷ, ἀλλὰ περὶ θηρίων, ἃ αὐτὸς ὁ Κῦρος *ἀκοντίσας ἢ βαλὼν* ἐφόνευσεν. (1,4,8). Τούτων ἕνεκα οὐδαμῶς ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ Ξενοφῶν ἔγραψεν *ἔβαλε*, ὅπερ οἱ ἀντιγραφεῖς κακῶς ἀναγνόντες μετέγραψαν *ἔλαβε*. Ὅτι δὲ τοῦτο ἀληθές, μαρτυρεῖ ἡ ἀντωνυμία *αὐτός*, ἧς ἡ διασταλτικὴ σημασία, ὡς ἔχει νῦν τὸ χωρίον, δὲν φαίνεται πολὺ ἀναγκαία, βεβαιοῦσι δὲ τὰ ἐπιφερόμενα, ἐν οἷς ὁ μὲν Κῦρος διδοὺς τῷ πάππῳ τὰ θηρία λέγει, *ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ*, ὁ δὲ Ἀστυάγης δεχόμενος αὐτὰ προστίθησιν· *ἀλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως ὅσα σὺ δίδως, οὐ μέντοι δέομαί γε τούτων οὐδενός, ὥστε σε κινδυνεύειν*. Οὕτω δὲ διορθουμένου τοῦ χωρίου, καὶ τοῦ Κύρου ἡ ἐπιθυμία νὰ δωρήσηται τῷ πάππῳ τὰ θηρία εὔλογος, καὶ τοῦ Ἀστυάγους ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ λοιποῦ θήρας ἐπικινδύνου εὐεξήγητος.

αὐτ. 1,4,26.

πολλὰ δὲ δῶρα διαδοῦναί φασιν αὐτὸν τοῖς ἡλικιώταις ὧν Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει, τέλος δὲ καὶ ἣν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινι, [δηλῶν ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο].

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ αἱ τελευταῖαι λέξεις, *δηλῶν ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο*, ὡς ἔχουσι, ταράττουσι τοῦ λόγου τὸ ὁμαλόν. Τούτου ἕνεκα ἀκολουθοῦντες τῷ Δινδορφίῳ εἰκάζοντι, ὅτι ἐγράφη *δῆλον* ἀντὶ *δηλῶν*, φρονοῦμεν ὅτι αὗται παρενεβλήθησαν ὑπό τινος θελήσαντος νὰ ἐξηγήσηται τὸν εὐνοητότατον λόγον τῆς τοῦ Κύρου προτιμήσεως. Πρβλ. 5, 1, 2.

αὐτ. 8,2,23.

καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερὸς ἦν [ὥσπερ] καὶ [ἔλεγε] πράττων.

Ὀρθῶς μὲν ὁ Ἑρτλεῖνος ἀποκατέστησε τὴν ὀρθὴν ἐκφορὰν γράψας *ὥσπερ ἔλεγε καὶ* ἀντὶ *ὥσπερ καὶ ἔλεγε*, ἡμεῖς δ' ὅμως νομίζοντες, ὅτι αἱ λέξεις *ὥσπερ ἔλεγε* παρενεβλήθησαν ὑπό τινος, ὅπως ἡ δύναμις καὶ σημασία τοῦ *καὶ* ἑρμηνευθῇ, ἐκβάλλομεν αὐτάς.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀνάβ. 3,2,29.

ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας ἀναρχίᾳ ἂν καὶ ἀταξίᾳ [ἐνόμιζον] ἡμᾶς ἀπολέσθαι.

Εἰ καὶ δὲν ἀγνοοῦμεν τὸ ὑπὸ τῶν ἑρμηνευτῶν λεγόμενον, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἐνίοτε ἀμελείας ἕνεκα ἢ λήθης τῶν προειρημένων ἐκτρεπόμενοι τῆς συνήθους καὶ κανονικῆς τοῦ λόγου ἐκφορᾶς ἀνώμαλον τὸν λόγον ἀπεργάζονται, φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ περιγραφῇ τὸ τὴν συμμετρίαν καὶ ὁμαλότητα τοῦ λόγου ταράττον *ἐνόμιζον*, ὡς παρεμβληθὲν διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ *νομίζοντες* ἀπομάκρυνσιν τοῦ τελευταίου ἀπαρεμφάτου.

Ὁμοιότατον παρέμβλημα παρετήρησεν ὁ Ἑρουερδῆνος τόδε (Θουκυδ. 2,5).

λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὁσίως δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τά τε ἔξω [ἔλεγον αὐτοῖς] μὴ ἀδικεῖν.

αὐτ. 4,2,8.

ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ᾗ ἔτυχον ἕκαστοι *ὄντες*, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο ἀνίμων ἀλλήλους τοῖς δόρασι.

Ὅτι μὲν ἡ μετοχὴ *ὄντες*, ὡς ἐκ τῶν συμφραζομένων γίνεται δῆλον, δὲν παρέχει τὴν προσήκουσαν τῷ χωρίῳ ἔννοιαν, ὀρθῶς ἐνεῖδεν ὁ Κρυγῆρος, ὅτι δ' ὅμως εἶνε ἐκβλητέα, ὡς οὗτος νομίζει, δὲν ἀποδεχόμεθα, ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν, τίνος ἕνεκα παρενεβλήθη. Φρονοῦμεν λοιπὸν ὅτι ὁ Ξενοφῶν ἔγραψεν *ἰόντες* (= πορευόμενοι), ὅπερ, ἐκπεσόντος τοῦ ἀρχικοῦ γράμματος ι, ἐπειδὴ ἡ προηγουμένη λέξις *ἕκαστοι* καταλήγει εἰς τὸ αὐτὸ γράμμα, ἐγένετο *ὄντες*.

Ὅτι δὲ ἡ μετοχὴ *ἰόντες* συνήθης τῷ Ξενοφῶντι ἰδ. αὐτ. 5,3,11 *ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι.* 7,6,26 *ἡμῖν δὲ ὁπλιτικὸν μὲν ἦν, ᾧ ἀθρόοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα σῖτον λαμβάνειν* κλπ.

αὐτ. 4,3,7.

ἔνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν [ἐπὶ τοῦ ὄρους] ἑώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὅπλοις.

Οὐδείς, νομίζομεν, ἀμφιβάλλει ὅτι αἱ λέξεις *ἐπὶ τοῦ ὄρους* πρέπει νὰ ἐκβληθῶσιν ὡς σχόλιον οὖσαι τοῦ *ἔνθα*.

αὐτ. 4,6,9.

εἰ γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἵ τε νῦν ἡμᾶς ὁρῶντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλους εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους *προσγενέσθαι*.

Ἂν παρατηρήσῃ τις τὴν σχέσιν τῆς προτάσεως *καὶ—προσγενέσθαι* πρὸς τὴν προηγουμένην, οὐδαμῶς θέλει ἀμφιβάλῃ ὅτι ὁ Ξενοφῶν ἔγραψε *προσγενήσεσθαι* ἀντὶ *προσγενέσθαι*. Καταφανεστάτη γίνεται ἡ ἀναρμοστία τοῦ ἀορίστου τρεπομένου τοῦ λόγου ὧδε·

εἰ γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἵ τε νῦν ἡμᾶς ὁρῶντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλοι, ὡς εἰκός, τούτων θαρρούντων πλείους προσγενήσονται.

Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ *εἰκὸς* ἀπαρεμφάτῳ μέλλοντος ἰδ. 3,1,13 *ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἥξειν.*

Γ. Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΕΑ
ΕΝ ΤΑΙΣ ΚΡΙΤΙΚΑΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΣΙΝ

Τὸ ἐν σελίδι 204 τοῦ α' καὶ β' τεύχους τῆς Ἀθηνᾶς διορθωθὲν ὑφ' ἡμῶν 17 ἀπόσπασμα πλημμελῶς ἐκτυπωθὲν ἀνατυποῦμεν.

ἐγὼ περὶ τὴν ὀψωνίαν μὲν οὐ πάνυ
ἐσπούδακ', οὐδ' αὖ συνέτεμον λίαν πάνυ
ὅσ' ἄν τιν' (=τινὶ) ἄλλως ἐξενεχθείη, πότου
ὅπως διαλάβοι κραιπάλην Ἑλληνικῶς.

Μεγάλην χάριν ὁμολογοῦμεν τῷ σεβαστῷ διδασκάλῳ κ. Κ. Κόντῳ παρατηρήσαντι, ὅτι τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι 19 ἀποσπάσματος ἡ διόρθωσις εἶνε περιττή, διότι ἡ δευτέρα συλλαβὴ τοῦ *ἀναλίσκειν* εἶνε μακρά.

Τὴν διόρθωσιν τοῦ ἐν τῇ 209 σελίδι 27 ἀποσπάσματος, ἣν ἐποιησάμεθα ἐκ τοῦ παρατεθειμένου χωρίου τοῦ Θεοφράστου παραχθέντες, νῦν ἀποδοκιμάζομεν· πρῶτον μὲν διότι ἐνταῦθα, ὡς ὁ ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ ἀπόσπασμα Ἀθήναιος λέγει (2,66 d), πρόκειται οὐχὶ περὶ τοῦ *ἐν ἄρτῳ ἢ στέατι* περιπλαττομένου κνιδίου κόκκου, ἀλλὰ περὶ τοῦ *εἰς τὸ πρόπωμα* ἐμβαλλομένου, εἶτα δὲ διότι τῆς πιμελῆς καὶ ψυχομένης ἀπήκτου διαμενούσης ὁ κνίδιος κόκκος δὲν δύναται νὰ περιπλασθῇ, ὡς ὀρθότατα παρετήρησεν ὁ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους χωρίον (Ἱστ. Ζ. 3,17) ὑπομνήσας ἡμᾶς σεβαστὸς διδάσκαλος κ. Κ. Κόντος.

Τούτων ἕνεκα νῦν διορθοῦμεν τὸ ἀπόσπασμα ὧδε·

κόκκον λαβοῦσα κνίδιον ἢ τοῦ πεπέριδος
τρίψασ' ὁμοῦ σμύρνῃ διάπαττε τὸν κάδον.

Εἶνε δὲ *ὁ κάδος* κατὰ τοὺς ἀρχαίους Λεξικογράφους *σκεῦος ἢ μέτρον οἰνηρὸν* (Πολυδ. 6,14. Σουΐδας ἐν λέξει), ὑπὸ μὲν τοῦ παρὰ Πολυδεύκει (10,71) Φιλοχόρου ταὐτιζόμενον τῷ *ἀμφορεῖ*, ὑπὸ δὲ τοῦ Ἐπιχάρμου διακρινόμενον αὐτοῦ. Εὕρηται δὲ ἡ λέξις καὶ ἐν ἀποσπ. τοῦ Ἀντιφάνους 109 καὶ 204 (Kock). Ταύτην τὴν διόρθωσιν, εἰ μὴ βεβαίαν, πιθανωτάτην νομίζομεν, διότι εὐκολώτατα τὰ γράμματα ΤΟΝΚΑΔΟΝ, ἐκπεσόντος τοῦ Κ ἢ καὶ ὑπάρχοντος, δύνανται ν' ἀναγνωσθῶσι ΤΗΝ ΟΔΟΝ, ἔπειτα δὲ διότι καὶ ὁ σκοπός, δι' ὃν ὁ Ἀθήναιος τὸ χωρίον τοῦ Εὐβούλου ἐμνημόνευσε, δὲν ἀναιρεῖται καὶ ὁ λόγος σαφέστατος καθίσταται.

Ἐν σελ. 214 στίχ. 21 προσθετέον τὸ μετὰ τὰς λέξεις *παρ' ὀλίγον* ἐκπεσὸν *ἦλθε.*

Πλημμελῶς ἐξετυπώθη ἐν σελ. 223 στίχ. 32 *ὅπως ἐκπέσῃ* ἀντὶ *ὅπως ἐκπέσωσι.*

Ἐξαλειπτέοι οἱ ἐν σελίδι 224 ἓξ πρῶτοι στίχοι.

Ἀθήνησι τῇ 3 Ἀπριλίου 1889.

Γ. Α. Π.

CODICIS CICERONIANI
A LAGOMARCINIO N° 32 DESIGNATI
IN LIBRIS DE ORATORE II ET III
NOVA COLLATIO

Quod eiusdem huius codicis in primo de oratore libro collationem edens feci, ut non solum ipsius, qui codicem scripsit, manum repraesentarem, sed etiam diversas lectiones ab eis, qui postea eundem librum in manibus versarent, adscriptas diligenter enotarem, id iam opus esse non puto. Satis enim superque e primi libri collatione prudenti lectori apparuisse existimo diversas illas lectiones omnes vel ex vulgaribus exemplis vel ex ipso correctoris ingeniolo fluxisse, ut earum cognitio ad archetypam horum librorum formam restituendam nihil utilitatis afferre possit; neque de hac sententia quemquam movebit quod quidam contentionis cupidior quam veritatis scripturam *prompsisse*, quam corrector I § 111 pro eo quod prima manus posuerat *promisisse* substituit (1), tamquam ἕρμαιον arreptam summis laudibus extulit meque reprehendit, quod egregiam seilicet lectionem aspernatus essem. Quae lectio, si qua alia, ad id iudicium confirmandum aptissima est,quod et antea et modo de universis his correctionibus pronuntiavi. Nemo enim,qui modo non clausos somno habeat oculos, non videt Crassum nullo modo dicere potuisse se effecturum ut nihil a se videatur prompsisse i. e. nihil omnino de oratore disputasse ac tantum ceteris dicentibus auditorem adfuisse; Quod vel ipsa redarguitur sententia, quae his tamquam contraria opponitur: *sed fortuito in sermonem incidisse*; i. e. dixisse quidem multa, sed casu non

(1) Locus est hic: «quamquam moderabor ipse,ne ut quidam magister atque artifex, sed quasi unus e togatorum numero . . . videar non ipse a me aliquid promisisse, sed fortuito in sermonem incidisse».

consilio eo adductum esse, ut illa diceret. Huic enim sententiae contrarium non est *prompsisse* i. e. dixisse *aliquid*, sed *promisisse* i. e. *consulto* eiusmodi sermonem movisse ut, tamquam magister, dicendi præcepta sibi explorata et cognita ignorantibus exponeret. Hanc autem esse posse *promittendi* vim, quamvis per se pateat, tamen, cum sint qui ignorent, paucis demonstrandum videtur.

Ac primum quidem de eis magistris, quorum similis ne videatur Crassus cavet, *profitendi* verbum sollemne esse constat; velut Cic. Læl. § 17: «doctorum est ista consuetudo eaque Græcorum, ut iis ponatur de quo disputent . . . . quam ob rem quæ disputari de amicitia possunt ab eis censeo petatis, qui ista *profitentur*». Iam vero cum *profitendi* et *pollicendi* et *promittendi* verba idem fere valeant, mirum non est, ubi *profitendi* verbum legitimum sit, non raro *polliceri* el *promittere* inveniri, velut Cic. r. p. I § 38: «nec enim hoc *suscepi*, ut tamquam magister persequerer omnia, neque hoc *polliceor* me effecturum ne qua particula in hoc sermone prætermissa sit». Suetonius Vitell. 4: «cupientem inter citharoedos contendere nec quamvis flagitantibus multis *promittere* audentem ideoque egressum theatro». Hor. Epistol. II, 1,115: «quod medicorum est *promittunt* medici, tractant fabrilia fabri». Quorum locorum, quibus alii multi adstrui possunt, cum noster simillimus sit, apparet in eo *promisisse* nemini nisi inperito offensioni esse posse.

In his igitur libris primam tantum codicis scripturam, ubicumque ea apparebit, exhibebimus correctiones ibi tantum commemorabimus, ubi antiqua scriptura a correctore vel deleta vel ita obscurata erit, ut iam quid initio in codice fuerit dignosci nequeat. Editio, quacum codicem contulimus, est Pideritiana secunda anno 1862 Lipsiæ Teubneri typis expressa.

Athenis m. Aprili a MDCCCLXXXIX.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΑΣΗΣ

L. II.

§ 19. *Haec usque ad § 30* facultate praeclara, arte *scripta sunt post § 69* a doctore tradantur.

nostris *om* — tamen *om.*

§ 20 non tandem — ubi *om.* — ginnasiorum sessionis *c. s. tr.* — et Græcorum disputationem — hi sumus — dicamus.

§ 21 interpretor *om.* — sedis — et delectationis *om.* — non disputationis *om.* — in his — garrire . . . . philosophi *om.* — timeant — contentio non animi *c. s. tr. a* L^2 —

§ 22 socero mō — socerum meum — repuescere — evolassent — ad Cai.

§ 23 procurationis — constituere *Sed* e[2] *in ras. Tum vacuum spatium.* — nidos. *Sed* n *in ras* — gestiunt — cupiunt.

§ 24 Si unquam. *Sed* unquam *in ras.*

§ 25 quod addisti — vos eos qui — C. Lucius — doctus *om.* — ea quæ scriberet *om.* — alteri alium fortasse — scripsi — huic fuit —

§ 26 disputationis *om* — partis — dixerat.

§ 27 impetrabo — a vobis *om.*

§ 28 erudito — Latinis.

§ 30 dicendi *om.* — Res mihi videtur, inquit — *Post* arte *scripta sunt illa a § 39* eloquentem vel optime *eqs. Deinde reditur ad haec nostra* mediocris *eqs.* — Nam apud — et ea . . . nescimus *om.* — eisdem *om.* — et non contrarias — si etiam. — alius aliud — quæ scientiam — acupetur.

§ 32 non magnam — ad explendas eorum voluntates — exercitationem aut propter *om.* — non arte — aut quasi.

§ 33 utique nam — possum — vobis exquirere — oblectatio in ipsa — nihil *om.*

§ 34 verborum confusione. — quæ quidem ornata graviterque dici debet.

§ 35 explicita — eiusdem gentis populi — et effrenati moderatio *om.* — levando.

§ 36 immortalitate — aut faciendorum *om.* — aut legendorum — eamque narrare — ab hac arte — aut ordinis — communes.

§ 37 est oratio — si ut orator.

§ 38 medici — Sed quid cuiusque sit videis. Ex eo iudicari potest, cum nihil potest, quodque tamen hoc certius esse, quam omnes — sine eloquentia . . . orator *om.* — nomen obtinere suum — copiam patere.

§ 39 iste crussus—ita vim oratoris tum exprimere—*Verba ab* eloquentem *ad* cohortatio (§ 50) *sunt post* arte (§ 30).

§ 40 Tum M. Antonius — hos ante discipulos — Catullo.

§ 41 quoniam vobis — de quo loquar — id quod Græci.

§ 42 queretur —Expetenda non esset—in personis et constituta — et in definita — quæreretur. *Post hoc repetuntur illa* «hoc modo . . . honores — quæ *om.*

§ 43 lite ornanda—a Crasso tractatum—u audio—ille *om.*

§ 45 unde ad omnia ornamenta dicendi præcepta sumuntur — quæ sunt — Possitis enim — vinci se posse.

§ 46 rerum *om.* — si *ante* habuerit *om.* — quid magnifice quid pie *om.* — et qui vituperare.

§ 47 quoniam est — miratione — enim sic est.

§ 48 in éo testimonium dicendo.

§ 49 viris *om* — mandata sunt — aut ad imperatorem — in eiusmodi — causis accusatore — rebus . . . ex ceteris *om.*

§ 50 illa *Sed* a *ex* e *factum videtur* — diserta — locum illum — *Post* cohortatio. *secuntur illa a* § 30 mediocris etc. *usque ad* § 39 quod quidem. *Deinceps incipiunt verba* § *60* -serunt, voluerunt etc. *Illa vero a* cohortatio *usque ad* § 60 scrip- desunt.

§ 61 Si quando modi de (*vacuus locus, ubi* L^2 *scr.* incidero quamvis est orna- *quae* L^3 *praeter* inci- *exp. et add.* -di. *Etiam* modi de *et mox* -tus *exp.*) tus indicibus. *qui* sunt fore — angustis et longis disputationibus — quadam alia *cum s. transp.* — non cogor—loquuntur, *Sed* q *ex* c *factum;* uuntur *in rasura* — non sumus prudentissimi.

§ 62 quantumne—historia. *Sed* i[1] *in ras.*—rectorum præceptis—ita sunt—veri tacere audeat—neque suspicio—neque simultatis.

§ 63 Haec silicet—exædifitio—regionum. *Sed* um *in ras.* —etiam quod tamen in rebus—memoria digna—expectentur —et cur de eventu—qui fama non solum.

§ 64 equabiliter profluens—sine essentiarum—persequendum. Harum etc.—coartationes, præcepta, consultationes, admonita.

§ 65 quoque *om.*—oratores plerique—laudationis.

§ 66 posita set de ea—dicere *om.*—erit et quanta—solis plenitudo—quid dicat—hoc genere—note sunt—sed si etiam.

§ 67 oratori *om.*—adiungimus—an inutilibus—de officio, de fide—putamus—de re militari. *Sed* ·litari *in rasura.*

§ 68 in oratione rei publicæ—at *om.*—de rebus ita—sine ulla . . . . et *om.*

§ 69 præcepta putentur—cuius artis—quia cum aut—similia sunt cuiusque tradi non necesse est—hominum—cuiusvis vel fortunæ—et non didicerit—en eidem—neque enim est omnino—*Post* tradantur *sunt illa a* § 19 *ad* § 30. *De cetera confusione dictum est suis locis, Post illas intercalationes continuatur iam oratio nec postea quidquam turbatum* — sed qui *in ras.* — et ceterarum rerum — reliqua persequentur (*hoc in ras*).

§ 70 ut ad eorum—qnæsiturum. *Sed* u[1] *ex* a *factum*—Polidetum—hec *ex* hoc *factum.*

§ 71 opportet—assumeret. *Sed* a *in rasura*—causarum solum—inmirabilia similitudine—ne istis—aut et alia—rerum *om.*—singulorum. *Sed* o *ex* a *factum.*

§ 72 ceterarum. *Sed* a *in ras*—mihi crederè—nequę. *Sed* que *ex* c *factum*—neque in exercitatione communium . . . . expertio—magnum quoddam—haū sciam. *Sed* m *add. videtur*—de humani operis—sit efferiendus—amicus adversarius, inimicus—cum aut... est *om.*—aut immutandus aut omni— orationem *Sed* m *erasum.*—benivolentia *et sic ubique*—qui

tanquam. *Sed* qui *ex* aut *factum videtur* — cum ad severitatem. *Sed* cum *in rasura* — -titiam tum ad lae- *om.*

§ 73 non sane quemadmodum—eidem artifex.

§ 74 mirabilia — quibusdam — non quod mea — id mea. *Sed* i *ex* a *factum.*—Sed ita vi ista.

§ 75 apud omnis—si vellet. *Post* si *littera erasa* (c?)—cumque ipse non — locus esse—de imperii — omni. *Sed* mn *a* L^2 — sæpe *om.*—Phormio delectaret—arrogantius—cum *om.* — numquam hostem *om.*—que enim ipsi—non *in ras.*

§ 77 afferunt—philosophum ullum—Hannibal. *Post erasae duae litterae*—sed ita tamen—quam ego.

§ 78 in quæstiones—in disceptatione . . . . positam *om.*—(in *om.*) infinitam divisionis dubitatione.

§ 79 nisi et qui diceret—atque ego hæc *c. s. tr.*—quattuor . . . partes *om.*—ratio distributa.

§ 80 benivolum—narrare et ita—aperta et brevis—et alii iubent—ornandi aut agendi caussa degerendi.

§ 82 Nam mihi—si tum cum—credo—mentibus iudicium

§ 83 qui h' *fuisse videtur, sed erasum.*—L^2 *scr.* sed quo hæc *et s. s.* al quia—omnique in hoc—premittitur—partis generum—in quo et deesse. *Sed* et *add.*—quicquam.

§ 84 doctores assequi—explicata et proposita—enim universales—libri neque obscuri—pugne facies.

§ 85 efficere potest—legēt—intelligam—civitatis in videbitur—Summe—oratores se venturus—aut aliud.

§ 86 nam neque (*littera erasa*) is—deterrendus est—quod alterum divinitatis mihi cuiusdam videtur, alterum vel non facere quod non optime possis vel facere etc.—declamatore—stultitiæ . . . plurimos testes *om.*—domesticos.

§ 87 sit *om.* — perveniemus.

§ 88 atque (*locus vacuus*) familiari — exordias — adolescentulum — et (etiam?) corporis. *Sed* et *erasum* — munus *om.* — sed verbis exferuescentibus — facunditas—facilius sicut—quæ se nimium prodiderunt—sucus esse—exsecutum.

§ 89 docilem — et eum. *Sed* eum *ex* cum *factum.* — Sum

om. — ut eorum sibi — ad dicendum — arripuit — addidi — omnino illum — prælarum — imitatione incidisset.

§ 90 imitemur neque ita — cum accedat — *Verba post* exprimat *usque ad* persequatur (§ 92) *desunt, suppletaque sunt in margine a* L^2.

§ 92 multa. *Sed* a *ex* o *factum a* L^2 — voluptasque.

§ 93 Thucyclides — Non potuisse — ut unum genus esset omnium — etiam tamen retinebant.

§ 94 est exortus — cuius ludo — innumeri principes — Atque et illi — theo pompiphoria phylisti — sese magistri et hi — Hypericles — Ligg seschines — alii quam plures — tum omnes — illud genus *cum s. transp.*

§ 95 extinctis eis oms̄ — potentissimus aliique hominum similes — extiterunt — intelligemus et etiam am Alabandensem illum Meneclem — Hierodem.

§ 96 imitationem. *Sed* m *erasum, quod fort.* L^2 *addiderat* — volet, eum exercitationibus — multis eius oratio esset præsidio — inerbis — in summa ubertate in summa inest — quæstio depascenda.

§ 97 inquit *abest* — idqu;. *Sed* ; *in ras.* — si recte quidem — quantulumcumque est quidem faciam quod iudicari.

§ 98 et sua apte natura — animum adverti — Cocta — Sua quandam — contra *ex correctione, ut videtur.* — Cosiis.

§ 99 riserint aliqui — hoc enim primum — ut quascumque.

§ 100 in ludo præcipitur — asscendite — hostis — eiusmodi causam — formula fere — affinitates — enim *om.*

§ 101 existimari *Sed* i² *in rasura* (*Fueratne* u?) — causas sciunt — vel perfidie. *Sed* e² *ex* a *factum videtur* — oppinione — in hertie — maiorē *pro* maior est. *Talia non semper notavi* — contempnunt — tradiciatis (*pro eo q. e.* tarditatis).

§ 102 Summa cum æquitate — iudico. *Sed* o *in ras. duarum litterarum* — abiudico — eicio — alio tempore quæ quid dicam

§ 103 idem illi.

§ 104 sive ex persona ut laudis *om.* — futurumque sit.

§ 105 repetendis — fere *om.* — et ambitu — liberalite — at-

que benignitatem *om.*—De sicariis *Sed* de *s. s.*—Idem igitur —factis ex deliberationibus—raro est ex.

§ 106 ne sit. *Sed* ne *in rasura, et est ex* n̄ (=non) *factum.* —Oppimii *Sed extrema in rasura*—audientem C. Carbo—consul *in rasura*—si id iure—alia cum mente—respondebat —Iure autem *Sed* e *illius* iure *in ras.*—opportuerit.

§ 107 Iam cum quid—obiciebantur—lege Apcia.

§ 108 causam facit *in rasura*—dilucide *om.*—uterque *om.* —Alia est et enim *om.*—inter *ex corr. ut videtur*—diffinitio. *Sic fere semper*—ratio et doctrina.

§ 109 omnia copia—ut quid esset—uno verbo—abdito —cum in sensum.

§ 110 etiam ex (*haec in ras*) scripti incertatione—habetur ambigui—tunc explicatur—ex contrariisque. *Extrema in rasura*—non *et mox* sed *om.*—de referendis—defendemus. L^2 *s. s.* al. proferemus. *In cod. Lag. 36 est* quodcumque proferetur vel defendemus—in his causis.

§ 111 dialetici—hii. *Sed* i^2 *erasum.*

§ 112 interpretatione. *Sed* re *in rasura. Memorabilis autem codicis 36 lectio* «quod in scriptione alias scripti interpretatione» *Hic idem accidisse videtur, quod § 110, ubi varia lectio* (vel defendemus) *a librario in textum recepta est*—totum facti.

§ 113 aut quale sit *om.*—Nam id quidem.

§ 114 genere cognitam rem — constit'o — quid sit illud *om.*—quo *ex* quod *fecit* L^2—referenda verbis illa—commemorationem—alterum esse.

§ 115 eos nobis—an ut animos.

§ 116 oratoris—res iudicata—et relique—repperiuntur ab oratore (*sic 36*) *aum s. tr.*—a causa atque re (a re *36*)—et argumentatione.

§ 117 argumentorum generibus *cum s. tr.*—etiam ad instituendos—causa sit—habent—posint expedita—rivos—fontis—velimus *om.*

§ 118 Cocta et Sulpiti—multa commentatione paratos.

§ 119 qua oratione—tcstes *om.*—Haec enim sunt—ingenii. *Sed* i[3] *in ras*—aut maxime—ut ceteris dicendi.

§ 120 vividetur—tamenetsi.

§ 121 ita (*ex* item *factum*, *ut videtur*) semel—valeant—tria numero. Quemadmodum. *Sed* nūo quē *in litura et rubro atramento*—primum (*sic 36*)—maxime hausit.

§ 122 et sepe tulerim et diligenter audierim—si quidem est—iam separare—vos eius ingeniis—operæ nichil ad—Itaque ego (*littera erasa* [h?]) is—dubitatio.

§ 123 partito—crebro adiuvero, confirmabo.

§ 124 Neque est boni—consularem et disloricare. *Sed* et dis- *in rasura et a L*[2]—qui eidem—hoc āte Sulpicio—curiosumqæ—quos præstare nemo posset—etiam reipublicæ—sedictiones—Ceptionis—miserat—potuisset iure.

§ 125 ta anceps—Mālii—Q. Regis. *Sed* Q *erasum et s. s.* Prusæ (!!) *Restituit L*[3] *in margine*—hoc maxime non enituit (36 hoc non maxime).

§ 126 neque in tua.

§ 127 dicenda sunt (*ut* 36)—Quae *om.*—quamquam a te—afferas.

§ 128 et quod facilius—petam—in dicendo *est ante* orationis (*sic etiam 36*)—tres sunt orationes—dicendorum.

§ 129 ut animi—pars, qua—omne—quae nō iam tractata. *Sed* nō *in rasura*—et animo quasi notata *om.*—videantur.

§ 130 monente—L. Crasse—soleant—totiens ē vis verbi—totius ad.

§ 131 ei *om.*—in rerum—denique afferet. *Sed* -et *in ras.*—si erit eidem—in exemplis, institutis—sed novato *om.*

§ 132 quaeritur—subactionibus—quo sublato . . . . facit caussam *om*—r. p.causam—tolle *initio fuisse videtur*—licuisse set ecius—et ab accusatore et defensore—spectanti debent afferri.

§ 133 error. *Sed* er *in rasura a L.*[2]—quale sit genus—appellandi—atque temporibus . . . . personis *om*—certis *in*

ras — omnis et controversias. *Postrema* s *a L.*² *add. videtur.*

§ 134 dixi ne pertineat — Optimi persona *fuisse videtur, sed corr* — questiōe num — civem ex se patriae.

§ 135 in his ipsis — P. *om.* — argumento criminum — t' tium contra (*hoc in ras. a L.*²) quae pro eo dicentur — communis — generum s (*littera erasa*) mas.

§ 136 videntur — tum quod e facto — non defensorum aut locorum.

§ 137 cum de facto. *Sed* cum *in rasura.* — Si ex eis — is (*littera erasa*) pater patratus — Sin (e *erasum videtur*) illa — si *in rasura. Deinde rasura complurium litterarum. Deinde* is non sit etc. — post luminum.

§ 138 aut indignitas *om.* — et ea tamen ipsa ordine et (*hoc* et *in rasura. Fuerat fortasse* o) rationem — sunt hii (i² *erasum*) qui in genere — positas. *Sed* s² *add. L.*²

§ 139 discernerent ea quae.

§. 140 hoc non dixi — etiam multo *c. s. transp.* — nunc se... personis *om.* — quod homines — sin *in ras.* — referentur — ut omnes diligentes — heredem Cepioni.

§ 141 naturae — nomen Cepii — universo ei negotio quae non interponere ac nominibus quaestio est. Cur — genitor — tum ut mihi — ut videaturne qui filio — institutus tantum sit instutus heres esse — perpetui *partim ex corr.* — nomina, rationem — argumentorum fortis.

§ 142 referri . . . . de iure *om.* — homines innumerabiles sint — Sed hoc Crassus — est etenim — dissipatum. *Sed* sip *in ras.* — coaturus — et ad . . . . redacturum *om.*

§ 143 aut quāquam — id (*deinde rasura. Tum*) difficile — quod is — docuerunt. *Sed* -rint *fuisse videtur* — afferet. — ut quae sint. *Sed* ut *in rasura.* — apte describere — ut cogitat *om.*

§ 144 quodam modo se — est pristino instituto vivendum — beatorum *om.*

§ 145 Arrisit. — leviter — inquit modo *cum s. transp.* — Me *om.* — in hominum . . . neque in *om.*

§ 146 pariet verba *c. s. tr.* — opinionem. p *in rasura ex* pp,

ut videtur. — delata a nos — scructari — eam mediocriter.

§ 147 sive consuetudinis *om.*—quas veniemus pervestiges quoque res. *Sed* -emus pervestiges *in rasura*—Ubi cum locum. *Sed* c *in* cum *ex* e *radendo factum videtur.*—Sapseris *fuisse videtur, sed L.*[2] a *in* u *mutavit.*—usum rerum—et sic cum. *Sed* cum *ab L,*[2] *eraso* quod.—in dicendo *om.*—tria sunt.

§ 148 tum omnibus—omnia verba *c. s. transp.*—denique percipiamus.

§ 149 ut is locis—revolvatur.—diligentia est (*post illa* ut vires) *om.*

§ 150 Ars *om.*—assiduitate—usi *om.*—qua una virtutes reliquae—res posita.

§ 152 paratum tn̄ *Sed* n *in rasura.*—ad hanc orationem qua—homine dudum—ingenii divini *c. s. tr.*—putaremus.

§ 153 suscipere *post hoc littera erasa.*—seque—et si ipse iam audires eos non audires ne numeres apud—causas et graeca ipsa.

§ 154 quam haec. *Sed* quam *a L,*[2] *eraso, ut videtur,* et—quidam. *Sed* i *ex* ō *videtur factum*—cum ille sapientiam. *Sed* ille *ex* illa *factum videtur.*—seculis—gravioris ·i· aut humanitate politioris.

§ 155 ex his saepe—Atheniensis—de suis rebus maximis—Carneadum—essent, et se ab aliis—quos tum cum haberes Antoni—Zecius—Pacuvianus *in vacuo loco alio atramento scriptum.*

§ 156 si decrevi—aut autoritatem.

§ 157 quis Romam *fuisse videtur, sed corr. L.*[2]—Diogenem eum—dialeticen—sed tantum enim quo.

§ 158 dialetici—verum sit—elat.—adiunta—alia . . . . sint *om.*—Sit uniusque.

§ 159 nega—quid probabit—ita probari.

§ 160 tota; totā dimictemus—quem cum Diogene—ab ipso—tibi *om. et* probi *scr.*—artis—sua quadam—de adem

— videat — haec quoque viderat aspexit — hoc solum colebant habitarunt — oratione una *cum s. transp.*

§ 161 incredibilis *om.* — quam si probarit.

§ 162 rudem plane *c. s. transp.* — in nos inserant. — Sin (*vel potius* siu) *in rasura et alio atramento* — qui doctrina liberaliter institutus — illū eum — acula — sedes atque domicilia — *fort.* cū monstret.

§ 163 in oratione aut refellendum — sūmi — adsumo — neque herent.

§ 164 vis *om.* — non qui . . . tradidit *om.*

§ 165 Sed in parione — instituendum . . . consilium *om.* — superbum sive adrogans — vocabulo ut earvos ei consul est.

§ 166 Sin *om.* — sint — quaerimus — partis — et similitudines *om.* — et sequentia — quae causis.

§ 167 vidātis (?). — in P. R. esse potestatē debent. *Lineola post erasa.*

§ 168 similitudine āt Si.

§ 169 At utroque — Tā ex contrario. *Nam* a *fuisse videtur, quo eraso* u *scr. L.* [2] — Si ti. Gracchus — nefarie . . . Opimius *om.*

§ 170 et tune inimicus — qui est quod — et ex praecurrentibus et pugnantibus — isti te *c. s. transp.* — perspicuum est quidem quod — tribunatū — dissensisti. *Sed hoc a* L^2 *profectum videbatur, in* L^1 *autem fuisse* dissedisti.

§ 171 Ex his autem. — orta *om. Pro eo locus vacuus.* — Si *om.* — ut (*in* utimur) *om. Pro eo locus vacuus.*

§ 172 tantopere — sic *om* — est. *Sed* -st *a* L^2 *in rasura* — et contra rem (*cum schol.* facultatem) et largiri.

§ 173 exnea. *Sed* n *in rasura a L.*[2] — enim quaestione. Hoc. — recitat'o.

§ 174. Si aurum quod id quod esset — parvo — novi notas — demonstrant.

175 doctissimus usus nōibus nri. *Sed* i *illius* nri *in ras.* — in nll'o.

§ 176 adsequatur—quoscumque vel trahere—id inventum. *Sed* id *in rasura.*

§ 177 ne aut cognoscatur roe qui audiat—afferas. — *Post* qua re *littera erasa.*—deferenda—simile dicas *om. Pro eo locus vacuus.*—agitur *om.*—interpuncta. *Sed* inter *in loco vacuo a L.*[2]—occultes—ne quis eam—nec confusa.

§ 178 ut et properans et apud—semidoctos *fuerat. Corr. L.*[2]—homines multo *c. s. tr.*

§ 179 peragamus—etiamnū—is rebus—profiscare—quae disputatio.

§ 180 quam sum.

§ 181 et re ipsa per se probanda—et d' colloeatione aliquam dicere. *Sed* 'collocatione *in rasura.*—quod de duobus.

§ 182 et facta et vitam *om.*—pro quibus etiam improbari —cum grā oratorem tum grā illum—hominis...exis- *in rasura* —hoc adiuvat—prosequare—liberalitatis. *Sed* -alitatis *add. L.*[2]—grā (*i. e.* gratia) nimium. *L*[2] grati animi non nimium —eaque omnia proborum—concinant—ab his.

§ 183 incitatione enim semper fortis oratio. Non enim semper eqs.—placida summis alienis que maxime commendat. Reos autem etc.—omnis.

§ 184 proferendis iniuriarum—et vel hoc vel—valeat. *Sed* a *in rasura.*

§ 185 que ad alio—mentts—aut spernant—cupiant. *Sed* cu- *in rasura*—et de propinquis ac talibus animis.

§ 186 accomodata—commoveri—sin. *Post hoc una litt. erasa.*—moribus eius—cui . . . volet om.—Sic quidem quod aggredior—omnia mente—quid extiment—odoret—orationes.

§ 187 Set sedeant et ante dixi sua sponte quo impellimus vitii atque—vel ado—flexanimina omnium—et repugnantem *om.*—bonus ac fortis *c. s. transp.*

§ 188 quam a me divinitus—in causam C. Aquili—que hercule—sive pigmentis—incendi *om.*

§ 189 ut affectet misericordiam que—nisi omnis—illi—

adhiberet volo—in (*sequebatur littera nunc erasa*) usti—suscipiendus esse—nihil esse—forsitan esse—apud iudices dolorem—non commovendis iudicibus his—permovere. *Supra* e^2 *nota litterae* r *vel* m *erasa.* L^2 *add* r.

§ 190 quo ita velis—ipse illud lente—cum lacrimatione—igni. *Sed* i^2 *in rasura*—quae possis—ipse inflammatus.

§ 191 atque eorum quae agas—magis et quam.

§ 192 miremur cum igitur—quamquam quod professus iste id posse—adducti (*sed* ti *in rasura*) cum alienissimos defendimus tam eos—boni *om.*

§ 193 viderentur spondalli illa dicentis—sine ullo—iratus fuere—cum aetate—quotidie—in scribendi.

§ 194 bonum hominem—existere—afflatu—actor sum—cur mihi M. Aquilius.

§ 195 ovante—hunc cum ad delictum—magnopere si motu—discenderem.

§ 196 merore orationis mee—sine dolore sine rati omnium deorum—inridenda—in discendo.

§ 197 et quaestore *om.*—non *om. et ante* oratione *una littera erasa.*—rest [inguen] dum. *Quae uncinis interclusi, in ras.*—accedere. *Sed* re *a* L^2 *add. videtur.*—Fugam *in ras.*—lapide percussum *in ras.*—ex templo L. Cottam et T. Didium *in ras.*

§ 198 Accidebat—hic tu adulescens—existumarere. *Sed* er L^2 *addidisse videtur.*—quod cum eum defenderem—qui mihi legatus fuisset.

§ 199 seditionum *om.*—moleste semperque *c. s. tr.*—exigi *sed* e *in ras.*—neque t. b.—populi Romani—at si illae—in nefario crimine *om.*—iure incitatus—illa causa—refricabam. *Sed* -fricabam *in rasura.*—ad Q *in ras.*—a *om.*

§ 200 quia et populi—ius *om.*—etiam cum sedionis cori iunctio animos totos. *Corr. et supplevit* $L.^3$—Caepionem et causam—tum admiscere—in liberum locum.

§ 201 si pio *om.*—concederent *om.*—Aquileia—partibus—omnis enim tum illa causa tractata—ut acerrimus—invidia revocanda.

§ 202 hercle—conmemoras—illa ipsa (*om.* causa)—quemadmodum dixi—quanta haesitatio *om.*—Ut *om.*—dicere *om.*

§ 203 te *om*—arbitrentur—nihil tum aliis—a te.

§ 204 Quae cum absente modo commemorantur—demonstrationem . . . . commemoratam *om.*—doctrinam mediocrem non esse puto—inquit Antonius *om.*

§ 205 Et primum quidem (*pro* equidem primum) *in rasura a L.*[2]—postulentne—Nam *om.*—he (*litt. erasa*) dicendi—perficere possemus—aut odi—quae non possunt.

§ 206 quicumque illi essent— molestia *om.*—Si id velle videamur, quod—certe pro his—boni (*littera erasa*)—utile sint—illa institutis defensi—si ponetur spes.

§ 207 dignitatem esse—hunc maiorem—retulisse—autem ipsorum certe modandi favetur.

§ 208 eisdem is ex—et in alios odium statuere—haec genera sunt tractanda—aut inutile est—aut in eos quos minime —in re p.—odii dissimilis.

§ 209 est ille proprius sed *om.*—perducen. *Tum locus vacuus. ubi L*[2] *add.* dus—una oratio—molestiae *om.*—aut sciam —conprimenda—cum se . . . superioribus *om.*—invidentur —intollerantius—virtute non esse parata *c. s. tr.*—quantum que fraus aut magno illa etc.

§ 210 Ad sedandum *abest. Tum* aut *pro* autem—pararta. *Sed* r[2] *fort. ab alia manu*—collata que suam—sit inqua—tamen in ea—abicere—permixta videatur.

§ 211 amīa movetur—aut intuens—revertatur et cum singuli — miseriarum *om.* — afflicta — est; at illa — commendationis — si haec — conmutandos — oratione — atque vehemens.

§ 212 Sedes quaedam—alterum lene *om.*—vehemens esse debet, quaedam difficilis—Nam ex illa—is qui—quia eosdem—liquid ex hac vi—inflammandum est—oratio *om.*—contentiones—orōīs ipsius—remissio animi lenitatis—gravitate contentione.

§ 213 In *ante* utroque *om.*—et hoc. *Sed* et *in ras.*—et mor-

tem—sunt—tam spissi—adsilendum—illud ipsum—iudicii et audire—Nec. *Sed* ec *in ras.*—dicendum.

§ 214 arripitur—item misericordiam—aut iracundiam *om.* —rationis ipsa—quam *om.*—et copiosa et simili oratione contentione actionis.

§ 215 ex isdem—aut is quae—summuntur—afferendum —aut gravius. *Sed* t *add. L.*[2]

§ 216 efferenda sunt—ut misericordia—ut vehementer—utilis locus—alia. *Sed* a[2] *in ras.*—aut testis—aut *ante* nullam *abest*—arte—satis—eam tua (*L*[2] tuū) potissimum (est *add L*[2]) nos docere.

§ 217 Caesar *om.*—facilius puto esse ab—de ipsius—vidissem perridiculos—me ex his aliquid discere—artemque... extiterunt *om.*

§ 218 nullo modo videtur—totum *om.*—risum movere *in ras.*

§ 219 Sed cum illo *L*[2] *add.* in—creat. *Sed* t *in ras.*—imitatores facetiarum adiuvante—qui habet ars.

§ 220 a Philippo *in ras*—apud c. v.—Brutum cur pro id quod—praeter *om.*—hō *L*,[2] *quod exp.*—et illo qui in. *omissis mediis*.

§ 221 Nam hec—contra *om.*—hilaritatem—quadam . . . . brevia *om*—conservat—est in omnibus facetis—occurrant—interpretantur (*sed* e[2] *in ras*). dicere enim aut cupienti facilius ore etc.—haec .s. (*hoc in ras.*) bona—sunt—continuit—in quo nll'i (*hoc in ras*) aculei (*post hoc ras.*) contumelia eum (e *in* r *mutatum, nisi contrarium statuendum est*).—utroque. *Sed* -roque *in ras.*—genere. *Sed* re *add. L.*[2]

§ 223 Minime enim modo de balneis existi—huiusmodi *om.*—et cum contra inter sese de republica contulisset.—tres partes Bruti de.

§ 224 Evenit forte—et M. filius—g'gitem—ne cum his nichil esset ei relictum.—veri *om.*—assedimus—hi (*Post hoc aliquid erasum*) fundi—locum.

§ 225 quid non fateatur—qm casu—ferretur—proh *in*

ras.—cum iectis—omni et imminenti—qui sedes—nuntiare *sed* n² *in ras a L.*²—cui gloriae. *Sed* cui *add L.*²

§ 226 facesse—iure civili—dicet tec̄ edes—ruptis—solum —reliquisse—rei militaris? quod numquam—quicquid est *in ras.*—calumpniae—tu in foro tu in urbe *om.*—tu *ante* illam mortuam *om.*—ne coniumgendis tibi.

§ 227 faceta aut etiam urbana—aut ex una contentione— Nec enim maior contio—artes—ut ceterarum *om.*

§ 228 paulum, *et sic ubique*—quemvis *Sed* e *in rasura a L*² —facetum *Omnia praeter* f *a L*² *in rasura*—nimis *ex* minus *factum.*—Sed quod omnium—et urbanissimus *om.*—id *ante* mihi *om.*

§ 229 cum *in ras. Ex* q̄m, *ut videtur* — arrisisset — Juli *abest.*—vtderetur. *Sed* er *a L*² *add. videtur.*—praetermittendum—cum his nihil.

§ 230 Omnino probabilior agunt.—ut in ipsa ista—elevandum *om.*—quam contione fugiendum.

§ 231 quamquam iu Crasso—ipse laborat—hoc . . . quale *in rasura. Deinde vacuus locus sine lacuna.*—assentior.

§ 232 hⁱ quod Sulpicius—est. *s. s. L.*²—eloquentis— possit—Suis enim vel non facile—quod dicamus—arte ducamur—-sse confidamus aut prava *scr. L*² *partim in rasura partim in loco vacuo.*—intelligamus, *ut solet.*—sint . . . ego *in ras.*

§ 233 nequam forte—voluistis. *Sed* s² *add. videtur.*—collectam a communia facetum dictum Crasse—defugerim tibi —inspectante—commov'e—sus *partim in ras.*—quem Catulus—fenum *om. Pro eo locus vacuus quem nugis implevit L.*²

§ 234 aliendus—ut Antoni reliqua videamus—mihi quidem—atque, inquit.—eiciam.

§ 235 risum *add. s. s.*—existat—cupientes teneamus et quomodo—latera om̄es venas. *Sed* m̄es *in ras.*—sermo hic *Sed* i *in ras.*—me *om*—ne ipsi illi quidem.

§ 236 autem (āt) . . . . quasi *in ras.*—notant et signant— Est enim ut—benivolentiam—*ante* admirantur *nota coniunctionis* quod *in ras.* (*ut in* quod frangit, quod elevat, quod ip-

sum, quod eruditum, *ubi* qd' (*pronominis nota*) *initio fuisse videtur*) — maxime quod — mitigat ac relaxat.

§ 237 Quatenus enim sint — est quam in quarto — enim *om.* — miseros . . . nolunt *om.* — Parcendum enim maxime est.

§ 238 Facillime . . . . . magno neque *om.* — istis *ex* hiis *factum videtur.* — ea quae belle agitari videntur. Etiam deformitatis.

§ 239 modo *om.* — quid *post* si *om.* — scurrilis locus sit aut inimicus — intelligemus — genera *post* enim *om.*

§ 240 Re . . . . . tanquam *om.* — aliquae fabellae narrantur — Largii — ipso facta narratio — cum omnibus — litteras dua. Cum quaereremus id quod esset — oppidanum *add.* L^2 *in loco vacuo.* — Lacerat lacertum Memmius mordax Largii.

§ 241 genus hoc — quam *ante* sit *et* oratorium *in ras.* — habeas vere *in ras. alio atram.* — fingas. *Sed* as *alio atramento.* — Est enim huius generis virtus. — demostres — ut his qui.

§ 242 *nota coniunctionis* quod. L^2 qd' (=quod *pronomen*) *Haec autem saepissime permutantur. Cf.* 236. — deprivata — dixit ex tento — paululum — addidit. *Sed* dit *add.* $L.^2$ *Idem add.* vehementius risimus, *quod om.* L^1. — ego *om.* — est toto — hoc *in ras.* — tractandum sit mimorum *in ras.* — et hologorum. *Sed* et h *in ras.* — nimia est extimatio — surripiat. *Altera* r *in ras.* — ut his qui — vitanda *in ras.*

§ 243 Igitur (*in ras*) haec — intelligantur — per iniecta. *Sed* per *exp.* — insigni . . . . re- (-periantur) *om.* L^1. *Item* n *in* (re-) periantur.

§ 244 *Media inter* vitand- *et* -ologorum *in ras.* — oratoris — (familiar-)em vestrum Granium *in ras.* — Nargulam — quid venit — Processit *om.*

§ 245 Tum questor — testis etiam — totum est — Post *possunt* lacuna *usque ad* § *288* colliguntur *etc.*

§ 288 execrationes — admirationes . . . . . nimis *add. a* L^2 *partim in ras.*, *partim in loco vacuo.* — discripsisse — continet.

§ 289 Expectationibus — naturas — irrideri — ipsorum ridicu- *add. a* L^2 *in loco vacuo* — turpiore — matura — hec illa.

§ 290 quid hoc diversorio sermonis tui — Poncinum diverteris — ut fatis — et tunc reliquum configere — hylare quid a te (*locus vacuus*) cum doctior — factus iam ad iocandum — leviorem *in ras.* — Affricanos — Lepido.

§ 291 quae vultis — atque ex his — Ego cum ad. *Sed* cum *in ras.* — sum *om* — concilientur. *Sed* li *in ras.* — potest res — habeat . . . . . habeat *om.* — id refert *in ras.*

§ 292 non ut me — dissimulat ut obruatur. *Supra* a[1] *signum aliquod erasit L,*[2] *qui et cetera correxit.* — tuor — promotione — causa *Sed* a *in rasura.* — qua maxime movere.

§ 293 abducere animos. — conor deducere.

§ 294 non possunt — mihi *om. Locus vacuus unius fere versus.* — pro me iure summo unum. *Deinde locus vacuus sine lacuna.* — forsita aliquis iure irriserit. *Sed* irri *in ras.* — Quis *in ras.* — qui facere — mea nunc de aliorum — si premat — reietto — ridear. *Sed* r *in rasura duarum minimum litterarum.* — vero meo praesidio — accessisse.

§ 295 quin enitendum. *Sed* quin eni- *in ras.* — contemnitis. *Sed* mnitis *in ras.* — ipso isto — 'Libenter. *Sed* r *erasum.*

§ 296 semper is fuisse, qui de oratore. *Vocis* qui *littera* i *in rasura* — letissimum. — Idque. *Sed* que *in rasura plurium litterarum* — dixisse. *Sed* x *in ras.* — quod opus esset. *Sed* e[1] *in ras.*

§ 297 tum mihi illum — et nocere — quisque. *Sed* que *in ras.* — improbum. *Sed* um *in ras.* — nihil causa — oratore. *Sed* e *in ras.*

§ 298 inquid (*sic*) *et* intelligam (*sic*) *add. L.*[2] — Sed *om.* — omnis — non me perfecti — exercitatione.

§ 299 sed proprie de vulgari — lingua (*pro* prudentia, *quod reposuit L*[2]). — Disputo ut apud. *Sed* ·o ut a· *in ras.* — Themistodes *Sed* e[1] *in ras.* — pollicitum esse traditurum. — et Them.

§ 300 Vide nc quae. — quam impotens et quam tamen fuerit qui — ita respond - *a L*[2] *partim in loco vacuo, partim in rasura.* — ut intellegens pos animo quod semel etc. — umquam

effugere. *Sed* -ugere *in rasura*. — nolit — Themistocli. *Sed* e *in ras* — memoria nobis operanda non est. — Ut enim istorum.

§ 301 Permulta sunt in cā. — irruas. *Sed* r[1] *ex.* n *factum.* — Saepe ali testis — aut male — interrgemus — assequor — homines *in ras.* — quid stulte.

§ 302 sive stultum, sive levem — pondus in vita *add. a L*[2] *in loco vacuo* — ideo . . . . committunt *om.* — Imo *add. a L*[2] *in loco vacuo. Deinceps* si eum quem defendunt.

§ 303 homines nemini malos. — promerent — castris. *Sed* st *in rasura.* — adversarum ad adiumenta (*extr.* a *in ras.*).

§ 304 exulcerant. *Sed* cerant *in ras.* — nonne a te.

§ 305 si qua vitia — per altero — existimor. Verum te ipsum.

§ 306 si quis posueris — dicturus ne — ac foro . . . . multa? *om.* — saepius *om.* — si id minus — ut certe non illud (*om.* ne quid mali).

§ 307 illud redeo — ordinem collationemque. *Sed* tionem *in rasura* — affert.

§ 308 quae de probandi — id vel maxime — contemnenda. *Sed* m *in ras.* — ut sit in his aliquid — ut quam aliquo modo malo.

§ 309 multa sint — quae ex his. — Et quidem cum.

§ 310 agitur — permovere qossent.

§ 311 perficiunt *fecit L,*[2] *cum L*[1] prof. *scripsisset.* — animorum causa. *Sed* causa *in ras.*

§ 312 vel argumentis vel contrariis confirmatis refutatis — si habet eam causam dignitatis atque causam recte *eqs.* — ad agendum et orandum — ut his locis. *Sed* h *in ras.* — eorum *om.*

§ 313 puae minima sunt firma. — In quo quoque illos — pluris — uti quemque eorum minimum — eorum *om.*

§ 314 si qua erunt *in ras* — coniiciantur *in ras.*

§ 315 aut commune — seper — et acuta *om.* — et apta — queque continuo.

§ 316 ut quidem primum — cum (*hoc in ras.*) bachum — simile dicat — leviter — ut venustati.

§ 317 valere. *Praeter* v *omnia in ras.* — in oratione expectandum — in qua *om.* — evolvat *in ras.*

§ 318 atque perspecta. *Sed* atque *in ras.*

§ 319 reperietur. *Sed* per *in ras.* — ex his rebus — vel in argumentis. *Sed* in *in ras.* — in his partibus — digredi. *Sed* -gredi *in ras.* — Itaque et — cum erunt *in ras.* — non modo esse — communis — quae tum agatur *in ras.*

§ 320 agetur. *Sed* e *in ras.* — munitionem *in litura* — oportet. *Sed* o *in ras. Fuisse videtur* op. — īfrequentibus *(Cf. III, 211).*

§ 321 aut ex reo adversario — agitur. *In ras. praeter* a *omnia* — reo. *Post hoc locus vacuus 1 ½ versus sine lacuna* — bonum virum — isdem ex locis.

§ 322 opinione — benivolus — gignūtur. *Sed* ū *in ras.*

§ 323 Nam attentum — propria *in ras.* — magis initiis.

§ 324 Maximam autem copiam . . . . . alliciendum trahemus — explicare — sed tamen impelli iudicem primo leviter.

§ 325 conexum — affectum — medietati — fieri sibi velle.

§ 326 si tum est. *Sed* si *in ras.* (?) — est *post* verborum *et post* opus *om.* — non solum obscuritatem affert — tollit. Videant illam (*pro* vel illa). *Hinc ad* impositast *quae pertinent et atramento alio scripta sunt, et litteris non oblongis, ut cetera, sed rotundioribus.*

§ 327 adolescentis — iocunde pervarieque — effertur funus ad sepulcrum etc. — posita est — in his fere decem. *Priora tria verba alia manus scripsisse videtur quam quae proxime antecedentia. A* decem *vero solita scriptura redit.* — effertur funus *in ras.*

§ 328 imposita est — constituitur. *Sed* -stituitur *in ras.*

§ 329 narrationem . . . . esse *in ras.* — ceteras — sed magis — est *om.* — quod difficilius — aut principio — argumento — aut purgando aut perorando — ēt (=etiam) periculo. *Haec particulae* et *scribendae ratio a* L[1] *consuetudine, qui semper* ⁊ *scribit, abhorret, et est in ras.* — quam cetere, *sed extrema* e *in rasura* — alio in loco. *Sed* in *in ras.* — tamen (*pro* tantum) perit quod ita etc.

— nec si. *Sed* si *in ras.* — nisi refellemus. — ne
L[2] *post* causae — ad summam.
— demonstrares si quod etc.
— et tuis argumentis confirman-
in ras. — quaerit. *Sed* i *in ras.* —
in ras.

— inflammandos iudices omnia que. *Sed*
quae?) — locis. *Sed* s *in ras.* — extremo
om.

videtur esse. *Sed in* videtur *supra* e
quam L[2] *erasit.* — auct'ate. — possit.
in rasuris. — *Post* ingenii *erasa* s

Sed n *in ras.* — non *in ras.* — tam *om.*
— cum sibi est ille.

— etiam quid convenit — an *in ras.* — qui
— militum utilitates — metimur. *Sed* r

possit *om.* — quidque. *Sed* que *et litterae* d
om. — affertur — et quid docuit . . . aliis

— Et *in ras, pro* et *ut videtur, quod plerum-*
minusculae pro maiusculis vel hae pro illis errore
sint, a L[2] *corrigantur, cuius rei mentionem ubi-*
puerile esset supersedi. — aut metum — aut cu-
— etiam temeritate.

quia quasi maxima *c. s. tr.* — oratoris — ipsa ordi-
ras.) dicendi genus excitetur (-tur *in ras.*) —
sine multitudine.

popularis — multique alii variique — arroganter —
animi vitio — aliquid *ex* aliquod *factum videtur.* —
post iusta *om.* — quod est infirmum — prosunt.
in ras. Fuisse videtur possunt.
tristitiam — qua omnino.

§ 341 laudationis — Themistodes — Epaminōdas. *Sed* o *in* .— alii qui laudantur. — laudationis — aut testimoniū sse *videtur.* — Sed tamen qm ē utendum. *Sed* m ē u- *in* . — P. Tuberoni — scripti C. Laelius — velud nosmet.

§ 342 divitiae queque fortuna det — corpore — in earum *in* .— in laudationis etiam sunt—se *om.*— non *om.*— habuntiam — et moderationi.

§ 343 que est et per se. *Sed* e[1] *in ras. duarum, ut videtur, erarum,* — nihil audiri potest — plus partis — alia est ad dationem — et *ante* quadam *om.* — comitate et benefitio — ae ingenii.

§ 344 iudicanda est auditu — non ipsis tam qui ea in se bent — ac prope nihilo — habet admirationis — quam . . . . damus *om.* — tamen laudando — etiam *om.* — ferunt *scrirat L,*[1] feriunt *fecit L.*[2] *Illud restituit L.*[3] *Idem aliis quoque is eisque non paucis factum in fraudem induxit Lagomarsium, qui veram scripturam tamquam a correctore in codicem ectam rettulit. Quod uno hoc loco exempli causa monuisse is habui.* — tum illa quae.

§ 345 ac sua cuique — qui laudabitur gerit — cuius virs.

§ 346 ac periculo.

§ 347 habiti honores. *Sed* res *in ras. partim, partim in mare et alio atramento.* — ladationis. — Neque parvae.

§ 348 viribus comprobatio — libitum est paullo mihi ra dicere — oratori *om,* (*Sed add. s. s. fortasse a L*[1] *ipso*) integmentis. — que *post* nudatum *omissum.* — aut non ltum.

§ 351 his *Sed* s *in ras. Erasum videtur -is* — ut *post* fuit — oblivionis omnis artem — memoriae *om* — illi Chio.

§ 352 Grannone — quod primum scripsisset.

§ 353 nuntiatum. *Sed* n[2] *in ras. Fueratne* nūctiatum? *Cf. 149* — duos — magnopere vocarent — concidisse earum ipn — cum cognatis oppressum suis — sepelliendi. — afferret.

§ 354 effigies. *Sed* s *extr. add. L*[2].

§ 355 omnem scriptum — audire velle unde discas vel eum quo hi respondendum — videantur scribere.

§ 356 imago quaedam et similitudo est — cuius ingeniis — sit *om.* — pariet.

§ 357 verborum aut hominum aut sententiarum — tam h'ti (*L*² hebeti) — nihil a consuetudine — et animis effugi nostris — tradita atque *om.* — facillimo — posse si ea , ... cogitatione etiam cōme ne oculorum animis tradentur non res creusset ab aspectu.

§ 358 admonetur . . excitatur *om.* — set — locis *om.* — vultus et insolens.—Quā (*ante* facultatem) *in ras. alio atramento.* — gignitur simili verborum conversa et im minuta casibus ut traducta — pectoris cuiusdam summa.

§ 359 maiore. *Sed* re *in ras. alio atramento* — eorum *est ante* nulla, *non ante* fingendae — sunt nobis — possimus.

§ 360 Carniadam — Sceptrum — in litteris — aiebat. *Sed* i *in ras.* — in his locis quos habere — perscribere. Qua exercitatione hac *c. s. tr.* (=hac ex.) — ull'a naturalis.

§ 361 imprudentis — non minus — more.

§ 362 hoc *om.* — fratre spondeo — et (*ante* facilitatem) *om.* — etiam *om.* — magno sublevatus — cognoscere — colligisse — partem corregisse — partem.

§ 363 quidnam est quod — cognosceremus. *Sed nota syllabae* er *a L*² *add. videtur, quam L*³ *post expunxit.*—adolescentium, *ut semper.* — voluistis.

§ 364 paullo ante sciebam — īpudentius.— Quid enim dicere se poterit — consulare hominem et censorium — afferet — cursum — etenim dedicentem qui audiret — tam sui *om.* — eodem se posse modo — Crasse, audiam.

§ 365 ista *om.* — sunt valde secus — tu *om.* — aut quicquam homini—sentio .... quid *om* — immo n̄nquam — potui qui q; in forum — nec inde ...... afuerim L². — Sceptium. *Sed* cept *in ras.* — mihi *om.* — hodie est versatus — inhumanus. *Sed* us *in ras.* — ut in eo.

§ 366 inquit mea partes facere — et . . . . sumeret *om.* —

de. . . . dicere *in ras.* — īquit. *Sed* quit *in ras. alio atram.* — nomen suum invenit.

§ 367 Si quid — id *om.* — ne Catulus — hoc opus — conveniat *om. Deinceps locus vacuus unius fere versus. Tum* Agite *cet.* — ille *om.* — Omnis se — vel si ipse posti mallet, quam ī primum.

L. III.

§ 1 quē *in ras* — est superiore.

§ 2 sceniorum — oratione ea *c. s. tr.* — conctione — esse illud consilium — ma Idibus — tum graviter.

§ 3 Huc ut saepe — semper . . . . dixisse *om.* — sic esset iudicatum audivi — omnis. — Deploravit. *Sed* t *in ras.* — cuius *sed* cu *in ras. Fuisse videtur* quo — consule. *Sed* e *in ras.* — deberet tam ab aliquo.

§ 4 et (*ante* in) *om.* — quosdam — admonuisset. — Quod quidem in ipso loco — afferebantur — *post* cui *ras. duarum litt.* — propugnare. *Sed* u *et* a *in ras.* — putares. (*Sed aliud quid fuisse videtur*) — meis existimas — sunt credenda — cohercere — incidenda — refutabit.

§ 5 contione — virum — sequtus — satis faceret — ab eo dicta — praescriptis extat. *Sed* tis ex *in ras.* — affuisse.

§ 6 cignea — in quo ipse postremum — dum latus — ei' (=eius) — dicenti *om.* — doluisse — corruisset — est *om.*

§ 7 quae mediocri (*an ex* medio curriculi?) in spatio — potuert. *L*² *inter* r *et* t *interposuit* i — fructu. *Sed supra* u² *lineola fuerat, quae post erasa.* — annis — is cuius.

§ 8 sed hi tamen rem publicam — flagrantem Italiam bello — non (*ante* ardentem) *om.* — nefarii. *Sed* farii *in ras.* — acerbissimam. *Sed* m *in ras.* — Mari — post eruditum — defortunatam — in qua ipsa — gloria *om.*

§ 9 cum (*ante* illo) *om.* — cū locuti. — Q. Catulum *om.* — sed exitum — privaretur.

§ 10 Antoni — consul *om.* — imperatoriis manibus — ci-

vium *om.* — Juli. — L. Juli — propinqūm — vidit *om.* — quo maerore — in patria — fuisse nefaria (*sed* nefa- *in ras. et deinceps litt. erasa*).

§ 11 Crassos edierant — horribilis. — Ex quibus. Cotta. — eiectus est equitate — vixerat *om.* — tribunatū — florescenti — excepta vita.

§ 12 et ornatum et extinctum. — que *om.* — coegisset. *Sed* co *add, s. s.* — victoria *in ras.*

§ 13 et *ante* eorum *om* — publicam *om.* — sententia tua vera saepe.

§ 14 atque ei (*hoc in ras.*) sine quamquam parem — ac pro.

§ 15 non *om.* — illa scripta *add. s. s.* — divitus — a nobis *om.*

§ 16 sermo — tradidisset. *Sed alterum* di *add. s. s.* — ad (*pro* id) ipsum — erit qd' (=quod) ductus — a nobis *om.* — is erit qui ex his — studio et ingenio.

§ 17 ut igitur ante m- *in ras. alio atramento.* — paululum que requierunt *om.* — posito lectulo — eum defixum in cogitatione sensisset — in post meridianum. *Sed* in post *in ras.* me- *excurrit in marginem* — tempus die venissent. *Sed* -s die v- *in ras.* — inquid — etsi *in ras. Hinc incipit lacuna ab alia manu expleta, quae ad § 115* quid cuiusque *pertinet.*

§ 115 proprium *om.* — facere possit — a (*pro* aut.) Sintne — forma aut naturalis quasi nota.

§ 116 duo crimima quaestionum — fugiendis verberibus ut. — Expetendi ne omnes sint.

§ 117 tyrannus. *Sed* y *in ras.* — Atque hee quidem — referunt.

§ 118 Quae vero aut augendum aut in officii — quo in loco omnis virtutum et vitiorum est illa subiecta — sedanda tolleranda ve — consulationes — et impulsionem si.

§ 119 discrepuit ab Antoni — ac tributa — progrediar neque ad — perspicuum est.

§ 120 et a privata et a singulari — generis ut explicandam — naturae genere — singulis rei criminibus.

§ 121 adolescentes cohortatur A. *Sed* r² *in ras.* — varietatemque nos — arbitrantur neque — promeridianae sessionis. — procluenda lingua — sed merandum (*sed* r *ex* t *factum videtur*) complendumque — sanitate, copia.

§ 122 si in civium . . . . . auctores *om.* — etiam h'aut — quae ab isdem.

§ 123 ab his ipsis — expoliati — quod pertinent — cognovit — ex his — petat — auriemus.

§ 124 acris ac alacer. *Deinceps vacuum spatium. Tum* in naturis — consistere *om.*

§ 125 copia verborum *om.* — Sit *om.* — et institutus — oratoresque cognoscendos imitandosque delegerit ne ille aut sane — struet — habundantia — delabitur.

§ 126 Dii — auxus.

§ 127 Ex quibus et eius Hyppias cum Olimpiam — quinquenniali — cuncta sepe audientibus Graecia — esse ullam artem — quibus sepe liberalis — continuerentur — se *om.* — cumfecisset.

§ 128 Se haec nimis hic — ex eo ipsi coniectura — appeteret — qui .... repudiarint *om.* — Chio *in ras.* — Calcedonio — Abderitu — disseruit. *Sed* - serui - *in ras.*

§ 129 patrono et Plato — aut si est, eloquentior — et (*ante* ut) *om.* — ipso *om.* — revocetur.

§ 130 Sed hi — summi que dicendi — potest a se rem — vel (*ante* copia) *om.*

§ 131 plus *om.* — tribuendam — destrictus — rerum — illi nam in litteris — que *om.* — influentes — conservarint.

§ 132 in *om.* — re *om.* — quampluribus — magnitudinis — Hyppocrates. — Cous *om.* — cuius fuisse — vulneribus alios qui *om.* — in oculis — num *ex* nam *factum videtur* — Archimedi — num ipsas . . . . Aristophane *om.* — discerptam — universorum — elaboret.

§ 133 Sex. Alium. — Marcum *pro* M' — id *et* facere *om.* — civibus suis. *Deinde locus vacuus* 1/2 *fere versus.* — ambulantis — sedentis — et etiam — de agro colendo *om.*

§ 134 Ti. *om.* — rebus repeteretur — suum eidemque praestabant.

§ 135 non didicerat — et (*ante* elaboravit) *om.* — Nam propter — et idem — facile *om.* — illis *om.* — non tum investigaret et sciret tum etiam const^i^pserit.

§ 136 nudi venerunt — multis et confert (*fueratne in archetypo* multis ecfert?) — quē sane — absoluerunt — pontificum — cursum — cognitionemque.

§ 137 ut virtutes . . . . doctrine ab (*deinceps littera erasa*) illis petende — temporibus illis — traditur *om.* — Pisistrati *ex* inistrati *factum videtur.* — ita *om.* — doctrinā.

§ 138 vi *om.* — cum *om.* — homines doceret — quovis in libris veteres comiti — hec doctriua.

§ 139 Crissias — suis quidem *c. s. transp.* — non Socraticis — quid Dyonem Siracosium — ille. *Sed* e *in ras. a L.*[2] — aliis Socrates — aut alius. — Phytagorius — ille Lysis *om.* — Epāmōdam — Xenopho — Architam — Grecie.

§ 140 quod qui accepissent — pronunctiandum.

§ 141 nobilitatem — quod ipse suas — versusque quandam — qum Socratem patemur — ut doctrinam — Me vero hoc — agendi *om.*

§ 142 appellet. *Sed* e *in ras.* — cui constet suppetat verba non desinit — prudentiam indisertam prudentiam.

§ 143 Si quaerimus — cognitionem — quamquam contempnatur.

§ 144 et quod non id susceperis — ac denuntiatum *om.* — Sed certe ut he [*deinceps una litt. erasa*] partes — quatuor — orationem — cum duabus primis — quidem nobis *c. s. tr.* — dicebas om.

§ 145 te *om.* — arripuit — a *om.* — tu *om.* — Academia — ut possetis illa — ancipitis.

§ 146 Unde inquit [*deinceps litt. erasa,* me *s. s.*] ex — istud quod tu verbis — si potuerim — possem *fuerat, sed post factum* -im.

§ 147 ista desperare *c. s. tr.* — ut [*pro* vel] id quod —

contempnere. — Quamomnem nisi — fessus — refert.

§ 148 requiris inquit *c. s. tr.* — non scriptum etiam reliquit? — qui *om.*

§ 149 coniùncta — qui extenuatis coniunctis constat — utimur — aut his — ipsis, aut his — collocantur; aut his — faciamus.

§ 150 verbis *om.* — aut abiecta aut obsoleta — esse videatur — dilectus — ponderandus est.

§ 151 hoc *om.* — verum tamen huius quasi — fundamentum verum usus.

§ 152 hedificet — atque explicandum *om* — afferat.

§ 153 poete cum — ut Lelius — tempestate poetarum in — sobolem an effari an nuncupare an ut tu — non verebar an opinabar an alia multa.

§ 154 Novantur enim verba — vel communium gerendis verbis — expectorat. *Sed* o *in ras. Fuerat* a. — Num non vis huius me versutiloquas malitias. *Supra* vis *et* me *s. tr.* — Expectarat — coniugatione — sed saepe vel sine — senius ut di genitales — ut *om.* — vacatum ubertate.

§ 155 transferendi veritate patet — inopia acta et angustis — post enim iucunditas delectationemque — frequentia delectationis. — illustratio quod — ei rei quam.

§ 156 haec translationis quasi mutuationis — sumas. in paulo — vindicant — arcesserunt.

§ 157 si similem habet. — Sed exferri oportet — nimborum obcecat — subita precipitatur — cadit . . . . existunt *om.* — turbidines — translatis. *Sed* s[1] *s. s. quod nonnunquam fit, maxime in fine versas, incertum an ab ipso L.* [1] (*Cf. tamen V. L. § 158. 169*).

§ 158 si facti — ut illi — ipsa *om.* — iste circumvestet dictis sepe sedulo — non unquam — teli missi — tranlato.

§ 159 ut spes in — divortium — maxima tamen in opia.

§ 160 est quidam — positum alia — audiat — cognitione.

§ 161 dùlcitudo — quae pene ponunt — natura atque huius

§ 330 Sed *in ras.*—id est *in ras.*—nec si. *Sed* si *in ras.*—narravit. *Sed* v *ex* b *factum videtur.* — nisi refellemus.—ne illa—persequemur—ut *om. add. L² post* causae—ad summam. *Sed* m *extrema a L² add. videtur.*—demonstrares si quod etc.

§ 331 Sequatur aut causa—et tuis argumentis confirmandis. *Sed* argumentis con- *in ras.* — quaerit. *Sed* i *in ras.*—nisi tu ea—tractatione *in ras.*

§ 332 agendis — inflammandos iudices omnia que. *Sed* que *in ras.* (*Fueratne* quae?)—locis. *Sed* s *in ras.*—extremo . . . . . maxime *om.*

§ 333 mihi personae videtur esse. *Sed in* videtur *supra e lineola fuisse videtur, quam L² erasit.* — auct'ate.—possit. *Sed* t *in ras.*— reliquendus *in rasuris.*—*Post* ingenii *erasa* s *videtur.*

§ 334 Contio cupit. *Sed* u *in ras.*—non *in ras.*—tam *om.* —qui putet expectandam—cum sibi est ille.

§ 335 est *om.* — etiam quid convenit—an *in ras.*—qui equitatem defendit— militum utilitates — metimur. *Sed* r *in ras.*

§ 336 aut non possit *om.* — quidque. *Sed* que *et litterae* d *pars in ras.*—iam *om.*—affertur—et quid docuit . . . aliis plurimum.

§ 337 qui *om.* —Et *in ras, pro* et *ut videtur, quod plerumque fit ut, ubi minusculae pro maiusculis vel hae pro illis errore librarii positae sint, a L² corrigantur, cuius rei mentionem ubique facere quia puerile esset supersedi.*—aut metum—aut cupiditatem—etiam temeritate.

§ 338 quia quasi maxima *c. s. tr.*—oratoris—ipsa ordinatius (-ius *in ras.*) dicendi genus excitetur (-tur *in ras.*)—orator sine multitudine.

§ 339 popularis—multique alii variique—arroganter—si cum animi vitio — aliquid *ex* aliquod *factum videtur.*—videtur—est *post* iusta *om.*—quod est infirmum—prosunt. *Sed* ro *in ras. Fuisse videtur* possunt.

§ 340 ad tristitiam—qua omnino.

§ 341 laudationis — Themistodes — Epaminōdas. *Sed* o *in ras.* — alii qui laudantur. — laudationis — aut testimoniū *fuisse videtur.* — Sed tamen qm̄ ē utendum. *Sed* m̄ ē u- *in ras.* — P. Tuberoni — scripti C. Laelius — velud nosmet.

§ 342 divitiae queque fortuna det — corpore — in earum *in ras.* — in laudationis etiam sunt — se *om.* — non *om.* — habundantiam — et moderationi.

§ 343 que est et per se. *Sed* e[1] *in ras. duarum, ut videtur, litterarum,* — nihil audiri potest — plus partis — alia est ad laudationem — et *ante* quadam *om.* — comitate et benefitio — quae ingenii.

§ 344 iudicanda est auditu — non ipsis tam qui ea in se habent — ac prope nihilo — habet admirationis — quam .... laudamus *om.* — tamen laudando — etiam *om.* — ferunt *scripserat L,*[1] feriunt *fecit L.*[2] *Illud restituit L.*[3] *Idem aliis quoque locis eisque non paucis factum in fraudem induxit Lagomarsinium, qui veram scripturam tamquam a correctore in codicem invectam rettulit. Quod uno hoc loco exempli causa monuisse satis habui.* — tum illa quae.

§ 345 ac sua cuique — qui laudabitur gerit — cuius virtutis.

§ 346 ac periculo.

§ 347 habiti honores. *Sed* res *in ras. partim, partim in margine et alio atramento.* — ladationis. — Neque parvae.

§ 348 viribus comprobatio — libitum est paullo mihi plura dicere — oratori *om,* (*Sed add. s. s. fortasse a L*[1] *ipso*) — integmentis. — que *post* nudatum *omissum.* — aut non multum.

§ 351 his *Sed* s *in ras. Erasum videtur -is* — ut *post* fuit *om.* — oblivionis omnis artem — memoriae *om* — illi Chio.

§ 352 Grannone — quod primum scripsisset.

§ 353 nuntiatum. *Sed* n[2] *in ras. Fueratne* nūctiatum? *Cf. III, 140* — duos — magnopere vocarent — concidisse earum ipsum — cum cognatis oppressum suis — sepelliendi. — afferret.

§ 354 effigies. *Sed* s *extr. add. L*[2].

§ 355 omnem scriptum — audire velle unde discas vel eum quo hi respondendum — videantur scribere.

§ 356 imago quaedam et similitudo est — cuius ingeniis — sit *om.* — pariet.

§ 357 verborum aut hominum aut sententiarum — tam h'ti (L^2 hebeti) — nihil a consuetudine — et animis effugi nostris — tradita atque *om.* — facillimo — posse si ea , ... cogitatione etiam cōme ne oculorum animis tradentur non res creusset ab aspectu.

§ 358 admonetur . . excitatur *om.* — set — locis *om.* — vultus et insolens.—Quā (*ante* facultatem) *in ras. alio atramento.* — gignitur simili verborum conversa et im minuta casibus ut traducta — pectoris cuiusdam summa.

§ 359 maiore. *Sed* re *in ras. alio atramento* — eorum *est ante* nulla, *non ante* fingendae — sunt nobis — possimus.

§ 360 Carniadam — Sceptrum — in litteris — aiebat. *Sed* i *in ras.* — in his locis quos habere — perscribere. Qua exercitatione hac *c. s. tr.* (= hac ex.) — ull'a naturalis.

§ 361 imprudentis — non minus — more.

§ 362 hoc *om.* — fratre spondeo — et (*ante* facilitatem) *om.* — etiam *om.* — magno sublevatus — cognoscere — colligisse — partem corregisse — partem.

§ 363 quidnam est quod — cognosceremus. *Sed nota syllabae* er *a* L^2 *add. videtur, quam* L^3 *post expunxit.*—adolescentium, *ut semper.* — voluistis.

§ 364 paullo ante sciebam — īpudentius.— Quid enim dicere se poterit — consulare hominem et censorium — afferet — cursum — etenim dedicentem qui audiret — tam sui *om.* — eodem se posse modo — Crasse, audiam.

§ 365 ista *om.* — sunt valde secus — tu *om.* — aut quicquam homini—sentio .... quid *om* — immo n̄n̄quam — potui qui q; in forum — nec inde...... afuerim L². — Sceptium. *Sed* cept *in ras.* — mihi *om.* — hodie est versatus — inhumanus. *Sed* us *in ras.* — ut in eo.

§ 366 inquit mea partes facere — et . . . . sumeret *om.* —

de. . . . dicere *in ras.* — ĭquit. *Sed* quit *in ras. alio atram.* — nomen suum invenit.

§ 367 Si quid — id *om.* — ne Catulus — hoc opus — conveniat *om. Deinceps locus vacuus unius fere versus. Tum* Agite *cet.* — ille *om.* — Omnis se — vel si ipse posti mallet, quam ī primum.

L. III.

§ 1 quē *in ras* — est superiore.

§ 2 sceniorum — oratione ea *c. s. tr.* — conctione — esse illud consilium — ma Idibus — tum graviter.

§ 3 Huc ut saepe — semper . . . . dixisse *om.* — sic esset iudicatum audivi — omnis. — Deploravit. *Sed* t *in ras.* — cuius *sed* cu *in ras. Fuisse videtur* quo — consule. *Sed* e *in ras.* — deberet tam ab aliquo.

§ 4 et (*ante* in) *om.* — quosdam — admonuisset. — Quod quidem in ipso loco — afferebantur — *post* cui *ras. duarum litt.* — propugnare. *Sed* u *et* a *in ras.* — putares. (*Sed aliud quid fuisse videtur*) — meis existimas — sunt credenda — cohercere — incidenda — refutabit.

§ 5 contione—virum—sequtus—satis faceret—ab eo dicta — praescriptis extat. *Sed* tis ex *in ras.* — affuisse.

§ 6 cignea — in quo ipse postremum — dum latus — ei' (=eius) — diccnti *om.* — doluisse — corruisset — est *om.*

§ 7 quae mediocri (*an ex* medio curriculi?) in spatio — potuerīt. *L*[2] *inter* r *et* t *interposuit* i—fructu. *Sed supra* u[2] *lineola fuerat, quae post erasa.* — annis — is cuius.

§ 8 sed hi tamen rem publicam — flagrantem Italiam bello — non (*ante* ardentem) *om.* — nefarii. *Sed* farii *in ras.* — acerbissimam. *Sed* m *in ras.* — Mari — post eruditum — defortunatam — in qua ipsa — gloria *om.*

§ 9 cum (*ante* illo) *om.* — cū locuti. — Q. Catulum *om.* — sed exitum — privaretur.

§ 10 Antoni — consul *om.* — imperatoriis manibus — ci-

vium *om.* — Juli. — L. Juli — propinqūm — vidit *om.* — quo maerore — in patria — fuisse nefaria (*sed* nefa- *in ras. et deinceps litt. erasa*).

§ 11 Crassos edierant — horribilis. — Ex quibus. Cotta. — eiectus est equitate — vixerat *om.* — tribunatū — florescenti — excepta vita.

§ 12 et ornatum et extinctum. — que *om.* — coegisset. *Sed* co *add, s. s.* — victoria *in ras.*

§ 13 et *ante* eorum *om* — publicam *om.* — sententia tua vera saepe.

§ 14 atque ei (*hoc in ras.*) sine quamquam parem — ac pro.

§ 15 non *om.* — illa scripta *add. s. s.* — divitus — a nobis *om.*

§ 16 sermo — tradidisset. *Sed alterum* di *add. s. s.* — ad (*pro* id) ipsum — erit qd' (= quod) ductus — a nobis *om.* — is erit qui ex his — studio et ingenio.

§ 17 ut igitur ante m- *in ras. alio atramento.* — paululum que requierunt *om.* — posito lectulo — eum defixum in cogitatione sensisset — in post meridianum. *Sed* in post *in ras.* me- *excurrit in marginem* — tempus die venissent. *Sed* -s die v- *in ras.* — inquid — etsi *in ras. Hinc incipit lacuna ab alia manu expleta, quae ad § 115* quid cuiusque *pertinet.*

§ 115 proprium *om.* — facere possit — a (*pro* aut.) Sintne — forma aut naturalis quasi nota.

§ 116 duo crimima quaestionum — fugiendis verberibus ut. — Expetendi ne omnes sint.

§ 117 tyrannus. *Sed* y *in ras.* — Atque hee quidem — referunt.

§ 118 Quae vero aut augendum aut in officii — quo in loco omnis virtutum et vitiorum est illa subiecta — sedanda tolleranda ve — consulationes — et impulsionem si.

§ 119 discrepuit ab Antoni — ac tributa — progrediar neque ad — perspicuum est.

§ 120 et a privata et a singulari — generis ut explicandam — naturae genere — singulis rei criminibus.

§ 121 adolescentes cohortatur A. *Sed* r² *in ras.* — varietatemque nos — arbitrantur neque — promeridianae sessionis. — procluenda lingua — sed merandum (*sed* r *ex* t *factum videtur*) complendumque — sanitate, copia.

§ 122 si in civium . . . . . auctores *om.* — etiam h'aut — quae ab isdem.

§ 123 ab his ipsis — expoliati — quod pertinent — cognovit — ex his — petat — auriemus.

§ 124 acris ac alacer. *Deinceps vacuum spatium. Tum* in naturis — consistere *om.*

§ 125 copia verborum *om.* — Sit *om.* — et institutus — oratoresque cognoscendos imitandosque delegerit ne ille aut sane — struet — habundantia — delabitur.

§ 126 Dii — auxus.

§ 127 Ex quibus et eius Hyppias cum Olimpiam — quinquenniali — cuncta sepe audientibus Graecia — esse ullam artem — quibus sepe liberalis — continuerentur — se *om.* — cumfecisset.

§ 128 Se haec nimis hic — ex eo ipsi coniectura — appeteret — qui .... repudiarint *om.* — Chio *in ras.* — Calcedonio — Abderitu — disseruit. *Sed* - serui - *in ras.*

§ 129 patrono et Plato — aut si est, eloquentior — et (*ante* ut) *om.* — ipso *om.* — revocetur.

§ 130 Sed hi — summi que dicendi — potest a se rem — vel (*ante* copia) *om.*

§ 131 plus *om.* — tribuendam — destrictus — rerum — illi nam in litteris — que *om.* — influentes — conservarint.

§ 132 in *om.* — re *om.* — quampluribus — magnitudinis — Hyppocrates. — Cous *om.* — cuius fuisse — vulneribus alios qui *om.* — in oculis — num *ex* nam *factum videtur* — Archimedi — num ipsas . . . . Aristophane *om.* — discerptam — universorum — elaboret.

§ 133 Sex. Alium. — Marcum *pro* M' — id *et* facere *om.* — civibus suis. *Deinde locus vacuus* $^1/_2$ *fere versus.* — ambulantis — sedentis — et etiam — de agro colendo *om.*

§ 134 Ti. *om.* — rebus repeteretur — suum eidemque praestabant.

§ 135 non didicerat — et (*ante* elaboravit) *om.* — Nam propter — et idem — facile *om.* — illis *om.* — non tum investigaret et sciret tum etiam const'pserit.

§ 136 nudi venerunt — multis et confert (*fueratne in archetypo* multis ecfert?) — quē sane — absoluerunt — pontificum — cursum — cognitionemque.

§ 137 ut virtutes . . . . doctrine ab (*deinceps littera erasa*) illis petende — temporibus illis — traditur *om.* — Pisistrati *ex* inistrati *factum videtur.* — ita *om.* — doctrinā.

§ 138 vi *om.* — cum *om.* — homines doceret — quovis in libris veteres comiti — hec doctriua.

§ 139 Crissias — suis quidem *c. s. transp.* — non Socraticis — quid Dyonem Siracosium — ille. *Sed* e *in ras. a L.*[2] — aliis Socrates — aut alius. — Phytagorius — ille Lysis *om.* — Epāmōdam — Xenopho — Architam — Grecie.

§ 140 quod qui accepissent — pronunctiandum.

§ 141 nobilitatem — quod ipse suas — versusque quandam — qum Socratem patemur — ut doctrinam — Me vero hoc — agendi *om.*

§ 142 appellet. *Sed* e *in ras.* — cui constet suppetat verba non desinit — prudentiam indisertam prudentiam.

§ 143 Si quaerimus — cognitionem — quamquam contempnatur.

§ 144 et quod non id susceperis — ac denuntiatum *om.* — Sed certe ut he [*deinceps una litt. erasa*] partes — quatuor — orationem — cum duabus primis — quidem nobis *c. s. tr.* — dicebas om.

§ 145 te *om.* — arripuit — a *om.* — tu *om.* — Academia — ut possetis illa — ancipitis.

§ 146 Unde inquit [*deinceps litt. erasa,* me *s. s.*] ex — istud quod tu verbis — si potuerim — possem *fuerat, sed post factum* -im.

§ 147 ista desperare *c. s. tr.* — ut [*pro* vel] id quod —

contempnere. — Quamomnem nisi — fessus — refert.

§ 148 requiris inquit *c. s. tr.* — non scriptum etiam reliquit? — qui *om.*

§ 149 coniùncta — qui extenuatis coniunctis constat — utimur — aut his — ipsis, aut his — collocantur; aut his — faciamus.

§ 150 verbis *om.* — aut abiecta aut obsoleta — esse videatur — dilectus — ponderandus est.

§ 151 hoc *om.* — verum tamen huius quasi — fundamentum verum usus.

§ 152 hedificet — atque explicandum *om*· — afferat.

§ 153 poete cum — ut Lelius — tempestate poetarum in — sobolem an effari an nuncupare an ut tu — non verebar an opinabar an alia multa.

§ 154 Novantur enim verba — vel communium gerendis verbis — expectorat. *Sed* o *in ras. Fuerat* a. — Num non vis huius me versutiloquas malitias. *Supra* vis *et* me *s. tr.* — Expectarat — coniugatione — sed saepe vel sine — senius ut di genitales — ut *om.* — vacatum ubertate.

§ 155 transferendi veritate patet — inopia acta et angustis — post enim iucunditas delectationemque — frequentia delectationis. — illustratio quod — ei rei quam.

§ 156 haec translationis quasi mutuationis — sumas. in paulo — vindicant — arcesserunt.

§ 157 si similem habet. — Sed exferri oportet — nimborum obcecat — subita precipitatur — cadit . . . . existunt *om.* — turbidines — translatis. *Sed* s[1] *s. s. quod nonnunquam fit, maxime in fine versas, incertum an ab ipso L.* [1] (*Cf. tamen V. L.* § *158. 169*).

§ 158 si facti — ut illi — ipsa *om.* — iste circumvestet dictis sepe seduló — non unquam — teli missi — tranlato.

§ 159 ut spes in — divortium — maxima tamen in opia.

§ 160 est quidam — positum alia — audiat — cognitione.

§ 161 dùlcitudo — quae pene ponunt — natura atque huius

nos . . . . possumus . . . nomine eundem enim et simile duci potest enim ex omnibus *cet.* — afferre.

§ 162 radiarum — rape *om.* — cape non *om.* — pete sed rape — victurum *om.* — sed rape. *Sed* r *ex* c *factum.* — adeptum quod ante.

§ 163 sunt eis oculi ferentur. — audiunt trahent.

§ 164 deformis cognitio — comessationis — an minus comessatio — translatum sit illum proprium ac suum — obsecro quid te *c. s. tr.* — quid te abire abinteas — melius esse tueas — illico istic — contatio [*pro* contagio. *Fueratne in arch.* contactio?].

§ 165 duriora — esse debet — deducto — irripuisse — non invenisse.

§ 166 Modus enim nullus — verbis quam qui — afferat — aut aliud dicatur — intelligē sit — iterum *om.* — scopulum et telum classem. — Erras *semel* — nam et videntem te et praesidentem.

§ 167 illius rei — ut dixi referuntur — ornam̄ orationis — hoc fere genere. — Non est enim in. — habet sed in oratione. — Affrica terribilis — neque factum est verbum *c. s. tr.* — ut: mare *om.* — molitur. — Desine Roma tuos hos *Deinceps locus vacuus plus unius versus. Tum* sunt campi *etc.* — et virtus et vita.

§ 168 genus huius totum — verbo *om.* — ornatius enunctiatur *c. s. tr.* — an ex parte — hedificiis — ac tecta — equitē p. R. — an ex uno — sumus Romam — fuimus.

§ 169 etiam saepe — tranferendo — cum *om.* — mutuum animum — cum ex pluribus — traslationibus — haec enim quae — mutata — an aliter — ea intellegenda.

§ 170 virtus. *Sed* rt *ex corr.* — tamen *om.* — quibusdam illustrat et notat orationem.

§ 171 res, collationem maxime primum — neve asperiorum concursus neve ulcus — coaugumentatus — lepidi — elōgantissime — L (*pro* Lucilius). — Quam lapide ex his compostae — ēblāmate — ne rethoricorenistus eis — illud quidem.

§ 172 Sed etiam tamen conlocatio — vinctam orationem

cf. 175 — efficit *om.* — cohercentem — levem. — Id *om.* — assequimini set extrema cum — iungentur — ne vastius.

§ 173 Hāc. *Sed* āc *in ras.* — pusile — qropemodum hos numeros — enim *om.* — librorum notis — dicendi *om.* — Naucratem nummis astringeret.

§ 174 voluntatem — sum — ut verborum — dixerunt.

§ 175 vel *om.* — et tamen etiam coniunctionem — numerose se sedere — est *om.* — ab oratorem — quantum potest *om.* — inligat·

§ 176 iuncxit — forma et modis — alligata — ita solvit — modo minus in sistemus — vim *om.* — tam. necessaria.

§ 177 ex hac haec . . . . oratio. Non enim sunt *om.* — ceram *om.* — et *om.* — tum gravissimum, tum subtile — sententiam *om.* — genus id quod ad — motum utatur ex vertitur.

§ 178 terramque — sol ad eam circumferatur — inde. *Deinceps locus vacuus plus unius versus. Tum* ascendat — et in diversam — suo *om.* — conspiciat.

§ 179 pulcritudinem — hominum — affectum — in eis arboribus — nusquam . . . . . naturam *om.*

§ 180 quam antenna quam alique tamen — voluptatis. *Sed* l *in ras.* — et (*ante* templa) *om.* — ipsa *om.* — cum est habita — fasti dignitas.

§ 181 est *om.* — tamen cum perpetuare verba volumus — gratum est inventum — intollerabile.

§ 182 alius *om.* — Nam *om.* — frequenter — incurrit — ad heroum nos dactyli et anapaesti spondei pedem — paulo. *Sic ubique.* — nec plane — versus — gēmae — tres heroi pedes — verborum *om.*

§ 183 pean — aut longa — consecuntur — aut brevibus — somipedes — illi *om.* — oratori placet — ut *om.* — praesidii — sillaba.

§ 184 ne ipsum spiritu — tamen ac terreat — atque fracta quodam modo.

§ 185 et ex istis — hic *om.* — anepestus — procrior — lo-

cuplecti — dummodo non continui siit — ponitur. — perfluens — quid causa aliud cur — modulantur ipse.

§ 186 nullius — aut saepe — quod in cadentibus — distinguitur — ac iocundior — quae si extremo — orationes conversionis — aut prima esse — et extrema.

§ 187 ab his philosophis — quod ego saepius.

§ 188 non ea — aut me *om.* — isti quae dicis volumus — modo *bis.*

§ 189 inveniam quem. — *Post* in eo *vacuus locus unius fere versus sine lacuna.* — Sed eo t'n oro laudandi. — *Post* quidem *et post* cā (=causa) *loci vacui singulorum fere versuum sine lacuna.*

§ 190 a legem — cum stilo — oratione. Neque — tamen in hoc — rithimicorum — oratione vagetur — insitat — perpetuitate et quos [*deinde locus vacuus unius fere versus. Tum*] conversione verborum. Sed sepe capienda e verbis minutioribus orationem, quae *cet.* — pean *et sic ubique.*

§ 191 finiatur — ac proceris — considat — illi *om.* — amina.

§ 192 versus atque prima — quid debilitatur — autem pauci prima. *Supra* autem *et* prima *s. transp.* — et *om.*

§ 193 si modo breviora — chorios — et prari cretico — eis satientur. — *Supra* quod *et* opera *s. transp.*

§ 194 exametros — ac voluptate — conicisset — facilius oratione — consequeremur.

§ 195 in audiendo vocet tum in omni — omnis enim — aut *om.* — ratione que si ut in artibus — tum multo *om.* — in artibus — tum multo *om.* — in verbo — que *om.* — rerum *om.*

§ 196 omnis — offensus — vocibus aut a multitudine. — ac populo — etiam *om.* — singuli. *Deinceps litt. erasa.* — discrepantes. *Sed* es *in ras.* — eiciantur.

§ 197 cum natura — limamur (*pro* lenimur) — que nostris *om.* — de (*ante* rebus) *om.*

§ 198 taciti tamen — cum circulum et quasi ovum verborum — vel audire — et qualibus inspirationibus.

§ 199 pertinere. . . . orationis *om.* — est plena quædam — participes — quaedam venustatis.

§ 200 hic nobis *c. s. tr.* — est *ex* 7 *factum.* — et palaestra — putent — sic . . . . . utatur *om. Post* moveantur *sunt illa* ut his (*sic*) qui in armorum ratione (*sic*) versantur.

§ 201 notum esse nobis inter quos hoc interest sed inter conformationem verborum et sententiarum quod verborum *cet.* — admovendos — mirabile ne singulis — levitatem.

§ 202 rerum quae que gerantur — sub aspectu — subiectō — valet ad — amplicandum — ut his — quam efficere — percussio stet plus — et distinctio — et (*ante* extenuatio) *om.* — inclusio — aborrens.

§ 203 ab re. *Sed* - b re *in ras.* — propōque quid sit — ve *om.* — supralatio — et rō (=ratio *pro* rogatio) huic finitima — increpit — alia dicentis ac dissimulantis significatio — quae est . . . . . tractatur *om.* — correptio — reicias.

§ 204 cum his — commovendos animos.

§ 205 ylaritatem — aut (*pro* ante) occupatio — commendatio (*pro*-tatio) — obiurg'o — lesi — execratio.

§ 206 leporem alios — processio — districtio — deferuntur.

§ 207 et (*ante* verborum) *om* — et imminutio *om* — promissio — correptio — disiunctio — et ordo et latio.

§ 208 verborum *om* — quē quidem — video nequid Cotta — nova nobis — patrui.

§ 209 demonstratio stet doctrina — omnis — sunt *signis suprascriptis post* non *transponitur* (*a* L^2, *ut videtur*) — ac certe — maxime doceat — quam id quidem — est in omni causa.

§ 211 genus et liberationes — iudicia atque sermones — consulatio — dissipatio — populos — qui sunt aetate — debent videri — ac belli.

§ 212 ne ut figuram oratoris — plenioris *om* — et idem illius — accomodatam — isdem — est *om* — si scire.

§ 213 agantur — quos mihi melius etiam — esset (*pro* cessisset). — Ctesiponte — petitum ab eo est — cantra Demostenem — audissetis *Sed* ss *in ras.*

§ 214 An *om* — ab illo esse apta — oculis *Post hoc vacuus locus unius fere versus sine lacuna* — gesto — relīquerunt.

§ 215 imitationem veritatis — promotio.

§ 216 a *om* — et (*ante* sonum) *om* — et ėius omnis *om* — omnisque voces ut numeri in — a *om* — animi cũque sunt — leve — intermissio.

§ 217 tractaretur—actori ut in pectore — ip̄ius hortatur— manderem — hoc ecquis animadvertet — et atreis fere — ac memor flexibili — paternam (*Deinceps vacuum spatium* $^1/_2$ *fere versus. Tum*) nė (*iterum vacuum spatium dimidii fere versus. Tum*), anne *cet.* — o soi (?) domus — et quae secuntur — videt — vi *om* — evitaret. (*Fueratne in archet.* evitarier?).

§ 218 mi *om* — examinato — alter *om.* — minatur — sanguine.

§ 219 simmines *Sed ita ut inter* sim *et* mines *spatium vacuum plus dimidii versus intercedat*—quadam in actione brevis gravis rerum Thyestes *cet.* — Maior enim moles maius miscendi malum — cor *om.* — effusum et tenerum — S (ed *om. pro hoc spatium vacuum* $^1/_4$ *fere versus*) sibi — cũ tetulit — colicandas — cũ simulabat — se sibi aiaci dare — Tum a te — declinate — sine consummatione grave — quam tempestate — innuptiis — nuptias — ad fariendum — Polydorum hec ab i partu.

§ 220 Omnis — debent — demonstrationem sed significatione demonstrans (*deinceps spatium vacuum* $^1/_3$ *fere versus. Tum*) clarans — hacc forte virili.

§ 221 personant ne Roscium — oculi iudices. — pars oculis corporis — et commutationes *om.* — Neque verum est — eadem communes efficiat — Tauris cum — pronuntiaret *Sed* n[2] *in ras. alio atramento* — est *om.*

§ 222 aut īeptias — quorum intentione — coniectũ hilaritate — Oculis — equo aut leonis etas.

§ 223 Atque in his — quae sunt actiones *Sed* quae *ex* qui *factum.* — hac vulgus *om.* — qui eius linguae — actioque p'se motum — animi fert motibus concitantur *omissis mediis. Sed duo postrema verba in ras.* — eisdem motis.

§ 224 deinde, quaeque erit, ea tuenda — ad hoc recipiendi

—equidem tamen magno — paulo ante ei viri in eis rebus quo maxime ut ille id cet. — Non ad vocem — effussa.

§ 225 Quid aures — quidem (*pro* quid est) — ipsius (*pro* aptius) — quod potest — audivit — tum diligentiam.

§ 226 viros mea fraud' in re *cet.* — delapsos quia mea tela texitur et ea incitatur in civitate ratio vivendi ae posteritatis — nostri parentes — inquit Crasse ...... omni voce *om.*

§ 227 suum quoque voci. Huic gradatim — quiddam si et eidem illud ad *cet.* — qd' t' n (= quod tamen). *Sed* qd' t' *in ras.* — non sinet tamen ab ipsa — Est idem contra — in *om.* — gravissimum *om.* — quod (*pro* quoque) — hic *om.* — affert — et (*pro* set).

§ 228 afferre — affuisset — tu iudicavi.

§ 230 vestram quasi succrescit aetatem — cupio verum illum *cet.* — curamque.

ΒΡΑΧΕΙΑΙ ΤΙΝΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

α'. Τὸ ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ τῶν ἐπιγραμμάτων (VI, 220) ἐπίγραμμα τοῦ Διοσκορίδου εἶνε βεβλαμμένον εἰς τέσσαρα μέρη, ὧν ἐπιχειρῶ τὴν διόρθωσιν.

στ. 13. ἀντὶ τοῦ ἐφθαρμένου: ἐκ δὲ βο . . ῆς γραπτέον: ἐκ δὲ σαωθείς.

στ. 14. ἀντὶ τοῦ Μητέρα γραπτέον: Μῆτερ.

Ἐν δὲ στίχῳ 10 «ἐς τὸν (ἢ τόγ') ἐὸν τύμπανον», διώρθωσά ποτε γράψας ἐς τὸ ἐόν· ὁμοίως καὶ ἐν VI, 219, 8 κεῖται «εἰς τὸν ἐὸν... φωλεόν»· ἡ δὲ χασμῳδία (τὸ ἐὸν) θεραπεύεται διὰ τοῦ F· ἀλλ' ἡ γραφὴ τόγ' φαίνεται ὑποκρύπτουσα ἑτέραν λέξιν, καὶ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ: ἐς μέγ' ἐὸν τύμπανον· οὕτω καὶ ἐν στ. 5 (VI, 217) κεῖται «μέγα τύμπανον ἔσχεθε χειρί», καὶ ἐν στ. 19 (VI, 219) «χειρὶ δ' ἀνασχόμενος μέγα τύμπανον». Πρό τινων ἡμερῶν εἶδον ἐν

τῇ Berl. Phil. Wochenschrift (1889 N° 13) τὴν τοῦ L. Sternbach (Melet. Graec. 1. σ. 144. Wien 1886) διόρθωσιν τονόεν ἀντὶ τὸν ἐόν, ἣν στηρίζει εἰς χωρίον τι τοῦ Γρηγ. Ναζιανζηνοῦ (carm. 11, 2. n. 7, 198. Patrol. Græc. τόμ. 37. σ. 1566) «ἕλκων οἷα Μάγνησσα λίθος τονόεντα σίδηρον». Ὀρθότατα παρατηρεῖ ὁ Georg Knaack ὅτι ὁ Ναζιανζηνὸς ἀπομιμηθεὶς τὸ τοῦ Σοφοκλέους (Τραχ. 887) ἔγραψε στονόεντα καὶ οὐχὶ τὴν ἀνύπαρκτον λέξιν τονόεντα. Ὁ αὐτὸς παραδέχεται τὴν τοῦ C. Dilthey (Götting. Programm 1878 σ. 9) γνώμην ὅτι καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ Διοσκορίδου πρέπει νὰ γραφῇ ἡ λέξις στονόεν ἀντὶ τὸν ἐόν. Ἀλλ' ἀμφιβάλλω, ἂν ὁ βαρὺς μυκηθμὸς (οὐ βαρὺ μυκήσαντος, αὐτ. στ. 11), ἢ ὁ ἀήθης κενεὸς δοῦπος (ἀήθεα βύρσης ταυρείου κενεὸν δοῦπον. VI, 219, 21) τοῦ τυμπάνου δύναται νὰ λέγηται στονόεις, οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχων πρὸς τὸν στόνον καὶ τὸν στεναγμόν. Καταλληλότερον ἠδύνατο τό: τὸν ἐὸν νὰ τραπῇ εἰς: τόνιον, ἐπίθετον προσφυέστατον τῇ τεινομένῃ τοῦ τυμπάνου βύρσῃ· ἰδὲ καὶ Passow Λεξικὸν ἐν λ. τόνιος.

Τελευταῖον καὶ τὸ ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ τοῦ ἐπιγράμματος ἀντίθεμαι διορθωτέον εἰς ἀντίθεται, ὃ μόνον ἁρμόζει τῇ ἐννοίᾳ.

β'. Ἐν τῷ Α'. τόμῳ τοῦ περιοδικοῦ Ἀθηνᾶς σ. 309 ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Κόντου ἡ λέξις κατάκοιτος ἐν Ἰβύκου ἀποσπάσματι (Ἀθην. σ. 601. b.) «ἐμοὶ δ' ἔρος οὐδεμίαν κατάκοιτος ὥραν». Προστίθημι τούτοις ὅτι ἡ λέξις σῴζεται ἐν Τραπεζοῦντι, ἀλλὰ σημαίνει τὸν βαρέως ἀσθενοῦντα, τὸν ἐν τῇ κλίνῃ κατακείμενον καὶ μὴ δυνάμενον ἀναστῆναι. Παρ' ἀρχαίοις εὕρηται ἡ σημασία αὕτη ἐν τῷ ῥήματι κατάκειμαι. «κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες». (Ἡροδ. 7, 227) καὶ «ἐγὼ δὲ κατάκειμαι χ...» (Ἀριστοφ. Ἐκκλ. 312).

γ'. Αὐτόθι ἐν σ. 310 ἡ παρὰ Σουίδᾳ λέξις ἀγλαόκοιτος ἑρμηνευομένη: πάνυ τίμιος, θεωρεῖται δικαίως ἀμφίβολος· ὁ Βεκκῆρος θέλει νὰ τρέψῃ αὐτὴν εἰς ἀγλαοκύδης, ὃ διορθοῖ ὁ κ. Κόντος ἀγλαοκυδής· ὁ Φίξιος εἰκάζει ἀγακλυτὸς ἢ ἀγακλειτός· ἄλλοι δὲ ἀγλαώτατος· γραπτέον ἴσως ἀγλαότιμος.

Ἐν Τρικκάλοις τῇ 2 Ἀπριλίου 1889.

ΕΛΕΥΘ. ΤΡΙΑΝΤ. ΚΟΥΣΗΣ

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΩΝ ΕΙΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ Α'

Αὐγούστῳ Nauck ἐπιφανεῖ κριτικῷ ἱερόν.

1) ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΗΘΙΚΑ. ἐκδ. Γρ. Βερναρδάκη. Λιψ. 1888 (τόμ. Ι').

περὶ παίδ. ἀγωγ. 7 Α (σελ. 14,21): ὥσπερ τοίνυν (ἐπανάγω γὰρ πρὸς ΤΗΝ ἐξ ἀρχῆς τοῦ λόγου ὑπόθεσιν) ΤΗΝ θεατρικΗΝ καὶ παρατράγῳδον οὕτως αὖ πάλιν καὶ τὴν σμικρολογίαν τῆς λέξεως καὶ ταπείνωσιν παραινῶ διευλαβεῖσθαι καὶ φεύγειν».

τίνα *θεατρικήν*; ὅπως εἶναι ἐσχηματισμένος ὁ λόγος δὲν πιστεύω ὅτι δύναταί τις νὰ συμπληρώσῃ τὸ *λέξιν* παραλαμβάνων αὐτὸ ἐκ τοῦ ἑπομένου *τῆς λέξεως*· οὐδὲ ἐμνημονεύθη πρότερον ἄλλο τι τοιοῦτον εἰς ὃ γραμματικῶς ἀναφέρεται τὸ ἐπίθετον *θεατρικήν*· ἀλλὰ τί τὰ πολλά; ἐγὼ νομίζω ὅτι ἔκειτο γεγραμμένον: ΤΟ θεατρικΟΝ εἰς ὃ ὁδηγεῖ ἡμᾶς καὶ τοῦ Ξυλάνδρου ἡ παλαιὰ παράφρασις: sicut igitur (redeo enim ad institutum) *orationis formam theatralem nimisque tragicam* iussi ita κτλ.»· πρβ. 15 F: τὸ μυθῶδες αὐτῆς καὶ θεατρικόν».

8 D (σελ. 18,17): πόλεμος δ' ἐσκιατραφημένΗΝ σωμάτων ἕξιν οὐ δέχεται, ἰσχνὸς δὲ στρατιώτης πολεμικῶν ἀγώνων ἐθὰς ἀθλητῶν καὶ πολεμίων φάλαγγας διωθεῖ».

μᾶλλον δέ: ἐσκιατραφημένΩΝ, «bello vero corporis habitus in umbra educati non convenit».

12 F (σελ. 28,17): *κυάμων ἀπέχεσθαι*, ὅτι οὐ δεῖ πολιτεύεσθαι· κυαμευταὶ ΓΑΡ ἦσαν ἔμπροσθεν αἱ ψηφοφορίαι δι' ὧν πέρας ἐπετί-

θεσαν ταῖς ἀρχαῖς· *σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν* ἐπισημαίνει [ΓΑΡ] ὅτι εἰς πονηρὰν ψυχὴν ἀστεῖον λόγον ἐμβάλλειν οὐ προσῆκεν· ὁ μὲν ΓΑΡ λόγος τροφὴ διανοίας ἐστὶ τοῦτον δ' ἀκάθαρτον ἡ πονηρία ποιεῖ τῶν ἀνθρώπων».

ἐνέκλεισα ἐν ἀγκύλαις ὡς νόθον τὸν δεύτερον *γάρ*.

13 D (σελ. 30,15): καὶ τοτὲ μὲν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν παίδων ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοτὲ δ' αὖ πάλιν 'ΑΝΤΙτεῖναι».

μᾶλλον δέ: 'ΕΝτεῖναι.

πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημ. ἀκ. 22 B (σελ. 52,14): καὶ

ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
ζώειν ἀχνυμένοις ('Ομήρ. 'Οδ. δ 197)·

οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπε [ΚΑΙ] πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἐπικεκλῶσθαι λυπηρὸν βίον ἀλλὰ τοῖς ἄφροσι ΚΑΙ ἀνοήτοις οὓς δειλαίους ΚΑΙ οἰκτροὺς διὰ μοχθηρίαν ὄντας εἴωθε *δειλοὺς* ΚΑΙ *ὀϊζυροὺς* προσαγορεύειν».

τὸν *καὶ* πρὸ τῆς λέξεως *πᾶσιν* νομίζω νόθον.

25 F (σελ. 62,2): Κασσάνδρης τὴν κτεῖνε ΚλυταιΜΝήστρη δολόμητις (λ 421)».

διὰ πολλῶν ἀπέδειξα ἄλλοτε ὅτι ἡ ὀρθὴ καὶ παλαιὰ καὶ ἀληθὴς ἐκφορὰ τοῦ ὀνόματος εἶνε ἄνευ τοῦ Ν, *ΚλυταιΜήστρα-η*· τῶν ξένων ἐκδοτῶν ἤρξαντο ἤδη τινὲς (Merkel, Wecklein) νὰ εἰσάγωσιν εἰς τὰ κείμενα τὸν γνήσιον τύπον, καιρὸς δὲ νὰ ἀκολουθήσωσι καὶ οἱ ἡμέτεροι· ὁμοίως ἐν 32 C (σελ. 78,9) γραπτέον *δῖα Κλυταιμήστρη* (γ 266) καὶ τὸ *'ΥπερΜΝήστρα* δὲ μεταβλητέον εἰς *'Υπερμήστρα*· τὸ πρᾶγμα ἐμπεδοῦσι καὶ ἀποδεικνύουσιν ἡλίου φαεινότερον οἱ ἀρχαῖοι κώδικες, αἱ ἐτυμολογίαι τῶν ποιητῶν καὶ γραμματικῶν, αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ Λατινικὰ *Clytaemestra-Hypermestra*.

26 C (σελ. 63,3): οἷον ὁ 'Αχιλλεὺς ἐκκλησίαν συνάγει τῶν στρατιωτῶν νοσούντων ἀσχάλλων μὲν ἀργοῦντι τῷ πολέμῳ μάλιστα πάντων διὰ τὴν ἐν ταῖς στρατείαις ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ δόξαν ἰατρικὸς δ' ὢν καὶ μεθ' ἡμέραν ἐνάτην, ᾗ ταῦτα κρίνεσθαι πέφυκεν, αἰσθόμε-

οὐκ οὖσαν συνήθη τὴν νόσον οὐδὲ συνεστῶσαν ἀπὸ κοινῶν αἰτιῶν· ἀναστὰς (ΟΥΝ) ΟΥ δημαγωγεῖ πρὸς τὸν ὄχλον ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ γίγνεται σύμβουλος».

ἀνεπλήρωσα τὸ ἐκπεσὸν *οὖν*.

33 D (σελ. 81,10): τί δὴ κωλύει καὶ ἡμᾶς ταῖς τοιαύταις ὑποφωνήσεσι τοὺς νέους παρακαλεῖν πρὸς τὸ βέλτιον οὕτω πως χρωμένους τοῖς λεγομένοις;

τόδ' ἐστὶ τὸ ζηλωτὸν ἀνθρώποις, ὅτῳ
τόξον μερίμνης εἰς ὃ βούλεται πέσῃ·

οὔκ, ἀλλ

ὅτῳ
τόξον μερίμνης εἰς ὃ συμφέρει πέσῃ·

τὸ γὰρ ἃ μὴ δεῖ βουλόμενον λαμβάνειν καὶ τυγχάνειν .οἰκτρόν ἐστι καὶ ἄζηλον· καὶ

οὐκ ἐπὶ πᾶσίν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,
'Αγάμεμνον, 'Ατρεύς·
δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι·

(οὐ) μὰ Δία φήσομεν, ἀλλὰ δεῖ σε χαίρειν, μὴ λυπεῖσθαι τυγχάνοντα μετρίων».

κατὰ τὰ συνεχόμενα ἀνεπλήρωσα τὸ ἐκπεσὸν *οὐ*· πρβλ. 34 E (σελ. 84,10).

περὶ τοῦ ἀκούειν 40 B (σελ. 97,21): τοῖς μὲν οὖν κατορθουμένοις ἐπιλογιστέον ὡς οὐκ ἀπὸ τύχης ἀλλ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ καὶ μαθήσει κατορθοῦται καὶ μιμητέον [ΓΕ] ταῦτα θαυμάζοντάς ΓΕ δὴ καὶ ζηλοῦντας».

ἐνέκλεισα ὡς νόθον τὸ πρῶτον *γε* ὅπερ παραλείπει καὶ ὁ Wyttenbach.

40 D (σελ. 98,14): καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος οὐκ ὀκνητέον ἀεὶ πρὸς αὐτὸν 'ΕΠΙ τῶν ἁμαρτανόντων ἀναφθέγγεσθαι *Ἦ που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;* ».

ὀρθῶς ὁ Hercher ἔγραψε: ΜΗ που κτλ.» ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἐν 88 E (σελ. 214,14): *μή πη ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;»* καὶ τὸ ἐν 129 D (σελ. 317,2): *μή που ἄρα καὶ ἐγὼ τοιοῦτος;»*· πρὸς διόρθωσιν ὑπολείπεται τὸ χωρίον ἐν τῷ περὶ ἀοργησίας 464 E: ἐπιφθεγγόμενος ἀεὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος *ἦ που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;»*· ἀλλὰ τὸ προκείμενον χωρίον λυμαίνεται, νομίζω, ἄλλο σπουδαιότερον σφάλμα· τί σημαίνει τὸ *ἐπὶ τῶν ἁμαρτανόντων;* δυσκόλως θὰ εὕρῃς· ὁ Πλούταρχος ἔγραψε κατ' ἐμέ: 'Απὸ τῶν ἁμαρτανόντων κτλ.» τ. ἔ. *ἐπιστρέφοντα ἀπὸ αὐτῶν*· ὅρα δὲ νῦν πῶς ἔχει τὸ χωρίον ὅλον:

«δι' ὃ δεῖ μεταφέρειν τὴν εὐθύνην 'ΕΦ' 'ΕΑΥΤΟΥΣ 'ΑΠΟ ΤΟΥ ΛΕΓΟΝΤΟΣ ἀνασκοποῦντας εἴ τι τοιοῦτο λανθάνομεν ἁμαρτάνοντες· ῥᾷστον γάρ ἐστι τῶν ὄντων τὸ μέμψασθαι τὸν πλησίον ἀχρήστως τε καὶ κενῶς γιγνόμενον ἂν μὴ πρός τινα διόρθωσιν ἢ φυλακὴν ἀναφέρηται τῶν ὁμοίων· καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος οὐκ ὀκνητέον ἀεὶ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ 'ΑΠΟ τῶν ἁμαρτανόντων ἀναφθέγγεσθαι *μή που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος;»*.

πῶς ἄν τις διακρ. τὸν κόλακα 62 D (σελ. 151,7): ἔστι μὲν οὖν καὶ ταῦτα δηλώματα τοῖς νοῦν ἔχουσιν οὐκ ἀληθινῆς φιλίας οὐδὲ σώφρονος ἀλλ' ἑταιρούσης καὶ περιπλεκομένης ἑτοιμότερον τῶν δεομένων».

προσέκρουσαν οἱ ἐκδόται εἰς τὸ *τῶν δεομένων* ἀνθ' οὗ καὶ εἴκασέ τις *τοῦ δέοντος*, ἀδίκως· ἡ ἔννοια τῆς φιλίας «τῆς περιπλεκομένης ἑτοιμότερον τοῦ δέοντος» (se promtius quam oporteat ingerentis) ἐπιφερομένη εἰς τὴν τῆς «ἑταιρούσης» (meretriciae) εἶναι, νομίζω, ὅλως ἀσθενὴς καὶ παρέλκουσα· ἡ παραδεδομένη γραφὴ ἔχει κατ' ἐμὲ ἄριστα, ὁ δὲ λόγος εἶναι «περὶ φιλίας ἑταιρούσης καὶ περιπλεκομένης ἑτοιμότερον ἢ ὅσον δέονται (οἱ δεόμενοι) περιπλέκεσθαι αὐτὴν (ὑποκείμ.) αὐτούς»· δηλοῦται διὰ τούτου καλῶς ἡ ἑταιρικὴ τῶν κολάκων πρόσφυσις.

πῶς ἄν τις ἀπ' ἐχθρ. ὠφελ. 89 B (σελ. 215,13): φιλεῖ γὰρ ὁ τοιοῦτος κατὰ τὸν Σοφοκλέα

γλῶσσαν ἐκχέας μάτην
ἄκων ἀκούειν οὓς ἑκὼν ΕΙΠΗι λόγους».

ὁ νοῦς ἀπαιτεῖ ΕΙΠΕΝ, τὴν δὲ ὀρθὴν γραφὴν διέσωσεν ὁ Στοβαῖος καὶ ὁ Κλήμης παρὰ Nauck ἐν ἀποσπ. 844.

παραμυθητ. πρὸς Ἀπολλών. 103 C (σελ. 251,25): καὶ τὸ ὑπὸ Μενάνδρου ῥηθὲν

εἰ γὰρ ἐγένου σύ, Τρόφιμε, τῶν πάντων μόνος
ὅτ' ἔτικτεν ἡ μήτηρ σ' ἐφ' ᾧ τε διατελεῖν
πράσσων ἃ βούλει καὶ διευτυχΩΝ ἀεὶ
καὶ τοῦτο τῶν θεῶν τις ὡμολόγησέ σοι,
ὀρθῶς ἀγανακτεῖς· ἔστι γάρ σ' ἐψευσμένος
ἄτοπόν τε πεποίηκ'».

καλῶς λέγεται τὸ *διατελῶ πράσσων*, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ *διατελῶ διευτυχῶν* ἀντὶ τοῦ *διατελῶ εὐτυχῶν* ἢ τοῦ ἁπλοῦ *διευτυχῶ*· καὶ σύνταξις καὶ νοῦς διδάσκει ἡμᾶς τὸ ὀρθόν:

ἐφ' ᾧ τε διατελεῖν
πράσσων ἃ βούλει καὶ διευτυχΕΙΝ ἀεί».

121 E (σελ. 297,22): περιέχει δὲ καὶ ΤΗΝ πρὸς τὸν θεοφιλέστατον υἱόν σου Ἀπολλώνιον πρέπουσαν τιμὴν ποθεινοτάτην οὖσαν τοῖς ἀφιερωθεῖσι [ΤΗΝ] διὰ τῆς ἀγαθῆς μνήμης».

ἐνέκλεισα τὸ δεύτερον *τήν*, «quo honore nihil optabilius est iis qui fausta memoria—consecrati iam sunt».

ὑγιειν. παραγγέλμ. 126 D (σελ. 309,25): ὥσπερ ὁ Δημάδης πολεμικοὺς ἀκαίρως τοὺς Ἀθηναίους ὄντας ἔλεγε μηδέποτε χειροτονεῖν εἰρήνην ἄνευ μελάνων ἱματίων οὕτω καὶ ἡμεῖς οὐδέποτε μεμνήμεθα λιτῆς διαίτης καὶ σώφρονος ἄνευ καύσεων καὶ καταπλασμάτων· ἔν τε τούτοις γιγνόμενοι πιέζομεν σφόδρα τὰς ἁμαρτίας ἘΝΑΠΕΡειδόμενοι τῇ μνήμῃ καὶ καθάπερ οἱ πολλοὶ νῦν μὲν ἀέρας νῦν δὲ χώρας ἐπιμεμφόμενοι νοσώδεις, ἐξαιρούμενοι τῆς αἰτίας τὴν ἀκρασίαν καὶ φιληδονίαν».

οὔτε *ἀντερειδόμενοι* (Hercher) οὔτε *ἀνταπερειδόμενοι* (Meziriacus) εἶναι τὸ ἀληθὲς ἀλλ': ἈΝΤΕΠΕΡειδόμενοι (reluctantes).

γαμικ. παραγγελμ. 143 F (σελ. 351,24): λέγεται γὰρ ἐκεῖνος (ὁ Φίλιππος) ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ὡς εὖ πάσχοντας [ΚΑΙ] ΚΑΚῶς αὐτὸν λέγοντας εἰπεῖν: *τί οὖν ἂν ΚΑΙ ΚΑΚῶς ποιῶμεν αὐτούς;* ».

ἐνέκλεισα τὸν πρῶτον καὶ ὡς νόθον.

καθάπερ Αἰγύπτιοι τοὺς ἀστέρας ὑψώματα καὶ ταπεινώματα λαμβάνοντας ἐν τοῖς τόποις οὓς διεξίασι γίγνεσθαι βελτίονας ἢ χείρονας ἑαυτῶν λέγουσιν οὕτω Ἡ περὶ σὲ διὰ τὸν τόπον ἀμαύρωσις ἢ ταπείνωσις γένηται;».

ὁ ἐνθυμούμενος πόσον συχνῶς συγχέονται ἐν τοῖς χειρογράφοις τὸ Κ, (=ΚΑΙ) καὶ τὸ Η δὲν θὰ διστάσῃ νὰ μεταγράψῃ: οὕτω ΚΑΙ περὶ σὲ κτλ.».

γυναικῶν ἀρετ. 247 B (Wyttenb. II σελ. 18): ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον (αἱ γυναῖκες) ἐκέλευον αὐτοὺς μεταμφιέννυσθαι ταχὺ τὰ ἱμάτια καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἐκείναις ἀπολιπεῖν ΤΑΣ δὲ ἐκείνων ἐνδύντας αὐτοὺς ἀπιέναι περικαλυψαμένους».

ἴσως τυπογραφικὸν σφάλμα ἀντί: ΤΑ.

248 A (σελ. 20): ὅθεν εἰς τὴν θάλασσαν ἐμβὰς (ὁ Βελλεροφόντης) ηὔξατο κατ' αὐτοῦ (τοῦ Ἰοβάτου) τῷ Ποσειδῶνι τὴν χώραν ἄκαρπον γενέσθαι καὶ ἀνόνητον· εἶτα ὁ μὲν ἀπῄει κατευξάμενος κῦμα δὲ διαρθὲν ἐπέκλυζε τὴν γῆν—· τινὲς δὲ τοῦ λόγου τούτου παραμυθούμενοι τὸ μυθῶδες οὔ φασι κατάραις ΥΠΑΓΕσθαι τὴν θάλασσαν αὐτὸν ἀλλὰ κτλ.».

μᾶλλον δὲ ἘΠΑΓΑΓΕσθαι.

250 B (σελ. 28): ἅμα δὲ τῷ πολέμῳ καὶ λιμοῦ συνεΠΙΤΙθεμένου τοῖς Ῥωμαίοις κτλ.».

γράφε: συνεΠΙθεμένου.

253 D (σελ. 28): ὡς δ' οὖν ἀναστρέψαντες ἔνδον ἐκέλευον εὐθὺς ἀποθνήσκειν τὰς παρθένους ἡ πρεσβυτέρα Μυρὼ λύσασα τὴν ζώνην καὶ βρόχον ἘΝάψασα τὴν ἀδελφὴν κατησπάζετο».

γράφε: ἈΝάψασα.

254 A (σελ. 41): τῶν δὲ Νείλεω παίδων ὁ δυνατώτατος ὄνομα Φρύγιος ἐρασθεὶς τῆς Πιερίας ἐνενόει τί ἂν αὐτῇ μάλιστα γένοιτο παρ' αὐτοῦ κεχαρισμένον· εἰπούσης δ' ἐκείνης *εἰ διαπράξαιό μοι τὸ πολλάκις ἐνταῦθα καὶ μετὰ πολλῶν βαδίζειν* συνεὶς [ΟΥΝ] ὁ Φρύγιος δεομένην φιλίας καὶ εἰρήνης τοῖς πολίταις κατέπαυσε τὸν πόλεμον.

τῶν ἑπτὰ σοφῶν συμπόσ. 149 Α (σελ. 364,14): σὺ δέδιας μὴ ᾖν ΟΥΝ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσι δόξα καὶ τιμὴ τῆς Πιερίας».

τὸν πρῶτον *οὖν* ταράσσοντα τὴν τάξιν ἐνέκλεισα.

259 D (σελ. 66): τὴν δὲ Τιμόκλειαν ἀφῆκεν αὐτήν τε καὶ πάντας ὅσοι ΜΕτὰ γένος αὐτῇ προσήκοντες εὑρέθησαν»,

γράψον: ΚΑτά.

262 Β (σελ. 72): ἡ δὲ καὶ μάλα μετὰ σπουδῆς ἀπεκρίνατο *μόνος ΓΑΡ* (ἔφη) *Κυμαίων Ἀριστόδημος ἀνήρ ἐστι*· τοῦτο [ΓΑΡ] λεχθὲν τὸ ῥῆμα πάντων μὲν ἥψατο τοὺς δὲ γενναίους καὶ παρώξυνεν αἰσχύνῃ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι».

ἐνόθευσα τὸν δεύτερον *γάρ*.

Ῥωμαϊκ. 266 C (σελ. 90): εἰ μὲν οὖν ὁ περὶ Αἰνείου λεγόμενος λόγος ἀληθής ἐστιν ΚΑΙ τοῦ Διομήδους παρεξιόντος ἐπικαλυψάμενος τὴν θυσίαν ἐπετέλεσε, λόγον ἔχει κτλ.».

ἴσως: ἐστιν ὩΣ·κτλ.»· συχνότατα ἐνηλλάχθησαν ἐν τοῖς χειρογράφοις τὰ σημεῖα τῶν λέξεων ὡς καὶ *καί*.

266 F (σελ. 92): διὰ τί καὶ τῷ λεγομένῳ Ὀνώρει θύουσιν ἀκαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ (τὸν δὲ *Ὀνώρεμ* δόξαν ἄν τις ἢ τιμὴν μεθερμηνεύσειε); πότερον [δὲ] ὅτι λαμπρὸν ἡ δόξα καὶ περιφανὲς καὶ ἀναπεπταμένον (Ἢ) δι' ἣν αἰτίαν τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τιμωμένοις ἀνδράσιν ἀποκαλύπτονται διὰ ταύτην καὶ τὸν ἐπώνυμον τῆς τιμῆς θεὸν οὕτω προσκυνοῦσι;».

ἐνέκλεισα τὸ *δέ*, ἀνεπλήρωσα δὲ τὸ ἐκπεσὸν *ἤ*.

267 Ε (σελ. 95): διὰ τί παρὰ τῇ θεῷ ταύτῃ τοῖς μὲν ἰδίοις τέκνοις οὐκ εὔχονται τἀγαθὰ τοῖς δὲ τῶν ἀδελφῶν; πότερον ὅτι φιλάδελφός τις ἡ Ἰνὼ καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς ἐτιθηνήσατο ἡ ΔΕ περὶ τοὺς ἑαυτῆς παῖδας ἐδυστύχησεν ἢ ΔΕ ἄλλως ἠθικὸν καὶ καλὸν τὸ ἔθος καὶ πολλὴν παρασκευάζον εὔνοιαν ταῖς οἰκειότησι;».

ὁ πρῶτος ΔΕ ἐπαναληφθεὶς (Ἡ ΔΕ—Ἢ ΔΕ) ἐξέκρουσεν ἐκ τοῦ τόπου τὸν ΚΑΙ, «ἐδυστύχησεν ἢ ΚΑΙ ἄλλως ἠθικὸν κτλ.».

πότερον Ἀθνν. 346 B (σελ. 418): τὸν δὲ Εὐφράνορος ἰδὼν ΤΙΣ εἶπεν οὐκ ἀφυῶς [ΤΙΣ] κτλ.».

ἐνόθευσα τὸν δεύτερον *τις*.

346 C (σελ. 419): αἰσθομένων δὲ τῶν συμμάχων καί βοηθείας (ΚΑΤΑ) ΤΑχος πρὸς τὴν πόλιν γενομένης κτλ.».

ἀνεπλήρωσα τὴν ἐκπεσοῦσαν λέξιν *κατά*. ὁ **Wyttenbach** ἤκασε *ταχέως*.

348 D (σελ. 427): ἡ Θεμιστοκλέους δεινότης ἐτείχισε τὴν πόλιν ὡς ἡ Περικλέους ἐπιμέλεια τὴν Ἄκραν ἐκόσμησεν ὡς Μιλτιάδης ἠλευθέρωσεν ὡς Κίμων προΗΓΕΝ εἰς τὴν ἡγεμονίαν».

μᾶλλον δέ: προΗΓΑΓΕΝ.

περὶ ἀδολεσχ. 503 E (Wytt. III σελ. 31): τῆς δὲ μέθης οὐδὲν οὕτω κατηγοροῦσιν ὡς τὸ περὶ τοὺς λόγους ἀκρατὲς καὶ ἀόριστον·

οἶνος γάρ τ' ἐφέηκε πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι
καί θ' ἁπαλὸν γελάσαι καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκε·

καίΤΟΙ ΤΟ δεινότατον, ᾠδὴ καὶ γέλως καὶ ὄρχησις, οὐδὲν ἄχρι τούτων·

καί τι ἔπος προέηκεν ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον,

τοῦτο ἤδη δεινὸν καὶ ἐπικίνδυνον».

ἤκασα: καίΤΟΙ (ΟΥ ΤΟΥΤΟ) δεινότατον, ᾠδὴ καὶ γέλως κτλ.».

505 D (σελ. 37): Ζήνων δὲ ὁ φιλόσοφος ἵνα μηδὲ ἄκοντος αὐτοῦ πρόηταί τι τῶν ἀπορρήτων ἐκβιαζόμενον τὸ ΣΩΜΑ ταῖς ἀνάγκαις διαφαγὼν τὴν γλῶτταν προσέπτυσε τῷ τυράννῳ».

γράψον: τὸ ΣΤΟΜΑ. 505 A: Ἀνάχαρσις ἑστιαθεὶς παρὰ Σόλωνι καὶ κοιμώμενος ὤφθη τὴν μὲν ἀριστερὰν χεῖρα τοῖς μορίοις τὴν δὲ δεξιὰν *τῷ στόματι* προσκειμένην ἔχων· ἐγκρατεστέρου γὰρ ᾤετο χαλινοῦ δεῖσθαι *τὴν γλῶτταν* ὀρθῶς οἰόμενος». ἐν τοῖς κώδιξι συχνότατα συγχέονται αἱ λέξεις *στόμα—σῶμα*.

περὶ δυσωπ. 532 B (σελ. 145): καὶ δίκην ἔχοντες πολλάκις οὐκ ἐῶμεν εἰπεῖν τὸν ὠφέλιμον καὶ ἀγοραῖον ἀλλ' οἰκείου τινὸς (ΚΑΙ) συγγενοῦς υἱῷ χαριζόμενοι παρεδώκαμεν ἐμπανηγυρίσαι».

ἀνεπλήρωσα τὸν ἐκπεσόντα *καί*.

532 E (σελ. 147): πολλοὺς δὲ καὶ ΠΕΡΙ γάμου ἢ [ΠΕΡΙ] θυγατρὸς ἢ ἀδελφῆς εἰς ὁμολογίαν ἀλυσιτελῆ κατακλείσασα δυσωπία ψεύδεσθαι πάλιν ἀναγκάζει μετατιθεμένους».

ἐνόθευσα τὸ δεύτερον *περί*.

περὶ τοῦ ἑαυτὸν ἐπαιν. 547 E (σελ. 209): ἀφεξόμεθα τοῦ λέγειν περὶ αὐτῶν ἂν μή τι μεΓΑΛΑ μέλλωμεν ὠφελεῖν ἑαυτοὺς ἢ τοὺς ἀκούοντας».

γράψον: μέΓΑ.

περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδ. τιμωρ. 549 F (σελ. 220): οὐ γὰρ ἰατροῦ μὲν ἰδιώτην ὄντα συμβαλεῖν λογισμὸν ὡς πρότερον οὐκ ἔτεμεν ἀλλ' ὕστερον οὐδὲ χθὲς ἔλουσεν ἀλλὰ σήμερον ἔργον ἐστί, περὶ θεοῦ δὲ θνητὸν ῥᾴδιον [*Η] βέβαιον εἰπεῖν ἄλλο πλὴν ὅτι τὸν καιρὸν εἰδὼς ἄριστα τῆς περὶ τὴν κακίαν ἰατρείας ὡς φάρμακον ἑκάστῳ προσφέρει τὴν κόλασιν οὔτε μεγέθους μέτρον κοινὸν οὔτε χρόνον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πάντων ἔχουσαν;».

ἐνέκλεισα τὸ ἤ, «certe de deo *non facile aliud quicquam firmum* homo pronunciabit quam κτλ.».

551 C (σελ. 225): τὸν θεὸν δὲ εἰκὸς ἧς ἂν ἐφάπτηται τῇ δίκῃ ψυχῆς νοσούσης τά τε πάθη διορᾶν, εἴ πῃ, τι καμπτόμενα πρὸς μετάνοιαν ἐνδίδωσι, καὶ χρόνον γε πρὸς ἐπανόρθωσιν οἷς οὐκ ἄκρατος οὐδὲ ἄτρεπτος ἡ κακία πέφυκε ΠΡΟΣΙΖΑΝΕΙΝ».

ἀντὶ τοῦ ἀπροσδιονύσου *προσιζάνειν* ἄλλος ἔγραψεν ἄλλο (*πορίζειν*, *προσιστάνειν* κτλ.), ὁ δὲ κ. Γρ. Βερναρδάκης (Symbol. σελ. 88) *προσδανείζειν*· ἐμοὶ παραβάλλοντι τὸ ἐν βίῳ Λυκούργ. κεφ. 27: *χρόνον* δὲ πένθους ὀλίγον *προσώρισεν*» φαίνεται ὅτι ἔκειτο γεγραμμένον: προσΙΖΕΙΝ ὅπερ τῶν ἀντιγραφέων τις ἐξέλαβε *προσιζάνειν* δέον *προσορίζειν*.

563 D (σελ. 270): οὔτε γὰρ δικαιότερον περὶ τὰ συμβόλαια γινώσκουσιν ἕτερον Κίλικες ἐν τοῖς τότε χρόνοις ΓΙΝΟμενον οὔτε πρὸς τὸ θεῖον ὁσιώτερον».

μᾶλλον: ΓΕΝΟμενον.

565 C (σελ. 276): ἐκεῖ γὰρ ἥ ΤΕ κακία τῆς ψυχῆς τρεπομένης

ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τρεπούσης τὸ σῶμα τὰς χρόας ἀναδίδωσιν, ἐνταῦθα δὲ κτλ.».

ᾔκασα: ἐκεῖ γὰρ ἡ κακία τῆς ψυχῆς τρεπομένης ΤΕ ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τρεπούσης τὸ σῶμα κτλ.».

565 E (σελ. 281): ἐπεὶ ΔΕ καὶ φίλοις καὶ οἰκείοις καὶ συνήθεσιν ὁ Θεσπέσιος οὐκ ἂν προσδοκήσας κολαζομένοις ἐνετύγχανεν, οἳ καὶ δεινὰ παθήματα καὶ τιμωρίας ἀσχήμονας καὶ ἀλγεινὰς ὑπομένοντες ᾠκτίζοντο πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἀνεκλαίοντο, τέλος ΔΕ τὸν πατέρα τὸν ἑαυτοῦ κατεῖδεν».

μᾶλλον: τέλος ΔΗ.

567 E (σελ. 285): ἔσχατα δὲ ὁρῶντος αὐτοῦ τὰς ἐπὶ δευτέραν γένεσιν τρεπομένας ψυχάς, εἴς τε ζῷα παντοδαπὰ καμπτομένας βίᾳ καὶ μετασχηματιζομένας ὑπὸ τῶν ταῦτα δημιουργούντων ὀργάνοις τισὶ καὶ πληγαῖς - ὅπως ἐφαρμόσειεν ἑτέροις ἤθεσι καὶ βίοις, ἐν ταύταις φανῆναι (ἔλεγε) τὴν Νέρωνος ψυχὴν τά τε ἄλλα κακῶς ἔχουσαν ἤδη κτλ.».

οὕτω στικτέον τὸ χωρίον· κοινῶς μετὰ τὴν λέξιν *βίοις* φέρεται τελεία στιγμή.

περὶ εἱμαρ. 571 B (σελ. 301): τὰ μὲν οὖν πρότερα ὡς ἐξ ἀνάγκης γινόμενα ἀναγκαῖα προσαγορεύεται τὰ δ' ὍΤΙ Πρὸς τοὐναντίον ἐπιδέχεται (γίνεσθαι) ἐνδεχόμενα».

οὕτως ᾔκασα ἀντὶ τοῦ κοινοῦ: τὰ ΔΕ Πρὸς τοὐναντίον κτλ.».

περὶ τοῦ Σωκρ. δαιμον. 575 C (σελ. 321): διέλθέ τε τὴν πρᾶξιν ἥτις ἀπ' ἀρχῆς [ὩΣ] ἐπράχθη καὶ ΤΟΥ λόγΟΥ (προσπεριβαλοῦ· οὓς εἰκὸς γενέσθαι) (σοῦ) παρόντος· ὩΣ ἐμοῦ μηδ' ἂν εἰς Θήβας ἐπὶ τούτῳ κατοκνήσαντος ἐλθεῖν εἰ μὴ καὶ νῦν Ἀθηναίοις πέρα τοῦ δέοντος ἐδόκουν βοιωτίζειν».

καλῶς ὁ Wyttenbach μετέγραψε μέν: ΤΟΥΣ λόγΟΥΣ ἀνεπλήρωσε δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ κώδικι χάσματα· προσέθηκα ἐγὼ τὴν λέξιν *προσπεριβαλοῦ*, ὁδηγηθεὶς ἐκ τῆς ἀποκρίσεως τοῦ Καφεισίου ἐν 575

Ε: ἐπεὶ σὺ *καὶ τοὺς λόγους προσπεριβαλέσθαι* κελεύεις», καὶ ἐνέκλεισα τὸ πρῶτον ὡς.

579 D (σελ. 337): ἄνδρα γενναῖον μὲν αὐτὸν μετὰ γενναίας (δὲ) καὶ καλῆς ἀφιγμένον τῆς προαιρέσεως ἐξ Ἰταλίας, τῶν Πυθαγορικῶν». τὸ πρῶτον χάσμα καλῶς ὁ Wytt. ἀνεπλήρωσε διὰ τῆς λέξεως *ὄντα* προσθεὶς μετὰ τὴν λέξιν *γενναίας* τὸν ἐκπεσόντα *δέ*· τὸ δεύτερον χάσμα συμπληρωτέον ἴσως διὰ τῆς λέξεως *δεῦρο*· 582 Ε: Θεάνωρ— ὄνομα μὲν γένος δὲ Κροτωνιάτης, τῶν ἐκεῖ φιλοσόφων, οὐ καταισχύνων τὸ μέγα Πυθαγόρου κλέος ἀλλὰ καὶ νῦν *ἥκει δεῦρο* μακρὰν ὁδὸν ἐξ Ἰταλίας».

582 Α (σελ. 346): ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις ἄπειρος γραμμάτων δυνάμεως ὁρῶν ὀλίγα πλήθει καὶ φαῦλα τὴν μορφὴν ἀπιστοίη ἄνδρα γραμματικὸν ἐκ τούτων ἀναλέγεσθαι πολέμους μεγάλους, οἳ τοῖς πάλαι συνέτυχον, καὶ κτίσεις πόλεων πράξεις τε καὶ παθήματα βασιλέων εἶτα ΦΑΝΗΝΑΙ ὅμοιόν τι μηνύειν καὶ καταλέγειν ἐκείνῳ τῷ ἱστορικῷ τούτων ἕκαστον ἡδὺς ἄν, ὦ φίλε, γέλως σοὶ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἀπειρίας ἐπέλθοι, οὕτω σκόπει μὴ καὶ ἡμεῖς τῶν μαντικῶν ἑκάστου τὴν δύναμιν ἀγνοοῦντες ᾗ συμβάλλει πρὸς τὸ μέλλον εὐήθως ἀγανακτῶμεν εἰ νοῦν ἔχων ἄνθρωπος ἐκ τούτΩΝ [*ΑΝ] ἀποφαίνεταί τι περὶ τῶν ἀδήλων καὶ ταῦτα φάσκων αὐτὸς οὐ πταρμὸν οὐδὲ ΦΩΝΗΝ ἀλλὰ δαιμόνιον αὐτῷ τῶν πράξεων ὑφηγεῖσθαι».

τὸ *ἂν* ἐνέκλεισα· κατὰ τὰ ἄλλα τὸ χωρίον ἔχει καλῶς πλὴν ὅτι ἐν τῷ *φανῆναι* κρύπτεται σφάλμα ὅπερ ἴσως ἄλλος τις θὰ θεραπεύσῃ εὐστοχώτερον· ἐγὼ ἤκασα: εἶτα (ΦΑΙΗ) ΦΩΝΗΝ *Η ὅμοιόν τι μηνύειν», παράβαλε δέ μοι νῦν τὰ ἑξῆς χωρία, 581 Α: τὸ Σωκράτους δαιμόνιον *πταρμὸς ἦν*—. ἀλλ' ἐκεῖνό μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἰ *πταρμῷ* χρώμενος οὐ τοῦτο τοῖς ἑταίροις ἀλλὰ δαιμόνιον εἶναι τὸ κωλῦον ἢ κελεῦον ἔλεγε· τύφου γὰρ αὖ τινος, ὦ φίλε, κενοῦ καὶ κόμπου τὸ τοιοῦτον, ὑπὸ ΦΩΝΗΣ ἔξωθεν *ἢ πταρμοῦ* τινος—ἐκ τῶν πράξεων ἀνατρέπεσθαι» καὶ 581 D: οὐκ ἔστιν ἀνδρὸς ἐκ *κληδόνων ἢ πταρμῶν* μεταβαλλομένην—γνώμην ἔχοντος» καὶ 581 F: *πταρμοὺς καὶ κληδόνας*» καὶ 582 Α καὶ 589 F: *κληδόνας ἢ πταρμοὺς ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο*»· τὰ χωρία ταῦτα καὶ τὸ ἐν τέλει τοῦ 582 Α: καὶ ταῦτα φά-

σκων αὐτὸς *οὐ πταρμὸν οὐδὲ φωνὴν ἀλλὰ δαιμόνιον*» μαρτυροῦσιν ὅτι τοῦ Wyttenbach ἡ εἰκασία: εἶτα φαίη *δαιμόνιόν τι* μηνύειν» εἶναι ἐσφαλμένη. ὅμοιον εἶναι καὶ τὸ ἐν 581 A: οὕτως 'ΕΦΑΡΜΟΣΕΙ *κληδὼν ἤ τι τοιοῦτον* σύμβολον» ἔνθα εὐστόχως ὁ κ. Γρ. Βερναρδάκης (symb. σελ. 94) ἔγραψε: ΠΤΑΡΜΟΣ ῞Η.

584 C (σελ. 355): ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Θεάνωρ, 'Ο Δ' ἅ τις ὀφειΛΩΝ διδοὺς ἑκουσίως καὶ προθύμως οὐ καλῶς δίδωσιν; ὡμολόγησεν· 'Ο Δ' ἅ τις καλῶς δίδωσι δεξάμενος οὐ καλῶς εἴληφεν;».

δῆλον ὅτι γραπτέον: 'Ο ΜΕΝ ἅ τις ὀφείλΕΙ διδοὺς κτλ.».

585 E (σελ. 361): ἔστι γάρ τι ΓΕνόμενον ἰδίᾳ περὶ τὰς ταφὰς τῶν Πυθαγορικῶν ὅσιον οὗ μὴ τυχόντες οὐ δοκοῦμεν ἀπέχειν τὸ μακαριστὸν καὶ οἰκεῖον τέλος».

γράφε: ΓΙνόμενον.

587 C (σελ. 368): ἀσήμους δὲ φωνὰς ἐκφέρεσθαι παρ' ἡμῶν ὥστε κἂν εἴ τις ἐπιχειρῇ κατηγορεῖν περὶ φωνῆς ῞ΙΝ' 'ΑΣαφῆ καὶ τυφλὴν ὑπόνοιαν ἡ πρᾶξις λαβοῦσα μόνον—φανήσεται κτλ.».

ᾔκασα: περὶ φωνῆς ΤΙΝΟΣ 'ΑΣαφῆ κτλ.».

589 A (σελ. 374): ᾗ καὶ μάλιστα τὸ *νοηθὲν* ἡλίκην ἔχει ῥώμην καταμαθεῖν δίδωσιν· ὀστᾶ γὰρ ἀναίσθητα καὶ νεῦρα καὶ σάρκες ὑγρῶν περίπλεαι καὶ βαρὺς ὁ ἐκ τούτων ὄγκος ἡσυχάζων καὶ κείμενος ἅμα τῷ τὴν ψυχὴν ἐν ΝΗΣΤΕΙΑΙ βαλέσθαι καὶ πρὸς αὐτὸ κινῆσαι τὴν ὁρμὴν ὅλος ἀναστὰς καὶ συνταθεὶς πᾶσι τοῖς μέρεσιν οἷον ἐπτερωμένος φέρεται πρὸς τὴν πρᾶξιν».

ᾔκασεν ὁ Wytt. *ἐν νῷ τι βαλέσθαι*, ἐγὼ δέ: ἐν ΝΟΗΣΕΙ ΤΙ βαλέσθαι» παραβαλὼν τὸ ἐν 48 B: ὅταν τὰ κεφάλαια τῇ *νοήσει* περιβάλωσι» καὶ 588 D, 589 B κ. ἄ. τῆς *νηστείας* τίς λόγος ἐνταῦθα;

592 D (σελ. 388): ὥστε πολλὰ συνορῶντα (ΚΑΙ) ΚΑΤακούοντα τῶν ἐκτὸς εἰσαγγέλλειν».

ἀνεπλήρωσα τὸν ἐκπεσόντα *καί*.

Πετρος Ν. Παπαγεωργιου

ΠΕΡΙ ΤΟΝΙΚΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ

ΕΝ ΤΗ͂ ΝΕΩΤΕΡᾼ ΕΛΛΗΝΙΚΗ͂

(Συνέχεια, ἀνωτέρω σελ. 287).

Εἴπομεν ὅτι μετὰ τὸν ἐξαφανισμὸν τῆς διαφόρου ποσότητος τῶν μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων οὐδὲν πλέον ὑπῆρχε, πλὴν τῆς κατὰ παράδοσιν συνηθείας, σπουδαῖον κώλυμα εἰς τὸν ἐξομαλισμὸν τοῦ τονισμοῦ, καὶ ὅτι τούτου ἕνεκα ἐλέχθη *ἡ βέβαιη*, *τοῦ γεροντότερου*, *τοῦ παράδεισου*, *τῆς χάλαζας*, *ἤρχουμουν*, *ἀνθρώποι*, *τῆς μίας* κτλ. Ἀλλ' ὅμως καὶ δι' ἄλλας αἰτίας καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς ἐπῆλθεν ἡ κατ' ἀναλογίαν μεταβολὴ τοῦ τονισμοῦ.

Τῶν εἰς -ια οὐσιαστικῶν π. χ. πολλὰ κατέστησαν ἀπὸ παροξυτόνων προπαροξύτονα (ἢ μετὰ τὴν συνίζησιν ἀπὸ ὀξυτόνων παροξύτονα), ὀλίγα δὲ καὶ ἀντιστρόφως ἀπὸ προπαροξυτόνων παροξύτονα (ἢ μετὰ τὴν συνίζησιν ἀπὸ παροξυτόνων ὀξύτονα), *κακία-κακι̯ὰ-κάκι̯α*, *ὑποχονδρία-ὑποχονδρι̯ὰ-ὑποχόνδρι̯α*, *ἀνάπνοια-ἀνάπνοι̯α-ἀναπνοι̯ά*.κτλ. Ἀλλ' ἵνα ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον ὁρισθῇ ὁ τρόπος καθ' ὃν ταῦτα ἐγένοντο, ἀνάγκη διεξοδικωτέρου περὶ τούτων λόγου, διότι ἐν τούτοις παρατηροῦνται ποικιλίαι οὐκ ὀλίγαι. Πρῶτον δηλ. πολλαχοῦ, π.χ. ἐν Μεγάροις, ἐν Κυθήροις, ἐν τῇ Λακωνικῇ, ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐν Ζακύνθῳ, ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, ἐν τῷ Πόντῳ ἡ συνίζησις δὲν γίνεται ὅπως παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προφέρονται ταῦτα ἄνευ συνιζήσεως καί, ὡς φαίνεται, μετὰ τοῦ ἀρχαίου τονισμοῦ ἐπὶ τῆς παραληγούσης ἢ προπαραληγούσης. Ἐν τῇ συνήθει δ' ἑλληνικῇ τὰ πλεῖστα τούτων προφέρονται κατὰ συνίζησιν, καὶ ὀλίγα μόνον ἀσυνίζητα, π. χ. *οὐσία* (ὅτι ἡ λέξις ὅλως λαϊκὴ οὐχὶ δὲ τῶν σχολείων ἢ τῆς ἐκκλησίας, δῆλον ἐκ τῆς σημασίας της = νοστιμιὰ φαγητοῦ), *ἐξ-περι-παρουσία*, (τὸ παρὰ Μανόλῃ Σκλάβῳ στ. 122 «*Κι' ὅλος ὁ κόσμος ἔλεγεν ἡ παρουσι̯ὰ* δευτέρα» οὐδὲν ἀποδεικνύει, ἐπειδή, καθὰ καὶ ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐλέγχει, πρόκειται ἀνάγκη τοῦ μέτρου· ἡ ὅλη φράσις εἶναι ἐκκλη-

σιαστικὴ καὶ λέγεται πάντοτε «*ἡ δευτέρα παρουσία*»)· *ἄδεια*, *ἀμέλεια*, *πολιτεία* (=πόλις), *συνερ(γ)ία*, *συντελεία*, *ἐπιμέλεια*, *ὁμόνοια*, *διχόνοια*, *ὠφέλεια*, *αἰτία*, *διορία*, *(ὑ)ποχονδρία*, *εὐτυχία*, *ἡσυχία*, *φαντασία*· ταῦτα πάντα εἶναι παρ' ἡμῖν ἐν δημώδει χρήσει, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε ἤκουσα ἢ ἀπήγγειλα αὐτὰ μετὰ συνιζήσεως, πιθανὸν δὲ καὶ ἄλλα τινὰ οὐ πρόχειρα τώρα. Τὸν λόγον τῆς συνιζήσεως τῶν πλείστων καὶ τὴν ἐκ ταύτης τονικὴν μεταβολὴν εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 275, καθ' ὅσον ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν φωνητικήν. Τὸν δὲ λόγον τοῦ ἀσυνιζήτου τινῶν καὶ τῆς συνιζήσεως ἄλλων, ἀγνοῶ. Διότι ἡ καταφυγὴ εἰς τὴν γραπτὴν παράδοσιν προκειμένου περὶ λέξεων οἷον *οὐσία*, *αἰτία*, *ὠφέλεια*, κττ. δὲν ἐπιτρέπεται, ὅπως προκειμένου περὶ τοῦ *συντελεία*, *παρουσία*, *ἐξουσία*, *συνερ(γ)ία*, κττ. Ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἐξετάζεται τὸ ἕτερον εἶδος τῆς ἀνωμαλίας, τ.ἔ. τοῦτο ὅτι πολλὰ τὸ πάλαι παροξύτονα ἀνεβίβασαν τὸν τόνον καὶ δὴ τονίζονται ὅπως τὰ προπαροξύτονα, *ἀγγάρια*, *ἀνημπόρια*, *ἀρρώστια*, *βλαστήμια*, *ζήτεια*, *ζήλεια* (ζήλα), *καλλιέρ(γ)ja*, *καλόγραια*, *κατάντια* (ἐν Ῥόδῳ καὶ ἀλλαχοῦ), *Μονεβάσια*, *νήστεια*, *ὁρμήνεια*, *ὀρφάνια*, *περιέρ(γ)ja*, *στενοχώρια*, *πραμάτεια*, *τυράννια*, *ὑποχόντρια* (Δημ. Οἰκονομίδου 36), *φτήνεια*, Ψαλμ. 121 «εὐθηνία ἐπὶ τοῖς ἀγαπῶσί σε», ἀλλὰ καὶ *εὐθένεια* καὶ *εὐθήνεια* ἐλέγετο, ὥστε δυνατὸν νὰ εἶναι ἀρχαῖος ὁ ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης τονισμός· *εὐτενία* καὶ *αὐτενία* (κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ *αὐτός*) λέγεται ἐν Πόντῳ, πρβλ. Δ. Οἰκονομίδου 67, *φτώχεια* κτλ.

Ἐν ὀλίγοις δέ τισι συνέβη τἀντίστροφον, π. χ. *ἀναπνοιά*, ἐκ τοῦ ἀναπνοή (ὃ ἐπίσης σώζεται) καὶ ἀνάπνοια κατ' ἀμοιβαίαν αὐτῶν ἐπίδρασιν· *φανειά*=ἐμφάνεια, Θεοφάνους συνεχείᾳ 112 «ἐπείπερ ἡ τούτου ἐμφάνεια»· λέγεται πάντοτε κατ' αἰτιατικὴν καὶ ὀνομαστικὴν μετὰ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἢ κτητικῶν ἀντωνυμιῶν *μου*, *σου*, *του*, *της*, *των*, *μας*, *σας*, *φανειάν τωνε δὲν εἶδα*, *φανειά του δὲν φαίνεται*= οὐδαμοῦ εἶδον αὐτόν, οὐδαμοῦ ἐφάνη· ὥστε θὰ ὑπέθετέ τις εὐκόλως, ὅτι ὁ ἀκουόμενος τόνος εἶναι κυρίως ὁ τῶν ἐγκλινομένων, ὁ δὲ κύριος ἀπεβλήθη, ἐπειδὴ ἡ λέξις δὲν λέγεται καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ πάλιν ὑπολείπεται ἡ δυσκολία τῆς ἀποβολῆς τοῦ πρώτου καὶ κυρίου τόνου. Δι' αὐτὰ εἰκάζω, ὅτι κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐπιρρημάτων εἰς *-ά*, *μὲ τὰ σωστά του*, *'ς τὰ καλά του* κτλ. ἐλέχθη *φανειά του*. Ὁμοίως λέγεται ἡ *συντελεία* ἐπὶ βροχῆς ῥαγδαίας κατακλυζούσης τὰ πάντα, ἀλλ' ἐλήφθη

ἐκ τῆς ἐκκλησ. φράσεως *μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος* Ματθ. ΚΗ' 20, ἐξ ἧς γενικῆς ἐπλάσθη ἡ ὀνομαστικὴ *συντελεία*· *προνοία* ἀναγινώσκεται παρὰ Προδρ. ϛ' 49, ἀλλ' αἰτίαν ἔχει τὸν ἄρρυθμον ῥυθμὸν τοῦ στιχοπλόκου «ἐν σοὶ γὰρ ἐγκατοίκησεν ἡ τοῦ θεοῦ *προνοία*». Ἂν ἡ *Μάργαια* (Ἡρῳδιανοῦ Α' 272) κρύπτηται ἀληθῶς ἐν τῷ ἡ Μορjά-ὁ Μορjάς, ὅπως ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα, ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν τοῦ τόνου καταβιβασμόν. Ἀλλὰ τοῦτο οὐ πάνυ δῆλον. Σημειωτέον δ' ὅμως, ὅτι τὰ κατὰ τόπους ἰδιώματα χωροῦσιν διαφόρως ὡς πρὸς ταῦτα. Τὸ Κρητικὸν π.χ. τονίζει πάντα κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον, πλὴν μόνων τῶν *νήστεια*, *περηφάνεια*, ἄλλα δὲ ἰδιώματα εὑρίσκονται ἐν τῷ σταδίῳ τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου τονισμοῦ ἐπὶ τὸν νεώτερον, ἐντεῦθεν ἔχουσιν ἀμφοτέρους τοὺς τύπους, πρβλ. *κατάντjα* καὶ *καταντjά* ἐν Ῥόδῳ, *στεναχώρjα* καὶ *στεναχωρjά*, *ἀρρώστjα* καὶ *ἀρρωστjὰ* ἐν Κυζίκῳ κττ., ὥστε ἡ μεταβολὴ ἐκτυλίσσεται καὶ ἀναπτύσσεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὡς εἰπεῖν. Ἀκριβῶς δὲ ἡ ποικιλία αὕτη εἶναι καὶ ἡ ἀρίστη ἀπόδειξις, ὅτι ταῦτα κατ' ἀναλογίαν ἄλλων ἐγένοντο (1), ἥτις ἀρχὴν καὶ ἐπίδοσιν ἔλαβεν ὡς ἀκολούθως:

Τὰ ἐπίθετα εἰς -*ης*, ὅθεν τὰ ἀφῃρημένα εἰς -*εια* παρήχθησαν, ἠφανίσθησαν σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν (2) ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ἄλλα μὲν ἀντικατεστάθησαν δι' ἄλλων διαφόρου τύπου, π. χ. ἀντὶ τοῦ *ἀληθής* λέγομεν *ἀληθινός* (ἐντεῦθεν μετὰ τῆς *ἐπι-ἐπαληθινός-ἐπαλθινός-παλθινός-ἀπαρθινός* ἐν Κρήτῃ), ἀντὶ τοῦ *συνήθης συνηθισμένος*, ἀντὶ τοῦ *ὑγιής ὑγιηρός-jερός* κττ., ἄλλα δ' ἀπώλοντο μὲν ἐπανῆλθον δὲ διὰ τῆς γραπτῆς παραδόσεως, π. χ. *ὁ εὐγενής*, *ὁ εὐλαβής*, *ὁ εὐσεβής*, *ὁ ἀστενής* κττ. τούτου δ' ἕνεκα καὶ τὴν γενικὴν κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, *τοῦ εὐγενῆ*, *τοῦ εὐλαβῆ*, *τοῦ ἀστενῆ* κττ. σχηματίζουσιν. Ὁμοίως λέγεται *ἡ ἐκτενὴ τῆς ἐκτενῆς* ἐν Ἐκθέσει Βασιλείου Τάξεως σελ. 175.

Ἄλλα δ' ἐσώθησαν μεταπλασθέντα κατὰ τὴν β' κλίσιν, π. χ. ὁ

(1) Ἀναγκάζομαι νὰ ἐμμείνω τῇ δι' ἀναλογίας ἑρμηνείᾳ, ἐπειδὴ δὲν δύναμαι ν' ἀνακαλύψω «*τὸν σπουδαιότατον λόγον, δι' ὃν ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ γλῶσσα ἄριστα καὶ σοφώτατα ποιοῦσα εἶπε περιέργεια, καλλιέργεια καὶ εἴτι τι ἄλλο*», ὃν ἠξεύρει μὲν ὡς αὐτὸς λέγει ὁ κ. Δημ. Ν. Βερναρδάκις ἐν Μυτιλήνῃ, ἀλλ' ἀρνεῖται νὰ διδάξῃ αὐτὸν ἐμέ, εἰ καὶ ῥητῶς ἐν Μελέτῃ σελ. 51 τὸν παρεκάλεσα.

(2) Τὰ μόνα γνωστά μοι παραδείγματα εἶναι τὸ ἐκ τοῦ Πόντου *ἐμπαθής* -*ίσσα*, Δ. Οἰκονομίδου σελ. 17 καὶ τὸ ἐκ Σύμης *(ε)νήθης*.

ἀκριβός, ὁ ψευδός, ὁ ἀληθός, Ῥοβοὰμ παρὰ Legrand Bibl. Grec. Vulg. στίχ. 37 *ἀληθοὺς ψευδούς*, ψευδὰ ἐν Διγενῇ Σάθα Legr. στίχ. 568, *ἡ πανεύγενος* αὐτ. 1343, ἐν Προδρόμου Γ'. 502 *μὲ τοὺς συγγενούς*. Καὶ ἐν Πλάτωνος τ. Ζ'. 60 ὡς Τραπεζούντιον ἀναγράφεται *συγγενός συγγενοῦ συγγενόν συγγενοί συγγενῶν συγγενούς*, ὑπὸ τοῦ φίλου Ἐλευθερίου Κούση. Ὁμοίως λέγεται καὶ ἐν Οἰνόῃ, καθ' ἃ ὁ ἐκεῖθεν φίλος καὶ ὁμιλητής μοι κ. Ἰωάννης Βαλαβάνης ἀνεκοίνωσέ μοι, *συενός* δ' ἀναφέρει ὁ κ. Δ. Οἰκονομίδης 122, *τοὺς συγγενούς* ἀναγράφει ὡς Κύπριον καὶ M. Beaudouin 73· *ἀσινός=ἀσινής* ἐν Πλατ. τ. Ϛ' 320 ὡς Ποντικὸν ὑπὸ τοῦ κ. Κούση μνημονεύεται· *δαψιλὸν κέρδος* ἐν Ἀλεξίῳ Κομνηνῷ Wagner στ. 151, *εὔηθος, εὐήθης* ἐν Ἰουλίου Πολυδεύκους Ἑρμην. 474, *πρεπός-πρεπόν-ά* ἐκ τοῦ εὐπρεπής-ἐπρεπός-πρεπός, *συμπραγός* (=ὁ δίδυμος) ἐν Κρήτῃ καὶ Κυθήροις ἀντὶ συμπραγής (εὐπραγής, κακοπραγὴς κτλ. ἐλέγοντο ἐν τῷ Βυζαντιακῷ ἑλληνισμῷ, τότε θὰ ἐσχηματίσθη καὶ τὸ συμπραγής), *φανός* =(ἐμ)φανής, π. χ. *κατὰ τὸ φανό(ν)*=κατὰ τὸ ἐμφανές, *μανός*= ἐμμανής.

Ὁ μεταπλασμὸς τούτων προῆλθεν ἐντεῦθεν ὅτι, ὅπως ἀφοῦ συνέπεσε τὸ *η* τὸ ἐκ τοῦ *α* (*Ἀτρείδας-Ἀτρείδης, προφήτας-προφήτης*) πρὸς τὸ *η* τὸ ἐκ τοῦ *ε* (*Σωκράτεος-Σωκράτης ἀληθέος-ἀληθής*) ἡ ὀνομαστικὴ τῶν τριτοκλίτων κυρίων ὀνομάτων ἐταυτίσθη τῇ τῶν πρωτοκλίτων καὶ ἐντεῦθεν ἐσχηματίζετο ἡ γενικὴ τούτων εἰς *-ου* ἀπὸ τοῦ 350 περίπου π.Χ., *τοῦ Λεωσθένου, τοῦ Πασικλέου, τοῦ Σωκράτου, τοῦ Ἀλκιμένου* κττ. (πρβλ. G. Meyer 380 καὶ Meisterhans Γραμματικῆς τῶν Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν ἐκδ. β' σελ. 106), οὕτως ἐπῆλθε βραδύτερον καὶ ὁ σχηματισμὸς τῆς γεν. τῶν τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ οὐσιαστικῶν προσηγορικῶν κατὰ τὰ δευτερόκλιτα εἰς *-ου*. Τοῦτο δηλοῦται τὸ μὲν ἐξ ἐπιγραφικῶν μαρτυρίων, π.χ. *τετρήρου, ἰσοτελοῦ, ἀργυνήρου* (1) παρὰ Meisterhans αὐτ. 107, *ἡμίσου* ἐν Notices et Extr. τ. ΙΗ' σελ. 230-2 (ἔτους 154 μ. Χ.), *συγγενοῦ* Cusa 673 (1192)· τὸ δὲ ἐξ ὧν διδάσκει Ἡρῳδιανὸς ἐν 638-9 Β'. «Ὅσα ὑπὲρ δύο συλλαβὰς

(1) Ἂν τὸ ὄνομα δηλ. εἶναι τριτόκλιτον, ἤτοι ἂν κατὰ τὸ *χαλκήρης, χρυσήρης* ὑποτεθῇ ὁ τύπος *ἀργυνήρης*, ἂν δέ, ὡς εἰκάζει ὁ Herwerden ἐν Lapidum Testimonia σελ. 45, ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ *ἰχθυηρός*, τότε ἡ γενικὴ αὐτοῦ *ἀργυνηροῦ* δὲν ἀνήκει τοῖς καταλεχθεῖσι παραδείγμασιν.

ἐστιν εἰς *δης* πατρωνυμικὰ οἷον *Ἀτρείδης* ἢ τύπου πατρωνυμικοῦ οἷον *Ἡρακλείδης*, *Ὑπερίδης*, καὶ τὰ εἰς *νης* παρώνυμα *Λεπτίνης* *Ἀψίνης* ἢ τύπου παρωνύμου *Θεοκρίνης* *Σμικρίνης*, καὶ τὰ εἰς *λης* (χωρὶς τῶν παρὰ τὸ *ὄλω* οἷον *πανώλης*) *φαινόλης*, ἢ παρώνυμα *γενειώλης* καὶ ὅσα εἰς *της* ἁπλᾶ· *οἰκέτης*, *τοξότης*, καὶ ὅσα παρὰ ῥῆμα προσηγορικὰ *ἱερονίκης*, *ὀλυμπιονίκης*, ταῦτα πάντα εἰς *ου* ἔχει τὴν γενικήν, χωρὶς τῶν εἰς -*ωλης*, ἃ μετὰ τοῦ *ς* τὴν γενικὴν ποιεῖ, *πανώλους*, *ἐξώλους*». πρβλ. καὶ «*Ὀλυμπιονίκης*-*νίκου* ἀπὸ γὰρ τοῦ *νίκη*, *Πολυνείκης* δὲ *Πολυνείκους* ἀπὸ τοῦ *νείκους* γίνεται.· *Ὑπερείδης*-*δου*, ὡς *Πηλείδης*-*δου* διὰ τὸ τύπον ἔχειν πατρωνυμικοῦ» Ἡρῳδιανοῦ παρὰ Μοίριδι 337.

Κατὰ τὸν β' λοιπὸν μ.Χ. αἰῶνα συνεχέοντο ταῦτα σφρόδρα καὶ ἦτο χρεία διδασκαλίας σαφοῦς καὶ ῥητῆς πρὸς διάκρισιν. Ἐκ τῆς ὁμοίας δὲ γενικῆς, *τοῦ ἀκριβοῦ*, *τοῦ ψευδοῦ* (πρβλ. σήμερα *τοῦ δάσου*, *τοῦ πελά(γ)ου*, *τοῦ κρύου*, *τοῦ ὕψου*, *τοῦ χάου* κττ.) προῆλθον αἱ ὀνομαστικαὶ *ὁ ψευδός*, *ὁ ἀκριβὸς* (1) κτλ. Ἀφοῦ δὲ παρὰ τὸ *ἀκριβός*, *βοηθός*, *ἐνεργὸς*, *συγγενὸς* κτλ. ἐλέγετο *ἡ ἀκρίβεια*, *ἡ βοήθεια*, *ἐνέργεια*, *συγγένεια* κτλ., ἐννοεῖται ὅτι οὐδεμία ἦτο δυσκολία νὰ πλασθῇ καὶ ἐκ τοῦ *περίεργος*, *ἄρρωστος*, *ὀρφανός*, *φτωχός*, *περιέργια*, *ἀρρώστια*, *ὀρφάνια* *φτώχεια*, κτλ. Οὕτως ἤρχισεν ἡ ἀλλοίωσις τούτων καὶ οὕτως ἀνελίσσεται κατὰ μικρὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν.

Καὶ τὸ ἐπίθετον *καινούργιος* ἔχει ὁμοίως τοῖς ἀνωτέρω, ἂν μὴ σφάλλωμαι. Εἶναι δὲ τοῦτο ἰδιαιτέρας μνείας ἄξιον, ἐπειδὴ ὂν ἐν χρήσει ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος μ. Χ. διδάσκει τὴν πρώιμον τούτων γένεσιν. Ἐκ τῆς γενικῆς δηλ. *καινουργοῦς* ἢ μεταγενέστερον *καινουργοῦ* ἐσχηματίσθη τοῦτο μὲν ὀνομαστικὴ καινουργός, ἐξ οὗ ἀναβιβασμῷ τοῦ τόνου (κατὰ τὸ κακοῦργος, χειροῦργος κττ.) ἐγένετο *καινοῦργος*, ὅπως πράγματι ἀπαγγέλλεται ἐν Τραπεζοῦντι ἡ λέξις, πρβλ. Πλάτωνος τ. ϛ'

(1) Κύρια ὀνόματα οἷον *Εὔτυχος*, *Καλότυχος*, *Ἐπίτυχος*, κτλ. ἀναγινώσκονται ἐν ἐπιγραφαῖς ἀρχαίαις. Ἀλλὰ ταῦτα ἅτε κύρια ὀνόματα διατίθενται διαφόρως· πρβλ. ὁ Σώτηρος, ὅπερ ὡς ὄνομα προσηγορικὸν ἢ ἐπίθετον ὅλως ἀδύνατον. Ὅτι δὲ οὐχὶ ἐκ τῆς γενικῆς πληθυντικῆς *τῶν ἀκριβῶν*, *τῶν ἀληθῶν*, *τῶν εὐτυχῶν* ὡς ὁμοίας τῇ γεν. πληθ. τῶν δευτεροκλίτων, προῆλθεν ὁ μεταπλασμὸς οὗτος, ὅπως ὁ κ. Ψυχάρις ἐδίδαξεν, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τούτου, ὅτι πᾶσαι αἱ γεν. πληθυντικαὶ ὁμοιάζουσιν ἀλλήλαις, ἀλλ' ὅμως δὲν μεταβάλλουσι τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων, καὶ ὅτι ἐπειδὴ ὁ τονισμὸς ἐπὶ τῆς ληγούσης τῶν πάλαι τριτοκλίτων τούτων παρεμφερὴς εἶναι μᾶλλον τῷ τονισμῷ τῶν πρωτοκλίτων καὶ ἄλλων τριτοκλίτων, ἧττον δὲ τῷ τῶν δευτεροκλίτων, ὤφειλον μᾶλλον εἰς τὴν α' κλίσιν νὰ μεταβῶσιν.

310, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν πτώσεων, ἐν οἷς ὑπῆρχεν οὐχὶ γ ἀλλὰ *j* ἐπλάσθη **καινουρjὸς*, πρβλ. τὴν παρ' ἡμῖν φράσιν «*ἀπὸ καινουρjοῦ*», ἐν ᾗ ὅπως καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ *ἀπὸ καινουρjῆς* (πρβλ. *ἀπὸ κοπῆς*, *ἀπὸ χαρα[γ]ῆς* κτλ.) διασῴζεται πάντως ὁ παλαιότερος τονισμὸς (πρβλ. τὸ *βράδυ*, ἀλλ' *ἀπὸ βραδύς*). Ἐντεῦθεν *καινούργιος*, ὅπως ἤδη παρ' Ἀετίῳ 8, 6. καὶ Θεοφάνει 444, 8 ἀναγινώσκεται. Καὶ ἡ *ἑτέρα* δὲ συνώνυμος φράσις «*ἀπὸ καινουργῆς*» φαίνεται, ὅτι ὑποκρύπτει γενικὴν τοῦ *καινουργήῆς*, θηλυκοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καινουργοῦ ἢ καινουρjοῦ. Πάντως ὁ τύπος τοῦ θηλυκοῦ ὁ ἐν τῇ φράσει ταύτῃ καὶ ἐν μόνῃ ταύτῃ διασῳζόμενος φαίνεταί μοι πολὺ ἀρχαϊκώτερος τοῦ συνήθους ἡ *καινούρjια* πλασθέντος πιθανῶς κατ' ἀναλογίαν τῶν ὁ *καθάρειος*-*καθάρjος* ἡ *καθάρεια*-*καθάρjα*, *πλούσιος*-*σια*, *ἄξιος*-*ἄξια* κτλ.

Καὶ ἀντιστρόφως παρὰ τὸ *ἀκριβὸς* ἐλέχθη ἡ *ἀκριβεία*, παρὰ τὸ *βοηθὸς* ἡ *ἀφουδεία* (= βοηθεία) ἐν Bova τῆς Ἰταλίας, παρὰ τὸ *ἀληθὸς* ἡ *ἀληθεία* ἐν Εἱμαρμένης Παιγνίοις Ἰω. Βαλαβάνη σελ. 42 ἐκ τοῦ *πρεπὸν* ἐσχηματίσθη ἡ *πρεπιὰ* ἀντὶ τοῦ εὐπρέπεια (ἐκ τοῦ εὐπρεπής).

Ἐν οἷς ἰδιώμασιν ἡ συνίζησις δὲν γίνεται πάντοτε, π.χ. ἐν τῇ τοῦ Πόντου, ὁσάκις τὸ ἕτερον τῶν ἀλλαχοῦ συνίζησιν πασχόντων φωνηέντων τονίζεται, ἐνταῦθα τὰ παροξύτονα εἰς -ια πολλαπλάσια ὄντα τῶν ὀξυτόνων εἰς -*ιά* (-*εά*) ἐφείλκυσάν τινα τούτων, ὥστε ἀντὶ τοῦ *λαλιά*-*λαλιά* παρὰ τοῖς τὴν συνίζησιν φιλοῦσιν, *φωλεά*-*φωλιά*, *ὀργυιά*-*ὀργυιά*, *ἀνιψιά*-*ἀνιψιά*, *σκιά*, *στερεά* κττ. λέγεται ἐν τοῖς τὴν συνίζησιν οὐκ ἀσπαζομένοις *λαλία*, ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Πόντῳ (Πλάτωνος τ. Ϛ' 90), *φωλέα* (αὐτ. 89), *ὀρκέα* (*ὀργυιά*) Δημοσθ. Οἰκονομίδου σελ. 20 *ἐσκία*, καὶ *στερέα* αὐτ. 126, *ἀνιψία* ἐν Ὄφει 45, καὶ *ἀνιZZία ἀνιZZίο* ἐν Bova κτλ.

Εἴδομεν ἀνωτέρω (σελ. 484) ὅτι τὰ εἰς -*ής* μετεβλήθησαν εἰς -*ός* (ἐφ' ὅσον δι' ἑτέρου τύπου δὲν ἀντικατεστάθησαν), ἤτοι ὅτι λέγεται *ὁ πρεπός*, *ὁ συγγενός*, *ὁ ψευδός* κτλ. ἀντί τοῦ ὁ εὐπρεπής, ὁ συγγενής, ὁ ψευδής. Ἀλλὰ τὰ εἰς -*ης* ὀνόματα ταῦτα ὑπέστησαν καὶ ἄλλην μεταβολήν, ἤτοι μετεσχηματίσθησαν μὲν εἰς -*ος*, ἀνεβίβασαν δ' ὅμως καὶ τὸν τόνον, πρβλ. ἀβαθής-*ἄβαθος* καὶ *ἀνάβαθος*, ἀβαρής-*ἄβαρος*, *προσβαρος*, ἀβλαβής-*ἄβλαβος*, ἀμαθής-*ἄμαθος*, ἀτελής-*ἄτελος* (ἐν Χίῳ), ἀτυχής-*ἄτυχος* (παρὰ Προδρόμῳ Δ' 348 *ἄτυχος*), ἀμελής-*ἀνάμελλος*, ἀφανής-*ἄφανος* (Πόντῳ), ἀδεής-*ἄδjος*, πασιχαρής-*πασί*-

χαρος, προσχαρὴς-*πρόσχαρος*, ἐπιχαρής -(*ἐ*)*πίχαρος* (Πλάτωνος τ. Ϛ' 320), πολυπαθής-*πολύπαθος* (Χίῳ) κτλ.

Ὁ διάφορος τούτων τονισμὸς ἐπιβάλλει μοι τὴν ἀνάγκην νὰ διϊσχυρισθῶ, ὅτι τὰ εἰς -*ος* ταῦτα δὲν προῆλθον ἀμέσως ἐκ τῶν εἰς -*ής*, ἀλλ'ὅτι ἐσχηματίσθησαν ἄλλως. Κατὰ πρῶτον ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι καθ' ὃν τρόπον ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν *ψυχή*, *τιμή*. *μοῖρα*, *κῦρος*, *σπλάγχνα*, *χώρα χῶρος* κτλ. ἐσχηματίσθησαν τὰ ἐπίθετα *ἄψυχος ἔμ-*, *ἄτιμος-ἔντιμος πολύ-ἐρί-*, *ἄμοιρος*, *ἄκυρος*, *εὔσπλαγχνος*, *ἔγχωρος εὐρύχωρος* κτλ. οὕτω καὶ ἐκ τοῦ *βάθος*, *βάρος*, *βλάβος*, *τέλος*, *χαρά*, *πάθος*, *τύχη* κτλ. ἐγένοντο τὰ ὀνόματα *ἄβαθος ἄβαρος* κττ. Ἀλλ' ἡ ἑρμηνεία αὕτη δὲν φαίνεται ἐξαρκοῦσα, ἄλλως τε καὶ διότι πολλὰ ἐπίθετα, π. χ. *ἄμελλος* καὶ *ἀνάμελλος*, *ἄμαθος*, *ἄφανος*, δὲν ἑρμηνεύονται οὕτως, ὥστε ἀνάγκη ἑτέρας ἑρμηνείας ἱκανοποιούσης κατὰ πάντα. Ἴδωμεν.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ ἐσχηματίζοντο πολλὰ σύνθετα εἰς -*ος* (γεν. -*ου*) καὶ-*ης* (γεν. -*εος*), ὧν τὰ ἁπλᾶ ἐδήλουν τὸ πάλαι *τὸν δρῶντα* ἢ *τὴν δρᾶσιν*. Τοιαῦτα δ' ἁπλᾶ ὀνόματα ὑπῆρχον ἐν τοῖς παλαιοτάτοις χρόνοις πολλά, διεσώθησαν δ' οὐκ ὀλίγα καὶ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς, πρβλ. *ἀγός*, *ἀμοιβός*, *ἀρχός*, *ἀοιδός*, *γονός*, *δοκός*, *πομπός*. *ταγός*, *νομός*, *τομός*, *τροφός*, *τροπός*, *μολπός*, *λοπός*, *τροχός*, *σκοπός*, *πορός*, *θαμβός*, *κομπός*, *μολγός*, *ὀλκός*, *ἀρωγός*. *βοσκός*, *πηγός*, *θοός*, *φαγός*, *ζυγός*, *ἀργός*=(λάμπων), *λοιγός*, *ἀμοργός* κτλ. πάντα μετ' ἐνεργητικῆς σημασίας, ἤτοι δηλοῦντα τὸν δρῶντα, τὸν πράττοντα. Ὅτι δὲ παρὰ τὰ ὀξύτονα καὶ ἐνεργητικὰ ταῦτα ἐλέγοντο ἄλλα παροξύτονα μετὰ παθητικῆς σημασίας, π.χ. *γόνος*, *τρόχος*, *πόρος* (=τὸ πλατούμενον), *τόμος*, *τρόπος*, *νόμος*, *δόμος*, *φόρος*, *βόλος*, *μόρος*, *θρόος*, *σόος*, *φόνος*, *χόος*, *φθόρος*, *στόλος* κτλ. εἶναι πασίγνωστον. Εἰς -*ης* δὲ (*δι*)*ηνεκής*, *ἐλεγχής*, *σαφής*, *φραδής*, *ψευδής*, *τρανής*, *πρηνής*, *δαψιλής*, *ἀελής*, *ὑγιής*, *θαμέες*, *ταρφέες* κτλ. Ἡ τάξις τῶν εἰς -*ης* ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις ἔφθινε καὶ ἠλαττοῦτο, δῆλον ἄρα ὅτι ἐν προϊστορικοῖς θὰ ἦτο πολυαριθμοτέρα. Τούτων συγγενῆ εἶναι τὰ οὐδέτερα εἰς *ος-εος*, εἴτε συγκεκριμένην προσλαβόντα σὺν τῷ χρόνῳ ἔννοιαν, π.χ. *νέφος*, *στῆθος*, *φᾶρος*, *τεῦχος*, *ἕλος*, *τρῦφος*, *ἔρνος*, *τεῖχος*, *τέκος*, *πέος*, κτλ. εἴτε ἀφῃρημένα μείναντα, π.χ. *κλέος*, *ἔπος*, *βάθος*, *πάχος*, *μῆκος* κτλ. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἁπλᾶ ὀνόματα ταῦτα εἰς -*ος* (ἀρσ.)

καὶ εἰς -ης (γεν. -εος) διὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐπικράτησιν ἄλλων πληρεστέρων καὶ ἐκφραστικωτέρων καταλήξεων εἰς -της -τηρ -ευς -συνη -της (-τητος) κτλ. ἢ παντελῶς ἀπώλοντο ἢ κατέστησαν ἁπλῶς οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα, ἤτοι ἐγένοντο δηλωτικὰ διαρκοῦς τινος οὐσίας ἢ ποιότητος, ἀπέβαλον δὲ πᾶσαν δήλωσιν ἐνεργείας ἢ πάθους, τ. ἔ. πᾶσαν πρὸς τὸ ῥῆμα σχέσιν καὶ συγγένειαν· πρβλ. *δοκός*, *τροχός*, *ὁλκός*, *ζυγός*, *τρῦφος*, *τεῖχος*, *φόρος*, *πόρος*, κτλ., ἅτινα ὅλως ἀπεμακρύνθησαν τῆς πρότερον συναφοῦς αὐτοῖς ἐννοίας τοῦ ῥήματος καὶ ἐγένοντο ἀπὸ ῥηματικῶν ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικὰ πράγματος σημαντικά. Τὰ δὲ συντεθειμένα διετήρησαν τὴν ῥηματικὴν αὐτῶν δύναμιν πλήρη, ὁλκὸς ἀλλὰ *χερουλκός*, δοκὸς ἀλλὰ *ξενοδόκος*, τροχὸς ἀλλ' *ἐπίτροχος*, *ἁλοίτροχος*, πορὸς ἀλλ' *ὁδοιπόρος*, φορὸς ἀλλ' *εὔφορος*, γένος ἀλλὰ *διογενής*, κτλ.· οὕτω δὲ διεσώθη δι' ὅλων τῶν αἰώνων τὸ πάλαι ἐν χρήσει ὁ τρόπος οὗτος τῆς συνθέσεως εἰς -ος καὶ -ης ἤτοι διαρκῶς ἐπλάττοντο τοιαῦτα σύνθετα κατὰ τὰ παλαιότατα πρότυπα. Καὶ ἄλλων μὲν σῴζονται σύνθετα ἑκατέρου τοῦ τρόπου, ἄλλων δὲ τοῦ ἑτέρου μόνου, π.χ. γένος *-εὐγενής*, γονὸς *-γόνος πολύγονος*, *ἄγονος*, *πρόγονος* κτλ.· βέλος *ὀξυβελής*, βόλός *παράβολος*, *διάβολος*, *ἐπήβολος*, *δυσέμβολος*· ἕλκος *-εὐ- δυσελκής*, ὁλκὸς *-ξιφουλκός*, *χερουλκός*, *ἐφολκός*· *μονοκοινο-γη-ἀπειρολεχὴς* (λέχος), *ναύλοχος*, *ἄλοχος* (λοχός)· *μεγαλο-ἀδρο -δι-ἐπιμερής* (μέρος), *ἄμορος*, *γεωμόρος* (μορός, μείρομαι)· *ἀλι- ἀμφι- εὐ- πολυστρεφής*, *εὔστροφος*, *ἡνιοστρόφος*, *πολύστροφος*· *ἀγρο-ἀστυ- αὐθιμέρης*, *ἐπι- παράμονος*· *ἀμφ- ἐπ- κατ- ὑψηρεφής*, *ὑπώροφος*, *πετρώροφος*, *διώροφος*· *ἀνεμοτρεφὴς ἁπαλο- ἁλιο,- γηροτρόφος*, *εὔτροφος*, *θηριότροφος*· *εὐπλεκὴς βαθυπλεκὴς*, *εὔπλοκος*, *πολύπλοκος*, *στεφηπλόκος*· *ἐϋστεφὴς ἀκανθοστεφὴς ἀμφι- ἐπι- περι-*· *εὐκλεὴς δυσκλεὴς περικλεής*· *κυκλοτερής*, *διάτορος βούτορος ῥινότορος*· *εὐτείχης* (τεῖχος), *διάτοιχος*, *ἄτοιχος*, *ὁμότοιχος* (τοῖχος)· *ἰσοτελὴς ἀτελής* (τέλος) κτλ. κτλ.

Αὐτόδηλον δ' ὅτι τὰ μὲν εἰς *ης-εος* εἶναι συντεθειμένα ἐκ τῶν εἰς *ος-εος* ἢ *ης εος* τῶν ἀμετάτρεπτον τὸ *ε* τῆς ῥίζης τηρούντων (*γένος*, *ἕλκος*, *ψευδὴς φιλοψευδής*), τὰ δὲ εἰς *-ος* ἐκ τῶν ἐνέργειαν ἢ πάθος δηλούντων εἰς *ος*, *-ου* τῶν τρεπόντων τὸ *ε* εἰς *ο* (*γονὸς ὁλκός*....). Ἐννοεῖται δ' οἴκοθεν, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ τρόπος οὗτος τῆς συνθέσεως καὶ δημιουργίας ἐπιθέτων ἦτο ἀρχῆθεν καὶ διέμενεν ἀεὶ αἰσθητὸς τοῖς λέγουσιν, οὐδεμία ἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ ὅτι παρὰ πᾶν σύνθετον εἰς *-ος -ης*

ἐνέργειαν ἢ πάθος δηλοῦν ὑπῆρχε καὶ ἁπλοῦν εἰς -ος μετὰ τῆς ἀναλόγου ἐνεργείας. Οὗτοι ἠδύναντο ἁπλούστατα ἀμέσως ἐκ τοῦ ῥήματος νὰ προβῶσιν εἰς τὴν πλάσιν νέων συνθέτων κατὰ τὸ πρότυπον τῶν προϋπαρχόντων, ἤτοι κατὰ τὸ *τέμνω τομὸς καρατόμος διχοτόμος* κατὰ τὸ *γενέσθαι γονὸς πολύγονος, περῶ πορὸς ὁδοιπόρος, δέκομαι δοκὸς ξενοδόχος* κτλ. ἠδύνατο νὰ πλασθῇ καὶ *θηράομαι εὔθηρος* καὶ *ποιῶ κακοποιός, ῥοφέω - αἱματορρόφος, γράφω καλλιγράφος ὀξυγράφος* κτλ. Ὀνομάτων δ' ἁπλῶν οἷον θηρός, ποιός, ῥοφός, γραφὸς κτλ. οὐδεμίαν εἶχον ἀνάγκην, ἤρκει αὐτοῖς τὸ ῥῆμα, ἐξ οὗ κατ' ἀναλογίαν τῶν παλαιῶν παραδειγμάτων ἀφῄρουν μέρος τι, ὃ ᾐσθάνοντο ὅτι περιεῖχε τὴν σημασίαν τοῦ ῥήματος, ποιέω-*εὔποι-ὸς*, θηράομαι-*εὔθηρ-ος*.

Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις πολλὰ πρωτότυπα ῥήματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ μικρὸν πολλαχῶς ὑπὸ νέων παραγώγων ἀντικατεστάθησαν, τὰ εἰς -ος ὀνόματα ταῦτα, τὰ πρότερον πρὸς τὰ πρωτότυπα σχετιζόμενα, συνεδέθησαν βαθμηδὸν στενῶς πρὸς τὰ παράγωγα, πρβλ. *στέλλω στόλος, στολή*, ἀλλὰ τώρα *στόλος-στολὴ-στολίζω*, ὁμοίως πέλλω-*πόλος πολέω-πολεύω*, ἔργω-*ἔργον-ἐργάζομαι*, πένομαι-*πόνος-πονῶ*, *φεν- (ἔπεφνον) φόνος-φονεύω*, *(συν)αγείρω-(συν)ήγορος-(συν)αγορεύω κατήγορος-κατηγορῶ* κττ. Ἐντεῦθεν ἐπῆλθεν ταραχὴ τῆς καὶ ἄλλως ἀμυδρᾶς τούτων σχέσεως πρὸς ἄλληλα, ὥστε οὐδεμίαν δυσκολίαν εἶχον νὰ πλάττωσιν *ἐκ τοῦ στελέχους τῶν ῥημάτων* τοιαῦτα ὀνόματα, εἰ καὶ κατὰ τοὺς γραμματικοὺς κανόνας φαίνεται ἡμῖν ἀλλόκοτος ὁ σχηματισμός, π.χ. τοῦ *-ποιος-ροφος* κτλ. ἐκ τῶν ῥημάτων *ποιῶ, ῥοφῶ*, ἀλλ' ὅμως *ἱστορικῶς* οὕτως ἔχει. Καὶ οὕτως ᾐσθάνοντο οἱ πλάττοντες τὰς λέξεις ταύτας, οὕτω δὲ καὶ οἱ παλαιοὶ γραμματικοί, οἵτινες ἠγνόουν τὰ ἡμέτερα θέματα, ῥίζας κττ., ᾐσθάνοντο καὶ ἡρμήνευον ταῦτα, ὅπως ἀληθῶς εὐκολώτερον καὶ σαφέστερον ἑρμηνεύωνται ἐκ ῥημάτων, οὐχὶ δὲ ἐξ ὧν ἔλαβον τὰ πρότυπα αὐτῶν τὴν ἀρχήν, ἐκ τῶν ὀνομάτων εἰς *-ος -ου* ἢ *-ης -εος*. Ἐντεῦθεν παρῆγον τὸ *ἄσκοπος* ἐκ τοῦ *σκοπῶ*, τὸ *ἀκρόκομος* ἐκ τοῦ *κομάω*, τὸ *ἀμφίπολος* ἐκ τοῦ *πολεῖσθαι*, τὸ *ἄβρομος* ἐκ τοῦ *βρωμεῖν*, τὸ *ἐρίμυκος* ἐκ τοῦ *μυκᾶσθαι* κτλ.· πρβλ. ὅσα περὶ τούτων διεξοδικῶς διέλαβεν ὁ κ. Konrad Zacher Zur griechischen Nominalcomposition 1886.

Οὕτως ἐσχηματίσθη κατὰ μικρὸν τὸ αἴσθημα ἐν τοῖς λαλοῦσιν ὅτι παρὰ πᾶν ῥῆμα δύναται νὰ σχηματίζηται καὶ ἓν σύνθετον ῥηματικὸν

ὄνομα εἰς -ος δηλοῦν τὴν ἐνέργειαν ἢ τὸ πάθος, ὥστε κατὰ ταῦτα, ἤτοι κατὰ τὸ σχῆμα ἀδικῶ - ἄδικος, κυρῶ - ἄκυρος - ἔγκυρος, λαλῶ - ἄλαλος, κοπιάω - ἄκοπος, καρπίζω - ἄκαρπος, πλανῶ - πλάνος, συντρέφομαι - σύντροφος, γράφω - ἄγραφος, ῥάπτω - ἄρραφος (καὶ ἀρραφής), σκάπτω-ἄσκαφος, σπλαγχνίζομαι - ἄσπλαγχνος, τρέφω-ἄτροφος (σήμερον ἀνάθροφος - θρέφω), βάπτω - ἄβαφος ἐν Λεξ. (καλόβαφος, κακόβαφος τώρα), βρέχω - βροχὴ - ἄβροχος, μετρῶ - μέτρον - ἄμετρος, ἐπιβουλεύω-λὴ - ἐπίβουλος κτλ. κτλ. ἐπλάσθησαν πολλὰ νέα ῥηματικὰ μετὰ σημασίας ἐνεργητικῆς ἢ παθητικῆς, π. χ. γεννῶ *γέννα ἄγεννο* πρόβατο, *ἄγεννη* γυναῖκα· πρέπει *ἄπρεπος*, ἠμπορῶ *ἀνήμπορος*, πλέκω *ἄπλοκος* καὶ *ἄπλεκος* καὶ *ξέπλεκος* (π.χ. ἄπλεκα μαλλιά) σκέπω-ἄζω *ξέσκεπος*, νο(γ)ῶ-*ἄνο(γ)ος*, πράσσω-*ἄπραγος*, (ἡ)ξεύρω-*πολύξευρος* καὶ *ἀνήξευρος*, κατέχω-*ἀκάτεχος*, δουλεύω (=ἐργάζομαι) *ἄδουλος*=ἀργός, ὀκνηρός, χορτάζω-*ἀχόρταγος*, χαράζω - *χαραγή-ξενοχάραγος* παθητ.. θερίζω - *θέρος - ἄθερος* παθητ., δύναμαι (δύναμις) *ἀδύναμος*, τρυγῶ - *τρύγος - ἄτρυγος* (*ἄτρυγο* ἀμπέλι, *ἄτρυγες* μέλισσες, *κακότρυγο καλό - εὐκολό - δυσκολό - μεσότρυγο*), θεραπεύω - *ἀθαράπαγος*, φορῶ = φέρω ἔνδυμα, *ἄφορο* φόρεμα, ὃ οὔπω τις ἐνεδύθη, ἐφόρεσε, καὶ ἔπειτα καθόλου=ἀμεταχείριστος, ἐντεῦθεν ἐπὶ χύτρας *ἄφορο τσουκάλι*, γνωρίζω γνώρα *ἀνέγνωρος*, παθ. ὁ μὴ γνωριζόμενος, ἀξαγιάζω-ἀξάι - *ἀνάξαγος*, ἐγνοιάζω - ἔγνοια - *ἀνέγνοιος*, ἀδειάζω-ἄδεια *ἄδειος* (ἄδjος), οὕτω τοῦτο ὅλως διάφορον τοῦ ἀδεής, ἀρμέγω-*ἀνάρμεγος*, γνάφω - γναφὴ - *ἄγναφος*, ἀλλάσσω - ἀλλαγή - *ἀνάλλαγος*, μαλάσσω - (ἀ)μαλαγή-*ἀμάλαγος*, τυχαίνω - τύχη - *ἄτυχος*, δυστυχῶ - χία - *δύστυχος*, τελειώνω - τέλος-*ἄτελος*, βλάφτω - βλάβος - *ἄβλαβος*, μαθαίνω - *ἄμαθος*, πιχερίζομαι - *καλοπίχερος*, παχαίνω - πάχος - *ἄπαχος τετράπαχος*, ἔφαγα - φαγεῖ-*ἄφαγος*, καλορεξίζω - ὄρεξι - *καλό - κακόρεξος*, καλοκαρδίζω - *καλόκαρδος*, χαίρομαι - ἐχάρηκα χαρὰ *άλό - πασίχαρος ἄχαρος*, πειράζω- *ἀπείραγος*, στραβοραχίζω - ῥάχι - *στραβόρραχος - κακόρραχος*, ἀπακούγω ἀπακουή - *ἀπάκουγος*, (ὀ)ρέγομαι - ὄρεξι - *ἀνόρεξος* καὶ *ἀνόρεγος* πρὸς τὸ ὀρέγομαι, ντρέπομαι-ντροπή-*ἀδjάντροπος*, πρέπει-*ἄπρεπος*, μέλλει-*ἀνάμελλος ἄμελλος ἀναμελλιά*, φαίνεται ἐφάνηκε φανειὰ-*ἄφανος* κτλ.

Ἂν ταῦτα ἀληθεύωσιν, ὅπως ἐγὼ πείθομαι, τότε οὐδεμία ἀληθῶς τοῦ τονισμοῦ μετακίνησις πρόκειται ἐν τούτοις, ἀλλὰ νέοι σχηματισμοὶ διάφοροι τῶν παλαιῶν εἰς *ης*. Ὅτι δὲ σήμερον ὁ ἕτερος

μόνον τύπος ὁ εἰς -ος, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ εἰς -ης ἐμφανίζεται ἐν τοῖς νέοις συνθέτοις τούτοις, οὐδεὶς θὰ εὕρῃ θαυμαστόν. Ἀρκεῖ ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον καὶ διὰ τῆς αὐτῆς καταλήξεως *ος*, σχηματίζονται ταῦτα. Ὁμοίως οὐδεὶς θὰ εὕρῃ μετὰ τὰ ἀνωτέρω παράδοξον, ὅτι ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Προδρόμου ἐλέγετο *ἄτυχος*, τ. ἔ. ὅτι πρὸ τούτου ὁ ἕτερος, ὁ τῶν τριτοκλίτων σχηματισμὸς εἰς ης-εος εἶχεν ἐκβληθῇ ἐκ τῆς χρήσεως, ἐπεκράτησε δὲ ὁ τῶν δευτεροκλίτων εἰς -ος.

Ἀντὶ *πρᾶος* λέγεται παρ' ἡμῖν σήμερον *πραjός*· τοῦτο δ' ὅμως οὐχὶ ταὐτὸν τῷ ἀρχαίῳ πρᾶος, ἀλλ' ἐκ τοῦ θηλυκοῦ ἡ πραεῖα καὶ συνιζήσει πραjὰ πραjᾶς κ. τ. λ. καὶ ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου τὰ πραέα - πραjά, τῶν πραέων - τῶν πραjῶν καὶ ἐκ τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ τῶν πραέων πραjῶν ἐσχηματίσθη τὸ ἀρσενικὸν *ὁ πραjὸς οἱ πραjοὶ* (οὐχὶ πραjεῖς) *τοὺς πραjοὺς* κτλ. κατὰ τὸ ἡ παλαιά-ᾶς, τὰ παλαιὰ τῶν παλαιῶν ὁ παλαιὸς κτλ. Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, δῆλον καὶ ἐκ τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς (οἱ πραjοὶ τοὺς πραjοὺς) καὶ ἐξ ἄλλων ὁμοίως σχηματισθέντων ἀρσενικῶν ἐπιθέτων, π. χ. *ἡ παχειὰ τῆς παχειᾶς τὰ παχεά, ὁ παχειός, τοῦ παχειοῦ, οἱ παχειοί, τοὺς παχειούς, ὁ βαρειὸς τοῦ βαρειοῦ* (=ὁ βαρὺς) κττ. Ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ ταῦτ' ἀπαγγέλλονται ἀσυνίζητα, *γλυκεῖο* (παρ' ἡμῖν ὁ γλυκειὸς τὸ γλυκειό, *γλυκεῖοι* λόγοι Διγενῇ Legr. 879) *παχεῖο*, *βαρεῖο*, κττ., *εὔθειος* ἐν Διγενῇ Legr. 2077, πρβλ. Ψαλμ. 57 «Εἰ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, *εὐθεῖα* κρίνετε» (=εὐθέα). Ἐν Gloss. Græcobarb. ἀναγινώσκεται καὶ *πλατειὸς οἱ πλατειοί*, (Mondry Beaudouin Le Dialecte Chypr. 127). Καὶ ἀντιστρόφως τῶν εἰς -ός τινα μετέβησαν εἰς τὴν τάξιν τῶν εἰς *-ύς -εῖα -ύ*, *πικρός-πρικὺς* (κατὰ τὸ γλυκὺς) *ἁδρὸς-ἁδρύς*, *ἐλαφρὸς-ἐλαφρύς*, *μακρὸς-μακρὺς* (τοῦτο ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος εὑρίσκεται οὕτως), *ἀργὸς-ἀργὺς* κττ. Καὶ ταῦτα εἶχον, ἐννοεῖται, θηλυκὸν εἰς *-εῖα*, *πρικειά-ἀργειά*, ὁ *μιτσὸς ἡ μιτσὴ* παρ' ἡμῖν (ὁ μικὸς) ἡ *μιτσειὰ* ἐν Κύπρῳ (παρὰ Γ. Λουκᾷ 70) κτλ. ἐξ ὧν ἐσχηματίσθη ἄλλο ἀρσενικὸν εἰς -εῖό(ς) ἐν Ἰταλίᾳ *μακρεῖο* (καὶ ἐν Κύπρῳ *-μακρειὸς*) *-πρικεῖο* κττ. (πρβλ. Morosi Arch. 45).

Ὅτι δὲ οὐδὲν θαυμαστὸν οὐδ' ἀδύνατον εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἀρσενικοῦ γένους ἐκ τοῦ θηλυκοῦ, δῆλον καθίσταται καὶ ἐκ τοῦ ἐπι-

θέτου *έταῖρος* σχηματισθέντος ἐκ τοῦ θηλυκοῦ *ἑταίρα*, ἀντὶ τοῦ *ἕταρος* οὗ ἄλλο θηλυκὸν *ἑτάρη* ἀναγινώσκεται παρ' Ὁμήρῳ, Ἰλιαδ. Δ 441 Ἔρις Ἄρεως ἀνδροφόνοιο κασιγνήτη ἑτάρη τε. Ὁμοίως ἔχει καὶ τὸ ἀνεψιὸς ἐκ τοῦ ἀνεψιά, τὸ ἀρσενικὸν θὰ ἦτο *νέπως πρβλ. nepôtes Λατ. napâtas Ἰνδ., *μητρυιὸς* κατὰ τὸ *μητρυιὰ* ἀντὶ πατρυιός, ὁμοίως *ἰδυῖοι* ἀντὶ εἰδότες ἐκ τοῦ θηλ. *ἰδυῖα*, *ἀδελφὸς* ἀντὶ ἀδελφεὸς καὶ ἀδελφειός, (ἃ μόνα ἠξεύρει ὁ Ὅμηρος) ἐκ τοῦ *ἀδελφεή - ἀδελφή*, ὅθεν ἀδελφός· ὁμοίως *ἑκυρὸς* κατὰ τὸ *ἑκυρὰ* (ἀντὶ ἕκυρος, ὅπως ἐν ἄλλαις γλώσσαις τονίζεται). Ἐπίσης ἐκ τοῦ θηλυκοῦ ἐσχηματίσθη καὶ ὁ *Ἐλεούσης* (ἐλεοῦσα) καὶ ὁ *Μέλισσος* (μέλισσα), *Σφαῖρος* (σφαῖρα), *στεῖρος* (στεῖρα), *μύραινος* (μύραινα) ἐν λεξ. Ἡσυχ. καὶ ὁ *πέπειρος* ἐκ τοῦ πέπειρα ἀντὶ πέπων, καὶ οὕτως ἀπαλλασσόμεθα καὶ τῆς ἀνωμαλίας, καθ' ἣν τὸ πέπειρα ἔχει τὸ *α* βραχύ, εἰ καὶ φέρεται ὡς θηλυκὸν τοῦ δευτεροκλίτου πέπειρος, ἐνῷ κατ' ἀλήθειαν εἶναι θηλυκὸν τοῦ τριτοκλίτου *πέπων*, τὸ δὲ πέπειρος εἶναι νεώτερον καὶ ἴσα ἴσα προϊὸν τοῦ θηλυκοῦ *πέπειρα*· πρβλ. πρὸς τούτοις *φιλαινάδος* ἐκ τοῦ ἡ φιλαινάδα, ὁ *γάστρος* (ἐξ Ἠπείρου, Φιλολογ. Συλλογ. Κωνσταντινουπόλεως τόμ. Η'. 585-6) ἐκ τοῦ ἡ γάστρα, *ὁ γραιός*, *ὁ πλύστρος* ἐκ τοῦ ἡ γραιά, ἡ πλύστρα κττ.

Καὶ ὁ τονισμὸς *μισὸς* ἀντὶ *ἥμισος*, ὅπως ἐκ τοῦ *ἥμισυς - ἥμισυ* ὤφειλε νὰ προέλθῃ, αἰτίαν ἔχει τὸ θηλυκὸν ἡμίσεια τῆς ἡμισείας τῆς ἡμισέας, ἐξ ὧν ἐλέχθη καὶ τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον ὁ ἡμίσειος τὸ ἡμίσειον, πρβλ. *τοῖς ἡμυσίοις* παρὰ Sterret Asia Minor τ. Β'. σ. 203 καὶ τὸ ἡμίσεον τῷ ἡμισέῳ παρ' Ἀρχιμήδει (πρβλ. Lobeck ἐν Φρυνίχου 247) καὶ ἐξ ἐπιγραφῆς ἐκ Χαλκηδόνος *ἡμίσεον*, ὅπερ ἄνευ ἀνάγκης μετετυπώθη εἰς ἥμισσον ὑπὸ Dittenberger ἐν Hermes 16,173. Ἐκ τῶν τύπων τούτων προέκυψαν συνῃρημένοι ἡμισοῦ, ἡμισοῦν κ.τ.λ. (πρβλ. πηχῶν ἀντὶ πηχέων καὶ πήχως ἀντὶ πήχεως παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις καθὰ Φρύνιχος σελ. 245 ἐκδ. Lobeck μαρτυρεῖ), ἐξ ὧν καθ' ὃν τρόπον ἐγένετο τὸ χρυσὸς ἀπὸ τοῦ χρυσοῦς, τὸ ἀπλὸς ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦς, τὸ φλογὸς ἀπὸ τοῦ φλόγεος-φλογοῦς, τὸ jερακὸς ἀπὸ τοῦ ἱερακοῦς, παρδαλὸς ἀπὸ τοῦ παρδάλεος-οῦς, οὕτω καὶ τὸ (ἡ)μισὸς (1)

(1) Οἱ τύποι τὸ *ἥμισον* ἐν Cauer[2] 224,16(Ῥωμ.χρόνων)ἐκ Στείριδος καὶ 181,21 *τῶν ἡμίσων* (περὶ τὰ 220 π.Χ.) ἐκ Ῥόδου κεῖνται ἀντὶ ἥμισσον ἤτοι ἡμισυο-ἡμισϜο, καὶ δὴ ἔχουσιν ἄλλως, οὐδ' ἠδύναντο νὰ προέλθωσιν ἐξ αὐτῶν οἱ ὀξύτονοι. πρβλ. G. Meyer[2] § 268.

(ἡ)μισὸν (ἤδη παρὰ Προδρ. Γ′ 345 *μισὸν*) μισὴ ἐκ τοῦ ἡμισοῦς-ἡμισέα-σῆ-ἡμισοῦν. Ὁ κανονικὸς τύπος καὶ τονισμὸς ἥμισο(ς) καὶ ἥμισον ἀντὶ ἥμισυς-ἡμίσεος καὶ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις *ἡμίσου(ς)* σώζεται ἔτι ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, πρβλ. καὶ τὸ παρ' ἡμῖν *ἥμισυ*, πεντέ'μισυ, ἑφτά'μισυ κττ.

Διὰ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τῆς ἀναλογίας, δυνάμεθα, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, νὰ ἑρμηνεύσωμεν καί τινα τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου ἰδιοτροπίαν. Ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ τὸ τελικὸν ς ἀγνοεῖται, ἐπειδὴ ἐν τῇ Λακωνικῇ, ὅθεν κατάγεται ἡ Τσακωνική, εἶχε τραπῇ εἰς ρ, τὸ δὲ ρ τοῦτο ἀπεβλήθη ἐν τῇ Τσακωνικῇ, μόνον δὲ ἐκεῖ διεσώθη ὅπου διὰ τὴν στενὴν τῶν λέξεων συνάφειαν δὲν εἶναι ἀληθῶς τελικόν· π.χ. *τᾶρ ἀμερὶ* =τῆς ἡμέρας, *τοὺρ ἀμέρε*=τὰς ἡμέρας, *ὁροῦντερ ἔμε*=ὁρῶντές ἐσμεν =ὁρῶμεν, *ὁροῦντερ ἐτέ*=ὁρᾶτε, καθ' ὃ καὶ *ὁρούμενοιρ ἔμε*=ὁρώμεθα κτλ. Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅτι τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα (καὶ τοιαῦτα εἶναι τὰ πλεῖστα μετὰ τὸν μεταπλασμὸν τῶν πολλῶν τριτοκλίτων εἰς πρωτόκλιτα) κατέστησαν σχεδὸν ἄκλιτα, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ ἐξέλιπεν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ αὐτῶν, *ὁ νομία*=(ὁ νομέας=ὁ νομεὺς) (1) *τοῦ νομία, τὸν νομία, ἔ νομία, οἱ νομίε, τοὺ(ρ) νομίε* (2)=τῶν νομέων, καὶ τοὺς νομεῖς, *ἔ νομίε*, ὁμοίως *ἁ πορεία τᾶ(ρ) πορεία, τὰν πορεία*-*οἱ πορεῖε, τοὺ(ρ) πορεῖε, τοὺ(ρ) πορεῖε* κτλ., ἤτοι ὑπελείφθη εἷς μόνος τύπος ἐν τῷ ἑνικῷ καὶ ἕτερος ἐν τῷ πληθυντικῷ.

Ἐπικειμένου δὲ ἕνεκα τῶν φωνητικῶν παθημάτων τούτων τοσούτου μεγάλου κινδύνου καὶ συντελουμένης τῆς ἀπωλείας τῆς κλίσεως, αὐτομάτως ὡς εἰπεῖν ἐφέροντο οἱ λαλοῦντες ἐπὶ τὸν κατ' ἀναλογίαν μεταπλασμόν, ἵνα διασώσωσι τῆς κλίσεως εἴ τι δυνατόν. Ἐβίαζεν δ' αὐτοὺς τρόπον τινὰ εἰς τοῦτο καὶ ἡ ἐν τῇ β′ καὶ γ′ κλίσει διαστολὴ τῆς ἑνικῆς γενικῆς ἀπὸ τῶν λοιπῶν πτώσεων καὶ ἔκφρασις αὐτῆς δι' ἰδιαιτέρας ὅλως καταλήξεως, π.χ. ὁ ἀγό, τοῦ ἀγοῦ, (=ὁ

(1) Ὅτι *τὸν νομία*=*τὸν νομέα*, *τὸ χρίος* (νῦν χρίε)=τὸ χρέος, *τὸ κρίας* (νῦν κρίε)=*τὸ κρέας* κτλ. ἤτοι τὴν τροπὴν τοῦ *ε* εἰς *ι* πρὸ τῶν φθόγγων *α ο ου* ἐκληρονόμησεν ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος ἐκ τῆς Λακωνικῆς, ἀπεδείχθη ἀλλαχοῦ, πρβλ. Πλάτωνος τ. Ε′ σελ. 240-241 καὶ Götting. Gelehrten Anzeigen 1882 σελ. 357-8.

(2) Γράφω *τού(ρ)νομίε*=τῶν νομέων, ἐπειδὴ τὸ *τού(ρ)* εἶναι τὸ ἄρθρον τῆς αἰτιατικῆς λαβὸν τὴν θέσιν τοῦ τῆς γενικῆς, πρβλ. *τοὺρ ἀμέρε*=*τῶν ἀμερῶν* καὶ *τοὺρ ἀμέρε* =τὰς ἀμέρας, ἐπειδὴ ὅπως παρ' ἡμῖν τὸ *οἱ* λέγεται καὶ ἀντὶ *αἱ*, οὕτω παρ' αὐτοῖς καὶ τὸ *τού(ρ)*=τοὺς ἀντὶ τοῦ *τὰς τὲς τοὶς*.

λαγώς), ὁ ἅ(ν)θρωπο τοῦ ἁ(ν)θρώπου, ὁ ὄγο τοῦ ὄγου, (=ὁ λόγος), τὸ ὕω (=ὕδωρ) τοῦ ὑϐάτου, τὸ κρίε τοῦ κριάτου, τὸ σῶμα τοῦ σωμάτου, τὸ λεοντάρι τοῦ λεονταρίου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὀνόματά τινα τριτόκλιτα τὸ πάλαι, εἰ καὶ μεταπλασμὸν ἔπαθον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ, ἐν τῇ γενικῇ ἐξηκολούθουν νὰ σῴζωσι τὰς καταλήξεις τῆς γ΄ κλίσεως (πρϐλ. ἀνωτέρω σελ. 254κέξ.) ἤτοι νὰ λήγωσιν εἰς *έ* (ἀντὶ *-ός* κατὰ τοὺς φωνητικοὺς τῆς διαλέκτου ταύτης νόμους, πρϐλ. πράσινε = πράσινος, τέλειε = τέλειος, αὐλέ = αὐλὸς κτλ.), π. χ. *κουνέ* = κουνός = κυνὸς (ἡ προφορὰ τοῦ *υ* ὡς *ου* γνησία Λακωνική), *μηνέ* = μηνός, *νιουτ'έ* = νυκτός, διὰ τοῦτο ἐνομίσθη τὸ *έ* τοῦτο χαρακτηριστικὸν τῆς γενικῆς καὶ ὅπως ἐλέγετο κοῦε (=κύων) γεν. κουνέ, μῆνα - μηνέ, νιούτ'α - νιουτ'έ, οὕτως ἐλέχθη καὶ θάσσα (=θά(λ)ασσα) θασσέ, χώρα - χωρέ, κάμαρα - καμαρέ, γροῦσσα (=γλῶσσα) - γρουσσέ, σκάλα - σκαλέ, τσοίτα - τσοιτέ, (=κοίτα=κοίτη), μοῦζα - μουζέ, (=μυῖα), μοῖρα - μοιρὲ κτλ. Ὁ κατὰ τὴν συνεκδρομὴν ταύτην μετασχηματισμὸς τοσοῦτον ἐπέδωκεν, ὥστε καὶ κατόπιν τῶν φθόγγων ἐκείνων, καθ' οὓς τὸ *ο* δὲν γίνεται *ε* ἐν τοῖς ὀνόμασι τῆς ϐ΄ κλίσεως, ἤτοι κατόπιν τῶν χειλικῶν, ἀπαγγέλλεται σήμερον *ε*· πάντως διὰ τὴν συνεκδρομήν, οὐχὶ διὰ φωνητικὴν αἰτίαν· πρϐλ. *σκούπα - σκουπέ*, *ἁ φοῦχ'α* (= ἡ φύσκη) φουτσὲ κττ. Τὸ αὐτὸ δυστύχημα ἐθεραπεύθη καὶ ἄλλως ἤτοι ἐπειδὴ ἡ ἑνικὴ γενικὴ τοῦ θηλ. ἀντωνυμιῶν τινων ἔληγεν εἰς *ι* (ἐκ τοῦ προσχηματισμοῦ πάντως *ι* προελθόν), δι' αὐτὰ τὸ *ι* τοῦτο μετηνέχθη καὶ ἐπὶ ἄλλα τινὰ ὀνόματα θηλυκὰ προσλαϐόντα οὕτως ἰδίαν κατάληξιν γενικῆς, ἤτοι ἄα (=ἄλλα =*ἄλλη*) γεν. ἀλλῃὶ (= ἄλλης), ἐτῆνε - ἐτῆνα (= ἐτῆνος - ἐτῆνα, ὅπως ἀντὶ ἐκεῖνος - ἐκείνη ἐλέγετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Λακώνων) γενικὴ *ἐτηναΐ* (= ἐκεινησί). Κατ' αὐτὰ λοιπὸν ἐλέχθη καὶ *ἁ ἁμέρα - τᾶρ ἁμερὶ* (πρϐλ. *ἐτηναΐ ἢ τᾶρ ἀλλῃί ἁμερί*), *ἀμπέα* (μεγεθυντικὸν ἐκ τοῦ ἀμπέλι) *τᾶρ ἀμπελί*, *κωπέα-τᾶ κωπελί*, *τζέα-τᾶ τζελλί*=cella, *τζουφάα - τζουφᾶ - τᾶ τζουφαλί* = κεφάλα μεγεθυντικὸν τοῦ *κεφαλή* (1), *χέρα-τᾶ χερί*, *μάτη-τᾶ ματερί*, *σάτη-τᾶ σατερί*=θυ(γ)άτηρ, *γουναῖκα-τᾶ γουναιτσί* κτλ.

Γνωστὸν ὅτι τῶν εἰς *ιος* τὰ μὲν μετουσίαν σημαίνοντα προπαροξύνοντο, τὰ δὲ χρόνον ὠξύνοντο· πρϐλ. Ἡρῳδιανοῦ Α΄ 182. Ἐλέ-

(1) Περὶ τῆς ἀποϐολῆς τοῦ *λ* πρὸ τοῦ *α*, *ο*, *κ* ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Τσακώνων καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐκπτώσεως αὐτοῦ, πρϐλ. Πλάτωνος τ. Ε΄. 240.

γετο λοιπόν, *θερινός*, *δειλινὸς* (δείλη) *πρωϊνός*, (ὅθεν πρωϊνόν-πωρινὸν πουρνὸν) (πρωί), *ἡμερινός*, *ἑσπερινός*, *περυσινός*, *ἐχθεσινὸς* κτλ. ἀλλὰ *λάϊνος*, *δρύϊνος*, *κυπαρίσσινος*, *κεράτινος*, *σύκινος*, *ξύλινος*, *πέτρινος*, *λίθινος*, *χάλκινος*, *ῥόδινος*, *βύσσινος* (βύσσος), ὅθεν τὸ νῦν *βύσσινο*, ὁμοίως *κίτρινον*, *κόκκινον*, *πράσινον* κττ. Καὶ σήμερον δὲ καθόλου εἰπεῖν ταῦτα διαστέλλονται, διότι λέγομεν, *πέτρινος*, *ξύλινος*, *πήλινος*, *χάλκινος*, *ἐλαΐϊνος*, *συκέϊνος*, *ἰτέϊνος* κτλ. ἀλλὰ *σημερινός*, *τωρινός*, *περυσινός*, (*ἑ*)*σπερινὸς* κτλ.· ἀλλὰ παρὰ ταῦτα λέγομεν καὶ *βωδινὸ κρέας*, ἐν Κρήτῃ *βουϊνό*, *χοιρινό*, πρβλ. παροιμ. «*ἀπὸ γερνὸ τουλούμι κρασὶ ποτὲ δὲν πίνεις* Πανδώρ. Γ' 320, ἐν Κρήτῃ λέγομεν «*ἀπὸ χοιρινὸ ἀσκὶ ποτέ μου δὲν ἤπια κρασί*»· *γαϊδουρινὴ ἀνθρωπιὰ*=ἀναισχυντία, *ἀνθρωπινά*, *σκύλινα* καὶ *σκυλινά*, *ὄξυνο κρασὶ* καὶ *ξυνὸ κρασί*, *θαλασσινός*, *φοραδινὸ γαϊδουρινὸ μουλάρι* κτλ. Ταῦτα εἰ καὶ δὲν σημαίνουσι βεβαίως χρόνον, οὐχ ἧττον τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης. Πρόκειται λοιπὸν ἀνωμαλία τις, καὶ ἤδη ἐρωτᾶται, πότε ἤρξατο ἡ ἀνωμαλία αὕτη καὶ τίνες αἱ αἰτίαι αὐτῆς. Ἂν μὴ σφάλλωμαι, αἱ αἰτίαι τῆς συγχύσεως ἀνάγονται εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ δὲν εἶναι μία ἀλλὰ πολλαί. Πρῶτον π.χ. ὀνόματά τινα εἰς -ινος φαίνονται ἀρχῆθεν οὐχὶ τὴν ὕλην σημαίνοντα, ἀλλὰ ἁπλῶς κτητικὴν δύναμιν ἔχοντα τ. ἔ. ἰσοδύναμα τοῖς εἰς *-ειος -ικός* κτλ., *ἀνθρώπινος* π.χ. παρ' Ἡροδότῳ δὲν σημαίνει τι πλασθὲν ἐξ ὕλης ἀνθρώπου, ἀλλὰ περίπου ὅ,τι καὶ τὸ *ἀνθρώπειος*, *ἀνθρωπικός*· ὁμοίως παρὰ Πλάτωνι καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἐφεξῆς. Ἄλλα φαίνονται ἀποβαλόντα σὺν τῷ χρόνῳ τὴν ἔννοιαν τῆς μετουσίας, π.χ. *σάρκινος* ἐν τῇ Γραφῇ δηλοῖ ὅ,τι καὶ τὸ σαρκικός, ἐντεῦθεν οὐ μόνον ἀντίκειται τῷ *πνευματικός*, Ῥωμ. 7,14 «*ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν ἐγὼ δὲ σάρκινος*». Α' Κορινθ. 3. 1. «*λαλῆσαι ὑμῖν οὐχ ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκίνοις*», ἀλλὰ καὶ λέγεται ἐπὶ πραγμάτων οὐδεμίαν δυναμένων νὰ ἔχωσι σάρκα, Ἑβρ. 7.16 «*ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης γέγονεν*» (ἡ ἐντολὴ βέβαια δὲν ἀποτελεῖται ἐκ σαρκός, ἀλλ' ἀφορᾷ εἰς τὴν σάρκα, κανονίζει τὴν σάρκα). Καὶ ἀντιστρόφως *ταχινός*-ταχύς, *πεδινός*, *θαμινά*, *ἀληθινός*, ταῦτα ἀπὸ τῶν δοκίμων χρόνων δὲν ἐδήλουν βεβαίως τὸν χρόνον· ὥστε ἀρχῆθεν δὲν ἐπεκράτει ἀκριβεστάτη αὐτῶν διαφορὰ καὶ χρῆσις. Βραδύτερον δὲ συνέπεσον φθογγικῶς καὶ τὰ εἰς *-εινός* π.χ. *βορεινός*, *ταπεινός*, *φωτεινός*,

σκοτεινός, *ἐλεεινός*, *ὀρεινός*, *ὑγ(ι)εινός*, *πετεινός*, *ποθεινός*, κτλ. καὶ τὰ εἰς *-ηνός*, *γαληνός*, *γαλαθηνός*, κτλ., ἐν δὲ τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐπλάσθησαν καὶ *μηδαμινός*, *οὐτιδανός*, *οὐδαμινὸς* κτλ. Λοιπὸν τοῦτο μὲν πολλὰ ὀξύτονα εἰς *-ινός*, οὐδένα ἐδήλουν χρόνον, *ἀληθινός*, *πεδινός*, *οὐτιδανός*, *μηδαμινός* κτλ. τοῦτο δὲ πολλὰ προπαροξύτονα εἰς *-ινος* οὐδεμίαν ἐνέφαινον μετουσίαν, π.χ. *ἀνθρώπινος*, *σάρκινος*, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἀνῆκον, τὸ ἀναφερόμενον εἴς τι, τὸ σχέσιν ἔχον πρός τι, ὁποίαν ἐμφαίνουσι τὰ ὀξύτονα εἰς -ικός, ὑφ' ὧν δι' αὐτὸ τοῦτο εἰλκύσθησαν πρβλ. «*ἀρχοντικὰ πορεύγεται καὶ σκυλλινὰ διαρχίέται*», τοῦτο δὲ τέλος ἄλλα πρότερον χρόνον δηλοῦντα κατέστησαν κατὰ μικρὸν μετουσίας σημαντικά, π. χ. *σκολινός*, τὸ ἀνῆκον εἰς τὴν σκόλην = ἑορτάσιμος, π.χ. σκολινὰ φορέματα, ἔπειτα κατ' ἀστεῖον εὐφημισμὸν σκολινὸς = ὁ χοῖρος ὡς δῆθεν ἑορτασίμως ἐνδεδυμένος, *πασκαλινὸ* = τὸ ἀνῆκον εἰς τὸ πάσχα, ἔπειτα τὸ κρέας καὶ ὅσα ἄλλα φαγητὰ εἶναι ἀπηγορευμένα ἐν καιρῷ τῶν νηστειῶν, κατ' ἔκτασιν δὲ καὶ τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον. Ἄλλα δὲ πάλιν εἰς -ιος ἐγένοντο σὺν τῷ χρόνῳ ἰσοδύναμα τοῖς εἰς -ινός, π. χ. ὁ Πολυδεύκης ἐν Ὀνομαστικῷ παρατάσσει ὡς ἰσοδύναμα τὸ χειμέριος καὶ χειμερινὸς λέγων «*χειμὼν καὶ χειμερινὴ ὥρα καὶ χειμέριος ὥρα*». Οὕτω λοιπὸν ἀμφότεραι αἱ τάξεις πολλαχῶς συμπεσοῦσαι κατὰ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν σημασίαν συνέπεσαν σὺν τῷ χρόνῳ καὶ κατὰ τὸν τόνον. Καὶ ἐπειδὴ τοῖς ἀρχαίοις εἰς -ινὸς μεγάλη ἐπικουρία τῶν εἰς *-εινὸς-ηνός*, βραδύτερον προσῆλθεν, ἐξενίκησεν ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς πολλαχῶς. Πρόσθες τούτοις ὅτι καὶ ἄλλα ὀνόματα εἰς -ανὸς-νὸς πολλὰ ὑπάρχουσι· π. χ. *πιθανός*, *ὀρφανός*, *τραγανός*, *κρημνὸς-κρεμνὸς* (καὶ ἐγκρεμός), *λαχνὸς* ἐκ τοῦ λαχμὸς (πρβλ. *ἀτμὸς-ἀθνὸς-άχνός*, *ἀριθμῶ-ἀριχνῶ*, καὶ *ἀρίφνητος* = *ἀναρίθμητος*), *φαγανὸ(ν)* = πολυφάγον ἐν Κεφαλληνίᾳ (πρβλ. Νεοελ. Ἀναλ. 339), *ἱκανός*, *στεγνός*, *σεμνὸς* (παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἰσχνός, ἀδύνατος), *ἀγνός*, *θινὸς* (= σωρός, ἕνα θινὸ ξύλα) *πυκνός*, *στρυφνός*, *γυμνός*, *τρανός*, *στενός*, *(ὀ)φανός*, *ὀκνός*(1). Ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐλέχθη καὶ τὸ ἐπίθετον *μελανὸς* πρβλ.

(1) Τὸ ἐπίθετον τοῦτο δὲν παρεδόθη ὑπὸ τῶν παλαιῶν, λέγεται δ' ὅμως παρ' ἡμῖν ἀντὶ τοῦ *ὀκνηρὸς* καὶ ἔχει πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν *ὄκνος* ὅπως τὸ ὦχρος πρὸς τὸ ὠχρός, τὸ ἰλλὸς πρὸς τὸ ἴλλος (παρ' ἡμῖν σῳζόμενον καὶ ὁ *γίλλος*, οἱ *γίλλοι* προφερόμενον) κτλ. πρβλ. Lobeck Παραλ. 340 καὶ 345.

Lobeck Παραλ. 139 καὶ Πολυδ. Ἑρμην. σελ. 653. Οὕτως ἡ μερὶς τῶν εἰς -*ινὸς* ὑπερίσχυσεν, ὥστε πλεῖστα ἐπλάσθησαν καὶ πλάττονται σήμερον ἔτι τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης, π. χ. *θαλασσινός*, *ὀξυνὸς* καὶ *ξυνός*, *γαλανός*, *σκύλλινος-σκυλλινά*, *χοιρινὸς-νά*, *γαϊδουρινὸς-νά*, *ἀλογινὸν κρέας-τομάρι*, *γερανὸς* (κατὰ τὸ οὐρανός (1), ἱκανὸς) *χωνὸς* ἀντὶ χῶνος ἐν Οἰνόῃ τοῦ Πόντου, πρβλ. Ἀθανασίας Κ. Κοντοπούλου σελ. 133 - 36, *κοτσινέ* = *κόκκινος* ἐν Τσακωνίᾳ. Ἐν Bova *συκαμινοὺ* = συκάμινον (πρβλ. Morosi Arch. 100) καὶ 7 *σεκαμενό*, *ψεματινὰ* κατὰ τὸ *ἀληθινά*, *λιγνὸς* ἐκ τοῦ *λέγνος* (ἐν Ἡσυχίῳ) σῖτος ὁ μὴ ἁδρὸς (μὴ κατὰ τὸ σεμνός, τερπνὸς κτλ. τονιστέον *λεγνός;*), *χαῦνος-ἀχαμνός*, *χτηνὸν* ἐν Κύπρῳ κατὰ τὸ κτηνόν (τὸ *ν* ἀντὶ *ς* (τὸ κτηνὸν ἀντὶ κτῆνος) δὲν πρέπει νὰ φαίνηται ἀλλόκοτον, πρβλ. τὸ θύον καὶ τὸ θύος, τὸ δένδρον καὶ τὰ δένδρη, δρίον-ος, πύον-πύος κτλ.), *φουρνὸς* ὁ φρύνος bufo vulgaris, *γλανὸς* (*γ(ου)λενὸς* ἐν Θεσσαλίᾳ) ἀντὶ *γλάνος μεγεθυντικοῦ ἐκ τοῦ ἡ γλάνις καὶ γλανίς, *ἔξυπνος* παρ' ἡμῖν, *ξυπνὸς* ἐν Ἀθήναις· ὁμοίως ἐλέχθη παρὰ τὸ *λεῖος-λειανὸς* = λεπτός, *ἄδειος-ἀδειανὸς* (= κενός, σχολάζων). Κατὰ τὸ *φυζακινός*, *ληθακινός*, *μαλθακινὸς*, *λεπτακινὸς* ἐλέχθη τὸ *κοντακινὸς* καὶ κατὰ τὸ *ἀδειανός*, *λειανὸς* κτλ. *κοντακιανὸς* = κοντός, βραχὺς τὸ ἀνάστημα.

Ἐκ τῆς καταλήξεως ταύτης -*ινος* προσηρτημένης εἰς ὀνόματα εἰς -*έα-εως* λήγοντα ἐσχηματίσθη ἡ νεωτέρα *έϊνος*, π.χ. *πτελέα-πτελέϊνος*, *κρανέα-κρανέϊνος*, *φιλυρέα-φιλυρέϊνος*, *ἀλέα-ἀλέϊνος*, *ἰτέα-ἰτέϊνος*, *μηλέα-μηλέϊνος*, *κολυτέα-κολυτέϊνος*, -*φλέως-φλέϊνος*, *συκαμινέα-συκαμινέϊνος*, *μελέϊνος* (μελία) παρὰ Θεοφράστῳ καὶ Ἡσυχίῳ ἐν λέξει *μελίη ὥς*. Ὅτε δὲ βραδύτερον κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν εἰς -*εα* τούτων καὶ τὰ πάλαι συνηρημένως ἐκφερόμενα ὀνόματα δένδρων π.χ. συκῆ, ἀμυγδαλῆ κττ. ἤρχισαν νὰ προφέρωνται πλήρη, εἰς -*έα*, ἡ κατάληξις -*έϊνος* προσετέθη καὶ εἰς ταῦτα καὶ εἰς ἄλλα, π. χ. *γέϊνος* (Φρυνίχῳ 97), *στυππέϊνος*, *ὀστέϊνος* κτλ. αὐτ. 262, ἐντεῦθεν ἐπέδωκε πλεῖστον, ὥστε ἐν ἐκθ. Βασιλ. Ταξ. σελ. 276 *σημεντέϊνον*· καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν συχνότατα λέγονται *ξυλέϊνος*, *χωματέϊνος*, *πετρέϊνος*, *σιδερέϊνος*, *jαλέϊνος*, *κυπαρισσέϊνος*, *ἐλαιΐνος*, *μουρνέϊνος*, *κερδέϊνος*,

(1) Πρβλ. «κοῦ τὰ ὕψη τούρανοῦ πέφτει τάδκὸν τοῦ γερανοῦ». Καθαρογλώσσημα ἐκ Κύπρου, παρὰ Γ. Λουκᾶ Φιλολογικῶν Ἐπισκέψεων. Τόμ. Α', σελ. 165.

χαλκωματέϊνος κτλ. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς καταλήξεως παρήχθη διὰ μεταθέσεως καὶ συνιζήσεως ἡ ἑτέρα *ένιος*, π. χ. *ξυλένιος*, *πετρένιος*, *σιδερένιος*, *χωματένιος*, *κυπαρισσένιος*, *jαλένιος* κ.τ.λ. Ὅτι τὸ -*ένιος* δύναται ἁπλοποιουμένου τοῦ ὑγροῦ *ν* νὰ καταστῇ ἁπλοῦν -ένος, οὐδὲν θαῦμα. Οὕτω λοιπὸν λέγεται ἐν Πόντῳ *χορταρένον*, *λιθαρένος* κτλ. καὶ Ἀλφαβ. τῆς Ἀγάπης 43, 2 *σιδερένος*· (πρβλ. *κοιλιοπονῶ* παρ' ἡμῖν ἀλλὰ κοι*λ*οπονῶ ἐν Ἀθήναις)· ἐν Κύπρῳ *μαρμαρένος*, *σιδερένος*, *ξυλένη*, ἐν Λουκᾶ Φιλολογικῶν Ἐπισκέψεων Κύπρου σελ. 162 καὶ *κρεατένη*, *μελένα* αὐτ. 188, *χρυσταλλένη* 180. Ἡ γένεσις αὕτη τῆς καταλήξεως *ένιος* φαίνεταί μοι ἁπλουστέρα τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Οἰκονομίδου ἐν Laulehre des Pont. σελ. 17 προτεινομένης, καθ' ἣν εἰς τὰ εἰς -*ινος* προσετέθη ἡ κατάληξις *ιος*, *χορτάρινος*-*χορταρίνιος* (ὅπερ ἀγνοῶ εἴ που ἐλέχθη ποτέ), καὶ ἐντεῦθεν τὸ *ιος* ἐγένετο ος-ες καὶ κατ' ἀφομοίωσιν τοῦ ὅλου *ένες* ἀντὶ ίνες. Τοιαῦται τροπαὶ καὶ ἀφομοιώσεις εἶναι ἐν τῇ συνήθει Ἑλληνικῇ ἁπλῶς ἀδύνατοι.

Ὅπως δὲ τὰ πολλὰ ὀξύτονα ἀρχῆθεν εἰς -ινός εἵλκυσαν πρὸς ἑαυτὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἄλλα, οὕτω καὶ τὰ πολλὰ εἰς -λός ὀξύτονα ἐφείλκυσαν τὸ *στρογγυλός* (ἤτοι κατὰ τὸ χαμηλός, ὑψηλός, ἁμαρτωλός, καλός, πηλός, παχυλός-παχουλός, αἰγιαλός, ἐντροπαλός, μακρουλός, δειλός, ὀμφαλός, μυαλός, παρδαλὸς=παρδαλοῦς, θολός, (ν)ολός, ὁμαλός, ψιλός, δαυλός, τραυλός, μοχλός, στρεβλός, χυλὸς κτλ.) ἐτονίσθη καὶ *στρογγυλός*. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ κατὰ τὸ συγγενὲς ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν ὀξύτονον ὀφθαλμός, ἐτονίσθη καὶ τὸ ὀπτίλος τῶν παλαιῶν Λακώνων ὀπτιλός, ὅθεν τὸ νῦν Τσακώνικον *ψιλέ*. Ὁμοίαν ἐπίδρασιν τῶν ἐπιρρημάτων εἰς -*ελῶς* ἐπὶ τὸν τονισμὸν τοῦ ἐπιρρήματος *ζαφελῶς* ἐκ τοῦ *ζάφελος* ὑποθέτει ὁ Ἡρῳδιανὸς ἐν Α'. 233 διδάσκων *αζάφελος*, *τὸ δὲ ζαφελῶς περισπᾶται*, ἐπεὶ καὶ τὰ διὰ τοῦ -*λως* ἐπιρρήματα παραληγόμενα τῷ ε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φιλεῖ περισπᾶσθαι, *εὐτελῶς*, *ἐπιμελῶς*, οἷς καὶ τὸ ζαφελῶς συνέδραμε (1).

(1) Ὁμοίως διδάσκει Ἡρῳδιανὸς Α, 490, 24 «τό τε ἡσυχῇ περισπᾶται παραλόγως, εἰ μὴ συνεξέδραμε τοῖς εἰς *χῇ* ἐπιρρήμασι περισπωμένοις τριχῇ, τετραχῇ». Ὁμοίως τῷ ἐπιρρήματι *ζαφελῶς* ἔπαθε καὶ τὸ ἡμέτερον χαμαὶ (οὕτως ἐν Σητείᾳ τῆς Κρήτης καὶ Κύπρῳ M. Beaudouin 17), τονισθὲν *χαμαι* ἐν Ῥεθύμνῃ καὶ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ (Morosi Archivio Bova 12), ἐν δὲ τῇ μεσημβρινῇ Ἑλλάδι *χαμω* (κατὰ τὸ ἐπάνω, κάτω) καὶ ἐν τῇ βορείᾳ *χάμου* (=ἀπάνου, κάτου). Ὅτι ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐν τούτῳ καὶ ἡ μετὰ τοῦ ἀναβιβασμοῦ συνδεδεμένη ἀποκοπὴ ὅλης συλλαβῆς ἐν

Ἀντὶ τῶν μετοχῶν *φεύγων*, *σκέπων*, *γυρεύων* κττ. λέγομεν σήμερον ὁ *φευγὸς* ὁ *σκεπός*, ὁ *γυρευὸς* Πλάτωνος τόμ. Ϛ'. 318 = ἐπαίτης. Ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς παρέβαλε ταῦτα (ἐν Ἀτ. Α'. 52) πρὸς τὸ τὸ *διάκως* ἀντὶ *διάκων*, μεταγενεστέρου τύπου ἀντὶ *διάκονος*, *ἄρχως* ἀντὶ ἄρχων (οὐχὶ ἀντὶ τοῦ ὁμηρικοῦ ἀρχός), *γέρως* ἀντὶ γέρων, *χάρως* ἀντὶ χάρων, *δράκως* ἀντὶ δράκων, *σιγῶς* ἀντὶ *σιγῶν* (τὸ *θαμβὸς* αὐτόθι οὐχ ἀντὶ θαμβῶν, ἀλλὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπίθετον *θαμβός*, πρβλ. Εὐσταθίου 906 «θαμβὸς ὁ ἐκπλαγείς, Ἡρῳδ. Α'. 138,10 «*θάμβος* τὸ μονογενὲς» τ.ἔ. τὸ οὐσιαστικόν, δι'οὗ δηλοῦται ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἐπίθετον). Οὕτω δὲ ἡρμήνευσε τὸ ς ἀντὶ τοῦ *ν*· πρβλ. προσέτι *Χαρίτως* ἀντὶ *Χαρίτων*, *Σπυρίδως* ἀντὶ Σπυρίδων, *ἐπιστήμως* ἀντὶ ἐπιστήμων (ὅτι οὐδὲν κοινὸν τούτῳ καὶ τῷ *ἐπίστημος* τοῦ Ἱπποκράτους, αὐτόδηλον), *γείτως* ἀντὶ γείτων ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἀλλαχοῦ. Οὕτως ἔχει καὶ τὸ ἐν μεσαιωνικοῖς βιβλίοις ἀναγινωσκόμενον *χειμὼν* καὶ καλοκαίρι κατ' αἰτ. ἐξ ὀνομαστικῆς *χειμώς*. Διατὶ τῶν περιττοσυλλάβων τριτοκλίτων τούτων, οἷον ὁ γέρων, ὁ δράκων, ὁ χάρων κτλ. προσελήφθη ὡς βάσις ἡ ἀρχαία ὀνομαστικὴ κατ'ἀφαίρεσιν τοῦ *ν* καὶ προσλήψει τοῦ ς, τοῦ κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικοῦ τῆς ὀνομαστικῆς, ἐνῷ τῶν λοιπῶν π.χ. ὁ δαίμονας, ὁ βασιλέας κτλ. ἐπλάσθη νέα ὀνομαστικὴ ἐκ τῆς αἰτιατικῆς, τοῦτο θὰ ἑρμηνευθῇ ἀλλαχοῦ. Ἐν τῷ παρόντι περὶ τοῦ τονισμοῦ διαλαμβάνων ἐπιθυμῶ νὰ ἐξετάσω μόνον διατὶ ἐτονίσθη *φευγὸς* καὶ *σκεπὸς* καὶ *γυρευὸς* ἀντὶ φεύγων σκέπων γυρεύων. Ὅτι δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀρχαῖα ῥηματικὰ ἐπίθετα κληρονομηθέντα ἡμῖν διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως, εἶναι πασίδηλον (πρβλ. τὸ *ε ευ* αὐτῶν πρὸς τὸ *ο ου οι* τῶν ἀντιστοίχων). Ἀλλ' ἐπίσης εἶναι αὐτόδηλον ὅτι ἠδύναντο νὰ πλασθῶσι κατ'ἀναλογίαν ἄλλων ὀξυτόνων ῥηματικῶν ἐπιθέ-

τῷ *σηκώσου-σήκω* ἐγένετο ἀκριβῶς διὰ τὴν στενὴν τούτων σύνδεσιν πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐπιρρήματα ἀπάνω, κάτω, «σήκω πάνω» καὶ «σηκώσου (ἐ)πάνω», αὐτόδηλον.

Ὡσαύτως παρετηρήθη πρὸ πολλοῦ (πρβλ. B. Wheeler der Griech. Nominalaccent σελ. 5) ὅτι τὸ Ἀλκμάν, εἰ καὶ παράγεται ἐκ τοῦ *Ἀλκμάων*, ὀξύνεται, ἐπειδὴ συνεξέδραμε τοῖς Τιτάν, Ἀζὰν (Ἰων. Ἀζήν), παιάν, Δυμάν, Ἀχαρνάν, πελεκὰν κτλ. Ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ τὸ ἐκ τοῦ *Ἰάων* (Ὁμηρ.) συνῃρημένον παρ' Αἰσχύλῳ Πέρσαις 949 *Ἰάν*, καὶ τὸ παρὰ τοῖς Δωριεῦσι *Ποσειδάν* (πρβλ. Ἡρῳδιανοῦ Β', 369, 19 καὶ 916,1), εἰ καὶ ἐκ τοῦ *Ποσειδάων* συνῃρέθη. Καὶ τὸ τῆς νεωτέρας Ἀττικῆς *μωρὸς* ἀντὶ *μῶρος* ἑρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου διὰ συνεκδρομῆς αὐτοῦ πρὸς τὸ θυρωρός, πυλωρὸς καὶ τἄλλα εἰς -ρός. πρβλ. καὶ *στειρός* = στεῖρος Πλατ. Ϛ'. 311 ἐκ Τραπεζοῦντος.

[illegible] ἀδιάφορον πόθεν τὴν ἀρχὴν ἔχοντων. [illegible] τὸ βόσκω [illegible] βοσκός, πέμπω πομπὴ πομπός, [illegible] τρέφω τροφὴ [illegible], τρέχω τροχὴ τροχός, ἀμείβω ἀμοιβὴ [illegible] ἀγωγὸς κττ. ἠδύνατο νὰ πλασθῇ καὶ φεύγω – φυγή – [illegible]. [illegible] (σκεπάζω) σκεπή – σκεπός, γυρεύω – γυρευός, [illegible] σημασίας, ὅπως καὶ τἆλλα. Οὕτως ἔχει, νομίζω, καὶ τὸ [illegible] κρυφός [illegible], ἐξ οὗ τὸ ἐπίρρημα κρυφά. Εἰς τὴν ἀναλογίαν [illegible] ἤχθησαν [illegible] λέγοντες καὶ ὑπὸ ἄλλων μετοχῶν ὀξυτόνων [illegible] ἔννοιαν [illegible], π. χ. ὁ παθών, ὁ μαθών, αἵτινες σήμερον λέγονται ὁ πα[illegible], ὁ [illegible] (1).

Καὶ ἄλλην δὲ περὶ τὸν τονισμὸν ἀνωμαλίαν παρέχουσιν αἱ ἐνεργητικαὶ [illegible] τοῦ τε ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους, καθ' ὅσον σῴζονται [illegible] αἱ τε ἀρσενικαὶ εἰς *-ων* καὶ αἱ θηλυκαὶ εἰς *-ουσα* ἐτονίζοντο [illegible] τοῦ ἐνεστῶτος τῶν βαρυτόνων ἀπωτέρω τῆς [illegible] τῶν συνῃρημένων ῥημάτων ἐπ' αὐ[illegible] ἐν ἄλλαις μὲν παρατηρεῖται ἀνα[illegible], ἐν ἄλλαις δὲ καταβιβασμὸς [illegible] δηλ. πηγὴ καὶ δη=πι[illegible] (=τέλμα τοῦ ποδός), ἀγ[illegible] θλῖψις, ἐντεῦθεν καὶ ῥῆμα [illegible] χρήσκομαι ἐπὶ τῆς αὐτῆς [illegible] κατὰ τὸν τονισμὸν τοῖς πα[illegible] *Φοινικοῦσσα, Φαρμα*[illegible] *ὀμορφομαλλοῦσα*, [illegible] *ἀσπροποδαροῦσα* [illegible] *-οῦσ(σ)α* θηλ. εἶναι [illegible] =φαγέδαινα. [illegible] οὐσιαστικά;). [illegible] τ. ἕ. ὁ καταπιών. [illegible] =ὁ διαλέγων κτλ.

(1) [illegible] σημασίαν=βέβαια, [illegible] Πρόδρ. Δ. 101 [illegible] γεύσεσαι, καὶ [illegible] ἔκτοτε [illegible] μαθὸς καὶ μαθές, π. χ. καὶ [illegible] εἰρωνικῶς. Ἡ τροπὴ τοῦ ως εἰς ες ἴσως αἰτίαν ἔχει [illegible] ἐπίρρημα καί, ἴσως δὲ καὶ τοῦτο ὅτι ἐξελήφθη ὡς κλητικὴ [illegible] δευτερο[illegible].

Ἐν τοῖς ἑπομένοις τὸ μίασμα εἶναι ἀτομικὸν ὡς εἰπεῖν, π. χ. τὸ *ἄκρατον* (κρασὶ) ἐνομίσθη σύνθετον οὐχὶ ἐκ τοῦ *ἀ-κρατὸς* ἀλλ' ἐκ τοῦ *ἄκρ-ατος* καὶ δὴ ἠκολούθησε τῷ τονισμῷ τῶν εἰς *-ᾶτος*, *αὐγᾶτος*, *μελᾶτος*, *ζαχαρᾶτος*, *ὁραδᾶτος*, *ἀμυγδαλᾶτος*, *σησαμᾶτος*, *στρογγυλᾶτον* Διγενῆ Legr. 2782, ἄνθη *ποικιλᾶτα* ἐν Trois Poêmes Α' 721, *σκορδᾶτον*, *κυμινᾶτον* Πολυδεύκους Ἑρμην. 408 κτλ. Ὁμοίως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐγένετο τὸ Σάββατον-*Σαββάτο* κτλ. Ὅτι δὲ οὕτω τὸ ᾶτος προστιθέμενον εἰς θέμα οὐσιαστικοῦ *ἀκρ-Σαββ*-οὐδὲν ἐκφράζει, τοῦτο οὐδεμίαν εἶχε σημασίαν διὰ τὸν παρετυμολογοῦντα λαόν. Ὁμοίως καὶ τὸ *Κράμβουσα* (Ἡρῳδιανοῦ Α. 269) ἀκολουθήσαν τοῖς λοιποῖς εἰς *οῦσα* π.χ. *ξανθομαλλοῦσσα-ἀλαφρονοῦσσα* κτλ. ἐτονίσθη *Κραμβοῦσα* ὅθεν σήμερον ἡ *Γραμπούσα*.

Καὶ τὸ *περίσσιος* ἀντὶ *περισσός*, ἐτονίσθη κατ' ἀναλογίαν τοῦ *ἴσιος*, *περίσσια-ἴσια*, «τὸ πολλὰ περίσσιο χαλᾷ τὸ ἴσιο». Τοῦτο δὲ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου «*ἴσιον* ἴσον». Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ τονισμὸς *περισσὸς* δὲν ἐξέλιπεν ὅλως, διότι καὶ ἐν Στενημάχῳ εἶναι ὁ μόνος ἐν χρήσει καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἕλλησι πολλάκις λέγεται ἐκ παραλλήλου *περίσσια* καὶ *περισσά*. Κατὰ τὸ δυὸ βολές, τρεῖς βολὲς κτλ. ἐλέχθη ἐν Χίῳ καὶ τὸ παράδοξον *μονοβολές*=ἅπαξ τ. ἔ. μίαν μόνην βολάν. Τὸ θηλυκὸν τοῦ κύριος-κύρις οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ σχηματισθῇ *κυρὰ* ἀλλ' ἢ *κυριὰ* ἢ *κύρια*. Εἰκάζω λοιπόν, ὅτι κατὰ τὸ *πε(ν)θερὰ* (πρβλ. τὴν φράσιν «*κυρὰ καὶ πεθερὰ*» καὶ τὰ παρόμοια) ἐτονίσθη *κυρά*. Ὅτι δὲν εἶναι τὸ ἀρχαῖον ποιητικὸν ἐκυρά, οὐδεμία, νομίζω, ἀπαιτεῖται ἀπόδειξις. Πόσον δὲ τὰ συνημμένως λεγόμενα ἐπιδρῶσιν ἐπ' ἄλληλα, τούτου ἀπόδειξις ἔστωσαν τὰ ὀλίγα ταῦτα. Πάντες λέγομεν «*τοῦ χρόνου*», «*κι' ἀπὸ χρόνου*»· ἀλλ' ὅμως «*ἐνοῦς χρονοῦ*». Mor. Arch. 93 παροιμ. 93 «ἄστρη τοῦ χειμῶνα, σύννοφα τοῦ καλοκαίρι, λόγια τῶ *γυναικῶ* καὶ πόρδοι τῶ *γαδαρῶ* ὅλο 'ναν πρᾶμα»· σελ. 91 παροιμ. 55 «τὶ (=ὅστις) πρῶμα (=πρώιμα) *σπέρρει* (=σπείρει) πρῶμα *σέρρει* (=θερίζει ἢ θερᾷ)· σελ. 94 παροιμ. 100 ὁ λαγὸ τὴ *ββραδεῖα* gβαίνει 'ς *τὴν καμπία* (=τὸν κάμπον)· παροιμ. 108 «ἔgβα 'ς τὸ *δώννοντα*, μὴ πάη(ς) 'ς τὸ *σζήτωντα* (=μὴ πάῃς ζητῶντα(ς)=μὴ ἐξέλθῃς ἐπαίτης)· ὁ *ἥλιος* ἐφείλκυσε καὶ μετέβαλε πρῶτον τὸ *σκιὰ* κατὰ τὸ γένος καὶ τὴν κατάληξιν εἰς *σ(κ)ιὸς* (οὕτως σιός ἐν Κύπρῳ), ἔπειτα καὶ κατὰ τὸν τόνον καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν εἰς *ἥσκιος*,

λαγώς), ὁ ἄ(ν)θρωπο τοῦ ἀ(ν)θρώπου, ὁ ὄγο τοῦ ὄγου, (=ὁ λόγος), τὸ ὕω (=ὕδωρ) τοῦ ὑδάτου, τὸ κρίε τοῦ κριάτου, τὸ σῶμα τοῦ σωμάτου, τὸ λεοντάρι τοῦ λεονταρίου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὀνόματά τινα τριτόκλιτα τὸ πάλαι, εἰ καὶ μεταπλασμὸν ἔπαθον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ, ἐν τῇ γενικῇ ἐξηκολούθουν νὰ σῴζωσι τὰς καταλήξεις τῆς γ´ κλίσεως (πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 254κέξ.) ἤτοι νὰ λήγωσιν εἰς *έ* (ἀντὶ *-ός* κατὰ τοὺς φωνητικοὺς τῆς διαλέκτου ταύτης νόμους, πρβλ. πράσινε=πράσινος, τέλειε=τέλειος, αὐλέ=αὐλὸς κτλ.), π. χ. *κουνέ*=κουνός=κυνὸς (ἡ προφορὰ τοῦ *υ* ὡς *ου* γνησία Λακωνική), *μηνέ*=μηνός, *νιουτ'έ*=νυκτός, διὰ τοῦτο ἐνομίσθη τὸ *έ* τοῦτο χαρακτηριστικὸν τῆς γενικῆς καὶ ὅπως ἐλέγετο κοῦε (=κύων) γεν. κουνέ, μῆνα-μηνέ, νιούτ'α-νιουτ'έ, οὕτως ἐλέχθη καὶ θάσσα (=θά(λ)ασσα) θασσέ, χώρα-χωρέ, κάμαρα-καμαρέ, γροῦσσα (=γλῶσσα)-γρουσσέ, σκάλα-σκαλέ, τσοίτα-τσοιτέ, (=κοίτα=κοίτη), μοῦζα-μουζέ, (=μυῖα), μοῖρα-μοιρὲ κτλ. Ὁ κατὰ τὴν συνεκδρομὴν ταύτην μετασχηματισμὸς τοσοῦτον ἐπέδωκεν, ὥστε καὶ κατόπιν τῶν φθόγγων ἐκείνων, καθ' οὓς τὸ *ο* δὲν γίνεται *ε* ἐν τοῖς ὀνόμασι τῆς β´ κλίσεως, ἤτοι κατόπιν τῶν χειλικῶν, ἀπαγγέλλεται σήμερον *ε* πάντως διὰ τὴν συνεκδρομήν, οὐχὶ διὰ φωνητικὴν αἰτίαν· πρβλ. *σκούπα-σκουπέ*, *ἁ φοῦχ'α* (=ἡ φύσκη) φουτσὲ κττ. Τὸ αὐτὸ δυστύχημα ἐθεραπεύθη καὶ ἄλλως ἤτοι ἐπειδὴ ἡ ἑνικὴ γενικὴ τοῦ θηλ. ἀντωνυμιῶν τινων ἔληγεν εἰς *ι* (ἐκ τοῦ προσχηματισμοῦ πάντως *ι* προελθόν), δι' αὐτὰ τὸ *ι* τοῦτο μετηνέχθη καὶ ἐπὶ ἄλλα τινὰ ὀνόματα θηλυκὰ προσλαβόντα οὕτως ἰδίαν κατάληξιν γενικῆς, ἤτοι *ἄα* (=ἄλλα =*ἄλλη*) γεν. ἀλλῃὶ (=ἄλλης), ἐτῆνε-ἐτήνα (=ἐτῆνος-ἐτήνα, ὅπως ἀντὶ ἐκεῖνος-ἐκείνη ἐλέγετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Λακώνων) γενικὴ *ἐτηναΐ* (=ἐκεινησί). Κατ' αὐτὰ λοιπὸν ἐλέχθη καὶ *ἁ ἀμέρα-τᾶρ ἀμερὶ* (πρβλ. *ἐτηναῒ* ἢ *τᾶρ ἀλλῃί ἀμερί*), *ἀμπέα* (μεγεθυντικὸν ἐκ τοῦ ἀμπέλι) *τᾶρ ἀμπελί*, *κωπέα-τᾶ κωπελί*, *τζέα-τᾶ τζελλί*=cella, *τζουφάα-τζουφᾶ-τᾶ τζουφαλί*=κεφάλα μεγεθυντικὸν τοῦ *κεφαλή* (1), *χέρα-τᾶ χερί*, *μάτη-τᾶ ματερί*, *σάτη-τᾶ σατερί*=θυ(γ)άτηρ, *γουναῖκα-τᾶ γουναιτσὶ* κτλ.

Γνωστὸν ὅτι τῶν εἰς *ιρος* τὰ μὲν μετουσίαν σημαίνοντα προπαροξύνοντο, τὰ δὲ χρόνον ὠξύνοντο· πρβλ. Ἡρῳδιανοῦ Α´ 182. Ἐλέ-

(1) Περὶ τῆς ἀποβολῆς τοῦ *λ* πρὸ τοῦ *α*, *ο*, *κ* ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Τσακώνων καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐκπτώσεως αὐτοῦ, πρβλ. Πλάτωνος τ. Ε´. 240.

Ἐν τοῖς ἑπομένοις τὸ μίασμα εἶναι ἀτομικὸν ὡς εἰπεῖν, π. χ. τὸ *ἄκρατον* (κρασὶ) ἐνομίσθη σύνθετον οὐχὶ ἐκ τοῦ *ἀ-κρατὸς* ἀλλ' ἐκ τοῦ *ἄκρ-ατος* καὶ δὴ ἠκολούθησε τῷ τονισμῷ τῶν εἰς *-ᾶτος*, *αὐγᾶτος*, *μελᾶτος*, *ζαχαρᾶτος*, *ὀραδᾶτος*, *ἀμυγδαλᾶτος*, *σησαμᾶτος*, *στρογγυλᾶτον* Διγενῆ Legr. 2782, ἄνθη *ποικιλᾶτα* ἐν Trois Poêmes Α' 721, *σκορδᾶτον*, *κυμινᾶτον* Πολυδεύκους Ἑρμην. 408 κτλ. Ὁμοίως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐγένετο τὸ Σάββατον-*Σαββάτο* κτλ. Ὅτι δὲ οὕτω τὸ ἆτος προστιθέμενον εἰς θέμα οὐσιαστικοῦ *ἀκρ-Σαββ-*οὐδὲν ἐκφράζει, τοῦτο οὐδεμίαν εἶχε σημασίαν διὰ τὸν παρετυμολογοῦντα λαόν. Ὁμοίως καὶ τὸ *Κράμβουσα* (Ἡρῳδιανοῦ Α. 269) ἀκολουθήσαν τοῖς λοιποῖς εἰς *οῦσα* π.χ. *ξανθομαλλοῦσα-ἀλαφροροῦσσα* κτλ. ἐτονίσθη *Κραμβοῦσα* ὅθεν σήμερον ἡ *Γραμποῦσα*.

Καὶ τὸ *περίσσιος* ἀντὶ *περισσός*, ἐτονίσθη κατ' ἀναλογίαν τοῦ *ἴσιος*, *περίσσια-ἴσια*, «τὸ πολλὰ περίσσιο χαλᾷ τὸ ἴσιο». Τοῦτο δὲ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου «*ἴσιον* ἴσον». Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ τονισμὸς *περισσὸς* δὲν ἐξέλιπεν ὅλως, διότι καὶ ἐν Στενημάχῳ εἶναι ὁ μόνος ἐν χρήσει καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἕλλησι πολλάκις λέγεται ἐκ παραλλήλου *περίσσια* καὶ *περισσά*. Κατὰ τὸ δυὸ βολές, τρεῖς βολὲς κτλ. ἐλέχθη ἐν Χίῳ καὶ τὸ παράδοξον *μονοβολὲς*=ἅπαξ τ. ἔ. μίαν μόνην βολάν. Τὸ θηλυκὸν τοῦ κύριος-κύρις οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ σχηματισθῇ *κυρὰ* ἀλλ' ἢ *κυριὰ* ἢ *κύρια*. Εἰκάζω λοιπόν, ὅτι κατὰ τὸ *πε(ν)θερὰ* (πρβλ. τὴν φράσιν «*κυρὰ καὶ πεθερὰ*» καὶ τὰ παρόμοια) ἐτονίσθη *κυρά*. Ὅτι δὲν εἶναι τὸ ἀρχαῖον ποιητικὸν ἑκυρά, οὐδεμία, νομίζω, ἀπαιτεῖται ἀπόδειξις. Πόσον δὲ τὰ συνημμένως λεγόμενα ἐπιδρῶσιν ἐπ' ἄλληλα, τούτου ἀπόδειξις ἔστωσαν τὰ ὀλίγα ταῦτα. Πάντες λέγομεν «*τοῦ χρόνου*», «*κι' ἀπὸ* [illegible] ἄλ[illegible] [illegible]*ρους χρονοῦ*». Mor. Arch. 93 παροιμ. 93 «[illegible] [illegible]νοφα τοῦ καλοκαίρι, λόγια τῶ *γυναικῶ* καὶ [illegible] [illegible]'ναν πρᾶμα» πλ. 91 παροιμ. 55 «τὶ (=ὅσ[illegible] [illegible]=σπείρει) πρῶμα *σέρρει* (=[illegible] [illegible] [illegible]ρὸ τὴ *βραδεῖα* gβαίνει [illegible] [illegible]gβα [illegible] τὰ *δώντοντα*, μ[illegible] [illegible])= [illegible] ἐξέλθῃς ἐπα[illegible] [illegible] *σκιὰ* κατὰ τὸ γέν[illegible] [illegible] Κύπρ(ῳ), ἔπειτα [illegible] [illegible]*κιος*,

σκοτεινός, *ἐλεεινός*, *ὀρεινός*, *ὑγ(ι)εινός*, *πετεινός*, *ποθεινός*, κτλ. καὶ τὰ εἰς -*ηνός*, *γαληνός*, *γαλαθηνός*, κτλ., ἐν δὲ τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐπλάσθησαν καὶ *μηδαμινός*, *οὐτιδανός*, *οὐδαμινὸς* κτλ. Λοιπὸν τοῦτο μὲν πολλὰ ὀξύτονα εἰς -*ινός*, οὐδένα ἐδήλουν χρόνον, *ἀληθινός*, *πεδινός*, *οὐτιδανός*, *μηδαμινός* κτλ. τοῦτο δὲ πολλὰ προπαροξύτονα εἰς -*ινος* οὐδεμίαν ἐνέφαινον μετουσίαν, π.χ. *ἀνθρώπινος*, *σάρκινος*, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἀνῆκον, τὸ ἀναφερόμενον εἴς τι, τὸ σχέσιν ἔχον πρός τι, ὁποίαν ἐμφαίνουσι τὰ ὀξύτονα εἰς -ικός, ὑφ' ὧν δι' αὐτὸ τοῦτο εἱλκύσθησαν πρβλ. «*ἀρχοντικὰ πορεύγεται καὶ σκυλλινὰ διαργῆέται*», τοῦτο δὲ τέλος ἄλλα πρότερον χρόνον δηλοῦντα κατέστησαν κατὰ μικρὸν μετουσίας σημαντικά, π. χ. *σκολινός*, τὸ ἀνῆκον εἰς τὴν σκόλην = ἑορτάσιμος, π.χ. σκολινὰ φορέματα, ἔπειτα κατ' ἀστεῖον εὐφημισμὸν σκολινὸς = ὁ χοῖρος ὡς δῆθεν ἑορτασίμως ἐνδεδυμένος, *πασκαλινὸ* = τὸ ἀνῆκον εἰς τὸ πάσχα, ἔπειτα τὸ κρέας καὶ ὅσα ἄλλα φαγητὰ εἶναι ἀπηγορευμένα ἐν καιρῷ τῶν νηστειῶν, κατ' ἔκτασιν δὲ καὶ τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον. Ἄλλα δὲ πάλιν εἰς -ιος ἐγένοντο σὺν τῷ χρόνῳ ἰσοδύναμα τοῖς εἰς -ινός, π. χ. ὁ Πολυδεύκης ἐν Ὀνομαστικῷ παρατάσσει ὡς ἰσοδύναμα τὸ χειμέριος καὶ χειμερινὸς λέγων «*χειμὼν καὶ χειμερινὴ ὥρα καὶ χειμέριος ὥρα*». Οὕτω λοιπὸν ἀμφότεραι αἱ τάξεις πολλαχῶς συμπεσοῦσαι κατὰ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν σημασίαν συνέπεσαν σὺν τῷ χρόνῳ καὶ κατὰ τὸν τόνον. Καὶ ἐπειδὴ τοῖς ἀρχαίοις εἰς -ινὸς μεγάλη ἐπικουρία τῶν εἰς -*εινὸς*-*ηνός*, βραδύτερον προσῆλθεν, ἐξενίκησεν ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς πολλαχῶς. Πρόσθες τούτοις ὅτι καὶ ἄλλα ὀνόματα εἰς -ανὸς-νὸς πολλὰ ὑπάρχουσι· π. χ. *πιθανός*, *ὀρφανός*, *τραγανός*, *κρημνὸς*-*κρεμνὸς* (καὶ ἐγκρεμός), *λαχνὸς* ἐκ τοῦ λαχμὸς (πρβλ. *ἀτμὸς*-*ἀθνὸς*-*ἀχνός*, *ἀριθμῶ*-*ἀριχνῶ*, καὶ *ἀρίφνητος* = *ἀναρίθμητος*), *φαγανὸ(ν)* = πολυφάγον ἐν Κεφαλληνίᾳ (πρβλ. Νεοελ. Ἀναλ. 339), *ἰκανός*, *στεγνός*, *σεμνὸς* (παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἰσχνός, ἀδύνατος), *ἀγνός*, *θινὸς* (= σωρός, ἕνα θινὸ ξύλα) *πυκνός*, *στρυφνός*, *γυμνός*, *τρανός*, *στενός*, *(ὀ)φανός*, *ὀκνός* (1). Ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐλέχθη καὶ τὸ ἐπίθετον *μελανὸς* πρβλ.

(1) Τὸ ἐπίθετον τοῦτο δὲν παρεδόθη ὑπὸ τῶν παλαιῶν, λέγεται δ' ὅμως παρ' ἡμῖν ἀντὶ τοῦ *ὀκνηρὸς* καὶ ἔχει πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν *ὄκνος* ὅπως τὸ ὦχρος πρὸς τὸ ὠχρός, τὸ ἰλλὸς πρὸς τὸ ἴλλος (παρ' ἡμῖν σῳζόμενον καὶ ὁ *γίλλος*, οἱ *γίλλοι* προφερόμενον) κτλ. πρβλ. Lobeck Παραλ. 340 καὶ 345.

Lobeck Παραλ. 139 καὶ Πολυδ. Ἑρμην. σελ. 653. Οὕτως ἡ μερὶς τῶν εἰς *-ινὸς* ὑπερίσχυσεν, ὥστε πλεῖστα ἐπλάσθησαν καὶ πλάττονται σήμερον ἔτι τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης, π. χ. *θαλασσινός*, *ὀξυνὸς* καὶ *ξυνός*, *γαλανός*, *σκύλλινος-σκυλλινά*, *χοιρινὸς-νά*, *γαϊδουρινὸς-νά*, *ἀλογινὸν κρέας-τομάρι*, *γερανὸς* (κατὰ τὸ οὐρανός (1), ἱκανός) *χωνὸς* ἀντὶ χῶνος ἐν Οἰνόῃ τοῦ Πόντου, πρβλ. Ἀθανασίας Κ. Κοντοπούλου σελ. 133 - 36, *κοτσινὲ* = *κόκκινος* ἐν Τσακωνίᾳ. Ἐν Bova *συκαμινοὺ* = συκάμινον (πρβλ. Morosi Arch. 100) καὶ 7 *σεκαμενό*, *ψεματινὰ* κατὰ τὸ *ἀληθινά*, *λιγνὸς* ἐκ τοῦ *λέγνος* (ἐν Ἡσυχίῳ) σῖτος ὁ μὴ ἁδρὸς (μὴ κατὰ τὸ σεμνός, τερπνὸς κτλ. τονιστέον *λεγνός*;), *χαῦνος-ἀχαμνός*, *χτηνὸν* ἐν Κύπρῳ κατὰ τὸ πτηνόν (τὸ *ν* ἀντὶ *ς* (τὸ κτηνὸν ἀντὶ κτῆνος) δὲν πρέπει νὰ φαίνηται ἀλλόκοτον, πρβλ. τὸ θύον καὶ τὸ θύος, τὸ δένδρον καὶ τὰ δένδρη, δρίον-ος, πύον-πύος κτλ.), *φουρνὸς* ὁ φρύνος bufo vulgaris, *γλανὸς* (*γ(ου)λενὸς* ἐν Θεσσαλίᾳ) ἀντὶ *γλάνος μεγεθυντικοῦ ἐκ τοῦ ἡ γλάνις καὶ γλανίς, *ἔξυπνος* παρ' ἡμῖν, *ξυπνὸς* ἐν Ἀθήναις· ὁμοίως ἐλέχθη παρὰ τὸ *λεῖος-λειανὸς* = λεπτός, ἄδειος-*ἀδειανὸς* (= κενός, σχολάζων). Κατὰ τὸ *φυζακινός*, *ληθακινός*, *μαλθακινὸς*, *λεπτακινὸς* ἐλέχθη τὸ *κοντακινὸς* καὶ κατὰ τὸ *ἀδειανός*, *λειανὸς* κτλ. *κοντακιανὸς* = κοντός, βραχὺς τὸ ἀνάστημα.

Ἐκ τῆς καταλήξεως ταύτης *-ινος* προσηρτημένης εἰς ὀνόματα εἰς *-έα-εως* λήγοντα ἐσχηματίσθη ἡ νεωτέρα *εϊνος*, π.χ. *πτελέα-πτελέϊνος*, *κρανέα-κρανέϊνος*, *φιλυρέα-φιλυρέϊνος*, *ἀλέα-ἀλέϊνος*, *ἰτέα-ἰτέϊνος*, *μηλέα-μηλέϊνος*, *κολυτέα-κολυτέϊνος*, *-φλέως-φλέϊνος*, *συκαμινέα-συκαμινέϊνος*, *μελέϊνος* (μελία) παρὰ Θεοφράστῳ καὶ Ἡσυχίῳ ἐν λέξει *μελίη ὥς*. Ὅτε δὲ βραδύτερον κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν εἰς *-εα* τούτων καὶ τὰ πάλαι συνῃρημένως ἐκφερόμενα ὀνόματα δένδρων π.χ. συκῆ, ἀμυγδαλῆ κττ. ἤρχισαν νὰ προφέρωνται πλήρη, εἰς *-έα*, ἡ κατάληξις *-έϊνος* προσετέθη καὶ εἰς ταῦτα καὶ εἰς ἄλλα, π. χ. *γέϊνος* (Φρυνίχῳ 97), *στυππέϊνος*, *ὀστέϊνος* κτλ. αὐτ. 262, ἐντεῦθεν ἐπέδωκε πλεῖστον, ὥστε ἐν ἐκθ. Βασιλ. Ταξ. σελ. 276 *σημεντέϊνον*· καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν συχνότατα λέγονται *ξυλέϊνος*, *χωματέϊνος*, *πετρέϊνος*, *σιδερέϊνος*, *jαλέϊνος*, *κυπαρισσέϊνος*, *ἐλαιΐνος*, *μουρνέϊνος*, *κερδέϊνος*,

(1) Πρβλ. «ποῦ τὰ ὕψη τοὐρανοῦ πέφτει τάβκὸν τοῦ γερανοῦ». Καθαρογλώσσημα ἐκ Κύπρου, παρὰ Γ. Λουκᾷ Φιλολογικῶν Ἐπισκέψεων. Τόμ. Α', σελ. 165.

καὶ *ἔχω* συναπτόμενα στοιχεῖα διφοροῦνται ὅπως καὶ ἡ ὑποτακτική, *θέλω κατέβη* καὶ *θέλω κατεβῇ*, *ἔχω κατέβη* καὶ *ἔχω κατεβῇ*, κτλ. εἶναι πασίγνωστον.

Ὁ διπλοῦς δὲ τονισμὸς ἐν τῷ *νὰ γενῇ* καὶ *νὰ γίνῃ-γένῃ* αἰτίαν ἔχει τὴν διπλῆν καταγωγήν, ἐκ τοῦ παθητικοῦ *ἐγίνην-ἐγίνηκα* ὅθεν *θὰ γενῶ* καὶ ἐκ τοῦ *ἔγενα*, ἐξ οὗ *θὰ γένω-γίνω*. Ἐσχηματίσθη δ' ὁ τύπος *ἔγενα* ἐν χρόνοις ἀρχαίοις, ἐπειδὴ ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας Ῥωμαϊκῶν μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ χριστιανικῶν χρόνων ἀναγινώσκεται ἡ εὐκτικὴ *γένοισαν* Bulletin Β'. 600,13 ὁμοίως ἐν ἄλλῃ τῶν αὐτῶν χρόνων «*ἐξώλεοι καὶ πανώλεοι γένοισαν*» αὐτ. τ. ΙΒ'. 33. Ἐκ δὲ τοῦ *ἔγενα*×*γίνομαι* προῆλθεν ὁ γνωστὸς *ἔγινα*.

Ἐν ἄλλοις ὁ τονισμὸς ἢ οὐδαμῶς μετεβλήθη ἢ ἡ μεταβλὴ ἐγένετο κατὰ παλαιὰν ἀναλογίαν. Οὕτω π.χ. τὰ ἐξ ἐπιθέτων γενόμενα οὐσιαστικὰ ἀνεβίβασαν τὸν τόνον κατ' ἀρχαίαν ἀναλογίαν. Καθ' ὃν δῆλα δὴ τρόπον ἐλέγετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν *γαληνός-γαλήνη*, *ἐχθρὸς-ἔχθρα*, *θερμός-θέρμη*, *ἰλλός-ἴλλος* (σήμερον *γίλλος*), *κακός-κάκη*, *κυρτός-κύρτος*, *λαμπρός-Λάμπρος*, *λεπρός-λέπρα*, *φαλακρός-φαλάκρα*, *Βάλακρος* (ὄνομα Μακεδονικόν), *φαιδρός-Φαῖδρος*, *χονδρός-χόνδρος* (1), *ψωρός-ψώρα*, *ὠχρός-ὦχρος-ὤχρα* κτλ., οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐσχηματίσαμεν ἐκ τοῦ *ἁλμυρὰ ἡ ἁλμύρα*, ἐκ τοῦ *βραδὺ τὸ βράδυ*, (πρβλ. τὸν ἀρχαῖον τονισμὸν ἐν τῇ φράσει «*ἀπὸ βραδὺς*»), *ζεστὴ-ἡ ζέστη*, *καπυρὸς-τὰ κάπυρα* =οἱ ρώθωνες, *μαλακὸς-μαλάκα*=ὁ χλωρὸς τυρὸς ἐν Κρήτῃ, ἡ ἀποκολοκύνθωσις ἐν Ἀθήναις, *μαδαρὸς-μαδάρα*, *οἱ Μαδάρες*=τὰ Λευκὰ ὄρη ἅτε ἄδενδρα (2), *μωρὰ-ἡ μώρα*, *νεκρὸς-νέκρα*, *ὁ ξερὸς-ἡ ξέρα*,

(1) Τοῦτο ἀρνεῖται ὁ Ἡρῳδιανὸς διδάσκων ἐν Α' 203,11 «σεσημείωται τὸ *χονδρὸς* ὀξυνόμενον, οὐ τὸ ἐπίθετον τριγενὲς ὄν, ἀλλὰ τὸ προσηγορικὸν εἶδος ἐντέρου ὄν». (Ἀρκαδίου σελ. 73,23) καὶ ἄλλοι. Ἀλλ' ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια διακρίνει κάλλιστ' ἀπ' ἀλλήλων *ὁ χονδρὸς* καὶ *ὁ χόνδρος* (=σῖτος ἁδρῶς ἀληλεσμένος) καὶ οὐδετέρως *τὸ χόνδρος* κατὰ *τὸ πάχος τὸ βάθος, τὸ πλάτος, τὸ ὕψος, τὸ μάκρος* κτλ. ὅπως καὶ ἐκ τοῦ *(ὑ)ψηλὸς* ἐπλάσθη *τὸ ψῆλος* καὶ οὕτω λέγεται σήμερον καὶ τὸ ἀρχαῖον *τὸ ὕψος* καὶ τὸ νεωτερικὸν *τὸ ψῆλος*. Κατὰ *χόνδρος, τὸ ψῆλος* κτλ. ἐσχηματίσθη καὶ *τὸ βύθος* (ἀντὶ *ὁ βυθός) τὰ βύθη* ἐν Θανατικῷ Ῥόδου 479, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ (πρβλ. Κορ. Ἀτ. Β'. 88 καὶ Σομαυέρα θησαυρὸν ἐν λέξει).

(2) Ὁμοίαν μεταφορὰν μετεχειρίσθησαν καὶ οἱ παλαιοί, πρβλ. Ἡρῳδιανοῦ Α' 265, 20 «*φαλάκρας* τὴν ἄκραν τῆς Ἴδης, ἥτις οὐκ ἔχει ζῶν φυτὸν διὰ τὴν χιόνα καὶ τὸν κρύσταλλον καὶ πάντα τὰ ἐψιλωμένα ὄρη ἐλέγετο *φαλάκραι*» καὶ Πορφυρογεν. περὶ Θεμάτων σελ. 31,12 ἀρχομένη μὲν ἀπὸ Νεοκαισαρείας καὶ τοῦ «*Φαλακροῦ ὄρους*».

ὁ πικρὸς-ἡ πίκρα (1), *σταχτὴ* (δηλ. κονία) *ἡ στάχτη*, *ὁ τυφλὸς-ἡ τύφλα*, *δαμάσκηνο* ἀντὶ δαμασκηνὸν πρβλ. Κορ. Ἀτ. Α´ 190, *πράστικο* (=πρακτικὸν=δραστικὸν ἐν Bova Morosi 29) ἐπὶ τοῦ οἴνου τοῦ δυνατοῦ· ἐκ τοῦ *πορδαλέος-πορδαλοῦς* ἐγένετο *πορδαλός*, ὅθεν οὐσιαστικὸν παρ' ἡμῖν *(ἀ)πόρδαλος*=ἡ ἐρείκη, ἐπειδὴ καιομένη ψοφεῖ, πέρδεται, *στύγνος* ἐκ τοῦ *στυγνός*, ὀνομάζεται παρ' ἡμῖν βοτάνη τις ἐδώδιμος μὲν ἀφοῦ ἑψηθῇ, πικροτάτη δέ, ὅθεν φαίνεται λαβοῦσα καὶ τὴν ἐπωνυμίαν, ἐν Χίῳ καλεῖται «σκαταμπᾶς», *ἀταλὸς-ἄταλος*=καρπὸς ἄωρος πολλαχοῦ τῆς Πελοποννήσου καὶ *χάταλον* τὸ παιδίον ἐν Πόντῳ πρβλ. Κοντοπούλλου Ἀθανασ. 98. *τάρχανον* (ἀντὶ τραγανὸν)=λίχνευμα (ἐκ σίτου καὶ γάλακτος) Δ. Οἰκονομ. 47· *ὁ κάλος*=ὁ ἐραστὴς παρὰ Λουκᾷ ἔνθα ἀνωτ. 187· *ἡ δίπλη* παρ' ἡμῖν καὶ *ἡ δίπλα* (κατὰ τὸ τύφλα) ἐν Κεφαλληνίᾳ Νεοελλ. Ἀνάλ. Β´ 152· *τροχαλὸς τρόχαλος* ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ τρόχμαλος, *χαλαρὸς τὰ χάλαρα*= κρημνοὶ ἀπότομοι, πέτραι ἀπορρῶγες κτλ. καὶ ὡς ὄνομα τόπου *τὰ Χάλαρα*, δυσχερεστάτη παρὰ τὴν θάλασσαν δίοδος ἐν Κρήτῃ (ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἁγίου Βασιλείου παρὰ τὴν κώμην τὸ Ῥωδάκινον) διάσημος διὰ τὴν πρὸς τὸν Μουσταφᾶ πασᾶν μάχην τῶν Κρητῶν κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1828. *χαλεπὸς-χαλέπα*=ἀκαλλιέργητοι καὶ τραχεῖς τόποι καὶ ὡς ὄνομα τοπικὸν *ἡ Χαλέπα* ὄνομα προαστείου, ἔξω τῶν Χανίων διάσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα σύμβασιν μεταξὺ Κρητῶν καὶ Πύλης κατὰ κατὰ τὸ 1878· *χλωρὸς-χλώρη*=ἡ πόα, *ψυχρὸς-ψύχρα* κτλ.

Ὅτι ταῦτα πάντα δὲν εἶναι κατασκεύασμα ἑνὸς μόνου αἰῶνος, ἀλλὰ πολλῶν (π. χ. τὸ ψύχρα εὑρίσκεται παρ' Ἀλεξ. Τραλλιανῷ 1,21) γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τοῦ διαφόρου φωνήεντος αὐτῶν, *χαλέπα*, *μαλάκα τύφλα* καὶ *χλώρη ζέστη* κτλ. Τούτοις συγκαταλεκτέον, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, καὶ τὸ «τοῦ *κάκου*» ἀντὶ τοῦ κακοῦ, διότι γενόμενον ἐπίρρημα τροπικόν, (=μάτην) ἀπεμακρύνθη τῆς ἐπιθετικῆς προτέρας σημασίας.

Ἐν τοῖς ἑξῆς δὲν μετεκινήθη κατ' ἀλήθειαν ὁ τόνος. Αἱ γενικαὶ τοῦ ἑνικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποκοριστικῶν οὐδετέρων εἰς *ιν* καὶ πολλῶν ἄλλων οὐδετέρων καὶ ἀρσενικῶν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης ἐν τῇ διαλέκτῳ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ ἄλλων τινῶν χωρῶν παρὰ τὸν Πόν-

(1) Ἡ λέξις *πίκρα* παρ' Ἀλεξ. Τραλλιανῷ 1,26 σημαίνει ἀντίδοτόν τι καὶ ἑπομένως διαφέρει τῆς παρ' ἡμῖν ἰσοδυναμούσης τῇ τῶν παλαιῶν *πικρίᾳ*.

τον. Λέγεται λοιπὸν ἄνθρωπος ἢ ὁ ἄνθρωπον (πρβλ. Πλάτωνος τόμ. ς' 324) γεν. *ἀνθρωπί*, σινάπ γεν. *σιναπί*, ξύλον *ξυλί*, παιδὶν *παιδί* (πρβλ. αὐτ. σελ. 99) *τοῦ πουλλί* Εἱμαρμ. Παιγν. Ἰω. Βαλαβάνη σελ. γ'. *τοῦ λεονταρί* 5. Αἰτία δ' εἶναι ὅτι ὁ τῶν ὑποκοριστικῶν σχηματισμὸς τῆς γενικῆς εἰς *ιου-ίων* μετηνέχθη ἀπὸ τῶν εἰς -ι(ο)ν ὑποκοριστικῶν ἐπὶ τὴν γενικὴν ἄλλων πολλῶν ἀρσενικῶν καὶ οὐδετέρων, καὶ ὅτι ἡ συνίζησις ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ δὲν γίνεται, ὁσάκις τὸ ἕτερον τῶν συνίζησιν πασχόντων (ἄλλοθι) φωνηέντων τονίζεται, τὸ δ' ἄτονον *ου* καὶ *ι* ἐκπίπτει κατὰ τὰ ἐν Περιοδικῷ τοῦ Kuhn τ. Λ'. σελ. 388 περὶ τούτων λεχθέντα. Πᾶσαι λοιπὸν αἱ γενικαὶ αὗται εἰς *-ί* σήμερον τονίζονται κανονικῶς, ἐπειδὴ ὁ τόνος τῶν εἰς -ίου μένει κατὰ χώραν, καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ τελικὴ συλλαβὴ παρελείφθη. Ὁμοίως λέγεται αὐτόθι *ἀνθρώπ ἀνθρωπίων*, *ἀνθρώπς*, *δράκ δρακίων δράκς*, *χέρ χερι*, *ἑλίγ*, *ἑλίγς*, *καινοῦργος καινοῦργ καινούργς*, *βοὺδ στοὺδ* (=ὀστούδιον), *ῥοὺδ χρούδ* γεν. *βουδί στουδί ῥουδί χρουδί*, *καρὺδ καρυδί*, *καρβὼν σαπὼν* γεν. *καρβωνί*, *σαπωνί* κτλ. (1).

Ὁμοίως λέγεται παρ' ἡμῖν ἡ στέγη τῆς οἰκίας *σκεπή*, ἐνῷ ἡ *σκέπη* λέγεται ἐπὶ ἄλλης σημασίας, π.χ. μεταφορικῶς «εἶμαι *σ' τὴ σκέπη σου*», ὅπως καὶ τὸ οὐδέτερον *τὸ σκέπος* (πρβλ. Κορ. Ἀτ. Δ. 510) *εἶναι σ' τὸ σκέπος τῆς θειᾶς της*, =ὑπὸ τὴν προστασίαν· ἡ κυριολεκτικῶς *σκέπη* τοῦ παιδιοῦ, καὶ πᾶρέ της τὴ *σκέπη*=λεπτὸν ὕφασμα σκεπάζον. Ὑπὸ τῶν παλαιῶν μνημονεύεται μόνος ὁ ἕτερος τονισμὸς *σκέπη* πρβλ. Ἀρκαδ. 113,4 καὶ Ἡρῳδ. Α. 338,6· πρβλ. καὶ Göttl. 160. Ὁμοίως *στέγη* Ἀρκαδ. 104,24 καὶ Ἡρῳδ. Α. 309,28. Ἀλλ' ὅταν τις ἐνθυμηθῇ ὅτι ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐλέγετο ἐπὶ διαφόρου ἐννοίας *ἁρπαγὴ* καὶ *ἁρπάγη* (πρβλ. Ἡρῳδ. Α'. 304 καὶ Ἀρκαδ. 102,8 καὶ Ἀμμωνίου περὶ ὁμοίων καὶ διαφόρων λέξεων), *πλαταγὴ* καὶ *πλατάγη*, (πρβλ. Göttl. Accent. 159), *σκαφὴ* καὶ *σκάφη*, πρβλ. Ἡρῳδ. Α'. 345,14, *σταφύλη* τὸ τεκτονικὸν ἐργαλεῖον, *σταφυλὴ* δὲ ὁ καρπός Ἡρῳδ. Α'. 323,21 καὶ Ἀρκαδ. 109,18· *ῥίνη* ὁ ἰχθύς, τὸ δὲ ὄργανον ὀξύνεται. Ἡρῳδ. 333,9 καὶ Ἀρκαδ. 111.24, *κάμπη* ὁ σκώληξ, *καμπὴ* δὲ ἡ κάμψις Ἀρκαδ. 113,8 καὶ Ἡρῳδ. 338,20· *θαλαμὴ* καὶ *θαλάμη* κατὰ

(1) Ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ λέγεται *τὸ καλοκαίρι τοῦ καλοκαίρι τοῦ χιμαίρι* κτλ., ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ὅλως διάφορα τῶν Ποντικῶν, διότι, καθὰ ὁ τόνος ἐλέγχει, ἐν τούτοις ἄρχεται ἀφανιζομένη ἡ κλίσις.

Τρύφωνα παρ' Ἀμμωνίῳ «ἐὰν γὰρ ὀξυτονήσωμεν, δηλώσει τὸ τῶν Διοσκούρων ἱερόν, ἐὰν δὲ βαρυτονήσωμεν, τὰς καταδύσεις μηνύει»· «μισητὴ σημαίνει τὴν ἀξίαν μίσους, μισήτη δὲ τὴν κατωφερῆ πρὸς συνουσίαν» (Ἀμμων.) κατὰ Τρύφωνα· τότε δὲν θὰ κριθῇ, ἐλπίζω, τολμηρὸς ἂν ὑποθέσῃ, ὅτι καὶ ἐν τῇ λέξει *σκέπη* ὑπῆρχεν ἀρχαιόθεν ποικιλία τονισμοῦ καὶ ὅτι οὕτω παρεδόθη ἡμῖν. Ἐπειδὴ δὲ συνωνύμως πρὸς τὸ σκεπὴ τῆς οἰκίας λέγεται ἡ στέγη, δι' αὐτὸ ἐφειλκύσθη ὑπ' αὐτῆς, καὶ δὴ παρ' ἡμῖν λέγεται ἐξ ἴσου καὶ στέγη (μετὰ τοῦ παλαιοῦ τονισμοῦ) καὶ *στεγὴ* (μετὰ τοῦ κατὰ συνεκδρομὴν προελθόντος) ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας. Ὅπως δὲ ἐν τῷ σκέπη καὶ σκεπὴ φαίνεται ἀντανακλωμένη ἀρχαία διαστολή, οὕτω καὶ ἐν τῷ συνεργός, σύνεργος. Περὶ τούτου γράφει Ἀμμώνιος «σύνεργος καὶ συνεργὸς διαφέρει· *συνεργὸς* μὲν γὰρ ὀξυτόνως ὁ περί τι ἔργον ἓν ἐπιτήδειον συμπονῶν· σύνεργος δὲ προπαροξυτόνως, ὁ τὸ αὐτὸ μετιών, οἷον σύντεχνος». Καὶ σήμερον δὲ ὁμοίως περίπου τὰ μὲν ἐργαλεῖα λέγομεν σύνεργα, τὸν δὲ συμπονοῦντα καὶ συνεργαζόμενον λέγομεν συνεργόν.

Καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐν τοῖς ἡ *σπούδα*, ἡ *πύρα* (ἀντὶ σπουδὴ πυρὰ), *σπίθα* ἀντὶ σπινθήρ, ἡ *τσίμπλα* ἀντὶ σιπλὴ καὶ σιφλή, ἡ *λίμα* ἀντὶ ὁ λιμός, ἡ *ἄχνα* ἀντὶ ἀτμὸς κτλ. εἶναι ἐπίσης μόνον φαινόμενος, ἐπειδή, καθ' ἃ πρὸ πολλοῦ (ἐν Ἀθηναίῳ τ. Ι'. σελ. 241 καὶ 435-7) ἐξέθηκα, ταῦτα εἶναι διάφοροι λέξεις, προελθοῦσαι ἐκ τῶν ῥημάτων *ὑποχωρητικῶς*, τ.ἔ. ἐπειδὴ ἐλέγετο *πεινῶ-πεῖνα*, *διψῶ-δίψα*, *δοξάζω-δόξα* κτλ., ἐνομίσθη κατὰ μικρόν, ὅτι παρὰ πᾶν ῥῆμα δύναται νὰ λεχθῇ ὄνομα θηλ. γένους παροξύτονον εἰς *-α* ἐμφαῖνον τὴν ἀφῃρημένην τοῦ ῥήματος ἔννοιαν. Καὶ ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα εἰς -α ὀνόματα ἦσαν καὶ σύντομα καὶ εὔκολα εἰς κλίσιν καὶ χειρισμὸν ἔτυχον ἐγκρίσεως καὶ ἐπέδωκαν πλεῖστον, ἐντεῦθεν ἐπλάσθησαν πολλὰ διαστελλόμενα ὅμως εὐκόλως τῶν ἀναλόγων ἀρχαίων ἢ διὰ τὸ γένος, *ὁ λιμὸς* ἀλλ' ἡ *λίμα* (1), ἢ διὰ τὸν τόνον, ἡ *πυρὰ* ἀλλ' ἡ πύρα, ἢ διὰ τὴν κατάληξιν, ἡ *καῦσις-ἡ κάψα*, ἢ καὶ διὰ πλειοτέρας αἰτίας ὁμοῦ, ὁ *σπινθὴρ-ἡ σπίθα*. Εἰς ταῦτα ὀφείλομεν νὰ προσέχωμεν, ἵνα μή, ὅπως δυστυχῶς γίνεται, τὰ χθὲς καὶ πρώην κοπέντα τῷ νεωτάτῳ κόμματι κιβδηλοποιῶν

(1) *Λιμὴ* παρὰ τὸ *λιμάζω* δὲν ἐλέχθη, διότι *ὀξύτονα* ἀφῃρημένα εἰς *η* ἀπὸ ῥημάτων δὲν σχηματίζονται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῇ (ἄλλως Wil. Meyer 121).

δίκην παρέχωμεν τοῖς ἀναγνώσταις καὶ ἐξυμνῶμεν ὡς ἀρχαιότερα τοῦ Ὁμήρου ἢ καὶ αὐτοῦ Δευκαλίωνος.

Ὁ δ'ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐν τῷ *περιστέρα* ἀντὶ περιστερά, *σταφύλα* ἀντὶ σταφυλή, *στρόφα* ἀντὶ στροφή, *κεφάλα* ἀντὶ κεφαλὴ κττ. καὶ ὁ καταβιβασμὸς ἐν τῷ *ἀγκάθα* ἀντὶ ἄκανθα, μαχαίρα ἀντὶ *μάχαιρα*, *τραπέζα* ἀντὶ τράπεζα κ.τ.λ. ἔχουσιν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τ.ἔ. τοῦτο, ὅτι πάντα ταῦτα δὲν εἶναι ἀκριβῶς ταὐτὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλ' εἶναι μεγεθυντικοὶ τύποι πλασθέντες ἐκ τῶν ὑποκοριστικῶν *τὸ περιστέρι*, *τὸ σταφύλι*, *τὸ στροφί*, *τὸ ἀγκάθι*, *τὸ κεφάλι*, *τὸ μαχαίρι*, *τὸ τραπέζι*, ὅπως ἐκ τοῦ *τυρὶ* ἐπλάσθη *ἡ τύρα*, ἐκ τοῦ *σταμνὶ ἡ στάμνα*, ἐκ τοῦ *ῥαβδὶ ἡ ῥάβδα*, ἐκ τοῦ *σπαθὶ ἡ σπάθα* Διγεν. Legr. 40, ἐκ τοῦ *ὀρνίθι ἡ ὀρνίθα* (παρ'ἡμῖν *ἡ ὄρνιθα* ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἡ ὄρνις τὴν ὄρνιθα τὴν ὄρνιθαν ἡ ὄρνιθα), ἐκ τοῦ *χέρι ἡ χέρα*, ἐκ τοῦ *μάτι ἡ μάτα*, ἐκ τοῦ *χωράφι ἡ χωράφα*, ἐκ τοῦ *ξυράφι ἡ ξυράφα*, κτλ. Τὸ *κολοκύθα* φαίνεται ἀμφίβολον, ἂν δηλ. ἐκ τοῦ ὑποκοριστικοῦ *κολοκύθι* ἐπλάσθη κατὰ τἀνωτέρω ἢ ἂν εἶναι τὸ τῶν παλαιῶν κολοκύνθη, ὅτε μένει ἀνεξήγητον τὸ *α*. Ἐκ τοῦ ἑτέρου μεταγενεστέρου τύπου *κολόκυνθα* τοῦ σῳζομένου ἐν Πόντῳ δὲν προῆλθεν βεβαίως. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἑρμηνεύονται καὶ τὰ Τσακωνικὰ *ἁ ψούχα* = ἡ ψυχή, *ἁ κρίθα* = ἡ κριθὴ ἐκ τῶν ὑποκοριστικῶν *τὸ ψυχί(ον) τὸ κριθί(ον)*.

Ὁ ἐκ τῶν ὑποκοριστικῶν σχηματισμὸς οὗτος ἐξετέθη μὲν ἐν Ἀθηναίῳ τ. Ι'. σελ. 239-40, δὲν κατενοήθη δ'ὅμως εἰσέτι ἐπαρκῶς ὑπὸ τοῦ κ. Ψυχάρι, ἐντεῦθεν ἐν Essais II 150 πρὸς πολλὰς παλαίει δυσχερείας ἐπιχειρῶν νὰ ἑρμηνεύσῃ τὸν τονισμὸν *ἀλυσίδα* (γρ. *ἀλυσείδα*) (ἐκ τοῦ ἀλυσείδιον ἀλυσείδι) καὶ *πλεξίδα* (γρ. *πλεξείδα* ἐκ τοῦ πλεξείδι) καὶ *πλεξούδα* (ἐκ τοῦ *πλεξούδι*). Διδάσκει λοιπὸν ὅτι α*ἡ ἄλυσις* (γρ. ἅλυσις) *ὤφειλε*(?) νὰ κλιθῇ ἐν τῇ γενικῇ *ἀλυσίδος*, διότι συμπίπτει τῷ *ἐλπὶς* ἢ μᾶλλον, διὰ τὸν τονισμόν, τῷ *ἔρις ἔριδος*· ἐκ τῆς γεν. δὲ *ἀλυσίδος* ἐσχηματίσθη ἡ αἰτιακὴ *ἀλυσίδαν*, ὅθεν ἡ ἰσοσύλλαβος ὀνομαστική, καὶ φυσικώτατα ὁ πληθυντικὸς *ἀλυσίδες-ίδων*. Ὁμοίως ὅτι ἀντὶ τῆς γεν. πλέξεως ὤφειλε νὰ λεχθῇ πλεξίδος, ὅθεν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πλεξίδα-ες-ων κττ.». Ἀλλ' ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον δύναμαι νὰ νοήσω, διατί ἡ ἄλυσις *ὤφειλε* νὰ σχηματίσῃ γεν. ἀλυσίδος καὶ ἡ πλέξις πλεξίδος, ἀφοῦ τἄλλα εἰς -σι(ς) σχηματίζουσι

τὴν γεν. εἰς -ις, πρβλ. ἡ Κυβέρνησι-τῆς Κυβέρνησις, ἡ ζήτησι-τῆς ζήτησις, ἡ δόσι ἡ ὄψι τῆς δόσις τῆς ὄψις κττ. Ὁ δὲ κατ' ἀρσενικὸν γένος ἐκφερόμενος τύπος *ὁ ἄλυσος* εἶναι *μεγεθυντικὸς* σχηματισθεὶς ἐκ τοῦ *ἡ ἄλυσι(ς)* κατὰ τὸ σχῆμα *κεφαλὴ-κέφαλος, ψωλή-ψῶλος, πορδὴ-πόρδος, περιστέρι-περίστερος*, κτλ. πρβλ. Ἀθηναίῳ τ. Ι'. σελ. 240.

Ὁ κ. Ψυχάρις γράφει *ἀλυσίδα, ταξίδι*, εἰ καὶ πασίγνωστον εἶναι, ὅτι κατὰ τοὺς παλαιοὺς Γραμματικοὺς γράφονται διὰ τοῦ *ει* τὰ ἐκ τῶν εἰς *ις-εως* ὑποκοριστικά, *λέξις-είδιον, τάξις-είδιον, ἄλυσις-είδιον, κτῆσις-είδιον, θνῆσις-είδιον, δάμαλις-είδιον, πόλις-είδιον, ἕξις-είδιον, φύσις-είδιον, ὄφις-είδιον, ῥῆσις-είδιον* κτλ. πρβλ. Κ. Κόντου Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι σελ. 379-380. Ἐπειδὴ δὲ οὐδένα λόγον ἱστορικὸν ἢ ἄλλον προφέρεται ὑπὲρ τῆς ὀρθογραφίας ταύτης, διὰ τοῦτο ὁμολογῶ, ὅτι δὲν καταλαμβάνω τὴν ἱερὰν ἀγανάκτησιν, μεθ' ἧς (Essais II σελ. 52) γράφει· «Ἀλλὰ *τί* σημαίνει *ταξείδι; Διατί ει; ἡ* λέξις αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ *ταξίδιον* μικρὰ τάξις μάχης. . . . . . Ὑπάρχει σήμερον *ὀρθογραφία σχολαστικὴ* (pédante) ὅπως καὶ *γλῶσσα σχολαστική*. Γράφουσι *κατὰ τύχην* ἐν ταῖς νέαις λέξεσιν, αἵτινες δὲν ἔχουσιν ἰσοδύναμα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, ἄλλοτε *υ* ἄλλοτε *η*, ἄλλοτε τέλος *οι* ἢ *ει*, ὅπως παραστήσωσι τὸν φθόγγον *i*, διότι τὸ *ι* εἶναι λίαν ἁπλοῦν καὶ φαίνεται λίαν εὐτελές. Νομίζουσιν ὅτι παρέχουσιν εἰς τὴν γλῶσσαν ἀρχαιότητα καὶ εὐγένειαν ἐπιδαψιλευόμενοι τὰς διφθόγγους ἢ τὰ *υ*. Δὲν πρέπει νὰ φοβῆταί τις τὴν ἀληθῆ ὀρθογραφίαν καὶ ὅταν αὕτη δὲν ἀπαιτῇ ἢ ἓν ἁπλοῦν *ἰῶτα*, δύναται νὰ τὸ γράφῃ θαρρούντως». Τὸ ἐν τούτοις θράσος πρὸς μόνην τὴν ἄγνοιαν τῶν πραγμάτων ἐξισούμενον οὐδενός, νομίζω, χρῄζει σχολίου εἰς ἐκτίμησιν.

(Ἕπεται συνέχεια). Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Simon Portius grammatica linguæ Græcæ vulgaris, reproduction de l'édition de 1638 suivie d'un commentaire grammatical et historique par Wilhelm Meyer etc. Paris 1889.

Οἱ περὶ τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν ἀσχολούμενοι ὀφείλουσιν εὐφροσύνως νὰ χαιρετίσωσι τὴν εἴσοδον τοῦ κ. W. Meyer εἰς τὸν μικρὸν αὐτῶν κύκλον. Εἶναι ἀτυχῶς τοσοῦτον εὐάριθμοι, τὸ δ' ἔργον τοσοῦτο μέγα καὶ παρημελημένον (1), ὥστε καὶ οἱονδήποτε μὲν προσερχόμενον

(1) Αἰτία δι' ἣν μόνη πασῶν τῶν ἐν Εὐρώπῃ γλωσσῶν ἡ νεωτέρα ἑλληνική, οὕτω παρημελήθη καὶ ἡ ἱστορικὴ αὐτῆς ἀνάπτυξις μέχρι τοῦδε οὕτω σκοτεινὴ διέμεινεν, εἶναι ὅτι οἱ μὲν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ μακρὰν διάγοντες τῆς Ἑλλάδος ἀδυνατοῦσι φύσει νὰ ἠξεύρωσι πῶς καὶ ποῦ καὶ τί λαλεῖται σήμερον καὶ τί οὐχί, πρὸς δὲ τούτοις ἔχουσι τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐξαρκοῦσαν αὐτοῖς ἱκανῶς εἰς τὰς γλωσσικὰς αὐτῶν μελέτας· ἡμεῖς δὲ οἱ ἐν Ἑλλάδι ζῶντες οὐδὲν ὡς εἰπεῖν περὶ ταύτης φροντίζομεν οὐδὲ τὴν ἐθνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν σπουδαιότητα τῆς καλλιεργίας αὐτῆς θέλομεν νὰ κατανοήσωμεν. Ἐντεῦθεν ἡ μὲν Σύγκλητος τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὅτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ περὶ ταύτην ὁπωσδήποτε ἀσχολούμενος καθηγητὴς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ φίλου συναδέλφου ἐπισήμως δι' ἀναφορᾶς του ἐξητεῖτο παρὰ τῆς Συγκλήτου, ἵν' ἀνατεθῇ αὐτοῖς ἐφ' οἷς καὶ πρότερον εἰς ἄλλους ὅρους ἡ ἐπανάληψις τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἀθηναίου, ἵνα τοὐλάχιστον δύναται νὰ δημοσιεύῃ εὐκόλως εἴ τι ἄξιον λόγου περὶ τῆς γλώσσης ταύτης παρετήρησεν, ἡ Σύγκλητος, λέγω, οὐδεμιᾶς ἀπαντήσεως ἀξίαν ἔκρινε τὴν αἴτησιν. Τὸ δὲ σεβαστὸν Ὑπουργεῖον, ἀφοῦ εἰς Καθηγητὴν βεβαρημένον ὑπὸ τῶν ὅλως ἀλλοτρίων τῆς ἐπιστήμης του καθηκόντων ἑτέρας δημοσίας θέσεως, ἀνέθηκε καὶ τὰ μαθήματα τῆς γλωσσολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐπίστευσεν ὅτι ἱκανὰ ἐπετέλεσεν ὑπὲρ τῶν γλωσσικῶν σπουδῶν καὶ ἰδίᾳ ὑπὲρ τῆς νέας γλώσσης παρ' ἡμῖν. Εἰς χιλιάδας ἀριθμοῦνται οἱ ἀσχολούμενοι περὶ τὴν ἔρευναν καὶ διαλεύκανσιν τῶν λαλουμένων ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ γλωσσῶν καὶ διαλέκτων, διότι εἶναι πασίγνωστον σήμερον, ὅτι ἄνευ τῆς ἐντελοῦς γνώσεως αὐτῶν ἀδύνατος ἀποβαίνει πᾶσα τελεία ἐκμάθησις ἀρχαίας γλώσσης· παρ' ἡμῖν δὲ καὶ εἷς ὁλόκληρος κρίνεται περιττός, διὸ καὶ νομίζομεν ἀναγκαῖον ν' ἀναθέσωμεν αὐτῷ καὶ ἄλλα βάρη πολυώρου διδασκαλίας. Μάτην οὗτος ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἐπαναλαμβάνει πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ὅτι δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰ διπλᾶ ταῦτα καθήκοντα. Τὸ σεβαστὸν Ὑπουργεῖον δὲν θέλει νὰ πεισθῇ περὶ τῆς προφανοῦς ἀληθείας ταύτης. Ὅτε δὲ κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἐπιθυμῶν τέλος ν' ἀπαλλαχθῇ τῶν ἀλλοτρίων αὐτοῦ ἐν τῇ ἑτέρᾳ θέσει καθηκόντων ἐπιμόνως καὶ ἐπισήμως δι' ἀναφορᾶς του ἐζήτησε τὴν ἐκ ταύτης ἀπόλυσίν του, ἔμαθεν ὅτι τὸ σεβαστὸν Ὑπουργεῖον ἀπεδέχετο μὲν προθύμως τὴν ἐκ τοῦ Διδασκαλείου παραίτησιν, ἡτοιμάζετο δ' ὅμως μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν συγχρόνως καὶ τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηκόντων, ἵνα, ὡς φαίνεται, ἐν πάσῃ σχολῇ καλλιεργῇ οἱανδήποτε ἐπιστήμην ἢ γλῶσσαν θέλῃ! Καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι!

συνεργάτην μετὰ χαρᾶς ὀφείλουν ν'ἀποδέχωνται, μετ'ἰδιαιτέρας δ'ὅμως χαρᾶς καὶ τιμῆς πρέπον εἶναι νὰ χαιρετίσωσι τὸν νεωστὶ προσελθόντα· διότι δὲν εἶναι νεανίας τις μετὰ συντόμου τινὸς διατριβῆς ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει, ἕτοιμος ἅμα τῇ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ νὰ ἐγκαταλίπῃ αὐτὴν ὡς νεανικὴν πλάνην, ἀλλ' ἀνὴρ τέλειος, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ἰένης, ὅστις ἀπὸ μακροῦ χρόνου διὰ δοκίμων ἐργασιῶν ἐν τῇ τῶν Ῥωμανικῶν γλωσσῶν ἐρεύνῃ πολλὰς ἔδρεψε δάφνας ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ἀγῶνι.

Ἀπὸ τοιαύτης δ' ὁρμώμενος παρασκευῆς πολλά, ὡς εἰκός, διελεύκανε τῆς ἡμετέρας γλώσσης, διότι σχολιάζων τὴν τοῦ Πορτίου Γραμματικὴν ἠδυνήθη εὐκόλως περὶ ἑκάστου ζητήματος νὰ ἐκφράσῃ συντόμως ἣν εἶχε γνώμην.

Οὕτω π.χ. σελ. 79 διδάσκει πιθανῶς ὅτι ἡ *ὀχιὰ* ἔχει τὸ *ο* κατὰ τὸ *ὄφις*. σελ. 83 ὅτι ἡ ὀρθογραφία *φθ*, *χθ*, *πτ*, *κτ*, *σθ* ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς μνημείοις εἶναι ἱστορική, τ.ἔ., ὅτι οὐδὲν ἄλλο αἴτιον ἔχει ἢ τὴν γραπτὴν παράδοσιν, καὶ δὴ οὐδὲν ἀποδεικνύει περὶ τῆς τότε προφορᾶς τῶν συμπλεγμάτων τούτων. αὐτ. ὅτι τὸ *μεθ'αὔριον* ἐλέχθη κατὰ τὸ *μεθ' ἡμέραν* καὶ τὸ *μεθ' ἔμου, μεθ' ἔσου* ἐν Bova κατὰ τὸ *μεθ' ἡμῶν*, *μεθ' ὑμῶν*.

σελ. 89 ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ *ν* ἐν τῷ *μὴν* ἀντὶ *μὴ* ἐλέγχει τὸν παλαιότερον ἐπελθόντα σάλον ἐν τῇ προφορᾷ τοῦ τελικοῦ *ν*.

σελ. 108 ὅτι ὁ τονισμὸς *ὀλιγὸς* ἐγένετο κατὰ τὸ *μικρὸς* καὶ *πολύς*.

σελ. 109 ὅτι τὸ *βαθρακὸς* ἐτονίσθη οὕτω κατὰ πολλὰ εἰς -*κός*.

σελ. 110 ὅτι ἡ χρῆσις ἀναμὶξ ἀρχαίων καὶ νέων στοιχείων ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς μνημείοις δὲν ἀντικατοπτρίζει τὸν ἐν τῇ λαλουμένῃ ἀγῶνα τῶν στοιχείων τούτων, ἀλλ' ὀφείλεται εἰς τὴν γραπτὴν παράδοσιν, πρβλ. καὶ 128. 116 ὅτι διὰ τὴν ἐν τῷ ἑνικῷ ταὐτότητα τοῦ φωνήεντος ἡ *τῆς τὴ(ν)* ἐλέχθη καὶ ἐν τῷ πληθ. *οἱ τοὶς* ἀντὶ *οἱ τὲς*=*αἱ τάς*.

120 ὅτι τὰ ὑποκοριστικὰ κύρια ὀνόματα εἰς *ᾶς*-*ᾶ* συνετέλεσαν σφόδρα εἰς τὴν κατ' ἐσωτερικὴν ἀναλογίαν ἐξίσωσιν τῶν πτώσεων.

σελ. 132 ὅτι τἄκλιτα ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς συγγραφεῦσιν ἐλέγχουσιν, ὅτι ἡ τρίτη κλίσις, ὑφ'ἣν ταῦτα ὑπήγοντο, εἶχεν ἀπολεσθῇ κατὰ τὸν ΙΔ'. αἰῶνα.

σελ. 138 ὅτι κατὰ τὸ *χάριτα*, *νεότητα* κτλ. ἐλέχθη καὶ *μάντα* καὶ *ὕβριτα* κτλ.

σελ. 141 ὅτι κατὰ τὸ *κρέας* ἐλέχθη μετὰ τοῦ ς τὸ συγγενὲς ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν *τὸ γάλας*.

σελ. 145 ὅτι τὸ *φαγὶ* (γρ. φαγεῖ) εἶναι ἀπαρέμφατον καὶ δὴ ἄλλη λέξις τοῦ *φαγητόν*.

σελ, 147 ὅτι κατὰ τὰ παρώνυμα *ἀθανασία*, *εὐεργεσία*, *ἀδυνασία* ἐλέχθη καὶ *κλεψία* ἀντὶ κλοπή· (πρόσθες τούτοις *δεσιὰ* ἀντὶ δέσις, *χωσιὰ* ἀντὶ χῶσις, *(ὑ)βρισιὰ* (ἐν Κύπρῳ *ὑβρισία* ἀντὶ ὕβρις=προσβολή), *σπρωξιὰ* ἀντὶ εἰς-πρόωσις κτλ.).

σελ. 152 ὅτι ἐκ τοῦ *κά-μμιὰ* ληφθέντος τοῦ *κα-* ἐλέχθη *κα-ένας* ὁμοίως τὸ *κἄ-ποιος* (175) *κἄ-που*, *κἄ-πως*, *κἄ-ποτε*, ἐνῷ τὸ *κἄμπόσος* φαίνεται ἄλλης, ἰδιαιτέρας κατασκευῆς, ἐξ αὐτοῦ τοῦ *κἄν-ποτε*.

σελ. 163 ὅτι ὅπως *τὸν πατέραν* προσέλαβε τὸ τελικὸν *ν*, ἵνα δηλωθῇ σαφῶς ἡ σχέσις τῆς αἰτιατικῆς, οὕτω καὶ τὸ *ἐμὲ* ἐγένετο *ἐμέν*. (Ἡ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν μόνον χρονική, ὅτι τὸ μὲν δύο περίπου αἰῶνας π. Χ., τὸ δὲ δύο περίπου μετ'αὐτόν. Ἂν δὲ καὶ κατόπιν τοῦ *ν* τούτου προσετέθη *α* (ἐμέν-α) κατ' ἀναλογίαν τοῦ *πατέρα*, ὅπως ὁ συγγραφεὺς διδάσκει, περὶ τούτου ἐπιτραπήτω μοι ν' ἀμφιβάλλω).

σελ. 167-8 ὅτι τὸ *ε* τοῦ *τόνε*, *τήνε*, *τῶνε* προέρχεται ἐξ ἀναλογίας οὐχὶ ἐκ φωνητικῆς. (Κρίνω ὅμως ὅτι οὐχὶ κατ' ἀναλογίαν τοῦ *ἐμέ*, *σέ*, ὅπως λέγει, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Kuhn τ. Λ'. σελ. 375 διελήφθη).

σελ. 172 ὅτι τὸ u+e συγχωνεύεται εἰς *ο*, ποῦ ἔκαμες-πὄκαμες. (Τὴν ἑρμηνείαν τοῦ φαινομένου εὑρίσκει ὁ βουλόμενος ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Kuhn ἔνθα ἀνωτ. σελ. 366-7).

σελ. 175 εἰκάζει ὅτι κατὰ τὸ σχῆμα *ξεύρω τὸ τὶ μιλεῖ* καὶ *ξεύρω τὶ μιλεῖ* ἐλέχθη καὶ *ξεύρω τίντα* (γρ. τεῖντα) *μιλεῖ* καὶ *ξεύρω εἶντα μιλεῖ*, ἑρμηνεύων οὕτω τὴν τοῦ *τ* ἀπώλειαν. (Εὐφυὴς μὲν ἡ εἰκασία, ἀλλ' οὐκέτι πάνυ δῆλον τὸ πρᾶγμα).

σελ. 179. ὅτι τὸ *ι* τοῦ *ἰστήκω*, *ἰστέκει*, *ἰστάθην* κλτ. ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς συγγράμμασιν αἰτίαν ἔχει τὴν ἡμιμάθειαν καὶ τὸν ζῆλον τῆς ἀρχαιότητος. (πρβλ. *στήκω* ἐν τῇ Ν. Δ).

σελ. 180 ὅτι τὸ *κεῖται* προσέλαβεν ἐκ νέου τὴν κατάληξιν τοῦ γ'. προσώπου *-ται*, ὅθεν *κείταιται*, ἐντεῦθεν *κείτομαι*. . . (Ἀλλ' ἡ εὐφυὴς αὕτη εἰκασία μένει πάντοτε δυστυχῶς ἀμφίβολος· τὸ αὐτὸ δὲ λεκτέον καὶ περὶ τῆς ἐν σελ. 188 ἐξενεχθείσης, καθ' ἣν κατὰ τὸ *ἔπνιξα*

πνίγω ἐλέχθη καὶ *ἐπέρναξα περνάγω*. Ἡ εἰκασία αὕτη ἀμφίβολος σφόδρα φαίνεταί μοι, διότι ἀκριβῶς τῶν ῥημάτων τούτων εἰς *-αγω χωράγω, φιλάγω, περνάγω, πεινάγω, μιλάγω*, ὁ ἀόριστος δὲν σχηματίζεται εἰς *-ξα*, ἀλλ' εἰς *σα*).

σελ. 190 ὅτι τὸ *δέσω ἔδεσα δένω* ἔχει *ε* διὰ τοὺς παθητ. χρόνους *ἐδέθην (δε)δεμένος*. αὐτόθι ὅτι ἐκ τῶν ῥημάτων *κάμνω-ἔκαμνον ἔκαμον, τέμνω-ἔτεμνον ἔτεμον*, ἅτινα ἀρχῆθεν εἶχον *ν* ἐν μόνῳ τῷ ἐνεστωτικῷ θέματι, μετεδόθη τοῦτο καὶ ἐπὶ ἄλλα, π. χ. *στέλνω, φέρνω, γέρνω, ἔστειλα, ἔφερα, ἔγειρα*. . . ἔπειτα καὶ εἰς τὰ συνῃρημένα *φυρνῶ, ξερνῶ, περνῶ, χαλνῶ* κτλ.

σελ. 194 ὅτι κατὰ τὸ *θὲς θές-τε, δὸς δός-τε* (πρόσθες καὶ *ἄφης-ἀφῆς-τε*) (ἐκ τοῦ *ἄφες*×*(ν')ἀφῆτε*) ἐλέχθη καὶ *(ἰ)δὲς δές-τε, πὲς πές-τε*, καὶ περαιτέρω ἔτι *πιάστε ὁρίστε ἀκοῦστε* κτλ. (Ὅτι δι' ἀναλογίαν καὶ οὐχὶ διὰ φωνητικὴν ἐσχηματίσθησαν οἱ βραχύτεροι οὗτοι τύποι δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι ἐν Κρήτῃ καὶ ἄλλαις τισὶ νήσοις ἐλάχιστοι τούτων εὑρίσκονται, π.χ. *πιάς'τα πιάστε το*, πρβλ. Ἐρωφίλης Χορτάκι Δ'. στ. 545, Ε'. 381, 534, 697 κτλ. *ὁρίστε, κοπιάστε* καὶ *ὁρίσετε* καὶ *κοπιάσετε*. Ἐν δὲ τῇ Βορείᾳ Ἑλλάδι τὸ *ε* τούτων συχνότατα ἀποβάλλεται, εἰ καὶ ἄλλως ὁ φθόγγος *ε* σώζεται ἐν αὐτῇ· πρβλ. *φέρ'τα, φέρτε τα, πᾶρ'τα, πάρτε τα, σῦρ'το, σύρτε το, κρύψ'το* καὶ ἀποβολῇ τοῦ *σ* μεταξὺ δύο συμφώνων καὶ τροπῇ τοῦ *π* εἰς *φ* πρὸ τοῦ ψιλοῦ *τ κρύφ'το* ἀντὶ *κρύπ(σ)το*, ὁμοίως *ῥῖξε το-ῥῖχ το ἄνοιξέ το-ἄνοιχ το* κτλ).

σελ. 196 ὅτι καὶ τὸ τελικὸν *ε* τοῦ *γραφουμέστεν* ἀντὶ *γραφόμεστα* αἰτίαν ἔχει τοῦτο ὅτι τἄλλα πρόσωπα λήγουσιν ὁμοίως εἰς τὸν φθόγγον *ε, γράφεστε, γράφουνται, γράφομαι, γράφεσαι, γράφεται*....

σελ. 197 ὅτι *ἡ γούμενα* οὐδὲν κοινὸν τῇ ἀγομένῃ, ἀλλ' εἶναι τὸ Ἰταλ. gomina.

σελ. 206 ὅτι ἐκ τοῦ φθογγολογικῶς ὁμαλοῦ *ἀκοῦν* ἢ *ἀκοῦσι* ἀντὶ *ἀκούουν ἀκούουσι* ἐσχηματίσθη καὶ *ἀκοῦτε* καὶ *ἀκοῦμεν* καὶ *ἀκοῦς*, ὅτι δὲ ἐκ τοῦ *κλαῖτε καταλῶ* κτλ. διεδόθη ὁ βραχύτερος οὗτος τύπος καὶ ἐπὶ ἄλλα. (Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον πολλὴ ὑπολείπεται εἰσέτι ἀσάφεια ἐν τούτοις, οὐδὲ βλέπει τις π.χ. πῶς τὸ *λὲς* ἀντὶ *λέγεις* ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ *θὲς* ἀντὶ θέλεις (αὐτ. 208) κτλ.).

σελ. 218 ὅτι διὰ συντακτικοὺς λόγους ἐπῆλθεν ἡ τοῦ μονολεκτικοῦ

παρακειμένου ἀπώλεια, εἰς ὃ συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον καὶ ἡ ἀνάλυσις αὐτοῦ.

σελ. 230 ὅτι εἰς τὴν τροπὴν τῆς *ἐκ* εἰς *ἀχ* συνεβάλλετο ἡ ἰσοδύναμος *ἀπὸ–ἀφ'*.

σελ. 236 ὅτι εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς δοτ. συνετέλεσεν τοῦτο, ὅτι αἱ πλεῖσται προθέσεις συνετάσσοντο μετὰ διαφόρων πτώσεων καὶ ὅτι τὰ σύνθετα ῥήματα συχνὰ συνετάσσοντο ἀναλόγως τῆς προθέσεως μετ' ἄλλης πτώσεως ἢ τὰ ἁπλᾶ· κτλ.

Ἀλλὰ παρὰ τὰς ἀξιολόγους ταύτας ἑρμηνείας, δι' ὧν ἀληθῶς κοσμεῖται τὸ βιβλίον, παρατηροῦνται καὶ ἱκαναὶ ἐλλείψεις. Δὲν κρίνω δ' ἄσκοπον νὰ διαλάβω περὶ τῶν σπουδαιοτάτων ἐξ αὐτῶν διὰ βραχέων, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι θὰ δώσω ἀφορμήν, ἵνα ἡ β'. ἔκδοσις τοῦ βιβλίου γίνῃ ὅσον οἷόν τε ἀκριβεστέρα.

Ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶναι οὔτε τῆς ἀρχαίας οὔτε τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης καθηγητής, ἀλλὰ τῶν Ῥωμανικῶν γλωσσῶν. Ὅταν δέ τις λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν φοβερὰν ἔκτασιν τῆς μεταγενεστέρας καὶ μεσαιωνικῆς ἡμῶν φιλολογίας, νοεῖ εὐκόλως ὅτι ἀνὴρ περὶ ἄλλας γλώσσας τὸν πλεῖστον χρόνον διατρίβων κατ' ἀνάγκην ἐλλιπῆ γνῶσιν ἔχει τῆς ἐκτενοῦς γραμματείας ταύτης. Πρὸς τούτοις ὁ κ. συγγραφεὺς ἐδιδάχθη τὰ κατὰ τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν οὐχὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀλλ' ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὑπὸ τοῦ κ. Ψυχάρι. Οὐδὲν λοιπὸν ἄπορον, ὅτι ἐλαττωματικῶς ἔμαθεν αὐτὴν καὶ ὅτι περιπίπτει εἰς οἷα καὶ ὁ διδάσκαλος ἁμαρτήματα· τοὐναντίον θαυμαστὸν εἶναι, καὶ πολλὴν δεικνύει τοῦ κ. συγγραφέως τὴν ὀρθοφροσύνην, ὅτι ἀπέφυγε πολλὰς τῶν ἀτόπων διδασκαλιῶν τοῦ κ. Ψυχάρι, π. χ. ὅτι τὰ μεσαιωνικὰ μνημεῖα παρέχουσιν ἡμῖν τὴν σύγχρονον γλῶσσαν, διδασκαλίαν προσφιλεστάτην μὲν τῷ κ. Ψυχάρι, ἀπόβλητον δὲ κατὰ τὸν συγγραφέα, (πρβλ. σελ. 83. 110. 128. 131). Ὁμοίως προσφιλὴς μὲν τῷ κ. Ψυχάρι σφόδρα, ἀπόβλητος δὲ κατὰ τὸν κ. συγγραφέα εἶναι ἡ δοξασία, ὅτι τὰ ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς συγγράμμασιν ἀπαντῶντα ἐνίοτε ἄκλιτα στοιχεῖα ἀποδεικνύουσιν ὅτι τότε ἐσῴζετο εἰσέτι ἡ τρίτη κλίσις· (πρβλ. Ψυχάρι Essais II μζ'. καὶ συγγρ. 132).

Ἀλλ' ἂν ἠδυνήθη ν' ἀποφύγῃ τὰς ἁμαρτίας ταύτας, ἠκολούθησε δυστυχῶς τῷ διδασκάλῳ ἐν ἄλλαις πολλαῖς. Λοιπὸν παρατηρεῖται καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἡ ἐλλιπὴς γνῶσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης

καθόλου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. Ὅτι οἱ περὶ τὴν ἔρευναν τῆς νέας ἑλληνικῆς ἀσχολούμενοι πλὴν τῆς ἄλλης παιδείας καὶ μεθόδου ὀφείλουσι νὰ εἶναι καὶ φιλολογικῶς ὅσον οἷόν τε κάλλιστα κατηρτισμένοι ἑλληνισταί,τ.ἔ. κάτοχοι πάσης εἰ δυνατὸν τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας δι' ὅλων τῶν αἰώνων ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τοῦ νῦν, τοῦτο εἶναι ἀλήθεια ἄγνωστος δυστυχῶς ἐν Παρισίοις. Πόσα ἐκ τούτου κατ' ἀνάγκην ἔμελλον νὰ προέλθωσι λάθη, δύναται ἕκαστος καὶ αὐτὸς νὰ νοήσῃ, ἀναγράφω δὲ καὶ ἐγώ τινα.

σελ. 69 παράγεται τὸ *ἀποκοτῶ* ἐκ τοῦ ποιητικοῦ *κοτέω*· ἀλλὰ πρῶτον ἡ σημασία τούτων σφόδρα διάφορος (*κοτῶ* καὶ *ἀποκοτῶ*=τολμῶ καὶ ἀποτολμῶ,*ἀπόκοτος*=τολμηρός, *ἀποκοτιά*=τόλμη, *ἀποκοτερός*= τολμηρός, τὸ δὲ *κοτέω*=φθονῶ, ὀργίζομαι...)· ἔπειτα φαίνεταί μοι σφόδρ' ἀπίθανον, ὅτι τὸ οὕτως ἐνωρὶς ἀπαρχαιωθὲν ῥῆμα κοτέω σῴζεται παρ' ἡμῖν. Ναὶ μὲν δὲν δυνάμεθα ἐκ τῶν προτέρων, *κατ' ἀρχὴν* ν' ἀποβάλλωμεν πᾶσαν ἐκ ποιητικῆς λέξεως ἐτυμολογίαν,ἀλλ' ἵνα ἐτυμολογία τις τοιαύτη γίνῃ ἀποδεκτή, ἀνάγκη νὰ πειθαναγκάζωσιν ἡμᾶς ἐκ τῶν ὑστέρων λόγοι προφανεῖς, μηδεμία δ' ἄλλοθεν φαίνηται πιθανή. Δι' αὐτὰ πιθανωτέρα πάντως ἡ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ προταθεῖσα ἐν 'Ατ. Α'. 305 καὶ Β'. 61 (1), ἐτυμολογία ἐκ τοῦ Βυ-

(1) Παράδοξον φαίνεταί μοι ὅτι πρὸς μεγάλην βλάβην τοῦ βιβλίου ὁ κ. συγγραφεὺς δὲν κάμνει χρῆσιν τῶν ἔργων τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ. Φαίνεται ὅτι παρέλαβε τὴν πρὸς τὸν σοφὸν ἄνδρα καταφρόνησιν παρὰ τοῦ κ. Ψυχάρι, ὅστις ἄλλοτε μὲν γράφει ὅτι οἱ περὶ τὴν γλῶσσαν ἀγῶνες τοῦ Κοραῆ προκαλοῦσι τὸ μειδίαμά του, ἄλλοτε δὲ πάλιν διατείνεται περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς τάδε· «Οἱ ἰδέες τοῦ Κοραῆ δὲν μποροῦν πολὺ νὰ μᾶς χρησιμέψουν. Ὅσα εἶπε γιὰ τὴ γλῶσσα μήτε σωστὰ μᾶς φαίνουνται μήτε ἔχουν καμμιὰ σοβαρὴ ἱστορικὴ βάση. Ὁ Κοραῆς ἀγαποῦσε νὰ βάζῃ τὸ ἕνα μὲ τἄλλο συστήματα ἀντίθετα (sic), ἀφτὴ εἶταν ἡ χαρά του καὶ πολὺ τοῦ ἄρεζε νὰ μὴν ἔχῃ σύστημα. Ποιητὴς δὲν εἶταν, καὶ γιὰ τοῦτο, ὅσο ἔζησε, δὲν ἄφησε τὴν ἐθνική μας τὴ δημοτική μας φιλολογία νὰ μεγαλώσῃ· ἴσως τὸ νόμισε χρέος του νὰ τὴν πνίξῃ στὰ σπάργανά της.... Ἀπὸ τότες χάλασε ἡ ἀρχαία μας ἡ γλῶσσα κ' ἡ νέα μας ἡ δημοτική. Ὁ Κοραῆς δὲν θέλησε ποτὲ — ἢ δὲν μπόρεσε! — νὰ ξεχωρίσῃ τὴ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη καὶ νὰ διῇ ποῦ ἡ καθεμία ἔχει τὴν ἱστορία καὶ τὴ γραμματική της. Τόσο μακριὰ δὲν τοῦ ἔμελε νὰ πάῃ ὁ νοῦς του.... ἀγωνίζουνταν πάντα γιὰ τὸ καλὸ μὲ πόθο κ' ἄπειρο κόπο — καὶ βέβαια πιώτερο μὲ πόθο παρὰ μὲ σκέψη. Καὶ γιὰ τὸν καιρό ποῦ ζοῦσε — εἶταν ὁ καιρὸς τοῦ Humbold, τοῦ I. Grimm καὶ τοῦ Bopp — καλὸς γλωσσολόγος δὲν εἶτον. Ἂν ὅμως καὶ δὲν ἤξευρε μέθοδο κ' ἐπιστήμη, ἂν κ' οἱ ἐτυμολογίες του μᾶς κάμνουν ποῦ καὶ ποῦ νὰ χαμογελοῦμε, ὁ νοῦς του συχνὰ ἔβλεπε τὴν ἀλήθεια.... ὅταν ξεχαστῇ σὰν που τεφειάζει ἡ γλωσσολογία του καὶ διοῦμε ποῦ οἱ ἰδέες του δὲν εἶχαν καὶ δὲν ἔχουν ἀξία ἀληθινή, ὁ μεγαλήτερός του ἔπαινος θὰ εἶναι ποῦ διάβασε καὶ σπούδαξε δυὸ τρία με-

ζαντιακοῦ *κόττος*=κύβος, ὅθεν *κοττῶ*=κυβεύω, διακυβεύω, διακινδυνεύω, τολμῶ· πρβλ. καὶ Σοφοκλέους λεξικὸν ἐν λέξει *κόττος*.

σελ. 99 διδάσκει ὅτι ὁ μέλλων *κλαιήσω* παρὰ τὸ κλαίω ἐγένετο αἰτία τοῦ *κλα(ι)ημένος* παρὰ τὸ κλαυμένος-κλαμένος, ἐξ οὗ κατ' ἀναλογίαν καημένος-καημός. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ μεταγενέστεροι ἔλεγον *κλαύσω* καὶ *κλαύσομαι*, τ. ἔ. ἐπειδὴ τὸ Ἀττικὸν κλα(ι)ήσω ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις εἶχε καταστῇ ἄχρηστον, δὲν ἠδύνατο ὁ ἀπαρχαιωθεὶς οὗτος τύπος νὰ συμβάλληται εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν τύπων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς.

σελ. 123 ὅτι «ἡ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἑνικοῦ τῶν θηλυκῶν τῆς περιττοσυλλάβου κλίσεως, γενομένης ἰσοσυλλάβου, συνέπεσον τῇ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἑνικοῦ τῶν εἰς *-α* πρωτοκλίτων, *ἡ μητέρα*=*ἡ ἡμέρα*, *μητέραν*=*ἡμέραν*. Ἀλλ' ἐν τῷ πληθ. ὁ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ διέφερον, *αἱ ἡμέραι τὰς ἡμέρας*, *ἀλλ' αἱ μητέρες*». Ὅλως τοὐναντίον ἀληθεύει, ἤτοι πρότερον ἤρχισε νὰ ἐξισώνηται ὁ πληθυντ. τῶν πρωτοκλίτων κατὰ τὰ τριτόκλιτα, ἔπειτα ὁ ἑνικὸς τῶν τριτοκλίτων κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, τ.ἔ. πρότερον ἐλέχθη ταύτες, ἄλλες, (αἰτιατ.) παροδῖτες (κλητ.) κατὰ τὸ τὰς χάριτες, τὰς γυναῖκες, ἔπειτα ἡ γυναῖκα, ὁ ἀέρας.

σελ. 129 ἑρμηνεύεται ἡ ἐπικράτησις τῆς πληθ. ὀνομ., ἤτοι τοὺς πατέρΕς κατὰ τὸ οἱ πατέρΕς, οὐχὶ δὲ τῆς αἰτ. οἱ πατέρΑας κατὰ τοὺς πατέρΑς, διὰ τούτου, ὅτι, ἀφοῦ ἐλέχθη ὁ πατέρΑς ὡς ἑν. ὀνομ., δὲν

σαιωνικὰ ποιήματα, τὸν Πρόδρομο καὶ τὸ Γεωργιλλᾶ. (Ἱστορικ. καὶ Γλωσσολογ. ζητημάτων σελ. 470)». Ταῦτα ἔμελλον ν' ἀναγνωσθῶσιν ἐνώπιον τῶν πανταχόθεν προσκεκλημένων ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἐξετυπώθησαν δὲ ἐν τῷ πανηγυρικῷ αὐτοῦ τόμῳ, δι' οὗ πανηγυρικώτατα διδάσκεται ὁ κόσμος, ὅτι ὁ Κοραῆς δὲν εἶχε σύστημα, ἠφάνισε τήν τε ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν ἡμῶν γλῶσσαν, κατέπνιξεν ἐν τοῖς σπαργάνοις τὴν δημοτικὴν φιλολογίαν ἡμῶν, δὲν εἶχεν οὔτε μέθοδον οὔτε ἐπιστήμην, διὸ ἡμεῖς μειδιῶμεν ἐπὶ ταῖς ἐτυμολογίαις αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἔγραψεν εἶναι ἄξια λήθης καὶ μόνον αἱ ἀπὸ τοῦ 1828 κἑξ. ἐργασίαι του ὑπὲρ τοῦ Προδρόμου εἶναι ἄξιαι ἀθανασίας. Ταλαίπωρε Κοραῆ! Τελευταῖον παρατηρῶ ὅτι ὁ χρηστὸς καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι γλωσσολόγος οὔτε καλὸς οὔτε κακός, διότι ὡς γνωστὸν τὰ θεμέλια τῆς γλωσσολογίας ἐτέθησαν, ὅτε ἐξεδόθη ἡ Συγκριτικὴ Γραμματικὴ τοῦ πατρὸς τῆς γλωσσολογίας Franz Bopp, τ. ἔ. κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (1833), ἴσως κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα, ἐν ᾧ ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς μετέστη τῶν ἐνθάδε. Ψευδῶς λοιπὸν λέγεται ὅτι ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ ἔζη ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Bopp.

ἦτο δυνατὸν νὰ λεχθῇ καὶ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτ. πληθ. οἱ πατέρΑς, τοὺς πατέρΑς. Ἀλλ' οὕτω τὸ πολλοὺς αἰῶνας βραδύτερον ἀναφανὲν παρίσταται ὡς αἰτία τοῦ πολλῷ παλαιοτέρου καὶ ἀνατρέπεται ἡ ἱστορία. Διότι *οἱ πατέρες*, *τοὺς πατέρες* ἐλέχθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τρεῖς τοὐλάχιστον αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ, τὸ δὲ *ὁ πατέρας* 4 ἢ 5 μ. Χ. πρβλ. Πεντηκονταετηρίδος Ἐθν. Πανεπιστημίου σελ. 149-152. Ἀνάγκη ἄρα ν' ἀρκεσθῶμεν τῇ καθολικῇ αἰτίᾳ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἥτις ὡδήγησεν εἰς τὴν ἐξίσωσιν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς, *οἱ καὶ τοὺς βασιλεῖς*, *οἱ καὶ τοὺς ταχεῖς*, *αἱ καὶ τὰς πόλεις*, *οἱ καὶ τοὺς ὄφεις*, κτλ. τὸ πάλαι, καὶ *αἱ καὶ τὰς τιμὲς* κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, καὶ *οἱ καὶ τοὶς λόγοι* ἐν πολλαῖς χώραις ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Εἶναι ἡ αὐτὴ ἀρχὴ τῆς ἁπλοποιήσεως βαίνουσα βαθμηδὸν ἐπὶ τὴν κατάκτησιν. (Ἐκνικᾷ ἡ ὀνομαστική, διότι, ὡς ὑποκείμενον τοῦ λόγου χρησιμεύουσα, εἶναι συχνοτέρα τῆς αἰτιατικῆς μάλιστα ἐν τῷ συνήθει λόγῳ;) Τελευταῖον δὲ παρατηρῶ ὅτι ἐπειδὴ διὰ τῶν ἄρθρων *ὁ*, *οἱ*, *τούς*, ἀρκούντως διαστέλλονται οἱ ἀριθμοὶ καὶ αἱ πτώσεις, ἠδύναντο αὗται καὶ νὰ συμπέσωσιν, ὅπως καὶ ἔγεινεν ἀληθῶς πολλαχοῦ τοῦ Πόντου, ἔνθα λέγεται *ὁ μάρτυρας* καὶ *τσοὶ μάρτυρας*, *ὁ μῆνας* καὶ *οἱ μῆνας* καὶ *τσοὶ μῆνας*. Ἐν τῇ διαλέκτῳ δηλ. ταύτῃ δὲν ἐξενίκησε πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἡ ὀνομαστική, ἀλλ' ἄλλων μὲν ἡ ὀνομαστική, π. χ. *οἱ καὶ τσοὶ φύλακες*, *οἱ καὶ τσ' ἄντρες* κτλ., ἄλλων δὲ ἡ αἰτ., *οἱ καὶ τσοὶ μῆνας*, ἄλλων λέγονται ἀμφότεροι οἱ τύποι, π. χ. *τσοὶ μάρτυρες* καὶ *τσοὶ μάρτυρας*, ἀδιαφόρως, καὶ ἄλλων τέλος διαστέλλονται, *οἱ Ἕλλενοι* καὶ *οἱ Ἕλλενες*, *τς' Ἑλλένους*. Ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς θηλυκοῖς συχνὰ ὑπερισχύει ἡ αἰτιατική, *ἡ κορφή* (=ἡ κορυφὴ) *τὰ κορφάς*, *ἡ πιθαμὴ τὰ πιθαμάς*, *ἡ γενεὰ τὰ γενεάς*, *ἡ φτεῖρα τὰ φτεῖρας*(1), κτλ., ἀλλὰ καὶ *ἐλπίδα ἐλπίδες*, *ἑβδομάδα ἑβδομάδες* κτλ.

(1) Γνωστὸν ὅτι ἀντὶ τοῦ φθογγικῶς ὁμαλοῦ τύπου τούτου *ἡ φτεῖρα*, ὅπως ἐν Κύπρῳ καὶ Πόντῳ ἀπαγγέλλεται, ἡμεῖς οἱ λοιποὶ λέγομεν μετὰ τοῦ ψ *ἡ ψεῖρα*· τὸ *ψεῖρα* τοῦτο παράγει ὁ κ. Ψυχάρις οὐχὶ ἐκ τοῦ φτεῖρα ἀλλ' ἐκ τοῦ *ψώρα*, διὰ τὸν παράδοξον λόγον, ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐλέγετο ἀρσενικῶς, ἐνῷ παρ' ἡμῖν θηλυκῶς. (Phonétique des Patois 17). Ὅτι ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων Ἑλλήνων ἐλέγετο *ἡ φθεὶρ*, ἀγνοεῖ ὁ κ. Ψυχάρις· πρβλ. Φρυνίχου Lobeck 307. Τὸ δὲ *ψ* ἀντὶ *φτ*, ὅ, ἵνα ἑρμηνεύσῃ, κατέφυγεν ὁ κ. Ψυχάρις εἰς τὸ *ψώρα*, ἐννοεῖται πολὺ εὐκολώτερον ἐκ τοῦ συγγενοῦς κατὰ τὴν ἔννοιαν *ὁ ψύλλος*, μεθ' οὗ συνεκφέρεται πολλάκις «*ψύλλοι καὶ ψεῖρες*».

πρβλ. ὅσα περὶ τούτων ἐξέθηκεν ὁ φίλος μου κ. Ἐλ. Κούσης ἐν Πλάτωνος Τ. ϛ', σελ. 84 κἑξ.

σελ. 165 ὅτι τὸ *ὑμεῖς* ἀπώλετο διὰ τὴν σύμπτωσιν πρὸς τὸ *ἡμεῖς*. Ἀλλὰ κατὰ τὸν 10 αἰῶνα τὸ *σᾶς* ἦτο πασίγνωστον, ὥστε ἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἐπλάσθη πολὺ παλαιότερον, ὅτε διεστέλλετο ἔτι ὁπωσδήποτε τὸ *υ* τοῦ *ι*. Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ *ὑμεῖς* διὰ τοῦ *ἐσεῖς* ἐκ τοῦ *ἐσοῦ ἐσὲ* κατὰ τὸ *ἐμεῖς*, *ἐμοῦ*, *ἐμέ*, εἶναι, νομίζω, ἡ ἀληθὴς αἰτία τῆς ἀποβολῆς τοῦ *ὑμεῖς*.

σελ. 177 ὅτι τὸ *τίτοιος*, ὅπως παλαιότερον ἀντὶ *τέτοιος* ἐλέγετο, εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ *τί* καὶ *τοῖος*. Ἀλλὰ τὸ *τοῖος*,*τοιόσδε* εἶναι ἄγνωστον τῇ Κοινῇ, τ. ἔ. ἀπηρχαιώθη ἐνωρίς, καὶ δὴ ἀδύνατον.

σελ. 180 ὅτι διὰ τὸ *ἔθεμεν* ἐλέχθη *ἔθεκα* ἀντὶ *ἔθηκα*. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ Κοινῇ ἐξενίκησε τὸ θέμα τοῦ α' ἀορίστου *ἔθηκα* (πρβλ. *οἴδασι* κτλ.), ὥστε ἐλέχθη καὶ *ἐθήκαμεν*, *ἐθήκατε*, *ἐθήκασιν*, ἀδύνατον.

Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῆς ἐπιδράσεως ἣν ὁ ἀόριστ. β' *ἔγνων* ὑποτίθεται ὅτι ἔσχεν ἐπὶ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἐν τῷ ἐνεστῶτι *γιγνώσκω-γνώσκω*,διότι ὁ *ἔγνων* ἀπώλετο ἐνωρίς,ὁ δὲ *ἐγνῶσα*, *ἐγνώσθην*, *ἐγνωσμένος*, ὡδήγησαν ἐπὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ νέου τύπου *γνώσκω*, προσλαβόντος μόνον τὸ -*σκω* ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου *γι-νώσκω* οὐχὶ *γι-γνώσκω* (πρβλ. καὶ *γνώθω*). Ὁμοίως τὸ αὐτὸ ῥητέον σελ. 181, καὶ περὶ τῆς ταὐτότητος ὡς πρὸς τὴν προφορὰν τῶν τύπων *ἴστης*, *δείκνυς*, *γράφεις*· διότι ταῦτα, ὅτε ἦσαν ἐν χρήσει, ἀπηγγέλλοντο διαφόρως, πολὺ δὲ πρὸ τῆς συμπτώσεως τῶν φθόγγων *υ*, *ει*, *η*, εἶχον μεταβληθῇ εἰς *ἱστῶ*, *ἱστάνω*, *ἱστᾷς*, *ἱστάνεις*, *δεικνύω*, *δεικνύεις* κτλ. Ἐκ δὲ τοῦ *δεικνύει*,*δεικνύω* δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ *διχηjό*, *δίχnic* *δίχni* κτλ., ὅπως νομίζει ὁ κ. συγγρ., ἀλλὰ μόνον *διχηjό*, *διχnίς*, *διχnί*, πρβλ. *μεθσῶ*, *μεθεῖς*, *μεθεῖ*, *λυῶ*, *λῦς*, *λῦ* κ.τ.λ. Λοιπὸν τὰ βαρύτονα *δείχνω*, *δείχνεις*, *δείχνει* προῆλθον ὅπως καὶ οἱ τύποι *διάχνω*, *διώχνω*, *σπρώχνω* κτλ. ἐκ τοῦ ἀορίστου *ἔδειξα* κτλ.

σελ. 198 ὅτι τὸ *ἐγράφομην* ἐτονίσθη οὕτως κατὰ τὸ *ἐγράφου*, *ἐγράφετο*. Ἀλλ' ἆρά γε ἐλέγετο *ἐγράφου* ἢ μᾶλλον *ἐγράφεσο*, ὅτε ἐτονίσθη οὕτω;

σελ. 199-200 ὅτι τὸ *ἕστηκα* καὶ *ἔθηκα* παρὰ τὸν ἀόριστον *ἔστην*, *ἔστης* κτλ. συνετέλεσαν εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ *κα* οἷον *ἐλύθηκα* παρὰ τὸ *ἐλύθην*, ὅπως *ἕστηκα* παρὰ τὸ *ἔστην*. Ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον ἐλέχθη

ἐλύθηκα, *ἐστάθηκα* κτλ. ὁ παρακείμενος *ἔστηκα* καὶ ὁ ἀόριστος *ἔστην* ἐσῴζοντο ἔτι; Ἐπίσης δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ αἰτιολογία ὅτι διὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ τελικοῦ *ν* ἐν τῷ α΄ προσώπῳ *ἐλύθην* καὶ διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν οὕτω ταύτισιν αὐτοῦ πρὸς τὸ γ΄. *ἐλύθη*, ἐγένετο ἀνάγκη τῆς προσθήκης τοῦ *κα*. Διότι ταὐτότης τούτων ἀληθῶς ἐπῆλθεν ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῆς παραλείψεως τοῦ τελικοῦ *ν* ἐν τῷ α΄. ἀλλὰ διὰ τῆς προσθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ γ΄. προσ., πρβλ. «*ἱστορήθην ὁ ναός*, Συλλογῇ Ἑλλ. Ἐπιγρ. 8690 τοῦ ἔτους 898, *ἀνενεώθην* (τρίτου ἑν. προσώπου) ἐν Bulletin Ζ΄. 261 ἐκ Παμφυλίας, *ἐφ' ᾧ μηδενὶ ἑτέρῳ ἐξῆν*(=ῇ) *βληθεῖναι εἰς τὴν σορὸν*» ἐν Μουσείῳ καὶ Βιβλιοθήκῃ Σμύρνης 1873-5 σελ. 110. καὶ «*ἵνα ἦν* (=ᾖ) *ἐπίπεδον*» αὐτ. 1875-6 σελ. 48, «*ἐγένετον τὸ ἔργον τοῦτο*» ἐν ἐπιγραφῇ χριστιανικῇ ἐκ Κῶ τοῦ Ε΄ πιθανῶς αἰῶνος, Πανδώρᾳ ΙΘ΄, σελ. 47. Δῆλον ἄρα ὅτι τὸ εὐφωνικὸν *ν* ὃ προσετίθετο τῷ *ἔλεγεν*, *εἶπεν*, *εἴρηκεν*, προσετέθη βραδύτερον εἰς πάντα τὰ τρία ἑνικὰ πρόσωπα, *ἐλέχθην*, *ἐλέγετον*, κτλ., ὅπως καὶ σήμερον λέγεται «*ἐχάθην αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὅπου ἤρχετον*(*ε*)».

σελ. 202. Ἀναφέρεται τὸ σημερινὸν *ῥιγάω* εἰς τὸ ποιητικὸν *ῥιγέω*, ὃ ἀδύνατον· τὸ *ῥιγάζω*-*ῥιγάω* (*ἐργάζω* καὶ *ἐργῶ* ἐν Κρήτῃ) εἶναι παρώνυμον ἐκ τοῦ *ῥῖγος* κατὰ τὸ συνώνυμον *τινάζω*.

σελ. 203 ὅτι τὸ *πατοῦσιν* ἤγαγεν εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ *πατοῦσαν* μετὰ τοῦ *αν* χαρακτηριστικοῦ τοῦ παρατατικοῦ. Οὐχί, διότι πολὺ π. Χ. ἐκ τοῦ ἀορίστου *ἐπάτησαν* μετηνέχθη τὸ -*σαν* ὅλον ἐπὶ τὸν παρατατικόν, *ἐδολίουν*-*ἐδολίουσαν*, *ἐνίκων*-*ἐνίκωσαν*, *ἐγέννων*-*ἐγέννωσαν* κτλ.

σελ. 210. Ὅτι «ὁ μεταβατικὴν σημασίαν ἔχων ἀόριστος α΄ *ἐξέβησα* ἐλήφθη ὡς βάσις εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐβγάνω». Οὐχί, διότι ὁ ἀόριστος *ἔβησα* εἶναι ποιητικός, τ. ἔ. ἀπηρχαιωμένος καὶ ἄγνωστος καὶ αὐτοῖς τοῖς δοκίμοις.

σελ. 223 ὅτι τὸ *ἔτσι* παράγεται ἐκ τοῦ *ἤτοι* = βεβαίως. Ἀλλ' ἡ σημασία αὕτη τοῦ *ἤτοι* εἶναι ποιητική, ἤτοι πρὸ αἰώνων πολλῶν ἐγκαταλελειμμένη, ἀπίθανος ἄρα ἡ ἐτυμολογία.

σελ. 228 ὅτι τὸ παρ' ἡμῖν ὡς, π. χ. *ὡς τὴν πόρτα* εἶναι τὸ ἀρχαῖον ὡς, ὅπερ ἀντὶ προθέσεως συνήπτετο μετ' αἰτιατικῆς ὀνομάτων προσώπου δηλωτικῶν εἰς δήλωσιν τῆς διευθύνσεως. Ἀλλὰ καὶ ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ *ὡς* φαίνεται ἐκλιποῦσα ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις·

εἶναι ἄρα ἀδύνατον νὰ πεισθῶμεν ὅτι τὸ ἀπαρχαιωθὲν τοῦτο ὡς (= πρὸς) ἐσώθη παρ' ἡμῖν καὶ μάλιστα ἐπὶ χρήσεως τοσοῦτον συχνῆς. Κατ' ἐμὲ τὸ ὡς εἶναι ταὐτὸν τὸ ἕως, ὅπερ διὰ παρετυμολογίας πρὸς τὸ ὁμοιωματικὸν ὡς καὶ τὸ ὥστε καὶ τὸ ὅσο(ν) (πρβλ. *ὅσο νὰ κάνῃς, ὅσο νὰ πάῃς καὶ ὥστε νὰ πάῃς* . . .) ἐγένετο ὡς.

Τοιοῦτοι ἀναχρονισμοὶ οὐκ ὀλίγοι παρατηροῦνται, σφόδρα ἐλαττοῦντες τὴν σπουδαιότητα τοῦ βιβλίου.

Ἕτερον γένος σφαλμάτων εἶναι, ὅτι ὁ συγγραφεὺς ὅπως καὶ ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ δὲν εἶναι κάτοχοι τῆς λαλουμένης γλώσσης σήμερον, ὅσον ἔπρεπεν· ἐντεῦθεν τοῦτο μὲν ὑποθέτει ὡς πασίχρηστα τὰ ἀνύπαρκτα ἢ τὰ σφόδρα διαλεκτικά, τοῦτο δὲ πάλιν ὡς ἀνύπαρκτα τὰ πολύχρηστα. π. χ. σελ. 80 ὅτι οὐδέποτε λέγεται ἡ προστ. *δόσε* (γρ. δῶσε) μετὰ τῶν ἀπὸ τοῦ *τ* ἀρχομένων ἀντωνυμιῶν, ἤγουν *δῶσέ του*, ἀλλ' ἀεὶ *δῶς του*. Ἐν Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ εἶναι ἐπίσης τό τε *δῶσέ του* καὶ τὸ *δός του* ἐν χρήσει.

σελ. 84 ὅτι τὸ *ψηφὶ* εἶναι τῆς γραφομένης, ἐνῷ τοὐναντίον ἡ γραφομένη ἀπέχεται αὐτοῦ, λέγεται δὲ ἐν τῇ λαλουμένῃ συχνότατα = τὸ ἀξίωμα, ἡ τιμή· ἐν Κυθήροις δὲ τὸ *ψηφί* = τὸ καθαρὸν μέρος ἐπιφανείας. Πρβλ. Πανδώρ. Κ'. σελ. 17.

σελ. 85 ἀναγράφονται συγκοπαὶ τοῦ βορείου Ἑλλ. π. χ. *εἴκοσ παράδες, σκώνω, τωρνός, περστέρα, χθεσνός* κτλ. ὡς πανελλήνιαι· ἐν τῷ *σκώνω* μάλιστα εἰκάζεται ὅτι θὰ εἶναι ἀρχαία ἡ συγκοπή, ἐνῷ κατ' ἀλήθειαν ἐν τῷ μεσημβρινῷ Ἑλληνικῷ λέγεται ἀείποτε *σηκώνω*.

Ἐν τῇ συνήθει Ἑλλ. γλώσσῃ ἐνίοτε παρὰ τὰ χειλικὰ καὶ οὐρανικὰ τρέπεται ὁ φθόγγος ο (ω) εἰς *u* (ῥουφῶ, μουδjάζω, σκουλλί). Ἡ σποραδικὴ δ' αὕτη τροπὴ ἀναφέρεται ἐν σελ. 93 ἀναμὶξ μετὰ τῆς τροπῆς παντὸς ἀτόνου ο (ω) εἰς *u* ἐν τῷ βορείῳ Ἑλληνικῷ.

Ἐν σελ. 108 λέγεται ὅτι διὰ τὴν ἐπίδρασιν τῆς γραφομένης τονίζεται σήμερον *ὀλίγος* ἀντὶ *ὀλιγός*, ὅπως ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς συγγράμμασι πολλάκις· ἐνῷ ἡ ἀλήθεια, φαίνεται, εἶναι ὅτι ὁ τονισμὸς *ὀλιγὸς* δὲν ἐξενίκησεν.

σελ. 109 ὅτι *ia, io, ea, eo*, πανταχοῦ γίνονται *ja, jo*, ὅπερ ἀνακριβές· πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 273 σημ. 2 καὶ 482.

σελ. 139 ὅτι τὸ *λογιῶ λογιῶ πράματα* εἶναι πληθυντ. τοῦ *λόγος*· πρβλ. *τί λοjῆς εἶναι; πολῶ λοjῶν(ε)*.

σελ. 175 ὅτι ἡ γενικὴ *τίνος* ἀγνοεῖται τῇ λαλουμένῃ· πρβλ. *τίνος εἶναι ;*

σελ. 174 ὅτι ἡ ἀντωνυμία *τὸν ἑαυτό μου* ἀνήκει οὐχὶ τῇ λαλουμένῃ, ἀλλὰ τῇ γραφομένῃ, ἥτις ἀληθῶς ἀγνοεῖ αὐτήν.

σελ. 190 ὅτι ἐν τῇ συνήθει γλώσσῃ λέγομεν *γράφουμε*, *λέγουμε* (196), *γράφουμαι* (203), *θέλουμε*, *πατήσουμε* (213), *δίδουμε* (211), *στέκουμαι* (218), *δέχουμαι* (220), *δέρνουμαι*, *ἂς δ̦ιοῦμε* (238), κτλ. καὶ τούτους μόνους τοὺς τύπους νομίζει ἰδίους τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς.

Ὁμοίως σελ. 204 ὅτι τὸ ἀναύξητον, *πατήθηκα*, *πῆγα*, *στάθηκα* εἶναι τὸ κανονικόν, καὶ ὅτι (216) καθόλου οἱ ἀναύξητοι τύποι εἶναι οἱ κανονικοί.

σελ. 191 ὅτι τὸ β′ πληθ. πρόσωπον τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ λήγει ἐν τῇ συνήθει γλώσσῃ εἰς *-ατε*, *γράφατε* (τὸ *α* ἐκ τοῦ ἀορίστου). Ἐνῷ ἐπ' ἀληθείας σχεδὸν πάντες λέγομεν *εἴχετε*, *ἐγράφετε*· ὀλίγοι δὲ μόνον, οἱ περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, Κύζικον, Αἶνον καὶ λοιπαῖς γειτονικαῖς χώραις λέγουσιν *εἴχατε*, *γράφατε*.

σελ. 200 ὅτι ὁ ἀόριστος *ἐγράφτηκα* δὲν εἶναι πλέον εὔχρηστος.

σελ. 203 ὅτι τὸ *πατοῦμαι* ἀντὶ *πατειοῦμαι* εἶναι πιθανῶς ἀπροσεξία τοῦ Πορτίου. Ἀλλ' ὅμως καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι συχνόν, καὶ λέγεται πολλαχοῦ μὲν ἐκ παραλλήλου μετὰ τοῦ νεωτερικοῦ *πατεȷοῦμαι*, ἀλλαχοῦ δέ, π. χ, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου, μόνον τοῦτο. •

σελ. 206 ὅτι τὸ *καλνᾷς* (=*καλεῖς*) εἶναι τὸ μόνον εὔχρηστον ἐν τῇ συνήθει γλώσσῃ.

σελ. 211 ὅτι ὁ κοινὸς τύπος εἶναι *εὗρε*.

σελ. 228 ὅτι ἡ *κατὰ* μόνον ἐν τῇ φράσει *κατὰ πῶς εἶσαι* εὐχρηστεῖ ἐν τῇ συνήθει γλώσσῃ· πρβλ. *πάω κατὰ τὰ Κράβαρα* καὶ συγκοπῇ *κὰ τὰ Κράβαρα*, *τράβα κατὰ τὸ ȷαλό*, *ἦρθεν κατ' ἀπάνω μου κτλ.*

σελ. 231 ὅτι τὸ ὁμοτικὸν *μά*, «*μὰ τὴν ἀλήθειαν*», εἶναι ἄγνωστον τῇ δημοτικῇ.

σελ. 237 ὅτι μεταξὺ τοῦ *πῶς* (=ὅτι) καὶ τοῦ *ποῦ* (=ὅτι) ὑπάρχει διαφορὰ ἐννοίας, ἣν καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ὁρίσῃ, ἐνῷ κυρίως εἰπεῖν εἶναι διαφορὰ διαλεκτικὴ καὶ οὐδὲν πλέον, διότι οἱ μὲν πλεῖστοι Ἕλληνες λέγομεν *βλέπω, ξεύρω πῶς δὲν κάνεις τίποτε*, ὀλίγοι δέ, ἐλάχιστοι, (ὥστε ἐν Ἀθήναις φαίνεται ἡμῖν ἀηδὴς ξενισμὸς ἡ τοιαύτη χρῆσις)

ξεύρω ποῦ δὲν κάνεις, καὶ οἱ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ Ἕλληνες *ξέρω 'τι κάνει.*

Τὰς ἐσφαλμένας ταύτας περὶ τῆς λαλουμένης γλώσσης γνώσεις, π.χ. περὶ τοῦ *δίδουμαι*, *πῆγα*, *στάθηκα*, *δjοῦμε*, *ξέρω ποῦ μ' ἀγαπᾷς* κτλ. κτλ. ὀφείλει ὁ κ. συγγραφεὺς εἰς τὸν ἀξιότιμον κ. Ψυχάριν, ὅστις διατείνεται ὅτι ὑπάρχει μία κοινὴ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἄλλη παρὰ τὴν γραφομένην, λαλουμένη καὶ νοουμένη ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων· ταύτην δὲ ἐπεχείρησε καὶ νὰ ἐπιδείξῃ ἡμῖν πρὸ ἑνὸς ἔτους, ἐνῷ κατ' ἀλήθειαν παρουσίασεν εἰς τὸ Κοινὸν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἴδιον αὐτοῦ γλωσσικὸν κατασκεύασμα ὁμοιάζον πως πρὸς τὸ ἐν Χίῳ καὶ πρὸ πάντων πρὸς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν χρήσει ἀνάμικτον ἰδίωμα, ὅπερ ἡμεῖς οἱ λοιποὶ οὐ μόνον δὲν ἀκούομεν εὐχαρίστως ἢ δὲν λαλοῦμεν, ἀλλ' οὐδὲ καταλαμβάνομεν ἐπαρκῶς.

Ἐπειδὴ δὲ θέλω νὰ πεισθῇ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ κ. Ψυχάρις περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου, ἀναγράφω μαρτυρίας τινὰς ἀνδρῶν ἀξιοπίστων, πρὸς οὓς ἀποστείλας τὸ βιβλίον του παρεκάλεσεν αὐτοὺς ἵνα ἐκφράσωσι τὴν περὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἔργου γνώμην των. Περὶ τούτων βεβαίως δὲν θὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι σοφιστεύονται, ὅπως συνήθως διατείνεται περὶ ἐμοῦ, ὁσάκις λέγω τι ἀπαρέσκον αὐτῷ. Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι λαβόντες οὗτοι τὸ βιβλίον μετ' ἐπιστολῶν ἠγωνίσθησαν νὰ μετριάσωσι τὴν πικρὰν ἀλήθειαν δι' ἐπαίνων ἄλλων, ἀλλ' ἡ περὶ τῆς γλώσσης τοῦ βιβλίου γνώμη αὐτῶν ὑπῆρξεν ἀρκούντως σαφής· πρβλ. Ἄστεως ἀριθ. 151 σελ. 3 «*Ἔστωντας καὶ βεβαιῶντας πῶς δὲν μπόρεσα νὰ νοιώσω ὅλην τὴν κουβέντα σου*». Ῥωμηοῦ ἀριθ. 205 σελ. 3 «*μὰ κἄπως τὰ εὑρήκατε μπαστούνια εἰς τὴν γλῶσσα . . . δὲν ἠμπορῶ, παρὸλ ντονὲρ, τὴν γλῶσσα σας νὰ νοιώσω, κι' αὐτὰ θὰ πάθωμεν κι' ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ἀστοὶ* (τ. ἔ. τὴν ἐν τῇ πυργοποιίᾳ σύγχυσιν τῶν γλωσσῶν), *ἂν ἕνας λογιώτατος φυτρώνῃ κάθε τόσο, μὲ ἰδικό του λεξικὸ καὶ γλῶσσα χωριστή . . . ἐκάματε μιὰ τρύπα 'ς τὸ νερό . . . πατήσατε ἐπάνω εἰς τὴν πήτα κι' ἀέρα καβουρδίζετε κι' ἀέρα κοπανᾶτε . . . καὶ νὰ πετᾷ 'ς τὴ μέση μας ὁ κ. Ψυχάρις μιὰ γλῶσσα ποῦ τὴν ἐννοοῦν μονάχα 'ς τὸ Παρίσι. . . καὶ ἂν δὲν θέλετε καὶ σεῖς νὰ ξεχασθῆτε, νὰ μάθετε τὴν γλῶσσα σας εἰς ἕνα παπαγάλο καὶ ἴσως κατορθώσετε νὰ συνεννοηθῆτε* κτλ. Καὶ ἀριθ. 216. «*Καὶ μάθε την* (τὴν Σοφίαν) *ὀγρήγορα μαζί σου νὰ μιλῇ τὴν γλῶσσα τὴν Ἑλληνική, καὶ ὄχι τοῦ*

Ψυχάρι», (ἥτις, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἀντιθέσεως, δὲν εἶναι Ἑλληνική). Καὶ Ἐφημερίδος 1888, ἀριθ. 252 «*Ἡ γλῶσσα* (τοῦ κ. Ψυχάρι) *δὲν εἶναι ἡ κοινὴ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων . . · ἂν ὡς τοιαύτην τὴν παραδίδῃ εἰς τοὺς τῶν Γάλλων μαθητάς του, ἀποπλανᾷ ἀνθρώπους ἀγνῶτας . . .*». Ὁμοίως Ἐφημερίδος ἀριθ. 61 τοῦ 1889, «*Ὡς ἔπραξεν ἐν ἡμῖν ὁ κ. Ψυχάρης ἀναμίξας τὸ Κωνσταντινουπολιτικὸν patois ἢ jargon μετὰ τοῦ Χιακοῦ εἰς τὸ βιβλιαράκι του*». Προσέτι Ἐφημερίδος ἀριθ. 211 (1888) «τὸ Γλωσσικὸν ζήτημα» ὑπὸ τοῦ Κ. Α. Γιαννοπούλου, καὶ Κυανῆς Ἐπιθεωρήσεως Τ. Α΄, ἀριθ. 4, σελ. 52-6. Καὶ πρὸς τούτοις, τὸ σπουδαιότατον πάντων, τὴν μαρτυρίαν, ἣν αὐτὸς οὗτος ὁ μόνος ἐν τοῖς Ἕλλησι θαυμαστὴς (μέχρι λόγων, ἐννοεῖται), καὶ ἐπαινέτης τοῦ κ. Ψυχάρι, ὁ κ. Ἐμμ. Ῥοΐδης, περὶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ εἶπεν ἐν Ἑστίας ἀριθ. 668, σελ. 670 «*Ἂν ἐγράφομεν κατὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ ταξιδίου, δὲν θὰ ἐγράφομεν ἀκριβῶς ὡς ὁμιλοῦμεν*».

Ἐντεῦθεν ἑρμηνεύεται καὶ τὸ φαινόμενον, ὅτι, ἂν καὶ ἀφ' ὅτου ἐφάνη τὸ βιβλίον μέχρι σήμερον μήτε ἄλλος τις τῶν φίλων μου μήτε ἐγὼ ἐγράψαμέν τι περὶ αὐτοῦ, (ἵνα μὴ φαντασθῇ ὁ κ. συγγραφεύς, ὅτι δὲν ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ του, διότι ἔτυχεν ἀντιστάσεως καὶ ἀναιρέσεως), ἀλλ' ὅμως οὔτε ἐν Ἑλλάδι οὔτε ἐν Τουρκίᾳ οὐδείς, ἀπολύτως οὐδείς, ἠκολούθησε τῷ συστήματι (ἄς μοι ἐπιτραπῇ ἡ λέξις) τοῦ κ. Ψυχάρι, ἀλλ' ἀπαξάπαντες ἔστρεψον τὸ πρόσωπον ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ αἰσχροῦ τέρατος, ὡς ἀπὸ Μεδούσης. Καὶ οὕτω παρῆλθεν ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος καὶ ἔτυχε τῆς λήθης, ἧς ἀρχῆθεν ἦτο ἄξιον. Εἶναι ἆρά γε τώρα εὐχαριστημένος ἐπὶ τῇ τύχῃ ταύτῃ τοῦ ἔργου του ὁ κ. συγγραφεύς; Καὶ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν τοιαῦτα ἀσύστατα καὶ θνησιγενῆ εἰσάγοντα, νὰ ὑβρίζῃ τοὺς λογίους τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἄνδρας καὶ ἀποκαλῇ αὐτοὺς μωροὺς καὶ σχολαστικούς;

Εἶναι ἀληθῶς σφόδρα λυπηρόν, ὅτι ὁ *ὁμογενὴς* κ. Ψυχάρις ἐν οὕτω παντοίαις εὐκολίαις εὑρισκόμενος, ὁποίας αἱ βιβλιοθῆκαι τῶν Παρισίων παρέχουσιν, καὶ ἔχων, καθὰ ἤκουσα, τὸ μέγα εὐτύχημα νὰ εἶναι ὑλικῶς ἀνεξάρτητος καὶ δὴ δυνάμενος ἐν πάσῃ ἀνέσει νὰ καλλιεργῇ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα κατὰ βούλησιν, ἐτράπη τοσοῦτον σκολιὰν ὁδὸν καὶ ὡς πρὸς τὴν γραφομένην ἡμῶν γλῶσσαν, ἀποκαλῶν αὐτὴν νεκρὰν καὶ παντοιοτρόπως ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ καὶ διὰ παγκοσμίου γλώσσης προ-

πηλακίζων ὡς μωροὺς καὶ σχολαστικοὺς τοὺς λογίους Ἕλληνας, (διότι πάντες ταύτην τὴν οὕτως ὑβριζομένην γλῶσσαν μεταχειριζόμεθα), καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν καλλιεργίαν τῆς δημοτικῆς, εἰσαγαγὼν εἰς τὴν ἔρευναν αὐτῆς παντάπασιν ἐσφαλμένας ἀρχὰς καὶ εἰς ἀτοπώτατα περιελθὼν συμπεράσματα, ὥστε οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν πᾶσαι αἱ ὑπὲρ αὐτῆς ἐργασίαι του.

Λοιπὸν διδάσκων ὡς ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἣν ἡμεῖς δὲν ἐννοοῦμεν, (ἀφοῦ τὴν ἐννοοῦν μονάχα 'ς τὸ Παρίσι) καὶ ἣν «δὲν ὁμιλοῦμεν» (Ῥοΐδου) καὶ «ἀποπλανῶν ἀνθρώπους ἀγνῶτας» (Ἐφημερίδος) (1) ἀπεπλάνησε καὶ τὸν καλὸν κἀγαθὸν ἐκδότην τῆς παρούσης Γραμματικῆς καὶ μετ'αὐτοῦ θ' ἀποπλανήσῃ δυστυχῶς καὶ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ.

Ἐπανερχόμενος ἐπὶ τὸν κ. Meyer κρίνω καλὸν ν' ἀναγράψω τινὰ πραγματικὰ λάθη· προβαίνω κατὰ σειράν.

σελ. 73 τὸ *ἀλάφι* οὐ κατ'ἀφομοίωσιν καὶ τὸ *κρεββάτι* οὐ κατ'ἀνομοίωσιν ἔγινεν· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τοῦ πληθ. *τὰ λάφια-τἀλάφια τ' ἀλάφια τ' ἀλάφι*, τὸ δὲ δεύτερον δι' ἐπίδρασιν τοῦ *ρ* ἔτρεψε τὸ *α* εἰς *ε*. Τὸ φαινόμενον τῆς ἀνομοιώσεως ἐν τοῖς φωνήεσιν ἀγνοεῖται ὅλως, νομίζω, τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ.

αὐτ. *βοθρακοὶ* ἐν τούτῳ δὲν κεῖται τὸ *ο* ἀντὶ *α*, ἀλλ' ἀρχαιόθεν ἐκληρονομήθησαν ποικίλοι τύποι *βάτραχος* ὅθεν σήμερον *βατράχι(α)*, *βάθραχος* ὅθεν *βαθράκια*, *βρόταχος*, *βύρθακος* κτλ., ἐξ ὧν σήμερον βορθακός· πρβλ. Κουρτίου Μελέταις τ. Δ'. 189 κἑξ.

σελ. 74 τὸ *παλεύω* παράγω ἐγὼ ἐκ τοῦ *πάλη*, οὐχὶ ἐκ τοῦ *πάλαιμα*· πρῶτον διότι τὸ ὄνομα κεῖται ἀπωτέρω, καὶ δεύτερον διότι καὶ αὐτὸ τὸ *πάλαιμα* δὲν νοεῖται ἐκ τοῦ ἀρχαίου *πάλαισμα*, ἀλλὰ μᾶλλον παράγωγον ἐκ τοῦ *πάλη-παλεύω-πάλεμμα* (=πάλευμα).

αὐτ. *κάψα* οὐ μεγεθυντικόν, διότι τἀφῃρημένα δὲν ἐπιδέχονται μεγεθυντικὴν ἔννοιαν.

αὐτ. ὅτι τὸ *μβ* σήμερον προφέρεται ὡς *b* π. χ. *μβαίνω*=beno· τοῦτο ἀληθεύει ἐν Κρήτῃ, ἀλλ' ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, τῇ Κύπρῳ, Χίῳ, Ῥόδῳ κτλ. οὐχί.

σελ. 75 ὅτι *κίδδυνος* καὶ *σιγυρίζω* (77) δὲν παρεδόθησαν διὰ προ-

(1) Ἐπὶ τοῦτο ἤγαγε τὸν κ. Ψυχάριν, κατὰ τὴν ἰδίαν του ὁμολογίαν, τοῦτο ὅτι γυρεύει δόξα καὶ γροθιές, τ.ἔ. réclames. Διὰ ταῦτα μήτε νὰ λυπῆται μήτε νὰ ἐκπλήττηται πρέπει, ἀφοῦ φύσει πάσης réclame χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ἐφήμερον.

φορικῆς παραδόσεως, ἀλλὰ διὰ τῶν σχολείων. Ἀλλ' ἐγὼ τὸ μὲν *κίδδυνος* οὐδέποτε οὔτε εἶπα οὔτε ἤκουσα, ἀείποτε δὲ *κιντύνους* καὶ εἶδα καὶ ἤκουσα καὶ ἀπήγγειλα. Τὸ δὲ *συγυρίζω* δύναται κάλλιστα νὰ εἶναι δημῶδες, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ *σὺν* ἐν συνθέσει σῴζεται παρ'ἡμῖν κάλλιστα καὶ ὅτι πλειστάκις λαμβάνει τὸν τύπον *συ-* π.χ. *συμμαζεύω σύμμαννα*, *συζευτής*, *συρροή*, *συφέρο(ν)*, *συχωρῶ*, *σύψωμα* . . . Ἐντεῦθεν ἀνεπτύχθη τὸ αἴσθημα ἐν τοῖς λαλοῦσιν, ὅτι τὸ *συ-* κυρίως ἐμφαίνει τὴν συμμετοχήν, σύμπραξιν κτλ., καὶ δὴ *γυρίζω τὸ σπίτι* καὶ *συγυρίζω τὸ σπίτι*. Τοῦτο κατάδηλον γίνεται μάλιστα ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ῥήματι, ὃ οὐδέποτε, νομίζω, ἐλέχθη συγγυρίζω ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἡ ἔννοια αὐτοῦ ἐλέγχει.

σελ. 79. Οὐχὶ δι'ἀφομοίωσιν ἐλέχθη ὄξω, ὀτότες κτλ. πρβλ. Περιοδ. Kuhn τ. Λ'. σελ. 376.

σελ. 81 ὅτι οὐδὲν δωρικὸν ᾱ ἀντὶ η ἐσώθη ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῇ· πρβλ. δ' ὅμως *σακάζω*, *σαμαιά*, *Μίλατο* κτλ. ἐν Ἀθηναίου τ. Ι'. σελ. 245.

σελ. 82 ὅτι *γέρνω* λέγεται ἀντὶ *γύρνω*=γύρω· ἀλλὰ ῥῆμα *γύρω* οὔτε ὡς ἀρχαῖον εὑρέθη οὔτε ὡς νέον δύναται νὰ πλασθῇ ἐκ τοῦ γῦρος· ἐκ δὲ τῶν μεσαιωνικῶν βιβλίων δηλοῦται, ὅτι εἶναι τὸ *(ἐ)γείρω*.

αὐτ. ὅτι πρὸ τοῦ *λ* τὸ *η* προφέρεται ὡς *ου* ζουλεύω. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ σύνηθες *λ* παρ' ἡμῖν σχηματίζεται αἰρομένου μόνου τοῦ προσθίου μέρους τῆς γλώσσης καὶ δὴ σχηματιζομένου μικροῦ πρὸς ἀντήχησιν χώρου καὶ μικρῶν ἑκατέρωθεν(1) πρὸς ἔξοδον τοῦ ἀέρος ὀπῶν, δι'αὐτὸ δῆλον ὅτι τὸ σύνηθες ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ *λ* εἶναι τὸ λεγόμενον ἀνοικτόν, τὸ συγγενεῦον, καθὰ καὶ τὸ ρ πρὸς τὸ φωνῆεν *ε*, οὐχὶ δὲ τὸ κλειστόν, τὸ συγγενεῦον πρὸς τὸ *ου* ἢ *ο*. Διὰ τοῦτο πολυειδεῖς μὲν φωνήεντες φθόγγοι παρὰ τὸ *ρ* καὶ τὸ *λ* τρέπονται εἰς *ε*, οὐδεὶς δὲ ἀληθῶς εἰπεῖν εἰς *ου*. Λοιπὸν δέν μοι φαίνεται ὀρθὸν οὐδὲ τὸ ἐν σελ. 91 ὅτι τὸ *υ* πρὸ τοῦ λ τρέπεται εἰς *ου*, *μουλλώνω*, *κουλλός*, *παχουλός*, οὐδὲ τὸ ἐν 98 ὅτι τὸ *ω* πρὸ τοῦ *λ* γίνεται *ου*, *πουλῶ*, *σκουλήκι* (*πουλλὶ* εἶναι τὸ λατ. pullus). Προτιμότερον κρίνω ν' ἀνεύρωμεν τὴν αἰτίαν τούτων ἐν τῇ ἐπιδράσει τῶν χειλικῶν καὶ οὐρανικῶν *μ*, *π*, *β*, *ψ*, *φ*, *κ*, *γ*, *χ* καὶ εἰς τὴν ἐν Στερεᾷ Ἑλλάδι οὐρανικὴν προφορὰν τοῦ *ζι*.

(1) Πολλαχοῦ ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ἡ ἔξοδος τοῦ ἀέρος γίνεται διὰ μιᾶς μόνης ὀπῆς, ἐντεῦθεν παράγεται τὸ ὑγρὸν λι, βλιέπω, κλιάματα, λιέω κτλ.

Ἐπειδὴ οἱ περὶ τὸν Ὑδροῦντα τῆς Ἰταλίας Ἕλληνες δὲν ἔχουσι *θ* ἀλλὰ *τ*, εἰκάζεται (σελ. 83), ὅτι καθ'οὓς χρόνους ἀπῴκησαν ἐκεῖσε, ἤτοι κατὰ τὸν Ζ'—Ι'. αἰῶνα (?) (πρβλ. αὐτ. σελ. 77-8) τὸ *θ* εἶχεν ἀκόμη τὴν ἀρχαίαν προφοράν. Ἀλλὰ τύποι οἷον *θεθμόν*, *θεθραμένης* Μουσείῳ καὶ Βιβλιοθήκῃ Σμύρνης 1885-6 σελ. 84 καὶ *θαφθῆναι* αὐτ. 41 κτλ. καὶ πρὸ πάντων ἡ τροπὴ αὐτοῦ εἰς *σ* παρὰ τοῖς Λάκωσιν ἐλέγχουσι τὴν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ τροπὴν αὐτοῦ εἰς τὸ σημερινὸν *θ*.

σελ. 85 ὅτι δι' ἀνομοίωσιν ἐλέχθη *πεθυμιὰ ῥεπίδι*, *μελίγγι*· ἀλλ' ἐν τῷ πρώτῳ ὁμολογουμένως κεῖται ἡ αὔξησις. πρβλ. *πεθυμῶ*, *πεθαίνω*, *πετυχαίνω*, ὅπως καὶ *ἀνεγαλλιάζω*, *ἀνεβάλλουσα* κτλ. Ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς παράκεινται τὰ ὑγρὰ *ρ λ*, ὧν γνωστὴ ἡ συγγένεια πρὸς τὸν φθόγγον *ε*, ἅτε σχηματιζομένων ἐπὶ τῆς αὐτῆς περίπου ἐν τῷ στόματι θέσεως.

σελ. 93 *κρεμμύδι* οὐχὶ διὰ τὸ *κρεμεζύς*, ἀλλ' ἢ ἀρχαιόθεν ἐκληρονομήθη ἡ λέξις μετὰ τοῦ *ε*, πρβλ. «*Κρεμμυών* κώμη Κορίνθου» Ἡρῳδιαν. Α'. 22,22 καὶ «*κρέμυον*: χρόμυον» Ἡσυχ. καὶ Ἡρῳδιαν. Β'. 538,15 καὶ 17 καὶ 724,12., ἢ διὰ τὸ *ρ* πρβλ. *ρεπάνι*, *κρεββάτι* κτλ.

σελ. 95 *σμίγω* οὐχὶ *συμμίγω*, διότι καὶ τὸ πρὸς ὃ παραβάλλεται *σκώνω* οὐχὶ πανελλήνιον, ἀλλ' ἀντὶ *μίσγω* κατὰ μετάθεσιν τοῦ *σ* πρβλ. *σφάγανον*-*φάσγανον*, *ζωγράφος*-*ζγουράφος*.

σελ. 96 ὅτι «*ἀβαρής*-*ές* ἀντὶ *ἀβαρύς*-*εῖα*-*ύ* διότι *υ*=*η*»· οὐχί, ἀλλὰ μεταπλασμὸς ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ· πρβλ. *πνεῦμα εὐθὲς* ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ.

αὐτόθι ὅτι τὸ *φτερούγα* ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ *φτερουγίζω*, οὐχὶ διότι τὰ νεώτερα ῥηματικὰ εἰς -α παροξύτονα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουν ἀφῃρημένην σημασίαν.

σελ. 101 ὅτι τὸ *ο*+*ι* ἐγένετο *ου*, *βοΐδιον*=*βούδι* *φλοΐδιον*=*φλούδι*. Ἀλλ' οὐχὶ οὕτως· τὸ *ο* ἐτράπη μετὰ τὰ χειλικὰ εἰς -*u*, τὸ δὲ *ι* ἐξηφανίσθη ἔπειτα. Οὕτω λέγεται παρ' ἡμῖν βοηθῶ βούηθα μετὰ διφθόγγου ui καὶ ἔπειτα, σπανίως, βούθα· τὸ *βούδιον* δύναται νὰ ἔχῃ καὶ ἄλλως, ἤτοι δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ ἀρχαῖον, καθ' ὅσον τοιοῦτος τύπος ἐσχηματίσθη ἐν ἀρχαίοις χρόνοις, πρβλ. Ἀντaττικιστοῦ ἐν Βεκκήρου Ἀνεκδ. 85, 29 «*βούδια*, *οὐ μόνον βοΐδια*. Ἕρμιππος Κέρκωπιν.

σελ. 107 ὅτι γραπτέον *φαγί*, *ἡ πόλη* κτλ.· ἀλλὰ τότε ἀφανίζεται τὸ ἔτυμον, ὃ ἐπιβλαβές, πρβλ. Πεντηκονταετηρίδος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου σελ. 175 κέξ.

σελ. 121 «τὸ *λίμα* λέγεται ἀντὶ τοῦ *λίμη*»· τοῦτο ἀνακριβές· *λίμα* λέγεται ἀντὶ τοῦ *λιμός*· οὐδὲ σχηματίζονται ἐκ ῥημάτων ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ ὀνόματα εἰς -ή· δι' αὐτὸ φρονῶ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ λεχθῇ *ἡ λιμή*, ὅπως νομίζει ὁ κ. συγγραφεὺς ἀντὶ τοῦ ἡ λίμα.

σελ. 122 *καύλα* δὲν ἔχει κατάληξιν *-λα* οὐδὲ παράγεται ἐκ τοῦ *καίω*, τὸ ἐκ τούτου ὄνομα λέγεται *κάϊλα*· τὸ δὲ *καύλα* ἐκ τοῦ *καυλώνει* (*καυλός*)· σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ *-λα* τοῦ ὑποκοριστικοῦ *ψυχρούλλα* φαίνεταί μοι παντελῶς διάφορον τοῦ *κεφάλα*, *κουφάλα* κτλ. ἃ μεγεθυντικά.

σελ. 145 ὅτι τὸ *τραγοῦδι* παρήχθη ἐκ τοῦ *τραγουδῶ*· ἀλλ' οὐδεμίαἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ τοῦτο· εἶναι μᾶλλον ὑποκοριστικὸν τοῦ τραγῳδία· τὸ *ου* ἀντὶ *ω* δύναται νὰ νομισθῇ ὅτι ἐπῆλθε κατ' ἐπίδρασιν ἐκ τοῦ ῥήματος, ἐν ᾧ πρότερον ἐτράπη τὸ ω εἰς *ου*, ἀλλὰ πρβλ. καὶ *τραγουδιοῦ* κτλ.

σελ. 146 «τὸ *λεύκωμα* προϋποθέτει λευκώνω παρὰ τὸ λευκῶ». Οὐχί, διότι τὸ *λεύκωμα* ὅπως καὶ τὸ *λευκόω-ῶ* εἶναι ἀρχαῖαι δόκιμοι λέξεις. Ὁμοίως καὶ τὸ «*λήγωμα* évanouissement ἐκ τοῦ *λήγω*» δὲν εἶναι ὀρθόν· τὸ *λίγωμα* γράφεται διὰ τοῦ *ι* καὶ παράγεται ἐκ τοῦ *ὀλιγῶ* = ἐλαττῶ, σμικρύνω, ὀλιγοποιῶ, καὶ *ὀλιγοῦμαι* = ἐλαττοῦμαι κτλ. ἐντεῦθεν ἐκλείπω, ἀφανίζομαι· πρβλ. Ἡσυχ. ἐν λέξει *ὀλιζοῦται* καὶ *ὀλιζοῦνται*· καὶ Ψαλμ. ΙΑ'. 1, *ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος, ὅτι ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι*. Κριτῶν Ι'. 16 *καὶ ὠλιγώθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν κόπῳ Ἰσραήλ*. Εὐσταθίου καθ' Ὑσμιν. καὶ Ὑσμινίαν Θ'. 13 *ταῦτ' εἰπὼν καὶ ὅλως ὀλιγωθεὶς τὴν ψυχήν.... κατὰ γῆν ἐλεεινῶς ἐπεπτώκειν*. Ἐντεῦθεν τὸ παρ' ἡμῖν *λιγώνομαι* = λιποθυμῶ, *λίγωμα* καὶ λιγωμάρα = λιποθυμία.

Καὶ τὰ εὐθὺς μετὰ ταῦτα ἀναγινωσκόμενα «Ἡ νεωτέρα γλῶσσα ἀδυνατεῖ νὰ συνάψῃ κατάληξιν ἀπὸ τοῦ -μα ἀρχομένην μετὰ θέματος λήγοντος εἰς σύμφωνον, ἀλλὰ χρήζει φωνήεντος διαμέσου καὶ προσλαμβάνει τὸ ο (ω)» δέν μοι φαίνονται ἀληθῆ. Ὁ κ. συγγραφεὺς ὑπαινίσσεται βεβαίως σχηματισμούς, οἷον *φάγωμα*, *πῶμα* ἢ *πώειμα*, *μπάλωμα*, *πάωμα* κτλ. περὶ ὧν διέλαβον πρὸ ἐτῶν ἐν Δελτίῳ Α'. 260.

Ἀλλ' οὗτοι πάντως ἔχουσιν ἄλλως· οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία, ὅτι οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνῃ περὶ παρεμβολῆς τοῦ φθόγγου ο (ω), ἀφοῦ λέγεται κάλλιστα *πρόβαρμα*, *ἔνταρμα* κτλ. λοιπὸν διατί τότε *μπάλλωμα*; Καὶ ἐν σελ. 153 διαλαμβάνει ὁ κ. συγγραφεὺς περὶ παρεμβολῆς τοῦ *ν* ἐν τῷ *δυονῶν*, δυσκόλως ἀποδεκτῆς. Προτιμότερον νομίζω νὰ λεχθῇ ὅτι κατὰ τὸ *ἐκεινῶν(ε)*, *ἀλλωνῶν(ε)*, *αὐτονῶν(ε)*, *ποιανῶν(ε)* κτλ. ἐλέχθη καὶ τὸ *δυονῶν(ε)*.

αὐτ. «*δεκαενιὰ* μετὰ ε σφόδρα συνεσταλμένον». Ἀγνοῶ τὸ συνεσταλμένον τοῦτο ε· ἀπαγγέλλω καὶ ἀκούω πάντοτε ἢ *δεκαενιὰ* ἢ συνηθέστερον *δεκανιά*.

σελ. 172 ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τοῦ *ποιᾶς γυναῖκας* καὶ *ποιανῆς γυναῖκας*, δὲν φαίνεται ἀληθές. Ὁμοίως εἶναι ἐσφαλμένον καὶ ὅτι τὸ *ου* τοῦ (*ὁ*)*ποῦ* μετὰ τοῦ ἑξῆς *ει*(*ἰ*) συγχωνεύεται εἰς *ο*· τὸ *u*+*e* γίνεται *ο*, καθὰ ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Kuhn Λ', σελ. 367 ἡρμηνεύθη, ἀλλ' οὐχὶ τὸ *u*+*i*.

σελ. 173 *ἀπατάτα* ὡς πληθ. τοῦ *ἀπατοῦ του* εἶναι ἄγνωστον εἰς ἐμέ· νομίζω δὲ ὅτι οὐδὲ δύναται νὰ λεχθῇ ἀντὶ *ἀπατά των*· καὶ τὸ ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ Πορτίου σελ. 29, 16 *ἀπατή του* vel *ἀπατή της* εἶναι τυπογραφικὸν σφάλμα. Ὁ Πόρτιος νησιώτης, πιθανώτατα Κρὴς ὤν, ἔγραψε πάντως *ἀτή της* vel *ἀπατή της*. Διότι μετὰ τὴν ἀντωνυμίαν *ἀτός*, *ἀπατός*, *ἀτή*, *ἀπατή*, *ἀτό*, *ἀπατό*, *ἀτοί*, *ἀπατοὶ* κτλ. ὀφείλει ν' ἀκολουθῇ πτῶσις γενικὴ *μου*, *σου*, *μας*, *σας*, *του*, *της*, *του*, *των* τοῦ αὐτοῦ γένους τῇ προηγουμένῃ ἀντωνυμίᾳ· πρβλ. *τὸν ἑαυτόν μου*, *τὴν ἑαυτήν της*, *τὸ ἑαυτόν του*, *τὸν ἑαυτόν των*.

σελ. 182 «*ἀπολνῶ* ἀπὸ τοῦ *ἀπόλλυμι* ὅθεν *ξαπολνῶ*». Οὐχὶ ἐκ τοῦ *ἀπόλλυμι*, ἀλλ' ἐκ τοῦ *ἀπο-λύω* τὸ *ἀπολνῶ* *ξαπολνῶ* καὶ ἡ σημασία ὁμοίως = ἀπολύω, ἀφίημι, ἐλευθερῶ κτλ. οὐχὶ ἀπόλλυμι ἢ ἀπολλύω, χάνω κτλ.

σελ. 191 «*-αμαν* ἀντὶ *-αμεν* δι' ἀφομοίωσιν, *κλάψαμαν*. Κατὰ τὸ *ἐγράφαμαν* ἐλέχθη καὶ *ἐγράφαταν* ἀντὶ ἐγράφετε· τύπος κοινὸς *γράφατε* (τὸ *α* ἐκ τοῦ ἀορίστου)». Ἀλλὰ καθὰ ἐν Ἀθηναίου τ. Ι'. σελ. 219 ἐλέχθη, πολλαχοῦ εἶναι γνωστοὶ οἱ τύποι ἐσηκώθημαν, ἐκοιμήθημαν βιαζούμεθαν, καὶ 222-227 ἐχαίρουνταν ἐρχόμανε ἐρχόσανε ἐβρεχουμάσταν ἐρχόσασταν κτλ. λοιπὸν πρόκειται περὶ τῆς κατ' ἀναλογίαν διαδόσεως τοῦ *α* οὐχὶ περὶ ἀφομοιώσεως.

σελ. 201 «Ἀπολεσθέντος τοῦ ἀρχαίου παρακειμένου, ἡ μετοχὴ τοῦ παθητ. παρακειμένου σχηματίζεται ἀπ' εὐθείας κατὰ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστῶτος. Τούτου ἕνεκα ἀπώλετο καὶ ὁ ἀναδιπλασιασμός». Προτοῦ ν' ἀπολεσθῇ ὁ μονολεκτικὸς παρακείμενος εἶχεν ἡ μετοχὴ αὐτοῦ προσληφθῇ εἰς περιφράσεις αὐτοῦ διὰ τοῦ ἔχω καὶ τοῦ εἰμί, καὶ ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς ἀντικαταστάσεως ταύτης ἀπώλετο. Οὕτω παρέμεινεν ἀρχαιόθεν ἡ μετοχὴ τοῦ παθητ. παρακειμένου ἐν χρήσει, διὸ καὶ πολλάκις διαφέρει κατὰ τὸ φωνῆεν, *δέρνω ἔδειρα δαρμένος*, *γδέρνω ἔγδαρα γδαρμένος*, *σπέρνω ἔσπειρα σπαρμένος*, *παίρνω ἐπῆρα παρμένος*, *στέλνω ἔστειλα σταλμένος*, κτλ. Ὅτι δὲ κατόπιν δι' ἐσωτερικὴν ἀναλογίαν τὰ διάφορα χρονικὰ θέματα πολλαχῶς ἐξισώθησαν κατά τε τὸ φωνῆεν καὶ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, οὐδὲν θαῦμα.

σελ. 203. «Ἡ μετοχὴ *πατῶντας* ἔχει ω ἀντὶ ου (πατοῦντας) διὰ τὰ βαρύτονα ῥήματα». Πιθανωτέρα φαίνεται ἡ ἑρμηνεία, καθ' ἣν κατὰ τὸ *ζῶν καὶ φρονῶν* ἐλέχθη καὶ *ζῶντες καὶ φρονῶντες* (οὕτω παρὰ Sterret A'. 188) κτλ. τ.ἑ. καθ' ἣν τὸ φωνῆεν τῆς ὀνομαστικῆς ὑποβοηθούμενον καὶ ὑπὸ τῶν εἰς -αω ῥημάτων ἐξενίκησε πανταχοῦ. Ἡ τῶν βαρυτόνων ἐπίδρασις, διὰ τὴν τοῦ τονισμοῦ διαφοράν, ὀφείλει μόνον ἐμμέσως καὶ κατὰ δεύτερον λόγον νὰ γίνῃ ἀποδεκτή.

σελ. 209 «*ἀνέβηκα*, ὁ ἀρχαῖος παρακείμενος *βέβηκα* μετ' ἐκπτώσεως τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ»· πιθανώτερον φαίνεταί μοι νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐκ τοῦ *ἀνέβην* ἐγένετο *ἀνέβη-κα*, ὅπως ἐκ τοῦ *ἐστάθην* τὸ *ἐστάθηκα*.

σελ. 215 «*σιάζω* ἀντὶ *ἰσάζω*· τὸ *ι* μετὰ τὸ *σ* παρέχει φαινόμενον ἀντίθετον τῷ *σωπαίνω*». Τὸ *σιάζω* προῆλθεν ἐκ τοῦ παρ' Ἡσυχίῳ *ἴσιος* καὶ ἐντεῦθεν τὸ *ι*· τὸ δὲ *σωπαίνω* ἐλέχθη καὶ ὑπὸ Πινδάρου καὶ δὴ παλαιόν.

σελ. 228 «*ἀποὺ* ἀντὶ *ἀπὸ* κατὰ τὸ *κάτου*» οὐχί· διότι διαλεκτικῶς διάφορα· τὸ *κάτου* ἀντὶ *κάτω* ἰδιάζει τῷ βορείῳ ἑλληνικῷ, τὸ δὲ *ἀποὺ* καὶ τῷ μεσημβρινῷ· πιθανωτέρα φαίνεταί μοι ἡ ἐπίδρασις τοῦ *ὁποῦ* - ἀποῦ.

σελ. 229 *μαζὶ* οὔτε πρὸς τὸ *ὁμάδι* ἢ *ὁμαδὸν* οὔτε πρὸς τὸ *μαζὸς* συνάπτεται, ὅπως προτείνει ὁ κ. συγγραφεύς, ἀλλ' ἐγένετο ἐκ τοῦ *μᾶζα-μαζίον-μαζὶν-μαζί*, ὅπως πρὸ ἐτῶν ἐν Πλάτωνος τόμ. ϛ'. σελ. 42 κἑξ. ἐξέθηκα.

αὐτόθι *τριγύρου* τὸ *-τρι* οὐχὶ ἐκ τοῦ τρίγωνος, ὅπως νομίζει ὁ κ.

συγγραφεύς, διότι ἡ λέξις ἄγνωστος τῇ λαλουμένῃ, πρὸς δὲ καὶ οὐδεμίαν ἐμφαίνει ἡ συλλαβὴ *τρι-* ἐν τῇ λέξει τρίγωνον ἐπίτασιν, ἐνῷ τὸ *γύρου τριγύρου* ἐμφαίνει. Τὸ *τρι* διεσώθη παρ' ἡμῖν μετ' ἐπιτατικῆς σημασίας· πρβλ. *τρικούβερτος, τρίπατος, τρικέρης* = τρικέρατος κτλ.

Τοιοῦτον τὸ ἔργον τοῦ κ. συγγραφέως, ἤτοι πολλὰ μὲν τὰ καλὰ οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ τἀνακριβῆ περιέχον. Οὐχ ἧττον θὰ παράσχῃ ἀναντιλέκτως πολλὴν εὐκολίαν εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ τὴν νεωτέραν γλῶσσαν μανθάνοντας, διότι πολλὰς συνενώνει ἀρετάς, ὁπόσας μόνη ἡ ἐξιδιασμένη ἐπιστημονικὴ ἱκανότης τοῦ κ. συγγραφέως ἐν τοσούτῳ βραχεῖ χώρῳ ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐμβάλῃ ἐν αὐτῷ, ἐφ' ᾧ καὶ εἶναι ἄξιος συγχαρητηρίων.

Τῆς Γραμματικῆς προτάσσεται πραγματεία τις τοῦ κ. Ψυχάρι ὑπὸ τὸν τύπον εἰσαγωγῆς. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν αὐτῇ οὐδεμίαν πρὸς τὸ βιβλίον ἔχουσι σχέσιν, ἀλλ' εἶναι ἰδιαιτέρα πραγματεία τοῦ κ. Ψυχάρι, σκοπὸν δέ, ὡς φαίνεται, ἔχει τὸν αὐτέπαινον τοῦ γράψαντος αὐτὴν καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος παρετάθη εἰς μάκρος, δὲν θὰ ἐξετάσω τώρα τὰ κατ' αὐτήν, εἰ καὶ πολλὰ μὲν ἀναγινώσκονται αὐτόθι τὰ πλημμελῆ πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατ' ἐμοῦ ἄδικος ἐπίθεσις.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

Διορθώσεις καὶ προσθῆκαι.

Σελ. 251, 12 διαγραπτέον τὸ *ὀνομάτος* ὡς ἀμφίβολον· πρβλ. Ἰταλ. nomato.

Σελ. 279-81 τοῖς καταλεχθεῖσι παραδείγμασι τῆς ἀναπτύξεως τοῦ φθόγγου *γ* μεταξὺ δύο φωνηέντων προστεθήτω τὸ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 155 Βατικανῷ Κώδικι τοῦ Θεοφάνους (C τοῦ ΙΑ'. αἰῶνος) ***Κοτυαγίῳ*** ἀντὶ *Κοτυαείῳ* σελ. 236, 19 ἔκδ. Boor.

Σελ. 484 τοῖς μεταπλαστοῖς τριτοκλίτοις π. χ. *ἀληθής* - **ἀληθός** ψευδής - ψευδός συγκαταλεκτέον τὸ ἐν Ἰταλίᾳ *ὔjο* = *ὑγιής*.

Σελ. 490 τοῖς παραδείγμασιν ἀνόρεγος, ἄπλεκος, ξενοχάραγος κτλ. προσθετέον τὸ *ἀνόρυγον* ἀντὶ *ἀνόρυκτον* ἐξ ἐπιγραφῆς χριστιανικῆς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐν Revue des Études Grecques II 24, Β'. 6.

Γ. Ν. Χ.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

Α'.

Πρωτοτόκος, κτλ. ἐνεργητικῶς, **πρωτότοκος**, κτλ. παθητικῶς. — **Εὔτοκος** καὶ **ἄτοκος**. — Πότερον **δετόκος** λεκτέον παροξυτόνως ἢ **δέτοκος** προπαροξυτόνως ;

Οὐκ ὀλίγα ἐπίθετα ἐσχηματίσθησαν διὰ συνθέσεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς τοῦ ῥήματος *τίκτω* ῥίζης ΤΕΚ (*ἔ-τεκ-ον*, *τέκ-ος*) προσκολλήσει τῆς καταλήξεως ΟΣ καὶ μεταβολῇ τοῦ Ε εἰς τὸ Ο, ὅπερ συχνότατον εἶνε ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, οἷον·

ΠΕΚ: -ΠΟΚΟΣ, ΠΛΕΚ: -ΠΛΟΚΟΣ,
ΛΕΓ: -ΛΟΓΟΣ, ΠΕΠ: -ΠΟΠΟΣ,
ΔΡΕΠ: -ΔΡΟΠΟΣ, ΚΛΕΠ: -ΚΛΟΠΟΣ,
ΤΡΕΦ: -ΤΡΟΦΟΣ, ΣΤΡΕΦ: -ΣΤΡΟΦΟΣ,
ΔΕΜ: -ΔΟΜΟΣ, ΤΕΜ: -ΤΟΜΟΣ,
κτλ.

Πολλὰ τῶν ἐκ τῆς ῥίζης ΤΕΚ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον γενομένων ἐπιθέτων, ἐνεργητικὰ ὄντα, ἐκφέρονται παροξυτόνως, οἷον

αἰνοτόκος, *αἰωνοτόκος*, *ἀλαοτόκος*, *ἀλληλοτόκος*, *ἀμαλλοτόκος*, *ἀριστοτόκος*, *ἀρρενοτόκος*. Σουΐδ. «*Ἀλαοτόκος*: ὁ τυφλὰ γεννῶν». Διοσκορίδ. Τόμ. Α', σελ. 472 «ἱστορεῖται δὲ ὑπό τινων ἡ πόσις τοῦ καρποῦ γυναῖκα *ἀρρενοτόκον* ποιεῖν» καὶ σελ. 763 «ἐξαιρεθὲν δὲ σβέννυται γάλακτι *ἀρρενοτόκου* γυναικός» (Πρβ. καὶ *ἀρσενογόνος*-*ἀρρενογόνος*). Ἐλέχθη δὲ καὶ *αὐτοτόκος* ὑπὸ τοῦ Νόννου Διον. Η', 81 «οἷα νόθης ἀλόχοιο λοχεύσεται *αὐτοτόκος* Ζεύς» καὶ Θ', 210 «*αὐτοτόκος* δὲ γαστρὶ νόθῃ τέκε παῖδα» καὶ ΚΖ', 62 «γενέτης τεὸς *αὐτοτόκος* Ζεύς». Τῷ ἐπιθέτῳ τούτῳ συνωνυμεῖ τὸ *αὐτογόνος*, οὗ ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ Νόννος ἐν βιβλ. Θ', 229 «ὃν *αὐτογόνος* τέκεν Ἥρη».

βραδυτόκος, *γραμμοτόκος* (Ἴδε Παρνασσ. Τόμ. Θ', σελ. 659).

δευτεροτόκος, *διδυμοτόκος* (*διδυμητόκος* καὶ δωρ. *διδυματόκος*), *δισσοτόκος*.

ἐρωτοτόκος (Νόνν. Διον. Ζ', 276 καὶ Μουσ. 159), *ἰσμοτόκος* (Ἀνθολ. Παλ. Ϛ', 239, 5).

ζωητόκος, *ζῳοτόκος*.

θεσμοτόκος, *θηλυτόκος*, *θηροτόκος*. Θεόκριτ. ΚΕ', 125 «ἣ γὰρ ἅπασαι ζῳοτόκοι τ' ἦσαν περιώσια *θηλυτόκοι* τε». Ἀριστοτέλ. Τόμ. Γ', σελ. 332, 1 Διδ. «φαίνονται δ' οὖν μεταβάλλουσαι γυναῖκες καὶ ἄνδρες, ὥσπερ ἐξ ἀγόνων γόνιμοι, οὕτω καὶ ἐκ *θηλυτόκων ἀρρενοτόκοι*». Ἐν Τόμ. Α', σελ. 621, 11 κεῖται «ἐν γὰρ πᾶσι ζῴοις ἀτελῆ τὰ τῶν νέων ἔγγονα (ἔκγονα) καὶ *θηλυτόκα* μᾶλλον καὶ μικρὰ τὴν μορφήν», ὃ ἔτρεψεν ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους σελ. 319 εἰς τὸ *θηλύτερα* ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *ἀσθενῆ*.

ἰοτόκος, *ἱπποτόκος*. Ὀππιαν. Ἁλιευτ. Β', 366 «*ἰοτόκοισιν* ἐπισπέρχει γενύεσσιν». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. Τόμ. Β', σελ. 363, 59 Σμιδ.

καλλιτόκος, *καρποτόκος*, *κουροτόκος* (Εὐριπ. Ἰκ. 957), *κυδοιμοτόκος*, *κυμοτόκος* (Ἐπιγρ. Καιβελ. σελ. 202,505. Πρβ. Κουμανούδ. Συναγ. σελ. 199). Ἡσύχ. «*Καλλιτόκου*: καλῶς τεκούσης, εὐτόκου».

μαψιτόκος, *μονοτόκος*-*μουνοτόκος*. Νόνν. Διον. Ϛ', 31 «*μουνοτόκοι* γὰρ τηλυγέτους διὰ παῖδας ἀεὶ τρομέουσι τοκῆες». Καλλίμ. Ὕμν. εἰς Ἀπόλλ. 54 «ἡ δέ κε *μουνοτόκος* διδυμητόκος αἶψα γένοιτο». Φέρεται καὶ ἐπίθετον *μογοστόκος* ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι, *μογοστόκος Εἰλείθυια* καὶ *μογοστόκοι Εἰλείθυιαι*. Τοῦ ἑνικοῦ *μογοστόκος Εἰλείθυια* ποιεῖται μνείαν καὶ ὁ Ἡσύχιος ἐξηγούμενος διὰ τοῦ *ἡ μογοῦσα καὶ πονουμένη περὶ τοὺς τοκετούς* (Πρβ. καὶ Ἀπολλών. Σοφ. Λεξ. Ὁμηρ. σελ. 113, 15). Ὁ Σουίδας γράφει «*Μογοστόκος*: περὶ τοὺς τόκους κακοπαθοῦσα· ἔνιοι δὲ μόγους τῇ τεκούσῃ ἐπιφέρουσα». Ἡ πρώτη ἐξήγησις φαίνεται δυσπαράδεκτος, ἀσπαστὴ δ' εἶνε ἡ δευτέρα· διότι τὸ παροξύτονον *μογοστόκος* δὲν δύναται ἄλλο τι νὰ σημαίνῃ ἢ τὴν τίκτουσαν μόγους, τὴν γεννῶσαν ἢ παρέχουσαν πόνους, καὶ *μογοστόκος Εἰλείθυια* εἶνε κυρίως ἡ μήτηρ ἀλγηδόνων ἢ ἡ πρόξενος ὀδυνῶν, ὡς μηνύεται σαφῶς ἐκ τοῦ ἐν Ἰλιάδ. Λ, 269 κἑξ. «Ὡς δ' ὅτ' ἂν ὠδίνουσαν ἔχῃ βέλος ὀξὺ γυναῖκα, δριμύ, *τό τε προϊεῖσι μογοστόκοι Εἰλείθυιαι*, Ἥρης θυγατέρες πικρὰς ὠδῖνας ἔχουσαι». Ὀρθῶς ἐξεδέχετο τὴν λέξιν ὁ Ἀρίσταρχος, ὡς διδασκόμεθα ἐκ τῶν εἰς Ἰλιάδα

Σχολίων Τόμ. Α', σελ. 385, 20 «*Μογοστόκοι*: Ἀρίσταρχος παροξύνει· δραστικὴ γάρ, φησίν, ἔννοιά ἐστιν· οὐ γὰρ αἱ Εἰλείθυιαι πάσχουσιν, ἵνα παροξύνωμεν, ἀλλ' ἐνεργοῦσι κατὰ τῶν τικτουσῶν. Ἔφαμεν δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν συνθέτων ἐνέργειαν ὑπισχνούμενα παροξύνεσθαι, εἰ μὴ κανών τις κωλύοι». Λέγει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 843, 55 «Τὸ δὲ *μογοστόκοι Εἰλείθυιαι* παροξύνεται ὁμοίως τῷ *πρωτοτόκοι γυναῖκες* ὡς ἐνέργειαν δηλοῦν τὴν κατὰ τῶν τικτουσῶν· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν συνθέτων, ὥς φασιν οἱ παλαιοί, ἐνέργειαν ὑπισχνούμενα παροξύνονται, εἰ μὴ κανὼν ἄλλος κωλύει». Περὶ τοῦ *ἐνέργειαν ὑπισχνεῖσθαι* ἴδε Πόλακον ἐν *Cur. Sec. ad Odyss. eiusque Schol.* σελ. 130, σημ. Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐλέχθη καὶ *μογοστόκος Ἄρτεμις* ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου Εἰδ. ΚΖ', 29 «Κόρ. Ὠδίνειν τρομέω· χαλεπὸν βέλος Εἰλειθυίας. Δάφν. Ἀλλὰ τεὰ βασίλεια *μογοστόκος Ἄρτεμίς* ἐστιν». Ὁ Νόννος ἐκάλεσε τὸν Ἥφαιστον *μογοστόκον τῆς Τριτογενείας* Διον. Η', 80 «τικτομένης, Ἥφαιστε, *μογοστόκε Τριτογενείης*». Πλείονα κρίνομεν περιττὸν νῦν νὰ γράψωμεν περὶ τοῦ προκειμένου ἐπιθέτου (Ἴδε Ὁμηρ. Λεξ. Ἐβελιγγ. Τόμ. Α', σελ. 1113).

νεβροτόκος, *νεοτόκος*, *νοερητόκος*, *νυμφοτόκος*. Τῷ *νεοτόκος* ἀντίκειται τὸ *παλαιοτόκος* παρὰ τῷ Ἀρεταίῳ σελ. 217, 3 Ἑρμ. «Διδόναι δὲ καὶ γάλα μάλιστα μὲν γυναικὸς *νεοτόκου* καὶ κουροτρόφου— ἢν δὲ μή, ὄνου μὴ *παλαιοτόκου*».

οἰνοτόκος, *ὀλιγοτόκος*, (*ὀξυτόκος*).

παιδοτόκος, *παλαιοτόκος*, (*παντοτόκος*), *πλοητόκος* (*πλοητόκος ζέφυρος*), *πολεμητόκος*, *πολυτόκος*-*πουλυτόκος* (Νόνν. Διον. Β', 351), *πραϋτόκος*, *πρωτοτόκος*, *πυρνοτόκος* (Κουμαν. Συναγ. σελ. 305), *πυρσοτόκος* (*Ἄρης πυρσοτόκος*, *πυρσοτόκος λίθος ἢ λάϊγξ*, *πυρσοτόκος νάρθηξ* Νόνν. Διον. ΚΓ', 256). Ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς Ὕμνοις ΛΑ', 10 ἐφέρετο κοινῶς *πολεμάτοκε*, ἔτρεψε δ' αὐτὸ ὁ Ἑρμαννὸς εἰς τὸ *πολεμήτοκε*. Ἀλλὰ τὸ ὑγιῶς ἔχον εἶνε *πολεμητόκε*. Τὸ ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. Ϛ', 90, 6 ἀπαντῶν «λίθον τε ναύταις ἑσπέρης *πυρητόκον*» ὀρθῶς ὁ Ἐκκῆρος μετέβαλεν εἰς τὸ *πυρζητόκον* (ἐν *Comment. Crit. de Anth. Gr.* Μέρ. Α', σελ. 164). Παρὰ τῷ Μανέθωνι κεῖται βιβλ. Δ', 101 «ἐκτὸς δ' οἰκείων μοιρῶν γενέθλησιν ἐφεστὼς *πλειστοτόκοις* κτῆσιν μὲν ἄγαν πολυχρήμονα τεύχει». Εἴκασε

δ' ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ἄξτιος *παιδοτόκοις*, ὁ δὲ Κοιχλῦς ἀνέγνω (σελ. 66 Τευβν.) «γενέθλησιν ἐφεστὼς *πλουτοτόκος* κτῆσιν μὲν κτέ.». Καλῶς ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἰδελήρου ἐκδεδομένοις Φυσικοῖς καὶ Ἰατροῖς Τόμ. Α', σελ. 76, 28 εἶνε γεγραμμένον «ταῦτα πεποίηκε *πολύτοκα*». Ὀρθῶς μετ' ὀλίγα φέρεται «ταῦτα *ὀλιγοτόκα*». Πρβ. Νόνν. Διον ΚϚ', 270 «*πουλυτόκος* σῦς» καὶ Ἱπποκρ. Τόμ. Β', σελ. 521 «αἱ δὲ *πουλυτόκοι* πάνυ ἧσσον πονέουσι» καὶ Ἀριστοτ. Τόμ. Γ', σελ. 103, 33 «καίτοι ἧττον *πολυτόκοι* αἱ γενναῖαι τῶν ἀγεννῶν εἰσιν». Ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Ε', 73 κεῖται «καὶ εἴποις ἂν αὐτὸ πολύγονον, *πολυτόκον*, τολύτεκνον». Περὶ τῆς παροξυτόνου ἐκφορᾶς *πολυγόνος* θὰ γράψωμεν ἑτέρωθι.

σαρκοτόκος, *σιδηροτόκος*, *σκωληκοτόκος*. Ἀριστοτ. Τόμ. Γ', σελ. 5, 34 «Καὶ τὰ μὲν ζῳοτόκα, τὰ δ' ᾠοτόκα, τὰ δὲ *σκωληκοτόκα*». Πρβ. καὶ σελ. 75, 40.

ταχυτόκος, *τερατοτόκος*.

ὑγροτόκος. Νόνν. Διον. ΚΒ', 102 «ῥεέθρων *ὑγροτόκους* ὠδῖνας» καὶ ΛΒ', 295 «*ὑγροτόκους* ὑπὸ πίδακας». Πρβ. καὶ *ὑδροτόκος*.

φυλλοτόκος. Ὀππιαν. Κυνηγ. Α', 116 «εἴαρι *φυλλοτόκῳ* καὶ φυλλορόῳ φθινοπώρῳ».

χαριτόκος. Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου μνημονεύεται τὸ κομψὸν τόδε· «Χαῖρε, κόρη χαρίεσσα, *χαριτόκε*, χάρμα τοκήων».

ψυχοτόκος.

ὠκυτόκος, *ὠμοτόκος*, *ᾠοτόκος*. Περὶ τοῦ *ὠμοτόκος* ἴδε Ὄθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Α', σελ. 279.

Συχνότατον ἐν τοῖς στόμασι τῶν θεολόγων ὑπάρχει τὸ ἐπίθετον *θεοτόκος*, ᾧ ἀντιδιαστέλλεται τὸ *ἀνθρωποτόκος*. Ἐπλάσθη δὲ καὶ *χριστοτόκος* ὑπὸ τοῦ Νεστορίου, ὅς σφόδρ' ἐπὶ τούτῳ ἐκακίσθη ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ λέγοντος «*Χριστοτόκον* δὲ οὐδαμῶς φαμεν τὴν ἁγίαν παρθένον· διότι ἐπ' ἀναιρέσει τῆς *θεοτόκος* φωνῆς ὁ μιαρὸς καὶ βδελυρὸς καὶ ἰουδαιόφρων Νεστόριος—ταύτην τὴν προσηγορίαν ἐξεύρατο ὡς ἐπηρεαζομένην» (Ἴδε Θησ. Στεφ. λ. *χριστοτόκος*). Ἐλέχθη δὲ καὶ *κυριοτόκος* ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου Τόμ. Β', σελ. 412 ϛ' «ἐγὼ δὲ λέγω καὶ χριστοτόκον καὶ *κυριοτόκον*—τὴν ἁγίαν παρθένον» (Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. λ. *κυριοτόκος*).

Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐπίθετα ἐκ τῆς ῥίζης ΤΕΚ διὰ συνθέσεως ἐσχη-

ματισμένα, ἅτινα, παθητικῆς ἐννοίας δηλωτικὰ ὄντα, ἐν τῇ προπαραληγούσῃ ἔχουσι τὸν τόνον, οἷον

αἰνότοκος. Ἡσύχ. « *Αἰνότοκος* : ὁ ἐπὶ κακῷ τεχθείς ».

ἀωρότοκος.

δευτερότοκος. Ἰω. Χρυσόστ. Τόμ. Ϛ', σελ. 356, 26 « τοὺς γὰρ πρωτοτόκους τῶν *δευτεροτόκων* σεμνοτέρους εἶναι ἐχρῆν ».

δισσότοκος. Νόνν. Διον. Α', 4 « Βάκχου *δισσοτόκοιο* ».

ἐγγεότοκος. Ἀθήν. σελ. 62 α'. Ὁ Σνειδῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θεοφράστου Τόμ. Γ', σελ. 38 γράφει « Praeterea ἐγγειοτόκων malim ».

εὐθύτοκος (εὐθύτοκον παιδίον).

θαλασσότοκος. Νον. Διον. ΛΘ', 341 « πρηῶνα *θαλασσοτόκοιο* κολώνης ».

χοιρότοκος. Σοφοκλ. Ἠλ. 857.

μελισσότοκος. Ἀνθ. Παλ. Ζ', 12, 1.

πρωτότοκος.

ὑστερότοκος.

Ἐπεξερχόμενός τις τὰ κατειλεγμένα ἐπίθετα μανθάνει ὅτι λέγεται ἐνεργητικῶς μὲν *πρωτοτόκος* καὶ *δευτεροτόκος* καὶ *δισσοτόκος* καὶ *νεοτόκος*, παθητικῶς δὲ *πρωτότοκος* καὶ *δευτερότοκος* καὶ *δισσότοκος* καὶ *νεότοκος*. Πρβ. καὶ *ἀρτιτόκος* - *ἀρτίτοκος*. Ἀπολλόδ. Β', ζ', 4 « θηλὴν μὲν γὰρ *ἀρτιτόκος* ἔλαφος ὑπέσχεν αὐτῷ » καὶ Ἀρεταῖ. σελ. 217, 4 « ὄκως *ἀρτίτοκοι* παῖδες ». Ἄλλα παραδείγματα τῆς τε παροξυτόνου καὶ τῆς προπαροξυτόνου ἐκφορᾶς βλέπει τις ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Α', Β', σελ. 2080. Ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. Ζ', 462 ἀντὶ τοῦ « *ἀγχίτοκον* Σατύραν Ἀίδας λάχε » ὁ Ἰακώψιος ἔγραψεν *ἀγχιτόκον*· εἴκασε δὲ καὶ *ἀρτιτόκον*. Ἀλλ' ὀρθῶς ἔχει τὸ προπαροξύτονον *ἀγχίτοκον*, ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος *ἄγχι* καὶ τοῦ ὀνόματος *τόκος* συγκείμενον καὶ δηλοῦν τὴν ἐγγὺς τοῦ τόκου (ἤτοι ἐπίτοκον) οὖσαν. Πρβ. *αὐτότοκος* = αὐτῷ τόκῳ (σὺν αὐτῷ τῷ τόκῳ) καὶ *λυσίτοκος* καὶ *ἀπειρότοκος*. Ὁ Ἐκκῆρος (ἐν *Comm. Crit. de Anth. Gr.* Μέρ. Α', σελ. 294) ἔτρεψε τὸ *λάχε* εἰς τὸ *λάβε*.

Ἐμνημονεύσαμεν ἐνεργητικὸν ἐπίθετον *ὠκυτόκος*. Τούτου παράδειγμα ἔχομεν τὸ τοῦ Τιμοθέου « διά τ' *ὠκυτόκοιο* σελάνας » (Ποιητ. Λυρ. Βεργκ. Τόμ. Γ', σελ. 620). Εἶπε δὲ καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἐν Οἰδί-

ποδι ἐπὶ Κολωνῷ στίχ. 689 «αἰὲν ἐπ' ἤματι *ὠκυτόκος* πεδίων ἐπινίσσεται ἀκηράτῳ ξὺν ὄμβρῳ», εἰς ὃ φέρεται τὸ σχόλιον τόδε· «*ὠκυτόκα* ποιῶν τὰ πεδία καὶ ἔγκαρπα». Καὶ ἔγραψε μὲν ὁ Ἑρμανὸς *ὠκύτοκος*, ἵνα νοηθῇ ἐπὶ παθητικῆς ἐννοίας, προέκρινε δὲ τὴν ἐκφορὰν ταύτην καὶ ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῷ σελ. 163· ἀλλ' ὑγιῶς ἔχει ἡ παραδεδομένη γραφή (Ἴδε Ἐλλένδετον ἐν *Λεξ. Σοφοκλ.* σελ. 800 ἐκδ. Β').

Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου γίνεται μνεία καὶ ἐνεργητικοῦ ἐπιθέτου *ἀριστοτόκος*, οὗ παρατίθενται μαρτύρια ἐκ τοῦ Ὀππιανοῦ καὶ ἄλλων, καὶ παθητικοῦ *ἀριστότοκος*, οὗ φέρεται παράδειγμα τὸ ἐν τῷ Ῥήσῳ τοῦ Εὐριπίδου ἢ Ψευδευριπίδου στίχ. 906 «ὄλοιτο μὲν Οἰνείδας, ὄλοιτο δὲ Λαρτιάδας, ὅς μ' ἄπαιδα γέννας ἔθηκεν *ἀριστοτόκοιο*». Ἀλλ' ὁ Κόβητος γράφει περὶ τούτου ἐν *Var. Lect.* σελ. 585 ἐκδ. Β' «In libris est ἀριστοτόκου, quod ut versui strophico responderet — in Aldina nescio quis ἀριστοτόκΟΙΟ supposuit, qua forma Euripides uti non solet. Quid est igitur scribendum ut metro laboranti subveniatur? Nempe hoc:

ὅς μ' ἄπαιδα γέννας ἔθηκεν ἀριστοτόκΕΙΑΝ.

Quia Thetis in Iliad. Σ. 54. dixerat:

ὤ μοι ἐγὼ δειλή, ὤ μοι δυσαριστοτόκεια.

Euripides quum haec iuvenis pangeret ἀριστοτόκειαν quoque sibi credidit dicere licere». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Καιβελίου ἐκδεδομένοις ἐπιγράμμασι κεῖται σελ. 369, 896 «ἄμφω, *ἀριστότοκος* καὶ ἀγλαόπαις ἐστὶν Τιβέριος».

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐπιθέτων *πρωτοτόκος* καὶ *πρωτότοκος* ἐποιήσατο λόγον ὁ Ἡρῳδιανὸς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν παλαιῶν γραμματικῶν.

Ἡρῳδιαν. ἐν Σχολ. εἰς Ἰλ. Τόμ. Β', σελ. 123, 29 «Τὸ δὲ *πρωτοτόκος*, πρὸ τέλους ἡ ὀξεῖα· ἔστι γὰρ δραστικὸν καὶ μὴ ὑποπῖπτον τοῖς τρόποις τοῖς προπαροξύνουσιν. Τὸ δὲ προπαροξυνόμενον δηλοῖ τὴν πρώτως τεχθεῖσαν». Πρβ. Ἀρκάδ. περὶ Τόν. σελ. 91, 4 «Τὸ δὲ χαρατόμος καὶ *πρωτοτόκος* παροξυνόμενα μὲν ἐπὶ ἐνεργείας τίθενται. προπαροξυνόμενα δὲ ἐπὶ πάθους» καὶ Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 359, 10 «Πρωτοπλόον: τὴν πρῶτον πλεύσασαν ἐπὶ θηλυκοῦ· ἐπὶ δὲ ἀρσενικοῦ προπαροξύνεται. Καὶ *πρωτοτόκος* ὁμοίως ἐπὶ θηλυκοῦ βαρύνεται (παροξύνεται), ἐπὶ δὲ ἀρσενικοῦ προπαροξύνεται, ὁ *πρωτότοκος υἱός*».

Ἀμμών. σελ. 121 «*Πρωτότοκος* μὲν προπαροξυτόνως ὁ πρότερον (πρῶτος) τεχθείς, *πρωτοτόκος* δὲ παροξυτόνως ἡ πρῶτον τεκοῦσα».

Θωμ. Μάγιστρ. σελ. 300, 8 «*Πρωτότοκος* ὁ πρῶτος τεχθείς, *πρωτοτόκος* δὲ *μήτηρ* ἡ πρώτως τέξασα». Πρβ. Φαβωρῖν. σελ. 636 β'.

Εὐστάθ. σελ. 907, 5 «Ναὶ μὴν καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν *πρωτοτόκος γυνὴ* καὶ ἡ παθοῦσα τὸν τόκον *πρωτότοκος παῖς*» καὶ σελ. 1091, 58 «Εὔδηλον δὲ καὶ ὅτι *πρωτότοκος* μὲν προπαροξυτόνως ὁ πρῶτος τεχθείς, καὶ δηλοῖ πάθος ἡ λέξις, *πρωτοτόκος* δὲ κατὰ δρᾶσιν ἡ πρώτως τεκοῦσα· ὅθεν καὶ ὁ ποιητὴς δηλῶν τὸ τῆς λέξεως, ὥς φασιν οἱ παλαιοί, δραστικὸν ἐπάγει· οὐ πρὶν εἰδυῖα τόκοιο· ἀλλὰ δηλαδὴ νῦν πρώτως τεκοῦσα, ὃ ταὐτόν ἐστι τῷ πρωτοτόκος». Πρβ. καὶ σελ. 423, 21 «Τὸ δὲ ξεινοδόκος παροξύνεται διὰ τὴν ἐν αὐτῷ νοουμένην ἐνέργειαν· τὰ γὰρ παρὰ ῥῆμα σύνθετα ὀνόματα παροξύνεται μὲν ὅτε ἐνέργειαν ὑπισχνεῖται, προπαροξύνεται δὲ ὅτε πάθος· εἰ μὴ κανόνες κωλύοιεν, οὓς παρατίθεται Ἡρῳδιανός. Λιθοβόλος μὲν οὖν παροξυτόνως ὁ λίθον βάλλων, προπαροξυτόνως δὲ ὁ λίθῳ βεβλημένος· καὶ *πρωτοτόκος* μὲν ἡ πρώτως τεκοῦσα, *πρωτότοκος* δὲ ὁ πρῶτος τεχθείς».

Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ εἶνε γεγραμμένον «*Πρωτοτόκος* : ἡ πρώτη (γρ. *πρῶτον*) τετοκυῖα· καὶ ὁ πρῶτος τεχθείς». Πιθανώτατον ἡμῖν φαίνεται ὅτι ἔκειτο μετὰ τὸ *τεχθείς* τὸ προπαροξύτονον *πρωτότοκος*· «καὶ ὁ πρῶτος τεχθεὶς *πρωτότοκος*».

Ἐν τοῖς εἰς Θεόκριτον Σχολίοις φέρεται σελ. 201, 11 Ἀρ. «Τὰ ἀπὸ τοῦ τίκτειν συγκείμενα ὀνόματα, εἰ μὲν προπαροξύνεται, πάθος δηλοῖ, εἰ δὲ παροξύνεται, ἐνέργειαν, ὡς καὶ τὰ παρὰ τὸ κτείνειν καὶ τρέφειν, οἷον *πρωτότοκος* ὁ πρῶτος τεχθείς, ξιφόκτονος ὁ ξίφει κτανθείς, παιδότροφος ὁ ὑπὸ παίδων τρεφόμενος, διδυμοτόκος αἴξ ἡ δίδυμα τετοκυῖα».

Περὶ τῶν προκειμένων ἐπιθέτων, *πρωτοτόκος* καὶ *πρωτότοκος*, ἔγραψέ τινα ὁ Βαλκενάριος ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι τοῖς εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴν τοῦ Παύλου (Select. e Schol. Valckenarii in Libr. quosd. Nov. Testam. Τόμ. Β', σελ. 389). Ἱκανὰ μαρτύρια τοῦ ἐνεργητικοῦ παράκεινται ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου (Τόμ. Ϛ', σελ. 2156). Προστίθεμεν δὲ τούτοις ἐκ τῶν Ἱπποκρατείων τὸ «αἱ *πρωτοτόκοι* καὶ αἱ ἐλάσσω τετοκυῖαι» καὶ «μᾶλλον τοῦτο πάσχουσι

αἱ τῶν γυναικῶν *πρωτοτόκοι*» καὶ «μάλιστα πονέουσι αἱ *πρωτοτόκοι* διὰ τὴν ἀπειρίην τῶν πόνων» (Τόμ. Β', σελ. 498 καὶ 519 καὶ 521).

Ἐνεργητικὰ ἐπίθετα ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης ἔχοντα τὸν τόνον εἶνε τὸ *εὔτοκος* καὶ τὸ *ἄτοκος*, οὗ καὶ ὁ Πολυδεύκης ποιεῖται μνείαν λέγων βιβλ. Δ', 208 «πρωτοτόκοι γυναῖκες, πρωτότοκοι παῖδες καὶ πρωτόγονοι ὁμοίως· *ἄτοκοι* δὲ καὶ ἄγονοι καὶ ἄλοχοι, ὡς Πλάτων».

Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 642, 41 «Ἴσως δὲ ἔχοι ἂν ἀπορίαν διὰ τί μή, ὥσπερ *πρωτότοκος* ἐν σημασίᾳ παθητικῇ ὁ πρῶτος τεχθεὶς προπαροξυτόνως, *πρωτοτόκος* δὲ ἐν παροξυτονήσει ἡ πρώτως τεκοῦσα, οὕτω κατὰ διαφορὰν σημασίας παθητικῆς τε καὶ ἐνεργητικῆς *ἀμφίπολος* μὲν τάφος ὁ ἀμφιπολούμενος προπαροξύνεται διὰ πάθος εὐλόγως εἰς ὃ ἀναλύεται, *ἀμφιπόλος* δὲ ἡ ἀμφιπολοῦσα πρὸ μιᾶς ἔχει τὸν τόνον διὰ τὴν ἐνέργειαν ἣν δηλοῖ. Τὴν δὲ τούτου λύσιν οὐχὶ ὑποδύσκολόν ἐστιν εὑρεῖν». Τὴν λύσιν παρέχει ἡμῖν αὐτὸς ὁ Εὐστάθιος λέγων ἐν σελ. 578, 41 «Τὰ γὰρ παρὰ τὸ πολῶ, εἰ μὲν προθέσει σύγκεινται προηγουμένῃ, προπαροξύνονται, οἷον *ἀμφίπολος*, *πρόπολος*, *πρόσπολος*· εἰ δὲ ὀνόματι, παροξύνονται, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ *ὀνειροπόλος*, *μαντιπόλος*, *οἰωνοπόλος*, *θυηπόλος*— Οὕτω γοῦν ἀναλόγως καὶ *ἀκροπόλος*· ὁμοίως δὲ καὶ *μυστιπόλος* καὶ *αἰπόλος* καὶ *θαλαμηπόλος* καὶ *δικασπόλος* ὁ καὶ *θεμιστοπόλος*».

Τὰ ἐκ τοῦ ἀποφατικοῦ Α καὶ τοῦ ἐπιρρήματος ΕΥ συγκείμενα ἐπίθετα, καὶ ἐνεργητικὴν σημασίαν ἔχοντα, ἐκφέρονται προπαροξυτόνως. Ὡσαύτως δὲ τὰ ἐκ προθέσεων ὄντα σύνθετα ἢ παρηγμένα ἐκ ῥημάτων συγκειμένων μετὰ προθέσεως, οἷον *διάβολος*, *διάδοχος*, *ἀνάδοχος*, κτλ., *κατάσκοπος*, *ἐπίσκοπος*, *δίοπος*, *συνήγορος*, *κατήγορος*, *παρήγορος*, *διάβορος*, κτλ., *ὑπέρμαχος*, *πρόμαχος*, κτλ. Ἐν Κραμήρου Ὀξ. Ἀνεκδότοις Τόμ. Α', σελ. 90, 14 κεῖται «Πάντα τὰ παρὰ τὸ φέρω παροξύνεται, οἷον φόρος, βουληφόρος, εἰ μὴ ἄρα τύπος κωλύῃ διὰ τοῦ ΕΥ μορίου καὶ τῆς ἘΝ προθέσεως καὶ τῆς Α στερήσεως, οἷον *εὔφορος*, *πρόσφορος*, *ἄφορος*» (Ἴδε Λέντζιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ Τόμ. Α', σελ. 232. Πρβ. καὶ Λαρόχην ἐν ***Homer. Textkr.*** σελ. 421). Οὐδαμῶς συνᾴδει τῷ «καὶ τῆς ἘΝ προθέσεως» τὸ ἐπιφερόμενον παράδειγμα *ΠΡΟΣφορος*.

Ὑπάρχει καὶ ἐπίθετον γενόμενον διὰ συνθέσεως ἐκ τῆς ῥίζης ΤΕΚ καὶ τοῦ ἐπιρρήματος ΔΙΣ. Καὶ ἔχει μὲν ἐνεργητικὴν τοῦτο σημασίαν, ἀλλ' ἀπορία ἀνακύπτει πότερον παροξυτόνως προσήκει νὰ ἐκφέρηται ὁμοίως τῷ *ἀρτιτόκος* καὶ *καλλιτόκος*, κτλ. ἢ προπαροξυτόνως κατὰ τὸ *ἄτοκος* καὶ *εὔτοκος*.

Ἐν τῇ Διδωτείῳ ἐκδόσει τοῦ Ἀριστοτέλους Τόμ. Γ', σελ. 408, 40 φέρεται «τὰ μὲν μώνυχα μονοτόκα ἐστί, τὰ δὲ δίχηλα ἢ μονοτόκα ἢ *διτόκα* ὡς ἐπὶ τὸ πολύ». Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου εἶνε γεγραμμένον προπαροξυτόνως *δίτοκος* ἀλλὰ παροξυτόνως *τριτόκος*. Πρβ. καὶ Ἀνθολ. Παλ. Θ', 430 (Τόμ. Β', σελ. 89 Διδ.) «εἰς πρόβατον *τριτόκον*». Ἐν τῷ Α' Μέρει τῶν Ποικίλων Φιλολογικῶν (σελ. 83-4) πεισθέντες τῷ Βεργκίῳ (*Ποιητ. Λυρ.* Τόμ. Γ', σελ. 291) ἐγράψαμεν ὅτι ὁ Βεκκῆρος ἐξέδωκεν ἐν τῷ Ὀνομαστικῷ τοῦ Πολυδεύκους βιβλ. Γ', 49 (σελ. 118) «Ἀνακρέων δὲ *δίτοκον* τὴν δὶς τεκοῦσαν» ἀντὶ τοῦ *διτόκον*. Ἀλλὰ νῦν παρατηροῦμεν ὅτι ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Δινδορφίου γενομένῃ τῷ 1824ῳ ἐκδόσει τοῦ Πολυδεύκους κεῖται «Ἀνακρέων δὲ *δίτοκον* τὴν δὶς τεκοῦσαν» (Τόμ. Α', σελ. 148)· δὲν γίνεται δὲ μνεία ἐν ταῖς Σημειώσεσι (Τόμ. Δ', σελ. 541) γραφῆς *διτόκον*.

Οὐδὲν εἶνε ἡμῖν περὶ τοῦ τόνου τοῦ προκειμένου ἐπιθέτου παραδεδομένον. Διδάσκει δ' ὅμως ὁ Ἀρκάδιος ἐν τῷ περὶ Τόνων ὅτι ἐλέγετο προπαροξυτόνως *δίφορος* καὶ *τρίφορος* σελ. 88, 9 «Τὰ παρὰ τὸ φέρω παροξύνεται—τὸ μέντοι ἄφορος, *δίφορος* ἀπὸ τοῦ φορά» καὶ σελ. 90, 20 «Τὰ παρὰ τὸ τρὶς ἐπίρρημα ἀριθμοῦ συντεθειμένα προπαροξύνεται· *τρίφορος*, τρίπολος, *δίφορος*, μεθ' ὧν καὶ τετράφορος». Εἶνε δὲ ταῦτα ἐκ τῆς Καθολικῆς Προσῳδίας τοῦ Ἡρῳδιανοῦ εἰλημμένα. Ὁ Σμιδίτιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἐπιτομῆς τῆς Καθολικῆς Προσῳδίας τοῦ Ἡρῳδιανοῦ σελ. 104, 6 ἔγραψε «Τὰ παρὰ τὸ (*εἰς*) *ΙΣ* ἐπίρρημα ἀριθμοῦ συντεθειμένα προπαροξύνεται· *δίφορος τρίφορος* τρίπολος, κτέ.». Τὴν γραφὴν τοῦ Σμιδιτίου ἀπεδέξατο καὶ ὁ Λέντζιος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ Τόμ. Α', σελ. 234, 24.

Εὐλόγως ἐκ τούτων συμπεραίνομεν ὅτι τὰ ἐκ τοῦ ΔΙΣ καὶ ΤΡΙΣ συγκείμενα ἐπίθετα ἐν τῇ τρίτῃ ἀπὸ τέλους εἶχον τὸν τόνον καὶ οὐδαμῶς σφαλλόμεθα ἀποφαινόμενοι ὅτι *δίτοκος* ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐλέ-

γετο, οὐχὶ *διτόκος*, καὶ ὅτι πλημμελῶς ἔχει τὸ ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ «εἰς *τριτόκον* πρόβατον».

Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τῷ Λουκιανῷ Ἀληθ. Ἱστορ. Β', 13 ἀπαντᾷ «αἱ μὲν γὰρ ἄμπελοι *δωδεκάφοροί* εἰσι καὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον καρποφοροῦσι, τὰς δὲ ῥοιὰς καὶ τὰς μηλέας καὶ τὴν ἄλλην ὀπώραν ἔλεγον μὲν εἶναι *τρεισκαιδεκάφορον*, κτέ.».

Β'.

Εὐθαλής, κτλ. καὶ **ἐριθηλής**, κτλ.

Ἐκ τοῦ ῥήματος *θάλλω* ἐγένοντο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ διὰ συνθέσεως ἐπίθετα περιττοσύλλαβα, προσαφθείσης τῇ βραχείᾳ ῥίζῃ ΘΑΛ τῆς καταλήξεως ΗΣ. Εἶνε δ' ὅσα ἡμῖν ὑπάρχουσι πρόχειρα τάδε·

ἀειθαλής (*ἀϊθαλής*), *ἀρτιθαλής*, *δυσθαλής* (ὅθεν *δυσθαλία*), *εὐθαλής*, *ἡμιθαλής*, *νεηθαλής* (Εὐριπ. Ἴων. 112), *ὀρειθαλής*, *παντοθαλής*, *προθαλής*.

Ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *εὐθαλής* ἐσχηματίσθη ῥῆμα *εὐθαλῶ* καὶ ὄνομα *εὐθάλεια* (*εὐθαλία*). Πρβ. Ἡσύχ. «*Εὐθαλέοντι*: εὐδαιμονοῦντι» (Ἴδε Βαλκενάριον ἐν *Σημ. εἰς Θεοκρ. Ἀδων*. σελ. 298 α'). Τὸ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σελ. 197, 34 κείμενον «διὰ τὸ *εὔθαλος* εἶναι», ἀσύστατον ὄν, μετατυπωτέον εἰς τὸ *εὐθαλής*, καθὰ καὶ ἄλλοι ἐκέλευσαν. Φέρεται δ' ὅμως καὶ γραφὴ *εὔθΥνος* καὶ *εὔφορος* (Ἴδε Γαίσφορδον εἰς *Ἐτυμ. Μεγ*. σελ. 567). Ὑπάρχει καὶ κύριον ὄνομα, ὅπερ ἐκφέρεται μὲν ὀξυτόνως, *Εὐθαλής*, ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει νὰ παροξύνηται, *Εὐθάλης*. Πρβ. *Ἱπποθάλης* καὶ κλητ. *Ἱππόθαλες*.

Κακῶς παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ εἶνε γεγραμμένον Τόμ. Α', σελ. 32 Σπρ. «λευκότερα δὲ πολλῷ καὶ *ἀεὶ θαΛΛέστερα*» ἀντὶ τοῦ *ἀειθαλέστερα*. Μόνη ἡ δι' ἑνὸς Λ γραφὴ ὑγιαίνει· διότι, ὡς ἀρτίως εἴπομεν, ἡ κατάληξις ΗΣ προσκολλᾶται τῇ βραχείᾳ ῥίζῃ ΘΑΛ, ἐξ ἧς παρήχθη τὸ οὐδέτερον *θάλος*. Διάφορον εἶνε τὸ κύριον ὄνομα *ΕὔθαΛΛος*.

Ἔχει δ' ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἐπίθετον *ἀμφιθαλής*, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Δ', σελ. 304, 8 διὰ τῶνδε «*Ἀμφιθαλὴς* ὁ ἐπ' ἀμφοῖν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ πλούτῳ εὐδαι-

μων, παρὰ τὸ ἀμφοτέρωθεν θάλλειν. Ἅπαξ δὲ εἴρηται ὁ *ἀμφιθαλὴς* παρ' Ὁμήρῳ». Ἀντιτίθεται δὲ τῷ ἐπιθέτῳ τούτῳ τὸ *ἑτεροθαλής*, ὡς παρετηρήσαμεν ἐν τῷ Α' Μέρει τῶν Ποικίλων Φιλολογικῶν σελ. 23 (Πρβ. καὶ Ποσσῖνον εἰς *Γεώργ. Παχυμ.* Τόμ. Α', σελ. 563 Βόνν.). Παρὰ Τιμαίῳ τῷ Σοφιστῇ φέρεται «*Ἀμφιθαλεῖς*: ἀντὶ τοῦ ἀμφότεροι (ἀμφοτέρωθεν) *οἰκοθαλεῖς*» (Ἴδε Ῥουγκήνιον εἰς *Τίμ. Σοφ.* σελ. 24 Κοχ.).

Ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς Ὕμνοις ἀπαντᾷ ΚΕ', 3 «*αὐξιθαλής*, φερέκαρπε, καλαῖς ὥρῃσι βρύουσα» καὶ ΛΘ', 10 «*αὐξιθαλής*, Βρομίοιο συνέστιος, ἀγλαότιμος». Εἶνε δ' *αὐξιθαλὴς* ἡ αὔξουσα καὶ ποιοῦσα θάλλειν. Πρβ. Ὕμν. ΚΕ', 10 «ἀλλά, μάκαιρα θεά, *καρποὺς αὔξοις πολυγηθεῖς*». Ἐγένετο δὲ χρῆσις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου καὶ ἐν Ὕμν. ΝΕ', 6 καὶ ΞϚ', 5.

Ὁμοίως τῷ *ἀειθαλής*, *εὐθαλής*, κτλ. συνετέθησαν ἐπίθετα ἐκ τοῦ ῥήματος *σφάλλω-σφάλλομαι* (*ἐ-σφάλ-ην*), οἷον *ἀκροσφαλής*, *ἀρισφαλής*, *ἀσφαλής*, *δημοσφαλής*, (*ἐρισφαλής*), *μεθυσφαλής*, *νοοσφαλής*. Πρβ. καὶ *ἐπισφαλής* (*ἀνεπισφαλής*) καὶ *παρασφαλής* καὶ *περισφαλής*. Παρὰ τῷ Τζέτζῃ εὑρέθη ἡ μετοχὴ *ποδοσφαλέουσα* ἐν τοῖς καθ' Ὅμηρ. 444 «τήνδε *ποδοσφαλέουσαν* ἀείρουσαι κατὰ κόσμον».

Ἐσχηματίσθη δὲ καὶ ἐπίθετον *κληροπαλής* ἐκ τοῦ *κλῆρος* καὶ *πάλλω-πάλλομαι* (Ὁμηρ. Ὕμν. εἰς Ἑρμ. 129)· ἔτι δὲ *προπαλής* ἐκ τοῦ *προπάλλομαι* καὶ *ἐκπαλής* ἐκ τοῦ *ἐκπάλλομαι*. Περὶ τοῦ *προπαλής*, *προπαλὴς ὀφθαλμός*, κτλ. θὰ γράψωμεν ἱκανὰ ἀλλαχοῦ. Ἐκ τοῦ *ἐκπαλής* παρήχθη ῥῆμα *ἐκπαλέω*, ἐξ οὗ ὄνομα *ἐκπάλησις*. Ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου μνημονεύεται τὸ οὐδέτερον τοῦ ἐπιθέτου «*Ἐκπαλές*: ἔξαρθρον» καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἀορίστου «*Ἐκπαλήσαντες*: ἐκπεσόντες». Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἐρωτιανὸς σελ. 72,5 Κλ. «*Ἐκπαλήσαντος*: ἐκπαλοῦς γενομένου» (Ἴδε Κοραῆν εἰς *Πλουτ. Παραλλ.* Μέρ. Γ', σελ. 368 καὶ Σμιδίτιον εἰς *Ἡσύχ.* Τόμ. Β', σελ. 49 καὶ Κούρτιον ἐν *Μελετ.* Τόμ. Γ', σελ. 191. Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. λ. *ἐκπαλέω* καὶ λ. *ἀποπαλέω*). Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «*Μεσοπαγές*: ἕως μέσου πεπηγὸς τὸ δόρυ» καὶ «*Μεσοπαλές*: κραδαινόμενον ἐκ μέσου» καὶ «*Μεσσοπαλές*: τὸ ἐκ τοῦ μέσου κραδαινόμενον δόρυ». Σύγκειται δὲ τὸ *μεσσοπαλές* ἐκ τοῦ *μέσσος* καὶ *πάλλομαι*. Ἐν Ἰλιάδος Φ, στίχ. 172 ἐφέρετο διττὴ γραφή, «*μεσσοπαΓὲς* δ' ἄρ' ἔθηκε κατ' ὄχθης μείλινον ἔγχος» καὶ

μεσσοπαλές· ἀμφοτέρων δὲ γίνεται ἐξήγησις ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου. Γράφει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1229, 50 «Τὸ δὲ *μεσσοπαγές* ἀντὶ τοῦ ἕως μέσου παγέν — Εἰ δὲ γράφεται *μεσσοπαλές* διὰ τοῦ Λ, δηλοῖ τὸ ἕως μέσου παλλόμενον καὶ κραδαινόμενον». Τῇ γραφῇ *μεσσοπαλές* συνηγόρει καὶ ὁ Ἀρίσταρχος, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν εἰς Ἰλιάδα Σχολίων Τόμ. Β', σελ. 217, 13 «*Μεσσοπαλές*: ἔνιοι *μεσσοπαγές* διὰ τοῦ Γ, οὐκ εὖ· βούλεται γὰρ λέγειν ἕως μέσου παλλόμενον, δι' οὗ τὸ σφοδρὸν τῆς βολῆς παρίστησιν. Οὕτως Ἀρίσταρχος». Ὁ Εὐστάθιος νομίζει ὅτι καὶ τὸ *δυσπαλές* ἐκ τοῦ *πάλλω* ἐγένετο σελ. 674, 14 «Ἐκ τοῦ *πάλλω* δὲ καὶ τὸ παρὰ Πινδάρῳ *δυσπαλές* καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα». Ἀλλ' ἄλλοι δοξάζουσιν ὅτι ἐκ τοῦ ὀνόματος *πάλη* εἶνε σύνθετον τό τε *δυσπαλής* καὶ τὸ *εὐπαλής*. Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τῷ Μανέθωνι Δ', 284 ἀντὶ τοῦ *κρατοπαγεῖς* ὁ μὲν Βερνάρδυς ἔγραψε **κρατοπαλεῖς**, ὁ δὲ Λοβέκκιος *κρατοπλαγεῖς* (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Δ', σελ. 1930). Ὑπελήφθη δ' ὑπό τινων ὅτι τὸ *δνοπαλίζω* παρήχθη ἐξ ἐπιθέτου *δνοπαλής* (ἢ *δνόπαλος*) συστάντος ἐκ τοῦ *δονέω* καὶ *πάλλω* (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν *Στοιχ*. Τόμ. Α', σελ. 182 καὶ 296. Πρβ. καὶ Δοιδερλῖνον ἐν *Ὁμηρ. Γλωσσ.* § 2373 καὶ 2421).

Ἐμφερὲς τῷ *προπαλής* ὑπάρχει τὸ *προαλής* ἐκ τοῦ *προάλλομαι*. Λῦσ. παρ' Ἰαμβλ. περὶ τοῦ Πυθ. Βίου § 77 «τοιγαροῦν (τοιγαρῶν) χαλεπώς τε καὶ *προαλεῖς* ἀπεργάζονται τὼς ἀκουστάς». Σοφ. Σειρ. Λ', 8 «ἵππος ἀδάμαστος ἀποβαίνει σκληρὸς καὶ υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει *προαλής*». Ἀπολλών. Ἀλεξ. περὶ Ἀντων. σελ. 26 α' «*προαλὲς* δὲ καὶ τὸ Ὦ ἄρθρον παραδέχεσθαι» καὶ περὶ Ἐπιρρ. σελ. 575, 33 «*προαλὲς* δὲ καὶ τὸ λαβεῖν ὅτι κτέ.». Μιχ. Ἀκομιν. Τόμ. Β', σελ. 129, 7 «κατὰ τοὺς δεινοὺς εἴτ' οὖν (γρ. *εἴτουν*) *προαλεῖς* τὰ πολέμια». Σουΐδ. «Πρόλαλος: ὁ *προαλὴς* ἐν τῷ λέγειν». Περὶ τοῦ προκειμένου ἐπιθέτου ποιούμενος λόγον ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς γράφει σελ. 1236, 6 «Χῶρος δὲ προαλὴς ὁ κατωφερὴς καὶ κατάντης· σημαίνει δέ ποτε ἡ λέξις καὶ τὸν ἀναιδῆ καὶ πρὸ τοῦ δέοντος ὁρμητίαν». Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου φέρεται «*Προαλής*: προπετής, πρόχειρος» καὶ «*Προαλεστάτην*: προπετεστάτην, προχειροτάτην»· ἔτι δὲ «*ΠροΚαλέστερον*: ἑτοιμότερον» ἀντὶ τοῦ *προαλέστερον*, ὃ βλέπει τις παρὰ τῷ Στράβωνι σελ. 549 (Ἴδε Θησ.

Στεφ. Τόμ. Ϛ', σελ. 1629). Ὑπὸ τοῦ Φρυνίχου σελ. 245 καὶ ὑπὸ Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου σελ. 290, 8 ἀποδοκιμάζεται μὲν τὸ ἐπίρρημα *προαλῶς*, ἐγκρίνεται δὲ τὸ *προπετῶς*. Τὸ *προαλῶς* ἀπαντᾷ καὶ παρ' Ἐπιφανίῳ Τόμ. Γ', σελ. 169, 32. Παρατηρητέον δ' ὅτι καὶ τὸ Ὁμηρικὸν *προαλής* ὑπελαμβάνετο ὑπό τινων παράγωγον τοῦ *προάλλομαι* (Ἴδε τὰ εἰς Ἀπολλώνιον τὸν Ῥόδιον Προλεγόμενα τοῦ Μερκελίου σελ. 166 καὶ τὸ Ὁμηρικὸν Λεξικὸν τοῦ Ἐβελιγγίου Τόμ. Β', σελ. 226). Ὁ Πολυδεύκης μνημονεύει *πηχυαλὲς* ἱμάτιον βιβλ. Ζ', 53 «Τὸ δὲ παράπηχυ ἱμάτιον ἦν τι λευκὸν πῆχυν πορφυροῦν ἔχον παρυφασμένον· καὶ παρυφὲς δὲ καὶ παραλουργὲς τὸ ἑκατέρωθεν ἔχον παρυφασμένην πορφύραν· Ἴωνες δὲ αὐτὸ καλοῦσι *πηχυαλές*». Τὸ ἐπίθετον τοῦτο συμφωνεῖ μὲν κατὰ τὸν τύπον τοῖς προκατειλεγμένοις, ἀλλ' ἥκιστ' εὐοδοῦται ἐκλαμβανόμενον σύνθετον ἐκ τοῦ *ἄλλομαι*. Δύναταί τις νὰ νομίσῃ ὅτι δηλοῦν ἱμάτιον ἔχον πῆχυν πορφυροῦν (πήχεις πορφυροῦς) συνετέθη μὲν ἐκ τοῦ *ἅλς*, ἐξ οὗ τὸ *ἁλουργής*, προηνέχθη δ' ὁμοίως τῷ *ἀσαρκής* καὶ *λιποσαρκής*. Εἶνε δ' ὅμως καὶ ἡ ἐκφορὰ ἀήθης καὶ ὅλως ἡ σύνθεσις δυσπαράδεκτος. Ὅθεν ἕως ἂν διδαχθῶμεν ὑπ' ἄλλου πιθανόν τι, θ' ἀμφιβάλλωμεν περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος λέξεως.

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Φωτίου σελ. 372, 10 κεῖται «*Παλιμβαλής*: ὁ ἀνάταυρα πεσών».

Καὶ ἄλλα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ φέρονται ἐπίθετα περιττοσύλλαβα γενόμενα διὰ συνθέσεως ἐξ ὑγρολήκτων ῥημάτων, προσκολληθείσης τῆς καταλήξεως ΗΣ τῇ βραχείᾳ ῥίζῃ, οἷον

ΚΛΙΝ: -*κλινής*, *ΚΡΙΝ*: -*κρινής*, *ΣΙΝ*: -*σινής* (Πρβ. καὶ *σίνος*).

ΠΛΥΝ: -*πλυνής*.

ΤΕΝ: -*τενής*. Πρβ. *ΓΕΝ*: *γενής* (*μονογενής*, *οἰκογενής*, *ἐνδογενής*, κτλ.).

ΦΑΝ: -*φανής*, *ΜΑΝ*: -*μανής*, *ΔΡΑΝ*: -*δρανής*, *ΚΑΝ*: -*κανής* (*δορικανής*). Ὁ Ἡσύχιος λέγει «*Ἀχρανές*: ἄχραντον, ἀμόλυντον, καθαρόν, ἀμίαντον· *χραίνειν* γάρ ἐστι τὸ μιαίνειν» καὶ «*Δυσχρανής*: αὐχμηρός». Κεῖται δὲ παρ' αὐτῷ καὶ «*ΔυσΚρανές*: αὐχμηρόν». Πρβ. καὶ *ΘΑΝ*: -*θανής* καὶ *ΧΑΝ*: -*χανής*.

ΧΑΡ: -*χαρής*. Πρβ. Ἡσύχ. «*Ἀσκαρές*: ἀκίνητον»

ΣΠΕΡ: -*σπερής*, *ΠΕΡ*: -*περής*, *ΑΓΕΡ*: -*ηγερής*. Ἐλέχθη καὶ

ἀκαρής ἐκ τοῦ *κείρομαι-ἐκάρην*. Ἐν τοῖς Κραμ. Ὀξ. Ἀν. Τόμ. Α', σελ. 60, 1 εἶνε γεγραμμένον «ὥσπερ γάρ ἐστι *νεοσπαρὲς* τὸ νεωστὶ ἐσπαρμένον, κτέ.».

ΣΚΕΛ: -*σκελής* Πρβ. καὶ *αὐτοκελής*=αὐτοκέλευστος. Ἐκ τοῦ *στέλλομαι-ἐστάλην* ἐγένετο ἐπίθετον *εὐσταλής*. Ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου μνημονεύεται καὶ «*Μονοσταλής*: ὁ κατὰ μόνας στελλόμενος» καὶ «*Μουνοσταλής*: κατὰ μόνας στελλόμενος» καὶ «*Ἀσταλής*: μὴ περιβεβλημένος». Περὶ τοῦ *ἀσταλής* ἴδε Ὄθ. Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Καλλιμαχείων Τόμ. Β', σελ. 497.

Ἐνίοτε ἐκ βραχείας ῥίζης ἐχούσης χαρακτῆρα ὑγρὸν εἶνε μὲν ἐνεστὼς ἐσχηματισμένος, εἶνε δ' ἐπίθετον περιττοσύλλαβον εἰς ΗΣ, οἷον

ΦΕΡ φέρω: -*φερής*, *ΘΕΡ θέρομαι*: -*θερής*.

ΜΕΝ μένω: -*μενής*.

ΜΕΛ μέλει μέλομαι (*ἐπιμέλομα*): -*μελής*.

ΠΕΛ πέλω πέλομαι: -*πελής* (*ὀλιγηπελής*-*ὀλιγηπελίη*-*ὀλιγηπελέων*, *εὐπελής* καὶ *εὐηπελής*-*εὐηπελίη-α*. Πρβ. καὶ *κακηπελίη*-*κακηπελέων*. Ἴδε Βεντλήϊον εἰς *Καλλ. Δημ.* στίχ. 136 καὶ Τούπιον ἐν *Διορθώσ.* Τόμ. Γ', σελ. 492).

ΤΡΕΜ τρέμω: -*τρεμής*. Πρβ. καὶ *ἐκκρεμής*, *ἀμφικρεμής*, κτλ.

Ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ συνέστησαν ὁμοίως τούτοις καὶ ἐκ τοῦ ῥήματος *θέλω* ἐπίθετα, οἷον *αὐτοθελής*-*αὐτοθελῶς*, *οἰκειοθελής*, *καλοθελής*-*καλοθελῶς*-*καλοθέλεια*, *κακοθελής*-*κακοθελῶς*-*κακοθέλεια* (-*ία*)-*κακοθελῶ*, *ἀγαθοθελής*-*ἀγαθοθέλεια*. Πρβ. καὶ *ἰδιοθελῶς*.

Ἀκριβῶς τὰ εἰς ΗΣ περιττοσύλλαβα ἐπίθετα τὰ σχηματισθέντα ἐξ ὑγρολήκτων ῥημάτων προσκολλήσει τῆς καταλήξεως ΗΣ θὰ ἐπεξέλθωμεν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ· θὰ μνησθῶμεν δὲ καὶ τοῦ *θυμᾱρής* καὶ τοῦ *ἀτειρής*-*πολυτειρής* καὶ τοῦ *ἁλιμῦρής* (*ἁλιμῦρήεις*) καὶ τοῦ *ἀελλής*-*ἀολλής*. Περὶ τοῦ *μιλτοφῦρής* καὶ *χειμφῦρής* ἴδε Ἐκκῆρον ἐν *Comment. Cr. de Anth. Gr.* Μέρ. Α', σελ. 165 καὶ Μεινέκιον ἐν *Del. Poet. Anth. Gr.* σελ. 220. Κακῶς ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Πασσοβίου Τόμ. Α', σελ. 426 εἶνε γεγραμμένον «*ἀσῦρής*, ές (σύρω)» ἀντὶ τοῦ *ἀσῦρής*. Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν *Ῥημάτ.* σελ. 136.

Ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι κεῖνται τὰ μακρῷ φωνήεντι παραληγόμενα ἐπίθετα *ἐριθηλής* καὶ *νεοθηλής*· παρέχει δ' ἡμῖν αὐτῶν παραδείγματα καὶ ὁ Ἡσίοδος, ἓν ἑκατέρου.

Ἰλ. Ε, 90 «ἀλφάων *ἐριθηλέων*» καὶ Κ, 467 «μυρίκης τ' *ἐριθηλέας* ὄζους» καὶ Ρ, 53 «ἔρνος — *ἐριθηλὲς* ἐλαίης» καὶ Ξ, 347 «*νεοθηλέα* ποίην». Πρβ. καὶ Ὕμν. εἰς Ἑρμ. 27 «*ἐριθηλέα* ποίην» καὶ 82 «*νεοθηλέος* — ὕλης». Ὁ Εὐστάθιος γράφει ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 843,5 «ὃ περὶ ἔρνους *ΝΕΟθαλοῦς* λέγει που ὁ ποιητής».

Ἡσίοδ. Θεογ. 30 «δάφνης *ἐριθηλέος*» καὶ 576 «στεφάνους *νεοθηλέας* ἄνθεσι ποίης ἱμερτούς». Ὁ Στέφανος μετετύπωσε τὸ *νεοθηλέΑΣ* εἰς τὸ *νεοθηλέΟΣ*, ὅπερ ἄλλοι μὲν ἀπεδέξαντο, ἄλλοι δ' οὐχί (Ἴδε Μυτζέλιον ἐν τῷ περὶ τῆς Διορθώσεως τῆς Ἡσιοδείου Θεογονίας σελ. 75. Πρβ. καὶ Λεννήπιον εἰς *Ἡσιόδ. Θεογ.* σελ. 73). Ἡμῖν σφόδρ' ἀρέσκει ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Στεφάνου.

Ἐλέχθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου Εἰδ. ΚΕ', 132 «*ἐριθηλέα* ποίην» καὶ ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου βιβλ. Β', 723 «*ἐριθηλέα* γαῖαν» καὶ ὑπὸ τοῦ Νικάνδρου Θηρ. 94 «καρπὸν *νεοθηλέα*» καὶ ὑπὸ τοῦ Νόννου Διον. ΙΒ', 335 «βότρυας ἀμώων *νεοθηλέας*» καὶ ΜΒ', 306 «ὄμφακα γινώσκω *νεοθηλέα* χερσὶν ἀφάσσων».

Ἐγίνετο δὲ χρῆσις τοῦ ἐπιθέτου *νεοθηλής* καὶ ἐπὶ ζῴου νεωστὶ γεγεννημένου καὶ ὁμοίου ὄντος φυτῷ νεοθηλεῖ, ὡς ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Ἀνακρέοντος παρ' Αἰλιαν. περὶ Ζῴ. Ζ', 39 «οἷά τε νεβρὸν *νεοθηλέα*, γαλαθηνόν» καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. Δ', σελ. 718 «ἐπὶ μὲν τῶν *νεοθηλῶν* (=νεογνῶν) ἐρίφων γάλακτος πλήρεις, ἐπὶ δὲ τῶν τελείων ζῴων ἀλλοίας». Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Περιηγητῇ φέρεται στίχ. 843 «σὺν καὶ παρθενικαὶ *νεοθηλέες*, οἷά τε νεβροί, σκαίρουσιν». Νομίζει δ' ὁ Εὐστάθιος ὅτι τὸ *νεοθηλέες* ἀναφέρεται εἰς τὸ *νεβροί*· «σὺν καὶ παρθενικαί, νεοθηλέες οἷά τε νεβροί, σκαίρουσιν». Ἡ παρατήρησις τοῦ Εὐσταθίου ἔχει ὧδε· «Τὸ δὲ *νεοθηλέες* τοῖς νεβροῖς συντακτέον· παρθένοις γὰρ τοιαύταις οὐ πάνυ προσφυὲς τὸ ὄνομα».

Ἐν τῷ εἰς Γῆν Μητέρα Πάντων Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 13 κεῖται «εὐφροσύνῃ *νεοθηλεῖ*». Πρβ. *θάλλει εὐδαιμονία*, *ἀρετή*, κτλ. Ὁ Εὐριπίδης εἶπεν ἐν τῷ Ἀρχελάῳ «ἔτι γὰρ *θάλλει πενία*, κακὸν ἔχθιστον, φεύγει δ' ὄλβος».

Δωρικὸς τοῦ *νεοθηλής* τύπος εἶνε τὸ *νεοθαλής*, οἷον Πίνδ. Νεμ. Θ', 48 «*νεοθαλὴς* δ' αὔξεται μαλθακᾷ νικαφορία σὺν ἀοιδᾷ» καὶ Εὐριπ. Ἰφ. Αὐλ. 187 «φοινίσσουσα παρῇδ' ἐμὰν αἰσχύνᾳ *νεοθα-*

λεῖ». Πρβ. καὶ Ἀνθολ. Παλατ. Δ', 1, 53 «τάν τε φιλάκρητον Θεοδωρίδεω *νευθαλῆ* ἕρπυλλον». Ἀλλ' ὁ Γραίφιος ἔτρεψεν αὐτὸ εἰς τὸ *νεοθηλῆ*. Λέγεται δὲ δωριστὶ καὶ *εὐθαλής*, ἐκτεταμένως τῆς παραληγούσης ἐκφερομένης, ὡς παρὰ τῷ Πινδάρῳ Πυθ. Θ', 72 «*εὐθαλεῖ* συνέμιξε τύχᾳ» καὶ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ Τρῳ. 217 «*εὐθαλεῖ* τ' εὐκαρπείᾳ» καὶ παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει Ὄρν. 1062 «σῴζω δ' *εὐθαλεῖς* καρπούς». Πρβ. καὶ Ἀνθολ. Παλατ. Θ', 313 «ὑπὸ καλὰ δάφνας *εὐθαλέα* φύλλα». Ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν Θ', 247 «*εὐθαλῆ* πλάτανόν με νότου βαρυλαίλαπες αὖραι—ἐστόρεσαν δαπέδοις», ἀνθ' οὗ παρὰ τῷ Πλανούδῃ εἶνε γεγραμμένον *εὐθαλέα*. Ὁ Δυβνῆρος ἀπεδέξατο τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἰακωψίου *εὐθηλῆ*.

Ἡσύχ. «*Ἐριθηλέα*: μεγάλως θάλλουσαν» καὶ «*Ἐριθηλές*: μεγάλως καὶ καλῶς ἢ πάνυ θάλλον» καὶ «*Ἐριθηλέων*: μεγάλως θαλλουσῶν» καὶ «*Νεοθαλής*: νεωστὶ θάλλουσα» καὶ «*Νεοθαλής*: νεωστὶ ἀνθῶν» καὶ «*Νεοθηλές*: νεόβλαστον, νεόφυτον» καὶ «*Νεοθηλής*: νεωστὶ βλαστήσασα» καὶ «*Ἡ νεοθηλής*: ἡ νεωστὶ βλαστήσασα». Κεῖται δὲ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ καὶ «*Ἐριθαλεῖς*: μεγάλως θάλλοντες». (Ἴδε Θησ. Στεφ. λ. *ἐριθηλής* καὶ λ. *νεοθηλής* καὶ Βλαϋδέσιον εἰς *Ἀριστοφ. Ὄρν.* σελ. 353). Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου λ. *νεοθηλής* ἐγένετο μνεία καὶ τοῦ ἐν τοῖς Κανόσι τοῦ Θεογνώστου σελ. 136, 2 κειμένου «ρώψ, τὰ *νεοθαλῆ* τῶν δρυῶν», εὐλόγως δ' ὑπελήφθη βραχεῖα ἡ παραλήγουσα αὐτοῦ οὐχὶ Δωρικοῦ ὄντος. Πρβ. *νεηθᾰλής*.

Συνέστησαν δὲ τὰ ἐπίθετα *ἐριθηλής* καὶ *νεοθηλής* ἐκ τοῦ ῥήματος *θηλέω*, ὃ βλέπει τις παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἁπλοῦν ἐν Ὀδυσσ. Ε, 73: *θήλεον* καὶ σύνθετον ἐν Ἰλιάδ. Α, 236: *ἀναθηλήσει*. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Εὐνάπιος σελ. 33 Βοισσ. «πλοῦτός τέ σοι αὐτόματος ἀπὸ τοῦ χωρίου φύσεται καὶ *ἀναθηλήσει*» οὐχὶ ἐπιτυχῶς τὸν Ὅμηρον μιμησάμενος, ὡς παρετήρησεν ὁ Κόβητος ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1878, σελ. 336). Ὀρθῶς ὑπὸ τοῦ Ἐρρίκου Στεφάνου μετεβλήθη τὸ παρ' Ἡσυχίῳ «*ἈναθηλΑσαν*: ἀναβλαστῆσαν» εἰς τὸ *ἀναθηλΗσαν*. Πρβ. καὶ Σχολ. Αἰσχ. Χοηφ. 394 «ὁ ποιήσων ἄμφω ἡμᾶς *ἀναθηλῆσαι*». Ὁ παρατατικὸς τοῦ *θηλέω* ἀπαντᾷ καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ Ῥοδίῳ βιβλ. Γ', 221 καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Καιβελίου ἐκδεδομένοις Ἐπιγράμμασι σελ. 229, 565, ὁ δ' ἀόριστος φέρεται ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ

βιβλ. Θ', 363, 4. Ὑπὸ τοῦ Πινδάρου ἐγένετο χρῆσις τοῦ ἀορίστου *θάλησα* (=θήλησα, ἐθήλησα) ἐν Νεμ. Δ', 88 καὶ Ι', 42. Κακῶς ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου σελ. 110 β' εἶνε γεγραμμένον ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων «νῦν ἄμμες (Κόβ. *ἀμές*), πρόσθ' ἄλλοι *ἐθάλλεον*» ἀντὶ τοῦ *ἐθάλεον* ἤτοι *ἐθήλεον* (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Δ', σελ. 241). Ἐν τοῖς Ἀλεξάνδρου τοῦ Αἰτωλοῦ παρὰ Παρθεν. περὶ Ἐρωτ. Παθημ. ΙΔ' εἶνε ὁ μέλλων *θηλήσω* μεταβατικῶς εἰλημμένος «οὐδὲ Μελίσσῳ Πειρήνης τοιόνδ' ἀλφεσίβοιον ὕδωρ *θηλήσει* μέγαν υἱόν» (Ἴδε Λοβέκκιον εἰς *Σοφοκλ. Αἴ.* σελ. 78 ἐκδ. γ').

Τύπος *θαλέω* βραχὺ ἔχων τὸ Α φαίνεται ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Παρὰ Κοίντῳ τῷ Σμυρναίῳ Λόγ. ΙΑ', 96 ἀντὶ τοῦ:

φοίνικες θαλέουσι, φέρουσι δ' ἀπείρονα καρπόν.

ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Σκαλιγήρου *θαλέθουσι*, ὅπερ καὶ ἄλλοι ἐνέκριναν (Ἴδε Κοιχλῦν εἰς *Κόϊντ. Σμυρν.* σελ. 479). Τοῦ αὐτοῦ φαρμάκου γενέσθω χρῆσις πρὸς ἴασιν τοῦ παρὰ τῷ Νόννῳ Διον. ΙϚ', 78:

ἀλλὰ τεὸν θαλέει ῥόδον ἔμπεδον· ἀμφιέπει γὰρ
ἔμφυτον κτέ.

Ἀναγνωστέον δηλ. *θαλέθει*. Ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις φέρεται κατὰ τὴν τοῦ Ἑρμερινσίου ἔκδοσιν Τόμ. Γ', σελ. 494 «τὰ δένδρεα *θαλέθοντα*» ἀντὶ τοῦ *θαλέοντα* (Ἴδε καὶ Μερκέλιον εἰς *Ἀπολλ. Ῥόδ.* σελ. 112 καὶ Μεινέκιον εἰς *Βουκ. Ποιητ.* σελ. 431 ἐκδ. γ').

Ἔχει δὲ καὶ ἄλλα ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα περιττοσύλλαβα εἰς ΗΣ ἐπίθετα ἐσχηματισμένα διὰ συνθέσεως ἐκ ῥημάτων ληγόντων εἰς ΕΩ, οἷον

δυσηχής, πολυηχής, ὑψηχής, κτλ. Πρβ. *εὐάχητος* (=εὐήχητος) καὶ *πολυάχητος* (=πολυήχητος). Ὑπὸ τοῦ Θεοκρίτου ἐλέχθη ἐν Εἰδ. Α', 7 «τὸ *καταχὲς* τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ».

νηλεής (*νηλής*)-*νηλειής* καὶ *ἀνηλεής*. Περὶ τοῦ *νηλεής*-*νηλής*, ὡς καὶ περὶ τοῦ *ἐλεεινός*-*ἐλεινός*, θὰ εἴπωμεν τὰ δέοντα ἑτέρωθι.

κενεαυχής (*κεναυχής*), *μεγαυχής*. Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἀπαντᾷ καὶ ἐπίθετον *μεγαλαυχής* ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς παλαιοῖς φερομένου *μεγάλαυχος*. Πρβ καὶ *ὑπέραυχος*-*ὑπεραυχής*. Ὑπ' Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου ἐρρήθη *δυσαυχέες*, εἰς ὃ φέρεται τὸ σχόλιον τόδε· «καυχώμενοι ἀλαζονικῶς ἐν ἑτέρων διαβολαῖς».

ξεναρκής, *παναρκής - πανταρκής*, *πολυαρκής*, *βιαρκής*, *ζωαρκής*, *ὀλιγαρκής* (=ὀλίγοις ἀρκούμενος). Πρβ. καὶ *διαρκής* καὶ *ἐπαρκής* καὶ *καταρκής*. Ὁ Πίνδαρος εἶπε *γυιαρκής* ἐν Πυθ. Γ', 6, ἄλλος δέ τις ποιητὴς *ἀρκεσίγυιος* (Ἴδε Κόκκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Β', σελ. 101). Παροξύτονα εἶνε τὰ ἐπίθετα *αὐτάρκης* καὶ *ποδάρκης*. Ὑπάρχουσι καὶ κύρια ὀνόματα *Ξενάρκης* καὶ *Πανάρκης - Παντάρκης* καὶ *Θεάρκης*. Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος λέγει ἐν τῷ Λεξ κῷ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης σελ. 542 «Εὐαρκὴς [εὖ ἀρκέω], έος (ὁ, ἡ). ἀρκετός, ἀρκετὰ χρήσιμος (βοηθητικός). 2) (ἐνίοτε) ἐσφαλμ. ἀντὶ Εὐαρκής». Χαριέστατον εἶνε το «*Εὐαρκὴς* ἐνίοτε ἐσφαλμ. ἀντὶ *Εὐαρκής*». Ἀλλὰ πᾶς ἀνὴρ ἡμμένος γραμμάτων εὐκόλως νοεῖ ὅτι ἐσκόπει ὁ Βυζάντιος νὰ γράψῃ «(ἐνίοτε) ἐσφαλμ. ἀντὶ *ΕὐΕρκής*» Σημειωτέον δ' ὅτι *εὐερκής* μὲν ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οὐχὶ δὲ καὶ *εὐαρκής*, ὃ ἐκβλητέον ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν Λεξικῶν (Ἴδε Θησ. Στεφ. λ. *εὐαρκής*).

ἐπαρτής (Ἴδε Δοιδελῖνον ἐν *Ὁμηρ. Γλωσσ.* § 547).

ἀναιδής. Ὑπῆρχε δ' ὅμως ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ καὶ βαρύτονος τοῦ ῥήματος τύπος *αἴδομαι*. Πρβ. *γηθέω - γέγηθα* (*γήθω - γήθομαι*): *πολυγηθής*, *περιγηθής*, *ἐριγηθής*, *φρενογηθής*, *χθονογηθής*, *εὐγᾱθής*, *πλουτογᾱθής*, *φιλογᾱθής*. Τὸ *νωθής* κατά τινας μὲν ἐγένετο ἐκ τοῦ *νη - ὠθέω* (*ὠθέομαι*), κατ' ἄλλους δ' ἐκ τοῦ *νη - ὄθομαι*. Ἀλλὰ καὶ τοῦ *ὠθέω - ὠθέομαι* ὁ μέλλων καὶ οἱ ἄλλοι χρόνοι σχηματίζονται ἐκ θέματος ὬΘΩ - ὬΘΟΜΑΙ, οἷον *ὤσω - ὤσομαι*, κτλ.

ἀργυροστερής, *βιοστερής*, *ἡλιοστερής*, *ὀμματοστερής*, *πατροστερής* (Ἴδε Ζαχῆρον ἐν *Dissert. Phil. Hal.* Τόμ. Γ', σελ. 192). Πρβ. δ' ὅμως *στέρομαι - στερείς*. Τὸ *ἡλιοστερής* (Σοφοκλ. Οἰδ. Κολ. 313) ὁ μὲν Κοραῆς ἐν τῷ Προδρόμῳ σελ. 298 ἔτρεψεν εἰς τὸ *ἡλιοστεγής*, ὅπερ καὶ ὑπ' ἄλλων ἐνεκρίθη, ὁ δὲ Ναύκιος ἐν τῷ Φιλολόγῳ Τόμ. ΙΒ', σελ. 649 εἰς τὸ *ἡλιοσκεπής*.

ἀρτιτελής (=ἄρτι τετελεσμένος, τουτέστι μεμυημένος), *νεοτελής* (=νεωστὶ τετελεσμένος ἤτοι μεμυημένος). Τίμ. Σοφ. Πλατ. Λεξ. σελ. 185 «*Νεοτελής*: ὁ νεωστὶ τετελεσμένος». Πρβ. καὶ *ἀτελής* (=ἀτέλεστος ἤτοι ἀμύητος). Δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ ὅτι σύγκεινται τὰ ἐπίθετα ταῦτα ἐκ τοῦ ὀνόματος *τέλος* (*τέλη*) τοιάνδε τινὰ αὐτῶν ἐξήγησιν ποιούμενος, «ἄρτι τέλους (τελῶν ἤτοι μυστη-

ρίων) μετεσχηκὼς ἢ κεκοινωνηκώς», κτλ. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐχόμεθα ἀπρὶξ ἧς ἀρτίως ἐδηλώσαμεν γνώμης πολλῷ φυσικωτέραν καὶ εὐλογωτέραν αὐτὴν εὑρίσκοντες. Ἁπλοῦν καὶ ἀβίαστον φαίνεται νὰ νομισθῇ τὸ ἐπίθετον *ἀτελής*, τὸ σημαῖνον *οὐ τετελειωμένος* ἢ *πεπερατωμένος*, σύνθετον ἐκ τοῦ ὀνόματος *τέλος* καὶ νὰ νοηθῇ ἀντὶ τοῦ *οὐκ ἔχων τέλος* ἢ *ἄνευ τέλους* (πρβ. *ἐντελής*), ἀλλὰ τὸ *ἡμιτελὴς* δὲν ἀποβαίνει εὐκόλως καταληπτόν, ἂν μὴ ἐκληφθῇ συνώνυμον τῷ *ἡμιτέλεστος*. Ἀλλὰ μακροῦ λόγου χρεία ὑπάρχει, ἵνα διευκρινηθῶσι προσηκόντως τὰ εἰς ΤΕΛΗΣ ἐπίθετα.

θεοφιλής, εὐφιλής, κτλ. Πρβ. *θεοφίλητος. εὐφίλητος* (Ἴδε Γλωσσ. Παρατηρ. σελ. 322). Ὅμοιον τῷ *θεοφιλὴς* εἶνε τὸ *θεομισής*. Ἐσχηματίσθη δὲ καὶ ἐπίθετον *θεοστυγής* (= θεοστύγητος) καὶ *βροτοστυγής*, ἀλλὰ καὶ *θεομισής*. Πρβ. καὶ *μῖσος* καὶ *στύγος* (καὶ *ἐπιστυγής*). Μὴ ἀμνημονείτω δέ τις τοῦ ποιητικοῦ ἀορίστου *ἐφιλάμην*.

φρενοδαλής (= φρενοδηλής). Αἰσχ. Εὐμ. 330 καὶ 342 «παρακοπά, παραφορὰ *φρενοδαλής*». Ἐν τῷ μετωπίῳ ἑνὸς τῶν κωδίκων φέρεται «οἶμαι *φρενοδαής*». Τῶν νεωτέρων φιλολόγων τινὲς πλημμελὲς ὑπολαβόντες τὸ *φρενοδαλὴς* ἀνέγνωσαν *φρενοδακής* - *φρενοπληγής* - *φρενομανής*. Ὁ Στερνοβάχιος δοξάζει (ἐν *Melet. Gr.* Μέρ. Α', σελ. 50) ὅτι ἐκ τοῦ τύπου *δάλλω* ἐγένετο τὸ ἐπίθετον *φρενοδαλὴς* βραχεῖαν πάντως τὴν παραλήγουσαν αὐτοῦ λαμβάνων.

εὐεμής, δυσεμής. Παρὰ Θεοφράστῳ ἐν τῇ περὶ Φυτῶν Ἱστορίᾳ βιβλ. Θ', ι', 2 ἔκειτο ἄλλοτε «μίσγεται δὲ πρὸς τὴν πόσιν, ὅπως *εὐεμέσῃ*, τὸ τῆς ἐλλεβορίνης σπέρμα». Ἀλλ' εἷς τῶν κωδίκων παρέσχε τὴν ὀρθὴν γραφὴν «ὅπως *εὐεμὲς ᾖ*» (Ἴδε Σνειδῆρον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Θεοφράστου Τόμ. Ε', σελ. 380-1). Φέρεται καὶ τύπος διὰ τοῦ Η προενηνεγμένος *εὐημής* καὶ *δυσημὴς* (Ἴδε Λοβέκκιον ἐν τοῖς εἰς Φρύνιχον Παρέργοις σελ. 706). Τἀντίγραφα τοῦ Ἀρεταίου ἔχουσι «μήπω τι καὶ ἀπόσιτοι ἔσονται, κἢν τι λάβωσι, *εὐηΓέες*» ἀντὶ τοῦ *εὐηΜέες* (Ἴδε Ἑρμερίνσιον εἰς *Ἀρετ.* σελ. 261. Πρβ. καὶ Ἑρμαννὸν εἰς *Αἰσχύλ.* Τόμ. Β', σελ. 207).

ἀεροδινής, βαθυδινής, βραδυδινής, ἐριδινής, (*ἠεροδινής*), *θεοδινής, πολυδινής, φρενοδινής*.

Τῶν ἐπιθέτων τούτων τινὰ εὑρίσκονται ἐν μόνῳ τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ. Περὶ τοῦ *περιηγής* ἐκ τοῦ *περιηγέομαι* οὐδὲν νῦν λέ-

γομεν. Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου καὶ ἄλλοις Λεξικοῖς μνημονεύεται ἐπίθετον *παλιγκινής* ἐκ τῶν εἰς Ἀπολλώνιον τὸν Ῥόδιον Σχολίων βιβλ. Δ', 1315. Εἶνε μὲν γεγραμμένον ἐν τῇ Σχαιφηρείῳ ἐκδόσει τῶν σχολίων τούτων σελ. 621 «Παλιμπετές: *παλιγκινές*, εἰς τοὐπίσω παλικαμπές», ἀλλὰ τὸ ὑγιῶς ἔχον βλέπει τις ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κειλίου γενομένῃ ἐκδόσει αὐτῶν σελ. 521, 17 «Παλιμπετές: *παλιγκλινὲς* εἰς τοὐπίσω». Ὅθεν ἐξαλειπτέον τὴν λέξιν *παλιγκινής* ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν Λεξικῶν. Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ κεῖται «*Πρωοχὴς ἵππος*: ὁ ἐκ τῶν ὄπισθεν μετέωρος καὶ τῷ ἀναστήματι καὶ τῇ ἱππασίᾳ». Πρβ. «*Ὀχεῖται*: μετέωρος φέρεται». Ἐλέχθη δὲ καὶ *διωχής* εἰς δήλωσιν τοῦ *δύο ὀχοῦντος* ἢ τοῦ δυναμένου δύο ὀχεῖν. Πολυδ. Ι', 47 «*δίφροι διωχεῖς* ἐν Φερεκράτους Ἀγαθοῖς εἰρημένοι, οἷον οἱ δύο ὀχοῦντες» καὶ Ζ', 116 «*δίφρος* δὲ *διωχὴς* ὁ δύο φέρειν δυνάμενος» (Ἴδε Θησ. Στεφ. Τόμ. Β', σελ. 1599).

Οὐδαμῶς λανθάνει ἡμᾶς ὅτι ἔνια ὧν κατελέξαμεν ἐν τοῖς ἄνω ἐπιθέτων νομίζονται ὑπ' ἄλλων σύνθετα ἐξ ὀνομάτων, οἷον τὸ *νηλεής* ἐκ τοῦ *ἔλεος*, τὸ *δυσηχής* καὶ *ὑψηχής*, κτλ. ἐκ τοῦ *ἠχή* ἢ *ἦχος*, κτλ. Ἡσύχ. «*Πολυηχέα φωνήν*: τὴν πολλοῖς ἤχοις καὶ μέλεσι χρωμένην». Πρβ. *εὐρυπυλής* (*εὐρυπυλὲς δῶ*), *δυσπινής*-*εὐπινής*-*πολυπινής*, κτλ., *εὐχροής* (*δέρμα εὐχροές*)-*μελαγχροιής* (*μελαγχρής*), *ἀσαλής*, κτλ. Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 151, 46 «*Ἀσαλής*: ἡ ἄφροντις, ἡ μηδενὸς φροντίζουσα· σάλη γὰρ ἡ φροντίς» καὶ εὐθὺς μετ' αὐτὰ «*Ἀσαλής*: ὁ ἀμέριμνος. Αἰσχύλος· ἀσαλὴς μανία. Οὕτως Ἡρωδιανὸς καὶ Ἀπολλόδωρος· καὶ γὰρ ἀσαλέαν ὁ Σώφρων τὴν ἀμεριμνίαν καὶ ἀλογιστίαν καλεῖ» (Ἴδε Βαλκενάριον ἐν ταῖς εἰς τὰς Θεοκρίτου Ἀδωνιαζούσας Σημειώσεσι σελ. 202 β' καὶ Δινδόρφιον ἐν τῷ Αἰσχυλείῳ Λεξικῷ σελ. 45 καὶ Ναύκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Τραγικῶν σελ. 99 ἐκδ. β'. Πρβ. καὶ Ἀρήνσιον ἐν τῷ περὶ Δωρικῆς Διαλέκτου σελ. 541 καὶ Σμιδίτιον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἡσυχίου Τόμ. Α', σελ. 296). Ἀκριβῶς περὶ τῶν τοιούτων θὰ διαλάβωμεν ἐν οἰκειοτέρῳ τόπῳ ποιούμενοι λόγον καὶ περὶ τῶν εἰς ΑΥΓΗΣ καὶ ΚΟΡΗΣ ἐπιθέτων. Θὰ ἐξετάσωμεν δὲ καὶ τὸ *δυσπονής*, ὃ μετέβαλεν ὁ Δυντζῆρος εἰς τὸ *δυσπΕνής*. Σημειωτέον δ' ὅτι ὑπῆρξε καὶ ἐνεστὼς *σάλλομαι* κατά τινας ὑπολαμβάνοντας ἀόριστον αὐτοῦ τὸ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἀπαντῶν Ἰλ. Π, 558 *ἐσήλατο*

(Ἴδε Λέρσιον ἐν τῷ *De Arist. Stud. Hom.* σελ. 307 ἐκδ. β').

Πρὸς τοῖς ἐπιθέτοις *ἐριθηλής* καὶ *νεοθηλής* φέρονται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ τὸ *εὐθηλής*, δωρ. *εὐθαλής*, οὗ ἐμνήσθημεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, καὶ τὸ *πανθηλής* (Ἀνθολ. Παλατ. Θ', 282) καὶ τὸ *ἰοθαλής*=*ἰοθηλής* (Φιλόξ. παρ' Ἀθην. σελ. 409 ε').

Ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ βιβλ. Θ', 564 κεῖται:

αἰόλον, ἱ μ ε ρ ο θ α λ ὲ ς ἔαρ φαίνουσα, μέλισσα
ξουθά, ἐφ' ὡραίοις ἄνθεσι μαινομένα.

Παρὰ τῷ Πλανούδῃ εἶνε διὰ τοῦ Η γεγραμμένη ἡ πρώτη συλλαβή, *ἡμεροθαλές*· πλημμελῶς δ' ἔχει ἡ γραφὴ *ἡμεροθαΛΛές*. Καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἀνθολογίας ταύτης, βιβλ. Θ', 374, φέρεται «*ἡμεροθαΛΛέσι* δάφναις», ὅπερ εὖ ποιῶν ἔτρεψεν ὁ Γραίφιος εἰς τὸ *ἡμεροθΗλέσι* (Ἴδε Ἐκκῆρον ἐν *Comment. Crit. de Anth Gr.* Μέρ. Α', σελ. 84). Ὁμοίου σφάλματος ἀπήλλαξε τὸν Ψευδορφέα ὁ Ἑρμαννὸς ἀναγνοὺς Ὕμν. ΛΘ', 17 (σελ. 304) «πολλαὶ μορφαί, πολυάνθεμοι, *ἱεροθΗλεῖς*» ἀντὶ τοῦ *ἱεροθαΛΛεῖς*. Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐν τοῖς Ἁλιευτικοῖς τοῦ Ὀππιανοῦ βιβλ. Β', στίχ. 490 πρὸς τῷ ὀρθῷ «*ἐριθΗλὲς* ἀεξόμενον φυτόν» ἔχουσι τἀντίγραφα καὶ τὸ ἡμαρτημένον *ἐριθαΛΛές*.

Ὁ Βέργκιος γράφει ἐν τῇ Δ' ἐκδόσει τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν Τόμ. Α', σελ. 223 «εὐθαλεῖ, E. Schmid non recte εὐθαλλεῖ, nam aut εὐθᾱλὴς dicitur, aut εὐθηλὴς sive εὐθᾱλὴς ut hoc loco, quod νεοθηλής, ἡμεροθηλὴς al. satis tuentur» καὶ Τόμ. Β, σελ. 304 «εὐθαλέας, Hecker εὐθηλέας requirit, recte ut videtur, nam εὐθαλλέας non satis habet auctoritatis (vid. Anth. Pal. IX 247 et ad Pindari Pyth. IX 74), quamvis ἀθαλλής sit usitatum».

Ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν νὰ πείσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι ἐλέχθη ἑλληνιστὶ *ἀθαΛΛής*, ἄνευ δέ τινος ὄκνου μετατυποῦμεν τὸ ἐν τῷ Πομπηίῳ τοῦ Πλουτάρχου κεφ. ΛΑ', 3 «τὰς δάφνας *ἀθαΛΛεῖς* καὶ μεμαραμμένας παντάπασιν» εἰς τὸ *ἀθαΛεῖς*. Πρβ. *ἀειθαλής*, *εὐθαλής*, κτλ. Ὁ Βαλκενάριος γράφει ἐν *Σημ. εἰς Θεοκρ. Ἀδων.* σελ. 298 α' «sensu proprio δάφνας *ἀθαλεῖς*, vel *ἀθαλλεῖς*, καὶ μεμαραμμένας dixit Plutarchus in Pompeio p. 635. B». Ἐσφαλμένον πάντως εἶνε καὶ τὸ ἀπαντῶν ἐν τῷ χρησμῷ τῷ παρ' Ἀθην. σελ. 524 β':

πισσήρων τε μόρος καὶ δένδρεον αἰὲν ἀθαλλές.

Τἀντίγραφα ἀντὶ τοῦ *αἰὲν ἀθαλλές* ἔχουσιν *ἀειθαλλές* ἢ *ἀειθαλές*· φέρεται δὲ καὶ ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1433, 43 «Εἰ καὶ αὖ πάλιν οἱ πλούσιοι καταπίστωσιν (γρ. *καταπίΣΣωσιν*) ἐποίησαν τῶν δημοτῶν, οἳ γέργηθες (γρ. *γέργΙθες*) ἐκαλοῦντο, καὶ καῦσιν εὐέξαπτον διὰ τὴν πίσσαν· ὅτε, φασί, καὶ ἐλαία ἱερὰ ἐξανήφθη αὐτόματος. Καὶ τὸ θεῖον ἐνεμέσησεν αὐτοῖς ἐν χρησμῷ ὑπέρ τε τοῦ τῶν γεργήθων (γρ. *γεργΙθων*) φόνου καὶ τοῦ πισσηροῦ (γρ. ἴσ. *πισσήρουΣ*) μόρου καὶ τοῦ *ἀειθαλοῦς* δενδρέου». Καὶ δὲν φαίνεται μὲν ἡμῖν τολμηρὸν ν' ἀναγνωσθῇ *αἰὲν ἀθΗλές*· ἀλλ' ἂν τοῦτο μὴ ἀρέσκῃ, δύναται νὰ γραφῇ *αἰὲν ἀΝαΛΔές*. Ἐπάναγκες εἶνε παντὶ τρόπῳ νὰ ἐξορισθῇ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὁ τύπος *ἀθαΛΛής* ἀσύστατος ὤν. Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου κεῖται «Ἐριθαλλῶν: πολυθάλλων», περὶ οὗ γράφει ὁ Σμιδίτιος Τόμ. Β', σελ. 189 «Legendum aut ἐριθάλλων ab ἐρίθαλλος, quo utitur Simon. Plut. Thes. c. XVII, aut ἐριθαλῶν ab ἐριθαλής» (Πρβ. Θησ. Στεφ. λ. *πολυθαλής*).

Ἐκ τῶν διειλημμένων φανερόν, νομίζομεν, κατέστη ὅτι τὰ ἐκ τοῦ ῥήματος *θάλλω* συγκείμενα ἐπίθετα δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι τὴν παραλήγουσαν μακράν. Κακῶς δ' ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου μεταφρασθέντι καὶ διασκευασθέντι Ὁμηρικῷ Λεξικῷ εἶνε γεγραμμένον σελ. 248 «Ἐριθηλής, ές (**θάλλω**) εὐθαλής» καὶ σελ. 438 «Νεοθηλής, ές ποι. (v. **θάλλω**)=νεοθαλής, νεόφυτος».

Ὁ Βλαϋδέσιος γράφει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ὀρνίθων σελ. 353 «Hic εὐθαλεῖς Doricum accipe pro εὐθηλεῖς, et εὐθαλεῖς καρποὺς redde *fructos plenos* seu bene distentes, non *bene florentes*, ut vertit Brunckius, id quod foret **εὐθαλεῖς** correpta media, ut in Aeschyli Fr. 290, 5. πᾶσα δ' εὐθαλὴς Αἴγυπτος — ἀντέλλει στάχυν. Hesychius, Δυσθαλής: δυσαυξής. Κρατῖνος. Similiter εὔθηλος πόρις *juvenca quae ubera bene distenta habet*. Eurip. Bacch. 737. et εὔθηλοι βόες Iph. A. 579. Scilicet radix hujus vocis est **θηλὴ** *uber*, non **θάλλειν** *florere*. Confer νεοθηλής et ἐριθηλής».

Καὶ ὁ φιλόλογος οὗτος ἀποφαίνεται ὅτι οὐχὶ ἐκ τοῦ *θάλλω* ἐγένοντο τὰ μακρὰν τὴν παρεσχάτην ἔχοντα ἐπίθετα *ἐριθηλής* καὶ ***νεο-***

θηλής, κτλ. 'Αλλ' ἡμεῖς μὲν δοξάζομεν ὅτι ἐκ τοῦ ῥήματος *θηλέω* σύγκεινται, ἐκεῖνος δὲ νομίζει ὅτι ἐκ τοῦ ὀνόματος *θηλή* εἶνε σύνθετα. Παρατηροῦμεν δ' ὅτι ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου γίνεται μνεία ἐπιθέτου *ἐρίθηλος* ἰσοδυναμοῦντος τῷ *ἐριθηλής* ἐκ τῶν Χρησμῶν τῆς Σιβύλλης Η', σελ. 714 «πέδον 'Ρώμης *ἐριθήλου*». 'Εν ταῖς Εὐμενίσι τοῦ Αἰσχύλου στίχ. 450 ἀνέγνω ὁ 'Αβρέσχιος «*νεοθηλοῦς* βοτοῦ», ἀλλ' ὁ 'Ερμαννὸς ἀποδέχεται τὴν τοῦ Τουρνέβου γραφὴν «*νεοθήλου* βοτοῦ» ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Αἰσχύλου σημειούμενος (Τόμ. Β', σελ. 606) «Abreschius νεοθηλοῦς scribendum putavit. Recte vero Turnebus νεοθήλου scripsisse videtur, a θηλάζειν» ("Ιδε καὶ Δινδόρφιον ἐν *Λεξ. Αἰσχυλ.* σελ. 225). Εὑρέθη δὲ καὶ μετοχὴ *εὐθηλούμενον* ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Αἰσχύλου παρ' 'Αθην. σελ. 375 ε' «χοῖρον καὶ μάλ' *εὐθηλούμενον* τόνδ' ἐν ῥοθοῦντι κριβάνῳ θήσω», τουτέστι: καλῶς γάλακτι τεθραμμένον. 'Ο Κασαύβων γράφει ἐν ταῖς εἰς τοὺς 'Αθηναίου Δειπνοσοφιστὰς Παρατηρήσεσι σελ. 648 «in aliis εὐθηλούμενον. nec peccaverit fortasse qui εὐθηλήμονα, ut in illo veteris poetae apud Suidam, "Αρτι καταβρύκοντα τὸν εὐθηλήμονα μόσχον. invenimus etiam in optimis codicibus, ὀνθυλούμενον, quod non est absurdum, si leviter emendatur. nam ὠνθυλευμένον fuerit scribendum, ut in aliis horum librorum non paucis locis». Λέγει δὲ καὶ ὁ Στερνοβάχιος ἐν τοῖς 'Ελληνικοῖς Μελετήμασι Μέρ. Α', σελ. 38 «Apud eundem Leonidam habes AP VI 263, 3:

ἄρτι καταβρύκοντα τὸν ε ὐ θ η λ ή μ ο ν α μόσχον,

ubi sine dubio de vitulo bene nutrito seu lactato est cogitandum cf. Aeschyl. Fr. 302 N: χοῖρον καὶ μάλ' εὐθηλούμενον». 'Ο Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Σοφοκλέους 'Ηλέκτρας στίχ. 1455, σελ. 258 εἴκασε «καὶ μάλ' *εὐθηλῆ λαβών*».

'Εν τῇ Λυσιστράτῃ τοῦ 'Αριστοφάνους στίχ. 881 ἀπαντᾷ «οὐδ' ἐλεεῖς τὸ παιδίον ἄλουτον ὂν *κἄθηλον* ἕκτην ἡμέραν;», εἰς ὃ φέρεται σχόλιον ἔχον ὧδε· «οἷον ἄτροφον ἀπὸ τῆς θηλῆς τοῦ μαστοῦ, μὴ θηλασθέν». Πρβ. καὶ 'Ετυμ. Μέγ. σελ. 26, 4 «*Ἄθηλον*: τὸ μὴ τεθηλακὸς παιδίον». Οὐδενὶ δὲ τῶν φιλολογούντων ἄγνωστον εἶνε τὸ «*ἄθηλος* ἵππῳ πῶλος ὣς ἅμα τρέχει». 'Ελέχθη δὲ καὶ *ἀθηλής*, *ἀθηλῆς μαζός*, ὑπὸ τοῦ Τριφιοδώρου στίχ. 34 «αἱ δ' ἀπὸ Θερμώδοντος

ἀρηϊφίλοιο γυναῖκες (αἱ Ἀμαζόνες δηλ.), κοπτόμεναι περίκυκλον *ἀθηλέος* ὄμφακα μαζοῦ, παρθένον ὠδύροντο δαίφρονα Πενθεσίλειαν». Νοεῖ δὲ διὰ τοῦ *ἀθηλὴς μαζός* ὁ Τριφιόδωρος τὸν μαστὸν τὸν οὐ θηλάσαντα ἤτοι τὸν μαστὸν τῶν οὐ τεκουσῶν οὐδὲ θηλασασῶν γυναικῶν. Νομίζομεν δ' ὅτι καὶ ὁ Νόννος ἐν Διονυσιακῶν ΜΗ', 365 ἔγραψεν «ἠνίδε μαζοὺς ὄμφακας οἰδαίνοντας *ἀθηλέας*», οὐχὶ δ' *ἀθήλεας* ἐκ τοῦ *ἄθηλυς*, ὡς φέρεται ἐν τῇ Τευβνηρείῳ τοῦ Νόννου ἐκδόσει Τόμ. Β', σελ. 350 (Πρβ. καὶ Οὐερνίκκιον εἰς *Τριφιόδ.* σελ. 86 κἑξ.). Ἡ ἔννοια τοῦ *μαζοὺς ὄμφακας* εἶνε φανερωτάτη. Εἶπε δ' ὁ Νόννος καὶ ἐν βιβλ. Α', 71 «ἀμφοτέρῳ δὲ — ἐπεσύρισεν *ὄμφακι μαζῷ*» καὶ ἐν βιβλ. ΜΗ', 957 «αὐτόχυτον στάζοντα νόθον γλάγος *ὄμφακι μαζῷ* (κύκλῳ)». Καλοῦνται δ' αἱ νεάνιδες, ὧν οἱ μαστοὶ ὄμφακες εἶνε καὶ ὀρθοὶ ἵστανται, *ὀρθότιτθοι*, ὡς παρὰ Νικήτᾳ τῷ Χωνιάτῃ σελ. 357, 8 «παραγκαλιζόμενος ὁ πέπων τὴν ὀμφακίζουσαν, ὁ ὑπέρωρος τὴν ἡλικίαν τὴν *ὀρθότιτθον* νεάνιδα» (Πρβ. καὶ σελ. 739, 6). Ὁ Σουΐδας μνημονεύει τύπον εἰς ΙΟΣ, *ὀρθοτίτθιος*· «*Ὀρθοτίτθιος*: ἡ παρθένος ἡ ὀρθοὺς τοὺς τιτθοὺς ἔχουσα. Ὅθεν καὶ ἐπιτίτθιον τὸ ὑπομάζιον» (Πρβ. καὶ Προκόπ. Τόμ. Γ', σελ. 67, 17. Ἴδε καὶ Τούπιον ἐν *Διορθώσ.* Τόμ. Α', σελ. 444). Ὁ τύπος *ὀρθότιτθος* εἶνε ὅμοιος τῷ *ὁμότιτθος* (=ὁμόθηλος), οὗ ἐμνήσθημεν ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας 1877, σελ. 181. Ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἡσυχίου κακῶς ἀναγνωσθὲν τὸ *ὁμότΙΤθος* ἐγένετο *ὁμότΗθος* (Τόμ. Α', σελ. 13, 88 Σμιδ.). Λέγονται δὲ καὶ *μαστοὶ κυδωνιῶντες* οἱ ἐμφερεῖς κυδωνίοις μήλοις ὄντες (Ἴδε Βάστιον ἐν *Ἐπιστ. Κριτ.* σελ. 258 καὶ Βοισσονάδην εἰς *Ἀρισταίν.* σελ. 231). Ἐν τοῖς Ἀχαρνεῦσι τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 1119 κεῖται «ἀτταταῖ, ἀτταταῖ τῶν τιτθίων, ὡς σκληρὰ καὶ *κυδώνια*», περὶ οὗ ἱκανὰ ἔγραψεν ὁ Βλαϋδέσιος ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀχαρνέων σελ. 444.

Ἐν τοῖς Κυνηγετικοῖς τοῦ Ὀππιανοῦ βιβλ. Α', στίχ. 437 ἀπαντᾷ «μήποτ' ἀμέλγεσθαι σκύλακας *νεοθηλέϊ* μαζῷ αἰγῶν ἢ προβάτων», τουτέστι: νεωστὶ θηλάζοντι ἤτοι νεωστὶ ἀρξαμένῳ θηλάζειν μαστῷ αἰγῶν κτέ.

Ἐσχηματίσθη δὲ καὶ ἰσοσύλλαβον ὄνομα εἰς ΗΣ, *ἱπποθήλης*, οὗ γίνεται μνεία ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους λέγοντος Τόμ. Γ', σελ. 129, 17 Διδ. «Οὐ προσδέχεται δ' οὔθ' ἡ ἵππος τὸν ὄνον οὔθ' ἡ ὄνος τὸν ἵπ-

πον, ἐὰν μὴ τύχῃ τεθηλακὼς ὁ ὄνος ἵππον· ὑποβάλλουσι γὰρ ἐπίτηδες οὓς καλοῦσιν *ἱπποθήλας*· οὗτοι δ' ὀχεύουσιν ἐν τῇ νομῇ βίᾳ κρατοῦντες, ὥσπερ οἱ ἵπποι». Ὅμοιον τούτῳ εἶνε τὸ *αἰγοθήλας*, περὶ οὗ γράφει ὁ Ἀριστοτέλης Τόμ. Γ', σελ. 187, 22 «Ὁ δὲ καλούμενος *αἰγοθήλας* ἐστὶ μὲν ὀρεινός, τὸ δὲ μέγεθος κοττύφου μὲν μικρῷ μείζων, κόκκυγος δ' ἐλάττων — Θηλάζει δὲ τὰς αἶγας προσπετόμενος· ὅθεν καὶ τοὔνομ' εἴληφεν». Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ περὶ Ζῴ. Γ', 39, σελ. 76, 3 Τευβν. φέρεται: *αἰγῖθήλας* καὶ ΙϚ', 23, σελ. 400, 32: *αἰγῖθῆλαι* (Ἴδε Ἰακώψιον εἰς *Αἰλιαν. περὶ Ζῴ.* Τόμ. Β', σελ. 125 καὶ 547. Πρβ. καὶ Θησ. Στεφ. λ. *αἰγιθήλας* καὶ λ. *αἰγοθήλας*). Εὐλόγως δὲ δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ ὅτι καὶ τὸ ἐκ τοῦ *ἵππος* συγκείμενον ὄνομα εἰς ΑΣ ἐπερατοῦτο, *ἱπποθήλΑΣ*. Περὶ τοῦ *αἰγίθαλλος* ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Μεινεκίου ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Κωμικῶν Τόμ. Β', σελ. 826 καὶ ὑπὸ τοῦ Βλαϋδεσίου ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀριστοφάνους Ὀρνίθων σελ. 100 (Πρβ. καὶ Βεκμαννὸν εἰς *Ἀντίγον. Καρύστ.* σελ. 90). Ὁ Λοβέκκιος ἐν τοῖς Προλεγομένοις σελ. 95 δοξάζει ὅτι τὸ *αἰγίθαλλος* συνέστη ἐκ τοῦ *θάω*, ὡς καὶ τὸ *αἰγιθήλας*.

Ἐνδεχόμενον εἶνε νὰ παρατηρήσῃ τις ἡμῖν ὅτι δὲν ἦτο μὲν δυνατὸν νὰ σχηματισθῶσιν ὁμαλῶς ἐκ τοῦ ῥήματος *θάλλω* τὸ *ἐριθηλής* καὶ *νεοθηλής*, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀδύνατον ὑπῆρχε τὰ διὰ βραχείας τῆς παραληγούσης κατὰ κανόνα προενεκτέα ἐπίθετα νὰ μεταπλασθῶσί πως χάριν τοῦ μέτρου καὶ ἀντὶ τοῦ βραχέος στοιχείου Α νὰ λάβωσι τὸ μακρὸν Η, καθὰ συνέβη τῷ *εὐπηγής*, ὅπερ ἔχει πρὸς τὸ *πρωτοπαγής*, ὡς τὸ *ἐριθηλής* καὶ *νεοθηλής* πρὸς τὸ *ἀμφιθαλής*. Οὐδὲν ἔχομεν πρὸς τὴν παρατήρησιν ταύτην ν' ἀντείπωμεν. Ὑπομιμνήσκομεν δ' ὅτι περὶ μὲν τοῦ *εὐπηγής* ἀποφαίνεται ὁ Πανταζίδης (σελ. 262) ὅτι εἶνε ἐπικὸν καὶ Ἰωνικὸν ἀντὶ τοῦ *εὐπαγής*, περὶ δὲ τοῦ *ἐριθηλής* καὶ *νεοθηλής* δηλοῖ ἁπλῶς ὅτι ἐγένοντο ἐκ τοῦ *θάλλω*. Σαφέστατον τῇ ἀληθείᾳ δίδαγμα διδάσκει τοὺς μαθητὰς ὁ Πανταζίδης γράφων σελ. 54 «*Ἀμφιθαλής*, ές (**θάλλω**), γεν. έος, ἀμφοτέρωθεν θάλλων» καὶ σελ. 248 «*Ἐριθηλής*, ές (**θάλλω**), εὐθαλής» καὶ σελ. 438 «*Νεοθηλής*, ές, ποι. (ν. **θάλλω**)=νεοθαλής». Δὲν μέλλουσι πάντως ν' ἀπορῶσιν οἱ ταλαίπωροι μαθηταὶ βλέποντες ὅτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥήματος ἐσχηματίσθη μὲν ἐπίθετον βραχεῖαν ἔχον τὴν παραλήγουσαν,

ἐσχηματίσθησαν δ' ἄλλα ἐκτεταμένην αὐτὴν ἔχοντα; Καὶ περὶ τοῦ *εὐπηγής* δ' ὤφειλε νὰ γράψῃ ὁ Πανταζίδης ὅτι ἐπικῶς **χάριν τοῦ μέτρου** προηνέχθη διὰ τοῦ Η, ἵνα μὴ ἀπατηθέντες οἱ μαθηταὶ ὑπολάβωσιν ὅτι νενομισμένον ἐν τῇ ἐπικῇ καὶ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ εἶνε νὰ τρέπηται καθόλου τὸ βραχὺ Α εἰς τὸ Η. Ἐν ἀσφαλεῖ δὲ θὰ ἦτο ὁ Πανταζίδης, καὶ ἂν ἔλεγεν ὅτι τὸ *εὐπηγής* ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς μακρᾶς ῥίζης ΠΗΓ.

Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι καὶ ἄλλοι, οὐχὶ τῶν τυχόντων ἀνδρῶν ὄντες, εἶπον ἁπλῶς ὅτι τὰ ἐπίθετα *ἐριθηλής* καὶ *νεοθηλής* συνετέθησαν ἐκ τοῦ ῥήματος *θάλλω*. Κεῖται δὲ καὶ ἐν τῷ Ὁμηρικῷ Λεξικῷ τοῦ Ἐβελιγγίου Τόμ. Α', σελ. 474 «ἐρι-θηλής (**θάλλω**) valde virens et florens». Πρβ. καὶ σελ. 1139, λ. *νεοθηλής*.

Δὲν φαίνεται δ' ἀπίθανον εἴς ταῦτ' ἀποβλέψας τις παροξυνθεὶς πως ν' ἀναφωνήσῃ: Δὲν εἶνε δεινὸν μέν, ἀνδράσιν ἐλλογίμοις συμφωνοῦντος τοῦ Πανταζίδου, ἔλεγχος αὐτοῦ πικρὸς νὰ γίνηται, ἄτοπον δὲ νὰ ἐξετάζωνται ἀργυραμοιβικῶς πράγματα, ἅτινα ἀναγκαίως ἔχει ὅλως νὰ παρορᾷ ὁ σκοπῶν νὰ ἐμφανίσῃ διὰ προσφυῶν παραδειγμάτων ποῖός τις ὁ Πανταζίδης τήν τ' ἐπιστήμην καὶ τὴν διάνοιαν ὑπάρχει;

Εὐλογωτάτην τὴν μομφὴν ἢ ἐπιτίμησιν ταύτην εὑρίσκομεν καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι λίαν αὐστηροὶ καί πως καὶ μικρολόγοι ἐγενόμεθα ἐλέγχοντες ἣν περὶ τοῦ *ἐριθηλής* ἀπεφήνατο γνώμην ὁ Πανταζίδης. Ὅθεν ἀκυροῦμεν καὶ ἐξαλείφομεν τὰ γεγραμμένα ἐν σελ. 413, στίχ. 11-14. Ἐξ ὁμοίου δὲ λόγου ὁρμώμενοι περιαιροῦμεν καὶ τὰ κείμενα ἐν σελ. 409, στίχ. 10-13. Ἵνα δὲ μή τις ἡμᾶς τυχὸν κακίσῃ ὅτι ἐλάττονα κατεστήσαμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν μαργαριτῶν τῶν προενεχθέντων ἐκ τοῦ Ὁμηρικοῦ Λεξικοῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου μεταφρασθέντος καὶ διασκευασθέντος, ἕτοιμοι εἴμεθα ν' ἀναπληρώσωμεν τὴν ἔλλειψιν ταύτην· ἐπειδὴ δ' ἄφθονον πλῆθος πρόκειται ἡμῖν μαργαριτῶν, ἐπιθυμοῦμεν δέ πως ἐλευθέριοι νὰ φανῶμεν, μέλλομεν παραχρῆμα ἀντὶ τῶν ἀφαιρεθέντων δύο νὰ παράσχωμεν ὁρμαθοὺς δύο, ἐκ δέκα μαργαριτῶν ἑκάτερον συγκείμενον, τῶν μὲν μειζόνων, τῶν δ' ἐλαττόνων.

α') σελ. 457 «Οἰέτης (ὀϜέτης), ες, ποι. (ἐκ τοῦ ἀθροιστ. ὀ- καὶ **Ϝέτης**), ἀντὶ τοῦ ὁμοέτης, ὁμῆλιξ». Γελοιότατον εἶνε νὰ νομί-

ζηται τὸ *οἰέτης* σύνθετον ἐκ τοῦ *ἔτης* (Fέτης), τουτέστιν *ἑταῖρος, συνήθης, φίλος* (σελ. 257, λ. *ἔτης*).

β') σελ. 202 «Ἐλαύνω, ποι. ἐλάω, κατ' ἐπ. ἐκτ. **ἐλόω** (ὅθεν ἀπαρ. **ἐλάαν** ἀντὶ τοῦ ἐλᾶν, Ρ 495 κ. ἀ.)». Ἐνεστὼς *ἐλόω* δὲν ὑπάρχει ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι, τὸ δ' ἀπαντῶν ἐν αὐτοῖς *ἐλόωσι* εἶνε μέλλων. Ἐν Ἰλιάδ. Ρ, 495 φέρεται «μάλα δέ σφισιν ἔλπετο (δέ σφισι Fέλπετο) θυμὸς αὐτώ τε *κτενέειν ἐλάαν* τ' ἐριαύχενας ἵππους». Καὶ τυφλῷ δὲ δῆλον ὅτι τὸ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ *ἐλάαν* δὲν εἶνε ἐνεστώς, ὡς γράφει ὁ Πανταζίδης, ἀλλὰ μέλλων.

γ') σελ. 604, λ. *συνίημι* «παρατ. γ'. πλ. ξύνιεν ἀντὶ τοῦ: ξυνίεσαν (ὁ δὲ Σπίτσνερος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν κατὰ τὸν Ἀρίσταρχον: ξύνιον)». Ὁ Πανταζίδης διδάσκει ὅτι ὑπὸ τοῦ Ἀριστάρχου ἐγράφετο *ξύνιΟΝ*, τούτῳ δ' ἠκολούθησεν ὁ Σπιτζνῆρος καὶ οἱ μετ' αὐτόν. Τὸ δ' ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος ἀνεγίνωσκε *ξύνιΕΝ*, τὴν δ' ἐκφορὰν ταύτην ἐνέκρινε καὶ ὁ Σπιτζνῆρος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἰλιάδος (Τόμ. Α', α', σελ. 18) καὶ οἱ μετ' αὐτόν. Ἐν τοῖς εἰς Ἰλιάδα Σχολίοις Τόμ. Α', σελ. 41, 17 κεῖται «*Ξύνιεν*: οὕτως ἡ Ἀριστάρχειος διὰ τοῦ Ε, *ξύνιΕΝ*, ὡς αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν. Μέμνηται δὲ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ΙΖ' ὁ Ἡρῳδιανός».

δ') σελ. 261 «Εὔξεστος, ον, μόνον κατὰ τὸν ἐπικ. τύπον ἐΰξεστος, ον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπίθ. τρικατάληκτον εὑρίσκεται ω 275, 590». Ἀντὶ τοῦ «ω 275, 590» γραπτέον «**Ω** 275, 590»· διότι ἐν Ἰλιάδος, οὐχὶ ἐν Ὀδυσσείας Ω φέρεται ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος τύπος. Ὁ Πανταζίδης νομίζει ὅτι δὶς ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐγένετο χρῆσις τοῦ θηλυκοῦ *ἐϋξέστΗ*. Παρατιθέμεθα ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν τὰ χωρία, ἐν οἷς ἀπαντᾷ τὸ θηλυκὸν τοῦ *ἐΰξεστος*, ἵνα φανερὰ καταστῇ ἡ πλημμέλεια τῆς γνώμης τοῦ Πανταζίδου.

Ἰλ. Η, 5: *ἐϋξέστῃς* (-ῃσ') *ἐλάτῃσι*.
Κ, 576: *ἀσαμίνθους — ἐϋξέστας*.
Ω, 275: *ἐϋξέστης ἐπ' ἀπήνης*.
Ω, 590: *ἐϋξέστην ἐπ' ἀπήνην*.
Ὀδ. Δ, 48: *ἀσαμίνθους — ἐϋξέστας*.
Ν, 10: *ἐϋξέστῃ ἐνὶ χηλῷ*.
Ρ, 87: *ἀσαμίνθους — ἐϋξέστας*.
Φ, 137: *ἐϋξέστης σανίδεσσιν*.

Ὀδ. Φ, 164 : *ἐϋξέστης σανίδεσσιν*.
Ἰλ. Σ, 276 : *σανίδες—ἐΰξεστΟΙ*.
Ὀδ. Ζ, 75 : *ἐϋξέστΩ ἐπ' ἀπήνῃ*.
Ο, 333 : *ἐΰξεστΟΙ δὲ τράπεζαι*.

Ἐν Ἰλιάδ. Ω, 280 φέρεται διττὴ γραφή, «*ἐϋξέστΗ* ἐπὶ φάτνῃ» καὶ «*ἐϋξέστΩ* ἐπὶ φάτνῃ». Ἐν δὲ στίχ. 578 τῆς αὐτῆς ῥαψῳδίας ἄλλοι μὲν τῶν κωδίκων ἔχουσιν «*ἐϋξέστΟΥ* δ' ἀπ' ἀπήνης», ἄλλοι δὲ «*εὐσσώτρου* δ' ἀπ' ἀπήνης», ὃ καὶ προεκρίθη ὑπὸ τοῦ Λαρόχου καὶ ἑτέρων.

ε') σελ. 99, λ. *ἄριστος* «καὶ ἐπιῤῥηματικῶς, **ἤ σοι** ἄριστα πεποίηται κατὰ οἶκον πρὸς Τρώων· τῷ ὄντι ὡραιότατα πράγματα ἔγειναν ὑπὸ τῶν Τρώων εἰς τὸν οἶκόν σου». Ἡ διὰ τοῦ *ὡραιότατα πράγματα* ἐξήγησις τοῦ *ἄριστα* ἀποφαίνει ψευδὲς τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου ὅτι ἐπιρρηματικῶς εἶνε τὸ *ἄριστα* εἰλημμένον. Κακῶς δὲ καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν σελ. 537, λ. *ποιέω* γράφει ὁ Πανταζίδης «*ἤ σοι* ἄριστα πεποίηται» ἀντὶ τοῦ «*ἤ σοὶ* ἄριστα πεποίηται». Κεῖται δὲ καὶ ἐν σελ. 150, λ. *δέ* «καὶ *δέ σοι* αὐτῷ» ἀντὶ τοῦ «καὶ *δὲ σοὶ* αὐτῷ». Τίνι καὶ ὀλίγον περὶ τὴν Ὁμηρικὴν ποίησιν σπουδάσαντι ἄγνωστον ὑπάρχει ὅτι ὀρθοτονεῖται μὲν ἐν αὐτῇ ὁ διὰ τοῦ Σ ἐκφερόμενος τύπος, ΣΟΙ, ἐγκλίνεται δ' ὁ διὰ τοῦ Τ, ΤΟΙ; Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 624, 20 εἶνε γεγραμμένον «*ἤ τοι*, ἤγουν ὄντως σοι, ἄριστα πεποίηται κτέ.». Ἀγνοεῖ δ' ὁ καλὸς Πανταζίδης καὶ τὰς παρατηρήσεις τὰς φερομένας ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ μεταπεφρασμένῳ καὶ διεσκευασμένῳ Λεξικῷ σελ. 600, λ. *σύ*.

ς') σελ. 425 «Μηκέτι, ἐπιρ. (μή, ἔτι) μὴ πλέον, **μὴ ἀκόμη**». Κακίστη εἶνε ἡ διὰ τοῦ *μὴ ἀκόμη* ἐξήγησις τοῦ *μηκέτι*. Τίνα τῶν ἀρτιμαθῶν παίδων λανθάνει ὅτι τὸ *μὴ ἀκόμη* λέγεται ἑλληνιστὶ *μήπω* (*μή πω*);

ζ') σελ. 234 «*Ἐπικυρέω*—ἀόρ. *ἐπέκυρσα*» καὶ σελ. 600 «*Συγκυρέω*, ποιητ., γ'. πληθ. τοῦ ἀορ. α'. τῆς εὐκτ. *συγκύρσειαν*» καὶ σελ. 179 «*Ἐγκύρω*—Ἰων. καὶ ποι. ἀόρ. α'. *ἐνέκυρσα*». Ἀτοπώτατα οἱ ἀόριστοι *ἐπέκυρσα* καὶ *συγκύρσειαν* ἀναφέρονται εἰς ἐνεστῶτας *ἐπικυρέω* καὶ *συγκυρέω*. Ἐν σελ. 382 γράφει ὁ Πανταζίδης «Κυρέω —(ἐξ οὗ μόνον ὁ ἀόριστ. ἐκύρησα Ἐπ. 6, 6), καὶ ἀρχαιότερον καὶ ποι. κύρω—παρατ. κῦρε ἀντὶ τοῦ ἔκυρε, Ψ 821, ἀόρ. ἔκυρσα».

η') σελ. 65 «Ἀναῤῥιπτέω, ν 78 (**ἐν τῷ ἀπαρφ.**) καὶ ἀναῤῥι-

πτω». Ἐν Ὀδυσσ. Ν, 78 ἀπαντᾷ «οἳ ἀνακλινθέντες **ἀνερρίπτουν** ἅλα πηδῷ».

θ') σελ. 317, λ. *ἱλάσκομαι* «Τὸ ι εἶνε βραχύ, **ἐνίοτε** μακρόν». Κατὰ τὸν Πανταζίδην ἐκφέρει ὁ Ὅμηρος τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ῥῆμα συχνότερον μὲν διὰ βραχέος τοῦ ἰῶτα, σπανιώτερον δὲ διὰ μακροῦ. Ἀλλὰ τὸ ἐναντίον τούτου εἶναι ἀληθές. Ἐν δυσὶ μὲν τόποις τῆς Ὁμηρικῆς ποιήσεως εὑρίσκεται συνεσταλμένον τὸ ἰῶτα τοῦ ῥήματος *ἱλάσκομαι*, ἐν Ἰλιάδ. Α, 100: *ἱλασσάμενοι* καὶ 147: *ἱλάσσεαι*, ἐν πέντε δ' ἐκτεταμένον, ἐν Ἰλιάδ. Α, 386: *ἱλάσκεσθαι* καὶ 444: *ἱλασόμεσθα* καὶ Ζ, 380 καὶ 385: *ἱλάσκονται* καὶ ἐν Ὀδυσσ. Γ, 419: *ἱλάσσομ'*, ὡς καὶ ἐν τῷ εἰς Δήμητρα Ὁμηρικῷ Ὕμνῳ στίχ. 274: *ἱλάσκησθε* καὶ στίχ. 368: *ἱλάσκωνται*.

ι') σελ. 386, λ. *λανθάνω* «συχνότερον τὸ ἐπ. καὶ Ἰων. λήθομαι, ὁ μέλ. λήσομαι **ἐν συνθέσει**». Διδάσκει μὲν ὁ Πανταζίδης ὅτι ἄχρηστος τῷ Ὁμήρῳ εἶνε ὁ ἁπλοῦς μέλλων *λήσομαι*, ἀλλ' ὅτι πλημμελῶς τὸ δίδαγμα τοῦτο ἔχει ἀποδείκνυται ἐκ τοῦ ἐν Ὀδυσσ. Α, 308 «οὔ ποτε *λήσομαι* αὐτῶν» καὶ τοῦ ἐν Λ, 554 «οὐκ ἄρ' ἔμελλες οὐδὲ θανὼν *λήσεσθαι* κτέ.».

1) σελ. 125 «Βαρύς, εῖα, ύ — βαρεῖα χείρ, βαρὺ χέρι — **συχν.** ἐν τῇ φρ. βαρείας χεῖρας (γρ. *χεῖρας*) ἐποίσει Α 89». Ἓν μόνον τῆς φράσεως ταύτης παράδειγμα παρέχει ἡμῖν ἡ Ὁμηρικὴ ποίησις. Καὶ ὅμως ἐν ῥήσει **ἅπαξ** παρ' Ὁμήρῳ εὑρεθείσῃ **συχνάκις** εἶδεν ὁ Πανταζίδης γινομένην χρῆσιν τοῦ *βαρεῖα χείρ*.

2) σελ. 217, λ. *ἐξάγνυμι* «μόνον ἐν τμ. ἐξ αὐχένα ἔαξε, ἔσπασεν ἢ ἔβγαλε τὸν λαιμόν **του** Ἰλ. Ε 161, Λ 175, Ρ 63». Κακῶς ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου τὸν «λαιμόν **του**», ὅπερ ἰσοδυναμεῖ τῷ «τὸν **ἑαυτοῦ** λαιμόν». Ὁ ποιητὴς λέγει Ἰλ. Ε, 161 «ὡς δὲ λέων ἐν βουσὶ θορὼν ἐξ *αὐχένα* ἄξῃ *πόρτιος* ἠὲ βοός» καὶ Λ, 175 καὶ Ρ, 63 «*τῆς* δ' ἐξ *αὐχέν'* ἔαξε λαβὼν κρατεροῖσιν ὀδοῦσιν».

3) σελ. 175, λ. *δύω* «ὁ — ἐνεστὼς δύω, ὅστις μόνον κατὰ μετοχὴν δύων εὑρίσκεται Φ 232 (**ἀλλαχοῦ** δὲ ὁ ἐνεστὼς εἶνε δύνω καὶ δύομαι)». Νομίζει μὲν ὁ Πανταζίδης ὅτι ἐν ἑνὶ μόνῳ χωρίῳ τοῦ Ὁμήρου κεῖται ἡ μετοχὴ *δύων*, ἐν Ἰλ. Φ, 232, ἀλλ' ὅτι ψευδὴς ἡ γνώμη αὐτοῦ εἶνε δηλοῦται ἐκ τοῦ στίχου τῆς Ὀδυσσείας Ε, 272

«Πληϊάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὀψὲ *δύοντα* Βοώτην». Πρβ. καὶ Σχόλ. εἰς Ἰλ. Τόμ. Β', σελ. 219,21.

4) σελ. 152 «Δεῖμος—ὁ Τρόμος, ἐν Ἰλ. προσωποποιημένον μυθικὸν ὄν, ὑπηρέτης καὶ ἡνίοχος τοῦ Ἄρεως, ὡς ὁ Φόβος—**κατὰ δὲ τὸν Ἡσίοδον υἱὸς τοῦ Ἄρεως**». Ταῦτα γράφων ὁ Πανταζίδης δοξάζει πάντως ὅτι κατὰ τὸν Ὅμηρον ὁ Δεῖμος δὲν ἦτο υἱὸς τοῦ Ἄρεως. Ἀλλ' ἐν σελ. 672, λ. *φόβος* διαφωνῶν ἑαυτῷ ὁ δαιμόνιος ἀνὴρ λέγει «Προσωποποιία Φόβος, ὁ, **υἱὸς** καὶ ὀπαδὸς τοῦ Ἄρεως, **ἀδελφὸς** τοῦ Δείμου». Πρόδηλον δ' ὑπάρχει ὅτι, ὄντος τοῦ Φόβου υἱοῦ τοῦ Ἄρεως, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ εἶνε παῖς αὐτοῦ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φόβου Δεῖμος.

5) σελ. 666, λ. *φθάνω* «μετοχ. φθὰς ἐν τῷ συνθ. **ὑποφθάς**». Οὐ μόνον *ὑποφθάς* εἶπεν ὁ Ὅμηρος (Ἰλ. Η, 144) ἀλλὰ καὶ *παραφθάς* (Ἰλ. Χ, 197). Πρβ. καὶ Σχόλ. εἰς Ἰλ. Τόμ. Α', σελ. 257,23 καὶ Τόμ. Β', σελ. 238,15.

6) σελ. 328 «Κάγκανος—Ἐκ τοῦ κάγκω (καγκαίνω) κατὰ τὸν Ἡσύχ. καὶ Λόβεκκ., κατ' ἄλλους δὲ ἐκ **τοῦ ἀναδιπλασιασμένου** ἐπιθ. κάνος». Ἀλλὰ τὸ *κάνος* δὲν ἔχει ἀναδιπλασιασμόν. Ἂν μὴ ἦτο εἰκαιότατος ὁ Πανταζίδης, θὰ ἔλεγε «κατ' ἄλλους δ' ἐκ τοῦ ἐπιθέτου κάνος *δι' ἀναδιπλασιασμοῦ*». Οὐδαμῶς δὲ θὰ ἐψέγομεν αὐτόν, ἂν ἔγραφε «κατ' ἄλλους δ' ἐκ τοῦ ἐπιθέτου κάνος *ἀναδιπλασιαζομένου* (ἤτοι λαμβάνοντος ἀναδιπλασιασμόν).

7) σελ. 312 «Ἱδρύω, ἀόρ. ἵδρυσα, παθ. ἀόρ. **β'**. ἱδρύνθην (ὡς ἐξ ἑτέρου τύπου: ἱδρύνω)». Καινὸν δίδαγμα, πολλοῦ θαυμασμοῦ ἄξιον, διδάσκει ὁ θαυμάσιος Πανταζίδης ἀποφαινόμενος ὅτι ὁ τύπος *ἱδρύνθην*, ὁ σχηματισθείς, ὡς λέγει, ἐκ θέματος *ἱδρύνω*, εἶνε **δεύτερος** παθητικὸς ἀόριστος.

8) σελ. 17 «Ἀηδών—γυνὴ τοῦ Ζήθου βασιλ. τῶν Θηβῶν, μήτηρ τοῦ Ἰτύλου, ὃν ἐν ἀγνοίᾳ ἐφόνευσεν, ἐν ᾧ ἤθελε νὰ φονεύσῃ τὸν πρεσβύτατον υἱὸν τῆς **ἀνδραδέλφης** της Νιόβης, ἣν ἐφθόνει διὰ τὴν εὐτεκνίαν» καὶ σελ. 444 «Νιόβη, ἡ, θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου καὶ τῆς Δίας, γυνὴ τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Ἀμφίονος». Ὁ Ζῆθος καὶ ὁ Ἀμφίων ὑπῆρχον ἀδελφοί· ὅθεν αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἦσαν *εἰνάτερες* ἤτοι *σύννυμφοι* (κοινῶς *συννυφάδες*), δεινῶς δ' ὁ Πανταζίδης σφάλλεται καλῶν τὴν Νιόβην *ἀνδραδέλφην* τῆς Ἀηδόνος. Σημειω-

τέον δ' ὅτι ἡ *ἀνδραδέλφη* ὠνομάζετο τὸ πάλαι *γάλως* (*γαλόως*). Εὐστάθ. σελ. 648,25 «Καὶ ὅτι συγγενικαὶ λέξεις παρ' Ὁμήρῳ, ὥσπερ τὸ δαήρ καὶ τὸ ἑκυρός καὶ τὸ πενθερός, οὕτω καὶ ἡ γάλως καὶ ἡ εἰνάτηρ. Δηλοῖ δὲ ἡ μὲν γάλως τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀδελφήν—ὁποία ἐστὶ τῇ Ἑλένῃ ἡ Κασάνδρα· κατὰ δὲ Αἴλιον Διονύσιον καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ γυναῖκα» καὶ σελ. 648,44 «Ἡ δὲ εἰνάτηρ τὴν σύννυμφον δηλοῖ, ὁποία ἡ Ἑλένη τῇ Ἀνδρομάχῃ—Αἴλιος δὲ Διονύσιος οὕτω φράζει· εἰνάτερες αἱ τοῖς ἀλλήλων ἀδελφοῖς γεγαμημέναι, ἃς συννύμφους τινές φασιν. Ὥσπερ δὲ εἰνάτερες αἱ ἐπὶ ἀδελφοῖς σύννυμφοι, οὕτω καὶ αέλιοι κατὰ τοὺς παλαιοὺς οἱ ἀδελφὰς γυναῖκας ἔχοντες καὶ πλεονασμῷ τοῦ Ι αἰέλιοι». Ἴδε Ναύκιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀριστοφάνους τοῦ Βυζαντίου Ἀποσπασμάτων σελ. 136 καὶ σημ.

9) σελ. 39 «Ἀλίαρτος, **ὁ**, ἡ καὶ μετέπειτα οὕτως ὀνομαζομένη πόλις τῆς Βοιωτίας παρὰ τὴν Κωπαΐδα λίμνην, τὰ νῦν ἐρείπια παρὰ τὸ χωρίον Μάζι, Β 503». Τὸ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τοῦ Ὁμήρου φερόμενον «ποιήενθ' *Ἀλίαρτον*» ἐκλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ Πανταζίδου **ἀρσενικόν**. Ἀλλ' ἐν σελ. 537, λ. *ποιήεις* μαχόμενος ἑαυτῷ ὁ μνημονικώτατος ἀνὴρ παρατηρεῖ ὅτι «ὁ ἀρσενικὸς τύπος (*ποιήενθ'*) ἐπέχει τὸν τόπον τοῦ θηλυκοῦ», δοξάζει δηλ. ὅτι **θηλυκοῦ** γένους παρ' Ὁμήρῳ εἶνε τὸ κύριον ὄνομα *Ἀλίαρτος*.

10) σελ. 308 «Θύος, εος, τό, μόνον πληθ. α'.) θυμίαμα, ὅ ἐ. πᾶν ἄρωμα, χρησιμεῦον εἰς θυμίασιν, κάπνισμα (διότι **τὸν λιβανωτὸν** ἀγνοεῖ ὁ Ὅμηρος)» καὶ «Θυοσκόος, ὁ, ποι. ἐμπυροσκόπος, **λιβανομάντις**, ὁ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ θυμιάματος μαντεύων». Καὶ ἐπιεικῶς τις κρίνων ἀδυνατεῖ νὰ μὴ ἀποκαλέσῃ ἠλίθιον τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀποφαινόμενον μὲν ὅτι ἀγνοεῖται ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ὁ λιβανωτός, ποιούμενον δ' εὐθὺς ἔπειτα ἐξήγησιν τοῦ Ὁμηρικοῦ *θυοσκόος* διὰ τοῦ *λιβανομάντις*. Δὲν λέγεται δὲ *λιβανομάντις* παροξυτόνως, ἀλλὰ *λιβανόμαντις* προπαροξυτόνως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΚΟΝΤΟΣ.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ ΧΩΡΙΟΥ ΔΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΚΑΣΣΙΟΥ

Παρὰ Δίωνι τῷ Κασσίῳ κεῖται βιβλ. ΜΘ', ιβ', 2 «καὶ *ἐσῆλθε* μὲν (ὁ Καῖσαρ) ἐς τὸ στρατόπεδον δόξας σφίσι διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν συνακολουθούντων οἱ εἰρηνικόν τι πράξειν· ὡς δ' οὐδὲν κατὰ γνώμην αὐτοῖς ἔλεγε, παρωξύνθησαν καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ καί τινας τῶν ἄλλων καὶ ἀπέκτειναν».

Ἡ μετοχὴ *δόξας* δὲν δύναται ἄλλην σχέσιν νὰ ἐμφαίνῃ ἢ αἰτιολογικήν. Ἀλλὰ λίαν παράδοξος φαίνεται ἡ συνάφεια τῆς φράσεως «*ἐσῆλθε* μὲν εἰς τὸ στρατόπεδον» ὡς τὸ αἰτιατὸν σημαινούσης καὶ τῆς «διότι ἔδοξεν αὐτοῖς (τοῖς ἐν τῷ στρατοπέδῳ) διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ εἰρηνικόν τι πράξειν» ὡς τὸ αἴτιον δηλούσης. Παντὶ καὶ μικρὸν τὴν διάνοιαν τῇ προκειμένῃ ῥήσει ἐπιστήσαντι φανερὸν ἀποβαίνει ὅτι τοιάνδε ὁ Δίων ἐσκόπει νὰ παραστήσῃ ἔννοιαν· «*δεκτὸς* μὲν ἐς τὸ στρατόπεδον *ἐγένετο* (ὁ Καῖσαρ), διότι ἔδοξεν αὐτοῖς διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ εἰρηνικόν τι πράξειν». Ὅθεν εὐλογώτατ' ἔχει νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ συγγραφέως «καὶ *ἐσεδέχθη* μὲν (ὁ Καῖσαρ) ἐς τὸ στρατόπεδον δόξας κτέ.». Ἐποιήσατο δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Δίων χρῆσιν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου *ἐσεδέχθην*, οἷον βιβλ. ΜΗ', ιγ', 5 «οὕτως ὁ Καῖσαρ ἀμαχεί τε ἐς τὸ ἄστυ *ἐσεδέχθη*» καὶ βιβλ. ΜΘ', ια', 2 «*ἐσδεχθεὶς* ἐς αὐτὴν τὰ μὲν ἐνεπίμπρη, τὰ δ' ἥρπαζεν».

Ὅτι δ' ἡ ἀληθὴς γραφὴ ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίῳ τοῦ Δίωνος εἶνε *ἐσεδέχθη* διδάσκει καὶ ὁ Ζωναρᾶς γράφων ἐν τῇ Ἐπιτομῇ τῶν Ἱστοριῶν Τόμ. Β', σελ. 413, 19 Τευβν. «δόξας δὲ διὰ τὴν τῶν συνεπομένων ὀλιγανδρίαν εἰρηνικόν τι πράξειν εἰς τὸ στρατόπεδον *εἰσεδέχθη*». Τίς δύναται νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι διέσωσεν ὁ Ζωναρᾶς τὴν ὑπὸ τοῦ Δίωνος τεθεῖσαν λέξιν; Πρβ. καὶ σελ. 413,7 «*εἰσδεχθεὶς* εἰς αὐτὴν τὰ μὲν ἐνεπίμπρα, τὰ δ' ἥρπαζεν». Ἐρρήθη δ' ὑπὸ τοῦ Ζωναρᾶ καὶ ἐν Τόμ. Α', σελ. 321,12 «*εἰσδεχθεὶς* οὖν εἰς τὴν πόλιν Ἀντίοχος κτέ.» καὶ ἐν Τόμ. Γ', σελ. 95,26 «*εἰσδεχθεὶς* δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον Ἰουλιανὸς καὶ αὐτοκράτωρ ἀποδειχθεὶς κτέ.».

Ὁ παθητικὸς ἀόριστος *εἰσεδέχθην* ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τῷ Λουκιανῷ

καὶ παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ καὶ παρ' ἄλλοις συγγραφεῦσι τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ, οἷον

Λουκιαν. Τοξάρ. § 30 «ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον δρομαῖος ἐλθὼν τότε μὲν οὐκ *εἰσεδέχθη*» καὶ περὶ τῶν ἐπὶ Μισθ. Συν. § 10 «οἷα μὲν πρὸ τοῦ *εἰσδεχθῆναι* καὶ τυχεῖν ὑπομένουσιν» καὶ Πλοί. ἢ Εὐχ. § 22 «προσελθοῦσί γε αὐτοῖς καὶ πρὸ τῶν ἄλλων *εἰσδεχθῆναι* ἀξιοῦσι».

Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχαιολ. Θ', θ', 3 «ἐποίησεν *εἰσδεχθῆναι* τὸν πολέμιον».

Πλούταρχ. (Ψευδοπλούτ.) Ἠθικ. σελ. 846 α' «τὸ μὲν πρῶτον ἐκώλυσεν αὐτὸν *εἰσδεχθῆναι*».Σημειωτέον δ' ὅτι ἀντὶ τοῦ ἐν σελ. 94 δ' κειμένου «*ἀλλ' εἰδεχθὲς* καὶ συμπεφυρμένον καὶ ἀλλόκοτον» εἴκασεν ὁ Βυττεμβάχιος (*Πλουτ. Ἠθικ.* Τόμ. Α', α', σελ. 367) «*ἅμα εἰσδεχθέν*, συμπεφυρμένον καὶ κολλητικόν». Ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη εἶνε νὰ κινηθῇ ἡ παραδεδομένη γραφὴ ὑγιέστατ' ἔχουσα.

Ἀππιαν. Ἐμφυλ. Β', 3 «*ἐσδεχθέντας* τε διὰ τὴν ἀξίωσιν καὶ λαλοῦντας ὁτιδὴ μηκῦναι τὴν ὁμιλίαν» καὶ Γ', 78 «ἐς Λαοδίκειαν ὑπ' οἰκειότητος *ἐσδεχθέντα* περικαθήμενος ἐπολιόρκει».

Γαλην. Τόμ. ΙΗ', α', σελ. 323 «ἦν δ' ἅπαξ ὑπ' αὐτῆς *εἰσδεδεχθῶσι*». Πρβ. καὶ Ὀρειβάσ. Τόμ. Δ', σελ. 220,8.

Ἡρωδιαν. Ἱστορ. Ζ', ς', 8 «δηλώσαντες αὐτῷ τὰ προειρημένα ῥᾳδίως *εἰσεδέχθησαν*».

Λιβάν. Τόμ. Δ', σελ. 5 «ἐφ' ἃ τῷ κοινῷ μὲν τῶν ξένων νόμῳ *εἰσεδέχθης*, διέθηκας δὲ τῶν πολεμίων πικρότερον».

Σωζομεν. σελ. 704 Οὐσσ. « ἐντὸς τῶν τειχῶν εἰς τὰς πόλεις *εἰσδεχθῆναι* παρὰ τὸ νενομισμένον Ῥωμαίοις» καὶ σελ. 823 «ἑτοίμως ἔνδον *εἰσεδέχθησαν*».

Θεοδώρητ. Τόμ. Δ', σελ. 351 «ἐδέδοκτο δὲ ἕωθεν *εἰσδεχθῆναι* τὸν Ἄρειον».

Μάλχος Ἱστορ. Μικρ. Δινδορφ. Τόμ. Α', σελ. 417,12 «στρατηγὸν γενέσθαι καὶ *ἐσδεχθῆναι* ἐς τὴν πόλιν τὸν Ῥωμαϊκὸν πολιτεύσοντα τρόπον».

Ἰω. Καντακουζ. Τόμ. Α', σελ. 516,22 «*εἰσεδέχθη* τε παρὰ τῶν Ῥωγίων τὴν πόλιν παραδόντων».

Γεώργ. Παχυμέρ. Τόμ. Β', σελ. 485, 6 «οὗ καὶ μεγαλοπρεπῶς *εἰσδεχθέντος*».

Μιχ. Ἀτταλιώτ. σελ. 26, 3 «οἱ δὲ περισωθέντες ἐντὸς πυλῶν ὑπότρομοι *εἰσεδέχθησαν*».

Κεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς Τόμ. Α', σελ. 37 «τὸ δὲ παρὰ κανόνας *εἰσδεχθὲν* οὐχ ἕλκεται πρὸς ὑπόδειγμα» καὶ Τόμ. Β', σελ. 524 «καὶ οὕτως ἡ τῶν τοιούτων συμβολαίων *εἰσδεχθείη* πίστις». Πρβ. καὶ σελ. 399: *μὴ εἰσδεχθῇ*.

Εὕρομεν δὲ καὶ ἀόριστον *παρ-εισεδέχθην* παρὰ Νικήτᾳ τῷ Χωνιάτῃ σελ. 794,10 «παρὰ πάντων ἀμαχεὶ *παρεισδεχθεὶς* (εἰς) τὴν πόλιν». Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ γραφὴ *προσδεχθείς*.

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν ὅτι καὶ ὁ Δημοσθένης εἶπεν ἐν τῷ πρὸς Βοιωτὸν περὶ Προικὸς Μητρῴας § 14, σελ. 1012 «καὶ οὕτως ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὴν οἰκίαν *εἰσδεχθέντες*—ἀξιοῦντος ἐμοῦ ἀπολαβεῖν τὴν τῆς μητρὸς προῖκα, ἀντενεκάλουν καὶ οὗτοι καὶ ἔφασκον ὀφείλεσθαι κτέ.».

Ποιοῦμεν δὲ τοῖς νεωτέροις γνωστὸν ὅτι οὐδὲν ἄλλο παράδειγμα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀορίστου παρ' οὐδενὶ τῶν δοκίμων εὑρέθη.

Ἐν σελ. 190,13 προσθετέον τὸ: καὶ σελ. 587,33 «ἅτ' ἐν τοῖς ἀρίστοις ἀντιγράφοις φερομένην».

Ἐν σελ. 190,15 προσθετέον τό: Ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Τόμ. Ε', σελ. 29, 9 γραπτέον «οἱ Ἕλληνες γινώσκουσι πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς».

Ἐν σελ. 404,9 γραπτέον «τὸ ἓν Μ ἔχον κατῃσχυμένος».

Ἐν σελ. 405,16 γραπτέον: ΑΙΝΟΜΑΙ.

Ἐν σελ. 409,12 ἐξαλειπτέον τὸ: -ομαι.

Ἐν σελ. 415, 22 προσθετέον τάδε: Ἄτοπον εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς γεγραμμένον σελ. 837,60 «Χαλκὸν δὲ νῦν λέγει τὰ σεληναῖα τὰ ὑπὸ τοῖς ποσὶ τῶν ἵππων, οἷς διακόπτονται εἰς πλέον τὰ πατούμενα». Περὶ τοῦ πράγματος θὰ διαλάβωμεν ἀκριβῶς ἀλλαχοῦ. Ἴδε Κοραῆν ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἐπικτήτου Διατριβῶν σελ. 407 καὶ Ἀσώπιον ἐν τῇ εἰς Πίνδαρον Εἰσαγωγῇ σελ. 164-5.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Σ. ΚΟΝΤΟΣ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΡΩΜΑΪΚΑ

Ε'.

Περὶ Ἀππίου Κλαυδίου τοῦ ἐν ἔτει 312 π. χ. τιμητεύσαντος διηγεῖται ὁ Λίουϊος (IX, 26, 11) ὅτι «humilibus per omnes tribus divisis forum et campum corrupit» τ. ἔ. ὅτι τὸν ταπεινὸν ὄχλον, οἵτινες, ἂν μὴ πάντες, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι ἦσαν ἀπελεύθεροι, εἰς πάσας τὰς φυλὰς διένειμε. Τὸ πολίτευμα τοῦτο τοῦ Ἀππίου ἀνέτρεψαν οἱ διάδοχοι τιμηταὶ Φάβιος κχὶ Δέκιος, ὧν ὁ Φάβιος «omnem forensem turbam excretam in iv tribus coniecit» (αὐτ. § 14).

Κατὰ ταῦτα πάντες οἱ περὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ἀρχαιολογοῦντες δέχονται ὅτι οἱ ἀπελεύθεροι ἀνέκαθεν τῶν φυλῶν κοινωνοῦντες μέχρι μὲν τῆς Ἀππίου τιμητείας ἦσαν ἐν τέσσαρσι μόναις φυλαῖς ἐγγεγραμμένοι, ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀππίου εἰςήχθησαν εἰς πᾶσαν φυλήν, ὅπερ ὅμως δικαίωμα ἀπέβαλον πάλιν ἐπὶ τῆς τοῦ Φαβίου τιμητείας. Τοιαύτη ἡ τῶν νεωτέρων ἑρμηνεία τοῦ προκειμένου χωρίου, ἴσως δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Λίουϊος γράφων αὐτὸ ἢ μᾶλλον παλαιοτέρου χρονογράφου χωρίον μεταγράφων οὕτως ἐνόει τὸ πρᾶγμα, ὥςπερ δεικνύει ἡ φρ. in *omnes* tribus, ἔνθα τὸ ἐπίθετος *omnes* ὑποδηλοῖ ὅτι τέως εἰς *ὡρισμένας* φυλὰς ἐτέλουν οἱ ἀπελεύθεροι. Ὅτι δ' ὅμως, εἰ μὴ ὁ Λίουϊος, ἀλλὰ πάντως ὁ χρονογράφος, ὅθεν ὁ Λίουϊος ἤντλησε τὰ ἀνωτέρω, ἄλλως ἐνόει τὸ πρᾶγμα δεικνύει τὸ ἐπιφερόμενον urbanasque eas appellavit. Ἂν δηλ. αἱ τέσσαρες πολιτικαὶ φυλαὶ ὑπῆρχον καὶ πρὸ τοῦ Φαβίου, θὰ ἐκαλοῦντο πάντως ἀνέκαθεν οὕτω, οὐδεὶς δὲ ὑγιῶς ἔχων τὸν νοῦν ἠδύνατο νὰ ὑπολάβῃ ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἔλαβον αἱ ἐν τῇ πόλει κείμεναι φυλαὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἅμα συστᾶσαι ἀλλὰ πολὺ ὕστερον ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὰς αὖθις ἐγγραφῆς τοῦ χειρώνακτος

ὄχλου. Διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ νοηθῶσιν ἄλλως τὰ ὑπὸ τοῦ Λιουίου λεγόμενα νομίζω δὲ ὅτι ἡ πιθανωτάτη αὐτῶν ἐκδοχὴ εἶναι ἡ ἑξῆς.

Εἰκάζω δηλ. ὅτι κατὰ τὸ πρότυπον, ὃ ἐνταῦθα ὁ Λίουϊος μετεσκεύασεν, πρῶτος ὁ Ἄππιος ἐνέγραψε τοὺς ἀπελευθέρους εἰς τὰς φυλάς, τέως ἔξω τούτων ὄντας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πολίτευμα τοῦτο τοῦ Ἀππίου δὲν ἦτο τοῖς γνησίοις πολίταις ἀνεκτόν, οἵτινες ἐνόμιζον ὅτι ἐμιαίνοντο συμφυλέτας ἔχοντες καὶ συμψήφους τοὺς τέως οἰκέτας, οἱ τοῦ Ἀππίου διάδοχοι μὴ τολμῶντες μὲν νὰ καταλύσωσιν ἄρδην τὸ τοῦ Ἀππίου πολίτευμα, θέλοντες δὲ νὰ ἀπαλλάξωσι τὰς τέως ὑπαρχούσας φυλὰς τῶν παρασίτων τούτων ἐπενόησαν νὰ συστήσωσι τέσσαρας νέας φυλάς, εἰς ταύτας δὲ νὰ συγκλείσωσι πάντας τοὺς χειρώνακτας(1). Ἐπειδὴ δὲ οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος εἶχον πάντες ἀεὶ τὴν οἴκησιν αὐτῶν ἐν τῇ πόλει, αἱ φυλαὶ εἰς ἃς ἔμελλον οὗτοι νὰ τελῶσιν οὐδὲν ἄλλο ἠδύναντο νὰ ὦσιν ἢ τὰ τμήματα αὐτά, εἰς ἃ ἡ πόλις ἦτο διῃρημένη, τ. ἔ. αἱ τέσσαρες τῆς πόλεως regiones. Pal. Esq. Coll. Sub. Ταῦτα λοιπὸν τὰ τμήματα tribus urbanas πολιτικὰς φυλὰς καλέσαντες ἐνέγραψαν εἰς αὐτὰς πάντα τὸν πολιτικὸν ὄχλον. Κατὰ ταῦτα ὁ θητικὸς ὄχλος μέχρι μὲν τοῦ Ἀππίου ἦτο ἔξω τῶν φυλῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἔξω τοῦ πολιτικοῦ στρατεύματος, διὸ οὔτε ἐν τοῖς τοῦ λεγεῶνος ὁπλίταις ἐστρατεύοντο οὔτε ἐν ταῖς λοχίτισιν ἢ ταῖς φυλετικαῖς ἐκκλησίαις ἐψηφοφόρουν οἱ τοιοῦτοι πολῖται. Τοῦτο ὅτι οὕτως εἶχε ῥητῶς μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Ποπλικόλου λέγων: «τοῖς δ' ἄλλοις ἀπελευθέροις ὀψὲ καὶ μετὰ πολὺν χρόνον ἐξουσίαν ψήφου δημαγωγῶν ἔδωκεν Ἄππιος», ἅπερ ὡς ἀντικείμενα πρὸς τὴν κυκλου-

(1) Ὅμοιόν τι ἐγένετο τῷ 90 π. χ. ἔτει ὅτε οἱ Ρωμαῖοι ἀδυνατοῦντες νὰ καταπολεμήσωσιν ἄλλως τὴν Ἰταλικὴν συμμαχίαν συνήνεσαν νὰ ἐγγράψωσι τοὺς μὴ συμπράττοντας τοῖς ἀποστᾶσι τῶν Ἰταλῶν εἰς τοὺς Ρ. πολίτας. Καὶ τότε λοιπὸν δὲν ἐνέγραψαν εἰς τὰς παλαιὰς φυλάς, ἀλλὰ 10 νέας συστήσαντες εἰς ταύτας συνέκλεισαν τοὺς νέους πολίτας. Ἀπ. Εμφ. Α. 46, πάντες ἐς ἀπόστασιν ἠρεθίζοντο. Δείσασα δὲ ἡ βουλὴ . . . . Ἰταλιωτῶν τοὺς ἔτι ἐν τῇ συμμαχίᾳ παραμένοντας ἐψηφίσατο εἶναι πολίτας, οὗ δὴ μάλιστα μόνου πάντες ἐπεθύμουν . . . . καὶ τῇδε τῇ χάριτι ἡ βουλὴ τοὺς μὲν εὔνους εὐνουστέρους ἐποίησε, τοὺς δὲ ἐνδοιάζοντας ἐβεβαιώσατο, τοὺς δὲ πολεμοῦντας ἐλπίδι τινὶ τῶν ὁμοίων πρᾳοτέρους ἐποίησε. Ρωμαῖοι μὲν δὴ τούσδε τοὺς νεοπολίτας οὐκ ἐς τὰς 5 καὶ 30 φυλάς, αἳ τότε ἦσαν αὐτοῖς, κατέλεξαν, ἵνα μὴ τῶν ἀρχαίων πλείονες ὄντες ἐν ταῖς χειροτονίαις ἐπικρατοῖεν, ἀλλὰ δεκατεύοντες ἀπέφηναν ἑτέρας ἐν αἷς ἐχειροτόνουν ἔσχατοι. Πρβ. Vell. II, 20 περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος: ne potentia eorum et multitudo veterum civium dignitatem frangeret.

μένην ἑρμηνείαν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίου τοῦ Λιουΐου ἀποδοκιμάζονται νῦν ὑπὸ πάντων, καί τοι καθ' ἡμᾶς ὀρθότατα ἔχουσι.

Οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ αὐτὴ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ πρώτη σημασία τῶν Ρωμαϊκῶν φυλῶν δεικνύει ὅτι οὔτε τὰ τῆς πόλεως τμήματα ἠδύναντο ἀνέκαθεν νὰ περιέχωνται ἐν ταῖς φυλαῖς, οὔτε ὁ θητικὸς καὶ ἀκτήμων ὄχλος, εἰς ὃν τότε οἱ ἀπελεύθεροι ἀνῆκον, νὰ τελῇ εἰς τὰς φυλάς. Αἱ φυλαὶ δηλ. ἦσαν τμήματα τοῦ ἰδίου ἀγροῦ, agri privati, τ. ἔ. τῆς ὅλης ἀγροτικῆς κτήσεως τῶν Ρωμαίων πολιτῶν. Τὴν σχέσιν ταύτην τῶν φυλῶν πρὸς τὸν ἴδιον τῶν Ρ. πολιτῶν ἀγρὸν δεικνύει εἴπερ τι καὶ ἄλλο τὸ γνωστὸν Κικερώνειον χωρίον p. Flacco § 80: illud quaero, sintne ista prædia censui censendo, habeant ius civile, sint necne sint mancipi, subsignari apud ærarium aut apud censorem possint. In qua tribu denique ista prædia censuisti? Τὰ τῆς πόλεως ἄρα τμήματα ἦσαν ἔξω τῶν φυλῶν, ὡσαύτως δὲ ἔξω τῶν φυλῶν ἦσαν οἱ ἐν τῇ πόλει οἰκοῦντες χειρώνακτες, οἵτινες ἦσαν, εἰ μὴ πάντες, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι ἀπελεύθεροι, διότι οἱ ἄλλοι πολῖται, οἱ γνήσιοι, ἐγεώργουν τὸν πατρῷον ἀγρὸν καὶ ἐνταῦθα τὴν οἴκησιν εἶχον.

Λοιπὸν αἱ μέχρι τοῦ 304 π. Χ. φυλαὶ ἦσαν πᾶσαι ἀγροτικαί, rusticae, οἱ δὲ εἰς αὐτὰς τελοῦντες γνήσιοι πάντες πολῖται καὶ κτηματικοί, ἡ δὲ σύστασις πολιτικῶν φυλῶν καὶ ἡ εἰς ταύτας τῶν ἀκτημόνων πολιτῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀπελευθέρων ἐγγραφὴ εἶναι ἔργον τῶν ἐν ἔτει 304 π. Χ. τιμητευόντων Κ. Φαβίου καὶ Π. Δεκίου.

ϛ'.

Γνωστὸν εἶναι ὅτι ἡ ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Συγκλήτῳ κύρωσις δογμάτων ἐγίνετο διττῶς per discessionem καὶ per singulorum sententias exquisitas, τ. ἔ. ἢ ὁ χρηματίζων ἄρχων δηλώσας τὴν περὶ τοῦ προκειμένου γνώμην αὐτοῦ παρεκάλει τοὺς συγκλητικοὺς ὅπως διαστάντες οἱ μὲν τὴν γνώμην ταύτην ἀσπαζόμενοι μεταστῶσιν ἐπὶ θάτερα, οἱ δὲ ἀποδοκιμάζοντες ἐπὶ θάτερα, ἢ ἠρώτα ἕκαστον τῶν συγκλητικῶν τίνα περὶ τοοῦ προκειμένου γνώμην ἔχει, εἰπόντων δὲ πάντων τῶν ἐρωτηθέντων γνώμην ἐπεψήφιζε κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον

τὰς εἰρημένας γνώμας. Τοῦ δευτέρου τούτου τρόπου ἐγίνετο χρῆσις ὁσάκις περὶ σπουδαιοτέρων καὶ βουλῆς δεομένων πραγμάτων ἡ σύγκλητος ἐχρημάτιζε, ἄτοπον δὲ ἐκρίνετο περὶ τοιούτων πραγμάτων βουλῆς οὔσης νὰ μὴ ἐρωτῶνται κατ' ἄνδρα οἱ συγκλητικοί. Οὕτω κατ' Ἀππιανὸν Λιβυκ. 65 περὶ τῆς πρὸς τοὺς Καρχηδονίους εἰρήνης ἐν ἔτει 201 π.Χ. «ἡ βουλή», τ.ἑ. ὁ χρηματίζων ὕπατος, «κατ' ἄνδρα παρ' ἑκάστου ψῆφον ᾔτει». Ὁ δὲ Κικέρων Phil. III § 24 ἐλέγχει τὸν Ἀντώνιον ὅτι Sctum de supplicatione per discessionem fecit, *cum id antea factum esset nunquam*. Ὅτι δ' ὅμως οὐδεὶς ὑπῆρχε νόμος ρητῶς ὁρίζων ἐπὶ τίνων πραγμάτων *ὤφειλον* οἱ χρηματίζοντες τῇ συγκλήτῳ ἄρχοντες νὰ ἐρωτῶσι κατ' ἄνδρα τοὺς συγκλητικοὺς δεικνύει αὐτὸ τοῦτο τὸ παρατεθειμένον Κικερώνειον χωρίον, ἐν ᾧ ὁ Ἀντώνιος κατακρίνεται οὐχὶ ὡς τῶν νόμων, ἀλλ' ὡς τῆς καθεστώσης τάξεως ὀλιγωρήσας.

Τινὲς δ' ὅμως, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀκριβέστατα περὶ τῆς τῶν Ρωμαίων Συγκλήτου πραγματευσάμενος P. Willems, εἰκάζουσιν ὅτι περί τινων πραγμάτων *ὤφειλεν* ὁ χρηματίζων ἄρχων νὰ ἐρωτήσῃ κατ' ἄνδρα τὴν βουλὴν (consulere patres, ὅπερ ἀντίκειται τῷ discessionem facere). Ἦσαν δὲ ταῦτα κατὰ τὸν Willems ἄλλα τε καὶ τὰ περὶ τῶν στρατιωτικῶν διοικήσεων (de provinciis). Πρὸς ταύτην δ' ὅμως τὴν γνώμην ἀντίκεινται μάλιστα τὰ ὑπὸ τοῦ Δίωνος ΛΑ'. 2 ἱστορημένα περὶ τῆς ἐν ἔτει 49 π. Χ. τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ γενομένης ἐν τῇ Συγκλήτῳ περὶ τῶν τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Πομπηίου στρατιωτικῶν διοικήσεων διαψηφίσεως. Κατὰ ταῦτα « διαψηφίσεως ἐπὶ τούτοις οὐ κατ' ἄνδρα (μὴ καὶ δι' αἰδῶ ἢ καὶ φόβον τινὰ παρὰ τὰ δοκοῦντα σφίσιν [τοῖς ὑπάτοις] ἀποφήνωνται) ἀλλ' ἐπὶ τάδε καὶ ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ βουλευτηρίου μεταστάσει γενομένης τὸν μὲν Πομπήιον οὐδεὶς ἀπαλλαγῆναι ἐκ τῶν ὅπλων ἐψηφίσατο . . . . τὸν δὲ δὴ Καίσαρα πάντες . . . . οὐ μὴν καὶ κυρωθῆναί τε αὐτῶν . . . . ὅ τε Ἀντώνιος καὶ ὁ Λογγῖνος (δήμαρχοι) ἐπέτρεψαν». Ἐὰν δῆλα δὴ οἱ ὕπατοι περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος *ὤφειλον*, ὡς ὁ Willems νομίζει, νὰ ἐρωτήσωσι τοὺς βουλευτὰς κατ' ἄνδρα, ἠδύναντο νὰ ἀναγκάσωσιν αὐτοὺς τοῦτο οἱ δήμαρχοι, ὅπερ ὅμως δὲν ἐποίησαν, ἀλλὰ τοῦ διαψηφισμοῦ γενομένου ἐνέστησαν. Ἐντεῦθεν ἄρα συνάγεται ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρχε νόμος κελεύων ὅπως περὶ

τῶν τοιούτων πραγμάτων γίνηται κατ' ἄνδρα ὁ διαψηφισμός.

Ἡ γνώμη ἄρα τοῦ Willems δὲν δύναται νὰ εἶναι ὀρθή. Ἐπειδὴ δὲ τὴν γνώμην ταύτην ὁ εἰρημένος συγγραφεὺς ἐστήριξεν ἐπὶ κικερωνείου τινὸς χωρίου, ἀνάγκη τὸ χωρίον τοῦτο νὰ ἑρμηνευθῇ ἑτέρως ἢ ὡς οὗτος ἐκδέχεται αὐτό.

Ἔχει δὲ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον (ad Att. V, 4,2) ὧδε: O provincia! Etiamne hic mihi curandus est? curandus autem, hactenus ne quid ad senatum «Consule» aut «Numera». Ταῦτα κατὰ τὸν W. σημαίνουσιν ὅτι τοῦ νόμου ἐν τοῖς περὶ τῶν στρατιωτικῶν διοικήσεων (de provinciis) χρηματισμοῖς κελεύοντος κατ' ἄνδρα τὴν βουλὴν ἐρωτᾶσθαι ἠδύνατο ὁ βουλόμενος τῶν συγκλητικῶν νὰ ἀπαιτήσῃ τοῦτο λέγων πρὸς τὸν χρηματίζοντα ἄρχοντα Consule. Ἀλλὰ καθ' ἡμᾶς τὸ ἐπιφώνημα τοῦτο δὲν εἶχε ταύτην τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἄλλην τινά, ἣν συνάγομεν ἐκ χωρίου τοῦ γραμματικοῦ Φήστου συγκεχυμένου μὲν ἄλλως, ὅμως δὲ τὴν τοῦ συγγραφέως διάνοιαν καθ' ὅλου σαφῶς ἐμφανίζοντος. Τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει ὧδε (σελ. 170) «Numera senatum ait quivis senator consuli,cum impedimento vult esse quominus faciat Sc. postulatque ut .... aut singuli consulantur, aut si tot non sint senatores, quo numero liceat perscribi Sc.». Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου συνάγομεν τοῦτο μέν, ὅπερ καὶ ἄλλοθεν γνωστόν, ὅτι περὶ ὡρισμένων πραγμάτων, περὶ ὧν νόμοι ἐκέλευον ὅπως ἡ σύγκλητος ἀποφαίνηται παρόντος ὡρισμένου ἀριθμοῦ συγκλητικῶν, χρηματιζούσης τῆς συγκλήτου, ἠδύνατο ὁ βουλόμενος τῶν συγκλητικῶν νὰ ἀπαιτήσῃ πρὸ τοῦ διαψηφισμοῦ τὴν τῶν παρόντων συγκλητικῶν διαρίθμησιν, ἤ, ἵνα νεωτερικώτερον εἴπωμεν, τὴν τῆς ἀπαρτίας βεβαίωσιν, τοῦτο δέ, ὅτι ἡ διαρίθμησις αὕτη ἐγίνετο διττῶς, τ. ἔ. ἤτοι ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐρωτωμένου ἑκάστου τῶν παρόντων τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ὥςπερ καὶ ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς βουλαῖς ἡ κατ' ἄνδρα ἤ, ὡς ἀνοήτως καλεῖται, *ὀνομαστικὴ* ψηφοφορία χρησιμεύει πολλάκις εἰς τὴν τῆς ἀπαρτίας βεβαίωσιν. Λοιπόν,ὥςπερ ἡ διαρίθμησις διττῶς ἐγίνετο, οὕτω καὶ ἡ τῆς διαριθμήσεως αἴτησις διττῶς ἐδηλοῦτο τ. ἔ. ἢ Numera ἢ Consule ἐπιφωνοῦντος τοῦ τὴν διαρίθμησιν αἰτοῦντος τῶν συγκλητικῶν. Ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ νοεῖται ὅτι ὁ χρηματίζων ἄρχων δὲν ἐδεσμεύετο ὑπὸ τῆς ἐπιφωνήσεως, ἀλλὰ διηριθμεῖτο τοὺς παρόντας

καθ' ὁπότερον αὐτὸς προῄρητο τρόπον. Ἡ λέξις ἄρα consule ἐν τῷ κικερωνείῳ χωρίῳ τὴν αὐτὴν ἔχει τῇ numera δύναμιν, οὐδαμῶς δὲ δεικνύει ὅτι ἠδύνατο ὁ βουλόμενος τῶν συγκλητικῶν περί τινων πραγμάτων νὰ ἀπαιτήσῃ τὸν κατ' ἄνδρα διαψηφισμόν.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΑΣΗΣ

ΛΥΡΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ἐν τῷ «περὶ παίδων ἀγωγῆς» πλουταρχείῳ συγγράμματι κεφ. (13 B) λέγεται περὶ τῶν κολάκων:

«μιαρὸν τὸ φῦλον, ὑποκριταὶ φιλίας . . . ὡς ἐκ *λυρικῆς* τέχνης ἐπὶ τοὺς νέους ἀγόμενοι, σεσηρότες ὅθ' οἱ τρέφοντες γελῶσι κτλ.».

Εἰς ταῦτα ὁ νεώτατος ἐκδότης ὑποσημειοῦται «scrib. videtur *λυτικῆς*. Noti sunt praeceptores λυτικοί».

Οἱ *λυτικοὶ* καλούμενοι γραμματικοὶ εἶναι ὄντως noti. Τίς δ' ὅμως ἡ τῆς τούτων τέχνης πρὸς τὴν τῶν κολάκων ὁμοιότης ἀνάγκη πᾶσα νὰ δηλώσῃ ὁ κ. Βερναρδάκης, διότι ἡμῖν τοὐλάχιστον εἶναι αὕτη prorsus ignota. Ἕως ὅτου δὲ τοῦτο ποιήσῃ, ἂς ἐπιτρέψῃ ἡμῖν νὰ νομίζωμεν ὅτι τὸ *λυρικῆς* ἔχει κάλλιστα ἑρμηνευόμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πλουτάρχου ἐν τῷ «πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου» κεφ. 11 (55 D): «ὁ δὲ κόλαξ . . . ἀεὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ πρὸς χάριν εἰωθὼς *ὑποκρέκειν* οὔτ' ἔργον οἶδεν ἀντιτεῖνον οὔτε ῥῆμα λυποῦν, ἀλλὰ μόνῳ παρέπεται τῷ βουλομένῳ *συνᾴδων ἀεὶ καὶ συμφθεγγόμενος*». Τ. ἔ. τοῦ κόλακος οἱ λόγοι καὶ ἡ ὅλη συμπεριφορὰ εἶναι τρόπον τινὰ τὸ accompagnamento τῶν τοῦ κολακευομένου λόγων καὶ ἔργων, ὥςπερ τῆς *λύρας* τὰ μέλη συνηχοῦσι καὶ συνοδεύουσι τῷ ᾄσματι.

Σ. Β.

Η ΤΟΥ REGNAUD ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΘΜΙΑΙΑΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ (EVOLUTION) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΥΤΗΣ ΕΝ Τῌ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙᾼ

ΥΠΟ

DR. H. C. MULLER

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Θεωρία τῆς γλώσσης ὡς θείας ἀποκαλύψεως.

Ἡ θεωρία τῆς γλώσσης ὡς θείας ἀποκαλύψεως ἤδη πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῶν πλείστων γλωσσολόγων διαρρήδην κατεπολεμήθη. Παραδείγματος χάριν ἐν Γερμανίᾳ ὁ διάσημος Jacob Grimm, ἐν Γαλλίᾳ ὁ οὐχ ἧττον γνωστὸς Ernest Renan, ἑκάτερος ἔγραψεν ἰδιαίτερον βιβλίον περὶ τοῦ σπουδαίου ζητήματος τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης. Ὁ τελευταῖος ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ διήγησις ἐν τῇ Γενέσει Β' 19-20, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἱστορεῖται τίνι τρόπῳ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἔδωκε πᾶσι τοῖς ζῴοις ὀνόματα, ὑπ' αὐτὴν τὴν βιβλικὴν ἔποψιν ἐξεταζομένη, οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὅτι ἄγει εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς ὑποθέσεως περὶ θείας τινὸς γενέσεως τῆς γλώσσης (1).

Φυσικῷ τῷ λόγῳ πρότερον ἐγένοντο παντοῖα πειράματα εἰς ἀπόδειξιν τῆς θείας γενέσεως τῆς γλώσσης. Οὕτως ἐν ἔτει 1799 ὁ ἀββᾶς Picard ἀπεπειράθη ν' ἀποδείξῃ ὅτι οὔτε εἷς ἄνθρωπος οὔτε πλείονες

(1) Jacob Grimm, Περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης (1851) μεταφρ. εἰς τὴν γαλλ. ὑπὸ F. de Wegmann, μετὰ προλόγου ὑπὸ E. Renan, Παρισ. 1859.—Τὴν θεωρίαν τῆς θείας γενέσεως τῆς γλώσσης περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ὑπερήσπισεν ὁ Süssmilch, Πείραμα ἀποδείξεως κ.λ., Βερολ. 1766. καὶ ὁ γνωστὸς Μάγος ἐκ τοῦ Βορρᾶ, Hamann.—Πρβλ. Renan, Περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης, 6' ἔκδοσις, 1858, σελ. 83-85.—Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ θεία γένεσις τῆς γλώσσης κατεπολεμήθη καὶ ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, ὅρα P. Regnaud, Γένεσις καὶ φιλοσοφία τῆς γλώσσης, Παρισ. 1888, σελ. 4. Τὸ ἔργον τοῦτο, τῷ ὁποίῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑπόμεθα ἐν τῇ διατριβῇ ἡμῶν, συνιστῶμεν πᾶσι τοῖς ἀναγνώσταις.

ἠδύναντο νὰ ἐφεύρωσι τὸ λεξιλογικὸν μέρος ἢ τὴν σύνταξιν τῆς γλώσσης, καὶ ὅτι ἑπομένως ἡ γένεσις αὐτῆς δέον ν' ἀνενεχθῇ εἰς θείαν τινὰ δύναμιν. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ λίαν ἐλλιποῦς γνώσεως τῆς γλώσσης ἐν γένει καὶ ἐξελέγχεται ἤδη διὰ τούτου, ὅτι αἱ ἄγριαι φυλαὶ κέκτηνται πολὺ ἐλλιπῆ θησαυρὸν λέξεων, καὶ ὅτι δύναταί τις ἱστορικῶς ν'ἀκολουθήσῃ τῇ πολυειδεῖ διαπλάσει τῶν λέξεων τῆς γλώσσης παρὰ πεπαιδευμένοις ἔθνεσιν (1).

Ἐν τέλει τοῦ παρελθόντος καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ θεωρία τῆς θείας γενέσεως τῆς γλώσσης ἐπανελήφθη ὑπὸ τοῦ Vicomte de Bonald, περὶ τοῦ ὁποίου λέγεται ὅτι ὅλως ἔζησεν ἐν μεσαιωνικαῖς ἰδέαις, καὶ ὅστις ἐξέδωκε μέγα βιβλίον περὶ Πρωτοτύπου Νομοθεσίας καὶ ἐπειράθη ν' ἀποδείξῃ τὴν θεωρίαν διὰ καινοφανοῦς τινος αἰτιολογίας. Ὁ Bonald ὁρμᾶται ἀπὸ τῆς προτάσεως ὅτι ἀναγκαίως ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ διανοῆται τὰς λέξεις του πολὺ πρὶν ἢ ἐκφράσῃ τὴν ἰδέαν του. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὁ ἄνθρωπος ἤδη γνωρίζει τὴν λέξιν πρὸ τῆς ἐκφράσεως, καὶ δὴ τοῦτο ἀποβάλλει ὅλως τὴν θεωρίαν τῆς γλώσσης ὡς ἀνθρωπίνης ἐφευρέσεως.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐννοήσωμεν τὸ τοῦ Bonald σύστημα, πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν σαφῶς τίνα σημασίαν ἀπονέμει τῇ λέξει «ἰδέα». Ἐξ ἄλλου χωρίου τοῦ ἔργου του δηλοῦται, ὅτι ὀνομάζει «ἰδέαν» τὴν διάκρισιν τῶν διαφόρων πραγμάτων, τὰ ὁποῖα πίπτουσι ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν.

Λοιπὸν τίνι τρόπῳ δύναταί τις νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν πρότασιν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἰδέα ἄνευ λέξεως; Τὰ ζῷα, τὰ οὔπω λαλοῦντα παιδία, οἱ ἄλαλοι, δὲν κάμνουσι διάκρισιν ἀναριθμήτων πραγμάτων; Ὁ κύων γνωρίζει, τ'.ἔ. διακρίνει ἀπ' ἄλλων πραγμάτων τὸν δεσπότην, τὴν ὁδόν, τὸ ὄνομά του· τὸ παιδίον ὅπερ οὔπω δύναται νὰ λαλήσῃ, διακρίνει τὴν μητέρα καὶ πλεῖστα περὶ αὐτὸ ἀντικείμενα· ὁ ἄλαλος γνω-

(1) L'abbé Picard, Γενικὴ γραμματικὴ 1799, II 117. Ὁ γνωστὸς Σκῶτος Blair ἤδη μεσοῦντος τοῦ 18 αἰῶνος, ἀπεπειράθη νὰ συνδιαλλάξῃ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐπιστήμην, λέγων ὅτι ὁ Θεὸς πρῶτον μὲν ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἔπειτα ἀφῆκε τοῖς ἀνθρώποις νὰ τὴν διαπλάσωσι καὶ πλουτίσωσιν (Μαθήμ. περὶ ῥητορικῆς). Ἐν Γερμανίᾳ ὁ Kruse ἐν 1827 καὶ ὁ Gaugengigl ἐν 1846 ὡσαύτως ἐζήτησαν ν' ἀποδείξωσι τὴν θείαν γένεσιν τῆς γλώσσης. Πρὸ μικροῦ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὁ γλωσσολόγος de Vit (1885) ἐποίησε τὸ αὐτό, ἐξ οὗ καὶ λογομαχία τις ἐγένετο μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Pietro Merlo ἐν τῇ Rivista di Filologia, XIV 124, 344.

ρίζει πάντα ὅσα ἄλλοι κοινοὶ ἄνθρωποι γνωρίζουσι, τοὐλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ὑλικὰ πράγματα (1).

Αὐτὴ ἡ φύσις, ἥτις εἰς τὸν ἀμφιβληστροειδῆ χιτῶνα τοῦ ὀφθαλμοῦ ἡμῶν ρίπτει τὰς εἰκόνας τῶν ἀντικειμένων ἅτινα προσφέρει ἡμῖν εἰς αἴσθησιν, ἀποδεικνύει τίνι τρόπῳ δυνάμεθα ν' ἀποκτῶμεν εἰκόνας τῆς διανοίας τ. ἔ. ἰδέας ἄνευ τῆς βοηθείας τῆς γλώσσης. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ γλῶσσα προάγει τὴν διάνοιαν, καὶ ὅτι πλεῖσται ἰδέαι ἀδύνατον νὰ διαπλασθῶσιν ἀρκούντως ἄνευ ῥημάτων ἢ σημείων ἀντικαθιστώντων τὰ ῥήματα. Ἀλλ' ἡ θεωρία τοῦ Bonald οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ παραδοξολογία, ἥτις δὲν δύναται νὰ ὑποστῇ ἀκριβῆ βάσανον. Καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἐν γένει ὅτι ἡ ἰδιαιτέρα ἐπίδρασις Δημιουργοῦ τινός, κατὰ τὴν σημασίαν ἣν ἔδωκεν ἡ θεολογικὴ σχολή, εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ φιλοσοφικῶς καὶ γλωσσολογικῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἡ θεωρία τῆς γλώσσης ὡς ἐμφύτου τῷ ἀνθρώπῳ.

Ὁ ἄνθρωπος πνευματικῶς καὶ σωματικῶς εἶναι πεπλασμένος πρὸς τὸ ὁμιλεῖν, διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὡμίλει δι' ὅλων τῶν αἰώνων καὶ τῷ ὄντι ὡμίλει. Τοιοῦτος τις συλλογισμὸς εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Γυλ. Οὐμβόλδου, τοῦ Heyse καὶ τοῦ Steinthal, παρὰ τῷ Ῥενᾶνι, παρὰ τῷ Μὰξ Μύλλερ. Ἂς ἐξετάσωμεν καὶ ταύτην τὴν θεωρίαν (2).

(1) de Bonald, Πρωτότυπος Νομοθεσία, 6' ἔκδ. I. 54. Πλὴν τούτου ἔγραψαν ἐν Γαλλίᾳ οἱ κκ. V. Egger, Maine de Biran καὶ E. Charles. — Φυσικῷ τῷ λόγῳ οἱ γλωσσολόγοι δὲν εἶναι ὁμογνώμονες ἐν πᾶσι τοῖς καθ' ἕκαστα τοῦ ζητήματος τούτου. Πρβλ. καὶ τὰ ἑξῆς βιβλία· Wedgwood, Περὶ γενέσεως τῆς γλώσσης (ἀγγλ.) 1866, σελ. 139-140, L. Geiger, Ἡ γένεσις τῆς γλ. (γερμ.) 1869, σελ. 141, F. Müller, Σύνοψις τῆς γλωσσολογίας (γερμ.) 1876, I 36 κλ., L. Noiré, Max Müller καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς γλώσσης (ἀγγλ.) 1879, Gerber, Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ διάγνωσις (γερμ.) Βερολ. 1884 σελ. 58. — Χαριέστατον βιβλίον ἔγραψεν ὁ Darmesteter Ὁ βίος τῶν λέξεων (γαλλ.), τελευταῖον δὲ ἀναφέρομεν καὶ τὰ γνωστὰ τοῦ Max Müller Vorlesungen καὶ τὸ ὡραῖον γερμ. γεγραμμένον βιβλίον τοῦ Boltz, Ἡ γλῶσσα καὶ ὁ βίος της, τὸ ὁποῖον, ἤδη ἐν 1868 ἐκδοθέν, περιέχει πολλὰς σοφὰς καὶ λογίας παρατηρήσεις. Ὀρθῶς ἤδη ὁ Boltz παρετήρησεν ὅτι ὁ Max Müller ἐν τῇ πάνυ χριστιανικῇ Ἀγγλίᾳ ζῶν ἠναγκάσθη νὰ περικαλύψῃ ὁπωσδήποτε τὴν γνώμην του, ἔνθα ἄνωτ σελ. 13.

(2) ὅρ. καὶ Pezzi, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς γλώσσης, πολλαχοῦ.

Ὁ Οὐμβόλδος, ὅστις συνέγραψε τὸ περίφημον βιβλίον Περὶ τῆς διαφόρου κατασκευῆς τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης, θεωρεῖ τὴν γλῶσσαν οὐχὶ ὥς τι ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐφευρημένον, ἀλλ' ὡς ἀχωρίστως μετ' αὐτοῦ συνδεδεμένον. Κατ' αὐτὸν ἡ γλῶσσα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν λαῶν εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτό.

Ὁ Heyse ἐξέθηκε τὰς αὐτὰς θεωρίας· ἡ γλῶσσα κατ' αὐτὸν εἶναι ἀρχῆθεν ἔμφυτος ὁρμή τις (ἔνστικτον), ἀνήκουσα ὅλως τῇ φύσει, ἥτις ἐποίησεν ὥστε, ὅπως ἕκαστον φυσικὸν ἀντικείμενον, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ παράγῃ ἦχόν τινα (1).

Ὁ τοῦ Heyse μαθητὴς Steinthal ἀνέπτυξεν ἐπὶ πλέον τὰς θεωρίας ταύτας καὶ ἐξέθηκε φιλοσοφικῶς. Κατ' αὐτὸν ἡ γλῶσσα γεννᾶται τυφλῷ τινι τρόπῳ, ὅταν αἱ καλούμεναι ἐποπτεῖαι μεταβάλλωνται εἰς τὰς καλουμένας παραστάσεις ἢ ἰδέας. Ἡ γλῶσσα ἄρα δὲν ἐγεννήθη ἐν ὡρισμένῃ τινὶ στιγμῇ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἱστορίᾳ, καθὼς αἱ λοιπαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐφευρέσεις, ἀλλὰ γεννᾶται τῇ αὐτῇ στιγμῇ ὅταν λαλῇ τις, γεννᾶται οὕτως εἰπεῖν ἀκαταπαύστως. Ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ὁ Steinthal ἐξεπόνησεν ὅλον σύστημα τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης καὶ τῶν γλωσσικῶν τύπων (2).

Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τοῦ συστήματος τούτου τὸ φιλοσοφικόν, γνησίως γερμανικόν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ ἐν Γαλλίᾳ παρὰ τῷ Ρενᾶνι ἐπανευρίσκεται. Καὶ οὗτος διαρρήδην ἀρνεῖται πρωτότυπόν τινα κατάστασιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ ἄνθρωπος οὔπω ἐλάλει, κατάστασιν πρὸ τῆς χρήσεως τῆς γλώσσης. Κατ' αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος φύσει διανοεῖται καὶ λαλεῖ, εἶναι δὲ τόσον ἀφιλόσοφον νὰ ὑπολάβῃ τις ἀρχὴν τῆς γλώσσης ὅσον ἐὰν ὑπολάβῃ ἀρχὴν τῆς διανοίας (3).

Περὶ δὲ τοῦ Μὰξ Μύλλερ εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ εἴπωμεν τίνα θεωρίαν ἐξέθηκεν, πρὸ πάντων διότι ἐν τοῖς διαφόροις ἔργοις αὐτοῦ δὲν

(1) ὅρ. τὰ Ἀκαδημαϊκὰ Ἀναγνώσματα τοῦ Max Müller, ὅστις πρῶτον μὲν παρέλαβε τὴν τοῦ Heyse θεωρίαν, ὕστερον δὲ ἐφάνη ἐνδοιάζων πως.—Whitney, Ἀνατολ. καὶ γλωσσολ. μελέται (ἀγγλ.) σελ. 269-282.—Heyse, Σύστημα τῆς γλωσσολογίας.—Steinthal, Ἡ γένεσις τῆς γλώσσης, 3η ἔκδ. 1877.

(2) Steinthal, Ἡ γένεσις τῆς γλώσσης, σελ. 31. Πρβλ. τὴν βιβλιοκρισίαν τοῦ Steinthal ὑπὸ Pezzi ἔνθ. ἀνωτ. καὶ Whitney, Μελέται σελ. 332. — Αἱ ἰδέαι τοῦ Steinthal καὶ τοῦ συνεργάτου του Lazarus ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑποστηρίζονται ὑπὸ Noiré καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Fr. Müller.

(3) Ἀλλ' ὁ Regnaud ἔνθα ἀνωτ. ὀρθῶς παρετήρησεν ὅτι ὁ Renan δὲν εἶναι ἀκόλουθος ἑαυτῷ ἐν τῇ θεωρίᾳ του.

ἔμεινεν ὁ αὐτός· σαφῶς μόνον ἐξέφρασε τὴν γνώμην του περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης ἐξ ἀριθμοῦ τινος ῥιζῶν.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ τοῦ Μὰξ Μύλλερ γνώμη εἶναι ἀμφίβολος, τοῦτο δὲν δύναται νὰ λεχθῇ περὶ τοῦ Ῥενᾶνος καὶ τῶν λοιπῶν. Οὗτος δῆλον ὅτι ἀποδέχεται ἀποκάλυψίν τινα τῆς γλώσσης, γένεσιν αἰφνιδίαν (ex abrupto), οὐχὶ βεβαίως διὰ θείας δυνάμεως ὡς διδάσκει ἡ θεολογικὴ σχολή, ἀλλὰ διὰ φυσικῆς ὁρμῆς· ὁ Ῥενὰν δὲν δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος μόνον βαθμηδὸν ἔλαβε τὰ διάφορα χαρακτηριστικά του (ὅρα τὸ τοῦ Ῥενᾶνος βιβλίον, σελ. 100). Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τώρα ἡ νεωτέρα φυσικὴ σχολὴ παντελῶς ἄλλα διδάσκει, ὥστε τοὐλάχιστον πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν περὶ τούτου. Οἱ φυσικοὶ νόμοι, καθὼς τώρα αὐτοὺς γνωρίζομεν, ὅλως ἀποκλείουσι τὴν αἰφνιδίαν ἐμφάνειαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, πεπροικισμένου διὰ πάντων τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας δεικνύουσι βαθμιαίαν διάπλασίν τινα καὶ ἐξέλιξιν (1).

Ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τούτου δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ ἱστορία τῆς γλώσσης δεικνύει ἡμῖν ἀδιάλειπτον ἐξέλιξιν καὶ τῶν λέξεων καὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐν γένει. Πᾶσα ἐξέλιξις προϋποθέτει ἀρχήν τινα, καὶ δὴ λογικῶς πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦν χρόνος, ἐν ᾧ ἡ γλῶσσα οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ μέσον τι μεταξὺ φωνῆς καὶ διαρθρώσεως, καὶ ὅτι τούτου προηγεῖτο ἄλλη περίοδος ἐν ᾗ ἀναγκαίως ἡ γλῶσσα συνίστατο ἐκ μόνων ἤχων.

Ἐγένετο ἄρα ἐξέλιξις ἤ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, βαθμιαία γένεσις, παιδικὴ ἡλικία καὶ πλείων ἢ ἥττων ὡριμότης. Ἡ ἄρνησις τούτου τοῦ γλωσσικοῦ φαινομένου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν ἄλλων ὀργανισμῶν (κατὰ τὴν τοῦ Δάρβιν καλουμένην θεωρίαν) φαίνεται ἡμῖν ὅτι εἶναι τὸ μέγιστον ἐλάττωμα τοῦ συστήματος τοῦ Ῥενᾶνος, ὡς καὶ τῶν ἐν Γερμανίᾳ τοιαύτας θεωρίας ἐκπονησάντων (2).

(1) Πρβλ. καὶ Rabier, Μελετ. φιλοσοφίας (γαλλ.) I σελ. 601.— Max Müller «Chips» καὶ «Lectures» πολλαχοῦ.— Κατὰ τὸν de Mortillet, Τὸ προϊστορικὸν (γαλλ.) σελ. 249, ἡ φυσικὴ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ τεταρτογενεῖ περιόδῳ δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἤδη τότε ἠδυνήθη νὰ λαλήσῃ.

(2) Ὡς πρὸς τὴν Γερμανίαν, ὅρα καὶ J. Kelle, Ἰδέαι περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης (γερμ.) ἐν τῷ Ἀρχείῳ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν κ.λ. 1856. Τόμ. 20 σελ. 297-332, καὶ Wackernagel, Περὶ τῆς γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς γλώσσης (γερμ.) Bas. 1876. 2α ἔκδ. σελ. 12.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἡ γλῶσσα θεωρουμένη ὡς τεχνικὴ δημιουργία, ἢ ἐφεύρεσις τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅλως ἐναντία εἶναι ἡ γνώμη ἐκείνων, οἵτινες θεωροῦσι τὴν γλῶσσαν ὡς τεχνικόν τι ἐφευρεθὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ βαθμηδὸν ὑπ' αὐτοῦ ἀναπτυχθέν. Ἡ γνώμη αὕτη διεδόθη ἤδη ἐν τῷ 18ῳ αἰῶνι, πρὸ πάντων ὑπὸ τῶν καλουμένων ἐγκυκλοπαιδιστῶν. Αἰτίαν δέ, ὡς εἰκός, ἔχει τὴν πνευματικὴν κίνησιν, ἡ ὁποία τότε ἐπεκράτει ἐν τῇ Γαλλίᾳ.

Παραδείγματος χάριν ὀνομάζομεν τὸν Μαϋπερτυΐς, ὅστις ἤδη ἐν ἔτει 1748 ἐξέδωκεν ἔργον φέρον τὸν τίτλον «Φιλοσοφικαὶ Παρατηρήσεις περὶ τῆς γενέσεως τῶν γλωσσῶν καὶ τῆς σημασίας τῶν λέξεων». Τὸ ἀβάσιμον τοῦ συστήματός του πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐδείχθη ὑπὸ τοῦ Τύργοτ, καὶ νῦν σοβαρῶς πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν μόνον τὰς γνώμας ἐκείνων, οἵτινες τὴν γλῶσσαν καλοῦσιν καθαρῶς ἀνθρωπίνην ἐφεύρεσιν, ὑπολαμβάνουσιν δ' ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐξειλίχθη εἴτε διὰ σχημάτων εἴτε διὰ φυσικῶν φωνῶν (1).

Ὁ γνωστὸς Γάλλος φιλόσοφος Κονδιλλὰκ καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Μαΐνε δὲ Βίραν καὶ ἄλλοι κατέβαλον πλείστους κόπους, ἵν' ἀποδείξωσι τίνι τρόπῳ ἡ γλῶσσα ἐφευρέθη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πῶς ἐγένετο ἡ μετάβασις ἀπὸ τῶν σημείων, ἃ ἔμφυτός τις ὁρμὴ (ἔνστικτον) ἐδίδαξεν, εἰς συναισθητὰς λέξεις.

Ἀλλὰ καὶ ἡ θεωρία τούτων εἶναι ἀνεπαρκής, καὶ ὁ Γάλλος γλωσσολόγος Ῥεγνὼ (Regnaud), τοῦ ὁποίου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παραδεχόμεθα τὰς παρατηρήσεις, ἔδειξεν ἤδη, ὅτι ἐν ταῖς πρωτοτύποις γλώσσαις δὲν ὑπεδηλοῦντο ὡρισμέναι ἰδέαι, ὥσπερ δένδρον, καρπός, ὕδωρ, πῦρ κ.τ.λ., ἀλλὰ γενικαὶ κατηγορίαι πραγμάτων, ὅπως ἐφάνησαν τῷ ἀπαιδεύτῳ ἀνθρώπῳ. Ἡ γῆ ἦτο τὸ σκληρόν, τὸ ὕδωρ ἦτο τὸ

(1) Πρβλ. Ῥενᾶνος, Γένεσις τῆς γλώσσης (γαλλ.) σελ. 77. Ἀριστοτ. Περὶ ἑρμ. δ'. — Μαΐνε δὲ Βίραν, Φιλοσοφ. ἔργα (γαλλ.) II 323.—Ρ. Σίμωνος, Ἱστορ. τῆς παλαιᾶς διαθήκης (γαλλ.) 1678 I 15. — Κονδιλλάκ, Γραμμ. (γαλλ.) I - II. — Ἀββᾶ Κοπινώ, Δοκίμιον περὶ τῆς γενέσεως τῶν γλωσσῶν 1774.— Α. Λεμοΐνε, Περὶ τῆς φυσιογνωμίας καὶ τῆς λέξεως (γαλλ.) 1865.

ῥευστὸν ἢ τὸ τρέχον, τὸ πῦρ ἦτο τὸ στίλβον ἢ τὸ καῖον καὶ οὕτως ἐφεξῆς. Τὴν θεωρίαν ταύτην θὰ ἐξετάσωμεν ὕστερον, ἐν τῷ παρόντι δὲ περιοριζόμεθα νὰ σημειώσωμεν ὅτι διὰ τῆς τελευταίας ταύτης μεθόδου ἡ τοῦ Δάρβιν θεωρία τῆς ἐξελίξεως ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τὴν γλωσσολογίαν.

Φυσικῷ τῷ λόγῳ ἡ ἀρχὴ αὕτη εὗρεν ἑκάστοτε ἀντιπάλους τινάς, καὶ ἔτι πρὸ μικροῦ ἐν Γαλλίᾳ ὁ Λ. Καρρὼ ὑπερήσπισε τὴν γένεσιν τῆς γλώσσης ὡς πρᾶξιν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ σκέψεως καὶ βουλήσεως γενομένην· ἀλλ' οἱ τοῦτο διισχυριζόμενοι διαπράττουσι τὸ σφάλμα, ὅτι τὴν γλῶσσαν ἐκείνων τῶν βαρβάρων χρόνων συγχέουσι μετὰ τούτου ὃ εὐκόλως καὶ συνήθως γίνεται καθ' ἑκάστην ἐν εὐπαιδεύτῳ κοινωνίᾳ. Ἐν τοιαύτῃ κοινωνίᾳ αἱ λέξεις τῆς γλώσσης δύνανται νὰ πλασθῶσι κατ' ἐκλογὴν καὶ μετὰ σκέψεως, ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει ἐν ταῖς πρώταις περιόδοις τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ. Ἡ ἁπλῆ ὅμως ἀλήθεια αὕτη παρεγνωρίσθη μέχρι τοῦδε ὑπὸ πλείστων γλωσσολόγων, οἳ πάντες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον συμφωνοῦσιν περὶ τούτου, ὅτι ἡ γλῶσσα διὰ συνθήκης τινὸς βαθμηδὸν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἐποιήθη (1).

Ἐὰν ἄρα ἡ γλῶσσα μήτε θεῖον δῶρον εἶναι μήτε δῶρον αὐτόματον τῆς φύσεως μήτε μετ' ἐπιγνώσεως γενομένη ἐφεύρεσις τοῦ ἀνθρώπου, ὑπολείπεται ἡ ὑπόθεσις ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα βραδείας καὶ βαθμιαίας ἐξελίξεως (évolution). Οὕτως ἄρα ὁρμώμενός τις ἀπὸ καταστάσεώς τινος σχεδὸν ὅλως ὁμοίας τῇ ἀφωνίᾳ ἢ μόνον ἀπὸ φωνῶν τινῶν παραγομένων διὰ τοῦ φωνητικοῦ ὀργάνου, δύναται τελευταῖον νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πλουσίαν ἀνάπτυξιν φωνηέντων καὶ συμφώνων, τὴν ὁποίαν δεικνύουσιν αἱ γλῶσσαι. Εἶναι ἄξιον σημειώσεως ὅτι καὶ οἱ παλαιοὶ καθόλου ἐγνώρισαν ταύτην τὴν θεωρίαν, ἀλλὰ σήμερον εἴμεθα εὐτυχέστεροι, διότι δυνάμεθα νὰ μεταχειριζώμεθα τὰ συμπεράσματα τῆς συγκριτικῆς τῶν γλωσσῶν ἐπιστήμης, ἥτις ἐξ ἀρχῆς τοῦ 19ου αἰῶνος ἔκαμε τοσοῦτον γιγαντιαίας προόδους.

(1) Ὅρ. Καρρὼ ἐν τῇ καλουμένῃ Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο κόσμων (γαλλ.), Σεπτ. 1878, καὶ τὰ ἔργα τοῦ Οὐίτνεϊ, τοῦ Λέρς (Lersch), τοῦ Στεϊνταλ, καὶ ἐκ τῶν προτέρων χρόνων τοῦ Ἄρρις, τοῦ Σμίττ, τοῦ Μονμπόδδο, τοῦ Οὔρβιτζ, τοῦ Χάρμα ἐν τῷ εἰρημένῳ βιβλίῳ τοῦ Ῥεγνώ, σελ. 45-47.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Θεωρίαι περὶ τῆς φυσικῆς γενέσεως τῆς γλώσσης.

ΜΕΡΟΣ Α'.

Πρῶτον πρέπει ν' ἀσχοληθῶμεν περὶ ὅσα ἤδη οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι ὡς πρὸς τοῦτο ἔχουσι φιλοσοφήσει, ἐπειδὴ οἱ παλαιοὶ φιλόσοφοι, καίπερ ὁρμώμενοι ἐκ παραγόντων ὅλως ἀνεπαρκῶν, ἐσκέπτοντο ἀείποτε μετὰ πολλῆς σπουδαιότητος περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης.

Ἐὰν ἡ γνώμη τοῦ Ἡρακλείτου καὶ ἄλλων φιλοσόφων εἶναι ἔτι τρόπον τινὰ ἀμφίβολος, πάντως βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Ἐπίκουρος (ᾧ ἕπεται Πρόκλος) καὶ ὁ Λατῖνος διάδοχος τοῦ Ἐπικούρου, ὁ μέγας ποιητὴς καὶ φιλόσοφος Λουκρήτιος, ἦσαν τῆς γνώμης ὅτι ἡ γλῶσσα βαθμηδὸν ἐκ φυσικῶν ἤχων ἐσχηματίσθη.

Ὁ Ὁράτιος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Μανίλιος μόνον γενικῶς ἐξεφράσθησαν περὶ τοῦ ζητήματος, ἰδιαιτέρας δὲ παρατηρήσεις, σχεδὸν πάσας ἐχούσας τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν παρὰ τῷ ἀρχιτέκτονι Βιτρουβίῳ καὶ τῷ ἱστοριογράφῳ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ (1).

Τὴν θεωρίαν ταύτην, δηλαδὴ τὴν γένεσιν τῆς γλώσσης ἐκ φυσικῶν ἤχων ἢ φωνῶν, ἐδίδαξαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι. Οὕτω π. χ. ὁ πολὺς Ῥουσσώ, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ εἰωθὸς λίαν εὐφυῶς καὶ πρωτοφανῶς ἔγραψε περὶ τούτου, ἐν Γερμανίᾳ ὁ διάσημος Ἰακ. Γρίμμ, ὃς ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀπεδοκίμασε καὶ τὴν θείαν καὶ τὴν ἔμφυτον γένεσιν τῆς γλώσσης, πλὴν τούτου δὲ μόνον γενικήν τινα γνώμην ἐξέφρασεν· καὶ πλεῖστοι ἄλλοι, ὧν τὰς γνώμας θὰ ἐξετάσωμεν ὕστερον. Πάντως σαφεστέρα εἶναι ἡ γνώμη τοῦ ἀθανάτου γλωσσολόγου Σλείχερ, ὅστις ἰδιαίτερον ἔργον ἔγραψε περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς γλώσσης διὰ τὴν φυσικὴν

(1) Ὅρα Μὰξ Μύλλερ, Νέα μελετ. περὶ τῆς ἐπιστήμης τῆς γλώσσης (ἀγγλ.) II 8, Λέρς, Ἡ φιλοσ. τῆς γλώσσης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (γερμ.) πολλαχοῦ, Ζαβορόδσκι, Ἡ γένεσις τῆς γλώσσης, σελ. 11.—Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πρβλ. Λουκρήτιον, Περὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων (λατ.), ἰδίως τὸ ε' βιβλ., Ὁράτιον Σάτ. I 3, Μανίλ. Ἀστρον. I 83, Βιτρούβιον περὶ ἀρχιτ. II 1, Διόδ. Σικ. Βιβλ. Ἱστ. I 8.

ἱστορίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅστις τὴν αὐτὴν ἐξέλιξιν τῆς γλώσσης ἐδίδαξεν ἣν ὁ Δάρβιν καὶ ἡ σχολή του εἰς φῶς προήγαγεν περὶ τοῦ λοιποῦ ἐμψύχου κόσμου. Οὗτος ἦτο τῶν πρώτων, οἳ ἔδειξαν τὴν σχέσιν τῆς γλώσσης πρὸς τοὺς γενικοὺς φυσιολογικοὺς νόμους, καὶ ἐπίσης μετ' αὐτὸν ὁ Ζαβορόβσκι καὶ ἄλλοι ἐξέθηκαν τὴν γένεσιν τῆς γλώσσης ὑπὸ δαρβινιστικὴν ἔποψιν (1).

ΜΕΡΟΣ Β'.

Ἡ θεωρία τῆς μιμήσεως τῶν ἤχων (ὀνοματοποιΐας).

Οἱ πλεῖστοι φιλόσοφοι καὶ γλωσσολόγοι, οἵτινες ὑπέλαβον φυσικήν τινα γένεσιν τῆς γλώσσης, ἀνέπτυξαν τὴν θεωρίαν ὅτι ἡ γλῶσσα βαθμηδὸν ἐγενήθη ἐκ τῆς μιμήσεως τῶν φθόγγων τῆς φύσεως καὶ τῶν ἤχων καὶ φωνῶν τῶν ζῴων. Ἡ θεωρία αὕτη τῆς ὀνοματοποιΐας (ἡ λέξις ἤδη εὑρίσκεται παρὰ Πλουτάρχῳ ἐν Συμποσ. Προβλ.) εἶναι ἀρχαιοτάτη καὶ κατέχει σπουδαίαν θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς γλωσσολογίας. Διὰ τοῦτο δέον ν' ἀσχοληθῶμεν ἐκτενέστερον περὶ αὐτήν, εἰ καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν παραδεχόμεθα αὐτήν.

Ἓν τῶν ἀρχαιοτάτων παραδειγμάτων τῆς ὀνοματοποιΐας εὑρίσκομεν ἐν τῷ γνωστῷ τοῦ Πλάτωνος διαλόγῳ Κρατύλῳ. Παρατηρητέον δ' ὅτι ἐν γένει αἱ θεωρίαι αὗται τῶν ἀρχαίων ἔχουσι σήμερον σχεδὸν μόνον ἱστορικὴν ἀξίαν· διὸ θέλομεν μνημονεύσει αὐτὰς ὅσον τὸ δυνατὸν συντόμως. Ἐν τῷ Κρατύλῳ ὁ Σωκράτης λέγει ὅτι « τὸ στοιχεῖον ῥῶ καλὸν ἔδοξεν ὄργανον εἶναι τῆς κινήσεως τῷ τὰ ὀνόματα τιθεμένῳ, τῷ δ' αὖ ἰῶτα (καταχεχρῆσθαι) πρὸς τὰ λεπτὰ πάντα, ὥσπερ γε διὰ τοῦ φῖ καὶ τοῦ ψῖ καὶ τοῦ σίγμα καὶ τοῦ ζῆτα πάντα τὰ τοιαῦτα μεμίμηται οἷον τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ζέον κ.λ. Τῆς δ' αὖ τοῦ δέλτα καὶ τοῦ ταῦ τὴν δύναμιν χρήσιμον φαίνεται ἡγήσασθαι πρὸς τὴν μίμησιν τοῦ δεσμοῦ καὶ τῆς στάσεως. Ὅτι δ' ὀλισθάνει ἐν τῷ λάβδα ἡ γλῶσσα κατιδὼν ἀφομοιῶν ὠνόμασε τά τε λεῖα καὶ αὐτὸ τὸ ὀλισθάνειν καὶ τὸ λιπαρὸν κ.λ. Ἧι δ' ὀλισθανούσης τῆς γλώσσης ἀντιλαμβάνεται ἡ τοῦ γάμμα δύναμις, τὸ γλίσχρον ἀπε-

(1) Ῥουσσώ, Λόγος περὶ τῆς ἀνομοιότητος τῶν καταστάσεων (γαλλ.), Ἰ. Γρίμμ, Ἡ γένεσις τῆς γλώσσης (γερμ.), Σλείχερ, Ἡ δαρβίνιος θεωρία καὶ ἡ γλωσσολογία, καὶ ἄλλα ἔργα του (γερμ.), Ζαβορόβσκι, Ἡ γένεσις τῆς γλώσσης (γαλλ.).

» μιμήσατο καὶ γλυκὺ καὶ γλοιῶδες. Τὸ δ' αὖ ἄλφα τῷ μεγάλῳ ἀπέ- » δωκε καὶ τῷ μήκει τὸ ἦτα, ὅτι μεγάλα τὰ γράμματα », κ.τ.λ. (Κρατύλ. 426 d, 427 a-d.). Πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην ἔχουσι σχέσιν αἱ λίαν παράδοξοι ἐτυμολογίαι ἃς δύναταί τις νὰ εὕρῃ σωρηδὸν ἐν τῷ Κρατύλῳ. Ἀλλ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ κατακρίνωμεν τὸν Πλάτωνα διὰ τὰς φαντασιοπληξίας ταύτας, ἐνθυμούμενοι ὅτι καὶ ἐν τῷ νῦν χρόνῳ πολλάκις ἐπαναλαμβάνονται ὑπὸ συγγραφέων, πολλῷ ἧττον συγγνωστῶν ἢ ὁ Πλάτων, ὅστις τῶν φθογγολογικῶν νόμων ὅλως ἄπειρος ἦτο.

Φαίνεται ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις ἔλεγεν ὅτι « τὰ ὀνόματα μιμήματά ἐστιν », ἦτο προστάτης τῆς θεωρίας τῆς ὀνοματοποιίας, ἀλλ' οὐ ῥητῶς ἀπεφήνατο τὴν ἑαυτοῦ γνώμην. Ἐξ ἐναντίας τοιαύτην τινὰ γνώμην σαφῶς ἐξέφρασαν ὁ λογιώτατος ἀλλὰ πολλῆς ἐτυμολογικῆς ἑωλοκρασίας πατὴρ Οὐάρρων, Διονύσιος ὁ Θρᾷξ, ὁ Κοϊντιλιανός, ὁ Διομήδης, ὁ Πρισκιανὸς καὶ ἐν γένει πάντες οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοί (1).

Ἡ αὐτὴ θεωρία ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις πάλιν ἐκτενέστατα ἐπανελήφθη καὶ ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ φιλοσόφου Λεΐβνιτζ (ὅστις καθ' ἅπαντα τὸν βίον του ἐσκέπτετο περὶ τοῦ σπουδαίου προβλήματος κοινῆς καὶ διεθνοῦς τινὸς γλώσσης) εἰς τὸ βιβλίον του, « Καινὰ Δοκίμια περὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας », δι' οὗ ἀπεπειράθη ν' ἀποδείξῃ τὴν ὀνοματοποιίαν μάλιστα διὰ τῆς γερμανικῆς γλώσσης. Παρὰ πάσας τὰς ἀσθενεστάτας καὶ παραδόξους ἀποδείξεις, ἐφ' ἃς ἐστήριξε ταύτην τὴν θεωρίαν, οἱ πλεῖστοι ἠκολούθησαν τῷ παραδείγματι αὐτοῦ, ὡς π. χ. ἐν Γαλλίᾳ ὁ καλούμενος Πρόεδρος δὲ Βρόσσε, ὅστις ἐξέδωκεν ἰδιαίτερον ἔργον Περὶ τῆς μηχανικῆς δημιουργίας τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν τῆς ἐτυμολογίας. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἐν 1765, καὶ ὀλίγοις ἔτεσιν ὕστερον ἡ Ἀκαδήμεια τοῦ Βερολίνου προὐκήρυξε διαγωνισμὸν διὰ τὴν λύσιν τοῦ αὐτοῦ ζητήματος. Τὸ βραβεῖον ἔλαβεν ὁ ἔνδοξος Ἕρδερ, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ διατριβῇ του φαίνεται ὅτι εἶναι ὁμοίως ὀπαδὸς τῆς ὀνοματοποιίας.

Καὶ δὴ ἐν 1808 ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τοῦ Κ. Νοδιὲρ ἐξεδόθη λεξικὸν

(1) Ὅρ. Στέϊνταλ, Ἱστορία τῆς γλωσσολογίας (γερμ.), σελ. 183, Λέρς, Ἡ φιλοσοφ. τῆς γλώσσης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (γερμ.), II καὶ πολλαχοῦ. Ῥεγνὼ ἐν τῷ περὶ τούτων κεφαλαίῳ.

τῶν Ὀνοματοποιϊῶν, ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ πρωτίστη, εἰ μὴ ἡ μόνη πηγὴ τῶν γλωσσικῶν τύπων. Ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ὀλίγα μόνον μετεβλήθησαν, εἰ καὶ ἡ συγκριτικὴ μελέτη τῶν γλωσσῶν ἔκαμε μεγάλην πρόοδον, διότι οἱ πλεῖστοι λόγιοι, οἱ ὁποῖοι ὕστερον ἔγραψαν περὶ τούτου τοῦ θέματος, ἀποδίδουσιν εἰ μὴ μοναδικὴν ἀλλ' ὅμως τὴν μεγίστην σημασίαν εἰς τὴν ὀνοματοποιΐαν (1).

Διὰ βραχέων π. χ. μνημονεύομεν ὅτι τὴν θεωρίαν τῆς ὀνοματοποιΐας ἐπανευρίσκομεν παρὰ τῷ Ῥενᾶνι, οὗ τὸ ἔργον ἐδημοσιεύθη πρῶτον ἐν 1848, σχεδὸν εἴκοσι ἔτεσιν ὕστερον πάλιν ἐκτενεστάτην ἀπόπειραν ἔκαμεν ὁ Βέλγος γλωσσολόγος Μπυργράφ, ὅστις ἤθελε ν' ἀποδείξῃ τὸ αὐτὸ διὰ νέων τεκμηρίων. Τὸ ἔργον του ἐξεδόθη ἐν 1863 καὶ φέρει τὸν τίτλον «Στοιχεῖα τῆς γενικῆς γραμματικῆς ἢ ἐξήγησις τῶν ἀρχῶν τῆς γλώσσης». Φαίνεται δὲ ὅτι ἐν 1864 καὶ ὁ Σλεΐχερ ἐξέφρασεν ὁμοίαν τινὰ γνώμην.

Ἐν ἔτει 1870 ἐξεδόθη τὸ βιβλίον τοῦ ἐξαιρέτου Ἀμερικανοῦ φιλολόγου Οὐίτνεϊ Περὶ γλώσσης καὶ γλωσσολογίας, ὅστις ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Μὰξ Μύλλερ, ἀναδεικνύει ἑαυτὸν προστάτην τῆς θεωρίας τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης ἐξ ὀνοματοποιϊῶν καὶ ἐπιφωνημάτων. Οἱ πλεῖστοι φιλόλογοι τῆς ἀγγλικῆς σχολῆς ἐξέφρασαν τὴν αὐτὴν γνώμην, ἀρκεῖ νὰ ὀνομάσωμεν τὰ γλωσσολογικὰ ἔργα τοῦ Οὐέτζβουδ καὶ τοῦ Φάρραρ.

Ἡ γνώμη τοῦ Γάλλου Σαββέ, ὃς ἐν 1878 ἔγραψεν ἔργον περὶ τῶν Ἰαπετικῶν γλωσσῶν, εἶναι δυσνόητος διὰ τὴν ἀσαφῆ λεξιλογίαν του. Καὶ δὲν πρέπει νὰ παρέλθωμεν ἐν σιωπῇ ὅτι ἡ θεωρία αὕτη μέχρι τῆς σήμερον ἀεὶ ὑπεστηρίχθη ὑπὸ πολλῶν διασήμων λογίων, ὡς π.χ. ἐν τῷ λαμπρῷ βιβλίῳ τοῦ Ἄγγλου Ταΐλορ, Περὶ πρωτογενοῦς πολιτισμοῦ, ἐν τοῖς γαλλ. ἔργοις τοῦ Ζαβορόβσκι καὶ τοῦ Ἔγγερ, ἐν τῇ τοῦ Βίκτ. Ἕνρι λατιν. διατριβῇ περὶ τῶν ἐτυμολ. τοῦ Οὐάρρωνος, ἐν τῷ ἐμβριθεῖ βιβλίῳ τοῦ Γερμανοῦ Ἑ. Παῦλ περὶ τῶν

(1) Λεΐβνιτζ, Καινὰ Δοκίμια κτλ. (γαλλ.) ἐκδ. ἐν Ἀμστελ. καὶ Λειψίᾳ, 1765.—δὲ Βρόσσε, Διατριβὴ περὶ τῆς μηχαν. δημιουργίας τῶν γλωσσῶν (γαλλ.), Παρισ. 1765.—Τὸ τοῦ Ἕρδερ βραβευθὲν σύγγραμμα Περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης (γερμ.) ἐξεδόθη ἐν Βερολ. 1770.—Ὁ Νοδιὲρ ὕστερον ἐν 1834 ἐξέδωκε τὰ Στοιχεῖα τῆς γλωσσολογίας (γαλλ.).

Στοιχείων τῆς ἱστορίας τῆς γλώσσης, κ. λ. Γνωστὸν δ' εἶναι ὅτι ὁ Μὰξ Μύλλερ ἐναντίαν ἔχει γνώμην καὶ ὅτι ἔγραψε περὶ τούτου ἐκτενῶς ἐν ταῖς Λαϊκαῖς παραδόσεσί του. Θέλομεν ἀνακεφαλαιώσει τὰς ἀντιπαρατηρήσεις αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ τὰς ἡμετέρας, κατὰ τῆς θεωρίας ταύτης, ἣ τοσούτους καὶ τοσοῦτον λογίους προμάχους ἔχει (1).

Ἐν πρώτοις λησμονεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅτι ἡ θεωρία τῆς ὀνοματοποιίας, ἣ προϋποθέτει περίοδον ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ ἄνθρωπος ἦτο κατ' ἀνάγκην ἄλαλος καὶ ἄφωνος, ὑποθέτει αὐτὸν κατώτερον πολλῶν ἄλλων ζώων, ἅτινα ἔχουσιν οὐ μόνον τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν φωνῶν ἀλλὰ καὶ (ὡς παρετηρήθη ἤδη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Λουκρητίου) δύνανται νὰ δώσωσι ταῖς φωναῖς κάμψιν τινά, καὶ οὕτω νὰ μεταλλάξωσιν αὐτὰς κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις. Ἔπειτα φυσιολογικῶς ἀδύνατον νὰ νοηθῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ τοῖς σπέρμασι τῶν σημερινῶν ὀργάνων κατηρτισμένος ἐνεφανίσθη ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἱστορίᾳ του — κατὰ τὰς γεωλογικὰς ἐρεύνας τοῦτο ὑπερβαίνει πάντως τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ἐτῶν — δὲν ἠδυνήθη νὰ παραγάγῃ τόνους τινὰς καὶ νὰ καθίσταται ἀκουστὸς τοῖς ἄλλοις. Πρὸς δὲ παρατηρητέον ὅτι τὰ τεκμήρια, ἃ πλειστάκις ἐπιφέρονται εἰς ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας ταύτης, οὕτως ἀβέβαια καὶ αὐθαίρετα, μᾶλλον δὲ παιδαριώδη εἶναι, ὥστε οὐδὲ πρέπει νὰ φέρωσι τὸ ὄνομα τεκμηρίων· ἀναφέρομεν μόνον ἐν παρόδῳ τοὺς παντελῶς διαφόρους τρόπους τῆς μιμήσεως τῶν ζῳωδῶν φωνῶν ἐν ταῖς διαφόροις γλώσσαις. Ἐκτὸς τούτου δυνάμεθα ν' ἀναγράψωμεν πολλὰς λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδαμῶς δύνανται νὰ ἑρμηνευθῶσι διὰ ταύτης τῆς θεωρίας. Τῇ δοξασίᾳ ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ φυσικὸν λόγον ἔπρεπε νὰ εἶναι μίμησις τῆς φωνῆς τοῦ ζῴου, δυνάμεθα ν' ἀντιτάξωμεν τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὡσαύτως ἠδυνήθη νὰ ὀνομάσῃ τὸ ζῷον κατὰ τὸ χρῶμα ἢ κατ' ἄλλας ἰδιότητας αὐτοῦ, οὕτω π. χ. ἱκανῶς βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ ἵππος ἐν ταῖς ἰαπετικαῖς γλώσσαις οὐχὶ κατὰ τὸν χρεμετισμὸν ἀλλὰ κατὰ τὴν ταχύτητά του ὠνομάσθη. Ἐν τέλει, ἐὰν ὁμολογήσωμεν τὴν ὀνοματοποιίαν ὡς πλαστουργὸν τῆς γλώσσης, πῶς σαφηνιστέον δι' αὐτῆς τὰ ὀνόματα ζῴων

(1) Ῥενᾶνος, Γένεσις τῆς γλώσσης (γαλλ.) 1848.— Μπύργραφ, Στοιχεῖα τῆς γεν. γραμμ. (γαλλ.) 1863.— Οὐίτνεϊ, Γλῶσσα καὶ γλωσσολογία (τὸ ἔργον τοῦτο μετεφράσθη καὶ εἰς τὴν ὀλλανδ.) 1870.— Πρβλ. τὸν κατάλογον τῶν ἄλλων βιβλίων παρὰ τῷ Ῥεγνῷ σελ. 99-104.

ἀκουστὸν ἦχον οὐκ ἀναπεμπόντων ἢ ἀήχων πραγμάτων, αἰσθήσεων κ.λ.; Ἡ δυσκολία αὕτη ὑπ' οὐδενὸς μέχρι τοῦδε ἐλύθη (1).

Εἶδός τι θεωρίας περὶ αὐτομάτως γενομένων ὀνοματοποιϊῶν ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου Ἄγγλου λογίου Ι. Λύμποκ, καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ἤδη μνημονευθέντος Γερμανοῦ γλωσσολόγου Ἑ. Παῦλ, ἀλλὰ τὰ παραδείγματα, ὧν ποιοῦνται χρῆσιν, δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσι κάλλιστα κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον. Πρὸς δὲ τούτοις εἶναι γέγονὸς μεγάλης σημασίας ὅτι αἱ ὀνοματοποιίαι γίνονται σπανιώτεραι καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν εἰς τὰς παλαιοτέρας περιόδους τῶν γλωσσῶν, καὶ ὅτι ἀπαντῶσι παρὰ παιδίοις τότε μόνον, ὅτε ἤδη λέξεις τινὰς γνωρίζουσιν.

Διὰ τοῦτο δὲν δυνάμεθα ν' ἀνομολογήσωμεν τὴν ὀνοματοποιίαν ὡς γενικὸν πλαστουργὸν τῶν γλωσσῶν, εἰ καὶ ἡ θεωρία αὕτη ὑπὸ πλήθους λογίων ὑπεστηρίχθη· τοὐναντίον φαίνεται ἡμῖν ὅτι εἶναι ὀψιφανὴς καὶ σποραδικῶς ἀπαντῶσα. Ἡ γένεσις καὶ ἐξέλιξις τῶν πλείστων γλωσσῶν πρέπει ν' ἀποδοθῇ, ὡς ἡμῖν φαίνεται, ἄλλαις αἰτίαις (2).

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ἄλλαι θεωρίαι περὶ τῆς φυσικῆς γενέσεως τῆς γλώσσης.

Πρὶν ἢ μεταβῶμεν ἐπὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἡμετέρας ἰδίας θεωρίας, ὀφείλομεν νὰ ἐξετάσωμεν ἔτι συντόμως τὰ λοιπὰ συστήματα περὶ τῆς φυσικῆς γενέσεως τῆς γλώσσης, καὶ μάλιστα ἐκεῖνα ἅτινα ἐν ταῖς τελευταίαις δεκαετίαις ἀνεπτύχθησαν ἰδίως ἐν Γερμανίᾳ.

Ἐν πρώτοις ὀνομάζομεν τὸν ἔξοχον ἐν Βιέννῃ γλωσσολόγον Φρειδ. Μύλλερ, καὶ τὴν Εἰσαγωγήν του εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς γλώσσης, ἥτις ἐξεδόθη ἐν Βιέννῃ ἐν 1876. Οὗτος τὴν γένεσιν τῆς γλώσσης ἐκτενῶς καὶ φιλοσοφικῶς ἑρμηνεύει ἐκ τῆς ἐπισκοπήσεως τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα ἑκάστοτε ἐξεγείρουσιν ἀνάλογόν τινα φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου.

(1) Πρβλ. τὰς τοῦ Δάρβιν καὶ ἄλλων παρατηρήσεις περὶ τῶν ῥυθμικῶν ἤχων τῶν ζῴων, ἃς ἀνέφερα καὶ εἰς τὴν διατριβήν μου (λατιν.) Κεφαλαῖά τινα περὶ τῶν Ἑλλήνων, Ἀμστελ. 1880.— Ὅρα καὶ Ῥεγνὼ ἔνθα ἀνωτ. σελ. 104-117 καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἀναφερομένους γλωσσολόγους.

(2) Λύμποκ, Ἡ γένεσις τοῦ πολιτισμοῦ (ἀγγλ.) 1870.— Παόλ, Στοιχεῖα (γερμ.) σελ. 140-151.— Φίκκ, Συγκριτ. λεξικὸν ἰαπετικῶν γλωσσῶν (γερμ.).— Πρείερ, Ἡ ψυχὴ τοῦ παιδίου (γερμ.).

Τοῦτο δὲ μάλιστα γίνεται δι' ἐπιφωνημάτων. Ἀρχὴ τῆς γλώσσης, κατ' αὐτόν, τότε εἶναι ὅταν ἡ ἔκφρασις αἰσθήσεώς τινος δὲν ἀποδίδῃ πλέον αὐτὴν ταύτην τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν ἐξ ἧς προῆλθε καὶ τὸν φθόγγον ὅς ἀμέσως συνάπτεται μετ' αὐτῆς. Τὸν φθόγγον τοῦτον διανέμει εἰς τρία εἴδη, ἤγουν τὰς ὀνοματοποιΐας, τὰ ἐπιφωνήματα, καὶ τὴν ἔκφρασιν ἰσχυρῶς αἰσθητῶν ἢ νέων ἀντιλήψεων.

Ἡ γνώμη τοῦ Γείγερ ἐν τῇ «Γενέσει τῆς γλώσσης» σχεδόν τι συμφωνεῖ πρὸς ταύτην, σπουδαία διαφορὰ εἶναι μόνον ὅτι ἡ σχολὴ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ Φρειδ. Μύλλερ ὑποθέτει ἴδιον φθόγγον δι' ἑκάστην πρώτην αἴσθησιν, ἐνῷ ὁ Γείγερ ῥητῶς λέγει ὅτι ἕκαστος φθόγγος δύναται ν' ἀποδίδῃ ἑκάστην ἰδέαν, καὶ ὅτι ἑκάστη ἰδέα δύναται νὰ ἐκφρασθῇ δι' ἑκάστου φθόγγου. Ἡ τοῦ Νοϊρὲ ἐν τοῖς διαφόροις ἔργοις του θεωρία διαφέρει ἀπὸ τούτου κατ' ὀλίγα μόνον.

Πρὸς τὰ ἔμπροσθεν μνημονευθέντα συστήματα, ἃ ἑρμηνεύουσι τὴν γένεσιν τῆς γλώσσης τρόπον τινὰ ἐξ ἀνταναχλαστικῶν κινήσεων (Reflexbewegungen), δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν πρῶτον μέν, ὅτι αἰωροῦνται ἐν ἀβεβαιότητι, διότι σχεδὸν ὅλως ἀγνοοῦμεν τὰς πρώτας περιόδους τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, ἔπειτα δὲ ὅτι παράλογον φαίνεται ὅτι ὁ πρωτογενὴς ἄνθρωπος εἶχεν ἐκφράσει τὰς πράξεις του πρὶν ἢ τὰ πράγματα· τοὐναντίον πιθανὸν εἶναι (ἵνα περιορισθῶμεν ἐν τῷ παραδείγματι τοῦ ἵππου), ὅτι παρετήρησε τὸ τρέχον πρᾶγμα πρὶν ἢ δώσῃ ὄνομα τῇ πράξει τοῦ τρέχειν. Ἐν τέλει, πῶς θὰ ἐξηγήσωμεν τὴν τοσοῦτον πλουσίαν διαφορὰν τῶν γλωσσικῶν ῥιζῶν, ὅταν ὑποθέσωμεν ὅτι ἑκάστη πρᾶξις παρηκολουθήθη ὑπ' ἀναλόγου τινὸς φθόγγου; (1).

Τελευταῖον συγκεφαλαιοῦμεν τὴν θεωρίαν τῶν ἐπιφωνημάτων, ἣ πλειστάκις συνήφθη μετὰ τῆς τῶν ὀνοματοποιϊῶν. Περὶ μὲν τῶν ἀρχαίων τοῦτο φαίνεται ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων τῷ Ἐπικούρῳ λέξεων καὶ ἄλλων, ἐν δὲ τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἡ θεωρία αὕτη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ὑπεστηρίχθη ὑπὸ δὲ Βρόσσε, Σλείχερ, Οὐίτνεϊ, Ταΐλορ καὶ ἄλλων. Κατὰ τὸν Οὐίτνεϊ ἡ ὀνοματοποιΐα καὶ τὸ ἐπιφώνημα εἶναι αἱ δύο πηγαὶ τῆς γλώσσης, ἐν ᾧ ὁ Ταΐλορ ἀπεπειράθη ν' ἀπο-

(1) Φρειδ. Μύλλερ, Εἰσαγ. εἰς τὴν ἐπιστ. τῆς γλώσσης (γερμ.) Βιέννῃ, 1876.— Γείγερ, Γένεσις τῆς γλώσσης 1869.— Τὰ ἔργα τοῦ Νοϊρέ, Ἄμπελ, Μὰξ Μύλλερ, Γέρβερ καὶ ἄλλων ἀναφ. ὑπὸ Ῥεγνώ, ἔνθα ἀνωτ. σελ. 121-132.— Ἡ θεωρία τοῦ Φρειδ. Μύλλερ, καὶ κατὰ τὴν σύνοψιν τοῦ Ῥεγνώ, δὲν εἶναι πάνυ σαφής.

δείξῃ ἐκτενῶς τὴν δύναμιν τῶν ἐπιφωνημάτων ὡς πλαστουργῶν τῶν γλωσσῶν.

Ὕστερον ὁ Ζαβορόβσκι ἔκαμε τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν δαρβινιστικὴν θεωρίαν καὶ ἔγραψεν ὅτι τὰ ἐπιφθέγματα εἶναι αἱ πρῶται λέξεις τῆς γλώσσης. Ὁ περίφημος Ἄγγλος γλωσσολόγος Σαῦσε ἐν τοῖς Στοιχείοις τῆς συγκριτικῆς φιλολογίας του, ἐκδ. ἐν 1874, καίπερ πάνυ γενικῶς ἐκφρασθείς, ἀλλ' ὅμως τὰ ὅρια μεταξὺ τῆς ἐκπομπῆς ἐπιφωνημάτων καὶ τῆς διαρθρώσεως λέξεων λίαν ἀσήμαντα ὠνόμασεν. Ἐπανειλημμένως καὶ ἐκτενῶς πᾶσαι αἱ διάφοροι θεωρίαι αὗται συνεζητήθησαν καὶ ἐπεκρίθησαν ἐν τοῖς πανταχοῦ διαδεδομένοις ἔργοις τοῦ Μὰξ Μύλλερ, ὅστις δικαίως διατείνεται ὅτι ἡ γλῶσσα ἐκεῖ μόνον ἄρχεται ὅπου λήγουσι τὰ ἐπιφωνήματα. Ἀλλ' εἶχε τοῦτο ἀρχῆθεν ἀείποτε οὕτως; ἰδοὺ τὸ ζήτημα. Τὸ καθ' ἡμᾶς, νομίζομεν (ἐν συντόμῳ) ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε πάντοτε τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ λαλεῖν, ὅτι ἡ ἐκπομπὴ φωνῶν καὶ ἐπιφωνημάτων ἦτο τρόπον τινὰ ὁ πρόδρομος τῆς διαρθρώσεως λέξεων, καὶ ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα βραδείας τινὸς καὶ βαθμιαίας διαπλάσεως ἢ ἐξελίξεως, περὶ ἧς τὴν ἰδίαν ἡμῶν γνώμην θέλομεν ἐκθέσει ἐν τοῖς ἐπομένοις (1).

ΣΥΝΟΨΙΣ ΝΕΑΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

I. **Ἡ βλάστησις τῶν γλωσικῶν τύπων. Ἡ φωνητικὴ ἐξέλιξις.**

Ἀπὸ πολλοῦ συνηθίσαμεν νὰ λαλῶμεν μεταφορικῶς περὶ τοῦ βίου τῆς γλώσσης, ὅτι αἱ γλῶσσαι εἶναι ζῶντες ὀργανισμοὶ κ. τ. τ., ἀλλὰ διὰ τούτων οὐδὲν ἀληθῶς καὶ κατ' οὐσίαν ἑρμηνεύεται. Τὸ κύριον ζήτημα εἶναι τόδε: τίνι τρόπῳ διεπλάσθησαν οἱ γλωσσικοὶ τύποι καὶ ἰδίως τίς ἐγένετο ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς βλαστήσεως αὐτῶν; Διὰ τοῦτο πρέπει (καθὼς ἔπραξε καὶ ὁ Ἑ. Παὺλ) ν' ἀναβῶμεν ἐκ τῶν γνωστῶν ἐπὶ τὰ ἄγνωστα.

(1) Ὅρα τὰς πηγὰς ἀναφερομένας ὑπὸ Ῥεγνώ, ἔνθα ἀνωτ. σελ. 132-139, ἰδίως δὲ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πρεϊερ καὶ τὴν σημείωσιν σελ. 138. Ἡ σημείωσις αὕτη πρέπει νὰ ἐκπονηθῇ, διότι νῦν οὐδὲν περιέχει εἰ μὴ σκοτεινὴν γενικότητα. Ταὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῶν ἐν σελ. 138-139 ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ῥεγνὼ λεχθέντων.

Αἱ σημεριναὶ γλῶσσαι (ἵνα περὶ τῶν διαλέκτων σιγήσωμεν) πλουτίζονται μάλιστα κατὰ τοὺς τρεῖς ἑπομένους τρόπους·

α'. Ἡ γαλλικὴ γλῶσσα, παραδ. χάριν, πλουτίζεται πρῶτον μὲν διὰ τῆς συνθέσεως γαλλικῶν λέξεων πρὸς ἀλλήλας, ἢ λέξεων ἐκ ξένων γλωσσῶν, ἑλλην. ἢ ἄλλων, δεδανεισμένων. Αἱ λέξεις αὗται τότε λαμβάνουσι γαλλικὴν κατάληξιν. Παραδείγματα· tourne-broche, porte-faix, faire-part, garde-bourgeoise; aérostat, photographe, thermomètre, logomachie, mythologiste, κτλ.

β'. Διὰ τοῦ δανισμοῦ ἐκ ξένων γλωσσῶν ἁπλῶν ἢ συνθέτων λέξεων. Οὕτως ἐκ τῆς ἀγγλικῆς· steamer, tender, wagon, redingote, bifteck; ἐκ τῆς ἰταλικῆς· piano, farniente, belvedere, andante; ἐκ τῆς γερμανικῆς· reitre; ἐκ τῆς ἑλληνικῆς· tactique, caractère, horizon, κτλ.

γ'. Διὰ τῆς ἀναλογίας, δηλαδὴ ὅταν κατάληξίς τις, ἥτις ἤδη ἄλλαις λέξεσιν εἶναι συνημμένη, προσάπτηται νέᾳ τινὶ λέξει μετὰ τῆς αὐτῆς ἀναλόγου σημασίας. Τοιουτοτρόπως ἐσχηματίσθησαν positiviste, présidentiel, publicité, communisme, tartuferie, κτλ. (1).

Δύναταί τις εὐκόλως νὰ ἴδῃ ὅτι οὐδεὶς τῶν τριῶν τρόπων τούτων εἶναι ἀρχαῖος, καὶ δὴ ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἔχῃ συμβάλει εἰς τὴν γένεσιν τῆς γλώσσης ἐν παλαιοτέραις περιόδοις. Ὑπάρχει δ' ἔτι καὶ τέταρτος τρόπος, ὃς προέρχεται ἐξ ἀρχαιοτέρων χρόνων, ἀποδεικνύεται δ' οὗτος ἐκ τοῦ ὅτι αἱ Ἰαπετικαὶ γλῶσσαι ἔχουσι πολλοὺς παρασχηματισμοὺς (γερμαν. Nebenformen, γαλλ. variantes phonetiqnes), ἢ ἐν ἄλλαις λέξεσι τύπους τῶν ὁποίων ἡ ἀρχικὴ ἑνότης ἠφανίσθη διὰ τῆς μεταβολῆς ἑνὸς ἢ πλειόνων φθόγγων. Οἱ παρασχηματισμοὶ οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι πάνυ ἀρχαῖοι, καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν βαθμηδὸν ἐγένοντο, ἡμεῖς καλοῦμεν φωνητικὴν ἐξέλιξιν.

Παραδείγματα ἐκ τῆς γαλλικῆς·

cheval κ. cavale — λατιν. caballus.
champ κ. camp — » campus.
col κ. cou — λατιν. collum.
bel κ. beau — » bellus

(1) Ὅρ. Ῥεγνὼ σελ. 141-145, καὶ Δαρμεστέτερ, Ὁ βίος τῶν λέξεων (γαλλ.), σελ. 142.—Ὁ Ῥεγνὼ συγκρίνει τὸ λατιν. faber πρὸς τοὺς ἑπομένους τύπους: Favre, Fabre, Febvre, Fèvre, Faivre, Faure, Farre, Vabre, κλ. — Πρβλ. ἐν γένει τὸ ἤδη προμνημονευθὲν βιβλίον τοῦ Βόλτζ, Ἡ γλῶσσα καὶ ὁ βίος της (γερμ.).

...δείγματα ἐκ τῆς λατινικῆς·

vorto κ. verto Vanicek E. W.² 274.
voster κ. vester » » 276.
optumus κ. optimus » » 15.
lubet κ. libet » » 254.
legundus κ. legendus Reisig Vorles² 355.
arbos κ. arbor Vanicek 27.
Romai κ. Romæ.
plureis κ. plures Reisig 133-137.

...ραδείγματα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς·

γνάπτω κ. κνάπτω G. Meyer Gr. Gramm. 257.
καίνω κ. κτείνω (Van. «erweicht Form»).
πτόλεμος κ. πόλεμος G. Meyer. 253.
χθαμαλὸς καὶ χαμηλὸς Van. Gr. Lat. E. W. 241.
ψαίρω κ. ψάλλω Van. 1179-81
πρβλ. G. Meyer 253 (1).

...αραδείγματα ἐκ τῆς σανσκριτικῆς·

skar κ. kar = ποιεῖν.
çcand κ. cand = candere.
rabh κ. labh = λαμβάνειν.
gar κ. gur = ἐπικαλεῖν. P. W. 688-89.

Ὡς εἰκὸς οἱ παρασχηματισμοὶ (Varianten) οὗτοι ἐμφανίζονται ...λυάριθμοι, ἀμέσως ὡς ἡ μία, ἡ μήτηρ, γλῶσσα σχίζεται εἰς διαφό...ους νεωτέρας. Οὕτως ἔχομεν παραδ. χάριν·

Λατ.	honor,	γαλλ.	honneur,	ἰταλ.	onore.
»	bibere,	»	boire,	»	bere.
»	consilium,	»	conseil,	»	consiglio.
»	justus,	»	juste,	»	giusto.
»	ponere,	»	pondre,	»	porre.
»	securus,	»	sûr,	»	sicuro.

(1) Ἐνταῦθα ὀνομάζομεν μόνον τὰς κυριωτέρας πηγάς, ὧν ἐκάμομεν χρῆσιν. Τὰ λε...κὰ τοῦ Βανιτζέκ, εἰ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄκριτα συμπιλήματα ὀνομάζονται, περιέχουσι ...μως πάντοτε σφόδρα πλουσίαν ὕλην. Διὰ τὴν σανσκριτικήν, πρβλ. τὸ μέγα Λεξικὸν ...ῆς Πετρουπόλεως καὶ τὸ μικρότερον τοῦ Κ. Κάππελλερ, ἐν Στρασβούργῳ 1887, 8°, ...ελ. 541 (ὅστις ἕπεται τῷ Πετροπολ. Λεξικῷ).

ὡσαύτως ἐν τῇ ἀγγλικῇ·

earth	καὶ ἐν τῇ γερμαν.		Erde.
foot	»	»	Fuss.
father	»	»	Vater.
goose	»	»	Gans.
room	»	»	Raum.

καὶ ἐν ταῖς ἑλλην. διαλέκτοις·

πράττω κ. πράσσω.
κέρρω (Λεσβ.) κ. κείρω.
μοῦσα κ. μῶσα (Δωρ), μοῖσα (Αἰολ.).
ξὺν κ. σὺν G. Meyer 222 (σημ.).
ὄρνιχος (Δωρ.) κ. ὄρνιθος.
φθήρω (Ἀρκ.) κ. φθείρω G. Meyer 64.

καὶ ἐν ταῖς ἰνδ. γλώσσαις·

Ζενδ.	kares	Σανσκρ.	karç	= ἰσχναίνεσθαι.
»	khshar	»	kshar	= ῥεῖν.
»	qan	»	svan	= ἠχεῖν.
»	garefsh	»	grabh	= λαμβάνειν.
»	skemb	»	skambh	= στηρίζειν.
»	harez	»	sarj	= ἀφίνειν, σφενδονᾶν, ῥίπτειν.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα, ἃ εὐκόλως δύνανται νὰ πολλαπλασιασθῶσι, δεικνύουσιν ὅτι τοῦτο τὸ ὁποῖον καλοῦμεν φωνητικὴν ἐξέλιξιν οὐ μόνον εἶναι σπουδαία καὶ ἀρχαιοτάτη πηγὴ τῆς γενέσεως τῶν γλωσσικῶν τύπων, ἀλλ' ὅτι καὶ ἔσχε μεγάλην ἐπίδρασιν (εἰ μὴ ἐγένετο ἡ μόνη αἰτία) ἐπὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαλέκτων ἐκ τῆς μιᾶς καὶ πρωτοτύπου μητρὸς γλώσσης. Εἰς τοῦτο συνεβάλοντο ἰδιαιτέρως αἱ ἑπόμεναι περιπτώσεις·

Πρῶτον, ὁ βαθμιαῖος σχηματισμὸς νέων φθόγγων ἐν τῇ περιόδῳ τῇ μεταξὺ τῆς ἐκπομπῆς τῶν φωνῶν καὶ τῆς πλάσεως ὅλως διηρθρωμένης τινὸς γλώσσης. Εἰς τοῦτο ἀνήκει ἡ ἀπόκτησις τοῦ λ ἐν ταῖς ἰαπετικαῖς γλώσσαις, καὶ ἵνα μεταχειρισθῶμεν παράδειγμά τι ἐκ νεωτέρων γλωσσῶν, τῶν φθόγγων u-oi-eu καὶ τῶν ἐρρίνων φθόγγων an-en-in-on-un ἐν τῇ γαλλικῇ γλώσσῃ. Πρὸς τούτοις πιθανὸν εἶναι ὅτι τὰ μαλακὰ ἀκαριαῖα σύμφωνα εἶναι μεταγενέστερα

τὴν γένεσιν, καθὼς καὶ τὰ ψιλὰ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ δασέα (1).

Δεύτερον, ἡ ἐπίδρασις τῶν φθόγγων ἐπ' ἀλλήλους κατὰ τὸν μέγαν νόμον τῆς ὁμοιώσεως (Assimilatio). Ὁ νόμος οὗτος δύναται νὰ παρατηρηθῇ ἐν ταῖς ἰνδικαῖς διαλέκτοις ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν σανσκριτικήν, καὶ ἐν τῇ ἰταλικῇ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν λατινικήν. Μετὰ τούτου συνδέεται τὸ φαινόμενον ὅτι αἱ γλῶσσαι, ὧν τὸ σύστημα τῶν συμφώνων ὑπέστη τὴν μεγίστην ἀπώλειαν διὰ τῆς ὁμοιώσεως, ὡς ἀντίρροπον ἀντισήκωμα τούτου ἔχουσι διατηρήσει καθαρώτερον τὸ σύστημα τῶν φωνηέντων.

Τρίτον, ἡ τακτικὴ μεταβολὴ τῶν ὑπαρχόντων φθόγγων, π. χ. ἡ μετάβασις τοῦ *a* εἰς *e*, ἥτις συχνὰ συμβαίνει ἐν τῇ λατιν. καὶ ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις, τοῦ e εἰς ei-i καὶ τοῦ i-o εἰς û ἐν τῇ σανσκρ., ἑλλην., λατιν. καὶ ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις, καὶ ὡς πρὸς τὰ σύμφωνα, ἡ μετάβασις τῶν λαρυγγικῶν (gutturales) εἰς οὐρανισκόφωνα (palatales), ἰδίως ἐν τῇ σανσκριτικῇ, γερμαν. κλ., ἡ γενικὴ μαλάκυνσις σκληρῶν συμφώνων ἐν πᾶσι τοῖς κλάδοις τῶν ἰαπετικῶν γλωσσῶν, κλ.

Τέταρτον, ἡ μεταβολὴ τῶν φθόγγων διὰ τῆς συναιρέσεως κατὰ τοὺς διαφόρους τρόπους αὐτῆς, ὃ δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν π. χ. ἐν τῇ γαλλικῇ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν λατινικήν.

Τὰς πλείστας τῶν αἰτιῶν τούτων δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν εἰς τὸν γενικὸν νόμον τῆς *ἀσθενώσεως*, διότι ἀφ' οὗ οἱ τύποι εἴτε δι' ἀναλογίας εἴτε διὰ συνθέσεως ηὐξήθησαν καὶ ἐπεξετάθησαν, ἡ μείζων δυσκολία τῆς προφορᾶς ἐγένετο αἰτία ὥστε τὰ διάφορα μέρη τῆς λέξεως ἀσθενέστερον ἢ πρότερον νὰ προενεχθῶσιν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, τὸ ὁποῖον στενῶς σχετίζεται πρὸς τὸν τονισμόν, θὰ ἐδύνατο νὰ ὀνομάσῃ τις ἐπίσης «νόμον τῆς ἀντικαταστάσεως ἢ τῆς ἰσορροπίας».

Ἐν τῷ ἑπομένῳ κεφαλαίῳ θὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἐπίδρασιν, ἣν ἡ φωνητικὴ ἐξέλιξις αὕτη ἔσχεν ὡς πρὸς τὰ μάλιστα πρωτότυπα μέρη τῶν λέξεων, *τὰς ῥίζας*, καὶ θ' ἀποπειραθῶμεν νὰ παραγάγωμεν ἐκ τούτου γενικά τινα συμπεράσματα (2).

(1) Ὅρα ἰδίως Ῥεγνὼ σελ 149 καὶ τὰ Δοκίμια ἐξελικτικῆς γλωσσολογίας (Essais de linguistique évolutioniste) σελ. 334. Πρβλ. καὶ τοιαῦτα ἔργα οἷα τὸ τοῦ Σίεβερς, Στοιχεῖα τῆς φωνητικῆς (γερμ.) Λειψ. 1881.

(2) Ὅρα Ῥεγνὼ σελ. 150-151. Τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ κεφαλαίου τούτου ἐν τῷ γαλλ. κειμένῳ δὲν εἶναι πάνυ σαφές.

II. Ἡ φωνητικὴ ἐξέλεξις τῶν καλουμένων ῥιζῶν.

Πασίγνωστον εἶναι, τίς ἡ σημασία τῶν καλουμένων ῥιζῶν γλώσσης τινός. Ἀλλὰ τίς ἦτο ἡ γένεσις τῶν ῥιζῶν τούτων; Περὶ τούτου ὑπάρχουσι διάφοροι θεωρίαι. Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς θεωρίας, αἳ παράγουσι τὰς ῥίζας εἴτε ἀπ' ὀνοματοποιϊῶν, εἴτε ἀπὸ τῶν καλουμένων ἀντανακλαστικῶν κινήσεων, μόνον εἰσαγωγῆς δίκην θὰ μνημονεύσωμεν βραχέως τίνα γνώμην ἔνδοξοί τινες γλωσσολόγοι ἐξέφρασαν περὶ τούτου.

Ὁ Μὰξ Μύλλερ τὰς ῥίζας ὀνομάζει «τύπους φωνητικούς», δι' ἐμφύτου ἰσχύος τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος γενομένους. Ὁ Πλάτων (κατ' αὐτὸν) ἤθελε νὰ εἴπῃ φύσει πεπλασμένους, ἀλλ' ὑπὸ τὴν χεῖρα τῆς φύσεως ἡμεῖς ἐννοοῦμεν τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, κλ. Θὰ ἦτο προτιμότερον ἐὰν ὁ Μὰξ Μύλλερ ἁπλῶς εἶχεν ὁμολογήσει ὅτι ἡ γένεσις τῶν ῥιζῶν εἶναι ἄγνωστος αὐτῷ.

Ὁ Γάλλος γλωσσολόγος Μ. Βρέαλ διδάσκει ὅτι ἑκάστη ἔρευνα τοῦ ζητήματος τούτου εἶναι ματαία καὶ ἀνωφελής. Ὁ πρῶτος ψελλισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, κατ' αὐτόν, οὐδὲν ἔχει κοινὸν μετὰ φωνητικῶν τύπων τοσοῦτον ἀφῃρημένης σημασίας ὅσον dhâ=θέτω, vid=ὁρῶ, ἠξεύρω, man=φρονῶ, κτλ. Παραδέχεται μὲν ὅτι διάφοροι διαλεκτικοὶ τύποι δύνανται ν' ἀνενεχθῶσιν εἰς ἓν παλαιότερον πρωτότυπον, ἀλλὰ (προσθέτει) οὗτοι ἐν μέρει προέρχονται ἐκ χρόνων ὧν δὲν δυνάμεθα ν' ἀνασυντάξωμεν τὴν γλῶσσαν, διὸ καὶ ἀγνοοῦμεν παντελῶς τοὺς νόμους, κατὰ τοὺς ὁποίους εἶναι πεπλασμένοι. Ἡμεῖς παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἐπίκρισις αὕτη δὲν φαίνεται ἡμῖν ἀληθής, διότι ἡ ἰδέα νόμου τινὸς ἐν γένει εἶναι ἐναντία πρὸς τοῦτο, καὶ διότι νομίζομεν ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνάμεθα ν' ἀναβῶμεν ἀπὸ τῶν γνωστῶν εἰς τὰ ἄγνωστα, καθ' ὃν οἱ νεώτεροι ἀστρονόμοι π. χ. δύνανται νὰ ὑπολογίσωσι τὰς ἡλιακὰς ἐκλείψεις ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Μέγας ἀριθμὸς γλωσσολόγων ἔχει δώσει ἡμῖν παράδειγμα τούτου (1).

Ὁ πάντων σχεδὸν λογιώτατος Πὸττ, εἷς τῶν πρώτων μαθητῶν

(1) Ὅρα Μαξ Μύλλερ, Μαθήματα (γαλλ. μεταφρ.) σελ. 486.— Βρέαλ, Ἀνάμικτα (mélanges) μυθολογίας καὶ γλωσσολογίας, σελ. 378, 410.— Ῥεγνώ, Δοκίμια ἐξελικτικῆς γλωσσολογίας, σελ. 393 κλ.

τοῦ Βόππ, ἐνόμισεν ὅτι ῥίζαι τινὲς εἶναι σύνθετοι. Ἡ θεωρία του ὅτι αἱ ῥίζαι αὗται συνίστανται ἐκ συνθέσεως προτακτικῶν μορίων καὶ ἁπλῶν ῥιζῶν, οὐδέποτε ἔτυχε πολλῆς ἐπικροτήσεως ἀλλ' οὐδ' ἦτο ἀξία ταύτης. Ἡ ὑπόθεσις, π. χ. ὅτι ἡ σανσκριτικὴ ῥίζα svâd = γεύομαι, εἶναι σύνθετος ἐκ τοῦ su = εὖ, a, ὃ μόριον σημαῖνον διεύθυνσίν τινα, καὶ ad = ἐσθίω, ἢ ὅτι ἡ bhû = εἰμί, εἶναι σύνθετος ἐκ τοῦ abhi = ἐναντίον καὶ vâ = πνέω, εἶναι ὅλως ἀπαράδεκτος, καθὼς ἤδη πρὸ πολλοῦ ἀπεδείχθη (1).

Ἄλλοι λόγιοι καὶ ἰδίως ὁ Γ. Κούρτιος καὶ ὁ Φίκκ ἔδειξαν, ὅτι πολλαὶ ῥίζαι, π.χ. ἐρύ-ω-ἐρύκ-ω, kart-kar, stabh-stâ, mard-mar, yuj-yu, ἔχουσι δύο τύπους, μετὰ συμφώνου καὶ ἄνευ αὐτοῦ, τῶν ὁποίων ἡ σημασία εἶναι ἡ αὐτὴ ἢ ὁμοία. Ἐκ τούτου ἀνέπτυξαν θεωρίαν τινά, καθ' ἣν ὁ μακρότερος τύπος, μεθ' ὡρισμένης σημασίας τοῦ τελευταίου συμφώνου, ἐγενήθη ἐκ τοῦ βραχυτέρου. Τοῦτο εἶναι ὃ Κούρτιος ὀνομάζει «ἀρχικὸν» καὶ «δευτερεύοντα τύπον» καὶ «προσδημιουργίαν» (Weiterbildug). Ἡ θεωρία αὕτη ἀναφέρει τὰς ἁπλᾶς ῥίζας εἰς πάνυ μικρὸν ἀριθμὸν μονοσυλλάβων ῥιζῶν, ὡς π. χ. ska, ka, ta, κλ. Καὶ ἀναμφιβόλως εἶναι πολλῷ ἧττον ἀπίθανος ἢ ἡ τοῦ Πότt, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῆς προκειμένου παρατηροῦνται δυσχέρειαί τινες, οἷαι αἱ ἀκόλουθοι: (2)

Πρῶτον ἡ ἔλλειψις παραδειγμάτων τῆς πλάσεως ταύτης, τὰ ὁποῖα νὰ δυνάμεθα νὰ ἐξελέγξωμεν ἀκριβῶς, καὶ τὸ ἀδύνατον τοῦ ν' ἀποδείξῃ τις τὴν γένεσιν τοῦ προσθήματος, εἴτε εἶναι σύμφωνον εἴτε σύμφωνον μετὰ φωνήεντος. Ταὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῆς σημασίας τοῦ προσθήματος, διότι μάτην ζητεῖ τις π. χ. τὴν ἀληθῆ σημασίαν τοῦ j ἐν ταῖς ῥίζαις yu καὶ yuj, αἵτινες δὲν διαφέρουσιν ἀλλήλων εἰ μὴ κατὰ τὸ σύμφωνον. Ἔπειτα δὲ ἡ πιθανότης φωνητικῶν μεταβολῶν ἤδη ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις, ἕνεκα τῶν ὁποίων δὲν δύναταί τις νὰ διακρίνῃ τὸν ἀρχικὸν τύπον ἀπὸ τοῦ δευτερεύοντος, καὶ τέλος τὸ

(1) Πόττ, Ἐτυμολ. ἐρεύνας κλ. 6' ἔκδ. Λέμγο καὶ Δέτμολδ 1861. — Βρέαλ. ἔνθα ἀνωτ. 282.— Δελβρύκ, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν μελέτην τῆς γλώσσης, σελ. 80.— Πρβλ. μάλιστα τὴν ἐπίκρισιν τοῦ Κουρτίου ἐν τοῖς γνωστοῖς Στοιχείοις αὐτοῦ, σελ. 32 κτλ.

(2) Ὅρα Κούρτιον ἔνθα ἀνωτ. σελ. 60 κλ., Φίκ , Συγκριτ. λεξικὸν τῶν ἰαπετικῶν γλωσσῶν, γ' ἔκδ. Γοίττιγγεν, 1876, Σλεῖχερ, Σύνοψιν (Compendium), σελ. 331. Πρβλ. Ῥεγνὼ σελ. 158 καὶ τὰ Δοκίμια, σελ. 253-85 καὶ πολλαχοῦ.

δυνατὸν τοῦ ν' ἀποδείξωμεν διὰ τῶν φωνητικῶν νόμων τὰ διάφορα πάθη ἐν τοῖς συμφώνοις καὶ φωνήεσι καὶ δὴ τὴν μετάβασιν τούτων τῶν ψευδοσυνθέτων εἰς ἁπλᾶς ῥίζας.

Ἡ τελευταία παρατήρησις ἄγει ἡμᾶς αὐτομάτως πρὸς τὴν ἰδίαν ἡμῶν θεωρίαν, καθ' ἣν θεωροῦμεν τοὺς μακροτέρους τύπους ὡς προδρόμους τῶν βραχυτέρων ἐχόντων τὴν αὐτὴν σημασίαν, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ὅλως ἐναντία τῇ ἤδη ἐν ἔτει 1848 ἐκπεπονημένῃ θεωρίᾳ τοῦ Σαβέ (Chavée), τῇ γνώμῃ τοῦ Κουρτίου, τοῦ Φίκκ, τοῦ Ἄσκολι καὶ ἄλλων. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐξηγοῦμεν ταῦτα κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον, ἥτις ἐγένετο καὶ αἰτία τῶν φωνητικῶν παρασχηματισμῶν καὶ τῶν διαλεκτικῶν τύπων, τ.ἔ. κατὰ τὴν φωνητικὴν ἐξέλιξιν. Ἐὰν ἡ γνώμη ἡμῶν ἦναι ὀρθή, δι' αὐτῆς ἀφανίζεται ἡ προμνημονευθεῖσα θεωρία ἁπλῶν καὶ συνθέτων ῥιζῶν.

(*Ἕπεται συνέχεια*)

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΥΠΟ

Β. ΛΑΚΩΝΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

Α) ΕΙΣ ΧΩΡΙΟΝ ΤΙ ΤΟΥ ΤΙΜΑΙΟΥ.

Ἀναγινώσκοντες ἐν τῷ Τιμαίῳ τοῦ Πλάτωνος τὰ περὶ τὴν σύστασιν τῶν κοσμικῶν καλουμένων σχημάτων προσεκόψαμεν εἰς τὸ ἑξῆς χωρίον (55, Α) ἀναφερόμενον εἰς τὴν σύστασιν τῆς πυραμίδος ἤτοι τοῦ ὑπὸ τῶν νεωτέρων καλουμένου κανονικοῦ τετραέδρου.

«Τρίγωνα δ' ἰσόπλευρα συνιστάμενα τέσσαρα κατὰ σύντρεις ἐπιπέδους γωνίας μίαν στερεὰν γωνίαν ποιεῖ, τῆς ἀμβλυτάτης τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν ἐφεξῆς γεγονυῖαν· τοιούτων δὲ ἀποτελεσθεισῶν τεσσάρων πρῶτον εἶδος στερεόν, ὅλου περιφεροῦς διανεμητικὸν εἰς ἴσα μέρη καὶ ὅμοια, συνίσταται».

Ἡ πρότασις *τῆς ἀμβλυτάτης τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν ἐφεξῆς γεγονυῖαν* εἶναι ἡμῖν ὅλως ἀκατάληπτος. Ἐν πρώτοις γωνία *ἀμβλυτάτη τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν* κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ ὑπάρχῃ. Διότι ἐὰν μὲν κατὰ τοὺς ἀρχαίους θεωρήσωμεν ὅτι δύο εὐθεῖαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀρχόμεναι τότε μόνον ἀποτελοῦσι γωνίαν ὅταν δὲν κεῖνται ἐπ' εὐθείας, καὶ ὅτι ἀμβλεῖα γωνία εἶναι ἡ μείζων ὀρθῆς, εἶναι φανερὸν ὅτι πάσης δοθείσης ἀμβλείας γωνίας δύναται νὰ εὑρεθῇ ἑτέρα μείζων· ἄρα ἀμβλυτάτη τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν γωνία δὲν ὑπάρχει. Ἐὰν δὲ κατά τινας τῶν νεωτέρων θεωρήσωμεν ὅτι γωνίαν ἀποτελοῦσι δύο εὐθεῖαι καὶ ὅταν ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀρχόμεναι ἐκτείνωνται ἀντιθέτως, ἥτις γωνία ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καλεῖται **gestreckter Winkel**, πάλιν ἡ τοιαύτη γωνία δὲν δύναται νὰ κληθῇ ἀμβλυ-

τάτη τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν. Διότι ἀφοῦ προηγουμένως ὁρισθῇ (ἴδε Baltzer, die Elemente der Mathematik τόμ. Β'. 1874), ὅτι *κοίλη* μὲν γωνία καλεῖται ἡ μικροτέρα τῆς gestreckt, *κυρτὴ* δὲ ἡ μείζων ταύτης, ἔπειτα ὁρίζεται ὅτι *ἀμβλεῖα γωνία* εἶναι κοίλη γωνία μείζων τῆς ὀρθῆς, ἤτοι γωνία μείζων μὲν τῆς ὀρθῆς ἐλάσσων δὲ δύο ὀρθῶν. Κατὰ ταῦτα ὅμως γωνία ἀμβλυτάτη πασῶν τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν δὲν ὑπάρχει. Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν ὅτι ἀμβλυτάτη τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ ἄλλο τι ἢ μεγίστη τῶν ἀμβλειῶν γωνιῶν· διότι διάφοροι ἀμβλύτητος βαθμοὶ μόνον μεταξὺ τῶν ἀμβλειῶν γωνιῶν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν. Μεγίστη ὅμως τῶν ἀμβλειῶν γωνιῶν δὲν ὑπάρχει, διότι οἱασδήποτε δοθείσης ἀμβλείας γωνίας δύναται νὰ εὑρεθῇ ἑτέρα γωνία μείζων μὲν αὐτῆς μικροτέρα δὲ δύο ὀρθῶν· ἡ δὲ γωνία, ἧς αἱ πλευραὶ κεῖνται ἐπ' εὐθείας, δὲν περιλαμβάνεται ἐν ταῖς ἀμβλείαις γωνίαις. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδ' ἡ ὀρθὴ γωνία δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι εἶναι ἡ ἐλαχίστη τῶν ἀμβλειῶν γωνιῶν, οὐδ' ἡ μεγίστη τῶν ὀξειῶν· διότι ἡ ὀρθὴ οὔτε ἐν ταῖς ὀξείαις γωνίαις καταλέγεται οὔτ' ἐν ταῖς ἀμβλείαις. Ὁμοίως δὲ ἀφοῦ ὁρισθῇ ἡ ἐκ δοθέντος σημείου ἐπὶ δοθεῖσαν εὐθεῖαν κάθετος καὶ δειχθῇ ὅτι μία μόνη κάθετος ὑπάρχει, ἔπειτα κληθῇ πλαγία πᾶσα ἄλλη εὐθεῖα ἐκ τοῦ δοθέντος σημείου ἐπὶ τὴν δοθεῖσαν εὐθεῖαν ἠγμένη, καὶ δειχθῇ ὅτι πᾶσα πλαγία εἶναι μείζων τῆς καθέτου, δυνάμεθα μὲν ἔπειτα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ κάθετος εἶναι ἡ ἐλαχίστη τῶν ἐκ τοῦ σημείου ἐπὶ τὴν εὐθεῖαν ἠγμένων εὐθειῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ ὅτι ἡ κάθετος εἶναι ἡ ἐλαχίστη τῶν πλαγίων, διότι ἡ κάθετος δὲν καταλέγεται ἐν ταῖς πλαγίαις.

Δεύτερον ἠπορήσαμεν τί δύναται νὰ σημαίνῃ στερεὰ γωνία *ἐφεξῆς γεγονυῖα τῆς ἀμβλυτάτης τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν*. Ἡ γεωμετρία θεωρεῖ ἐφεξῆς ἐπιπέδους γωνίας καὶ ἐφεξῆς διέδρους γωνίας, ἀλλὰ στερεὰ γωνία ἐφεξῆς ἐπιπέδου γωνίας εἶναι καθ' ἡμᾶς ἀκατάληπτόν τι, τοῦτ' αὐτὸ μαθηματικὴ χίμαιρα. Ἐκ τούτων ἐπείσθημεν ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον νοσεῖ, ἀνετρέξαμεν δὲ εἰς τὰς διαφόρους ἐκδόσεις καὶ μεταφράσεις τοῦ Τιμαίου, ἵνα ἴδωμεν τί λέγεται ἐν αὐταῖς περὶ τοῦ χωρίου. Παρὰ πᾶσαν ἡμῶν προσδοκίαν ὅμως οὐδαμοῦ εὕρομεν ἐκφραζομένην ὑπόνοιαν περὶ τοῦ μὴ ὑγιοῦς τοῦ χωρίου, πανταχοῦ δὲ ἑρμηνευόμενον τοῦτο καθ' ὅμοιον περίπου τρόπον. Ἡ ἑρμηνεία ὅμως αὕτη εἶναι καθ' ἡμᾶς ἄρδην ἐσφαλμένη, ὡς δεικνύομεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

Ἀρχόμεθα δὲ ἀπὸ τῆς ἐξελέγξεως τῆς ἑρμηνείας τοῦ προκειμένου χωρίου ὑπὸ τοῦ μεγάλου φιλολόγου Boeckh, ἣν εὑρίσκομεν ἐν πραγματείᾳ αὐτοῦ, ἐν ᾗ explicatur Platonis corporis mundani fabrica conflati ex elementis geometrica ratione concinnatis (Heidelbergae 1809). Ἀρχόμεθα δὲ ἀπὸ ταύτης διότι εἶναι ἡ πρώτη κατὰ χρόνον τῶν ἡμῖν γνωστῶν περὶ τοῦ χωρίου διατριβῶν, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ μέγα τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς γράμμασιν ἀξίωμα, καὶ διότι πάντες οἱ μετ' αὐτὸν περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος γράψαντες, τὴν αὐτὴν περίπου ἑρμηνείαν ἐκφέρουσιν, ἐκείνῳ ἴσως ἀκολουθήσαντες.

Ἐν σελίδι λοιπὸν XXIII τῆς ῥηθείσης πραγματείας λέγεται· «Primum philosophus definit generationem tetraedri ex quatuor æquilateribus trigonis compositis secundum ternos angulos unum solidum efficientes, qui angulum planorum omnium obtusissimum subsequitur. Obtusissimus enim planorum est is, qui proxime abest a linea recta sive gradibus 180. Tres autem plani auguli, secundum quos tetraedri trigona composita sunt, efficiunt gradus 180».

Ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ταύτῃ ὁ Boeckh δέχεται πρῶτον ὅτι ὑπάρχει γωνία ἀμβλυτάτη τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν, τοιαύτην δὲ θεωρεῖ ἐκείνην, ἥτις proxime abest a linea recta sive gradibus 180. Τοῦτο ὅμως μαθηματικῶς δὲν εἶναι ὀρθόν· διότι ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν ἀφίσταται τῆς εὐθείας δοθεῖσα γωνία, ἤτοι ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν διαφέρῃ τῶν 180 μοιρῶν, εὑρίσκεται ἄλλη διαφέρουσα ἔτι ὀλιγώτερον.

Δεύτερον ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ταύτῃ γίνεται δεκτὸν ὅτι στερεὰ γωνία δύναται νὰ σημαίνῃ καὶ τὸ ἄθροισμα τῶν αὐτὴν συνιστωσῶν ἐπιπέδων γωνιῶν. Τοῦτο ὅμως εἶναι αὐθαίρετον καὶ διὰ τοῦτο ἀπαράδεκτον· διότι καθ' ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν παρ' οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων οὐδὲ τῶν νεωτέρων μαθηματικῶν ἀπαντᾷ τοιαύτη σημασία τῆς στερεᾶς γωνίας.

Τρίτον ἡ φράσις *ἐφεξῆς γεγονυῖαν* μεταφράζεται qui subsequitur, δηλαδή, ἥτις ἔρχεται ἀμέσως μετὰ τὴν ἀμβλυτάτην τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν, ἤτοι εἶναι ἴση μὲ 180 μοίρας. Ταῦτα ὅμως, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, οὐδεμίαν μαθηματικῶς ἀκριβῆ ἔννοιαν περιέχουσιν, οὐδόλως δὲ ἐξηγοῦσι καὶ τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως *γεγονυῖαν*. Τὸ γέγονε λέγεται ἐπὶ τῶν ἐκ κατασκευῆς τινος προερχομένων, οὐδέποτε ὅμως

ἐπὶ προτάσεων αἵτινες ἐκφράζουσι μαθηματικὰς ἀληθείας, ἤτοι τὸ ὄν, καὶ οὐχὶ τὸ γιγνόμενον. Κατὰ ταῦτα λοιπόν, ἐὰν ὁ Πλάτων ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δέχεται ἡ ἀνωτέρω ἑρμηνεία, θὰ ἔλεγεν *οὖσαν* καὶ οὐχὶ *γεγονυῖαν*, ὅπως δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἄθροισμα τῶν τριῶν γωνιῶν τῆς τριγώνου γέγονεν ἀλλ' ἔστιν ἴσον δυσὶν ὀρθαῖς.

Ἀλλὰ πλὴν πάντων τούτων ἐὰν ἡ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ πρότασις εἶχε τὴν σημασίαν, ἣν ἀπέδωκεν εἰς αὐτὴν ὁ Boeckh, θὰ ἦτο ὅλως περιττὴ καὶ ἄσκοπος, διότι κατ' οὐδὲν θὰ συνετέλει εἰς τὸ νὰ σαφηνίσῃ πῶς σχηματίζεται ἡ τρίεδρος στερεὰ γωνία ἐκ τῶν ἰσοπλεύρων τριγώνων, θὰ ἐξέφραζε δὲ ἁπλῶς τὴν στοιχειωδεστάτην καὶ τοῖς καὶ μικρὸν τῆς γεωμετρίας ἠμμένοις γνωστὴν πρότασιν, ὅτι τοῦ ἰσοπλεύρου τριγώνου ἑκάστη τῶν γωνιῶν εἶναι ἴση δυσὶ τριτημορίοις τῆς ὀρθῆς γωνίας.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Boeckh ἑρμηνείας. Ὅσα δὲ ἄλλα περὶ τοῦ προκειμένου χωρίου εὕρομεν ἐν διαφόροις ἐκδόσεσι καὶ μεταφράσεσι καὶ πραγματείαις ἐλάχιστον ἢ μᾶλλον οὐδόλως διαφέρουσιν ἐκείνης.

Οὕτως ἐν τῇ ὑπὸ Stahlbaum ἐκδόσει τοῦ Πλάτωνος (Lipsiae 1838) εὑρίσκομεν τὴν ἑξῆς σημείωσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου χωρίου.

«Is autem solidus angulus dicitur τῆς ἀμβλυτάτης τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν ἐφεξῆς εἶναι hoc est obtusissimus, qui proxime absit a recta linea, sive a graduum 180 mensura, nihil amplius».

Τοῦτο μόνον σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι ἐν τῇ παραφράσει τῆς προτάσεως δὲν εἶπεν ὁ Stahlbaum γεγονέναι ἀλλ' *εἶναι*, αἰσθανόμενος ὅτι τὸ γεγονέναι ἐνταῦθα εἶναι ἀνάρμοστον.

Ἐν δὲ τῇ ὑπὸ τοῦ Cousin μεταφράσει τοῦ Τιμαίου (Paris 1839) τὸ χωρίον μεταφράζεται ὡς ἑξῆς·

«forment un angle solide, dont la grandeur surpasse celle de l'angle plan le plus obtus».

Δέχεται λοιπὸν ὁ Cousin γωνίαν ἀμβλυτάτην τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν καὶ ταύτην μικροτέραν τῶν δύο ὀρθῶν· ὅπερ ἐδείχθη ἄτοπον.

Ἡ δὲ τοῦ Schwalbé μετάφρασις (Paris 1843) ἔχει ὡς ἑξῆς·

«forment un angle solide, qui est immediatement supérieur au plus obtus des angles plans».

Ἐνταῦθα ἰδιαίτερον ἔχομεν τὸ immediatement supérieur, τὸ ὁποῖον ἐπὶ συνεχῶν ποσῶν λεγόμενον εἶναι ἄτοπον.

Ἡ δὲ τοῦ Sussemihl μετάφρασις ἔχει ὡς ἑξῆς·

«so bilden sie einen körperlichen Winkel, welcher (der aufsteigenden Grösse nach) zunächst auf den stumpfsten der Flächenwinkel folgt».

Ἐν δὲ τῇ εἰς τὸ χωρίον ἀναφερομένῃ σημειώσει λέγεται· «Der stumpfste (grösste) Flächenwinkel ist nothwendig etwas kleiner als zwei rechte Winkel oder 180°, welches eben die Grösse des kleinsten oder spitzesten körperlichen Winkels ist». Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο, ὅτι δὲν εἶναι ἀληθὲς τὸ λεγόμενον γενικῶς ὅτι ἡ ὀξυτάτη τῶν στερεῶν γωνιῶν εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν γωνιῶν τοῦ ἰσοπλεύρου τριγώνου συνισταμένη· διότι δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν στερεὰν γωνίαν ἐξ ἐπιπέδων γωνιῶν ὅσον θελήσωμεν μικρῶν.

Ἐν δὲ τῇ ἐναισίμῳ διατριβῇ τοῦ K. Rothlauf, Die Mathématik zu Platons Zeiten, Iena 1878, ἐν σελίδι 71-72 πρὸς τῇ μεταφράσει τοῦ χωρίου οὐδόλως διαφερούσῃ τῆς τοῦ Sussemihl εὑρίσκομεν καὶ τὰ ἑξῆς ἑρμηνευτικὰ τοῦ κειμένου.

«Platon drückt sich hier ganz deutlich für uns aus. Von den 4 das Tetraeder begrenzenden gleichseitigen Dreiecken denkt er sich zunächst 3 an eine Ecke zusammenstossend (Dreikant) und erhält so 3 Flächenwinkel und einen körperlichen Winkel (Körperliches eck), worunter er die Summe jener 3 Flächenwinkel versteht, von der er richtig sagt dass sie grösser sei als der stumpfste Flächenwinkel d. h $>$ 180°».

Τὸ ἐνταῦθα λεγόμενον ὅτι τὸ ἄθροισμα τῶν τὴν στερεὰν γωνίαν συνιστωσῶν τριῶν ἐπιπέδων γωνιῶν εἶναι μεῖζον τῆς ἀμβλυτάτης τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν, ἤτοι μεῖζον 180 μοιρῶν, εἶναι προφανῶς σφάλμα. Διότι οὔτε τὸ ἄθροισμα τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν ἐξ ὧν ἡ τρίεδρος στερεὰ γωνία συνίσταται, εἶναι μεῖζον τῶν 180 μοιρῶν, οὔτε ἡ ἀμβλυτάτη τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν, ὡς ἐννοοῦσιν αὐτὴν πάντες οἱ μνημονευθέντες ἑρμηνευταί.

Δειχθέντος οὕτως ἐπαρκῶς ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμῖν γνωσταὶ τοῦ χωρίου ἑρμηνεῖαι εἶναι ἀπαράδεκτοι, καὶ μὴ φαινομένου δυνατοῦ νὰ δοθῇ εἰς

αὐτὸ ὡς ἔχει λογική τις ἑρμηνεία, εἶναι ἀνάγκη νὰ θεωρηθῇ τὸ χωρίον ὡς νοσοῦν καὶ νὰ ζητηθῇ ἡ διόρθωσις αὐτοῦ.

Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ἐὰν *τῆς ἀμβλυτάτης* ἀντικατασταθῇ ὑπὸ *τῆς συμβολῆς* καὶ ἀντὶ *γεγονυῖαν* γραφῇ *γεγονυίας* τὸ χωρίον καθίσταται σαφὲς καὶ ὁ νοῦς αὐτοῦ κάλλιστα ἁρμόζει τοῖς λοιποῖς.

«Τρίγωνα δὲ ἰσόπλευρα συνιστάμενα τέσσαρα κατὰ σύντρεις ἐπιπέδους γωνίας μίαν στερεὰν γωνίαν ποιεῖ, τῆς συμβολῆς τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν ἐφεξῆς γεγονυίας».

Οὕτως ἡ πρότασις ἡ ἕνεκα τῆς φθορᾶς αὐτῆς παραγαγοῦσα ἐπισήμους ἄνδρας νὰ δώσωσιν ἑρμηνείας ἀπαραδέκτους, ἡ κατὰ τὰς ἑρμηνείας ταύτας ὅλως περιττή, ἁπλῶς σαφηνίζει πῶς τὰ τρίγωνα συνιστάμενα κατὰ σύντρεις ἐπιπέδους γωνίας ποιοῦσι μίαν στερεάν, ὅτι δηλαδὴ τοῦτο γίνεται *γεγονυίας τῆς συμβολῆς τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν ἐφεξῆς*, ἤτοι *τῇ ἐφεξῆς συμβολῇ τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν*.

Τῆς λέξεως συμβολὴ ποιεῖται χρῆσιν ὁ Πλάτων καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ δὴ ἐν τῇ σημασίᾳ, ἐν ᾗ λαμβάνομεν αὐτὴν ἐνταῦθα, ἵνα δηλαδὴ ἐκφράσῃ τὴν δύο πραγμάτων ἁπτομένην ἀλλήλων ἕνωσιν. Οἷον ἐν τῷ αὐτῷ διαλόγῳ τῷ Τιμαίῳ εὑρίσκομεν (74, E) «κατὰ τὰς συμβολὰς τῶν ὀστῶν». Ὁμοίως ἐν τῷ Φαίδωνι (98, D) εὑρίσκεται «αἰωρουμένων οὖν τῶν ὀστῶν ἐν ταῖς ἑαυτῶν συμβολαῖς». Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ σημασίᾳ εὑρίσκεται ἡ λέξις καὶ παρὰ Πολυδεύκει (2, 36) «ἥρμοσται δὲ (τὸ τῆς κεφαλῆς κύτος) ἐκ συμβολῶν, αἳ καλοῦνται ῥαφαί».

Καὶ περὶ μὲν τοῦ εὐστόχου ἢ μὴ τῆς ἡμετέρας διορθώσεως ἄλλοι κρινέτωσαν, οὐδ' ἀδύνατον θεωροῦμεν νὰ εὑρεθῇ ἄλλη εὐστοχωτέρα. Ὅτι ὅμως τὸ χωρίον νοσεῖ πιστεύομεν ἀδιστάκτως. Ἐὰν δὲ κατορθώσωμεν νὰ πείσωμεν καὶ τοὺς ἄλλους περὶ τούτου, θεωροῦμεν ὅτι ἐπετεύχθη ὁ σκοπὸς τῆς παρούσης σημειώσεως.

Β) ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΝ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ.

Στίχ. 340 καὶ 341.

Θαυμάστ' ἔλεξας τὸν φανένθ', ὅστις ποτὲ
Ἕλληνος ἐκ γῆς πόντον ἦλθεν ἄξενον.

Ταῦτα λέγει ὁ χορὸς ἀφοῦ ἠκροάσθη τῆς διηγήσεως τοῦ βουφορβοῦ περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἄλλων βουφορβῶν συλλήψεως δύο νέων ξένων, οὓς συνήντησαν κατὰ τὴν παραλίαν.

Ὅτε τὸ πρῶτον ἀνέγνωμεν τοὺς ἀνωτέρω στίχους προσεκόψαμεν εἰς τοῦτο, πῶς ὁ χορός, ἀφοῦ δύο ξένοι ἠγγέλθησαν συλληφθέντες, κάμνει λόγον περὶ ἑνὸς μόνου. Προσέτι δὲ καὶ τὴν λέξιν *φανέντα* εὕρομεν ὅλως ἀνάρμοστον. Διὰ ταῦτα ἐθεωρήσαμεν τὴν λέξιν ταύτην ἐκ φθορᾶς προελθοῦσαν, καὶ ζητήσαντες εὕρομεν τὴν ἀληθῆ λέξιν *μανέντα*.

Θαυμάστ' ἔλεξας τὸν μανένθ', ὅστις ποτὲ
Ἕλληνος ἐκ γῆς πόντον ἦλθεν ἄξενον.

Καὶ ἀληθῶς θαυμαστὰ ἦσαν μόνον τὰ περὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ξένων, τοῦ μανέντος, ῥηθέντα. Περιττὸν θεωροῦντες νὰ στηρίξωμεν τὴν ἡμετέραν διόρθωσιν ἀρκούμεθα εἰς τοῦτο μόνον νὰ μνημονεύσωμεν τὸν ἐν τῷ αὐτῷ δράματι στίχον 932, ἐν ᾧ ἡ Ἰφιγένεια λέγει εἰς τὸν Ὀρέστην

ταῦτ' ἆρ' ἐπ' ἀκταῖς κἀνθάδ' ἠγγέλθης μανείς;

Ἐκ τῶν κριτικῶν μόνος ὁ Wecklein, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν, προσέκοψεν εἰς τὸν στίχον 340 εὑρίσκων καὶ αὐτὸς ἀνάρμοστον τὴν λέξιν φανέντα, ἣν καὶ ἀντικαθιστᾷ διὰ τῆς λέξεως *σφαλέντα*, λέγων· « σφαλένθ' habe ich für φανένθ' geschrieben, weil φανέντα nichtssagend ist und ebenso gut von Pylades wie von Orestes gelten könnte.

Πολὺ περίεργον εἶναι ὅτι ἡ αὐτὴ φθορὰ τοῦ μανεὶς εἰς φανεὶς

ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀρχαίου γραμματικοῦ, πιθανῶς Ἀριστοφάνους τοῦ Βυζαντίου, ὑποθέσει τοῦ δράματος, ἀρχομένῃ ὡς ἑξῆς·

« Ὀρέστης κατὰ χρησμὸν ἐλθὼν εἰς Ταύρους τῆς Σκυθίας μετὰ Πυλάδου *παρακινηθεὶς* τὸ παρ' αὐτοῖς τιμώμενον τῆς Ἀρτέμιδος ξόανον ὑφελέσθαι προῃρεῖτο. Προελθὼν δὲ ἀπὸ τῆς νεὼς καὶ *φανεὶς* κτλ.».

Ἡ λέξις παρακινηθεὶς παρέσχε πράγματα εἰς τοὺς κριτικούς. Ὁ Weil γράφει περὶ αὐτῆς τὴν ἑξῆς σημείωσιν· «Παρακινηθεὶς est la leçon evidemment vicieuse du *Palatinus*. Le Laurentianus porte παραγινόμενος en omettant ἐλθὼν avant εἰς Ταύρους. Kirchoff: παραγενηθείς. Peut être: παρακομισθείς.

Ἐὰν ὅμως ἀντικαταστήσωμεν τὸ *φανεὶς* διὰ τοῦ ἀληθοῦς *μανεὶς* καὶ ἀναλογισθῶμεν ὅτι *παρακινηθεὶς* εἶναι ταὐτοσήμαντον τῷ μανείς, συνάγομεν ἀσφαλῶς ὅτι ἡ λέξις παρακινηθεὶς γραφεῖσα ποτὲ πρὸς ἐξήγησιν τοῦ μανεὶς εἰσέφρησεν εἰς τὸ κείμενον ἐν μὴ οἰκείᾳ θέσει.

Ὅτι τὸ παρακινηθεὶς ἔπρεπε νὰ κεῖται ἐν τῇ θέσει, ἐν ᾗ κεῖται τὸ φανείς, κάλλιστα ἐνόησεν ὁ Wecklein λέγων· «παρακινηθεὶς ist hier nicht an seiner Stelle. Dem zusammenhang des Stückes nach gehört es in den folgenden Satz: προελθὼν δὲ ἀπὸ τῆς νεὼς καὶ παρακινηθεὶς κτέ. Denn bei dieser Gelegenheit wurde Orestes von Wahnsinn ergriffen.

Τελευταῖον παρατηροῦμεν ὅτι ἀντὶ «θαυμαστ' ἔλεξας τὸν μανέντα» θὰ προετιμῶμεν «θαυμαστ' ἔλεξ' ἐς τὸν μανέντα», πρῶτον διότι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ χορὸς ἐκφράζει τὰ ἑαυτοῦ αἰσθήματα μὴ ἀπευθυνόμενος εἰς πρόσωπα, καὶ δεύτερον διότι εἶναι ἀπίθανον ὅτι παρούσης τῆς Ἰφιγενείας ὁ ἐκ θεραπαινίδων αὐτῆς χορὸς δὲν θὰ ἀπέτεινε τὸν λόγον εἰς τὴν δέσποιναν, ἀλλ' εἰς τὸν βουφορβόν.

Στίχ. 1117-1123.

ζηλοῦσ' ἄταν διὰ παν-
τὸς δυσδαίμον'· ἐν γὰρ ἀνάγκαις
οὐ κάμνει σύντροφος ὢν
μεταβάλλει δυσδαιμονίᾳ·
τὸ δὲ μετ' εὐτυχίαν κακοῦ-
σθαι θνατοῖς βαρὺς αἰών.

Εἶναι προφανές, καὶ πάντες οἱ κριτικοὶ ἐν τούτῳ συμφωνοῦσιν, ὅτι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τῶν ἀνωτέρω στίχων εἶναι ἀνάρμοστος ἡ λέξις *ἄταν*, ὁ δὲ τέταρτος οὐδὲν παρέχει ὑγιὲς νόημα.

Πρὸ πάσης ἀποπείρας πρὸς διόρθωσιν καὶ πρὸς ἐκτίμησιν τῶν ὑπὸ διαφόρων κριτικῶν προταθεισῶν διορθώσεων, πρέπει νὰ ζητήσωμεν νὰ γνωρίσωμεν τοῦ κειμένου τὸν νοῦν, διότι μόνος οὗτος δύναται νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν εὕρεσιν τῆς ἀληθείας. Καθ' ἡμᾶς οἱ ἀνωτέρω στίχοι ἔχουσι τὸ ἑξῆς νόημα· «ζηλῶ ἐκεῖνον, ὅς ἐστι δυσδαίμων διὰ παντός· σύντροφος γὰρ ταῖς ἀνάγκαις ὢν οὐ κάμνει συμβάντι τινὶ αὐτῷ δυστυχήματι, τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ μεταβολὴ δυσδαιμονίας· τὸ δυστυχῆσαι δ' ὅμως μετ' εὐτυχίαν τοῦτ' ἐστὶ βαρὺ τοῖς θνητοῖς». Πληρέστατα λοιπὸν συμφωνοῦμεν ὡς πρὸς τὸ νόημα τῷ Weil, ὅστις κάλλιστα παραφράζει τὰ ἀνωτέρω ὡς ἑξῆς· «Nous regardons comme digne d'envie un sort qui fut toujours malheureux· quiquonque a été plié dès l'enfance au joug de la nécessité ne souffre pas s'il échange une infortune contre une autre infortune· mais subir le malheur après la prospérité, voila un sort pénible pour les mortels».

Ἵνα ἀποδώσωμεν τὸ νόημα τοῦτο διορθοῦμεν ὡς ἑξῆς·

> ζηλοῦσα τὸν διὰ παν-
> τὸς δυσδαίμον'· ἐν γὰρ ἀνάγ-
> καις οὐ κάμνει σύντροφος ὢν
> μεταβολῇ δυσδαιμονίας·
> τὸ δὲ μετ' εὐτυχίαν κακοῦ-
> σθαι θνατοῖς βαρὺς αἰών.

Δηλαδὴ ἀντὶ *ζηλοῦσ' ἄταν* γράφομεν *ζηλοῦσα τὸν*, ὅπερ ποιεῖ καὶ ὁ Wecklein, καὶ ἀντὶ *μεταβάλλει δυσδαιμονίᾳ* διορθοῦμεν *μεταβολῇ δυσδαιμονίας*, καὶ ἑρμηνεύομεν τοὺς διορθωθέντας στίχους οὕτω· «ζηλοῦσα τὸν διὰ παντὸς δυσδαίμονα· ἐν γὰρ ἀνάγκαις σύντροφος ὢν οὐ κάμνει μεταβολῇ δυσδαιμονίας».

Τῆς τοιαύτης σημασίας καὶ συντάξεως τοῦ *κάμνειν* ἀρκούμεθα νὰ φέρωμεν παραδείγματά τινα, τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτοῦ τοῦ Εὐριπίδου. Μήδ. στίχ. 1138.

> ἥσθημεν οἵπερ σοῖς ἐκάμνομεν κακοῖς.

Ἴων 276.

Τί χρῆμ' ἐρωτᾷς; καὶ γὰρ οὐ κάμνω σχολῇ.

Ἠλεκ. 1357-1359.

χαίρετε· χαίρειν δ' ὅστις δύναται
καὶ ξυντυχίᾳ μή τινι κάμνει
θνητῶν, εὐδαίμονα πράσσει.

Ἡρακλ. μαιν. 292 καὶ 293.

οἱ γὰρ εὐγενεῖς
κάμνουσι τοῖς αἰσχροῖσι τῶν τέκνων ὕπερ

Ἡροδ. 1. 118. «Τῷ τε γὰρ πεποιημένῳ, ἔφη λέγων, εἰς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκαμνον μεγάλως».

Πινδ. Πύθ. 1. 175.

Εἴπερ τι φιλεῖς ἀκοὰν ἀδεῖαν ἀεὶ κλύ-
ειν, μὴ κάμνε λίαν δαπάναις.

Αὐτόθ. 8. 68.

«Ὁ δὲ καμὼν προτέρᾳ πάθᾳ».

Καὶ μετρικῶς δὲ γίνεται ἄρτιος ὁ διορθωθεὶς στίχος, γλυκώνειος ὤν, ἔτι δὲ καὶ σύμφωνος τῷ ἀντιστοίχῳ τῆς στροφῆς, μὲ μόνην τὴν ἐπιτρεπομένην διαφορὰν ὅτι οὗτος μὲν ἔχει τὸν πρῶτον πόδα τρίβραχυν, ἐκεῖνος δὲ σπονδεῖον.

Ὁ Badham εἴκασε «τῇ πάλαι δυσδαιμονίᾳ», ὁ Herwerden «θυμαλγεῖ δυσδαιμονίᾳ», ὁ Marckland καὶ ὁ Hermann «μεταβάλλει δ' εὐδαιμονία», ὁ Seidler «μεταβάλλειν δυσδαιμονίαν», ὁ Wecklein «ἐξ ἀρχῆς δυσδαιμονίᾳ», ὁ Weil «μετέβαλ' εἰ δυσδαιμονία», καὶ τέλος ὁ ἡμέτερος Ι. Πανταζίδης δεχόμενος τὴν γραφὴν *κάμνεις* διορθοῖ «μεταβάλλει δ' εὐδαιμονίᾳ», λαμβάνων τὸ μεταβάλλει ὡς δευτέρου προσώπου.

Οὐδεμία τῶν διορθώσεων τούτων πλὴν τῆς τοῦ Weil παρέχει τὸ ἀνωτέρω ἐκτεθὲν νόημα, τινὲς λίαν ἀπομακρύνονται τῆς παραδόσεως, καὶ ἄλλαι κάμνουσι μετρικῶς. Ἡ τοῦ Weil θὰ ἦτο ἀξία προσοχῆς, ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος *εἰ* εἶναι δυνατὸν νὰ τεθῇ μετὰ τὸ ῥῆμα. Τοῦτο ὅμως φαίνεται ἡμῖν ἐξ ἴσου ἀδύνατον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ὅσον καὶ ἐν τῇ Γαλλικῇ καὶ ἐν τῇ Γερμανικῇ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις.

Στίχ. 284 - 286.

μανίαις ἀλαίνων καὶ βοᾷ κυναγὸς ὥς·
Πυλάδη, δέδορκας τήνδε; τήνδε δ' οὐχ ὁρᾷς
Ἅιδου δράκαιναν, ὥς με βούλεται κτανεῖν;

Ταῦτα λέγει ὁ βουφορβὸς περὶ τοῦ Ὀρέστου ἐλαυνομένου ὑπὸ τῶν Ἐρινύων. Ἐπειδὴ δὲ ἄτοπος φαίνεται ἡμῖν ἡ παρομοίωσις τῶν κραυγῶν μαινομένου ἀνθρώπου πρὸς τὰς κραυγὰς κυνηγοῦ, καὶ ἐπειδὴ πολὺ ἀπίθανον εἶναι ὅτι, ἐν ᾧ τὴν δευτέραν Ἐρινῦν καλεῖ Ἅιδου δράκαιναν, περὶ δὲ τῆς τρίτης ὅτι πνέει πῦρ καὶ φόνον, περὶ τῆς πρώτης θὰ ἠρκεῖτο νὰ εἴπῃ ἁπλῶς *δέδορκας τήνδε*, πιστεύομεν ὅτι ὁ πρῶτος τῶν ἀνωτέρω στίχων εἶναι ἐφθαρμένος· διορθοῦμεν δ' αὐτὸν ὡς ἑξῆς·

μανίαις ἀλαίνων καὶ βοᾷ· κύν' ἀγρίαν,
Πυλάδη, δέδορκας τήνδε; τὴν δε δ' οὐχ ὁρᾷς
κτλ.

Δύο μόνων κριτικῶν διορθώσεις τοῦ στίχ. 284 γνωρίζομεν, τοῦ Hermann καὶ τοῦ Nauck, ὧν ὁ μὲν εἴκασε *βοᾶ, κυναγὸν ὥς*, ὁ δὲ *κυνῶπιδα*, ἀντὶ κυναγὸς ὥς. Τῆς δευτέρας ταύτης καίπερ εὐφυοῦς καὶ ἱκανῶς εὐχαριστούσης προυτιμήσαμεν τὴν ἡμετέραν, πρῶτον μὲν ὡς ἐγγυτέραν τῇ παραδόσει· διότι ΚΥΝΑΓΟϹѠϹ καὶ ΚΥΝΑΓΡΙΑΝ ἔχουσι κοινὰ τὰ πέντε πρῶτα γράμματα, τὸ δὲ Ο καὶ τὸ C εὐκόλως δύνανται νὰ προέλθωσιν ἐκ τοῦ Ρ καὶ Ι, ὥστε αἱ δύο λέξεις κυρίως κατὰ τὰς καταλήξεις μόνον διαφέρουσι, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν γραμμάτων ἔχουσαι· περὶ δὲ τῆς λέξεως *κυνῶπιδα* δὲν δύνανται νὰ ῥηθῶσι τὰ αὐτά. Ἔπειτα δὲ κύνας μὲν εὑρίσκομεν παρὰ πᾶσι τοῖς τραγικοῖς καλουμένας τὰς Ἐρινῦς· οἷον

Εὐριπ. Ἠλεκ. 1342.

τοῖς δε μελήσει γάμος· ἀλλὰ κύνας
τάς δ' ὑποφεύγων στεῖχ' ἐπ' Ἀθηνῶν.

Σοφ. Ἠλεκ. 1387.

μετάδρομοι κακῶν πανουργημάτων ἄφυκτοι κύνες.

Αἰσχ. Χοηφ. 924.

Ὅρα, φύλαξαι μητρὸς ἐγκότους κύνας.

Αὐτόθ. στίχ. 1054.

σαφῶς γὰρ αἵδε μητρὸς ἔγκοτοι κύνες.

Καὶ παρ' Ἀριστοφάνει δέ, Βατρ. 472, αἱ Ἐρινύες καλοῦνται «Κωκυτοῦ περίδρομοι κύνες». Κυνώπιδες δὲ καθ' ὅσον γνωρίζομεν, μόνον παρ' Εὐριπίδῃ ἀπαντᾷ δίς, οὐχὶ ὡς οὐσιαστικὸν ὄνομα, ἀλλ' ὡς ἐπίθετον τῶν Ἐρινύων.

Ὀρέστ. 260.

Ὦ Φοῖβ', ἀποκτενοῦσί μ' αἱ κυνώπιδες
γοργῶπες ἐνέρων ἱερίαι, δειναὶ θεαί.

Ἠλεκ. 1252.

δειναὶ δὲ Κῆρές σ' αἱ κυνώπιδες θεαί

Περὶ δὲ τοῦ ἐπιθέτου ἀγρία παρατηροῦμεν ὅτι εἶναι συχνὸν παρ' Εὐριπίδῃ· οἷον

Βάκχ. 1358.

δρακαίνης σχῆμ' ἔχουσαν ἀγρίας.

Φοινισ. 1505 καὶ ἐφεξῆς.

τᾶς ἀγρίας ὅτε ||δυσξύνετον ξυνετὸς μέλος ἔγνω||
Σφιγγὸς ἀοιδοῦ σῶμα φονεύσας.

Ἱππολ. 1214.

κῦμ' ἐξέθηκε ταῦρον, ἄγριον τέρας.

Στίχ. 744.

Δώσω, λέγειν χρή, τήν δε τοῖς ἐμοῖς φίλοις.

Ταῦτα λέγει ἡ Ἰφιγένεια ὑπαγορεύουσα εἰς τὸν Πυλάδην τὸν ὅρκον, ὃν ἐπιβάλλει εἰς τοῦτον νὰ ὀμόσῃ ὅτι θέλει κομίσει τὰ γράμματα αὐτῆς εἰς Ἄργος. Εἶναι λοιπὸν ὁ ἀνωτέρω στίχος προφανῶς ἐφθαρμένος. Ἡ διόρθωσις διττῶς δύναται νὰ γίνῃ ἢ μεταβαλλομένου τοῦ *δώσω* εἰς *δώσεις* ἢ τοῦ *τοῖς ἐμοῖς* εἰς *τοῖσι σοῖς*. Τὴν πρώτην διόρθωσιν γενομένην ὑπὸ τοῦ Nauck δέχεται καὶ ὁ Wecklein, εἰσάγων μάλιστα αὐτὴν εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεώς του, τὴν δὲ δευτέραν γενομένην ὑπὸ τοῦ Bothe δέχεται καὶ ὁ Weil, γράφων ἐν τῇ ἐκδόσει αὐτοῦ

δώσω, λέγειν χρή, τήν δε τοῖσι σοῖς φίλοις.

Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν ὅτι προτιμῶμεν μετὰ τοῦ Bothe καὶ Weil τὸ πρῶτον πρόσωπον δώσω, διότι ὁ ὑπαγορεύων τὸν ὅρκον λέ-

γει αὐτὰς τὰς λέξεις, ἃς θὰ ἐπαναλάβῃ ὁ ὀμνύων. Παράδειγμα τούτου σαφέστατον μᾶς παρέχει ἡ Λυσιστράτη τοῦ Ἀριστοφάνους (ἴδε στίχ. 210 μέχρι 236). Τοῦτο δὲ γίνεται καὶ σήμερον ἐν τοῖς δικαστηρίοις.

Δεύτερον παρατηροῦμεν ὅτι καθ' ἑκατέραν τῶν ἀνωτέρω διορθώσεων ὑπάρχει ἡ ἔλλειψις ὅτι ἐν τῷ ὅρκῳ δὲν μνημονεύεται ῥητῶς τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὁ ὀμνύων ὑποχρεοῦται νὰ φέρῃ εἰς Ἄργος, ἤτοι ἡ δέλτος. Ἀφοῦ ἐν μὲν στίχῳ 733 λέγεται

ὁ τήνδε μέλλων δέλτον εἰς Ἄργος φέρειν.

καὶ ἐν στίχῳ 735

ὅρκον δότω μοι τάςδε πορθμεύσειν γραφάς,

καὶ ἐν στίχῳ 745 ὁ Πυλάδης ὀμνύων λέγει

τοῖς σοῖς φίλοισι γράμματ' ἀποδώσω τάδε·

μοὶ φαίνεται ὅλως ἀπίθανον ὅτι ἐν τῇ ὑπαγορεύσει τοῦ ὅρκου θὰ παρελείπετο ἡ κυρία λέξις ἡ δηλοῦσα τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ὁ ὅρκος. Διὰ ταῦτα ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψε,

δώσω, λέγειν χρή, τήνδε δέλτον σοῖς φίλοις.

Ἐκ τοῦ στίχου τούτου ἀμέμπτου ὄντος γίνεται καταφανὲς ὅτι οὐδ' εἰς μετρικὴν ἀνάγκην δύναται ν' ἀποδοθῇ ἡ παράλειψις τῆς λέξεως δέλτος.

Στίχ. 1457.

Τὸ λοιπὸν ὑμνήσουσι Ταυροπόλον θεάν.

Ὁ στίχος οὗτος δὲν ὑγιαίνει μετρικῶς, διότι ἐν τῇ πέμπτῃ χώρᾳ, ἔνθα οὐδὲ δάκτυλος συγχωρεῖται παρὰ τοῖς τραγικοῖς, ὑπάρχει ἀνάπαιστος.

Ὁ Weil διορθοῖ

Ταυροπόλον εἰς τὸ λοιπὸν ὑμνήσουσι θεάν

προσθέτων δηλαδὴ τὴν πρόθεσιν εἰς καὶ λαμβάνων τὴν λέξιν *θεὰν*

μονοσυλλάβως, ὅπερ καθὼς παρατηρεῖ ὁ Wecklein δὲν εἶναι ἴσως ἐπιτετραμμένον ἐν τῷ τέλει τοῦ στίχου· διότι δὲν ἔχομεν παράδειγμα τοῦ τοιούτου.

Ὁ δὲ Nauck προτείνει τὴν διόρθωσιν

Ταυροπόλον ὑμνήσουσιν εἰς ἀεὶ θεάν,

ἀντικαθιστῶν οὕτω δύο λέξεις τοῦ κειμένου διὰ δύο ἄλλων ὅλως διαφόρων.

Καὶ ὅμως δύναται νὰ γείνῃ καλλίστη διόρθωσις δι' αὐτῶν τῶν λέξεων τῆς παραδόσεως, μὲ μόνην τὴν ἐλαχίστην μεταβολὴν τοῦ *τὸ λοιπὸν* εἰς *τοῦ λοιποῦ*. Διορθοῦμεν δηλαδὴ τὸν στίχον οὕτω·

Ταυροπόλον ὑμνήσουσι τοῦ λοιποῦ θεάν.

Ὅτι οἱ Ἀττικοὶ λέγουσιν ἀδιαφόρως *τοῦ λοιποῦ* καὶ *τὸ λοιπὸν* ἐπαρκῶς νομίζομεν δεικνύουσι τὰ ἑξῆς παραδείγματα·

Πλάτ. Νομ. 816. D «τοῦ λοιποῦ μὴ κινεῖν οὐδέν».

Ἐπιστ. Β'. 310. D. «Χρὴ δὲ οὑτωσί σε ποιεῖν τοῦ λοιποῦ».

Δημόσ. 385. B «ὅπως οὗτος τε τοῦ λοιποῦ βέλτιον χρῆται αὐτῷ».

Δημοσθ. Περὶ τῆς παραπρεσβ. 383. 138 «εἶτ' οὐδενὶ πώποτ' ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ»

Αὐτ. 387. 149. «Ὑμῖν δὲ τοιοῦτο μὲν οὔτ' ἦν μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ».

(*Ἕπεται συνέχεια*).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΗΝ ΠΑΡΑΓΕΙ ΔΥΝΑΜΙΣ ΗΣ Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΦΑΠΤΕΤΑΙ ΔΕΔΟΜΕΝΗΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΚΑΜΠΥΛΗΣ

Ἡ κίνησις, ἣν προξενεῖ δύναμις, ἧς ἡ διεύθυνσις διέρχεται πάντοτε δι' ἑνὸς σημείου, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μερικὴ περίπτωσις τῆς γενικωτέρας κινήσεως, ἥτις παράγεται ὑπὸ δυνάμεως, τῆς ὁποίας ἡ διεύθυνσις ἐφάπτεται πάντοτε δεδομένης καμπύλης. Τὴν κίνησιν ταύτην ἐξετάζομεν ἐνταῦθα· τὸ δὲ ἐξαγόμενον, εἰς ὃ φθάνομεν, εἶνε ἐν συντόμῳ τὸ ἑξῆς·

Δοθείσης τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιπέδου καμπύλης, τῆς ὁποίας ἐφάπτεται ἡ διεύθυνσις αὐτῆς, ἀνάγεται ὁ προσδιορισμὸς τῆς κινήσεως (ἤτοι τῆς ταχύτητος, τῆς τροχιᾶς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ θέσεως τοῦ κινητοῦ καθ' ἑκάστην στιγμὴν τοῦ χρόνου) εἰς τὴν ὁλοκλήρωσιν μιᾶς διαφορικῆς ἐξισώσεως τρίτης τάξεως.

Δοθείσης τῆς καμπύλης, ἧς τινος ἐφάπτεται ἡ διεύθυνσις τῆς δυνάμεως, καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς ἐφαπτομένης ταύτης διαγραφομένου ἐμβαδοῦ συναρτήσει τοῦ χρόνου, ἀνάγεται ὁ προσδιορισμὸς τῆς κινήσεως εἰς ἁπλοῦς τετραγωνισμούς.

---

1. Ἔστω ΙΙ' ἡ δεδομένη ἐπίπεδος καμπύλη, ἧς ἐφάπτεται πάντοτε ἡ διεύθυνσις τῆς δυνάμεως καὶ ΜΜ' ἡ τροχιά, ἥτις θὰ κεῖται ἐν τῷ ἐπιπέδῳ τῆς ΙΙ'. Ἐὰν παραστήσωμεν τὰς μιγαδικὰς συντεταγμένας τῶν ἀντιστοίχων σημείων Ι καὶ Μ πρὸς σύστημά τι ὀρθογωνίων ἀξόνων διὰ ζ καὶ z, τὴν δὲ γωνίαν τῆς ΙΜ πρὸς τὸν ἄξονα ΟΧ διὰ φ, καὶ τὴν ἀπόστασιν ΙΜ διὰ τοῦ λ, θὰ εἶνε

$$z = \zeta + \lambda e^{\varphi i} \qquad (1)$$

Ἐντεῦθεν εὑρίσκομεν διὰ τῆς διαφορίσεως

$$dz = d\zeta + e^{\varphi i}(d\lambda + i d\varphi)$$

καὶ ἐπειδὴ εἶνε $d\zeta = d\sigma.\, e^{\varphi i}$ (ἔνθα σ δηλοῖ τὸ μῆκος τοῦ τόξου τῆς τῆς καμπύλης ΙΙ′), ἡ προηγουμένη ἐξίσωσις γίνεται

$$dz = e^{\varphi i}(d\sigma + d\lambda + i\lambda d\varphi) \qquad (2)$$

ὅθεν καὶ

$$d^2z = e^{\varphi i}(d^2\sigma + d^2\lambda - \lambda d\varphi^2).$$
$$+ ie^{\varphi i}(2d\lambda d\varphi + d\sigma d\varphi + \lambda d^2\varphi)\cdot$$

διαιροῦντες δὲ τὴν ἐξίσωσιν ταύτην διὰ τοῦ dt^2 καὶ παριστῶντες διὰ X, Υ τὰς συνιστώσας τῆς δυνάμεως P, ἥτις παράγει τὴν κίνησιν τοῦ M, εὑρίσκομεν

$$X + \Upsilon i = e^{\varphi i}(A + Bi) \qquad (3)$$

ἔνθα ἐτέθη πρὸς συντομίαν

$$\left.\begin{aligned} A &= \frac{d^2\sigma}{dt^2} + \frac{d^2\lambda}{dt^2} - \lambda\frac{d\varphi^2}{dt^2} \\ B &= \frac{d\sigma}{dt}\frac{d\varphi}{dt} + 2\frac{d\lambda}{dt}\frac{d\varphi}{dt} + \lambda\frac{d^2\varphi}{dt^2} \end{aligned}\right\} \qquad (4)$$

Ἡ ἐξίσωσις (3) δεικνύει, ὅτι αἱ συνιστῶσαι τῆς δυνάμεως P κατὰ τὴν εὐθεῖαν IM καὶ κατὰ τὴν κάθετον πρὸς αὐτὴν εἶνε A καὶ B.

Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ὑποθέσεως ἡ δύναμις αὕτη μένει διαρκῶς ἐπὶ τῆς ἐφαπτομένης IM, συνάγεται ὅτι θὰ εἶνε

$P = A$ καὶ $B = 0\cdot$ ἤτοι

$$\frac{d\sigma}{dt}\cdot\frac{d\varphi}{dt} + 2\frac{d\lambda}{dt}\cdot\frac{d\varphi}{dt} + \lambda\cdot\frac{d^2\varphi}{dt^2} = 0 \qquad (5)$$

καὶ

$$P = \frac{d^2\sigma}{dt^2} + \frac{d^2\lambda}{dt^2} - \lambda\frac{d\varphi^2}{dt^2} \qquad (6)$$

2. Ἂν καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὰ ὑπὸ τῆς ἀκτῖνος IM διαγραφόμενα ἐμβαδὰ δὲν εἶνε ἀνάλογα τῶν χρόνων (ἰδὲ Ἀθηνᾶς σελ. 293), ὅμως ἡ παράγωγος τοῦ εἰρημένου ἐμβαδοῦ πρὸς τὸν χρόνον t λαμβάνει διὰ τὴν ἐξίσωσιν (5) ἀξιοπαρατήρητόν τινα ἔκφρασιν.

Καὶ ὄντως εἶνε

$$dE = \tfrac{1}{2}\lambda^2.d\varphi$$

καὶ ἂν τεθῇ $\frac{dE}{dt}=\frac{1}{2}\psi$, θὰ εἶνε

$$\lambda^2\frac{d\varphi}{dt}=\psi \tag{7}$$

ἡ δὲ ἐξίσωσις (5) γράφεται ἐν πρώτοις ὡς ἑξῆς

$$\frac{d\sigma}{dt}\cdot\frac{d\varphi}{dt}+\frac{1}{\lambda}\frac{d\psi}{dt}=0$$

ἐὰν δὲ ἐκ τῆς ἐξισώσεως (7) ληφθῇ τὸ dt καὶ ἀντικατασταθῇ εἰς τὴν ἐξίσωσιν ταύτην, προκύπτει

$$\frac{d\sigma}{d\varphi}\cdot\frac{\psi^2}{\lambda^4}+\frac{1}{\lambda^3}\cdot\frac{\psi d\psi}{d\varphi}=0$$

ἢ

$$\frac{\psi}{\lambda}+\frac{d\psi}{d\sigma}=0 \tag{8}$$

Ἐντεῦθεν ἕπεται $l\psi=-\int\frac{d\sigma}{\lambda}+C_1$

καὶ

$$\psi=Ce^{-\int\frac{d\sigma}{\lambda}} \tag{9}$$

3. Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὴν ἐξίσωσιν ταύτην καὶ τὴν ἐξίσωσιν (7) δυνάμεθα νῦν νὰ εὕρωμεν ἐκ τῆς ἐξισώσεως (6) τὴν ἐξίσωσιν, ἥτις συνδέει τὴν δύναμιν P καὶ τὴν τροχιὰν MM'.

Ἐν πρώτοις εἶνε

$$\frac{d(\sigma+\lambda)}{dt}=\frac{d(\sigma+\lambda)}{d\sigma}\frac{d\sigma}{d\varphi}\cdot\frac{d\varphi}{dt}=\left\{1+\frac{d\lambda}{d\sigma}\right\}\frac{d\sigma}{d\varphi}\cdot\frac{\psi}{\lambda^2}\cdot$$

ἀλλ' ἂν πρὸς συντομίαν θέσωμεν

$$\frac{d\psi}{d\sigma}=\psi_1$$

ἡ ἐξίσωσις (8) γίνεται $\lambda=-\frac{\psi}{\psi_1}$ (10)

ὅθεν $$\frac{d(\sigma+\lambda)}{dt}=\left\{1-\frac{\psi_1^2-\psi\frac{d\psi_1}{d\sigma}}{\psi_1^2}\right\}\frac{d\sigma}{d\varphi}\cdot\frac{\psi}{\lambda^2}$$

ἢ $$\frac{d(\sigma+\lambda)}{dt}=\frac{d\psi_1}{d\varphi}\,. \quad (11)$$

Ἐντεῦθεν ἕπεται $$\frac{d^2(\sigma+\lambda)}{dt^2}=\frac{d^2\psi_1}{d\varphi^2}\cdot\frac{\psi}{\lambda^2}=\frac{d^2\psi_1}{d\varphi^2}\cdot\frac{\psi_1^2}{\psi}$$

πρὸς τούτοις εἶνε $$\lambda\left(\frac{d\varphi}{dt}\right)^2=\frac{\psi^2}{\lambda^3}=-\frac{\psi_1^3}{\psi}\,,$$

Διὰ ταῦτα ἡ ἐξίσωσις (6) γίνεται

$$P=\frac{\psi_1^2}{\psi}\frac{d^2\psi_1}{d\varphi^2}+\frac{\psi_1^3}{\psi}\,.$$

ἢ $$P.\psi=\psi_1^2\left\{\psi_1+\frac{d^2\psi_1}{d\varphi^2}\right\} \quad (12)$$

4. Ἡ διαφορικὴ αὕτη ἐξίσωσις, ἥτις εἶνε τῆς τρίτης τάξεως (διότι ψ εἶνε ἡ ἄγνωστος συνάρτησις), συνδέει τὴν τροχιὰν πρὸς τὴν δύναμιν. Ἀφοῦ ἐξ αὐτῆς προσδιορισθῇ ἡ συνάρτησις ψ, εὑρίσκεται ἀμέσως ἡ παράγωγος αὐτῆς πρὸς σ, ἡ ψ_1, ἔπειτα ἡ ἀπόστασις λ διὰ τοῦ τύπου (10), διὰ δὲ τοῦ λ ὁρίζεται ἡ τροχιὰ ἐκ τῆς ἐξισώσεως (1).

Ἡ δὲ ταχύτης v τοῦ κινητοῦ εὑρίσκεται ἐκ τοῦ τύπου (2) καὶ εἶνε

$$v^2 = \left(\frac{d\sigma + d\lambda}{dt}\right)^2 + \lambda^2 \frac{d\varphi^2}{dt^2}$$

καὶ διὰ τὰς ἐξισώσεις (7) καὶ (11)

$$v^2 = \psi_1{}^2 + \left(\frac{d\psi_1}{d\varphi}\right)^2 \cdot \qquad (13)$$

Μένει τέλος νὰ εὑρεθῇ ὁ χρόνος· πρὸς τοῦτο ἔχομεν ἐκ τῆς ἐξισώσεως (7)

$$dt = \frac{\lambda^2 d\varphi}{\psi}$$

ἢ διὰ τὴν ἐξίσωσιν (10)

$$dt = \frac{\psi}{\psi_1^2} d\varphi \qquad \text{καὶ} \qquad t = \int \frac{\psi d\varphi}{\psi_1{}^2} \cdot \qquad (14)$$

ὥστε μετὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς διαφορικῆς ἐξισώσεως (12) ὁ προσδιορισμὸς τῶν στοιχείων τῆς κινήσεως εἶνε ἁπλούστατος.

5. Ἡ ἀναλογία τῶν ἐξισώσεων (13) καὶ (12) πρὸς τὰς ἀντιστοίχους ἐξισώσεις τῆς κεντρικῆς κινήσεως εἶνε προφανής. Ἐνταῦθα τὸ ψ_1 ἔχει τὸν τόπον τοῦ ἀντιστρόφου τῆς ἀποστάσεως ἐν τῇ κεντρικῇ κινήσει.

Ἵνα ἐκ τῆς ἐξισώσεως (12) εὕρωμεν τὴν ἀντίστοιχον ἐξίσωσιν τῆς κεντρικῆς κινήσεως, ἀρκεῖ νὰ ὑποθέσωμεν $\sigma = 0$· τότε ἡ ἐξίσωσις (9) δίδει $\psi = C$, ἡ δὲ (10) γίνεται $\lambda = -\frac{C}{\psi_1}$ ἢ $\psi_1 = -\frac{C}{\lambda}$. ὅθεν ἡ ἐξίσωσις (12) καταντᾷ

$$P = -C^2 \left\{\frac{1}{\lambda} + \frac{d^2 \frac{1}{\lambda}}{d\varphi^2}\right\}$$

ἥτις εἶνε ἡ γνωστὴ διαφορικὴ ἐξίσωσις τῆς κεντρικῆς κινήσεως.

6. Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐξισώσει (12) θεωροῦμεν τὴν ἄγνωστον συνάρτησιν ψ ὡς συνάρτησιν τῆς φ, πρέπει νὰ γράψωμεν ἀντὶ ψ_1, ἤτοι $\frac{d\psi}{d\sigma}$ τὸ ἴσον αὐτῷ $\frac{d\psi}{d\varphi}\cdot\frac{d\varphi}{d\sigma}$ ἤτοι $\frac{1}{\rho}\frac{d\psi}{d\varphi}$, ἔνθα ρ εἶνε ἡ ἀκτὶς καμπυλότητος τῆς δοθείσης καμπύλης (ἥτις ἀκτὶς θὰ εἶνε γνωστὴ συνάρτησις τοῦ φ)· τότε ἡ διαφορικὴ ἐξίσωσις (12) γίνεται

$$P.\psi=K^2\psi'^2\left\{\left(K+\frac{d^2K}{d\varphi^2}\right)\psi'+2\frac{dK}{d\varphi}\psi''+K\psi'''\right\} \qquad (15)$$

ἔνθα $K=\frac{1}{\rho}$, καὶ ψ', ψ'', ψ''' εἶνε αἱ παράγωγοι τοῦ ψ ὡς πρὸς τὴν φ.

Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν ψ καὶ ὡς συνάρτησιν τοῦ τόξου σ· τότε θὰ εἶνε

$$\frac{d\psi_1}{d\varphi}=\frac{d\psi_1}{d\sigma}\cdot\frac{d\sigma}{d\varphi}=\rho\frac{d\psi_1}{d\sigma}$$

καὶ

$$\frac{d^2\psi_1}{d\varphi^2}=\frac{d\rho}{d\sigma}\frac{d\psi_1}{d\sigma}+\rho\frac{d^2\psi_1}{d\sigma^2}\cdot$$

ὥστε ἡ διαφορικὴ ἐξίσωσις (12) γίνεται νῦν

$$P\psi=\psi_1^2\{\psi_1+\rho'\psi_2+\rho\psi_3\} \qquad (16)$$

ἔνθα ψ_1, ψ_2, ψ_3 εἶνε αἱ παράγωγοι τοῦ ψ πρὸς τὸ σ.

ΣΗΜ. Ἐν τῇ μερικῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ δύναμις P μεταβάλλεται ἀναλόγως τοῦ ἀντιστρόφου τῆς ἀποστάσεως λ, ἤτοι ἂν εἶνε

$$P=\frac{\alpha}{\lambda}$$

τῆς α οὔσης σταθερᾶς τινος ποσότητος, ἡ διαφορικὴ ἐξίσωσις (12) γίνεται δευτέρας τάξεως πρὸς τὸ ψ_1, ἤτοι

$$\alpha+\psi_1\left(\psi_1+\frac{d^2\psi_1}{d\varphi^2}\right)=0$$

καὶ ὁλοκληρουμένη δίδει

$$\left(\frac{d\psi_1}{d\varphi}\right)^2+\psi_1^2+2al\psi_1=C$$

ὅθεν καὶ

$$\varphi=\int\frac{d\psi_1}{\sqrt{C-\psi_1^2-2al\psi_1}}+C'$$

ὥστε ὁ προσδιορισμὸς τῆς κινήσεως ἀνάγεται τότε εἰς τετραγωνισμούς.

Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε ὅτι ἡ μεταξὺ τῆς γωνίας φ καὶ τῆς ποσότητος ψ_1 ὑπάρχουσα σχέσις εἶνε ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ εἴδους τῆς καμπύλης, ἧς τινος ἐφάπτεται ἡ διεύθυνσις τῆς δυνάμεως. Ὁμοίως καὶ ἡ σχέσις, ἥτις συνδέει τὴν ταχύτητα v πρὸς τὴν γωνίαν φ, κατὰ τὸν τύπον (13), εἶνε ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς εἰρημένης καμπύλης

---

7. Πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν προηγουμένων θὰ ἐξετάσωμεν τὴν κίνησιν τοῦ σημείου M, καθ' ἣν ἡ μὲν διεύθυνσις τῆς δυνάμεως ἐφάπτεται τῆς δεδομένης καμπύλης Π', τὸ δὲ ὑπὸ τῆς IM διαγραφόμενον ἐμβαδὸν εἶνε δεδομένη συνάρτησις τοῦ χρόνου.

Ἔστω $\qquad E=\Phi(t)$

τότε εἶνε καὶ $\qquad \psi=2\Phi'(t) \qquad$ διὰ τὴν ἐξίσωσιν (7)

ἐὰν δὲ τὴν ἐξίσωσιν ταύτην λύσωμεν πρὸς t, (ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ψ δὲν εἶνε σταθερόν· τουτέστιν ὅτι τὰ ἐμβαδὰ E δὲν εἶνε ἀνάλογα τῶν χρόνων), εὑρίσκομεν

$$t=f(\psi) \qquad (17)$$

καὶ $\qquad dt=f'(\psi)d\psi$

καὶ διὰ τὴν ἐξίσωσιν (14) $\qquad f'(\psi)d\psi=\dfrac{\psi d\varphi}{\psi_1^2}.$

τοῦτ' ἔστιν $\qquad f'(\psi)\dfrac{d\psi}{d\varphi}\cdot\left(\dfrac{d\psi}{d\sigma}\right)^2=\psi$

ἀλλ' εἶνε

$$\frac{d\psi}{d\sigma}=\frac{d\psi}{d\varphi}\cdot\frac{d\varphi}{d\sigma}=\frac{1}{\rho}\cdot\frac{d\psi}{d\varphi}$$

ὅθεν ἡ προηγουμένη ἐξίσωσις γίνεται

$$\left(\frac{d\psi}{d\varphi}\right)^3=\frac{\rho^2\psi}{f'(\psi)} \tag{18}$$

ἐκ δὲ ταύτης εὑρίσκομεν ὁλοκληροῦντες

$$\int f'(\psi)^{\frac{1}{3}}.\psi^{-\frac{1}{3}}.d\psi=\int\rho^{\frac{2}{3}}d\varphi+C \tag{19}$$

διὰ τῆς ἐξισώσεως ταύτης ὁρίζεται τὸ ψ (ἑπομένως καὶ τὸ ψ_1) ὡς συνάρτησις τοῦ φ· ὁρίζεται δηλονότι ἡ τροχιὰ τοῦ κινητοῦ· τῆς δὲ τροχιᾶς εὑρεθείσης, εὑρίσκεται καὶ ἡ δύναμις P ἐκ τῆς ἐξισώσεως (12)· καὶ ἡ ταχύτης ἐκ τῆς (13), ὁ δὲ χρόνος ἐκ τῆς (14).

Πρὸς εὕρεσιν τούτων ἂς παραστήσωμεν τὴν συνάρτησιν

$$\int\psi^{-\frac{1}{3}}f'(\psi)^{\frac{1}{3}}d\psi \quad \text{διὰ τοῦ} \quad \sigma(\psi)$$

ἤτοι ἂς θέσωμεν $\qquad f'(\psi)=\psi\sigma'(\psi)^3.$

τότε ἡ ἐξίσωσις (19) γράφεται ὡς ἑξῆς

$$\sigma(\psi)=\int\rho^{\frac{2}{3}}d\varphi+C$$

ἡ δὲ ἐξίσωσις (18) δίδει $\qquad \dfrac{d\psi}{d\varphi}=\rho^{\frac{2}{3}}\cdot\sigma'(\psi)^{-1}.$

ἐξ ἧς καὶ

$$\psi_1=\rho^{-\frac{1}{3}}\cdot\sigma'(\psi)^{-1}. \tag{20}$$

ἀντικαθιστῶντες δὲ τὴν τιμὴν ταύτην τοῦ ψ_1 εἰς τὴν ἐξίσωσιν (12) εὑρίσκομεν ἐν πρώτοις

$$\psi_1 + \frac{d^2\psi_1}{d\varphi^2} = \sigma'(\psi)^{-1}\left\{\rho^{-\frac{1}{3}} + \frac{d^2\left(\rho^{-\frac{1}{3}}\right)}{d\varphi^2} + \tfrac{1}{2}\rho\left[\sigma'(\psi)^{-2}\right]''\right\}$$

ὅθεν καὶ

$$P = \frac{\rho^{-\frac{2}{3}}}{f'(\psi)}\left\{\rho^{-\frac{1}{3}} + \frac{d^2\left(\rho^{-\frac{1}{3}}\right)}{d\varphi^2} + \tfrac{1}{2}\rho\left[\sigma'(\psi)^{-2}\right]''\right\} \tag{21}$$

τέλος εὑρίσκομεν καὶ τὴν ἀπόστασιν λ ἐκ τοῦ τύπου (10)

$$\lambda = -\rho^{\frac{1}{3}}\psi^{\frac{2}{3}}f'(\psi)^{\frac{1}{3}} \tag{22}$$

ὥστε ὁ προσδιορισμὸς τῆς κινήσεως ἀνάγεται τότε εἰς τοὺς τετραγωνισμούς.

Θεωρήσωμεν τὴν μερικὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ δύναμις ἐφάπτεται δεδομένης καμπύλης τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἐφαπτομένης διαγραφόμενα ἐμβαδὰ εἶνε ἀνάλογα πρὸς τοὺς κύβους τῶν χρόνων,

ἤτοι ἔστω $E = \alpha t^3$

τότε θὰ εἶνε $\frac{dE}{dt} = 3\alpha t^2$

ὅθεν $\psi = 6\alpha t^2$

καὶ $t = \frac{\sqrt{\psi}}{\sqrt{6\alpha}} = 2\beta\sqrt{\psi}$

ἐὰν πρὸς συντομίαν τεθῇ $\frac{1}{\sqrt{6\alpha}} = 2\beta$.

ἐπομένως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶνε (κατὰ τὸν τύπον 17)

$$f(\psi)=2\beta\sqrt{\psi}$$

ἄρα

$$f'(\psi)=\beta\psi^{-\frac{1}{2}}\cdot$$

καὶ

$$\sigma(\psi)=\int\beta^{\frac{1}{3}}\psi^{-\frac{1}{2}}d\psi=2\psi^{\frac{1}{2}}\beta^{\frac{1}{3}}+C$$

διὰ ταῦτα ἡ ἐξίσωσις (19) γίνεται νῦν

$$2\psi^{\frac{1}{2}}\beta^{\frac{1}{3}}=\int\rho^{\frac{2}{3}}d\varphi+C$$

ὅθεν

$$\psi=\tfrac{1}{4}\beta^{-\frac{2}{3}}\left\{\int\rho^{\frac{2}{3}}d\varphi+C\right\}^2$$

Ἐντεῦθεν ἕπεται

$$\psi_1=\tfrac{1}{2}\beta^{-\frac{2}{3}}\left\{\int\rho^{\frac{2}{3}}d\varphi+C\right\}\rho^{-\frac{1}{3}}.$$

καὶ

$$\lambda=-\tfrac{1}{2}\rho^{\frac{1}{3}}\left\{\int\rho^{\frac{2}{3}}d\varphi+C\right\}\cdot$$

ἐξ οὗ ὁρίζεται ἡ τροχιὰ διὰ τῆς ἐξισώσεως

$$z=\zeta+\lambda e^{\varphi i}$$

Πρὸς εὕρεσιν τῆς δυνάμεως, ἥτις παράγει τὴν θεωρουμένην κίνησιν, ἐφαρμόζομεν τὸν τύπον (21). Πρὸς τοῦτο παρατηροῦμεν ὅτι εἶνε

$$\sigma'(\psi)=\beta^{\frac{1}{3}}.\psi^{-\frac{1}{2}}$$

ὅθεν

$$\sigma'(\psi)^{-2}=\beta^{-\frac{2}{3}}.\psi$$

καὶ

$$\left[\sigma'(\psi)^{-2}\right]''=0$$

ὅθεν $$P=\frac{1}{3}\tau^2\left(\tau+\frac{d^2\tau}{d\varphi^2}\right).\left\{\int\tau^{-2}d\varphi+C\right\}\beta^{-\frac{4}{3}}.$$

ἔνθα ἐτέθη πρὸς συντομίαν

$$\tau=\rho^{-\frac{1}{3}}.$$

Ιωαννης Ν. Χατζιδακις

ΕΙΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΝ ΑΚΟΜΙΝΑΤΟΝ

'Ο ἐκδότης τῶν Σῳζομένων Μιχαὴλ τοῦ 'Ακομινάτου ποιεῖται ἐν Τόμ. Β', σελ. 503 τὴν παρατήρησιν τήνδε· «*Δικαιότερος γὰρ ὁ μέγας Εὐστάθιος τῇ βασιλείῳ κλήσει σεμνύνεσθαι ἤ περ ἐκεῖνος ὁ ἀττικὸς σοφιστής*. Παρὰ μὲν τῷ Λουκιανῷ ('Ρητόρ. διδάσκ. 11) γίνεται λόγος εἰρωνικῶς περί τινος *βασιλέως ἐν τοῖς λόγοις*, ὁ δὲ Διογένης ὁ Λαέρτιος ἀναφέρει ἐν τῷ βίῳ τοῦ 'Επικούρου (Χ, 25) ἀττικόν τινα φιλόσοφον 'Απολλόδωρον, ἐπικαλούμενον *κηποτύραννον*.— Κατὰ τὸν Ellissen (Michael Akominatos σελ. 74, σημ. 61) ὁ Μιχαὴλ ἐννοεῖ ἐνταῦθα τοῦτον τὸν 'Απολλόδωρον, οὗ θεωρεῖ βασιλεύτερον τὸν Εὐστάθιον».

Οὐχὶ τὸν φιλόσοφον 'Απολλόδωρον ἀλλὰ τὸν σοφιστὴν 'Ηρῴδην τὸν 'Αττικὸν νοεῖ ὁ 'Ακομινᾶτος, ὡς γίνεται φανερὸν ἐξ ὧν ἀλλαχοῦ γράφει (Τόμ. Β', σελ. 78,20) «'Οποῖον καὶ τὸν 'Αθηναῖον 'Ηρῴδην ἀκούω, σοφιστὴν μὲν ἄκρον καὶ *βασιλέα τῶν λόγων* ἀκούοντα, οὕτω δὲ ἀσόφως καὶ δουλικῶς διατεθειμένον ἐπὶ τῷ θανάτῳ 'Ρηγίλλης τῆς γυναικός, ὥστε κτέ.».

Οὐδενὶ τῶν φιλολογούντων ἄγνωστον ὑπάρχει ὅτι ὁ σοφιστὴς 'Ηρῴδης ἐκλήθη *βασιλεὺς τῶν λόγων*. Παρὰ τῷ Φιλοστράτῳ κεῖται σελ. 586 «'Ηρῴδην δὲ *τὸν βασιλέα τῶν λόγων* ἀγαπητὸν ἦν ἄοινός τε καὶ νήφων ὑποκρίνωμαι» ("Ιδε καὶ Βοισσονάδην εἰς *Εὐνάπ*. Τόμ. Α', σελ. 383).

Κ. Σ. Κ.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΧΩΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΥΒΙΟΥ

Ἐν ταῖς Ἱστορίαις τοῦ Πολυβίου ἀπαντᾷ βιβλ. ϛ', μβ', 1 «Ἡ δοκοῦσι Ῥωμαῖοι *καταδιώκοντες* τὴν ἐν τούτοις εὐχέρειαν τὴν ἐναντίαν ὁδὸν πορεύεσθαι τοῖς Ἕλλησι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος».

Οὐδαμῶς τῇ προκειμένῃ ῥήσει συνᾴδει τὸ *ΚΑΤΑδιώκοντες*. Ἀναντίλεκτον ἡμῖν φαίνεται ὅτι ἔγραψεν ὁ Πολύβιος *ΜΕΤΑδιώκοντες*, ὃ κακῶς ἀναγνωσθὲν ἐγένετο *ΚΑΤΑδιώκοντες*. Πολλάκις δὲ συνεχύθησαν ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων αἱ προθέσεις ΜΕΤΑ καὶ ΚΑΤΑ.

Ὡς δὲ παρὰ τῷ Πολυβίῳ μετέπεσε τὸ *ΜΕΤΑδιώκοντες* εἰς τὸ *ΚΑΤΑδιώκοντες*, οὕτω παρὰ τῷ Παρθενίῳ τὸ *ΜΕΤΑθεῖ* εἰς τὸ *ΚΑΤΑθεῖ*. Περὶ τούτου ποιεῖται λόγον ὁ Κόβητος ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ (Τόμ. Α', σελ. 514) γράφων: Προσθήσω δ' ἕτερόν τι ἐκ τῶν τοῦ Παρθενίου Ἐρωτικῶν Παθημάτων κεφ. ΙΓ «μεταγνοὺς δὲ— *καταθεῖ* τὸν Ἀλάστορα καὶ—ἀφαιρεῖται τὴν κόρην». *μεταθεῖ* μὲν οὖν, τουτέστι δρόμῳ μεταδιώκει, οὐ γάρ; οὗ χρῆσις καὶ ἐν ταῖς τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἐπιστολαῖς τὸ πάλαι ἦν, νῦν δ' ἠφάνισται. Γράφεται γὰρ ΙΗ «ἴση γὰρ δήπου τῶν λόγων πτέρωσις, ᾗ τοὺς ἑταίρους *μεταθεῖναι* δύνασαι». Εὐστόχως πάνυ ὁ Βυττεμβάχιος *μεταθεῖν* διώρθωσε (Πρβ. Βυττεμβάχιον εἰς *Πλουτ*. *Ἠθ*. Τόμ. ϛ', σελ. 403 καὶ Κόβητον ἐν *Μνημ*. 1860, σελ. 136 καὶ 258).

Φέρονται δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ ἄλλα ῥήματα συγκείμενα ἐκ τῆς προθέσεως *μετά* καὶ συντασσόμενα αἰτιατικῇ πτώσει κατὰ τὸ *μεταθέω τι-μεταθέω τινά*, οἷον *μετατρέχω-μετέδραμον* (βούλει Διοπείθη μεταδράμω καὶ τύμπανα;), *μετέρχομαι-μέτειμι-μετελεύσομαι*, κτλ., *μεθήκω*, *μεταπορεύομαι*, *μεταστείχω*, περὶ ὧν ἀκριβῶς ἑτέρωθι.

Ἐν σελ. 537 παρελείφθη τὸ αἰνοτόκος (στίχ. 19) καὶ τὸ αἰνότοκος (στίχ. 20).

Κ. Σ. Κ.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΡΕΤΡΙΚΟΝ

Κατὰ τὰς ἐν Ἐρετρίᾳ πρὸ ὀλίγου γενομένας ἀνασκαφὰς τάφων ὑπὸ Β. Νοστράκη εὑρέθη ἐφ' ἑνὸς αὐτῶν πλὰξ μαρμαρίνη μήκους μὲν 1,10 τοῦ μέτρου, πλάτους δὲ 0,50 ἔχουσα κεχαραγμένην τὴν ἐπιγραφὴν τήνδε·

ΘΕΟΙ
ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΕΙΠΕΝ ΑΓΑΘΗΙ ΤΥΧΗΙ
ΤΟΥΔΗΜΟΥΟΠΩΣΑΝΠΑΝΤΕΣΕΙΔΩ
ΣΙΝΟΤΙΗΠΟΛΙΣΗΕΡΕΤΡΙΕΩΝ
ΑΕΙΠΟΛΛΗΝΠΡΟΝΟΙΑΝΕΧΕΙ
ΥΠΕΡΤΩΝΑΥΤΗΣΦΙΛΩΝΚΑΙΕΙ
ΤΙΝΕΣΕΝΤΟΙΣΝΥΝΓΕΝΟΜΕΝΟΙΣ
ΚΙΝΔΥΝΟΙΣΧΡΗΣΙΜΟΙΕΓΕΝΟΝ
ΤΟΚΑΙΕΝΕΔΕΙΚΝΥΝΤΟΤΗΙΠΟ
ΛΕΙΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙΦΙΛΟΙΕΙΝΑΙΚΑΙ
ΧΡΗΣΙΜΟΥΣΑΥΤΟΥΣΠΑΡΕΧΕΙΝΟΥ
ΚΕΠΙΛΑΝΘΑΝΕΤΑΙΕΔΟΞΕΝΤΩΙ
ΔΗΜΩΙΕΠΑΙΝΕΣΑΙΤΕΕΥΝΟΜΟΝ
ΚΗΦΙΣΙΟΥΚΑΡΥΣΤΙΟΝΔΙΚΑΙ
ΟΣΥΝΗΣΕΝΕΚΑΤΗΣΠΕΡΙΤΟΝΔΗΜΟΝ
ΤΟΝΕΡΕΤΡΙΕΩΝΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΝ
ΠΡΟΞΕΝΟΝΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΕΡΕ
ΤΡΙΕΩΝΚΑΙΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣ
ΕΙΝΑΙΔΑΥΤΩΙΚΑΙΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣ
ΕΓΚΤΗΣΙΝΕΝΕΡΕΤΡΙΑΙΚΑΙΑΤΕ
ΛΕΙΑΝΕΙΣΑΓΟΝΤΙΚΑΙΕΞΑΓΟΝΤΙ

ΚΑΘΑΠΕΡΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΕΡΕΤΡΙΕΥ
ΣΙΚΑΙΑΔΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝ
ΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΕΙΝΑΙ
ΔΑΥΤΩΙΚΑΙΠΡΟΣΟΔΟΝΠΡΟΣΒΟΥ
ΛΗΝΚΑΙΠΡΟΣΤΟΝΔΗΜΟΝΑΝΤΟΥ
ΔΕΗΤΑΙΠΡΩΤΩΙΜΕΤΑΤΑΙΕΡΑ
ΚΑΙΤΗΝΑΡΧΗΝΤΗΝΑΕΙΠΡΟΚΑ
ΘΗΜΕΝΗΝΕΠΙΜΕΛΕΙΣΘΑΙΑΥΤΟΥ
ΥΠΕΡΩΝΑΝΑΕΙΔΕΗΤΑΙΚΑΙΠΡΟ
ΑΓΕΙΝΑΝΤΕΠΡΟΣΒΟΥΛΗΝΑΝΤΕ
ΠΡΟΣΔΗΜΟΝΒΟΥΛΗΤΑΙΠΡΟΣΙΕΝΑΙ

Θεοί.

Παυσανίας εἶπεν· ἀγαθῇ τύχῃ τοῦ δήμου, ὅπως ἂν πάντες εἰδῶσιν ὅτι ἡ πόλις ἡ Ἐρετριέων ἀεὶ πολλὴν πρόνοιαν ἔχει ὑπὲρ τῶν αὑτῆς φίλων καὶ εἴ τινες ἐν τοῖς νῦν γενομένοις κινδύνοις χρήσιμοι ἐγένοντο καὶ ἐνεδείκνυντο τῇ πόλει βουλόμενοι φίλοι εἶναι καὶ χρησίμους αὑτοὺς παρέχειν οὐκ ἐπιλανθάνεται, ἔδοξεν τῷ δήμῳ ἐπαινέσαι τε Εὔνομον Κηφισίου Καρύστιον δικαιοσύνης ἕνεκα τῆς περὶ τὸν δῆμον τῶν Ἐρετριέων καὶ εἶναι αὐτὸν πρόξενον καὶ εὐεργέτην Ἐρετριέων καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους· εἶναι δ' αὐτῷ καὶ γῆς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν ἐν Ἐρετρίᾳ καὶ ἀτέλειαν εἰσάγοντι καὶ ἐξάγοντι καθάπερ τοῖς ἄλλοις Ἐρετριεῦσι καὶ ἄδειαν καὶ ἀσυλίαν

καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης· εἶναι
δ' αὐτῷ καὶ πρόσοδον πρὸς βου-
λὴν καὶ πρὸς τὸν δῆμον, ἄν του
δέηται, πρώτῳ μετὰ τὰ ἱερά,
καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἀεὶ προκα-
θημένην ἐπιμελεῖσθαι αὐτοῦ,
ὑπὲρ ὧν ἂν ἀεὶ δέηται, καὶ προ(σ)-
άγειν, ἄν τε πρὸς βουλὴν ἄν τε
πρὸς δῆμον βούληται προσιέναι.

Ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων εἰκάζω, τὸ ψήφισμα τοῦτο ἐγένετο κατὰ τοὺς πρώτους Μακεδονικοὺς χρόνους· ἂν ἡ εἰκασία αὕτη εἶνε ἀληθής, *κινδύνους* πρέπει νὰ νοήσωμεν τοὺς ἐκ τοῦ Φιλίππου, οὓς μνημονεύει ὁ Δημοσθένης ἐν γ' Φιλιπ. 3, 33, 57, 58 καὶ ἐν τῷ περὶ τοῦ Στεφ. 79, 80, 87 κ. ἀ. Πρβλ. καὶ Πλουτ. Δημοσθ. 17. Ἐν τῷ ἐνάτῳ στίχῳ ἀντὶ τοῦ πλήρους ΕΙΝΑΙ ὁ χαράκτης ἐξ ἀπροσεξίας ἐχάραξε μόνον ΕΙΝ παραλιπὼν τὰ γράμματα ΑΙ. Εἶτα δὲ χαράξας τὴν ἑπομένην λέξιν, ἐπειδὴ δὲν εἶχε χῶρον νὰ προσθέσῃ τὰ παραλειφθέντα δύο γράμματα, συνήνωσε δι' ὁριζοντίου γραμμῆς τὰς δύο πρώτας κεραίας τοῦ Ν καὶ οὕτω διὰ τοῦ αὐτοῦ γράμματος παρέστησε καὶ τὰ παραλειφθέντα.

Ἀθήνησι τῇ 23 Αὐγούστου 1889.

Γ. Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Συνεδρία ΙΑ΄. (12 Μαρτίου 1889).

Κατὰ πρῶτον ὁ ἑταῖρος κ. Lolling ἀνέγνω ἐπιγραφὴν ἀνευρεθεῖσαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρέχοντος ἔτους παρὰ τὸ νότιον τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ γίνεται λόγος περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐν τῷ Παρθενῶνι ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἀγάλματος τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς. Ὁ κ. Lolling στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀριθμῶν ὥρισε τὴν μὲν τιμὴν τοῦ χρυσοῦ εἰς τὸ 14,037ον τοῦ ἀργύρου, τὸ δ' ὅλον τοῦ εἰς τὸ ἄγαλμα ἀναλωθέντος χρυσοῦ εἰς 617,628 δραχμὰς ἀρχαίας, ἀντιστοιχούσας πρὸς 3,840,401 δραχμὰς χρυσᾶς σημερινάς.

Ἔπειτα ὁ κ. Ἰωάννης Τυπάλδος ἀνέγνω πραγματείαν περὶ τοῦ νόμου τοῦ Σόλωνος *περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν ἀτίμων*. (Τὴν πραγματείαν ταύτην εἴτε ὁλόκληρον εἴτε ἐν περιλήψει θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος).

Καὶ τέλος ὁ κ. Γ. Ν. Χατζιδάκις διέλαβε περὶ τοῦ εἴδους ἐκείνου τῶν παρετυμολογιῶν, ἐν ᾧ ἢ εἰσάγεται πρόθεσις ὅπου πρότερον δὲν ὑπῆρχεν, π.χ. πέπερι-πιπέρι (=ἐπι-πέρι, πωγώνιον-(ἐ)πι-γώνι..) ἢ ἀποκαθίσταται εἰς τὸν πλήρη αὐτῆς τύπον ἡ πρότερον ἔκθλιψιν παθοῦσα, (π. χ. ἀπ-ακκουμβῶ-ἀπο-κουμβῶ, ἀν-ιστοροῦμαι-ἀναστοροῦμαι κτλ.) πρβλ. ἀνωτ. σελ. 287-8.

Συνεδρία ΙΒ'. (26 Μαρτίου 1889).

Κατὰ πρῶτον ὁ ἑταῖρος κ. Δημήτριος Γ. Καμπούρογλους ὡμίλησε περὶ τῶν τοπογραφημάτων τῶν γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀνώνυμος Βιέννης» καὶ «Ἀνώνυμος Παρισίων». Κατὰ τὸν κ. Δ. Καμπούρογλουν τὸ πρῶτον τοπογράφημα δὲν εἶναι ἔργον τῆς Τουρκοκρατίας, ἀλλὰ τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, δι' οὓς λόγους σημειοῖ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφείσῃ Ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηναίων Τόμ. Α', σελ. 158 κέξ. Ἐπὶ τοῦ κειμένου δὲ τοῦ Β' διώρθωσε πλημμελῆ τινα ὀνόματα, π. χ. Ἅγιος Γεώργιος *Ἀλεξανδρινὸς* ἀντὶ Ἅγιος Γεώργιος *Ἀλέξανδρος*, τὸ *κοντίτο* τοῦ Ἀδριανοῦ ἀντὶ *Κούρτι* ἢ *Κουτὶ* τοῦ Τραϊανοῦ, τὸ *τεκὲν τοῦ Πραῖμι* ἀντὶ *τὴν πλατεῖαν* ἢ *Τηΐαν* ἢ *Τέλαν* τοῦ Πραίμη κτλ.

Μετὰ ταῦτα ὁ ἑταῖρος κ. Γ. Α. Παππαβασιλείου διώρθωσε πέντε χωρία τοῦ Ξενοφῶντος. (Πρβλ. ἀνωτ. σελ. 429).

Ἔπειτα ὁ ἑταῖρος κ. Σπυρίδων Βάσης ἐπραγματεύθη περὶ τοῦ πότε συνέστησαν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις αἱ τέσσαρες πολιτικαὶ φυλαὶ (Tribus urbanæ). (Ἴδε ἀνωτέρω σελ. 567).

Καὶ τελευταῖος ὁ πρόεδρος Κ. Σ. Κόντος εἶπε τάδε:

Παρὰ Μιχαὴλ τῷ Ἀκομινάτῳ Τόμ. Α', σελ. 77, 19 φέρεται «Ἐκεῖθεν ῥυέντας τῶν τοιούτων χαρισμάτων τοὺς ῥύακας ὡς εἰς π α ν δ ο χ ῆ δεξαμενὴν τὴν σὴν ψυχὴν ἐπωχέτευσας».

Ὄνομα π α ν δ ο χ ῆ ς οὔτε ὑπῆρξεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ οὔτ' ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ· παντάπασι δ' ἀπίθανον νομίζομεν ὅτι ἐσχηματίσθη τοιαύτη λέξις ἐν τῷ παρηκμακότι ἑλληνισμῷ. Οὐδαμῶς ἡμεῖς ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ Ἀκομινᾶτος ἔγραψεν «ὡς εἰς π α ν δ ε χ ῆ δεξαμενὴν τὴν σὴν ψυχὴν ἐπωχέτευσας», ὡς ἐν σελ. 286, 20 «κοινὸν πρυτανεῖον λόγου καὶ σοφίας π α ν δ ε χ ὴ ς ἑστία καὶ ἄλλος Ἑ-

λικὼν προκείμενος» καὶ ἐν Τόμ. Β', σελ. 7, 15 «ὦ νοῦς πανδΕχής, ὦ δέλτος ψυχῆς μνήμονος».

Τὴν πλημμελῶς ἔχουσαν ἐκφορὰν βλέπει τις καὶ παρὰ Νικήτᾳ τῷ Εὐγενιανῷ βιβλ. Η', 205 «νέφος καὶ πανδΟχὲς σφαίρωμα καὶ φῶς ἡλίου». Ἀλλ' ἡ γνησία γραφὴ εἶνε πανδΕχές, ὡς εἴκασε καὶ ὁ Βοισσονάδης (ἐν τῇ ἐκδ. Νικ. Εὐγεν. καὶ Κωνστ. Μαν. Τόμ. Β', σελ. 374).

Παλαιὸς μάρτυς τοῦ πανδεχής εἶνε ὁ Πλάτων γράφων ἐν τῷ Τιμαίῳ σελ. 51 α' «ἀλλ' ἀνόρατον εἶδός τι καὶ ἄμορφον, πανδεχές».

Τοῦ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰρημένου ὀνόματος ἐμνήσθη ὁ Ἀριστοτέλης Τόμ. Β', σελ. 422, 2 «μάλιστα γὰρ ἂν οὕτω δύναιτο ῥυθμίζεσθαι, καθάπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται, τὸ πανδεχές» καὶ σελ. 454, 6 «ὡς δ' ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται, οὐδένα ἔχει διορισμόν· οὐ γὰρ εἴρηκε σαφῶς τὸ πανδεχὲς εἰ χωρίζεται τῶν στοιχείων». Πρβ. καὶ Σιμπλίκιον Ὑπομν. εἰς Ἀριστοτ. Τόμ. Θ', σελ. 26, 12 καὶ σελ. 223, 3. Ἐν τῷ πρώτῳ τῶν δύο τούτων χωρίων φέρεται καὶ γραφὴ πανδΟχές.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς Ἠθικοῖς σελ. 372 ε' «καθὸ τιθηνὴ καὶ πανδεχὴς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὑπὸ δὲ τῶν πολλῶν μυριώνυμος κέκληται» καὶ σελ. 1014 δ' «ἡ μὲν οὖν σώματος οὐσία τῆς λεγομένης ὑπ' αὐτοῦ πανδεχοῦς φύσεως, ἕδρας τε καὶ τιθηνῆς τῶν γεννητῶν, οὐχ ἑτέρα τίς ἐστιν» καὶ σελ. 1023 α' «δεξαμενὴν γὰρ εἴωθε καὶ πανδεχῆ καὶ τιθηνὴν ἀεὶ καλεῖν ἐκείνην».

Μαρτύρια τοῦ πανδεχής παρέχει ἡμῖν καὶ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος λέγων Τόμ. Α', σελ. 75 «τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν πανδεχές ἐστι» καὶ σελ. 265 «πάρεστιν ἐπὶ τὴν πανδεχῆ διάνοιαν Ἡσαῦ (Ἠσαῦ)» καὶ σελ. 278 «ἡδοναῖς— ἐπὶ τὴν πανδεχῆ ψυχὴν τὰ ἡδέα φερούσαις» καὶ Τόμ. Β', σελ. 75 «μέγιστόν ἐστι ταμεῖον (ταμιεῖον) καὶ πανδεχές» καὶ σελ. 223 «τοῦ ῥυέντος ἀπὸ τῶν σωμάτων καὶ τοῦ πανδεχοῦς ἀέρος».

Κεῖται δε καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ὀκέλλου παρὰ Στοβ. Ἐκλ.

Τόμ. Α', σελ. 118, 13 Τευβν. «πράτως γὰρ ὕλα τὸ πανδεχές» (Πρβ. Μουλλάχιον ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Φιλοσόφων Τόμ. Α', σελ. 396).

Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. ϛ', σελ. 134 Διδ. μνημονεύεται παράδειγμα καὶ ἐκ τοῦ Ἀθηναγόρου σελ. 14 δ'. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ Μικρ. Συγγρ. σελ. 315, 38 «ὡς εἰς εὐρεῖαν, πανδεχῆ καλοῦ παντὸς αὔλακα».

Εὑρέθη δὲ καὶ τύπος παντοδεχής παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Μανασσῇ ἐν τοῖς κατ' Ἀρίστανδρον καὶ Καλλιθέαν Λόγ. Δ', 6 «παντοδεχὲς ἐς φρούριον».

Ἐν τῷ εἰς Πλάτωνος Τίμαιον ὑπομνήματι Πρόκλου τοῦ Διαδόχου σελ. 269 β' (σελ. 657 Σνειδ.) φέρεται ῥῆσις ἐκ Πυθαγορείου Ὕμνου ἔχουσα ὧδε· «πρόεισιν ὁ θεῖος ἀριθμὸς μουνάδος ἐκ κευθμῶνος ἀκηράτου, ἔστ' ἂν ἵκηται τετράδ' ἐπὶ ζαθέην, ἣ δὴ τέκε μητέρα πάντων, πανδοχέα, πρέσβειραν, ὅρον περὶ πᾶσι τιθεῖσαν, ἄτροπον, ἀκαμάτην· δεκάδα κλείουσί μιν ἁγνήν».

Οὐδὲν περὶ τοῦ πανδοχέα ἐσημειώσατο ὁ Μουλλάχιος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Ἑλλήνων Φιλοσόφων Τόμ. Α', σελ. 200. Ἀλλ' ὁ τύπος οὗτος πάντως νοσεῖ· διότι, ἀνυπάρκτου, ὡς εἴπομεν, ὄντος τοῦ ἐπιθέτου πανδοχής, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὑπόστασιν τὸ πανδοχέα. Ἥκιστα δ' εὔλογον εἶνε νὰ ὑποληφθῇ αἰτιατικὴ τοῦ πανδοχεύς· διότι οὐδαμῶς πιθανὸν φαίνεται ὅτι ἐπὶ θηλυκοῦ γένους ἐτέθη τὸ ὄνομα τοῦτο, περὶ οὗ ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι κατὰ τὴν δόκιμον χρῆσιν ἐλέγετο διὰ τοῦ στοιχείου Κ, πανδοκεύς. Ἄνευ τινὸς ὄκνου ἡμεῖς μετατυποῦμεν τὸ πανδΟχέα εἰς τὸ πανδΕχέα (Πρβ. καὶ Λοβέκκιον ἐν Ἀγλαοφ. σελ. 720).

Παρατηρήσας δ' ἔπειτα ὅτι ἐκ τοῦ *πᾶς* καὶ *δέχομαι* συνέστη καὶ ὄνομα ἰσοσύλλαβον διὰ τοῦ Ο προενηνεγμένον, οἷον *πανδόχος*, ἐποιήσατο λόγον περὶ τῆς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ συνηθείας, καθ' ἣν ἐν τοῖς ἐπιθέτοις τοῖς διὰ συνθέσεως γινομένοις ἐκ ῥηματικῶν ῥιζῶν ἐχουσῶν Ε, ἂν μὲν ἐκφέρωνται διὰ τῆς καταλήξεως ΗΣ, γεν. ΟΥΣ, φυ-

λάττεται τὸ Ε, ἂν δὲ διὰ τῆς ΟΣ, μεταβάλλεται εἰς τὸ Ο, οἷον *ἐϋστρεφής - ἐΰστροφος* (*εὔστροφος*), *πολυστρεφής - πολύστροφος*, κτλ.
ἐϋτρεφής - εὔτροφος, *ὀριτρεφής - ὀρίτροφος* (*ὀρεσίτροφος*), κτλ.
ὀξυρρεπής (*ὀξυρεπής*) - *ὀξύρροπος*, *ἑτερορρεπής - ἑτερόρροπος*, κτλ.
νεοδρεπής - νεόδροπος, *ἀρτιδρεπής - ἀρτίδροπος*.
ἐϋπλεκής - εὔπλοκος, *τριπλεκής - τρίπλοκος*, *ὁμοπλεκής - ὁμόπλοκος*.
ἡμιβρεχής - ἡμίβροχος (Πρβ. καὶ *ἀλίβροχος* = ἀλίβρεκτος).
διογενής - διόγονος, *πρωτογενής - πρωτόγονος*, *παλαιγενής - παλαίγονος*, *ὀψιγενής - ὀψίγονος*, κτλ.
βυρσοτενής - βυρσότονος, *σχοινοτενής - σχοινότονος*, *ὀξυτενής - ὀξύτονος*, κτλ.

Ἐμνήσθη δὲ καὶ τῶν τύπων τῶν διὰ τοῦ στοιχείου Α προενηνεγμένων ὁμοίως τῷ δευτέρῳ παθητικῷ ἀορίστῳ, οἷον *εὐτραφής*, *ὑπερτραφής*, κτλ., *ἀστραφής*, *εὐστραφής*, *θαλασσοβραχής*, *ἐλαιοβραχής*, *φοβραχής*, *εὐσταλής*, *ἀκαρής* (Πρβ. τὰ ἐν σελ. 546 γεγραμμένα).

Ὑπέμνησε δ' ὅτι καὶ ἐν τοῖς οὐσιαστικοῖς ὀνόμασι τοῖς παραγομένοις ἐκ ῥιζῶν ἐχουσῶν Ε τηρεῖται μὲν τὸ Ε ἀμετάβλητον, ἂν σχηματίζωνται περιττοσυλλάβως λήγοντα εἰς ΟΣ, τρέπεται δ' εἰς τὸ Ο, ἂν κλίνωνται ἰσοσυλλάβως, οἷον

τέκος - τόκος,
λέχος - λόχος,
γέμος - γόμος,
λέπος - λοπός,
κλέπος - κλοπή,
δέρος (*δέρας*) - *δορά*,
πλέκος - πλόκος - πλοκή,
γένος - γόνος - γονή,
νέμος - νομός - νόμος - νομή,
βέλος - βόλος - βολή,
μέρος - μόρος - μόρα,
ῥέος - ῥόος - ῥοή,
ἕλκος - ὁλκός - ὁλκή.

Ἐν τέλει προεχειρίσατο πλημμελεῖς τινας γραφάς, τὴν παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ «*ὙδατοτρΟφέων*: ὑπὸ ὕδατος αὐξομένων ἢ τρεφομένων» καὶ τὴν παρὰ τῷ Θεοφράστῳ «διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κρατεῖν ἀτρΟφῆ

καὶ χείρω γίνεται» καὶ τὴν ἐν τοῖς Ἱπποκρατείοις «*ἑτερορρΟπέας* ποιέουσι τοὺς κάμνοντας» καὶ ἄλλας. Ἐδήλωσε δ' ὅτι περὶ πάντων τούτων, ἃ διὰ βραχέων νῦν ἐπεξῆλθε, μέλλει μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐν ἰδίᾳ πραγματείᾳ νὰ διαλάβῃ ποιούμενος λόγον καὶ περὶ τῶν ἐναντιουμένων τοῖς ῥηθεῖσι κανόσιν.

Συνεδρία ΙΓ΄. (30 Ἀπριλίου 1889).

Κατὰ ταύτην πρῶτος ὁ ἑταῖρος κ. Ν. Κρίσπης ἀνέγνω πραγματείαν περὶ τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν.

Μετὰ τοῦτον ὁ ἀντιπρόεδρος κ. Λουκᾶς Παππαϊωάννου διέλαβε περὶ τῶν ὀνομασιῶν τῆς σπονδυλικῆς στήλης καὶ ἰδίᾳ περὶ τῶν ὑπὸ τῶν νεωτέρων *ἄτλαντος* καὶ *ἐπιστροφέως* καλουμένων σπονδύλων καὶ περὶ τοῦ ἑβδόμου αὐχενικοῦ. Ἔδειξε δὲ ὅτι ὁ μὲν λεγόμενος νῦν ἄτλας ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων *πρῶτος* ἢ *ἐπιστροφεύς*, ὁ δὲ νῦν ἐπιστροφεὺς *δεύτερος* ἢ *ὀδοὺς* ἢ *ἄξων*, ὁ δὲ ἕβδομος ὡς ἀχθοφορῶν *ἄτλας*. Τὰς ὀνομασίας «*ἐπιστροφεύς*», «*ἄξων*» καὶ «*ἄτλας*» τοῦ α΄ καὶ β΄ καὶ ζ΄ αὐχενικοῦ σπονδύλου εὑρίσκει ὁ κ. Παππαϊωάννου καταλλήλους ἅτε αὐτὰ τὰ πράγματα ἀκριβῶς ἐκφραζούσας.

Συνεδρία ΙΔ΄. (14 Μαΐου 1889).

Κατὰ ταύτην ὁ ἑταῖρος κ. Σπυρίδων Βάσης ἐπραγματεύθη περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐγίνετο παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὁ διαψηφισμὸς περὶ στρατιωτικῶν διοικήσεων καὶ ἡρμήνευσε σχετικὸν τοῦ Κικέρωνος ἀμφίβολον χωρίον. (Ἴδε ἀνωτ. σελ. 569).

Μετὰ ταῦτα ὁ ἑταῖρος κ. Γ. Κρέμος ἀπέδειξε δι' ἐγγράφων μαρτυριῶν αὐτοῦ τῶν παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβὴς ἡ κρατοῦσα γνώμη, ὅτι ὁ Γερμανὸς εὐλόγησε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως τῇ 25 Μαρτίου 1821 ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ἁγίας Λαύρας· διότι ἀπὸ τῆς 21 Μαρτίου μέχρι τῆς τετάρτης Ἀπριλίου διέμενεν διαρκῶς ἐν Πάτραις, ὅθεν ἔγραψε καὶ τὴν σωζομένην τῶν ἡμερῶν τούτων ἀλληλογραφίαν.

Ἔπειτα ὁ ἑταῖρος κ. Π. Καββαδίας διέλαβε περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἀνασκαφῶν ἐπιδείξας τοῖς ἑταίροις καὶ τοπογραφικὸν σχέδιον ἑρμηνευτικὸν τῆς Ἀκροπόλεως...

Τέλος ὁ πρόεδρος κ. Κ. Σ. Κόντος πρῶτον μὲν ἐπηνώρθωσε χωρίον Δίωνος τοῦ Κασσίου ἀναγνοὺς *ἐσεδέχθη* ἀντὶ τοῦ *ἐσῆλθε* (Ἴδε σελ. 564).

Ἔπειτα δὲ παρέστησεν ὅτι πολλάκις ἐν τοῖς ἀντιγράφοις φέρεται γραφὴ πλημμελὴς ἢ ἀνάρμοστος, οἷον *ὑπ' ἄλλων τ' ἐς* (Ἱπποκρ. Τόμ. Α', σελ. 263), *παιδεύεσθαι* (Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 41 α'), *διαφθειρομένους* (Λυκοῦργ. κατὰ Λεωκρ. § 40), *ῥοπάλου* (Ξενοφ. Ἑλλην. ς', δ', 36), κτλ., ἡ δ' ὀρθὴ ἢ ἁρμόζουσα καὶ γνησία σῴζεται παρ' ἄλλῳ συγγραφεῖ ἢ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἢ μνημονεύεται ὑπὸ γραμματικοῦ τινος, οἷον *οὐ πλαδῶντες* (Γαλην. Τόμ. ΙΖ', β', σελ. 595), *ἐπτοῆσθαι* (Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 28 δ'), *περιφθειρομένους* (Σουΐδ. σελ. 840 Βεκκ.), *ῥόπτρου* (Ἁρποκρατ. σελ. 270, 12), κτλ.

Μετὰ ταῦτα ὑπέμνησεν ὅτι συχνάκις οἱ κώδικες ἔχουσι δύο γραφάς, ὧν ἡ ἑτέρα ἐξήγησις τῆς ἑτέρας εἶνε, οἷον

ἄρταμος — μάγειρος,
ἀνησίμωκας — ἀνήλωκας
ἐδρύπτοντο — ἐκόπτοντο,
πέπασθε — κέκτησθε,
διαχάσασθαι — διαχωρῆσαι,
κατακαίνοντας — ἀποκτείνοντας,
παρέμενος — παραιτησάμενος,
εὐεστοῖ — εὐθηνίᾳ,
μιν — αὐτόν,
αὐγάσδεο — πεῖραν λαβέ,

κτλ. Προσέθηκε δ' ὅτι ἀνεγινώσκετο ἄλλοτε παρὰ τῷ Λουκιανῷ ἐν ἀρχῇ τοῦ περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδ. πιστ. τῇ διαβολῇ «ὥσπερ ἀχλύν τινα καταχέουσα τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀμαυροῦσα καὶ τὸν ἑκάστου βίον *ἐπισκιάζουσα*», ὡς εἶνε γεγραμμένον ἐν ἅπασι σχεδὸν τοῖς ἀντιγράφοις, ἀλλὰ νῦν κεῖται παρ' αὐτῷ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τεθὲν *ἐπηλυγάζουσα*, εἰς ὃ φέρεται τὸ σχόλιον τόδε· «*Ἐπηλυγάζουσα*: ἀντὶ τοῦ *ἐπισκιάζουσα* καὶ ἐπικρύπτουσα καὶ ἐπισκοτίζουσα· ἠλύγη γὰρ ἡ νὺξ λέγεται».

Ἐν τέλει δὲ παρετήρησεν ὅτι ἐνίοτ' οὐδεὶς μὲν δύναται νὰ μεμφθῇ ἢ ὑποπτεύσῃ ὡς νόθην οὖσαν τὴν γραφὴν τῶν κωδίκων, διότι καὶ ἀνεπίληπτος ὑπάρχει καὶ τῷ χωρίῳ προσφυὴς φαίνεται, οἷον *ἀποκόψειν - ἀποκοψέμεν* (Ἰλ. Φ, 455) καὶ *μαλακιζόμεθα* (Δημοσθέν. σελ. 120, 35) καὶ *ἀμαθής* (Ἐπίκτ. Ἐγχειρ. ΜΗ'), κτλ., ἀλλ' ἄλλοθεν σαφῶς δηλοῦται ὅτι ἄλλη εἶνε ἡ γνησία γραφή, οἷον *ἀπολεψέμεν* καὶ *μαλκίομεν* καὶ *μάσθλης*. Σχολ. Ἰλ. Τόμ. Β', σελ. 226, 30 «καὶ ὅτι καταχρηστικῶς *ἀπολεψέμεν* ἀντὶ τοῦ ἀποκόψειν». Ἁρποκρατ. σελ. 197, 14 «*Μαλκίομεν*: Δημοσθένης Θ' Φιλιππικῶν φησι· μέλλομεν καὶ μαλακιζόμεθα. Ἐν ἐνίοις γράφεται *μαλκίομεν*, ὅπερ δηλοῖ τὸν ὄρρον φρίττειν». Σιμπλίκ. Ἐξηγ. εἰς τὸ Ἐπικτ. Ἐγχειρ. ΜΗ' (σελ. 133, 46 Διδ.) «*Μάσθλης* δὲ ὁ ἔκλυτός ἐστι τοῖς μεμαλαγμένοις δέρμασιν ὅμοιος ὤν».

Ἐν σελ. 546, 17 γραπτέον: εἰς Καλλ. Ὕμν. εἰς Δήμ. καὶ ἐν σελ. 561, 6: εἶνε.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α' ΕΤΟΥΣ

Α' ΠΙΝΑΞ

ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΩΝ

Α

E

Z

H

Θ

Ι

Κ

Π

Υ

Φ

Χ

Ψ

Ω

Β' ΠΙΝΑΞ

ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΩΝ

Z

H

Ρ

Σ

Γ' ΠΙΝΑΞ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΔΙΟΡΘΟΥΜΕΝΩΝ Η ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Α' ΕΤΟΥΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΑΘΗΝΑΣ

---

1. Ἕκαστος τόμος τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων τευχῶν, ὧν ἕκαστον ἐξ ὀκτὼ τοὐλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων.

2. Τὰ δημοσιευόμενα ἐν τῷ περιοδικῷ εἶνε πρωτότυποι πραγματεῖαι *φιλολογικαί, ἱστορικαί, ἀρχαιολογικαί, φυσικαὶ* καὶ *μαθηματικαί*. Εἰς τὰς φιλολογικὰς καὶ ἱστορικὰς πραγματείας ὑπάγεται πᾶσα φιλολογικῶς ἢ ἱστορικῶς διεξαγομένη διατριβή.

3. Ἐν τῷ περιοδικῷ καταχωρίζονται καὶ *βιβλιοκρισίαι*, ἂν περιορίζωνται ἀκριβέστατα ἐν τῷ περὶ οὗ ἡ κρίσις ἐπιστημονικῷ ζητήματι.

4. Πᾶσα *πραγματεία* καὶ *βιβλιοκρισία* εἶνε ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ συντάξαντος αὐτήν.

5. Ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδεμία χρηματικὴ ἀμοιβὴ χορηγεῖται εἰς τοὺς συγγραφεῖς διατριβῶν, δίδονται δ' αὐτοῖς περὶ τὰ 25 ἀντίτυπα τῶν διατριβῶν αὐτῶν.

6. Αἱ διατριβαὶ ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἀποστέλλονται πρὸς τὸν γραμματέα τῆς ἑταιρείας.

7. Διὰ τῆς «ΑΘΗΝΑΣ» ἀγγέλλεται πᾶν βιβλίον, οὗτινος ἀντίτυπον ἤθελε σταλῆ πρὸς τὸν γραμματέα τῆς ἑταιρείας.

8. Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται τῇ ἐγκρίσει τοῦ συμβουλίου πρὸς πᾶν περιοδικὸν ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπόν.

9. Πάντες οἱ ἑταῖροι οἱ καταβαλόντες τὴν ἐνιαύσιον αὐτῶν χορηγίαν λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν δωρεάν.

10. Οἱ μὲν ἐν Ἑλλάδι συνδρομηταὶ τοῦ περιοδικοῦ πληρώνουσι 15 δραχμάς, οἱ δ' ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δραχμὰς 18.

11. Τοῖς σπουδασταῖς θὰ πωλῆται ἕκαστος τοῦ περιοδικοῦ τόμος δραχμῶν 10.

Πᾶσα αἴτησις περὶ συνδρομῆς ἢ ἀγορᾶς τοῦ περιοδικοῦ πωλουμένου κατὰ τόμους ἀπευθύνεται πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Κασδόνην διευθυντὴν τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς Ἑστίας ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου ἀριθ. 35.